

ACTA

van de

GENERALE SYNODE

van de

Christelijke Gereformeerde Kerken

in Nederland

SLIEDRECHT BETH-EL / NUNSPEET

31 augustus – 11 december 2007

BIDSTOND

Voorafgaande aan de generale synode werd op donderdagavond 30 augustus 2007 in de Chr. Ger. Beth-Elkerk te Sliedrecht een bidstond gehouden. In deze dienst, belegd door de kerkenraad van de roepende kerk van Sliedrecht Beth-El, ging voor de preses van de synode van Utrecht-West/Nunspeet 2004, ds. J. Westerink, predikant van Urk-Maranatha.

Ds. Westerink bediende het Woord uit 3 Johannes: 4 onder het thema:

Johannes getuigt van de grootste blijdschap voor een ouderling

1. de reden waarom Johannes zo blij is;
2. de situatie waarin Johannes zo blij is;
3. het getuigenis waardoor Johannes zo blij is.

Na de bediening van het Woord werd het werk van de generale synode in gebed hartelijk aan de Heere opgedragen.

EERSTE ZITTING

vrijdag 31 augustus 2007, 10.00 – 12.00 uur

Artikel 1

Opening

Namens de roepende kerk van Sliedrecht Beth-El opent de preses van de kerkenraad, ds. J.P. Boiten, de vergadering van afgevaardigden naar de generale synode. Hij laat zingen Psalm 118: 7 en 8, leest Openbaring 1: 1-18 en gaat voor in gebed.

Artikel 2

Openingswoord

Ds. Boiten spreekt het volgende openingswoord:

Geachte afgevaardigden en preadviseurs,
weleerwaarde en eerwaarde broeders in de Heere,

Namens de roepende kerk Sliedrecht Beth-El heet ik u hartelijk welkom in Sliedrecht. Historisch gezien zou ik kunnen zeggen: welkom in Over-Slydrecht. Want het oorspronkelijke Sliedrecht lag aan de overkant van de Merwede, aan de zuidkant van de rivier. Zoals van meerdere dorpen in Nederland, is er ook van Sliedrecht geen stichtingsjaar bekend. In een oorkonde van 2 mei 1064 worden voor het eerst de streken aan de oevers van de Merwede aangeduid, waarin ook Sliedrecht wordt genoemd. In het jaar 1105 wordt Sliedrecht genoemd in een officieel stuk van de bisschop van Utrecht. Hieruit blijkt dat er in Sliedrecht in die tijd een kerk was en dat daar een priester diende. Bij de kerk van het oude Sliedrecht die aan de zuidelijke oever stond, is al zeer vroeg een kasteel gebouwd dat Crayestein heette. Daar woonden de Heren van Sliedrecht.

In november 1421 vond de Sint-Elisabethsvloed plaats. Dat gebeurde in de nacht die voorafging aan de naamdag van de Heilige Elisabeth, vandaar deze benaming. Bij deze vloed verdronken vele dorpjes en ontstond de huidige Biesbosch. Deze ramp had voor Sliedrecht belangrijke gevolgen. Velen vluchtten naar de overzijde, de noordkant van de Merwede en bleven daar wonen. Waarschijnlijk heeft men het kerkgebouw na de vloed afgebroken. Het verhaal gaat, dat van stenen van die kerk de huidige toren van de Nederlands Hervormde kerk is gebouwd.

Over het huidige Sliedrecht, aan de noordkant van de rivier, bestaat weinig historische informatie. Dat hangt samen met het feit dat er, behalve een tolhuis, aan deze kant van de rivier nooit een middeleeuws kasteel heeft gestaan. Tegenover het zuidelijke Sliedrecht lagen vroeger aan de noordkant van de rivier de Merwede drie ambachten. Vanwege de belangrijkheid van Sliedrecht aan de zuidkant werden de dorpjes aan de noordkant Overslydrecht genoemd, wat na de Sint-Elisabethsvloed in het vervolg kortweg Slydrecht werd.

Volgens een legende zouden de kerken in Sliedrecht en Overslydrecht zijn geschonken door twee zusters. De zuster die de mooie kerk in het zuidelijke Sliedrecht bouwde, was erg trots op haar werk. Maar haar zuster voorspelde: 'Jouw kerk zal vergaan, de mijne blijft bestaan.' Dat zou dan ook zijn uitgekomen, want de kerk van het oudste Sliedrecht bestaat niet meer terwijl de kerk van Overslydrecht nog steeds functioneert.

Sliedrecht is gelegen te midden van een echt Hollands polderlandschap aan de drukst bevaren rivier van Nederland, de Merwede. Het ontplooidde zich als dijkdorp in de 13^e eeuw. Vanouds waren de meeste huizen aan de dijk gebouwd. De verdere bebouwing bestond uit vochtige woningen in naargeestige stegen die van de dijk naar het polderniveau afliepen, op z'n Sliedrechts 'stoepen' genoemd. De Rivierdijk is lange tijd gezichtsbepalend geweest voor het dorp. In de tweede helft van de 19^e eeuw was er een grote bevolkingstoename en werden diverse uitbreidingen gerealiseerd. Het tegenwoordige Sliedrecht strekt zich uit van het 'Kaiochie tot de Rosmeule', van de kade bij Hardinxveld tot de Rosmolen tegen Papendrecht aan.

Het dorp Sliedrecht heeft zich door de eeuwen heen steeds moeten verdedigen tegen de bedreiging en de kracht van het wassende water. Het aanleggen en onderhouden van dijken nam daarbij een belangrijke plaats in. Vele dijkdoorbraken en overstromingen hebben zich in de geschiedenis voorgedaan. Er staat geschreven dat in de 15^e eeuw de bevolking hier dagelijks in grote zorg en vrees leefde vanwege de last van het water en de slechte dijken. Het vele griendland in de Biesbosch leverde samen met het riet voldoende materiaal om de dijken te beschermen. De grote rivieren voerden veel zand mee. Men dacht dat het naar de zee werd afgevoerd. Maar het zand zette zich al af in de benedenloop van de rivier. Zo werd de bedding van de Merwede tussen Gorinchem en Puttershoek voortdurend verhoogd. Die kwam uiteindelijk hoger te liggen dan het land eromheen. Eerst legde men zich op dijkverhoging toe om dit euvel te verhelpen. Later ging men ertoe over dat zand weg te baggeren. Dat zware werk heeft door de jaren heen veel man- en daadkracht gevergd. Steeds werden de bewoners ingezet om bij het zware werk van dijkversterking te helpen. En als baggeraars hebben de inwoners van Sliedrecht de naam van hun dorp over heel de wereld bekendgemaakt. Aan projecten als de aanleg van het Noordzeekanaal, de Nieuwe Waterweg, de Moerdijkbrug, maar evenzeer projecten in het buitenland, hebben Sliedrechtse hun bijdrage geleverd met baggermolens en hopperzuigers.

Nu deze synode mede onder de naam Sliedrecht wordt gehouden en te boek zal staan, spreek ik de wens uit dat deze synode in die zin een echt 'Sliedrechtse aangelegenheid' mag worden. Daarmee bedoel ik dat we met dezelfde ijver en inzet als de vroegere Sliedrechtse aan het werk zullen gaan. Wij leven in een tijd van doorbrekende dijken. Golven van religieuze gedachten en wereldse invloeden spoelen de kerkelijke polders binnen. Grenzen worden verlegd en op allerlei fronten moet de kerk positie bepalen. In leerstellige en ethische zaken worden duidelijke schriftuurlijke standpunten gevraagd. Hebben we als synode niet de taak om dijken te bouwen en die te versterken tegen het opkomende water van de secularisatie en wetteloosheid? Moeten we niet 'baggeren' voor een goede

bedding opdat de stroom van de genade door de verkondiging van het evangelie op allerlei wijze goede voortgang zal hebben?

Nadat we iets uit de geschiedenis van ons baggerdorp hebben gehoord, wijs ik u nu op de betekenis van de naam Sliedrecht. Het is mogelijk dat de naam is samengesteld uit de volgende twee onderdelen: de eerste lettergreep is van het riviertje de Slye en omdat 'drecht' ook als 'stroom' vertaald kan worden, zou de betekenis eenvoudig Slyestroom zijn.

Anderen menen dat 'Slie' een Germaans woord is dat 'slik' betekent. 'Drecht' is van Nederfrankische oorsprong en wijst op 'overtocht'. Met de naam Sliedrecht kan dan zijn bedoeld: overtocht over slibberig water. De naam Merwede kan te maken hebben met het woord 'moeras'. In Sliedrecht bevinden we ons dus in een waterrijk, moerassig gebied.

Misschien kijkt u zo tegen deze synode aan: dat wordt een overtocht door slibberig water. We staan aan de oever van al het synodewerk. De vele informatie over het werk van deputaatschappen trekt als een stroom aan u voorbij. Tijdens het lezen van de stukken had u af en toe het gevoel in slibberig water te verkeren. Hoe komen we daar doorheen? Zullen we de overkant bereiken en daar met elkaar aankomen? In een paar jaren kan er heel wat slib zijn bijgekomen. Er blijft altijd werk voor baggeraars. In de strijd tegen het water zijn er allerlei hulpmiddelen die goed van pas komen. Inspanning en vindingrijkheid werden in het verleden beloond.

Geve de Heere ons zijn genade en de leiding van zijn Heilige Geest. Dan hoeft het geen 'baggersynode' te worden. Als het soms moeilijk zal zijn, en blijken standpunten ver uit elkaar te liggen, dan wordt er zelfverloochening en inzet van ons gevraagd ten behoeve van het welzijn van ons kerkelijke leven.

De rivier de Merwede heeft niet alleen in economisch opzicht betekenis gehad voor ons dorp. Hij is evenzeer van belang geweest voor het geestelijke en kerkelijke leven. De nieuwe denkbeelden van Luther zakten vanuit Duitsland als het ware met het Rijnwater de rivier af. Al in 1523 werd in deze streken gepreekt door de Lutherse Cornelis Wouterszoon alias 'Koeper Potgen'. Hij werd echter verbannen en dan is de 'Lutherse ketterij' verdwenen.

De reformatorische leer van Calvijn heeft in deze omgeving meer voet aan de grond gekregen. De oorzaak daarvan was het volgende. Hendrik van Brederode was een machtig heer en bezat de steden Vianen en Ameide. Hij was al vroeg onder de invloed van de Hervorming gekomen. Hij kwam er openlijk voor uit dat hij calvinist was. Zijn residentie Vianen werd een bakermat van de Hervorming. Door zijn toedoen konden Calvinistische predikanten in woord en geschrift de leer van Calvijn verbreiden. Een groot deel van de bevolking ging over tot de Hervorming. De beelden en altaren werden uit de Sliedrechtse kerk verwijderd en dat gebeurde zonder ongeregeldheden. De kerk werd door de hervormden in gebruik genomen.

Er zijn weinig bijzonderheden over de begintijd van de Afscheiding te melden. In Sliedrecht sloeg de beweging van de Afscheiding aanvankelijk niet aan. In een rapport waarin wordt geschreven over de toedracht van de afscheiding in verschillende plaatsen, lezen we over Sliedrecht het volgende: 'Daar heeft één persoon zich afgescheiden. Hij kan lezen noch schrijven, is rondventer van aardappelen en kool op een kruiwagen. Zijn naam is Kornelis Brandwijk, maar wordt algemeen Kees het Poesje genoemd.' In 1838 keert hij echter terug naar de Nederlandse Hervormde kerk.

Later zijn er zo'n veertig personen die vanuit Sliedrecht kerkdiensten met afgescheiden predikanten bijwonen in Giessendam. Op 6 juli 1840 worden te Almkerk ouderlingen en diakenen bevestigd van een verenigde afgescheiden gereformeerde gemeente die meerdere plaatsen omvat, waaronder ook Sliedrecht. Dezen zijn de eerste officiële ambtsdragers sedert de Afscheiding. Men heeft aan de overheid toestemming gevraagd om als christelijke afgescheiden gemeente te mogen bestaan.

Uit het eerste lidmatenboek blijkt dat er te Sliedrecht 101 personen behoren tot die gemeente. In de maand juni van het jaar 1853 wordt er in Sliedrecht een Christelijke Afgescheiden gemeente gesticht. Aan het eind van datzelfde jaar wordt deze gemeente door de overheid erkend. In 1856 kwam de eerste predikant: ds. Chr. Steketee. Van de volgende predikant ds. J. Greven staat op een gegeven moment in de notulen vermeld dat hem op zijn verzoek is toegestaan te vertrekken en hem wordt zoveel tijd gegund als noodzakelijk is. Was dit een soort studieverlof? Had hij een bepaalde kerkelijke opdracht uit te voeren? Na ruim zes weken komt hij terug in de gemeente, samen met een vrouw met wie hij inmiddels blijkt getrouwd te zijn! De kerkenraad vergadert in deze tijd op zondagmiddag in de pastorie. De meeste broeders waren heel de week weg voor hun taak in de Biesbosch of in het baggerwerk.

In mei 1869 doet ds. J. Juch zijn intrede. Deze blinde predikant ging met zijn zontje gemeenteleden en dorpsgenoten langs met een lijst om gelden in te zamelen voor een nieuw kerkgebouw. Boven de intekenlijst stond: 'Beton met ons uw liefdewerk, tot opbouw van des Heeren kerk.' Het nieuwe kerkgebouw kwam er en werd later gekocht door kleinzoons van ds. Juch die het verbouwden tot koekjesfabriek. Na ds. Juch heeft van 1875 tot 1879 ds. J. Wisse Czn als predikant de christelijke gereformeerde kerk hier gediend. 'Vader Wisse' is trouw gebleven aan het beginsel der Afscheiding en heeft als predikant en als docent in de jaren na de vereniging van 1892 veel betekend voor ons kerkelijke leven.

De doleantie heeft geen invloed gehad in Sliedrecht. De Christelijke Gereformeerde Kerk gaat in 1892 mee met de vereniging. Als we verder dit spoor volgen, komen we dus niet uit bij de huidige Christelijke Gereformeerde Kerk in Sliedrecht.

Omstreeks 1876 bestaat er in Sliedrecht een vrije gemeente, waarschijnlijk ontstaan uit een gezelschap. Hun kerkje staat in Baanhoek, tussen Sliedrecht en Papendrecht in, waar deze gemeente haar diensten houdt tot 1894. Binnen deze gemeente, die eensgeestes was met de gedachten van de Nadere Reformatie, leefden ook Ledeboeriaanse opvattingen. Vrijzinnige prediking in de Nederlandse

Hervormde kerk en verschuiving in de prediking bij de afgescheiden gemeente naar een meer voorwerpelijke richting, zijn zaken die hebben bijgedragen aan het bestaan en de groei van deze vrije gemeente. Er was bij hen behoefte aan bevindelijke prediking. In februari 1894 had ds. J. van Drunen intrede in deze gemeente gedaan. Binnen de kerkenraad bestaat er vervolgens moeite met het verband van de vrije gemeenten. Aan de leden wordt het besluit van de kerkenraad meegedeeld dat hij vereniging wil zoeken met hen die op het beginsel van 1834 staan. Er wordt contact opgenomen met de Christelijke Gereformeerde Kerk te Dordrecht. Met behulp van een synodale commissie en de curatoren van de Theologische School wordt een commissie van onderzoek benoemd. De uitkomst daarvan is dat kerkenraad, predikant en leden van de Oud Gereformeerde Gemeente worden opgenomen in het kerkverband.

Ds. J. Schotel uit Dordrecht leidt op de betreffende avond een kerkdienst en preekt over 2 Cor. 8: 5b: 'Maar zij gaven zichzelf eerst aan den Heere en daarna aan ons'. Ds. J. Wisse Czn spreekt over het liefelijke, wonderbare en God verheerlijkende karakter van de gemeenschap der heiligen.

In De Wekker plaatsen ds. J. van Drunen en diaken Bronwasser een ingezonden stuk waaruit we het volgende overnemen: 'De dag van gisteren, en bijzonder den avond van dien dag, was voor ons van groote betekenis. Eene commissie, afgevaardigd door ons en gemachtigd van de Christelijke Gereformeerde Kerk was in ons midden, toen wij met de gemeente aan de plaats des gebeds vergaderd, (...) als aangesloten bij de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland werden geïnstalleerd. Verlangend hadden we al geruime tijd naar die ure uitgezien.

't Was onze innige begeerte, bewust als wij zijn, dat God een God van orde is, om in zuivere kerkelijke wegen te wandelen, ten einde overeenkomstig Gods Woord, de formulieren van Eenigheid en de Dordtse Kerkorde in kerkelijke gemeenschap te leven met hen, die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben. Om daartoe te komen, staken we de broederhand toe naar onze Christelijke gereformeerde broeders, en deze grepen onze broederhand aan (...) Allen zochten eene zaak slechts: de eere Gods, de zaligheid van zielen en het heil van Christus' duurgekochte kerk! (...) Zegene de Heere alom Zijn Zion, ook aan deze plaats!'

Zo is de Vrije Oudgereformeerde Gemeente met haar predikant op 21 september 1894 aangesloten bij het verband van de Christelijke Gereformeerde Kerk. De gemeente telt ongeveer 140 leden.

In augustus 1921 onttrok ds. J. Vreugdenhil, sinds oktober 1918 als predikant aan onze gemeente verbonden, zich aan ons kerkverband zodat er in Sliedrecht een gereformeerde gemeente ontstond. Deze gemeente, met een kerkgebouw aan de Middeldiepstraat, is later teruggekeerd naar ons kerkverband. Met onze zustergemeente Eben-Haëzer vormen de leden van beide christelijke gereformeerde kerken bijna tien procent van de inwoners van Sliedrecht.

Het zou te ver voeren om de verdere geschiedenis van onze gemeente aan te halen. Maar uit de historische terugblik zien we dat de grondslag waarop onze gemeente destijds christelijk gereformeerd is geworden, nog hetzelfde is. Schrift, belijdenis en kerkorde waren de motieven voor het kerk zijn en voor het behoren bij het kerkverband. Dat zijn nog de pijlers voor het leven van de kerk des Heeren.

Als synode binden we ons voor de besluitvorming aan dit fundament. Werken we vanuit deze verbondenheid, dan zal het synodewerk tot zegen van het kerkelijke leven kunnen zijn.

In de jaren '80 van de negentiende eeuw spitsten zich de tegenstellingen tussen rechtzinnig en vrijzinnig in de Nederlandse Hervormde kerk ter plaatse steeds meer toe. Een aantal leden liet orthodoxe predikanten voorgaan en zocht daarvoor een plaats van samenkomst. In november 1890 werd ons huidige kerkgebouw daarvoor in gebruik genomen door de Vereniging tot Evangelisatie. Dit gebouw werd op 28 februari 1935 het eigendom van de Christelijke Gereformeerde Kerk. Bij de ingebruikname sprak ds. C. Smits de wens uit dat in dit gebouw geen mensenwoord, maar alleen Gods getuigenis zal worden gepreikt. Door Gods goedheid is dit de jaren door gebeurd.

Nu mag hier in deze kerk de generale synode worden geopend. Ook dat kan alleen op grond van Gods getuigenis. We willen vergaderen in het licht van de bemoediging die Johannes op Patmos krijgt van zijn Borg en Koning in Openbaring 1. Tot hem klinkt het woord van de opgestane levende Christus: 'vrees niet!' Zo legt Jezus zijn rechterhand op Johannes. De apostel der liefde kan zelf voor de verheerlijkte Zaligmaker niet bestaan. Overweldigd door Jezus' heerlijkheid valt hij als dood aan zijn voeten. Maar het wonder gebeurt: hij wordt toch niet veroordeeld, niet verteerd!

Wij mensen zijn sterfelijk. Het is goed om ook als synodeleden dat te beseffen. Het werk van de generale synode, hoe belangrijk ook voor het kerkelijke leven, is in het licht van de levende Christus betrekkelijk. Hij waakt over zijn kerk en houdt de zeven sterren in zijn rechterhand. Niets uit de mens, alles door Hem, Christus alleen de eer! Laat er in deze synode geen verwachting zijn van enig mens, geen werken in eigen kracht. Bij alle arbeid mogen we verkeren aan de voeten van Christus.

Johannes had reden om te vrezen, voor strijd en vervolging, voor gevaar en dood. Te midden van alle nood krijgt hij hemelse troost. Wij kunnen met vrees vervuld zijn over kerkelijke en geestelijke ontwikkelingen. Knielend voor de hemelkoning, wordt ook ons toegeroepen: vrees niet!

'Ik bén de Levende.' Jezus is de onuitputtelijke bron van het leven. En dat leven is bijzonder, want Jezus kan zeggen: Ik ben dood geweest. Ik ben een lijk geweest. Vrijwillig is Hij de dood ingegaan. Jezus heeft smart, smaad en toorn aanvaard. Plaatsbekledend heeft Hij dat als Borg van zijn kerk volbracht. Nadat Jezus in hun dood is geweest, presenteert Hij Zich als de Levende, de Opgestane. Alles komt ten goede aan zijn kerk. Jezus leeft in eeuwigheid; Hij is niet meer dood te krijgen. Zullen we dan niet als synodeleden aan zijn voeten verkeren om te bidden of deze Heere met zijn zeggenschap ons zal regeren? Dat Hij ons in het synodale werk zal sterken en leiden?

Zoals vaker gebeurt, zijn er ook nu voorafgaand aan deze synode wat voorbeschouwingen gedaan. Daaruit blijkt, evenals uit de praktijk van ons kerkelijke leven, dat er verschillend wordt gedacht over de waarde en betekenis van deze kerkelijke vergadering. De onlangs overleden ds. J.H. Velema constateerde ook dat de synode steeds verder van de gemeenten komt af te staan. En hij zei daarbij: dat is eigenlijk een ontbinding van het kerkverband.

Vanuit de openbaring van de Heere die tussen de gouden kandelaren wandelt, mogen we met een positieve instelling ons geven aan het synodewerk dat wacht. Belangrijke beslissingen worden van ons gevraagd, zoals de herstructurering van de Theologische Universiteit, het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling en onze verhouding tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

Laat voor ons op deze synode richtinggevend zijn de verschijning van de Heere Jezus die met macht spreekt: Ik ben! Dat is beslissend voor heel het kerkelijke leven.

Jezus geeft immers de verzekering: 'Ik ben de Eerste en de Laatste.' Hij gaat aan ieder vooraf en alles te boven. Christus maakt een nieuw begin met zondaren en Hij voltooit zijn werk.

Wij willen zelf de eerste zijn en menen de laatste te moeten zijn. Deze proclamatie laat ons zien: wij kunnen het niet voor elkaar maken. Wij mogen niet roemen op onze resultaten. Christus wil met ons beginnen en met ons afsluiten, op zo'n manier dat alles aan Hem is te danken. En daartussen dan? Is het tussen dat begin en einde een lege, ijle ruimte? Neen, we mogen het zo horen: Ik ben de Eerste tot en met de Laatste! Hij omspannt alles.

Broeders, synode houden onder die boog van Jezus' macht en trouw. Besprekingen voeren onder deze belofte van zijn genade. Besluiten nemen met het oog op zijn toekomst. Dan zal ons werk niet tevergeefs zijn!

Er is maar één manier om van de vrees verlost te worden: de ontmoeting met deze verheerlijkte Christus. Zijn liefde verdrijft de vrees. We kunnen alleen maar zinvol synode houden onder zijn doorboorde, zegenende handen. Zijn volbracht werk staat garant voor het heil en de toekomst van zijn kerk. Hij zal ze nooit in het slijk van hun zonde en de bagger van hun ongerechtigheid laten omkomen. 'Zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid!'

Dit vraagt van ons afhankelijkheid. Het geeft ons verwachting. De Heere zij ons genadig om in dit vertrouwen de synode te beginnen en daarmee ook te eindigen.

Na dit openingswoord noemt ds. J.P. Boiten de namen van hen die sinds de opening van de generale synode 2004 zijn overleden.

Van de predikanten:

6 oktober 2004:	ds. P.N. Ribbers, 80 jaar oud;
14 januari 2005:	prof.dr. M. Boertien, 81 jaar oud;
18 april 2005:	ds. J.J. de Jonge, 74 jaar oud;
4 februari 2006:	ds. H. van Mulligen, 73 jaar oud;
29 april 2006:	ds. J. Plantinga, 69 jaar oud;
5 november 2006:	ds. P.J. Kok, 67 jaar oud;
25 januari 2007:	ds. T. Harder, 72 jaar oud;
14 augustus 2007:	ds. J.H. Velema, 89 jaar oud;

Van anderen die als lid van een generale synode of van een deputaatschap hebben gediend:

- 5 januari 2005: J. G. van Minnen, lid van de synode van 1977, 73 jaar oud;
- 24 januari 2005: G.J. Ornstein, lid van het deputaatschap kerk en Israël, 71 jaar oud;
- 21 april 2005: A. Visser, lid van de synode van 1989, 82 jaar oud;
- 23 april 2005: J. Terwel, lid van de synoden van 1968 en 1974, 87 jaar oud;
- 15 mei 2005: A. de Jong, lid van de synode van 1989, 62 jaar oud;
- 30 juni 2005: N.J. Geleijnse, lid van de synode van 1968, 91 jaar oud;
- 10 december 2005: G. van Westrienen, lid van de synoden van 1995 en 1998, lid van het deputaatschap ADMA en van het deputaatschap kerkelijk administratief bureau, 75 jaar oud;
- 19 juli 2006: C.M. van den Hoek, lid van het deputaatschap kerk en onderwijs, 74 jaar oud;
- 11 september 2006: W.C. van der Stel, lid van de synoden van 1977 en 1980, lid van het deputaatschap ADMA en lid van het deputaatschap onderlinge bijstand, 81 jaar;
- 10 oktober 2006: P. Zwiep, lid van het deputaatschap ADMA, 77 jaar.

Ds. Boiten leest Openbaring 14: 13. Daarna gedenken de afgevaardigden deze overleden broeders staande. Aansluitend wordt gezongen Psalm 84: 4 en 6. Namens de roepende kerk van Sliedrecht Beth-El verklaart ds. J.P. Boiten de generale synode 2007 voor geopend. De roepende kerk wenst de synode de zegen van de Heere toe.

Artikel 3

Lastbrieven

Onder leiding van de kerkenraad van Sliedrecht Beth-El worden de lastbrieven, die door de particuliere synoden zijn ingezonden, onderzocht. Uit dat onderzoek blijkt dat afgevaardigd zijn om met last en macht op grond van Gods Woord, de aangenomen formulieren van enigheid, de Dordtse kerkorde en de verdere synodale bepalingen der kerken alles te besluiten en uit te voeren wat tot het werk van de generale synode behoort, door de

particuliere synode van het Noorden:

primi:	secundi:
ds. A. van de Bovekamp	ds. H. Jonkman
ds. L.C. Buijs	ds. H. Polinder
ds. R. van de Kamp	ds. M. Groen
ds. H.K. Sok	ds. D. Visser
ds. J. van 't Spijker	ds. S. Otten
ds. J. Westerink	ds. B. Reinders

oud. E. Beldman	oud. J. Meijer
oud. H. de Hek	oud. W.L. Metz
oud. J. Hoogenboom	oud. J.P.C. de Bruin
oud. A.J. de Jong	oud. J. Kooistra
oud. P. Langeler	oud. S. Brink
oud. B.W.C. Moolhuizen	oud. J. Koerts
diak. B. Vianen	diak. R. Nicolai
tertius: diak. D. Bakker	

particuliere synode van het Oosten:

ds. P.D.J. Buijs	ds. J. Van Amstel
ds. C.A. den Hertog	ds. B. de Graaf
ds. M.J. Kater	ds. M. Oppenhuizen
ds. H.H. Klomp	ds. A. Wagenaar
ds. H. Korving	ds. C. Westerink
ds. G. van Roekel	ds. D. van der Zwaag
oud. G.F. van der Beek	oud. W.H. van Eeken
oud. G. van Brenk	oud. P. de Graaf
oud. M.N. den Harder	oud. A. Kok
oud. J.P. den Hartog	oud. H. Lokhorst
oud. A.J. van der Wekken	oud. C. Meere
oud. J.C. Westeneng	oud. W. van Zwol
diak. J. de Wilde	diak. A.P. de Jong
tertius: diak. W.F. Muller	

particuliere synode van het Westen:

ds. C.D. Affourtit	ds. C. van Atten
ds. C.C. den Hertog	ds. A.P. van Langevelde
ds. D. Quant	ds. J. Bosch
ds. E.B. Renkema	ds. K. Hoefnagel
ds. J.G. Schenau	ds. H. Fahner
ds. W. van 't Spijker	ds. A. van de Weerd
oud. A.D. Aarnoudse	oud. G. Agterhof
oud. J.C. van den Berge	oud. J.J. Eberwijn
oud. M.H.J. Bron	oud. D. Koole
oud. J.A. Kardol	oud. J. Mons
oud. J. Mauritz	oud. G.J. den Otter
oud. B.R. Steenbergen	oud. M. van der Zwan
diak. D.J. Kiljan	diak. A. Vennik
tertius: diak. S.R. Roos	

particuliere synode van het Zuiden:

ds. J.P. Boiten	ds. C.P. de Boer
ds. A.A. Egas	ds. A. den Boer
ds. J.W. van Pelt	ds. C.J. Droger
ds. J.W. Schoonderwoerd	ds. H. van den Heuvel
ds. A.C. Uitslag	ds. M. van der Sluys
ds. K. Visser	ds. A. van der Zwan
oud. M.H. Baan	oud. M. Boone
oud. P. de Jong	oud. H. Bor
oud. W.A. Mackay	oud. H.J. Drayer
oud. R.B.J. Naaktgeboren	oud. Th. Heijstek
oud. A. Prins	oud. P. de Schipper
oud. J.M. Verhelst	oud. M. Taale
diak. T.A. Meijboom	diak. D. Blom
tertius: diak. P.B. Kruit	

Ds. C.C. den Hertog is vertrokken uit het ressort van het Westen en laat zich vervangen door zijn secundus ds. A.P. van Langevelde. Om dezelfde reden laat ds. J.G. Schenau zich vervangen door ds. H. Fahner. Ouderling A.J. de Jong is vandaag verhinderd en wordt vervangen door zijn secundus oud. J. Kooistra.

De wettigheid van de vergadering wordt vastgesteld.

*Artikel 4***Verkiezing moderamen**

Onder leiding van de roepende kerk wordt het moderamen gekozen. Via verschillende stemmingen kiest de vergadering ds. D. Quant tot preses, ds. G. van Roekel tot scriba I, ds. P.D.J. Buijs tot scriba II en ds. J. Westerink tot assessor.

*Artikel 5***Preadviseurs**

De raad van de roepende kerk heeft de hoogleraren en emeritihogleraren van de Theologische Universiteit uitgenodigd om de synode als adviseurs te dienen. Prof. dr. W.H. Velema heeft meegedeeld dat hij vanwege zijn omstandigheden aan de uitnodiging geen gehoor kan geven. Prof.dr. G.C. den Hertog, prof.dr. J.W. Maris, prof.dr. H.G.L. Peels en prof.dr. H.J. Selderhuis hebben bericht van verhindering gezonden voor deze dag.

Prof.dr. A. Baars en prof.dr. T.M. Hofman zijn aanwezig.

Artikel 6

Toespraak van de preses

Mede namens de andere moderamenleden spreekt de preses woorden van dank voor het vertrouwen dat de vergadering blijkens de verkiezing in hen stelt. Hij spreekt een kort woord over 'broederschap' naar aanleiding van Fil. 1: 9 en 10, waar de apostel Paulus voorbede doet voor de gemeente opdat de liefde steeds meer overvloedig mag zijn in helder inzicht en alle fijngevoeligheid om te onderscheiden waarop het aankomt. Hij roept de synodeleden op elkaar als broeders van één huis te aanvaarden.

Namens de vergadering dankt de preses de raad van de roepende kerk van Sliedrecht Beth-El voor het voorbereidende werk voor deze synode, waarbij met name de naam van de scriba, oud. H. Kazen, wordt genoemd. Ds. J.P. Boiten ontvangt woorden van dank voor het spreken van het openingswoord. De preses spreekt ook woorden van dank aan het adres van ds. J. Westerink voor het leiden van de bidstond en de wijze waarop hij in deze dienst de Schriften heeft geopend en de gebeden geleid.

Artikel 7

Openlijke verklaring

De preses laat zingen Ps. 111: 1. Daarna leest hij de 'Openlijke verklaring' volgens de bijlage bij art. 50 K.O. De leden en preadviseurs van de synode horen deze verklaring staande aan en betuigen daarmee hun instemming met de belijdenis van de kerk. Aansluitend wordt gezongen Ps. 111: 6. De preses gaat voor in gebed en draagt het werk van de synode aan de Heere op.

Artikel 8

Schorsing

De vergadering wordt geschorst voor de maaltijd en het beraad van het moderamen samen met de aanwezige preadviseur en de preses en de scriba van de roepende kerk.

VERVOLG EERSTE ZITTING

vrijdag 31 augustus 2007, 14.45 uur - 15.45 uur

Artikel 9

Heropening

De preses heropent de vergadering. Gezongen wordt uit de Morgenzang: 3 en 4.

Artikel 10

Acta generale synode 2004

De preses geeft de gedrukte Acta van de generale synode van Utrecht-West/Nunspeet 2004 in bespreking. Zij wordt ongewijzigd vastgesteld. Het archiefexemplaar van deze Acta, alsmede de Acte van vaststelling worden door het moderamen getekend. Ds. D. Quant, scriba I van de synode van 2004, wordt bedankt voor het vele werk dat hij ten behoeve van het gereedkomen van de Acta heeft gedaan.

Vervolgens deelt de preses mee dat de comitéacta in een vergadering van het oud-moderamen van de synode van 2004 zijn gelezen, vastgesteld en getekend.

Artikel 11

Quaestor

Op voorstel van het moderamen wordt br. G.P. Groeneveld herbenoemd als quaestor. Br. J. Lokhorst wordt herbenoemd als secundus.

Artikel 12

Reiskostenvergoeding

De kilometervergoeding wordt vastgesteld op € 0,29 per kilometer. De preses herinnert aan de regels die gelden voor het declareren van reiskosten.

Artikel 13

Verslaggever De Wekker

Het moderamen stelt voor om ds. H.K. Sok aan te wijzen als verslaggever voor De Wekker. Overeenkomstig dit voorstel wordt besloten.

Artikel 14

Sluitingsdatum ingekomen stukken

Op voorstel van het moderamen wordt besloten dinsdag 2 oktober 2007 vast te stellen als sluitingsdatum voor het indienen van ingekomen stukken.

Artikel 15

Vergadertijden

De vergadering besluit op voorstel van het moderamen de vergadertijden vast te stellen op: 9.15 - 12.15, 13.30 - 17.15 en 19.00 - 21.00 uur. Op dinsdag zal de zitting om 10.00 uur beginnen.

Artikel 16

Rapport deputaten vertegenwoordiging van de kerken

De preses geeft het rapport van deputaten vertegenwoordiging van de kerken in bespreking (bijlage 1).

180

De synode besluit:

1. het huishoudelijk reglement van de generale synode op de volgende punten aan te passen:
 - art. 1 aanvulling: 'De roepende kerk zal tevens in overleg met het oud-moderamen van de vorige generale synode de beoogde zittingsweken (in de regel om en nabij week 39, 42, 46 en evt. 49) vaststellen, alsmede in de twee weken direct volgend op de opening van de synode telkens twee opeenvolgende vergaderdagen voor de te vormen commissies; deze vergaderingen zullen gehouden worden op het adres van de ontvangende kerk. Ten slotte zal de roepende kerk direct na het bekend worden van de samenstelling van de synode de afgevaardigden erop wijzen dat zij de hele maand september beschikbaar dienen te zijn voor commissiewerk'.
 - art. 4 aanvulling na '... onder 3 genoemden': 'De roepende kerk zal op verzoek van deputaten vertegenwoordiging een jaar vóór de opening van de generale synode alle deputaatschappen vragen vooral beknopt, zakelijk en op hoofdlijnen te rapporteren en zich te beperken in het aantal bijlagen.'
 - art. 12d aanvulling: 'Bij de vaststelling van het agendum zal ermee gerekend worden dat in de eerste zittingsweek de bespreking van een aantal 'grote' rapporten gepland wordt; dit zal tijdig worden doorgegeven aan de betrokken commissies.'
 - art. 13d. aanvulling: 'Dit advies van preadviseurs zal geen betrekking hebben op de acta van de comitézittingen waarin gehandeld is over hun persoon en/of werk.'
 - art. 20 aanvulling: 'Bij dit alles worden echter de volgende regels in acht genomen:
 - a. de hoogleraren zijn als adviseurs zo mogelijk voltallig aanwezig bij de eerste zitting van de synode;
 - b. na deze zitting nemen zij met het moderamen deel aan de vaststelling van de agenda;
 - c. hoogleraren nemen als adviseur deel aan het werk van de commissies; in overleg met de samenroeper wordt bepaald op welke wijze de hoogleraar de commissie van advies dient en welke commissievergadering hij bijwoont;
 - d. voorafgaand aan elke zittingsweek bepaalt het moderamen bij welke agendapunten de aanwezigheid van een hoogleraar gewenst is; het moderamen geeft dit door aan het college van hoogleraren, dat vervolgens de aanwezigheid van een hoogleraar regelt, zo mogelijk rekening houdend met het vakgebied van de hoogleraren;
 - e. de hoogleraren nemen plaats achter de moderamentafel; zij dienen de

vergadering op verzoek van de preses van advies; dit zal met name gebeuren bij een situatie zoals in d omschreven. In andere gevallen houden zij het recht van het geven van advies, maar zij zullen daar terughoudend gebruik van maken;

- f. bij de vergaderingen van het moderamen zijn de hoogleraren niet aanwezig, tenzij op verzoek van het moderamen omdat er een zaak aan de orde is die de inbreng van een of meerdere hoogleraren wenselijk maakt.'

- art. 42 aanvulling: 'Het eerste voorlopige overleg tussen moderamen en samenroepers/rapporteurs van de commissies wordt gevolgd door een nader overleg op de eerste dag van de commissievergaderingen. Op dat moment overleg op de eerste dag van de commissievergaderingen. Op dat moment hebben commissies meer zicht op de taak die hen te wachten staat en kan het moderamen beter sturing geven aan een planning voor het synodewerk; in dit overleg zal benadrukt worden dat de rapporten grondig bestudeerd en besproken worden en dat er zorgvuldig met de deputaatschappen wordt gecommuniceerd.'

- art. 52 aanvulling: 'De preses zal de voortgang van de plenaire vergadering dienen door:

- a. eerder aan te dringen op overleg tussen commissie en deputaten (of commissies onderling) als uit de voorstellen en/of de bespreking duidelijk verschil van mening blijkt;
- b. enige terughoudendheid te betrachten in het doen van toezeggingen aan deputaatschappen en/of bonden om aan hun wensen inzake planning van de agenda tegemoet te komen.'

- art. 68 (en art. 50 sub 14 K.O.) als volgt te wijzigen: 'De deputaatschappen zijn verplicht voor elke vacature, die al dan niet volgens de in hun instructie vastgelegde orde van aftreden in hun deputaatschap ontstaat, een voorstel voor vervulling daarvan (bij voorkeur via een tweetal) bij het moderamen in te dienen. Deze voordracht dient uiterlijk aan het begin van de eerste volle zittingsweek bij het moderamen middels een afzonderlijk schrijven ingediend te worden. Bij de voordracht zal gerekend worden met de voorwaarde dat de genoemde kandidaat, indien het een predikant betreft, minimaal drie jaar in het ambt staat. Ook zullen deputaten zich ervan vergewissen dat de kandidaat lid in volle rechten van een plaatselijke chr. geref. kerk is. De synode heeft het recht in alle gevallen waarbij het gaat om benoeming van personen een voorstel tot wijziging of aanvulling in te dienen. De zittingsduur van een deputaat blijft, afhankelijk van de aard en de omvang van het deputaatschap, beperkt tot 9, 12 of 15 jaar.'

2. deputaten op te dragen aan deputaten kerkorde en kerkrecht aan te geven welke besluiten van de generale synode van 2007 in de kerkorde dienen te worden opgenomen;
3. de werkzaamheden van deputaten goed te keuren;
4. opnieuw deputaten te benoemen overeenkomstig art. 50 sub 11 K.O. opdat zij de kerken kunnen vertegenwoordigen in gevallen die niet behoren tot de competentie van andere deputaatschappen.

*Artikel 17***Oud-moderamen**

183

De preses geeft het rapport van het oud-moderamen van de synode van 2004 in bespreking (bijlage 2).

De synode besluit:

de handelingen van het oud-moderamen goed te keuren.

*Artikel 18***Commissies van onderzoek en rapport**

Op voorstel van het moderamen worden de volgende commissies van onderzoek en rapport benoemd:

Commissie 1: opleiding

Agendapunten: 9.05.01, 9.05.03 (samen met com. 6), 9.17, 10.05; (par. 2 van comitédedeelte 9.05.01 en 10.05 in overleg met com. 2)

Samenroeper: ds. H. Korving

Rapporteur: ds. J.W. Schoonderwoerd

Leden: ds. E.B. Renkema

 ds. H.K. Sok

 oud. A.D. Aarnoudse

 oud. J. Hoogenboom

 oud. P. de Jong

adviseur: prof.dr. A. Baars

Commissie 2: verkondiging

Agendapunten: 8.03, 8.04, 8.08, 9.06, 9.07, 9.08, 9.10, 10.07 (bijlage A van 9.06 en par. 3.1.3. van 9.08 in overleg met cie. 1)

Samenroeper: ds. J. P. Boiten

Rapporteur: ds. C.D. Affourtit

Leden: ds. H.H. Klomp

 ds. J. van 't Spijker

 oud. J. C. van den Berge

 oud. J.P. den Hartog

 diak. T.A. Meijboom

adviseur: prof.dr. H.G.L. Peels

Commissie 3: pastoraat en eredienst

Agendapunten: 8.05, 9.11, 9.12, 9.13, 9.15, 9.26, 9.27, 9.31

Samenroeper: ds. R. van de Kamp

Rapporteur: ds. M.J. Kater

Leden: ds. H. Fahner

 ds. A.C. Uitslag

adviseur: oud. B.W.C. Moolhuizen
 oud. R.B.J. Naaktgeboren
 diak. J. de Wilde
 prof.dr. J.W. Maris

Commissie 4: **kerkelijke verhoudingen**
 Agendapunten: 9.21, 9.22, 10.01, 10.02, 10.09
 Samenroeper: oud. A.J. van der Wekken
 Rapporteur: ds. A.P. van Langevelde
 Leden: ds. L.C. Buijs
 ds. K. Visser
 oud. E. Beldman
 oud. J.A. Kardol
 oud. J.C. Westeneng
 adviseur: prof.dr. G.C. den Hertog

Commissie 5: **kerk en samenleving**
 Agendapunten: 8.01, 9.16, 9.18, 9.20
 Samenroeper: ds. C.A. den Hertog
 Rapporteur: ds. J.W. van Pelt
 Leden: ds. A. van de Bovekamp
 oud. B.R. Steenbergen
 oud. M.H. Baan
 diak. D.J. Kiljan
 diak. B. Vianen

Commissie 6: **financiën en beheer**
 Agendapunten: 8.06, 9.03, 9.04, 9.05.02, 9.05.03 (samen met com. 1), 9.09,
 9.14, 9.23, 9.24, 9.25, 10.12
 Samenroeper: oud. M.N. den Harder
 Rapporteur: oud. J. Mauritz
 Leden: oud. J.M. Verhelst
 oud. M.H.J. Bron
 oud. A.J. de Jong
 oud. P. Langeler
 oud. W.A. Mackay

Commissie 7: **bezwaarschriften en kerkorde**
 Agendapunten: 8.02, 8.07, 9.19, 9.28, 9.29, 9.30, 10.03, 10.11 en 11
 Samenroeper: ds. J. Westerink
 Rapporteurs: ds. W. van 't Spijker (bezwaarschriften, behalve 11.03)
 ds. A.A. Egas (kerkorde en 11.03)
 Leden: oud. G.F. van der Beek
 oud. G. van Brenk
 oud. H. de Hek

adviseur: oud. A. Prins
prof.dr. H.J. Selderhuis

De agendapunten 10.06 en 10.08 worden door het moderamen voorbereid.

Artikel 19

Schorsing

De vergadering wordt geschorst voor overleg tussen het moderamen en de samenroepers en rapporteurs van de commissies.

Artikel 20

Heropening

De preses heropent de vergadering.

Artikel 21

Bezwaarschriften

De preses deelt mee dat er een aantal bezwaarschriften is ingediend. Een overzicht daarvan wordt aan de leden van de synode uitgedeeld.

Artikel 22

Sluiting

Prof. T.M. Hofman leest Psalm 138 en gaat voor in dankgebed; daarna laat hij Ps. 138: 1 en 4 zingen. De preses sluit de eerste zitting van de synode.

TWEEDE ZITTING

dinsdag 2 oktober 2007, 10.00 – 12.15 uur

Artikel 23

Opening

De preses opent de tweede zitting. Hij laat zingen Ps. 147: 1 en 6, leest Neh. 4: 1-6 en 15-20 en gaat voor in gebed.

Artikel 24

Appel-nominaal

Ds. R. van de Kamp wordt in verband met ziekte deze week vervangen door ds. M. Groen. Oud H. de Hek is vervangen door oud. W.L. Metz, ds. H. Korving door ds. D. van der Zwaag en oud. A. Prins door oud. M. Taale. Oud. R.B.J. Naaktgeboren

is nog niet aanwezig. Diak. D.J. Kiljan kan vanwege gezinsomstandigheden niet alle zittingen aanwezig zijn, zo heeft hij het moderamen laten weten; hij zal proberen zoveel mogelijk zijn plaats in te nemen. Zijn secundus en tertius zijn slechts beperkt of in het geheel niet in de gelegenheid om hem te vervangen. Er is dus geen diaken aanwezig uit de particuliere synode van het Westen.

Als preadviseurs zijn aanwezig: prof. A. Baars, prof. G.C. den Hertog, prof. T.M. Hofman, prof. J.W. Maris, prof. H.G.L. Peels en prof. H.J. Selderhuis. Ds. M. Groen, oud. A.J. de Jong, oud. W.L. Metz, ds. D. van der Zwaag, oud. M. Taale en de hoogleraren G.C. den Hertog, J.W. Maris, H.G.L. Peels en H.J. Selderhuis, die voor het eerst ter synode zijn, betuigen door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 25

Telegram H.M. Koningin Beatrix

De synode besluit een telegram aan H.M. Koningin Beatrix te zenden met de volgende inhoud: 'De generale synode 2007 van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen in Nunspeet, bidt u de zegen van de Heere God toe bij de vervulling van uw taak als vorstin. Als kerken weten we ons aan u en uw huis verbonden, hebben respect voor de wijze waarop u uw dienende taak vervult en zijn God dankbaar voor de grote plaats die u in onze samenleving hebt ontvangen. We bidden de Heere of Hij u en uw gezin nabij wil zijn.'

Daarna worden staande de coupletten 1 en 6 van het Wilhelmus gezongen.

Artikel 26

Ingekomen stukken

De preses wijst op de aangevulde lijst van ingekomen stukken. De ingekomen stukken 10.13 en 10.14 zijn al verwerkt. De behandeling van ingekomen stuk 10.15 wordt voorbereid door commissie 6, de behandeling van de ingekomen stukken 10.16, 10.17 en 10.18 door commissie 4. De ingekomen comitéstukken gaan ter voorbereiding naar commissie 7.

Artikel 27

Totaal financieel beleid

De preses stelt het totaal financieel beleid aan de orde, aan de hand van rapport 1 van commissie 6 (bijlage 3).

De synode besluit:

1. de generale synode behandelt alle rapporten van deputaatschappen en neemt daarover de noodzakelijke besluiten met uitzondering van het goedkeuren van de begrotingen en het vaststellen van de minimumbijdragen die per (doop)lid van de kerken aan de betreffende deputaatschappen moeten worden afgedragen;

2. in de laatste synodeweek stelt de generale synode de minimumbijdrage per (doop)lid vast die aan de betreffende deputaatschappen moeten worden afgedragen en doet daarvan mededeling aan de betreffende deputaatschappen;
3. deputaatschappen voor wie een lagere minimumbijdrage per (doop)lid is vastgesteld dan zij hebben gevraagd, zijn gehouden hun beleid op deze lagere bijdrage af te stemmen en hun begrotingen voor de betreffende periode daaraan aan te passen en deze aangepaste begrotingen zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 april 2008 over te leggen aan deputaten financiële zaken. Interen op het vermogen beneden de daarvoor geldende norm is niet toegestaan;
4. de generale synode spreekt uit dat erfstellingen, legaten en giften zonder last tot de gewone inkomsten behoren.

Artikel 28

Theologische Universiteit/algemeen

184, 193 Aan de orde is het rapport van het curatorium van de Theologische Universiteit. Daarmee correspondeert rapport 1 van commissie 1 (bijlagen 4 en 5). De president-curator, ds. P.D.J. Buijs, en de rector, prof. A. Baars, beantwoorden de vragen.

In de bespreking wordt waardering uitgesproken voor het werk dat aan de Theologische Universiteit gebeurt. Er wordt geïnformeerd naar de bekostiging van de vooropleiding. Wat gaat er gebeuren als de financiering door de overheid eventueel zou komen te vervallen? Verschillende afgevaardigden vragen naar de instemming met de gereformeerde belijdenis door studenten die een evangelische achtergrond hebben. Verder wordt gevraagd naar de samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding en naar de bezinning in het curatorium over het in 2004 teruggenomen voorstel inzake het instellen van een eventuele beroepscommissie voor beslissingen inzake admissiale studenten. Naar aanleiding van de uitbreiding van de organisatie en van het aantal docenten wordt gevraagd of zich dat nog verhoudt tot het bescheiden aantal studenten. En zijn de stijgende kosten die dat mee zich meebrengt in de toekomst nog wel op te brengen? Is er beleid op dit punt?

De rapporteur, de president-curator en de rector beantwoorden de vragen. De toekomstige bekostiging van de vooropleiding is nog niet duidelijk. Mocht de overheidssubsidie wegvallen dan is er een extra financieel probleem waarover nagedacht moet worden. Slechts incidenteel melden zich studenten aan met een evangelische achtergrond, vaak studenten met een gereformeerd-baptistische overtuiging. In het toelatingsgesprek met de rector wordt daarover doorgesproken en worden afspraken gemaakt. Zij stemmen in met het geheel van Schrift en belijdenis, terwijl van hen verwacht wordt specifiek evangelische opvattingen (bijv. over de doop) niet te promoten. In de praktijk geeft dat nooit problemen. De Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding leunt aan tegen de

Theologische Universiteit. Er is een groot gemeenschappelijk deel, maar voor een beperkt aantal identiteitsgevoelige vakken worden deze studenten onderwezen door eigen docenten. Deze vakken vallen onder de eigen verantwoordelijkheid van de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding. Als kleine instelling wil de Theologische Universiteit toch zoveel mogelijk vakken aanbieden, gedoceerd door deskundige docenten. Daarvoor zijn veel docenten nodig, vaak met een kleine taak. Ook zorg over de werkdruk van de hoogleraren en aandrang van de overheid zijn op de uitbreiding van het docentenbestand van invloed geweest. De oproep tot voorbede om uitbreiding van het aantal admissiaal-studenten wordt onderstreept.

Terwijl de assessor tijdelijk de leiding van de vergadering overneemt, gaat de secretaris van het curatorium nog in op de vraag naar de beroepscommissie voor beslissingen inzake admissiale studenten. Na de afwijzing door de synode van het voorstel dat het curatorium in 2004 deed, heeft het curatorium het niet aangedurfd om daar nog enig voorstel over te doen.

De bespreking wordt opgeschort (zie artikel 38)

Artikel 29

Comité-generaal

Artikel 30

Comité-generaal

Artikel 31

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG TWEEDE ZITTING

dinsdag 2 oktober 2007, 13.30 – 17.30 uur

Artikel 32

Heropening

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 92: 7 en 8 gezongen.

*Artikel 33***Appel-nominaal**

Ds. A.A. Egas is vervangen door ds. A. den Boer, ds. A.C. Uitslag door ds. M. van der Sluys. Oud. R.B.J. Naaktgeboren heeft zijn plaats weer ingenomen. Ds. A. den Boer en ds. M. van der Sluys betuigen door op te staan instemming met de belijdenis.

*Artikel 34***Theologische Universiteit/verlening emeritaat prof. J.W. Maris**

De preses verwelkomt prof. J.W. Maris, zijn vrouw, de familieleden die aanwezig zijn en de vertegenwoordigers van de Theologische Universiteit van Kampen (II). Hij deelt mee dat de synode in comité besloot aan prof.dr. J. W. Maris op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen en leest de emeritaatsverklaring voor.

In een toespraak richt de preses zich tot prof. en mevr. Maris. Hij schetst de ambtelijke loopbaan van prof. Maris en diens plaats in de kerken en aan de Universiteit. Verder memoreert hij o.a. het brede vertrouwen dat prof. Maris in de kerken ontving en de eigen accenten die prof. Maris in zijn werk legde door aandacht te schenken aan de verhouding tussen de gereformeerde theologie en de evangelisch-charismatische beweging en aan de locus van de kerk als kerk van Christus. Namens de synode dankt hij prof. Maris hartelijk voor al zijn werk (soms bij nacht) en wenst br. en zr. Maris Gods zegen voor de toekomst.

Namens het curatorium spreekt de president-curator ds. P.D.J. Buijs. Hij typeert het werk van prof. Maris aan de hand van vijf karakteristieken: gedaan in grote trouw, gedaan in bescheidenheid, gewerkt vanuit een voluit gereformeerde overtuiging, onderwijs gegeven in continuïteit met zijn voorganger prof. J. van Genderen, en altijd gedegen. Het curatorium dankt de Heere voor wat Hij in prof. Maris schonk.

Als rector voert prof. A. Baars het woord. Hij memoreert de goede samenwerking tussen de zes hoogleraren. Het college van hoogleraren ziet prof. Maris node gaan. Hij spreekt de hoop uit dat prof. Maris het emeritaat mag doorbrengen 'onder de koepel van Gods genade'.

In een persoonlijk woord geeft prof. Maris aan altijd, ook in het werk aan de opleiding, dienaar van het Woord te hebben willen blijven. God geeft nu genade om los te laten.

Per saldo is hij een dankbaar mens. Hij hoopt nog wat te kunnen werken en studeren.

Staande zingt de synode Psalm 100: 4, waarna synodeleden en gasten gelegenheid krijgen prof. en mevr. Maris de hand te drukken.

Artikel 35

Theologische Universiteit/deputaten-financieel

De preses stelt het rapport van deputaten voor het financieel beheer van de Theologische Universiteit aan de orde; daarmee correspondeert rapport 6 van commissie 6 (bijlagen 6 en 7).

Hij verwelkomt de deputaten br. P.A.A.J. Hurkmans (secretaris), P. Vree (voorzitter) en J. Th. Weijenberg.

In de bespreking wordt gevraagd naar het noodfonds en het profileringsfonds. Hoe verhoudt het noodfonds zich tot het studiefonds? En is het noodfonds een wettelijke voorwaarde? Verder wordt gevraagd naar het eigen vermogen van deputaten en het voornemen om extra personeel aan te trekken voor nieuw beleid. Er wordt zorg uitgesproken over de sterke stijging van de lasten voor de Universiteit. In dat verband wordt ook moeite verwoord met het bedrag dat nodig is voor de corridor.

De rapporteur van de commissie, oud. J. Mauritz, de deputaten P.A.A.J. Hurkmans en P. Vree en de rector, prof. A. Baars, gaan op de vragen in. De term 'noodfonds' is van de overheid overgenomen. Op dit moment is voor deputaten nog veel onduidelijk; om die reden hebben zij geen bedrag voor een noodfonds in de begroting opgenomen. Overigens, een eventueel noodfonds zal bestemd zijn voor alle studenten die mogelijk in een financiële noodsituatie terechtkomen. Over het noodfonds en het profileringsfonds zal de commissie rapporteren bij de rapportage over het studie- en stimuleringsfonds. Over het eigen vermogen zal de commissie in een later rapport voorstellen doen. In de doelstelling van de Universiteit voor de komende jaren wordt ook gesproken over dienstverlening naar buiten. Daarvoor is extra personeel nodig. De doelstelling van deputaten is alles zoveel mogelijk budgetneutraal te laten verlopen. Deputaten onderzoeken de mogelijkheid van sponsoring van onderzoeksprojecten. De corridor kost inderdaad veel geld. Maar afzien van de bouw brengt ook extra kosten met zich mee, bijvoorbeeld voor bewaking. Bovendien hebben deputaten rekening te houden met de voorschriften. Bij de bouw van de corridor zal het vermogen niet worden aangetast: het geheel valt binnen de financiële kaders, door de generale synode in 2002 vastgesteld.

De commissie neemt de voorstellen terug om op een aantal punten nog eens naar de formuleringen te kijken en zal daarbij ook de inhoud van de bespreking verwerken.

De bespreking wordt opgeschort (zie art. 163).

Artikel 36

Geestelijke verzorging van de varenden

Aan de orde is het rapport van de deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden. Daarmee correspondeert rapport 1 van commissie 3 (bijlagen 8 en 9). De deputaten ds. J.H. van Dijk (voorzitter), ds. H.C. Mijnders (secretaris) en br. J.

Mauritz (penningmeester) worden welkom geheten. Dat welkom geldt ook ds. H. van der Ham, de predikant voor de varenden, die als gast aanwezig is.

De meeste vragen gaan over het werk van deputaten in het licht van hun instructie. Hoe staat het met de bezinning op de geestelijke verzorging van de varenden en de visie daarop? Ook wordt gevraagd naar het beroep dat de kerk van Dordrecht-Centrum op de schipperspredikant uitbracht en naar het contact tussen deputaten en de gemeente waaraan de schipperspredikant verbonden is. Is nog te spreken van een noodzaak om een eigen schipperspredikant te hebben? En is niet te overwegen het deputaatschap samen te voegen met deputaatschappen die het categoriale pastoraat behartigen?

De rapporteur van de commissie, ds. M.J. Kater, krijgt het woord. De synode van 2001 besloot dat het deputaatschap zelfstandig zou blijven, in 2004 is gerapporteerd over het belang van het werk van de schipperspredikant; achter die beslissingen kan de synode nu niet terug.

De huidige instructie van deputaten dekt de werkelijkheid van het werk niet. De verhouding tussen de schipperspredikant en de kerk waaraan hij verbonden is ligt vast in art. 6 K.O.

Namens deputaten antwoordt ds. J.H. van Dijk. Ds. H. van der Ham is vooral vanwege praktische redenen naar Dordrecht verhuisd; hij wilde dichterbij zijn werk wonen. In overleg met deputaten is afgestemd dat in deze nieuwe situatie de kerk van Dordrecht-Centrum hem beroepen zou.

In de tweede ronde wordt nogmaals gevraagd of er in de kring van deputaten bezinning is op de geestelijke verzorging van de varenden. De rapporteur van de commissie wijst op voorstel tot besluit 2. Deputaten melden dat er voortdurend bezinning is.

Ds. C.D. Affourtit stelt voor voorstel tot besluit 2 als volgt te wijzigen: deputaten op te dragen - met het oog op de veranderende omstandigheden en praktijk - zich te bezinnen op de geestelijke verzorging van de varenden en een heldere visie daarop te formuleren, daarvan verslag te doen aan de volgende generale synode en daarbij een voorstel te doen tot eventuele aanpassing van de instructie.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen - met het oog op de veranderende omstandigheden en praktijk - zich te bezinnen op de geestelijke verzorging van de varenden en een heldere visie daarop te formuleren, daarvan verslag te doen aan de volgende generale synode en daarbij een voorstel te doen tot eventuele aanpassing van de instructie;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt ds. H.C. Mijnders die afscheid neemt als deputaat.

Artikel 37

Geestelijke verzorging van de militairen

De preses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de geestelijke verzorging van de militairen. Daarmee correspondeert rapport 2 van commissie 3 (bijlagen 10 en 11). De deputaten br. A.J. de Jong (voorzitter) en br. N. van der Lugt worden welkom geheten.

In de bespreking wordt respect uitgesproken voor het werk van de krijgsmachtpredikanten. Gevraagd wordt waarom er weinig christelijke gereformeerde predikanten in de krijgsmacht dienen. Verder wordt een toelichting gevraagd op de gesignaleerde vervreemding tussen krijgsmachtpredikanten en de thuisgemeente.

De rapporteur van de commissie, ds. M.J. Kater, reageert. Hij attendeert op voorstel tot besluit 2 waarin deputaten o.a. opgedragen wordt zich verder te bezinnen op het thema vervreemding.

Namens deputaten antwoordt br. A.J. de Jong. Het beperkte aantal christelijke gereformeerde krijgsmachtpredikanten baart deputaten zorgen. Deputaten zijn actief in de werving. Niet iedereen die solliciteert, komt echter door de selectie. Bovendien willen deputaten alleen krijgsmachtpredikanten die in de gemeente goed gefunctioneerd hebben. Het thema vervreemding is inderdaad sterk neergezet in het rapport van deputaten. Het is wel begrijpelijk als krijgsmachtpredikanten door de bijzondere situatie waarin zij dienen, vervreemden van de kerken. Om dat te voorkomen, onderstrepen deputaten het belang van het regelmatig voorgaan van krijgsmachtpredikanten in de kerken en het belang van het meeleven met de gemeente waar de krijgsmachtpredikant (en eventueel diens gezin) bij hoort.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen nadere uitwerking te geven aan de aanbevelingen genoemd in punt 22 van hun rapport en op de volgende generale synode daarvan verslag te doen;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt de broeders C. van Aalst en A.J. de Jong, die terugtreden als deputaat.

Artikel 38

Theologische Universiteit/algemeen - vervolg

De bespreking van het rapport van het curatorium van de Theologische Universiteit en van rapport 1 van commissie 1 wordt voortgezet (zie art. 28).

In de tweede ronde wordt opnieuw gevraagd naar de bekostiging van de vooropleiding. Als de overheidsfinanciering wegvalt, komen de kosten dan ten laste van de kerken? Ook wordt doorgevraagd op het punt van het personeelsbestand in relatie tot het studentenaantal. Wat is het beleid op dit punt? In vervolg op een vraag die in comitézitting is gesteld, wordt gevraagd of docenten conform art. 6 van het reglement van de Universiteit schriftelijk instemmen met de belijdenis.

De president-curator en de rector geven antwoord. Over de consequenties van het eventueel wegvallen van de overheidsfinanciering voor de vooropleiding is nog weinig nagedacht. Het ligt wel in de lijn van de verwachting dat de lasten voor de kerken dan wat hoger zullen worden. Het docentenbestand is inderdaad uitgebreid. Dat heeft zowel te maken met het advies dat bij de onderwijsvisitatie werd uitgebracht als met het feit dat er opvolging voor prof. Maris moest worden voorgesteld. Bovendien: het programma is vol en vraagt veel.

Het college van hoogleraren en het curatorium zullen attent zijn op de schriftelijke instemming met de belijdenis door docenten.

Besloten wordt besluitvorming over de benoeming van docenten uit te stellen; eerst zal de opvolging van prof. Maris worden besproken. Zie art 119.

Ds. G. van Roekel stelt voor aan de voorstellen tot besluit toe te voegen: goedkeuring te hechten aan de samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding.

Oud. A.J. van der Wekken stelt voor aan de voorstellen tot besluit toe te voegen: het curatorium en deputaten-financieel op te dragen te onderzoeken of de huidige situatie qua organisatie, werkzaamheden en personeelsbezetting in reële verhouding staat tot de bescheiden – en de laatste jaren dalende – studentenpopulatie en indien noodzakelijk daaraan op korte termijn de nodige mitigerende acties te verbinden op bestuurlijk, organisatorisch en financieel gebied en daarover op de generale synode 2010 te rapporteren.

De synode besluit:

1. uit te spreken dat in het vervolg de commissie van de generale synode vertrouwelijk op de hoogte dient te worden gesteld van de gevolgde procedure van voordracht van een nieuw te benoemen hoogleraar en de uitkomst daarvan;
2. goedkeuring te hechten aan de voorgestelde veranderingen betreffende de verlening van preekconsent;
3. goedkeuring te hechten aan de voortgang van de contacten met de Theologische Universiteit van de Geref. Kerken (vrij.);
4. goedkeuring te hechten aan de samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding;
5. goedkeuring te hechten aan de benoeming van mevr.dr. J.J. Oosterhuis-den Otter te Zwolle als docent nieuwtestamentisch Grieks en oudchristelijk Latijn;

6. het curatorium en deputaten-financieel op te dragen te onderzoeken of de huidige situatie qua organisatie, werkzaamheden en personeelsbezetting in reële verhouding staat tot de bescheiden – en de laatste jaren dalende – studentenpopulatie en indien noodzakelijk daaraan op korte termijn de nodige mitigerende acties te verbinden op bestuurlijk, organisatorisch en financieel gebied en daarover op de generale synode 2010 te rapporteren;
7. opnieuw een secretaris en een secundus-secretaris te benoemen.

Artikel 39

De Wekker

216, 218 Aan de orde is het rapport van de commissie van redactie van De Wekker; daarmee correspondeert rapport 2 van commissie 1 (bijlagen 12 en 13). Namens de commissie van redactie zijn ds. G. van Roekel (hoofdredacteur) en ds. H.K. Sok (eindredacteur) aanwezig.

In de bespreking wordt vooral doorgesproken op het punt van het geestelijk leiding geven. Waarom wordt in dat verband het woord ‘terughoudendheid’ gebruikt? En zijn de kerken niet gebaat bij krachtige leiding?

Ds. J.W. Schoonderwoerd, de rapporteur van de commissie, en ds. G. van Roekel gaan op de vragen in. De terughoudendheid waarover gesproken is staat in een bepaald kader, namelijk in het kader van de spanningen binnen het kerkelijke leven die zich soms ontladen in concrete moeilijkheden binnen een gemeente of binnen een classis. In die situaties past het de redactie terughoudendheid te betrachten. Inderdaad zijn de kerken gebaat bij krachtige leiding, maar dan bij krachtige geestelijke leiding. Dat is leiding vanuit het richtinggevende Woord van God. Die leiding probeert de redactie voortdurend te geven.

De synode besluit:

1. de werkzaamheden van de commissie van redactie van De Wekker goed te keuren en deze commissie hartelijk te danken voor haar arbeid;
2. in art. 2 van de ‘Instructie voor de commissie van redactie van De Wekker’ de woorden ‘waarnemend hoofdredacteur’ te vervangen door ‘eindredacteur’;
3. opnieuw leden voor de commissie van redactie te benoemen.

Ds. J. Van Amstel, br. C.M. van Driel, ds. J. Jonkman en br. J. Stolk, die uit de redactie terugtreden, ontvangen woorden van dank.

Artikel 40

Schorsing

De vergadering wordt geschorst in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG TWEEDE ZITTING

dinsdag 2 oktober 2007, 19.00 – 20.45 uur

Artikel 41

Heropening

De preses heropent de vergadering en heet speciaal de jongeren die deze avond de synode bezoeken van harte welkom. Hij laat Ps. 34: 5 en 6 zingen.

Artikel 42

Appel-nominaal

Ds. H. Korving, ds. A.C. Uitslag en ds. A.A. Egas hebben hun plaats weer ingenomen.

Artikel 43

Telegram namens H.M. Koningin Beatrix

De preses deelt mee dat de synode van de particulier secretaris van H.M. Koningin Beatrix een telegram met de volgende inhoud heeft ontvangen:

‘Op verzoek van Hare Majesteit de Koningin breng ik u allen, in vergadering in Nunspeet bijeen, haar oprechte dank over voor uw vriendelijke boodschap. Voor uw goede wensen en de wijze waarop u in uw telegram uw betrokkenheid bij en de verbondenheid met de Koningin en haar huis verwoordt, is zij u zeer erkentelijk.’

Artikel 44

Jaarboek

219, 220

Aan de orde is het rapport van de deputaten voor de uitgave van het Jaarboek; daarmee correspondeert rapport 2 van commissie 5 (bijlagen 14 en 15). De preses heet deputaat ds. H.J.Th. Velema welkom.

De bespreking concentreert zich op het punt van de digitalisering. Deputaten zijn er druk mee bezig. Digitaal aanleveren kan voor wat de cijfers betreft wel, voor de tekst is dat een te grote investering voor de drukker.

Oud. J. Mauritz stelt voor voorstel tot besluit 2b aan te vullen met ‘in overleg met deputaten archieven’.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen:
 - a. een begin te maken met het digitaal beschikbaar maken van daarvoor geschikte informatie uit het Jaarboek;

- b. in overleg met deputaten archiveren zich te blijven bezinnen op verdere digitalisering en op de volgende generale synode daarvan verslag te doen en met voorstellen terzake te komen;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 45

Kerkjeugd en onderwijs

221, 232 De preses stelt het rapport van deputaten kerkjeugd en onderwijs aan de orde; daarmee correspondeert rapport 3 van commissie 3 (bijlagen 16 en 17). Namens het deputaatschap zijn aanwezig ds. A. van de Bovekamp, ds. L.C. Buijs (voorzitter), br. W.H. van Eeken (secretaris), br. J. Mauritz (penningmeester) en br. W. Zeeders. De preses heet hen welkom.

In de bespreking wordt gevraagd naar het beleidsplan van de CGJO. Hebben deputaten invloed op dit beleidsplan? Verder wordt geïnformeerd naar de contacten tussen het LCJ en de HHJO. Hoe 'voorlopig' zijn die contacten? In algemene zin wordt gevraagd of de betrokkenheid van deputaten bij de jeugdwerkorganisaties vooral financieel van aard is. Over de predikanten naar art. 6 K.O. wordt gevraagd of het gestelde in par. 3.2 van het deputatenrapport wel juist is. Weten deputaten en commissie ten aanzien van dit punt nog iets van de geschiedenis? Er wordt opgeroepen meer aandacht te besteden aan studerende.

De rapporteur van de commissie, ds. M.J. Kater, krijgt het woord. Hij onderstreept dat het deputaatschap geen inhoudelijke bemoeienis heeft met het werk van de jeugdwerkorganisaties. Deputaten hebben volgens de instructie de taak de jeugdwerkorganisaties te begeleiden. Dat is meer dan alleen financiële ondersteuning.

Voor het beleidsplan van de CGJO is al veel werk verzet; het is vrijwel afgerond. De samenwerking tussen LCJ en HHJO is voorzichtig begonnen, in goed overleg met deputaten. Toen de samenwerking groeide, is een en ander schriftelijk vastgelegd. Er is daarbij behoedzaam geopereerd. De commissie heeft de onjuistheid in par. 3.2 van het deputatenrapport niet gezien. Maar ook los daarvan, vindt de commissie het idee om een protocol te ontwerpen inzake het geven van advies, zoals art. 6 K.O. sub 2.b daarover spreekt, een goede gedachte.

Namens deputaten reageert ds. L.C. Buijs. Het woord 'voorlopig', gebruikt voor de contacten tussen LCJ en HHJO, heeft vooral te maken met de fase waarin het kerkelijke leven binnen de Hersteld Hervormde Kerk zich kort na de synode van 2004 bevond: er was nog veel in ontwikkeling. Het LCJ is daar naar het oordeel van deputaten op een goede manier mee omgegaan. De eerste zin van paragraaf 3.2 van het deputatenrapport is inderdaad onjuist. Door de relatie met ds. G.J. Capellen maken deputaten een nieuwe start.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen beide jeugdwerkorganisaties (JWO's) over de visie op het jeugdwerk;
3. deputaten op te dragen in nauw overleg met de JWO's te bezien of een andere verhouding tussen deputaten en de JWO's wenselijk of zelfs noodzakelijk is gezien de veranderingen die zich de laatste jaren hebben voltrokken in financieel opzicht en door (voortdurende) uitbreiding van het takenpakket van de JWO's;
4. deputaten opdracht te geven een protocol te ontwerpen voor de werkwijze indien een advies gevraagd wordt aan deputaten bij de beroeping en benoeming van predikanten naar art. 6 K.O.;
5. goedkeuring te verlenen aan het voorstel tot het voortzetten van de deelname aan de nieuw op te zetten Raad van Advies van de Christelijke Hogeschool Ede;
6. deputaten op te dragen uitvoering te geven aan de aanbevelingen gedaan in bijlage 1 van hun rapport;
7. deputaten opdracht te geven het complete werkdocument 'Jeugdwerk binnen de CGK' via de website van de CGK beschikbaar te stellen en daaruit in de vorm van artikelen en/of brochures de komende tijd de kerkenraden van informatie te voorzien;
8. opnieuw deputaten te benoemen.

Br. W.H. van Eeken treedt af als deputaat. Hij ontvangt woorden van dank.

*Artikel 46***Sluiting**

De assessor, ds. J. Westerink, leest 1 Petr. 5: 1-11 en gaat voor in gebed. De preses laat Ps. 78: 3 (door de aanwezige jongeren) en 4 (door allen) zingen, waarna hij de tweede zitting van de synode sluit.

DERDE ZITTING

woensdag 3 oktober 2007, 9.15 – 12.15 uur

*Artikel 47***Opening**

De preses opent de derde zitting. Hij laat Ps. 127: 1 en 2 zingen en leest Psalm 127. Daarna gaat hij voor in gebed.

*Artikel 48***Appel-nominaal**

Diak. D.J. Kiljan heeft zijn plaats weer ingenomen. Oud. A. Prins is vervangen door oud. M. Taale. De hoogleraren A. Baars, G.C. den Hertog, T.M. Hofman, H.G.L. Peels en H.J. Selderhuis zijn als preadviseur aanwezig.

*Artikel 49***Comité-generaal***Artikel 50***Onderlinge bijstand en advies**

234, 254

Aan de orde is het rapport van deputaten onderlinge bijstand en advies; daarmee correspondeert rapport 3 van commissie 6 (bijlagen 18 en 19). De preses heet de aanwezige deputaten br. J. Ouwehand (voorzitter), br. C. Langelaar (secretaris) en br. J. Verhoef (penningmeester) welkom.

In de eerste ronde wordt een groot aantal informatieve vragen gesteld. Geïnformeerd wordt o.a. naar de verfijning van de regelgeving, naar de regelgeving bij samenwerkende gemeenten, naar de spaarregeling, naar het minimumbedrag per lid dat steunontvangende kerken dienen op te brengen en naar nalatigheid in de afdracht voor de kas. Over het rapport van de commissie en de voorstellen die de commissie doet, worden verschillende kritische opmerkingen gemaakt, zowel redactioneel als inhoudelijk. Hebben, zo wordt ook gevraagd, deputaten wellicht een taak ten aanzien van het onderhoud van historische kerkgebouwen?

Naar aanleiding van de bespreking in de eerste ronde merkt de preses op dat het niet juist is als deputaten bij het voorstel voor de gevraagde minimumbijdrage verdisconteren dat een aantal kerken wellicht niet aan de afdracht zal voldoen en daarom uitgaan van een lager ledenaantal dan het ledenaantal dat deputaten financiële zaken als richtlijn aangeeft.

In verband met de lunch wordt de bespreking opgeschort (zie art. 54).

*Artikel 51***Schorsing**

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG DERDE ZITTING

woensdag 3 oktober 2007, 13.15 – 17.30 uur

*Artikel 52***Heropening**

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 85: 1 en 3 gezongen.

*Artikel 53***Appel-nominaal**

Ds. K. Visser is vervangen door ds. C.P. de Boer. Deze betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

*Artikel 54***Onderlinge bijstand en advies – vervolg**

De bespreking van het rapport van deputaten onderlinge bijstand en advies en het daarmee corresponderende commissierapport wordt voortgezet (zie art. 50).

De rapporteur van de commissie, oud. J. Mauritz, gaat op een aantal vragen in. De verfijning van de regelgeving kan inderdaad overkomen als een lappendeken; daar mag naar het oordeel van de commissie best eens naar gekeken worden. Aan de andere kant is er veel expertise bij deputaten, waardoor gemeenten in hun specifieke situatie op maat geholpen kunnen worden.

Namens deputaten antwoorden br. J. Ouwehand en br. J. Verhoef. Deputaten zien samenwerkende gemeenten als twee aparte gemeenten, fusiegemeenten als één gemeente. De spaarregeling is bedoeld om steunontvangende gemeenten gelegenheid te geven een bescheiden fonds te vormen voor verbouwing of nieuwbouw. De verhoging van de minimumbijdrage is nodig vanwege het vermogen van deputaten en is redelijk met het oog op de steunontvangende kerken; het gemiddelde bedrag per (doop)lid dat deze kerken bijeenbrengen, ligt nu al hoger dan de nieuwe minimumbijdrage. Sommige kerken dragen om hun moverende redenen niet of te weinig af; deputaten maken daar werk van. Deputaten proberen zo min mogelijk te differentiëren, al hebben ze wel oog voor de situatie van de plaatselijke gemeente. Deputaten hebben geen geld om onderhoud van historische kerkgebouwen te ondersteunen; het zou ook een begin zonder einde zijn. Deputaten geven wel bouwkundige adviezen.

In de tweede ronde wordt nogmaals aandacht gevraagd voor steunverlening aan gemeenten met minder dan 200 leden.

De rapporteur en de voorzitter van deputaten gaan op de vragen in. Uiteraard houden ook gemeenten met minder dan 200 leden de vrijheid om te beroepen. Het voorstel van deputaten en commissie op dit punt beoogt een signaal af te geven aan die gemeenten. Ook willen de voorstellen de druk op deze gemeenten om samen te werken te vergroten.

Oud. R.B.J. Naaktgeboren stelt voor aan de voorstellen tot besluit toe te voegen: gelet op de in de punten 2 en 8 van het commissierapport genoemde problematiek en de druk tot samenwerking is het dienstig om het gesprek in de classis hierover te voeren en daarom opdracht te geven aan deputaten om in overleg met deputaten

kerkorde en kerkrecht vragen te formuleren gericht op deze problematiek en deze op te nemen in de vragen voor de kerkvisitatie.

Oud. A.J. van der Wekken stelt voor:

1. wijzig bijlage 4 (art. 11): Art. 4.b in ‘... een minimumpercentage van 20 van voornoemde kosten nog aanvaardbaar.’
2. bijlage 6.2: Art. 4e onder het tweede streepje een punt c toe te voegen:
‘c. kerkelijk werkers, waarbij het totale steunbedrag nimmer hoger zal zijn dan dit bij één voltijdspredikant zal zijn en met inachtneming van hetgeen in artikel 4 sub a bepaalde ten aanzien van de neveninkomsten;
3. bijlage 6.3: Artikel 4c uit te breiden met:
Deze steun geldt voor die kerken die minder dan 250 (doop-)leden hebben. Deze draagkrachtuitkering wordt pro-rato verstrekt over het aantal volledige maanden – van het jaar van de steunaanvraag – dat de predikant in de gemeente heeft gewerkt.
4. bijlage 6.4: Art. 4 lid d aan te vullen met b:
‘Voor gemeenten met een predikant in deeltijdfunctie en minder dan 200 (doop-)leden zal een steun worden toegekend van 75% van het minimumtraktament naar rato van het percentage van de deeltijdfunctie van de predikant met inachtneming van hetgeen in art. 4 sub a bepaald is ten aanzien van de neveninkomsten. Deze regeling geldt vanaf 1 januari 2008 voor nieuwe aanvragen.
De huidige tekst wordt dan een nieuw d-a.
5. Voorstel 7 laten vervallen.

Oud. J.C. Westeneng stelt voor art. 4 van de instructie als volgt te wijzigen: aan gemeenten met minder dan 200 (doop)leden zal ingaande boekjaar 2008 voor nieuwe aanvragen een norm toegekend worden op basis van een deeltijdfunctie van een predikant. Daarbij wordt maximaal 75% van de in artikel 4 lid d genoemde percentage toegewezen.

De voorstellen gaan voor nadere bespreking naar de commissie. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 204).

Artikel 55

Appel-nominaal

Diak. D.J. Kiljan verlaat de vergadering.

Artikel 56

Toespraak ds. G.R. Procee

De preses verwelkomt ds. G.R. Procee, die namens de Free Reformed Churches of North America (FRC) naar de synode is afgevaardigd.

Ds. Procee spreekt de synode toe. Hij herinnert aan de band die de Free Reformed Churches met de Chr. Ger. Kerken in Nederland hebben, een band die nog steeds

bijzonder wordt gewaardeerd, en brengt de hartelijke groeten over. De Free Reformed Churches leven sterk met de Chr. Ger. Kerken mee en maken gebruik van diverse christelijke gereformeerde publicaties. De Free Reformed Churches staan op een kruispunt: de oude generatie valt weg, een nieuwe treedt aan. Het zal zaak zijn de oude schat mee te geven aan een opgroeiend geslacht. Ds. Procee roept de Chr. Ger. Kerken op te blijven in het geloof om zo het Koninkrijk van God in te gaan.

De preses antwoordt: inderdaad is er grote verbondenheid tussen beide kerkverbanden. Al is de relatie niet meer zo hecht als vroeger, nog steeds worden over en weer predikanten beroepen. Uit het Woord van God en door de Geest van Christus mogen we gemeenschap ervaren met de kerk van God die wereldwijd is. Hij verzoekt ds. G.R. Procee de groeten van de synode over te brengen.

Artikel 57

Kerk en Israël

255, 270 De preses stelt het rapport van deputaten kerk en Israël aan de orde; daarmee correspondeert rapport 1 van commissie 2 (bijlagen 20 en 21). De preses verwelkomt de aanwezige deputaten ds. H. Biesma (voorzitter), br. H.H. van Braak (eerste penningmeester) en ds. J.G. Schenau (eerste secretaris).

In de bespreking wordt toelichting gevraagd op wat deputaten schreven over de relatie tussen de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) en het Centrum voor Israëlstudies (CIS). Wat wordt verder bedoeld met de uitdrukking 'gedeelde en gelede verantwoordelijkheid' in de relatie tussen de Chr. Ger. Kerken en het CIS? En welke verantwoordelijkheid dragen deputaten voor de consulent? Ook wordt een toelichting gevraagd op de relatie tussen ds. H.M. van der Vegt en de kerk van Groningen. Verder worden verschillende vragen gesteld over de dvd die deputaten uitbrachten: waarom zijn er fragmenten met geweld en fragmenten waarin de Heere Jezus wordt nagespeeld?

De rapporteur van de commissie, ds. C.D. Affourtit, gaat op de vragen in. De verhouding tussen de CHE en het CIS is mede door de inspanningen van de directeur van het CIS in positieve zin gewijzigd. De ambtelijke verantwoordelijkheid voor leer en leven van de Israëlconsulent berust bij de Protestantse Kerk in Nederland; de verantwoordelijkheid voor zijn werk berust bij het bestuur van het CIS. De dvd is zo opgezet dat gebruikers een keuze kunnen maken uit de fragmenten.

Namens deputaten antwoorden ds. H. Biesma en ds. J.G. Schenau. Tussen de kerk van Groningen en ds. H.M. van der Vegt is een soort werkovereenkomst opgesteld. In dat verband is er een aantal besprekingen geweest tussen de kerkenraad van Groningen en deputaten. Met 'gedeelde verantwoordelijkheid' bedoelen deputaten dat de verantwoordelijkheid voor het werk van het CIS een zaak is van de drie participanten, terwijl met 'gelede verantwoordelijkheid'

bedoeld wordt dat de bestuursleden van het CIS mandaat van hun achterban hebben om beleid te bepalen en uit te voeren, uiteraard binnen de afgesproken kaders. Inmiddels hebben Israëlstudies een plaats gekregen in het curriculum van de CHE. Daarmee is terugtrekking van de hogeschool uit het CIS voorlopig van de baan. Op de dvd staan geen fragmenten waarin de Heere Jezus wordt nagespeeld.

Voor één vraag gaat de vergadering in comité.

Artikel 58

Comité-generaal

Artikel 59

Kerk en Israël - vervolg

De synode besluit:

1. de status van de kerken van Groningen en Zierikzee als zendende kerk te beëindigen;
2. goed te keuren dat de kerk van Groningen bij wijze van uitzondering een waarnemer zendt naar de vergaderingen van het deputaatschap en deputaten op te dragen dit waarnemerschap voor de volgende generale synode te evalueren;
3. deputaten op te dragen de bezinning in het kader van het thema 'Diefstal of erfenis' voort te zetten.

Artikel 60

Radio- en televisiediensten

271, 273 De preses stelt het rapport van deputaten radio- en televisiediensten aan de orde; daarmee correspondeert rapport 3 van commissie 2 (bijlagen 22 en 23). Hij verwelkomt de aanwezige deputaten ds. M. Groen (voorzitter), ds. A. Hilbers en ds. N. Ribbers (secretaris).

In de bespreking wordt bezorgdheid uitgesproken over liturgie en inhoud van sommige chr. ger. kerkdiensten die via ZvK werden uitgezonden. Waar was in die diensten het besef van de heiligheid van de Heere? Willen deputaten zich bezinnen op dit punt? Verder wordt gevraagd naar de visie van deputaten op het gebruik van internet voor de verkondiging van het evangelie.

De rapporteur van de commissie, ds. C.D. Affourtit, en de voorzitter van deputaten, ds. M. Groen, gaan op de vragen en opmerkingen in. De verantwoordelijkheid voor vormgeving en inhoud van uit te zenden diensten ligt bij de plaatselijke kerkenraad, waarbij voor televisiediensten geldt dat deze diensten een evangelisatorisch

karakter dienen te hebben. Als de instructie in het kader van verspreiding van het evangelie over 'massamedia' spreekt, wordt daar ook het internet mee bedoeld.

De bespreking wordt opgeschort (zie art. 64).

Artikel 61

Comité-generaal

Artikel 62

Schorsing

De vergadering wordt geschorst in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG DERDE ZITTING

woensdag 3 oktober 2007, 18.45 – 21.00 uur

Artikel 63

Heropening

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Ps. 119: 13 en 20.

Artikel 64

Radio- televisiediensten – vervolg

De bespreking van het rapport van deputaten radio- en televisiediensten en het daarmee corresponderende commissierapport wordt voortgezet (zie art. 60).

Oud. M. Baan stelt voor:

na besluit d toe te voegen: een nieuw e:

'erop toe te zien dat het kenmerkende (of het eigene) van de Chr. Ger. Kerken zowel in liturgie als in prediking duidelijk herkenbaar is en blijft in alle uit te zenden radio- en televisiediensten'.

Ds. A.A. Egas stelt voor:

deputaten de opdracht te geven binnen de ZvK te pleiten om bij de uitzendingen duidelijk te maken dat de dienst valt onder de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerk en niet van het landelijke kerkverband.

De voorstellen gaan naar de commissie; de bespreking wordt opgeschort (zie art. 181).

*Artikel 65***Appel-nominaal**

Oud. A. Prins heeft zijn plaats weer ingenomen.

*Artikel 66***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Gereformeerde Bond/toespraak drs. P.J. Vergunst**

De preses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland, en daarvan het onderdeel dat handelt over het contact met de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland. Daarmee correspondeert paragraaf A van rapport 1 van commissie 4 (bijlagen 24 en 25). Als deputaten zijn aanwezig ds. C. van Atten, prof. J.W. Maris (voorzitter), br. P. de Jong, br. J.W. Overeem en ds. J.W. Schoonderwoerd (secretaris). Namens het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond zijn aanwezig ds. H. Roseboom en drs. P.J. Vergunst (algemeen secretaris). De preses heet hen hartelijk welkom.

275
296

Drs. P.J. Vergunst spreekt de synode toe. Het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond heeft de Chr. Ger. Kerken lief omdat zij openbaring is van het lichaam van Christus in Nederland, evenals de Protestantse Kerk in Nederland dat is, de kerk waarbinnen de Gereformeerde Bond zich geplaatst weet en verantwoordelijkheid wil dragen. Het is vooral aan de veelheid van vragen die gemeenteleden aan hun kerkenraad stellen te wijten dat van samenspreken of samenwerken tussen lokale kerken maar zo weinig komt, ondanks oproepen hiertoe. Graag ziet het hoofdbestuur de contacten bestendig, want de kerk van Christus dient één te zijn als ze als bruid van Christus op haar Heere wil lijken. Het hoofdbestuur wenst de afgevaardigden een gezegende synode.

De preses beantwoordt de toespraak. De Chr. Ger. Kerken hebben de Gereformeerde Bond lief. De Chr. Ger. Kerken hebben ook de Protestantse Kerk in Nederland lief. Zij hebben immers altijd heimwee naar de oude vaderlandse kerk waaruit zij in 1834 ontstonden.

*Artikel 67***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Gereformeerde Bond**

De preses geeft een eerste sprekersronde over de zaken aangaande de Gereformeerde Bond. Gevraagd wordt hoe de opgedragen bezinning over de breuk van 2004 is verlopen. Hoe was de reactie van het hoofdbestuur op het contact tussen deputaten en de Hersteld Hervormde Kerk? Is iets meer te zeggen over de oorzaken van het geringe aantal contacten op plaatselijk niveau?

De rapporteur van de commissie, de voorzitter van deputaten en de secretaris van deputaten reageren. Deputaten hebben zich bezonnen op de situatie die ontstaan

is na de breuk van 2004 en daarover met het hoofdbestuur doorgesproken. Dat was een openhartig gesprek over een kwetsbare materie. In die sfeer is ook een toelichting gegeven op het synodebesluit om contacten met de Hersteld Hervormde Kerk aan te gaan. Het hoofdbestuur heeft dat aanvaard als beleid van deputaten. Deputaten kunnen inderdaad weinig zeggen over de oorzaken van het geringe aantal contacten op plaatselijk niveau omdat er op de gezamenlijke brief in het geheel geen reacties kwamen. Dat ontnam deputaten de vrijmoedigheid om naar de oorzaken te vragen. Deputaten leggen zich niet bij deze situatie neer, maar steken nu wel in op het niveau van samenwerking.

Voor er voorstellen kunnen worden ingediend, licht de preses de formele gang van zaken toe. Gezien de inhoud van het algemene deel van het rapport van deputaten stelt hij voor de te nemen besluiten over de contacten met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond en met andere kerken als principebesluiten te beschouwen om later te bezien in hoeverre deze principebesluiten ook uitgevoerd kunnen worden.

Ds. W. van 't Spijker stelt als amendement op het commissievoorstel voor: spreekt uit

3. dat evenwel de redenen genoemd door de generale synode 2001 om te zoeken naar samenwerking en eenheid met allen die de naam van Christus liefhebben en naar zijn Woord begeren te leven nog onverminderd gelden;
4. oud 3;
5. oud 4 aangevuld met:

dat het wenselijk is plaatselijk in ieder geval samen te werken en zo mogelijk te blijven zoeken naar manieren waarop kerken op basis van de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' zouden kunnen komen tot verdere samenwerking met hervormd-gereformeerde gemeenten binnen de Protestantse Kerk in Nederland;

besluit

3. deputaten op te dragen om in overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond te onderzoeken hoe gestalte gegeven kan worden aan verdere plaatselijke samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden.

Het voorstel gaat naar de commissie; de bespreking wordt opgeschort (zie art. 188)

Artikel 68

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Gereformeerde Gemeenten

De preses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland, en daarvan het onderdeel dat handelt over het contact met de Gereformeerde Gemeenten. Daarmee correspondeert paragraaf B van rapport 1 van commissie 4 (bijlagen 24 en 25).

De generale synode besluit:

De generale synode,

kennis genomen hebbend

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Gemeenten;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

overwegend

1. dat deputaten melden dat de sfeer van de ontmoetingen goed was;
2. dat er weinig perspectief is op het komen tot kerkelijke eenheid;
3. dat we elkaar als kerken van gereformeerd belijden niet mogen loslaten;
4. dat de gesprekken verdere vervreemding van elkaar en onjuiste beeldvorming kunnen voorkomen;

besluit

1. deputaten op te dragen het gesprek met de commissie van de Gereformeerde Gemeenten voort te zetten om geestelijke herkenning te bevorderen en zonodig actuele ontwikkelingen te bespreken;
2. in dit gesprek zo mogelijk met elkaar van gedachten te wisselen over de prediking aan de hand van preken van beide zijden;
3. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

Dit besluit draagt het karakter van een principebesluit.

*Artikel 69***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Hersteld Hervormde Kerk**

De preses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland, en daarvan het onderdeel dat handelt over het contact met de Hersteld Hervormde Kerk. Daarmee correspondeert paragraaf C van rapport 1 van commissie 4 (bijlagen 24 en 25).

275, 296

In de bespreking wordt gevraagd of het synodebesluit van 2001, waardoor kanselruil met gemeenten van gereformeerd belijden uit de toenmalige Nederlandse Hervormde Kerk mogelijk werd, nu ook van kracht is voor gemeenten van de Hersteld Hervormde Kerk. Is er in het gesprek over de grondslag ook gesproken over de kerkorde?

De rapporteur van de commissie reageert. Er is in het gesprek over de grondslag ook gesproken over de kerkorde. De Hersteld Hervormde Kerk is gebleven bij de kerkorde van 1951, maar wel met een duidelijker binding aan de belijdenis.

Ook de voorzitter van deputaten gaat op de vragen in. De besluitvorming van voor 2004 ten aanzien van hervormd-gereformeerde gemeenten in de Nederlandse Hervormde Kerk betrof naar het oordeel van deputaten ook die gemeenten die nu deel uitmaken van de Hersteld Hervormde Kerk. Het moderamen van de synode van de Hersteld Hervormde Kerk heeft aangegeven nog niet toe te zijn aan kanselruil; daarom hebben deputaten dit aspect niet in de voorstellen opgenomen.

De bespreking wordt opgeschort (zie art. 83).

Artikel 70

Sluiting

Prof. J.W. Maris gaat voor in gebed. De vergadering zingt Psalm 35: 13, waarna de preses de derde zitting sluit.

VIERDE ZITTING

donderdag 4 oktober 2007, 9.15 – 12.30 uur

Artikel 71

Opening

De preses opent de vierde zitting. Hij laat Ps. 65: 1 en 3 zingen en leest Ef. 4: 7-16. Daarna gaat hij voor in gebed.

Artikel 72

Appel-nominaal

Oud. A.J. van der Wekken is vervangen door oud. W. van Zwol. Er is geen diaken uit de particuliere synode van het Westen. Oud. W.A. Mackay is door ziekte verhinderd. Oud. W. van Zwol, die voor het eerst ter synode is, betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 73

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Nederlands Gereformeerde Kerken/toespraak ds. C.T. de Groot

De preses verwelkomt br. M. van Daalen, ds. C.T. de Groot en ds. H. van der Velde als vertegenwoordigers van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Ds. C.T. de Groot spreekt de synode toe. De ontmoetingen tussen de 'Commissie voor

Contact en Samenspreking met andere kerken' en 'deputaten eenheid' waren waardevol; bij momenten werd eensgezindheid ervaren. Eensgezindheid is er ook in de samenwerking aan de TUA tussen de hoogleraren en de docenten van de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding, in de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten en in het zogenaamde DOE-overleg. Aan de andere kant is aan beide zijden ook pijn voelbaar in de contacten. Met het oog op de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten is voortzetting van de contacten een must. Maar ook op andere terreinen willen de Nederlands Gereformeerde Kerken meer in gezamenlijkheid optrekken, bijvoorbeeld in een Nederlands-gereformeerde studietoelichting inzake het toekomstig 'predikantsprofiel' en bij de door de Nederlands Gereformeerde Kerken op te zetten website over 'homoseksualiteit en kerk'. Hij wenst de synode toe in eensgezindheid te mogen vergaderen.

De preses beantwoordt deze toespraak. De contacten tussen de kerken zijn met verwachting begonnen. Dat heeft plaatselijk geleid tot soms hechte samenwerking. Maar gaandeweg kwamen er verschillende reacties, van grote reserves tot en met groot, geestelijk enthousiasme. Als Chr. Ger. Kerken worstelen we met de vraag hoe het verder kan en moet. Tegelijk: wat soms op plaatselijk niveau mocht ontstaan is als een zegen gezien; dat kunnen we niet uitwissen.

Artikel 74

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Nederlands Gereformeerde Kerken

De preses stelt het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland aan de orde, en wel het onderdeel dat handelt over de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken; daarmee correspondeert paragraaf D van rapport 1 van commissie 4 (bijlagen 24 en 25). Hij verwelkomt de deputaten ds. C. van Atten, br. P. de Jong, prof. J.W. Maris (voorzitter) en ds. J.W. Schoonderwoerd (secretaris).

275, 296

Er volgt een gespreksronde. Is iets meer te zeggen over de gesprekken die plaatsvonden over het thema 'vrouw en ambt'? Betekent het openstellen van alle ambten voor de zusters van de gemeente in de Ned. Geref. Kerken niet dat samenwerkingsgemeenten voor een keuze geplaatst moeten worden? Hoe taxeren deputaten de positieve reactie van de Ned. Ger. Kerken op de bereikte overeenstemming ten aanzien van de toe-eigening des heils tussen de Ger. Kerken (vrijgemaakt) en de Chr. Ger. Kerken? Wat is de status van het zogenaamde DOE-overleg?

De rapporteur van de commissie reageert. Het DOE-overleg kan een bijdrage leveren om te voorkomen dat de samenwerkingsgemeenten in een geïsoleerde positie komen. In een volgend rapport zal de commissie over het DOE-overleg rapporteren en voorstellen ter zake doen. In de meeste samenwerkingsgemeenten geeft het punt van 'vrouw en ambt' geen spanning. Voorstellen om

samenwerkingsgemeenten voor een keuze te plaatsen is een brug te ver; dat is ook niet de bedoeling.

Na de woorden van de rapporteur stelt de preses voor de zaken rond het DOE-overleg nu buiten bespreking en besluitvorming te houden. Aldus wordt besloten.

Ook de voorzitter van deputaten gaat op de bespreking in. Deputaten hebben uitvoerig met de CCS doorgesproken over het ambt. Daarbij zijn ook de rapporten van de Chr. Ger. Kerken aan de orde geweest. De overbrugging kon echter niet gemaakt worden. Deputaten hebben geen enkele vorm van schriftkritiek geproefd; het gaat om het schriftverstaan. Deputaten hebben er bij de Landelijke Vergadering meer dan eens op aangedrongen om kennis te nemen van de bereikte overeenstemming over de toe-eigening des heils tussen de Ger. Kerken (vrijgemaakt) en de Chr. Ger. Kerken. Pas nu is er een formele en positieve reactie gekomen. Deputaten nemen dat serieus en zullen het nader bekijken. De regels die voor de Chr. Ger. Kerken gelden, gelden onverkort ook voor samenwerkingsgemeenten. Dat kan wel spanning oproepen in verband met de bijzondere positie van samenwerkingsgemeenten. Deputaten besteden daarom aandacht aan de bijzondere positie van deze gemeenten in relatie tot de kerkorde.

De synode besluit:

De generale synode,

kennis genomen hebbend

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend

1. dat deputaten de gesprekken met de Nederlands Gereformeerde commissie hebben voortgezet;
2. dat deputaten in deze gesprekken de teleurstelling van de generale synode over het voorlopig besluit van de Landelijke Vergadering 2004 met betrekking tot 'vrouw en ambt' hebben verwoord en grondig over het genomen besluit hebben doorgesproken;
3. dat de gesprekken niet hebben geleid tot overbrugging van de verschillende overtuigingen;
4. dat de Landelijke Vergadering 2007 van de Nederlands Gereformeerde Kerken nu ook het ambt van predikant daadwerkelijk heeft opengesteld voor de vrouw;
5. dat deputaten advies hebben gegeven aan de kerk van Nieuwegein;

6. dat deputaten van een aantal samenwerkingsgemeenten alsmede van het Samenwerkingsoverleg een brief ontvingen waarin gevraagd wordt om bezinning op kerkordelijke regels in verband met de bijzondere positie van de samenwerkingsgemeenten;
7. dat deputaten de opdracht hebben uitgevoerd om het in 2001 genomen besluit inzake de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten aan de classes toe te zenden en de classes dringend te vragen 'besluit 2' van dit besluit ter hand te nemen;

overwegend

dat het met het oog op de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten noodzakelijk is dat er gesprekken plaatsvinden met de Nederlands Gereformeerde commissie, vooral met het oog op de situatie die ontstaan is na de besluiten van de Landelijke Vergadering 2004 en 2007 met betrekking tot 'vrouw en ambt', opdat deputaten en Nederlands Gereformeerde commissie zo mogelijk met gemeenschappelijke adviezen bedoelde gemeenten kunnen dienen en deze niet in een geïsoleerde positie terechtkomen;

besluit

1. deputaten op te dragen de gesprekken met de Nederlands Gereformeerde commissie voort te zetten met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang;
2. deputaten op te dragen contact te onderhouden met samenwerkende en samenwerkingsgemeenten;
3. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

Dit besluit draagt het karakter van een principebesluit.

Verder besluit de synode:

de brief van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 12 maart 2005 te beantwoorden.

Artikel 75

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte

De preses stelt het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland aan de orde, en wel het onderdeel dat handelt over het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG); daarmee correspondeert paragraaf F van rapport 1 van commissie 4 (bijlagen 24 en 25).

275, 296

De synode besluit:

De generale synode,

kennis genomen hebbend

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG);
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

constaterend

1. dat deputaten een positieve ontwikkeling zien van het COGG;
2. dat zij zich kunnen vinden in de geformuleerde doelstellingen van het COGG;

overwegend

1. dat het COGG zich ten doel stelt een gespreksplatform te zijn binnen het geheel van de gereformeerde gezindte;
2. dat het COGG op langere termijn daarmee de eenheid van de kerk wil dienen;
3. dat de betrokkenheid bij en de belangstelling voor het werk van het COGG groeit;

spreekt uit

dankbaar te zijn voor de positieve ontwikkeling van het COGG;

en besluit

deputaten op te dragen:

1. te blijven participeren in het COGG;
2. van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

Dit besluit draagt het karakter van een principebesluit.

Verder besluit de synode:

de brief van het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte d.d. juli 2007 te beantwoorden.

Artikel 76

Contact met de overheid

Aan de orde is het rapport van de deputaten voor het contact met de overheid. Daarmee correspondeert rapport 3 van commissie 5 (bijlagen 26 en 27). Hij verwelkomt de deputaten ds. C.A. den Hertog, br. H. de Hek (secretaris) en prof. T.M. Hofman (voorzitter).

300, 304

In de bespreking wordt gevraagd naar het voorstel om een studiecmissie inzake de rechtspositie van predikanten in te stellen. Deputaten kerkorde en kerkrecht doen een vergelijkbaar voorstel. Is er onderling overleg geweest? Ook wordt een aantal toegespitste vragen gesteld over de voorgestelde wijziging van de instructie.

De rapporteur van de commissie en voorzitter en secretaris van het deputaatschap gaan op de vragen in. Als in art. 5 van de voorgestelde instructie gesproken wordt over 'de roeping jegens de samenleving' worden daarmee overheid en samenleving

bedoeld. Het voorgestelde artikel 6 van de instructie voegt inhoudelijk inderdaad niets toe vergeleken met het bepaalde in art. 6 K.O. Het gaat er deputaten alleen om dat er een formele band met het deputaatschap zal zijn. Het was al praktijk maar lag formeel nog niet vast. Deputaten hebben behoefte aan bezinning over de roeping van de kerk jegens overheid en samenleving. Deputaten willen in dat opzicht ook iets stimulerends doen richting de plaatselijke kerken.

De preses stelt vast dat de vergadering instemt met het voorstel om een studiec commissie in te stellen inzake de rechtspositie van predikanten. Het voorstel daartoe gaat voor onderling overleg en afstemming naar commissie 5 en 7. Het zal bij de bespreking van het rapport van deputaten kerkorde en kerkecht opnieuw aan de orde komen.

Diak. T.A. Meijboom stelt voor bij de opdracht tot bezinning ook paragraaf 7 van het deputatenrapport te noemen.

Oud. A. Prins stelt voor om bij de voorgestelde instructie aan artikel 5 (bij het tweede gedachtestreepje) toe te voegen:

zo mogelijk in samenwerking met andere kerken (van gereformeerd belijden).

Ds. G. van Roekel stelt voor om bij de voorgestelde instructie:

1. in art. 5 (bij het derde gedachtestreepje) het woord 'samenleving' te vervangen door: overheid en samenleving;
2. in art. 5 (bij het vierde gedachtestreepje) aan het slot toe te voegen: en het jaarlijks onderhouden van contact met hen;
3. art. 6 te laten vervallen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de in de paragrafen 5 en 7 van het deputatenrapport omschreven vragen;
3. aan artikel 5 van de instructie de volgende taken toe te voegen:
 - het informeren van gemeenten en ambtsdragers over ontwikkelingen die zich voordoen in de verhouding van de kerken tot de (plaatselijke) overheid en over regelgeving die de positie en de belangen van de kerken zou kunnen raken;
 - het stimuleren van gemeenten en ambtsdragers om contacten aan te gaan en te onderhouden met de plaatselijke overheid, zo mogelijk in samenwerking met andere kerken (van gereformeerd belijden);
 - het stimuleren van gemeenten en kerkleden hun roeping jegens overheid en samenleving te verstaan;
 - het bevorderen van de aanstelling van predikanten tot geestelijk verzorger in een justitiële inrichting, het begeleiden en ondersteunen van deze predikanten bij de uitoefening van hun taak en het jaarlijks onderhouden van contact met hen;

4. deputaten op te dragen in samenwerking met deputaten geestelijke verzorging van de militairen in overleg te treden met de TUA om a.s. predikanten reeds bij hun studie opmerkzaam te maken op de mogelijkheid (voor een tijd) in de krijgsmacht te dienen;
5. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 77

Comité-generaal

Artikel 78

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG VIERDE ZITTING

donderdag 4 oktober 2007, 13.30 – 17.30 uur

Artikel 79

Heropening

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 141: 1, 2 en 3 gezongen.

Artikel 80

Appel-nominaal

Ds. L.C. Buijs is vervangen door ds. H. Polinder, ds. H.H. Klomp door ds. A. Wagenaar. Oud. A.J. van der Wekken en diak. D.J. Kiljan hebben hun plaats weer ingenomen. Oud. M. Boone vervangt oud. W.A. Mackay. Prof. H.G.L. Peels is als preadviseur aanwezig. Ds. H. Polinder, ds. A. Wagenaar en oud. M. Boone, die voor het eerst ter synode aanwezig zijn, betuigen door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 81

Studiecommissie homofilie/homoseksualiteit

De preses stelt de instructie van de particuliere synode van het Noorden inzake een in te stellen studiecommissie homofilie en homoseksualiteit aan de orde. Deze luidt:

De particuliere synode van het Noorden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen te Zwolle op 20 april 2006,

overwegende

1. dat de vragen inzake homofilie en homoseksualiteit een onderwerp betreffen dat het geheel van onze kerken aangaat;
2. dat het kerkelijk standpunt over dit onderwerp, dat in onze kerken steeds als het schriftuurlijke heeft gegolden niet als een duidelijke uitspraak van de generale synode voorzien van een schriftuurlijke onderbouwing is vastgelegd.
3. dat dit onderwerp binnen onze kerken (en overigens ook in onze samsprekingen en correspondentie met andere kerken van gereformeerd belijden) geregeld aan de orde komt en tot onrust en spanning heeft geleid, om welke reden het nodig is dat er een schriftuurlijk-gefundeerde verantwoording wordt gegeven van het standpunt ten aanzien van dit onderwerp;
4. dat de particuliere synode van het Noorden op 21 april 2005 heeft uitgesproken dat het in het belang van alle kerken is om de kwestie zo breed mogelijk in de kerken aan de orde te laten komen en dat daarom de particuliere synode aan de kerk van Zwolle en de classis Zwolle heeft gevraagd een instructie in te dienen met het doel om deze gevoelige materie kerkbreed en grondig aan de orde te stellen;

verzoekt

de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken een studietoelmissie in het leven te roepen, die de kerken zal dienen met:

- a. een rapport waarin een schriftuurlijk gefundeerde visie wordt gegeven betreffende het onderwerp van homofilie en homoseksualiteit, met in achtning van hetgeen op dit punt binnen onze kerken als het schriftuurlijke standpunt heeft gegolden (zoals onder meer blijkt uit de Acta van de generale synode van 1986, artikel 125, de Acta van de generale synode van 2001, artikel 135, het besluit van de classis Zwolle, d.d. 18 februari 2004) en binnen het raam van de gereformeerde Schriftbeschouwing, ten einde de generale synode in de gelegenheid te stellen een uitspraak over dit onderwerp te doen ten dienste van onze kerken en de contacten met andere kerken;
- b. een pastorale handreiking, die in het licht van de hierboven onder a. genoemde visie, aandacht schenkt aan alle relevante aspecten betreffende de plaats van homofiele gemeenteleden.

Hiermee correspondeert rapport 1 van commissie 5 (bijlage 28).

Vooraf merkt de preses op dat het bij de bespreking van de instructie en het commissierapport niet gaat om een inhoudelijke bespreking van dit moeilijke thema, maar om de procedurele kant ervan.

Er worden verschillende vragen gesteld. Enerzijds wordt gevraagd waarom de commissie niet voorstelt de pastorale handreiking van de synode van 1986 om te zetten in een kerkelijke uitspraak. Die handreiking is immers beoordeeld als 'goed gefundeerd', 'schriftuurlijk' en 'pastoraal'. De kerken zijn gebaat bij een duidelijk standpunt van de synode. Anderzijds wordt zorg uitgesproken over het voorstel

van de commissie, met name ook ten aanzien van de gekozen formuleringen. Kan een kerkelijke uitspraak wel dienstbaar zijn aan pastorale zorg? En hoe kan een kerkelijke uitspraak dienstbaar zijn aan het kerkelijke handelen van een kerkenraad ten opzichte van zijn leden? Wordt bij een objectieve uitspraak wel voldoende recht gedaan aan broeders en zusters om wie het gaat? Is het niet beter om het oude onderscheid tussen 'homofilie' en 'homoseksualiteit', dat immers gedateerd is, te laten vervallen en alleen nog te spreken over 'homoseksualiteit'? Is het de bedoeling dat ook homoseksuele leden en deskundigen op het terrein van de psychopastorale hulpverlening deel gaan uitmaken van de studiecmissie?

De rapporteur van de commissie, ds. J.W. van Pelt, reageert. De suggestie om de pastorale handreiking van de synode van 1986 te verheffen tot kerkelijke uitspraak doet geen recht aan inhoud en achtergrond van de instructie van de particuliere synode van het Noorden en doet ook geen recht aan de ontwikkelingen sinds 1986. Bovendien: de status van de handreiking van 1986 is onduidelijk; de synode had toen niet de intentie om een uitspraak te doen, maar heeft toch een soort uitspraak gedaan. Ten slotte is het pastorale deel van de handreiking van 1986 summier. Het gaat de commissie niet allereerst om een kerkelijke uitspraak, maar om een uitgebreide pastorale handreiking. Echter om tot een pastorale handreiking te komen is eerst kerkelijke standpuntbepaling nodig. De commissie erkent dat de gehanteerde terminologie gedateerd is; de commissie heeft slechts aan willen sluiten bij de tekst van de instructie en bij het woordgebruik van eerdere synodes.

Namens de afgevaardigden uit de particuliere synode van het Noorden merkt ds. J. Westerink op dat het rapport van de commissie in lijn is met wat de particuliere synode beoogde.

In de tweede ronde wordt opnieuw gepleit voor duidelijkheid. Laat de synode blijven bij het standpunt dat altijd heeft gegolden; dat is ook goed voor de rust in de kerken. Het pastorale deel van de handreiking van 1986 zou wel uitgebreid kunnen worden. Andere afgevaardigden blijven moeite houden met de manier waarop de kerkelijke uitspraak in het voorstel tot besluit is opgenomen. Is het niet wijzer alleen te vragen om een pastorale handreiking gebaseerd op een schriftuurlijk-gefundeerde visie op homoseksualiteit?

De rapporteur van de commissie reageert opnieuw. De commissie gaat ervan uit dat in de studiecmissie ter zake deskundige mensen worden benoemd. De pastorale handreiking die de commissie voor ogen staat, dient geen theoretisch stuk te zijn maar een bruikbaar stuk voor de kerkelijke praktijk.

Prof. H.G.L. Peels geeft preadvies. Hij adviseert de lijn van de commissie te volgen. Wel kan de formulering beknopter, helderder en directer. Hij adviseert de volgende formulering van het besluit te kiezen:

een studiecmissie in te stellen, die de kerken zal dienen met:

- a. een rapport waarin een Bijbels verantwoorde visie wordt gegeven over homoseksualiteit, teneinde de generale synode van 2010 in de gelegenheid te stellen hierin een kerkelijk standpunt te bepalen;
- b. een pastorale handreiking, die op basis van de onder a. genoemde visie aandacht schenkt aan alle relevante aspecten van de vraag naar de plaats die homoseksuele broeders en zusters in de gemeente van Christus innemen, en de pastorale zorg voor hen.

Ten slotte adviseert hij bij de samenstelling van de commissie ook te denken aan een homofiele broeder of zuster en roept hij op de studie samen met andere kerken te doen.

Ds. A.A. Egas stelt voor:

in het commissievoorstel een nieuw 'besluit a' op te nemen:

hetgeen in de pastorale handreiking 1986 over homoseksualiteit is gezegd voor Bijbels te houden totdat de generale synode van 2010 hierover een kerkelijke uitspraak heeft gedaan.

Het oude a wordt dan b.

Ds. W. van 't Spijker stelt voor:

1. dat de constateringen, overwegingen en oordelen uit het commissierapport door de commissie opnieuw worden bekeken op de fijngevoeligheid van de formuleringen;
2. als besluittekst te formuleren:
 - een studiec ommissie in te stellen, die de kerken zal dienen met:
 1. een rapport waarin een Bijbels verantwoorde visie wordt gegeven over homoseksualiteit, teneinde de generale synode van 2010 in de gelegenheid te stellen hierin een kerkelijk standpunt te bepalen;
 2. een pastorale handreiking, die op basis van de onder a. genoemde visie aandacht schenkt aan alle relevante aspecten van de vraag naar de plaats die homoseksuele broeders en zusters in de gemeente van Christus innemen, en de pastorale zorg voor hen.

Oud. A. Prins stelt voor:

als besluittekst te formuleren:

een studiec ommissie in te stellen, die de kerken zal dienen met een rapport waarin (binnen het raam van de gereformeerde schriftbeschuwing) verantwoording wordt gegeven van het kerkelijke standpunt dat in onze kerken steeds als het schriftuurlijke heeft gegolden, op het onderwerp homofilie en homoseksualiteit, hierbij betrekking de pastorale handreiking ... etc.

De voorstellen gaan naar de commissie; de bespreking wordt opgeschort (zie art. 220).

Artikel 82

Landelijk kerkelijk bureau

309, 319 Aan de orde is het rapport van de deputaten voor het landelijk kerkelijk bureau; hiermee correspondeert rapport 4 van commissie 6 (bijlagen 29 en 30). De preses verwelkomt de aanwezige deputaten: br. L. den Butter, br. R. Hoogendoorn, br. J. Verhoef (penningmeester), br. A.J. van der Wekken (voorzitter) en br. W. van Zwol. Ook de medewerkers van het landelijk kerkelijk bureau, die als gasten ter synode zijn, worden welkom geheten.

In de bespreking wordt dankbaarheid geuit voor het goede functioneren van het bureau. Er worden ook enkele vragen gesteld: waarom spreken deputaten voor predikanten die op het bureau werkzaam zijn over een arbeidsovereenkomst? En wat zijn de consequenties van dit spreken voor de bredere problematiek van de rechtspositie van de predikant? Verder worden vragen gesteld over de gekozen formuleringen in bepaalde artikelen van de bijlagen bij het deputatenrapport.

De rapporteur van de commissie en de voorzitter van deputaten gaan op de vragen in. De arbeidsrechtelijke situatie van predikanten die op het bureau werkzaam zijn, is uniek: ze zijn geen deputaat, maar ook geen gemeentepredikant meer. Er is inderdaad een arbeidsovereenkomst voor hen opgesteld. Daarvoor is o.a. gekozen omdat deputaten LKB voor deze predikanten geen pensioenpremie afdragen terwijl dat wel wettelijk verplicht is. Dat is in de overeenkomst ondervangen. Deputaten hebben hierover overleg gepleegd met andere deputaatschappen en met deskundigen. Deputaten zijn op onderdelen teleurgesteld over het rapport van de commissie; de commissie heeft punten ingebracht waarvoor in het deputatenrapport geen grond gevonden kon worden.

Oud. J.C. Westeneng stelt voor:

ten aanzien van bijlage 1:

1. toevoegen aan artikel 1:
de generale synode benoemt de voorzitter, de secretaris en de penningmeester;
2. toevoegen art. 4 sub 9:
het opzetten en onderhouden van een internetsite voor het geheel van de kerken;
3. toevoegen art 6:
deputaten brengen aan elke generale synode rapport uit van hun werk en zijn verantwoording schuldig aan de generale synode.

ten aanzien van bijlage 3:

toevoegen aan art. 3 1: Werknemer ... die zijn functie zal vervullen onder leiding van de directeur van het LKB, resp. deputaten op wiens terrein hij werkt.

De voorstellen gaan naar de commissie. De commissie wordt ook gevraagd met deputaten door te spreken over de gesignaleerde discussiepunten. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 165).

*Artikel 83***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Hersteld Hervormde Kerk**

275, 296 De preses heropent de bespreking van het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland en het daarmee corresponderende rapport 1 van commissie 4 (bijlagen 24 en 25), voor zover beide rapporten betrekking hebben op de verhouding met de Hersteld Hervormde Kerk (zie art. 69). Aanwezig zijn de deputaten ds. C.D. Affourtit en ds. J.W. Schoonderwoerd (secretaris).

Er volgt een tweede besprekingsronde. Kan in de toekomst een afvaardiging van de Hersteld Hervormde Kerk bij de bespreking ter synode aanwezig zijn en een toespraak tot de synode houden? Verder wordt nogmaals gevraagd naar de mogelijkheid om tot kanselruil te komen. De commissie meent dat hiervoor een uitspraak van de synode nodig is. Deputaten menen dat de handreiking aan GB-gemeenten naar zijn intentie ook geldt voor HHK-gemeenten; kanselruil kan dan via de weg van bijlage 8 K.O. Volgens de preses kan dat echter niet omdat er met de Hersteld Hervormde Kerk nog geen overeenstemming bereikt is.

Ds. P.D.J. Buijs stelt voor:
het voorstel van de commissie te volgen t/m overwegend.

Dan:

voorts overwegend

1. idem;
2. dat deputaten melden bij het spreken over de grondslag van de kerk ook de kerkorde ter sprake te hebben gebracht;
3. dat in het gesprek over de kerkorde bleek dat in de Hersteld Hervormde Kerk de kerkorde van de Ned. Herv. Kerk uit 1951 vooralsnog wordt gehandhaafd, zij het dat de binding aan de belijdenis meer in gereformeerde zin geformuleerd is;

van oordeel

1. dat we in acht moeten nemen dat de Hersteld Hervormde Kerk nog verkeert in een situatie van opbouw;
2. dat we in verschillende zaken wat tijd moeten nemen om verstandig met de dingen om te gaan;
3. dat verdergaand gesprek over de kerkorde als grondslag van de kerk nodig is en dienstbaar kan zijn aan de uitbreiding van de contacten met de Hersteld Hervormde Kerk;

besluit

1. idem;
2. vanuit de geestelijke herkenning over en weer door te spreken over:
 - het functioneren van de gereformeerde belijdenis in de prediking en in de bediening en beleving van de sacramenten;

- de inhoud en het functioneren van de vigerende kerkorde;
- 3. idem;
- 4. idem.

Ds. A.A. Egas stelt het voorstel tot besluit als volgt te wijzigen:
 besluit 3.: deputaten op te dragen om te onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om de beide kerkordes meer op elkaar af te stemmen;
 3 wordt 4 etc.

Ds. A.C. Uitslag stelt voor het voorstel tot besluit als volgt te wijzigen:

voorts constaterend

1. dat de generale synode 2001 heeft uitgesproken graag te zien dat plaatselijke samenwerking met hervormd-gereformeerde gemeenten uitgroeit tot nauwer kerkelijk samenleven, waarbij dit laatste o.a. kanselruil insluit;
2. dat tengevolge van de breuk tussen hervormd-gereformeerden in 2004 kerkenraden in gesprek kunnen zijn met hervormd-gereformeerde gemeenten zowel binnen als buiten de Protestantse Kerk in Nederland;

van oordeel

1. dat er conform eerdere synodale besluiten geen belemmeringen tot het aangaan van gesprekken zijn met hersteld-hervormde gemeenten, welke kunnen leiden tot kanselruil;

besluit

2. b weg;
3. ... hoe samenwerking kan uitgroeien tot nauwer kerkelijk samenleven waarbij dit o.a. kanselruil insluit.

De voorstellen gaan naar de commissie. Het moderamen zal zich buigen over de vraag naar de eventuele aanwezigheid ter synode van een afvaardiging van de Hersteld Hervormde Kerk in de toekomst. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 106 en 189).

Artikel 84

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland en Gereformeerde kerken in Nederland (hersteld)

Aan de orde is paragraaf 8 van het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland en de daarmee corresponderende paragraaf H van rapport 1 van commissie 4 (bijlagen 24 en 25).

275, 296

De synode besluit:

de handelwijze van deputaten goed te keuren.

*Artikel 85***Beroepscommissie klachten**

De preses stelt het rapport van de generaal-synodale beroepscommissie klachten aan de orde; daarmee correspondeert rapport 1 van commissie 7 (bijlagen 31 en 32).

De synode besluit:

1. het verslag van de beroepscommissie goed te keuren;
2. de voorlopig vastgestelde beroepsprocedure klachten definitief vast te stellen;
3. opnieuw een beroepscommissie te benoemen.

*Artikel 86***Comité-generaal***Artikel 87***Ingekomen stukken/brief brs. J. Pijl en T. van der Tang**

Aan de orde is de brief van de broeders J. Pijl en T. van der Tang; hiermee correspondeert rapport 3 van commissie 7 (bijlagen 33 en 34).

De synode besluit:

Deze brief als volgt te beantwoorden:

De generale synode heeft uw brief d.d. 31 juli 2007 in goede orde ontvangen. De weergave van de situatie in uw gemeente moeten wij voor uw rekening laten. Wel willen wij u meedelen dat de in uw brief gesignaleerde problematiek m.b.t. de losmaking van predikanten bij verschillende door de synode te behandelen zaken en voorstellen aan de orde komt en dat we daarbij uw opmerkingen zullen meenemen.

*Artikel 88***Schorsing**

De vergadering wordt geschorst in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG VIERDE ZITTING

donderdag 4 oktober 2007, 19.00 – 21.00 uur

*Artikel 89***Heropening**

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Ps. 56: 5 en 6.

*Artikel 90***Appel-nominaal**

Ds. H.H. Klomp heeft zijn plaats weer ingenomen.

*Artikel 91***Nieuwe Bijbelvertaling**

323, 348, 354 Aan de orde is het rapport van het studiedeputaatschap Nieuwe Bijbelvertaling (NBV); daarmee corresponderen rapport 5 van commissie 3 en het minderheidsrapport van oud. R.B.J. Naaktgeboren en ds. A.C. Uitslag (bijlagen 35-37). De preses verwelkomt de deputaten prof. A. Baars (voorzitter), ds. C.C. den Hertog (secretaris) en ds. J. Westerink. Als preadviseurs zijn prof. J.W. Maris en prof. H.G.L. Peels aanwezig.

In de eerste ronde voert een groot aantal sprekers het woord, waarbij uiteenlopende standpunten worden ingenomen en diverse vragen worden gesteld. Enerzijds wordt de NBV niet voldoende betrouwbaar genoemd om te worden vrijgegeven voor kerkelijk gebruik en wordt gepleit voor heldere, geestelijke leiding van de synode. Anderzijds wordt o.a. vanwege de bestaande praktijk in een aantal gemeenten, de toegankelijke taal van de NBV, de missionaire roeping van de gemeente en de positie van samenwerkende en samenwerkingsgemeenten gepleit voor gebruik van de NBV.

Aan deputaten wordt een toelichting gevraagd op het proces van besluitvorming binnen het deputaatschap. Hoe zijn deputaten, bij een verschillende weg van de argumenten, toch tot een gezamenlijk voorstel gekomen? En: heeft dat gezamenlijke voorstel niet veel weg van een compromis? Ook wordt een uitleg gevraagd van het woord 'ontraden'. Is dat wel een helder besluit? En: worden kerken die de NBV wel gaan gebruiken hierdoor gebrandmerkt? Ook wordt een toelichting gevraagd op wat deputaten rapporteerden over de NBV in relatie tot de confessie.

Aan de meerderheid van de commissie wordt gevraagd waarom het aspect van de revisie van de NBV zo'n grote plaats in rapport en voorstel heeft gekregen. Waarom heeft de meerderheid van de commissie in dat verband het woord 'vooralsnog' gebruikt? Noopt de positie die de kerken vanaf 1992 hebben ingenomen niet tot een bescheidener opstelling? En is het te verantwoorden de kerken zo lang op een definitief standpunt te laten wachten? Ook wordt een toelichting gevraagd op de taak die de classis in het meerderheidsvoorstel krijgt.

Aan de minderheid van de commissie wordt gevraagd waarom zij zich niet hebben aangesloten bij het voorstel van de meerderheid. En: heeft de minderheid van de commissie voldoende oog voor de eenheid?

Willen meerderheid en minderheid nogmaals proberen met een gezamenlijk voorstel te komen?

De bespreking wordt opgeschort (zie art. 102)

*Artikel 92***Sluiting**

Prof. A. Baars gaat voor in gebed. De preses laat Ps. 68: 16 en 17 zingen, waarna hij de vierde zitting sluit.

VIJFDE ZITTING

vrijdag 5 oktober 2007, 9.15 – 12.15 uur

*Artikel 93***Opening**

De preses opent de vijfde zitting. Hij laat Ps. 11: 1 - 4 zingen en leest Psalm 82. Daarna gaat hij voor in gebed.

*Artikel 94***Appel-nominaal**

Oud. J.P. den Hartog is vervangen door oud. H. Lokhorst, oud. A.J. van der Wekken door oud. W. van Zwol, ds. J.W. van Pelt door ds. C.J. Droger en oud. W.A. Mackay door oud. M. Boone. Er is geen diaken uit de particuliere synode van het Westen. Oud. H. Lokhorst, die voor het eerst ter synode is, betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

*Artikel 95***Kerkorde en kerkrecht**

359, 378 De preses stelt het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht aan de orde; daarmee correspondeert rapport 4 van commissie 7 (bijlagen 38 en 39). Hij verwelkomt de deputaten ds. P.D.J. Buijs en prof. H.J. Selderhuis (voorzitter).

Er volgt een vragenronde. Wordt met de voorgestelde aanvulling van art. 11 K.O. geen rechtsongelijkheid geschapen ten opzichte van losgemaakte predikanten die geen beroep ontvangen? Hebben deputaten inzake de positie van diakenen op de meerdere vergadering overleg gepleegd met deputaten diaconaat? Beschouwen deputaten de ambten nog wel als gelijkwaardig? Is het terecht dat de commissie, zonder dat deputaten kerkorde en kerkrecht zich op dit punt bezonnen hebben, in 'voorstel tot besluit 6' voorstelt om de tekst van art. 31 van de kerkorde aan te passen? Zijn kerkelijke vergaderingen eigenlijk wel voldoende onafhankelijk en deskundig om appel- en tuchtprocedures zorgvuldig en kerkelijk af te handelen? Dwingt de gebrekkige praktijk op dit punt niet tot het op gang brengen van een bezinning naar de mogelijkheden van een onafhankelijke, rechtsprekende instantie? Verder wordt een pleidooi gehouden om de voorstellen van deputaten

met betrekking tot tijdelijk werk voor losgemaakte predikanten wel over te nemen.

De preses stelt dat de synode niet op de manier die de commissie voorstelt de tekst van art. 31 K.O. kan wijzigen. Bovendien zijn er inhoudelijk vragen te stellen bij het voorstel. De commissie neemt voorstel tot besluit 6 terug.

Namens de commissie reageert de rapporteur, ds. A.A. Egas, namens deputaten prof. H.J. Selderhuis en ds. P.D.J. Buijs. De commissie neemt de voorstellen van deputaten met betrekking tot tijdelijk werk voor losgemaakte predikanten niet over omdat de voordelen niet opwegen tegen de nadelen. Een belangrijk argument daarbij is dat het twee soorten predikanten creëert: predikanten die met een wettig beroep aan een gemeente zijn verbonden en predikanten die met een arbeidsovereenkomst aan een gemeente zijn verbonden. In het licht van de huidige discussie over de rechtspositie van predikanten acht de commissie dat een ongewenste ontwikkeling. De ambten zijn inderdaad gelijkwaardig, maar het diakenambt heeft wel een eigen functie. Deputaten hebben inzake de positie van diakenen op de meerdere vergaderingen gezocht naar een oplossing die zowel recht doet aan het ambt van diaken als tegemoet komt aan veelgehoorde klachten. De gekozen termijn van vijf jaar voordat de bevoegdheden van repatriërende predikanten worden ingetrokken, is vrij arbitrair. Deputaten kozen ervoor omdat de overeenkomst met kandidaten die geen beroep ontvangen groter is dan met losgemaakte predikanten. Een onafhankelijke kerkelijke rechtbank verdraagt zich niet met het presbyteriale systeem van kerkregering. Bovendien dient een dergelijk ingrijpend voorstel via een instructie aan de orde gesteld te worden. Deputaten herkennen wel de zorg op dit punt.

Oud. A.J. de Jong stelt voor:

de voorstellen met betrekking tot tijdelijk werk voor losgemaakte predikanten over te nemen, zijnde het gestelde onder punt 8 van het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht.

Oud. J.A. Kardol stelt voor:

het voorstel tot besluit 4.1.b als volgt te wijzigen: deze uiterste termijn is gesteld op één maand na ontvangst van het besluit i.c. de eerste ...

Diak. B. Vianen stelt voor:

voorstel 13.b als volgt te wijzigen: aan deputaten diaconaat de opdracht te verstrekken om, in overleg met deputaten kerkorde/kerkrecht de komende generale synode te dienen met een voorstel inhoudende een eenduidige regeling inzake de afvaardiging van diakenen naar de meerdere vergaderingen.

Ds. J.W. Schoonderwoerd stelt voor:

de synode besluit, om rechtsongelijkheid te voorkomen, de termijn waarna een gerepatriëerde predikant die na zijn repatriëring nog geen beroep uit de kerken heeft ontvangen zijn titel en bevoegdheden verliest, te stellen op drie jaar.

Ds. L.C. Buijs stelt voor:

deputaten kerkorde en kerkrecht op te dragen te onderzoeken in hoeverre het wenselijk is een deputaatschap appenzaken in te stellen bestaande uit deskundigen op het gebied van kerkelijk en burgerlijk recht waarop kerkelijke vergaderingen een beroep kunnen doen zowel voor advies als voor de actieve behandeling van een appelzaak.

Ds. G. van Roekel stelt voor:

deputaten een studieopdracht te geven inzake de vraag of het mogelijk is om bij behandeling van tucht- en appenzaken, die dienen op de kerkelijke vergaderingen, een speciaal daartoe te benoemen deputaatschap samen te stellen (bijv. op particulier-synodaal niveau) dat adviseert inzake behandeling en besluitvorming, en zo ja, voorstellen te doen over de vormgeving daarvan en hierover te rapporteren aan de volgende generale synode.

De voorstellen gaan naar de commissie; de bespreking wordt opgeschort (zie art. 136).

Artikel 96

Comité-generaal

Artikel 97

Vertrouwenscommissie predikanten

De preses stelt het rapport van de vertrouwenscommissie predikanten aan de orde; daarmee correspondeert rapport 2 van commissie 7, voor zover dat rapport spreekt over de werkzaamheden van de vertrouwenscommissie in de afgelopen periode (bijlagen 40 en 41). Als lid van de vertrouwenscommissie is ds. J. Westerink aanwezig.

382, 384

De synode besluit:

1. de vertrouwenscommissie predikanten hartelijk te bedanken voor de vele en vaak intensieve werkzaamheden en haar handelingen goed te keuren;
2. opnieuw een vertrouwenscommissie te benoemen, bestaande uit twee ervaren predikanten, en een broeder met ruime ambtelijke ervaring.

De preses memoreert het respect waarmee teruggedacht wordt aan wijlen ds. J. Plantinga, die veel voor de vertrouwenscommissie heeft gedaan.

De bespreking wordt op een later moment voortgezet (zie art. 171)

*Artikel 98***Schorsing**

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG VIJFDE ZITTING

vrijdag 5 oktober 2007, 13.15 – 16.45 uur

*Artikel 99***Heropening**

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 133: 1-3 gezongen.

*Artikel 100***Appel-nominaal**

Oud. A.J. van der Wekken heeft zijn plaats weer ingenomen. Ds. A.A. Egas is vervangen door ds. A. den Boer. Prof. H.G.L. Peels en prof. J.W. Maris zijn als preadviseur aanwezig.

*Artikel 101***Comité-generaal***Artikel 102***Nieuwe Bijbelvertaling – vervolg**

De preses heropent de bespreking van de zaken rond de Nieuwe Bijbelvertaling (zie art. 91). Hij verwelkomt de deputaten prof. A. Baars (voorzitter), ds. C.C. den Hertog (secretaris) en ds. J. Westerink.

De rapporteur van de commissie, ds. M.J. Kater, krijgt het woord. Het is onmogelijk zogenaamd objectief tot een oordeel te komen; daar is altijd een weging aan verbonden. Zo zijn de wegen in de commissie uiteengegaan. Maar het voorstel tot besluit is wel een gefundeerd voorstel met de bedoeling daardoor geestelijke leiding te geven. Het woord 'ontraden' is duidelijk. Er wordt met dit voorstel tot besluit ook niemand gestigmatiseerd. Met het woord 'vooralsnog' wilde de commissie vooral de hoop weergeven; de commissie erkent dat dit woord een opening zonder afzienbaar einde geeft.

Namens de minderheid van de commissie reageert ds. A.C. Uitslag. Het gaat de minderheid van de commissie voor alles om de naar hun oordeel gebleken onbetrouwbaarheid van de NBV. Als het zaad niet zuiver is, welke vruchten

komen er dan? Ook de relatie tussen de NBV en de confessie speelt bij de standpuntbepaling van de minderheid een rol: in de NBV klinkt een andere rechtvaardigingsleer door.

Ten slotte spreekt de voorzitter van deputaten, prof. A. Baars. De intentie van deputaten is geweest om de synode en daarin de kerken te dienen. Deputaten hebben geprobeerd zoveel mogelijk objectieve argumenten te hanteren, maar dat is onmogelijk. Zeker bij een gevoelige zaak als de Bijbelvertaling spelen ook emotionele en heel persoonlijke argumenten een rol. In de afwegingen binnen het deputaatschap leek het lang te gaan in de richting van een meerderheids- en een minderheidsvoorstel. In die situatie heeft het deputaatschap ernstig gezocht naar mogelijkheden om toch met één voorstel te komen. Daarbij is ook gekeken naar de toenmalige besluitvorming rond het vrijgeven van de vertaling van 1951. Dat heeft veel pijn veroorzaakt en de polarisatie doen toenemen. Dat wilden deputaten voorkomen. Daarom vonden ze elkaar uiteindelijk in het voorstel dat deputaten doen, een voorstel waarmee deputaten een duidelijk signaal afgeven hoe we als kerken met de NBV hebben om te gaan. Deputaten nemen nadrukkelijk afstand van de gedachte dat hun voorstel een vaag compromis zou zijn. Het woord 'ontraden' is allereerst het antwoord van deputaten op de opdracht die de synode van 2004 aan deputaten meegaf: een gefundeerd voorstel te doen ten aanzien van het gebruik van de NBV in de kerken. Vervolgens geldt als belangrijkste argument dat de NBV niet voldoende betrouwbaar is gebleken. 'Ontraden' is beslist geen oogluikend toestaan. Inderdaad dient de synode heldere, geestelijke leiding te geven. Maar op de vraag wat dat is, is niet in één zin te antwoorden. Een van de criteria is o.a. rekening houden met de werkelijkheid van de gemeente. Elke beslissing, hoe principieel ook, zal daarmee dienen te rekenen. Zo is het voorstel van deputaten een pastoraal voorstel vol ernst.

Deputaten willen de meerderheid van de commissie vragen waarom in het meerderheidsvoorstel een toespitsing is aangebracht zonder dat met deputaten over dit voorstel gesproken is. Aan de minderheid van de commissie willen deputaten vragen wat de concrete hoofdbezwaren zijn tegen het voorstel van deputaten. Is er echt geen weg om samen te komen?

De commissie gaat in op de vragen die deputaten aan de commissie stelden. Het is met name aan de grote tijdsdruk te wijten dat de commissie geen gelegenheid meer had om met deputaten over de voorstellen door te spreken. De meerderheid van de commissie realiseert zich nu dat het aspect van de revisie een te sterk accent in het meerderheidsrapport heeft gekregen. Ook de minderheid van de commissie wil het liefst tot één voorstel komen.

In een korte tweede ronde wordt nog gevraagd naar de 'bijzondere situaties' waarover het besluit van de synode van 2004 sprak. Ook wordt nogmaals geïnformeerd naar de plaats van de revisie van de NBV in het rapport van de meerderheid.

Zowel de rapporteur van de meerderheid als van de minderheid reageren, evenals de voorzitter van deputaten. Het aspect van de 'bijzondere situaties' dient naar het oordeel van de meerderheid een plek te krijgen in de begeleidende brief. De revisie van de NBV staat gepland voor 2014.

Prof. J.W. Maris geeft preadvies. Het is de roeping van de synode om in de realiteit herderlijke leiding te geven. In die realiteit van kerk en samenleving kan de NBV niet genegeerd worden. Hij adviseert als aanvulling op het voorstel tot besluit op te nemen: dat de kerken in ieder geval niet uitsluitend tot het gebruik van de NBV in de eredienst mogen overgaan.

Prof. H.G.L. Peels geeft preadvies. Het rapport van deputaten is bekwaam en redelijk evenwichtig, al heeft hij zich wel wat verbaasd over het deel over de NBV en de confessie. Na alle nuchtere analyses in de eerste delen van het rapport vindt hij de woorden 'met klem ontraden' veel te zwaar. Dat doet geen recht aan de inzet en de toewijding van de vertalers en aan de kracht van de vertaling. Hoewel hij persoonlijk geen moeite heeft met de NBV als kanselbijbel, adviseert hij vanwege het geheel van de kerken toch om het voorstel van deputaten over te nemen en dat op de volgende manier te formuleren:

1. de kerken te adviseren in de erediensten geen gebruik te maken van de NBV;
2. bij kerkenraden die niettemin overwegen over te gaan tot het gebruik van de NBV erop aan te dringen dat zij in hun overwegingen zich rekenschap geven van de bezwaren die deputaten in hun rapport hebben genoemd en dat zij die zo verdisconteren dat zij verantwoording kunnen geven van hun besluit;
3. aan kerkenraden te vragen bij hun besluitvorming niet alleen het heil van de eigen gemeente op het oog te hebben, maar ook dat van de kerken in hun geheel;
4. door middel van een brief de kerkenraden van dit besluit op de hoogte te stellen en dit besluit toe te lichten;
5. een nieuw deputaatschap te benoemen dat de opdracht krijgt:
 - a. het rapport van het studiedeputaatschap voor commentaar voor te leggen aan de verantwoordelijken voor de NBV;
 - b. na verwerking van dit commentaar het rapport van het studiedeputaatschap samen te vatten in een goed lees- en verstaanbare brochure en deze aan de kerken aan te bieden;
 - c. (eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte) een positief-kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV en daarover aan de volgende synode te rapporteren.

Mede namens tien andere afgevaardigden stelt oud. H. de Hek voor: op dit moment geen gelegenheid te geven om voorstellen in te dienen totdat meerderheid en minderheid van de commissie, samen met deputaten, overleg hebben gevoerd. Vanuit de vergadering wordt de vrees geuit dat met dit voorstel de problematiek in feite vooruitgeschoven wordt. Het voorstel wordt bij stemming verworpen.

Ds. A.P. van Langevelde, ds. C.D. Affourtit en ds. L.C. Buijs stellen de volgende uitspraak voor:

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV);
2. het rapport van de commissie;

gehoord hebbend

de bespreking in de vergadering;

overwegend

1. dat voor het verstaan van het Woord van God binnen de gemeente een betrouwbare vertaling van de Bijbel in hedendaags Nederlands van groot belang is;
2. dat voor het verstaan van het Woord van God buiten de gemeente een betrouwbare vertaling van de Bijbel in hedendaags Nederlands van groot belang is;
3. dat bij éélke vertaling uiteenlopende, zowel positieve als negatieve kanttekeningen zijn te plaatsen en dat uit het rapport van deputaten blijkt dat dit met betrekking tot de NBV niet anders is;
4. dat het rapport van deputaten geen doorslaggevende argumenten biedt om de NBV een onbetrouwbare vertaling te noemen;
5. dat uit de enquête is gebleken dat in meer dan de helft van de Christelijke Gereformeerde Kerken de NBV op de een of andere manier wordt gebruikt;
6. dat uit de bespreking in de vergadering is gebleken dat over het gebruik van de NBV in kinderevendiensten, op catechisaties en door jeugdclubs positief wordt geoordeeld;
7. dat de NBV al geruime tijd wordt gebruikt in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerken waarmee onze kerken op veel plaatsen samenwerken of contacten onderhouden;
8. dat de NBV in het protestants-christelijk onderwijs volop ingang heeft gevonden en ook elders in de samenleving steeds meer wordt gezien als 'de Bijbel';
9. dat deputaten in hun rapport verschillende kritische opmerkingen hebben gemaakt over de NBV;
10. dat ook buiten onze kerken, zowel binnen als buiten de gereformeerde gezindte, verschillende kritische opmerkingen zijn gemaakt over de NBV;
11. dat de gemaakte kritische opmerkingen een revisie van de NBV wenselijk maken, opdat de vertaling aan betrouwbaarheid kan winnen;
12. dat de supervisors uit de CGK, NGK en GKv hebben aangegeven dat tijdens het vertaalproces voortdurend ernstig is gerekend met hun opmerkingen en suggesties;
13. dat het NBG voornemens is een gereviseerde uitgave van de NBV te verzorgen;

14. dat in de CGK een praktijk is gegroeid waarbij het in de vrijheid van de kerken wordt gelaten om te bepalen welke Bijbelvertaling, SV of NBG '51, plaatselijk wordt gebruikt;

voorts overwegend

dat vanwege het – ondanks de uitnodiging daartoe – niet deelnemen aan de totstandkoming van de NBV verlegenheid en bescheidenheid gepast zijn in de kritiek op het resultaat én in eventuele contacten met het NBG over een mogelijke revisie;

van oordeel

1. dat deputaten met hun rapport de generale synode op zodanige wijze hebben gediend dat de synode kan komen tot een gefundeerd oordeel over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV;
2. dat gebleken is dat de NBV voldoende betrouwbaar is om in de kerken gebruikt te worden;
3. dat gebleken is dat een revisie wenselijk is opdat de NBV aan betrouwbaarheid wint;
4. dat supervisors uit de CGK, maar ook van de GKv en NGK, voldoende kennis en een goede ingang bij NBG/KBS hebben om aan deze revisie bij te dragen;
5. dat de kerken behoefte hebben aan duidelijkheid ten aanzien van de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV en dat deze duidelijkheid zo spoedig mogelijk gegeven dient te worden;
6. dat het gewenst is om de verbondenheid met de GKv en NGK ook gestalte te geven in het voldoende betrouwbaar en bruikbaar noemen van de NBV en het gebruik daarvan in plaatselijke gemeenten mogelijk te maken;

besluit

1. deputaten hartelijk te danken voor hun grondige studie en rapport;
2. een nieuw deputaatschap te benoemen dat de opdracht krijgt:
 - a. samen met de supervisors uit de CGK en zo mogelijk ook de supervisors van GKv en NGK een positief-kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV en hierover aan de volgende synode te rapporteren;
 - b. in een brochure de kerken evenwichtige informatie te geven over de NBV en het daarop betrekking hebbende besluit van de synode;
3. het gebruik van de NBV te laten in de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken.

Ds. G. van Roekel, ds. J. van 't Spijker en ds. W. van 't Spijker stellen de volgende uitspraak voor:

De generale synode besluit:

1. de kerken te adviseren in de erediensten geen gebruik te maken van de NBV;
2. bij kerkenraden die niettemin overwegen over te gaan tot het gebruik van de NBV erop aan te dringen dat zij in hun overwegingen zich rekenschap geven van de bezwaren die deputaten in hun rapport hebben genoemd en dat zij die

- zo verdisconteren dat zij verantwoording kunnen geven van hun besluit;
3. aan kerkenraden te vragen bij hun besluitvorming niet alleen het heil van de eigen gemeente op het oog te hebben maar ook dat van de kerken in hun geheel;
 4. door middel van een brief de kerkenraden van dit besluit op de hoogte te stellen en dit besluit toe te lichten;
 5. een nieuw deputaatschap te benoemen dat de opdracht krijgt:
 - a. het rapport van het studiedeputaatschap voor commentaar voor te leggen aan de verantwoordelijken voor de NBV;
 - b. na verwerking van dit commentaar het rapport van het studiedeputaatschap samen te vatten in een goed lees- en verstaanbare brochure en deze aan de kerken aan te bieden;
 - c. (eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte) een positief-kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV en daarover aan de volgende synode te rapporteren.

Ds. P.D.J. Buijs, ds. H.H. Klomp en ds. H. Korving stellen het volgende amendement op het meerderheidsvoorstel van de commissie voor:

(bij kennis genomen hebbend de tweede 1. weghalen);
overwegende

3. weglaten (is een oordeel, en wordt als nieuw 'van oordeel' opgenomen);
6. 'geslaagde' weglaten (is een oordeel, en staat ook bij 'van oordeel 2b');
8. wijzigen in: 'dat er een revisie van de NBV is gepland';

van oordeel

1. dat de deputaten met hun rapport de generale synode op zodanige wijze hebben gediend dat zij kan komen tot een gefundeerd oordeel over de betrouwbaarheid en bruikbaarheid (dus volgorde omkeren) van de NBV, waarmee de kerken gediend zijn;
2. dat gebleken is:
 - a. idem;
 - b. idem;
 - c. dat de NBV doorgaans wel het Schriftberoep in de belijdenisgeschriften ondersteunt, etc.;
 - d. dat op diverse andere belangrijke punten, etc.;
3. (nieuw) dat de NBV het op verschillende punten moeilijk maakt om zonder meer te spreken van een betrouwbare en dus kerkelijk bruikbare vertaling;
4. oud 3;
5. oud 4;
6. oud 5, en daarin wijzigen: de kerken i.p.v. onze kerken;
7. oud 6;

spreekt uit

dat er te veel ('nog' weglaten) aspecten van de NBV vragen oproepen of openlaten om met algemene vrijmoedigheid uit te spreken dat voldoende duidelijk is gebleken dat de NBV een genoegzaam betrouwbare vertaling is van het Woord van God en het daarom van wijsheid en voorzichtigheid getuigt om het kerkelijk gebruik ervan te ontraden;

en besluit

1. idem;
2. de kerken te ontraden ('vooralsnog' weglaten, in overeenstemming met het deputatenrapport) gebruik te maken van de NBV, gehoord de rapportage van deputaten;
3. idem als oud 4, maar weglaten de woorden 'kunnen' en 'zullen';
4. nieuw: de classes te verzoeken met kerkenraden die toch overgaan tot het gebruik van de NBV door te spreken in het licht van besluit 2;
5. een nieuw deputaatschap te benoemen dat
 - a. het studierapport 2007 toestuurt aan het NBG, met de vraag daarop te willen reageren;
 - b. het studierapport bewerkt om vervolgens op basis hiervan de kerken via een brochure te informeren over de NBV;
 - c. eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen in de gereformeerde gezindte een positief-kritische bijdrage levert aan de revisie van de NBV, waarbij de reactie van het NBG op het studierapport wordt meegewogen, en hierover aan de generale synode van 2010 rapporteert;
6. idem.

Oud. A. Prins stelt voor:

om meerderheids-/minderheidsvoorstel ineen te schuiven;

en dan voorstel tot besluit 2 als volgt te formuleren:

de kerken vooralsnog met klem te verzoeken de NBV niet te gebruiken;

(Voor het overige kunnen de overwegingen van beide voorstellen met enkele kleine aanpassingen in elkaar geschoven worden.)

De voorstellen gaan naar de commissie; de bespreking wordt opgeschort (zie art. 140).

Artikel 103

Sluiting

Prof. H.G.L. Peels leest Ps. 19: 8-15 en gaat voor in gebed. De preses laat de verzen 1, 4 en 7 uit de Avondzang zingen, waarna hij de vijfde zitting sluit.

ZESDE ZITTING

dinsdag 23 oktober 2007, 10.00 – 12.30 uur

*Artikel 104***Opening**

De preses opent de zesde zitting. Hij laat Ps. 67: 1 en 2 zingen en leest Psalm 67. Hij memoreert het overlijden van br. L. Groenewold uit Zuidlaren, lid van de synoden van 1989 en 1998. Daarna gaat hij voor in gebed.

*Artikel 105***Appel-nominaal**

Br. J. Hoogenboom is vervangen door br. J.P.C. de Bruin, ds. A.A. Egas door ds. A. den Boer en oud. R.B.J. Naaktgeboren door oud. Th. Heystek. Prof. H.G.L. Peels is als preadviseur aanwezig. Oud. J.P.C. de Bruin en oud. Th. Heystek betuigen door op te staan instemming met de belijdenis.

*Artikel 106***Voorstellen moderamen**

Op voorstel van het moderamen wordt besloten:

1. aan deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland op te dragen zich te bezinnen op de vraag of voortaan de Hersteld Hervormde Kerk zal worden uitgenodigd om tijdens de synodale besprekingen van de contacten tussen deputaten en deze kerk de synode bij te wonen en toe te spreken en daarover een gefundeerd voorstel te doen (zie art. 83);
2. de aanvulling op het rapport van deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de herziening van de Statenvertaling in handen van commissie 3 te geven (zie art. 190).

*Artikel 107***Buitenlandse zending/toespraken ds. Tato en ds. Muhali**

De preses verwelkomt ds. Nanius Bembe Tato en ds. Hengky Gunawan van de Gereja Toraja Mamasa (Indonesië), alsmede ds. Simon Muhali en ds. Isaac Mundalamo van de synode Soutpansberg, Venda (Zuid-Afrika).

Ds. Tato spreekt de synode toe. De Gereja Toraja Mamasa (GTM) bestaat momenteel uit 532 gemeenten, verdeeld over 65 classes. Er zijn 174 predikanten. De band met de Chr. Ger. Kerken is nog altijd sterk, vooral door de belijdenis van Gods genade in Jezus Christus. God geve dat de evangelieverkondiging over heel de wereld door mag gaan.

Ds. J. van 't Spijker beantwoordt de toespraak. De kerken zijn volwassen zusters geworden, waarbij de Gereja Toraja Mamasa veel groter is dan de Chr. Ger. Kerken. Hij vraagt de broeders de groeten van de synode over te brengen en bidt hen de zegen van de Heere toe.

Vervolgens spreekt ds. Muhali. Ook hij herinnert aan de hechte band met de Chr. Ger. Kerken. Inmiddels is de synode Soutpansberg ook zelf bezig met kerkplanting; tegen het einde van het jaar zullen daarvoor twee intern opgeleide predikanten worden bevestigd. De kerken in Venda hechten veel waarde aan de eenheid van de Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika. Er zijn echter zaken die de eenheid verbreken, zoals een verschillende visie op de opleiding van predikanten. Daarvoor is voorbede nodig.

Ds. W. van 't Spijker beantwoordt de toespraak, deels in het Noord-Sotho. We weten ons als broeders en zusters aan elkaar verbonden. Er wordt in de Chr. Ger. kerken voor de kerken van de synode Soutpansberg gebeden, ook met het oog op de moeiten die er zijn.

Artikel 108

Buitenlandse zending/algemeen

385, 410 De preses stelt het rapport van deputaten voor de buitenlandse zending aan de orde; daarmee correspondeert rapport 6 van commissie 2 (bijlagen 42 en 43). Hij verwelkomt de deputaten br. J.W. Bobeldijk (eerste penningmeester), br. C. Groeneveld (secretaris) en ds. H. Korving (voorzitter).

In de besprekingsronde wordt waardering geuit voor zowel het werk van deputaten als voor het rapport. Er worden vragen gesteld over het grote aantal projecten. Leidt dat niet tot versnippering? En is het daarom niet beter een groot aansprekend project te zoeken? Verder wordt gevraagd of door het projectmatig werken de primaire doelstelling van het zendingswerk (de verkondiging van het evangelie) nog voldoende in beeld blijft? Ook wordt geïnformeerd naar de reden waarom de commissie de voorstellen voor de reorganisatie niet overneemt. Een aantal vragen ligt op het financiële vlak. Zijn de kosten voor het werk in Nederland relatief gezien niet erg hoog? En is het de bedoeling een deel van de inkomsten voor projecten te bestemmen voor de bureaunkosten van deze projecten?

Allereerst gaat de rapporteur van de commissie, ds. C.D. Affourtit, op de vragen en opmerkingen in. De commissie vindt de voorstellen voor de reorganisatie nog niet voldoende doordacht; deputaten hebben bijvoorbeeld te weinig gekeken naar de achtergrond van het instellen van PS-deputaten. De projectmatige aanpak van het zendingswerk is geen revolutionaire ontwikkeling; het is het doortrekken en uitwerken van lijnen die in het verleden al zijn ingezet. De kosten voor het werk in Nederland zijn inderdaad vrij hoog. Deputaten kunnen daarop niet direct bezuinigen. Ze streven er wel naar om die kosten te verminderen.

Daarna reageert de voorzitter van deputaten. Deputaten kunnen geen nieuw beleid ontwikkelen als het oude beleid niet is afgerond. Over een aantal jaren komt er weer meer ruimte. Dan zal wellicht ook het opstarten van zendingswerk van grotere omvang weer mogelijk zijn. De projectmatige aanpak van het werk

is vooral bedoeld om de achterban aansprekende projecten te kunnen bieden waardoor het zendingsbesef hopelijk toeneemt. Inderdaad is primair zendingswerk niet meer op alle terreinen aan de orde. Maar deputaten houden wel degelijk oog voor deze opdracht.

De bespreking wordt opgeschort (zie art. 112)

Artikel 109

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG ZESDE ZITTING

dinsdag 23 oktober 2007, 13.30 – 17.30 uur

Artikel 110

Heropening

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 87: 1-5 gezongen.

Artikel 111

Appel-nominaal

Ds. A.A. Egas heeft zijn plaats weer ingenomen.

Artikel 112

Buitenlandse zending/algemeen - vervolg

De bespreking van het rapport van deputaten voor de buitenlandse zending wordt hervat (zie art. 108). De penningmeester van deputaten krijgt het woord. Wat betreft de kosten hangt inmiddels 'alles strak in de teugels', zowel in Nederland als bij de projecten. Deputaten houden de overheadkosten in de gaten en waar mogelijk worden deze kosten verminderd.

Oud. J. Mauritz stelt voor:

deputaten op te dragen de voor- en nadelen van projectmatig werken in kaart te brengen en de volgende synode daarover voorstellen te doen.

Ds. A.P. van Langevelde, ds. P.D.J. Buijs en ds. M.J. Kater stellen voor:

deputaten op te dragen om zich in het belang van

- het vergroten van de betrokkenheid van de kerken bij het zendingswerk;
- het besparen op overheadkosten;
- het vereenvoudigen van de organisatiestructuur

te bezinnen op mogelijkheden om fragmentatie in het zendingswerk terug te dringen en concentratie op enkele aansprekende, meer grootschalige projecten te bevorderen en hierover aan de volgende synode te rapporteren.

Oud. A.J. van der Wekken stelt voor:

voorstel 10 uit te breiden met: en zowel project- als overheadkosten evenredig per project in de projectbegroting op te nemen.

De commissie neemt de voorstellen van ds. A.P. van Langevelde c.s. (in aangepaste vorm) en van oud. A.J. van der Wekken over, het voorstel van oud. J. Mauritz niet.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. de broeders ds. J. van Mulligen, ds. H. Last, A. van den Dool en C. Groeneveld hartelijk te danken voor het vele werk dat zij als deputaten hebben verricht;
3. goedkeuring te geven aan het eervolle ontslag dat deputaten op 1 januari 2007 en op 1 juli 2007 hebben verleend aan respectievelijk ds. J. van Mulligen als voorzitter van deputaten en aan ds. H. Last als zendingssecretaris;
4. opnieuw deputaten te benoemen;
5. goedkeuring te geven aan de wijze waarop deputaten (in de lijn van de besluiten 5 en 8 van de generale synode 2004 inzake buitenlandse zending, Acta 2004, art. 110) beleid en uitvoering ervan hebben gescheiden door het instellen van een dagelijks bestuur bestaande uit voorzitter, secretaris en beide penningmeesters, alsmede door het werken met een zendingsconsulent en een bureausecretaris die geen deputaat zijn;
6. goedkeuring te geven aan de benoeming op 1 januari 2006 van een bestuurlijk voorzitter en op 1 augustus 2006 van een bestuurlijk secretaris;
7. goedkeuring te geven aan het besluit om de functie van de bureausecretaris zending/diaconaat, ds. G. Drayer, niet te wijzigen;
8. goedkeuring te geven aan de benoeming per 1 september 2006 van ds. A. Hilbers tot zendingsconsulent en aan diens terugtreden als generaal-synodaal deputaat met ingang van diezelfde datum;
9. goedkeuring te geven aan het beleidsvoornemen om in de periode 2008-2010 als speerpunt voor het zendingswerk het thema 'onderwijs!' te kiezen;
10. goedkeuring te geven aan de projectmatige aanpak van het zendingswerk en zowel project- als overheadkosten evenredig per project in de projectbegroting op te nemen;
11. deputaten op te dragen om zich te bezinnen op de mogelijkheden van concentratie op enkele aansprekende, meer grootschalige zendingsgebieden of zendingsprojecten;
12. deputaten op te dragen om voor de volgende synode voorstellen te doen voor een eenduidige structuur van het deputaatschap, compleet met voorstellen voor aanpassingen van het 'reglement voor de buitenlandse zending' (bijlage 21 K.O.) en de 'instructie voor de deputaten buitenlandse zending' (bijlage 22 K.O.);

13. deputaten op te dragen zich in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht te bezinnen op de plaats en wijze van afvaardigen van de particulier-synodale deputaten;

ten aanzien van de werkvoornemens voor de terreinen

Indonesië

14. het Kemitraan te ondertekenen;

15. goedkeuring te geven aan de voorgenomen ondersteuning van het nieuwe primaire zendingswerk van de Gereja Toraja Mamasa (GTM);

Venda

16. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om op behoedzame wijze ook contact op te nemen met andere (Venda)kerken om projecten te ondersteunen, na gesprek met de synode Soutpansberg;

KwaNdebele

17. ondersteuning van de reorganisatie van de kerk van KwaNdebele goed te keuren;

18. in te stemmen met de bestudering van de mogelijkheid om de Mukhanyo Bible School na emeritering van dr. C.W. Buijs (2009) te blijven steunen en begeleiden;

19. in te stemmen met het komen tot een nieuwe relatie tot het Mukhanyo Theological College te KwaMhlanga;

20. goedkeuring te hechten aan het beëindigen van de werkovereenkomst met dr. P.J. Buys met ingang van 1 januari 2008;

Botswana

21. in te stemmen met het treffen van een regeling voor de relatie tot de zendende kerk van ds. J.C. Wessels;

22. goedkeuring te geven aan het regelen van de beëindiging van de zendingsdienst van de fam. Wessels uiterlijk per 1 januari 2010;

Mozambique

23. goedkeuring te hechten aan afronding van de beëindiging van de zendingsdienst van br. D. Blijleven onder dank voor de door hem verrichte arbeid;

Brazilië

24. in te stemmen met het begeleiden van het verblijf en de studie van ds. João de Geus Los;

Bangui

25. goedkeuring te hechten aan afronding van de werkovereenkomst met dr. B. van den Toren per 31 december 2007 onder dank voor de door hem verrichte arbeid;

26. in te stemmen met een jaarlijkse beoordeling of en welke bijdrage noodzakelijk is om de begeleiding van promotiestudenten aan de FATEB af te ronden;

IFES-Nederland

27. goedkeuring te geven aan het begeleiden van afronding van het werk van ds. A. van der Maarl in de komende periode.

Na deze besluiten wordt het Kemitraan ondertekend, namens de Gereja Toraja Mamasa door ds. Nanius Bembe Tato en ds. Hengky Gunawan, namens de Chr.

Ger. Kerken door preses en scriba I van de synode.

De preses dankt de broeders die als deputaat terugtreden: br. A. van den Dool, br. C. Groeneveld, ds. A. Hilbers, ds. H. Last en ds. J. van Mulligen.

Artikel 113

Comité-generaal

Artikel 114

Toerusting ambtsdragers

De preses stelt de instructie van de particuliere synode van het Westen inzake toerusting en begeleiding van (aanstaande) ambtsdragers aan de orde. Deze instructie luidt als volgt:

De particuliere synode van het Westen van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen op 18 april 2007 te Zoetermeer,

constaterend

1. dat in veel kerken vormingscursussen voor (aanstaande) ambtsdragers bestaan;
2. dat er binnen onze kerken niet zo'n cursus voorhanden is;
3. dat de bestaande cursussen en conferenties geen structurele en systematische toerusting op landelijk niveau gericht op ambtsdragers bieden;

van oordeel

dat toerusting en begeleiding van (aanstaande) ambtsdragers en andere gemeenteleden die praktisch deelnemen aan het pastoraat nuttig, nodig en zinvol zijn, met name waar het betreft de kennis van de leer en de vaardigheden nodig voor het pastoraat;

verzoekt

de generale synode 2007 een deputaatschap in te stellen dat aan deze toerusting aan (aanstaande) ambtsdragers en anderen op structurele en systematische wijze concreet vorm geeft,

- a. door jaarlijks cursussen en modules aan te bieden die toegespitst zijn op het werk van ambtsdragers en anderen die praktisch deelnemen aan het pastoraat;
- b. door kerkenraden te stimuleren ambtsdragers en andere gemeenteleden die praktisch deelnemen aan het pastoraat hieraan te laten deelnemen.

413 Met deze instructie correspondeert rapport 6 van commissie 3 (bijlage 44).

In de bespreking wordt gevraagd of de commissie niet teveel één aspect onderstreept. De rapporteur van de commissie, ds. M.J. Kater, geeft echter aan dat

de commissie geen tegenstelling ziet tussen geestelijke toerusting en oefening in praktische vaardigheden. De commissie erkent de nood, maar zoekt de oplossing in een andere richting, namelijk verdieping in Gods Woord.

De synode besluit:

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. de instructie van de particuliere synode van het Westen d.d. 18 april 2007;
2. het rapport van haar commissie;

overwegend

1. dat de intentie van deze instructie is om ambtsdragers en andere gemeenteleden die praktisch deelnemen aan het pastoraat toe te rusten in de kennis van de leer en in praktische vaardigheden;
2. dat met deze instructie een belangrijk aspect van de geestelijke nood waarin onze kerken verkeren aangewezen wordt;
3. dat een kennen van de drie-enige God een zaak is van hoofd en hart en dat Hij deze kennis beloofd heeft te willen geven in de weg van het onderzoeken van het Woord;
4. dat er in onze tijd een schat aan boeken en andere vormen van communicatie en informatie is om geestelijke toerusting te ontvangen;
5. dat er inzake gesprekstechnieken reeds vele cursussen gegeven worden;

van oordeel

1. dat het verkrijgen van de in de instructie genoemde kennis en vaardigheden in de eerste plaats een persoonlijke verantwoordelijkheid is tegenover God en zijn gemeente wanneer men door Gods gemeente en zo ook door God zelf geroepen is om te dienen;
2. dat om praktische redenen naast de mogelijkheden in eigen huis de kerkenraad zelf de meest geëigende plaats is voor onderlinge toerusting in kennis en vaardigheden;
3. dat iedere oplossing die wij bedenken zonder dat we deze nood voortdurend voor de Heere neerleggen een schijnoplossing is;

besluit

1. de instructie niet te aanvaarden;
2. de intentie van deze instructie recht te doen door het moderamen op te dragen een brief op te stellen die aan alle kerkenraden verzonden zal worden om:
 - a. de nood van de kerken op dit punt onder de aandacht te brengen;
 - b. de kerkenraden op te roepen zich te bezinnen hoe zij praktisch invulling kunnen geven aan wat in deze instructie als nodig en zinvol aangewezen is voor de vorming van ambtsdragers en andere pastorale werkers;
3. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van het Westen.

Artikel 115

Ontrouw afdracht kerkelijke kassen

Aan de orde is de instructie van de particuliere synode van het Westen inzake (on)trouw in afdracht aan de onderscheiden kerkelijke kassen. Deze instructie luidt als volgt:

De particuliere synode van het Westen, in vergadering bijeen op 18 april 2007 te Zoetermeer verzoekt de generale synode te besluiten:

1. het landelijk Dienstenbureau op te dragen de classes jaarlijks met het oog op hun voorjaarsvergadering te voorzien van een op die classis betrekking hebbend totaaloverzicht betreffende de afdrachten aan de kerkelijke kassen, met het oog op het in art. 41 sub. 4 K.O. bedoelde onderzoek;
2. de classes op te dragen een deputaatschap op de hoogte te brengen als hun onderzoek tot voor dat deputaatschap belangrijke bevindingen leidt;
3. deputaatschappen op te dragen de betreffende classes op de hoogte te brengen, als zij in de richting van een kerkenraad eigen initiatieven ontplooiën, zodat de classes hiermee hun winst kunnen doen met het oog op hun eigen contacten ter zake met kerkenraden.

(K.O. art. 50 sub 13 kan dan vervallen.)

414 Met deze instructie correspondeert rapport 2 van commissie 6 (bijlage 45).

Waarom een opdracht aan het Dienstenbureau voor een zaak die in art. 50 lid 13 van de kerkorde al geregeld is, zo wordt in de bespreking gevraagd.

Oud. J.C. Westeneng stelt voor:

als 'besluit 5' aan het commissievoorstel toe te voegen: de kerkenraden respectievelijk de penningmeesters zijn gehouden om de bijdragen voor de kerkelijke kassen uiterlijk aan het begin van de maand volgend op het kwartaal over te maken.

Oud. A.J. van der Wekken stelt voor:

1. de instructie niet te aanvaarden;
2. de intentie van de instructie uit te voeren door de belanghebbende en verantwoordelijke deputaatschappen te wijzen op hun in gebreke zijn bij de uitvoering van art. 50 lid 13 K.O. en hen tevens erop te wijzen dat het landelijk kerkelijk bureau uitstekend in staat is die taak voor hen of namens hen uit te voeren.

De voorstellen gaan naar de commissie. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 129).

*Artikel 116***Schorsing**

De vergadering wordt geschorst in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG ZESDE ZITTING

dinsdag 23 oktober 2007, 19.00 – 21.00 uur

*Artikel 117***Heropening**

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Ps. 75: 1 en 6.

*Artikel 118***Appel-nominaal**

Diak. D.J. Kiljan heeft de vergadering verlaten.

*Artikel 119***Theologische Universiteit/opvolging prof.dr. J.W. Maris**

De preses deelt mee dat de synode in comitézitting gesproken heeft over de opvolging van prof.dr. J. W. Maris.

De synode besloot:

1. de leeropdracht van prof.dr. G.C. den Hertog per 1 januari 2008 uit te breiden met een deel van de dogmatische vakken (dogmatiek I, III, V, minor/major uit het curriculum); bij deze taak hoort ook de begeleiding van promovendi;
2. de leeropdracht van prof.dr. A. Baars per 1 januari 2008 uit te breiden met het vak dogmageschiedenis (minor/major); bij deze taak hoort ook de begeleiding van promovendi;
3. goedkeuring te hechten aan de benoeming (per 1 januari 2008) tot docent met een taakomvang van 0.4 fte van drs. A. Huijgen, predikant van Genemuiden en AIO aan de Universiteit, voor de vakken dogmatiek IV en symboliek;
4. goedkeuring te hechten aan de benoeming (per 1 januari 2008) tot docent met een taakomvang van 0.3 fte van drs. M.J. Kater, predikant van Zeist, voor de vakken dogmatiek II en apologetiek;
5. het curatorium de opdracht te geven om de synode van 2010 te dienen met nadere voorstellen;
6. goedkeuring te hechten aan de benoeming tot docent per 1 januari 2008 van:
 - drs. W.A. den Boer te Nunspeet voor Nederlandse kerkgeschiedenis en voor assistentie bij het vak dogmageschiedenis (minor/major);
 - dr. J.W. van Pelt te Oud-Beijerland voor catechetiek en diakoniek;

- drs. I.D. Haarsma te Zwolle voor filosofie, godsdienstwijsbegeerte en methodologie;
- drs. J. van 't Spijker te Hoogeveen voor missiologie, evangelistiek en urban mission.

Artikel 120

Correspondentie buitenlandse kerken/toespraak dr. C.J. Smit

Namens Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA) zou dr. C.J. Smit de synode toespreken. Door een miscommunicatie over de data van de synodevergaderingen blijkt dat echter niet mogelijk; dr. Smit is al weer teruggekeerd naar Zuid-Afrika. Prof. H.G.L. Peels leest daarom de 'groeteboodschap' voor die dr. Smit anders zou hebben uitgesproken.

In de Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika zijn verschillende eigentijdse problemen aan de orde. De zaak van 'vrouw en ambt' is in een proces van onderzoek. In de meeste kerken zijn de zusters van de gemeente inmiddels toegelaten tot het diakenambt. De synode van 2006 besloot dat de tijd rijp was voor structurele eenwording met de zwarte kerken. In de verhouding met de synode Soutpansberg is echter sprake van verwijdering. Hopelijk kan een volgende generatie de tegenstellingen overbruggen. In 2009 zal de GKSA 150 jaar bestaan.

Het moderamen zal ds. B. de Graaf, secretaris van deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, vragen de 'groeteboodschap' van dr. C.J. Smit schriftelijk te beantwoorden.

Artikel 121

Eredienst/algemeen

415 De preses stelt het rapport van deputaten eredienst aan de orde, met uitzondering
430 van bijlage 1. Hiermee correspondeert rapport 4A van commissie 3 (bijlagen 46 en 47). Hij verwelkomt de aanwezige deputaten ds. C.J. Droger (secretaris), br. J. Groeneveld, ds. J. Groenleer (voorzitter) en br. M. van Ledden.

In de bespreking blijkt het rapport van deputaten nogal verschillend beoordeeld te worden. Het wordt aan de ene kant eenzijdig in de woordkeus genoemd en te negatief in het spreken over de invloed van het gevoel en de aandacht voor laagdrempeligheid. Aan de andere kant proeven afgevaardigden in het rapport een bepaalde drang naar vernieuwing. Gaat de centrale plaats van de Woordbediening niet steeds meer wijken?

Verder worden verschillende concrete vragen gesteld. Waarom gaat de commissie zo uitgebreid in op het karakter van de toegezonden 'proeve'? Waarom staat de commissie er op in het nieuwe huwelijksformulier expliciet op te nemen dat de man 'het hoofd van de vrouw is', terwijl die uitdrukking in de bestaande formulieren reeds opgenomen is en deputaten er daarom bewust voor kozen in

het nieuwe formulier die Bijbelse uitdrukking inhoudelijk te omschrijven? Waarom stelt de commissie voor een lijst van liederen, die door deputaten zijn getoetst en beantwoordt aan de criteria, op te stellen? Gaat dat niet verder dan het besluit van 2004? En gaat zo'n lijst dan fungeren als codex? Zijn deputaten van plan zich bezig te gaan houden met het nieuwe Liedboek?

De rapporteur van de commissie, ds. M.J. Kater, reageert. De commissie acht het van groot belang dat de voorgeschiedenis die geleid heeft tot het opstellen van nieuwe formulieren levend blijft. Deze extra formulieren zijn er gekomen om wildgroei tegen te gaan. Daarom stelt de commissie voor dit aspect in de definitieve uitgave te vermelden. Voor deputaten was het niet helemaal duidelijk wat de vorige synode bedoelde met 'beproeven'. Daarom koos de commissie nu voor een omschrijving. Op grond van inhoudelijke reacties uit de kerken stelt de commissie inderdaad voor om het concepthuwelijksformulier aan te passen op het punt van de man-vrouwverhouding in het licht van Ef. 5: 22-33. De lijst van liederen is niet bedoeld als codex maar om dingen gemeenschappelijk te houden.

Namens deputaten antwoordt ds. J. Groenleer. De inhoud van het deputatenrapport is niet eenzijdig of hoogkerkelijk bedoeld. Voor deputaten is de eredienst de samenkomst van de gemeente voor Gods aangezicht en die eredienst vraagt een bepaalde stijl. Ook deputaten hebben moeite met het voorstel van de commissie inzake de aanpassing van het concepthuwelijksformulier. Deputaten hebben weloverwogen voor de huidige redactie gekozen. Het is deputaten bekend dat er een nieuw Liedboek komt. Het deputaatschap zal er nog over spreken.

Ds. J.W. van Pelt stelt voor:

de volgende onderdelen in het voorstel tot besluit te laten vervallen:

1. bij punt 3: de woorden 'door de 'proeve' een enkele keer te gebruiken ter beproeving in de eredienst';
2. bij punt 2: de onderdelen b. en c.

Oud. B.R. Steenbergen stelt voor:

bij voorstel tot besluit 6.b. een punt 3 toe te voegen: deputaten op te dragen zich op de hoogte te houden c.q. te laten houden over de ontwikkelingen m.b.t. het nieuwe Liedboek.

Oud. A.J. de Jong stelt voor:

in het voorstel tot besluit punt 6.b.2: vanaf 'en daarbij ...' te laten vervallen.

De redenen daarvoor zijn:

1. de ontstane praktijk worden we hiermee niet de baas;
2. het is te laat voor een lijst, nu past bescheidenheid;
3. het leidt mogelijk tot verwijten van gebrek aan kerkelijk denken.

Ds. J. van 't Spijker stelt voor:

aan het voorstel tot besluit toe te voegen:

7. deputaten op te dragen zo mogelijk actief betrokken te geraken bij de

samenstelling van het nieuwe Liedboek (2012) en daarvan verslag uit te brengen aan de volgende generale synode;
8. het oude voorstel 7.

Oud. A. Prins stelt voor:

voorstel 4 met een uitbreiding zo te formuleren:

4b. wat de consequenties zijn van de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel - tegen de achtergrond van de invloed van evangelische stromingen - voor een verantwoorde vormgeving van de eredienst;

4c. wat de plaats (ook 'in tijd') van de Woordbediening is binnen het geheel van de eredienst.

De voorstellen gaan naar de commissie. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 186).

Artikel 122

Sluiting

Ds. G. van Roekel leest Spr. 16: 3 en gaat voor in gebed. De preses laat Psalm 90: 9 zingen, waarna hij de zesde zitting sluit.

ZEVENDE ZITTING

woensdag 24 oktober 2007, 9.15 – 12.15 uur

Artikel 123

Opening

De preses opent de zevende zitting. Hij laat Ps. 98: 1 en 2 zingen en leest Hand. 8: 26-40. Daarna gaat hij voor in gebed.

Artikel 124

Appel-nominaal

Oud. A.J. de Jong is vervangen door oud. S. Brink, oud. B.W.C. Moolhuizen door oud. J. Koerts en ds. K. Visser door ds. A. van der Zwan. Zij betuigen door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 125

Correspondentie met buitenlandse kerken/toespraken rev. M. Roberts en prof. W.F.M. Wallace

De preses verwelkomt rev. M. Roberts (Free Church of Scotland-Continuing), prof.

W.F.M. Wallace (Reformed Presbyterian Church of Ireland), br. J. Grier (Evangelical Presbyterian Church of Ireland) en prof. Hae Moo Yoo (Presbyterian Church of Korea).

Rev. M. Roberts spreekt de synode toe. De Free Church of Scotland-Continuing is een klein kerkverband dat net als de Puriteinen nadruk legt op de betekenis van Gods Woord voor hoofd en hart in heel het leven. Er wordt zendingswerk gedaan in Zambia. Hij brengt de hartelijke groeten over van de Free Church of Scotland-Continuing en wenst de synode en de kerken de zegen van de Heere toe.

Ds. M.J. Kater beantwoordt de toespraak. Net als de Free Church of Scotland-Continuing willen ook de Chr. Ger. Kerken beducht zijn voor orthodoxie zonder leven en zonder liefde.

Ook prof. W.F.M. Wallace spreekt de synode toe. De Reformed Presbyterian Church of Ireland en de Chr. Ger. Kerken staan op dezelfde grondslag en dat geeft verbondenheid. In de Reformed Presbyterian Church of Ireland worden alleen Psalmen gezongen, zonder muzikale begeleiding. Hij bidt de synode Gods zegen toe.

Ds. J.G. Schenau beantwoordt de toespraak. De vreugde over het onderling contact is wederzijds.

Artikel 126

Correspondentie met buitenlandse kerken/algemeen

453, 442 Aan de orde is het rapport van deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken. Hiermee correspondeert rapport 3 van commissie 4 (bijlagen 48 en 49). De preses verwelkomt de aanwezige deputaten ds. B. de Graaf (secretaris), prof. H.G.L. Peels (voorzitter) en ds. J.G. Schenau.

In de bespreking wordt gevraagd of er niet teveel energie en geld gaat zitten in de veelheid aan contacten met kerken in het buitenland. Verder wordt geïnformeerd of relaties met buitenlandse kerken wel eens heroverwogen worden, bijvoorbeeld vanwege openstelling van een of meer ambten voor de zusters van de gemeente. Ook wordt gevraagd of het voorstel voor de nieuwe redactie van art. 4 lid 5 K.O. niet positiever geformuleerd moet worden. Ten slotte wordt gevraagd of het niet beter zou zijn als deputaten in bijlage I aan alle knelpunten die zich kunnen voordoen bij het beroepen van een predikant uit het buitenland, aandacht zouden besteden.

Namens de commissie antwoordt de rapporteur, ds. A.P. van Langevelde. De commissie heeft geen bezwaar tegen een positievere formulering in art. 4 lid 5 K.O. Maar aan de andere kant: met summiere kennis is een terughoudende formulering wel op zijn plaats.

Namens deputaten reageren de voorzitter en de secretaris. Er is geen sprake van een 'veelheid aan contacten'. Het aantal contacten is relatief gezien zelfs beperkt; de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) onderhouden veel meer contacten. Deputaten achten de huidige contacten zinvol en zullen alleen nieuwe contacten aangaan als ook deze contacten zinvol zijn. Deputaten hechten aan de voorgestelde formulering van art. 4 lid 5 K.O. Deze voorzichtige formulering is juist gekozen om te voorkomen dat het voorgaan van de desbetreffende predikant spanning oplevert op enig punt van het gereformeerd belijden. Deputaten proberen wijs om te gaan met de kwestie van 'vrouw en ambt'. In de contacten met buitenlandse kerken over dit punt worden de besluiten van de synode uitgedragen en meegegeven. Bijlage I is bedoeld als een handreiking. Het is voor deputaten onmogelijk om zich in alle aspecten te verdiepen.

Ds. W. van 't Spijker stelt voor:

deputaten op te dragen bijlage I van het deputatenrapport uit te breiden met een korte paragraaf over de knelpunten die kerkenraden en een predikant uit het buitenland kunnen tegenkomen ten aanzien van de regelingen die kunnen leiden tot het verkrijgen van een verblijfs- en werkvergunning.

Oud. J. Mauritz stelt voor:

deputaten op te dragen zich te bezinnen op het aantal contacten met buitenlandse kerken en aan synode van 2010 voorstellen te doen met betrekking tot de kerken waarmee intensieve contacten moeten worden onderhouden en kerken waarmee het contact op een lager niveau kan worden gebracht dan wel moet worden gebracht.

Deputaten ontraden deze voorstellen; de commissie neemt ze niet over. De indieners trekken hun voorstel in.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. de naam van het deputaatschap te wijzigen in 'deputaten buitenlandse kerken' en als Engelse benaming te gebruiken 'Foreign Relations Committee';
3. art. 4 lid 5 K.O. als volgt te formuleren:

Inzake het voorgaan van predikanten uit het buitenland gelden de volgende regels:

 - a. wanneer een predikant bij een langer durend verblijf in Nederland in de Christelijke Gereformeerde Kerken wenst voor te gaan, dient een verzoek daartoe tijdig door hem of ten behoeve van hem te worden ingediend bij deputaten buitenlandse kerken;
 - b. wanneer een kerkenraad een predikant uit het buitenland tijdens een kortdurend verblijf in Nederland in zijn gemeente wenst te laten voorgaan, dient de betreffende kerkenraad hierover in contact te treden met deputaten buitenlandse kerken.

ad a)

Een predikant uit een buitenlandse kerk waarmee de Christelijke Gereformeerde Kerken in correspondentie staan dan wel kerkelijk contact onderhouden of samenwerken binnen de International Conference of Reformed Churches (ICRC) kan bij een langer durend verblijf in Nederland in principe toestemming ontvangen om in de Christelijke Gereformeerde Kerken voor te gaan. Hij dient daartoe de volgende procedure te volgen: zie verder oud art. 4, lid 5b 1-5 ongewijzigd; oud art. 4 lid 5a en de eerste vijf regels van de tekst van 5b vervallen.

ad b)

1. Een predikant uit een buitenlandse kerk waarmee de Christelijke Gereformeerde Kerken in correspondentie staan dan wel kerkelijk contact onderhouden of samenwerken binnen de International Conference of Reformed Churches (ICRC), mag bij een kortdurend bezoek aan Nederland zonder meer in een Christelijke Gereformeerde Kerk voorgaan. De kerkenraad die hem uitnodigt zal hiervan tijdig melding maken bij deputaten buitenlandse kerken.
2. Een predikant uit een buitenlandse kerk waarmee de Christelijke Gereformeerde Kerken niet in correspondentie staan, geen kerkelijk contact onderhouden of samenwerken binnen de International Conference of Reformed Churches (ICRC), mag bij een kortdurend bezoek aan Nederland alleen dan in een Christelijke Gereformeerde Kerk voorgaan als zowel de uitnodigende kerkenraad als deputaten buitenlandse kerken ervan overtuigd zijn dat de prediking van de betreffende predikant geen spanning zal opleveren met het gereformeerde belijden. Om zich hiervan te vergewissen zal de uitnodigende kerkenraad hierover met de betreffende predikant in contact treden en deputaten tijdig in kennis stellen van de inhoud van dit overleg. Desgewenst kunnen deputaten zich ook in verbinding stellen met de betreffende predikant om een verantwoorde beslissing te kunnen nemen, hetgeen zij zo spoedig mogelijk zullen doen;
4. aan de classes te adviseren om na de approbatie van de kerkelijke attesten van een predikant uit het buitenland een kleine begeleidingscommissie in het leven te roepen die hem en de kerkenraad met raad en daad zal bijstaan tijdens zijn 'kerkelijke inburgering';
5. ten aanzien van Oost-Europa:
 - a. een officiële kerkelijke relatie in de vorm van 'contact' aan te gaan met de Biserica Evangelica Romana (BER);
 - b. goedkeuring te verlenen aan de plannen van deputaten voor de concrete invulling van dit 'contact' en deputaten te verzoeken om aan deze plannen uitvoering te geven;
 - c. deputaten op te dragen te blijven zoeken naar mogelijkheden om te komen tot een relatie van 'contact' met andere kerken in Oost-Europa;
6. ten aanzien van de overige kerken in het buitenland:
 - a. de ontwikkelingen in verband met de Free Church of Scotland (FCS) en

- Free Church of Scotland-Continuing (FCSC) te blijven volgen en waar mogelijk bij te dragen aan het proces van verzoening;
- b. de verkennende gesprekken met de Heritage Reformed Congregations (HRC) voort te zetten;
 - c. aan de Independent Reformed Church of Korea (IRC) beperkte correspondentie aan te bieden;
7. ten aanzien van de International Conference of Reformed Churches (ICRC):
- a. de voorgestelde herformulering van de grondslag te accorderen, zodat artikel IV.1.a van de Constitution nu luidt:
 'Those churches shall be admitted as members which adhere and are faithful to one or more of the confessional standards stated in the Basis, as each church has adopted one or more of these as its own standards, or adhere and are faithful to Reformed Confessions which are equivalent in content to the Confessions listed in the Basis (Art. II), and which confession (or confessions) shall be proposed to be added to Article II';
 - b. deputaten op te dragen toe te zien op het treffen van een goede praktische regeling om te beoordelen of een belijdenisgeschrift equivalent is aan de zes in de Basis genoemde geschriften;
 - c. deputaten op te dragen het plan uit te werken om aan de European Conference of Reformed Churches (ECRC) een vervolg te geven zowel in 2008 als in 2010;
8. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt ds. B. de Graaf die terugtreedt als deputaat.

Artikel 127

Comité-generaal

Artikel 128

Correspondentie met buitenlandse kerken/toespraak ds. I. Bodgroz.

Omdat de synode besloot een officiële kerkelijke relatie in de vorm van 'contact' aan te gaan met de Biserica Evangelica Romana (BER) (zie art. 126) verwelkomt de preses ds. I. Bodgroz die namens de Biserica Evangelica Romana de synode bezoekt.

Ds. Bodgroz spreekt de synode toe. De Biserica Evangelica Romana is 90 jaar geleden uit de Roemeens-orthodoxe Kerk ontstaan. Het kerkverband telt 20.000 leden, verdeeld over 240 plaatselijke gemeenten. De vrijheid die na 1990 in Roemenië is ontstaan, wordt als een groot goed ervaren en gebruikt om te evangeliseren. Er is naast zegen ook zorg. Er is een tekort aan evangelisten, de onderlinge verhoudingen staan onder druk en de materiële nood is soms groot.

Ds. J.G. Schenau beantwoordt de toespraak. Het is het eerste officiële contact van de Chr. Ger. Kerken met een kerkverband in Oost-Europa. Laten we waar mogelijk elkaar helpen om zout en licht te zijn in dit deel van de wereld.

*Artikel 129***Ontrouw afdracht kerkelijke kassen – vervolg**

De bespreking van de instructie van de particuliere synode van het Westen inzake (on)trouw in afdracht aan de onderscheiden kerkelijke kassen wordt hervat (zie art. 115).

De commissie heeft zich op de ingediende voorstellen beraden en ontraadt deze. Het voorstel van oud. J.C. Westeneng impliceert dat er in het begin van een nieuw jaar nog veel geld binnenkomt dat betrekking heeft op het jaar dat voorbij is. Bovendien gaat het in de instructie om de controle op de binnengekomen gelden. Het voorstel van oud. A.J. van der Wekken beoogt iets anders dan de commissie voor ogen staat. Oud. J.C. Westeneng trekt zijn voorstel in. Oud. A.J. van der Wekken handhaaft zijn voorstel.

Het commissievoorstel wordt bij stemming verworpen. De preses concludeert dat art. 50 sub 13 K.O. gehandhaafd blijft.

De synode besluit:

1. de instructie van de particuliere synode van het Westen inzake de informatievoorziening aan de classes over de kerkelijke afdrachten niet te aanvaarden;
2. art. 50 sub 13 K.O. ongewijzigd te laten;
3. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van het Westen.

*Artikel 130***Schorsing**

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG ZEVENDE ZITTING

woensdag 24 oktober 2007, 13.30 – 17.15 uur

*Artikel 131***Heropening**

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 112: 1, 3 en 5 gezongen.

*Artikel 132***Appel-nominaal**

Ds. L.C. Buijs is vervangen door ds. H. Jonkman. Deze betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

*Artikel 133***Correspondentie met buitenlandse kerken/toespraak prof. Hae Moo Yoo**

Prof. Hae Moo Yoo van de Presbyterian Church of Korea (PCK) krijgt gelegenheid de synode toe te spreken. Hij spreekt de hoop uit dat de 'beperkte correspondentie' tussen beide kerken eens tot 'volledige correspondentie' zal uitgroeien. De kerk in Korea worstelt met verschillende problemen. Zo zijn drie docenten van het seminarie betrokken bij een kerkelijke procedure en dienen de kerken waakzaam te zijn om de zuivere leer en de identiteit te bewaren. In dat opzicht zijn de afgelopen vier jaar niet gemakkelijk geweest. In een gesecculariseerde samenleving willen de kerken het evangelie vrijmoedig uitdragen.

Prof. H.G.L. Peels beantwoordt de toespraak. Er is vreugde over de zusterband die goed functioneert. We kunnen in ontmoetingen elkaar dienen, o.a. ten aanzien van de dreigende invloed van de charismatische beweging.

*Artikel 134***Diaconaat**

444, 456 Aan de orde is het rapport van deputaten diaconaat. Hiermee correspondeert rapport 4 van commissie 5 (bijlagen 50 en 51). De preses verwelkomt de aanwezige deputaten br. W.J.P. Boers (penningmeester), zr. T.T. Drayer-Quist (secretaris), ds. W.N. Middelkoop (voorzitter) alsmede ds. G. Drayer (secretaris diaconaat) en br. A. Heystek (diaconaal consulent).

Omdat de commissie nog met een vervolgrapportage komt over de positie van diakenen op de meerdere vergaderingen, met name in zaken van opzicht en tucht, blijven de passages uit het deputatenrapport die daarop betrekking hebben buiten de bespreking.

In de bespreking wordt gewezen op het uitgebreide takenpakket van deputaten. Nemen deputaten niet teveel hooi op hun vork? En in het verlengde daarvan: is de verhouding tussen overheadkosten en de uitgaven voor projecten nog wel verantwoord? Verder wordt gevraagd naar de hulpverleningscollecte in relatie tot de afdracht van de omslag. Ook wordt gevraagd of deputaten zich richting de classes niet actiever moeten opstellen om te bevorderen dat er goed functionerende CDC's zullen zijn.

De rapporteur van de commissie, ds. J.W. van Pelt, reageert. De twee diaconale deputaatschappen zijn door de vorige synode samengevoegd tot één deputaatschap. Dat bracht veel werk met zich mee. Ondertussen is het gewone werk doorgedaan. Daarvoor past respect.

Deputaten blijven alert op mogelijkheden om het werk te verbeteren.

Namens deputaten reageren de voorzitter en de penningmeester, alsmede de secretaris diaconaat. Er zijn inderdaad veel contacten; dat is goed en nodig. Ten aanzien van de interpretatie van het synodebesluit van 2004 betreffende de hulpverleningscollecte in relatie tot de omslag zijn deputaten uitgegaan van de uitkomst van een gesprek daarover met deputaten vertegenwoordiging. Het functioneren van de CDC's is te vaak afhankelijk van de personele bezetting.

Oud. A.J. van der Wekken stelt voor:

1. uit te spreken: de februaricollecte behoort niet tot de dekking van de omslag;
2. deputaten op te dragen de projectbegroting voor het hulpverleningsdeel naar analogie van zending op te zetten, daarbij rekening houdend met de dekking benodigd voor de overhead;
3. deputaten op te dragen alle activiteiten binnen de ruimte van de instructie uit te voeren (i.p.v. voorstel 6 van de commissie);
4. deputaten op te dragen hun beleid op alle aspecten te evalueren, een beleidsplan per werkveld te ontwikkelen en daarover voorstellen te doen aan de generale synode 2010 en indien gewenst voorstellen voor aanpassingen van de instructie te doen.

Oud. J. Mauritz stelt voor:

deputaten op te dragen zich ernstig te bezinnen op de wijze waarop zij uitvoering geven aan de door de generale synode gegeven opdrachten en kritisch te bezien welke activiteiten moeten worden voortgezet en welke activiteiten kunnen worden afgebouwd of stopgezet.

Diak. J. de Wilde stelt voor:

deputaten op te dragen bij kerkenraden aandacht te vragen voor de handhaving van ervaring binnen de plaatselijke diaconieën om daarmee onder meer de CDC's te kunnen bemensen.

Ds. H. Jonkman stelt voor:

1. voorstel 5 en 6 van de commissie bij elkaar te voegen;
2. punt 8 daarbij als volgt uit te breiden: bij de classes erop aan te dringen dat er goed functionerende CDC's zullen zijn, en daar waar geen CDC in een classis is, er bij de classis op aan te dringen dat er classicale diaconale vergaderingen zullen zijn;
3. over de afdracht van kerken aan deputaten diaconaat uit te spreken: de afdracht van de kerken aan deputaten diaconaat is inclusief de februaricollecte;
4. daarbij voorstel 3 als punt 9 van de commissie te noemen en het huidige punt 9 als punt 10 te benoemen.

De voorstellen gaan naar de commissie. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 217).

Artikel 135

Pastoraat in de gezondheidszorg

469 De preses stelt het rapport van deputaten pastoraat in de gezondheidszorg aan
472 de orde. Hiermee correspondeert rapport 7 van commissie 3 (bijlagen 52 en 53). Hij verwelkomt de deputaten ds. P.W. Hulshof (secretaris), zr. A. Valkenburg (penningmeester) en br. F. Visscher (voorzitter).

In de bespreking wordt aandacht gevraagd voor het vervullen van vacatures in de gezondheidszorg. Dat is naar de mening van deputaten een werkveld waar christenen aanwezig dienen te zijn. De mogelijkheden van deputaten om daarin een actief beleid te voeren zijn echter beperkt. Deputaten proberen het nu via een eigen website.

De synode besluit:

1. de werkzaamheden van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen voort te gaan met de bezinningsavonden en themadagen omdat deze in een duidelijke behoefte blijken te voorzien en op die wijze ook blijvende aandacht gegeven wordt aan de veelomvattende problematiek die het werken in de gezondheidszorg met zich meebrengt;
3. deputaten op te dragen een actief beleid te voeren ter vervulling van vacatures in de gezondheidszorg vanuit de reformatorische kerken en daarbij:
 - a. de plaatselijke kerkenraden op hun taak in deze te wijzen;
 - b. naar middelen te zoeken om binnen dit segment vraag en aanbod met elkaar in contact te brengen;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 136

Kerkorde en kerkrecht – vervolg

473 De bespreking van het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht wordt hervat (zie art. 95). Naar aanleiding van de ingediende voorstellen heeft commissie 7 rapport 4A geschreven (bijlage 54).

Conform het genomen besluit bij de behandeling van het rapport van deputaten diaconaat (zie art. 134) is 'voorstel tot besluit 13.a' nu niet aan de orde. Commissie 5 zal in overleg met deputaten diaconaat met een nader rapport over deze zaak komen. Commissie 7 neemt 'voorstel tot besluit 13.b' terug.

Commissie 7 stelt voor de tekst van 'voorstel tot besluit 6' in rapport 4 nu als volgt te formuleren:

de voorstellen met betrekking tot revisieverzoeken goed te keuren en deputaten op te dragen de generale synode 2010 te dienen met een advies of de laatste volzin van art. 31 K.O. vervangen dient te worden door de volgende volzin: 'Een

dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dient op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel en dient tevens een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen'.

Ds. J.W. Schoonderwoerd trekt zijn voorstel in. Hij blijft het echter onjuist vinden dat deputaten in de onderbouwing van het voorstel ter zake een wat eenzijdige voorstelling van zaken geven ten aanzien van het al of niet voorkomen van verstoorde verhoudingen in de relatie tussen de kerkenraad en een losgemaakte predikant dan wel in de verhouding tussen de kerkenraad en een gerepatrieerde predikant.

Ds. G. van Roekel trekt zijn voorstel in. Oud. J.A. Kardol handhaaft zijn voorstel. De indieners van de andere voorstellen zijn niet aanwezig. De voorstellen van ds. L.C. Buijs en oud. A.J. de Jong worden bij stemming verworpen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. a. art. 7 K.O. als volgt aan te vullen in kleine letter: Het is mogelijk om, wanneer de (financiële) situatie van de gemeente daar aanleiding toe geeft en wanneer het de ambtelijke bearbeiding van de gemeente niet schaadt, een predikant in deeltijd te beroepen (1971/72, 1980, 2007);
b. deputaten emeritikas op te dragen te onderzoeken wat de consequenties zijn van het deeltijdpredikantschap voor de hoogte van de uitkering, mede in verhouding tot de door de predikant opgebouwde pensioenvoorzieningen;
3. a. de voorgestelde handleiding voor kerkelijke tuchtprocedures voorlopig vast te stellen met inachtneming van de volgende wijzigingen:
 1. bij 4.4. onder 1 te laten vervallen de zinsnede 'wel dient ... zaak.'
 2. bij 4.4. onder 3 het begrip 'hoor en wederhoor' als volgt nader te definiëren en daarvoor de passage 'Daaronder wordt verstaan' t/m 'zowel voor de gemeente als voor de betrokken ambtsdrager' te vervangen door de volgende omschrijving: 'Daaronder wordt verstaan dat niet wordt beslist op basis van door de ene betrokkene (klager of beklagde en in appel appellant en kerkelijke vergadering) aangedragen mondelinge of schriftelijke informatie zonder dat de andere betrokkene in de gelegenheid is gesteld om zich over die informatie uit te laten. Ofschoon het beginsel van hoor en wederhoor niet impliceert dat de betrokkenen ook daadwerkelijk mondeling hun visie geven - onder omstandigheden volstaat het om de gelegenheid te geven tot een schriftelijke reactie, zeker in de appelfase - geldt voor een tuchtprocedure de regel dat de aangeklaagde in de eerste fase (die van de besluitvorming door de kerkelijke vergadering die belast is met de uitoefening van de tucht) in de gelegenheid gesteld wordt om zijn visie ook daadwerkelijk mondeling te geven. Bij het horen dient het volgende in aanmerking te worden genomen;

3. bij 4.4. onder 5. toe te voegen na de regel 'over zijn zaak ...': 'deze opsomming is niet limitatief';
4. a. aan 4.6 van de handleiding wordt na de woorden 'per zaak sprake zal zijn' (7^e regel) toegevoegd: 'Opschortende werking betekent dat het besluit waartegen appel wordt ingesteld niet wordt geëffectueerd totdat de appelinstantie op het appel heeft beslist.'
- b. deputaten opdracht te geven deze handleiding ter hand te stellen aan de kerkenraden en de overige kerkelijke vergaderingen;
4. deputaten op te dragen een nadere studie te doen verrichten, waarbij uitdrukkelijk ook enkele praktijkjuristen zijn betrokken, naar eventuele wenselijke aanpassingen in de handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure, mede met het oog op de plaats van een betrokken partij (i.c. kerkenraad, classis of PS) op een kerkelijke vergadering in een kerkelijke tuchtprocedure, alsmede naar eventuele wenselijke aanpassingen van de handleiding voor de kerkelijke appelprocedure;
5. de voorgestelde handleiding voor appelprocedures voorlopig vast te stellen en de huidige tekst in de kleine letters van art. 31 K.O. (uitgave 2007) als volgt te wijzigen:
 1. a. Iedere kerkelijke vergadering is verplicht om bij kennisgeving van een besluit aan het slot daarvan concreet melding te maken van de uiterste termijn waarop men tegen dit besluit appel kan aantekenen dan wel revisie kan aanvragen en van (de roepende kerk van) de kerkelijke vergadering waarbij dit moet gebeuren.
 - b. Deze uiterste termijn is gesteld op één maand na dagtekening van het genomen besluit wanneer men als persoon appel wil aantekenen dan wel revisie wil aanvragen en op één maand na ontvangst van het besluit, (i.c. de eerste vergadering na het nemen van dit besluit), wanneer het een kerkelijke vergadering betreft.
 - c. Tegelijk met de kennisgeving van appel of revisieverzoek dient men de vergadering tegen wier besluit men appel aantekent of bij welke men revisie verzoekt, daarvan in kennis te stellen. Ook dient deze vergadering een afschrift van het appel of revisieverzoek zelf te ontvangen (gericht aan de scribe van de kerkenraad indien het kerkenraadszaken betreft, of aan de roepende kerk van de meerdere vergadering, indien het een besluit van die vergadering betreft).
 - d. De beslissing inzake het appel of revisieverzoek zal aan de appellant en aan de betrokken kerkelijke vergadering worden meegedeeld. (1877, 1947, 1965/66, 2007).
 - e. Een appel of revisieverzoek heeft één keer opschortende werking;
6. aan de tekst in de kleine letters van art. 31 K.O. ook toe te voegen:
 2. a. Een appel of revisieverzoek kan alleen ingediend worden tegen een besluit van enige kerkelijke vergadering, zoals omschreven in notulen van die vergadering of een besluitenlijst.
 - b. Bij het appel of revisieverzoek dient het besluit waartegen men appelleert of waarvan men revisie verzoekt, genoemd te worden.

- c. Argumenten ter onderbouwing van het appel of revisieverzoek dienen te voldoen aan de regel dat men dient aan te geven dat en waarom het besluit in strijd is met de Heilige Schrift, de belijdenis van de kerk en/of de aanvaarde kerkorde en synodale besluiten.
3. Wanneer een appel of revisieverzoek wegens vormfouten niet ontvankelijk zou moeten worden verklaard, stelt de vergadering die hierover beslist de appellant of degene die revisie vraagt alsnog in de gelegenheid om binnen veertien dagen deze vormfout te herstellen, opdat alsnog tot behandeling kan worden overgegaan;
7. de voorstellen met betrekking tot revisieverzoeken goed te keuren en deputaten op te dragen de generale synode 2010 te dienen met een advies of de laatste volzin van art. 31 K.O. vervangen dient te worden door de volgende volzin: 'Een dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dient op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel en dient tevens een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen.';
8. aan de kleine letters van art. 31 K.O. toe te voegen een lid 4, luidende: Revisieverzoeken dienen evenals appelschrijvens binnen een maand nadat men van het besluit kennis heeft kunnen nemen, ingediend te worden. Wanneer het besluiten van de generale synode betreft, zal als datum van kennisname gelden:
 - voor personen en kerkenraden: het einde van de maand waarin het besluitenboekje van de betreffende generale synode verschijnt;
 - voor de overige kerkelijke vergaderingen: de datum waarop deze aansluitend aan de gehouden generale synode vergaderen;
9. aan art. 70 K.O. als lid 5 toe te voegen: 'Een aanvraag voor huwelijksbevestiging na samenwonen kan positief beantwoord worden, nadat over het samenwonen (eventueel na een catechetisch traject) schuldbelijdenis is afgelegd. De wijze waarop deze schuldbelijdenis gestalte krijgt, wordt aan het oordeel van de plaatselijke kerkenraad overgelaten;
10. deputaten op te dragen een vervolgstudie in te stellen naar de rechtspositie van predikanten, zo mogelijk in samenwerking met andere kerken uit de gereformeerde gezindte, daarbij ook enkele praktijkjuristen te betrekken, en daar ook de voorstellen op dit punt van deputaten contact met de overheid bij te betrekken;
11. a. aan art. 11 K.O. als lid 9 toe te voegen: de generale synode spreekt uit dat, wanneer een gerepatrieerde predikant vijf jaar na zijn repatriëring nog geen beroep uit de kerken heeft ontvangen, de classis waartoe hij behoort, gehoord het advies van deputaten naar art. 49 K.O. alsmede van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging, het besluit zal nemen om titel en bevoegdheden verbonden aan het predikantschap in te trekken;
- b. de instructie van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging als volgt aan te vullen:
16. 4 (...) Voor een gerepatrieerde predikant zal gelden dat de begeleiding - in overleg met hem - kort na beëindiging van het repatriëringsverlof waarop hij recht heeft, aanvangt, maar in ieder geval niet later dan zes maanden daarna;

12. de voorstellen met betrekking tot tijdelijk werk voor losgemaakte predikanten niet over te nemen;
13. a. de voorgestelde regelingen voor gemeenten die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand te nemen als modellen vast te stellen met inachtneming van de volgende wijzigingen:
 1. de modellen vooraf te laten gaan van een preambule, waarin wordt aangegeven in welke situatie welk model het meest passend is; hierin dient ook vermeld te worden dat het de sterke voorkeur verdient dat beide gemeenten deel uitmaken van dezelfde classis en dat dit in een situatie waarin een predikant aan beide gemeenten verbonden is, zelfs noodzakelijk is;
 2. het genoemde onder het eerste aandachtsstreepje bij 11.3.1 te laten vervallen;
 3. onder 11.4.1. op te nemen dat de beide gemeenten gezamenlijk de predikant beroepen;
 4. onder 11.4.4. op te nemen dat bij voorkeur de predikant voorzitter is van beide kerkenraden;
 5. onder 11.4.10 onder a toe te voegen: 'dan wel een kerkenraad na een gezamenlijk overleg hiertoe besluit.'
- b. deputaten op te dragen deze modellen in een bijlage van de kerkorde op te nemen;
14. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 137

Schorsing

De vergadering wordt geschorst in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG ZEVENDE ZITTING

woensdag 24 oktober 2007, 19.00 – 20.30 uur

Artikel 138

Heropening

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Ps 25: 2 en 6.

Artikel 139

Appel-nominaal

Oud. A.J. de Jong, oud. B.W.C. Moolhuizen en ds. K. Visser hebben hun plaats weer ingenomen. Prof. G.C. den Hertog, prof. J.W. Maris en prof. H.G.L. Peels zijn als preadviseur aanwezig.

*Artikel 140***Nieuwe Bijbelvertaling - vervolg**

De bespreking van het rapport van het studiedeputaatschap Nieuwe Bijbelvertaling wordt hervat (zie art. 102). De preses verwelkomt de deputaten prof. A. Baars (voorzitter) en ds. C.C. den Hertog (secretaris). Verder heet hij de vele gasten welkom.

De preses geeft eerst het woord aan ds. A.P. van Langevelde en ds. A.A. Egas voor een prealabele zaak.

Ds. A.P. van Langevelde krijgt het woord. Tijdens de maaltijd hebben oud. M.H. Baan, ds. A. van de Bovekamp, ds. A.A. Egas en hij gesproken over het onderwerp dat 's avonds aan de orde zou komen. Ze hebben daarbij elkaar in het hart laten kijken en ontdekt dat ze een paar dingen gemeen hadden: liefde voor het Woord van God, de overtuiging dat dit Woord door onze kinderen en de mensen om ons heen gehoord moet worden en de overtuiging dat een betrouwbare vertaling van dat Woord belangrijk is. Dat gezamenlijke moment is als kostbaar ervaren. Wat zou het groot zijn als wat de vier broeders beleefd hebben door heel de synode beleefd zou worden. Zou het niet beter zijn om te proberen uit de heilloze impasse waarin we ons nu bevinden te komen door op een andere manier het gesprek met elkaar te voeren?

Ds. A.A. Egas vult aan: laten we ons in groepen verdelen en een geestelijk gesprek voeren over de vraag waar we nu mee worstelen. Is er nog een weg die we als synode kunnen gaan waarin we elkaar kunnen vasthouden?

De preses geeft de vergadering gelegenheid op de woorden van de beide broeders te reageren. In verschillende bewoordingen en soms op een heel persoonlijke manier uit een groot aantal sprekers waardering voor de woorden en instemming met het voorstel van ds. A.P. van Langevelde en ds. A.A. Egas. Ook deputaten betuigen hun instemming.

Na deze sprekersronde uit de preses zijn dankbaarheid dat het tot een geestelijk gesprek kwam: wat er verder ook gebeurt, dit is een kostbaar moment; ik zie het als een geschenk van God. Niet de chronos (de klok), maar de kairos (de beslissende tijd, de tijd van het heil) zal ons moeten leiden.

Het moderamen zal zich buigen over de vraag hoe deze bespreking een vervolg kan krijgen.

Op voorstel van de preses wordt zingend gebeden met de woorden van Psalm 43: 3 en 5.

De bespreking wordt opgeschort (zie art. 144).

*Artikel 141***Sluiting**

Prof. G.C. den Hertog gaat voor in gebed. De preses laat Ps. 25: 7 zingen, waarna hij de zevende zitting sluit.

ACHTSTE ZITTING

donderdag 25 oktober 2007, 9.15 – 12.15 uur

*Artikel 142***Opening**

De preses opent de achtste zitting. Hij laat Ps. 145: 1 en 2 zingen en leest Spr. 3: 1-8. Daarna gaat hij voor in gebed.

*Artikel 143***Appel-nominaal**

Oud. J.P. den Hartog is vervangen door oud. H. Lokhorst, oud. M.H. Baan door oud. M. Boone. Er is geen diaken uit de particuliere synode van het Westen.

*Artikel 144***Nieuwe Bijbelvertaling – vervolg**

Het moderamen heeft zich beraden op de wens van de synode om het onderlinge, geestelijke gesprek over Bijbel en Bijbelvertaling van woensdagavond 24 oktober (zie art. 140) een vervolg te geven. Op voorstel van het moderamen wordt besloten:

1. om deze middag vanaf 16.15 uur in zeven groepen bijbelstudie te houden met de bedoeling om elkaar geestelijk te leren kennen;
2. om commissie 3, deputaten Nieuwe Bijbelvertaling en indieners van voorstellen op een nader af te spreken moment bij elkaar te brengen om vanuit de geestelijke houding van woensdagavond 24 oktober en onder leiding van het moderamen te proberen een brug te slaan tussen de verschillende standpunten.

De bespreking wordt opgeschort (zie art. 153).

*Artikel 145***Theologische Universiteit/herstructurering**

Aan de orde is het rapport van het curatorium en deputaten-financieel van de Theologische Universiteit inzake de herstructurering van de Universiteit; daarmee correspondeert rapport 3 van commissie 1 (bijlagen 55 en 56).

De preses draagt de leiding van de vergadering over aan de assessor. Deze verwelkomt de curatoren ds. P.D.J. Buijs (president) en ds. D. Quant (secretaris) en de deputaten-financieel br. L. Bioch, br. P.A.A.J. Hurkmans (secretaris-penningmeester), br. P Vree (voorzitter) en br. J.Th. Weijenberg.

Afgesproken wordt in de bespreking niet te zeer op details in te gaan maar de bespreking te beperken tot de achtergronden en de grote lijnen van het voorstel en de procedure voor het vervolg.

In de bespreking blijken synodebreed principiële en fundamentele vragen te leven over het voorstel van curatorium en deputaten-financieel. Legt het rapport van curatorium en deputaten-financieel niet teveel nadruk op mogelijke claims in verband met financiële aansprakelijkheid? Als aansprakelijkheid inderdaad een reëel gevaar is, is dan een stichting de enige mogelijkheid? Er is toch het alternatief van de kerkelijke rechtspersoon? Die vorm biedt zelfs betere bescherming tegen aansprakelijkheid. Is nagedacht over de gevolgen van de omzetting van een kerkelijke rechtspersoon naar een stichting voor bijv. de interne rechtsgang en de rechtspositie van hoogleraren? Beseffen curatoren en deputaten-financieel dat de omzetting naar een stichting juridisch ingewikkeld is? Wat is het verband tussen de vrees voor aansprakelijkheid en de regels voor 'corporate governance'? Waarom wordt gekozen voor een eenhoofdige bestuurder terwijl er volgens de wet een meerhoofdige bestuur moet zijn waarvan de rector deel uitmaakt? Wat is in de nieuwe bestuursstructuur de positie van het college van hoogleraren en van het curatorium? Dat is niet duidelijk. Waarom krijgt de bestuurder zo'n grote invloed op de benoeming van hoogleraren? Als de TUA primair de predikantsopleiding van de kerken is, waar is dan in het voorstel de duidelijke binding aan de kerken? We moeten de structuur aanpassen aan de relatie kerk en school en niet andersom. Als de relatie tussen de kerken en de universiteit anders moet worden, laten curatorium en deputaten-financieel dan duidelijk maken waarom dat nodig is.

Namens het curatorium en deputaten-financieel reageert de secretaris van het curatorium. Het is geenszins de bedoeling om de band tussen de kerken en de opleiding lossen te maken. Apeldoorn is en blijft primair de opleiding voor onze eigen predikanten. Maar de tweede roeping van de universiteit is: onze gereformeerde theologie ten dienste te stellen van mensen in binnen- en buitenland. Het moet ons een eer zijn dat we straks kunnen aangeven de zaken bestuurlijk helder geregeld te hebben. Dat er bijvoorbeeld geen sprake is van vermenging van verantwoordelijkheden. Wat nu voorgesteld wordt, is in veel organisaties in het onderwijs of in de zorg al praktijk. Als blijkt dat de stichtingsvorm op grote problemen stuit, zijn we meteen bereid deze in te leveren. Er ligt dan wel een probleem en dat is dat van de rechtspersoonlijkheid. Laat in ieder geval helder worden op welke manier de universiteit rechtspersoonlijkheid krijgt.

Ds. G. van Roekel stelt voor:

De generale synode

gehoord hebbend
de bespreking ter vergadering;

constaterend

dat in de synode veel fundamentele en principiële vragen leven ten aanzien van het voorstel van het curatorium en deputaten-financieel;

overwegend

1. dat het op dit moment niet verstandig is de gebruikelijke synodale procedure te vervolgen;
2. dat het van groot belang is dat het curatorium en deputaten-financieel zich nogmaals grondig bezinnen op een aantal fundamentele en principiële aspecten en daarbij advies vragen aan ter zake deskundigen;

besluit

1. het voorstel terug te geven aan het curatorium en deputaten-financieel;
2. het curatorium en deputaten-financieel op te dragen zich nogmaals grondig te bezinnen op de hele materie en daarbij:
 - a. het principiële uitgangspunt van de universiteit in de relatie met de kerken zoveel mogelijk te blijven handhaven als een uitgangspunt voor de toekomst;
 - b. advies te vragen aan ter zake deskundigen;
 - c. de synode op korte termijn te dienen met een voorstel inzake het karakter van de sluiting van de synode.

Ds. G. van Roekel zal dit ordevoorstel bespreken met commissie 1 en commissie 6; de bespreking wordt opgeschort (zie art. 164).

Artikel 146

Comité-generaal

Artikel 147

Kerkelijke archieven

Aan de orde is het rapport van deputaten kerkelijke archieven en de brief van zr. G. van der Laan-de Boer (bijlagen 57 en 58). Aanwezig zijn de deputaten br. C.J. van Heel, br. J.N. Noorlandt (secretaris) en ds. R.W.J. Soeters (voorzitter).

486, 489

Namens deputaten overhandigt de secretaris een exemplaar van de Bibliografie van Nederlandse Protestantse Periodieken aan de voorzitter van de synode. Verder attendeert hij op de website www.cgktoen.nl die sinds 1 oktober jl. te raadplegen is.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. alle deputaatschappen op te dragen de archiefstukken die betrekking hebben op hun activiteiten verricht in de periode voor de generale synode van 2001, zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 september 2009 aan het synodale archief over te dragen;
3. de scribae van opgeheven deputaatschappen op te dragen hun archief zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 september 2009 over te dragen aan het synodale archief;
4. deputaten op te dragen archivarissen van classes en particuliere synodes verder toe te rusten zodat zij hun archieven conform het reglement (bijlage 58 K.O.) beheren;
5. archivarissen in functie te benoemen;
6. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt zr. G. van der Laan-de Boer en br. J.N. Noorlandt die als deputaat terugtreden.

Artikel 148

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG ACHTSTE ZITTING

donderdag 25 oktober 2007, 13.30 – 17.30 uur

Artikel 149

Heropening

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 133: 1, 2 en 3 gezongen.

Artikel 150

Appel-nominaal

Ds. M.J. Kater is vervangen door ds. M. Oppenhuizen. Deze betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 151

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)/toespraak prof. B. Kamphuis

De preses verwelkomt de afgevaardigden van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt): prof. B. Kamphuis, br. F. Thijssen, ds. K. Folkersma en ds. J. Wesseling.

Prof. B. Kamphuis spreekt de synode toe. Hij zegt o.a.: de afgelopen jaren zijn er intensieve besprekingen geweest tussen de wederzijdse deputaatschappen, met name over de prediking. Wij, als deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), zijn dankbaar voor wat wij in die besprekingen van uw deputaten en hun preken hebben geleerd. We zijn op een cruciaal punt gekomen van de weg die we met elkaar zijn ingeslagen. Die weg loopt verder. Echter, hoe die weg verder loopt dat is afhankelijk van onze, en vandaag van uw beslissingen. Het moment is gekomen dat we bereid moeten zijn elkaar duidelijkheid te verschaffen: gaan we met elkaar verder, of wordt het: tot hiertoe en niet verder? Ook in het laatste geval zullen de ontwikkelingen verdergaan, plaatselijk en op andere niveaus. Maar u zult begrijpen dat wij hopen op een andere beslissing. Het gaat immers om de gemeente van de levende God, pijler en fundament van de waarheid. Moge de Heilige Geest u in de besprekingen leiden.

De preses beantwoordt de toespraak. We zijn als Chr. Ger. Kerken goed in het aangaan van verkeringen met andere kerken, maar als het gaat om huwelijken ligt dat veel moeilijker. Dat komt ook door de interne situatie in onze kerken. We hebben daarom reden klein te worden voor de Heere. We houden in de contacten met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) vast aan wat ooit is uitgesproken. We hopen op en bidden om een weg te mogen vinden.

Artikel 152

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)

De preses stelt het rapport van deputaten voor de eenheid van gereformeerde belijders in Nederland aan de orde, en wel het onderdeel dat handelt over de contacten met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (GKv). Hiermee 275, 489 correspondeert rapport 2 van commissie 4 (bijlagen 24 en 59). Hij verwelkomt de deputaten prof. J.W. Maris (voorzitter), br. J.W. Overeem en ds. J.W. Schoonderwoerd (secretaris).

In de eerste vragenronde voeren verschillende afgevaardigden het woord, soms op een persoonlijke manier. Zo wordt opgemerkt: het federatief groeimodel (FGM) leek haalbaar. De vorige synode zei: nu nog niet invoeren. Deze synode zegt: helemaal niet invoeren. Ik snap hier echt niets van. Waarom geen ruime, gunnende stimulans om samen op weg te gaan?

Meer concreet wordt gevraagd of deputaten nog iets gedaan hebben met de bezwaren die veertig predikanten enkele jaren geleden geuit hebben ten aanzien van de prediking in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Aan de commissie wordt gevraagd of het commissiestandpunt om landelijk een pas op de plaats

te maken, maar plaatselijke samenwerking en nauwer samenleven te blijven stimuleren niet een bepaalde spanning oproept. Er wordt voor gepleit om classes en deputaten naar art. 49 K.O. te herinneren aan hun taak bij het beoordelen van aanvragen van plaatselijke kerken om tot nauwer samenleven met een kerk van gereformeerd belijden te mogen overgaan. Verder klinkt de oproep om in gesprekken over de prediking, zowel binnen eigen kerkverband als in de contacten met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), te letten op het functioneren van de bereikte, principiële overeenstemming.

De rapporteur van de commissie krijgt het woord. De commissie doet haar voorstel tot besluit eenstemmig en met pijn in het hart. Het draagvlak voor de invoering van het federatief groeimodel is te smal; de kerken kunnen invoering niet dragen. Het is helaas niet anders. De commissie hoopt dat er nog eens betere tijden zullen aanbreken. Inderdaad wil de commissie plaatselijke samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven blijven stimuleren. De redenen daarvoor zijn: het belang van de eenheid van de kerk van Christus, de geloofwaardigheid en de effectiviteit van ons getuigenis in de wereld, de integriteit en loyaliteit van onze kerken in hun relatie met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de voortgang van het werk in plaatselijke gemeenten. Ook de commissie heeft de indruk dat bij het beoordelen van aanvragen tot nauwer kerkelijk samenleven door classes en deputaten naar art. 49 K.O. bijlage 8 K.O. weleens op een oneigenlijke manier gebruikt wordt.

Namens de deputaten die aan de synode voorstelden 'het federatief groeimodel thans in te voeren' (deputatenrapport par. 10.1.2) spreekt prof. J.W. Maris. Hij benadrukt de confessionele grondslag van de eenheid: eenheid krijgt gestalte rond de belijdenis. Uit Gods Woord is helder dat het daarbij gaat om zichtbare eenheid. Een besluit nemen op grond van het 'draagvlak in de kerken' kan eigenlijk niet. Het 'draagvlak in de kerken' is immers geen confessionele zaak. Deputaten van beide kerken hebben veel geïnvesteerd. Ze hebben elkaar gevonden en overeenstemming bereikt over de toe-eigening des heils. Nu moet de synode duidelijkheid bieden. Maar persoonlijk is hij bepaald niet gelukkig met de kant die de kerken ten aanzien van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) dreigen op te gaan: 'Broeders, dit is pijnlijk. Het is niet voor niets dat we in ons gedeelte van het rapport geschreven hebben dat we de afwijzing van het federatief groeimodel wel voor Gods aangezicht moeten verantwoorden. Dat is niet zomaar zwaar geschut in stelling brengen. Nee, dat ligt in lijn met het ootmoedige besef dat de kerk niet van ons is, maar van de Koning van de kerk.'

De synode heeft deputaten meermalen moeilijke maar ook prachtige opdrachten gegeven. Daar is ook gevolg aan gegeven. Maar de besluitvorming van de synode blijft keer op keer achter bij het niveau van de door haar aanvaarde bezinning. Het is te vrezen dat daardoor de bezinning van deputaten wordt gereduceerd tot etalagemateriaal. De hoge roeping die de synode van 1947 zag, strandt misschien toch in de waarneming dat de negatieve houding, waarvoor toen al gewaarschuwd

werd niet is prijsgegeven. De moeite van deputaten is de moeite van de synode en de moeite van de kerken.

Namens het hele deputaatschap merkt hij op dat ook in de achterliggende periode de bezwaren ten aanzien van de prediking in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), geuit door veertig predikanten, aan de orde zijn geweest.

Ds. W. van 't Spijker dient het voorstel van de deputaten C.D. Affourtit, C. van Atten en J.W. Maris (par. 10.1.2 van het deputatenrapport) als voorstel in.

Ds. J. van 't Spijker stelt voor:

toe te voegen aan 'spreekt uit':

2. dat classis en deputaten art. 49 K.O. gehouden zijn om zich in hun beoordeling van aanvragen van plaatselijke kerken om te mogen overgaan tot nauwer kerkelijk samenleven met een kerk van gereformeerd belijden te houden aan wat de duidelijke intentie is van bijlage 8 K.O.;

3. oude 2;

enz.

Oud. A. Prins stelt voor:

toe te voegen aan 'spreekt uit':

3 dat het aan te bevelen is dat de kerken het gesprek over de prediking binnen de eigen kerkgemeenschap en met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) op plaatselijk vlak voeren en daarbij in het bijzonder te letten op de functionering van de principiële overeenstemming;

het huidige 'spreekt uit' 3 komt dan te vervallen.

De voorstellen gaan voor bespreking naar de commissie; de plenaire bespreking wordt opgeschort (zie art. 196).

Artikel 153

Nieuwe Bijbelvertaling – vervolg/Bijbelstudie

De vergadering gaat in zeven Bijbelstudiegroepen uiteen (zie art. 144) om aan de hand van een Bijbelstudie over Hand. 8: 26-40 het onderlinge geestelijke gesprek over Bijbel en Bijbelvertaling te zoeken, waarbij drie aandachtspunten centraal staan: 1. de verstaanbaarheid van het Woord voor ons en onze kinderen; 2. de betrouwbaarheid van het Woord en 3. de plaats en de betekenis van Christus. Daarna wordt de bespreking opgeschort (zie art. 231).

Artikel 154

Schorsing

De vergadering wordt geschorst in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG ACHTSTE ZITTING

donderdag 25 oktober 2007, 19.00 – 21.00 uur

Artikel 155

Heropening

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Ps. 44: 1, 2, 5 en 14.

Artikel 156

Appel-nominaal

Oud. H. de Hek is vervangen door oud. W.L. Metz, ds. A.A. Egas is vervangen door ds. A. den Boer.

Artikel 157

Evangelisatie

493, 506

De preses stelt het rapport van deputaten evangelisatie aan de orde. Hiermee correspondeert rapport 5 van commissie 2 (bijlagen 60 en 61). Hij verwelkomt de deputaten br. B. van Amerongen (penningmeester), ds. A.P. van Langevelde, br. L. Mak, ds. E.B. Renkema, ds. H.J.Th. Velema (voorzitter) en ds. A.C. van der Wekken. De evangelisatieconsulenten br. B. Dingemanse, br. M.C. Mulder en zr. J.W. de Waard zijn als gasten aanwezig; ook zij worden welkom geheten.

Eerst krijgt de rapporteur, ds. C.D. Affourtit, het woord. Hij merkt op dat uit het commissierapport de indruk zou kunnen ontstaan dat naar het oordeel van de commissie deputaten hun opdracht ten aanzien van de grootstedelijke gebieden vooral evangelisatorisch verstaan. Dat is echter onjuist. Deputaten gaven en geven ook aandacht aan de pastorale, diaconale, financiële, organisatorische en kerkordelijke problemen van kleiner wordende gemeenten in grootstedelijke gebieden. De commissie stelt voor in voorstel tot besluit 3 de woorden 'met voortvarendheid ook' te vervangen door: blijvend.

In de bespreking wordt door verschillende afgevaardigden waardering geuit voor het werk en de rapportage van deputaten. Deputaten onderstrepen nog eens dat zij dienstbaar willen zijn aan elke gemeente. Door de inzet van de consulenten is het mogelijk per gemeente maatwerk te bieden. Op de vraag welke naam evangelisten die aan zendingsgemeenten (naar art. 21 K.O.) verbonden zijn, dienen te dragen, is het antwoord dat deputaten nadrukkelijk de naam 'evangelist naar art. 4 K.O.' stimuleren.

De synode besluit:

1. deputaten op te dragen om in het cluster Beleid Grootstedelijke Gebieden (BGG) blijvend aandacht te geven aan de pastorale, diaconale, financiële,

- organisatorische en kerkordelijke problematiek van kleiner wordende gemeenten in grootstedelijke gebieden;
2. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag hoe de kerken in de niet-grootstedelijke gebieden kunnen worden geholpen een gastvrije kerk te zijn;
 3. deputaten op te dragen om in overleg met deputaten erediensst een formulier voor de bevestiging van een evangelist naar art. 4 K.O. op te stellen en aan de volgende generale synode aan te bieden;
 4. voorlopig ervoor te kiezen dat deputaten art. 49 K.O. niet bij het examen van evangelisten naar art. 4 K.O. aanwezig hoeven te zijn en deputaten op te dragen om in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht aan de volgende generale synode voorstellen te doen voor een aanscherping van de regelgeving voor het examen van evangelisten naar art. 4 K.O.;
 5. de gedragsregel ter voorkoming van mogelijke belangenverstremming voor kennisgeving aan te nemen en deze vanwege het algemene belang in de Acta op te nemen;
 6. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 158

Ruilen evangelisten naar art. 4 K.O. en 'nood der kerken' in art. 3.2 K.O.

Aan de orde zijn de instructie van de particuliere synode van het Westen inzake het creëren van mogelijkheden tot onderling ruilen voor evangelisten naar art. 4 K.O en de instructie van de particuliere synode van het Noorden inzake 1. uitbreiding van de omschrijving 'nood der kerken' in art. 3.2 K.O.; 2. het treffen van een regeling voor personen, enz. om voor te gaan in missionaire diensten.

De instructie van de particuliere synode van het Westen luidt als volgt:

De particuliere synode van het Westen van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen op 18 april 2007 te Zoetermeer,

overwegende

- a. dat na het besluit van de generale synode Utrecht-West 2004 om een nieuw lid 6 aan artikel 4 K.O. toe te voegen, inmiddels enkele 'evangelisten naar artikel 4 K.O.' in zendingsgemeenten werkzaam zijn;
- b. dat de bevoegdheden van deze 'evangelisten naar artikel 4 K.O.' strikt genomen beperkt zijn tot hun eigen zendingsgemeenten;
- c. dat voor het leiden van een dienst in een zendingsgemeente specifieke gaven nodig zijn (die bij 'evangelisten naar artikel 4 K.O.' aangetroffen zijn!);
- d. dat ook 'evangelisten naar artikel 4 K.O.' vrije zondagen en een aantal 'ruilzondagen' per jaar nodig hebben;
- e. dat ruilen niet zo ingrijpend is en in elk geval niet betekent dat het volle werk in een andere gemeente gedaan wordt (ruildiensten betreffen in ieder geval niet diensten waarin de sacramenten bediend worden);

besluit

aan de generale synode te verzoeken om aan de tekst van artikel 4 lid 6 een nieuw sub h toe te voegen: het staat 'evangelisten naar artikel 4 K.O.' vrij om onderling te ruilen voor het leiden van diensten.

508 Met deze instructie correspondeert rapport 8 van commissie 2 (bijlage 62).

De synode besluit:

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. de instructie van de particuliere synode van het Westen d.d. 18 april 2007 inzake het creëren van mogelijkheden tot ruilen voor evangelisten naar art. 4 K.O.;
2. het rapport van haar commissie;
3. de bespreking ter synode;

constaterend

1. dat in de vigerende kerkordelijke bepaling de bevoegdheden van een evangelist naar art. 4 K.O. beperkt zijn tot de eigen gemeente zodat er geen ruimte is voor ruilingen;
2. dat er geen duidelijkheid bestaat ten aanzien van de vraag of het landelijk kerkverband bij de examinering (en bevestiging) van een evangelist is betrokken omdat er nog geen eenduidige richtlijn bestaat betreffende de vraag of de examinering van een evangelist naar art. 4 K.O. dient te geschieden in aanwezigheid van deputaten art. 49 K.O.;
3. dat er mitsdien geen duidelijkheid is over de vraag of de bevoegdheden van een evangelist naar art. 4 K.O. classisoverstijgend zouden kunnen zijn zodat er ook ruimte voor ruilingen zou zijn;

overwegend

1. dat de intentie van de instructie gericht is op het verlichten van de werkdruk van evangelisten naar art. 4 K.O.;
2. dat die intentie alleszins begrijpelijk is gezien de specifieke gaven die zijn vereist om in een samenkomst in een zendingsgemeente voor te kunnen gaan;
3. dat het geen goede zaak is dat er, los van kerkelijke kaders, een apart circuit van onderling met elkaar ruilende evangelisten zou ontstaan;

van oordeel

dat het vanwege nog bestaande onduidelijkheid niet verstandig is op dit moment een beslissing te nemen;

besluit

1. de instructie niet te aanvaarden;
2. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van het Westen.

De instructie van de particuliere synode van het Noorden luidt als volgt:

De particuliere synode van het Noorden, in vergadering bijeen op 19 april 2007

verzoekt de generale synode

om deputaten evangelisatie, in samenspraak met deputaten kerkorde en kerkrecht, de opdracht te geven te onderzoeken of het nodig is

1. om de omschrijving van 'de nood der kerken' in art. 3.2 KO uit te breiden naar missionaire nood der kerken;
2. een goede kerkordelijke regeling te treffen voor personen, die daartoe bekwaam zijn om voor te gaan in missionaire diensten van de gemeente, mogelijk in aansluiting met en/of uitbreiding van art. 3 K.O., waarbij ook de bevoegdheid bepaald wordt voor deze dienst in breder kerkelijk verband; indien deze vragen bevestigend beantwoord worden, dienen deputaten evangelisatie, in samenspraak met deputaten kerkorde en kerkrecht, de generale synode van 2010 te dienen met terzake doende voorstellen.

509 Met deze instructie correspondeert rapport 4 van commissie 2 (bijlage 62A).

De synode besluit:

deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven

1. om te onderzoeken of het nodig is
 - 1.1. de 'missionaire nood' van de kerken in de kerkorde te vermelden in bijvoorbeeld art. 3.2 of bij art. 21;
 - 1.2. een kerkordelijke regeling te treffen voor personen die daartoe bekwaam zijn om voor te gaan in missionaire diensten van de gemeente, mogelijk in aansluiting met en/of uitbreiding van art. 3 of art. 21 K.O., waarbij ook de bevoegdheid wordt bepaald voor deze dienst in breder kerkelijk verband;
2. indien het onder 1 vermelde inderdaad nodig is, de generale synode 2010 te dienen met voorstellen voor aanpassing van de kerkorde;
3. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van het Noorden.

Artikel 159

Sluiting

Ds. P.D.J. Bujs leest Kol. 4: 2-6 en gaat voor in gebed. De preses laat Ps. 119: 3 en 25 zingen waarna hij de achtste zitting sluit.

NEGENDE ZITTING

vrijdag 26 oktober 2007, 9.15 – 12.15 uur

Artikel 160

Opening

De preses opent de negende zitting. Hij laat Ps. 128: 1, 3 en 4 zingen en leest Num. 3: 29–32 en 4: 1– 4. Daarna gaat hij voor in gebed.

Artikel 161

Appel-nominaal

Ds. R. van de Kamp is vervangen door ds. M. Groen, oud. H. de Hek door oud. W.L. Metz, ds. M.J. Kater door ds. M. Oppenhuizen, oud. J.C. van den Berge door oud. J.J. Eberwijn, ds. A.A. Egas door ds. A. den Boer, ds. J.W. van Pelt door ds. C.J. Droger, ds. A.C. Uitslag door ds. M. van der Sluys, oud. M.H. Baan door oud. M. Boone en oud. A. Prins door oud. P. de Schipper. Er is geen diaken uit de particuliere synode van het Westen. Oud. J.J. Eberwijn en oud. P. de Schipper, die voor het eerst ter synode zijn, betuigen door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 162

Emeritikas

510, 522 Aan de orde is het rapport van deputaten emeritikas. Daarmee correspondeert rapport 7 van commissie 6 (bijlagen 63 en 64). De preses verwelkomt de deputaten br. C. van Beveren (secretaris), ds. J.M.J. Kieviet (voorzitter) en br. G. Schouten.

In de bespreking wordt de wens geuit om zowel de verzorgingsgedachte als de nood van de kas nog meer onder de aandacht van de kerken te brengen. In dat verband wordt aan de commissie gevraagd wat de achtergrond is van voorstel 4. Is dat onderzoek al niet eerder gedaan? En is dat voorstel met deputaten overlegd? Verder wordt gevraagd naar het beleid inzake ziekte- en verzuimbegeleiding van arbeidsongeschikte predikanten. Waarom stelt de commissie voor voorlopig af te zien van het invoeren van die begeleiding? Is het niet tijd om deputaten juist op te dragen om dat beleid te ontwikkelen? Ook wordt gevraagd naar de motieven van de commissie om in voorstel 6 de termijn van ziekteverlof alvorens een aanvraag tot emeritaat bij de classis ingediend kan worden te stellen op twee jaar. Is dat niet veel te lang? Dat is onverantwoord, zo wordt door een enkele afgevaardigde opgemerkt.

De rapporteur van de commissie, oud. J. Mauritz, reageert. De achtergrond van voorstel 4 is de zorg die de commissie heeft over de toekomst van de emeritikas. De verzorgingsgedachte wil de commissie niet ter discussie stellen. Wel meent de

commissie dat er meer mogelijk is dan nu gebeurt. De commissie heeft het voorstel van deputaten om de periode van ziekteverlof alvorens emeritaat aangevraagd kan worden te verlengen van zes maanden naar twee jaar overgenomen om een te snelle instroom van zieke predikanten in de emeritikas te voorkomen. De commissie heeft daarvoor o.a. gekeken naar de wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA).

Namens deputaten antwoorden de voorzitter en de penningmeester. Deputaten willen het beleid inzake arbeidsongeschiktheid van predikanten niet centraal regelen. Dat zal kostenverhogend werken. Deputaten willen de verantwoordelijkheid bij de plaatselijke kerk leggen. Ten aanzien van voorstel 6 van de commissie attenderen deputaten de vergadering op de laatste regel van het voorstel inzake ziekteverlof en aanvraag van emeritaat: de procedure voor het aanvragen van emeritaat kan na een periode van tenminste één jaar ziekteverlof al worden gestart. Deputaten erkennen dat er een zekere spanning in dit voorstel zit. Ten slotte ontraden deputaten commissievoorstel 4. Deputaten zijn goed in staat dat onderzoek zelf te doen. Het zal ook veel tijd en inspanning vergen, terwijl de uitkomst op voorhand lijkt vast te staan.

Oud. A.J. van der Wekken stelt voor:

in plaats van commissievoorstel 4 te besluiten: deputaten op te dragen met regelmaat de verzorgingsgedachte onder de aandacht van de kerken te brengen door middel van de rapportages aan de particuliere synoden.

Oud. B.W.C. Moolhuizen stelt voor:

in plaats van commissievoorstel 3 te besluiten: deputaten op te dragen beleid te ontwikkelen en ondersteuning te bieden aan plaatselijke kerken op het gebied van preventie van ziekte en mogelijk (langdurige) arbeidsongeschiktheid bij predikanten.

Ds. C.A. den Hertog stelt voor:

over commissievoorstel 6 pas een besluit te nemen na behandeling van de instructies 8.02 en 8.07.

De commissie zal zich op de voorstellen beraden; de bespreking wordt opgeschort (zie art. 172).

Artikel 163

Theologische Universiteit/deputaten-financieel – vervolg

De preses heropent de bespreking van het rapport van deputaten-financieel (zie art. 35.) Commissie 6 heeft een aanvullend rapport 6A ingediend (bijlage 65). De aanwezige deputaten br. P.A.A.J. Hurkmans en br. P. Vree worden welkom geheten.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen om in gesprek te gaan met deputaten emeritikas om in geval een predikant tot het hoogleraarschap wordt geroepen een overheveling vanuit de emeritikas naar het emeriteringsfonds bespreekbaar te maken;
3. deputaten-financieel en deputaten studie- en stimuleringsfonds op te dragen om in geval er voor de volgende generale synode een profilerings- en/of noodfonds moet worden opgezet met elkaar in overleg te treden, enerzijds teneinde te voorkomen dat er wellicht vier fondsen ontstaan die elkaar mogelijkerwijze overlappen en anderzijds de generale synode te dienen met onderling afgestemde voorstellen;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

*Artikel 164***Theologische Universiteit/herstructurering – vervolg**

De bespreking van de zaken van de herstructurering van de Theologische Universiteit wordt hervat (zie art. 145). Commissie 1 en 6 hebben met de indiener van het voorstel overlegd en gezamenlijk een voorstel ingediend (bijlage 66). Aanwezig zijn de president-curator ds. P.D.J. Buijs en de deputaten-financieel br. P.A.A.J. Hurkmans en br. P. Vree.

524

De synode besluit:

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. het rapport van het curatorium en deputaten-financieel;
2. rapport 3 van commissie 1 (opgesteld in samenwerking met commissie 6);

gehoord hebbend

de bespreking ter vergadering;

constaterend

dat in de synode veel fundamentele en principiële vragen leven ten aanzien van het rapport van het curatorium en deputaten-financieel;

overwegend

1. dat het op dit moment niet verstandig is de gebruikelijke synodale procedure te vervolgen;
2. dat het van groot belang is dat het curatorium en deputaten-financieel zich nader op de hele materie beraden;

besluit

1. het voorstel terug te geven aan het curatorium en deputaten-financieel;
2. het curatorium en deputaten-financieel op te dragen:
 - a. zich nader op de hele materie te beraden en daarbij de relatie tussen de kerken en de TUA als principieel uitgangspunt voor de toekomst te blijven hanteren;
 - b. over dit nader beraad een rapport uit te brengen aan de generale synode waarin de resultaten van eerdere besprekingen zijn verwerkt;
 - c. op korte termijn de synode te dienen met een voorstel inzake de provisorische dan wel de conditionele sluiting van de synode;
3. bij een eventuele vervolgzitting van de synode de gebruikelijke procedure te volgen met een voorbereiding door commissie 1 en commissie 6, waarbij de commissies het recht hebben desgewenst deskundigen in te schakelen.

Artikel 165

Landelijk kerkelijk bureau – vervolg

De preses stelt opnieuw het rapport van deputaten voor het landelijk kerkelijk bureau aan de orde (zie art. 82). Daarmee correspondeert rapport 4A van commissie 6 (bijlage 67). Hij verwelkomt br. A.J. van der Wekken, de voorzitter van deputaten.

525

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. het adviseurschap van br. A.J. de Vuyst te beëindigen en hem hartelijk te danken voor zijn inzet;
3. de nieuwe instructie goed te keuren met inachtneming van de volgende wijzigingen:
 - aan art. 1. toevoegen: De generale synode benoemt de voorzitter, de secretaris en de penningmeester;
 - toevoegen art. 4. sub 9: het opzetten en onderhouden van een internetsite voor het geheel van de kerken;
 - toevoegen art. 6: Deputaten zijn verantwoording schuldig aan de generale synode en brengen aan elke generale synode rapport uit;
4. het reglement voor de websitecommissie Christelijke Gereformeerde Kerken goed te keuren, met dien verstande dat art. 17 komt te vervallen om daarvoor art. 20, en dan enigszins gewijzigd, te plaatsen.
 Art. 17 wordt: De websitecommissie en/of haar leden zijn bevoegd:
 - materiaal en teksten voor internet te (her)schrijven, in te korten, te actualiseren of van internet te verwijderen, zulks zo mogelijk in overleg met de aanbieder;
 - advies en hulp te vragen van deskundigen;
 - uit haar midden leden aan te wijzen die speciaal belast zijn met de redactie;

5. rechtspositieregeling van niet-ambtelijke medewerkers van deputaatschappen als bedoeld in bijlage 43 K.O. goed te keuren met de volgende wijzigingen:
 - art. 3.1 wordt: Werknemer: (1) het belijdend lid van de Christelijke Gereformeerde kerken in Nederland aan wie als kerkelijk werker in de zin van artikel 3 sub 8 van de kerkorde door werkgever een schriftelijke bijzondere opdracht is verstrekt, dan wel (2) de in Nederland woonachtige medewerker voor het verrichten van niet-ambtelijk kerkelijk werk met wie een arbeidsovereenkomst in de zin van het Burgerlijk Wetboek is aangegaan en die zijn functie zal vervullen onder leiding van de directeur van het LKB resp. deputaten op wier terrein hij werkt.
 - art. 17.3. wordt: Bij een 12,5 jarig dienstverband ontvangt de werknemer een jubileumgratificatie van een half maandsalaris bruto; deze uitkering is niet belastingvrij. Bij een 25-jarig, resp. 40-jarig dienstverband ontvangt de werknemer een gratificatie ter grootte van een maandsalaris netto;
6. deputaten te verzoeken twee versies van de Model Arbeidsovereenkomst te vervaardigen: de eerste versie is dan bestemd voor het LKB, de tweede versie voor kerkenraden;
7. akkoord te gaan met de Model Arbeidsovereenkomst waarbij de volgende wijzigingen in de versie voor de kerkenraden worden aangebracht:
 - art. 15 wordt:

Grondslag en geheimhouding.

 1. De werknemer verklaart zich in zijn werk trouw te zullen houden aan de Heilige Schrift, de belijdenis van de kerken en de geldende kerkorde.
 2. De werknemer neemt tijdens de duur en na het beëindigen van deze overeenkomst strikte geheimhouding in acht van alles wat hem omtrent de werkgever zowel als van de gerelateerde stichtingen of kerken op welke wijze dan ook bekend is geworden en waaromtrent hem geheimhouding is opgelegd of waarvan hij het vertrouwelijke karakter redelijkerwijs kan vermoeden.
 - voorheen art. 15 wordt art. 16;
8. de arbeidsovereenkomst van op het bureau werkzame predikanten te formaliseren;
9. deputaten op te dragen in contact te treden met deputaten emeritikas met het verzoek een regeling te treffen voor de uitzonderlijke situatie van predikanten die een arbeidsverhouding met een deputaatschap hebben, een pensioen opbouwen en recht hebben op een aanvullende bijdrage uit de emeritikas tot het niveau van de bijdrage uit de emeritikas aan een gemeentepredikant;
10. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt de aftredende deputaten br. A. Uittenbogaard en br. W. van Zwol.

Artikel 166

Comité-generaal

Artikel 167

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG NEGENDE ZITTING

vrijdag 26 oktober 2007, 13.30 – 16.15 uur

Artikel 168

Heropening

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 114: 1-4 gezongen.

Artikel 169

Comité-generaal

Artikel 170

Comité-generaal

Artikel 171

**Actief beleid voorkoming losmaking – commissie geschillen -
vertrouwenscommissie**

De preses stelt aan de orde: de instructie van de particuliere synode van het Noorden inzake losmaking en vervoegd emeritaat, de instructie van de particuliere synode van het Westen inzake een eventueel in te stellen 'commissie geschillen' per particuliere synode en het rapport van de vertrouwenscommissie predikanten, voor zover dat niet spreekt over het verleden (zie art. 97). Hiermee correspondeert rapport 2 van commissie 7 (bijlagen 40 en 41).

De instructie van de particuliere synode van het Noorden luidt als volgt:

De particuliere synode van het Noorden, in vergadering bijeen op 19 april 2007

kennis genomen hebbend van de volgende feiten

1. dat predikanten met een grote werkdruk te maken hebben;

2. dat de mobiliteit van predikanten voor wat betreft het aannemen van een beroep sterk is afgenomen;
3. dat relatief veel predikanten losgemaakt worden van hun gemeente;

constaterend

1. dat het regelmatig voorkomt dat predikanten voor langere tijd zijn uitgeschakeld;
2. dat de indruk bestaat dat kerkenraden in geval van ziekte onvoldoende in staat zijn om adequaat om te gaan met de ontstane situatie; .
3. dat het bestuurlijk vermogen van kerkenraden bij conflicten gering is;
4. dat de indruk bestaat dat binnen kerkenraden bij langdurig niet-functioneren van de predikant te gemakkelijk de mogelijkheid van vervroegd emeritaat geopperd wordt;
5. dat bij vervroegd emeritaat beschikbaar talent van predikanten ongebruikt blijft dan wel niet optimaal ingezet wordt;
6. dat de druk op de emeritikas onacceptabel toeneemt door het aantal predikanten dat vervroegd met emeritaat gaat;

overwegend

1. dat het in het belang zowel van de kerken als van de betreffende predikanten is op korte termijn met een fundamentele oplossing te komen voor bovenstaande problematiek;
2. dat de door de generale synode ingestelde vertrouwenscommissie en het deputaatschap voortijdige ambtsbeëindiging predikanten slechts een beperkte oplossing bieden ter voorkoming van deze problematiek gelet op hun huidige instructie;

besluit

de generale synode te verzoeken

1. een actief beleid te voeren ter voorkoming van onnodige losmaking dan wel vervroegd emeritaat van predikanten;
2. met het oog daarop de instructie van de vertrouwenscommissie uit te breiden of een nieuw deputaatschap in te stellen.

De instructie van de particuliere synode van het Westen luidt als volgt:

De particuliere synode van het Westen van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen op 18 april 2007 te Zoetermeer,

overwegende

1. dat zich heden ten dage in het kerkelijk leven veel problemen van conflictueuze aard met een persoonlijk karakter voordoen, waaronder conflicten tussen gemeenteleden en een predikant, conflicten tussen predikant en kerkenraad, c.q. tussen kerkenraad en gemeente;
2. dat de huidige vertrouwenscommissie volgens haar instructie alleen een

pastorale en adviserende taak heeft en overigens niet bedoeld is voor conflicten tussen kerkenraad en gemeente;

3. dat kerkelijke vergaderingen vaak in wisselende samenstelling bijeen zijn, hetgeen het moeilijk maakt dat afgevaardigden grondig op de hoogte zijn van wat er heeft gespeeld, c.q. nog speelt;
4. dat het daardoor zeer moeilijk is om tot een zorgvuldige behandeling en een adequate oplossing te komen;
5. dat allerlei geschillen op de diverse kerkelijke vergaderingen zeer veel tijd van zeer veel mensen kosten;
6. dat sommige zaken zeer privégevoelig zijn;

van oordeel

1. dat deskundigheid bij de behandeling van bedoelde geschillen zeer noodzakelijk is;
2. dat ad-hoccommissies van classes en particuliere synodes niet altijd de vereiste deskundigheid in huis hebben;
3. dat er diverse kerkleden zijn die op verschillende terreinen die met conflicten te maken hebben zeer deskundig zijn;
4. dat een kleine commissie van deskundigen slagvaardiger en sneller kan handelen;
5. dat dergelijke commissies gaandeweg expertise opbouwen;
6. dat door een adequate behandeling van geschillen erger kan worden voorkomen;

besluit

er bij de generale synode 2007 op aan te dringen aan deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven te onderzoeken of het mogelijk is dat elke particuliere synode een commissie geschillen benoemt, waarin op zijn minst zitting hebben een jurist(e), een psycholoog(e), een mediator en een emerituspredikant met grote ervaring in het kerkelijk leven;

en indien daartoe mogelijkheden zijn ervoor zorg te (doen) dragen dat:

1. er een regeling wordt opgesteld en vastgesteld voor de werkwijze, bevoegdheden en grenzen van deze commissies;
2. deze commissies de opdracht krijgen alles te doen wat nodig is om tot een adequate oplossing van geschillen te komen;
3. deze commissies de opdracht krijgen jaarlijks summier te rapporteren aan de betreffende particuliere synode.

In de bespreking wordt gevraagd naar het voorstel van de commissie om ook kerkvisitatoren c.q. classes de gelegenheid te geven zelfstandig de vertrouwenscommissie in te schakelen. Hoe stelt de commissie zich dat praktisch voor? Ook wordt een pleidooi gehouden toch deputaten kerkorde en kerkrecht te laten onderzoeken of het mogelijk is dat elke particuliere synode een 'commissie geschillen' benoemt. Verder wordt nadrukkelijk gepleit voor meer structurele,

professionele begeleiding van predikanten. Als in commissievoorstel 6 gesproken wordt over bezinning op het voorkomen van problemen tussen predikant en kerkenraad/gemeente heeft dat dan ook betrekking op deze begeleiding?

De rapporteur van de commissie, ds. W. van 't Spijker, antwoordt. De commissie wil inderdaad kerkvisitatoren c.q. classes de gelegenheid geven zich zelfstandig tot de vertrouwenscommissie te wenden, maar uiteraard in overleg met de kerkenraad. Er is dan nog steeds te spreken over de vertrouwenscommissie. De commissie heeft wel gesproken over meer structurele begeleiding van predikanten maar meent dat dit nogal ver gaat, in ieder geval verder dan de instructie uit de particuliere synode van het Noorden bedoelde. Het is inderdaad zo dat deze begeleiding valt onder het voorstel van de commissie bezinning te laten plaatsvinden op het voorkomen van genoemde problemen.

Ds. P.D.J. Buijs stelt voor:

in plaats van de voorstellen 11 en 12 van rapport 2 van commissie 7 te besluiten: deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven te onderzoeken of het mogelijk is dat elke particuliere synode een 'commissie geschillen' benoemt, waarin op zijn minst zitting hebben een jurist(e), een psycholo(o)g (e), een mediator en een emerituspredikant met grote ervaring in het kerkelijk leven.

Daarbij ontvangen deputaten de opdracht:

- a. alvast een conceptregeling op te stellen voor de werkwijze, bevoegdheden en grenzen van deze commissie, mede gezien in het licht van de taak van deputaten art. 49 K.O.;
- b. bij het opstellen van de onder a genoemde conceptregeling desgewenst overleg te plegen met deputaten kerkorde van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
- c. de onder a genoemde conceptregeling aan te bieden aan de generale synode van 2010 opdat de generale synode deze zo mogelijk vaststelt en ter hand kan stellen aan de particuliere synoden.

Dit voorstel gaat voor nadere bezinning naar de commissie; de bespreking daarover wordt opgeschort (zie art. 212). Over de andere voorstellen neemt de synode een beslissing.

De synode besluit:

1. de vertrouwenscommissie uit te breiden met drie adviserende leden met deskundigheid op het gebied van conflictbeheersing en/of psychosociale problematiek;
2. voor de gewone leden en de adviserende leden secundi te benoemen;
3. de gewone leden op te dragen: predikanten en/of kerkenraden op hun verzoek of op verzoek van kerkvisitatoren/classes pastorale bijstand te verlenen en advies te geven;
4. de adviserende leden op te dragen om in gezamenlijkheid met de andere leden zich te bezinnen op de mogelijke oorzaken van problemen in de verhouding

tussen predikant en kerkenraad/gemeente, die oorzaken te inventariseren en zich te bezinnen op de vraag hoe deze problemen kunnen worden voorkomen, alsmede de andere leden met hun deskundigheid terzijde te staan bij de onder 3 vermelde taak;

5. de commissie verder op te dragen zich te bezinnen op de vraag hoe genoemde problemen vroegtijdig gesignaleerd kunnen worden door (effectiever gebruik van) het instrument van de kerkvisitatie;
6. de commissie te verzoeken op de generale synode 2010 te rapporteren of en zo ja, hoe de kerken met deze bezinning, genoemd onder punt 4 en 5, gediend kunnen worden;
7. de commissie op te dragen vertrouwelijk verslag te doen van haar werkzaamheden aan de generale synode;
8. opnieuw uit te spreken dat de vertrouwenscommissie verantwoording schuldig is aan de generale synode en niet aan andere kerkelijke vergaderingen, waarbij – indien nodig – vertrouwelijke informatie uitsluitend wordt gegeven aan het moderamen.

Artikel 172

Emeritikas – vervolg

De bespreking van de zaken rond de emeritikas wordt heropend (zie art. 162).

De preses constateert dat de instructies, bedoeld in het voorstel van ds. C.A. den Hertog, behandeld zijn en dat derhalve de weg vrij is om tot een verdere behandeling van de zaken van de emeritikas te komen (zie art. 284).

Artikel 173

Sluiting

Ds. H. Korving leest 1 Petr. 5: 1-11 en gaat voor in gebed. De preses laat Ps. 115: 1 en 6 zingen waarna hij de negende zitting sluit.

TIENDE ZITTING

dinsdag 20 november 2007, 9.15 – 12.30 uur

Artikel 174

Opening

De preses opent de tiende zitting. Hij laat Ps. 3: 2 en 3 zingen en leest Psalm 100. Daarna gaat hij voor in gebed.

*Artikel 175***Appel-nominaal**

Oud. P. Langeler is vervangen door oud. S. Brink, oud. J.C. van den Berge door oud. J. Mons, ds. A.C. Uitslag door ds. M. van der Sluys en oud. A. Prins door oud. M. Boone. In verband met gezinsuitbreiding bij de fam. diak. D.J. Kiljan is er deze week geen diaken uit de particuliere synode van het Westen aanwezig. Prof. T.M. Hofman is als preadviseur aanwezig. Oud. J. Mons betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

*Artikel 176***Mededelingen moderamen**

De preses doet de volgende mededelingen:

1. naar aanleiding van de Bijbelstudie en de onderlinge, geestelijke ontmoeting van donderdag 25 oktober en de reacties daarop heeft het moderamen zich bezonnen op de vraag of in de toekomst vaker zulke momenten moeten worden gepland. De Bijbelstudie is enerzijds als een gezegende ontmoeting ervaren. Maar was – na de bijzondere bespreking van woensdagavond 24 oktober – ook een geschenk; zulke momenten laten zich niet maken. Bovendien: de ervaringen van classes die Bijbelstudies houden of hebben gehouden, zijn wisselend. Het moderamen zal daarom geen voorstel doen, maar vraagt de afgevaardigden wel om de gedachten over het houden van Bijbelstudie te melden bij het moderamen;
2. naar aanleiding van het besluit dat de synode nam over het vervolgtraject inzake de bespreking van de herstructurering van de Theologische Universiteit stelt het moderamen voor een vervolgzitting van de synode uit te schrijven voor D.V. woensdag 28 mei 2008. Aldus wordt besloten. Het moderamen krijgt mandaat een geschikte vergaderlocatie te zoeken. De preses onderstreept het belang dat de synode dan in zoveel mogelijk dezelfde samenstelling zal vergaderen.

*Artikel 177***Comité-generaal***Artikel 178***Voortijdige ambtsbeëindiging**

De preses stelt het rapport van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging aan de orde en het daarmee corresponderende rapport 10 van commissie 3 (bijlagen 68 en 69). Aanwezig is br. J.A. Kardol, de secretaris van deputaten.

526

528

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;

2. artikel 12 lid 2 K.O. als volgt te wijzigen:
de zinsnede 'een aanvraag van de betrokkene of zijn gezin' vervangen door:
'een aanvraag van de betrokkene';
3. artikel 79 lid 2 K.O. als volgt te wijzigen:
de zinsnede 'een aanvraag van de betrokkene of zijn gezin' vervangen door:
'een aanvraag van de betrokkene';
4. artikel 1.1. van de uitvoeringsregeling als volgt te wijzigen:
toevoegen aan het eind van artikel 1.1: 'Predikanten die ingevolge artikel 12 K.O. na daartoe dringend te zijn geadviseerd tot een andere staat des levens zijn overgegaan dan wel door de classis uit het ambt zijn ontheven, worden voor de toepassing van deze regeling gelijkgesteld met losgemaakte predikanten.';
5. artikel 16.1, de tweede volzin van de uitvoeringsregeling als volgt te wijzigen
'DVAP begeleidt tevens de in artikel 10.1 bedoelde gewezen predikanten, op hun verzoek, naar ander werk wanneer zij voldoen aan de voorwaarden in artikel 10.2 genoemd, met dien verstande dat zij niet in aanmerking komen voor de vergoeding van opleidingskosten als bedoeld in artikel 18.';
6. deputaten op te dragen om in voorkomende gevallen aan classes te vragen aandacht te hebben voor hun verantwoordelijkheid inzake de pastorale zorg voor predikanten die hun ambt voortijdig (moeten) beëindigen, met hun gezin, en in overleg met de betrokkene een ervaren broeder uit een andere classis daarvoor in te schakelen. Hierbij is het van belang dat dit spoedig nadat de problemen zich manifesteren wordt geregeld;
7. a. uit te spreken dat de besluiten van de generale synode 2004 inzake het radicaal van losgemaakte predikanten, zoals vastgelegd in art. 11 lid 7 en 8 K.O., niet van toepassing zijn op predikanten die losgemaakt zijn vóór de sluiting van de generale synode 2004;
b. de classes over dit nadere besluit te informeren;
8. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt br. G. Verhoef die terugtreedt als deputaat.

Artikel 179

Kerkelijk werkers

De preses stelt de instructie van de particuliere synode van het Oosten met betrekking tot kerkelijk werkers aan de orde. Hiermee correspondeert rapport 7 van commissie 2 (bijlage 70).

529

De instructie van de particuliere synode van het Oosten luidt als volgt:

De particuliere synode van het Oosten, in vergadering bijeen op 18 april 2007

constaterend

1. dat een groeiend aantal christelijke gereformeerde broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie met een roeping om in Gods Koninkrijk

te werken, maar niet als predikant, beschikbaar komt voor de dienst in de kerken;

voorts constaterend

1. dat de komende jaren het aantal dienstdoende predikanten zal afnemen, waardoor mogelijk pastorale en andere ambtelijke taken blijven liggen;
2. dat momenteel veel kleinere gemeenten deze taken zoeken uit te besteden aan emerituspredikanten;
3. dat deze groep emeriti weliswaar de komende jaren zal toenemen maar daarna geleidelijk zal afnemen (in verband met ziekte en overlijden), met alle gevolgen van dien;

ten slotte constaterend

1. dat de arbeid die momenteel aan een kerkelijk/pastoraal werker wordt opgedragen niet van ambtelijke aard kan zijn, tenzij deze persoon daadwerkelijk ambtsdrager is in de betreffende gemeente (wat alleen mogelijk is als hij belijdend lid is van deze gemeente);
2. dat gemeenten elk langs eigen routes en via individuele contacten iemand als kerkelijk/pastoraal werker aantrekken en daarbij eigen normen en/of eisen kunnen stellen;
3. dat arbeidsrechtelijk gezien alleen bij een taakomvang van meer dan 18 uur per week en een dienstbetrekking van meer dan drie jaar van een kerkelijk werker gevraagd kan worden te verhuizen naar de plaats van werkzaamheden (waarbij huisvesting een probleem kan vormen). Dit heeft als gevolg dat voornamelijk de grotere gemeenten iemand op deze basis kunnen benoemen, terwijl juist in kleinere kerken de behoefte het meest kan leven;

van oordeel

1. dat het van belang is dat in principieel en praktisch opzicht onderzoek wordt gedaan naar de kerkrechtelijke positie en de inzetbaarheid van broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie, die niet de bedoeling hebben predikant te worden, in welk onderzoek ook de relatie tot de ambten wordt betrokken;
2. dat het de kerken ten goede komt wanneer de huidige instroom van kerkelijk/pastoraal werkers, die hun opleiding aan verschillende opleidingen van verschillend niveau hebben gevolgd, gekanaliseerd en inzichtelijk gemaakt zou kunnen worden, met de mogelijkheid tot een open uitwisseling van informatie binnen de kerken;
3. dat bij navraag gebleken is dat de TUA goed gekwalificeerd en bereid is om hierbij adviserend en faciliterend van dienst te kunnen zijn;
4. dat het wenselijk is om, afhankelijk van bovengenoemd onderzoek, de inzet en werkzaamheden van kerkelijk werkers zodanig te coördineren dat enerzijds, ook in geval van een beperkte opdracht, gemeenten gebruik kunnen maken van een kerkelijk werker, en anderzijds de kerkelijk werker een arbeidsplaats met voldoende zekerheid en garanties geboden kan worden (inclusief arbeidsrechtelijke aspecten);

besluit

de generale synode te verzoeken aan deputaten kerkorde en kerkrecht opdracht te geven om, uitgaande van artikel 3 lid 8 K.O.:

1. met raadpleging van de TUA een principieel en praktisch onderzoek te doen naar de kerkrechtelijke positie en de inzetbaarheid van broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie, die niet de bedoeling hebben predikant te worden, in welk onderzoek ook de relatie tot de ambten wordt betrokken;
2. na te gaan of en in hoeverre er behoefte is aan kerkelijk werkers met een ambtelijke opdracht, en hoe bij gebleken behoefte een en ander kerkordelijk geregeld zou kunnen worden;
3. een centraal register voor hbo- en wo-opgeleide kerkelijk werkers op te zetten en daarbij tevens:
 - a. de kerken adviserend terzijde te staan met betrekking tot de eventuele inschakeling van deze kerkelijk werkers;
 - b. heldere criteria op te stellen voor de eisen waaraan een kerkelijk werker moet voldoen;
 - c. te bezien hoe een kerkelijk werker een arbeidsplaats met voldoende garanties en zekerheid geboden kan worden (inclusief arbeidsrechtelijke aspecten).

De synode neemt het volgende besluit:

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. de instructie van de particuliere synode van het Oosten d.d. 18 april 2007;
2. het rapport van haar commissie;

constaterend

1. dat een groeiend aantal christelijke gereformeerde broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie met een roeping om in Gods Koninkrijk te werken, maar niet als predikant, beschikbaar komt voor de dienst in de kerken;
2. dat de komende jaren het aantal dienstdoende predikanten zal afnemen, waardoor mogelijk pastorale en andere ambtelijke taken blijven liggen;
3. dat de arbeid die momenteel aan een kerkelijk/pastoraal werker wordt opgedragen, niet van ambtelijke aard kan zijn, tenzij deze persoon daadwerkelijk ambtsdrager is in de betreffende gemeente (wat alleen mogelijk is als hij belijdend lid is van deze gemeente);
4. dat gemeenten bij de aanstelling van een kerkelijk werker momenteel veelal via eigen routes en volgens zelf bepaalde normen/eisen te werk gaan;

overwegend

1. dat zich arbeidsrechtelijk allerlei problemen kunnen voordoen die het voor kleinere gemeenten moeilijk kunnen maken om een kerkelijk werker aan te stellen, terwijl juist in kleinere gemeenten de behoefte het meest kan leven;

2. dat goed gebruikgemaakt kan worden van de expertise en knowhow van de Theologische Universiteit in Apeldoorn, die gekwalificeerd is om adviserend en faciliterend van dienst te zijn bij het kanaliseren en inzichtelijk maken van de huidige instroom van kerkelijk/pastoraal werkers die verschillende opleidingen van verschillend niveau hebben gevolgd;

van oordeel

1. dat het in principieel en praktisch opzicht van belang is dat onderzoek wordt gedaan naar de inzetbaarheid van broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie, die niet de bedoeling hebben predikant te worden, in welk onderzoek ook de kerkrechtelijke positie en de relatie tot de ambten dient te worden betrokken;
2. dat het de kerken ten goede komt wanneer de huidige instroom van kerkelijk/pastoraal werkers, die hun opleiding aan verschillende opleidingen van verschillend niveau hebben gevolgd, gekanaliseerd en inzichtelijk wordt gemaakt met de mogelijkheid tot een open uitwisseling van informatie binnen de kerken;
3. dat het wenselijk is om, afhankelijk van bovengenoemd onderzoek, de inzet en werkzaamheden van kerkelijk werkers zodanig te coördineren dat enerzijds, ook in geval van een beperkte opdracht, gemeenten gebruik kunnen maken van een kerkelijk werker en anderzijds de kerkelijk werker een arbeidsplaats met voldoende zekerheid en garanties kan worden geboden (inclusief arbeidsrechtelijke aspecten);

besluit

deputaten kerkorde en kerkrecht opdracht te geven om, uitgaande van artikel 3 lid 8 K.O.:

1. onderzoek te doen naar de inzetbaarheid van broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie, die niet de bedoeling hebben predikant te worden, in welk onderzoek ook de kerkrechtelijke positie en de relatie tot de ambten dienen te worden betrokken, waarbij ook het college van hoogleraren van de Theologische Universiteit in Apeldoorn om advies dient te worden gevraagd;
2. na te gaan of en in hoeverre er behoefte is aan kerkelijk werkers met een ambtelijke opdracht en hoe bij gebleken behoefte een en ander kerkordelijk geregeld zou kunnen worden;
3. heldere criteria op te stellen voor de eisen waaraan een kerkelijk werker moet voldoen;
4. een duidelijke omschrijving te geven van de arbeidsrechtelijke positie van een kerkelijk werker zodat hij, als hij een plaats in een gemeente krijgt, kan arbeiden met de gebruikelijke garanties en zekerheden die daarbij horen;
5. de mogelijkheid te onderzoeken van het opzetten van een centraal register van hbo- en wo-opgeleide kerkelijk werkers, onder andere met het oog op de mogelijkheid om de kerken adviserend terzijde te staan met betrekking tot de eventuele inschakeling van deze kerkelijk werkers.

Artikel 180

Studie- en stimuleringsfonds

530, 537 Aan de orde is het rapport van deputaten studie- en stimuleringsfonds. Hiermee correspondeert rapport 8 van commissie 6 (bijlagen 71 en 72). De preses verwelkomt de deputaten ds. M.J. Oosting (voorzitter) en br. J.C. Westeneng (secretaris).

In de bespreking klinken kritische geluiden over het rapport van de commissie, zowel inhoudelijk als procedureel. Over het inhoudelijke aspect wordt aan de commissie gevraagd waarom de mogelijke vorming van een profilerings- en/of noodfonds – waarover nog weinig bekend is – zoveel invloed uitoefent op de voorstellen van de commissie. Bovendien: is de kerk niet moreel verplicht eventuele financiële lasten gewillig te dragen als de kerk ‘late roepingen’ overneemt? Ten aanzien van het procedurele aspect wordt opgemerkt dat het voorstel van de commissie lijkt op het zwalkende beleid waartoe de synode van 1998 besloot. Laat de synode de voorstellen van deputaten overnemen! Aan deputaten wordt gevraagd wat de redenen zijn om in art. 10 van de voorgestelde regeling onder 3.2. het ‘huurwaardeforfait eigen woning’ op te nemen.

De rapporteur van de commissie reageert. De commissie vindt de prognose van deputaten niet overtuigend genoeg om de voorstellen van deputaten nu al over te nemen. De commissie wijst deze voorstellen niet af maar wil wachten tot er meer duidelijkheid is. Over de consequenties van een eventueel te vormen profilerings- en/of noodfonds heeft de synode al een besluit genomen bij de behandeling van het rapport van deputaten-financieel van de Theologische Universiteit. De commissie meent dat de kerken wèl hun verantwoordelijkheid nemen voor ‘late roepingen’, alleen vinden sommigen dat niet ver genoeg gaan.

Namens deputaten antwoordt ds. M.J. Oosting. Deputaten hebben grote moeite met het voorstel van de commissie om de regeling voor het studiefonds vooralsnog ongewijzigd te laten. Dat staat haaks op de opdracht die aan deputaten is verstrekt en op het werk dat gedaan is. Deputaten zijn verbaasd over de koppeling die de commissie in haar voorstel aanbrengt tussen het studie- en stimuleringsfonds enerzijds en het eventueel te vormen profilerings- en/of noodfonds anderzijds omdat het naar het oordeel van deputaten om verschillende zaken gaat. Heeft de commissie het deputatenrapport wel goed gelezen? Ook zijn deputaten verwonderd dat de commissie niet met hen overlegd heeft. Deputaten pleiten nadrukkelijk voor het aanvaarden van de nieuwe regeling voor het studiefonds.

Prof. T.M. Hofman, preadviseur, decaan van de Universiteit en betrokken geweest bij de bezinning van deputaten, ondersteunt het beleid en de voorstellen van deputaten. Er is een groot verschil tussen een eventueel te vormen noodfonds en het studiefonds, zo merkt hij op. Het studiefonds geeft uitdrukking aan de kerkelijke zorg voor late roepingen.

Oud. H. de Hek stelt voor:

in art. 10 onder 3.2 het 'huurwaardeforfait eigen woning' te schrappen.

Oud. A.J. van der Wekken en ds. A. van de Bovekamp stellen voor:

1. de nieuwe regeling van het studiefonds, zoals voorgesteld door deputaten, over te nemen;
2. voor de synode overgaat tot besluitvorming de commissie met deputaten te laten overleggen.

De voorstellen gaan voor nadere bespreking naar de commissie. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 257).

Artikel 181

Radio- en televisiediensten - vervolg

538

De preses heropent de bespreking van de rapporten inzake het werk van deputaten radio- en televisiediensten (zie art. 64). De commissie heeft de ingediende voorstellen verwerkt in rapport 3A van commissie 2 (bijlage 73). De preses verwelkomt ds. M. Groen, de voorzitter van deputaten.

Ds. A.A. Egas is akkoord met de nieuwe voorstellen. Oud. M.H. Baan handhaaft zijn voorstel, zij het in gewijzigde vorm. Hij stelt voor: art. 2c van de instructie uit te breiden met: waarbij aan het kenmerkende of eigene van het christelijk gereformeerd-zijn in vorm en inhoud geen afbreuk wordt gedaan.

De commissie neemt het voorstel niet over; het kan kerkordelijk niet. Het 'toezicht' waarover in art. 2c wordt gesproken, is geen inhoudelijk toezicht op de dienst. In de vergadering blijken daar echter vragen over te leven.

De commissie heeft behoefte aan nader beraad. Daarom wordt de bespreking opgeschort (zie art. 258).

Artikel 182

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG TIENDE ZITTING

dinsdag 20 november 2007, 13.30 – 17.15 uur

Artikel 183

Heropening

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt 'De bedezang voor de predikatie' gezongen.

Artikel 184

Appel-nominaal

Ds. A.A. Egas is vervangen door ds. A. den Boer, oud. J.M. Verhelst door oud. M. Taale.

Artikel 185

Eredienst/conceptavondmaalsformulieren

415, 539 De preses stelt bijlage 1 van het rapport van deputaten eredienst aan de orde en het daarmee corresponderende rapport 4B van commissie 3 (bijlagen 46 en 74). Hij verwelkomt de deputaten ds. C.J. Droger (secretaris), br. J. Groeneveld en ds. J. Groenleer (voorzitter).

In de bespreking wordt vooral ingegaan op het tweede conceptavondmaalsformulier. Sommige afgevaardigden hebben moeite met dit 'vierende' formulier. Wat is de achtergrond van dit formulier, zo wordt gevraagd? Is het de vraag naar beleving? En: kan gebrek aan ervaring misschien samenhangen met gebrek aan kennis? Geloofservaring is immers altijd verbonden met en gebaseerd op geloofskennis. Verder wordt gevraagd of het ontbreken van een apart moment van zelfbeproeving niet in strijd is met de kerkelijke regels.

De voorzitter van deputaten, ds. J. Groenleer, gaat op de bespreking in. Het tweede conceptavondmaalsformulier is niet voortgekomen uit de behoefte aan ervaring. Het wil wel het vierende karakter van de avondmaalsbediening accentueren. De teksten van dit formulier zijn wel degelijk vol onderwijs, maar dan op een andere manier: vierend in plaats van docerend. In het Nieuwe Testament vindt de zelfbeproeving plaats vlak voor de bediening van het avondmaal en gaat over de wijze van avondmaalsviering. Dat is de achtergrond van de plaats van de zelfbeproeving in het tweede conceptavondmaalsformulier. De voorbereiding vervalt niet maar is een onderdeel van de bediening. Verder kan het aspect van de voorbereiding ook in de preek aandacht krijgen. Deputaten zeggen toe zich nader te willen bezinnen op de vraag hoe in dit formulier het aspect van de voorbereiding meer tot zijn recht kan komen.

Oud. H. de Hek stelt voor:

Conceptformulier II niet vast te stellen en dit formulier niet ter beproeving toe te zenden aan de kerken.

Het voorstel gaat voor nadere bezinning naar de commissie; de bespreking wordt opgeschort (zie art. 285).

Artikel 186

Eredienst/algemeen – vervolg

De bespreking van het algemene deel van het werk van deputaten eredienst wordt hervat (zie art. 121). Commissie 3 heeft een aanvullend rapport 4A-I ingediend (bijlage 75).

542

De indieners van voorstellen zijn akkoord met de wijze waarop de commissie de voorstellen verwerkt heeft. Alleen ds. J.W. van Pelt handhaaft het tweede deel van zijn voorstel. Hij vindt dat de man-vrouwverhouding correct in het nieuwe formulier is opgenomen. Ook voorziet hij met de aanvulling dat de man het hoofd van de vrouw is een wildgroei ontstaan in het gebruik van de formulieren. Sommige kerken zullen dit gedeelte volgens hem overslaan. Een inleiding ter onderscheid van de klassieke formulieren vindt hij overbodig. Als deze formulieren aanvaard worden, hebben ze dezelfde status als de klassieke formulieren.

De rapporteur van de commissie, ds. M.J. Kater, ontkent dat aanvaarding van de nieuwe formulieren betekent dat deze formulieren dezelfde status hebben als de klassieke formulieren. De nieuwe formulieren zijn als variatie bedoeld en niet om iedere keer gebruikt te worden.

De voorzitter van deputaten, ds. J. Groenleer, meent dat ds. J.W. van Pelt gelijk heeft als hij zegt dat de Bijbelse man-vrouwverhouding correct in het nieuwe formulier is opgenomen.

Bij stemming wordt voorstel 2b van de commissie aanvaard; daarmee is het voorstel van ds. J.W. van Pelt verworpen.

De synode besluit:

1. de twee conceptdoopformulieren en het concepthuwelijksformulier definitief vast te stellen en vrij te geven voor gebruik in de kerken en deputaten op te dragen door middel van publicatie deze beschikbaar te stellen voor de kerken, met inachtneming van de volgende punten:
 - a. de verwerking van de voorgestelde wijzigingen in bijlage 2 van het deputatenrapport;
 - b. het aanpassen van het concepthuwelijksformulier op het punt van de man-vrouwverhouding in het licht van Ef. 5: 22-33;

- c. het toevoegen van een inleiding waarin het ontstaan van deze formulieren is toegelicht en wat de bedoeling is van deze formulieren ten opzichte van de reeds bestaande formulieren;
- 2. vast te stellen dat een 'proeve' een zodanig concept is, goedgekeurd door de generale synode, dat de toets van Schrift en belijdenis kan doorstaan en dat het beproeven hiervan in de kerken allereerst een taak is van de kerkenraden, die met het oog daarop ook de gemeente als geheel kunnen inschakelen door de 'proeve' als zodanig te gebruiken ter beproeving in de eredienst;
- 3. deputaten eredienst op te dragen om, eventueel in samenwerking met andere daartoe geëigende deputaatschappen en/of commissies binnen het geheel van de gereformeerde gezindte, vanuit de Schrift en de belijdenis van de kerk antwoord te geven op de vraag:
 - a. wat een eredienst – in het bijzonder de zondagse erediensten – van de gemeente ten diepste is;
 - b. wat de consequenties zijn van de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel voor de eredienst;
 deputaten dienen het uitvoeren van deze opdracht te doen in overleg met de vakgroep diaconologie van de Theologische Universiteit in Apeldoorn;
- 4. inzake het kerkelijk lied:
 - a. uit te spreken dat de door deputaten geboden nadere concretisering van de criteria waaraan het kerkelijk lied dient te voldoen voor de kerken een bruikbare handreiking is bij het beoordelen van liederen op hun geschiktheid om in de eredienst gezongen te worden;
 - b. deputaten op te dragen:
 - 1. de uitgewerkte criteria in de vorm van een handreiking aan de kerken toe te zenden;
 - 2. verder te werken aan instructiemateriaal hoe deze criteria in de praktijk kunnen functioneren om zo kerkenraden zoveel mogelijk terzijde te staan in het beoordelen van liederen;
 - 3. zich op de hoogte te houden c.q. te laten houden over de ontwikkelingen m.b.t. het nieuwe Liedboek.

Artikel 187

Appel-nominaal

Ds. A.C. Uitslag heeft zijn plaats weer ingenomen.

Artikel 188

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Gereformeerde Bond – vervolg

De preses heropent de bespreking van de zaken over de contacten met de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland (zie art. 67). Aan de orde is rapport 1A van commissie 4, voor zover dat handelt over de contacten met

de Gereformeerde Bond (bijlage 76). Aanwezig zijn de deputaten prof. J.W. Maris (voorzitter) en ds. J.W. Schoonderwoerd (secretaris).

De synode besluit:

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland;
2. het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend

1. dat deputaten volgens hun opdracht het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland hebben voortgezet;
2. dat deputaten met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond hebben vastgesteld dat er afspraken gemaakt kunnen worden met hervormd-gereformeerde gemeenten binnen de Protestantse Kerk in Nederland;
3. dat deputaten de handreiking voor het gesprek tussen de kerkenraden over de uitoefening van de tucht met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond aan de kerken ter beschikking hebben gesteld;
4. dat deputaten de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' die door de generale synode van 2004 is vastgesteld met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond tegelijk met de onder 3 genoemde handreiking aan de kerkenraden hebben toegezonden;
5. dat deputaten tegelijk met het onder constaterend 3 en 4 genoemde de plaatselijke gemeenten gestimuleerd hebben elkaar te ontmoeten daar waar de gereformeerde belijdenis wordt onderschreven;
6. dat deputaten melden dat respons is uitgebleven op het onder constaterend 3-5 genoemde;

overwegend

1. dat deputaten melding maken van een goede samenwerking met de Gereformeerde Bond, onder andere bij de herziening van de Statenvertaling;
2. dat we elkaar nodig hebben in deze tijd omdat we confessioneel en geestelijk dicht bij elkaar staan;

spreekt uit

1. dankbaar te zijn voor het goede overleg en de samenwerking met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond;

2. teleurgesteld te zijn dat er nauwelijks respons is geweest op de oproep aan de plaatselijke kerken tot het zoeken van contact met gemeenten van gereformeerdebondssignatuur;
3. dat evenwel de redenen genoemd door de generale synode 2001 om te zoeken 'naar samenwerking en kerkelijk samenleven met allen die de naam van Christus liefhebben en naar Zijn woord begeren te leven' nog onverminderd gelden;
4. het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond te willen voortzetten;
5. dat het wenselijk is plaatselijk in ieder geval samen te werken en zo mogelijk op basis van de daarvoor in 2004 aanvaarde regeling te blijven zoeken naar vormen waarin plaatselijk samenleven met gemeenten van gereformeerdebondssignatuur in de Protestantse Kerk in Nederland gestalte kan krijgen;

besluit:

1. deputaten op te dragen het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond voort te zetten;
2. in dit overleg te bespreken hoe we elkaar tot steun kunnen zijn in het bewaren en doorgeven van het gereformeerde erfgoed;
3. deputaten op te dragen om in overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond de kerken duidelijk te maken welke mogelijkheden er zijn om plaatselijk samen te werken of kerkelijk samen te leven met gemeenten van gereformeerdebondssignatuur en welke kansen samenwerking en kerkelijk samenleven bieden, bijv. in missionair en diaconaal opzicht;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

Dit besluit draagt het karakter van een principebesluit.

Artikel 189

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Hersteld Hervormde Kerk – vervolg

De bespreking van de zaken over de contacten met de Hersteld Hervormde Kerk wordt heropend (zie art. 83 en 106). Aan de orde is rapport 1A van commissie 4, voor zover dat spreekt over de contacten met de Hersteld Hervormde Kerk (bijlage 76).

543

De indieners van voorstellen zijn akkoord met de wijze waarop de commissie de voorstellen heeft verwerkt.

De generale synode besluit:

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. het rapport van deputaten eenheid voor de gereformeerde belijders in Nederland;
 2. het rapport van de door haar ingestelde commissie;
- gehoord hebbend
de bespreking op de vergadering;

constaterend

1. dat deputaten contact hebben gelegd met de Hersteld Hervormde Kerk;
2. dat deputaten verkennende gesprekken hebben gevoerd met een delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk;
3. dat deputaten de mogelijkheid tot het aangaan van contacten met de Hersteld Hervormde Kerk hebben onderzocht;

overwegend

dat deputaten melden

1. dat bij de Hersteld Hervormde Kerk de intentie aanwezig is om contact te hebben als kerken;
2. dat er overeenstemming is over de grondslag van de kerk;
3. dat bij voortgaand gesprek de prediking aandacht verdient;
4. dat van de zijde van de Hersteld Hervormde Kerk is aangegeven dat men vooralsnog terughoudend wil zijn t.o.v. kanselruil in verband met de rust in de gemeenten en liturgische verschillen;

voorts overwegend

1. dat de gesprekken plaatsvonden in een verkennende fase;
2. dat deputaten melden bij het spreken over de grondslag van de kerk ook de kerkorde ter sprake te hebben gebracht;
3. dat in het gesprek over de kerkorde bleek dat in de Hersteld Hervormde Kerk de kerkorde van de Nederlandse Hervormde Kerk uit 1951 vooralsnog wordt gehandhaafd, zij het dat de Hersteld Hervormde Kerk zich duidelijker wil binden aan de gereformeerde belijdenis;

van oordeel

1. dat we in acht moeten nemen dat de Hersteld Hervormde Kerk nog verkeert in een situatie van opbouw;
2. dat we in verschillende zaken wat tijd moeten nemen om verstandig met de dingen om te gaan;
3. dat verdergaand gesprek over de binding aan de gereformeerde belijdenis en over de kerkorde als grondslag van de kerk nodig is en dienstbaar kan zijn aan de uitbreiding van de contacten met de Hersteld Hervormde Kerk;

besluit:

1. het gesprek met de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten;
2. deputaten op te dragen vanuit de geestelijke herkenning over en weer door te spreken over:

- de binding aan de gereformeerde belijdenis en het functioneren van die belijdenis in prediking en in de bediening en beleving van de sacramenten;
 - de inhoud en het functioneren van de vigerende kerkorde;
3. deputaten op te dragen samen met de delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk te onderzoeken op welke wijze samenwerking met eventueel kanselruil mogelijk is;
 4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

Dit besluit draagt het karakter van een principebesluit.

Artikel 190

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/herziening Statenvertaling

Aan de orde is de notitie 'Overwegingen inzake de hertaling van de Statenvertaling', een bijlage van het rapport van deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland (bijlage 24). Op voostel van het moderamen is deze bijlage in handen gegeven van commissie 3 (zie art. 106). De commissie rapporteert in rapport 8 van commissie 3 (bijlage 77).

545

De preses geeft allereerst een toelichting op de gang van zaken. Naar aanleiding van de brief van het bestuur van de Stichting Herziening Statenvertaling kwam in het eerste moderamenoverleg de procedurele vraag aan de orde welk traject de kerken hebben te gaan inzake de herziening van de Statenvertaling. Besloten werd dat een van de moderamenleden daarover een informatieve vraag zou stellen bij de bespreking van de contacten tussen deputaten eenheid en het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond – deputaten maken in hun rapport immers een opmerking over het werk aan de herziening van de Statenvertaling – en dat deputaten daarover vooraf geïnformeerd zouden worden zodat zij zich op de vraag konden voorbereiden. In reactie op de aankondiging van deze procedurele vraag schreven deputaten deze notitie.

Omdat de bespreking van het rapport van het studiedeputaatschap Nieuwe Bijbelvertaling nog niet is afgerond, besluit de vergadering op voorstel van de preses de bijlage bij het deputatenrapport en rapport 8 van commissie 3 wel te bespreken, maar de besluitvorming uit te stellen.

In de bespreking wordt gewezen op het feit dat er geen instructie uit de kerken is gekomen. Is de zaak van de herziening van de Statenvertaling wel wettig ter tafel? Meet de synode niet met twee maten als nu zonder instructie besloten wordt een Bijbelvertaling te beoordelen? Anderen wijzen op de lijn van de notitie van deputaten: zij menen dat er nauwelijks bezwaar kan zijn tegen het gebruik van de hertaling.

De rapporteur van de commissie, ds. M.J. Kater, erkent de ongelukkige gang van zaken. Hij onderstreept het karakter van de herziening van de Statenvertaling: het

gaat om een hertaling, maar is soms ook meer. Om die reden heeft de commissie de ‘aanbeveling’ van deputaten niet overgenomen. Wachten op een instructie uit de kerken duurt lang; willen we dat? Aan de andere kant: we moeten de kerkelijke lijn wel consistent vasthouden.

De voorzitter van deputaten, prof. J.W. Maris, is het met die gedachte eens: er is geen kerkelijke basis op grond waarvan de synode tot een uitspraak kan komen.

De preses stelt vast dat de zaak van de herziene Statenvertaling niet via de officiële weg van de instructie op de tafel van de synode ligt; hij stelt voor de bespreking niet te vervolgen en te wachten of er vanuit de kerken een instructie wordt ingediend. Namens het moderamen betuigt hij richting commissie en vergadering spijt over de onjuiste inschatting van het moderamen waardoor de notitie van deputaten in handen van commissie 3 is gesteld.

Door een aantal afgevaardigden wordt tijd gevraagd om toch een voorstel te kunnen voorbereiden en indienen om de zaak van de herziene Statenvertaling nog tijdens deze synode verder te brengen. De vergadering gaat daarmee akkoord. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 255).

Artikel 191

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/bezinning en deputaten

De preses stelt het rapport van deputaten eenheid van de gereformeerde belijders aan de orde, en daarvan het onderdeel dat handelt over de bezinning van deputaten. Hiermee correspondeert rapport 5 van commissie 4 (bijlagen 24 en 78).

275
546

In de bespreking wordt gevraagd waarom de commissie – zowel tegen de achtergrond van wat eerder in de vergadering door de commissie is gezegd, als in het licht van de gedeeltelijke of gehele vernieuwing van het deputaatschap – deputaten zo’n brede bezinningsopdracht wil meegeven? Is het niet beter deputaten nu pas op de plaats te laten maken en zo ruimte te scheppen voor eigen visievorming van deputaten? Ten aanzien van voorstel 3 wordt gevraagd of dit voorstel in het licht van de instructie van deputaten wel kan. En: kan dit voorstel een uitweg wijzen uit de impasse? Verder worden vragen gesteld over het voorstel van de commissie om nieuwe deputaten te benoemen. Gaat dat niet te ver? Is het ter wille van de continuïteit niet beter een tussenweg te zoeken?

De rapporteur van de commissie, ds. A.P. van Langevelde, gaat op de vragen en opmerkingen in. De commissie heeft in de situatie zoals die nu is – door de commissie getypeerd met de woorden ‘impasse’ en ‘verlegenheid’ – gezocht naar een uitweg. Voorstel 2 heeft de commissie van deputaten overgenomen. Maar het is de commissie niet helder wat deputaten precies met dit voorstel beogen. Bovendien heeft het wat de commissie betreft geen prioriteit. Voorstel 3 betekent geen breuk met het verleden en roept ook geen spanning op met de instructie

van deputaten. Het is een combinatie van doorgaan op de ingeslagen weg en bezinning op een mogelijk nieuwe werkwijze van deputaten. Het voorstel om nieuwe deputaten te benoemen, is geen motie van wantrouwen maar een poging om in de ontstane situatie een doorbraak te stimuleren.

Namens deputaten reageert de voorzitter, prof. J.W. Maris. Het voorstel om bezinning te laten plaatsvinden over de mogelijkheid van eenheid vanuit het perspectief op een brede gereformeerde kerk is geen verlegenheidsoplossing, maar een weg die mogelijk tegenstellingen kan overbruggen. Daarvoor is wel een andere manier van denken nodig, niet alleen bij deputaten, ook bij de synode. Commissievoorstel 3 is naar het oordeel van deputaten een stap terug en is onder de maat van de Bijbelse opdracht.

In verband met de avondmaaltijd wordt de bespreking opgeschort (zie art. 195).

Artikel 192

Schorsing

De vergadering wordt geschorst in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG TIENDE ZITTING

dinsdag 20 november 2007, 19.00 – 21.00 uur

Artikel 193

Heropening

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Ps. 61: 3, 4 en 7.

Artikel 194

Appel-nominaal

Ds. A.A. Egas heeft zijn plaats weer ingenomen. Diak. T.A. Meijboom is vervangen door diak. D. Blom. Deze betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 195

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/bezinning en deputaten - vervolg

De bespreking van het bezinningsdeel van het rapport van deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en het daarmee corresponderende commissierapport wordt voortgezet (zie art. 191). Ook deputaat br. J.W. Overeem is aanwezig; hij wordt welkom geheten.

Het woord is aan de secretaris van deputaten, ds. J.W. Schoonderwoerd. Deputaten denken volgens hem echt anders over het voorstel inzake de benoemingen dan

de commissie. De zaak van de eenheid wordt geschaad als alle kennis uit het deputaatschap wegvloeit.

De bespreking wordt opgeschort (zie art. 197).

Artikel 196

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)

548 De preses heropent de bespreking van de rapporten die betrekking hebben op de contacten met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (zie art. 152). De commissie heeft zich over de ingediende voorstellen gebogen en rapporteert daarover in rapport 2A van commissie 4 (bijlage 79). De preses verwelkomt de afgevaardigden van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt): ds. K. Folkersma, ds. H. Hoksbergen, ds. A. van Houdt en prof. B. Kamphuis.

Oud. R.B.J. Naaktgeboren handhaaft zijn voorstel. Ds. J. van 't Spijker is tevreden over de manier waarop de commissie zijn voorstel heeft verwerkt. Ds. W. van 't Spijker wil overwegen zijn voorstel in te trekken als in de volgorde van de besluiten een herschikking kan plaatsvinden waarbij 'besluit 1' niet meer als eerste wordt genoemd. De commissie geeft aan daarover wel te willen nadenken.

Namens het deel van deputaten dat het federatief groeimodel thans wil invoeren, spreekt prof. J.W. Maris. Hij uit opnieuw zijn teleurstelling over het voorstel van de commissie. Het steunt zijns inziens vooral op het argument van het ontbreken van draagvlak en is daarmee niet principieel maar pragmatisch. Op deze manier legt de synode zich op een ongehoorde manier bij de impasse neer. Laat de synode dan in ieder geval verootmoediging en schuldbelijdenis in de besluittekst tot uitdrukking brengen.

De rapporteur van de commissie reageert. Hij verzet zich tegen de suggestie van prof. Maris dat het commissievoorstel niet principieel zou zijn. Deputaten hebben drie jaar de tijd gehad om op één lijn te komen; dat is niet gelukt. De commissie heeft nog gezocht welke ruimte er was tussen de beide delen van het deputaatschap; die ruimte was er niet, hetgeen de commissie zeer betreurt. Van daaruit heeft de commissie gezocht naar een begaanbare weg om de vergadering verder te brengen. En dat is wel degelijk principieel.

Prof. Maris reageert. Zijn uitspraken waren niet persoonlijk bedoeld. Het gaat hem om het niveau van de synodale besluitvorming.

Na een toezegging van de commissie trekt ds. W. van 't Spijker zijn voorstel in. Het amendement van oud. R.B.J. Naaktgeboren wordt bij stemming verworpen.

De synode besluit:

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
2. het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend

1. dat de kerken eerder geraadpleegd zijn over de wenselijkheid van en de mogelijkheden tot invoering van het 'federatief groeimodel' en dat hierop in vrijwel gelijke verhouding uit de kerken zowel positieve als negatieve reacties zijn ontvangen;
2. dat de kerken opnieuw benaderd zijn om de bedoeling van het 'federatief groeimodel' uit te leggen;
3. dat de kerken opnieuw een oordeel gevraagd is over het 'federatief groeimodel', voor zover de toelichting van deputaten hun daar aanleiding toe gaf;
4. dat deputaten melden dat deze nieuwe raadpleging geen wezenlijke wijziging heeft gebracht ten aanzien van de constatering onder 1;
5. dat het deputaten gezamenlijk niet is gelukt om alle reacties uit de kerken inzake het 'federatief groeimodel' geestelijk te 'wegen' en de synode met de uitkomst van die weging te dienen met het oog op een verantwoorde besluitvorming;
6. dat deputaten met de deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) vanuit de bereikte principiële overeenstemming gesproken hebben over de prediking en melden dat in deze gesprekken naast toenemende geestelijke verbondenheid ook blijvende moeite ervaren is om elkaar in de geestelijke beleving te begrijpen en te herkennen;
7. dat deputaten samen met deputaten kerkorde en kerkrecht voor bezinning op de kerkelijke positie van samenwerkingsgemeenten willen participeren in het zgn. Deputaten Overleg Eenheid ('DOE-groep');

overwegend

1. dat in een deel van de kerken de zorg met betrekking tot het functioneren van de overeenstemming over de toe-eigening des heils in de praktijk van de prediking niet is weggenomen;
2. dat de kerken blijkens de gehouden raadplegingen de verschillen in prediking zeer verschillend taxeren;
3. dat zorgvuldig dient te worden omgegaan met de verschillen binnen het kerkverband;
4. dat de kerken in bijlage 8 K.O. een regeling hebben voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden;

5. dat bezinning op de positie van samenwerkingsgemeenten behoort tot de taken van deputaten;

van oordeel

1. dat wat aan eenheid en samenwerking met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) bereikt is, behouden moet blijven en zoveel mogelijk moet worden uitgebouwd;
2. dat het Deputaten Overleg Eenheid daarvoor goede mogelijkheden biedt;
3. dat de kerken invoering van het federatief groeimodel op dit moment niet kunnen dragen;

spreekt uit

1. te blijven bij de voorlopige regeling voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden;
2. dat classis en deputaten art. 49 K.O. conform de uitspraak van de generale synode 2004 gehouden zijn om zich in hun beoordeling van aanvragen van plaatselijke kerken om te mogen overgaan tot nauwer kerkelijk samenleven met een kerk van gereformeerd belijden te houden aan wat de duidelijke intentie is van bijlage 8 K.O.;
3. samenwerken en nauwer kerkelijk samenleven met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) op plaatselijk niveau voluit te willen stimuleren en te faciliteren;
4. dat het belangrijk is om in het plaatselijk gesprek over de prediking in het bijzonder te letten op het functioneren van de principiële overeenstemming ter zake van de toe-eigening des heils;
5. dat de 'Balans van de preekbespreking deputaten CGK/GKv 2006' goede diensten kan bewijzen bij het plaatselijk gesprek over de prediking;

en besluit

1. deputaten op te dragen om samen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren;
2. deputaten (evenals deputaten kerkorde en kerkrecht) op te dragen om te participeren in het Deputaten Overleg Eenheid en mede aan de hand van dat overleg de synode te dienen met voorstellen inzake de samenwerking tussen gemeenten;
3. het federatief groeimodel op dit moment niet in te voeren;
4. de notitie over charismatische invloeden te aanvaarden als een waardevolle handreiking;
5. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

Dit besluit draagt het karakter van een principebesluit.

*Artikel 197***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/bezinning en deputaten
- vervolg**

De bespreking van het bezinningsdeel van het rapport van deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en het daarmee corresponderende commissierapport wordt voortgezet (zie art. 195).

Namens de commissie reageert de rapporteur op de woorden van ds. J.W. Schoonderwoerd. Deputaten gaven in het gesprek met de commissie aan niet meer te weten hoe het verder moet. De commissie is daarom met haar voorstel gekomen nieuwe deputaten te benoemen. Dat is geen diskwalificatie van de competentie van deputaten of een verwijt aan hun adres. Het is in combinatie met de andere voorstellen een poging uit de impasse te komen.

Oud. H. de Hek stelt voor:

'voorstel 6' van de commissie te vervangen door: opnieuw deputaten te benoemen.

Ds. C.A. den Hertog stelt voor:

aan besluit 2 toe te voegen: teneinde daadwerkelijk verder te komen in de huidige situatie van kerkelijke verdeeldheid.

Ds. G. van Roekel en ds. J. Westerink stellen voor:

1. voorstel 2 te laten vervallen;
2. voorstel 3 als volgt te wijzigen: deputaten op te dragen om uitgaande van de instructie van deputaten en in het verlengde van ...';
3. voorstel 4 laten vervallen;
4. voorstel 5 wordt dan voorstel 3.

De voorstellen gaan voor nadere bespreking naar de commissie. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 246).

*Artikel 198***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/ingekomen stukken**

De preses stelt de volgende ingekomen stukken aan de orde:

1. de brief van de generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) d.d. 6 juli 2005;
2. de algemene brief van de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 18 september 2007;
3. de brief van de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 18 september 2007 over de website 'kerk en homoseksualiteit';
4. de brief van de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 18 september 2007 over de 'commissie predikantsprofiel'.

549-554 (bijlagen 80-83). Hiermee correspondeert rapport 4 van commissie 4 (bijlage 84).

Ten aanzien van de brief van de generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) d.d. 6 juli 2005

besluit de synode:

de brief van de generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) d.d. 6 juli 2005 te beantwoorden.

Ten aanzien van de algemene brief van de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 18 september 2007

besluit de synode:

deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland op te dragen:

1. in het gesprek met de Nederlands Gereformeerde commissie na te gaan welk kerkelijk besluit ten grondslag ligt aan de instemming van de Nederlands Gereformeerde Kerken met de gemeenschappelijke verklaring van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) inzake de toe-eigening des heils;
2. in het gesprek met de Nederlands Gereformeerde commissie na te gaan of en in hoeverre de instemming van de Nederlands Gereformeerde Kerken met de gemeenschappelijke verklaring van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) inzake de toe-eigening des heils kan bijdragen aan het slechten van de barrières tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Over de brief van de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 18 september 2007 over de website 'kerk en homoseksualiteit' zal de synode pas een besluit nemen als de bespreking van de instructie van de particuliere synode van het Noorden om een studiecmissie homofilie en homoseksualiteit in te stellen, is afgerond (zie art. 256).

Omdat de bespreking van de instructie van de particuliere synode van het Oosten met betrekking tot kerkelijke werkers al tot een afronding is gekomen, ligt het nu niet meer voor de hand de brief van de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 18 september 2007 over de 'commissie predikantsprofiel' in de hand van commissie 2 te stellen, zoals commissie 4 in haar rapport voorstelt. Het moderamen zal ten aanzien van deze brief een voorstel doen (zie art. 219).

Artikel 199

Sluiting

Ds. J.P. Boiten leest Joh. 17 en gaat voor in gebed, waarna de preses Ps. 147: 1 en 10 laat zingen en de tiende zitting sluit.

ELFDE ZITTING

woensdag 21 november 2007, 9.15 – 12.00 uur

Artikel 200

Opening

De preses opent de elfde zitting. Hij laat Ps. 10: 1, 6 en 9 zingen en leest Psalm 146. Daarna gaat hij voor in gebed.

Artikel 201

Appel-nominaal

Oud. H. de Hek is vervangen door oud. W.L. Metz.

Artikel 202

Klachtencommissie

554, 562 Aan de orde is het rapport van de klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties; hiermee correspondeert rapport 11 van commissie 7 (bijlagen 85 en 86). De preses verwelkomt de aanwezige leden van de klachtencommissie: zr. A.T. Bijkerk-van Genderen, ds. P.J. den Hertog (voorzitter), br. A. Heystek en zr. A.P. Versteeg.

In de bespreking wordt de klachtencommissie gevraagd of het mogelijk is de procedures te preciseren zodat de gang van zaken voor kerkenraden en gemeenteleden duidelijker wordt. In dat verband wordt om een 'stroomschema' gevraagd. De klachtencommissie zegt dat toe.

Oud. J.C. Westeneng stelt voor:

gehoord de discussie naar aanleiding van het commissierapport betreffende de klachtencommissie besluit de synode de klachtencommissie op te dragen de procedure met betrekking tot de mogelijkheden van appel nader en zorgvuldig te formuleren en op te nemen in het reglement van de klachtencommissie.

De commissie neemt dit voorstel niet over. Conform een eerder genomen besluit van de synode dient de klachtencommissie bij een besluit aan te geven bij wie eventueel tegen dit besluit appel aangetekend kan worden. Daarmee is de zaak voldoende geregeld. Oud. J.C. Westeneng trekt zijn voorstel in.

Na overleg met de klachtencommissie stelt commissie 7 voor 'voorstel tot besluit 2.d.1-2.d.3' ter advisering aan deputaten kerkorde en kerkrecht voor te leggen.

De synode besluit:

1. de handelingen van de commissie goed te keuren en de commissieleden te danken voor hun arbeid;

2. de voorlopig vastgestelde aangepaste klachtenprocedure met toelichting vast te stellen met inachtneming van de volgende wijzigingen:
 - a. aan art. 1 lid e, na de woorden 'De door de generale synode benoemde', toe te voegen: 'klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties' en deze omschrijving in art. 2 te laten vervallen;
 - b. in art. 4 lid 1 de woorden 'zoveel mogelijk' te laten vervallen;
 - c. in art. 6 de woorden 'zo spoedig mogelijk' te vervangen door: 'zo spoedig mogelijk doch binnen twee maanden';
3. deputaten kerkorde en kerkrecht op te dragen:
 - 3.1. te onderzoeken of het wenselijk is om tijdens de behandeling van een klachtzaak bij de klachtencommissie een voorlopige maatregel als op non-actiefstelling te treffen en ter zake aan de generale synode van 2010 voorstellen te doen;
 - 3.2.1. te adviseren over onderstaand voorstel:

aan de voorlopig vastgestelde klachtenprocedure een hoofdstuk XI toe te voegen met de titel 'heropening', bestaande uit artikel 18, dat als volgt luidt:

 1. Klager en aangeklaagde kunnen om heropening van de zaak vragen indien zich na het onherroepelijk worden van de beslissing van de klachtencommissie, c.q. na de beslissing van de beroepscommissie als bedoeld in artikel 17 nieuwe feiten hebben voorgedaan die ten tijde van deze beslissing nog niet bekend waren en die, waren zij wel bekend geweest, tot een andere beslissing zouden hebben geleid.
 2. Een verzoek om heropening dient uiterlijk binnen twee maanden nadat de in lid 1 bedoelde feiten bij de verzoeker bekend zijn geworden te worden ingediend bij de klachtencommissie c.q. beroepscommissie die deze beslissing destijds heeft genomen.
 3. Op de behandeling van het verzoek om heropening zijn de artikelen 6 tot en met 17 van dit reglement van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de klachtencommissie eerst heeft te beoordelen of van nieuwe feiten in de zin van lid 1 sprake is. Indien dat niet het geval is, verklaart de klachtencommissie de verzoeker niet ontvankelijk;
 - 3.2.2. en daarover te rapporteren aan de generale synode van 2010;
4. opnieuw leden te benoemen.

De preses dankt de terugtrekende leden van de klachtencommissie: zr. A.T. Bijkerk-van Genderen, br. P. de Jong en zr. A.P. Versteeg.

Artikel 203

Financiële rapportage aan particuliere synoden

De preses stelt rapport 12 van commissie 6 aan de orde (bijlage 87).

De synode besluit:

de deputaatschappen waarin ook deputaten van de particuliere synoden zitting hebben op te dragen in de jaarlijkse rapportage aan de particuliere synoden over de financiën op hoofdlijnen te rapporteren, waarbij deputaten:

1. aangeven of de uitgaven in lijn zijn met de door de generale synode goedgekeurde begroting (die al dan niet zijn aangepast wanneer de generale synode een andere omslag heeft vastgesteld dan was gevraagd);
 2. significante overschrijdingen worden gerapporteerd alsmede genomen of te nemen maatregelen om weer in lijn te komen met de oorspronkelijke begroting.
- Op deze wijze kan een particuliere synode de vinger aan de financiële pols houden zonder in details te moeten treden.

*Artikel 204***Onderlinge bijstand en advies - vervolg**

565

De preses heropent de bespreking van het werk van deputaten onderlinge bijstand en advies (zie art. 54). Aan de orde is rapport 3A van commissie 6 (bijlage 88). De deputaten br. C. Langelaar (secretaris), br. J. Ouwehand (voorzitter) en br. J. Verhoef (penningmeester) worden welkom geheten.

De meeste indieners van voorstellen zijn akkoord met de manier waarop de commissie hun voorstellen heeft verwerkt. Oud. J.C. Westeneng handhaaft zijn voorstel echter. Bij stemming wordt voorstel 2 van de commissie aanvaard; daarmee is het amendement van oud. J.C. Westeneng verworpen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. in art. 4 van bijlage 4 K.O na de tweede zin het volgende toe te voegen: Aan gemeenten met minder dan 200 (doop)leden zal met ingang van het boekjaar 2008 voor nieuwe aanvragen een steun worden toegekend op basis van een deeltijdfunctie van de predikant. Aan gemeenten met minder dan 150 (doop)leden kan een steunbedrag van maximaal 50% van de in artikel 4 lid a en d genoemde percentages, op basis van een voltijds predikantplaats, worden toegewezen. Aan gemeenten met meer dan 149 en minder dan 200 (doop)leden wordt maximaal 75% van de in artikel 4 lid a en d genoemde percentages, op basis van een voltijds predikantsplaats, toegewezen;
3. in art. 4b van bijlage 4 K.O. het percentage in de laatste volzin te wijzigen van 40% naar 20% en art. 4.b aan te vullen met: Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen kunnen deputaten van deze regel afwijken. In alle gevallen dient een sluitende begroting en meerjarenraming aanwezig te zijn;
4. in art. 4c van bijlage 4 K.O. de tweede zin te wijzigen in: Deze steun geldt voor die kerken die minder dan 250 (doop)leden hebben. De draagkrachtuitkering wordt pro rato verstrekt over het aantal volledige maanden – van het jaar van de steunaanvraag – dat de predikant in de gemeente heeft gewerkt;

5. in art. 4e van bijlage 4 K.O. een vijfde liggend streepje toe te voegen met de tekst: Steunverlening mogelijk te maken aan 'herplant-gemeenten' met betrekking tot kerkelijk werkers. Het percentage van het steunbedrag aan zo'n gemeente zal nimmer hoger zijn dan dat dit bij een predikant zal kunnen zijn;
6. deputaten opdracht te geven beleid te ontwikkelen voor gevallen waarin gemeenten een predikant hebben beroepen of een kerkelijk werker hebben aangesteld terwijl bij tijdige inschakeling van deputaten onderlinge bijstand en advies zulks niet was geschied omdat dat financieel niet verantwoord was. Totdat dit beleid is ontwikkeld kunnen deputaten gemeenten die op dit punt in gebreke blijven voor ten hoogste drie jaar steun ontzeggen;
7. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt br. A. van der Wal, die terugtreedt als deputaat, en br. O. Zuidema, die al eerder terugtrad, voor hun inzet voor het deputaatschap.

Artikel 205

Comité-generaal

Artikel 206

Interpretatiekader art. 11 K.O.

De preses deelt mee dat de synode bij de behandeling van een appelzaak in comitézitting het volgende besluit nam:

1. deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven om nader te bezien of de volgende voorgestelde toevoeging aan de tekst in kleine letter bij artikel 11 lid 3 K.O. het juiste interpretatiekader van art. 11 K.O. aangeeft:
 - a. dat losmaking van een predikant als regel slechts kan geschieden na een rechtstreeks verzoek daartoe van de betrokken kerkenraad;
 - b. dat een classis slechts dan zonder de kerkenraad kan handelen, wanneer
 1. een kerkenraad aan de classis verzocht heeft te doen wat des kerkenraads is omdat hij zelf handelingsonbekwaam is; of wanneer
 2. een classis formeel heeft geconstateerd dat een kerkenraad handelingsonbekwaam is; of wanneer
 3. tegen een besluit van een kerkenraad om geen losmaking aan te vragen bij de classis appel bij de classis wordt aangetekend en de zaak mitsdien op de classis terecht komt;
2. deputaten op te dragen aan de volgende generale synode hierover te rapporteren en eventueel voorstellen te doen;
3. van dit besluit kennis te geven aan de classis Zwolle en de particuliere synode van het Noorden.

Artikel 207-211

Comité-generaal

Artikel 212

Actief beleid voorkoming losmaking/commissie geschillen/ vertrouwenscommissie – vervolg

566 Aan de orde is rapport 2A van commissie 7 (bijlage 89), geschreven naar aanleiding van de bespreking in de negende zitting over de instructie van de particuliere synode van het Noorden inzake losmaking en vervroegd emeritaat, de instructie van de particuliere synode van het Westen inzake een eventueel in te stellen 'commissie geschillen' per particuliere synode en het rapport van de vertrouwenscommissie, voor zover dat niet spreekt over het verleden (zie art. 171).

De synode besluit:

de besluiten inzake de vertrouwenscommissie predikanten, de instructie van de particuliere synode van het Noorden (inzake het voeren van een actief beleid ter voorkoming van onnodige losmaking) en de instructie van de particuliere synode van het Westen (inzake een 'commissie geschillen' per particuliere synode) aan te vullen met:

1. uit te spreken dat met de eerder genomen besluiten voldaan is aan de intentie van de instructie van de particuliere synode van het Noorden;
2. deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven te onderzoeken of het mogelijk is dat elke particuliere synode een 'commissie geschillen' benoemt, die over voldoende deskundigheid beschikt en mag rekenen op een breed vertrouwen van de kerken. De geschillen betreffen conflicten (met een persoonlijk karakter) tussen kerkenraad en gemeente.
Daarbij ontvangen deputaten de opdracht:
 - a. alvast een conceptregeling op te stellen voor de werkwijze, bevoegdheden en grenzen van deze commissie, mede bezien in het licht van de taak van de deputaten art. 49 K.O. en de vertrouwenscommissie predikanten;
 - b. bij het opstellen van de onder a genoemde conceptregeling desgewenst overleg te plegen met deputaten kerkorde van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
 - c. de onder a genoemde conceptregeling aan te bieden aan de generale synode van 2010, opdat de generale synode deze zo mogelijk vaststelt en ter hand kan stellen aan de particuliere synoden.

Artikel 213

Schrijven Rotterdam-Centrum

566, 567 De preses stelt het schrijven van de kerk van Rotterdam-Centrum aan de orde. Daarmee correspondeert rapport 9 van commissie 2 (bijlagen 90 en 91).

De synode besluit:

de kerkenraad van Rotterdam-Centrum te antwoorden dat het de generale synode op grond van de in het commissierapport genoemde overwegingen niet mogelijk is aan zijn verzoeken te voldoen.

*Artikel 214***Schorsing**

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG ELFDE ZITTING

woensdag 21 november 2007, 14.30 – 16.45 uur

*Artikel 215***Heropening**

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 15: 1, 2 en 5 gezongen.

*Artikel 216***Appel-nominaal**

Oud. J.A. Kardol is vervangen door oud. J. Mons.

*Artikel 217***Diaconaat – vervolg**

De preses heropent de bespreking van de rapporten betreffende het werk van deputaten diaconaat (zie art 134). De commissie heeft de ingediende voorstellen verwerkt in rapport 4A van commissie 5 (bijlage 92). De preses verwelkomt de deputaten br. W.J.P. Boers (penningmeester) en zr. T.T. Drayer-Quist (secretaris), alsmede br. A. Heystek (diaconaal consulent).

569

Oud. J. Mauritz handhaaft zijn voorstel, oud. A.J. van der Wekken punt drie van zijn voorstel. Beide voorstellen worden bij stemming verworpen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. uit te spreken dat de februaricollecte niet behoort tot dekking van de omslag voor deputaten diaconaat;
3. deputaten op te dragen ervoor te zorgen dat de werkgroepen evenwichtig en kundig samengesteld zijn;
4. deputaten op te dragen sturing te geven aan het giftenbeleid van de gemeenten, c.q. de diaconieën, mede door adviezen te formuleren voor de besteding van die diaconale giften;
5. deputaten op te dragen bij de kerkenraden aandacht te vragen voor het op peil brengen en houden van diaconale ervaring in de plaatselijke gemeente om daarvan gebruik te kunnen maken bij vacatures voor het ambt van diaken en bij benoemingen voor de Classicale Diaconale Commissies (CDC's);

6. er bij de classes middels een schrijven van de generale synode op aan te dringen dat er goed functionerende CDC's zullen zijn;
7. deputaten op te dragen de classes waar een CDC niet, of niet naar tevredenheid functioneert te stimuleren naar andere vormen van classicaal diaconaal overleg te zoeken en hiervoor op de volgende generale synode voorstellen te doen in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht;
8. deputaten op te dragen hun werk m.b.t. de CDC's en de toerusting van plaatselijke diaconieën te evalueren in het licht van hun instructie, daarover te rapporteren aan de volgende generale synode en indien zij voorstellen tot wijziging van hun instructie willen doen dit vooraf te overleggen met deputaten kerkorde en kerkrecht;
9. deputaten op te dragen alle activiteiten binnen de ruimte van de instructie uit te voeren;
10. deputaten op te dragen hun beleid op alle aspecten te evalueren, een beleidsplan per werkveld te ontwikkelen en daarover voorstellen te doen aan de generale synode 2010 en indien gewenst voorstellen van aanpassingen van de instructie te doen;
11. deputaten op te dragen hun samenwerking met deputaten evangelisatie te intensiveren om het evangelisatiewerk zo goed mogelijk diaconaal te ondersteunen;
12. deputaten op te dragen voort te gaan met het onderhouden van de contacten met het generale deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
13. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt ds. W.N. Middelkoop, br. A. van der Molen en zr. M. Schouten, die als deputaat terugtreden.

Artikel 218

Kerkorde en kerkrecht – vervolg

De preses constateert dat - nu de behandeling van het rapport van deputaten diaconaat is afgerond - de weg vrij is om voorstel 13.a uit rapport 4 van commissie 7 (bijlage 39) in behandeling te nemen (zie art. 136).

378

De synode besluit:

de besluiten inzake deputaten kerkorde en kerkrecht aan te vullen met: de voorstellen van deputaten met betrekking tot wijziging van art. 38 sub 2 K.O. en art. 41 sub 1 K.O. niet over te nemen, maar in de woordenlijst bij de kerkorde de volgende omschrijving van 'opzicht en tucht' op te nemen: 'onder 'opzicht en tucht' wordt verstaan: alle handelingen van de ouderling en de predikant die betrekking hebben op a. het toezien op de belijdenis en de levenswandel van de gemeenteleden, b. het uitoefenen van de kerkelijke tucht, c. de toelating van en het toezicht op de leer en de wandel van de dienaren van het Woord'.

Artikel 219

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/ingekomen stuk

Conform het genomen besluit in de tiende zitting (zie art. 198) doet het moderamen de vergadering een voorstel ten aanzien van de brief van de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde kerken d.d. 18 september 2007 over de 'commissie predikantsprofiel'.

Op voorstel van het moderamen **besluit de synode:**

niet op het voorstel van de landelijke vergadering in te gaan omdat:

1. het voorstel iets anders en ook iets diepers vraagt dan het besluit dat de synode nam over de instructie van de particuliere synode van het Oosten inzake kerkelijk werkers;
2. de synode de taak van deputaten kerkorde en kerkrecht niet verder wil verzwaren.

Artikel 220

Studiecommissie homofilie en homoseksualiteit

De bespreking van de instructie van de particuliere synode van het Noorden inzake een in te stellen commissie homofilie en homoseksualiteit wordt heropend (zie art. 81). De commissie heeft de ingediende voorstellen verwerkt in rapport 1A van commissie 5 (bijlage 93).

571

De preses gaat in op de alinea waarmee de commissie haar rapport afsluit. Het moderamen heeft de genoemde suggestie overwogen maar acht uitvoering ervan niet verstandig. Het kan voor de betrokkene(n) stigmatiserend werken. Om dat te voorkomen stelt het moderamen voor in de studiecommissie minimaal twee leden te benoemen die directe contacten met homoseksuelen hebben. Verder dient de studiecommissie vrij te kunnen handelen in het leggen van contacten met homoseksuele broeders en zusters. De vergadering stemt met deze zienswijze in.

Ds. W. van 't Spijker is akkoord met de manier waarop de commissie zijn voorstel heeft verwerkt. De andere voorstellen blijven gehandhaafd.

Er volgt een besprekingsronde. Gevraagd wordt waarom de commissie nu een voorstel indient dat sterkt afwijkt van de instructie van de particuliere synode van het Noorden en ook afwijkt van het eerdere voorstel van de commissie. Doet het nieuwe voorstel wel recht aan de instructie, die zó zorgvuldig is opgesteld? En: waarom geeft de commissie geen motivering van haar nieuwe voorstel? Meer concreet wordt gevraagd: waarom spreekt de commissie nu alleen over 'homoseksualiteit'? Waarom zijn de woorden 'binnen het kader van de gereformeerde Schriftbeschouwing' weggelaten?

De rapporteur van de commissie, ds. J.W. van Pelt, reageert. Het nieuwe voorstel wijkt inderdaad nogal wat af van het vorige. Sloot de commissie toen in haar voorstel meer aan bij de instructie, na overweging van het preadvies van prof. H.G.L. Peels en het voorstel van ds. W. van 't Spijker leek het de commissie beter deze lijn te volgen. De commissie heeft in de woordkeus aansluiting gezocht bij het gangbare taalgebruik; daarom heeft ze de term 'homofilie' laten vallen. De woorden 'binnen het kader van de gereformeerde Schriftbeschouwing' heeft de commissie laten vallen naar aanleiding van het preadvies van prof. H.G.L. Peels. Het spreekt in de kerken immers voor zichzelf dat een kerkelijke studie binnen die kaders plaatsvindt. Overigens is de commissie wel bereid deze woorden weer in het voorstel op te nemen.

Vanuit de vergadering wordt gesuggereerd om in besluit 1 niet te spreken over het bepalen van een kerkelijk standpunt maar conform de tekst van de instructie te spreken over 'het doen van een kerkelijke uitspraak'. De commissie neemt dat over.

Ds. A.A. Egas stelt voor:

de tekst van de instructie van de particuliere synode van het Noorden tot besluit te maken.

Oud. A.D. Aarnoudse stelt voor:

om in besluit 1 de omschrijving 'homoseksualiteit' uit te breiden tot: homofilie en homoseksualiteit.

Ds. P.D.J. Buijs stelt een nieuw 'van oordeel 4' voor:

dat een kerkelijke uitspraak in de toekomst dient te vallen binnen het raam van de gereformeerde Schriftbeschouwing.

Ds. A.P. van Langevelde stelt voor:

'besluit 1' als volgt te wijzigen: '... visie wordt gegeven op homoseksualiteit en homoseksuele relaties'.

De voorstellen gaan voor nadere bezinning naar de commissie. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 254).

Artikel 221

Comité-generaal

Artikel 222

Toezenden commissierapporten in kader van hoor- en wederhoor

De preses deelt mee dat **de synode** naar aanleiding van de behandeling van een appelzaak in comitézitting **besloot**:

deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven te bestuderen hoe in het kader van hoor en wederhoor in kerkelijke procedures moet worden omgegaan

met het toezenden van commissierapporten aan appellanten en daarover te rapporteren aan de generale synode van 2010.

Artikel 223-227

Comité-generaal

Artikel 228

Schorsing

De vergadering wordt geschorst om commissies de gelegenheid te geven voor overleg en voor de avondmaaltijd.

VERVOLG ELFDE ZITTING

woensdag 21 november 2007, 19.00 – 21.30 uur

Artikel 229

Heropening

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Gebed des Heeren: 3 en 9.

Artikel 230

Appel-nominaal

Oud. H. de Hek en oud. A. Prins hebben hun plaats weer ingenomen. Prof. J.W. Maris en prof. H.G.L. Peels zijn als preadviseur aanwezig.

Artikel 231

Nieuwe Bijbelvertaling – vervolg

De bespreking van het rapport van het studiedeputaatschap Nieuwe Bijbelvertaling wordt hervat (zie art. 153). Aan de orde zijn rapport 5A van commissie 3 en minderheidsrapport 2 (bijlagen 94 en 95). De preses verwelkomt de aanwezige deputaten prof. A. Baars (voorzitter), ds. A. Brons, ds. C.C. den Hertog (secretaris), ds. J.M.J. Kieviet en ds. J. Westerink. Hij heet ook de vele gasten welkom.

572, 579

Ds. P.D.J. Buijs, ds. H.H. Klomp en ds. H. Korving zijn akkoord met de manier waarop de commissie hun voorstel heeft verwerkt. Oud. A. Prins trekt zijn voorstel in. Ook ds. G. van Roekel, ds. J. van 't Spijker en ds. W. van 't Spijker trekken hun voorstel in. Ds. A.P. van Langevelde wil zijn voorstel vooralsnog handhaven. Hij vindt dat de meerderheid van de commissie te weinig heeft gerekend met de besprekingen van woensdagavond 24 oktober, donderdagmiddag 25 oktober en de bespreking op maandag 11 november in Noordeloos. Hij overweegt een

amendement op het minderheidsvoorstel in te dienen. Als dat aanvaardt wordt, trekt hij zijn voorstel in.

Er volgt een uitgebreide besprekingsronde waarbij voor een deel dezelfde aspecten worden besproken als bij de bespreking in eerste termijn. Aan de ene kant: is de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) wel betrouwbaar genoeg? Hoe kan de synode met gezag 'ontraden' als we het onderling oneens zijn? Aan de andere kant: waarom niet meer dankbaarheid geuit voor de NBV die een verstaanbare en betrouwbare vertaling van Gods Woord is? Aan de minderheid van de commissie wordt gevraagd welke motieven geleid hebben tot het nieuwe en sterk afwijkende minderheidsvoorstel.

De opvattingen over de voorstellen blijken zeer uiteen te lopen. Er zijn afgevaardigden die menen dat het vrijgeven van een Bijbelvertaling voor Gods aangezicht alleen verantwoord is als die Bijbelvertaling geheel betrouwbaar is en dat kan niet van de NBV gezegd worden. Andere synodeleden noemen het juist een gewetenzaak om de NBV, die naar hun oordeel getuigt van een passie om de Bijbel in verstaanbare taal weer onder het volk te krijgen, te mogen gebruiken in de kerken.

De rapporteur van de meerderheid van de commissie, ds. M.J. Kater, reageert. Het is geen halsstarrigheid dat de meerderheid bij het 'ontraden' is gebleven. De commissie heeft geluisterd naar de argumenten die eerder, en ook in Noordeloos, uitgewisseld werden. Dat heeft ertoe geleid dat de classis in het nieuwe voorstel een andere plaats heeft gekregen en dat gesprek op de classis is niet formeel maar geestelijk bedoeld. De meerderheid van de commissie blijft er echter bij dat de synode door het ontraden van de NBV geestelijke leiding geeft. De commissie ziet geen andere weg.

Ook de rapporteur van de minderheid van de commissie, ds. A.C. Uitslag, spreekt. De minderheid van de commissie is niet van standpunt veranderd. Nog steeds vindt de minderheid van de commissie de NBV niet betrouwbaar genoeg. Echter: is het raadzaam een besluit te nemen zolang we elkaar niet vinden in een gezamenlijk oordeel over de betrouwbaarheid van deze vertaling? Vandaar het voorstel om nu pas op de plaats te maken en een kerkbrede bezinning op gang te brengen om in 2010 tot een kerkelijke uitspraak te komen.

Namens het studiedeputaatschap reageert prof. A. Baars. Hij roept de synode op alsnog te proberen tot één standpunt te komen. Hij neemt afstand van de gedachte dat deputaten niet met een uitspraak zijn gekomen. Dat is wel degelijk het geval. Unaniem stellen deputaten voor de kerkenraden te ontraden gebruik te maken van de NBV. Het voorstel van de minderheid van de commissie acht hij onverantwoord. Na drie jaar grondige en intensieve studie van deputaten kan de synode zich nu niet terugtrekken op het besluit van 2004 en een uitspraak voor zich uitschuiven. En daarbij: is dat dan geestelijke leidinggeven? Bovendien zal een nieuwe studie niet veel meer kunnen opleveren dan nu al op tafel ligt.

Prof. H.G.L. Peels geeft preadvies. Hij adviseert de synode het meerderheidsvoorstel te volgen, al meent hij persoonlijk dat het op een aantal cruciale punten te ver gaat. Hij adviseert de commissie met een beknopter en evenwichtiger voorstel te komen, de besluiten 4 en 5 anders te formuleren, gesprek op de classis op te nemen als vraag in het reglement op de kerkvisitatie en het hoofdbesluit te beperken tot het gebruik van de NBV in de eredienst.

Prof. J.W. Maris adviseert om de opdracht aan het nieuw te benoemen deputaatschap uit te breiden. Laten deze deputaten zich ook gaan bezinnen op de elementen die door meerderheid en minderheid zijn overwogen alsmede op de vragen die bij meerderheid en minderheid leefden.

De bespreking wordt opgeschort (zie art. 270).

Artikel 232

Sluiting

Oud. A.J. van der Wekken leest 2 Tim. 4: 9-18 en gaat voor in gebed, waarna de preses Ps. 51: 1 en 6 laat zingen en de elfde zitting sluit.

TWAALFDE ZITTING

donderdag 22 november 2007, 9.15 – 12.15 uur

Artikel 233

Opening

De preses opent de twaalfde zitting. Hij laat Ps. 32: 3 en 4 zingen en leest Psalm 32. Daarna gaat hij voor in gebed.

Artikel 234

Appel-nominaal

Oud. H. de Hek is vervangen door oud. W.L. Metz, ds. C.A. den Hertog door ds. B. de Graaf, oud. A.J. van der Wekken door oud. W. van Zwol en ds. W. van 't Spijker door ds. A. van de Weerd. Ds. B. de Graaf en ds. A. van de Weerd zijn voor het eerst ter synode en betuigen door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 235

Comité-generaal

*Artikel 236***Benoeming evangelisatieconsulenten**

Aan de orde is het rapport van deputaten evangelisatie en wel dat gedeelte dat spreekt over de benoeming van evangelisatieconsulenten. Hiermee correspondeert rapport 12 van commissie 2 (bijlagen 60 en 96). Aanwezig zijn de deputaten ds. H.J.Th. Velema (voorzitter) en ds. A.C. van der Wekken.

De synode besluit:

1. deputaten opdracht te geven om de tijdelijke benoeming van br. A. Dingemans tot evangelisatieconsulent per omgaande om te zetten in een benoeming voor onbepaalde tijd;
2. goedkeuring te geven aan de benoeming van drs. M.C. Mulder tot evangelisatieconsulent;
3. goedkeuring te geven aan de benoeming van zr. J.W. de Waard tot evangelisatieconsulent.

Omdat de zaken van de evangelisatie zijn afgerond besluit de synode:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor het werk dat zij hebben verricht;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

*Artikel 237-238***Comité-generaal***Artikel 239***Kerk en Israël/handelingen**

Omdat de bespreking van de rapporten over het werk van deputaten kerk en Israël is afgerond **besluit de synode:**

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor hun werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt ds. H.D. Rietveld die terugtreedt als deputaat.

*Artikel 240-241***Comité-generaal***Artikel 242***Schorsing**

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG TWAALFDE ZITTING

donderdag 22 november 2007, 13.30 – 17.15 uur

Artikel 243

Heropening

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 34: 1 en 2 gezongen.

Artikel 244

Appel-nominaal

Ds. M.J. Kater is vervangen door ds. M. Oppenhuizen. Oud. A.J. van der Wekken heeft zijn plaats weer ingenomen.

Artikel 245

Comité-generaal

Artikel 246

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/bezinning en deputaten – vervolg

De bespreking van het bezinnende deel van het rapport van deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en het daarmee corresponderende commissierapport wordt voortgezet (zie art. 197). De commissie rapporteert over de ingediende voorstellen in rapport 5A van commissie 4 (bijlage 97). De preses verwelkomt deputaat prof. J.W. Maris (voorzitter).

584

De voorzitter van deputaten spreekt zijn teleurstelling uit over het aangepaste commissievoorstel. Om praktische redenen laat de synode een principiële verantwoordelijkheid van de kerken vallen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen om, uitgaande van de instructie van deputaten, zich in het verlengde van de rapportage aan de synode 2001 nader te bezinnen op de verhouding tussen landelijke aansturing en plaatselijke implementatie van beleid en op de consequenties daarvan voor de taak van deputaten;
3. deputaten op te dragen aan de volgende generale synode van deze bezinning verslag te doen;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

De eerder genomen principebesluiten inzake het werk van deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland zijn hiermee definitief.

De preses dankt de deputaten die na deze synodale periode aftreden: ds. C.D. Affourtit, ds. H. van den Heuvel, br. P. de Jong en prof. J.W. Maris. Prof. Maris heeft 21 jaar deel uitgemaakt van het deputaatschap, waarvan vele jaren als voorzitter.

Artikel 247

Comité-generaal

Artikel 248

Quaestoraat

De preses deelt mee dat met betrekking tot het rapport van de quaestor **de synode** in comitézitting **besloot**:

1. de quaestor hartelijk dank te zeggen voor zijn werkzaamheden en hem décharge te verlenen;
2. de bijdragen vanuit de particuliere synodes vast te stellen op € 2,30 per (doop)lid per jaar;
3. de door de quaestor voorgelegde begroting voor de jaren 2008-2010 vast te stellen en hem te machtigen tot het doen van uitgaven tot de geraamde bedragen;
4. de quaestor opdracht te geven de quaestores van de particuliere synodes mee te delen dat de bijdrage voor de jaren 2008-2010 is vastgesteld op € 2,30 per (doop)lid per jaar en hen op te dragen deze bijdrage vóór 1 juli van elk jaar over te maken.

Artikel 249

Comité-generaal

Artikel 250

Zending en buitenland/reis- en verblijfskosten buitenlandse afgevaardigden

De preses stelt aan de orde: paragraaf 8 van het rapport van deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken, de gezamenlijke brief van deputaten voor de buitenlandse zending en deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken en het met deze stukken corresponderende rapport 15 van commissie 6 (bijlagen 48, 98 en 99).

453, 585,

585

Ds. H. Korving, deputaat voor de buitenlandse zending en deputaat voor correspondentie met de buitenlandse kerken, heeft grote moeite met het voorstel van de commissie. De generale synode nodigt buitenlandse gasten uit. De uitvoering wordt verzorgd door deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken en (deels, met name om praktische redenen) door deputaten voor de buitenlandse zending. Deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse

kerken stellen niet voor om de reis- en verblijfskosten van alle afgevaardigden te vergoeden. In principe blijft de bestaande praktijk gehandhaafd. Deputaten willen alleen ruimte bieden als buitenlandse kerken (bijv. in Oost-Europa) om financiële redenen niet op de uitnodiging zouden kunnen ingaan. Als het voorstel van de commissie wordt aanvaardt, overwegen deputaten voor de buitenlandse zending af te zien van het uitnodigen van afgevaardigden van de zendingskerken.

De rapporteur van de commissie, oud. J. Mauritz, reageert. De commissie acht het onjuist regelingen ter discussie te stellen die goed functioneren. Bovendien werkt het voorstel van deputaten voor de buitenlandse zending kostenverhogend.

Ds. H. Korving stelt voor uit te spreken:

De generale synode spreekt uit dat

1. de uitnodiging van buitenlandse gasten in principe de taak van de roepende kerk van de generale synode is;
2. deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken verzocht worden deze taak uit te voeren, terwijl zij om praktische redenen de uitnodiging van gasten uit de zendingsgebieden kunnen doen verlopen via deputaten voor de buitenlandse zending;
3. eventuele reis- en verblijfskosten voor rekening komen van de quaestor van de generale synode.

Dit voorstel gaat voor nadere bezinning naar de commissie. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 266).

Artikel 251-252

Comité-generaal

Artikel 253

Financiële zaken

De preses deelt mee dat **de synode** met betrekking tot het rapport van deputaten financiële zaken in comitézitting **besloot**:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. akkoord te gaan met de tot nu toe ondernomen acties inzake de nieuwe ANBI-regeling en deputaten op te dragen alle nodige vervolgcacties te ondernemen en hierover de kerken te informeren, hetzij via een brief, hetzij via De Wekker;
3. deputaten opdracht te geven om voor wat betreft de beloning van kerkelijke werkers overleg te starten met het bevoegde orgaan van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) teneinde een beloningsstructuur voor kerkelijk werkers op te zetten. Hierbij kunnen deputaten zich laten begeleiden door Christennetwerk GMV. Deputaten dienen kennis te nemen van de geldende regelingen binnen

- de Protestantse Kerk in Nederland. Vooruitlopend op de volgende generale synode kunnen zondig tijdelijke voorzieningen worden getroffen;
4. deputaten op te dragen alle kashoudende deputaatschappen op te dragen hun jaarrekeningen uiterlijk per 1 april van het volgende jaar op te leveren;
 5. alle kashoudende deputaatschappen op te dragen hun jaarrekeningen op te stellen volgens de 'Instructie Jaarrekeningen' van deputaten financiële zaken;
 6. deputaten te verzoeken de nodige acties te ondernemen om te komen tot meer uniformering van de jaarlijkse financiële rapportages. Daarbij is het van groot belang om naast de (aangepaste) begrotingen de gerealiseerde cijfers te rapporteren;
 7. akkoord te gaan met de begrote accountantskosten ad € 66.000,- incl. btw.
 8. integraal akkoord te gaan met de voorstellen en adviezen van deputaten financiële zaken zoals deze zijn verwoord in bijlagen 7.3 en 8 van het deputatenrapport;
 9. akkoord te gaan met de aanpassingen in de beroepsbrief, zoals verwoord in bijlage 4 van het deputatenrapport;
 10. in art. 4 van bijlage 36 K.O. de tweede zin te wijzigen in: Zij doen van het resultaat van dat onderzoek mededeling aan de kerkenraden, predikanten naar art. 6 K.O., emeritipredikanten en kashoudende deputaatschappen;
 11. deputaten op te dragen om in de traktementenbrief van december 2007 de kerkenraden te adviseren om bij onevenwichtigheden in de beloning ten gevolge van het nieuwe systeem individueel een compensatie toe te kennen;
 12. deputaten opdracht te geven ontwikkelingen m.b.t. de vergoeding van de ziektekostenpremies door andere relevante kerkgenootschappen, en dat in vergelijking met ons eigen kerkverband, nauwlettend te volgen en op de synode van 2010 hierover te rapporteren.
 13. opnieuw deputaten te benoemen.

Br. P.J. Boers, die terugtreedt als deputaat, ontvangt woorden van dank.

Artikel 254

Studiecommissie homofilie en homoseksualiteit

De bespreking van de instructie van de particuliere synode van het Noorden inzake een in te stellen studiecommissie homofilie en homoseksualiteit wordt hervat (zie art. 220). De commissie heeft de ingediende voorstellen verwerkt in rapport 1B van commissie 5 (bijlage 100).

Oud. A.D. Aarnoudse en ds. A.P. van Langevelde zijn akkoord met de wijze waarop de commissie hun voorstellen heeft verwerkt. De indieners van de andere voorstellen handhaven hun voorstel. Het voorstel van ds. P.D.J. Buijs en het voorstel van ds. A.A. Egas (over de pastorale handreiking 1986) worden bij stemming aanvaard. Het andere voorstel van ds. A.A. Egas en het voorstel van oud. A. Prins zijn verworpen omdat de synode het commissievoorstel aanvaardt.

De synode neemt het volgende besluit:

De generale synode

kennisgenomen hebbend van

1. de instructie van de particuliere synode van het Noorden d.d. 20 april 2006 met bijlagen, met de vraag een studiec commissie in te stellen om te komen tot een kerkelijke uitspraak over de plaats die homoseksuele broeders en zusters in de gemeente van Christus innemen en de pastorale zorg voor hen;
2. het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend

dat de particuliere synode van het Noorden overweegt dat het in het belang van de kerken is vragen rond homoseksualiteit zo breed mogelijk in de kerken aan de orde te laten komen;

1. dat in deze instructie nadrukkelijk wordt gerefereerd aan het besluit van de generale synode van 1986 om de kerken een pastorale handreiking aan te bieden;
2. dat de generale synode van 1986 heeft uitgesproken dat vragen naar de plaats van homoseksuele broeders en zusters in de gemeente van Christus de kerken in het algemeen aangaan;
3. dat het besluit van de generale synode 1986 niet de intentie had om te komen tot een kerkelijke uitspraak maar slechts een pastorale handreiking wilde bieden, maar dat deze in de kerkelijke praktijk wel als kerkelijke uitspraak is gaan functioneren;
4. dat de instructie van de particuliere synode van het Noorden zijn oorsprong vindt in de behandeling van een appelzaak die is afgehandeld;
5. dat de behandeling van de daaruit voortvloeiende appelzaken door de particuliere synode van het Noorden is omgebogen naar een instructie omdat de particuliere synode van het Noorden het niet in het belang van de kerken achtte deze zaak te behandelen onder druk van een appel;
6. dat uit de stukken ter toelichting van de instructie van de particuliere synode van het Noorden blijkt dat pastorale motieven in verband met de omgang met homoseksuele gemeenteleden een belangrijke rol hebben gespeeld;
7. dat in de instructie wel gesteld wordt dat vragen over homoseksualiteit binnen onze kerken en in samensprekingen en correspondentie met andere kerken geregeld aan de orde komen en tot onrust en spanningen hebben geleid, maar dat dit niet nader met feiten wordt onderbouwd;

overwegend

1. dat het geven van pastorale leiding voor de generale synode 1986 een belangrijk motief was;
2. dat de pastorale handreiking door de generale synode van 1986 werd

- beoordeeld als ‘goed gefundeerd’, ‘schriftuurlijk’ en ‘pastoraal’;
3. dat de formele status van de pastorale handreiking van de generale synode 1986 onvoldoende duidelijk is aangegeven;
 4. dat de generale synode 1986 zich niet voldoende gerealiseerd heeft tot welke consequenties genoemd besluit zou kunnen leiden;
 5. dat de generale synode van 1986 het belang onderstreept voor het geheel van de kerken om vanuit Schrift en belijdenis pastorale leiding te geven aan homoseksuele gemeenteleden;
 6. dat de pastorale en kerkordelijke aspecten van dit onderwerp die in de pastorale handreiking van 1986 niet of niet uitvoerig aan de orde komen maar in de praktijk van het kerkelijk leven en in de voorgeschiedenis van deze instructie wel een rol (zijn gaan) spelen, brede aandacht behoeven;
 7. dat homoseksuele broeders en zusters recht hebben op goede pastorale begeleiding;
 8. dat terecht door de particuliere synode van het Noorden is uitgesproken dat het belangrijk is om de vragen rondom homoseksualiteit zo breed mogelijk binnen de kerken aan de orde te laten komen;
 9. dat de vragen rondom homoseksualiteit intens genoemd kunnen worden en zowel de verhoudingen binnen de kerken als buiten de kerken raken;

van oordeel

1. dat de instructie wel verwijst naar de pastorale handreiking van de generale synode van 1986 maar dat de status hiervan onvoldoende duidelijk is;
2. dat de generale synode van 1986 niet beoogde een kerkelijke uitspraak te doen, maar dat de pastorale handreiking in de praktijk wel als zodanig is gaan functioneren;
3. dat niettemin bij een eventuele nader of opnieuw te formuleren kerkelijke uitspraak niet voorbijgegaan kan worden aan wat in de handreiking van 1986 naar voren is gebracht;
4. dat een toekomstige kerkelijke uitspraak gedaan dient te worden binnen het raam van de gereformeerde Schriftbeschouwing;
5. dat het waardering verdient dat de weg van kerkelijke appels door de particuliere synode van het Noorden is omgebogen naar een instructie, omdat het niet in het belang van de kerken is deze zaak te behandelen onder de druk van een appel;
6. dat vragen rondom homoseksualiteit niet geïsoleerd benaderd mogen worden zoals dat in bepaalde hedendaagse opvattingen over seksualiteit gebeurt, maar vanuit de bredere Bijbelse visie over menselijke relaties, liefde en seksualiteit;
7. dat in de toelichting op de instructie van de classis Zwolle belangrijke aandachtspunten voor de bezinning worden aangedragen;

besluit

een studietoelichting in te stellen die de kerken zal dienen met:

1. een rapport waarin een Bijbels verantwoorde visie wordt gegeven op homoseksualiteit en homoseksuele relaties, om de generale synode van 2010 in de gelegenheid te stellen hierover een kerkelijke uitspraak te doen;

2. een pastorale handreiking, die op basis van de onder 1. genoemde visie aandacht schenkt aan alle relevante aspecten van de vraag naar de plaats die homoseksuele broeders en zusters in de gemeente van Christus innemen en de pastorale zorg voor hen;
3. hetgeen in de pastorale handreiking 1986 over homoseksualiteit is gezegd voor Bijbels te houden totdat de generale synode van 2010 hierover een kerkelijke uitspraak heeft gedaan.

Artikel 255

Deputaten eenheid gereformeerde belijders/herziening Statenvertaling – vervolg

De bespreking van de zaak van de herziening van de Statenvertaling wordt hervat (zie art. 190).

Oud. J.C. Westeneng dient als voorstel in:

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. de appendix bij het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders inzake de herziening van de Statenvertaling (HSV);
2. het feit dat van de HSV reeds een belangrijk deel beschikbaar is, t.w. het volledige Nieuwe Testament, de Psalmen en enkele andere boeken van het Oude Testament;

overwegend

1. dat tot op dit moment het werk aan de HSV alleen ter sprake is geweest in het kader van de samenwerking met de Gereformeerde Bond;
2. dat onze betrokkenheid in dit kader tot uitdrukking is gebracht door zitting te nemen in het bestuur en participatie in de werkgroepen op persoonlijke titel;
3. dat een deel van de kerken uitziet naar het gereedkomen van een complete uitgave van de HSV om die in de kerken te gebruiken;
4. dat dit deel van de kerken gediend is met spoedige beoordeling van de HSV;
5. dat verwacht mag worden dat de gehele HSV binnen enkele jaren gereed zal zijn;
6. dat in de kerkelijke praktijk blijkt dat het taalgebruik in de Statenvertaling in bepaalde opzichten verouderd is;

constaterend

1. dat de HSV via het rapport van deputaten eenheid op de synode aan de orde is gesteld;
2. dat het moderamen deze zaak vervolgens ter beoordeling aan commissie 3 (pastoraat en eredienst) heeft toevertrouwd;
3. dat gezien de gehanteerde uitgangspunten, beoogd wordt de verstaanbaarheid

van de Statenvertaling te dienen;

4. dat met dankbaarheid kennis wordt genomen van wat tot nu toe is verschenen;
5. dat er binnen onze kerken nog geen deputaatschap is dat de generale synode van advies kan dienen m.b.t. de HSV;

van oordeel

1. dat de kerken gediend zijn met een gefundeerd oordeel inzake de HSV;
2. dat de kerken daartoe tijdig stappen dienen te ondernemen;
3. dat het zeer ongewenst is, mede gezien de ervaringen met de beoordeling van de NBV, daarmee te wachten tot de HSV in zijn geheel gereed is;

besluit

een deputaatschap in te stellen, dan wel deze taak aan een bestaand deputaatschap toe te vertrouwen, dat de kerken dient met een gefundeerd rapport inzake de HSV en daarvan op de volgende generale synode verslag uit te brengen.

Het moderamen dient het volgende voorstel in:

De synode

kennis genomen hebbend van

1. de appendix bij het rapport van deputaten eenheid inzake de herziening van de Statenvertaling (HSV);
2. het bijbehorende rapport van de synodale commissie;

gehoord

de bespreking ter vergadering;

overwegende

1. dat tot op dit moment het werk aan de HSV alleen ter sprake is geweest in het kader van de samenwerking met de Gereformeerde Bond;
2. dat onze betrokkenheid in dit kader tot uitdrukking is gebracht door zitting te nemen in het bestuur en participatie in de werkgroepen op persoonlijke titel;
3. dat de synode 2004 uitdrukkelijk van oordeel was dat er geen sprake is van een kerkelijke betrokkenheid bij dit werk van de zijde van onze kerken;
4. dat tot op heden de kerken niet via de kerkelijke weg verzocht hebben om een uitspraak inzake de HSV;

besluit

1. op dit moment geen inhoudelijke uitspraak te doen inzake de HSV;
2. af te wachten of in 2010 via de weg van een instructie om een uitspraak in dezen wordt verzocht.

De voorstellen gaan voor nader beraad naar de commissie. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 272).

*Artikel 256***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/brief landelijke vergadering NGK**

Aan de orde is de brief van de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 18 september 2007 betreffende de website 'kerk en homoseksualiteit' (zie art. 198) en rapport 4 van commissie 4, voor zover dat handelt over deze brief (bijlagen 82 en 84).

De synode besluit:

1. niet deel te nemen aan het ontwikkelen en beheren van een website met Bijbels verantwoord materiaal over homoseksualiteit en een christelijke omgang met homoseksuele gemeenteleden;
2. van dit besluit kennis te geven aan de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken.

*Artikel 257***Studie- en stimuleringsfonds – vervolg**

De preses heropent de bespreking van het rapport van deputaten studie- en stimuleringsfonds. De commissie heeft zich beraden op de ingediende voorstellen en rapport 8A van commissie 6 ingediend (bijlage 101). Aanwezig is deputaat br. J.C. Westeneng.

587

De indieners van voorstellen zijn akkoord met de manier waarop de commissie hun voorstellen verwerkt heeft.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. het 'voorstel tot regeling van het studiefonds', zoals verwoord in het rapport van deputaten over te nemen waarbij bij art. 10 lid 3.2 achter 'huurwaardeforfait eigen woning' moet worden toegevoegd: waarbij de eerste € 1.500,- is vrijgesteld;
3. het 'voorstel tot regeling van het stimuleringsfonds' zoals verwoord in het rapport van deputaten over te nemen met uitzondering van voorstel 7;
4. in het geval er voor de volgende generale synode een profileringsfonds en/of noodfonds moet(en) worden opgezet, deputaten studie- en stimuleringsfonds en deputaten-financieel van de Theologische Universiteit met elkaar in overleg te laten treden, enerzijds teneinde te voorkomen dat er wellicht vier fondsen ontstaan die elkaar mogelijk overlappen, en anderzijds om de generale synode te dienen met onderling afgestemde voorstellen;
5. opnieuw deputaten te benoemen.

Br. G.A. Bolink, die terugtreedt als deputaat, ontvangt woorden van dank.

*Artikel 258***Radio- en televisiediensten - vervolg**

De bespreking van de rapporten over het werk van deputaten radio- en televisiediensten wordt heropend (zie art. 181). Na beraad heeft de commissie een nieuw rapport ingediend: rapport 3B van commissie 2 (bijlage 102).

587

Oud. M.H. Baan trekt zijn voorstel in.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. de instructie van deputaten als volgt vast te stellen:

Instructie voor deputaten radio- en televisiediensten

Artikel 1. De generale synode benoemt vier deputaten voor radio- en televisiediensten.

Artikel 2. Tot de taak van deputaten behoort:

- a. het vertegenwoordigen van de Christelijke Gereformeerde Kerken in de stichting Zendtijd voor Kerken te Hilversum, die de technische en organisatorische verzorging van de aan de kerken toegewezen zendtijd behartigt;
- b. het aanwijzen van kerken die aan uitzending meewerken;
- c. er daarbij op te wijzen dat een televisiedienst die wordt uitgezonden onder verantwoordelijkheid van een christelijke gereformeerde kerk, volgens besluit van de generale synode 1965 en 1980, een evangelisatorisch karakter dient te hebben;
- d. het binnen de stichting erop toezien dat uitzendingen die niet het specifieke karakter van een radio- of televisiedienst hebben worden gebruikt om mensen te bereiken die van het evangelie vervreemd zijn of die het evangelie niet kennen;
- e. het onderhouden van contact met predikanten en/of andere leden van de kerken die zich in opdracht van de kerken intensief met het gebruik van de massamedia bezighouden;
- f. zich te oriënteren op en te laten voorlichten over eventuele nieuwe mogelijkheden om het evangelie landelijk en plaatselijk via de massamedia te verbreiden;
- g. het voorlichten van de kerken over de mogelijkheden die er zijn om plaatselijke diensten met gebruik van moderne middelen in de huiskamer te brengen;
- h. het dienen van de kerken met bezinning op en voorlichting over het omgaan met privacygevoelige gegevens.

Artikel 3. Deputaten leggen van hun werkzaamheden verantwoording af aan de generale synode.

3. deputaten op te dragen te bevorderen dat bij de uitzending van kerkdiensten wordt vermeld dat de plaatselijke kerkenraad verantwoordelijk is voor de inhoud van de dienst;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt ds. N. Ribbers die terugtreedt als deputaat.

Artikel 259

Schorsing

De vergadering wordt geschorst in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG TWAALFDE ZITTING

donderdag 22 november 2007, 19.00 – 21.00 uur

Artikel 260

Heropening

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Ps. 26: 1, 2 en 3.

Artikel 261

Appel-nominaal

Ds. G. van Roekel is vervangen door ds. B. de Graaf. Ds. C.A. den Hertog en ds. W. van 't Spijker hebben hun plaats weer ingenomen.

Artikel 262

Comité-generaal

Artikel 263

Financiële zaken/omslagen

De preses deelt met dat de synode in comitézitting met betrekking tot het rapport van deputaten financiële zaken besloot:

1. alle jaarrekeningen 2004, 2005 en 2006 goed te keuren en décharge te verlenen aan de onderscheiden deputaatschappen voor het gevoerde beleid;
2. deputaten décharge te verlenen voor het uitgeoefende toezicht op de onderscheiden deputaatschappen;
3. akkoord te gaan met de voorstellen van deputaten om de normen voor het eigen vermogen van de Theologische Universiteit, De Wekker en het Landelijk Kerkelijk Bureau aan te passen;

4. de minimumbijdragen van de kerken aan de deputaatschappen voor 2008, 2009 en 2010 vast te stellen op de volgende bedragen per (doop)lid per jaar:

Kas	Deputaatschap	2005-2007		2008-2010
1	TUA	€ 2,75	wordt	€ 3,10
2	Studiefonds	€ 0,40	wordt	€ 0,00
3	Emeritikas	€ 18,75	wordt	€ 21,50
4	Varenden	€ 1,00	wordt	€ 1,05
5	KJO	€ 2,50	wordt	€ 3,50
6	Gezondheidszorg	€ 1,30	wordt	€ 1,35
7	OB&A	€ 1,85	wordt	€ 4,40
8	Evangelisatie	€ 4,10	blijft	€ 4,10
9	Israël	€ 0,75	wordt	€ 0,45
10	Zending 1)	€ 10,75	wordt	€ 11,20
11	Diaconaat	€ 4,50	wordt	€ 3,75
12	SGJ	€ 1,60	blijft	€ 1,60
	Totaal	€ 50,25		€ 56,00

1) periode 2008-2010: inclusief inkomsten uit andere bronnen, zoals zendingsdagen;

5. de kashoudende deputaatschappen:
- te informeren over de voor hen vastgestelde minimumbijdragen per (doop)lid per jaar;
 - op te dragen hun begrotingen voor de jaren 2008, 2009 en 2010 op de vastgestelde minimumbijdragen per (doop)lid af te stemmen en voor 1 april 2008 de aangepaste begroting over te leggen aan deputaten financiële zaken; interen op het vermogen beneden de daarvoor geldende norm is niet toegestaan, met uitzondering van deputaten studie- en stimuleringsfonds;
 - te machtigen tot het doen van geraamde uitgaven binnen de aldus gecorrigeerde begrotingen;
6. alle kashoudende deputaatschappen op te dragen de bijdragen die deze deputaatschappen voorstellen aan de generale synode 2010 (voor de periode 2011-2013) vast te stellen met inachtneming van de volgende drie factoren:
- de inflatiecorrectie welke door deputaten financiële zaken eind 2009 zal worden bekendgemaakt;
 - de hoogte van het vermogen conform de daartoe bepaalde regeling;
 - nieuw beleid kan uitsluitend worden overwogen in het kader van het verminderen of afbouwen van bestaand beleid;
7. deputaten op te dragen eind 2009 aan alle kashoudende deputaatschappen de inflatiecorrectie mede te delen;
8. bij de kashoudende deputaatschappen erop aan te dringen dat de jaarrekening

- voor het jaar 2009 en de begrotingen voor de periode 2011-2013 uiterlijk 1 april 2010 bij deputaten financiële zaken worden aangeboden;
9. de begroting van deputaten landelijk kerkelijk bureau goed te keuren;
 10. deputaten opdracht te geven een commissie in te stellen, aangevuld met enkele deskundigen van buiten deputaten, om een bezinning uit te voeren op:
 - het aantal deputaatschappen;
 - de omvang en de activiteiten van die deputaatschappen;
 om voorstellen voor de generale synode van 2010 te formuleren teneinde de kerkelijke omslagen voor de deputaatschappen beheersbaar te houden;
 11. deputaten op te dragen de kerken door middel van een folder te informeren over de vastgestelde omslagen voor de periode 2008-2010;
 12. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 264

Comité-generaal

Artikel 265

Quastoraat/reiskosten afgevaardigden

De preses deelt mee dat de synode in comitézitting met betrekking tot het rapport van de quaestor besloot:
met ingang van de generale synode 2010 kunnen alle reiskosten, gemaakt voor het synodewerk, worden gedeclareerd.

Artikel 266

Zending en buitenland/reis- en verblijfskosten buitenlandse afgevaardigden – vervolg

De bespreking van rapport 15 van commissie 6 wordt hervat (zie art 250).

De commissie neemt het voorstel van ds. H. Korving niet over. Het bevat verschillende onduidelijkheden en biedt de quaestor onvoldoende basis om beleid op te maken.

Bij stemming wordt het voorstel van ds. H. Korving verworpen.

De synode besluit:

1. reis- en verblijfskosten van gasten die deputaten zending uitnodigen komen voor rekening van deputaten zending;
2. reiskosten voor gasten die deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken uitnodigen komen voor rekening van deze gasten;
3. eventuele verblijfskosten voor deze gasten komen voor rekening van deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken.

*Artikel 267***Sluiting**

Ds. R. van de Kamp leest Psalm 85 en gaat voor in gebed. De preses laat Ps. 85: 3 en 4 zingen waarna hij de twaalfde zitting sluit.

DETIENDE ZITTING

vrijdag 23 november 2007, 9.15 – 11.45 uur

*Artikel 268***Opening**

De preses opent de dertiende zitting. Hij laat Ps. 57: 5, 6 en 7 zingen en leest Op. 19: 11-16. Daarna gaat hij voor in gebed.

*Artikel 269***Appel-nominaal**

Oud. A.J. de Jong is vervangen door oud. S. Brink, oud. A.J. van der Wekken door oud. W. van Zwol, oud. J.C. van den Berge door oud. D. Koole en oud. A. Prins door oud. M. Boone. Oud. D. Koole betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

*Artikel 270***Nieuwe Bijbelvertaling – vervolg**

De bespreking van het rapport van het studiedeputaatschap Nieuwe Bijbelvertaling wordt voortgezet (zie art. 231). Meerderheid en minderheid van de commissie hebben elkaar gevonden en een nieuw gezamenlijk rapport ingediend: rapport 5A-1 van commissie 3 (bijlage 103). Namens het deputaatschap is prof. A. Baars (voorzitter) aanwezig.

588

Ds. A.P. van Langevelde handhaaft vooralsnog zijn voorstel. Het valt hem zwaar zich bij de commissie aan te sluiten. De toevoeging van de woorden 'met klem' is een aanscherping die hem moeite geeft.

In de besprekingsronde voeren verschillende afgevaardigden het woord, soms op een persoonlijke manier. Er wordt dankbaarheid uitgesproken voor dit gezamenlijke voorstel. Er wordt echter ook teleurstelling en moeite verwoord. Enkele afgevaardigden geven aan niet met het voorstel te kunnen meegaan. Zij kunnen niet ontraden waar ze zelf dankbaar voor zijn. Ook wordt gezegd dat de moeizame en langdurige besprekingen tot nu toe het voor de synode onmogelijk hebben gemaakt om nog een besluit te nemen waarmee aan de kerken geestelijke

leiding gegeven wordt.

De voorzitter van deputaten geeft aan dat de toevoeging 'met klem' bij een aantal deputaten op bezwaar zal stuiten; zelf kan hij er wel mee leven. Deputaten hebben geen bezwaar tegen het nieuwe besluit 4.

Ds. J.W. van Pelt stelt voor:

in 'besluit 2' de woorden 'met klem' te laten vervallen.

Ds. P.D.J. Buijs stelt voor:

besluit 4 als volgt te formuleren:

in het reglement op de kerkvisitatie onder I 'Dienst des Woords en der sacramenten' als nieuwe vraag 14 op te nemen:

'Indien u gebruikmaakt dan wel overweegt gebruik te gaan maken van de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV), hoe weegt u het besluit van de generale synode 2007 ten aanzien van de NBV?'

(vervolgens de nummering aanpassen).

De commissie neemt het voorstel van ds. J.W. van Pelt niet over, het voorstel van ds. P.D.J. Buijs wel. Het amendement van ds. J.W. van Pelt wordt bij stemming verworpen.

De preses houdt een peiling over het commissievoorstel. Dat blijkt op voldoende steun te kunnen rekenen. Bij stemming zijn 35 afgevaardigden voor het commissievoorstel en 16 tegen. Daarmee is het commissievoorstel aanvaard en het voorstel van ds. A.P. van Langevelde niet aanvaard. Ds. A. van de Bovekamp, ds. L.C. Buijs, oud. P. Langeler, oud. S. Brink, diak. B. Vianen, ds. C.D. Affourtit, ds. A.P. van Langevelde, ds. E.B. Renkema, ds. W. van 't Spijker, oud. M.H.J. Bron en oud. B.R. Steenberghe verzoeken om aantekening in de Acta van hun tegenstem. Dat wordt hun toegezegd.

Het synodebesluit luidt:

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV);
2. de rapporten van haar commissie;

gehoord

de bespreking in de vergadering;

overwegend

1. dat zij om tot een verantwoord besluit te komen inzake het gebruik van de NBV alles wat in de constateringen, overwegingen en oordeelsvorming van

- het besluit van de generale synode 2004 staat en nog altijd van toepassing is, alsmede de inhoud van de brief d.d. 29.11.2004 dient mee te wegen;
2. dat het werk van het studiedeputaatschap beoordeeld dient te worden in het licht van de opdracht die de generale synode 2004 aan de deputaten heeft verstrekt;
 3. dat de deputaten erop gewezen hebben dat de NBV het op verschillende punten moeilijk maakt om zonder meer te spreken van een betrouwbare en dus kerkelijk bruikbare vertaling;
 4. dat niet al deze punten van hetzelfde gewicht zijn en/of even zwaar gewogen worden door de afzonderlijke deputaten;
 5. dat uit de enquête is gebleken dat in meer dan de helft van de kerken de NBV op de een of andere manier gebruikt wordt en door velen de NBV gezien wordt als een goede en betrouwbare vertaling;
 6. dat vanwege de doeltaalgerichte vertaling men binnen de kerken wellicht meer gelet heeft op verstaanbaarheid dan op betrouwbaarheid;
 7. dat kennismaken van wat deputaten naar voren hebben gebracht in hun rapport kan bijdragen tot een gefundeerde oordeelsvorming binnen de kerken;
 8. dat deze gefundeerde oordeelsvorming des te meer vrucht zal afwerpen wanneer binnen de kerkenraden met elkaar over deze vertaling van het Woord van God doorgesproken wordt;
 9. dat vanwege het – ondanks de uitnodiging daartoe – niet deelnemen aan de totstandkoming van de NBV verlegenheid en bescheidenheid gepast zijn in de kritiek op het resultaat en in eventuele contacten met het Nederlands Bijbelgenootschap over een mogelijke revisie;
 10. dat er een revisie van de NBV is gepland;

van oordeel

1. dat deputaten met hun rapport de generale synode op zodanige wijze hebben gediend dat zij kan komen tot een gefundeerd oordeel over de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de NBV, waarmee de kerken gediend zijn;
2. dat gebleken is:
 - a. dat het werken vanuit het principe dat vertalen aan de theologie voorafgaat in ieder geval de nodige vragen oproept en openlaat, en dit onder meer blijkt uit het feit dat onvoldoende de eenheid van Oude en Nieuwe Testament door vertalingen in de NBV tot uitdrukking komt;
 - b. dat ten aanzien van de verhouding doeltaalgerichtheid-brontekstgetrouwheid de NBV er uitnemend in geslaagd is doeltaalgericht te zijn, maar dat op zijn minst meer dan eens de doeltaalgerichtheid ten koste gegaan is van de brontekstgetrouwheid, zoals gebleken is uit een groot aantal zwakke en onjuiste vertaalkeuzes en tevens dat belangrijke Bijbelse woorden verdwenen zijn en de alternatieven daarvoor vragen op kunnen roepen;
 - c. dat de NBV doorgaans wel het Schriftberoep in de belijdenisgeschriften ondersteunt, maar dat er omgekeerd wel teksten zijn in de NBV die zo vertaald zijn dat ze in een andere richting wijzen dan in de klassiek reformatorische opvatting het geval is;

- d. dat op diverse andere belangrijke punten - inleidingen op de Bijbelboeken, de wijze waarop de apocriefe boeken zijn opgenomen, het hoofdlettergebruik en de weergave van de Godsnaam - keuzes zijn gemaakt die theologische en/of gevoelsmatige bezwaren oproepen;
- 3. dat de kerken niet gediend zijn met louter een synodaal verbod en evenmin met een vrijgeven zonder meer, gezien:
 - a. de verschillende weging van de aan het licht gekomen bezwaren;
 - b. de huidige praktijk van het kerkelijk leven;
- 4. dat het in het licht van het bovenstaande de roeping van de kerken is alles wat mogelijk is te doen om te komen tot een herziene versie van de NBV, mede gezien het reeds veelvuldig gebruik van deze vertaling;
- 5. dat de generale synode niet met een beroep op een reeds ontstane praktijk zich nu kan onthouden van een gefundeerd oordeel;

spreekt uit

dat er nog te veel aspecten van de NBV vragen oproepen of openlaten om met algemene vrijmoedigheid uit te spreken dat voldoende duidelijk is gebleken dat de NBV een genoegzaam betrouwbare vertaling is van het Woord van God en het daarom van wijsheid en voorzichtigheid getuigt om het kerkelijk gebruik ervan te ontraden;

en besluit

- 1. de deputaten hartelijk te danken voor hun grondige studie en rapport;
- 2. de kerken met klem te ontraden in de eredienst gebruik te maken van de NBV;
- 3. aan kerkenraden te vragen bij hun besluitvorming niet alleen het heil van de eigen gemeente op het oog te hebben, maar ook dat van de kerken in hun geheel;
- 4. in het reglement op de kerkvisitatie onder I 'Dienst des Woords en der sacramenten' als nieuwe vraag 14 op te nemen:
'Indien u gebruikmaakt dan wel overweegt gebruik te gaan maken van de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV), hoe weegt u het besluit van de generale synode 2007 ten aanzien van de NBV?'
(vervolgens de nummering aanpassen);
- 5. een nieuw deputaatschap te benoemen dat de opdracht krijgt:
 - a. het rapport van het studiedeputaatschap voor commentaar voor te leggen aan de verantwoordelijken voor de NBV;
 - b. na verwerking van dit commentaar het rapport van het studiedeputaatschap samen te vatten in een goed lees- en verstaanbare brochure en deze zo spoedig mogelijk aan de kerken aan te bieden;
 - c. (eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte) een positief-kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV en daarover aan de volgende synode te rapporteren;
- 6. de kerken van dit besluit op de hoogte te stellen en in een afzonderlijke brief dit besluit toe te lichten.

De preses gewaagt van een moeizame bespreking waarbij soms gewetens spraken èn een besluit dat tegengestelde gevoelens oproept. Schaamte daarover zal ons geen kwaad doen. Laten we hopen en bidden dat dit besluit tot zegen van de kerken zal zijn, al beseffen we ook dat deze woorden soms moeilijk te verwerken zijn.

Artikel 271

Eredienst/algemeen – vervolg

589 Aan de orde is rapport 4A-2 van commissie 3 (bijlage 104); zie art. 186.

De synode besluit:

in het concepthuwelijksformulier na de zin: 'Zo behoort ook de vrouw haar man respectvol lief te hebben en zich ten goede voor hem in te zetten', toe te voegen: Zoals de apostel Paulus schrijft: 'Gelijk de gemeente onderdanig is aan Christus, zo ook de vrouw aan haar man.'

Artikel 272

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/herziening Statenvertaling – vervolg

589 De bespreking van de zaak van de herziening van de Statenvertaling wordt voortgezet (zie art. 255). De commissie heeft een nieuw rapport ingediend: rapport 8A van commissie 3 (bijlage 105).

De preses erkent dat het moderamen een kerkordelijke fout heeft gemaakt. De zaak van de herziening van de Statenvertaling is niet langs de kerkelijke weg op de synodetafel gekomen en is dus geen kerkelijke zaak. Het voorstel van oud. J.C. Westeneng c.s. kan daarom niet in bespreking komen.

In de besprekingsronde wordt de opvatting van het moderamen van relativerende opmerkingen voorzien. De zaak van de Bijbelvertaling hoort naar art. 30 K.O. op de synode en art. 50 K.O. verzet zich daar niet tegen. Is het voorstel van het moderamen niet meer gewoonterecht dan kerkrecht? Er staat de vergadering niets in de weg om tot bespreking te komen en besluiten te nemen.

Omdat er geen consensus ontstaat, wordt besloten dat het moderamen de zaak terugneemt en advies zal vragen aan prof. H.J. Selderhuis en prof. W. van 't Spijker. In de zitting van 11 december zal het moderamen rapporteren.

De bespreking wordt opgeschort (zie art. 287)

Artikel 273-274

Comité-generaal

Artikel 275

Benoemingen

De preses deelt mee dat in comitézitting de volgende benoemingen in deputaatschappen zijn gedaan:

1] Het beheer van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeritipredikanten, predikantsweduwen en –wezen naar art. 13 K.O.

C. van Beveren, Middelburg, 1e penningmeester; A.W.M. Witteveen, Apeldoorn, 2^e penningmeester.

2] Theologische Universiteit

2.2 Deputaten financieel van de Theologische Universiteit

L. Bioch, Apeldoorn; M. van de Groep, Hasselt; P.A.A.J. Hurkmans RA, Hierden; P. Vree, Pesse; mr.drs. J.Th. Weijenberg, Nieuwerkerk aan den IJssel; *secundus*: drs. G.A. Bolink RA, Vianen. Deze benoemingen zijn voorlopig.

3] Kerk en Israël

ds. J.G. Schenau, Goes, 1^e secretaris; drs. F.W. van der Rhee, Nieuwerkerk aan den IJssel, 2^e secretaris; H.H. van Braak, Veenendaal, 1^e penningmeester; F. Voorrips, Wageningen, 2^e penningmeester; drs. C.J. van den Boogert, Elburg, adviseur.

4] Buitenlandse zending

drs. H. Korving, Leerdam, voorzitter; drs. C.C. den Hertog, Surhuisterveen, secretaris; J.W. Bobeldijk, Bosch en Duin, penningmeester; R. Hoogendoorn, Ridderkerk; W. Uittenbogaard, Noordgouwe; R. Wemmenhove, Drachten; drs. A. van der Zwan, Sliedrecht.

6] Onderlinge bijstand en advies

J. Ouwehand, Bennekom, voorzitter; C. Langelaar, Almere, secretaris; J. Verhoef RA, Rijnsburg, penningmeester; drs. E.J. van Genderen RA, Sliedrecht; F.S. Kapitein AA, Hoogeveen; *secundi*: H.J. Dekker AA, Zwolle; mevr. H.R. Hakvoort-Koelewijn, Spakenburg; P.J. Klumpenaar RA, Veenendaal; drs. R.J. van der Moolen, Hoofddorp; mevr. E. Wiegman, Alphen aan den Rijn.

7] Radio- en televisiediensten

drs. C. van Atten, 's-Gravenhage-Rijswijk; ds. M. Groen, Emmen; ds. A. Hilbers, Zwolle; ds. H.D. Rietveld, Nijkerk; *secundus*: drs. E.J. van der Linde, Rotterdam-Alexanderpolder.

8] Geestelijke verzorging van de varenden

A. Bonninga, Dordrecht; T.E. Bor, Sliedrecht; ds. J.H. van Dijk, Ameide; drs. W.M. den Hertog, Rozenburg; J. Mauritz, Naarden; ds. W.W. Nijdam, Alblasserdam.

9] Geestelijke verzorging van de militairen

L.G. Boogerd, Huizen; drs. H. de Bruijne, Utrecht; ds. P. van Dolderen, Noordscheschut; H.K. Evers, Steenwijk; H. Haar, Zwolle; A. van Klaarbergen, Zwolle; N. van der Lugt, Vleuten.

10] Kerkjeugd en onderwijs

drs. B.L.C. Aarnoudse, Meerkerk; mevr. J.H. de Boer-Moret, Maarssen; drs. A. van de Bovekamp, Mussel; ds. L.C. Buijs, Groningen; J. Mauritz, Naarden; mevr. drs. L.A. Rijkse, Gouda; W. Zeeders, Dordrecht.

11] Pastoraat in de gezondheidszorg

J.W. Baan, Bennekom; mevr. drs. J. van Dijk, Leusden; J. van Gilst, Goes; ds. P.W. Hulshof, Leeuwarden; mevr. A. Reitsma, Zeist; drs. J.P. Roubos, Veenendaal; mevr. A. Valkenburg, Veenendaal; drs. F. Visscher, 's-Gravenpolder; ds. J. van der Wal, Enschede *secundi*: mevr. H.W. den Butter-de Haas, Culemborg; mevr. L. Romkes, Leiden.

12] Diaconaat

ds. K.T. de Jonge, Nieuwegein, voorzitter; mevr. T.T. Drayer-Quist, Grijskerke, secretaris; W.J.P. Boers, Sliedrecht, penningmeester; L. den Butter, Alphen aan den Rijn; J.J. van der Knijff, Rijnsaterwoude; A. Luyer, Hilversum; mevr. J.H. de Oude-Floor, Zoetermeer; drs. B. Reinders, Zwaagwesteinde; M. van der Zwan, Hulshorst; *secundus*: drs. L.A. den Butter, Culemborg.

13] Redactie van De Wekker

drs. G. van Roekel, Putten, hoofdredacteur; ds. H.K. Sok, Drogeham, eindredacteur; drs. C.C. den Hertog, Surhuisterveen; ds. M.J. Oosting, Biezeling; ds. H. Polinder, Urk; mevr. drs. M. Renkema-Hoffman, Haarlem; mevr. E. Spiering-de Hek, Vleuten; dr.ir. J.A. Voorthuizen, Kampen.

14] Redactie van het Jaarboek

ds. G.P.M. van der Linden, Dokkum; drs. R.W.J. Soeters, Leeuwarden; ds. H.J.Th. Velema, Hoogeveen; *secundus*: ds. D. Quant, Huizen.

15] Kerkorde en kerkrecht

mevr. drs. C.Th. Boerke, Apeldoorn; ds. P.D.J. Buijs, Harderwijk; mr. H.M. Dunsbergen, Middelburg; ds. H. van den Heuvel, Dordrecht; ds. D. Quant, Huizen; prof. dr. H.J. Selderhuis, Hasselt; drs. A. Wagenaar, Aalten.

16] Contact met de overheid

prof. dr. T.M. Hofman, Apeldoorn, voorzitter; mr. H. de Hek, IJsselmuiden,

secretaris & gedelegeerde in het C.I.O.; J.W. Overeem, Lunteren, plaatsvervangend gedelegeerde in het C.I.O.; drs. G.L. Born, Dronten; ds. C.A. den Hertog, Apeldoorn; prof.dr.ir. H. Jochemsen, Bennekom; mr. H.M. Oevermans, Bennekom; *secundus*: drs. A. Hakvoort, Maarssen.

18] Buitenlandse kerken

drs. L.A. den Butter, Culemborg; ds. C.A. den Hertog, Apeldoorn; drs. M.J. Kater, Zeist; drs. H. Korving, Leerdam; prof.dr. H.G.L. Peels, Apeldoorn; ds. J.G. Schenau, Goes; ds. D. van der Zwaag, Veenendaal; *secundus*: dr. J.W. van Pelt, Oud-Beijerland.

19] Vertegenwoordiging van de kerken

ds. D. Quant, Huizen, voorzitter; drs. G. van Roekel, Putten, secretaris; ds. P.D.J. Buijs, Harderwijk; ds. J. Westerink, Urk.

20] Financiële zaken

J.W. Storm RA, Drachten, voorzitter; J.P. Engelfriet, Hellevoetsluis; A. Goossensen AA, Ermelo; mevr. K.J. Hovius-Hoogerwerf RA, Haarlem; R.L. Poot AA, Nieuwerkerk aan den IJssel; *secundus*: G.A. Werkman RA, Apeldoorn.

21] Landelijk Kerkelijk Bureau

drs. A.J. van der Wekken, Leerdam, voorzitter; P.Y. Hut, Zoetermeer, secretaris; J. Verhoef RA, Rijnsburg, penningmeester; drs. B. van Amerongen, Hooglanderveen (vanuit deputaten evangelisatie); L. den Butter, Alphen aan den Rijn (vanuit deputaten diaconaat); R. Hoogendoorn, Ridderkerk (vanuit deputaten buitenlandse zending).

22] Kerkelijke archieven

drs. R.W.J. Soeters, Leeuwarden, voorzitter; mevr.drs. C.Th. Boerke, Apeldoorn, secretaris; F. van der Hart, Krimpen aan den IJssel (archivaris voor de stukken van 1980 tot heden); mr. C.J. van Heel, Hattem, (archivaris voor de stukken vóór 1980); L. van Beveren, Noord-Scharwoude; drs. A.A. van der Houwen, Rozenburg; ds. H.J.Th. Velema, Hoogeveen.

24] Voortijdige ambtsbeëindiging predikanten

ds. D. Quant, Huizen, voorzitter; D. Blom RA, Barendrecht; mr. H.E. Davelaar, Zwolle; ir. J.A. Kardol MA, Huizen; P.J. Klumpenaar RA, Veenendaal.

25] Quaestoraat van de generale synode

G.P. Groeneveld, Hendrik Ido Ambacht, 1^e quaestor; J. Lokhorst, Nunspeet, 2^e quaestor.

26] Vertrouwenscommissie predikanten

ds. J. van Dijken, Ridderkerk; ds. J. Westerink, Urk; R. Procee, Enschede; *secundi*: ds. P.D.J. Buijs, Harderwijk; drs. G. van Roekel, Putten; dr.ir. J.A. Voorthuizen, Kampen.

De synode besloot: 'Het moderamen te machtigen om samen met de vertrouwenscommissie te zoeken naar drie adviserende leden, met deskundigheid op het gebied van conflictbeheersing en/of psycho-sociale problematiek, alsmede drie secundi, conform het genomen besluit'.

27] Klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere gezagsrelaties

mevr.drs. E.J. van Dijk, Veenendaal; mevr.mr.dr. G.P. van Duijvenvoorde, Leiden; ds. P.J. den Hertog, Koog aan de Zaan; drs. A. Heystek, Veenendaal; mr. J.A.I. Wendt, Rotterdam; mevr.drs. A. Westerveld, Hegebeintum.

28] Generaal-synodale beroepscommissie klachten

mr. H.M Dunsbergen, Middelburg; mevr. A. Reitsma, Zeist; drs. F. Visscher, 's-Gravenpolder.

Artikel 276

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG DERTIENDE ZITTING

vrijdag 23 november 2007, 12.45 – 13.30 uur

Artikel 277

Heropening

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 111: 5 en 6 gezongen.

Artikel 278

Comité-generaal

Artikel 279

Sluiting

Ds. C.A. den Hertog leest Psalm 147 en gaat voor in gebed. De preses laat Ps. 147: 1, 6 en 10 zingen waarna hij de dertiende zitting sluit.

VEERTIENDE ZITTING

dinsdag 11 december 2007, 10.00 – 12.30 uur

Artikel 280

Opening

De preses opent de veertiende zitting. Hij laat zingen de Lofzang van Maria: 3 en 7. De assessor leest Luk. 1: 67-79 en gaat voor in gebed.

Artikel 281

Appel-nominaal

Ds. H.H. Klomp is vervangen door ds. C. Westerink, ds. C.D. Affourtit door oud. M. van der Zwan, ds. E.B. Renkema door ds. K. Hoefnagel, oud. M.H.J. Bron door oud. D. Koole en diak. T.A. Meijboom door diak. D. Blom. Prof. G.C. den Hertog is als preadviseur aanwezig. Ds. C. Westerink, ds. K. Hoefnagel en oud. M. van der Zwan zijn voor het eerst ter synode en betuigen door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 282

Mededelingen moderamen

Namens het moderamen doet de preses de volgende mededelingen:

1. via een brief uit de kerken kwam het verzoek tot het moderamen voortaan ook synodeverslaggeving via de website van de kerken te publiceren. Het moderamen heeft zich daarop bezonnen en is van oordeel dat het in dit digitale tijdperk inderdaad aanbeveling verdient via de website van de kerken snellere berichtgeving over de synode te publiceren. Het moderamen stelt voor om met ingang van de generale synode 2010 een dagelijks verslag van de synode op de website van de kerken te publiceren. De vergadering gaat akkoord;
2. naar aanleiding van een brief van een synodelid heeft het moderamen zich bezonnen op de vraag hoe de voortgang van de vergadering nog meer gediend zou kunnen worden. Het moderamen meent dat dit zou kunnen door verhelderingsvragen die soms in de eerste ronde van de bespreking gesteld worden uit de vergadering te lichten. Voor verhelderingsvragen kunnen afgevaardigden ook contact opnemen met de secretaris van het desbetreffende deputaatschap. Het moderamen stelt voor om bij wijze van proef tijdens de synode van 2010 afgevaardigden die verhelderingsvragen willen stellen te verzoeken deze vragen schriftelijk aan de secretaris van het desbetreffende deputaatschap voor te leggen. De vergadering gaat akkoord;
3. de vervolgzitting van de synode, te houden op D.V. 28 mei 2008, zal gehouden worden in kerkgebouw De Fontein in Bunschoten.

*Artikel 283***Comité-generaal***Artikel 284***Emeritikas – vervolg**

590 De preses heropent de bespreking van de zaken van de emeritikas (zie art. 172). De commissie heeft een aanvullend rapport ingediend: rapport 7A van commissie 6 (bijlage 106). De preses verwelkomt de deputaten br. C. van Beveren (eerste penningmeester), br. L.H.M. Boone (secretaris), ds. J.M.J. Kieviet (voorzitter) en br. G. Schouten.

De rapporteur van de commissie, oud. J. Mauritz, deelt mee dat de commissie voorstel 4 intrekt omdat deputaten zich niet in dit voorstel kunnen vinden.

In een korte bespreking wordt duidelijk dat de voorgestelde redactie van voorstel 7 geen recht doet aan de situatie waarin het duidelijk is dat de dienaar van het Woord door ziekte niet meer zal kunnen terugkeren in de actieve dienst. Commissie en deputaten zullen zich over een aangepaste redactie van dit voorstel beraden. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 286).

*Artikel 285***Eredienst/conceptavondmaalsformulieren - vervolg**

591 De bespreking van bijlage 1 van het rapport van deputaten eredienst en het daarmee corresponderende commissierapport wordt hervat (zie art. 185). De commissie reageert op de ingediende voorstellen in rapport 4B-1 van commissie 3 (bijlage 107). Aanwezig zijn de deputaten ds. R. van de Kamp en br. M. van Ledden.

Ds. J. Westerink vindt de tegemoetkoming van de commissie niet toereikend. De plaats van de zelfbeproeving ontbreekt in het tweede conceptformulier zijns inziens teveel. Daarom acht hij het prematuur dit conceptformulier zó aan de kerken toe te zenden. Oud. H. de Hek handhaaft zijn voorstel inzake het tweede conceptformulier. Hij meent verder dat in beide conceptformulieren onvoldoende duidelijk wordt dat Christus het sacrament alleen voor de gelovigen heeft ingesteld. Daarom handhaaft hij de tekstwijzigingsvoorstellen 1, 2, 3, 4, 6, 7 en 9. Bovendien stelt hij voor in tekstwijzigingsvoorstel 9 de woorden 'geve aan de uitnodiging gehoor' te vervangen door: is er plaats aan deze tafel. Tekstwijzigingsvoorstel 5 trekt hij in; tekstwijzigingsvoorstel 8 is door de commissie overgenomen.

De rapporteur van de commissie, ds. M.J. Kater, reageert. Ook bij het gebruik van het 'vierende' conceptavondmaalsformulier zal een voorbereidingspreek worden gehouden; de kerkorde is daar helder over. De strekking van het commissievoorstel inzake het voorstel van ds. J. Westerink is: als kerken die het

'vierende' formulier gebruiken in de dienst van voorbereiding toch prijs stellen op lezing van (een gedeelte van) een formulier dan kan er een gedeelte uit een ander formulier worden gelezen. De commissie blijft het voorstel van oud. H. de Hek om twee redenen ontraden: uit de Acta van de synoden van 2001 en 2004 is duidelijk dat deputaten ruimte hebben gekregen om formulieren met een meer hymnisch karakter te ontwikkelen en het voorgestelde 'vierende' formulier is gebaseerd op een liturgie uit de Oude Kerk, een liturgie die een Paulinische geest ademt. De commissie heeft er geen moeite mee als in tekstwijzigingsvoorstel 9 de woorden 'geve aan de uitnodiging gehoor' vervangen worden door: is er plaats aan deze tafel. Ten aanzien van de andere tekstwijzigingsvoorstellen blijft de commissie bij haar mening. Bovendien, zo voegt de commissie toe, kunnen de tekstwijzigingsvoorstellen van oud. H. de Hek ook een bepaalde afstand creëren waardoor voor schuchtere gelovigen een muur opgeworpen wordt.

Namens deputaten reageert ds. R. van de Kamp. Deputaten menen dat het zelfonderzoek wèl een plaats heeft in het 'vierende' formulier. In aansluiting bij de conceptdoopformulieren die deputaten in 2004 aan de synode voorlegden, hebben deputaten bewust gekozen voor een meer didactisch en een meer vierend conceptavondmaalsformulier. Omdat beide formulieren in goed onderling overleg binnen het deputaatschap zijn ontstaan en daarom ook bij elkaar horen, verzoeken deputaten de synode de conceptformulieren niet van elkaar los te maken.

Ds. J. Westerink meent dat hij verkeerd begrepen is. Het gaat hem niet om de voorbereidingsdienst, maar om de zaak van de voorbereiding in het tweede conceptformulier, het formulier dat op de avondmaalszondag zelf gelezen wordt. De zelfbeproeving komt daarin te weinig aan de orde. Oud. H. de Hek is overtuigd door de commissie; hij trekt zijn tekstwijzigingsvoorstellen in. Hij handhaaft zijn voorstel inzake het tweede conceptformulier, al stelt hij een iets andere redactie voor: Conceptformulier II nog niet vast te stellen en dit formulier nog niet ter beproeving toe te zenden aan de kerken.

Bij stemming wordt het hele commissievoorstel (incl. hetgeen vermeld is onder 'tekstwijzigingsvoorstel 8' van rapport 4B-1) aanvaard; daarmee is het voorstel van oud. H. de Hek verworpen.

De synode besluit:

1. deputaten te danken voor de werkzaamheden om beide conceptavondmaalsformulieren te vervaardigen;
2. de twee conceptavondmaalsformulieren als zodanig vast te stellen met inachtneming van de voorgestelde wijzigingen en opmerkingen zoals aangegeven in de rapporten 4B en 4B-1 van commissie 3 en vanuit de bespreking ter vergadering;
3. deputaten op te dragen:
 - a. deze conceptformulieren in de vorm van een 'proeve' - met een inleidend schrijven waarin het kader hiervan aangegeven wordt - toe te zenden aan de kerkenraden met het verzoek om als 'proeve' deze formulieren te toetsen en daarvan verslag te doen aan deputaten erediens;

- b. in hun rapportage aan de generale synode 2010 van deze reacties verslag te doen.

Artikel 286

Emeritikas – vervolg

De bespreking van de zaken van de emeritikas wordt hervat (zie art. 284). Commissie en deputaten hebben overeenstemming bereikt over een aangepaste redactie van voorstel 7. De commissie stelt voor de tekst als volgt te laten luiden: art. 13 lid 1.c. K.O. te wijzigen in: Bij ongeschiktheid van een dienaar die nog niet de leeftijd van vijftig jaar heeft bereikt, is de kerkenraad gehouden hem twee jaar ziekteverlof te geven, behoudens de situatie waarin het duidelijk is dat de dienaar niet meer in actieve dienst zal kunnen terugkeren, zulks naar het gezamenlijk oordeel van kerkenraad en deputaten emeritikas. De procedure voor het aanvragen van emeritaat kan na een periode van tenminste één jaar ziekteverlof worden gestart.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen een commissie in te stellen die als opdracht heeft om
 - a. de gevolgen van de nieuwe pensioenwet voor de emeritikas te inventariseren;
 - b. de gevolgen van het toezicht van de Nederlandsche Bank N.V. in kaart te brengen; en daarover te rapporteren aan de generale synode van 2010;
3. deputaten op te dragen beleid te ontwikkelen dat erop is gericht om arbeidsongeschiktheid bij predikanten in actieve dienst te voorkomen en een eenduidige procedure op te stellen voor verzuim- en ziektebegeleiding van predikanten die nog in actieve dienst zijn;
4. art. 7 van bijlage 7 K.O. als volgt te wijzigen: Een emerituspredikant van vijftig jaar of ouder ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritikas dat deze, tezamen met zijn AOW-uitkering, 70% van de uitkeringsgrondslag bedraagt. Ingaande het jaar 2005 geldt als AOW-uitkering voor zowel een gehuwde als een ongehuwde emerituspredikant van vijftig jaar of ouder tweemaal de jaarlijkse uitkering voor een gehuwde ingevolge de AOW. Voor ongehuwde emerituspredikanten van vijftig jaar of ouder, die in 2004 al een uitkering uit de emeritikas ontvingen, geldt dat de bepalingen zoals die golden tot en met 2004 tot aan hun overlijden worden gerespecteerd. Een emerituspredikant die de leeftijd van vijftig jaar nog niet heeft bereikt, ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritikas dat deze, tezamen met zijn eventuele WAZ-uitkering, 75% van de uitkeringsgrondslag bedraagt; Bovendien worden aan emeritipredikanten beneden de leeftijd van vijftig jaar de hun opgelegde aanslagen in de premieheffing voor de volksverzekeringen gerestitueerd voor zover de aanslagen betrekking hebben op de tijd die valt na

- de datum waarop hun uitkering uit de emeritikas is ingegaan;
5. in art. 12 van bijlage 7 K.O. te laten vervallen de laatste woorden: en voor zover de aanslagen betrekking hebben op hun uitkeringen uit de emeritikas;
 6. art. 13 lid 1.c. K.O. te wijzigen in: Bij ongeschiktheid van een dienaar die nog niet de leeftijd van vijftig jaar heeft bereikt, is de kerkenraad gehouden hem twee jaar ziekteverlof te geven, behoudens de situatie waarin het duidelijk is dat de dienaar niet meer in actieve dienst zal kunnen terugkeren, zulks naar het gezamenlijk oordeel van kerkenraad en deputaten emeritikas. De procedure voor het aanvragen van emeritaat kan na een periode van tenminste één jaar ziekteverlof worden gestart;
 7. art. 13 lid 3.b. K.O. te wijzigen in: Vanaf de datum waarop het emeritaat ingaat, behoudt hij nog drie maanden het genot van traktement en pastorie dan wel van een andersoortige uitkering zoals de uitkering voortijdige ambtsbeëindiging; een predikantsweduwe behoudt gedurende drie maanden na het overlijden van haar echtgenoot het recht op het volle traktement en op het bewonen van de pastorie;
 8. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 287

Eenheid gereformeerde belijders/herziening Statenvertaling – vervolg

De bespreking van de zaak van de herziening van de Statenvertaling wordt voortgezet (zie art. 272). De hoogleraren H.J. Selderhuis en W. van 't Spijker hebben advies uitgebracht. De hoofdlijn van dit advies is:

een zaak kan op de synode niet dienen wanneer zij niet wettig ter tafel is. De zaak van de herziening van de Statenvertaling is niet op de agenda van de synode geplaatst: zij is niet aangedragen door een instructie of door een appel. Ook wanneer men zou stellen (hetgeen dan eerst aangenomen zou moeten worden) dat het een zaak is die de kerken in het algemeen aangaat, kan men daaruit niet concluderen dat zij eigenmachtig door de synode kan worden behandeld. De kerkelijke weg is in het voorstel van het moderamen duidelijk aangehouden en geformuleerd. De zaak is van een zeer principiële aard en hangt samen met de structuur van het gereformeerde kerkrecht, dat hiërarchie wil voorkomen en tegelijk de vrijheid van de kerken niet wil aantasten wanneer zij een zaak ter tafel willen brengen.

Oud. J.C. Westeneng handhaaft zijn voorstel. De dienst van de Heere God vraagt inderdaad om orde en regelmaat, maar ook om wijsheid, verantwoordelijkheid en het geven van geestelijke leiding. De synode kan nu niet voorbijgaan aan de Herziening Statenvertaling. Zowel het belang van de Bijbelvertaling als het unieke van de tot nu toe gevolgde procedure zijn daarbij voor hem doorslaggevend. Laat de synode nu het formalistische prevaleren boven haar kerkelijke en pastorale verantwoordelijkheid?

In de korte bespreking wordt gevraagd of het mogelijk is dat een kerkenraad een instructie - met de bedoeling om op de synode van 2010 te komen tot een

inhoudelijke beoordeling van de herziene Statenvertaling - indient bij de classis en daarbij tevens de classis of de particuliere synode verzoekt vast het nodige voorwerk daarvoor te doen om zo een instructie, voorzien van een rapport, op de tafel van de synode te krijgen. Dat blijkt zo te zijn. Verder wordt nog onderstreept dat de voltooiing van de herziening niet voor eind 2009 is te verwachten zodat een inhoudelijke beoordeling pas dan kan beginnen.

In verband met de lunch wordt de bespreking opgeschort (zie art. 291)

Artikel 288

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG VEERTIENDE ZITTING

dinsdag 11 december 2007, 13.15 – 15.30 uur

Artikel 289

Heropening

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 68: 14 en 17 gezongen.

Artikel 290

Appel-nominaal

Diak. T.A. Meijboom heeft zijn plaats weer ingenomen. Prof. J.W. Maris is als preadviseur aanwezig.

Artikel 291

Eenheid gereformeerde belijders/herziening Statenvertaling – vervolg

De preses heropent de bespreking van de zaken van de herziening van de Statenvertaling (zie art. 287).

Gehoord het alternatief dat in de bespreking is aangereikt, trekt oud. J.C. Westeneng zijn voorstel in. Hij zegt toe dat de kerkenraad van Soest een instructie zal indienen.

De synode neemt het volgende **besluit**:

De synode

kennis genomen hebbend van

1. de appendix bij het rapport van deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de herziening van de Statenvertaling (HSV);
2. het bijbehorende rapport van de synodale commissie;

gehoord

de bespreking ter vergadering;

overwegende

1. dat tot op dit moment het werk aan de HSV alleen ter sprake is geweest in het kader van de samenwerking met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland;
2. dat onze betrokkenheid in dit kader tot uitdrukking is gebracht door zitting te nemen in het bestuur en participatie in de werkgroepen op persoonlijke titel;
3. dat de synode 2004 uitdrukkelijk van oordeel was dat er geen sprake is van een kerkelijke betrokkenheid bij dit werk van de zijde van onze kerken;
4. dat tot op heden de kerken niet via de kerkelijke weg verzocht hebben om een uitspraak inzake de HSV;

besluit

op dit moment geen inhoudelijke uitspraak te doen inzake de herziening van de Statenvertaling.

Artikel 292-294

Comité-generaal

Artikel 295

Benoemingen – vervolg

De preses deelt mee dat in comitézitting de volgende benoemingen zijn gedaan (zie ook art. 275):

2] Theologische Universiteit

2.1. Curatorium

ds. D. Quant, Huizen, primus-secretaris; ds. P.D.J. Buijs, Harderwijk, secundus-secretaris.

2.3. Studie- en stimuleringsfonds

ds. H. Fahner, Den Helder; J. Mauritz, Naarden; J.C. Westeneng, Soest.

5] Evangelisatie

drs. B. van Amerongen, Hooglanderveen, penningmeester; mevr. J. Kiers-Schouwstra, Zwolle; drs. A.P. van Langevelde, Zoetermeer; ds. G.P.M. van der Linden, Dokkum; J.P.M.H. Quist, 's-Gravenhage; ds. H.J.Th. Velema, Hoogeveen;

secundi: E. van de Burgt, Dordrecht; mr. W.A. Mackay, Sliedrecht; drs. J. van Mulligen, Lelystad; ir. L.L.M.M. Verhoeven, Deventer; drs. P.L.D. Visser, Veenendaal; W. van Zwol, Wierden.

17] Eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

drs. J.L. de Jong, Nieuw-Vennep; mr. W.A. Mackay, Sliedrecht; ds. M. Oppenhuizen, Apeldoorn; J.W. Overeem, Lunteren; dr.ir. J.A. Pals, Veldhoven; ds. J.W. Schoonderwoerd, Sliedrecht; drs. W. van 't Spijker, Hilversum; *secundus*: dr. J.W. van Pelt, Oud-Beijerland.

23] Eredienst

ds. C.J. Droger, Vlaardingen; ds. J. Groenleer, Woerden; ds. R. van de Kamp, Hoogeveen; D. van Kreuningen, Ouderkerk aan den IJssel; drs. M. van Ledden, Nunspeet; ds. H.D. Rietveld, Nijkerk; ds. D.J.K.G. Ruiten, Arum; K.A. Visser, Naaldwijk.

27] Klachtencommissie

Benoeming van deskundigen (ex-leden van de commissie):

mevr.drs. A.T. Bijkerk-van Genderen, Moordrecht; P. de Jong, Sliedrecht; mevr.mr. A.P. Versteeg, Leidschendam.

29] Studiecommissie homoseksualiteit en homoseksuele relaties

prof.dr. G.C. den Hertog, Apeldoorn, voorzitter; dr. D.J. Steensma, Veenwouden, secretaris; K. de Jong, Urk; drs. J.M.J. Kieviet, Dordrecht; drs. A.P. van Langevelde, Zoetermeer; ds. R. Kok, Urk; drs. J.P. Roubos, Veenendaal; mevr.drs. M. Timmerman-van Kooten, Vianen; ir. C. van Zandwijk, Waddinxveen.

30] Nieuwe Bijbelvertaling

prof.dr. J.W. Maris, Apeldoorn, voorzitter; drs. L.A. den Butter, Culemborg, secretaris; drs. L.B.C. Boot, Veenendaal; ds. A. Brons, Kampen; mevr.drs. A.M. Drieënhuizen, Haarlem; drs. W.J. Quist, Zwolle; drs. Joh. Vuijk, Heerwaarden.

Artikel 296

Rondvraag naar art. 43 K.O.

De preses constateert dat niemand gebruik wenst te maken van de rondvraag naar art. 43 K.O. Er is op een goede en geestelijke wijze vergaderd. Daarvoor komt de Heere de dank toe.

Artikel 297

Roepende kerk generale synode 2010

Op voorstel van het moderamen wordt de kerk van Huizen aangewezen als roepende kerk voor de generale synode 2010. De kerk van Nunspeet zal opnieuw ontvangende kerk zijn.

Artikel 298

Slotwoorden

De preses dankt de kerkenraad van Nunspeet hartelijk voor het afstaan van het kerkgebouw en voor de ontvangst van de synode. Veel gemeenteleden van Nunspeet hebben de synode gediend. Daar is veel respect voor. Als blijk van waardering overhandigt de preses aan oud. G.F. van der Beek een envelop met inhoud. Ook de dames van de bediening worden hartelijk toegesproken. Nu ook alle maaltijden in de Oenenburgkerk plaatsvonden, was er voor hen nog meer werk te doen. Ze hebben dat vriendelijk en adequaat gedaan.

De preses dankt de vergadering voor het vertrouwen dat hij ontving en voor de wijze waarop de synode hem gedragen heeft. Hij dankt de andere leden van het moderamen voor de broederlijke, harmonieuze en zegenrijke wijze waarop is samengewerkt. In het bijzonder richt hij zich tot ds. J. Westerink: sinds 1989 maakte u steeds deel uit van het moderamen. Maar de tijd van het emeritaat is nu echt nabij gekomen. Ook uit de preses zijn waardering voor de grote inzet van de rapporteurs van de commissies en voor die ouderlingen en diakenen die veel vrije- of vakantiedagen moesten opofferen om aan het synodewerk deel te kunnen nemen.

De synode van 2007 is niet inefficiënt of duur geweest, ook al klinken in de kerken wel eens zulke geluiden. De kosten bedragen € 0,45 per (doop)lid per jaar. Dat is in vergelijking met andere kerkverbanden zeer goedkoop. Het aantal vergaderdagen bedroeg veertien. Rekening houdend met de twee agendapunten die veel vergadertijd vroegen (de zaak van de Nieuwe Bijbelvertaling en de vacature van een hoogleraar aan de Theologische Universiteit) is dat niet abnormaal. Wel is waar dat in commissieverband sterk is doorgesproken. Dat hangt samen met de spanningen in de kerken en de wil die spanningen te overbruggen en elkaar geestelijk te bereiken.

De assessor, ds. J. Westerink, spreekt namens de synode de preses toe: negen jaar geleden was u te jong om voorzitter te worden. Nu kreeg u deze vooraanstaande taak in dienst van de kerken op een royale manier toevertrouwd. De vergadering is dankbaar voor de leiding die u, in kracht die de Heere verleende, mocht geven. Deze leiding is te typeren met de woorden: in zelfverloochening, kerkelijk ervaren en kerkrechtelijk deskundig en – als echte zoon van de gemeente van Zierikzee – verworteld in de kerken die u liefhebt en wilt dienen. U hebt de kerk van de Heere en daarin de Heere van de kerk zelf mogen dienen. We danken de Heere en u.

Namens de preadviseurs spreekt prof. J.W. Maris: de Theologische Universiteit heeft hartelijk meegeleefd met de synode. Bij een aantal agendapunten is de betrokkenheid van de preadviseurs duidelijk gebleken. Bij moeilijke zaken werden de besluiten eenstemmig of bijna eenstemmig genomen. Is met deze eenstemmige besluitvorming ook de band met de gemeenten op het grondvlak bewaard? Dat is een vraag die blijvend aandacht verdient. Mogen de genomen besluiten de naam van de Koning van de kerk verheerlijken.

*Artikel 299***Sluiting**

De preses leest Psalm 133 en mediteert over vers 1. Het 'als broeders samen wonen' is een van de moeilijkste dingen geweest die we op deze synode ontmoet hebben en waarmee we geworsteld hebben. De avond in de tweede zittingsweek waarop we ons hart gelucht en voor elkaar geopend hebben, is een kostbaar en uniek moment geweest; een moment waarop we als geschenk van de Heere 'als broeders samen woonden'. Daarna was het echter moeilijk door te zetten wat we ontvangen hadden. Laten we toch proberen dat moment door te zetten in de omgang met elkaar en op onze kerkelijke vergaderingen. Daarvoor is nodig, zo leert deze Psalm, dat we elkaar in kleinheid voor God echt geestelijk ontmoeten. Dat geeft een band aan elkaar. Mag ik u vragen de ervaringen van de synode mee te nemen naar en uit te dragen in de plaatselijke gemeente en de kerkelijke vergaderingen? Ten diepste kan het 'als broeders samen wonen' alleen maar vanwege de Heere Jezus Christus, die bij ons is komen wonen. Als dat mag doorwerken in alle verbanden zal dat tot zegen zijn.

De preses gaat vervolgens voor in dankzegging en voorbede. Daarna wordt Ps. 133: 1, 2 en 3 gezongen. Dan verklaart de preses de generale synode A.D. 2007 **provisorisch** gesloten.

Het moderamen van de synode:

- ds. D. Quant, preses
- ds. G. van Roekel, scriba I
- ds. P.D.J. Buijs, scriba II
- ds. J. Westerink, assessor

Bijlagen

Bijlage 1
Artikel 16

Rapport deputaten vertegenwoordiging van de kerken

Deputaten voor de vertegenwoordiging van de kerken bieden de generale synode hierbij het volgende rapport aan:

1. Opdracht

Deputaten kregen van de synode van 2004 de volgende opdrachten:

T.a.v. het werk van de generale synode:

1. de opstart van de synode te verbeteren door:
 - a. de roepende kerk te vragen direct na het bekend worden van de samenstelling van de generale synode de afgevaardigden er op te wijzen dat ze de hele maand september beschikbaar dienen te zijn voor commissiewerk;
 - b. de roepende kerk te vragen in de eerste twee weken na de opening van de synode 3 of 4 dagen te plannen voor commissievergaderingen, deze data tijdig door te geven aan de afgevaardigden en tevens een locatie voor deze vergaderingen vast te leggen;
 - c. in de eerste zittingsweek de bespreking van een aantal 'grote' rapporten te plannen en dat tijdig door te geven aan de betrokken commissies.
2. De omvang van de stukken, die de synode worden aangeboden, te doen beperken door deputaatschappen en commissies beknopter, zakelijker en meer op hoofdlijnen te laten rapporteren. De roepende kerk kan op verzoek van deputaten vertegenwoordiging een jaar voor de opening van de generale synode alle deputaatschappen vragen vooral beknopt, zakelijk en op hoofdlijnen te rapporteren en zich te beperken in het aantal bijlagen.
3. Het eerste voorlopige overleg tussen moderamen en samenroepers/rapporteurs van de commissies, dat plaatsvindt op de openingsdag van de synode, te laten volgen door een nader overleg op de eerste dag van de commissievergaderingen. Op dat moment hebben commissies meer zicht op de taak die hen te wachten staat en kan het moderamen beter sturing geven aan een planning voor het synodewerk; in dit overleg zal benadrukt worden dat de rapporten grondig bestudeerd en besproken worden en dat er zorgvuldig met de deputaatschappen wordt gecommuniceerd.
4. De voortgang van de plenaire vergadering te dienen door:
 - a. eerder aan te dringen op overleg tussen commissie en deputaten (of commissies onderling), als uit de voorstellen en/of de bespreking duidelijk verschil van mening blijkt;
 - b. enige terughoudendheid te betrachten in het doen van toezeggingen aan deputaatschappen en/of bonden om aan hun wensen inzake planning van de agenda tegemoet te komen.

T.a.v. de positie van de preadviseurs:

1. De hoogleraren zijn als adviseurs zo mogelijk voltallig aanwezig bij de eerste zitting van de synode.
2. Na deze zitting nemen zij met het moderamen deel aan de vaststelling van de agenda.
3. Hoogleraren nemen als adviseur deel aan het werk van de commissies. In overleg met de samenroeper wordt bepaald op welke wijze de hoogleraar de commissie van advies dient en welke commissievergadering hij bijwoont.
4. Voorafgaand aan elke zittingsweek bepaalt het moderamen bij welke agendapunten de aanwezigheid van een hoogleraar gewenst is. Het moderamen geeft dit door aan het college van hoogleraren dat vervolgens de aanwezigheid van een hoogleraar regelt, zo mogelijk rekening houdend met het vakgebied van de hoogleraren.
5. De hoogleraar die conform punt 4 aanwezig is, neemt plaats achter de moderamentafel; hij dient de vergadering op verzoek van de preses van advies.
6. Wanneer een rapport aan de orde komt waaraan een hoogleraar op een of andere wijze zijn medewerking heeft verleend, zal deze hoogleraar worden uitgenodigd om achter de moderamentafel plaats te nemen.
7. In alle andere gevallen kunnen hoogleraren aanwezig zijn, maar zij nemen niet plaats achter de moderamentafel. Om de schijn van meeregeren te vermijden nemen zij plaats achter een speciale tafel voor de hoogleraren. Zij worden niet meer om advies gevraagd, al houden ze wel het recht daartoe. Ze zullen daar evenwel terughoudend gebruik van maken.
8. Bij de vergaderingen van het moderamen zijn de hoogleraren niet aanwezig, tenzij op verzoek van het moderamen omdat er een zaak aan de orde is die de inbreng van één of meerdere hoogleraren wenselijk maakt.

Algemeen:

1. deputaten op te dragen de voorbereiding en werkwijze van de synode van 2004 te evalueren, te bezien of het huishoudelijk reglement aangepast moet worden en daarover evt. voorstellen te doen aan de synode van 2007;
2. deputaten op te dragen aan deputaten kerkorde en kerkrecht aan te geven welke besluiten van de generale synode van 2004 in de kerkorde dienen te worden opgenomen;
3. deputaten op te dragen om samen met het college van hoogleraren de afspraken over de plaats van de hoogleraren ter synode te evalueren, te bezien of het huishoudelijk reglement moet worden aangepast en daarover evt. voorstellen te doen aan de synode van 2007;
4. opnieuw deputaten te benoemen overeenkomstig art. 50 sub 11 K.O., opdat zij de kerken kunnen vertegenwoordigen in gevallen die niet behoren tot de competentie van andere deputaatschappen;
5. deputaten op te dragen om zich nader te bezinnen op de regels die tot nu toe gelden voor het indienen van voordrachten voor vacatures in synodale commissies en deputaatschappen, daarover aan de generale synode van 2007 te rapporteren en eventueel voorstellen te doen.

2. Vertegenwoordigingen

Deputaten vertegenwoordigen de kerken bij de volgende bijzondere gelegenheden:

ds. J. Westerink vertegenwoordigde de kerken in 2005, 2006 en 2007 op de nieuwjaarsreceptie van H.M. koningin Beatrix, bij de begrafenis van Z.K.H. prins Bernhard, bij de doop van prinses Alexia en bij het 25-jarig jubileum van H.M. koningin Beatrix.

3. Ingekomen stukken

Deputaten ontvingen – meestal via het Dienstenbureau in Veenendaal – een aantal ingekomen stukken. Deputaten hebben op de meeste van deze stukken geen actie ondernomen, omdat zij meenden dat aan de orde gestelde zaken niet om een reactie van deputaten vroegen. Andere ingekomen stukken zijn beantwoord of doorgestuurd naar andere deputaatschappen.

De SGP-fractie van de Tweede Kamer, alsmede het hoofdbestuur, zond een uitnodiging aan deputaten om aanwezig te zijn bij een beraad van vertegenwoordigers van kerken binnen de gereformeerde gezindte over het vraagstuk van de rol van religie in het publieke leven, speciaal toegespitst op de voortdurende onrust rond de vrijheid van onderwijs en de toenemende invloed van de islam. Deputaten gingen op deze uitnodiging in en zonden hiervan een afschrift aan deputaten voor het contact met de overheid. Ook dezen lieten zich in het gesprek op 25 februari 2005 vertegenwoordigen.

4. Contacten met deputaatschappen

Deputaten ontvingen, vrij snel na de sluiting van de synode 2004, van twee verschillende deputaatschappen het verzoek om een bespreking m.b.t. de vastgestelde omslag, namelijk van deputaten buitenlandse zending en van deputaten diaconaat.

Bij de bespreking met deputaten zending werd hunnerzijds verzocht om een uitleg over de wijze waarop in de praktijk het ene vastgestelde omslagbedrag van € 10,75 geïnterpreteerd moet worden. Met name leefde de gedachte bij deze deputaten dat acties buiten de vastgestelde omslag om eigenlijk niet meer mogelijk zouden zijn. Deputaten, daarin gesteund door de voormalige rapporteur van de commissie financiën van de synode, br. A.J. van der Wekken, hebben zich op het standpunt gesteld dat er feitelijk geen wijziging is t.o.v. de situatie van vroeger, toen de omslag bestond uit twee bedragen. Nog altijd kunnen en mogen gemeenten zich inzetten voor speciale projecten. Deputaten dienen er echter wel op toe te zien dat de inkomsten en uitgaven in goede verhouding met elkaar staan. Noodzakelijke bezuinigingen dienen doorgevoerd te worden; ook moet rekening gehouden worden met de effecten van evt. aanzienlijke vermindering van speciale opbrengsten; die mogen vervolgens niet tot verhoging van de normale omslag leiden. Kortom: wat extra is, moet extra blijven.

Het gesprek met deputaten diaconaat vond plaats met het oog op de hulpverleningszondag 2005. Deputaten werden geconfronteerd met penningmeesters die in verwarring waren over de afdracht voor deze speciale zondag. Dit werd veroorzaakt door het gegeven dat er vóór de synode 2004 sprake was van twee verschillende omslagbedragen, te weten voor hulpverlening en voor ADMA; die twee waren nu tot één bedrag samengevoegd. Deputaten hebben zich op het standpunt gesteld (opnieuw gesteund door br. A.J. van der Wekken) dat het alleszins te verdedigen is om de diaconieën mee te delen dat het nieuwe omslagbedrag feitelijk samengesteld is uit twee oude, en dat een grote opbrengst van de collecte hulpverlening niet is bedoeld om een deel van de noodzakelijke omslag voor het normale diaconaat te dekken.

In 2006 verzochten deputaten onderlinge bijstand en advies om een overleg. Dit deputaatschap ziet zich geplaagd voor een tweetal zaken die de kosten omhoog dreigen te stuwen en waardoor de omslag per lid/dooplid tot (te) grote hoogte dreigt te stijgen:

ten eerste is er een aantal kleine gemeenten dat steun ontvangt, maar dat bezig is met verschillende projecten waardoor de exploitatiekosten toenemen; deze projecten zijn missionair van aard. In het overleg hebben wij benadrukt dat deze projecten uit extra bronnen gefinancierd dienen te worden, zodat de kerken niet op oneigenlijke wijze geconfronteerd worden met te hoge omslagen. Daarbij benadrukken wij dat wij op zich groot respect hebben voor dergelijke projecten. Er dient echter gerekend te worden met de grenzen van de financiële draagkracht van de kerken en met de instructie van deputaten voor onderlinge bijstand en advies.

Ten tweede, zo deelden deputaten ons mee, is nu al te voorzien dat de kosten voor dit deputaatschap aanzienlijk zullen stijgen. Wij hebben de suggestie gedaan eens te kijken naar de grenzen en de ruimte voor steunverlening, zoals die omschreven staan in art. 4 lid d van hun instructie. Men zou kunnen overwegen de synode voor te stellen deze grenzen aan te passen; ze zijn concreet vastgesteld op de generale synode van 1986, toen er een predikantenoverschot dreigde te ontstaan. Nu is het veeleer zo dat kerkenraden gestimuleerd dienen te worden om, indien mogelijk, samen met anderen het beroepingswerk ter hand te nemen. Verder dient er toch ook gerekend te worden met de werklast van predikanten in zeer kleine gemeenten; de vraag dient onder ogen gezien te worden of er redelijkerwijs wel sprake is van een volledige werkweek.

5. Plaats van de hoogleraren ter synode

Naar aanleiding van de besluiten van de synode van 2004 hebben deputaten gesproken met het college van hoogleraren van de Theologische Universiteit over de plaats van de hoogleraren ter synode. Het college gaf ten antwoord dat het kan instemmen met de ingezette veranderingen. Wanneer er te eniger tijd naar het inzicht van het college reden is om tot een bijstelling te komen, zal het college dat laten weten. Van één verandering lieten de hoogleraren weten dat zij deze niet gewenst vonden, namelijk hun plaats in de vergaderzaal wanneer zij aanwezig zijn zonder direct bij een zaak die behandeld wordt, betrokken te zijn. Deputaten waren dat met de hoogleraren eens en hebben dat in hun voorstellen verwerkt (zie 6).

6. Bijzondere opdrachten generale synode 2004

6.1. Voorbereiding en werkwijze generale synode

Op 17 december 2004 had er een overleg plaats met vertegenwoordigers van de werkgroep die in Nunspeet de vergaderingen van de synode voorbereidt én begeleidt. Gebleken is dat er in het algemeen sprake is van een goede, soepele samenwerking tussen commissie (inclusief de broeders en zusters die uitvoerende taken verrichten) en de (leden c.q. het moderamen van de) synode. Wel zijn er enkele

aandachtspunten genoemd:

- Door het in Nunspeet laten vergaderen van de synodale commissie is het werk in Nunspeet duidelijk verzaamd. De communicatie daarover had beter gekund, want het brengt heel wat tweeweg: verzorging inwendige mens enz. Nu e.e.a. bekend is, zal het de volgende keer goed ingepast worden. Er zal dan met name meer inzet nodig zijn bij de bediening.
- Men wil de volgende keer graag de personele invulling van de synodale commissies weten, i.v.m. binnenkomende telefoontjes en berichten.
- De roepende kerk voor de synode 2007, Sliedrecht-Bethel, zal ruim van te voren contact zoeken met de kerk van Nunspeet, zo is deze aangeraden.
- Een speciale verbindingspersoon tussen het moderamen en de verzorging lijkt niet meer nodig te zijn.
- Dagelijks rond het middaguur moet bekend zijn hoeveel personen aan de warme maaltijd zullen deelnemen (synodeleden, adviseurs, deputaten).
- Het is gewenst dat voortaan bij de persoonlijke gegevens van de leden van de synode ook de e-mailadressen vermeld worden.
- Nunspeet zal zoeken naar mogelijk alternatieve parkeerruimte, niet al te ver van het kerkgebouw, om de druk in de buurt te verlichten.
- Deputaten vertegenwoordiging zullen voortaan geruime tijd vóórdat een synode geopend wordt, contact opnemen met de ontvangende kerk om te vernemen of er nog speciale wensen of aandachtspunten zijn.

Deputaten hebben toegezegd dit onder aandacht van de synode 2007 te brengen, en komen bij dezen de belofte na.

6.2. Overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht

Deputaten hebben na de sluiting van de synode 2004 contact gezocht met deputaten kerkorde en kerkrecht om aan te geven welke besluiten opgenomen zouden worden in de kerkorde. Dit alles conform de door de synode gestelde regels.

6.3. Wijzigingen huishoudelijk reglement

Deputaten stellen de synode voor het huishoudelijk reglement op de volgende punten aan te passen:

- Art. 1 aanvulling: 'De roepende kerk zal tevens in overleg met het oud-moderamen van de vorige generale synode de beoogde zittingsweken (in de regel om en nabij week 39, 42, 46 en evt. 49) vaststellen, alsmede in de twee weken direct volgend op de opening van de synode telkens twee opeenvolgende vergaderdagen voor de te vormen commissies. Deze vergaderingen zullen gehouden worden op het adres van de ontvangende kerk. Ten slotte zal de roepende kerk direct na het bekend worden van de samenstelling van de synode de afgevaardigden erop wijzen, dat zij de hele maand september beschikbaar dienen te zijn voor commissiewerk.'
- Art. 4 aanvulling na '... onder 3 genoemden': 'De roepende kerk zal op verzoek van deputaten vertegenwoordiging een jaar vóór de opening van de generale synode alle deputaatschappen vragen vooraf beknopt, zakelijk en op hoofdlijnen te rapporteren en zich te beperken in het aantal bijlagen.'
- Art. 12d aanvulling: 'Bij de vaststelling van het agendum zal ermee gerekend worden dat in de eerste zittingsweek de bespreking van een aantal 'grote' rapporten gepland wordt; dit zal tijdig worden doorgegeven aan de betrokken commissies.'
- Art. 13d aanvulling: 'Dit advies van preadviseurs zal geen betrekking hebben op de acta van de comitészittingen waarin gehandeld is over hun persoon en/of werk.'
- Art. 20 aanvulling: 'Bij dit alles worden echter de volgende regels in acht genomen:
 - a. De hoogleraren zijn als adviseurs zo mogelijk voltallig aanwezig bij de eerste zitting van de synode.
 - b. Na deze zitting nemen zij met het moderamen deel aan de vaststelling van de agenda.
 - c. Hoogleraren nemen als adviseur deel aan het werk van de commissies. In overleg met de samenroeper wordt bepaald op welke wijze de hoogleraar de commissie van advies dient en welke commissievergadering hij bijwoont.
 - d. Voorafgaand aan elke zittingsweek bepaalt het moderamen bij welke agendapunten de aanwezigheid van een hoogleraar gewenst is. Het moderamen geeft dit door aan het college van hoogleraren, dat vervolgens de aanwezigheid van een hoogleraar regelt, zo mogelijk rekening houdend met het vakgebied van de hoogleraren.
 - e. De hoogleraren nemen plaats achter de moderamentafel; zij dienen de vergadering op verzoek van de preses van advies. Dit zal met name gebeuren bij een situatie zoals in d omschreven. (NB: dit is een bijstelling van 2004, evenals het laten vallen van het daar vastgestelde 6 en 7 – besluitenboekje blz. 513/33!) In andere gevallen houden zij het recht van het geven van advies, maar zij zullen daar een terughoudend gebruik van maken.
 - f. Bij de vergaderingen van het moderamen zijn de hoogleraren niet aanwezig, tenzij op verzoek van het moderamen omdat er een zaak aan de orde is die de inbreng van één of meerdere hoogleraren wenselijk maakt.
- Art. 42 aanvulling: 'Het eerste voorlopige overleg tussen moderamen en samenroepers/rapporteurs van de commissies wordt gevolgd door een nader overleg op de eerste dag van de commissievergaderingen. Op dat moment hebben commissies meer zicht op de taak die hen te wachten staat en kan het moderamen beter sturing geven aan een planning voor het synodewerk; in dit overleg zal benadrukt worden dat de rapporten grondig bestudeerd en besproken worden en dat er zorgvuldig met de deputaatschappen wordt gecommuniceerd.'
- Art. 52 aanvulling: De preses zal de voortgang van de plenaire vergadering dienen door:
 - a. eerder aan te dringen op overleg tussen commissie en deputaten (of commissies onderling), als uit de voorstellen en/of de bespreking duidelijk verschil van mening blijkt;
 - b. enige terughoudendheid te betrachten in het doen van toezeggingen aan deputaatschappen

- en/of bonden om aan hun wensen inzake planning van de agenda tegemoet te komen.'
- Art. 68 aanvulling: 'De zittingsduur van een deputaat blijft, afhankelijk van de aard en de omvang van het deputaatschap, beperkt tot 9, 12 of 15 jaar.'

6.4. Bezinning op de regels die tot nu toe gelden voor het indienen van voordrachten voor vacatures in synodale commissies en deputaatschappen

Deputaten hebben zich bezonnen op een gewenste nadere aanscherping van art. 50 sub 14 K.O. In toenemende mate komt het voor dat deputaatschappen zeer laat hun voorstellen inzake vacatures indienen. Ook blijkt het meer en meer voor te komen dat niet voldaan wordt aan de regel om per vacature een tweetal in te dienen. Een andere tendens is, zo constateerden deputaten al toen het nog het moderamen van de synode 2004 vormde, om predikanten voor te dragen die nog maar (zeer) kort in het ambt staan. Dit alles is aanleiding om de synode voor te stellen:

- Art. 68 van het huishoudelijk reglement (en mutatis mutandis art. 50 sub 14 K.O.) als volgt te wijzigen: 'De deputaatschappen zijn verplicht voor elke vacature, die al dan niet volgens de in hun instructie vastgelegde orde van aftreden in hun deputaatschap ontstaat, een voorstel voor vervulling daarvan (bij voorkeur via een tweetal) bij het moderamen in te dienen. Deze voordracht dient uiterlijk aan het begin van de eerste volle zittingsweek bij het moderamen middels een afzonderlijk schrijven ingediend te worden. Bij de voordracht zal gerekend worden met de voorwaarde dat de genoemde kandidaat, indien het een predikant betreft, minimaal drie jaar in het ambt staat. Ook zullen deputaten zich ervan vergewissen dat de kandidaat lid in volle rechten van een plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerk is.

7. Contacten met kerkenraden

In 2006 verzocht de kerkenraad c.q. de commissie van beheer van de onlangs tot ons kerkverband toegetroden gemeente van Urk-Ichthus om een onderhoud. Deze gemeente ziet zich geplaatst voor bijzondere lasten: men heeft een aanzienlijk aantal leden, maar geen kerkgebouw en uiteraard ook geen financiële reserves. Er dient grote voorrang gegeven te worden aan de opbouw van het plaatselijke gemeentelijke leven. Daarom is het hun niet (of moeilijk) mogelijk om de komende jaren aan de omslagen te voldoen. Men denkt aan een groeiemodel waardoor in de loop van een aantal jaren de afdracht 100 % zal zijn. Deputaten hebben gesteld dat iedere gemeente gehouden is de vastgestelde bijdrage voor het landelijk kerkelijk werk te geven. Ook andere gemeenten verkeren soms in financieel lastige omstandigheden. Daarom kan een ingroei-traject niet zo lang duren. We gaven het advies contact te zoeken met deputaten voor financiële zaken; hun hebben wij vervolgens van deze zaak op de hoogte gesteld.

8. Voorstellen

Deputaten stellen de synode voor:

1. het huishoudelijk reglement van de generale synode aan te passen in de zin zoals onder 6.3 en 6.4 verwoord;
2. deputaten op te dragen aan deputaten kerkorde en kerkrecht aan te geven welke besluiten van de generale synode van 2007 in de kerkorde dienen te worden opgenomen;
3. hun werkzaamheden goed te keuren;
4. opnieuw deputaten te benoemen overeenkomstig art. 50 sub 11 K.O., opdat zij de kerken kunnen vertegenwoordigen in gevallen die niet behoren tot de competentie van andere deputaatschappen.

Namens deputaten,
D. Quant, secretaris

Bijlage 2
Artikel 17

Rapport van het moderamen van de synode 2004

Het moderamen van de generale synode 2004 meldt u de volgende werkzaamheden:

1. Besluitenboekje

Door de gezamenlijke inspanning van de eerste en tweede scribe kon in januari 2005 het besluitenboekje van de generale synode 2004 verschijnen. Een overdruk daarvan verscheen tegelijkertijd in een aflevering van *Ambtelijk Contact*. Voor de medewerking van de redactie van dit blad zijn we ook nu weer dankbaar. Het besluitenboekje is toegezonden aan de kerkenraden en de meerdere vergaderingen van de kerken.

2. Acta generale synode 2004

De tekst van de Acta van de generale synode 2004 is in een vergadering van het oud-moderamen op 17 december 2004 vastgesteld. Tijdens de synode was al besloten dat de druk (opnieuw) verzorgd zou worden door drukkerij Buijten & Schipperheijn te Amsterdam. Het Dienstenbureau heeft gewaardeerde diensten verricht bij het gereedmaken van de Acta (inclusief de bijlagen). Eind maart 2005 verschenen de Acta, in een oplage van 400 exemplaren. Alle kerken ontvingen een exemplaar, evenals de afgevaardigden (waaronder de secundusafgevaardigden, voor zover dezen een of meerdere zittingen van de synode hadden bijgewoond). Ook de preadviseurs ontvingen een exemplaar. Naar gewoonte werden de Acta ook verzonden aan alle kerken in binnen- en buitenland waarmee onze kerken een vorm van contact hebben. Een novum was de vervaardiging van een CD-rom van de Acta; deze werd als bijlage bij de gedrukte vorm aangeboden. Opnieuw noemen we het Dienstenbureau, dat betrokken was bij de verzending. Met name zr. Rita Blankenstijn heeft veel werk verricht, terwijl ook anderen onder haar leiding actief waren.

3. Uitvoering besluiten generale synode 2004

De synode droeg het moderamen op om een schrijven te richten aan de e.v. generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Aan deze opdracht is voldaan. Daarnaast droeg de synode het moderamen op om een brief aan de kerkenraden te richten, waarin een toelichting zou worden gegeven op het genomen besluit m.b.t. de Nieuwe Bijbelvertaling. Ook deze opdracht is volbracht.

Het oud-moderamen heeft zijn diensten verleend bij de opdracht, gegeven aan de 'klachtencommissie misbruik', om te komen tot een instructie ten behoeve van de in te stellen beroepscommissie. Ook zijn regelingen getroffen inzake de bemensing van deze commissie. Wij verwijzen voor de inhoud van een en ander naar de rapportage van deze commissies.

Ten slotte heeft het moderamen de taak uitgevoerd, hem door de synode opgedragen, om in een brief aan de omwonenden van de Oenenburgkerk in Nunspeet begrip te vragen voor de overlast die onontkoombaar is, wanneer de synode aldaar vergadert; ook werd excuus aangeboden voor situaties die tot vermijdbare overlast hadden geleid.

4. Contact met de roepende kerk synode 2007

Er is contact geweest met de kerk van Sliedrecht-Bethel, aangewezen om de synode van 2007 samen te roepen. Dat overleg had met name betrekking op de vergaderdata voor de synode en de data die voor het commissiewerk zijn gereserveerd (zie rapport deputaten vertegenwoordiging). Bidstond en opening zullen plaatsvinden in Sliedrecht, terwijl de overige zittingen en de commissievergaderingen, conform de besluitvorming van de synode 2004, weer in Nunspeet zullen worden gehouden.

5. Voorstel

Het oud-moderamen verzoekt uw vergadering zijn handelingen goed te keuren.

Namens het oud-moderamen,

D. Quant, scriba-I

Bijlage 3
Artikel 27

Rapport 1 van commissie 6 inzake totaal financieel beleid

Uw commissie 6 stelt u voor om, voorafgaande aan de behandeling van de rapporten, ondergaand besluit te nemen

1. De generale synode behandelt alle rapporten van deputaatschappen en neemt daarover de noodzakelijke besluiten met uitzondering van het goedkeuren van de begrotingen en het vaststellen van de minimumbijdragen die per (doop)lid van de kerken aan de betreffende deputaatschappen moeten worden afgedragen.
2. In de laatste synodeweek stelt de generale synode de minimumbijdrage per (doop)lid vast die aan de betreffende deputaatschappen moeten worden afgedragen en doet daarvan mededeling aan de betreffende deputaatschappen.
3. Deputaatschappen, voor wie een lagere minimumbijdrage per (doop)lid is vastgesteld dan zij hebben gevraagd, zijn gehouden hun beleid op deze lagere bijdrage af te stemmen en hun begrotingen voor de betreffende periode daaraan aan te passen en deze aangepaste begrotingen zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 april 2008 over te leggen aan deputaten financiële zaken. Interen op het vermogen beneden de daarvoor geldende norm is niet toegestaan.
4. De generale synode spreekt uit dat erfstellingen, legaten en giften zonder last tot de gewone inkomsten behoren.

J. Mauritz, rapporteur.

Bijlage 4
Artikel 28, 38

Curatorium Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

1. Personalía

1.1 Curatorium

1.1.1 Secretariaat

De generale synode 2004 benoemde als secretaris opnieuw ds. D. Quant (secundus ds. G. van Roekel). Voorstellen voor benoeringen zullen het moderamen van de synode in een apart schrijven bereiken.

1.1.2 Overige curatoren

In de samenstelling van het curatorium kwam in de loop van deze drie jaar in vergelijking met andere verslagperiodes veel wijziging, o.a. door verhuizing van predikanten uit het ressort van waaruit ze afgevaardigd waren. Vergeleken met de samenstelling in 2004 is er sprake van zes personele wisselingen. Over de reden van één personele wisseling zal u in een comiterapport bericht worden. Momenteel is de samenstelling van het curatorium als volgt:

- a benoemd door de particuliere synoden:
primi	secundi

namens de particuliere synode van het Noorden		
drs. J. van 't Spijker	2008	dr. D. Visser
drs. R.W.J. Soeters	2009	ds. R. van de Kamp
namens de particuliere synode van het Oosten		
ds. P.D.J. Buijs	2008	ds. B. de Romph
drs. M.J. Kater	2009	drs. G. van Roekel
namens de particuliere synode van het Westen		
ds. C.D. Affourtit	2008	drs. W. van 't Spijker
ds. J.G. Schenau	2009	drs. C. van Atten
namens de particuliere synode van het Zuiden		
drs. J.M.J. Kieviet	2008	dr. J.W. van Pelt
ds. J.P. Boiten	2009	ds. H. van den Heuvel
b benoemd door de generale synode:		
ds. D. Quant	2007	drs. G. van Roekel

Met respect en weemoed vermelden wij het overlijden van ds. J. Plantinga op 29 april 2006. In onze harten leeft een warme herinnering aan deze broeder, die met mildheid en geestelijke wijsheid bij het kerkelijk werk in Apeldoorn betrokken was.

De curatoren ds. D. Quant en ds. J. Van Amstel ontvingen op 29 april resp. 29 oktober 2005 een koninklijke onderscheiding, en wel het ridderschap in de orde van Oranje-Nassau. Het curatorium heeft zich hierover verheugd.

1.1.3 Moderamen

Het moderamen van het curatorium was in de afgelopen periodes als volgt samengesteld:

Van september 2004-september 2005: president-curator ds. J.P. Boiten; assessor ds. J. Plantinga; secretaris ds. D. Quant.

Van september 2005-september 2006: president-curator ds. J. Van Amstel; assessor ds. J.P. Boiten; secretaris ds. D. Quant.

Van september 2006-heden: president-curator ds. J.P. Boiten; assessor ds. P.D.J. Buijs; secretaris ds. D. Quant.

Het ligt in de bedoeling dat in september 2007 ds. P.D.J. Buijs president-curator zal worden, terwijl ds. J.M.J. Kieviet dan als assessor zal fungeren.

Het curatorium hoopt dat na de vele personele wisselingen die de laatste jaren plaatsvonden, er weer enige spreiding kan komen in het waarnemen van deze (en andere) functies binnen het curatorium: de laatste jaren werden sommige broeders wel érg zwaar belast. De normale regel is dat de curatoren in alfabetische volgorde optreden als president-curator, en dat gedurende één jaar. De beoogde president-curator voor het jaar daarop is assessor.

1.2 Hoogleraren, hoofddocent en docenten

Opnieuw kan, net als in het vorige rapport, melding gemaakt worden van een uitbreiding van het college van hoogleraren, dat daarmee op maximale sterkte is gekomen, namelijk zes. Drs. A. Baars, hoofddocent ambtelijke vakken, promoveerde op 25 oktober 2004. Op deze dag verdedigde hij zijn proefschrift, met als titel: *Om Gods verhevenheid en Zijn nabijheid*. De drie-eenheid bij Calvijn. Promotor was prof.dr. J.W. Maris, co-promotor prof.dr. B. Kamphuis. Velen waren bijeengekomen in de Barnabaskerk in Apeldoorn om deze vreugdevolle gebeurtenis mee te maken. Hiermee was ook de weg vrij voor zijn benoeming als hoogleraar: de generale synode besloot indertijd dat dit zou ingaan na zijn promotie. De installatie en inauguratie van de nieuwe hoogleraar hadden plaats op 10 resp. 11 februari 2005. De president-curator, ds. J.P. Boiten, ging voor in de kerkdienst ter gelegenheid van de installatie; hij bediende het Woord uit Jac. 1:5. De titel van de inauguratie was: *De Schrift, de school en de spiegel – enkele homiletische inzichten van Johannes Calvijn*.

De hoogleraren maakten bij toerbeurt gebruik van de gelegenheid om een sabbatical op te nemen.

Op 7 december 2006 bereikte prof. dr. J.W. Maris de 65-jarige leeftijd. Op grond van dat gegeven én van de besluiten van de generale synode 2004 werd besloten de procedure voor de opvolging van hoogleraren in werking te stellen. In een separaat schrijven zal het curatorium de synode over de uitkomst hiervan berichten.

De werkdruk van de hoogleraren blijft hoog; dat blijkt o.a. uit de periodiek gehouden functioneringsgesprekken. Het blijft nodig kritisch te kijken naar verzoeken die hen bereiken van binnen en van buiten de kerken. We mogen dankbaar zijn voor de in het algemeen goed te noemen gezondheid van de hoogleraren. Anderzijds mag dit geen reden zijn de werkdruk te hoog op te laten lopen.

Prof.drs. J.A. Meijer, hoogleraar in het nieuwtestamentisch Grieks en oudchristelijk latijn aan de Theol. Universiteit van de Geref. Kerken (vrijg.) en tevens gastdocent in Apeldoorn voor oud-christelijk Latijn, bereikte de 65-jarige leeftijd. Hij beëindigde zijn werkzaamheden in september 2005. Groot was de waardering voor zijn arbeid onder ons; dat werd onderstreept door de rector tijdens het officiële afscheid in Kampen op 16 september 2005. Drs. G.J. van 't Spijker, als docent nieuwtestamentisch Grieks aan onze Universiteit verbonden, trad wegens uitbreiding van zijn werkzaamheden aan het Calvincollege als zodanig terug per 1 september 2005. Ook bij zijn afscheid klonken woorden van grote waardering. Beide vacatures konden worden vervuld door één benoeming, die van mevr. ds. J. Oosterhuis-den Otter. Zij werd benoemd als docent voor onze Universiteit én voor die van de Geref. Kerken (vrijg.)

Gezien de leeftijd van de logopediste, mevr. D.M. van Hulzen-Schipper, werd (opnieuw) een procedure

gestart om te voorzien in haar opvolging. Op 1 januari 2007 trad als zodanig mevr. N. Algra in dienst. Mevr. Van Hulzen nam op 1 maart afscheid, na een dienstperiode van niet minder dan 30 jaar.

Over één zaak, een docent betreffende, zal u een comitéschrijven bereiken.

Er konden in deze periode vier AIO's benoemd worden: drs. A. Huijgen (dogmatiek), drs. A. Versluis (Oude Testament), drs. D. Hoolwerf (kerkgeschiedenis) en drs. D. Timmerman (kerkgeschiedenis); de benoemingen zijn alle voor 50 procent (die van drs. Huijgen sinds kort, i.v.m. zijn beroepbaarstelling).

Prof.dr. H.G.L. Peels en prof.dr. J.W. Maris mochten hun 12½-jarig jubileum als hoogleraar vieren. Er is met dankbaarheid intern aandacht aan gegeven.

Het curatorium heeft stappen ondernomen om voor enkele vakken parttime docenten met specifieke deskundigheden aan te trekken. De hoogleraren worden daardoor ontlast en kunnen hun energie weer op andere zaken richten. Zoals te doen gebruikelijk in deze situaties verzoekt het curatorium aan de synode goedkeuring over deze benoemingen. Zij gaan alle in per 1 januari 2008 D.V. en het betreft de volgende personen:

- drs. W.A. den Boer te Apeldoorn voor Nederlandse kerkgeschiedenis en symboliek (0.5 fte, inclusief onderzoekscomponent);
- dr. J.W. van Pelt te Oud-Beijerland voor catechetiek en diakoniek (0.2 fte);
- drs. I.D. Haarsma te Zwolle voor filosofie, godsdienstwijsbegeerte en methodologie (0.2 fte);
- drs. J. van 't Spijker te Hoogeveen voor missiologie, evangelistiek en urban mission (0.2 fte).

1.3 Emeritihogleraren

De emeritihogleraren (en hun evt. echtgenotes) en de weduwen van de hoogleraren ontvangen gewoonlijk jaarlijks bezoek van het curatorium. Daarvoor is de assessor aangewezen. Op deze wijze blijft de onderlinge band inhoud krijgen. Zij gaan hun weg in afhankelijkheid van de Heere, ook als in de avond van het leven de schaduwen langer worden.

Prof.dr. W.H. Velema begon zijn werk in Apeldoorn op 21 september 1966, en dat was in 2006 dus 40 jaar geleden. Hij verzocht hieraan geen bijzondere aandacht te geven, mede gezien zijn persoonlijke omstandigheden de laatste jaren. In kleine kring is dit jubileum in dankbaarheid herdacht.

1.4 Overigen

De voortgang van het werk aan de Universiteit is ondenkbaar zonder de werkzaamheden van het onderwijsondersteunend personeel. Alhoewel zij in eerste instantie onder de verantwoordelijkheden van deputaten-financieel vallen, blijft het curatorium toch van een aantal algemene zaken, hen betreffende, op de hoogte. Bij bepaalde benoemingen is het curatorium ook betrokken.

De vacature van drs. J. Otte, beleidsmedewerker onderwijs, kon medio 2005 vervuld worden door de indiensttreding van mevr. drs. M.W. Bakker. Mevr. J. Scherpenzeel-Grootendorst nam eind 2006 afscheid als administratief medewerker, terwijl in april 2007 mevr. S. Maljaars, de assistent-bibliothecaris, vertrok wegens een benoeming elders.

Er was sprake van twee jubilea: intern is aandacht gegeven aan het 12½-jarig jubileum van de conciërge, de heer M. Rozema, terwijl het 25-jarig jubileum van de universiteitssecretaresse, mevr. W.M. van der Zande-de Roo aanleiding was om in een aparte bijeenkomst haar grote betekenis voor onze Universiteit te onderstrepen; velen maakten van de gelegenheid gebruik om haar hiermee te feliciteren.

Uit de kring van het vrouwencomité werd door de Heere weggenomen mevr. N. den Hertog-Kok. Het curatorium denkt met grote dankbaarheid terug aan de intense betrokkenheid die zij zoveel jaren voor het welzijn van onze Universiteit, en speciaal voor de noodzaak van een goede bibliotheek, ten toon spreidde.

2. Onderwijs en onderzoek

2.1 Algemeen

Tijdens de afgelopen periode is de BaMa-structuur stap voor stap ingevoerd. Naast de gewone collegeweken is het gebruikelijk in het eerste semester een week integratiecolleges te houden, en in het tweede semester een zogenaamde themaweek. Beide semesters beslaan 13 weken; daarna breekt de tentamenperiode aan.

Er is permanente aandacht voor het onderwijsprogramma binnen de instelling door middel van een onderwijscommissie. Alle inhoudelijke zaken rond het curriculum worden daar doorgesproken. Ook het wetenschappelijk onderzoek heeft voortgang, zij het dat het voor de hoogleraren een voortdurende strijd is om daar voldoende tijd voor vrij te houden. Het is en blijft een fundamenteel onderdeel van het werk; daarvan getuigen ook signalen van de zijde van andere universiteiten. Als voorbeeld moge de toespraak dienen van de voorzitter van de Raad van Toezicht bij de opening van de Protestantse Theologische Universiteit, op 25 januari 2007.

Het curatorium neemt met regelmaat kennis van de werkzaamheden van de hoogleraren en de docenten c.q. hoofddocent. Dit gebeurt via collegebezoeken die halfjaarlijks worden gehouden, alsook via het jaarverslag dat de hoogleraren aan het curatorium toezenden en waarin zij inzicht geven in de inhoud van de gegeven colleges en hun overige wetenschappelijke arbeid. Het is de gewoonte dat in de junivergaderingen van het curatorium van dit jaarverslag wordt kennis genomen en dat dit dan inhoudelijk wordt besproken. Het curatorium heeft alle reden om erkentelijk te zijn voor de arbeid van de hoogleraren, zowel op het gebied van onderwijs als van onderzoek. Er is sprake van nauwgezet werk dat een geestelijk én wetenschappelijk hoog karakter draagt.

2.2 Gastcolleges

De hoogleraren ontvangen regelmatig uitnodigingen uit binnen- en buitenland om gastcolleges of bijdragen voor congressen e.d. te geven. Op deze wijze mag 'Apeldoorn' een bijdrage leveren aan de kennis van de gereformeerde theologie wereldwijd. Dat de arbeid van onze hoogleraren op die wijze internationaal

erkenning geniet, stemt tot dankbaarheid.

Ook het omgekeerde was het geval: regelmatig komen hoogleraren uit binnen- en buitenland in Apeldoorn voor een oriënterend bezoek en het geven van gastcolleges.

2.3 Themadagen, integratiecolleges en reizen

De Israëlreis, die oorspronkelijk al in 2005 zou plaatsvinden, maar die i.v.m. de spanningen in het nabije oosten toen werd afgelast, vond plaats in het voorjaar van 2007. Daarnaast werden jaarlijks themadagen en integratiecolleges georganiseerd.

2.4 De vooropleiding

Uit een mededeling in de Staatscourant van 22 december 2006, blz. 30 bleek dat de vooropleidingseisen Griekse en Latijnse Taal en cultuur vervallen zijn voor alle profielen van de wetenschappelijke studie godgeleerdheid, en wel met terugwerkende kracht. Dat betekent in feite dat de universiteiten van Kampen-II en Apeldoorn vanaf september 2006 iets onwettigs deden, omdat zij hun studenten verplichtten de deficiënties in Grieks en Latijn weg te werken, voordat zij in de bachelor opleiding kunnen instromen. De rectores van de universiteiten van Kampen-II en Apeldoorn hebben een brief verzonden naar het Ministerie van OC en W, waarin zij een beargumenteerd verzoek indienden om deze vooropleidingseisen toch te mogen handhaven. Wij zijn er namelijk van overtuigd dat wetenschappelijk gevormde dienaren van het Woord toegang moeten hebben tot de brontalen van de Schrift (Hebreeuws en Grieks) en tot de taal waarin vele klassieke theologische werken zijn geschreven (Latijn). In de loop van maart ontvingen we – tot onze dankbaarheid – van het ministerie antwoord dat wij deze vooropleidingseisen mogen handhaven, als wij bij de minister daaromtrent een verzoek indienen. Of de overheid studiefinanciering voor de vooropleiding zal blijven geven, is echter onzeker.

2.5 Samenwerking in andere verbanden

2.5.1 VSNU

Onze Universiteit is waarnemer bij de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten, waarbij men speciaal deel uitmaakt van het DOG: het Discipline Orgaan Godgeleerdheid. Op deze wijze blijven wij op de hoogte van de besprekingen die op dit niveau plaatsvinden over de plaats van de theologie in de samenleving en van de eisen die aan studenten dienen te worden gesteld, en we worden in de gelegenheid gesteld daar zelf inhoudelijk aan bij te dragen.

2.5.2 NOSTER

De TUA neemt officieel deel aan het samenwerkingsverband NOSTER (de Nederlandse OnderzoeksSchool voor Theologie En Religie); verscheidene hoogleraren zijn er zgn. senior-onderzoeker, ieder voor een tijdsomvang van 0.3 fte. Voor hen die een promotie aan de TUA voorbereiden, bestaat de gelegenheid mee te doen in NOSTER-verband. De deelname aan NOSTER stelt onze hoogleraren in de gelegenheid gebruik te maken van de faciliteiten van deze 'school' (conferenties, uitwisseling van resultaten), terwijl onze eigen geestelijke opstelling volstrekt gerespecteerd wordt.

2.5.3 Het Instituut voor Reformatieonderzoek (IR)

Het 'Instituut voor Reformatieonderzoek' krijgt langzaam maar zeker in de gehele wereld bekendheid. In 2002 is dit instituut opgericht. De statuten vermelden als doel:

De bevordering van het wetenschappelijk onderzoek naar de theologie en geschiedenis van de Reformatie, en voorts al hetgeen met één en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

Om dit doel te verwezenlijken richt het instituut zich op het stimuleren van collectievorming, het verschaffen van onderzoeksmogelijkheden, de organisatie van congressen, het onderhouden van contacten in binnen- en buitenland. Hoogtepunt in deze periode was wel de aanbidding van de complete werken van Calvijn op cd-rom.

De werkzaamheden voor het instituut nemen gestaag toe, hetgeen vooral gevolgen heeft voor de directeur, prof.dr. H.J. Selderhuis, en de medewerker, mevr. drs. C.Th. Boerke. In onderling overleg met het curatorium en deputaten-financieel zijn maatregelen genomen om e.e.a. in de hand te houden.

2.6 Examens

2.6.1 Doctoraal examens

Elk jaar werden diverse examens gehouden. DII/Ma-examens werden afgelegd, alle keren met goed gevolg. Dat betrof leden (predikanten) van onze eigen kerken, maar ook anderen. Zoals bekend worden de examens waarbij beroepbaarstelling wordt aangevraagd door een delegatie van het curatorium bijgewoond (conform de besluiten van de synode 2004). Ook worden de DI-examens van de admissiale studenten afgelegd in een vergadering van het voltallige curatorium. Per vak verzorgt één curator bij dat examen de navraag. Deze constructie zal beëindigd worden wanneer de laatste doctoraalstudenten hun examens hebben gedaan. In de nieuwe structuur zal een kerkelijke toets worden afgenomen (enigszins vergelijkbaar met de klassicale examens) na het afleggen van het M1-examen om de admissiale studenten in de gelegenheid te stellen preekconsent te verkrijgen.

2.6.2 Promoties

In de afgelopen periode vonden vier promoties plaats:

- op 25 juni 2004 promoveerde J. Kailus bij prof.dr. H.J. Selderhuis tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *Gesetz und Evangelium in Martin Luthers Grosse Galaterkommentar*;
- op 30 juni 2005 promoveerde Tae-Hyeun Park, Koreaans predikant, bij prof.dr. J.W. Maris tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *The Sacred Rhetoric of the Holy Spirit. A Study of Puritan Preaching in a Pneumatological Perspective*;
- op 13 december 2006 promoveerde Th. Schreiber bij prof.dr. H.G.L. Peels tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *Lots Enkel: Israëls Verhättnis zu Moab*

und Ammon im Alten Testament. Dr. Schreiber (1969) had eerder, in 1998, zijn doctoraalstudie in Apeldoorn afgerond, na zijn studie aan de Freie Theologische Akademie Giessen;

- Op 28 februari 2007 promoveerde Jin-Soo Kim, Zuid-Koreaans theoloog, bij prof.dr. H.G.L. Peels tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *Bloodguilt, Atonement and Mercy* (an Exegetical and Theological Study of 2 Samuel 21:1-14). Dr. Kim (1965) was voor de voorbereiding van deze promotie in 2003 naar West-Europa gekomen, en combineerde de pastorale zorg voor een Koreaanse gemeente in Münster met de promotiestudie. Direct na zijn promotie is hij met zijn gezin naar Zuid-Korea teruggekeerd wegens een benoeming als hoogleraar Oude Testament.

Het is opvallend dat hier sprake is van vier buitenlandse promovendi; het is een teken van de waardering die er in het buitenland is voor het niveau van het werk in Apeldoorn.

2.7 Publicaties

In de reeks 'Apeldoornse studies' verschenen twee deeltjes:

nr. 46: dr. G.C. den Hertog, *Traditie en vernieuwing*, bevattende een lezing, gehouden tijdens een studiedag in Apeldoorn over de betekenis van de gereformeerde belijdenis in onze tijd, en een lezing n.a.v. Ef. 4:23; nr. 47: dr. H.G.L. Peels, *God en geweld in het Oude Testament*.

Daarnaast lieten de hoogleraren van zich horen via publicaties in boeken, tijdschriften e.d.

3. De organisatie

3.1 Het rectoraat

Op maandag 13 september 2004 droeg prof.dr. G.C. den Hertog het rectoraat over aan prof.dr. H.G.L. Peels. Hij deed dat tijdens een academische samenkomst in de aula van de Universiteit en sprak daarbij een rede uit die de titel droeg: 'Vergeving als storing en startpunt van de ethiek'. Als conrector werd benoemd prof.dr. J.W. Maris, terwijl prof.dr. T.M. Hofman secretaris van het college werd.

Op maandag 12 september 2005 werd het academisch jaar 2005-2006 geopend. In 2001 gaf de generale synode toestemming om een proef te nemen met een meerjarig rectoraat. De rector 2004-2005, prof.dr. H.G.L. Peels, was bereid om nog een jaar als zodanig te dienen. Het curatorium was daarover verheugd, gezien de vele organisatorische veranderingen die zich in deze periode voordeden. Prof.dr. H.J. Selderhuis sprak tijdens een academische samenkomst in de aula van de Universiteit (voor het eerst in het aangekochte nieuwe gebouw) over: 'Kerk aan het kruis – de ecclesiologie van Heinrich Bullinger'. Als conrector werd benoemd prof.dr. A. Baars, terwijl prof.dr. J.W. Maris secretaris van het college werd.

Op maandag 11 september 2006 werd het academisch jaar 2006-2007 geopend. Prof.dr. H.G.L. Peels legde de rectorale keten af. Tijdens een academische samenkomst in de aula van de Universiteit sprak hij zijn rectorale rede uit, die de titel droeg: 'De eerste moord. Geweld en recht in Genesis 4'. Het verband tussen de actualiteit (het was immers 'nine-eleven') en nauwkeurig Schriftonderzoek kwam hierin op treffende wijze tot uitdrukking. Daarna werden de fata academica door de rector vermeld. Als rector werd prof.dr. A. Baars benoemd, als conrector prof.dr. H.J. Selderhuis, terwijl prof.dr. T.M. Hofman secretaris van het college werd.

3.2 De structuur van het werk

3.2.1 Reglementen

Veel tijd heeft het curatorium besteed aan de opdracht van de generale synode 2004:

1. de wenselijkheid uit te spreken dat het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit worden samengevoegd tot één deputaatschap;
2. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit de consequenties daarvan te laten onderzoeken en daartoe voorbereidingen te treffen;
3. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit op te dragen een nieuw reglement voor te bereiden ter vervanging van het reglement voor de Theologische Universiteit (bijl.8 K.O.) en de instructie voor deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit (bijl.9 K.O.);
4. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit te verzoeken hun rapporten voor de generale synode van 2007 zoveel mogelijk met elkaar in verband te brengen en gezamenlijk te rapporteren over de opdrachten genoemd onder 2 en 3.

Na de sluiting van de synode is aan een tweetal broeders uit de kerken die speciale deskundigheid hebben op het gebied van reorganisatie van (o.a. onderwijs)instellingen verzocht de helpende hand te bieden om te komen tot een herstructurering van bestuur en organisatie van de TUA. De heren J. van den Berg te Veenendaal (bureau Slot & Partners) en mr. H.M. Oevermans te Bennekom (afdelingsmanager Chr. Hogeschool Ede) bleken bereid hun kennis in te zetten, en wel vrijwel belangeloos. Het curatorium (en het deputaatschap-financieel) is hun daarvoor veel dank verschuldigd.

Het was in 2006 de verwachting dat er binnen afzienbare tijd sprake zal zijn van vernieuwde wetgeving op het niveau van het hoger (beroeps)onderwijs. Deze wetgeving was intern op het ministerie in de fase van afronding en wachtte nog op goedkeuring door de Tweede Kamer. Het nieuwe kabinet Balkenende-IV heeft nieuwe wetgeving voorlopig voor zich uitgeschoven. Afgezien daarvan blijft het echter van groot belang is om op de algemene eis van de overheid te letten, dat toezicht, bestuur en directie strikt gescheiden gehouden worden. In de voorstellen die de synode bereiken, is hiermee ten volle gerekend. Het curatorium is overigens van oordeel dat het hier een zaak betreft waarmee so wie so gerekend dient te worden, ongeacht de vraag of er sprake is van wetgeving of niet. In een aparte rapportage treft de synode de voorstellen betreffende de gegeven opdracht aan.

3.2.2 Kwaliteitszorg

Een belangrijk moment brak aan op 12 januari 2005. De 'zelfevaluatiecommissie' had een intern zelfevaluatie-rapport geschreven, dat als basis diende voor het bezoek van de visitatiecommissie. Deze commissie was van 12-14 januari 2005 te gast en ontving vertegenwoordigingen van hoogleraren/docenten, studenten, veld- en alumnicommissie, curatorium en deputaten-financieel, alsmede de

kwaliteitsmedewerkers drs. J.Otte en de heer H.J. Drayer. De bevindingen van de visitatiecommissie zijn daarna gemeld aan het NVAO (Nederlands-Vlaams Accreditatie Orgaan), dat op grond daarvan een uitspraak heeft gedaan over de erkenning (en de daaraan verbonden subsidiëring) van 'Apeldoorn' voor de komende jaren (2007-2012). Het spreekt voor zichzelf dat van deze procedure heel veel afhangt; de uitkomst werd dan ook met spanning tegemoet gezien. Met grote dankbaarheid kan hier gemeld worden dat de bevindingen van de visitatiecommissie positief waren, op onderdelen zelfs zeer positief. Op alle ijkpunten van het onderzoek werd er 'voldoende' gescoord. Aan enkele kritische kanttekeningen van de commissie is goede aandacht geschonken, waar nodig heeft verbetering plaatsgevonden. Een zaak van aandacht blijft het gegeven dat de verhouding tussen het aantal fte's van hoogleraren en van docenten (die vrijwel allen in deeltijd zijn aangesteld) onevenwichtig is. Het belemmert, aldus de visitatiecommissie, een goede deelname van het wetenschappelijk werk van docenten. Ook moet voortdurend gewerkt worden aan een didactisch concept. Het is duidelijk dat e.e.a. een druk op de begroting zal leggen. Bij voortdurend zal de financiële steun van de kerken voor de Universiteit nodig zijn!

Het definitieve QANU-rapport van de visitatiecommissie (van belang voor de accreditatie) kwam in april 2006 uit (QANU staat voor Quality Assurance Netherlands Universities). In de rij van elf theologische universiteiten en faculteiten in Nederland mocht onze Universiteit, samen die van Kampen-II, eindigen op een gedeelde derde plaats. Op grond van deze positieve bevindingen kon accreditatie (erkenning) voor de komende jaren worden aangevraagd bij het NVAO. Na verloop van enige tijd kwam een positief bericht hiervan binnen, zowel voor de bachelor- als voor de masteropleiding.

Medio 2006 braken opnieuw enkele spannende dagen aan: drie hoog gekwalificeerde theologen uit het buitenland bezochten onze Universiteit om onderzoek te doen naar het wetenschappelijk gehalte van het onderzoek dat – gedeeltelijk in samenwerking met onze zusteruniversiteit van de Geref. Kerken (vrijg.) te Kampen – wordt verricht. Het waren uit Potchefstroom (Zuid-Afrika) de systematicus prof.dr. F. Theron, uit Westminster (Philadelphia, USA) de kerkhistoricus prof.dr. C.R. Trueman en uit Tübingen (Duitsland) de nieuwtestamenticus prof.dr. O. Hofius. Zij deden indringend onderzoek naar de stand van zaken bij de verschillende onderzoeksgroepen (deze zijn er op het gebied van de Bijbelwetenschappen, de systematische theologie, de kerkgeschiedenis/het kerkrecht en de praktische theologie; overigens heeft de onderzoeksgroep praktische theologie niet aan de visitatie deelgenomen wegens een geringe hoeveelheid publicaties op dit vakgebied, door omstandigheden). Na enkele dagen konden zij melden dat het onderzoek in Apeldoorn/Kampen kwalitatief van hoog niveau is, relevant en waardevol. Daarbij werd aangetekend dat het beoefenen van theologie in trouw aan de gereformeerde belijdenis geen probleem is (zoals men in Nederland nog wel eens hoort), maar juist een voordeel: wij weten waar wij voor staan. Natuurlijk kwamen er ook zaken aan het licht die nadere aandacht behoeven: laten er bijvoorbeeld niet al te veel populariserende publicaties gedaan worden in verhouding tot academische studies. En laten onze universiteiten toch vooral vasthouden aan de eis van goede kennis van de grondtalen en de klassieke talen. Met dat laatste punt roerde de commissie een actueel punt aan, omdat juist in die tijd in de Tweede Kamer een nieuw wetsontwerp voor het hoger onderwijs en onderzoek behandeld werd, waarbij de eis voor kennis van deze talen dreigt te verdwijnen ... Het definitieve rapport kwam begin september 2006 binnen.

3.2.3 Klachtencommissie misbruik

In ons vorige rapport maakten wij melding van een in te stellen klachtencommissie 'seksuele intimidatie'. Gelukkig heeft deze commissie geen werkzaamheden op dit gebied hoeven te verrichten. Zij werd geïnstalleerd op vrijdag 25 november 2005, de dag dat Apeldoorn vrijwel onbereikbaar was wegens barre weersomstandigheden. De commissie bestaat uit drs. G.L. Born (voorzitter) te Dronten, mevr. mr. M. Verhage-van Kooten te Huizen en mevr. drs. N.G. Nuninga-Douma, De Putter 2, 7671 VE Vriezenveen. Als vertrouwenspersoon fungeert mevr. drs. Blokland-Verschoor te Kampen, terwijl mevr. mr. N. Jansen-van Prooijen te Zwolle als ambtelijk secretaris aan de commissie is toegevoegd. De generale synode 2004 besloot ook, op verzoek van het curatorium, een generaal-synodale beroepscommissie klachten in te stellen ten behoeve van het werk van de klachtencommissie van de Theologische Universiteit Apeldoorn en de landelijke commissie misbruik pastorale en/of gezagsrelaties. Ook deze is inmiddels geïnstalleerd.

3.3 Huisvesting

3.3.1 De bibliotheek

Elk jaar staat de bibliotheek van de Universiteit in de kerkelijke belangstelling, wanneer op de jaarlijkse Schooldag de cheques, geschonken door het vrouwencomité, door de bibliothecaris prof.dr. J.W. Maris, in ontvangst worden genomen. Het stemt tot grote vreugde dat met het in gebruik nemen van het nieuwe gebouw de bibliotheek vanuit de kelder van het oude gebouw naar de voormalige aula verhuisd kon worden. Daar is een verdieping in aangebracht, zodat er sprake is van een aanzienlijke capaciteitsvergroting.

3.3.2 Het gebouw aan het Wilhelminapark

In het rapport van 2004 maakten wij al melding van de mogelijke aankoop van 'een pand in de nabije omgeving van het Wilhelminapark'. In het najaar van 2004 kon worden overgaan tot de aankoop van het kerkgebouw van het Apostolisch Genootschap aan de Alexanderlaan, dat grenst aan het parkeerterrein van de Universiteit. Wie in de zomerperiode van 2005 aan het Wilhelminapark kwam, raakte onder de indruk van de bouwactiviteiten: de gemeenschapsruimte kreeg een flinke onderhouds- en uitbreidingsbeurt, er werd gesleuteld aan enkele zaken in het oude gebouw (o.a. in verband met de noodzakelijke werkpole van de beleidsmedewerker) en de aula werd intern gesloopt om ruimte te creëren voor de bibliotheek. Daarnaast werd meer en meer het nieuwe pand in gebruik genomen. De nieuwe aula (voorheen kerkzaal) werd voor het eerst gebruikt tijdens de opening van het academisch jaar 2005-2006. Het oude orgel paste niet meer in deze nieuwe ruimte en werd daarom verkocht; een ander orgel werd aangeschaft en in november geplaatst. Als laatste rest nu nog het bouwen van een corridor tussen beide gebouwen. Daarvoor was een procedure ter goedkeuring door de burgerlijke gemeente nodig. E.e.a. verkeert in de laatste voorbereidende fase.

4. De studenten

4.1 Algemeen

Meer en meer blijkt dat 'Apeldoorn' voldoende aandacht aan de pr moet schenken: frisgend foldermateriaal dat op verschillende manieren de kerken ingaat, de jaarlijkse informatieavond voor aankomende studenten, contacten met decanen e.d. op scholen voor voortgezet onderwijs waarvan verwacht kan worden dat er belangstelling voor 'Apeldoorn' bestaat ..., het is niet meer weg te denken. Daarnaast wil het curatorium, gezien de noodzaak om te komen tot vergroting van het aantal admissiale studenten, gebruik maken van een aantal regioavonden waarin catechisanten uit die regio voorlichting krijgen over het specifieke werk in Gods Koninkrijk.

Op 1 oktober 2006 (peildatum voor het Ministerie) stonden in totaal 89 studenten ingeschreven. Ze kunnen als volgt verdeeld worden: 3 studenten volgen de vooropleiding, 64 de bachelorsfase, 20 de masterfase (of oude doctoraalfase), 2 staan er ingeschreven voor een promotie. Daarnaast zijn er veel promovendi actief in de voorbereidingsfase van hun proefschrift.

Qua kerkelijke afkomst is de volgende onderverdeling te maken: 50 Chr. Geref. (inclusief 16 admissiaal-studenten); 11 Ned. Geref.; 1 Geref. (vrijg.); 2 Hersteld Geref.; 8 PKN; 2 HHK; 8 Geref. Gem.; 1 Geref. Gem. in Ned.; 1 baptist; 1 Pinkstergemeente; 4 afkomstig uit het buitenland.

4.2 Het curatorium en de studenten

4.2.1 Admissie-examens en het admissiale traject

In 2004 werden via het admissie-examen de brs. D. Bos te Urk, J.W. Moolhuizen te Kampen en N. Vennik te Apeldoorn tot de studie toegelaten. In 2005 werden toegelaten de brs. W. de Bruin te Nunspeet, W.A. Capellen te Nunspeet, S. Pos te Utrecht en W.C. van Slooten te Broek op Langedijk, en in 2006 de brs. H. Carlier te Hilversum, D.J.Th. Hoogenboom te Hei- en Boeicop en A. Th. van Olst te Apeldoorn.

Daar tegenover moet melding gemaakt worden van twee broeders studenten, die het curatorium te kennen gaven dat zij hun admissiale status wilden beëindigen, omdat zij na langdurige geestelijke overweging tot de conclusie waren gekomen dat de weg die de Heere met hen gaat in hun persoonlijk leven en studie, toch niet leidt tot het predikantschap. Aan dit besluit waren intensieve gesprekken met de mentor-hoogleraar en de curator-begeleider voorafgegaan. Het betreft de brs. H.D. Peels en A. Versluis.

Voortdurend heeft de kerkelijke begeleiding van de studenten de aandacht van het curatorium en het college van hoogleraren. Het curatorium draagt immers kerkelijke verantwoordelijkheid voor de studenten die via het admissie-examen zijn toegelaten. Belangrijke beslissingen hen betreffende, passeren altijd de vergadering van het curatorium. Dat betreft in het bijzonder de examens en de stagetoewijzing. Daarnaast vormen de persoonlijke contacten met de curator-begeleider onderdeel van de kerkelijke begeleiding. Expliciete aandacht wordt gegeven aan de preekvoorstellen, die regelmatig door de admissiale studenten worden geleverd. Het curatorium besloot om aan deze kerkelijke begeleiding als volgt structuur te geven:

De taken, behorend bij het curator-begeleiderschap, zijn de volgende:

1. een jaarlijks gesprek met de student en (indien van toepassing) zijn echtgenote; in dit gesprek komen in ieder geval de volgende zaken aan de orde:
 - a. de voortgang van de studie;
 - b. het staan in de kerken en in de gemeenschap van de Universiteit;
 - c. de ontwikkeling van het geestelijk leven en de verhouding tot de Heere;
 - d. het staan in de maatschappij naast de studie (vrienden, andere contacten, bijv. via bijverdienste);
 - e. ontwikkelingen in het preekwerk;
 - f. persoonlijkheidsontwikkeling, waarbij in het bijzonder aandacht zal zijn voor de persoonlijke levenssituatie;
 - g. het voorgaan in de kerken en de weerslag/het effect daarvan in de persoonlijke groei;
 - h. voorbereiding op het leven in de pastorie, speciaal de wijze waarop men als predikantsechtbaar/predikantsgezin functioneert;
2. het met regelmaat lezen en bespreken van gemaakte preekvoorstellen, die de student hem toezendt;
3. het – indien enigszins mogelijk – bijwonen van de kritiekcolleges waarin de student een preekvoorstel houdt;
4. het meelevens in voorkomende situaties van vreugde of verdriet;
5. het geven van adviezen en tips rond de beroepbaarstelling, i.v.m. het beroepingswerk.

Jaarlijks, tijdens de junivergaderingen van het curatorium, komen de schriftelijke verslagen van de curator-begeleider aan de orde. In deze verslagen zullen de zaken, genoemd in 1 a-h, *expliciet* aan de orde komen. Daarnaast kan uiteraard aandacht gegeven worden aan specifieke omstandigheden en aandachtspunten.

Het curatorium hield zich daarnaast opnieuw diepgaand bezig met de noodzaak om studenten zo goed mogelijk voorbereid aan de kerken te presenteren, opdat zij t.z.t. met vrucht de gemeenten kunnen dienen. In dat kader heeft het curatorium besloten gebruik te gaan maken van de zogenaamde DISC-test: deze letters staan voor dominantie, invloed, stabiliteit en conformiteit, vier fundamentele kenmerken van de mens. Een goede balans wat betreft deze factoren kan bijdragen tot een goede werkhouding. Op 19 mei 2005 vond er een gesprek plaats met drs. P. Overduin, klinisch psycholoog, bekend met deze test en betrokken bij de intervisiegroep van een aantal chr. geref. predikanten in het Westen van het land.

De DISC-test blijkt een reële toegevoegde waarde te hebben. De test blijkt te kunnen laten zien hoe mensen in normale en onder stressvolle omstandigheden werken en hoe hun zelfbeeld is. Hij helpt om te zoeken naar optimale werkomstandigheden die bij de persoon passen en biedt adequate ondersteuning daarbij. Het is aangetoond dat toepassing van de test kan leiden tot verbetering van werkhouding bij hen die er serieus werk van maken, maar daar is dan wel een duidelijke coaching voor nodig, liefst in een vroeg stadium: hoe jonger men is, des te meer is men vatbaar voor een leertraject. Ook kunnen predikanten op basis van deze test adequater leren omgaan met de vraag welke 'soort' gemeente (bijv. een plattelandsgemeente of een stadsgemeente) men in een bepaald stadium van het leven aankan, of juist niet. Voor een duidelijke conclusie

die men uit de test wil trekken, is een goed samenspel nodig tussen het bureau en de opdrachtgever (een predikant, of een student of het curatorium). Doelgerichte begeleiding brengt aantoonbaar verandering teweeg, zo blijkt bij een tweede meting. Dat staat of valt wel met de wil van de betrokkene om, waar nodig, tot verandering te komen.

Er is ervaring bij andere kerkelijke instellingen en die is goed. De test kan het beste worden ingezet op een moment tijdens de studie dat er nog doorontwikkeld kan worden bij tekorten; hiervoor moet men ongeveer twee jaar rekenen. Uit de test kan blijken dat iemand in de gevarenzone zit. Dan kan nader bezien worden of hij wel voor het predikantschap geschikt is.

De code van psychologen schrijft voor dat de eigenaar van de test degene is die deze heeft ingevuld. Er kan dan een mondelinge toelichting aan de opdrachtgever worden gegeven, of de gehele rapportage kan worden overhandigd, compleet met het verslag van het gesprek dat n.a.v. de test wordt gehouden. De aangeboden test, zo besloot het curatorium, zal een onderdeel van de opleiding zijn.

Het curatorium nam het principebesluit met de test te gaan werken, in ieder geval een proef daarmee te nemen. De test heeft aan het begin van het vierde studiejaar en in het zesde studiejaar een plaats gekregen, waarbij de tweede test een inhoudelijk vervolg is op de eerste. In de mentoraatsgesprekken worden de resultaten van de test meegenomen. Persoonlijkheidsvorming was tot op heden ondergeschikt in onze opleiding; toch blijkt in de praktijk van het predikantswerk van hoeveel belang deze vorming is. De verwerking van de test kan onderdeel zijn van de bredere geestelijke begeleiding die we hier geven. De waarde is dat studenten gedwongen worden naar zichzelf te kijken, in een vroeg stadium van hun ontwikkeling. Vervolgens moet men daarmee gaan werken, het liefst met behulp van een supervisor.

De DISC-test is vervolgens in september 2006 ingevoerd. De eerste reacties van studenten zijn positief te noemen.

4.2.2 Preekconsent

De meeste admissiale studenten vragen op het moment van het afleggen van het DI-examen preekconsent aan (althans dat gold in de situatie waarin nog van een doctoraalexamen sprake was, zie onder). Een enkeling doet dit in bijzondere situaties in een iets later stadium. In deze verslagperiode kregen de studd. R.G. den Hertog, A.G.M. Weststrate, M.B. Visser, J. Oosterbroek, H.J. Vazquez, drs. N. Vennik en S. Pos preekconsent. Ook werden verleende preekconsenten na een jaar, op grond van een ingeleverd preekvoorstel en na een gehouden gesprek op moderamenniveau, verlengd. In dat gesprek wordt mede de groei van de studenten gepeild in het admissiale traject. Expliciete aandacht wordt gegeven aan de ingeleverde preekvoorstellen.

De veranderingen in de structuur van het onderwijs hebben overigens ook een bezinning op gang gebracht over de voorwaarden waarop preekconsent wordt verleend. Met ingang van de cursus 2006/2007 is het master I-examen afgeschaft, althans als inhoudelijk examen: voor zowel admissiale studenten als voor hen die naar art. 16 aan de TUA studeren, worden de examenvakken normale tentamens, die afgerond moeten worden voordat men de specialisatiefase van major en minors ingaat. Voor de admissiale studenten vindt na afronding van de vereiste tentamens een zogenaamd proponentsexamen plaats, waarbij het curatorium aanwezig is. Voorafgaand aan dit examen wordt door hoogleraren stof van beperkte omvang opgegeven (partes uit de tentamens OT, NT, kerkrecht, ethiek, dogmatiek en diaconiologie). Tijdens dit proponentsexamen, dat zesmaal tien minuten duurt, wordt door de hoogleraren met de examenkandidaten doorgesproken over deze stof, met het oog op de praktijk van het kerkelijke leven. Bij dit examen wordt ook een preekvoorstel gehouden, met het oog op de verlening van het preekconsent. Zolang de synode nog geen goedkeuring verleend heeft aan deze wijziging, geldt dit proponentsexamen als proef.

Op deze wijze krijgt het curatorium een goede kerkelijke indruk van de betreffende student, die inhoudelijk goed vergelijkbaar is met het beeld dat ontstond bij het oude D1-examen.

4.2.3 Stage

Zoals bekend is de stageonderdeel van het DII/Ma-gedeelte bij de studie. Voor de admissiale studenten is de stage in een kerkelijke gemeente een verplicht bijvak.

Het volgende overzicht van stageplaatsen en begeleiders kan u worden geboden:

A.G. M. Weststrate in Apeldoorn-C bij ds. C.A. den Hertog;
R.G. den Hertog in Urk-M bij ds. H. Polinder;
H.J. Vazquez in Leerdam bij ds. H. Korving;
J. Oosterbroek in Woerden bij ds. J. Groenleer;
N. Vennik in Harderwijk bij ds. P.D.J. Buijs;
M.B. Visser in 's-Gravendeel bij ds. A.P. van Langevelde;
R. Jansen in Zwaagwesteinde bij ds. B. Reinders.
S. Pos in Urk- M bij ds. J. Westerink.

4.2.4 Beroepbaarstelling

Regelmatig werden Ma2/D2-examens afgelegd, alle keren met goed gevolg. De volgende admissiale studenten vroegen daarna beroepbaarstelling en verkregen die (tussen haakjes worden de gemeenten vermeld waaraan zij verbonden werden):

drs. A. Versluis (Nieuw-Balinge, gecombineerd met het AIO-schap aan de TUA), drs. R. Bikker (Beverwijk-Westzaan), drs. A.J. van der Toorn (Nieuwe Pekela), drs. A.G.M. Weststrate (Mijdrecht), drs. N. Vennik (Groningen), drs. R.G. den Hertog (Zutphen), drs. C.H. Legemaate ('s-Gravendeel), drs. A. Huijgen (Genemuiden, gecombineerd met het AIO-schap aan de TUA). De in september 2005 beroepbaar gestelde br. drs. A. Hoekman ontving in het voorjaar van 2007 een beroep van Rotterdam-Kralingen en hij nam dat ook aan. Het curatorium heeft met regelmaat contact met hem gehouden vanaf het moment van zijn beroepbaarstelling.

5. De Universiteit en de kerken

5.1 De Schooldag

Elk jaar werd er een Schooldag georganiseerd met een centraal hoofdprogramma in de ochtendbijeenkomst (in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente), gevolgd door een drietal deelprogramma's (in diezelfde kerk én in de Barnabaskerk én in het schoolgebouw aan het Wilhelminapark).

De Schooldag-2004 kreeg als thema: 'Leve de kerk!' In de morgenbijeenkomst werd dit thema uitgewerkt door ds. J. Westerink; in de middagbijeenkomst werd erop voortgeborduurd door drs. G. van Roekel ('Leve de kerk – in de plaatselijke gemeente') en dr. S.J. Wierda ('Leve de kerk – in de grote stad'); daarna was er voor beide groepen een forumbespreking, waaraan deelnamen: drs. Van Roekel, ds. G.J.H. Vogel en drs. M. Visser resp. ds. Wierda, drs. G.J. Capellen en dr. S. Paas.

De resultaten van de jaarlijkse actie van het vrouwencomité werden ook weer zichtbaar. Mevr. L. Molenaar-Verwey overhandigde twee cheques, een ter waarde van € 45.000 en een ter waarde van € 27.500, de eerste direct voor aanschaf van boeken te bestemmen en de tweede voor andere doeleinden, met de bibliotheek samenhangend.

De Schooldag-2005 kreeg als thema: 'Gij zult mijn getuigen zijn'. In de morgenbijeenkomst werd dit thema uitgewerkt door prof.dr. G.C. den Hertog; in de middagbijeenkomst werd erop voortgeborduurd door evangelist br. Th. Visser, ICF-gemeente Rotterdam ('Het evangelie in de modder van de stad') en evangelist br. H. Bor te Gent ('Een opdracht van de Heere'); in een andere zaal was het woord aan br. H.J. Takken, medewerker van Evangelie en moslims ('Getuigen onder mensen die 'ook in Jezus geloven'), gevolgd door een gesprek met de ex-moslims Rakan en Fatiha. Er was een gezamenlijke afsluiting in de kerkzaal van de Geref. Gemeente.

Mevr. W.T.A. van Pelt-Snijders overhandigde twee cheques namens het vrouwencomité, een ter waarde van € 45.000 en een ter waarde van € 27.500 (bestemming: zie boven; daarbij werd de aanstaande verhuizing van de bibliotheek met name genoemd).

De Schooldag-2006, gehouden op 23 september 2006, kreeg als thema: 'Belijden en beleven'. In de morgenbijeenkomst werd dit thema uitgewerkt, onder de titel 'Waar de mond vol van is...' door prof.dr. J.W. Maris; in de middagbijeenkomst kon men kiezen tussen de deelonderwerpen 'voorzienigheid en lijden' (drs. J.L. de Jong), 'Hoe vrij is onze wil volgens de Dordtse Leerregels?' (ds. J. Van Amstel) en 'Het schriftgezag volgens de Ned. Geloofsbelijdenis' (drs. A. Huijgen). Er was een gezamenlijke afsluiting in de kerkzaal van de Geref. Gemeente ter plaatse door prof.dr. H.J. Selderhuis. De kinderen werden – zoals ook in de andere jaren - opgevangen in het gebouw van de Universiteit, waar evenals vorige jaren een apart programma voor hen was.

Mevr. F. den Braber-Maaswinkel (die vanaf het begin van het vrouwencomité lid is, terwijl zij meldde dat in 2006 voor de 49e keer een afdracht plaatsvond!) overhandigde opnieuw twee cheques, een ter waarde van € 45.000 en een ter waarde van € 25.000.

5.2 Samenwerking met 'Kampen-II'

De samenwerking met de Theol. Universiteit van de Geref. Kerken (vrijg.) onderging nauwelijks wijziging. Beide instellingen zijn elkaar van dienst door het onderhouden van een gezamenlijke vooropleiding, het geven van gastcolleges (bijvoorbeeld tijdens een sabbatical), het aanstellen van docenten voor beide opleidingen (vooral in de ondersteunende vakken) en het via gezamenlijke onderzoeksgroepen verrichten van theologisch onderzoek op specifiek vastgestelde terreinen. Ook op het gebied van de nascholing is er sprake van samenwerking door het aanbieden van gezamenlijke cursussen.

Recente ontwikkelingen in het universitair theologisch onderwijs in Nederland maken het noodzakelijk dat de TUA en Kampen-II zich verder bezinnen op de mogelijkheden van nauwere samenwerking. Aan de Rijksuniversiteiten vervangt men de studie theologie meer en meer door programma's die liggen op het terrein van de religiewetenschap. Om in dit sterk kenterend getij de krachten te bundelen, is het zaak dat de TUA en Kampen-II – als klassiek gereformeerde theologische opleidingen - zoveel mogelijk gezamenlijk optrekken. Nog dit jaar zal de nadere bezinning daarop van start gaan.

5.3 Contacten met andere deputaatschappen

5.3.1 Deputaten-financieel

5.3.1.1 Algemeen

Het curatorium onderhoudt een nauw contact met de deputaten-financieel. Zo is op de vergaderingen van deputaten steeds de rector en de president-curator aanwezig; voorts is er regelmatig contact tussen de secretaris van deputaten en die van het curatorium. Tenslotte bezoeken de deputaten zeker twee maal per jaar de vergaderingen van het curatorium voor het doorspreken van specifieke zaken, zoals de salarissen van hoogleraren en medewerkers.

5.3.1.2 Subsidiëring

Nadat de generale synode op 2 oktober 2001 besloot tot het indienen van een verzoek om een hoger subsidiepercentage bij de overheid, is de definitieve aanvraag ingezet, 'onzerzijds te stellen op 100 procent. In ons vorige rapport lieten we weten dat na het positieve bericht dat hierop ontvangen was, de concretisering ervan op zich liet wachten. Inmiddels is de subsidiëring tot ongeveer 90 studenten volledig, *daarboven komen de kosten voor eigen rekening*. Alleen daarom al blijft het noodzakelijk een generaal-synodale omslag voor het werk aan de TUA te heffen. De reguliere arbeid moet bekostigd kunnen worden uit de subsidie. Maar voor allerlei bijzondere zaken en activiteiten, o.a. de verhouding tussen de kerken en de Universiteit betreffende, blijft aanvullende financiering nodig. Bovendien is het niet onmogelijk dat in de nabije toekomst de vooropleiding klassieke talen niet meer door de overheid wordt bekostigd. In dit geval zal deze uit eigen middelen moeten worden bekostigd.

5.3.2 Deputaten studiefonds

Met deputaten studiefonds was niet of nauwelijks contact nodig.

5.3.3 Deputaten evangelisatie

Deputaten evangelisatie zochten in het najaar van 2006 contact met het curatorium. Zij vroegen aandacht voor het gegeven dat Nederland zendingsland is geworden. Dat heeft ook consequenties voor ons kerk-zijn. Deputaten zouden het op prijs stellen wanneer in de toerusting van (a.s.) predikanten hiervoor goede aandacht zou zijn. Er volgde een overleg met deputaten, waarbij de hoogleraar die het vak evangelistiek verzorgt, prof.dr. G.C. den Hertog aanwezig was. Er komt een toegespitstere aandacht voor de door deputaten aangedragen zaken binnen het vak missiologie; er zal ook aandacht zijn voor het missionaire aspect dwars door de opleiding heen.

6. Voorstellen

Het curatorium stelt de synode voor:

1. aan prof.dr. J.W. Maris op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen;
2. een besluit te nemen met betrekking tot de vervulling van de komende vacature-Maris, waarvoor de synode voorstellen door het curatorium zullen worden aangeboden;
3. goedkeuring te hechten aan de voorgestelde veranderingen betreffende de verlening van preekconsent;
4. goedkeuring te hechten aan de voortgang van de contacten met de Theologische Universiteit van de Geref. Kerken (vrijg.);
5. goedkeuring te hechten aan de benoemingen per 1 januari 2008 van:
 - drs. W.A. den Boer te Apeldoorn voor Nederlandse kerkgeschiedenis en symboliek (0,5 fte, inclusief onderzoekscomponent);
 - dr. J.W. van Pelt te Oud-Beijerland voor catechetiek en diakonie (0,2 fte);
 - drs. I.D. Haarsma te Zwolle voor filosofie, godsdienstwijsbegeerte en methodologie (0,2 fte);
 - drs. J. van 't Spijker te Hoogeveen voor missiologie, evangelistiek en urban mission (0,2 fte).
6. opnieuw een secretaris en een secundus-secretaris te benoemen.

Namens het curatorium:

J.P. Boiten (president-curator)
D. Quant (secretaris)

Bijlage 5

Artikel 28, 38

Rapport 1 van commissie 1 inzake het rapport van het curatorium van de Theologische Universiteit

Uw commissie spreekt haar dankbaarheid uit voor de voortgang van het werk aan de Theologische Universiteit. Het is een grote zegen dat wij als kerken de universiteit van de Heere hebben ontvangen voor de opleiding tot dienaar des Woords en dat wij met de universiteit ook anderen van dienst mogen zijn.

Uw commissie heeft het rapport van het curatorium besproken met de president en de secretaris van het curatorium. Samen met de rector gaven zij een bevredigend antwoord op de vragen van uw commissie. Hun toelichting is voor een deel verwerkt in dit rapport. Ook leveren wij ons commentaar bij zaken die in het rapport van het curatorium aan de orde komen. We houden daarbij de volgorde van het rapport aan. Met betrekking tot de status van het toegezonden jaarverslag 2006 werd ons duidelijk dat we deze moeten zien als achtergrondinformatie.

Curatorium (1.1)

In verband met de vele wisselingen van curatoren rees bij de commissie de vraag of het curatorium steeds wel goed heeft kunnen functioneren en of de zware belasting van sommige personen ook niet betekent dat teveel kan gaan afhangen van slechts enkele personen.

Ons werd verzekerd dat het curatorium naar behoren heeft gefunctioneerd, al waren er door de wisselingen wel wat zorgen vooral in juni 2006. In het licht van de voorgestelde herstructurering heeft het curatorium echter geen behoefte aan een andere regeling m.b.t. de aanwijzing van curatoren. Uw commissie spreekt haar waardering uit voor het vele werk dat door de curatoren wordt verzet en in het bijzonder voor de inzet van broeders die ter wille van de voortgang van het werk in deze periode erg zwaar belast werden.

Het viel uw commissie op dat ds. D. Quant bij zeer veel zaken betrokken is. Wij vroegen ons af of dit een wenselijke situatie is. De president-curator verzekerde ons dat dit geen probleem is. De secretaris is door zijn functie bij veel zaken betrokken, maar beslissingen worden gezamenlijk genomen.

We delen de gevoelens van het curatorium ten aanzien van het overlijden van ds. J. Plantinga die vele jaren deel uitmaakte van het curatorium.

Met het curatorium verheugt uw commissie zich in de koninklijke onderscheidingen die enkele van de curatoren ontvingen.

Hoogleraren, hoofddocent en docenten (1.2)

Uw commissie is heel dankbaar dat met de installatie van dr. A. Baars het college van hoogleraren op de gewenste sterkte is gekomen.

Het is een goede zaak dat de hoogleraren bij toerbeurt een sabbatical van een semester opnemen om te studeren.

Merkwaardigerwijze krijgt uw commissie geen informatie over de gevolgde procedure voor de opvolging van prof.dr. J.W. Maris en de uitkomst daarvan. Volgens curatoren is de gang van zaken bij de benoeming van hoogleraren altijd zo geweest en is het in 2001 zo afgesproken. Uw commissie kan dit niet nagaan. In de openbare Acta staat niet meer dan dat het curatorium schriftelijk een voordracht doet. (Acta p.23 besluit 20, p.193 punt 8). Uw commissie vraagt zich af of de huidige gang van zaken niet voor verbetering

vatbaar is. Er is haars inziens niets op tegen dat de commissie, als een onderdeel van de synode, van tevoren inzicht krijgt in de gevolgde procedure die tot de voordracht leidt. Commissies buigen zich over zaken van minder belang dan de procedure die hier gevolgd moet worden.

We hebben deze vraag voorgelegd aan de vertegenwoordigers van het curatorium en zij gaven aan dat het curatorium er geen bezwaar tegen zou hebben.

Wat betreft de werkdruk van de hoogleraren, de verantwoordelijkheid daarvoor ligt allereerst bij henzelf. Zij moeten er op toezien dat ze verzoeken die hen bereiken niet te snel honoreren. Eerder is er besloten het aantal deputaatschappen waarin hoogleraren participeren beperkt te houden. Het curatorium ziet op de hoogleraren toe en draagt zorg voor hen.

De jubilea van de hoogleraren prof.dr. H.G.L. Peels en prof.dr. J.W. Maris stemmen ook uw commissie tot dankbaarheid.

Het verzoek om docenten aan te trekken of AIO's te benoemen komt van de hoogleraren en wordt vervolgens met het curatorium besproken. De benoemingen van de vier AIO's zijn alle voor vijftig procent. Een volledige benoeming zou de voorkeur hebben, maar er moeten wel mensen beschikbaar zijn.

Het is uw commissie opgevallen dat de gevraagde goedkeuring om een aantal nieuwe docenten te benoemen een aanzienlijke uitbreiding betekent van het aantal vakken dat door (gast)docenten in plaats van door hoogleraren gegeven wordt.

Reden daarvan is dat het voor sommige hoogleraren een verlichting betekent van hun werkdruk; een andere reden is dat bij de invoering van de Masters het aantal vakken is uitgebreid.

Op de vraag van uw commissie of het niet meer voor de hand ligt eerst een besluit te nemen t.a.v. de benoeming van de nieuwe hoogleraar dogmatiek, voordat met het schuiven met vakken begonnen wordt en dit in overleg met hem kan gebeuren, werd geantwoord dat reeds vaststaat dat, hoe de vacature voor hoogleraar dogmatiek ook zal worden vervuld, deze vakken toch door docenten zullen worden gegeven.

Onderwijs en onderzoek (2.1)

Wat betreft de onderwijscommissie viel het uw commissie op dat haar samenstelling nergens in de stukken wordt vermeld. De secretaris van het curatorium zegde toe dat het in een volgend jaarverslag wordt meegenomen. In de onderwijscommissie hebben zitting: 2 hoogleraren, 1 docent, 2 ouderejaarsstudenten, de universiteitssecretaresse en de beleidsmedewerker onderwijs. Deze commissie krijgt opdrachten vanuit het college van hoogleraren en komt met voorstellen. Zo wordt bij een nieuw vak het programma van de docent bekeken.

De vooropleiding (2.4)

Uw commissie meent dat wat hier geschreven wordt op gespannen voet staat met wat steeds is gesteld, namelijk dat het ministerie zich niet bemoeit met de inhoud van het studieprogramma, maar alleen eisen stelt aan de kwaliteit. Men lette slechts op de formuleringen: *vooropleidingseisen Gr. & L. zijn vervallen - we deden iets onwettigs - we dienden een verzoek in om te mogen handhaven - we ontvingen tot onze dankbaarheid - wij mogen handhaven, als wij...* Curatoren erkenden dat dit op de rand was van inhoudelijke overheidsinmenging. Weliswaar gaat het hier over de vooropleidingseisen, maar die houden verband met het studieprogramma. In feite was het zó dat de minister de gang van zaken bij de meeste universiteiten gewoon volgde. Binnen het DGO (overlegorgaan van de faculteiten godgeleerdheid) was er al lange tijd een interne discussie gaande over de wenselijkheid van het verplichten van de kennis van de oude talen bij het willen volgen van de studie theologie. Ondanks hevige verzet van de TUA en de TUK lieten verreweg de meeste faculteiten deze eis onlangs vallen. Daarover kreeg het ministerie van de zijde van het DGO bericht. Daarop ging de bedoelde brief van de Minister uit, waar deze dus gewoon de ontwikkelingen zoals die op het werkveld aan de orde waren, volgde. Toen curatoren hierop kritisch reageerden, kregen zij prompt het antwoord terug, dat de vrijheid van de TUA volledig gewaarborgd bleef. De vooropleidingseisen mogen gehandhaafd blijven. Ook bij de visitatie is er juist op aangedrongen dat de universiteit zich zal blijven profileren als een confessionele opleiding waar men wel wetenschappelijk bezig is. Het is nog niet duidelijk of de bekostiging van de vooropleiding door de overheid gehandhaafd wordt.

Het instituut voor Reformatieonderzoek (2.5.3)

De werkzaamheden voor het Instituut voor Reformatieonderzoek nemen gestaag toe. In verband met de werkdruk van de hoogleraren heeft de commissie gevraagd of dit verantwoord is. Geantwoord werd dat het werk voor het Instituut voor Reformatieonderzoek de TUA inhoudelijk (stof t.b.v. colleges) en financieel ten goede komt.

Promoties (2.6.2)

Hier had ook de promotie van drs. A. Baars op 25 oktober 2004 vermeld moeten worden. Er vonden in deze periode dus niet vier maar vijf promoties plaats.

Publicaties (2.7)

Het is de bedoeling dat de uitgave van de reeks 'Apeldoornse studies' weer meer aandacht krijgt door het publiceren van rectorale studies maar ook ander wetenschappelijk werk van de TUA.

Reglementen (3.2.1)

Het curatorium heeft hierover in een afzonderlijk rapport met deputaten financieel gerapporteerd. Samen met commissie 6 zullen wij hierover rapporteren.

Kwaliteitszorg (3.2.2)

Naar aanleiding van het rapport van de visitatiecommissie zijn verbeterplannen opgesteld. Uw commissie is van mening dat deze hier in het rapport genoemd hadden moeten worden. (Ze staan wel in het jaarverslag onder 4.2).

Dat de verhouding van het aantal fte's van hoogleraren tot die van docenten onevenwichtig is, is onvermijdelijk bij een kleine universiteit.

Er is in deze paragraaf sprake van twee visitaties. De ene is de onderwijsvisitatie die van belang was voor de accreditatie, de andere is de onderzoeksvisitatie waarvoor de instelling zelf wetenschappers uit het buitenland kan kiezen.

De studenten (4.1)

Het aantal (admissiale) studenten steeg niet. Het is nodig dat de kerken deze nood in gebed bij de Heere brengen. Het aantal bezoekers van de regioavonden viel tegen behoudens in het Westen.

Er is naamsbekendheid nodig om ook anderen te bereiken. Folders kunnen die naamsbekendheid vergroten.

In verband met de diverse kerkelijke achtergrond van de studenten vroeg uw commissie of de studenten met de gereformeerde belijdenis moeten instemmen. Dat is het geval. In bijzondere gevallen worden er over controversiële punten afspraken gemaakt en wordt gesproken van een 'gaststudentschap'.

Admissie-examens en het admissiale traject (4.2.1)

Uw commissie heeft waardering voor de begeleiding van de admissiale studenten en voor het feit dat ze zo goed mogelijk voorbereid worden om met vrucht de gemeenten te kunnen dienen.

De DISC-test is nog op proef. De curator-begeleider heeft inzage. De uitslag van de test is onderdeel van de begeleidingsgesprekken met de student.

Preekconsent (4.2.2)

Uw commissie is van mening dat het een goed voorstel is om een proponentsexamen af te nemen om te toetsen of aan iemand preekconsent verleend kan worden.

Samenwerking met Kampen-II (5.2)

Uw commissie heeft gevraagd welke visie men heeft op nauwere samenwerking. Wil men naar een federatie? Curatoren stelden dat het niet gaat om een federatie of fusie maar dat het gaat om samenwerking. Samenwerking is op bepaalde gebieden gewenst, nuttig en nodig.

In het rapport wordt geen melding gemaakt van de aanvraag om samen met de TUK een éénjarige master Theologie aan te bieden. Het verschil in visie op de invulling van deze opleiding maakte het niet mogelijk om deze gezamenlijke opleiding te starten.

De commissie stelt u voor:

1. aan prof.dr. J.W. Maris op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen;
2. uit te spreken dat in het vervolg de commissie van de generale synode vertrouwelijk op de hoogte dient te worden gesteld van de gevolgde procedure van voordracht van een nieuw te benoemen hoogleraar en de uitkomst daarvan;
3. goedkeuring te hechten aan de voorgestelde veranderingen betreffende de verlening van preekconsent;
4. goedkeuring te hechten aan de voortgang van de contacten met de Theologische Universiteit van de Geref. Kerken (vrij.);
5. goedkeuring te hechten aan de benoeming van mevr.dr.s. J.J. Oosterhuis-den Otter te Zwolle voor nieuwtestamentisch Grieks en oudchristelijk Latijn;
6. goedkeuring te hechten aan de benoemingen per 1 januari 2008 van:
 - drs. W.A. den Boer te Apeldoorn voor Nederlandse kerkgeschiedenis en symboliek;
 - dr. J.W. van Pelt te Oud-Beijerland voor catechetiek en diakonie;
 - drs. I.D. Haarsma te Zwolle voor filosofie, godsdienstwijsbegeerte en methodologie;
 - drs. J. van 't Spijker te Hoogeveen voor missiologie, evangelistiek en urban mission;
7. opnieuw een secretaris en een secundus-secretaris te benoemen.

J.W. Schoonderwoerd, rapporteur

Bijlage 6
Artikel 35, 163

Rapport deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit Apeldoorn der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

In een afzonderlijk rapport van het curatorium en deputaten-financieel wordt nader ingegaan op de opdracht van de generale synode 2004 en op de visie van curatorium en deputaten-financieel voor de toekomst. In dit verslag gaan we nader in op het door ons gevoerde beleid in voorgaande jaren en op de financiële consequenties van de visie voor de toekomst.

1. Samenstelling en werkwijze

Door de generale synode 2004 werden de brs. L. Bioch, M. van de Groep, P.A.A.J. Hurkmans RA, P. Vree en mr. drs. J. Th. Weijenberg (her)benoemd tot deputaten, terwijl br. drs. G.A. Bolink RA werd herbenoemd als secundus. Afscheid hebben we genomen van br. I.L. Stolk die vele jaren voorzitter is geweest van ons deputaatschap.

In verband met de opdracht van de generale synode om na te gaan of het curatorium en ons deputaatschap kunnen worden samengevoegd en de te verwachten wijzigingen in de wet- en regelgeving voor het hoger onderwijs hebben we besloten ook de secundus uit te nodigen voor iedere vergadering van ons deputaatschap.

Ingevolge de voor ons deputaatschap vastgestelde instructie hebben wij ons werk verricht in nauw overleg met het curatorium. Om die reden is een aantal vergaderingen van curatoren door deputaten

bezocht om de financiële, materiële en personele aangelegenheden van de universiteit te bespreken. Daarnaast hebben de president-curator en de rector met adviserende stem aan ons werk deelgenomen en onze vergaderingen bijgewoond.

2. Vermogenspositie ultimo 2006

Per 31 december 2006 is de vermogenspositie van de universiteit als volgt weer te geven (x € 1.000)

Materiële vaste activa		1.928	
Financiële vaste activa		<u>1.565</u>	
			3.493
Vorderingen	130		
Liquide middelen	<u>888</u>		
		1.018	
Kortlopende schulden	<u>168</u>		
			<u>850</u>
			4.343
Voorzieningen			
Emeriteringsfonds	1.684		
Onderhoud gebouwen	389		
Bestemmingsfonds bibliotheek	<u>27</u>		
			2.100
Eigen vermogen		<u>2.243</u>	
			<u>4.343</u>

Ter nadere toelichting op enkele belangrijke posten geven wij u de volgende informatie.

Materiële vaste activa

Gedurende de verslagperiode is voor een bedrag van rond € 1.432.000 geïnvesteerd en is € 264.000 afgeschreven, waardoor de boekwaarde van de materiële vaste activa ten opzichte van ultimo 2003 is gestegen met € 1.169.000 tot € 1.928.000. Deze stijging heeft in belangrijke mate te maken met de noodzakelijke uitbreiding van de huisvesting. In hoofdstuk 6 gaan we hier nader op in.

Emeriteringsfonds

Ten laste van dit fonds komen momenteel de uitkeringen aan de emerithoogleraren prof.dr. W. van 't Spijker en prof. dr. W. H. Velema en de weduwen B. van Genderen-Bijleveld, G.J. Versteeg-Floor en S. de Vuyst-Brasz.

We hebben een actuariële berekening laten maken van de benodigde voorziening voor ingegane pensioenen en de opbouw van een voorziening voor de pensioenen van de actieve hoogleraren. De opbouw van deze laatste voorziening vindt plaats gedurende de periode dat zij als hoogleraar fungeren. Dit betekent dus in het algemeen een relatief korte periode en daaraan gekoppeld een relatief hoge jaarlijkse toevoeging.

Ultimo 2006 is het fonds € 100.000 hoger dan ultimo 2003. Het dekkingspercentage van het fonds daalt echter jaarlijks. Herleid naar een rekenrente van 4 % is het dekkingspercentage ultimo 2006 bijna 51%. Ten opzichte van een dekking van 100% bedraagt het tekort ultimo 2006 rond € 1,6 miljoen. Met ingang van 2008 zal worden getracht de toevoeging zo te bepalen dat het dekkingspercentage niet verder daalt. Stijging van het dekkingspercentage blijft echter gewenst.

Onderhoudsfonds

Aangezien de afgelopen periode de gebouwen op vrijwel alle punten zijn verbeterd en in een goede staat verkeren, achten we het niveau van het onderhoudsfonds zodanig dat de komende jaren slechts een beperkte toevoeging ten laste van het resultaat nodig zal zijn. Dit wordt ondersteund door een vernieuwd meerjaren onderhoudsplan. Met ingang van 2007 is de jaarlijkse toevoeging dan ook met € 40.000 verlaagd tot € 15.000.

Eigen vermogen

Na een aantal jaren van grote tekorten is het resultaat over de periode 2004 tot en met 2006 € 310.000 positief. Dit bedrag is toegevoegd aan het eigen vermogen. Als gevolg hiervan is het eigen vermogen ten opzichte van de vorige verslagperiode met 16% gestegen van € 1.933.000 ultimo 2003 tot € 2.243.000 ultimo 2006. Wij merken op dat het eigen vermogen ultimo 2006 nog steeds lager is dan ultimo 1994, toen het niveau van de exploitatie belangrijk lager was dan nu. Gezien de gestegen exploitatiekosten, de verhoogde risico's en de conclusie dat het emeriteringsfonds hoger zou moeten zijn, is de conclusie gewettigd dat het eigen vermogen ultimo 2006 duidelijk te laag is.

3. Baten en lasten over de periode 2004 tot en met 2006

Voor de specificatie van de baten en lasten over de jaren 2004 tot en met 2006 verwijzen wij naar de rapporten van deputaten, welke ter synode ter vertrouwelijke inzage liggen. Samengevat is het beeld als volgt (x € 1.000).

	2006	2005	2004
<i>Baten</i>			
Bijdragen kerken	201	199	185
Giften en legaten	15	76	24
Bijdragen NGK	15	5	5
Comité Vrouwenactie	70	73	73
Subsidie OCenW	1.227	1.212	1.209
College- en examengelden	140	141	137
Ontvangen interest	87	124	161
Overige inkomsten	12	4	5
Totaal baten	<u>1.767</u>	<u>1.834</u>	<u>1.799</u>
<i>Lasten</i>			
Personeelskosten	1.051	986	920
Onderwijs en onderzoek	97	167	160
Bibliotheek	153	130	130
Huisvestingskosten	241	308	128
Algemene kosten	213	237	169
Totaal lasten	<u>1.755</u>	<u>1.828</u>	<u>1.507</u>
Voordelig saldo	<u>12</u>	<u>6</u>	<u>292</u>

De verslagjaren 2004 tot en met 2006 werden afgesloten met een positief saldo, respectievelijk van € 292.000, € 6.000 en € 12.000, in totaal € 310.000.

Het jaar 2004 was het eerste jaar, waarin we de verhoging van subsidie tot het maximale bedrag hebben ontvangen. In mei 2004 ontvingen wij de bevestiging dat met terugwerkende kracht tot 1 januari 2004 verhoging zou plaatsvinden. Aangezien we pas na deze bevestiging extra verplichtingen konden aangaan, is het positieve resultaat voor dat jaar verklaarbaar.

Tevens tekenen we aan dat de resultaten over de verslagperiode positief zijn beïnvloed door niet structurele inkomsten uit giften en legaten van in totaal ongeveer € 115.000.

De minimum bijdragen uit de kerken bedroegen voor de jaren 2004 tot en met 2006 resp. € 2,50, € 2,75 en € 2,75. De kerken hebben in het algemeen aan deze verplichting voldaan, hoewel over 2006 meer gemeenten dan voorheen de minimumbijdragen niet of niet geheel hebben afgedragen. Een belangrijke bijdrage uit de kerken is voorts de opbrengst van de vrouwenactie, een zeer welkome ondersteuning voor onze bibliotheek.

Deputaten spreken hun dankbaarheid uit voor de offervaardigheid van en de giften uit de kerken. Hieruit blijkt de verbondenheid met de universiteit.

4. Raming resultaat 2007 en eigen vermogen ultimo 2007

Voor 2007 ramen wij een resultaat van nihil en ultimo 2007 een vermogen van rond € 2.243.000.

5. Subsidie van het ministerie van OCenW

Zoals blijkt uit het gezamenlijk rapport van het curatorium en deputaten-financieel is in het najaar van 2005 een voorstel voor een nieuwe Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek ingediend. Inmiddels is dit voorstel ingetrokken en wordt een nieuw voorstel voorbereid. We moeten er mee rekening houden dat we te maken krijgen met een nieuwe wijze van bekostiging gebaseerd op aantallen studenten die binnen een vastgestelde termijn afstuderen, opleidingsresultaten en promoties, waardoor de bekostiging kan resulteren in jaarlijks sterk schommelende subsidiebedragen. Daarnaast lijkt het er op dat we de verplichting opgelegd krijgen studenten zonder studiefinanciering, indien nodig, financieel te ondersteunen, door middel van een binnen de universiteit te vormen profileringsfonds en noodfonds.

Uit zeer recent ontvangen informatie van het ministerie kunnen we afleiden dat het ministerie heeft besloten het onderzoeksdeel (voor onze universiteit op basis van gemaakte afspraken 25% van het totale subsidie) op korte termijn in te voeren terwijl de nieuwe bekostiging van het onderwijsdeel pas zal ingaan als de wet is afgerond. Binnenkort moeten wij gegevens verstrekken inzake studentenaantallen per 1 oktober 2006 en examenresultaten over het collegejaar 2006-2007 op grond waarvan berekening voor het subsidie 2008 (zij het in dat jaar voor ons nog budgettair neutraal) zal plaatsvinden. Dat zou kunnen inhouden dat het subsidiejaar 2009 voor het eerst een schommeling ten opzichte van 2008 te zien zal geven. Wanneer de nieuwe onderwijsbekostiging zal worden ingevoerd is niet bekend. Vooral nog gaan we er van uit dat we voorlopig nog niet behoeven te starten met de opbouw van een profileringsfonds en een noodfonds. Daarom hebben we voor deze opbouw in de begrotingen voor 2008 en 2009 nihil opgenomen en voor 2010 PM.

6. Huisvesting

De generale synode 2001 heeft in de voortgezette vergadering in oktober 2002 mandaat verleend een investering te doen van maximaal € 2.000.000 in het kader van uitbreiding van de huisvesting op de huidige locatie.

In de verslagperiode hebben we het voormalige kerkgebouw van het Apostolisch Genootschap aan de Alexanderlaan 1, direct grenzend aan het parkeerterrein van Wilhelminapark 4 kunnen verwerven. Dit pand was in dermate goede staat dat daar vrijwel geen aanpassingen behoeften te worden aangebracht. De kerkzaal in het pand aan de Alexanderlaan is in gebruik genomen als aula, terwijl de aula in het pand Wilhelminapark 4 is omgebouwd en ingericht als bibliotheek. Voorts is in dit pand een aantal extra werkplekken gerealiseerd terwijl ook de faciliteiten voor de studenten zijn uitgebreid en verbeterd.

De kosten van deze investeringen (exclusief corridor) bedragen rond € 1.200.000 (waarvan de aanschaf van het pand € 907.000).

Daarnaast hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt verbeteringen aan te brengen in bestaande ruimten, die anders op zeer korte termijn toch noodzakelijk zouden zijn geweest. Als voorbeeld hiervan noemen we de vervanging van een groot gedeelte van het meubilair dat al 25 jaar werd gebruikt.

Wij zijn van oordeel dat de gebouwen nu in een goede staat zijn en voldoen aan de eisen van deze tijd.

Momenteel loopt nog de aanvraag voor een bouwvergunning voor een bovengrondse corridor. De behandeling van deze aanvraag heeft grote vertraging opgelopen, als gevolg van het feit dat het bestemmingsplan de bouw van een dergelijke corridor niet toestaat en vergaande eisen van de landschapsarchitect van de gemeente Apeldoorn en de welstandscommissie. Zeker is dat de kosten van deze corridor hoger zullen uitvallen dan oorspronkelijk geraamd (rond € 223.000). Hoeveel hoger is nog niet duidelijk.

Ook als we rekening houden met het feit dat een gedeelte van de post renovatie in de staat van baten en lasten direct gerelateerd kan worden aan de uitbreiding van de huisvesting, kan geconcludeerd worden dat deze uitbreiding uiteindelijk zal worden gerealiseerd binnen het door de generale synode verstrekte mandaat.

7. Begrotingen 2008 tot en met 2010

Rekening houdend met het voorgaande komen we voor de jaren 2008 tot en met 2010 tot de volgende begrotingen.

(x Euro 1.000)	2008	2009	2010
<i>Lasten</i>			
Personeelskosten	1.268	1.479	1.582
Onderwijs en onderzoek	143	148	157
Bibliotheek	150	154	158
Huisvestingskosten	162	169	171
Profilerings- /noodfonds	0	0	PM
Overige kosten	<u>227</u>	<u>209</u>	<u>220</u>
Totaal lasten	<u>1.950</u>	<u>2.159</u>	<u>2.288</u>
<i>Baten</i>			
Comité Vrouwenactie	70	70	70
Subsidie OCenW	1.218	1.217	1.216
College- en examengelden	170	188	212
Ontvangen interest	95	95	95
Bijdrage NGK	16	16	16
Giften en legaten	19	19	19
Overige inkomsten	<u>121</u>	<u>314</u>	<u>419</u>
Totaal baten	<u>1.709</u>	<u>1.919</u>	<u>2.047</u>
Blijft te dekken	<u>241</u>	<u>240</u>	<u>241</u>

Dit is per lid en dooplid (totaal 74.000) : € 3,25 per jaar

Ter nadere toelichting geven wij de volgende informatie.

Effecten nieuw beleid

Zoals blijkt uit het gezamenlijk rapport van het curatorium en deputaten-financieel wordt nu een aanzet gegeven tot nieuw beleid, op basis van de nota bestuur en toezicht en de nota strategisch beleid met de daarbij concrete doelstellingen voor de komende jaren.

Alle onderdelen uit voorgaande documenten zijn vertaald in financiële gegevens die zijn verwerkt in de aan u gepresenteerde begrotingen voor de periode 2008 tot en met 2010. De resultaten van dit nieuwe beleid dragen in deze begroting positief bij aan de gehele exploitatie.

De effecten van dit nieuwe beleid hebben invloed op de volgende posten in de begroting:

- baten: college- en examengelden en overige inkomsten;
- lasten: personeelskosten en overige kosten.

Personeelskosten

Het mag bekend verondersteld worden, dat de werkdruk, met name bij hoogleraren, al jaren onverminderd hoog is. In het rapport van het curatorium wordt goedkeuring gevraagd tot het benoemen van een aantal docenten, mede ter verlichting van deze werkdruk. Hiermee is in onze begroting rekening gehouden.

Zorgen hebben wij over de ontwikkeling van de salariskosten. De salarisschalen van medewerkers in onze kerken zijn gebaseerd op de salarisschalen van de PKN, die deze weer heeft afgeleid van de salarisontwikkelingen bij de landelijke overheid. Kort geleden hebben de minister van binnenlandse zaken en de vakbonden overeenstemming bereikt over een nieuwe CAO die er toe zal leiden dat de salarissen in de periode 1 januari 2007 tot en met 31 december 2010 over de gehele linie zullen stijgen met 13,2%. Voorts dienen we er rekening mee te houden dat een aantal medewerkers, bij functioneren tot tevredenheid, recht heeft op periodieke individuele verhogingen.

We hebben al de noodzaak aangegeven tot hogere toevoegingen aan het emeriteringsfonds. In de huidige begrotingen hebben we, mede op grond van bovengenoemde ontwikkelingen, de toevoeging moeten beperken tot een lager niveau dan gewenst.

Huisvesting

Zoals reeds vermeld, hebben wij de toevoeging aan het onderhoudsfonds met € 40.000 verlaagd tot € 15.000 per jaar.

Subsidie OCenW

Opgenomen is de meerjarenraming van het ministerie. Als gevolg van het nieuwe systeem van berekening moet rekening gehouden worden met jaarlijkse schommelingen, die zowel positief als negatief kunnen uitvallen. Op grond van afspraken met het ministerie worden gedurende de komende verslagperiode de schommelingen ingeperkt. Het is onmogelijk een raming of indicatie te geven inzake de mogelijke schommelingen omdat dit van een groot aantal (ook) externe factoren afhangt.

Conclusie bij deze begrotingen

Geconcludeerd moet worden dat in deze begrotingen geen enkele rek zit, die verantwoorde bezuinigingen zou kunnen rechtvaardigen. Voorts zal, indien zou blijken dat de inkomsten uit nieuw beleid niet geheel kunnen worden gerealiseerd, dit direct tot bezuiniging op de totale exploitatiekosten moeten leiden.

8. Voorstellen

Wij leggen het gevoerde beleid aan u voor ter beoordeling en stellen u voor:

- a. de begroting voor de periode 2008 tot en met 2010 over te nemen en derhalve:
- b. de minimumbijdragen der kerken voor de jaren 2008 tot en met 2010 vast te stellen op € 3,25 per lid en dooplid.

Deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit der Chr. Ger. Kerken, namens deze

P. Vree, voorzitter

P.A.A.J. Hurkmans RA, secretaris/penningmeester

Bijlage 7

Artikel 35

Rapport 6 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten-financieel voor de TUA

Deputaten slagen erin – (drie) jaar in (drie) jaar uit - om een zeer compact rapport te schrijven terwijl, door lezing, uw commissie zich een uitstekend beeld kon vormen van het verrichte werk. En dat is niet weinig waarom uw commissie dan ook begint met nadrukkelijk haar dank uit te spreken aan deputaten voor hun werk. Uw commissie is in gesprek gegaan met twee vertegenwoordigers van deputaten waarbij een aantal zaken de aandacht hebben gekregen.

1. Uw commissie 6 in 2004 meldde u toen reeds dat een dekkingspercentage van 81% van het emeriteringsfonds duidelijk te laag was. De schrik sloeg uw commissie om het hart te vernemen dat dit percentage in de afgelopen drie jaar was weggezakt naar 51%. Dat vroeg om een verklaring. Deputaten lichtten toe dat, ware in 2004 dezelfde rekenrente gebruikt als in 2007 (nl. 4% in plaats van 6,5%) het dekkingspercentage toen ongeveer 61% bedroeg. De opluchting, dat de achteruitgang dus maar 10% bedraagt, was echter van zeer korte duur: het percentage is nu zeer duidelijk te laag. Op de vraag wat deputaten ondernemen om dit dekkingspercentage z.s.m. op een hoger niveau te brengen, antwoordden deputaten dat er de komende jaren forse bijstortingen zullen plaatsvinden. E.e.a. vertaalt zich in een sterke stijging van de personeelskosten zoals in de voorgestelde begroting opgenomen. Dat was uw commissie ook opgevallen. De stijging van € 920.000,- in 2004 naar € 1.582.000,- wordt voor een behoorlijk deel veroorzaakt door bijstortingen. Ter toelichting: in de periode 2007/2010 bedragen deze bedragen: € 226.700 – 300.000 – 320.000 en 350.000.
2. Wanneer een predikant geroepen wordt tot het hoogleraarschap vindt er geen overheveling plaats vanuit de emeritikas naar het emeriteringsfonds. Uw commissie meent dat overheveling wel bespreekbaar moet worden gemaakt. Deputaten delen die mening.
3. De daling in de jaarlijkse toevoeging aan het Onderhoudsfonds (van € 40.000 naar € 15.000) past in het bestaande onderhoudsplan dat is opgesteld door externe deskundigen. De afschrijvingen op materiële vaste activa zijn berekend conform de voorschriften van deputaten financiële zaken.
4. De forse stijging van de personeelskosten baart uw commissie zorgen. Door deputaten is toegelicht dat, naast het reeds onder punt 1 vermelde, de te hoge werkdruk van de hoogleraren en docenten extra menskracht vereist. Dat is ook zo begroot. Vooruitlopend op de goedkeuring door uw synode m.b.t. de voorstellen in het gezamenlijke rapport van het curatorium en deputaten-financieel is voor de jaren 2008 t/m 2010 reeds het salaris voor de halve bestuurder in het hele college van bestuur begroot. Ook is er voor 2009 en 2010 geld gereserveerd voor extra personeel t.b.v. nieuw beleid. Dat is nieuw voor uw commissie want zij vond en vindt in het rapport hierover niets.
5. Deputaten melden in hun rapport dat er voorlopig nog niet behoefte te worden gestart met de opbouw van een profileringsfonds en een noodfonds. Nu kennen wij reeds een studiefonds en stimuleringsfonds. Maar liefst vier fondsen lijkt niet al te weinig voor onze TUA. Hierover is het laatste woord nog niet geschreven want wij nemen ons voor om in ons rapport inz. deputaten studie- en stimuleringsfonds een paragraaf hieraan te wijden.
6. De hoge kosten voor de corridor (€ 223.000), die nog hoger zullen uitvallen, doen de wenkbrauwen van uw commissie fronsen. Het lijkt dat de lengte, aankleding, beveiliging en voorschriften van de Apeldoornse schoonheidscommissie hieraan debet zijn.

Uw commissie stelt u m.b.t. het rapport deputaten-financiële TUA het navolgende voor:

1. deputaten voor de uitgevoerde werkzaamheden hartelijk te bedanken;
2. deputaten te vragen toe te lichten waarom extra personeel t.b.v. nieuw beleid is begroot;
3. onder voorbehoud van een afdoende toelichting de voorgestelde begroting te accorderen;
4. deputaten op te dragen om in gesprek te gaan met deputaten emeritikas om, ingeval een predikant tot het hoogleraarschap wordt geroepen, een overheveling vanuit de emeritikas naar het emeriteringsfonds bespreekbaar te maken.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 8
Artikel 36

Rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden

1. Deputaatschap

1.1. Samenstelling

1.1.1. Door de generale synode van 2004 zijn (her)benoemd:

- Ds. J.H. van Dijk, voorzitter
J.W. van Puttestraat 7, 4233 EJ Armeide, 0183-603557, j.h.vandijk@kliksafe.nl
- Ds. H.C. Mijnders, secretaris
Diasporalaan 5, 8017 DK Zwolle, 038-4655600, hcmijnders@zwlle.cgk.nl
- J. Mauritz, penningmeester
Cort van der Lindenlaan 11, 1412 BW Naarden, 06-52496126, j.mauritz@dnb.nl
- A. Bonninga, algemeen adjunct
Simon Vestdijk-erf 51, 3315 CR Dordrecht, 078-6163834, a.bonninga@filternet.nl
- Drs. W.M. den Hertog
Laan van Nieuw Rozenburg 1, 3181 VC Rozenburg, 0181-215995, wilkedenhertog@hetnet.nl
- Ds. W.W. Nijdam
Ruysdaellaan 17, 2951 PM Alblasterdam, 078- 6918224, famnijdam@hotmail.com

1.1.2. Als predikant voor de varenden is werkzaam:

- Ds. H. van der Ham
Stooplaan 26
3311 DM Dordrecht
Tel.: 06-53596380
hvdham@filternet.nl

1.1.3. Moderamen

Ds. J.H. van Dijk, voorzitter
Ds. H.C. Mijnders, secretaris
J. Mauritz, penningmeester
A. Bonninga, algemeen adjunct

1.1.4. Varende ouderlingen en adviseurs

Op voordracht van deputaten is door de gemeente Dordrecht-Centrum tot varend ouderling bevestigd:

- Br. Joh. Romijn, ms. Insula
P/a A. Heynisstraat 19
2957 AA Nieuw-Lekkerland
Tel.: 0184-681447
Tel. a/b NL: 06 – 53533624
Tel. a/b D: 0049-1611628819
insula@bics.nl

Door de gemeente van Zwolle is als zodanig bevestigd:

- Br. D. Blokzijl, ms Luctor
P/a Postbus 132
8000 AC Zwolle
Tel.: 06- 53929776
blokzijl.lector@vaart.net

1.1.5. Zendende kerk

Br. H. Baars uit Meerkerk, de gemeente waaraan ds. Van der Ham is verbonden, bezoekt de vergaderingen van het deputaatschap als gedelegeerde namens de kerkenraad van Meerkerk:

- H. Baars
Zijkade 24
4243 JE Nieuwland
Tel.: 0183-352721.

De werkverslagen van ds. Van der Ham staan ook op de agenda van de vergaderingen van de kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Meerkerk.

1.1.6. Adviseur zeevaart

Br. T.E. Bor is door het deputaatschap aangezocht als adviseur voor de zeevaart. Hij woont als zodanig ook de vergaderingen van de Nederlandse Zeemanscentrale bij:

- Br T.E. Bor
Rietlanden 37
3361 AN Sliedrecht

Tel.: 0184-630502
 t.e.bor@planet.nl

2. Vergaderingen

2.1. Plenaire vergaderingen

Aan de vergaderingen wordt deelgenomen door de door de synode benoemde leden van het deputaatschap, de predikant voor de varenden, de varende ouderlingen (als adviseurs voor de binnenvaart), de adviseur voor de zeevaart en de gedeputeerde namens de kerkenraad van Meerkerk.

2.2. Pastorale commissie

2.2.1. Samenstelling en taak

De pastorale commissie bestaat uit leden van het deputaatschap die ook zelf pastoraal werk onder varenden verrichten. De predikant voor de varenden wordt vooral bijgestaan door deze commissie.

De kerkenraden wordt verzocht namen en adressen van varende leden door te geven aan deputaten, maar daarnaast ook zelf zoveel mogelijk contact te onderhouden met varende leden van hun gemeente, zowel met hen die in de binnenvaart werkzaam zijn, als de zeevarenden die meermalen voor maritieme werkzaamheden langdurig in het buitenland verblijven.

2.2.2. Adresbestand

De pastorale commissie neemt bij elke vergadering een gedeelte van het adresbestand door.

De Christelijke Gereformeerde Kerken telden per 1 januari 2007 366 varende leden op vijftiennegentig schepen. Hun gegevens (naam, gezinsleden, geboortedata, doop/belijdend lid, naam van het schip, postadres, diverse telefoonnummers -dikwijls Nederlandse en Duitse boordtelefoon, emailadres, en de gemeente waaronder ze ressorteren) staan bijeen in de 'Gids voor de varenden', die deputaten ca. één maal per 5 jaar opnieuw uitbrengen.

In die gids staan tevens allerlei andere belangrijke adressen (contactpersonen, internaten, kerkdiensten in het buitenland, enz.) ten dienste van varende kerkleden en degenen die hen pastorale zorg verlenen.

In de vergaderingen van de pastorale commissie wordt extra aandacht besteed aan de adressen waarvan bekend is dat men zorgen heeft. Deze adressen worden door de predikant voor de varenden of door de varende ouderlingen bezocht. Het pastorale werk gebeurt zo nodig in overleg met de varenden of de varende leden ressorteren.

Mutaties in het adresbestand worden opgenomen in het kwartaalperiodiek Kompas en dan ook verwerkt in de Gids voor de varenden. Deze gids is onder alle varenden, kerkenraden en contactpersonen verspreid.

2.2.3. Contactpersonen

Aan alle kerkenraden is gevraagd een contactadres voor de varenden op te geven. Deze personen kunnen (telefonisch) worden benaderd door schippers als zij in de buurt van de betreffende kerk de zondag zouden doorbrengen. In enkele plaatsen brengen de contactpersonen (met meer of minder regelmaat en soms in interkerkelijk verband) in het weekend bezoeken aan de in de haven liggende schepen om schippers actief uit te nodigen voor de kerkdiensten en christelijke lectuur te verspreiden.

Een aantal van deze adressen wordt in Kompas vermeld. Het totale overzicht staat in de Gids voor de varenden.

2.2.4. Varende ouderlingen (tevens adviseurs binnenvaart)

Het werkterrein van de brs. J. Romijn en D. Blokzijl omvat de Nederlandse en Duitse wateren. Zij zoeken contacten te leggen met varenden uit onze kerken en daarbuiten.

2.3. Contactdag

In de verslagperiode is driemaal een zgn. contactdag belegd, waarbij alle schippers en regionale contactpersonen welkom zijn.

Op 18 september 2004 heeft ds. J.H. van Dijk uit Ameide gesproken over 'Schipper naast God'.

Op 8 oktober 2005 sprak dhr. I.A. Kole uit Berkenwoude over 'Geloofsopvoeding'.

Op 4 november 2006 hield dhr. J.T. van de Berg, Voorzitter van de CBOB een inleiding over het onderwerp: 'De christenondernemer onderweg naar de toekomst'.

Er was op deze dagen ook een apart kinderprogramma. Er is ruimschoots gelegenheid voor ontmoeting en gesprek bij een kopje koffie en aan de lunch die door deputaten aan de bezoekers wordt aangeboden.

De contactdagen werden gehouden in de Krooswijkhof te Dordrecht, Singel 184-186. Een meer centrale vergaderplaats wordt voor dit jaar overwogen.

3. Predikant voor de varenden

3.1. Binnenvaart

3.1.1. Werkgebied

De predikant voor de varenden heeft een uitgebreid werkgebied. In principe is hij beschikbaar voor alle christelijke gereformeerde schippers uit heel Nederland. Boordbezoeken brengt hij meestal in de regio Rotterdam/Dordrecht. Speciale interkerkelijke diensten voor varenden leidt hij in die regio, maar ook van tijd tot tijd in Mannheim, Duisburg en Gent.

3.1.2. Pastoraat

Een belangrijk deel van de schippersgezinnen woont overwegend aan boord. Schippers moeten over grote afstanden hun diensten verlenen over een groot Europees vaarwegennet. Dat betekent dat meevarende gezinnen en bemanningsleden weken onderweg zijn en zelden of slechts kort in de eigen thuishaven kunnen vertoeven. Bij voorkomende problemen kunnen schippers vaak niet terug vallen op plaatselijke hulpverleningsinstanties. Dat illustreert dat de positie van de schippers nogal afwijkt van de walsamenleving. Sociaal-maatschappelijke problemen komen nogal eens voor. Diaconale hulp wordt geboden, waar dat mogelijk is.

Het varen is heel intensief. De planning is krap; goederen worden dikwijls in zeer korte tijd geladen of gelost. Er is sprake van continue en semi-continuevaart.

Stress komt wel eens voor; mensen voelen zich soms opgejaagd. Welvaart is nog geen welzijn. De schippers dreigen meegesleept te worden in de maalstroom van de 24-uurs economie. Die druk voelen de varenden. Het brengt spanningen mee.

Op zondag hoeft niet gevaren te worden. Gewezen wordt door de schipperspredikant op de heiliging

van de zondag.

Uiteraard ondervinden schippers weleens problemen als gevolg van hun specifieke leefsituatie aan boord. Schippersvrouwen hebben bijvoorbeeld in een aantal gevallen te weinig mogelijkheden voor sociale contacten. Een ander gevolg van de specifieke leefsituatie van schippers is de problematiek van kinderen op internaten en/of begeleid wonen tijdens de verdere onderwijsopleiding. Dat dit een grote wissel trekt op het gezinsleven is duidelijk. Daarbij komen nog de zorgen voor de kosten van een verblijf op het internaat.

Schippers missen een stuk van het kerkelijke leven in hun thuisgemeente. Sommige broeders en zusters dreigen randkerkelijk te worden. Daarom is extra pastorale aandacht dringend nodig.

In grote delen van Frankrijk, Duitsland en België is het lang niet altijd mogelijk kerkdiensten te bezoeken. De kern van het werk van de predikant voor de varenden en de varende schippersouderlingen is het pastoraat. Ds H. van der Ham en de brs. D. Blokzijl en J. Romijn brengen pastorale bezoeken aan boord. Ze geven aandacht aan de varenden in hun leefwereld en specifieke situatie.

Tijdens de boordbezoeken schenkt de predikant voor de varenden aandacht aan de leefwereld van de varenden, hun werk, het schippersinternaat, de school en catechisatie voor de kinderen, de lees-, luister- en kijkgewoonten van jong en oud. Wat beweegt de schippers? Er wordt bijvoorbeeld gesproken over de opvoeding van de kinderen, de vragen rond een christelijke levensstijl, de verhouding tot de Heere, de relatie tot de medemens. Hebben de varenden nog de mogelijkheid om dagelijks ongestoord uit de Bijbel te lezen, te mediteren en te bidden?

Voortdurend wordt getracht de varenden meer bij het kerkelijke en geestelijke leven te betrekken. Getracht is om mee te leven in dagen van zorg, ziekte, tegenslag, verdriet en blijdschap.

De jongens en meisjes op de internaten ontvangen aandacht en zorg. Het volgen van catechisatie wordt gestimuleerd. Diverse schippersinternaten zijn door ds. H. van der Ham bezocht.

Zowel in ziekenhuizen, als aan boord worden zieken bezocht. In het Havenziekenhuis te Rotterdam gaat de predikant voor de varenden drie zondagen per jaar voor. Vrijwilligers helpen om patiënten op te halen, koffie te schenken, enz. Goede gesprekken komen voor. Juist de mensen die er de zondag over zijn, hebben dikwijls veel zorgen en storten hun hart uit.

3.1.3. Mannheim

Vier keer per jaar staat ds. Van der Ham ingeroosterd in Mannheim in Duitsland in diensten die speciaal voor Nederlandse schippers worden gehouden. Er komen trouwens ook wel andere bezoekers op af.

In ons vorige rapport moesten we u melden dat de diensten verplaatst waren naar een zaal van de Hafenkirche in de vlak bij de havens gelegen Jungbuschstrasse. Inmiddels bleek opnieuw een verhuizing nodig. Sinds maart 2006 worden de diensten belegd in de Hafenkirche in de Kirchenstrasse. De organist van deze gemeente begeleidt elke zondag ook de Nederlandstalige diensten.

Het bezoekersaantal varieert, maar blijft stabiel. De collecteopbrengsten zijn opvallend goed. De schippers geven mede daardoor aan hoe belangrijk voor hen deze diensten zijn. Aan het uitgebreide samenzijn na de dienst wordt door alle aanwezigen deelgenomen.

3.1.4. Overige werkzaamheden in de binnenvaart

Studie en bezinning vinden regelmatig plaats. Op diverse plaatsen heeft ds. H. van der Ham verteld over het werk onder de varenden. In de regel is de belangstelling goed en worden betrokken vragen gesteld. Enkele malen is bij de jaarlijkse dodenherdenking op 4 mei bij De Boeg te Rotterdam een gedeelte uit Gods Woord gelezen en een meditatie gehouden. Het blijkt een bijzondere gelegenheid om Gods Woord door te geven.

Met niet-kerkelijke schippers vinden eveneens ontmoetingen plaats. Ze hebben uiteraard een fundamenteel andere kijk op het leven. Soms hebben ze negatieve ervaringen met de kerk of het geloof, of ze koesteren allerlei vooroordelen.

In pastorale bewegingheid tracht ds. H. van der Ham ook om te zien naar deze mensen, ook al zijn ze niet kerkelijk. Vaak kan iets van het christelijk geloof worden doorgegeven of belangstelling voor de dienst van de Heere worden gewekt en de weg naar de kerk gewezen.

Christelijke bladen worden verspreid, ondermeer te Rotterdam, Moerdijk en Mannheim. Buitenlandse matrozen ontvangen christelijke lectuur of audiocassettes in hun eigen taal, wat ze zeer op prijs stellen.

3.2. Koopvaardijpastoraat

Eén dag per week besteed ds. Van der Ham aan het werk voor de zeevarenden. In overleg met de collega zeevaartpredikanten is hem de haven aan de Moerdijk toegewezen, waar hij elke maandag de aldaar liggende schepen bezoekt. Heel wat gesprekken vinden plaats; Bijbels en christelijke lectuur in allerlei talen vinden hun weg en zo nodig wordt diaconale hulp geboden.

3.2.1. Zeemanshuis Moerdijk

Een bijzondere vermelding verdient het zeemanshuis dat tot stand gekomen is op initiatief van ons deputaatschap en in samenwerking met de kerken in Klundert en omgeving.

Op maandag 7 maart 2005 is het zeemanshuis in het Haven- en Industrieschap Moerdijk officieel geopend. De openingstijden zijn van 19.00 tot 22.00 uur. De ontmoetingsplaats is elke maandag op de bovenste verdieping van het Havenkantoor Moerdijk waar het vergaderlokaal en het restaurant gevestigd zijn, welke we beide mogen gebruiken.

De zeelieden worden per minibus door de vrijwilligers opgehaald en weer teruggebracht. De bus wordt ons gratis door het havenschap aangeboden.

Inmiddels zijn er drie telefoons ter beschikking gesteld die intensief door de bezoekers gebruikt worden om naar het thuisfront te bellen. Ook is er een leeuftafel met Bijbels en boeken in diverse talen waar geregeld wat van wordt meegenomen.

3.2.1.1. Geschiedenis

In het synoderapport van 1992-1995 wordt al over samenwerking gesproken met het informele comité PKW (Protestants Koopvaardij Werk) in Rotterdam. Al het plaatselijke protestantse koopvaardijwerk in ons land is later geformaliseerd in het PKWN (Nederland), waarvan PKWR een onderdeel is.

In het synoderapport van 1998-2001 wordt vermeld dat er vrijwel geen faciliteiten in het havenschap Moerdijk zijn, terwijl het aantal scheepsbewegingen flink was toegenomen.

In 2002 komt dit schrijnend aan het licht als er in Moerdijk een scheepsdok met de zeesleper 'Amolese' ligt met meer dan twintig Nigeriaanse opvarenden. Het zal later blijken dat deze er ongeveer achttien

maanden zal liggen en later nog eens vier maanden in Rotterdam alvorens naar Nigeria te kunnen vertrekken.

In genoemde periode is ds. Van der Ham met deze zeelieden in aanraking gekomen en is er ook goed contact ontstaan met de CGK van Klundert. Deze mensen hadden te eten en er was verwarming aan boord, maar daarmee was dan ook alles gezegd. Al het andere ons bekende gerief was ten enenmale afwezig. Diverse kledingstukken zijn dan ook aan boord afgeleverd. Deze problematiek is door ons deputaatschap besproken en dit kwam ook ter sprake op de vergaderingen van het PKWR, waar Moerdijk onder valt. Ook is het Havenschap Moerdijk van meet af aan van deze problematiek en onze plannen op de hoogte gehouden.

Ds. Van der Ham en br. Bonninga hebben samen met ds. C. Baas (emerituspredikant van de PKN, wonend in Moerdijk met belangstelling voor de zeevaart) in het havenschap een verkennende tocht gemaakt op zoek naar een passende locatie voor een zeemanshuis. Het bleek niet zo eenvoudig om een gebouw te vinden dat geschikt was om zeevarenden te ontvangen. Vervolgens is er op 6 maart 2003 een oriënterend gesprek geweest in de CGK te Klundert met zeven deelnemende kerken uit de regio, te weten: de PKN in Moerdijk, Zevenbergen en in Klundert, alsmede de CGK te Klundert, onder leiding van dhr. P. van Berge, secretaris van het PKWN.

Uit de aanwezige leden is de zogenaamde 'kleine commissie' gevormd, waarvan ds. Van der Ham deel uitmaakt. Deze commissie kreeg tot taak de benodigde stappen te zetten om tot de realisering van een zeemanshuis te komen.

De eerste concrete actie was een rondgang op de schepen tijdens de Kerstdagen van 2003 met een kleine attentie en een meditatie in diverse talen. Sindsdien is dit een vast terugkerend gebeuren. Het havenschap Moerdijk waardeert dit zeer en geeft jaarlijks rond Kerst een mooie donatie.

Nog een aantal vergaderingen zijn gevolgd waar steeds een grote betrokkenheid van de vrijwilligers bleek, maar telkens was de huisvesting het grote probleem. Inmiddels was ook de directie van het Havenschap Moerdijk op onze vergadering aanwezig die haar waardering uitsprak over ons werk inzake pastorale en diaconale zorg.

Op de vergadering in oktober 2004 deelde het havenschap ons mee dat wij voorlopig gebruik mogen maken van de bovenste verdieping van het Havenkantoor en dat we alle benodigde faciliteiten kosteloos ter beschikking krijgen. Van deze onverwachte mededeling werden we allen stil en het vervulde ons met grote dankbaarheid.

Ds. Van der Ham doet op maandag in Moerdijk zijn bezoekeronde om zijn pastorale taken te vervullen en nodigt dan tevens de bemanning uit voor een bezoek aan het zeemanshuis. Ook diaconale aspecten krijgen de aandacht zoals een bezoek aan een dokter of apotheek of het bezorgen van bijv. verse groente of scheerzeep op met name zgn. 'kettingschepen'.

Inmiddels is het zeemanshuis goed bekend geraakt onder de zeevarenden.

Het bezoekersaantal lag in 2005 ruim boven de 400 en in 2006 boven de 500.

Het voorziet in een behoefte van de zeevarenden om met anderen dan alleen de eigen bemanning te spreken. Tevens geeft het ruime voldoening aan de vrijwilligers om iets van hun tijd te kunnen geven ten behoeve van hun zeevarende medemens.

3.2.2. Overige werkzaamheden zeevaart

Vier keer per jaar wordt een zogenaamde contactbrief, geschreven aan ongeveer zeshonderd Nederlandse zeevarenden. Een van de vier keer door ds. H. van der Ham. Deze brief wordt ook vertaald in het Engels en Spaans.

Voor het Kerstfeest wordt door de predikant voor de varenden een overdenking ingesproken op een CD die in het kader van 'Kerstfeest op Zee' geschonken wordt aan een groot aantal zeevarenden op Nederlandse schepen.

Ds. H. van der Ham gaat ook wel eens voor in de Koopvaardijherdenkingsdienst die jaarlijks in november in de Laurenskerk te Rotterdam wordt belegd.

3.3. Publiciteit

Elke drie maanden wordt een periodiek uitgegeven die de naam 'Kompas' draagt. In dit blad staan artikelen die betrekking hebben op zowel de binnenvaart als de zeevaart.

Elk nummer opent met een meditatie geschreven door één van de predikanten binnen het deputaatschap.

De predikant voor de varenden schreef onder andere over 'Als gezin de Heere dienen', 'De pilgrimfathers' en 'Gods hand in de geschiedenis'.

Radio- en tv-diensten vanuit Christelijke Gereformeerde Kerken worden aangekondigd. Eveneens worden de Kerstvieringen in verschillende aan het water gelegen gemeenten vermeld. De kerkenraden ontvangen Kompas ter informatie.

In de periodiek 'Contact van wal en schip' heeft ds. H. van der Ham ondermeer geschreven over het verzoeningswerk van onze Heere Jezus Christus.

4. De stichting Nederlandse Zeemancentrale

4.1. Nieuwe stichting NZC

In onze vorige rapportage aan de generale synode 2004 werd melding gemaakt van oprichting van de nieuwe stichting Nederlandse Zeemancentrale. De noodzaak is gelegen in het feit dat de overheidssubsidies wegvallen en dat de stichtingsvorm de beste vorm biedt om één protestants front richting werkgevers- en werknemersorganisaties en particulieren te vormen.

Op 17 november 2004 heeft de voorzitter van het Protestants Koopvaardijwerk Nederland, dhr. W. van Til het voorzitterschap van het koopvaardijwerk overgedragen aan de voorzitter van de stichting Nederlandse Zeemancentrale, dhr. C. Visser. Opheffing van de Vereniging Nederlandse Zeemancentrale werd vastgesteld op 31 december 2004. De stichting Nederlandse Zeemancentrale heeft m.i.v. 1 januari 2005 het werk voortgezet.

4.1.1. Grondslag, doel, middelen en bestuursamenstelling

De stichting kent de Bijbel als grondslag. Als doelstelling geldt het behartigen en onderhouden van het geestelijke en sociale welzijn van Nederlandse en andere zeevarenden op schepen die de Nederlandse havens aandoen.

De stichting tracht haar doel te verwezenlijken door:

- a. het coördineren van het koopvaardijwerk;
- b. het in stand houden van zeemanshuizen en soortgelijke instellingen in binnen- en buitenland;
- c. het uitgeven en bevorderen van publicaties met betrekking tot het werk.

De middelen worden verkregen uit subsidies en donaties, schenkingen legaten en dergelijke.

Het bestuur van de stichting wordt gevormd door:

- twee leden van de voormalige Vereniging Nederlandse Zeemanscentrale, c.q. de 'Stichting van der Schalkfonds' te Rotterdam;
- drie leden van de PKN te Utrecht;
- een lid te benoemen door deputaten van de CGK;
- een lid van de Stichting Diaconaal Havenproject Rotterdam;
- een lid van de Stichting Koopvaardijpastoraat Groningen;
- een lid van de Regionale Commissie Protestants Koopvaardijwerk Rijnmond;
- een lid van de Regionale Commissie Protestants Koopvaardijwerk IJmond.

Het dagelijks bestuur bestaat uit drie leden en de zittermijn is vier jaar.

4.2. Werkzaamheden NZC

4.2.1. Algemeen

Na de oprichting heeft de stichting Nederlandse Zeemanscentrale viermaal vergaderd. De koopvaardij predikanten en andere veldwerkers rapporteren in de bestuursvergaderingen over het werk in de diverse Nederlandse havens.

In de Nederlandse havens bezoeken predikanten en pastorale werkers de schepen. Op deze manier kunnen zeevarenden hun hart even luchten of gewoon eens een gesprek in het Nederlands voeren. Een aantal pastores zijn getraind in het bieden van hulp bij traumatische situaties.

Het overgrote deel van de zeevarenden heeft zwaar maar interessant werk waar men redelijk tot goed voor wordt betaald. Aan een kleine groep zeevarenden wordt diaconale hulp verleend. De NZC steunt een aantal zeemanshuizen in Nederland en Indonesië. Deze zijn te vergelijken met de kerkelijke militaire tehuizen in het leger. Bijzonder belangrijk in deze huizen zijn voor zeelieden de telefooncellen. Zeevarenden zijn soms meer dan negen maanden van huis. Internet wint ook snel aan populariteit.

De mensen die zich inzetten onder de paraplu van de stichting Nederlandse Zeemanscentrale werken vanuit een christelijke achtergrond. Wanneer zeevarenden erom vragen, worden Bijbels en andere religieuze lectuur uitgedeeld. In gesprekken kan de betekenis van het christelijk geloof aan de orde komen.

Bij de overheid en in het bedrijfsleven worden heel wat besluiten genomen die van invloed zijn op het welzijn van zeevarenden. De Nederlandse Zeemanscentrale is in allerlei organen vertegenwoordigd om de belangen van zeevarenden te behartigen.

4.2.2. Publicaties: Diepgang en contactbrief

4.2.2.1. Diepgang

Elk schip met een Nederlandse vlag ontvangt vier keer per jaar het tijdschrift Diepgang. Met een oplage van 2000 worden vele zeevarenden bereikt. In Diepgang staan artikelen over de menselijke factor in de koopvaardij. In elk nummer staat een interview, een reisverhaal en een boek- of filmrecensie. Er wordt aandacht voor de Bijbel gevraagd door middel van een meditatie en de pastorale werkers doen verslag van hun praktijk. Regelmatig wordt er iets geschreven over de culturele achtergronden van (buitenlandse) collega's.

4.2.2.2. Contactbrief

Christelijke zeevarenden kunnen zich abonneren op de contactbrief. Viermaal per jaar ontvangt men op het huisadres een schrijven van een dominee of priester. De relatie zeevaart, kerk en geloof staat centraal. De brieven worden bij tourbeurt geschreven door een rooms-katholieke geestelijke, twee protestantse dominees en een christelijke gereformeerde predikant.

4.2.3. Koopvaardijdiensten

Voor Nederlandse zeevarenden worden er jaarlijks koopvaardijdiensten gehouden op de tweede en derde zondag van november. Een speciaal moment is de herdenking voor de gevallen op zee. De diensten vinden plaats in IJmuiden en Rotterdam.

4.2.4. Kerst op Zee

Op elk schip onder Nederlandse vlag wordt er ter gelegenheid van het Kerstfeest een cd aangeboden met kerstmuziek en een overweging. Dit wordt verzorgd door het Comité Kerstfeest op Zee.

4.3. ICMA

In 1969 was de Nederlandse Zeemanscentrale medeoprichter van de ICMA, the International Christian Maritime Association. Hierin werken zevenentwintig christelijke zeemanswelzijnsorganisaties wereldwijd samen. Deze organisatie wil de samenwerking van alle christelijke organisaties die het geestelijke welzijn van de zeevarenden beogen bevorderen. ICMA vertegenwoordigt de aangesloten organisaties richting de zeevarenden en anderzijds naar de instanties die een bijdrage willen leveren aan het algemene welzijn van zeevarenden. Deze instanties, onder andere Overheden en Organisaties van Internationale Bonden voor zeevarenden, ondersteunen (financieel) projecten zoals congressen en trainingen die gericht zijn op de kwaliteit en veiligheid en welzijn van de zeevarenden. Het bestuur van ICMA bestaat uit een vertegenwoordiger van elk van de volgende organisaties:

- Apostelshipp of the Sea
- British & International Sailors' Society
- German Seaman's Mission
- Nederlandse Zeemanscentrale
- Council of the Nordic Seaman's Churches in Denmark, Faroe Islands, Finland, Norway and Sweden
- North American Maritime Ministry Association
- The Mission to Seafarers

Het secretariaat van ICMA is gevestigd in Londen.

5. Over de mogelijke psychosociale gevolgen van internaatsverblijf bij schipperskinderen

5.1. Opdracht

De generale synode van Utrecht-West/Nunspeet 2004 besloot, volgens art. 37 van de Acta, deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden op te dragen in de kerken aandacht te vragen voor de speciale zorg die schipperskinderen in het pastoraat, zowel op jongere als op latere leeftijd (huwelijk), dienen te ontvangen door middel van het geven van voorlichting over de speciale moeilijkheden die deze kinderen zouden kunnen hebben.

In de bespreking op de synode werd o.a. gewezen op het feit dat kinderen van schippers al op jonge leeftijd in schippersinternaten worden geplaatst, waardoor ze de huiselijkheid en geborgenheid van het gezinsleven al in een vroeg en belangrijk stadium van hun ontwikkeling moeten missen.

5.2. Gevoelen deputaten

Deputaten hebben in hun vergadering over deze materie gesproken. Een eerste inventarisatie van meningen en gevoelens leek niet overeen te komen met wat ter synode was gezegd. Ten onrechte is ter synode de leeftijd van vier jaar genoemd, als de leeftijd waarop schipperskinderen op het internaats zouden gaan wonen. Schipperskinderen blijven tot hun zesde jaar volledig aan boord. In de voor hun emotionele ontwikkeling belangrijkste fase van hun leven zijn ze langer en meer in het gezin dan kinderen aan de wal.

Het onderwijs dat andere kinderen in groep een en twee van de basisschool ontvangen, moeten ze deels missen en deels wordt dat opgevangen door de ouders met behulp van allerlei schriftelijk materiaal dat speciaal daarvoor is ontwikkeld.

De aan het deputaatschap toegevoegde varende adviseurs konden zich niet vinden in de ter synode geopperde gedachte dat onder schippers meer echtscheidingen voor zouden komen, ten gevolge van het internaatsverblijf op jonge leeftijd. Integendeel komen er onder schippers juist minder echtscheidingen voor dan 'aan de wal'. Vanwege het gezinsbedrijf is een scheiding nog veel ingrijpender dan in een gemiddeld gezin aan de wal. Het schippersleven vormt eerder een extra binding voor een echtpaar.

5.3. Uitwerking opdracht.

Deputaten besloten de opdracht van de generale synode op de volgende wijze uit te werken:

1. Aan vier christelijke internaten zal een bezoek gebracht worden om met de leiding aldaar over deze materie te spreken.
2. Ds. Van der Ham zal in zijn maandelijks overleg met collega schipperspredikanten informeren naar ervaringen buiten onze kerken met betrekking tot deze problematiek.
3. In Kompas zal een oproep worden geplaatst waarop schippers kunnen reageren n.a.v. deze problematiek.
4. Naar eventuele literatuur zal gezocht worden.
5. In een later stadium is besloten br. drs. A. Heystek, docent psychologie aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn, te vragen onze bevindingen vanuit zijn deskundigheid van commentaar te voorzien. Tevens willen we hem uitnodigen op een eerstvolgende landelijke contactdag voor schippers een lezing te verzorgen over de persoonlijkheidsontwikkeling van internaatskinderen.

5.3.1. Bezoek internaten

- Op 6 december 2005 brachten de brs.di. J.H. van Dijk en H. van der Ham een bezoek aan het christelijk internaats voor schipperskinderen De Merwede te Werkendam waar zij spraken met mevrouw Jennie Schipper en de heer Danny van der Maas.
- Op dinsdag 13 december 2005 brachten beide broeders en bezoek aan het internaats voor schipperskinderen Eben-Haëzer te Dordrecht, waar zij spraken met mevrouw Van der Pol (directrice) en mevrouw Van Belle (hoofd pedagogische zaken).
- Op dinsdag 31 januari 2006 bezochten ds. J.H. van Dijk en br. Joh. Romijn De Driemaster te Krimpen aan den IJssel, waar zij te woord werden gestaan door de heer W.R. van Vliet (directeur) en mevrouw A. Hoogendijk (lid van het managementteam).
- Op donderdag 9 maart waren ds. H.C. Mijnders en de Zwolse schippersouderling br. W. Hovestad te gast op het internaats Prinses Margriet te Zwolle waar zij een gesprek hadden met de directrice mevr. S. Leutscher.

5.3.1.1. Terugloop aantal kinderen

Uit deze gesprekken komt telkens hetzelfde beeld naar voren. De internaten hebben allemaal te maken met enige terugloop van kinderen.

In Dordrecht is in de laatste 20 jaar het aantal kinderen teruggelopen van 190 naar 100.

Ook in Krimpen aan de IJssel werd gesproken over een lichte daling van het aantal kinderen dat door hun ouders aan de zorg van een internaats wordt toevertrouwd.

In Zwolle is de daling het sterkst. In het internaats in de Zwolse wijk Holtenbroek verblijven momenteel 95 kinderen in de leeftijd van 6 tot en met 13 jaar. In Zwolle staat nog een internaats van dezelfde stichting in de wijk Aalanden, waar momenteel 45 kinderen verblijven in de leeftijd van 14 tot en met 18 jaar. In Groningen en Amsterdam zijn ook nog internaten van deze stichting met resp. 10 en 7 kinderen. Het ziet ernaar uit dat er na de zomervakantie iets meer kinderen bij zullen komen dan er weg gaan.

Niettemin: in het gebouw aan de Klooienberglaan in Holtenbroek verbleven 15 jaar geleden 270 kinderen. Men sliep toen met zijn zessen op een kamertje waar er nu 2 of zelfs maar 1 op slapen.

Als oorzaken voor de terugloop op de internaten worden genoemd:

- a. afnemende gezinsgrootte, ook bij varenden;
- b. het 'huis aan de wal' waar moeders gaan wonen, of waarin kinderen intrekken bij een oudere broer of zus.

5.3.1.2. Mobielier

Internaatskinderen zijn tegenwoordig minder volledig gescheiden van hun ouders en familie dan vroeger vanwege de sterk toegenomen mobiliteit en ook door allerlei moderne communicatiemiddelen. Vooral de mobiele telefoon moet daarbij worden genoemd. Daardoor is de situatie ontstaan dat de kinderen in de week niet alleen te maken hebben de internaatsleiding, maar ook zaken via de telefoon bespreken met hun ouders.

5.3.1.3. Op catechisatie

Natuurlijk zijn er punten waarop je kunt merken dat jongeren op het internaats verblijven. Stellen ze zich bijvoorbeeld op de catechisatie anders op? Mevr. Leutscher uit Zwolle is daar heel duidelijk in: ze zijn

dáárin anders dat ze *in een groep* leven. Die groep neemt een aantal functies van het gezin over; die groep is voor het kind zijn geborgenheid. Naar catechisatie gaan betekend dat een kind, of een paar kinderen *uit de groep weg* moeten. De rest van de groep hoeft immers (althans op dat moment) niet naar de catechisatie. En natuurlijk wordt er in de groep over gepraat: waarom moet jij nu naar catechisatie? Niemand wil graag bijzonder zijn binnen een groep. In die 'stemming' kunnen ze wel eens op catechisatie komen.

5.3.1.4. Eerder zelfstandig

Sommige facetten van de persoonlijkheid van internaatskinderen zijn verder ontwikkeld. Ze kunnen eerder zelfstandig reizen. Ze zijn gewend zich voortdurend aan te passen, bijv. aan de onzekere en wisselende tijden waarop hun ouders hen in het weekend komen halen. Daarom zijn ze flexibeler en lijken ze soms meer volwassen dan andere kinderen; maar ze zijn het niet in alles. Wat voor hen bijvoorbeeld weer moeilijker is, is om alleen op kamers te gaan wonen. Ze zijn zozeer de groep gewend! Daarom probeert men in Zwolle de kinderen die van het internaat afgaan bij elkaar in de buurt op kamers te laten wonen (in studentenflats).

5.3.1.5. Moeiten

Ontegenzeggelijk is voor zesjarigen de overgang van het leven aan boord naar het internaat erg groot. Kinderen huilen als ze door hun ouders worden weggebracht.

Schipperskinderen kunnen op die leeftijd wel eens minder sociaal overkomen dan hun andere leeftijdgenoten, omdat zij duidelijk de eerste jaren van de basisschool (de vroegere kleuterschool) gemist hebben. Deze achterstand in de ontwikkelingsfase is volgens de internaatsleiding echter snel ingehaald. Er zijn kinderen die het internaat moeilijker doorlopen dan anderen. Die het er moeilijk mee hebben om tegelijkertijd in drie verschillende milieus te leven: aan boord, op school en op het internaat. Zulke jongens en meisjes kunnen hun gevoelens wegstoppen; hun overlevingsmechanisme is: ik laat niet teveel van mezelf zien. Ook heimwee komt voor, of gedragsproblemen. Als er bij jonge kinderen sprake is van hechtingsproblematiek, zou het internaatsleven dit probleem kunnen verergeren.

Zeker worden ook wel negatieve geluiden gehoord zoals: 'Ik ga later niet varen', of 'Ik doe mijn kinderen later nooit op een internaat.'

Het komt naar verhouding echter niet veel voor dat jongens of meisjes tussentijds het internaat verlaten.

5.3.1.6. Vertrek

Bij vertrek van het internaat wordt over het algemeen nog een gesprek gevoerd, waarbij wordt teruggeblikt op de afgelopen periode. Daarbij is er voldoende gelegenheid om minder positieve ervaringen te bespreken.

Het gebeurt ook nog wel eens dat kinderen op latere leeftijd, als ze op problemen stuiten in hun leven (bijvoorbeeld als ze achttien jaar zijn, of als ze dertig jaar zijn), terugkomen bij het internaat om nog eens over vroeger te spreken: 'Hoe ging het toen met mij en waarom ging het zoals het ging ...'

5.3.1.7. Begeleiding

Ook schipperskinderen hebben wel eens professionele begeleiding nodig. In Werkendam gewaagt men van een goed contact met Eleos; getracht wordt iets aan preventie te doen.

Er is ook een begeleidingsinstantie voor alle internaten; dit begeleidingsorgaan zorgt voor ondersteuning van internaten en is onderdeel van CENSIS (de Centrale Stichting van Internaten voor Schippers- en Kermisjeugd).

5.3.1.8. Latere schadelijke gevolgen?

Eensluidend is de gedachte op alle bezochte internaten dat er geen enkele reden is om schadelijke gevolgen aan te nemen van het leven op het internaat die openbaar zouden kunnen komen in latere levensfasen. De internaatsleiding ziet geen aanwijsbare redenen om te vrezen dat het schippersinternaat oorzaak zou kunnen zijn voor latere ontsporingen in de verschillende relaties van huwelijk en gezinsleven.

Mevr. Jennie Schipper en dhr. Danny van der Maas van het Merwedeeinternaat uit Werkendam geven aan dat hen niet één voorbeeld bekend is van huwelijksproblemen of echtscheiding die mede het gevolg zijn van het feit dat de man of vrouw op een schippersinternaat heeft gezeten.

De leiding van De Driemaster te Krimpen aan de IJssel hecht eraan om uitdrukkelijk te vermelden dat men geen negatieve ervaringen kent van jongeren die hun verblijf op het internaat als een schrikbeeld met zich mee zijn blijven dragen.

Zowel de directrice van het internaat te Dordrecht als de directrice van het internaat in Zwolle zijn ervan overtuigd dat er onder schippers juist heel weinig scheidingen voorkomen.

5.3.2. Gesprek in de kring van de schipperspredikanten

Ds. Van der Ham sprak met zijn collega's over eventuele psycho-sociale problemen op grond van internaatservaringen. De gedachte in die kring verschilde niet van wat gehoord werd bij de internaatsbezoeken. Enkele relevante punten worden hier kort weergegeven.

5.3.2.1. Naar het internaat

In de binnenvaart zijn kinderen jonger dan zeven jaar altijd aan boord; zij hebben vrijstelling voor de basisschool tot en met groep twee. Dan komt het moment dat ze naar school gaan en dus naar de wal; dit is een ingrijpend moment.

Van de gezinnen met schoolgaande kinderen maakt 69% gebruik van een internaat.

5.3.2.2. Negatieve gevolgen?

Kinderen op een internaat missen een groot deel van het jaar de bescherming van een gezin en het leven in een gezin. Krijgen ze voldoende mee van de liefde van hun ouders voor elkaar en van de wijze waarop ouders met elkaar omgaan? Kan dit gemis zich later gaan wreken in hun relatie/huwelijk?

Er is geen noemenswaardige negatieve invloed bekend op jongens en meisjes die op een schippersinternaat zitten (of gezeten hebben). Je kunt niet volstrekt uitsluiten dat het een keer voorkomt - negatieve invloed.

Relatieproblemen komen wel eens voor. Enkele ouders (schippers) hebben spanningen in hun huwelijk en ontvangen psychotherapeutische hulp. Komt het van het jaren-op-een-internaat zitten? Dat verband wordt door de schipperspredikanten niet direct gezien.

Deze link is niet gelegd en kan waarschijnlijk niemand leggen. Als men dat zou willen, is in ieder geval grondig onderzoek nodig! Er zijn zoveel factoren die een rol kunnen spelen.

Er lijkt geen reden om aan te nemen dat het bij varenden ten aanzien van huwelijksproblemen etc. echt anders ligt dan aan de wal. Het huwelijksleven van een heleboel schippers lijkt juist hechter dan van velen

aan de wal. Het aantal echtscheidingen bij schippers ligt zeer waarschijnlijk ook lager dan bij andere beroepsgroepen aan de wal.

Ouders missen hun kind dat op het internaat zit wel. Als een kind bijvoorbeeld heimwee heeft of gepest wordt, dan is dat een groot probleem.

Er worden ook positieve gevolgen genoemd: een internaat maakt de kinderen eerder zelfstandig. De jongens en meisjes leren sociale vaardigheden.

5.3.3. *N.a.v. oproep Kompas*

Hier kunnen we kort over zijn. Er kwam n.a.v. onze oproep één 'negatieve' en één 'positieve' reactie, al is in dit verband moeilijk uit te maken wat als negatief en wat als positief geduid moet worden.

Een schipper reageerde:

'Naar aanleiding van (...) heb ik eens wat rond gebeld om te informeren wat er zo al onderzocht is de laatste jaren. Hier uit bleek dat het dan vooral ging over heimwee bij jonge kinderen in leeftijd van de basis school en de verdere ontwikkeling omdat men er meestal vanuit gaat dat schipperskinderen met een achterstand op de basisschool instromen. Op de vraag of het verblijf in een internaat voor schipperskinderen negatieve gevolgen zou kunnen hebben op een eventueel later huwelijk werd door allen met verbazing gereageerd, als je gaat zoeken zul je zeker iemand met problemen tegen gaan komen maar dat is bij ongeveer iedere andere situatie ook het geval dus niets bijzonders. Ook in de tijd dat ik bestuurslid van de ONS was of lid van oudercommissie van het internaat in Holtenbroek is hier nooit over gesproken als zou er een probleem kunnen zijn. Geen van de mensen die ik gesproken heb heeft behoefte aan een dergelijk onderzoek en ik geloof oprecht dat de tijd zeker nuttiger gebruikt kan worden.'

De andere reactie was van een broeder met psychosociale problemen, die naar ons oordeel mede het gevolg van het internaatverblijf zouden kunnen zijn, maar waarvoor tenminste óók andere oorzaken aan te wijzen zijn.

5.3.4. *Literatuur*

Aan deze kwestie is tot op heden geen speciale literatuur gewijd, noch in de vorm van een artikel, noch van een boek.

5.4. *Gesprek met drs. A. Heystek*

Br. A. Heystek bezocht op 30 maart 2007 de vergadering van het deputaatschap om de bevindingen van deputaten van kanttekeningen te voorzien. In die kanttekeningen is een ondertoon van bezorgdheid te horen, die overigens bepaald niet uitsluitend schipperskinderen geldt, maar allerlei vormen van uithuisplaatsing van jongeren. Hoewel internaatsopvoeding geen jeugdhulpverlening is, en daar ook niet thuishoort, kan er volgens br. Heystek veel geleerd worden van de pedagogische inzichten uit die sector. Niet voor niets heeft de residentiële jeugdzorg het beleid: z.s.m. (weer) naar huis of anders in een pleeggezin. Dat een internaatsopvoeding gevolgen kan hebben voor de persoonlijkheidsontwikkeling is niet onwaarschijnlijk. Wat en hoe precies is nooit exact onderzocht. Hoewel br. Heystek ervan overtuigd is, dat er op de christelijke internaten een sfeer van liefde en persoonlijke aandacht voor jongeren is, die waardevol en kostbaar is, acht hij het zinvol dat ook die internaten zich blijvend bewust bezinnen op hun visie op en pedagogische aanpak van de zorg voor de bewoners.

5.4.1. *Lezing drs. Heystek.*

Op D.V. 3 november a.s. zal drs. A. Heystek op onze jaarlijkse schipperscontactdag spreken over 'opvoeden tot een volwassen persoonlijkheid'. Voor deze dag worden alle varende leden van onze kerken uitgenodigd, maar ook aan de ons bekende christelijke internaten zullen we een uitnodiging sturen. Verder denken we dat deze dag van belang kan zijn voor ambtsdragers die met zorg voor varende leden te maken hebben.

5.5. *Conclusie.*

Deputaten menen op deze wijze uitvoering gegeven te hebben aan de opdracht van de generale synode van 2004.

Onze belangrijkste bevindingen zijn:

1. Ouders van internaatskinderen investeren heel wat extra in hun kinderen, alleen al door de vele kilometers die ze rijden om in de weekenden als gezin bij elkaar te kunnen zijn. De grotere mobiliteit en de moderne communicatiemiddelen maken frequenter contact tussen ouders en internaatskinderen meer mogelijk dan in het verleden.
2. De internaatsleiding doet al het mogelijke om de kinderen een vervangend thuis te bieden. De leiding heeft oog voor de speciale problematiek die zich kan voordoen, zoals heimwee of gedragsproblemen. Het feit dat de internaten minder dicht bevolkt zijn dan in het verleden (en er minder kinderen bij elkaar op één kamer slapen), zou er toe bij kunnen dragen dat er meer individuele aandacht gegeven kan worden dan vroeger wellicht het geval was.
3. De kerken besteden al extra zorg aan deze ledengroep door middel van schippersouderlingen, varendenouderlingen, contactpersonen en een speciale schipperspredikant.

Onze conclusie moet zijn dat er geen aanleiding is om de kerken op te roepen nog andere speciale zorg te besteden aan internaatskinderen dan al gebeurt.

6. Resultaten van de enquête naar de tendens dat schippers in toenemende mate over een huis aan de wal beschikken.

6.1. *Opdracht generale synode 2004*

Steeds meer schippers beschikken over een huis aan de wal. Wellicht om daar de weekenden door te brengen of om later, als het varen voorbij zal zijn, over een eigen huis te beschikken.

Soms ook als een plek voor opgroeiende, studerende of werkende kinderen.

De generale synode van 2004 heeft haar deputaatschap voor de geestelijke verzorging van de varenden opdracht gegeven een onderzoek in te stellen naar de gevolgen hiervan.

6.2. *Enquêteformulier*

Door het deputaatschap is een enquête opgesteld welke aan ruim honderd adressen is toegestuurd. De enquête bevatte, naast een aantal vragen t.b.v. een nieuwe uitgave voor de 'Gids van de varenden' een vijftal min of meer open vragen. Deze vragen zijn:

1. Beschikt u over een huis aan de wal en zo ja, sinds wanneer?
2. Hoe vaak en hoe lang verblijft u in dat huis?
3. Kunt u daardoor beter meeleven met de kerkelijke gemeente waarvan u lid bent?
4. Hebt u, sinds u een huis aan de wal bezit, ook meer contact met de predikant en/of de wijkouderling in de gemeente waarvan u lid bent?
5. Denk u dat de noodzaak van een speciale schipperspredikant is afgenomen sinds schippers vaker over een huis aan de wal beschikken?

6.3. Resultaten:

Aantal retour ontvangen enquêtes: 43.

- Vraag 1
Negentien geënuquêteerden gaven aan een eigen huis te bezitten. Zes bezitten geen eigen huis terwijl er bij achttien helemaal niets is ingevuld.
- Vraag 2
Van de negentien schippers die aangaven over een eigen huis te beschikken, verblijven zeven geënuquêteerden permanent in hun eigen huis en tien weinig tot regelmatig. Twee schippers gaven hierop geen reactie.
- Vraag 3
Van de negentien schippers die aangaven over een eigen huis te beschikken gaven elf geënuquêteerden aan beter te kunnen meeleven met de kerkelijke gemeente. In zeven gevallen was dit enigszins tot nauwelijks het geval. Bij vraag drie was er een schipper die geen reactie gaf.
- Vraag 4
Van de negentien schippers die aangaven over een eigen huis te beschikken hebben acht geënuquêteerden regelmatig contact met predikant en/of wijkouderling van de walgemeente. In vijf gevallen was er sprake van weinig contact, in drie gevallen geen contact.. Drie schippers gaven geen reactie op vraag vier.
- Vraag 5
Op vraag 5 volgde een grote diversiteit van antwoorden:
 - In negen gevallen werd gemeld dat het belang in een speciale schipperspredikant zal afnemen. Voor een aantal respondenten was dit echter een theoretische beschouwing.
 - Er is wel behoefte aan het in stand houden van buitenlandse kerkdiensten.
 - Diverse keren werd geadviseerd om evangelisatiedoelinden na te streven.
 - Een aantal keren is het belang van een eigen schipperspredikant nadrukkelijk onderstreept en erg positief op dit werk gereageerd.
 - Een enkeling heeft geen behoefte aan een eigen schipperspredikant en bezoekt ook nooit buitenlandse kerkdiensten.

6.4. Uitkomsten

1. Er is een trend naar 'vaker een eigen huis aan de wal'. Over de laatste jaren is er gemiddeld een huis per jaar bijgekomen.
2. Enkele schippers die over een huis aan de wal beschikken, geven aan daardoor nauwer contact met de walgemeente te kunnen onderhouden.
3. Er is waardering voor het werk van de schipperspredikant in prediking, pastoraat en evangelisatie.

6.5. Conclusie

Het deputaatschap is erg terughoudend met het verbinden van harde conclusies aan deze enquête. Iets minder dan 50% reacties is weliswaar een gemiddeld resultaat, maar slechts 20% van de geënuquêteerden hebben echt inhoudelijk gereageerd. Dat is onzes inziens te weinig. Daarnaast zijn de antwoorden op de open vragen heel divers van aard en vermoedelijk nogal persoonlijk getint. Ten slotte vermelden we nog dat volgens onze gegevens (zoals die nu zijn opgenomen in de nieuwe gids voor de varenden) 58% van de varende leden van onze kerken niet over een huis aan de wal blijkt te beschikken. Deze gegevens zijn op dit punt nauwkeurig gecontroleerd en komen goed overeen met wat uit de enquête naar voren is gekomen.

7. Begroting

Hieronder volgt een opstelling van de begroting voor de jaren 2008 tot en met 2010. De bedragen zijn opgenomen in euro's. Bij de omslagbepaling wordt uitgegaan van een ledental van 74.000.

Begroting 2008 t/m 2010 van deputaten geestelijke verzorging voor de varenden

Bedragen in €	raming	begroting	begroting	begroting
Ledental: 74.000	2007	2008	2009	2010
	€	€	€	€
Baten				
Omslag	73.000	77.500	77.500	77.500
Vrijwillige bijdragen varenden	3.000	3.000	3.000	3.000
Intrest	1.250	1.250	1.250	1.250
Totaal baten	77.250	81.750	81.750	81.750
Lasten				
Personeelskosten				
Traktement	49.500	51.000	52.500	54.000
Werkkosten	7.000	7.250	7.500	7.750
Bijdrage Emeritikas	9.375	10.000	10.000	10.000
	65.875	68.250	70.000	71.750
Kompas				
Drukkosten	1.000	1.000	1.050	1.050
Verzendkosten	550	550	600	630
Diversen	100	100	100	100
	1.650	1.650	1.750	1.780
Diverse kosten				
Dienstenbureau	6.750	6.900	7.100	7.300
Secretariaatskosten	100	100	100	100
Accountantskosten	600	650	650	650
Reis- en vergaderkosten deputaten	2.000	1.800	1.800	1.800
Kantoorbehoeften	300	310	315	320
Abonnementen en bijdragen	200	200	200	200
Porti- en telefoonkosten	150	165	175	180
Conferentiekosten	300	300	310	320
Contactdag schippers		500	500	500
Diverse kosten	300	200	200	200
	10.700	11.125	11.350	11.570
Totaal lasten	78.225	81.025	83.100	85.100
Saldo	- 975	725	- 1.350	- 3.350

De begroting gaat uit van een omslagbijdrage van € 1,10

Van deze bijdrage zal ongeveer 95% werkelijk worden ontvangen conform de bijdragen van de afgelopen jaren. Het eigen vermogen zal dus bij deze bijdrage hoogstwaarschijnlijk licht dalen.

Hieronder volgt een opstelling van het geschatte vermogen per 1 januari 2008.

Eigen vermogen per 1 januari 2007	58.429
Saldo 2007	975-
Eigen vermogen per 1 januari 2008	57.454

8. Voorstellen

Wij stellen de generale synode voor om te besluiten:

De synode heeft kennis genomen van het rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden over de jaren 2004-2007.

De synode besluit:

1. met het gevoerde beleid conform de gegeven instructie in te stemmen;
2. de begrotingen voor de jaren 2008, 2009 en 2010 goed te keuren;
3. opnieuw deputaten te benoemen voor de geestelijke verzorging van de varenden.

Namens het deputaatschap,
H. C. Mijnders, secretaris

Bijlage 9
Artikel 36

Rapport 1 commissie 3 inzake het rapport van deputaten geestelijke verzorging van de varenden

Algemeen

Het rapport van deputaten geeft ook deze keer ruim aandacht aan het werk van ds. H. van der Ham. Dit volkomen terecht, naar het oordeel van uw commissie. Hij mag veel werk verzetten in het kader van zijn opdracht als schipperpredikant, maar ook in een breder verband dan deze specifieke opdracht, namelijk vanuit wat wel genoemd wordt 'de Grote Opdracht'. Uw commissie hecht er aan om grote waardering uit te spreken voor zijn werk.

Maar hij kan dat niet doen zonder de bijstand van de schippersouderlingen, onze deputaten en hun adviseur. Ook hen zijn we erkentelijk voor de verrichte arbeid.

Na deze inleiding volgen drie onderdelen:

- A. opmerkingen bij enkele specifieke punten uit het rapport;
- B. evaluatie van de opdrachten GS 2004;
- C. het werk van deputaten in het licht van hun instructie.

A. Enkele specifieke punten

In de nieuwste Gids voor de varenden wordt gesproken over Meerkerk als *roepende* kerk. Uw commissie heeft er op gewezen dat dit *zendende* kerk dient te zijn. In dat verband is ook met deputaten gesproken over het gerucht van een voorgenomen verhuizing van ds. Van der Ham naar Dordrecht en de mogelijke motieven die daarachter lagen. Eveneens of het wel nodig is om in zo'n situatie van zende gemeente te veranderen. Het zijn volgens deputaten vooral praktische overwegingen die hiertoe geleid hebben.

Dat de vorige keer 402 leden op 101 schepen vermeld werden en nu 366 op 95 schepen heeft naar het inzicht van deputaten te maken met: (1) schaalvergroting, (2) het er voor kiezen om in gezinsverband aan de wal verder te leven, naast (3) de ontkerkelijking, ook onder schippers.

De contactdagen (2.3) worden niet heel druk bezocht, maar de trouwe groep stelt deze ontmoetingen zeer op prijs. Er is uitgeweken naar Nijkerk om te zien of er zo meer schippers uit de noordelijke regio's aanwezig kunnen zijn.

Wat het werken op zondag betreft (3.1.2) is het inderdaad zo dat – op de containervaart na – er geen strikte noodzaak of verplichting is om op zondag te varen. Dat er ook schippers zijn die hier minder zwaar aan tillen is duidelijk, maar ze worden gewezen op het heilzame van de heiliging van de zondag.

Verder heeft uw commissie met grote dankbaarheid kennis genomen van wat vermeld kon worden over het zeemanshuis Moerdijk (3.2.1).

B. Evaluatie opdrachten GS 2004

Opdracht inzichtgevend overzicht schippers aan de wal

Uw commissie is van mening dat het overzicht dat nu geboden wordt niet zo heel veel inzicht geeft. De uitkomsten (6.4) die vermeld worden zijn niet inzichtelijk (punt 1 en 2) of niet ter zake in dit kader (punt 3).

Is met wat het rapport nu biedt voldaan aan opdracht 2 GS 2004: 'een overzicht aan te bieden waardoor inzicht gegeven wordt in de ontwikkeling dat schippers een huis aan de wal kopen'. Dat betwijfelt uw commissie. Er wordt geen vergelijking gemaakt met bijvoorbeeld de stand van zaken van 30-20-10 jaar geleden. Dat zou vanuit oude gidsen voor varenden toch kunnen, en *daarbij* zou de nu afgenomen enquête nog iets extra inzicht kunnen bieden in mogelijke plannen voor de toekomst.

Uw commissie heeft er met deputaten over doorgesproken en een mondelinge toelichting van hun kant heeft de zaak wel verhelderd. De volgende aspecten verdienen de aandacht van uw vergadering:

1. het kopen van een huis is pas zo'n 15 jaar geleden in zwang gekomen;
2. aanvankelijk was er een relatief groot aantal dat in die jaren tot de koop van een huis aan de wal overging, maar na enkele jaren stabiliseerde zich deze trend en nu heeft 42% een eigen huis. Het is niet reëel te verwachten dat dit ooit meer dan 50 % zal worden, gezien het enkele huis dat de laatste jaren er bijgekomen is;
3. in de meeste gevallen is het kopen van een huis aan de wal een investering voor de toekomst;
4. wanneer moeder en kinderen er wel (min of meer) permanent hun intrek nemen, is de situatie nog altijd zo dat vader aangewezen blijft op het pastoraat onder de varenden, omdat hij vaak niet veel meer dan de zondag over is in zijn gezin.

Daarbij komt nog dat deputaten geen enkel verband zien – ook niet willen zien – tussen dit onderzoek in relatie tot de vraag of deze bijzondere vorm van pastoraat nog in stand moet worden gehouden. De geringe respons kan ook met dit aspect te maken gehad hebben: 'Waarom moeten ze nu weten of ik al of niet een eigen huis heb, dat vragen ze aan leden op de wal toch ook niet?'

Een en ander overwegend zijn we als commissie overtuigd dat er geen direct verband bestaat tussen het aantal huizen aan de wal en de noodzaak van de bijzondere vorm van pastoraat zoals die door middel van het werk van deputaten gerealiseerd wordt. Een dergelijke veronderstelling doet tekort aan het feit dat we hier te maken hebben met een bijzondere doelgroep.

Opdracht speciale zorg pastoraat schipperskinderen

In hoofdstuk 5 van het deputatenrapport staat de hoe deputaten invulling gegeven hebben aan opdracht 3 van het besluit GS 2004 (5.1) door:

- intern beraad (5.2);
- externe informatie te verzamelen vanuit het werkveld (5.3);
- toetsing eigen bezinning door deskundige (5.4);

en de conclusie die daaruit volgens hen volgde (5.5), namelijk dat er geen aanleiding is om de kerken op te roepen nog andere speciale zorg aan internaatskinderen te besteden dan reeds gebeurt.

Meteen in een eerste inventarisatie (zie 5.1) is al geconstateerd dat de gedachten die in de GS 2004 leefden over mogelijk bijzondere zorgen onder schipperskinderen – al of niet op latere leeftijd – niet herkend werden binnen deputaten. Uw commissie heeft daarom gevraagd waarom elementen die

vermeld worden in 5.1. niet meteen ter synode in 2004 al aangegeven zijn. Het blijkt dat mutaties binnen de leden van het deputaatschap daar debet aan zijn. Verder hebben deputaten naar het oordeel van uw commissie van deze opdracht grondig werk gemaakt.

C. Het werk van deputaten in het licht van hun instructie

Reeds tijdens de GS 2001 is de vraag aan de orde geweest of op termijn het werk van dit deputaatschap niet onder gebracht zou moeten worden bij deputaten evangelisatie gezien de aard van de werkzaamheden van ds. Van der Ham (Acta 2001, art.175). Weliswaar werkt hij nog altijd slechts één dag per week in het koopvaardijpastoraat waarbij zijn werk vooral missionair is, maar ook zijn overige werk onder de schippers(gezinnen) heeft toch wel een behoorlijk evangelisatorisch karakter. Deze gezinnen worden bovendien ook door hun thsuigemeente pastoraal bearbeidt.

Nu heeft de synodale commissie destijds benadrukt dat, gezien de geheel eigen problematiek waarmee schippersgezinnen te maken hebben, het schipperspastoraat en zo ook het werk van deputaten noodzakelijk blijft (Acta 2001, bijlage 100).

Een voorstel om deputaten op te dragen te onderzoeken of hun werk bij deputaten evangelisatie onder te brengen zou zijn, werd teruggenomen (Acta 2001, art. 252).

Deputaten hebben daarop in hun rapportage aan de GS 2004 uitvoerig aandacht gegeven aan de aard van het werk van ds. Van der Ham uitmondend in een viertal redenen waarom het werk van de predikant onder de varenden van zoveel belang is (Acta 2004, bijlage 9).

Toch kwam de vraag bij het lezen van het rapport aan de GS 2007 opnieuw binnen uw commissie op. Ergens wringt er toch iets, als men leest wat er in de instructie van deputaten vermeld staat (bijlage 1 K.O.) en wat in de praktijk gebeurt. Dat was in de vergadering van de GS 2001 ook aan de orde.

Het was voor uw commissie aanleiding om toch nog eens met deputaten van gedachten te wisselen over de invulling van de huidige instructie.

Over de volgende punten, vermeld in art. 4 van de instructie, is met hen gesproken:

a. *de kerkenraden te stimuleren de geestelijke verzorging van de varende leden en hun gezinnen trouw waar te nemen.*

b. *de kerkenraden op te wekken huisbezoeken te doen bij de varenden in de binnenvaart.*

d. *er bij de kerkenraden op aan te dringen contacten te onderhouden met de zeevarenden in het buitenland.*

De aanleiding om dit ter sprake te brengen, is wat staat in het commissierapport GS 2001 (bijlage 100). Toen heeft de commissie met deputaten gesproken over het (nog meer) inschakelen van de plaatselijke gemeente ten behoeve van de pastorale bearbeiding van de eigen varende gemeenteleden. 'Deputaten zoeken naar mogelijkheden om dat te doen'.

In het gesprek met deputaten gaven ze te kennen dat dergelijke regels – zeker in de beginfase van het werk onder varenden – zinvol zijn, maar ze hebben de indruk dat (1) de gemeenten die het betreft zich wel van hun taak kwijten, en (2) in het algemeen alle kerkenraden hierop aanspreken weinig zin heeft.

e. *de verhouding van kerkenraad zsendende kerk- deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden*

Deze verhouding blijkt in de praktijk niet zo geregeld te zijn als vermeld in bijlage 1. Zij hebben destijds de zsendende kerk van Meerkerk wel van adviezen voorzien, maar ds. Van der Ham is in dienst van deputaten die ook voor zijn bezoldiging zorgdragen Er is dus geen overeenkomst tussen deputaten en de kerk van Meerkerk.

f. *contact te onderhouden en zo mogelijk samen te werken met andere reformatorische kerken of instanties in dit werkveld.*

Hierbij rees de vraag of het woord 'reformatorische' niet vervangen dient te worden door 'christelijke' gezien de breedte van de organisaties waarmee reeds samengewerkt wordt.

Nog ruimer is een omschrijving zoals die bijvoorbeeld gegeven wordt in de taakomschrijving deputaten pastoraat in de gezondheidszorg (bijlage 2, art.6): *het leggen en onderhouden van contacten met organisaties binnen en buiten eigen kerkelijk leven, die belangen van varenden behartigen.*

Een en ander heeft ertoe geleid dat uw commissie het nuttig acht dat deputaten zich bezinnen op hun huidige instructie en op de volgende generale synode komen met een voorstel voor een gewijzigde instructie die recht doet aan de huidige situatie.

Voorstellen

Uw commissie stelt u voor te besluiten:

1. de handelingen van deputaten onder dank goed te keuren;
2. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de inhoud van hun instructie in het licht van de gegroeide praktijk en omgekeerd, van deze bezinning verslag te doen aan de volgende generale synode en daarbij een voorstel te doen tot wijziging van de instructie;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 10
Artikel 37

Rapport van deputaten geestelijke verzorging militairen

Samenstelling deputaatschap

C. van Aalst	Harderijkerweg 82	8071 GC	Nunspeet	secretaris	tel. 0341-254395
Drs. H. de Bruijne	Wittevrouwensingel 31	3581 GC	Utrecht		tel. 030-2311617
Ds. P. van Dolderen	Zwarte Dijkje 7	7914 PA	Noordscheschut		tel. 0528-341429
H.K. Evers	De Strekel 19	8332 JP	Steenwijk	lid CMBB	tel. 0521-510577
H. Haar	Barneveldsebeek 28	8033 CR	Zwolle	lid CMBB	tel. 038-4525768
A.J. de Jong	Leemweg 4	8395 TK	Steggerda	vez. lid CIOM	tel. 0561-441597
N. van der Lugt	Rubenslaan 5	3451 JK	Vleuten	penningm.	tel. 030-6773405

Onze krijgsmachtpredikanten

Dr. A.W. Velema (KL)	Dashorst 5	3833 GE	Leusden	tel. 033-4951694
Drs. P.L.D. Visser (KL)	Kon. Julianalaan 22	1191 CD	Ouderkerk a/d Amstel	tel. 020-4722222
Ds. M. Dijkstra (Klu)	Boeckelsterweg 521	D47574	Goch Ortstal Steilhassum (Did)	tel. 0049-2827 925959

Terugblik

1. *Contact deputaten – krijgsmachtpredikanten.* Cfm. het gestelde in de K.O. bijlage 3 hebben deputaten periodiek samensprekingen gehad met onze krijgsmachtpredikanten. Deputaten vergaderden in de afgelopen periode twee keer per jaar. De krijgsmachtpredikanten nemen één keer per jaar deel aan deze vergaderingen. Jaarlijks werd door de krijgsmachtpredikanten een jaarverslag verstrekt en vervolgens ter vergadering met deputaten doorgesproken. De in deze verslaggeving genoemde aandachtspunten zullen – voor zover van toepassing – in het vervolg van dit rapport aan de orde komen. Door enkele leden van het deputaatschap werden huisbezoeken afgelegd bij de krijgsmachtpredikanten thuis.

2. *Ds. A.G. van der Heijden ging* op 1 februari 2005 met Functioneel Leeftijdsontslag (FLO). Hij verliet hiermee de Koninklijke Marechaussee – District Schiphol. Deputaten zien met dankbaarheid terug op de afgelopen periode waarin br. Van der Heijden zich in velerlei opzichten verdienstelijk heeft kunnen maken voor de krijgsmacht in het algemeen en de Koninklijke Marechaussee in het bijzonder.

3. *Dr. A.W. Velema* is werkzaam als staf-landmachtpredikant. Hij is o.m. belast met de begeleiding van collegae van de Koninklijke Landmacht en voert daartoe regelmatig functioneringsgesprekken, begeleidingsgesprekken en persoonlijke gesprekken met betrokkenen. Voorts neemt hij actief deel aan het overleg tussen collegae van de Rooms-Katholieke Geestelijke Verzorging (RKGv) en de Humanistische Geestelijke Verzorging van militairen (HGV). Plaatsingen, overplaatsingen en o.m. de uitzendingen vragen de nodige aandacht. Voor beleidsmatige zaken maakt ds. Velema deel uit van het zg. bestuurscollege van de Protestantse Geestelijke Verzorging (BC/PGV). Naast deze werkzaamheden maakt ds. Velema deel uit van de werkgroep Kernvraag en van het werkverband Militaire Geestelijke Gezondheidszorg voor het deelgebied 'uitzendingen'; hierin gaat het m.n. om het onderhouden van contacten met psychiaters, psychologen en bedrijfs-maatschappelijk werkers. Momenteel participeert de geestelijke verzorging volledig in de geherstructureerde Militaire Geestelijke Gezondheidszorg. Hierbij is een verregaande samenwerking met de andere hulp- en zorgverlenende disciplines en een toenemende professionalisering aan de orde. Een goede zaak! Voor nieuw ingestroomde collegae verzorgt ds. Velema de cursus 'Liturgie en bezinning' en organiseert hij mede de zg. 'terugkeerconferentie' voor predikanten die waarheen ter wereld dan ook werden uitgezonden en begeleidt hij in teamverband als geestelijk verzorger periodiek de conferentie voor militairen van de Koninklijke Landmacht die toe zijn aan hun functioneel leeftijdsontslag. Ds. Velema dient de kerk van Gouda – zijn zedende gemeente – regelmatig en gaat af en toe voor in andere gemeenten.

4. *Ds. M. Dijkstra* verwisselde in de afgelopen periode zijn standplaats Neustadt in de BRD met Hassum (eveneens in de BRD), van waaruit hij de luchtmachtbasis De Peel bedient en tevens de zorg van Nederlandse eenheden in Rheindahlen en Kalkar op zich heeft mogen nemen. Niet alleen voor ds. Dijkstra was deze overplaatsing ingrijpend maar ook voor het zijn gezin vroeg deze overgang in de beginperiode veel tijd en energie. Van mei tot september 2005 is ds. Dijkstra uitgezonden geweest naar Afghanistan. Veel goede gesprekken heeft hij mogen voeren met collegae militairen; dit gaf hem veel voldoening. Een ankerpunt was voor hem de wekelijkse zondagse kerkdienst aldaar die hij met veel plezier mocht leiden. Na zijn terugkeer bleek het ook voor ds. Dijkstra aanvankelijk moeilijk wennen. Reden waarom hij in zijn zedende gemeente Haamstede enige tijd niet heeft kunnen voorgaan.

5. *Dr. P.L.D. Visser.* In 2006 kon, in overleg met de hoofdkrijgsmachtpredikant ds. Bikker, door deputaten een wervingsactie worden opgestart ter vervulling van een vacature in de dienst geestelijke verzorging van de krijgsmacht. Dr. P.L.D. Visser werd, na de vereiste sollicitatieprocedure succesvol te hebben doorlopen, in 2007 in opleiding genomen voor de functie van legerpredikant.

6. *Vacatures.* In 2007 zijn er opnieuw enkele vacatures te verwachten. Deputaten hebben hieraan in het najaar van 2006 reeds de nodige aandacht gegeven door elke CGK-predikant hierover uitgebreid te informeren en door tevens een uitnodiging te sturen om te solliciteren op de vrijkomende functies binnen de krijgsmacht (zie ook § 11).

7. *Website.* In 2005 hebben deputaten een eigen website in het leven geroepen onder de naam: www.kerkenmilitair.nl. Op deze website wordt o.m. de taak van deputaten weergegeven en worden contactadressen genoemd. Voorts wordt vacature-informatie gegeven en worden activiteiten vermeld. Ook de lijst met namen van degenen die zich in het buitenland ophouden (militair en burger) staat vermeld. Deputaten hebben het voornemen om binnenkort de brochure Geef Acht te publiceren en op de website te plaatsen.

8. *Commissie Militairen en Burgers Buitenland (CMBB).* De broeders Evers en Haar vormen binnen het

deputaatschap de Commissie Militairen en Burgers Buitenland (CMBB). Zij onderhouden contacten in de eerste plaats met militairen die vanwege plaatsing of uitzending tijdelijk werkzaam zijn in het buitenland. Doordat de commissie sinds 1995 ook het werk van de toenmalige Commissie Militairen Buitenland (CMB) uit Enschede heeft voortgezet, onderhoudt zij daarnaast ook contacten met burgers die voor kortere of langere tijd in het buitenland verblijven. Deze extra taak is inmiddels n.a.v. de GS 2004 in de instructie van deputaten (K.O. bijl. 3) opgenomen. De commissie vervult haar taak door het toezenden van lectuur, het toezenden van een kersttentatie in de vorm van een goed boek, het eventueel contact onderhouden met de familie in Nederland en het publiceren van adressen in kerkelijke bladen, op de internetsite van het Kerkblad voor het Noorden: www.kerkbladvoorhetnoorden.nl en op de website van deputaten: www.kerkenmilitair.nl. Zij probeert op allerlei manieren adressen van hen die in het buitenland verblijven te achterhalen: zij leest de landelijke kerkbladen daarop door, adverteert in deze bladen, verzoekt de kerkenraden namen en adressen van militairen en burgers in het buitenland aan haar door te geven en overlegt met de verwante commissie binnen de Geref. Kerken (vrijgemaakt), de z.g. CCGG. Uit de vele reacties die de commissie ontvangt van de desbetreffende militairen en burgers blijkt dat het werk van de CMBB zeer op prijs wordt gesteld. Met hulp van het CMBB is een notitie opgesteld ten dienste van de kerkenraden m.b.t. uitgezonden militairen. Deputaten zijn dankbaar dat zij op deze manier tot een zegen mogen zijn.

9. *Het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken Militairen (CIOM)*. De geestelijke verzorging bij de krijgsmacht berust op een gedeelde verantwoordelijkheid van enerzijds de overheid en anderzijds de zogenoemde zendende instanties. De overheid beperkt zich tot het scheppen van voorwaarden waaronder geestelijke verzorging kan plaatsvinden. In de praktijk komt dat neer op het financieren en de logistieke ondersteuning van de dienst. De zorg voor de inhoud van de geestelijke verzorging en de wijze waarop een en ander wordt ingevuld is de verantwoordelijkheid van de kerkgenootschappen. Deze laten stellen de (academisch gevormde) geestelijk verzorgers beschikbaar om dienst te doen bij de krijgsmacht. De kerkgenootschappen treden naar de overheid toe gezamenlijk op in het CIOM.

10. Het CIOM vergaderde jaarlijks ca. tienmaal. Jaarlijks organiseert het CIOM samen met het bestuurscollege een tweedaagse conferentie voor alle krijgsmachtpredikanten en CIOM-leden. Deputaten worden in het CIOM vertegenwoordigd door broeder A.J.de Jong. Zaken op de agenda van het CIOM waren o.a.:

- a. de relatie tussen eigenheid en gezamenlijkheid in het werk van de diverse diensten Geestelijke Verzorging in de Krijgsmacht;
- b. discussie over inhoud (zaak van de zendende instanties) en beleid (zaak van defensie);
- c. werving van nieuwe GV-ers in de krijgsmacht;
- d. vervulling van diverse vacatures in het bestuurscollege;
- e. de verdeling van de formatieplaatsen over de diverse denominaties;
- f. het instellen van een Postdoctorale Onderzoeksplaats Protestantse Geestelijke Verzorging in de Krijgsmacht aan de TUK te Kampen;
- g. de multiculturele krijgsmacht;

11. De werving en selectie van krijgsmachtpredikanten vraagt steeds veel aandacht. Om de dienst geestelijke verzorging onder de aandacht van de predikanten te brengen en te houden wordt het jaarverslag van de dienst jaarlijks aan alle actief dienende predikanten toegestuurd. Zodra er zich vacatures voordoen, jaarlijks ongeveer vier, wordt een brief aan alle predikanten gestuurd waarin erop wordt gewezen dat men informatie aan kan vragen en dat men kan solliciteren indien men minimaal vier jaar gemeente ervaring heeft. Het aantal sollicitanten dat aan de gestelde criteria voldoet is nog steeds voldoende om de vacatures te kunnen vullen.

12. Door de overheid is het aantal geestelijk verzorgers (GV'ers) vastgesteld op 150 waarvan eenderde ingevuld wordt door de protestantse denominaties. Door het toetreden van pandits (2) en op korte termijn imams (2) moeten de grote diensten plaatsen inleveren. Aangezien de kleinere diensten Joods-, hindoe- en moslim-GV niet deelnemen aan uitzendingen, komt de last neer en neemt de druk toe op de grotere diensten. De uitzendingen naar o.m. Bosnië en Irak trekken zodoende een zware wissel op de dienst en op de betreffende predikanten. De samenwerking met de Humanistisch Geestelijke Verzorging komt met enige regelmaat ook ter sprake omdat ook deze dienst GV-ers levert in uitzendinggebieden. Het punt is echter dat commandanten ter plekke liever geen raadsman/-vrouw als GV'er hebben maar liever een predikant of aalmoezenier. Met de rooms-katholieke tegenhanger van het CIOM, de ROM, wordt tweemaal per jaar vergaderd over o.a. het innemen van een gezamenlijk standpunt richting de staatssecretaris als het gaat over de aansturing van de totale dienst Geestelijke Verzorging en de uitzendendruk.

13. De aansturing van de dienst blijft een probleem. Momenteel zijn er vijf hoofden en een hoofd bedrijfsvoering van gelijke rang en gewicht. Er wordt nu te veel vergaderd over bijvoorbeeld wie er een GV'er levert voor een uitzending. De rooms-katholieke GV'er, bisschop Punt, vindt echter eenhoofdige leiding een probleem, terwijl het CIOM denkt dat dat de enig juiste oplossing is. De staatssecretaris kent het probleem maar het heeft bij hem geen hoge prioriteit.

Contact met andere kerken

14. *Conferentie*. Vanuit de NGK-commissie en NGK-predikanten was er behoefte in bredere zin te spreken over het thema 'vervreemding'. Uitgangspunt was dat: *'de ambtsuitoefening van krijgsmachtpredikanten zich voltrekt in een sterk veranderende en veranderende omgeving. Dit leidt ertoe dat de krijgsmachtpredikanten voor situaties worden geplaatst, waarvan zij zich soms afvragen of de kerken, die hen hebben afgestaan, zich door hen ambtelijk vertegenwoordigd weten'*. Dit leidde tot de hierna beschreven conferentie.

15. Op vrijdag 7 en zaterdag 8 oktober 2005 hebben deputaten een gezamenlijke conferentie bijgewoond van krijgsmachtpredikanten en zendende instanties van de Gereformeerde kerken vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken. Het onderwerp 'recht en gerechtigheid' werd vrijdag ingeleid door prof.dr. G.C. den Hertog terwijl op zaterdag ds. C. Smit en dhr. B. Verheij (beiden NGK) het onderwerp 'vervreemding' aan de orde stelden. Een zestal *stellingen* werd door de sprekers als gespreksopening uitgereikt:

I. De krijgsmachtpredikant werkt net als andere categoriaal-werkende pastores buiten de muren van de kerk. Daarmee voltrekt zich haar/zijn pastorale bezigheid in een omgeving, waarbij het (christelijke, laat staan gereformeerde) geloof niet als vanzelfsprekend een rol speelt. Dit brengt met zich mee, dat de krijgsmachtpredikant eerder is gericht op en bezig met levensvragen en minder met specifieke geloofsvragen.

II. In toenemende mate is men binnen de (Nederlands Gereformeerde) kerken gericht op specifieke geloofsvragen. De schriften worden veelal bevroegd op theologische relevantie, waarbij een zeer sterk accent ligt op vragen rondom zonde, verzoening en vergeving en op vragen rondom de werking van de Heilige Geest.

III. Als ambtsdrager is de krijgsmachtpredikant mede representant en vertegenwoordiger van de kerken. De accenten in het werk van de krijgsmachtpredikant en in de kerken gaan meer uiteenlopen. De krijgsmachtpredikant voelt zich niet langer thuis in en gedragen door de kerken. De kerken herkennen zich niet meer in het werk van de krijgsmachtpredikant en verliezen hun belangstelling en hun geestelijke support. Vervreemding ontstaat tussen kerk en krijgsmachtpredikant.

IV. De Commissie Geestelijke Verzorging van Militairen zal de kerken in contact met deze ontwikkelingen moeten brengen. De (Nederlands Gereformeerde) kerken zullen zich moeten beraden op de eigenheid van de taken van de predikanten in het bijzonder pastoraat (inmiddels ook in de gezondheidszorg en justitie).

V. De categoriaal werkende predikanten ervaren als geen ander de gevolgen van het werken in een veranderde en steeds veranderende omgeving voor de uitoefening van hun ambt. De opdracht van hun Zender heeft – zo lijkt het – een geheel andere vorm en inhoud gekregen. Het is daarom aan deze predikanten om de geconstateerde ontwikkelingen te beschrijven en een hernieuwde duiding te formuleren van het ambt van predikant, werkzaam in het categoriale pastoraat (bijv. krijgsmacht, gevangeniswezen, ziekenhuiswezen).

VI. Het beraad op de eigenheid van de taken, in het bijzonder pastoraat, maakt het noodzakelijk om het inzicht in de kerken te vergroten, m.n. als het gaat om het wegvallen van een aantal vanzelfsprekendheden. De commissie neemt op zich om met gebruikmaking van de kennis en ervaringen van de krijgsmachtpredikanten, deze inzichtvergroting tot stand te brengen.

16. Plenair werd door de inleider ds. Smit een stevige toon gezet over voornoemde stellingen. Door hem werd op niet mis te verstane wijze te kennen gegeven dat hij zich vervreemd voelde van eigen kerk, een kerk die niet meer geïnteresseerd lijkt in het ambt van krijgsmachtpredikant en geen deel meer is van de huidige cultuur. Er lijkt een muur te zijn opgetrokken tussen kerk en gemeenschap; de ander moet veranderen. De kerk is te zeer naar binnen gericht terwijl de categoriale pastor gericht is op de ander. Kerken spelen maar een marginale rol in de maatschappij, een maatschappij die de kerkelijke vraagstukken niet relevant vindt. Een categoriale pastor is meer een voorbijganger dan een gemeentevooranger. Hij voelt zich een herder te velde en vraagt zich af: 'Waar kunnen mijn schapen terecht?' Ds. Smit gebruikt het woord 'onthutsend' en vraagt zich af hoe het verder moet. Hij benadrukt dat de geestelijke verzorging gebaseerd is op een levende, relevante geloofsbeleving met daarbij de bereidheid om te veranderen, zich aan te passen en het te durven om heilige huisjes in te trappen als dat nodig blijkt.

17. Na de inleiding werd verder over het onderwerp vervreemding doorgesproken. Duidelijk werd gesteld dat communicatie ook hier een sleutelwoord is. Wordt de gemeente voldoende en regelmatig geïnformeerd; krijgt een gemeente de kans om mee te leven of blijft het een ver-van-mijn-bed gebeuren. Krijgen c.q. nemen krijgsmachtpredikanten de kans om in de thuisgemeente voor te gaan. De vergadering is van mening dat er een bewustwordingsproces op gang gebracht moet worden bij de thuisgemeenten door alle bij de militaire geestelijke verzorging betrokkenen en dat duidelijk moet worden aangegeven wat van die thuisgemeente mag worden verwacht.

18. Gelet op de positieve ervaringen in 2003 en 2005 is in beginsel door deputaten van GKv en CGK en door de commissie NGK besloten tot een tweejaarlijkse conferentie. Dit jaar zal daarom opnieuw een conferentie worden gehouden voor alle eigen krijgsmachtpredikanten en de leden van de deputaatschappen en commissies die betrokken zijn bij de geestelijke verzorging van de militairen. De organisatie hiervan wordt bij toerbeurt verricht door NGK, GKv en CGK.

19. *Thuisfrontdagen.* In samenwerking met deputaten van GKv worden thuisfrontavonden georganiseerd. Beide deputaatschappen nodigen zowel familie en partners van militairen uit die uitgezonden zijn, als ook militairen (en hun naasten) die net zijn teruggekeerd of binnenkort zullen vertrekken. In de Wekker en op de website van deputaten wordt melding gemaakt van deze activiteiten en het programma weergegeven.

20. *Ontmoetingsdagen.* Met gereformeerde militairen afkomstig van GKv, NGK en CGK worden ontmoetingsdagen georganiseerd. Een belangrijk thema voor deze ontmoetingsdagen zal zijn: 'Wat verwacht de kerk van de militair en wat mag de militair van de kerk verwachten?'

21. *Gereformeerde Gemeenten.* In opdracht van de GS 2004 hebben deputaten contact gezocht met de Gereformeerde Gemeenten (in Nederland en Noord Amerika). Uit dit contact kwam naar voren dat de Gereformeerde Gemeenten geen deputaten of commissies meer hebben die zich bezig houden met de geestelijke verzorging van militairen.

Aanbevelingen

22. Om bekendheid te geven in de gemeenten aan de categoriale zorg voor militairen en om in voorkomend geval predikanten te kunnen werven voor plaatsing bij de krijgsmacht, is het noodzakelijk om de gemeentepredikanten met deze specifieke zorg vertrouwd te maken. Daarom is in de afgelopen jaren een aantal keren contact gezocht met de TUA. Een gastcollege bleek echter moeilijk inpasbaar in de syllabus van de universiteit. Over alternatieven wordt nog nagedacht door de TUA. De secretaris van DGVM heeft inmiddels ook contacten gelegd met de organisator van de landelijke CGK-predikantenconferentie, ds. J.

Nutma, om daar een ingang te krijgen. Toegezegd werd om het verzoek van deputaten aan het bestuur voor te leggen. Om te voorkomen dat het een ver-van-mijn-bed show wordt, achten deputaten het voorts van belang dat de thuisgemeente van een krijgsmachtpredikant meer gestructureerd optreedt richting die predikant. Een soort thuisfrontcomité of klankbord- c.q. contactcommissie zou de predikant en zijn gezinsleden - vooral ten tijde van een uitzending maar zeker ook daarna - dienen te begeleiden en periodiek contact met hen te onderhouden. Het hierbij definiëren van een taakstelling achten deputaten van groot belang. De kerkenraad zal zich eveneens periodiek een beeld moeten vormen van het wel en wee van de betrokken predikant en zeker te stellen dat hij in de dienst der gebeden niet wordt vergeten.

Vacature deputaten

23. Dit jaar is br. De Jong (voorzitter) aftredend en niet herkiesbaar.

Voorstellen

24. Deputaten stellen voor:

- a. hun handelingen goed te keuren;
- b. de bijgevoegde begroting te aanvaarden;
- c. opnieuw deputaten te benoemen

Ten slotte

25. Krijgsmachtpredikanten nemen een bijzondere plaats in in onze christelijke kerken. Zij proberen een brug te slaan tussen de kerk en de sterk geseclariseerde militaire samenleving. Zij zijn als het ware de voorhoede en pioniers van de kerken en proberen handen en voeten te geven aan de missionaire taak die de kerk m.n. buiten de eigen kerkmuren heeft. Vanuit deze visie verrichten zij hun werk ten behoeve van de geestelijke verzorging van militairen. Deputaten bevelen het werk van de Protestantse Geestelijke Verzorging van de Militairen daarom van harte aan in de voortdurende voorbede van onze kerken.

A.J. de Jong, voorzitter
C. van Aalst, secretaris

Bijlage 11
Artikel 37

Rapport 2 commissie 3 inzake het rapport van deputaten geestelijke verzorging militairen

Algemeen

Uw commissie heeft met belangstelling kennis genomen van het werk van deputaten. Het stemt tot dankbaarheid dat, nu in de achterliggende periode ds. A.G. van der Heijden met functioneel leeftijdsontslag ging, ds. P.L.D. Visser benoemd kon worden als krijgsmachtpredikant.

Enkele bijzonderheden

Uw commissie heeft deputaten gevraagd of wat vermeld werd onder punt 4 de aanleiding geweest is voor wat onder punt 22 (het tweede deel) ter sprake gebracht wordt.

Het 'moeilijk wennen' waarover gesproken wordt, dient vooral gezocht te worden in het grote verschil tussen het wonen en werken in een oorlogssituatie en het wonen en werken in een rijke, westerse vredesomgeving. Het voert te ver om hier tot in detail die verschillen weer te geven. Het moge echter duidelijk zijn, dat een geestelijk verzorger een enorme flexibiliteit moet hebben om in een korte tijd zulke twee totaal verschillende levenssituaties in zijn eigen bestaan te integreren en daarin ook nog geestelijk leiding te geven. Dat vergt tijd en aandacht.

Het bleek uw commissie dat niet geconcludeerd kan worden dat de specifieke ontwikkelingen in het leven van dit predikantsgezin hebben geleid tot punt 22 van het deputatenrapport.

De thuisgemeenten van de dienende predikanten vormen een punt, waarop uw deputaten verder willen doordenken. Zoals geschreven zouden deputaten het een verrijking vinden wanneer de *taakstelling van de thuisgemeente* in dezen gedefinieerd zou worden. Dit punt is de volgende stap, waarop deputaten zich in dit verband willen oriënteren. De vraag naar de *eigen* verantwoordelijkheid van de predikant wordt uiteraard daarbij meegenomen, omdat communicatie tussen twee partijen de verantwoordelijkheid is van twee partijen. Verwezen kan worden naar punt 17 waaruit blijkt dat deze problematiek besproken werd op een conferentie (zie punt 14-18).

Ten slotte een paar kleine opmerkingen waarbij we op onze taalkundige en kerkelijke strepen gaan staan. Onder 22. lijkt ons het woord 'syllabus' niet doeltreffend gekozen. Wellicht biedt het 'curriculum' de mogelijkheid om door te stoten naar wat bedoeld wordt. Uw commissie is van mening dat een kerkdienst leiden met 'veel plezier' geen recht doet aan wat een kerkdienst in wezen is, een ontmoeting tussen God en de gemeente.

Een woord van hartelijk dank aan alle deputaten lijkt uw commissie op z'n plaats. In het bijzonder aan het adres van de scheidende voorzitter br. A.J. de Jong, die vele jaren deel uitgemaakt heeft van dit deputaatschap.

Voorstellen

Uw commissie stelt u voor te besluiten:

1. de handelingen van deputaten onder dank goed te keuren;
2. deputaten op te dragen nadere uitwerking te geven aan de aanbevelingen genoemd in punt 22 van hun rapport en op de volgende generale synode daarvan verslag te doen;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

M.J. Kater, rapporteur

bijlage 12
Artikel 39

Rapport van de commissie van redactie van De Wekker

1. Redactie

De generale synode van 2004 herbenoemde de volgende leden van de redactie: drs. G. van Roekel (hoofdredacteur), ds. J. Jonkman (waarnemend hoofdredacteur), ds. J. Van Amstel, dr. C.M. van Driel, ds. M.J. Oosting, ds. H. Polinder en dr. J. Stolk. Tot nieuwe redactieleden werden benoemd: ds. H.K. Sok (eindredacteur) en drs. M. Renkema-Hoffman. Deze laatste benoemingen waren nodig omdat prof. dr. J.W. Maris zich niet meer beschikbaar stelde en de redactie uitbreiding had voorgesteld met een vrouwelijk redactielid.

Tevens heeft generale synode 2004 besloten om de formele band tussen De Wekker en de TUA los te maken. Voor het eerst in de geschiedenis van ons kerkelijk orgaan is in de afgelopen periode ook van de traditie afgeweken dat een hoogleraar als hoofdredacteur fungeerde, door de benoeming van drs. G. van Roekel tot hoofdredacteur. Als redactie mogen we constateren dat deze verandering tot ieders tevredenheid is geweest.

In de kring van de redactie was er zorg om de gezondheid van ds. Oosting. Met dankbaarheid aan de Heere mochten we van hem vernemen dat de behandelingen gezegend werden en hij zijn werk ook binnen onze redactie kon voortzetten.

Drie broeders zijn niet meer beschikbaar voor een nieuwe periode in de redactie. Ds. Van Amstel en ds. Jonkman, die beiden vele jaren lid waren van de redactie, hebben te kennen gegeven niet voor herbenoeming in aanmerking te komen. Daarnaast heeft ook br. C.M. van Driel aangegeven zich niet meer voor een nieuwe periode beschikbaar te stellen. We zijn de Heere dankbaar voor de gaven en de krachten die Hij aan deze broeders verleend heeft om geestelijke leiding te geven middels hun bijdragen aan ons blad.

De redactie zal uw vergadering een voorstel doen wat betreft de benoemingen in verband met deze aanstaande vacatures.

Nu ds. J. Jonkman – door de synode van 2004 herbenoemd als waarnemend hoofdredacteur – terugtreedt, acht de redactie de tijd gekomen om een wijziging van de instructie voor te stellen.

Door de versterking van de redactie met een eindredacteur in 1998 is de verdeling van de werkzaamheden binnen de redactie gaandeweg veranderd. De functie van waarnemend hoofdredacteur heeft daardoor minder betekenis gekregen. Bovendien is de praktijk dat de eindredacteur in veel gevallen de hoofdredacteur vervangt, omdat hij meer dan andere redactieleden op de hoogte is van alle aspecten die rond De Wekker aan de orde zijn. In andere gevallen wordt in onderling overleg besproken wie een bepaalde taak waarneemt.

Daarom stelt de redactie u voor in de instructie de synodale benoeming van de waarnemend hoofdredacteur te vervangen door de benoeming van de eindredacteur door de synode.

2. Beleid

De vorige generale synode heeft ons geen opdrachten gegeven ten aanzien van het beleid en de uitvoering daarvan. De redactie is dan ook verdergegaan op de weg die reeds was ingeslagen. Het werken met verschillende vaste rubrieken functioneert goed en geeft een breed en afwisselend karakter aan de informatie die aan de lezer wordt doorgegeven. Daarnaast wordt ook aandacht gegeven aan passende illustraties en foto's.

Dankbaar wordt gebruikgemaakt van de bereidheid van onze hoogleraren aan de TUA om met enige regelmaat een artikelenserie te schrijven. In de rubriek Fundamenteel bieden we artikelen waarin op diverse onderwerpen diepgaand wordt ingegaan om leiding te geven op grond van de Heilige Schrift en de gereformeerde belijdenis. Aandacht voor het praktisch geestelijk leven wordt o.a. gegeven in de rubriek Gelovig Leven, waaraan ook verschillende predikanten uit onze kerken hun bijdrage geven. Verschillende deputaatschappen hebben weer de gelegenheid ontvangen om in de rubriek Werk in Uitvoering hun werkzaamheden onder de aandacht van de lezers te brengen. Met vaste regelmaat worden boeken die recent verschenen zijn, besproken.

Uit de kerken komen reacties binnen die verschillend van aard zijn. Naast positieve zijn er soms reacties die kritiek bevatten op sommige artikelen. In overleg met de schrijver van het desbetreffende artikel wordt daarop gereageerd.

Binnen de redactie wordt nagedacht over de taak die De Wekker heeft om leiding te geven aan het kerkelijk leven, volgens de instructie die GS 2004 heeft vastgesteld voor de commissie van redactie. Het is een punt van bezinning en bespreking binnen de redactie op welke wijze dat gestalte krijgt in De Wekker.

3. Financieel beleid in de periode 2004 t/m 2006

2004

Het boekjaar 2004 werd afgesloten met een positief resultaat van € 6.354,-. In de begroting was de redactie uitgegaan van een positief saldo van € 500,-. Immers De Wekker hoeft geen winst te maken. Het is zaak dat het positieve overschot niet al te hoog is. Dit om de abonnementsprijs zo laag mogelijk te houden. Het gunstige resultaat in 2004 was te danken aan het feit dat de lasten, in het bijzonder de drukkosten, zijn meegevallen. De drukkosten waren in dit jaar € 4.000,- minder dan begroot. De opbrengsten in de vorm van abonnementsgelden en advertenties lagen in de lijn van de begroting.

Wij zijn dankbaar dat vanaf het jaar 2000 de exploitatie van *De Wekker* steeds een positief resultaat te zien gaf. Maar er is wel zorg over de voortgaande daling van het abonneestbestand. Het aantal jonge gezinnen dat een abonnement op *De Wekker* neemt, houdt geen gelijke tred met het aantal abonnementen dat wordt beëindigd door ouderen op hoge leeftijd en door het overlijden van trouwe lezers. Dit heeft o.a. te maken met het feit dat er steeds minder gelezen wordt in onze cultuur.

Om de abonneewerving te stimuleren is aan alle kerkenraden in 2004 een persbericht verzonden met het

verzoek om dit op te nemen in het plaatselijke gemeentebladje. In dit persbericht werden doel en inhoud van De Wekker nader toegelicht. Daarnaast zijn alle gemeentepredikanten door middel van een schrijven opgewekt om voor hun belijdeniscatechisanten gratis proefnummers van De Wekker aan te vragen.

2005

In 2005 is een grote ledenwerfactie gehouden. Toen eind 2004 de redactie in de nieuwe samenstelling aantrad, is er een commissie benoemd om activiteiten te ontplooiën t.a.v. abonneewerving en eventueel met voorstellen te komen betreffende de inhoud en de lay-out van De Wekker. Het leek de redactie goed om de grote verbetering van lay-out en uitstraling van De Wekker die in 1999 tot stand was gekomen opnieuw tegen het licht te houden om te zien of er mogelijk toch nog wat aanpassingen wenselijk waren.

Naar aanleiding van de voorstellen van de commissie besloot de redactie enkele kleine verbeteringen in de lay-out aan te brengen, zoals een nieuwe voorpagina en het gebruik van witter papier om de leesbaarheid te bevorderen.

Daarnaast werd besloten een grote ledenwerfactie te houden waarbij aan alle 33.000 adressen die bij het Dienstenbureau in Veenendaal bekend zijn het eerste exemplaar van de vernieuwde Wekker toe te zenden om zo ons blad te promoten en nieuwe abonnees te werven.

Ten derde werd besloten om gedurende twee jaar op freelancebasis een abonneewerwer aan te stellen die ca. acht uur per week De Wekker zou promoten op kerkelijke bijeenkomsten en via telewerving en dergelijke. In deze functie is Dorothee Berensen-Peppink aangesteld, die zich op dit moment met abonneewerving bezighoudt. Eind 2007 zal de redactie moeten beslissen of deze proef van twee jaar een vervolg moet hebben of niet.

Om deze actie te financieren kon in de eerste plaats gebruikgemaakt worden van een schenking van € 5.000,- die De Wekker enkele jaren geleden ontving bij de opheffing van de gemeente Den Haag-Centrum en die voor een bijzonder activiteit was gereserveerd. Verder konden door de grote oplage van het eerste nummer in de nieuwe jaargang extra advertentieopbrengsten worden verkregen.

Wat de kosten voor een abonneewerwer betreft, is de redactie ervan uitgegaan dat die kosten voor een deel zouden worden goedgeemaakt door de stijging van het aantal abonnees. Ook zijn de vergoedingen voor de redactieleden verlaagd om dit geld te kunnen gebruiken voor een abonneewerwer. De overige kosten van dit megaproject zouden ten laste komen van de exploitatie. De redactie achtte een negatief resultaat gedurende één of twee jaar alleszins verantwoord om deze grote actie te financieren om zo te proberen een doorbraak te krijgen in de voortdurende daling van het aboneestbestand. Ook werd besloten om in 2005 het abonnementsgeld niet te verhogen om de abonneewerving te stimuleren.

De exploitatieresultaten van 2005 laten zien dat dit megaproject verantwoord is geweest. De jaarrekening gaf een negatief saldo te zien van € 6.499,-. Dit negatieve saldo komt geheel voor rekening van de grote ledenwerfactie. Die ledenwerfactie kostte ongeveer € 10.300,-. Als die ledenwerfactie er niet was geweest was er in 2005 een positief saldo geweest van ca. € 3.800,-.

2006

De resultatenrekening van 2006 gaf een positief saldo te zien van € 5.628,-. De redactie had rekening gehouden met een klein negatief saldo als nawerking van de gehouden ledenwerfactie, maar gelukkig was het resultaat veel gunstiger. Dit komt door meevallers, zowel aan de inkomstenkant als aan de uitgavenkant.

Wat de inkomsten betreft valt het gunstige resultaat van de abonnementsgelden op. Dit bedrag was ruim € 5.000,- hoger dan begroot. De abonnementsopbrengsten waren in 2006 zelfs hoger dan in 2005. Dit heeft naast een lichte verhoging van de abonnementsprijs in 2006 vooral te maken met de activiteiten rond de abonneewerving. Deze activiteiten hebben ertoe geleid dat het aantal vaste abonnees op niveau is gebleven. De jaarlijkse daling werd goedge maakt door de resultaten van de abonneewerving.

De inkomsten uit advertenties bleven in 2006 behoorlijk achter bij wat we de laatste jaren gewend waren. Ondanks deze tegenvaller waren de werkelijke baten ruim 4.000 euro hoger dan begroot. Dit is overwegend te danken aan de hogere inkomsten voor abonnementsgelden.

Door de activiteiten is de afkalking van het aboneestbestand op dit moment tot staan gebracht. Helaas is tot nu toe een duidelijk stijging van het aantal abonnees uitgebleven.

Ook aan de uitgavenkant was er sprake van meevallers. Vooral de drukkosten zijn meegevallen. Ten eerste omdat de kosten van het drukken, tegen de verwachting in, niet gestegen zijn. In de tweede plaats doordat De Wekker in de zomervakantie één keer minder verscheen. Daardoor viel het totaalbedrag aan drukkosten gunstiger uit.

Jarenlang gaven de advertentie-inkomsten een gunstige ontwikkeling te zien. Helaas vielen de advertentie-inkomsten in 2006 tegen. Het is moeilijk daar een precieze oorzaak voor aan te geven. Wel zijn naar aanleiding van deze tegenvallende resultaten de acquisitieactiviteiten verhoogd.

In verband met de gezondheid van de penningmeester heeft de redactie besloten om een tweede penningmeester te benoemen die in noodgevallen het financiële beheer van De Wekker waar te nemen. Geen van de redactieleden zag mogelijkheden om die functie op zich te nemen. Om die reden is de heer J.G.H. van der Vinne, directeur van het Dienstenbureau in Veenendaal, benoemd tot tweede penningmeester.

Voorstel

De redactie stelt u voor:

- in art. 2 van de 'Instructie voor de commissie van redactie van De Wekker de woorden 'waarnemend hoofdredacteur' te vervangen door: eindredacteur.

Ten slotte

De redactie zegt uw vergadering dank voor het vertrouwen dat in de afgelopen periode gegeven werd.

drs. G. van Roekel, hoofdredacteur
ds. H. Polinder, secretaris

Bijlage 13
Artikel 39

Rapport 2 van commissie 1 inzake het rapport van de commissie van redactie van De Wekker

Uw commissie heeft met waardering kennisgenomen van dit beknopte en duidelijke rapport van de commissie van redactie. De omvang van het rapport zou de gedachte kunnen oproepen dat deze commissie maar een kleine hoeveelheid werk heeft. Het tegendeel is echter het geval. Wekelijks spant de redactie zich in om het orgaan van onze kerken te doen verschijnen. We zijn de redactieleden daarvoor veel dank verschuldigd.

Uw commissie onderstreept de dankbaarheid voor de bijdrage van de terugtreedende broeders ds. J. Van Amstel, ds. J. Jonkman en dr. C.M. van Driel aan het blad. Naar kortgeleden bekend is geworden moet aan deze namen die van dr. J. Stolk worden toegevoegd. Het voorstel van de commissie van redactie om in de instructie de woorden 'waarnemend hoofdredacteur' te vervangen door 'eindredacteur' wordt door uw commissie overgenomen.

Uw commissie heeft de commissie van redactie enkele vragen voorgelegd en daarop antwoord gekregen. Daaruit geven wij u het volgende door.

Leidinggeven aan het kerkelijke leven

Het weekblad De Wekker bedoelt volgens de instructie leiding te geven aan het kerkelijk leven. Wat is de visie van de redactie daarop?

De redactie vat haar synodale opdracht om 'leiding te geven aan het kerkelijke leven' op als: vanuit Schrift en belijdenis - en binnen de kaders van het synodale beleid - kerken en lezers onderwijzen, bemoedigen en toerusten, over het kerkelijke leven informeren, de onderlinge verbondenheid te dienen en te stimuleren om als christen te leven. De principiële aspecten komen met name aan de orde in de meditatie en in de rubrieken 'Fundamenteel' en 'Nader Bekeken'; de andere aspecten meer in de overige rubrieken.

Overigens doen zich bij de uitvoering van deze taak wel een aantal knelpunten voor.

- Allereerst moet hier de unieke positie van De Wekker verdisconteerd worden. De Wekker is als orgaan van de Chr. Ger. Kerken het eigendom van de kerken. De redactie is dus niet vrij in het uitzetten van de lijnen, maar weet zich van harte gebonden aan het beleid zoals de kerken dat in haar breedste vergadering hebben vastgesteld. Binnen de kring van de redactie is regelmatig gesproken over de mogelijkheid om De Wekker meer een 'podium voor onderling gesprek' binnen de kerken te laten zijn. Op een bescheiden manier zijn daartoe ook een paar stappen gezet. Maar de positie van De Wekker als blad van en voor de kerken noopt de redactie om daarin voorzichtig te handelen.

- Vervolgens: de Chr. Ger. kerken zijn geestelijk zeer divers samengesteld. Het is voor de redactie van De Wekker volstrekt helder dat ons blad midden in de kerken wil staan en heel de kerk wil dienen. Dat is echter door de interne verschillen wel moeilijker geworden. Stellige uitspraken over bepaalde ontwikkelingen kunnen al snel uitgelegd worden als partijdigheid, terwijl omgekeerd voorbijgaan aan deze ontwikkeling het verwijt van kleurloosheid kan opleveren. Dus de geestelijke verscheidenheid van onze kerken maakt dat de redactie behoedzaam moet opereren. Niettemin probeert de redactie zowel in het uitnodigen van scribenten als in de keuze van de thema's de breedte van de kerken in het oog te houden.

- Ten slotte: de spanningen binnen ons kerkelijke leven ontladen zich soms in heel concrete moeilijkheden binnen een gemeente of binnen een classis. Sommigen zouden wensen dat De Wekker dan duidelijk positie zou kiezen. Dat is echter niet mogelijk en ook niet juist. Ook hier dient dus terughoudendheid regel te zijn. En wordt van de redactie gevraagd objectief, bescheiden en duidelijk te berichten.

Uw commissie heeft oog voor het spanningsveld in de opdracht. De redactie heeft inderdaad een moeilijke taak. Graag willen wij onze waardering uitspreken voor de wijze waarop de redactie daaraan uitvoering geeft.

Ledenwerfactie

De ledenwerfactie van november 2005 heeft ruim 130 nieuwe abonnees opgeleverd. Daarnaast heeft die grote actie, waarbij alle kerkleden een exemplaar van De Wekker toegezonden kregen, naar het oordeel van de redactie ook een stuk goodwill opgeleverd. Naar ons idee heeft zo'n actie ook tot gevolg dat velen positiever over De Wekker gaan denken, ook al abonneren ze zich niet direct. Overigens merkt de redactie bij de abonneewerving de invloed van de regionale kerkbladen en van de afnemende kerkelijke betrokkenheid.

Benoeming tweede penningmeester

De benoeming van br. J.G.H. van der Vinne was een tijdelijke oplossing, getroffen in een situatie dat de penningmeester ziek werd, om voorziening te hebben voor het geval de penningmeester van de redactie niet meer in staat zou zijn het penningmeesterschap waar te nemen. Een meer structurele doordenking is wenselijk en nodig. De redactie heeft toegezegd die bezinning ook ter hand te nemen en daarover aan de volgende synode te rapporteren.

Voorstel tot besluit

Uw commissie doet u het volgende voorstel tot besluit:

De synode besluit:

1. de werkzaamheden van de commissie van redactie van De Wekker goed te keuren en haar hartelijk te danken voor het vele werk;
2. in art. 2 van de 'Instructie voor de commissie van redactie van De Wekker' de woorden 'waarnemend hoofdredacteur' te vervangen door 'eindredacteur';
3. opnieuw leden voor de commissie van redactie te benoemen.

J.W. Schoonderwoerd, rapporteur

Bijlage 14
Artikel 44

Rapport van deputaten voor het Jaarboek

1. Samenstelling van het deputaatschap

De generale synode van 2004 benoemde in het deputaatschap ds. G.P.M. van der Linden, ds. R.W.J. Soeters, en ds. H.J.Th. Velema en tot algemeen secundus ds. J.K.C. Kronenberg.

Ook in deze periode fungeerde ds. Soeters als voorzitter en was ds. Velema secretaris. Ondanks het feit, dat het in 2005 de laatstgenoemde aan gezondheid ontbrak, waardoor hij een vervroegd emeritaat aan moest vragen, kon hij zijn werk voor het Jaarboek in dat jaar grotendeels wel uitvoeren. Het emeritaat van ds. Velema komt de werkzaamheden voor het jaarboek zeer ten goede. Op de algemeen secundus behoeft deputaten geen beroep te doen, maar dat zou vanwege diens gezondheidssituatie ook niet mogelijk geweest zijn.

2. Vergaderingen

Deputaten vergaderden in deze verslagperiode zesmaal: eenmaal in het voorjaar en eenmaal in het najaar van ieder jaar. In de vergaderingen die in het najaar gehouden worden, zetten deputaten de lijnen uit voor het volgende Jaarboek: welke artikelen er in zullen verschijnen en wie welke werkzaamheden moet uitvoeren. De vergaderingen die in het voorjaar gehouden worden, staan bijna geheel in dienst van het - laatste - correctiewerk.

De relatie die deputaten hebben met Uitgeverij Buijten en Schipperheijn is uitstekend te noemen. Het hoofd van de boekproductie, dhr. A. Boertien, woont alle vergaderingen van deputaten bij. Zijn betrokkenheid en zijn nauwkeurigheid dienen ook in dit rapport genoemd te worden, al is dat voor uw vergadering geen nieuws.

Wat betreft de verkoopcijfers van het Jaarboek: in 2004 werden 5116 exemplaren verkocht; in 2005: 4708 en in 2006: 4780.

In deze verslagperiode daalde de verkoop tot onder de 5000 exemplaren. In het jaaroverzicht 2005 in het Jaarboek 2006 hebben deputaten de hoop geuit, dat deze tendens (de dalende verkoop) niet gelijk opgaat met de belangstelling voor het bredere kerkelijke leven.

Voor de daaraan verbonden baten verwijzen deputaten u naar het rapport van deputaten financiële zaken.

3. Werkzaamheden

3.1. Algemeen

Deputaten hebben ernaar gestreefd om de uitgaven van het Jaarboek jaarlijks vóór Pasen te laten verschijnen. Hoewel velen accuraat zijn in het aanleveren van de gevraagde gegevens, moeten én deputaten én de uitgeverij soms veel moeite doen om het gevraagde metterdaad binnen te krijgen.

Wat het aanleveren van de cijfers voor de statistieken betreft: sinds begin 2006 kan gebruik gemaakt worden van een websiteapplicatie, waardoor het aanleveren en verwerken van de cijfers nog efficiënter gebeurt.

In 2007 is een begin gemaakt met de mogelijkheid om ook de andere gegevens digitaal te kunnen aanleveren; het is nu nog te vroeg om daar een waardeoordeel over uit te spreken.

3.2. Jaarboek 2005

3.2.1. Jaaroverzicht/artikelen

Het jaaroverzicht 2004 werd vervaardigd door ds. G.P.M. van der Linden.

Een drietal artikelen werd geplaatst:

- mw.drs. M. Renkema-Hoffman te Haarlem schreef over de fusie van de Christelijke Gereformeerde Kerken van Haarlem-Centrum en Haarlem-Noord onder de titel 'Noodgreep of door God gegeven kans?';
- br. A. Sikkink Bzn te Bussum beschreef het opgaan van de kerk te Bussum in de kerk te Huizen onder de titel 'Samen verder';
- 'De islam in Nederland – bedreiging of uitdaging' was de titel van het artikel van ds. H.J. Takken te Amersfoort.

3.2.2. In memoriam

In memoria over prof.dr. J. van Genderen en ds. P.N. Ribbers werden geschreven door respectievelijk prof.dr. J.W. Maris en ds. K. Boersma.

3.3. Jaarboek 2006

3.3.1. Jaaroverzicht/artikelen

Het jaaroverzicht 2005 werd vervaardigd door ds. R.W.J. Soeters.

Een drietal artikelen werd geplaatst:

- drs. C.J. Rodenburg schreef een artikel over zijn werk in Israël onder de titel 'Weerstand voor lief nemen. Over de mogelijkheden en onmogelijkheden van kerkelijk werk in Israël';
- dr. B. van den Toren stelde een artikel samen over 'Christelijke theologie in het hart van Afrika. Over de Evangelische Theologische Faculteit in Bangui';
- br. W.M. Hovestad te Zwolle schetste in het artikel 'Nieuwe media in de kerk' de mogelijkheden van moderne media als ondersteuning voor het verkondigen van Gods Woord.

3.3.2. In memoriam

In memoria over prof.dr. M. Boertien en ds. J.J. de Jonge werden geschreven door respectievelijk prof. dr. G.C. den Hertog en ds. A. Hilbers.

3.4. Jaarboek 2007

3.4.1. Jaaroverzicht/artikelen

Het jaaroverzicht 2006 werd vervaardigd door ds. H.J.Th. Velema.

Een drietal artikelen werd geplaatst:

- mw. T.T. Drayer-Quist te Grijskerke schreef een artikel over professionele begeleiding van predikanten in de vorm van supervisie onder de titel 'De herder kijkt in de spiegel';
- 'Het diaconaat weer present in de samenleving?' is de titel van het artikel van drs. A. Heystek te Veenendaal naar aanleiding van de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning;
- ds. A. van der Maarl te Eindhoven schreef over zijn ontmoetingen met Chinese christenen: Verslag Chinareis – zomer 2006.

3.4.2. In memoriam

In memoria over de di. P.J. Kok, J. Plantinga en drs. H. van Mulligen werden geschreven door respectievelijk de di. W. Kok, P.J. den Hertog en A. Broersma.

4. Voorstellen

Deputaten doen uw vergadering de volgende voorstellen:

1. het werk en het beleid van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

R.W.J. Soeters, voorzitter

H.J.Th.Velema, secretaris

Bijlage 15

Artikel 44

Rapport 2 van commissie 5 inzake het rapport van deputaten voor het Jaarboek

Uw commissie is dankbaar voor het vele werk dat wordt gedaan om het Jaarboek te laten verschijnen en de gegevens die daarin staan op accurate wijze bij te houden. Bijzondere waardering spreekt uw commissie uit voor de jaaroverzichten, de overige artikelen en de rubriek 'In memoriam'.

Naar aanleiding van opmerkingen in het rapport over de persoonlijke omstandigheden van enkele deputaten, heeft uw commissie met het deputaatschap over deze gevoelige materie doorgesproken. Deputaten hebben, waar dat om gezondheidsredenen nodig was, elkaars taken tijdelijk waargenomen. De secundus-deputaat ds. J.K.C. Kronenberg kon om gezondheidsredenen niet worden ingewerkt om op termijn als primus-deputaat te gaan functioneren. Helaas laat de gezondheid van ds. Kronenberg het niet toe om opnieuw benoemd te worden als secundus-deputaat. In goede harmonie hebben deputaten met hem daarover gesproken. Uw commissie spreekt zijn dank uit dat ds. Kronenberg indertijd bereid was om een benoeming tot secundus-deputaat te accepteren.

De verkoopcijfers van het Jaarboek vertonen een dalende tendens. Wellicht staat dit niet los van de digitale beschikbaarheid van kerkelijke gegevens via plaatselijke en landelijke websites.

Deputaten hebben naar aanleiding van een opmerking op de vorige generale synode (zie Acta 2004, art. 40, p. 55) zich bezonnen op een digitale versie van het Jaarboek. Het voornaamste argument voor deputaten om daar nu nog niet toe over te gaan, is gelegen in de hogere prijs die dat met zich meebrengt. Daarnaast merken deputaten op dat andere kerken in Nederland hun jaarboeken ook nog niet geheel gedigitaliseerd hebben. Uw commissie is van mening dat een digitale versie veel voordelen biedt, die een hogere prijs rechtvaardigen.

De verdergaande digitalisering van informatie zal op termijn ook het Jaarboek niet voorbijgaan. In goed overleg heeft uw commissie daarover met het deputaatschap gesproken. Daarbij werd als mogelijkheid genoemd het gefaseerd beschikbaar stellen van digitale informatie via de website van onze kerken, te beginnen met bijvoorbeeld jaaroverzichten, artikelen en de rubrieken 'necrologie' en 'In memoriam'. Ook materiaal uit oudere Jaarboeken zou daarin meegenomen kunnen worden.

Uw commissie stelt voor:

1. het werk en het beleid van deputaten goed te keuren;
2. deputaten op te dragen:
 - a. een begin te maken met het digitaal beschikbaar maken van daarvoor geschikte informatie uit het Jaarboek;
 - b. zich te blijven bezinnen op verdere digitalisering, daarvan verslag te doen en te komen met voorstellen ter zake;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

J.W. van Pelt, rapporteur

Bijlage 16
Artikel 45

Rapport van deputaten kerkjeugd en onderwijs

1. Werkwijze

1.1. Samenstelling en werkwijze

De generale synode van 2004 benoemde tot deputaten mevr. drs. L.A. Rijkse en de broeders drs. B.L.C. Aarnoudse, drs. A. van de Bovekamp, ds. L.C. Buijs, ir. W.H. van Eeken, J. Mauritz en W. Zeeders. In deze verslagperiode fungeerde ds. L.C. Buijs als voorzitter, drs. B.L.C. Aarnoudse als plaatsvervangend voorzitter en was br. W.H. van Eeken secretaris; br. J. Mauritz was penningmeester.

1.2. Opdracht generale synode 2004

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor de verrichte arbeid;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen de beide jeugdwerkorganisaties over de visie op het jeugdwerk;
4. deputaten op te dragen zich samen met de jeugdwerkorganisaties te bezinnen op het werk van deze organisaties, hun eigenlijke taak, een eventuele uitbreiding daarvan en de daaraan verbonden financiële consequenties. Bij eventuele uitbreiding van de taak moet de verhouding tussen deputaten en de jeugdwerkorganisaties opnieuw worden vastgesteld;
5. opdracht te geven aan deputaten tot het doen van voorstellen aan de volgende generale synode met betrekking tot objectieve criteria voor het vaststellen van de bijdragen aan de CGJO en het LCJ;
6. opdracht te geven aan deputaten tot het ontwikkelen van initiatieven om te komen tot regionale bijeenkomsten voor kerkleden die betrokken zijn bij het onderwijs;
7. artikel 1 van de instructie van deputaten (bijl. 29 K.O.) als volgt te wijzigen: 'De generale synode benoemt zeven deputaten voor kerkjeugd en onderwijs';
8. artikel 2 van de instructie van deputaten als volgt te wijzigen: 'Deputaten zijn gerechtigd adviseurs aan te trekken die door hun opleiding en/of dagelijks werk goed georiënteerd zijn in vragen met betrekking tot jeugd, jeugdwerk, opvoeding en onderwijs';
9. aan bijlage 29 K.O. toe te voegen artikel 3h: 'het ontwikkelen van materialen met betrekking tot jeugd, jeugdwerk, opvoeding en onderwijs';
10. artikel 4 van de instructie als volgt te wijzigen: 'Het contact met de kerkenraden wordt onderhouden door
 - a. het verstrekken van algemene informatie omtrent jeugdwerk, christelijke opvoeding en onderwijs;
 - b. het opwekken tot het houden van de jaarlijkse jeugdzondag in september;
 - c. het wijzen op materialen en andere vormen van toerusting;
11. deputaten op te dragen een inhoudelijk leerplan voor opvoeding en vorming te maken wanneer na een gehouden onderzoek de wenselijkheid en haalbaarheid van het opstellen van een dergelijk leerplan is gebleken;
12. deputaten op te dragen de visie op het jeugdwerk zoals neergelegd in hun werkdocument 'Jeugdwerk binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken' verder uit te werken, waar nodig te herzien en aan te bieden aan de kerken.

1.3. Instructie volgens Kerkorde

Bijlage 29: Instructie voor de deputaten kerkjeugd en onderwijs

Art. 1. De generale synode benoemt zeven deputaten kerkjeugd en onderwijs.

Art. 2. Deputaten zijn gerechtigd adviseurs aan te trekken die door hun opleiding en/of dagelijks werk goed georiënteerd zijn in vragen met betrekking tot jeugd, jeugdwerk, opvoeding en onderwijs'.

Art. 3. Tot de taak van deputaten behoort:

- a. te bevorderen dat aan de jeugd een christelijke opvoeding en Schriftuurlijke voorlichting en leiding wordt gegeven;
- b. activiteiten die dienen tot stimulering van georganiseerd jeugdwerk te steunen;
- c. advies te geven in zaken die het bestaan van de jeugdorganisaties of het leven van de kerkelijke jeugd in het algemeen raken;
- d. alles te doen wat het geven van christelijk onderwijs aan de jeugd van de gemeente bevordert;
- e. contact te onderhouden met de kerkenraden, de jeugdwerkorganisaties en met andere organisaties die zich met jeugd en jeugdwerk in de kerken bezig houden;
- f. contact te onderhouden met kerkleden die betrokken zijn bij het onderwijs;
- g. contact te onderhouden met predikanten die naar art. 6 K.O. zijn vrijgesteld voor werk in het onderwijs;
- h. het ontwikkelen van materialen met betrekking tot jeugd, jeugdwerk, opvoeding en onderwijs'.

Art. 4. Het contact met de kerkenraden wordt onderhouden door:

- a. het verstrekken van algemene informatie omtrent jeugdwerk, christelijke opvoeding en onderwijs;
- b. het opwekken tot het houden van de jaarlijkse jeugdzondag in september;
- c. het wijzen op materialen en andere vormen van toerusting.

Art. 5. Het contact met het georganiseerde jeugdwerk wordt gerealiseerd door:

- a. het geven van kerkelijke begeleiding en financiële steun aan het werk van beide jeugdwerkorganisaties, de CGJO en het LCJ, met inachtneming van ieders eigen verantwoordelijkheid;
- b. het geven van kerkelijke begeleiding en financiële steun aan het werk van de Stichting Young Eagles Kampen, met inachtneming van haar eigen verantwoordelijkheid.

Art. 6. Het contact met betrokkenen bij het onderwijs wordt onderhouden door hen te instrueren en te adviseren inzake de roeping die zij hebben met betrekking tot het onderwijs.

- Art. 7. *De verantwoordelijkheid ten aanzien van studerenden wordt gerealiseerd door het onderhouden van contacten met en het geven van financiële steun aan het landelijke en plaatselijke studentenwerk, met inachtneming van hun eigen verantwoordelijkheid.*
- Art. 8. *Deputaten zijn gerechtigd namens de kerken deel te nemen aan besprekingen e.d. die tot doel hebben het onderwijs op grond van Schrift en bijdenis te bevorderen.*
- Art. 9. *Deputaten zijn gemachtigd aan de kerken jaarlijks een collecte te vragen voor de instandhouding van het jeugdsteunfonds en dit fonds te beheren met het oog op de taken in art. 5 en 7 genoemd.*
- Art. 10. *Deputaten zijn naar art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:*
 a. *het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;*
 b. *het verrichten van betalingen.*
- Art. 11. *Deputaten zullen van hun werkzaamheden en van hun financiële beheer verantwoording afleggen aan de generale synode.*

1.4. Taakverdeling

Het deputaatschap heeft in de verslagperiode gefunctioneerd in drie secties. De samenstelling van de secties en de verdeling van de synodebesluiten is als volgt:

Sectie	Samenstelling	Instructie, o.a.	synodebesluit
Sectie Georganiseerd Jeugdwerk	J. Mauritz Drs. A. van de Bovekamp Ds. L.C. Buijs	5 LCJ, CGJO, YEK	3 gesprek bevorderen 4 bezinning op taak 5 objectieve criteria 12 jeugdwerkvisie
Sectie Onderwijs	Drs. L.A. Rijksen Drs. B.L.C. Aarnoudse W. Zeeders	6 onderwijsbetrokkenen	6 regionale bijeenkomsten 11 inhoudelijk leerplan
Sectie Studentenwerk	Ds. L.C. Buijs Ir. W.H. van Eeken	7 studerenden	

1.5. Teruglik op functioneren

Waren deputaten in de periode 2002-2004 met dertien deputaten, in de afgelopen periode is het werk met zeven personen uitgevoerd. Ondanks de intenties is er geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om adviseurs in te schakelen. Deputaten zijn van mening dat de ingeslagen weg een goede is geweest en dat men voor de komende periode hierop verder wil gaan. Afgezien van de periode rondom de voorbereidingen van de generale synode 2007 is er ongeveer vier keer per jaar als deputaatschap vergaderd. Daarnaast zijn de afzonderlijke secties ook enkele malen bij elkaar geweest.

In 2005 hebben deputaten in De Wekker een oproep gedaan voor het in contact komen met 'ervaringsdeskundigen' op het gebied van kinder- en jongerenwerk. De aanmeldingen hiervoor waren minimaal en het aanbod voorzigt niet in de zaken die deputaten aan hen wilden voorleggen.

1.6. Jeugdwerkvisie

Er is een onderwerp dat nog een aparte bespreking vraagt, namelijk de jeugdwerkvisie.

Aan het vorige synoderapport was het document 'Jeugdwerkvisie' toegevoegd. Deputaten hebben gevraagd wat volgens de generale synode verder met dit document kan gebeuren.

De synode besluit:

12. *deputaten op te dragen de visie op het jeugdwerk zoals neergelegd in hun werkdocument 'Jeugdwerk binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken' verder uit te werken, waar nodig te herzien en aan te bieden aan de kerken.*

Deputaten hebben ervoor gekozen om de bestaande documenten over het ontwikkelen van visie op het jeugdwerk niet verder uit te werken. De motivatie is als volgt:

1. Het document is altijd bedoeld geweest als intern werkdocument van deputaten en in de relatie tussen deputaten en JWO's. Daarmee is het een document met een hoog academisch gehalte en zou het een meer dan evenredige inspanning vragen om het document voor de betrokkenen in het jeugdwerk toegankelijk te maken.
2. Binnen het jeugdwerk zijn diverse doelgroepen te onderkennen (kerkenraden, jeugdwerkers, predikanten) die elk hun eigen benadering vragen. In de huidige versie van de jeugdwerkvisie worden die diverse doelgroepen niet onderscheiden.

Er is wel geprobeerd om het document met behulp van enkele vrijwilligers verder uit te werken, maar dit stagneerde door het kleine aantal aanmeldingen hiervoor. Ook werd duidelijk in de gesprekken met de JWO's dat bij het verder uitwerken deputaten zich op het beleidsterrein van de JWO's zouden begeven. Deputaten gebruiken het document als basis voor (toekomstige) artikelen en brochures voor deelonderwerpen.

1.7. Jeugdsteunfonds?

Bij het bestuderen van de instructie in de kerkorde kwamen deputaten erachter dat een bepaalde formulering in bijlage 29 artikel 9 wellicht niet geheel correct is:

- Art. 9. *Deputaten zijn gemachtigd aan de kerken jaarlijks een collecte te vragen voor de instandhouding van het jeugdsteunfonds en dit fonds te beheren met het oog op de taken in art. 5 en 7 genoemd.*

Wat wordt bedoeld met 'jeugdsteunfonds'? Deputaten zijn hier niet bekend mee, zij beheren geen afzonderlijk fonds, ook zijn zij niet op de hoogte van het bestaan van een dergelijk fonds. Voorgesteld wordt om de instructie als volgt aan te passen:

- Art. 9. *Deputaten zijn gemachtigd aan de kerken jaarlijks een collecte te vragen voor de instandhouding van het jeugdwerk.*

Deze formulering geeft deputaten de mogelijkheid om incidenteel of periodiek een extra collecte te vragen voor specifieke zaken op het gebied van het jeugdwerk. Deze collecte kan dan naar deputaten zelf gaan, of naar de jeugdwerkorganisaties, of bijvoorbeeld IFES of het YEK.

2. Sectie Georganiseerd Jeugdwerk

2.1. Werkzaamheden

De sectie Georganiseerd Jeugdwerk richt zich op het onderhouden van de contacten met het LCJ, de CGJO en de stichting Young Eagles Kampen (YEK). Het LCJ en de CGJO worden ook wel aangeduid als de jeugdwerkorganisaties (JWO's).

De activiteiten van de sectie hebben voor een groot deel in het teken gestaan van de begeleiding van de veranderende financiële situatie voor de JWO's vanwege het stopzetten van de subsidie door de overheid. Het was voor de CGJO en het LCJ een enorme inspanning om een nieuwe weg te vinden in een situatie, waar aan de ene kant de bijdrage vanuit de kerken verhoogd was op de generale synode van 2004, maar aan de andere kant deze verhoging niet 'kostendekkend' was. Daarom moesten extra inspanningen worden gedaan voor het verkrijgen van de benodigde gelden. Aanvullend op de inspanningen van de JWO's hebben de deputaten in het najaar van 2006 een financiële actie georganiseerd.

Doordat deputaten voor een groot deel van de begroting van de JWO's geldschietters zijn geworden, kwam de vraag naar boven naar de verantwoordelijkheden van deputaten voor het inhoudelijke en financiële beleid van de JWO's, waarbij rekening diende te worden gehouden met de zelfstandigheid van de JWO's.

Verder is in opdracht van de generale synode gezocht naar objectieve criteria voor de verdeling van de subsidie tussen de CGJO en het LCJ.

Met beide JWO's vonden in de achterliggende verslagperiode diverse gesprekken plaats door de leden van de sectie Georganiseerd Jeugdwerk, in overeenstemming met art. 3 van de instructie.

Bij diverse activiteiten die door de JWO's georganiseerd werden, was een afvaardiging van het deputaatschap aanwezig.

Ook hebben beide JWO's elkaar enkele keren onderling ontmoet, waarvan een verslag ter kennisgeving ter hand werd gesteld aan ons deputaatschap. Deze ontmoetingen werden door de JWO's op eigen initiatief gearrangeerd, zodat de sectie daarnaast geen activiteiten hoefde te ontplooiën om de onderlinge contacten tussen de JWO's te bevorderen. Het is de indruk van deputaten dat de onderlinge contacten tussen de JWO's goed te noemen zijn en er daarom geen verdere stimulering vanuit deputaten daarvoor nodig is.

Hieronder volgt een weergave van de vermeldenswaardige zaken van de rapportageperiode per JWO.

2.2. CGJO

2.2.1. Ontwikkelingen CGJO

De CGJO is een veranderende organisatie die de afgelopen jaren zowel beleidsmatig als op organisatorisch gebied de achterban naderbij is gekomen.

1. Focus

De CGJO richt zich op:

1. De hele gemeente:
 - a. het spreken voor kerkenraden en/of op gemeenteavonden;
 - b. aangaan van langlopende trajecten in gemeenten, waarin plaatselijk het jeugdwerk ontwikkeld wordt (de vraag hiernaar wordt merkbaar groter).
2. Het toerusten van jeugdleiders:
 - a. starttrainingen (aan het begin van het seizoen zijn hierdoor meer dan honderd leiders in het jeugdwerk bereikt);
 - b. toerustingavonden;
 - c. nieuwsbrieven.
3. Het directe bereik van kinderen en jongeren;
 - a. de radicale en eigentijdse Reloadavonden en weekenden;
 - b. actief op forum (website);
 - c. volleybaldag (bezoekt door ruim tweehonderd jongeren en hun leiders);
 - d. spreken op kampen (honderdtwintig jongeren in één weekend).
4. Het aanbieden van materiaal:
 - a. het jaarthema compact en goed toegankelijk via cd-rom.

2. Veranderingen

De CGJO heeft sinds de laatste synode belangrijke beleidsmatige en organisatorische ontwikkelingen doorgemaakt.

1. Beleidsmatig:

- a. de organisatie en het toekomstige beleid worden transparant neergezet in de nieuwste publicatie (heeft als voorlopige werktitel *Handen ineen III*);
- b. uitgebreid opgesteld jaarverslag 2006;
- c. verder wordt intern inhoudelijk gesproken over de nodige statutenwijzigingen.

2. Organisatorisch:

- a. André Maliepaard is niet meer voor het CGJO werkzaam, maar voor de NGJ, maar maakt nog wel gebruik van de kantoorvoorzieningen van de CGJO;
- b. ook Arjan Walraven is vertrokken bij de CGJO, er is veel waardering voor het werk dat beiden hebben mogen doen.
- c. André van der Galien is in zijn plaats gekomen als jeugdwerker 12-15 en 16+;
- d. Reinier Sanders is nu naast kinderwerker ook bureaucoördinator geworden;
- e. Nel Kompanje-Van de Veer heeft gebruik gemaakt van de OBU-regeling en haar administratieve taken zijn overgenomen door Marjan Rozema;
- f. het georganiseerd opzetten van een nog breder vrijwilligersnetwerk dat de staf ondersteunt en het aanstellen van een vrijwilligerscoördinator binnen het bestuur;

- g. het aanstellen van een bestuurslid dat zich richt op pr-zaken en het beleid hieromtrent gaat uitvoeren.
3. Werken aan de band met de kerken
Op de volgende wijze is eraan gewerkt om de band met de kerken nog meer te versterken:
 1. Door een nieuwe website is veel informatie van de CGJO goed toegankelijk.
 2. Het participatiemodel:
 - a. veel energie is in het zogenaamde *Participatiemodel* gestoken;
 - b. aan het begin van 2007 hebben tweeëndertig gemeenten (bijna 30% van de achterban) zich hierbij aangesloten. Een aantal heeft het nog in overweging.
 - c. daarbij wordt beoogd om heel breed binnen de aangesloten gemeenten contacten te leggen, zoals met jeugdouderlingen, jeugdwerkers, jeugdraden, etc.;
 - d. inspraak van participerende gemeenten wordt vorm gegeven door de participatieraad;
 - e. het Participatiemodel levert financieel een aantal voordelen op in vergelijking met het 'traditionele' lidmaatschap van één enkele vereniging. Zo kan men o.a. jaarlijks aanspraak maken op een gratis training.
 3. Symposium 2007
 - a. een andere activiteit om dichter bij de achterban te komen is het symposium geweest;
 - b. samen met het NGJ heeft de CGJO een goed bezocht symposium georganiseerd met als onderwerp: *Als jouw vorm hen niet meer vormt. Waar sta je voor? Waar ga je voor?*;
 - c. mensen uit meer dan vijfendertig verschillende gemeentes zijn op deze dag geweest.

2.2.2. Terugblik verslagperiode

Vanuit de contacten met de CGJO is er over de achterliggende periode de volgende zaken op te merken. In de gesprekken functioneerden deputaten als klankbord. De gesprekken verliepen in een open sfeer, waarbij gaandeweg de achterliggende periode steeds duidelijker werd dat de CGJO een weg vond in een periode van financiële en personele veranderingen. Daarbij moest wat betreft personele bezetting ingekrompen worden.

De gevolgen zijn:

1. Minder specialisme in leeftijdsgroepen. Een derde werker geeft direct verbreding van het professionele team, met specialisme in leeftijdsgroepen en kwaliteitsverbetering in het werk.
2. Minder Out-lines (financiële en tijdsbesparing) en daarmee korting op contact met kerken.
3. Belangrijk is daarbij op te merken dat dit niet geresulteerd heeft in kwaliteitsvermindering bij ondersteuning op maat aan de plaatselijke kerken. Deze dienstverlening staat hoog bij de CGJO.
4. De huidige lagere bezetting is verre van wenselijk vanwege de grote druk bij de huidige werkers en de verwachte toename aan verzoeken uit de kerken.

Deputaten hebben steeds gestimuleerd om met een beleidsplan te komen. Dit is toegezegd en zal medio 2007 gerealiseerd zijn. Deputaten hebben in de contacten steeds aangegeven dat een helder beleidsplan en een goede PR belangrijk is om goede voeling met de achterban te houden.

Wat het drukken van de kosten betreft, hebben deputaten aangegeven dat het belangrijk is om een grotere groep actieve vrijwilligers te werven. CGJO heeft aangegeven dat zij de slagkracht van/via de vrijwilligers groter wil maken. Hiervoor is binnen het bestuur een vrijwilligerscoördinator aangesteld.

De CGJO heeft, naar de mening van deputaten, wat betreft beleid, organisatie en financiën respectabele stappen vooruit gezet.

2.3. LCJ

2.3.1. Ontwikkelingen LCJ

2.3.1.1. Organisatorische ontwikkelingen

De staf van het LCJ bestaat uit drie jeugdwerkadviseurs, te weten Christa Noteboom '-16' (parttime tot en met juni 2007, daarna uit dienst), Lia Romeijn '-16' en '-12' (parttime, 0,8 fte) en Maarten van Middelkoop, waarbij laatstgenoemde tevens bureauamanager is. Peter van den Dool heeft in de afgelopen periode het LCJ verlaten (april 2004). Er is veel waardering voor het werk dat hij heeft mogen doen. Per 1 maart 2007 is Karin Brandwijk voor 0,2 fte in dienst gekomen om administratieve werkzaamheden i.s.m. vrijwilligers uit te voeren en te coördineren. Verdere afstoting van administratieve taken richting vrijwilligers was niet mogelijk en verantwoord met het oog op de kwaliteit en continuïteit van bepaalde 'hoogwaardige' administratieve werkzaamheden. De jeugdwerkadviseurs hebben hierdoor uren vrij gekregen om het vele inhoudelijke werk zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren.

In de afgelopen periode is de dienstverlening van het LCJ opnieuw uitgebreid. Eén en ander is uitgewerkt in het LCJ-beleidsplan 2004-2006 en inmiddels is ook het LCJ beleidsplan 2007-2009 gereed en in uitvoering.

2.3.1.2. Fusie met zondagsscholenbond

Vanaf 1 januari 2007 is de Zondagsscholenbond (BCGZ) opgegaan in het LCJ. Het LCJ richt zich evenals bij de andere jeugdwerkonderdelen op toerusting (praktisch en geestelijk) van zondagschoudeleiders en het ontwikkelen van roosters, vertelchetsen en verwerkingsmaterialen voor de zondagsscholen. Het compleet nieuwe rooster voor drie verschillende bouwen is i.s.m. de Bond van Hervormde Zondagsscholen ontwikkeld.

2.3.1.3. Activiteiten

Kernactiviteiten van het LCJ blijven kadervorming, het ontwikkelen van studiemateriaal (Handreiking) en de organisatie van directe jongerenactiviteiten zoals Bijbelstudieconferenties, Jeugdappels en Kruispuntconferenties.

In de afgelopen jaren is de eerste ronde Plaatselijk Jeugdwerkoverleg (PJO) afgerond. Dat betekent dat in alle aangesloten gemeenten minimaal een gesprek is geweest met leidinggevenden uit het jeugdwerk, een afvaardiging van de kerkenraad en twee jeugdwerkadviseurs. Doel van het gesprek was om gericht mee te denken en advies te geven t.a.v. vorm én inhoud van het lokale jeugdwerk en eveneens om input te krijgen voor materiaal en diensten zoals het LCJ die aanbiedt. Vanwege de positieve ervaringen en op basis van de uitkomsten van deze sessie is begin 2007 gestart met een PJO II waarin we in overleg met de plaatselijke leiding en kerkenraad specifiek ingaan op jeugd- en jongeren pastoraat en/of het

jeugdbeleid, aangezien daar veel behoefte aan bleek tijdens de eerste ronde.

Naast het zondagsschoolwerk kreeg ook het -12 kinderclub werk de nodige aandacht. Er is gewerkt aan de vernieuwing en uitbreiding van het materiaal voor -12 kinderclubs. In kadervorming en de lokale bezoeken die in alle gemeenten zijn afgelegd is aandacht gevraagd voor het belang van goede Bijbelse vorming van de jonge kinderen in de gemeente middels zondagsschoolwerk en/of kinderclubwerk.

De kadervormingavonden voor leidinggevend van -12, -16 en +16 werk en ambtsdragers die direct met de jeugd te maken hebben werden goed bezocht en gewaardeerd.

De Bijbelstudieconferenties zijn met een derde conferentie speciaal voor jongeren van 23+ uitgebreid.

Ook het kaderbericht werd uitgebreid om meer informatie aan de achterban te verstrekken.

2.3.1.4. Contacten met andere jeugdbonden, i.h.b. de Hersteld Hervormde Jongerenorganisatie

Na het ontstaan van de Hersteld Hervormde Kerken kwam het verzoek vanuit een commissie van de betreffende kerken gekomen om advies en materiaal te betrekken via het LCJ ten behoeve van de ontwikkeling en ondersteuning van jeugdwerk in deze kerken. Deputaten gingen van harte akkoord met deze dienstverlening, mits daar een kostendekkende vergoeding tegenover stond, wat het geval bleek te zijn. Deputaten staan positief tegenover een uitwisseling van expertise en bundeling van krachten. Het LCJ heeft van meet af aan zorgvuldig en open willen werken door de opgestelde 'regulering van contacten' voor een periode van drie jaar met deputaten te delen en de voortgang in de gesprekken die er waren te bespreken. Wél werd benadrukt door deputaten dat de Hersteld Hervormde Kerken een opbouwfase doormaken en dat de contacten met dit kerkgenootschap derhalve een voorlopig karakter dienen te hebben.

Inmiddels is er een hartelijke samenwerking ontstaan tussen het LCJ en de Hersteld Hervormde Jongeren Organisatie: De ontwikkeling van materialen (Handreiking) zal samen ter hand genomen worden. Daarnaast zal de 23+ Bijbelstudieconferentie actief onder de aandacht van beide achterbannen gebracht worden.

Naast deze contacten zijn er ook goede informele contacten met de jeugdwerkadviseurs van de JBGG en wordt samen met hen, met de HGGJB en Driestar *Educatief* een keer per anderhalf jaar een studiedag georganiseerd.

2.3.2. Terugblik verslagperiode

Uit de gesprekken met het LCJ blijkt telkens weer dat het LCJ een goed functionerende organisatie is, die dichtbij de achterban wil staan. Daarbij worden veel activiteiten ontwikkeld, die sterk gericht zijn op de toerusting van kinderen, jeugd, jongeren en jeugdleiders. Er is een duidelijke visie ontwikkeld, die o.a. is neergelegd in het beleidsplan 2004-2006 en 2007-2009. Het LCJ is erin geslaagd de achterban ook in financiële zin te mobiliseren waardoor het wegvallen van de overheidssubsidie enigszins opgevangen kon worden. Door gebruik te maken van een uitgebreid netwerk van enthousiaste vrijwilligers kan er met relatief geringe kosten veel werk gedaan worden.

2.4. Gesprek bevorderen tussen beide JWO's

De synode besluit:

3. *deputaten opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen de beide jeugdwerkorganisaties over de visie op het jeugdwerk.*

Naast de afzonderlijke gesprekken met de JWO's hebben deputaten ook met beide JWO's gelijktijdig gesproken, waarbij o.a. gesproken is over wat beide voor elkaar kunnen betekenen. Deze gesprekken hadden een ontspannen karakter, waarbij een aantal zaken met elkaar is afgesproken:

1. jaarlijks vindt een ontmoeting tussen de besturen van het LCJ en de CGJO plaats.
2. Beide organisaties informeren elkaar over wisselingen binnen de staf vóór er een persbericht uitgaat;
3. organisaties houden elkaar op de hoogte door het sturen van hun nieuwsbrieven (Kaderbericht en Outline) naar elkaar;
4. iedere organisatie benadert alleen de 'eigen' gemeenten voor wat betreft donateurs. Een enkele 'twijfelende' gemeente kan door beide organisaties benaderd worden;
5. beide organisaties accepteren de huidige (gescheiden) situatie, waarbij er oog en respect is voor verscheidenheid binnen de achterban van het jeugd- en jongerenwerk van onze kerken. Daarbij hebben beide organisaties hun taken en verantwoordelijkheden.

Het gezamenlijk optreden is ook tot uitdrukking gekomen in de financiële actie, die in september 2006 is gehouden, georganiseerd door deputaten.

In de afgelopen periode heeft het gesprek over de visie op het jeugdwerk op de achtergrond gestaan.

2.5. Objectieve criteria

De generale synode 2004 heeft het deputaatschap de opdracht gegeven om de generale synode 2007 te dienen met een voorstel tot subsidieverdeling tussen de beide JWO's.

De generale synode besloot:

5. *opdracht te geven aan deputaten tot het doen van voorstellen aan de volgende generale synode met betrekking tot objectieve criteria voor het vaststellen van de bijdragen aan de CGJO en het LCJ.*

2.5.1. Geschiedenis

Het CGJO en LCJ ontvangen jaarlijks een gelijk bedrag aan subsidies. Begin 2001 is door de CGJO de subsidieverdeling tussen de beide JWO's ter discussie gesteld. Enerzijds ingegeven door de financiële situatie, anderzijds door de ledenverhouding tussen beide JWO's (de CGJO was toen grofweg 60% groter dan het LCJ en had dienovereenkomstig een andere begroting dan het LCJ).

Voor zover kon worden nagaan is er vele jaren geleden, toen het LCJ ontstond, door het deputaatschap gekozen voor evenredige subsidieverdeling. De CGJO was een redelijk bloeiende organisatie met forse overheidssubsidie. Het LCJ was gestart zonder overheidssubsidie maar bediende inmiddels een aantal kerken.

2.5.2. Criteria

Ondergaand volgt een aantal criteria die kwantitatief, dan wel kwalitatief zijn georiënteerd. De getallen zijn gebaseerd op de gegevens in het jaarboek 2005.

Kwantitatieve criteria:

- Verdeling naar het aantal aangesloten leden. De bij de CGJO aangesloten verenigingen hebben ongeveer 5.000 leden terwijl bij het LCJ 3.000 leden zijn aangesloten.
- Verdeling naar achterban/aantal kerken. 57% van de kerken behoort tot de CGJO-achterban, 43 % tot het LCJ.
- Verdeling naar het aantal doopleden in de achterban/aantal kerken is ongeveer 50/50%.
- Verdeling naar totaal aantal leden in de achterban/aantal kerken. De CGJO: 54% en het LCJ: 46%.
- De subsidie wordt toegekend op basis van de tekorten of overschotten.

Kwalitatieve criteria:

- De JWO's stellen beide een beleidsplan op waarop een gedeelte van de totale subsidie (en dan wel evenredig verdeeld) wordt toegekend. Op basis van het gerealiseerde wordt achteraf (bij per jaar) het restant van de subsidie toegekend.
- De effectiviteit van het werk van beide JWO's moet worden gemeten waarna subsidie wordt toegekend.

De kwantitatieve criteria geven slechts geringe verschillen te zien tussen de (achterban van de) beide JWO's. Subsidie op basis van tekorten ontnemt prikkels tot efficiënt en effectief werken. Belonen van een overschot werkt averechts. 'Afrekenen' op kwaliteit zal een moeizaam en tijdrovend proces worden, zowel voor de beide JWO's als het deputaatschap.

2.5.3. Voorstel

Het deputaatschap is tot de conclusie gekomen dat handhaving van de huidige subsidieverdeling het beste is. Dit standpunt is vervolgens met de beide JWO's besproken. Het LCJ heeft in de vorige intersynodale periode (december 2002) per brief ons laten weten de huidige verdeling te willen continueren vanwege het feit dat het stellen van valide objectieve criteria niet eenvoudig is en een werkbare regeling veel voeten in aarde heeft. Ook de CGJO stemt in met handhaving van de huidige subsidieverdeling.

2.6. Andere verhouding deputaten JWO's?

De generale synode van 2004 besloot om de verhouding tussen deputaten en de JWO's opnieuw te onderzoeken:

De synode besluit:

4. *deputaten op te dragen zich samen met de jeugdwerkorganisaties te bezinnen op het werk van deze organisaties, hun eigenlijke taak, een eventuele uitbreiding daarvan en de daaraan verbonden financiële consequenties. Bij eventuele uitbreiding van de taak moet de verhouding tussen deputaten en de jeugdwerkorganisaties opnieuw worden vastgesteld;*

Deputaten hebben veel waardering voor de wijze waarop de JWO's in de achterliggende periode vorm hebben gegeven aan de ontwikkeling van visie en beleid. Het deputaatschap wilde hieraan een bijdrage leveren door op de achtergrond ondersteunend en adviserend aanwezig te zijn.

Een verdere bezinning op de onderlinge verhoudingen zal nodig zijn. Deputaten denken aan het ontwikkelen van mogelijk kwalitatieve criteria voor de inhoudelijk sturing en 'beoordeling' van de werkzaamheden van de JWO's. Deputaten willen deze in overleg met de JWO's verder ontwikkelen. Omdat in de verslagperiode de JWO's vooral bezig zijn geweest om een weg te vinden in de veranderende financiële situatie, was dit nog niet aan de orde. Gedacht kan worden aan criteria rondom besteding van financiën, ontwikkeling van materialen en het bereiken van gestelde doelen.

2.7. YEK

De YEK neemt een andere plaats in dan de JWO's. Zij organiseren uitsluitend vakantiecampen. Er zijn in de afgelopen periode geen vragen of verzoeken vanuit de YEK aan deputaten gericht.

Vanuit de YEK kunnen de volgende ontwikkelingen genoemd worden. Het kost steeds meer moeite om medewerkers te vinden voor de drie kinderkampen en twee tienerkampen die in de zomer worden georganiseerd. Daarnaast wordt het ook moeilijker om voldoende kinderen te werven. De oorzaken hiervan zijn niet duidelijk. Via de kerkelijke bladen brengt de YEK de kampen onder de aandacht. Daarnaast wordt ook een traject ingezet om de kampen via de CGJO en het LCJ onder de aandacht van de kerken te brengen. De YEK heeft goede contacten met de Stichting Wegwijzerkampen, een organisatie vanuit onze kerken die zich vooral richt op buitenkerkelijken.

2.8. Financiën

2.8.1. Financiën 2004-2007

De YEK heeft in de afgelopen periode een jaarlijkse bijdrage ontvangen van gemiddeld € 950,-.

In de verslagperiode is aan de beide JWO's (CGJO en LCJ) gemiddeld ruim € 80.000,- per jaar verstrekt. De subsidie van de overheid is inmiddels helemaal wegge gevallen.

2.8.2. Subsidies JWO's t/m 2007

Tot 2005 kregen de beide JWO's ieder ongeveer subsidie ten bedrage van € 120.000,- deels door de overheid (€ 75.000,-) en deels door deputaten (€ 45.000,-). Gedurende 2005/2006 is deze subsidie geheel afgebouwd, wat voor de JWO's een flinke aderlating betekende. Alhoewel deputaten voorstelden om de bijdrage van de kerken aan de jeugdwerkorganisatie te verhogen, ging de generale synode slechts akkoord met een verhoging van € 1,-. Alhoewel deze verhoging fors was, was (tot € 2.50) was deze niet voldoende om de wegvallende subsidie van de overheid te compenseren. Daarvoor zou € 3,33 nodig zijn geweest. Dit heeft als consequentie gehad dat de totale subsidies aan de beide JWO's zijn teruggelopen van € 120.000,- naar € 80.000,-.

2.8.3. Inspanningen door JWO's zelf

De beide JWO's hebben in de afgelopen jaren veel tijd en energie moeten steken in het aanboren van alternatieve financieringsbronnen. Het LCJ heeft de bijdrage uit de achterban middels donateurs en fondsen aanzienlijk weten te verhogen. De CGJO heeft hiervoor het participatiemodel ontwikkeld.

De beide JWO's hebben de eigen bijdragen in 2005-2007 weten te verhogen van € 38.000,- naar € 56.000,-. De verwachting is dat de opbrengst uit de achterban voor de komende periode jaarlijks zo'n

€ 70.000,- zal zijn. De verhoging is dus min of meer een verdubbeling van de oorspronkelijke bijdragen. Het hier gaat om het totaal voor twee JWO's.

2.8.4. Landelijke acceptgirokaarten actie deputaten

Gedurende 2006 bleek dat bij de beide JWO's behoorlijke tekorten ontstonden. Deputaten hebben in 2006 een landelijke actie gevoerd teneinde extra inkomsten voor de beide JWO's te verkrijgen. Deze actie is succesvol geweest met een opbrengst van ruim € 45.000,-. Er waren echter behoorlijk veel kosten (€ 7.000,-) aan verbonden alsmede heel veel vrijwilligerswerk. Dit was echter een eenmalige actie en bedoeld om het acute tekort op te lossen. Ondanks dat deputaten tevreden zijn over de opbrengst, heeft het deputaten toch € 7.000,- gekost. Geld dat ook rechtstreeks aan de JWO's gegeven had kunnen worden.

2.8.5. Financiële situatie

In 2005 leed de CGJO een verlies van € 30.000,-, het LCJ had een batig saldo van € 14.000,-.

In 2006 draaiden beide JWO's ongeveer quitte. De CGJO heeft echter moeten inleveren in hun dienstenpakket, mede als gevolg van inkrimping van de bemensing van hun bureau. Het LCJ is een fusie aangegaan met de Zondagsscholenbond, waardoor de kosten hoger zijn geworden en waar vooralsnog nauwelijks inkomsten tegenover staan.

Voor 2007 en 2008 voorziet het LCJ tekorten respectievelijk ten bedrage van € 40.000,- en € 39.000,-. De CGJO voorziet voor 2007 een tekort van € 15.500,-. De reserves van het LCJ bedragen € 72.000,-. Bij de CGJO is dat € 81.800,-. Bij ongewijzigde inkomsten kan het LCJ nog twee jaar voort. De CGJO wellicht langer. Echter: de CGJO is erg fors in bemensing gekrompen waardoor de financiën gezonder zijn geworden. Maar het werk in de kerken heeft hieronder ernstig te lijden. De CGJO bezint zich op uitbreiding die noodzakelijk (b)lijkt, wil zij de kerken op een goede manier kunnen blijven dienen.

2.8.6. Voorstel subsidies 2008-2010

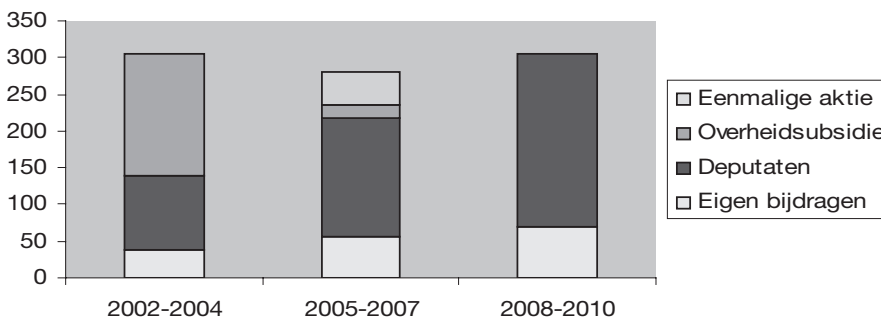
Deputaten concluderen dat:

1. het voor de beide JWO's ondoenlijk is gebleken de wegvallende overheidssubsidie vanuit de achterban/lokale kerken te compenseren;
2. verdere afbouw van personele inzet ongewenst is omdat beide organisaties daarmee onder een minimum niveau komen om een goede dienstverlening aan de kerken mogelijk te maken;
3. er op dit moment geen redenen zijn om af te wijken van het model waarin twee JWO's de plaatselijke kerken van dienst zijn met materialen en adviezen op het gebied van het integraal jeugdwerk.

De inzet van deputaten is om voor de komende jaren de subsidie weer terug op het niveau van 2004 te brengen middels een structurele verhoging van de omslag. De subsidie van deputaten komt dan neer op € 118.000,- per jaar. Dan kunnen beide JWO's hun oorspronkelijke dienstenpakket weer naar behoren uitvoeren.

In onderstaande grafiek is een en ander nog eens grafisch weergegeven. In de kolom 2008-2010 is het voorstel van deputaten reeds verwerkt. De bedragen vormen de gemiddelden van de drie betreffende jaren.

Financiële ontwikkelingen jwo's

Te zien is dat:

- 1) met het voorstel van deputaten de financiering van de JWO's weer terugkomt op het niveau van voor 2004;
- 2) de JWO's de inkomstenstroom uit de achterban (eigen bijdragen) aanzienlijk hebben weten te verhogen;
- 3) de eenmalige actie van deputaten broodnodig was om in de ontstane nood te voorzien.

2.9. Conclusies/ter besluitvorming

Terugkijkend op de verslagperiode dient als eerste genoemd te worden dat deputaten dankbaar zijn voor de open verhoudingen met de beide JWO's en tussen de beide JWO's onderling. Daarbij zijn deputaten dankbaar dat, ondanks de wegvallende overheidssubsidies, hun werk in de kerken grotendeels doorgang heeft kunnen vinden.

2.9.1. Nieuwe verhoging financiële bijdrage JWO's

Deputaten doen het voorstel aan de synode om de bijdrage van de kerk aan de beide JWO's in de komende periode weer te verhogen tot ca. € 118.000,- per JWO per jaar. Alhoewel deputaten constateren dat beide JWO's steeds beter ingesteld raken op de nieuwe financiële situatie, blijven er zorgen op de middellange termijn. Twee redenen:

- deputaten maken zich zorgen over de inspanningen die de JWO's zelf moeten doen om voldoende financiën te verwerven. Graag zouden deputaten zien dat alle energie in het inhoudelijke werk gestoken zou kunnen worden, gegeven de uiterst beperkte capaciteit aan medewerkers die momenteel voorhanden is;
- deputaten constateren dat de beide JWO's in de afgelopen periode het takenpakket hebben verbreed, waar ze al of geen invulling aan hebben kunnen geven. De verbreding is een lijn die door deputaten ondersteund wordt. Hier is in de rapportage 2002-2004 reeds melding van gemaakt. In het document 'Jeugdwerkvisie' is deze uitbreiding inhoudelijk onderbouwd door te wijzen op het belang van een integrale aanpak.

2.9.2. Verdere bezinning over verhouding deputaten – JWO's

Deputaten hebben zich in de afgelopen periode in de contacten met de JWO's voor een groot deel beziggehouden met het adviseren in de nieuw ontstane financiële situatie. Verdere bezinning op de verhouding tussen JWO's en deputaten is gewenst. De komende GS-periode zal hier prioriteit aan moeten worden gegeven.

2.9.3. Voortzetting gesprek over visie op het jeugdwerk

Deputaten stellen voor om voor de komende periode meer aandacht te gaan schenken aan het gesprek over de visie op het jeugdwerk. Dit was een opdracht van de generale synode 2004, maar door de financiële perikelen is hiervoor te weinig aandacht geweest.

2.9.4. Geen kwantitatieve criteria

Deputaten stellen voor niet door te gaan met de ontwikkeling van kwantitatieve criteria voor het vaststellen van de bijdragen aan CGJO en LCJ.

3. Sectie Onderwijs

3.1. Werkwijze

De sectie onderwijs heeft zich in de afgelopen periode bezig gehouden met het publiceren van de uitgave 'Jeugdwerk in samenhang'. Daarnaast met het publiceren van enkele artikelen, in De Wekker en de regionale kerkbladen, om daarmee aandacht te vragen voor het kerkelijk jeugdwerk, het christelijk onderwijs en de christelijke opvoeding.

Er is aandacht geweest voor het contact met predikanten art 6 K.O. en het kennismaken van tijdschriften en boeken op het gebied van het christelijk onderwijs.

Door middel van een enquête is onderzocht of er binnen de kerken kennis genomen is van de uitgave 'Jeugdwerk in samenhang'. Tevens is onderzocht of er binnen de kerken behoefte bestaat aan regionale bijeenkomsten voor kerkleden die betrokken zijn bij de opvoeding en het onderwijs en of er behoefte is aan een inhoudelijk leerplan voor opvoeding en vorming.

3.2. Predikanten art. 6 K.O.

Tot en met het najaar 2006 vielen er geen predikanten naar art. 6 K.O. onder de verantwoordelijkheid van deputaten. Dit veranderde doordat de gemeente Heerde drs. G.J. Capellen heeft beroepen als predikant naar art. 6 K.O. voor werkzaamheden in dienst van Scholengemeenschap Jacobus Fruytier te Apeldoorn. Omdat een substantieel deel van zijn werk bestaat uit toerustende en pastorale taken kon het deputaatschap de classis Zwolle positief adviseren m.b.t. het voorgenomen beroep.

3.3. Enquête

Deputaten hebben een enquête gehouden ten behoeve van de uitvoering van de volgende synodebesluiten:

De synode besluit:

6. *opdracht te geven aan deputaten tot het ontwikkelen van initiatieven om te komen tot regionale bijeenkomsten voor kerkleden die betrokken zijn bij het onderwijs;*
11. *deputaten op te dragen een inhoudelijk leerplan voor opvoeding en vorming te maken wanneer na een gehouden onderzoek de wenselijkheid en haalbaarheid van het opstellen van een dergelijk leerplan is gebleken.*

In het najaar van 2006 werden, door middel van een enquête onder alle kerkenraden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de volgende punten onderzocht:

- de wenselijkheid van het ontwikkelen van initiatieven om te komen tot regionale bijeenkomsten voor kerkleden die betrokken zijn bij het onderwijs;
- de wenselijkheid en haalbaarheid van het opstellen van een inhoudelijk leerplan voor opvoeding en vorming;
- de wenselijkheid van het (opnieuw) laten uitgeven van informatiebrochures;
- het peilen van reacties op de uitgave 'Jeugdwerk in samenhang'.

Na een herhaald verzoek heeft 66% van de kerkenraden van de Christelijke Gereformeerde Kerken gereageerd. Doordat er een goede spreiding is over onze kerken kan de uitslag van deze enquête representatief genoemd worden.

De respons op de uitgave 'Jeugdwerk in samenhang' werd in voorgaande paragraaf aangegeven. Voor de overige onderzoekspunten wordt hierna een samenvatting gegeven van de uitslag van het onderzoek.

3.3.1. Regionale bijeenkomsten

50% van de kerkenraden schat dat het houden van een regionale bijeenkomst in een behoefte zou voorzien. Over de opkomst is men echter niet optimistisch. Men schat dat er naar een regionale bijeenkomst twee tot tien personen uit de eigen gemeente zouden komen.

Voor een bijeenkomst in de eigen gemeente zou er iets meer belangstelling te verwachten zijn. Maar ook daar verwacht men gemiddeld niet meer dan zeventien personen.

3.3.2. Leerplan en materialen

In 64% van de gemeenten wordt niet gebruik gemaakt van een inhoudelijk leerplan voor opvoeding en vorming, waarin de onderwerpen in de catechese en het jeugdwerk op elkaar afgestemd zijn.

48% van de kerkenraden geeft aan het wel op prijs te stellen wanneer deputaten een voorbeeld van zo'n plan zouden aanbieden. Men wijst echter ook op de breedte van de kerken en de hoeveelheid materialen die beschikbaar is.

Met betrekking tot materialen vermeldt 24% van de kerkenraden dat er wel behoefte is aan materialen bijv. Bijbelstudiemateriaal voor jonge ouders of materiaal voor de kerkenraad over de leefwereld van jongeren.

3.3.3. Informatiepakket

De kerkenraden (62%) geven aan graag de beschikking te hebben over brochures. De genoemde, eerder uitgegeven, brochures worden door iets meer dan de helft van de kerkenraden op prijs gesteld.

Daarnaast geeft men ook een lange lijst van onderwerpen waarover men graag informatie zou ontvangen.

Deze uitgaven zouden voor 58% van de respondenten te downloaden moeten zijn

De uitkomst van deze enquête heeft geleid tot besluiten die terug te vinden zijn onder 0.

3.4. Uitgave Jeugdwerk in Samenhang

De generale synode van 2001 gaf het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs de opdracht om de eerste opvattingen over integraal jeugdbeleid uit te werken in een publicatie dat in de gemeenten kan dienen tot het opbouwen van integraal jeugdbeleid.

In de jaren 2003 tot en met 2005 zijn drs. B.L.C. Aarnoudse, dr. G. van Hardeveld, drs. L.A. Rijkse en ds. G. Vos bezig geweest met het voorbereiden en schrijven van het boek 'Jeugdwerk in Samenhang'.

In mei 2005 werd deze uitgave in drievoud gestuurd naar alle kerkenraden.

Het boek biedt een handreiking voor de inrichting van jeugdbeleid waarbij de verschillende activiteiten voor jongeren op elkaar worden afgestemd. Voor het gebruik op gemeenteniveau worden richtlijnen geboden die behulpzaam zijn bij het opzetten van een plan voor samenhangend jeugdbeleid op maat.

In 'Jeugdwerk in Samenhang' wordt tevens het jeugdwerk van zes gemeenten geportretteerd. Met deze portretten wordt andere kerkenraden en jeugdwerkers de mogelijkheid geboden om hun gemeente te spiegelen aan een vergelijkbare gemeente wat betreft omvang en ligging.

Deputaten hopen dat ambtsdragers en jeugdwerkers door deze uitgave gestimuleerd worden tot het maken van onderlinge afspraken in overleg, afstemming en beleid zodat er voor al de kinderen en jongeren in de gemeente voortdurende gezamenlijke en structurele zorg is.

In de enquête, gehouden in het najaar van 2006, gaven de respondenten aan dat 78% van de kerkenraden en 66% van de jeugdwerkers zich op de hoogte hebben gesteld van de inhoud van de uitgave 'Jeugdwerk in Samenhang'.

Ongeveer een kwart van de respondenten gaf aan door deze uitgave gestimuleerd te zijn tot het meer op elkaar afstemmen van de verschillende activiteiten in het jeugdwerk.

3.5. Christelijke Hogeschool Ede

Namens deputaten is drs. B.L.C. Aarnoudse afgevaardigd geweest om onze kerken te vertegenwoordigen in de Raad van Advies van de CHE te Ede. Dit (breed opgezette) participantenoverleg voldoet naar de mening van het College van Bestuur echter onvoldoende. In plaats van het geven van adviezen achteraf door personen die deel uitmaken van een omvangrijke Raad van Advies, die slechts een- of tweemaal per jaar bijeenkomt, wil men naar een kleinere Raad van Advies die vóóraf advies geeft aan het College van Bestuur over belangrijke strategische vraagstukken zoals de identiteit van de CHE en ontwikkelingen op het gebied van de maatschappelijke positie van de school.

Als deputaten hebben wij aangegeven tegen deze verandering geen zwaarwegende bezwaren te hebben, maar ook dat wij er belang aan hechten onze kerken te doen vertegenwoordigen in de nieuw op te zetten Raad van Advies en zonodig een kandidaat zullen voordragen.

3.6. Voorlichting vervolgonderwijs

Naar aanleiding van een vraag van de gemeente Oud-Beijerland heeft ds. L.C. Buijs in die gemeente een avond belegd rondom de schoolkeuze. De opzet van een dergelijke avond is via de website te downloaden.

3.7. Financiën

Naast reiskosten werden er door de sectie kosten gemaakt voor het publiceren en verzenden van de uitgave 'Jeugdwerk in Samenhang'.

Daarnaast werd het versturen van de enquête, via het Dienstenbureau, uit de kas van deputaten betaald.

3.8. Conclusies/ter besluitvorming

3.8.1. Reguliere activiteiten continueren

De sectie onderwijs stelt voor de bestaande activiteiten te handhaven ten aanzien van het adviseren van kerkenraden en classes bij benoeming van predikanten art 6 K.O. en het bijstaan van kerkenraad en classis in voorkomende gevallen bij moeiten en vragen.

Het contact met kerkenraden zal worden gecontinueerd door informatie te verstrekken omtrent het jeugdwerk, de christelijke opvoeding en het onderwijs door middel van publicatie van brochures op de website van deputaten en door artikelen in de kerkbladen.

3.8.2. Protocol voor gang van zaken rondom art 6 K.O.-predikanten

Deputaten dienen in de komende periode een protocol te ontwerpen voor de werkwijze indien een advies gevraagd wordt aan deputaten bij de benoeming van predikanten art 6 K.O. in de komende periode zal regelmatig contact onderhouden worden met predikant(en) art 6 K.O.

3.8.3. Geen regionale bijeenkomsten, maar wel ingaan op uitnodigingen

De sectie onderwijs wil in de komende periode kerkenraden de mogelijkheid te bieden tot het uitnodigen van deputaten, of door deputaten voorgestelde personen, voor een plaatselijke of regionale bijeenkomst over opvoeding en onderwijs, om zo de aandacht voor opvoeding en onderwijs in onze kerken te promoten.

3.8.4. Geen leerplan ontwikkelen

Deputaten hebben besloten zelf geen leerplan te gaan ontwikkelen. Zij zoeken in de komende periode echter een mogelijkheid tot het maken van een overzicht van catechese- en ander jeugdwerkmateriaal, waarna dit overzicht de kerken kan worden aangeboden.

3.8.5. CHE vertegenwoordiging continueren

De activiteiten van deputaten ten aanzien van de CHE dienen ook in de nieuwe Raad van Advies voortgezet te worden. Het voorstel is een lid van deputaten voor te dragen voor de raad van advies CHE of onder verantwoordelijkheid van deputaten een lid van onze kerken daarin af te vaardigen.

4. Sectie Studentenwerk

4.1. Werkzaamheden

De sectie studentenwerk heeft datgene kunnen doen waarvoor zij zich verantwoordelijk acht, maar heeft niet de indruk dat dat tot het gewenste resultaat heeft geleid.

De reguliere contacten met IFES-Nederland en de CSFR zijn onderhouden.

Een lijst met contactpersonen/studentouderlingen staat in het kerkelijk jaarboek, kerkenraden zijn daarover aangeschreven. Er is in elke studentenstad een contactpersoon beschikbaar die een belangrijke schakel vormt voor bestaande of aankomende studenten en de aldaar aanwezige CGK-gemeente.

Elk najaar doen deputaten een oproep om namen van studerende door te geven aan de contactpersonen in de studentensteden.

In november 2006 is er een toerustingdag voor contactpersonen/studentouderlingen georganiseerd.

In oktober 2006 en in voorjaar 2007 heeft de sectie meegedaan aan een actie van IFES-Nederland om gezamenlijk meer aandacht voor de positie van de studerende te vragen.

4.2. Problematiek van studerende

De motivatie voor het werk van deputaten ten aanzien van studerende is gelegen in de problematiek van deze jonge mensen:

(Aankomende) studenten ...

- gaan zelfstandig wonen en komen daarmee op afstand te staan van hun gezin en hun vriendenkring, relaties gaan veranderen;
- komen in een turbulente wetenschappelijke omgeving, die niet christelijk is;
- worden geconfronteerd met andere vormen van religie en/of andere manieren van invulling geven aan het christelijk geloof;
- kunnen 'ontwortelen': zaken die tot nu toe voor hen vertrouwd waren, blijken dat ineens niet meer te zijn.

Deputaten werken aan deze problematiek door enerzijds deze problematiek onder de aandacht brengen bij de kerkenraden en anderzijds een netwerk van contactpersonen in stand te houden in de studentensteden.

Deputaten steunen het werk van IFES-Nederland. IFES-Nederland ondersteunt het werk van de plaatselijke studentenverenigingen zoals ICHTHUS, CSFR, RSK, C.S.R., Alpha en enkele VGS-verenigingen. Deze studentenverenigingen bieden een goede opvang van (eerstejaars) studenten door een omgeving aan te bieden waar vragen gesteld kunnen worden en dingen bespreekbaar gemaakt. Zij hebben vaak meer mogelijkheden voor opvang van studenten dan de eigen plaatselijke kerken in de studentensteden. Over het algemeen gesproken is er een goede samenwerking tussen de kerken en de studentenverenigingen. IFES-Nederland wordt financieel door deputaten kerkjeugd en onderwijs ondersteund omdat het werk van IFES-Nederland door deputaten als zeer belangrijk wordt ervaren.

4.3. Gang van zaken

4.3.1. IFES-Nederland

De sectie heeft in de verslagperiode jaarlijks contacten onderhouden met IFES-Nederland. Daarin zijn geen ontwikkelingen te melden die afwijken van de voorgaande jaren.

Najaar 2006 en voorjaar 2007 hebben deputaten in samenwerking met IFES-Nederland de kerken opgeroepen om meer aandacht aan de studerende te geven. Daarvoor is een informatiepakket aan de kerken verzonden, met o.a. een preekschets. Deze actie werd ook in de GKv, NGK en in bepaalde PKN-gemeenten van meer orthodoxe signatuur gehouden.

De sectie is van mening dat het werk van de bij IFES-Nederland aangesloten studentenverenigingen de kerken nauw terzijde staat bij de opvang van kerkelijke jongeren in de turbulente studentenwereld.

4.3.2. CSFR

Jaarlijks heeft er een ontmoeting met het landelijke bestuur van de CSFR plaatsgevonden. Op zo'n ontmoeting wordt een brede voorstelling van zaken gegeven m.b.t. de thema's die behandeld worden en de discussies die binnen de CSFR plaatsvinden. De relatie tussen student en kerkgenootschap heeft elk jaar de volle aandacht, evenals het studiekarakter van de CSFR. De CSFR is bezig om in Nijmegen een nieuw dispuut op te richten. In Enschede zijn goede contacten met de RSK, enkele leden hiervan bezoeken ook CSFR activiteiten.

Het is verheugend om te constateren dat een redelijk percentage studenten van onze kerken actief is in de CSFR.

4.4. Doorgeven van adressen

Elk najaar roepen deputaten de kerkenraden op om namen van studerende door te geven. De sectie heeft in 2006 gepolst bij de contactpersonen hoeveel adressen dat in dat jaar geweest zijn. De uitslag is teleurstellend, het betrof niet meer dan ca. tien adressen.

Deputaten willen de synode rapporteren dat kerken nauwelijks gebruik maken van de mogelijkheid om aandacht aan studerende te geven door inschakeling van de contactpersonen. Deze contactpersonen zijn dikwijls goed ingewijd in de problematiek van studerende. Deputaten hebben namelijk niet de indruk

dat de kerkenraden van de thuisgemeenten van de studerenden er wel veel aandacht voor hebben. Kerkordelijk gezien vallen de studenten onder de pastorale zorg van de gemeente waar ze als lid staan ingeschreven.

Er is een alternatief voorhanden, namelijk dat studenten automatisch lid worden van de gemeente in de stad waar zij studeren. Dit model werkt goed in de Gkv. Deputaten zijn van mening dat zo'n model niet zal gaan werken in de CGK, gezien de praktijk van de veelkleurigheid van gemeenten en de praktijk van de geperforeerde gemeentegrenzen. Het echte probleem zit in de discipline van de thuisgemeenten. Wanneer men daar geen aandacht schenkt aan de pastorale zorg van de studerenden, hebben alle initiatieven van contactpersonen en deputaten nauwelijks effect.

4.5. Financiën

In de verslagperiode is achtereenvolgens jaarlijks subsidie verstrekt aan: IFES-Nederland (€ 7.400,-), Commissie Studentenwerk Groningen (€ 715,-) en Studentenwerk Leiden (€ 270,-). Daarnaast heeft de sectie zelf onkosten gemaakt m.b.t. de dag voor contactpersonen studentenwerk en de mailing aan de kerkenraden m.b.t. het schenken van aandacht aan de problematiek voor studerenden op een bepaalde zondag. Voorgesteld wordt om de huidige lijn m.b.t. subsidiering te continueren.

4.6. Conclusies/ter besluitvorming

Vanuit de sectie Studentenwerk wordt voorgesteld om de bestaande activiteiten en het bestaande subsidiebeleid te handhaven. Het op tijd doorgeven van adressen van studerenden naar de kerken in de studentensteden blijft zorgelijk.

5. Financiën totaal

5.1. Begroting 2008 – 2010

	2008	2009	2010
Lasten			
Subsidies CGJO	118.000	118.500	119.000
LCJ	118.000	118.500	119.000
IFES	7.500	7.600	7.600
Overigen	4.200	4.300	4.300
Kosten Dienstenbureau	6.000	6.000	6.000
Reiskosten	3.000	3.000	3.000
Algemene kosten	3.000	3.100	3.100
Totaal lasten	259.700	261.000	262.000
Baten			
Bijdragen kerken	259.000	259.000	259.000
Rente	2.000	2.000	2.000
Totaal baten	261.000	261.000	261.000
Overschot/tekort	1.300	0	- 1.000

5.2. Toelichting

De toelichting op deze begroting is als volgt:

- de belangrijkste wijziging betreft de structurele verhoging van de bijdrage aan de JWO's (zie hiervoor paragraaf 2.8);
 - alle andere begrotingsposten zijn min of meer gelijk gebleven en/of marginaal aangepast.
- Bovenstaande begroting resulteert in een omslag van € 3,50 per lid, gebaseerd op 74.000 leden.

6. Conclusies en voorstellen

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies samengevat. In de paragrafen 1.2 en 1.3 worden de instructie en de opdracht van de generale synode weergegeven. In dit hoofdstuk zal daarop worden ingegaan.

6.1. Conclusies

Terugblikkend op instructies en rapportages kunnen de volgende hoofdzaken genoemd worden/ conclusies getrokken worden:

1. deputaten hebben op de vorige generale synode een wijziging voorgesteld van taken en werkwijze. Geconcludeerd kan worden dat dit positief heeft uitgewerkt en dat deputaten, gegeven haar instructies, effectief en efficiënt hebben kunnen werken (1.5);
2. deputaten hebben besloten de jeugdwerkvisie niet verder te bewerken, maar als basis te gebruiken voor toekomstige publicaties (1.6);
3. voorgesteld wordt om de instructie in de kerkorde als volgt aan te passen: (1.7)
Art. 9. Deputaten zijn gemachtigd aan de kerken jaarlijks een collecte te vragen voor de instandhouding van het jeugdwerk.

6.1.1. Sectie Georganiseerd Jeugdwerk

4. Het werk van de JWO's CGJO en LCJ mocht voortgang vinden. Het LCJ ging een fusie aan met de =de zondagsscholenbond. De CGJO heeft om financiële redenen de staf moeten afbouwen, maar onderzoekt de mogelijkheden om deze weer uit te breiden, ten dienste van het werk in de kerken (2.2 en 2.3).
5. De JWO's hebben grote moeite gedaan om de inkomsten te verhogen, maar zijn daar slechts gedeeltelijk in geslaagd. Om de huidige werkzaamheden te continueren wordt voorgesteld om de bijdrage t.b.v. deputaten kerkjeugd en onderwijs te verhogen zodat JWO's dezelfde bijdrage

- ontvangen als voor de subsidiestop door de overheid (2.8).
6. Door de grote aandacht voor de financiële perikelen is het gesprek over de visie op jeugdwerk op de achtergrond komen te staan (2.4).
 7. Deputaten en JWO's zijn van mening dat het niet wenselijk is om de subsidie te baseren op objectieve (kwantitatieve) criteria (2.5) maar de huidige, gelijke veedeling te handhaven.
 8. Door de grote aandacht voor de financiële perikelen zijn deputaten er niet aan toe gekomen om een nieuw standpunt in te nemen ten aanzien van de verhouding tussen JWO's en deputaten (2.6).
 9. Het werk van het YEK mocht goede voortgang vinden (2.7).
- 6.1.2. Sectie Onderwijs**
10. De reguliere activiteiten van deputaten op het gebied van onderwijs hebben doorgang mogen vinden (3.1).
 11. In de verslagperiode is drs. G.J. Capellen benoemd tot art. 6-predikant. Deputaten willen een protocol gaan ontwerpen om de gang van zaken rondom art. 6-predikanten beter te stroomlijnen (3.2).
 12. De sectie onderwijs heeft een enquête gehouden waaruit gebleken is dat regionale bijeenkomsten m.b.t. christelijk onderwijs zich niet in een hoge opkomst kunnen gaan verheugen. Wel willen deputaten ingaan op uitnodigingen vanuit het land (vraaggestuurd) voor informatieavonden over dit onderwerp.
 13. Uit de enquête is tevens gebleken dat er te weinig belangstelling is voor een inhoudelijk leerplan, gegeven het reeds bestaande grote aanbod van materialen en de breedte van het kerkverband(3.3).
 14. Deputaten hebben het boekje 'Jeugdwerk in Samenhang' uitgegeven, dat blijkens de enquête positief door onze kerken is ontvangen (3.4).
 15. De activiteiten van deputaten ten aanzien van de CHE dienen ook in de nieuwe Raad van Advies voortgezet te worden (3.5).
- 6.1.3. Sectie Studentenwerk**
16. De reguliere activiteiten van deputaten op het gebied van studentenwerk hebben doorgang mogen vinden (4.2).
 17. De activiteiten van deputaten op het gebied van de zorg voor studerende leveren zorgwekkend weinig respons op vanuit de lokale kerken (4.4).

6.2. Voorstellen

6.2.1. Financiën

Deputaten stellen voor de omslag per lid te verhogen tot euro € 3,50.

6.2.2. Opdrachten

Deputaten stellen de synode voor om voor de periode 2008-2010:

1. deputaten opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen de beide JWO's over de visie op het jeugdwerk;
2. deputaten op te dragen zich samen met de JWO's te bezinnen op het werk van deze organisaties, hun eigenlijke taak, een eventuele uitbreiding daarvan en de daaraan verbonden financiële consequenties. Bij eventuele uitbreiding van de taak moet de verhouding tussen deputaten en de JWO's opnieuw worden vastgesteld;
3. deputaten opdracht te geven een protocol te ontwerpen voor de werkwijze indien een advies gevraagd wordt aan deputaten bij de benoeming van predikanten art. 6 K.O.

Bijlage 17
Artikel 45

Rapport 3 commissie 3 inzake het rapport van deputaten voor kerkjeugd en onderwijs

Algemeen

Het werk van deze deputaten heeft veel van 'besturen op afstand'. Hun relatie tot de kerkjeugd verloopt immers voornamelijk via de beide JWO's en het geven van voorlichting en ondersteuning ten behoeve van de christelijke opvoeding en het christelijk onderwijs aan onze jongeren. Voor al dat werk wil uw commissie deputaten danken en via hen niet minder allen die bij het jeugdwerk en onderwijs in onze kerken direct betrokken zijn. Dat geldt wat de JWO's betreft de professionals, de aangestelde (parttime) jeugdwerkleiders, maar ook de vele vrijwilligers die zich inzetten om onze jeugd vanuit de Schrift en de belijdenis van de kerk te onderwijzen en te vormen. Laat het rapport uw vergadering in ieder geval een spiegel voorhouden om allereerst onszelf de vraag te stellen hoe onze (ver)houding is ten opzichte van onze jongeren. Wie kritisch een rapport van deputaten voor de kerkjeugd doorneemt zonder gebed voor deze jongeren doet er goed aan de inzet van 1 Korinthe 13 ter harte te nemen.

Het bovenstaande neemt inderdaad niet weg dat uw commissie vragen had bij het rapport. Een weergave en bespreking daarvan met het oog op het komen tot een verantwoord besluit volgt hieronder paragraafsgewijs

Werkwijze en Jeugdwerkvisie

De 'ingeslagen weg' (1.5) waarover gesproken wordt betreft a. de vermindering van het aantal deputaten en b. de andere werkwijze. Dit laatste houdt in dat deputaten minder direct zelf ergens in en bij betrokken zijn, en zich meer toeleggen op bezinning voor jeugdland als geheel op grond van het tijdens de GS 2004 gepresenteerde document Jeugdwerkvisie. De reden waarom een oproep gedaan is om met 'ervaringsdeskundigen' in contact te komen betreft het maken van de door de GS 2004 gegeven opdracht om een 'vertaalslag' te maken naar de praktijk vanuit het toenmalige interne werkdocument 'Jeugdwerk binnen de CGK' (zie hierover 1.6). Er is iemand aan het werk geweest om een poging hiertoe te doen, maar het bleek zodanig arbeidsintensief te zijn dat na enkele maanden gemeld werd dat een dergelijke tijdsinvestering niet haalbaar was. Daarop hebben deputaten besloten af te zien van deze vorm van productief maken van het desbetreffende document en het te gaan gebruiken als basis voor artikelen

en brochures over deelonderwerpen. Uw commissie heeft aangegeven dat het in ieder geval handig zou zijn als het complete document via onze website beschikbaar zou zijn voor geïnteresseerden en dat een aantal paragrafen geschikt zijn om – met een eventueel geringe aanpassing – in artikelvorm te plaatsen in bladen en/of aan kerkenraden ter bezinning toe te zenden.

Jeugdsteunfonds

Uw commissie heeft met verbazing kennis genomen van wat opgemerkt is over de onduidelijkheid over het bestaan van een jeugdsteunfonds (1.7). We kunnen niet anders concluderen (via Acta 1969) dat deze benaming doelt op de 'pot' die ontstaan was uit de gehouden collecten in de kerken voor 'contact met de kerkjeugd'. Weliswaar loopt de geldstroom nu via de omslag voor de kerkelijke kassen en niet meer via speciaal door deputaten gevraagde collecten, maar het geld dat deputaten ontvangen komt nog steeds op een rekening die zich mag tooien met deze naam. Dat dit fonds nauwelijks meer iets bevat is duidelijk, gezien het feit dat de beide JWO's het ontvangen bedrag grotendeels doorgegeven wordt in twee gelijke bedragen. Wellicht verdient het aanbeveling in deze en andere instructies de formulering te wijzigen, zodat er niet meer iets staat als zouden deputaten jaarlijks om een collecte dienen te vragen.

Sectie georganiseerd jeugdwerk

Met beide JWO's is door deputaten doorgesproken over wat over hen vermeld zou worden in het rapport. Uw commissie heeft geen gesprek gearrangeerd met de JWO's, omdat dit niet tot haar eigenlijke taak behoort en er ook geen noodzaak voor was. In het verleden is dit weleens anders geweest en in dat licht is het mooi dat er geen ontmoeting nodig was. Het mag beslist niet uitgelegd worden als een zaak van ongeïnteresseerdheid in het wel en wee van de beide JWO's.

a. CGJO

In een gesprek met deputaten is doorgesproken over wat in 2.2.1 vermeld wordt, namelijk dat deze organisatie zowel beleidsmatig als organisatorisch de achterban naderbij is gekomen. Uw commissie had daar vragen bij in het licht van slechts 30% van de achterban die zich aangesloten had bij het participatiemodel. Uit een nadere toelichting over hoe het wás bij de CGJO en nu ondertussen is, bleek dat het niet 'slechts' 30% is, maar 'al' 30%. Deputaten spreken respect uit over de wijze waarop de organisatie ondertussen functioneert onder de huidige omstandigheden. Overigens blijkt het beleidsplan nog niet gereed. Uw commissie heeft erop aangedrongen dit wel nauwlettend in het oog te houden vanwege het door deputaten zelf aangegeven belang van een verantwoorde wijze van rekenschap kunnen geven wat de JWO's met het geld van de kerken doen (p.5). Bovendien doet de LCJ dit al jaren.

b. LCJ

Deze organisatie functioneert op een professionele manier en heeft veel werk verzet ten behoeve van de jeugd van onze kerken en allen die daarbij betrokken zijn, zoals blijkt uit de gegeven samenvatting van werkzaamheden.

Inzake de samenwerking met de HHJO is met deputaten doorgesproken over wat zij in de richting van het LCJ gezegd hebben over het 'voorlopige karakter' van deze contacten. Dat blijkt een uitspraak te zijn gedaan kort na de GS 2004 die ontleend is aan wat op die synode gezegd is rond de kerkelijke contacten met de HHK. Deputaten zijn door het LCJ in een vroeg stadium geconsulteerd en nog steeds worden ze van de stand van zaken op de hoogte gehouden. Inmiddels is er een samenwerkingsverklaring opgesteld tussen de beide JWO's met het oog op de in het rapport genoemde punten van samenwerking om duidelijkheid te creëren op welke terreinen wordt samengewerkt en met welke middelen. Deputaten zijn tevreden over de correcte aanpak van een en ander.

c. Gesprek visie op het jeugdwerk

Uw commissie heeft gevraagd naar de achtergrond van de mededeling aan het slot van 2.4. De vraag was of dit veroorzaakt was alleen vanwege tijdgebrek (2.9.3) of dat ook meegespeeld heeft – wat vorige synode ook genoemd is – dat de verhouding tussen beide JWO's nu goed is (punt 5, p.10) en dat mogelijk anderszins door het spreken over de visie op het jeugdwerk weer allerlei gevoelige punten ter tafel moeten komen. Volgens deputaten is de belangrijkste oorzaak geweest het capaciteitstekort door de grote aandacht voor het oplossen van de financiële nood, al was dat voor de CGJO een meer relevante reden als voor het LCJ. Beide JWO's werken wel in grote lijnen op een wijze, die overeenkomt met wat deputaten destijds in hun Jeugdwerkvisie beschreven hebben. Inmiddels zijn afspraken gemaakt voor de periode 2007-2010 om over aspecten van de jeugdwerkvisie door te spreken.

d. Criteria

Uw commissie stemt volledig in met wat hier voorgesteld wordt. Er zijn nu voldoende uren besteed aan een opdracht waarvan vorige keer al gezegd is dat het een onmogelijke opdracht was. Wel heeft uw commissie deputaten gestimuleerd om bepaalde kwaliteitscriteria aan te leggen. Uiteraard niet voor de verdeling van de gelden vanuit de kerken, maar om de verantwoorde besteding ervan te kunnen verantwoorden naar de kerken. De uitdrukking 'inhoudelijke sturing' (2.6) kan misverstanden oproepen als niet duidelijk is dat het hier gaat om bijvoorbeeld het criterium dat er een beleidsplan is, een helder overzicht van uitgevoerde activiteiten e.d. Het gaat om stimulering en coaching van de JWO's.

Ten slotte lijkt het uw commissie op z'n plaats deputaten te danken voor de gevoerde landelijke actie om de financiële tekorten bij beide JWO's op te kunnen vangen. Zij hadden uiteraard liever de omslag voor het jeugdwerk zodanig verhoogd gezien dat hetzelfde bedrag binnen was gekomen, maar dan zonder aftrek van € 7.000 aan gemaakte kosten.

Sectie onderwijs

De benoeming van ds. G.J. Capellen heeft het idee opgeroepen in de komende jaren een protocol te ontwerpen inzake het te geven advies, zoals art. 6 K.O sub 2 b. daarover spreekt. Voor deputaten was het de vraag waar het advies op gebaseerd dient te zijn en wat deputaten moeten onderzoeken om tot een verantwoord advies te komen.

Uw commissie stemt verder in met wat in dit gedeelte van het rapport vermeld wordt inzake het niet verder werken aan een leerplan, het vertegenwoordigen van onze kerken in de Raad van Advies van de CHE en het samenstellen van een overzicht van catechese- en ander jeugdwerkmateriaal. Verblijvend is de weg die het boek 'Jeugdwerk in samenhang' heft gevonden in de kerken.

Sectie studentenwerk

De openingszinnen van deze paragraaf van het deputatenrapport roepen uiteraard de vraag op wat er dan aan hapert. Het doelt vooral op wat onder 4.4. vermeld wordt. De contactpersonen in de universiteitssteden krijgen nauwelijks adressen aangeleverd vanuit de kerken. Dit gegeven past naar onze mening in het huidige denk- en leefpatroon. Ieder gaat z'n eigen weg en is zo mobiel dat een binding aan een gemeente in de plaats waar men studeert (bijna) als overbodig gezien wordt. Het lijkt uw commissie wel noodzakelijk dat kerkenraden er wel op gewezen blijven worden om aandacht te geven aan hen die elders studeren en die zonder de pastorale zorg vanuit de thuisgemeente gemakkelijk geruisloos kunnen kwijnen of zelfs verdwijnen.

Voorstel tot besluit

Een tweetal opdrachten werd in de vorige periode niet uitgevoerd. Die worden opnieuw meegegeven.

Uw commissie stelt voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor het verrichte werk;
2. deputen opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen beide JW'O's over de visie op het jeugdwerk;
3. deputaten op te dragen in nauw overleg met de JW'O's te bezien of een andere verhouding tussen deputaten en de JW'O's wenselijk of zelfs noodzakelijk is gezien de veranderingen die zich de laatste jaren hebben voltrokken in financieel opzicht en door (voortdurende) uitbreiding van het takenpakket van de JW'O's;
4. deputaten opdracht te geven een protocol te ontwerpen voor de werkwijze indien een advies gevraagd wordt aan deputaten bij de beroeping en benoeming van predikanten naar art. 6 K.O.;
5. goedkeuring te verlenen aan het voorstel tot het voortzetten van deelname aan de nieuw op te zetten Raad van Advies van de CHE;
6. deputaten op te dragen uitvoering te geven aan de aanbevelingen gedaan in bijlage 1 van hun rapport;
7. deputaten opdracht te geven het complete werkdocument 'Jeugdwerk binnen de CGK' via onze website beschikbaar te stellen en daaruit in de vorm van artikelen en/of brochures de komende tijd de kerkenraden van informatie te voorzien;
8. opnieuw deputaten te benoemen.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 18
Artikel 50, 54, 204

Deputaten onderlinge bijstand en advies

1. Samenstelling van het deputaatschap

Door de generale synode 2004 werden tot deputaten (her)benoemd:

J. Ouwehand, Bennekom (voorzitter);
C. Langelaar, Almere (secretaris);
J. Verhoef RA, Rijnsburg (penningmeester);
A. van der Wal, Leiderdorp en O. Zuidema, Emmen.

Als hun secundi werden (her)benoemd respectievelijk:

G. van Putten, Badhoevedorp;
Drs. R.J. van der Moelen, Hoofddorp;
T. A. Sanders, Dordrecht;
H.J. Dekker AA, Zwolle;
P.J. Klumpenaar RA, Veenendaal.

Inmiddels hebben in deze afgelopen synodale periode de brs. primus O. Zuidema, en secundi G. van Putten en T.A. Sanders bedankt als deputaat.

(Her)benoemd werden door de particuliere synode 2006 van het
Noorden : K. Wiersma, Dokkum (sec. Ing. C. Grit, Dalfsen);
Oosten : Ing. S.A. Banning, Amersfoort (sec. H. van Diermen, Bunschoten);
Westen : A.J. Dijkhuizen, 's Gravenzande (sec. L.A. van Garderen RA, Hilversum);
Zuiden : M.C. Cornet, Dordrecht (sec. J.C. Spruyt, Krimpen aan de IJssel).

2. Rapport

Deputaten hebben u het volgende te rapporteren:

- A. Verantwoording van het beleid en het financieel beheer van deputaten voor onderlinge bijstand en advies over de periode 2004 tot en met 2006 [bijlage 1(A,B,C,D,E en F), 2, 3 en 4].
- B. Communicatie met particuliere synoden, kerkenraden en de secundus deputaten.
- C. Begroting van baten en lasten over de jaren 2008 t/m 2010 (bijlage 5).
- D. Aanpassen van de instructie, zoals verwoord in:
 - Bijlage 6.1 Verlaging van het percentage eigen vermogen bij kerk(ver)bouw.
 - Bijlage 6.2 Verruiming mogelijkheden om pastoraalwerkers te steunen.
 - Bijlage 6.3 Draagkrachtuitkering bij een predikant welke minder dan 1 jaar in een gemeente werkt.
 - Bijlage 6.4 Voltijdpredikant in een gemeente met minder dan 200 (doop)leden.
 - Bijlage 6.4.1 Grafisch overzicht omslag en jaarlijkse lasten behorend bij bijlage 6.4.
- E. Voorstellen

A. Verantwoording van het beleid en het financieel beheer over de jaren 2004 t/m 2006

1. Algemeen

Deputaten zijn de afgelopen synodale periode geconfronteerd met bijzondere lokale situaties, waardoor men geneigd zou zijn om een z.g. 'Tailormade' oplossing te creëren. De oorzaak ligt mede o.a. in de creativiteit van de plaatselijke kerkenraden hoe zij kerk willen zijn in deze 21^e eeuw. Uiteraard kan het niet de bedoeling zijn om per gemeente eigen richtlijnen in een instructie op te nemen. Er zal altijd gezocht moeten worden naar de grootste gemene deler binnen de behoefte c.q. noden en wensen van de steunvragende gemeenten. Onze conclusie is, dat we hebben te werken met een toenemend aantal varianten. Voorstellen tot een aanpassing van onze instructie wijzen ook in deze richting. Andere vormen of invullingen van het kerk-zijn vinden we in verscheidene gemeenten, voornamelijk in het westen van het land. We zien daar allerlei ontwikkelingen zoals 'herplant' (Amsterdam, Amsterdam Nieuw-West, en Zaandam), evangelisatieprojecten met andere vormen van kerk-zijn (Via Nova, Amsterdam) en een zendingsgemeente (Rotterdam ICF). Deze ontwikkelingen vragen speciale aandacht van deputaten voor het voeren van een consistent beleid dat binnen de vigerende instructie blijft. Het aantal pastorale werkers i.p.v. of naast een predikant neemt ook binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken toe. Het omgaan met de steuntoewijzing wordt daardoor een complexe zaak, mede omdat er binnen deze gemeenten verschillende geldstromen circuleren. Deze geldstromen kunnen bestaan uit giften intern en/of vanuit deputaatschappen en/of uit giften c.q. collectes vanuit kerkelijk Nederland.

Deputaten hebben geconstateerd dat het woord advies in onze naam een ruim begrip is. Het valt op dat er de laatste tijd meerdere gemeenten - die niet tot het 'normale' werkerterrein behoren v.w.b. de steunverlening - ons benaderen met diverse vragen en problemen waar de lokale kerkenraad en/of commissie van beheer geen afdoende oplossing voor handen heeft.

Doordat er binnen het deputaatschap OB&A advies een 'rijke bezetting' aanwezig is met managementervaring in diverse takken van het bedrijfsleven en de overheid, proberen we met deze aanwezige kennis en vaardigheden de kerkenraden van dienst te zijn. We mogen - tot op heden - in alle bescheidenheid constateren dat dit redelijk tot goed is gelukt.

Door de opgedane ervaringen hebben deputaten tevens gemeend om kerkenraden te helpen bij het opzetten van instructies voor de commissie van beheer. Als voorbeeld is een modelraamwerk opgesteld. Veel kerkenraden hebben moeite met het opzetten van een verantwoord document waarin de taken, bevoegdheden en de verantwoordelijkheden duidelijk zijn vastgelegd in een instructie. Er zijn door deputaten OB&A instructies geschreven voor de commissie van beheer, de penningmeester, de administrateur/boekhouder, voor de functie van kerkmeester en 'last but not least' een instructie voor de kascontrolecommissie. Deze voorbeeldinstructies zijn opgenomen op de website van OB&A en vrij toegankelijk voor alle kerken.

Naast wat is vastgelegd in de instructie voor het deputaatschap onderlinge bijstand en advies hanteren deputaten de volgende beleidsregels:

- De steunvragende gemeenten wordt er op gewezen dat hun primaire verplichtingen te allen tijde voorrang dienen te verkrijgen boven het vormen van reserves. De enige standaarduitzondering is een door deputaten vastgestelde voorziening voor het onderhoud van het onroerend goed. Deze is voor de synodale periode 2005-2007 voor het kerkgebouw vastgesteld op € 30,- per zitplaats tot een maximum per jaar van € 6000,- per gemeente. Voor het treffen van een voorziening voor het onderhoud van de pastorie en kosterswoning is een norm van 0,25 % van de WOZ waarde, als jaarlijkse toevoeging vastgesteld.
- Voor het doen van vervoegde aflossing is er altijd schriftelijk toestemming van deputaten nodig.
- Het reserveren van de opbrengsten uit bijzondere acties behoeft de goedkeuring van deputaten.
- Er wordt aan een gemeente geen steun toegekend, indien het vrij besteedbare eigen vermogen hoger is dan tweeënhalve maal (2,5 x) de totale jaarlijkse lasten. In een dergelijke financiële situatie dient het meerdere voor de exploitatie aangewend te worden c.q. in mindering gebracht te worden op de steun. Deze vermindering van het vrij besteedbare vermogen dient te geschieden gedurende vijf (5) jaar à 20 %. Vermogen dat - in overleg met deputaten - voor een bijzonder doel is bijeengebracht is hiervan uitgezonderd.
- In bijzondere gevallen kan er - indien er liquiditeitsmoeilijkheden worden verwacht - een voorschot worden verstrekt, welke later wordt verrekend met de definitieve uitkering over het betrokken boekjaar.
- Steunontvangende gemeenten konden nooit sparen om een voorziening te treffen voor kerk(ver)bouw of andere duurzame investeringen. De oorzaak hiervan was dat deputaten alleen het door deputaten geaccepteerde tekort als maximum steun konden verstrekken. Deputaten hebben hierom besloten om een 'spaarregeling' in het leven te roepen. Deze regeling houdt in dat gemeenten in staat worden gesteld, om voor een vooraf - in overleg met deputaten - vastgesteld doel een voorziening te treffen. Indien de eigen bijdrage per (doop-)lid hoger is dan € 260,-, mag dit bedrag gespaard worden. Met ingang boekjaar 2008 wordt dit bedrag van € 260,- geïndexeerd naar € 285,-.
- Een eventuele bijdrage in de financieringskosten van kerk(ver)bouw wordt in principe toegezegd voor een periode van maximaal tien jaar, in de regel aflopend met 10% per jaar.
- Indien een gemeente onverhoopt wordt opgeheven, zijn deputaten van mening dat het gerechtvaardigd is om aan deze gemeenten - indien er de achterliggende jaren OB&A-steun is verleend - een restitutie te vragen indien er na opheffing een batig saldo resteert.
- Vanaf 2005 wordt er aan kerkenraden van gemeenten die een verzoek bij deputaten indienen voor kerk(ver)bouw en gemeenten die een beroep willen uitbrengen - waarvan al vooraf redelijkerwijs vaststaat dat OB&A financieel zal moeten bijdragen - en die gemeenten die een beroep doen op een voorschot op toekomstige steun, een matrix van een MJFP een z.g. 'meerjarenfinanciële planning' toegezonden. Deze planning is opgezet in een Excel spreadsheet en geeft inzicht in de financiële spankracht van betrokken gemeente in de komende jaren. Nadat deze MJFP is geretourneerd volgt dikwijls een gesprek van de financiële OB&A-deputaat met de kerkenraad en eventueel de com-

- missie van beheer. In deze gesprekken trachten wij een hand en een voet te zijn voor de kerkenraad door hem te adviseren waar de knelpunten en waar hun mogelijkheden liggen. Op verzoek kunnen deputaten adviseren en assisteren bij het opstellen van een plan van aanpak.
- Gedurende de aanvraagperiode voor de steun van 2005-2006 kwam deputaten ter ore dat er een teruggaafmogelijkheid was van de betaalde energiebelasting. Deze teruggaafregeling geldt voor kerken en andere levensbeschouwelijke instellingen. Deputaten hebben adequaat hierop ingespeeld door dit direct d.m.v. een brief aan alle christelijke gereformeerde kerkenraden kenbaar te maken en door een artikel in het kerkblad De Wekker te plaatsen.
 - Wij zijn de afgelopen synodale periode door enige kerkenraden gevraagd om hen van advies te dienen. Aanleiding was een verschil van inzicht over het te voeren beleid van de kerkenraad in relatie tot een bouwcommissie en/of de commissie van beheer en/of de gemeente. Een afvaardiging van deputaten OB&A heeft zich in betrokken zaken verdiept en na contact en intensief overleg met betrokken kerkenraden en de overige betrokken partijen advies uitgebracht. We mogen met dankbaarheid constateren dat de interne verhoudingen na een moeilijk proces weer naar normale broederlijke verhoudingen zijn teruggekeerd.
 - In 2000 heeft een kerkenraad besloten niet meer te voldoen aan de afdracht van de kerkelijke bijdrage voor OB&A. Deputaten hebben in 2000 al een gesprek met de kerkenraad ter plaatse gevoerd om zijn redenen te vernemen. Deputaten OB&A konden zich niet vinden in het standpunt van de kerkenraad. In 2005 hebben deputaten de kerkenraad herinnerd aan het tijdelijke karakter van zijn besluit destijds en haar verzocht de afdracht weer te gaan voldoen. Er is op 31 maart 2006 wederom een gesprek met een deel van de kerkenraad en het moderamen van OB&A gevoerd. Deputaten hebben de kerkenraad opnieuw gewezen op de vereiste solidariteit binnen onze kerken. Naar aanleiding van dit gesprek heeft de kerkenraad besloten om aan de hand van een voorgesteld ingroei-model weer te gaan bijdragen aan de omslag voor OB&A. Deputaten zijn zeer verheugd dat dit resultaat in broederlijk eenheid bereikt kon worden.
 - In onze rapportage van 2004 is door ons aan u melding gemaakt over de leningen aan Antwerpen en aan de classis Amersfoort voor de gemeente Zeewolde. De aanleiding was een acuut liquiditeitstekort. In dit rapport kunnen wij u melden, dat de leningen door beide gemeenten geheel zijn terugbetaald.
 - Deputaten hebben ook de afgelopen synodale periode, als voorwaarde bij het verlenen van volwaardige steun, de eigen bijdrage per (doop-)lid gehandhaafd op € 240,-. Zij menen dat de eigen bijdrage de komende synodale periode niet gehandhaafd kan blijven op dit niveau. Gelet op de stijging van de uitgaven met daar tegenover de beperkte mogelijkheid tot een verhoging van de afdracht kerkelijke kassen, is een kleine stijging onontkoombaar. Deputaten indexeren deze norm eigen bijdrage vanaf het boekjaar 2008 naar € 265,- per (doop-)lid.
 - Meerdere malen hebben deputaten OB&A een kerkenraad moeten ontraden om een voltijdsprekiant te beroepen. De reden ligt in het feit dat er onvoldoende financiële middelen op de langere termijn beschikbaar zijn. Tevens komt het nog steeds voor dat kerkenraden – zonder overleg met deputaten OB&A - een beroep uitbrengen en nadat de predikant enige tijd in die gemeente werkt, de kerkenraad tot de conclusie komt dat de financiële lasten te zwaar zijn of zullen gaan worden. Het is o.i. mede een taak en verantwoordelijkheid van de consulent – als medeondertekenaar van de beroepsbrief - om betrokken kerkenraad vooraf te wijzen op het besluit van de generale synode, voor een vereiste toestemming van dit deputaatschap. In onze instructie staat dit duidelijk verwoord en het is meerdere malen door de generale synode uitgesproken dat kerkenraden vooraf toestemming dienen te vragen. Het niet tijdig consulteren van dit deputaatschap kan leiden tot ongedekte tekorten met alle negatieve gevolgen van dien. De steun van OB&A is gemaximeerd door de besluiten van de generale synode.
 - Bijlage 1A.1 geeft een overzicht van de bijdragen die deputaten hebben verstrekt als steun predikantskosten en de draagkrachtuitkeringen over de jaren 2003 t/m 2005. We zien hierin dat het aantal gemeenten dat een draagkracht uitkering ontvangt toeneemt.
 - In de bijlage 1A.2 wordt in het bovenste deel de verleende steun predikantskosten vanaf 2001 t/m 2005 grafisch weergegeven. Hieruit is duidelijk te constateren dat er een opgaande lijn in deze steuncomponent optreedt.
 - Het onderste deel van 1A.2 betreft de draagkrachtuitkering. Ook deze geeft een stijgende lijn te zien. Op zichzelf zijn de uitgaven van deze post niet zo hoog maar het is een duidelijk teken aan de wand; daar waar de steun predikantskosten onvoldoende is om het tekort te dekken wordt dit aangevuld met een draagkrachtuitkering. Conclusie: steeds meer gemeenten komen tekort aan de steun predikantskosten.
 - Bijlage 1B geeft - in de bovenste grafiek - de gemiddelde eigen bijdrage weer van alle steunontvangende gemeenten. We mogen hieruit constateren dat de al enige jaren geleden ingezette stijging nog steeds doorgaat. Dit geeft de grote betrokkenheid aan van de leden binnen deze kleine gemeenten. Het houdt wel in dat de financiële lasten ieder jaar verder stijgen voor de leden van de betrokken kleine gemeenten. Dit punt vervult deputaten met zorg voor de toekomst. Vele van deze gemeenten zullen – indien er nu nog een voltijdsprekiant werkzaam is – om moeten zien naar mogelijkheden die een deeltijdsprekiant geeft. Tevens zullen predikanten zich bewust moeten worden dat velen van hen in de nabije toekomst meerdere kleine gemeenten tegelijkertijd zullen kunnen gaan dienen. Deputaten menen mede daarom dat een verhoging van de norm eigen bijdrage per (doop)lid van € 240,- tot € 265,- verhoogd kan worden.
 - De onderste grafiek op bijlage 1B geeft over boekjaar 2005 per steunontvangende gemeente de eigen bijdrage per (doop-)lid weer. Waren er in het verleden enige gemeenten met een eigen bijdrage per (doop-)lid beneden de gestelde norm van € 240,-, thans kunnen we met vreugde constateren dat alle 23 gemeenten op of boven deze norm offeren.
 - Bijlage 1C.1 in de bovenste grafiek maakt de gemiddelde steun over de afgelopen jaren zichtbaar. Deputaten constateren hieruit dat de steun een gestage stijging in de loop van de jaren ondergaat. Dit is een trend die in het beleid van deputaten dient te worden geïncorporeerd. Dit heeft ontegenzeggelijk invloed op het toekomstige beleid en de omslag die door de generale synode wordt vastgesteld.

- Bijlage 1C.1 - het onderste deel – een dalende lijn aangeeft dat het aantal (doop-)leden van de steunontvangende gemeenten langzaam maar gestaag daalt. Hierdoor komt het punt steeds dichterbij dat meerdere gemeenten geen voltijspredikant meer kunnen beroepen.
- Bijlage 1C.2 laat zien over een afgelopen periode van twee synodale perioden dat in de totale jaarlijkse steunverlening stijgt. Tevens zien we hier dat het aantal steunontvangende gemeenten jaarlijks toeneemt. Deze ontwikkeling baart ons zorgen en vraagt om een aanpassing en/of bijsturing van het beleid.
- De bijlage 1D geeft over de jaren 2003, 2004 en 2005 het verloop weer van de onderscheiden steunsoorten. Hieruit kunnen we concluderen dat de steun kerk-(ver)bouw bijna geheel is verdwenen en dat de steun voor de predikantskosten een steeds groter percentage zal gaan uitmaken van het geheel. De komende jaren verwachten we wel enige toename van de steun kerk(ver)bouw door de lopende plannen (zie bijlage 2).
- In de bijlage 1E willen deputaten hun ongerustheid uitspreken over het stijgende aantal gemeenten met ongedekte tekorten. In onze vorige rapportage generale synode 2004 is dit al uitgesproken en ondanks de aanvullende en flankerende maatregelen van deputaten zet dit proces zich door. Was het ongedekte tekort in 2002 van de steunontvangende gemeenten nog € 55.000,-, in 2005 is dit gestegen naar circa € 145.000,-. Als medeoorzaak kan worden genoemd dat verscheidene gemeenten het speerpunt hebben verlegd naar de evangeliserende opdracht. Enkele hebben hun kerkgebouw verkocht of hebben plannen om hun vastgoed te verkopen en deze gelden in te zetten voor de verkondiging. Het gevolg hiervan is wel dat het eigen vermogen binnen afzienbare tijd wordt opgesoupeerd.
- De bijlage 1F geeft de dalende trend in ons vermogen weer. We zien dat gedurende de huidige synodale periode het vermogen zal dalen tot onder het minimale vereiste niveau van tweeëneenhalf maal (2,5 x) de jaarlijkse kosten.
- De bijlage 2 geeft de ontwikkeling aan in de steun kerk(ver)bouw. Deze is in 2005 gedaald tot onder de € 1000,-. We verwachten een kleine stijging de komende periode o.a. doordat de gemeente van Alkmaar weer steun zal gaan ontvangen, de gemeente van Culemborg nieuwbouw uitvoert en deputaten hebben bijgedragen aan de kerkverbouw in Steenwijk. Bovendien zijn er vervagende plannen om te komen tot kerkbouw in Boskoop en uitbreiding van het zalencentrum in Ermelo.
- Dit deputaatschap is door de generale synode belast met de financiële afwikkeling bij ambtsbeëindiging van predikanten. Het betreft hier alleen het financiële deel. De besluitvorming geschiedt uitsluitend door het deputaatschap voortijdige ambtsbeëindiging predikanten.
- Deputaten zijn van mening dat het voor de toekomstbestendigheid van het steunbeleid noodzakelijk is een verhoging te moeten voorstellen van de omslag. Het vermogen loopt (per eind 2007) terug tot onder het gewenste niveau van 2,5 maal de jaarlijkse kosten (ca. € 900,- K), echter de begrote uitgaven blijven, ook indien het voorstel van deputaten OB&A wordt gevolgd, de komende synodale periode hoger dan de inkomsten.

Historie hoogte omslag

In het verleden was de omslag voor deputaten OB&A veel hoger dan thans het geval is. Zo bepaalde de generale synode 1998 dat de omslag NLG. 10,00 moest zijn (dit is € 4,53). Als we kijken naar het niveau van de uitkeringen van enkele jaren terug zou normaliter de generale synode 2004 voor de lopende periode een omslag hebben vastgesteld van eveneens € 4,- à € 5,-. Echter, in het verleden zijn (terecht) opmerkingen gemaakt over de hoogte van het eigen vermogen van deputaten OB&A.

Deze opmerkingen hebben ertoe geleid dat deputaten OB&A op de generale synode 2001 hebben voorgesteld de omslag te verlagen. Op de generale synode 2004 is dat opnieuw gebeurd, wat ertoe geleid heeft dat de omslag van € 4,53 via € 3,- naar € 1,85 is gegaan. Op deze wijze is aan de kerken (terecht) een tijdelijke korting gegeven op de feitelijk benodigde omslag.

Huidige situatie

Door het gevoerde beleid zijn de lasten in de afgelopen drie jaren veel hoger geweest dan de baten. Het gevolg is dat het eigen vermogen is gedaald van circa € 1,4 mln. (eind 2002) naar € 980.000,- (eind 2006). Het eigen vermogen zal naar verwachting eind 2007 circa € 730.000,- bedragen. Zoals u ziet: Het surplus aan eigen vermogen is teruggevloeid naar de kerken, waarmee een van onze financiële doelstellingen is gerealiseerd. Tevens bedraagt het eigen vermogen thans zelfs minder dan het eigen vermogen minimaal geacht wordt te bedragen, gezien het niveau van de huidige jaarlijkse lasten en het niveau van de verplichtingen ten opzichte van de kerken.

Voorstel omslag komende jaren: 2008 – 2010

- Het niveau van uitkeringen (de totale lasten in 2006 bedroegen volgens de jaarrekening circa € 450.000,-).
- Aanpassingen van de instructie, zoals in bijlage 6.4 is verwoord geeft op termijn enige financiële ruimte, deputaten menen hiermede mede de steunuitkeringen voor de kerken door kostenbeheersing meer toekomstbestendig te hebben gemaakt. Gelet op het aantal gemeenten die noodgedwongen een beroep moeten doen op OB&A en het aantal leden van onze kerken (circa 74.000), is een verhoging van de omslag gerechtvaardigd. Deputaten worden geconfronteerd met stijgende uitgaven en willen door kostenbeheersing de toekomstbestendigheid van de uitkeringen garanderen binnen de mogelijkheden van onze kerken. Dit heeft geleid tot een voorstel om onze instructie aan te passen. Bij een *ongewijzigd beleid* is de verwachting gerechtvaardigd dat een stijging van de uitkeringen zich in de komende jaren zal voortzetten. De financiële consequentie van een ongewijzigd beleid zal op termijn leiden naar een omslag van circa € 7,- per (doop-)lid. Een oorzaak is dat de kleine gemeenten die ieder jaar minder leden hebben waardoor er een beroep moet worden gedaan op een hoger percentage steun predikantskosten en draagkracht. Dit vooruitzicht is voor deputaten onaanvaardbaar en voor de kerken onhaalbaar, lees: onbetaalbaar. Deputaten verhogen de drempel om voor steun in aanmerking te komen met 10 procent van € 240,- naar € 265,-, hierdoor worden de steunvragende gemeenten zelf ook verplicht om het uiterste te verrichten om het systeem in stand te houden. Op basis van onze prognose stellen wij dan ook voor om de omslag per (doop-)

lid voor de jaren 2008 t/m 2010 vast te stellen op € 4,75 onder de *uitdrukkelijke conditie* dat de door ons ingediende instructieaanpassing bijlage 6.4 wordt overgenomen door uw synode. Het niveau van de uitkeringen zal op termijn hierdoor niet verder stijgen. Het is reëel om te stellen dat de steunuitkeringen op termijn kunnen gaan dalen door de voorgestelde aanpassing van het stelsel (zie o.a. bijlage 1C.2 bij dit rapport). Een gematigde verhoging door de omslag terug te brengen naar het niveau van 1998 is o.i. reëel.

- Ter onderbouwing van de voorgestelde omslag van € 4,75 het volgende . Bij gewijzigd beleid (zie bijlage 6.4) zullen de uitkeringen na verloop dalen tot € 330.000,-. Gegeven het aantal betalende CGK-leden (circa 70.000) levert dit een omslag op van € 4,75.

A.2. Overige aandachtspunten

1. Administratie

De verwerking van de financiële gegevens van het deputaatschap geschiedt door het Dienstenbureau en deels door de penningmeester. De jaarrekening wordt samengesteld door het Dienstenbureau te Veenendaal onder verantwoordelijkheid van de penningmeester.

Deputaten hebben gesprekken gevoerd met deputaten kerkelijk bureau op het gebied van het tijdig innen van de afdrachten van de lokale kerken. Deputaten hebben moeite met de wijze van het benaderen van de kerken die 'in gebreke blijven' bij het tijdig afdragen van de kerkelijke omslagen. Het kan toch niet zo zijn dat de deputaatschappen wel moeten voldoen aan hun financiële verplichtingen en dat meerdere penningmeesters van de lokale kerken wachten met de afdracht tot december zonder daar voldoende op te worden aangesproken door het Dienstenbureau. Wij zijn verheugd dat er na een gesprek bij deputaten landelijk kerkelijk bureau er een wijziging in de aanpak komt met aanpassingen in de computerprogrammatuur. Door deze gewijzigde aanpak zal er waarschijnlijk aan deze onvolkomenheid in 2007 een einde komen.

2. Steunverlening

- Deputaten kunnen een bijdrage verlenen in de financieringskosten bij aankoop, nieuwbouw of verbouw van een kerk of vergaderruimten en/of in de predikantskosten. Bovendien bestaat nog de mogelijkheid voor een steunbijdrage volgens de draagkrachtregeling. Bijdragen worden uitsluitend verstrekt als er een tekort is en zullen in de regel nooit meer bedragen dan het werkelijke tekort.

- De honorering van kerkelijke c.q. pastorale werkers binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken is onduidelijk. Voor onze predikanten wordt er jaarlijks door deputaten financiële zaken een advies betreffende de traktementen en emolumenten naar de kerken verzonden.

Voor deputaten OB&A is deze brief een leidraad voor de hoogte van de steunverlening. Omdat OB&A zich ook bezighoudt met steunverlening aan gemeenten met een kerkelijke c.q. pastorale werker is er voor de hoogte van de steunverlening in de Christelijke Gereformeerde Kerken een eenduidige salaristabel nodig. Momenteel is er een 'geleende' tabel voor kerkelijke werkers in omloop bij het dienstenbureau. Wij menen dat de arbeidsvoorwaarden inclusief de salaristabel beter geregeld moeten worden en een kerkelijke status dient te krijgen. Wij stellen uw synode voor om het deputaatschap financiële zaken op te dragen deze taak te verrichten waardoor wildgroei kan worden voorkomen.

3. Financiën

De afname en het verloop van het eigen vermogen blijkt uit de bijlage 4, waarin de balans per 31 december 2005 en 2006 is vermeld.

4. Eigen vermogen

Het jaarlijkse verloop van het eigen vermogen is in de periode 1 januari 2004 tot 31 december 2006 als volgt (bijlagen 1F en 4).

	2004	2005	2006	Prognose 2007
Saldo per 1 januari	1.358.946	1.305.382	1.220.930	980.690
Bij / af saldo boekjaar	- 53.564	- 84.452	-240.240	-250.000
Saldo per 31 december	1.305.382	1.220.930	980.690	730.690

5. Schulden op de korte termijn

Geen.

6. Staat van baten en lasten

De financiële resultaten over de periode van 1 januari 2004 tot en met 31 december 2006 zijn uitgebreid weergegeven in bijlage 3:

Jaarrekening	2004	2005	2006	Totaal
Baten	289.945	212.997	208.633	711.575
Lasten	343.509	297.449	448.873	1.089.831
Saldo	- 53.564	- 84.452	-240.240	-378.256

7. Bestuurdersaansprakelijkheid, verzekeraar?

Enige tijd geleden bereikte het deputaatschap onderlinge bijstand en advies (OB&A) vanuit een van onze kerken de volgende vraag: 'In hoeverre zijn leden van de kerkenraad en de commissie van beheer hoofdelijk aansprakelijk bij eventuele calamiteiten?' Deputaten hebben n.a.v. dit verzoek van een onzer

kerken een ter zake gespecialiseerd jurist gevraagd een rapport op te stellen over de persoonlijke financiële aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid van leden van de kerkenraad en commissie van beheer. In dit artikel zijn bewust geen voorbeelden opgenomen, aangezien de materie zich daar slecht voor leent, immers een kleine afwijking van een gegeven voorbeeld kan al leiden tot een andere uitspraak. Wel hopen deputaten dat dit artikel mag oproepen tot een discussie binnen de kerkenraden. Deputaten hebben een verkorte versie in het decembernummer van 2005 van Ambtelijk Contact laten plaatsen. De christelijke gereformeerde kerkenraden die het gehele rapport wensten te ontvangen konden een digitale versie opvragen bij de secretaris.

B. Communicatie met particuliere synoden, kerkenraden en OB&A secundus deputaten

- De secundus deputaten van dit deputaatschap ontvangen van elke vergadering de notulen. Vervolgens worden ieder jaar het financiële jaarverslag en de rapportage van werkzaamheden van deputaten voor de particuliere synoden tevens aan hen verzonden.
- Voorts ontvangen de secundus de rapportage aan de generale synode en bovendien worden zij eens per drie jaar - een synodale periode - uitgenodigd om een vergadering bij te wonen. Zij worden dan voorgelicht over de werkwijze en de gang van zaken en over problemen die zich voordoen en eventueel over nieuwe ontwikkelingen.
- Sinds enige tijd heeft het deputaatschap OB&A op de internetsite van onze kerken veel relevante informatie beschikbaar. In januari 2004 is hieraan een matrix toegevoegd waarmee het voor alle Christelijke Gereformeerde Kerken mogelijk wordt om met behulp van deze matrix een verantwoorde planning op te zetten om een voorziening te treffen voor het onderhoud van het kerkgebouw en de pastorie e.d.
- Tevens is er op de genoemde internetsite (www.cgk.nl) informatie beschikbaar voor alle kerkenraden en/of commissies van beheer met een uitgebreid pakket aan instructies voor de commissie van beheer en bijbehorende functies zoals; penningmeester, administrateur en kerkmeester e.d.
- Incidentele informatieverstrekking aan de kerken d.m.v. brieven en/of in het kerkblad De Wekker en Ambtelijk Contact.
- Jaarlijks wordt er in de maand november in De Wekker onder de rubriek Kerknieuws een bericht opgenomen, waarin wordt medegedeeld dat de steunaanvraag- formulieren beschikbaar zijn en kunnen worden binnengehaald van de website van de CGK.

C. Begroting van baten en lasten over de jaren 2008 t/m 2010 (zie bijlage 5)

	2008	2009	2010
	€	€	€
Baten	376.000	365.000	361.000
Lasten	371.000	362.000	355.000

D. Aanpassen van de instructie

1. Verlaging van het percentage eigen vermogen bij kerk(ver)bouw.
2. Verruiming mogelijkheden om pastoraal werkers te steunen.
3. Draagkrachtuitkering bij een predikant welke minder dan 1 jaar in een gemeente werkt.
4. Voltijdspredikant bij gemeente met minder dan 200 (doop)leden.

E. Voorstellen

Deputaten stellen voor:

1. In te stemmen met het door hen gevoerde beleid en het financieel beheer, hen daarvoor te dechargeren.
2. Te besluiten de in de bijlage (6.1+6.2+6.3+6.4) voorgestelde wijzigingen en aanvullingen van de instructie goed te keuren.
3. Deputaten te (her)benoemen.
4. Richtlijnen te doen opstellen voor kerkelijk c.q. pastoraalwerkers inzake honorering en verdere arbeidsvoorwaarden.

J. Ouwehand, voorzitter

C. Langelaar, secretaris

J. Verhoef RA, penningmeester

Toegevoegd:

- Bijlage 1 A.1 overzicht bijdrage predikantskosten en overzicht draagkrachtuitkeringen over de jaren 2003 t/m 2005;
- Bijlage 1 A.2 grafiek steun predikantssteun en draagkrachtuitkering;
- Bijlage 1 B grafiek gemiddelde eigen bijdrage per jaar en per gemeente;
- Bijlage 1 C 1 grafiek gemiddelde steun per jaar en gemiddeld aantal leden van de steunontvangende gemeenten;
- Bijlage 1 C.2 grafiek totale OB&A steun per gemeente en aantal gemeenten;
- Bijlage 1 D steunverdeling kostensoorten 2003, 2004 en 2005;
- Bijlage 1 E ontwikkeling ongedekte tekorten;
- Bijlage 1 F grafiek eigen vermogen vanaf 2002 incl. trend 2006 t/m 2010;
- Bijlage 2 lopende toezeggingen kerkbouw;
- Bijlage 3 staat van baten en lasten 2004 t/m 2006;
- Bijlage 4 balans 31 december 2004 tot en met 31 december 2006;
- Bijlage 5 begroting 2008 tot en met 2010;
- Bijlage 6.1 verlaging van het percentage eigen vermogen bij kerk(ver) bouw;

- Bijlage 6.2 verruiming mogelijkheden om pastoraal werkers te steunen;
- Bijlage 6.3 draagkrachttuikering bij een predikant welke minder dan 1 jaar in een gemeente werkt;
- Bijlage 6.4 steunverlening bij een voltijd of deeltijdpredikant bij gemeente met minder dan 200 (doop) leden;
- Bijlage 6.4.1 grafiek inzake toekomstbestendigheid steunuitkeringen.

Bijlage 1 A.1 Overzicht bijdrage predikantskosten over de jaren 2003 t/m 2005

Kerk van:	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>Totaal</u>
Alblasserdam	€ 14.700	€ 15.120	€ 18.900	€ 48.720
Ameide			€ 14.409	€ 14.409
Amsterdam	€ 15.455	€ 15.332	€ 15.801	€ 46.588
Amsterdam- Noord	€ 4.725	€ 3.885		€ 8.610
Antwerpen	€ 10.219	€ 11.025	€ 18.708	€ 39.952
Beverwijk/Westzaan	€ 12.133	€ 5.125		€ 17.258
Broeksterwoude-Andreas	€ 14.070	€ 14.070	€ 17.550	€ 45.690
Culemborg	€ 12.489	€ 14.598	€ 12.901	€ 39.988
Delfzijl	€ 2.603			€ 2.603
Doesburg		€ 9.726	€ 8.833	€ 18.559
Franeker	€ 7.545	€ 9.572	€ 6.855	€ 23.972
Harlingen	€ 9.450	€ 8.925	€ 9.958	€ 28.333
Heerenveen	€ 5.045	€ 4.610	€ 5.344	€ 14.999
Hillegom		€ 6.015	€ 7.434	€ 13.449
Hoofddorp	€ 4.989	€ 8.715	€ 4.396	€ 18.100
Lutten	€ 15.929	€ 15.344		€ 31.273
Maassluis	€ 17.835	€ 15.180	€ 18.630	€ 51.645
Nieuwkoop			€ 5.650	€ 5.650
Nijmegen	€ 6.510	€ 9.310	€ 10.121	€ 25.941
Oud-Vossemeer		€ 5.610	€ 7.405	€ 13.015
Sassenheim	€ 15.136	€ 12.694		€ 27.830
Spijkensisse		€ 1.540	€ 4.570	€ 6.110
Steenwijk	€ 4.900	€ 12.675	€ 12.819	€ 30.394
Tholen		€ 4.835	€ 10.326	€ 15.161
Vlissingen		€ 12.776	€ 15.446	€ 28.222
Wildervank / Veendam	€ 10.810	€ 6.230	€ 5.520	€ 22.560
Woerden	€ 12.413	€ 12.157	€ 12.195	€ 36.765
Zaandam		€ 7.760	€ 505	€ 8.265
Zuidlaren	€ 5.590	€ 9.135		€ 14.725
<hr/>				
Sub totaal	€ 202.546	€ 251.964	€ 244.276	€ 698.786

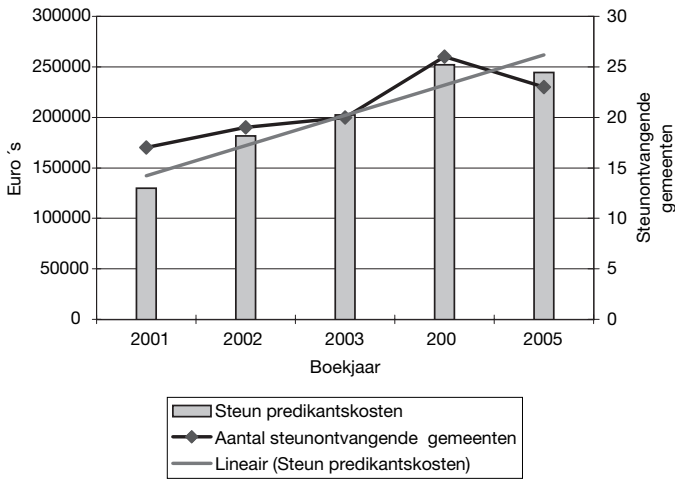
Overzicht draagkrachttuikeringen over de jaren 2003 t/m 2005

Kerk van:	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>Totaal</u>
Alblasserdam	€ 3.065	€ 3.150	€ 1.190	€ 7.405
Ameide			€ 3.026	€ 3.026
Amsterdam	€ 3.325	€ 3.193	€ 4.824	€ 11.342
Amsterdam- Noord	€ 985	€ 810		€ 1.795
Antwerpen			€ 4.252	€ 4.252
Antwerpen		Ontvangen van Deputaten Evangelisatie		€ 4.167-
Beverwijk / Westzaan	€ 3.712			€ 3.712
Broeksterwoude-Andreas	€ 2.935	€ 2.935	€ 3.920	€ 9.790
Culemborg	€ 196	€ 2.192	€ 2.554	€ 4.942
Doesburg		€ 4.074	€ 4.627	€ 8.701
Franeker		€ 658		€ 658
Harlingen	€ 1.970		€ 2.502	€ 4.472
Heerenveen			€ 871	€ 871
Hillegom			€ 3.561	€ 3.561
Lutten	€ 1.641	€ 4.221		€ 5.862
Maassluis			€ 4.165	€ 4.165

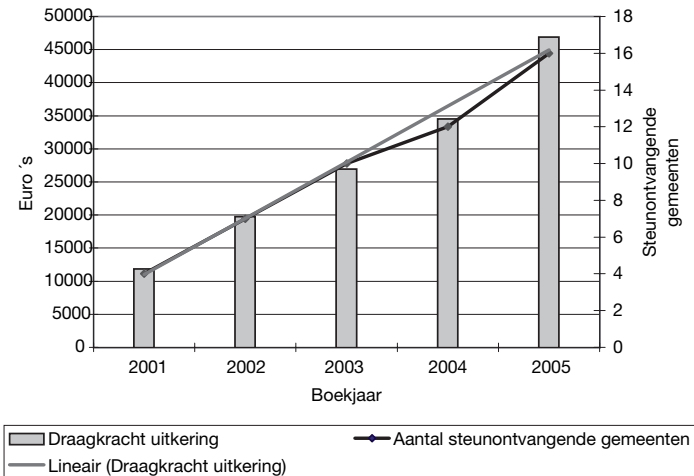
Nijmegen			€ 714	€ 714
Sassenheim	€ 4.224	€ 841		€ 5.065
Steenwijk		€ 4.670	€ 3.476	€ 8.146
Tholen			€ 1.489	€ 1.489
Vlissingen		€ 2.734	€ 3.924	€ 6.658
Woerden	€ 4.902	€ 5.053	€ 1.775	€ 11.730
Sub totaal	€ 26.955	€ 34.531	€ 42.703	€ 104.189
TOTAAL	€ 229.501	€ 286.495	€ 286.979	€ 802.975

Bijlage 1 A.2 grafiek steun predikantssteun en draagkrachtuitkering;

Steun predikantskosten

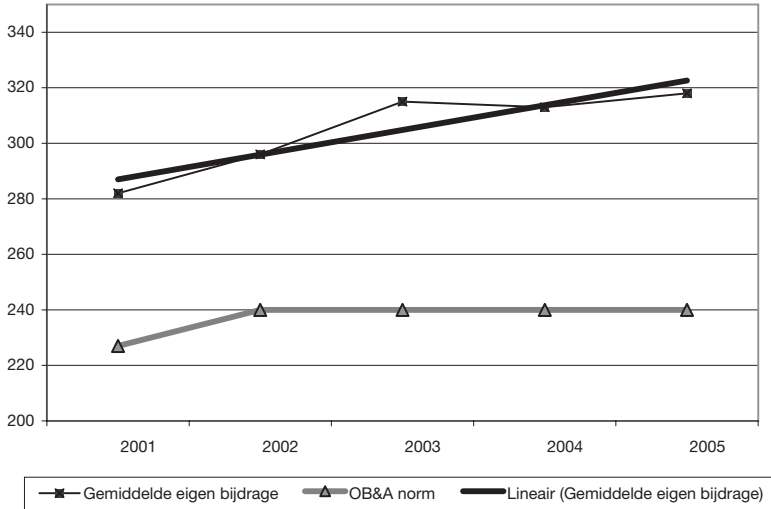

Draagkracht uitkering

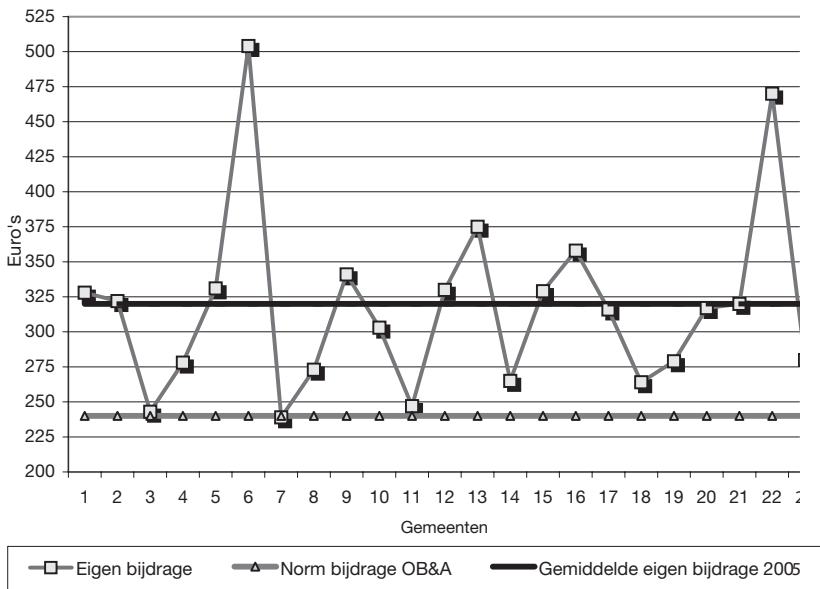

Bijlage 1 B grafiek gemiddelde eigen bijdrage per jaar en per gemeente;

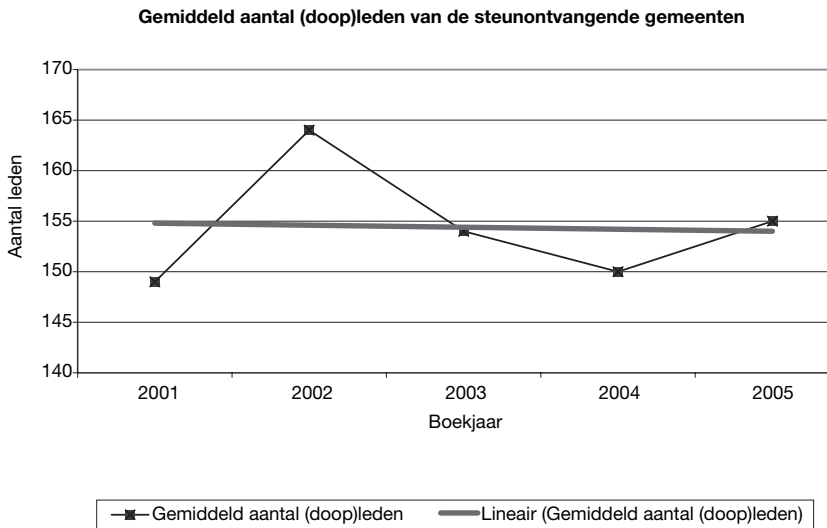
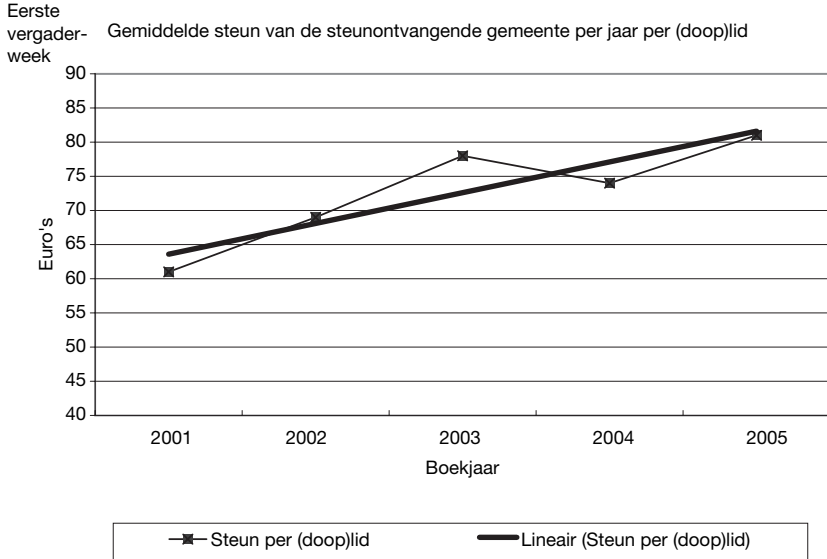
Eigen bijdrage steunontvangende gemeenten per (doop)lid

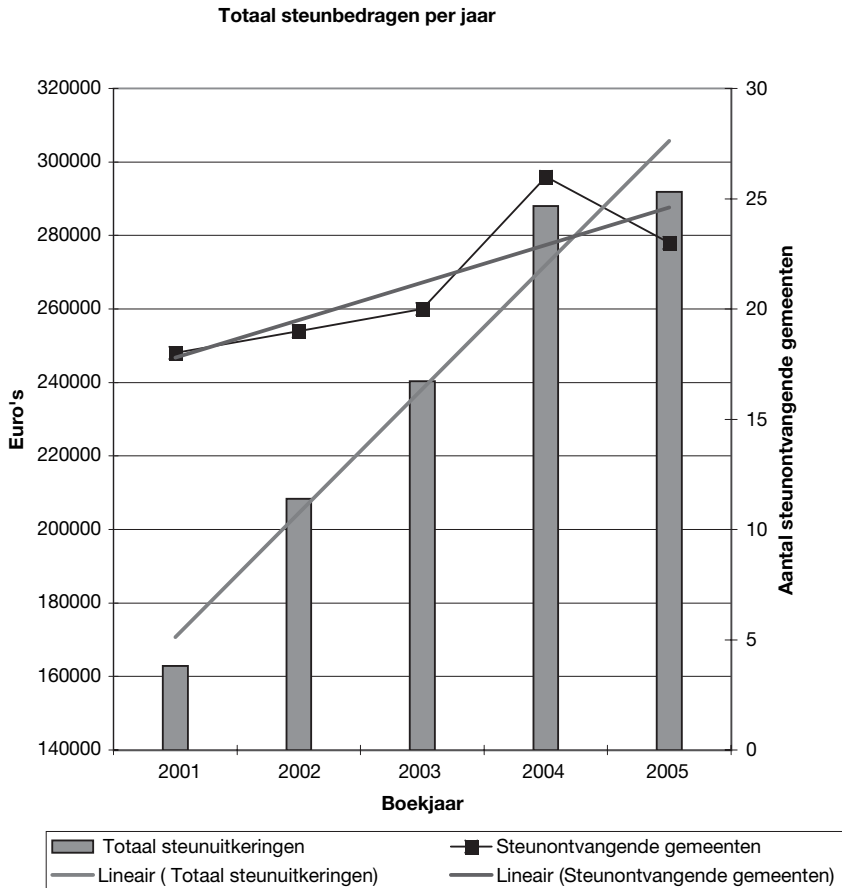
Eigen bijdrage per (doop)lid van de steunontvangende gemeenten in 2005

Bijlage 1 C1 grafiek gemiddelde steun per jaar en gemiddeld aantal leden van de steunontvangende gemeenten;

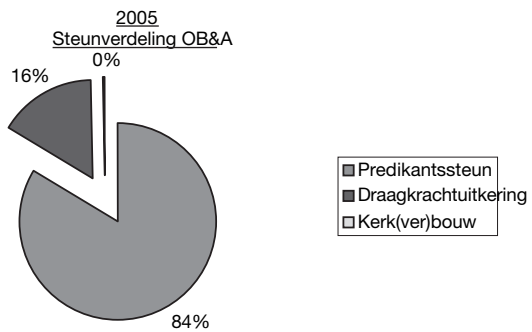
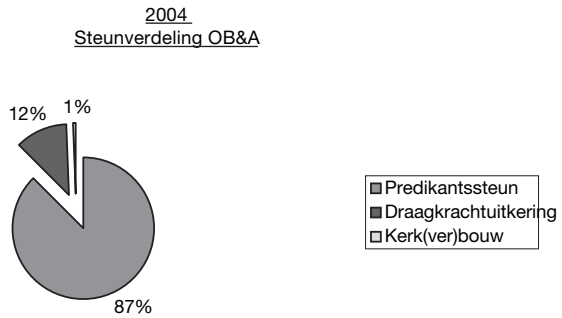
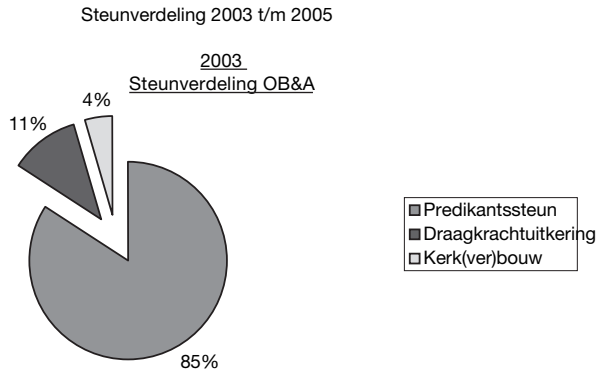
Bijlage 1 C.2 grafiek totale OB&A steun per gemeente en aantal gemeenten;

De totaal steun bestaat uit de onderstaande componenten:

- a. Steun predikantskosten
- b. Draagkrachtuitkering
- c. Steun kerk(ver)bouw

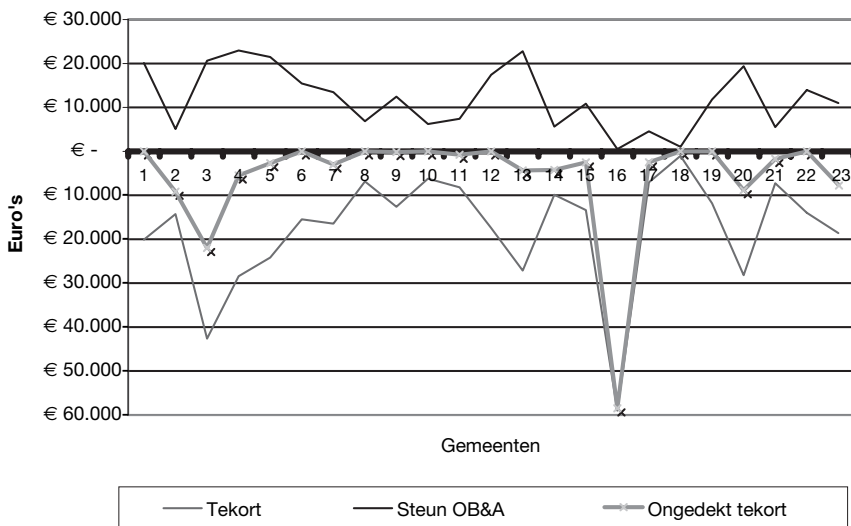
Bijlage 1 D steunverdeling kostensoorten 2003, 2004 en 2005;

Bijlage 1 E ontwikkeling ongedekte tekorten;

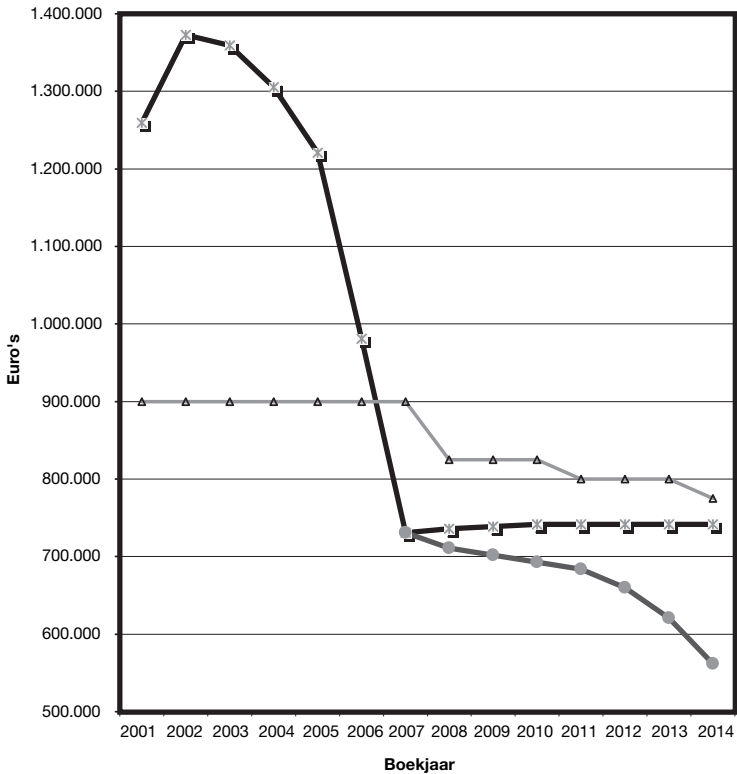
Gemeente	Tekort	OB&A Steun	Ongedekt tekort
1	€ 20.090-	€ 20.090	€ 0
2	€ 14.286-	€ 5.095	€ 9.191-
3	€ 42.621-	€ 20.625	€ 21.996-
4	€ 28.432-	€ 22.960	€ 5.472-
5	€ 24.162-	€ 21.470	€ 2.692-
6	€ 15.455-	€ 15.455	€ 0
7	€ 16.441-	€ 13.460	€ 2.981-
8	€ 6.855-	€ 6.855	€ 0
9	€ 12.603-	€ 12.460	€ 143-
10	€ 6.215-	€ 6.215	€ 0
11	€ 8.181-	€ 7.405	€ 776-
12	€ 17.435-	€ 17.435	€ 0
13	€ 27.148-	€ 22.795	€ 4.353-
14	€ 9.877-	€ 5.650	€ 4.227-
15	€ 13.360-	€ 10.835	€ 2.525-
16	€ 58.997-	€ 505	€ 58.492-
17	€ 7.045-	€ 4.570	€ 2.475-
18	€ 1.032-	€ 1.032	€ 0
19	€ 11.815-	€ 11.815	€ 0
20	€ 28.196-	€ 19.370	€ 8.826-
21	€ 7.253-	€ 5.520	€ 1.733-
22	€ 13.970-	€ 13.970	€ 0
23	€ 18.595-	€ 10.995	€ 7.600-
Totaal	€ 410.064-	€ 265.587	€ 144.477-

Ongedekte tekorten 2005

Bijlage 1 F ontwikkeling eigen vermogen vanaf 2002 incl. trend 2006 t/m 2010;

Trend eigen vermogen

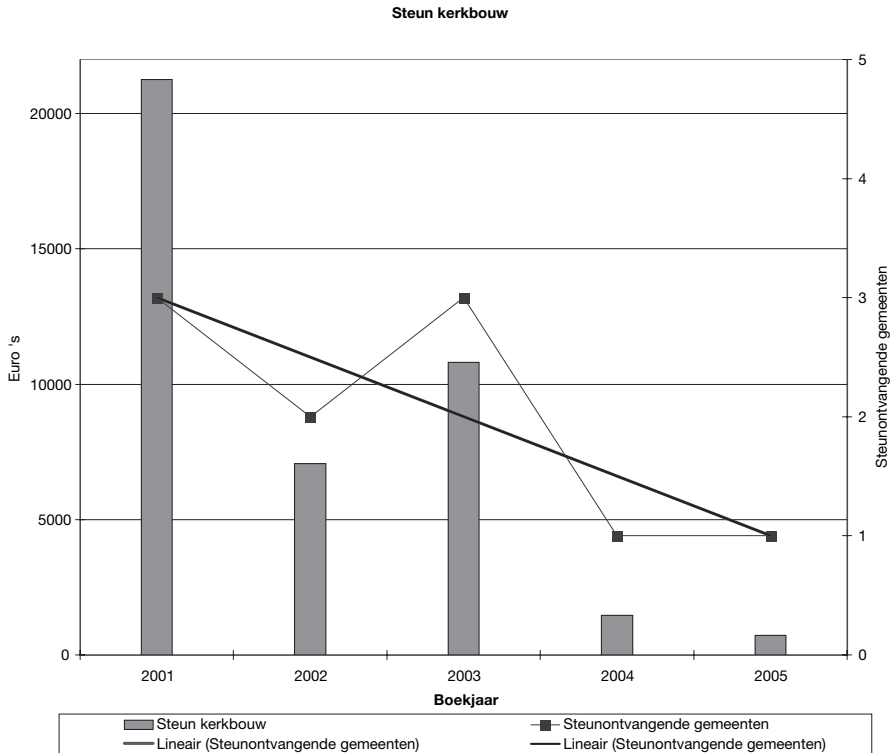
x Eigen vermogen gewijzigd beleid
 ● Eigen vermogen ongewijzigd beleid
 ▲ Norm eigen vermog

Begroten van de steun predikantskosten is en blijft een onzekere exercitie daar wij nooit van tevoren kunnen weten - zo'n vier jaar vooruit - welke predikanten een beroep zullen aannemen vanuit een gemeente met ondersteuning of vertrekken naar een gemeente met OB&A steun. Tevens wordt er bij voortijdige ambtsbeëindiging een beroep gedaan op de kas van het Deputaat Onderlinge Bijstand en Advies

Grafiek is gebaseerd op een omslag van ? 4,75 per (doop)lid vanaf 2008

Bijlage 2 lopende toezeggingen kerkbouw;

Gemeente:	Toezegging 1e jaar	Oorspron- kelijke maximale toezegging	Reeds uitgekeerd t/m 2006	Niet uitgekeerd t/m 2006	Saldo verplichtingen per 12/31/2006	Aantal rest. jaren	Maximale uitkering in 2007 t.l.v. 2006
Aalten	6.807	37.437	0	35.396	2.041	2	1.021
Alkmaar	14.975	149.747	2.571	87.276	59.900	4	14.975
Delfzijl	7.170	39.434	10.448	24.684	4.302	3	1.434
Hoofddorp	7.306	40.182	36.305	3.877	0	0	0
Surhuisterveen	9.076	49.916	0	44.461	5.455	3	1.818
Totaal	euro's	316.716	49.324	195.694	71.698		19.248

Bijlage 3 staat van baten en lasten 2004 t/m 2006;

Staat van baten en lasten 2004 t/m 2006

	2004		2005		2006		2004/2006	
	Begr.	Rek.	Begr.	Rek.	Begr.	Rek.	Begr.	Rek.
Baten								
Bijdrage van de kerken	198.000	215.720	136.900	131.213	136.900	134.100	471.800	481.033
Interest	45.000	71.225	60.000	75.885	55.000	74.513	160.000	221.623
Giften	0	3.000		5.899	0	20	0	8.919
Uit vermogen								
Inkomsten	243.000	289.945	196.900	212.997	191.900	208.633	631.800	711.575
Begroting zoals vastgesteld door de Generale Synode 2001en 2004								
Lasten								
Bijdrage kerkbouw	73.000	12.101	83.500	-4.936	77.800	7.000	234.300	14.165
Bijdrage predikantskosten	204.000	262.280	175.000	227.244	175.000	306.125	554.000	795.649
Draagkrachttuitkeringen	11.000	34.839	17.000	39.002	17.000	72.713	45.000	146.554
Overige uitkeringen								
Voortijdige ambtsbeëindiging	8.000	22.632	30.000	18.282	30.000	47.245	68.000	88.159
Langdurig zieke predikanten								
Diverse kosten	15.000	11.657	17.000	17.857	17.500	15.790	49.500	45.304
	311.000	343.509	322.500	297.449	317.300	448.873	950.800	1.089.831
Saldo Euro	-68.000	-53.564	-125.600	-84.452	-125.400	-240.240	-319.000	-378.256

Bijlage 4 balans 31 december 2004 tot en met 31 december 2006;**BALANS**

	<u>12/31/2005</u>		<u>12/31/2006</u>	
Activa:	€	€	€	€
Effecten	1.401.196		1.279.277	
Leningen u/g	2.400		0	
Vorderingen	33.761		23.802	
Voorschotten	26.000		29.000	
Liquide middelen	56.058		71.118	
		1.519.415		1.403.197
Passiva:				
Eigen vermogen	1.220.930		980.690	
Schulden op korte termijn	298.485		422.507	
		1.519.415		1.403.197

Toelichting op balans:

Van het vermogen was per 31/12/2006 belegd:

Fondsenstaat per 31 december 2006**Fondsnaam obligatie**

		Nominaal	Koers	Waarde
		<u>31/12/06</u>	<u>31/12/06</u>	<u>31/12/06</u>
7,500 % Nederland	1993-23	40.755	140,00	57.057
5,250 % A.S.R. Bank	1998-08	40.840	101,60	41.493
4,625 % ABN-AMRO Bank	1999-09	180.000	101,16	182.092
4,625 % Ned. Inv. Ontw. Landen	1998-10	58.990	102,25	60.317
5,500 % Waterschapsbank	1997-08	49.916	101,50	50.665
4,625 % RABO Bank	1998-08	49.916	100,87	50.350
4,250 % RABO Bank	2004-14	50.000	101,15	50.575
0,000 % RABO A-B Rentepius	2012	50.000	94,75	47.375
0,000 % RABO Performance	2014	75.000	99,10	74.325
6,125 % SNS	2000-10	50.000	106,18	53.090
5,125 % Ned. Waterschapsbank	2001-11	75.000	104,15	78.113
5,750 % Achmea Holding	2001-2008	50.000	102,20	51.100
0,000 % Robeco	2002-07	50.000	104,01	52.005
0,000 % Robeco Hatrick	2005-17	75.000	95,80	71.850
		895.417		920.406
Beleggingsfondsen				
RABO Bank ledencertificaten 1		1.320,00	25,65	33.858
RABO Bank ledencertificaten 2		353,00	108,40	38.265
ROBECO Global Fund		1.249,13	96,61	120.678
ROBECO Lux-0- Rente		1.379,97	97,57	134.645
Fortis OBAM		416,67	135,40	56.417
				383.862
Totaal €.				1.304.268

Bijlage 5 begroting 2008 tot en met 2010;

		Begroting 2008 t/m 2010		
		2008	2009	2010
Inkomsten:				
	Omslag kerken	332.000	332.000	332.000
	Intrest	44.000	33.000	29.000
	Totaal inkomsten	376.000	365.000	361.000
Uitgaven:				
1.	Uitkeringen kerken:			
a.	bijdragen kerkbouw	1.000	1.000	1.000
	bijdragen			
b.	predikantskosten	252.000	244.000	237.000
c.		58.000	56.000	55.000
2.	Overige uitkeringen:			
a.	Bijstandsuitkering	40.000	40.000	40.000
3.	Algemene kosten:			
a.	diverse kosten	20.000	21.000	22.000
	Totaal uitgaven	371.000	362.000	355.000
	SALDO	5.000	3.000	6.000
	Aantal (doop) leden CGK.	74.500	74.500	74.500
	Aantal betalende (doop) leden CGK.	70.000	70.000	70.000
	Inkomsten bij omslag van:	€ 4,75		

Bijlage 6.1 verlaging van het percentage eigen vermogen bij kerk(ver) bouw;**Verlaging van het percentage eigen vermogen bij kerk(ver)bouw****Aanleiding**

Bij de aanvragen voor steun bij kerk(ver)bouw voor de rente en aflossing zijn deputaten driemaal geconfronteerd met een gemeente (Ermelo, Urk (Ichtus) en Scherpenzeel) die niet voldeed aan de veertigprocentnorm. Deputaten OB&A moesten daarom de verzoeken van de betreffende gemeenten afwijzen doordat daarvoor binnen de vigerende instructie geen ruimte bestaat.

Overwegingen

Het kan voor gemeenten in bepaalde gevallen bijzonder moeilijk zijn om de 40 % van de bouwsom als vrij besteedbaar vermogen te verwerven. Uit de meerjarencijfers blijkt dat in de meeste gevallen de toezegging gedaan bij de start van de bouw, niet behoeft te worden uitgekeerd, hetgeen een aanpassing van het percentage rechtvaardigt.

Conclusie

Het is gewenst dat deputaten OB&A in die gevallen steun kunnen verlenen binnen het kader van een verruimde instructie.

Criteria

Niet van toepassing.

Aanpassing instructie

Artikel 4.b. aan te vullen met:

- Of een zodanig percentage van de kosten dat uit de meerjarenraming overduidelijk blijkt dat de lasten die samenhangen met de rente en aflossing van het geleende kapitaal ruimschoots kan en wil worden opgebracht door de gemeente. Het drempelpercentage van het vrij besteedbaar eigen vermogen zal minimaal 20 % moeten bedragen. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen kunnen deputaten afwijken van deze regel. In alle gevallen dient een sluitende begroting (meerjarenraming) aanwezig te zijn.

Bijlage 6.2 verruiming mogelijkheden om pastoraal werkers te steunen;

Verruiming mogelijkheden om pastoraal werkers te steunen

Aanleiding

Bij de aanvragen voor steun bij gemeenten waarbij (eventueel) naast de predikant ook kerkelijke werkers in dienst zijn, werden deputaten in de afgelopen synodale periode geconfronteerd met verzoeken om steun. Deputaten OB&A moesten deze verzoeken van de betreffende gemeente afwijzen omdat daarvoor binnen de vigerende instructie geen ruimte bestaat.

Overwegingen

Het is voor gemeenten in de grote steden bij 'herplant' (zoals Amsterdam, Rotterdam en anderen) onmogelijk om hun taak als gemeente van Christus te vervullen zonder financiële steun voor de kerkelijk werkers.

Conclusie

Het is gewenst dat de bestaande regeling voor OB&A aan te passen daar deze moeilijk tot niet uitvoerbaar is.

Criteria

Bij herplant e.d. kan behalve financiële steunverlening in de predikantskosten, ook steun worden verleend aan de kosten voor kerkelijke werkers. Het steunbedrag zal nimmer hoger zijn dan dat voor één enkele voltijds predikant.

Uitbreiding instructie

Artikel 4.e.5, op te nemen met:

- Steunverlening mogelijk te maken aan kerkelijk werkers in 'herplant gemeenten' en dergelijke. Het totale steunbedrag aan zo'n gemeente zal nimmer hoger zijn dan dat bij één voltijds predikant zal kunnen zijn.

Bijlage 6.3 draagkrachtuitkering bij een predikant welke minder dan 1 jaar in een gemeente werkt;

Draagkrachtuitkering bij een predikant welke minder dan 1 jaar in de gemeente werkt

Aanleiding

Bij de aanvragen van de steun van kleine gemeenten constateren deputaten dat de aanvullende draagkrachtuitkering niet verstrekt kan worden indien een predikant korter dan een jaar in de betreffende gemeente werkzaam is.

Overwegingen

Het is onze opdracht om gemeenten financieel bij te staan in financieel moeilijke tijden. Het lijkt ons minder relevant wat de exacte datum van indiensttreding is. Wat is het principiële verschil tussen 31 december of 2 januari? In de eerste situatie (31 december) bestaat er wel en in de tweede situatie (2 januari) bestaat er geen recht op draagkrachtuitkering.

Conclusie

Het is gewenst om de bestaande regeling aan te passen.

Criteria

De bestaande voorwaarde dat een predikant het gehele jaar in dienst moet zijn geweest voordat er draagkrachtuitkering kan worden verstrekt, aan te passen.

Uitbreiding instructie

Artikel 4.c. aan te vullen met:

- Deze steun geldt voor die kerken die minder dan 250 (doop-)leden hebben. Deze draagkrachtuitkering wordt pro rato verstrekt over het aantal volledige maanden - van het jaar van de steunaanvraag - dat de predikant in de gemeente heeft gewerkt.

Bijlage 6.4 steunverlening bij een voltijd of deeltijdpredikant bij gemeente met minder dan 200 (doop-) leden;

Voltijds predikant in een gemeente met minder dan 200 (doop-)leden

Aanleiding

Bij de steunverlening aan gemeenten met minder dan 200 (doop-)leden stijgen de steunuitkeringen en worden er ondanks de maximale OB&A-steun ongedekte tekorten gerealiseerd.

Overwegingen

Het is onze opdracht om gemeenten financieel bij te staan in financieel moeilijke tijden. Het lijkt ons juist dat gemeenten met minder dan 200 (doop-)leden bij het beroepen van een predikant samenwerking onderzoeken met een naburige gemeente of een deeltijdfunctie voor de predikant elders te organiseren.

Conclusie

Het is financieel niet meer verantwoord om gemeenten met minder dan 200 leden en een voltijd predikant volledig financieel te ondersteunen.

Criteria

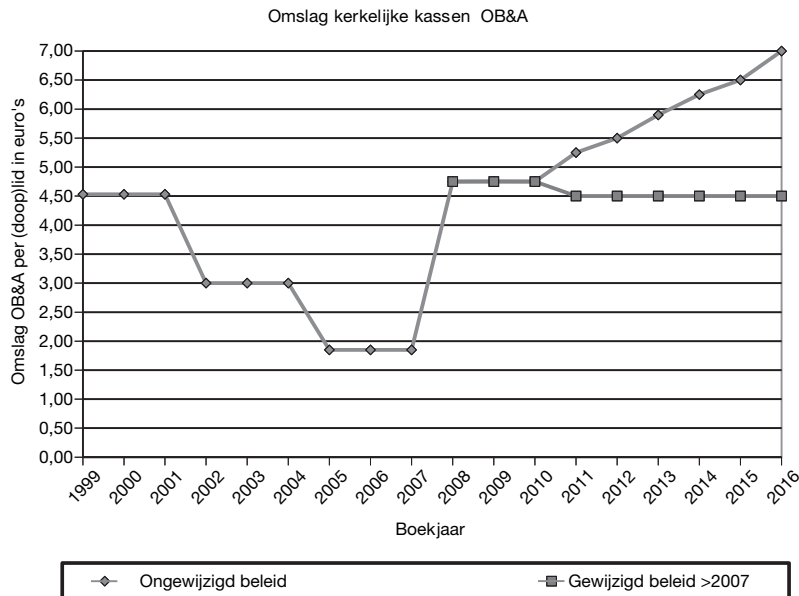
De OB&A-steun in de predikantssteun wordt voor een gemeente van minder dan 200 (doop-)leden gemaximeerd. Een gemeente met minder dan 150 leden ontvangt maximaal 50 % en een gemeente van 150 tot en met 199 leden 75 % van de in artikel 4 lid d genoemde steun aan predikantskosten. Bestaande toegezegde steun blijft ongewijzigd.

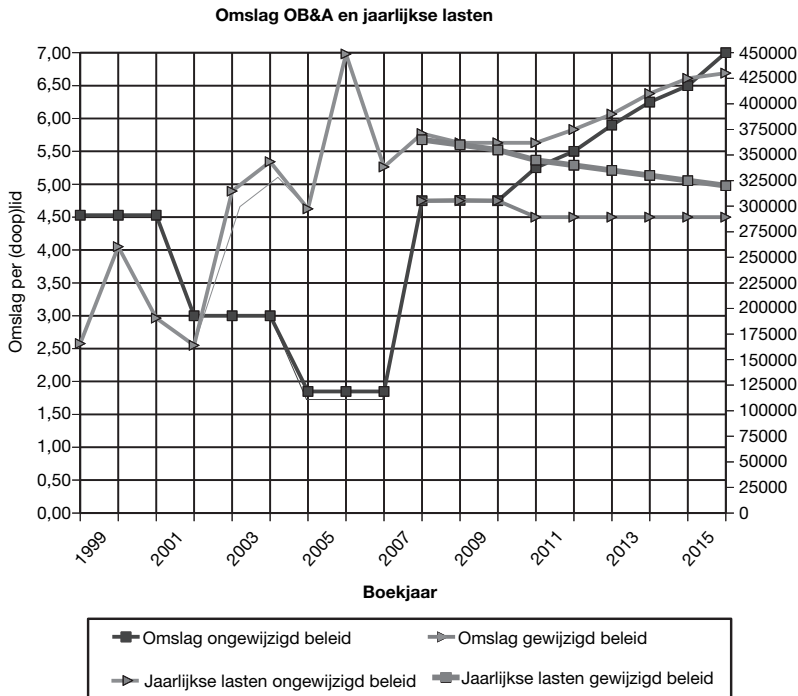
Aanpassing instructie

Art. 4 Steunverlening

- Aansluitend aan de tekst 'waaraan overigens geen rechten kunnen ontleend kunnen worden':
Aan gemeenten met minder dan 200 (doop-)leden zal (ingående boekjaar 2008 voor nieuwe aanvragen) een steun worden toegekend op basis van een deeltijdfunctie van een predikant. Aan gemeenten met minder dan 150 (doop-)leden kan een steunbedrag van maximaal 50 % van de in artikel 4 lid a en d genoemde percentages worden toegewezen. Gemeenten met meer dan 149 en minder dan 200 (doop-)leden wordt maximaal 75 % de in artikel 4 lid d genoemde percentages toegewezen.
- Hierna de tekst vervolgen met 'De steuntoezegging en uitkering blijven voorts - behoudens zeer bijzondere omstandigheden - beperkt tot de som van:
 - a. 25 % van het netto tot ...

Bijlage 6.4.1 grafiek inzake toekomstbestendigheid steunuitkeringen.

Bijlage 19
Artikel 50, 54

Rapport 3 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten onderlinge bijstand en advies

Uw commissie heeft kennis genomen van het zeer gedegen en compacte rapport van dit deputaatschap. Tevens is uw commissie, tijdens de bespreking van dit rapport met een delegatie van OB&A, onder de indruk gekomen van de kwantiteit en kwaliteit van hun werk. Veel deputaten zijn ook regelmatig op locatie om hun werk gestalte te geven. Een woord van waardering is zeker op zijn plaats.

Omdat er veel specialistische kennis is opgedaan binnen OB&A is geïnformeerd naar de interne kennisoverdracht en de continuïteit. Secundi worden nadrukkelijk betrokken bij het werk, krijgen inzicht in relevante documenten en vergaderen één keer per drie jaar mee en wel in de vergadering waarin verslag wordt gedaan van de uitkomst van een generale synode. Daarnaast hebben deputaten een groot netwerk zowel binnen de kerken, waaraan steun mag worden verleend alsook daar buiten. Wij hebben ook hier de indruk dat OB&A haar zaken goed voor elkaar heeft.

In haar rapport zijn uw commissie een aantal zaken opgevallen waarover wij in gesprek zijn geweest met een vertegenwoordiging van OB&A.

- Het ontstaan van meerdere zendingsgemeenten vraagt ook creativiteit in het meedenken van OB&A. Steunverlening door OB&A is alleen mogelijk binnen de vigerende instructie.
- Een bepaling in de K.O. is dat gemeentes, kleiner dan 250 zielen, niet tot beroepingswerk mogen overgaan, dan na overleg met OB&A. Helaas gebeurt regelmatig het tegendeel. Later blijkt dan dat, indien deze gemeente vooraf overleg met OB&A had gevoerd, beroepen feitelijk niet tot de mogelijkheden had behoord. OB&A wordt dus soms niet of te laat hierin gekend. Momenteel staat op deze 'ongehoorzaamheid' geen sanctie. Ook de consultant heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid. Uw commissie zal OB&A opdracht geven hiervoor beleid te ontwikkelen.
- OB&A stelt in haar rapport voor diverse grensbedragen te verhogen. Dit is haar eigen beleid en vraagt niet om een besluit van de generale synode. De begroting en voorstel omslag zijn echter wel op deze nieuwe bedragen gebaseerd.
- OB&A baseert haar omslag op 70.000 (betalende) CGK-leden. Wij vinden dat geen goede zaak en hebben OB&A gevraagd zich te houden aan de voorstellen van deputaten financiële zaken.
- Opnieuw is door OB&A steunverlening aan kerkelijke werkers opgevoerd. Er leeft binnen uw commissie het gevoel dat er terughoudendheid dient te worden betracht bij het aanstellen van kerkelijke werkers wanneer daarvoor steun van OB&A is vereist. Feitelijk zou in die omstandigheden hetzelfde moeten gelden als verwoord onder 2.
- OB&A wordt geconfronteerd met een, naar verhouding, fors aantal niet betalende kerken. Hierover is OB&A voortdurend in gesprek met de desbetreffende kerkenraden. En soms met een verblijdend resultaat.

7. Uw commissie wil uw aandacht vragen voor zeer illustratief cijfermateriaal en grafieken. Er is daarin overduidelijk een trend te ontdekken. Dat heeft er mede toe geleid dat OB&A diverse grensbedragen zal verhogen.
8. Uw commissie wil u ook attenderen op de post 'Draagkrachtuitkeringen' in de begroting, gepresenteerd in bijlage 3. Dit betreft, zoals door een deputaat verwoord, echte armoede. En die armoede is groeiende. Vele kleine gemeentes verkeren in grote problemen; dit aantal zal, naar alle waarschijnlijkheid in de nabije toekomst verder toenemen.

Uw commissie stelt voor het volgende te besluiten:

1. deputaten voor de uitgevoerde werkzaamheden te danken en deze goed te keuren;
2. deputaten te (her)benoemen;
3. akkoord te gaan de instructie, verwoord in bijlage 6.1;
4. akkoord te gaan met de aanpassing van instructie, verwoord in bijlage 6.2;
5. akkoord te gaan met de instructie, verwoord in bijlage 6.3;
6. akkoord te gaan met de instructie, verwoord in bijlage 6.4;
7. deputaten opdracht te geven beleid te ontwikkelen voor gevallen waarin gemeentes een predikant hebben beroepen of een kerkelijke werker hebben aangesteld terwijl, bij tijdsge inschakeling van OB&A, zulks niet was geschied omdat dat financieel niet verantwoord was.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 20
Artikel 57

Rapport van deputaten kerk en Israël

1. Algemeen

1.1. Samenstelling deputaatschap

Op dit moment is het deputaatschap kerk en Israël als volgt samengesteld:

Uit de particuliere synoden zijn afgevaardigd (met tussen haakjes hun secundi):

PS van het Noorden:	ds. A. Brons	(ds. D.J.K.G. Ruiten)
	ds. R. van de Kamp	(drs. F.H. Meijer)
PS van het Oosten:	ds. H. Biesma	(drs. A. Wagenaar)
	ds. J. Groenleer	(drs. C. de Jong)
PS van het Westen:	drs. C.C. den Hertog	(ds. J.G. Bienen)
	drs.ing. C. van der Spek	(drs. B.T. Wallet)
PS van het Zuiden:	ds. C.J. Droger	(drs. W.M. den Hertog)
	drs. W.P. de Groot	(ds. H.J.Th. Velema)

Door de generale synode van Utrecht-West werden benoemd: tot eerste secretaris ds. J.G. Schenau, tot tweede secretaris ds. H.D. Rietveld, tot eerste penningmeester br. H.H. van Braak, tot tweede penningmeester br. F. Voorrips en tot adviseur drs. C.J. van den Boogert.

Samen met ds. H. Biesma als voorzitter en ds. J. Groenleer als tweede voorzitter vormen zij ook het moderamen.

Van de twee zendende kerken, te weten Groningen en Zierikzee, is Groningen vertegenwoordigd door br. K. van Smeden en drs. H.M. van der Vegt. Vanuit Zierikzee heeft br. M. Wesdorp zitting in ons deputaatschap.

1.2. Wijzigingen in de samenstelling van het deputaatschap

In de verslagperiode traden enkele wijzigingen op in de afvaardiging van de particuliere synoden.

- Ds. P.D.J. Buijs moest in verband met verschillende andere taken in het breder kerkelijk leven een keus maken en verliet ons deputaatschap. Ds. J. Groenleer nam zijn plaats in.
- Omdat ds. E.J. van der Linde de particuliere synode van het Oosten verliet, kon hij niet langer als secundus fungeren. In zijn plaats werd drs. C. de Jong benoemd.
- Door drukke werkzaamheden zag ds. M. van der Sluijs zich genoodzaakt zijn bijdrage aan ons werk te beëindigen. Ds. W.P. de Groot werd voor het Zuiden zijn opvolger.
- Het einde van de verbondenheid van drs. M.C. Mulder aan de gemeente van Goes gaf een vacante secundusplaats van het Zuiden. Deze werd vervuld met de benoeming van drs. W.M. den Hertog.
- In de particuliere synode van het Westen nam ds. G.J. Capellen een beroep aan naar Heerde met het oog op het predikantschap naar art.6 KO. De lege plaats, die daardoor ontstond, werd ingenomen door drs. C.C. den Hertog.
- Omdat drs. C.C. den Hertog eerst secundus was, moest in zijn plaats een nieuwe secundus worden aangewezen. Dat werd drs. B.T. Wallet te Amsterdam.

Wij zijn alle genoemde teruggetreden broeders bijzonder dankbaar voor de inzet en inzichten, waarmee zij ons elk op een eigen wijze hebben gediend.

Dat geldt ook voor de teruggetreden generaal synodale deputaten.

- Dr. G.C. den Hertog zag zich door zijn benoeming aan de TUA na jarenlange betrokkenheid bij ons deputaatschap genoopt zijn adviseurschap te beëindigen. Hij was voor ons een inspirerend voorbeeld in zijn liefde voor Israël en zijn theologische vakmanschap. We zijn dankbaar met de adviserende rol, die drs. C.J. van den Boogert momenteel mag vervullen.
- Br. P. Vree heeft lange tijd de penningen van ons deputaatschap beheerd. Hij paarde daarbij grote nauwgezetheid aan een levendige interesse in de vragen rond de relatie van kerk en Israël. Br.

H.H. van Braak, die eerst tweede penningmeester was, nam met br. F. Voorrips als nieuwe tweede penningmeester aan zijn zijde, de taak van br. P. Vree over.

Wij hebben ons persoonlijk laten vertegenwoordigen bij de begrafenis van twee oud-deputaten.

- Op 14 januari 2005 overleed dr. M. Boertien. Met dankbaarheid aan de Heere gedenken wij wat Hij deputaatschap en kerken in dr. M. Boertien gegeven heeft: onze eerste Israëlwerker. Van 1954 tot 1960 was hij werkzaam in Hamburg en vervolgens, van 1960 tot 1967, in Jeruzalem.
- Op 24 januari 2005 overleed br. G.J. Ornstein. Hij heeft een kleine veertig jaar deel uitgemaakt van ons deputaatschap. Al die tijd was hij op zijn eigen wijze voor ons de verbondenheid met het volk Israël in vlees en bloed. Ook zijn werk gedenken wij met groot respect, terwijl de Heere daarvoor de eer toekomt.

2. Zendende Kerken

In onze rapportage aan de vorige generale synode legden wij u onze verlegenheid voor met betrekking tot de zendende kerken Groningen en Zierikzee. Aan de ene kant leefde en leeft bij ons dankbaarheid voor de goede band die we de jaren door met beide gemeenten mochten hebben. Niet het minst mogen daarbij hun afgevaardigden in onze waardering delen. Aan de andere kant was de vraag opgekomen, of het wel juist was om van zendende kerken te blijven spreken in een situatie waarin namens het CIS in de persoon van drs. C.J. Rodenburg een PKN-predikant was uitgezonden. Omdat beide gemeenten door de generale synode tot zendende kerk waren benoemd, zou naar onze mening de generale synode een uitspraak moeten doen over hun status in de huidige situatie.

De generale synode legde deze zaak op de volgende wijze bij ons terug:

De synode besloot:

1. *deputaten op te dragen in overleg met de kerken van Groningen en Zierikzee tot een oplossing te komen ten aanzien van het nog langer fungeren als zendende kerken. Wat Groningen betreft zal drs. H.M. van der Vegt daarbij betrokken dienen te worden.*

Wij zijn in overleg getreden met de raden van beide kerken. Uitkomst daarvan is, dat Zierikzee de relevantie van haar status als zendende kerk niet meer ziet en in kan stemmen met een beëindiging daarvan.

Wat Groningen betreft ligt de zaak gecompliceerd. Voor het antwoord op onze vraag, hoe men aan zou kunnen tegen beëindiging van de status van zendende kerk, heeft de kerkenraad ook zelf steeds een koppeling gelegd met de positie van drs. H.M. van der Vegt. Hij woont in Hamburg, is beroepbaar predikant van onze kerken, en verricht intussen in Hamburg vrijwilligerswerk op het terrein van de relatie van kerk en Israël. Als deputaatschap hebben wij die koppeling steeds in die zin willen nuanceren, dat onze kerken geen officiële relatie meer hebben met drs. H.M. van der Vegt als *Israëlwerker*. Wel hebben wij in gevolge de opdracht van de synode en bovendien uit respect voor een oud-werker de kerkenraad van Groningen hulp aangeboden bij het verkrijgen van helderheid over zijn positie. In dat verband is een afvaardiging van ons deputaatschap aanwezig geweest bij een aantal gesprekken van de kerkenraad van Groningen met drs. H.M. van der Vegt.

De uitkomst daarvan is, dat de kerkenraad van Groningen een intentieverklaring heeft opgesteld, waarmee zijn betrokkenheid bij de activiteiten van drs. H.M. van der Vegt op het terrein van de relatie kerk en Israël wordt geïntensiveerd en geformaliseerd. Hoewel wij er waardering voor hebben, dat de kerk van Groningen op deze wijze invulling wil geven aan zijn verbondenheid met Israël en zijn oud-Israëlpredikant, hebben wij geen officiële verantwoordelijkheid voor het werk van ds. Van der Vegt. Wel heeft Groningen in het licht van de ontwikkelingen gevraagd een korte lijn te mogen houden naar het deputaatschap. Dit om in zijn vernieuwde relatie met drs. H.M. van der Vegt gebruik te kunnen maken van onze expertise en om ons eventueel te dienen met vruchten van het werk van drs. H.M. van der Vegt in Hamburg. Dit verzoek zouden wij graag positief willen honoreren. Het lijkt ons niet juist om daarvoor de status van zendende kerk te handhaven. Het lijkt ons beter deze te reserveren voor een situatie, waarin wij als Christelijke Gereformeerde Kerken weer een eigen Israëlpredikant zouden hebben. Wij zouden de generale synode willen voorstellen, de kerkenraad van Groningen, zolang de regeling met drs. Van der Vegt bestaat, toe te staan een waarnemer te zenden naar de vergaderingen van het deputaatschap kerk en Israël.

Wat het zendende kerk-zijn op zichzelf betreft lijkt het ons goed dat in een mogelijk toekomstige situatie waarin wij als Christelijke Gereformeerde Kerken weer een eigen Israëlpredikant zouden uitzenden, dan als zendende kerk wordt aangewezen een kerk waarmee de betreffende predikant al een bepaalde band heeft.

3. Vergaderingen

In de verslagperiode vergaderden we veertien maal: in 2004 op 10 juni, 22 september en 2 december; in 2005 op 28 en 29 januari, 6 april, 9 juni, 12 oktober, 14 december; in het jaar 2006 op 20 en 21 januari, 6 april, 14 juni, 12 oktober, 14 december; tot dusver in het jaar 2007 op 26 en 27 januari en op 4 april.

Ter voorbereiding van de deputatenvergadering wordt in de regel een moderamenvergadering gehouden, waar naast de leden van het moderamen en de adviseurs ook – indien gewenst of nodig – afgevaardigden van (een van) de zendende kerken aanwezig zijn. In de verslagperiode was daartoe eenmaal aanleiding.

Wanneer in bovenvermeld overzicht twee opeenvolgende dagen zijn vermeld, betreft het een zogenaamd 'bezinningsweekend'. Wij zijn dan bij elkaar van vrijdagmorgen tot zaterdag na de lunch. Naast een reguliere deputatenvergadering beleggen we dan ook twee dagdelen, die helemaal gewijd zijn aan studie en bezinning.

Op 28 en 29 januari 2005 maakten we kennis met drs. C.J. Rodenburg. Er werd gesproken over de leefomstandigheden voor hem en zijn gezin, het begin van zijn werkzaamheden in Jeruzalem, inburgering en taalstudie, de uitvoering van de taakomschrijving en de relatie met de Christelijke Gereformeerde Kerken. Vervolgens hebben we stilgestaan bij de theologische bezinning, die de jaren door binnen ons deputaatschap heeft plaatsgevonden en bij wat ons in de komende periode te doen zou staan.

Voorts kwam de communicatie met onze eigen kerken aan de orde. Dat in kerkelijk Nederland het enthousiasme is weggeëbd en de theologische discussie over kerk en Israël is verzand, meenden wij in onze eigen kerken weerspiegeld te zien. Het leek ons van belang ook nieuwe wegen te zoeken om

onze bezinningsarbeid in de kerken voor het voetlicht te brengen. Genoemd kan worden de ontwikkeling van een dvd met het oog op de catechese. Wij menen hierin op een toegankelijke wijze een visie op hoofdlijnen te hebben neergelegd. En omdat wel eens de vraag wordt gesteld: 'Welke lijn staan deputaten nu eigenlijk voor?', zijn wij voornemens de dvd bij dit rapport te voegen. Afhankelijk van de reacties vanuit de kerken overwegen deputaten ook een dvd te maken met het oog op gemeentevonden.

Op 20 en 21 januari 2006 hoorden wij een inleiding van mw. N. Mayer-Hirsch over het Joodse lezen van Psalm 22. TUA-student Jurrian Fahner sprak over Psalm 22, gelezen in de christelijke traditie. Van beide inleidingen is later een weergave opgenomen in *Vrede over Israël*. Voorts hebben wij ons deze dagen beziggehouden met de verantwoordelijkheden binnen het CIS, met name op het punt van de Israëlconsulent.

Op 26 en 27 januari 2007 bezonnen we ons opnieuw in het kader van 'Diefstal of erfenis'. Dr. E.P. Meijering legde ons uit, hoe in de oude kerk het Oude Testament gelezen werd en op welke wijze de relatie tot het Jodendom hierin een rol speelt. Dr. M. van Campen sprak over de uitleg van het Oude Testament in de Nadere Reformatie (met name bij Theodorus van der Groe).

4. Bezinning

In punt 4 van ons rapport aan de generale synode van 2004 hebben we een overzicht gegeven van onze bezinning op ons beleid. Uw goedkeuring hiervan gaf ons de moed en de ruimte daarmee verder te gaan. Omdat de generale synode ons geen concrete studieopdracht meegaf, meenden wij de vrijheid te kunnen nemen voor de komende drie jaar zelf een onderwerp te kiezen.

Als uitgangspunt daarvoor zijn we begonnen met het ordenen van de in punt 4.4. genoemde 'nota', waaruit u een bloemlezing ontving. Op onze eerste jaarlijkse bezinningsdag na 2004 hebben we in de veelheid van onderwerpen enige (rang)orde aangebracht om zo te komen tot het stellen van prioriteiten. De voorkeur werd gegeven aan het gaan bestuderen van de vraag: *Hoe beschouwen en lezen we het Oude Testament?* Dat is, niet ten onrechte, in de loop van de geschiedenis door de kerk gelezen als gericht op (de komst) van de beloofde Messias. Maar, en zo is dat ook in de loop van de geschiedenis gebleken, daarbij is 'Israël' wel eens uit het oog verloren. Zo werden bijv. de heilsprofetieën vaak uitgelegd als geheel of gedeeltelijk vervuld in de christelijke gemeente. Na de *sjoa* en de stichting van de staat Israël is daar verandering in gekomen. Deze verandering heeft ook een zekere verlegenheid met zich meegebracht: had de kerk het O.T. wel goed gelezen?

Van de vele vragen die in verband hiermee in onze voortgezette bezinning aan de orde kwamen noemen we u enkele in willekeurige volgorde:

1. Hoe lezen de Joden zelf hun *Tenach* en welke betekenis heeft dat voor de kerk?
2. Hoe komt in de evangeliën en de brieven van het N.T. het O.T. ter sprake? Op welke wijze en met welke bedoeling wordt het O.T. geciteerd?
3. Mogen we zeggen – en zo ja, op basis waarvan – dat het O.T. 'vol van en vervuld in Christus' is en wat is dan nog de 'waarde' van het O.T.?
4. Hoe gaat de kerk om met de beloften en profetieën die in eerste instantie aan Israël geadresseerd zijn en waarop berust de overtuiging dat die (ook) zijn overgegaan op de kerk?
5. Wat is de relatie, c.q. het onderscheid, tussen belofte en profetie? Mag binnen de beloften onderscheid worden gemaakt tussen 'centrum' en 'periferie', tussen 'aards' en 'geestelijk', en wat is het criterium daarvoor?
6. Is vanuit het O.T. te zeggen dat Israël een 'eeuwig recht' op het beloofde land heeft en dat Israël als staat mag rekenen op een eigen toekomst in dat land?

Bij de besprekingen daarover viel, wat kort geformuleerd, de uitdrukking: '*diefstal of erfenis*'. Het gaat dan over het spanningsveld van het Joodse en christelijke lezen van het Oude Testament. Wij zien als de diepste rijkdom van het O.T. dat het heenwijst naar Christus, maar dat zien de Joden vaak als diefstal. Aan de andere kant mogen wij beseffen, dat de Heere God de *Tenach* niet van Israël heeft afgenomen om deze aan de kerk te geven. Israël blijft de eerste ontvanger en wij mogen openstaan voor wat het als eerste 'lezer' ontvangen heeft.

Een eerste bespreking van deze materie heeft plaatsgevonden op onze bezinningsbijeenkomst in 2006: met inleidingen van christelijke en Joodse zijde hebben we ons verdiept in het lezen van Psalm 22. In '*Vrede over Israël*' (2006) zijn deze inleidingen gepubliceerd. Op onze bezinningsdag in 2007 kregen er wat inzicht in hoe 'patres' (kerkvaders) en enkele broeders uit de tijd van de Nadere Reformatie het O.T. lazen.

We ervaren het gekozen onderwerp als boeiend en breed. Gepoogd is iets van onze bezinning door te geven via de Schriftstudies in *Vrede over Israël*. We beseffen dat we met dit alles nog maar aan een begin staan en graag willen we dit voortzetten. Dat we daarbij gehinderd worden door gebrek aan tijd en menskracht is iets waarmee we misschien moeten leren leven ...

Het is een gelukkige bijkomstigheid dat dit onderwerp voor een deel samenvalt met de studieopdracht waarmee onze Israëlconsulent, drs. C.J. Rodenburg, zich heeft beziggehouden, nl: de Schriften lezen door Joodse ogen. Een deelresultaat daarvan – over de verzoening – is door hem ingeleid op een studiebijeenkomst van het CIS. Hij heeft daarover ook gepubliceerd in *Vrede over Israël* en in *De Wekker*.

Voor onze dienst aan Israël en de kerk achten we het van groot belang dat we in staat mogen zijn enige aspecten van dit onderwerp verder uit te diepen.

5. Het Centrum voor Israëlstudies (CIS)

5.1. Algemeen

In februari 2002 zijn het bestuur van de Gereformeerde Zendingsbond in de (toenmalige) Nederlandse Hervormde Kerk, het deputaatschap voor kerk en Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerken en het Instituut voor Gemeenteopbouw en Theologie van de Christelijke Hogeschool Ede een samenwerkingsverband aangegaan in een centrum voor Israëlstudies met als doelstelling: het stimuleren

en organiseren van bezinning en activiteiten op het terrein van de joods-christelijke ontmoeting. Zo is het Centrum voor Israëlstudies (CIS) ontstaan. In 2004 gaf uw synode ons definitieve goedkeuring voor de samenwerking daarin.

Een evaluatie over 'Drie jaar CIS', verschenen in het najaar van 2005, gewaagt van dankbaarheid voor deze periode: er was tussen de participanten sprake van een groeiende wederzijdse herkenning en steeds intensievere samenwerking. Mede dankzij de inzet van de (toenmalige) directeur (drs. M. van Campen), van het bestuur en van de deelnemers aan de diverse werkgroepen kon een begin worden gemaakt met de realisering van de voorgenomen doelstelling en kreeg het CIS enige bekendheid in het land en erkenning met name van de kant van de PKN. Tegelijk is gebleken dat de bekendheid van het CIS bij de achterban nog groter moet worden. Dat wordt vooral als noodzakelijk gezien tegen de achtergrond van de niet ongegronde vrees dat op het grondvlak – de plaatselijke gemeente – de interesse voor de vragen rond de relatie tussen kerk en Israël eerder af- dan toeneemt.

5.2. De organisatie

Om met het oog op de doelstelling het werk zo efficiënt mogelijk te kunnen doen, is een aantal werkgroepen ingesteld. In deze verslagperiode is voor deze groepen een werkregeling opgesteld, met als uitgangspunt: een relatieve verzelfstandiging – d.w.z.: de werkgroep kan binnen de door het bestuur goedgekeurde taakomschrijving en doelstelling min of meer zelfstandig werken; de directe lijn naar het bestuur is gewaarborgd omdat in elke werkgroep een bestuurslid zitting heeft. Verslagen van de werkgroepen worden aan het bestuur doorgegeven. Aan het einde van elk jaar worden deze verslagen samengevoegd tot een jaaroverzicht. Daaraan wordt toegevoegd een beleidsplan voor het volgende jaar.

Momenteel zijn de volgende werkgroepen actief:

5.2.1. Werkgroep Theologische Bezinning

Deze werkgroep, waarin uit onze kring momenteel drs. C.J. van den Boogert zitting heeft, heeft het genoegen mogen smaken in januari 2005 het boek 'Israël, volk, land en staat' te kunnen publiceren. Negenhonderd exemplaren zijn verzonden aan de predikanten van onze kerken en die welke behoren tot het achterland van de GZB. De recensies daarover waren positief. Tijdens een goed bezocht symposium n.a.v. dit boek hebben leden van deze werkgroep nader met de deelnemers, theologen uit diverse kerken, gediscussieerd. Opvallend was de vraag naar de relatie tussen belofte en profetie enerzijds en anderzijds de vervulling daarvan. Mede in verband met dit boek is nadien een studiemiddag gehouden over 'landbelofte en politiek' met als inleider drs. B. Belder, Europees parlamentslid voor SGP/CU.

In voorbereiding is een publicatie over de plaats van Israël in het boek *Handelingen*; deze zal in de loop van 2007 verschijnen.

Om praktische redenen is de *Werkgroep Publicaties* in 2006 in bovengenoemde werkgroep opgegaan.

5.2.2. Werkgroep Jeruzalempost

Deze werkgroep, waarin namens ons ds. H. Biesma en drs. C.J. van den Boogert meewerken, draagt zorg voor het algemene werkkader van de Israëlconsulent. Uit diens rapporten worden relevante zaken doorgegeven aan de diverse werkgroepen.

Een helder omschreven studieopdracht heeft vorm gekregen: 'De Schriften lezen door Joodse ogen'. Met betrekking tot het zich uitbreidende werk van de consulent worden telkens in overleg met hem prioriteiten gesteld.

Op dezelfde wijze geldt dit de voorbereiding van zijn werkbezoeken in elk voor- en najaar: data en onderwerpen voor spreekbeurten worden vastgelegd. Gezien de politieke situatie zal de consulent in 2007 het CIS en de kerken dienen met de resultaten van zijn studie over de relatie tussen Joden, Palestijnen en (Arabische) christenen.

5.2.3. Werkgroep Messiasbelijdende Joden

Deze werkgroep, vanuit onze kerken bemand door deputaat C. van der Spek en door ds. M.W. Vrijhof, is bezig de laatste hand te leggen aan een 'protocol' voor plaatselijke gemeenten in Nederland die contact willen zoeken met een gemeente van Messiasbelijdende Joden in Nederland en in Israël.

Voorts heeft deze werkgroep mogen bemiddelen tussen *Hadderech* (de vereniging van Jezus-als-Messiasbelijdende Joden in Nederland) en de bibliotheek van de CHE: in de nu gevormde afdeling van literatuur over Messiasbelijdende Joden is de bibliotheek van genoemde vereniging duidelijk herkenbaar opgenomen. Met de Israëlbibliotheek in Apeldoorn zal nader overleg gevoerd worden over ieders eigenheid.

5.2.4. Werkgroep Vorming en Toerusting

Deze werkgroep, uit onze kring en kerken gediend door ds. H. Biesma en br. B.T. Wallet, ziet zich als brede taak gesteld: het bevorderen van meer bewustwording van het belang van de relatie kerk en Israël. Ook de doelgroep is breed: plaatselijke kerken, predikanten, studenten en commissies. Vanuit het, eveneens brede, scala van onderwerpen en activiteiten doen we een enkele greep:

- het (mede)organiseren van studie(mid)dagen en symposia;
- het jaarlijks samenstellen en verzenden van een predikantenpakket (met o.a. een boekje van ds. C. den Boer over de Paasdatum);
- het aanbieden van een preekschets voor de Israëlzondag, met mogelijkheid tot voorbespreking;
- het uitgeven van een folder over het CIS;
- de aangeboden 'basiscursus' over het behoud en de toekomst van Israël (n.a.v. het slot van Rom. 11) – deze kon, gezien de (geringe) belangstelling alleen in de regio Rotterdam plaatsvinden;
- het mede organiseren van de werkbezoeken van de Israëlconsulent en het regelen van zijn spreekbeurten in diverse plaatsen.

Van groot belang was de studentenreis in oktober 2006, met inleiding op en workshops over het Looftentenfeest. De deelnemers waren bij en over die reis erg enthousiast. We hopen dat de eerder uitgestelde studiereis voor predikanten en theologisch geïnteresseerden, nu georganiseerd voor medio april 2007, evenzeer enthousiaste reacties op zal roepen.

Helaas kon, ondanks pogingen daartoe, nog niet een ieder passende datum worden gevonden voor een voortgezet overleg tussen afgevaardigden van de GZB, de Gereformeerde Gemeenten, de GKv en van ons deputaatschap. Op 21 maart jl. vond wel intern overleg plaats tussen de drie participanten in het CIS (CHE, GZB en deputaten kerk en Israël) om gezamenlijk terug en vooruit te kijken.

Ten slotte mag vermeld worden dat de eigen website (www.centrumvoorisraëlstudies.nl) steeds beter up-to-date wordt gebracht onder de kundige supervisie van deputaat ds. A. Brons.

5.2.5. *Het bestuur*

Het bestuur van het Centrum bestaat uit zes leden. Elk van de drie participanten benoemt twee gemandateerde vertegenwoordigers in het bestuur. De vertegenwoordigers treden op namens de participant en hebben binnen het door de participanten vastgestelde jaarbeleid vrijheid van handelen. Het bestuur van het Centrum draagt de eindverantwoordelijkheid, zowel voor inhoudelijke als voor organisatorische en financiële aspecten – aldus art. 3 van de samenwerkingsovereenkomst (februari 2002). Hoofdpunten voor het bestuur zijn: het vaststellen van een (jaarlijks) beleidsplan en werkplan, het bespreken van de jaarverslagen, het opstellen van de begrotingen (waartoe alle werkgroepen bijdragen leveren) – dit alles mede in het licht van een 'contourennota', waarin een ontwerp te vinden is van een meerjarenplan inzake beleid en financiën.

Gezien de eerder vermelde 'verzelfstandiging' van de werkgroepen is het bestuur meer en meer toegegroeid naar 'besturen op hoofdlijnen'. Om informatieachterstand (enigszins) te voorkomen neemt elk bestuurslid deel in een van de werkgroepen.

Onzerzijds zitten in het bestuur de brs. H. Biesma en C.J. van den Boogert. Het bevalt goed dat de vergaderingen van de zes bestuursleden worden voorgezeten door een onafhankelijke boventallige voorzitter, ds. N.M. Tramper.

In de al genoemde evaluatie wordt ook het volgende gesteld: *De mandatering en terugkoppeling naar de eigen partnerorganisatie vragen nog de nodige vingeroefeningen. Tot op heden blijkt het verbeteren van de integratie van de bloedgroepen een punt van voortdurende aandacht.*

5.2.6. *Onze plaats in het CIS*

Ook wij hebben er behoefte aan even de vinger bij dit punt te leggen. We willen niet verhelen dat het ons als deputaten enige tijd en moeite heeft gekost om aan de nieuwe situatie te wennen. Dat heeft niets te maken met gebrek aan onderling vertrouwen – dat vertrouwen is er altijd geweest – maar alles met het feit dat wij een van de drie partners in het CIS zijn. Dat is een totaal andere positie dan die wij voorheen hadden, toen wij als kerken zelf een werker naar Israël zonden.

Toen hadden wij alleen de volle verantwoordelijkheid, in goede samenwerking met de zendende kerk. Nu is er weliswaar naar onze kerken en de synode toe een eigen verantwoording met betrekking tot ons werk, maar binnen het kader van het CIS is er thans een gedeelde en gelede verantwoordelijkheid: samen met de twee participanten, en door middel van afgevaardigden met volmacht. Dat betekent ook dat de verantwoordelijkheid inzake de consulent vanuit de PKN nu verderweg ligt en ook een ander karakter heeft. Over zijn leer en leven ligt die bij de PKN en, binnen de participanten, in eerste instantie bij de GZB.

5.2.7. *De directeur*

Binnen het CIS is een belangrijke, zo niet: sleutel-, positie weggelegd voor de directeur. Hij is, als coördinator, stimulator, uitvoerder van besluiten en als 'gezicht naar buiten' min of meer de 'spil'.

In de eerste drie jaren van het CIS heeft drs. M. van Campen zich met verve en inzet van die taak gekweten, ondanks dat hij daarbij gehinderd werd door tijdgebrek, door studieverlof in verband met het gereedmaken van zijn proefschrift en door problemen van organisatorische aard; dat laatste hing ook samen met een niet-adequate structuur in administratief en financieel opzicht binnen de CHE. Met waardering en spijt hebben we moeten bewilligen in zijn verzoek om per eind 2005 van zijn taken ontheven te worden. Ook op deze plek willen we onze waardering uitspreken voor alles wat hij heeft gedaan als initiator van het CIS.

Inmiddels bleek het, ook begrotingstechnisch, mogelijk te zijn over te gaan tot het aanstellen van een bureauassistente met voornamelijk een administratieve taak; zij dient het CIS op twee ochtenden per week.

Met voortvarendheid en ook als blijk van zich snel ingewerkt te hebben heeft de nieuwe directeur een activiteitenplan met speerpunten op de bestuurstafel gelegd.

Daarin wordt, wat het werk van het CIS en van de Israëlconsulent betreft, gewezen op de noodzaak dit en hem meer bekendheid in ons land en in de kerken te geven. Geëigende middelen daartoe zijn: de werkbezoeken met spreekbeurten en symposia en artikelen, te schrijven voor Vrede over Israël, De Wekker, De Waarheidsvriend en Alle Volken. Tot nu toe is gebleken dat de consulent gemakkelijker toegang krijgt tot de bladen in onze kring dan elders.

Wat de contacten met de Israëlconsulent en de begeleiding van zijn studie betreft: vrij kort na zijn aanstelling heeft de nieuwe directeur een kennismakings- en werkbezoek in Jeruzalem gebracht; over en weer leidde dat tot een goede band, wat weer vruchtbaar kan zijn voor de voortgang van het werk, o.a. ook in het behulpzaam zijn bij het maken van gerichte keuzes in studie en contacten in Israël. Daarnaast is pastorale begeleiding van een werker in eenzaamheid en van diens gezin een absolute noodzaak.

Theologisch moet de plaats en de taak van het CIS steviger en helderder worden. In dat opzicht blijft voortgaande bezinning van belang, vanuit actuele situaties, in gebondenheid aan Schrift en confessie.

Omdat in de samenwerkingsovereenkomst ook gesteld is dat het voor het CIS van groot belang is dat het komt tot een werkelijke ontmoeting met Israël – een ontmoeting met Messiasbelijdende, religieuze en seculiere Joden – moet de werkgroep Messiasbelijdende Joden ervoor zorgen dat dit binnenkort concretere vormen kan krijgen.

Cursussen moeten meer dan tot nu toe 'in de markt' worden gebracht. Inventarisatie van wat we kunnen aanbieden zal de eerste stap zijn; de volgende de bekendmaking daarvan. Hoopgevat is dat de classis Gorinchem aan het CIS verzocht heeft enkele cursuavonden te verzorgen. Dit is februari 2007 gebeurd.

5.2.8. De CHE en het CIS

Er is enige zorg over de betrokkenheid van de CHE bij het CIS. Tot het midden van 2006 verliep de administratieve en financiële afhandeling zeer traag. De aanvankelijk toegezegde garantiestelling van een kostenloze werkplek voor de directeur en van idem ruimte voor vergaderingen en symposia staat onder enige spanning. Niet omdat de CHE onwillig is maar omdat de betrokkenheid niet voldoende onderwijsmatig geborgd is: als kennisinstelling moet de CHE ook aan overheidsvoorwaarden i.v.m. de subsidie voldoen. Daarom heeft de CHE te kennen gegeven het op prijs te stellen als het CIS financieel op eigen benen kan staan, dus eigenlijk op zoek moet naar sponsors. Het is ook de vraag of de toegezegde jaarlijkse bijdrage over twee jaar na nu nog zal worden gegeven.

Anderzijds biedt het feit dat de directeur enige lesgevende taken heeft binnen het CHE-pakket over Israël en het Jodendom ook de mogelijkheid tot meer bekendheid van het CIS bij de studenten. Dat hij, samenhangend met deze functie, ook gevraagd is voorlopig de lessen Judaïca in Apeldoorn voort te zetten, stemt ons dankbaar.

5.3. De Israëlconsulent

Drs. C.J. Rodenburg, op 5 oktober 2003 in de (N.H.) Nieuwe Kerk te Utrecht bevestigd als predikant voor buitengewone werkzaamheden, is met zijn vrouw en (toen) drie kinderen, in december van dat jaar naar Jeruzalem gegaan om werkzaam te zijn in 'de dienst van de verzoening'.

Bij zijn uitzending is (voorlopig) een tijd van zes jaar afgesproken met een tussentijdse tweejaarlijkse evaluatie. Dat betekent dat hij nu op de helft van de tijd zit. Na die tijd zal van beide kanten bekeken worden of contractverlenging en werkvoortzetting mogelijk en gewenst zijn. Uiteraard was de eerste periode voornamelijk een tijd van wennen (ook voor de kinderen!) en inwerken. Daarbij is vooral veel tijd gaan zitten in de taalstudie en in het leggen van contacten; met dat laatste is hij voortreffelijk geholpen door onze oud-Israël-predikant C.J. van den Boogert.

Voor een globale taakomschrijving mogen we wel verwijzen naar bijlage C bij ons rapport aan uw synode in 2004.

Snel heeft br. Rodenburg zich de taal eigen gemaakt, daarbij geholpen door het ingeschreven zijn aan de Hebreeuwse Universiteit en zijn deelnemen aan diverse cursussen aan Joodse instituten.

In de afgelopen periode heeft zich met betrekking tot zijn taakuitvoering enige stabilisatie voorgedaan.

- De studieopdracht 'Schriftlezen met Joodse ogen' heeft de eerste fase nagenoeg achter de rug en zal in het voorjaar van 2007 tot een afronding komen door middel van een brochure over 'de verzoening'. Voorpublicatie van een deel daarvan heeft u in o.a. De Weeker kunnen lezen. Ook in zijn preekbeurten in plaatselijke gemeenten binnen de PKN en op een studiemiddag in Ede heeft hij dit onderwerp behandeld. Na afronding van dit project zal een keuze moeten worden gemaakt uit mogelijke vervolghema's.
- Werkbezoeken in ons land doet hij tweemaal per jaar, in het voor- en najaar, van ongeveer tien dagen. Via de Werkgroep Vorming en Toerusting en via de kerkelijke pers wordt daaraan bekendheid gegeven, zodat plaatselijke gemeenten of instellingen hem een avond kunnen ontvangen. Het heeft hem bijzonder goed gedaan dat bij zijn laatste werkbezoek in één van onze kerken ook de catechisanten aanwezig waren!
- Bij de voorbereiding van seminars – zo bijvoorbeeld bij de studentenreis in oktober 2006 en theologenreis in april 2007 – behoort het leggen van contacten met sprekers en het 'inspecteren' van diverse te bezoeken locaties.
- Groot is ook zijn participatie in diverse dialooggroepen. In die, meestal wat kleine, kringen is het mogelijk persoonlijke contacten te leggen en daardoor weer ingang te krijgen bij andere groepen of instanties.
- Daarnaast zijn er maandelijks gespreksavonden met christenen in Israël en Bijbelstudieavonden met vrijwilligers in Jemima.
- Kerkdiensten worden niet elke zondag belegd, maar wel rond de christelijke feestdagen en de Israëlzondag. Soms, als het tijdig wordt aangemeld, kunnen ook kerkdiensten worden gehouden met en voor groepen christenen die het land bezoeken.
- Nagegaan wordt of het mogelijk is contact te leggen tussen een gemeente in Nederland en een Messiaanse gemeente in Israël. Ook heeft drs. Rodenburg het verzoek gekregen de mogelijkheid van een uitwisseling tussen twee middelbare scholen te onderzoeken.
- Helemaal nieuw is de vraag of, in samenwerking met anderen, een diaconaal project kan worden gestart. Als daaraan een CHE-student als stagiaire dienstbaar kan zijn, zou dit ook de band met de CHE kunnen verstevigen.

Bij het CIS-bestuur, in de werkgroepen, in de kring van onze deputaten en van de GZB bestaat grote waardering voor de manier waarop br. Rodenburg zich een plaats in Jeruzalem heeft mogen verwerven en voor het werk dat hij daar mag en kan doen. In de werkverslagen en in de nieuwsbrieven wordt daar per kwartaal een gedetailleerd overzicht van gegeven. Graag willen we u doorgeven wat hij aan het slot van zijn jaarplan 2007 schrijft: 'De aandachtsgebieden en activiteiten blijven uiteenlopend in allerlei opzichten. Zo liggen ze deels vast en zijn ze deels onzeker, liggen ze ten dele in mijn macht en ten dele daarbuiten. Dat brengt zonder meer weer zijn eigen dynamiek en spanning met zich mee in het komende jaar. Maar daarbij is het voornaamste dat we afhankelijk zijn van Zijn zegen en dat ons bidden daarom niet zal ophouden.' Die wens willen we ook graag bij u als synode neerleggen.

6. Vrede over Israël

6.1. Jaargang 51

Van ons blad Vrede over Israël wordt dit jaar (2007) de 51ste jaargang uitgegeven. In het jubileumnummer ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan (Jaargang 50, nr. 4) wordt verteld dat we eigenlijk al aan de uitgave van jaargang 53 toe zouden zijn. We kregen namelijk in 1954 aanvankelijk een plek toegevoegd in het zendingsblad 'Uw Koninkrijk Kome'. Nadat we vanaf oktober 1955 zelfstandig mochten verschijnen werd er echter tweemaal een jaargang 15 uitgegeven. Dit verklaart de foutieve telling. We mogen als deputaten dus al meer dan vijftig jaar onze kerken via dit blad informeren over allerlei aspecten van de relatie van de kerk c.q. van onze kerken met Israël. Dit stemt ons dankbaar, want het is een belangrijk en onmisbaar onderdeel van ons werk.

6.2. Verspreiding

Vrede over Israël verschijnt vijf keer per jaar. De oplage bedraagt ongeveer 32.000 exemplaren. Het wordt toegezonden aan bijna alle adressen uit het centrale adressenbestand (een klein aantal gemeenten stelt geen prijs op toezending van ons blad aan hun leden). De verzending geschiedt in combinatie met het blad Doorgeven. Deze gezamenlijke toezending levert een aanzienlijke besparing op.

Sinds de samenwerking van deputaten met de Gereformeerde Zendingbond en de Christelijke Hogeschool Ede, in het CIS, neemt de belangstelling van lezers uit de kring van met name de Gereformeerde Bond binnen de PKN sterk toe. Dit heeft er toe geleid dat overwogen wordt om aan lezers van buiten onze kerken het blad tegen een vaste abonnementsprijs aan te bieden.

Een keer per jaar wordt aan alle lezers een acceptgiro toegezonden en wordt gevraagd om een bijdrage voor ons blad of om het abonnement te betalen. De opbrengst vanuit het verzoek om per acceptgiro een bijdrage te geven is verblijdend hoog.

Op de inhoud en over de vormgeving van ons blad ontvangen we regelmatig positieve reacties. Ook in de financiële bijdrage komt onze inziens deze waardering tot uiting.

6.3. Inhoud

Elk nummer begint met een Schriftstudie. Daarmee geven we aan dat we juist in de relatie van de kerk tot Israël ons door de Heilige Schrift willen laten leiden.

In de artikelen van jaargang 49 stonden de Joodse feesten centraal, van de sabbat tot het Loofhuttenfeest, terwijl in de vijftigste jaargang vooral aandacht werd geschonken aan de manier waarop in synagoge en kerk met het Oude Testament werd en wordt omgegaan.

Omdat onze kerken geworteld zijn in de Reformatie werd in een drietal artikelen ook Calvijns visie op Israël aan de orde gesteld.

In een drietal artikelen werden we geïnformeerd over 'de talen van Israël'. De Messiasbelijdende Joden werden geportretteerd in artikelen over *Hadderech*, de Sabbat en de viering van *Pesach*.

Regelmatig wordt in de rubriek 'Van de voorzitter' informatie over het werk van ons deputaatschap gegeven. Nu vanuit het CIS drs. C.J. Rodenburg zijn werk in Jeruzalem verricht, treft u met vaste regelmaat de rubriek 'Vanuit Jeruzalem' aan. Daarin houdt de 'Israëlconsulent' ons op de hoogte van ontwikkelingen in Israël en van zijn werkzaamheden aldaar. De meeste artikelen van zijn hand dragen een meer inhoudelijk theologisch karakter.

Over de werkzaamheden van het CIS werden we door de voormalige directeur, dr. M. van Campen, op de hoogte gesteld. De nieuwe directeur, drs. M.C. Mulder werd in een interview voorgesteld. Door andere bij het CIS betrokken personen die niet tot de CGK behoren, zal op gezette tijden een Schriftstudie of een artikel verzorgd worden, zoals dat al gebeurde door o.a. dr. J. Hoek en dr.ir. L. Meijer.

Ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van Vrede over Israël werd het vierde nummer van deze jaargang als een dubbelnummer uitgegeven.

In het maartnummer van 2005 werd in een 'In memoriam' de eerste door onze kerken uitgezonden Israëlpredikant, prof.dr. M. Boertien herdacht. In hetzelfde nummer werd tevens uitgebreid stilgestaan bij het overlijden van oud-deputaat G.J. Ornstein, die van Joodse afkomst was.

6.4. Redactie

In de redactie van Vrede over Israël hebben zitting drs. C.J. van den Boogert, ds. A. Brons en ds. H.D. Rietveld. De eindredactie is in handen van drs. C.J. van den Boogert.

7. De website: www.kerkenisraël.nl

Op onze website www.kerkenisraël.nl hebben wij veel informatie beschikbaar voor geïnteresseerden. Er komt nog steeds meer bij. Het gaat dan met name om informatie over:

- het deputaatschap kerk en Israël en de diverse activiteiten daarvan;
- de Israëlconsulent, drs. C.J. Rodenburg (er zijn o.a. diverse columns van zijn hand);
- het Jodendom, met name over Joodse voorwerpen, de feesten, de kalender en de tora-lezingen.
- ons blad Vrede over Israël (alle artikelen vanaf 1997 - inmiddels meer dan 300 - zijn op de website vinden, evt. met behulp van de indexen).

Per dag komen er nu (eind 2006, begin 2007) gemiddeld zo'n 500 bezoekers. Zij bezoeken dan samen zo'n 1500 pagina's. In de vakantietijd is dat iets minder. Rond de Joodse feestdagen is het vaak wat meer; met name de informatie over het feest dat dan gevierd wordt, wordt dan vaker bekeken. Een groot aantal van deze bezoeken is te danken aan de zgn. 'zoekmachines'. Via de website komen ook allerlei reacties en vragen binnen.

Ds. A. Brons verzorgt de website van ons deputaatschap.

8. Contacten binnenland

8.1. OJEC

8.1.1. Bestuur

Geruime tijd waren er problemen rond de vervulling van vacatures in het dagelijks bestuur. In februari 2004 trad een interim dagelijks bestuur aan dat de continuïteit moest waarborgen en een voorstel moest uitwerken voor de toekomstige doelstellingen en structuur van het OJEC.

Na niet al te lange tijd kon het dagelijks bestuur aantreden, bestaande uit H.J. van Ogtrop (RK), voorzitter, J. Moëd (NIK), secretaris en penningmeester, en I. den Hartog (PKN), coördinator activiteiten. Begin 2007 is het voorzitterschap overgedragen aan H.M.J. Jansen o.f.m. (RK).

In het algemeen bestuur wordt ons deputaatschap vertegenwoordigd door ds. J. Groenleer.

8.1.2. Bureau

Het bureau van het OJEC is momenteel ondergebracht in het gebouw van de B. Folkertsma Stichting voor Talmudica in Hilversum. Bureausecretaris is T. de Lange.

8.1.3. Activiteiten

Lange tijd hebben verschillende activiteiten stil gelegen. Dit werd mede veroorzaakt door de hierboven genoemde problemen rond de vervulling van vacatures. Ook de vergaderfrequentie is daardoor drastisch

verminderd. Wel werden plaatselijke activiteiten georganiseerd zoals leerhuizen en lezingen. Ook verscheen in oktober 2005 het eerste nummer van de hernieuwde OJEC Periodiek.

In 2006 bestond het OJEC 25 jaar. Op 28 november is dat feestelijk gevierd in het Joods Cultureel Centrum te Amsterdam. Daar werd een studiesymposium gehouden rond het boek 'Leven met een verschil. Menswaardige verscheidenheid in een tijd van botsende culturen', van de Britse opperrabbin Jonathan Sacks. Dit boek werd plenair ingeleid door de vertaler, dr. P. van Veldhuizen en door de liberale rabbijn Ruben Bar Ephraim. Daarna zijn er workshops gehouden over verschillende thema's uit dit boek. 's Middags is er onder meer een terugblik geweest over 25 jaar OJEC en werd de vraag gesteld: 'Hoe nu verder?'

De belangstelling van zowel Joodse als christelijke zijde was goed.

Tijdens dit symposium is van verschillende kanten de wens uitgesproken dat het OJEC doorgaat om de vertrouwensrelatie tussen Joden en christenen in stand te houden en te bevorderen. Tevens werd benadrukt dat het nodig is om blijvend werk te maken van het over en weer inzicht verschaffen in wat de verschillende partners beweegt. Daarbij hoeven de verschillen niet verzwegen te worden ter wille van de lieve vrede. Een van de sprekers bepleitte nadrukkelijk het aan de orde stellen van de persoon van Jezus. In het verleden is misschien meer gezocht naar wat ons gemeenschappelijk verbindt dan naar de verschillen die er zijn. Dit gebeurde om het vertrouwen over en weer te winnen en niet onnodige blokkades op te werpen. Is de tijd nu niet rijp, zo werd gesteld, om elkaar nog meer dan voorheen als volwassen partners tegemoet te treden en expliciet ook de verschillen onder ogen te zien?

Het OJEC is lid van de ICCJ (*International Council of Christians and Jews*). Conferenties van deze overkoepelende organisatie werden gehouden te Aken (2004) met als thema: *Changing Borders*, en Chicago (2005), waar het thema was: *Healing the World – Working Together. Religion in a Global Society*.

8.1.4. Toekomst

Het OJEC is in 1981 opgericht om een platform te zijn waarop Joden en christenen elkaar ontmoeten om te komen tot wederzijds begrip en om te bevorderen dat in de samenleving vooroordelen t.a.v. elkaar worden weggenomen. Uitdrukkelijk is bepaald dat een en ander geschiedt zonder enig oogmerk van zending.

Tegen de achtergrond van wat er in het verleden had plaatsgevonden, was dit een unieke gebeurtenis. De gedachte die erachter zat was deze, dat de catastrofe die had plaatsgevonden nooit meer mocht gebeuren. De kerken waren in verlegenheid over het gebeurde en grepen deze mogelijkheid van wederzijdse ontmoeting met beide handen aan. De eerste jaren vroegen veel inspanning om elkaars vertrouwen te winnen, een moeizaam proces waarvan je af en toe nog wel eens wat tegenkomt.

Reeds eind 1994 werd besloten tot bezinning op de vraag hoe het OJEC zich verder zou moeten ontwikkelen. Daarbij kwam een spanningsveld aan het licht. Is het OJEC alleen maar een orgaan waar praktische zaken geregeld worden m.b.t. de relatie van Joden en christenen? Of mogen er ook meer inhoudelijke theologische discussies plaatsvinden?

Een andere vraag, die al wat langer leefde, werd na 11 september 2001 steeds sterker: moeten de moslims ook niet aanschuiven, zodat i.p.v. de dialoog de dialoog kan plaatsvinden? Binnen het OJEC wordt over deze vraag verschillend gedacht. Voor sommigen zou het OJEC mogen opgaan in een OJCM. Anderen vinden de relatie kerk en Israël toch van zo'n unieke orde, dat ze het OJEC ook echt OJEC willen laten en de dialoog op een andere wijze willen voeren.

Momenteel zijn er geen aanwijzingen dat het OJEC van werkwijze en structuur zal veranderen. Het blijft een overlegorgaan van Joden en christenen. Daarbij zouden ook thema's aan de orde kunnen komen die betrekking hebben op waarden en normen die binnen het Jodendom en christendom van belang worden geacht. De vraag welke betekenissen deze hebben in een gesecculariseerde samenleving die tegelijk multireligieuze trekken vertoont, dient daarbij aan de orde te komen. Het OJEC zal alert blijven op antisemitische tendensen in de samenleving.

8.1.5. Onze relatie met het OJEC

Het OJEC is een van de weinige plekken in Nederland waar Joden en christenen elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek zijn. Er zijn perioden dat het – in onze ogen – echte gesprek opbloeit. Daarnaast vindt over en weer informatieoverdracht plaats, waarbij niet alleen kerkelijke, maar ook maatschappelijke aangelegenheden aan de orde zijn, die betrekking hebben op de relatie kerk en Israël.

Omdat we in het OJEC zijn vertegenwoordigd, zijn we voor de deelnemende Joodse gesprekspartners geen onbekende.

De inbreng van onze kant is gering. Gelet op de hoeveelheid aan instanties die deelnemen, zijn wij maar een heel kleine partner in het gesprek. Zoals er 'een ander joods geluid' is, zo is er van onze kant af en toe ook wel eens 'een ander christelijk geluid' te horen waarnaar geluisterd wordt. Resultaten zijn in dit geval niet te meten. Bovendien geldt ook hier dat het doel van deze organisatie in het oog gehouden moet worden.

Nog steeds willen we in alle openheid de ander ontmoeten. Tegelijk zijn we in het gesprek met Israël niet neutraal. Als kerk belijden we Christus als onze Heere en Heiland. In die spanning van openheid enerzijds en overtuiging anderzijds willen we staan. In die gezindheid nemen we ook onze plaats binnen het OJEC in en willen we dat ook in de toekomst doen.

8.2. Nes Ammim

Nes Ammim ('banier der volken', Jes. 11:10) is een christelijke nederzetting (een *mosjav*) in het noorden van Israël. Het is opgericht in 1960, om op een eigen manier present te zijn in en solidair met Israël. In het begin waren het vooral de rozenkassen en naderhand ook de avocadoteelt, waar Nes Ammim economisch op dreef. Inmiddels is daaraan een einde gekomen. NA heeft nu een *guesthouse* (met *kosjere* keuken) waar veel Joodse gasten gebruik van maken. Een bijzondere activiteit is, dat men als 'centrum voor ontmoeting en gesprek', en als in zekere zin 'neutrale en veilige plaats' ruimte wil bieden aan groepen Joodse en Palestijnse Israëli's.

In het begin van de verslagperiode kwam NA wat uit het dal: er kwamen weer wat meer vrijwilligers en ook in economisch opzicht was er enige vooruitgang.

In de zomer van 2006 was daar ineens de oorlog met Libanon. NA, dat in het hoge noorden van Israël

ligt (nog een eindje ten noord-oosten van Akko), kreeg daar heel direct mee te maken. Tijdens de oorlog moest veel tijd in de schuilkelder doorgebracht worden. Na het plotselinge einde van de oorlog begon het 'normale' leven weer – maar de confrontatie met kwetsbaarheid, onzekerheid en verwarring trekt wel z'n sporen.

Bij Nes Ammim zijn wij als deputaten met name betrokken via de CCK-NA, de Contactcommissie Kerken en Nes Ammim. De CCK-NA bestaat uit 6 leden: vier vanuit de PKN en twee vanuit de CGK. (de brs. C.J. van den Boogert en A. Brons). Deze commissie heeft drie taken:

1. het onderhouden van de relatie met de kerken;
2. ondersteuning van het pastoraat en het kerkelijk leven in NA;
3. mee vorm en inhoud geven aan de doelstelling van NA.

De commissie heeft ten aanzien van Nes Ammim geen bestuurlijke of financiële verantwoordelijkheid.

Sinds 2000 is er geen vaste pastor meer in NA. Er gaan nu steeds predikanten (echtparen) voor een korte periode naar NA. De meesten van hen deden dat meerdere keren. In de vergaderingen van de CCK-NA doen zij verslag van hun bevindingen. Van tijd tot tijd gaat ook de Israëlconsulent van het Centrum voor Israëlstudies, drs. C.J. Rodenburg, in de diensten voor.

Het is de bedoeling dat in september 2007 dr. S. Schoon – die van 1974 tot 1980 als vaste pastor in Nes Ammim werkte – voor een wat langere periode (minstens negen maanden) naar NA zal gaan.

8.3. ICI

Het ICI (= Interkerkelijk Contact Israël) is in zoverre uniek te noemen dat daarin, naast diverse kerken, ook *Hadderech* – de Vereniging van Jezus als Messiasbelijdende Joden – is vertegenwoordigd en daarin ook duidelijk haar stem laat horen vanuit het geloof dat Gods beloften aan Israël nog steeds geldig zijn.

Lang niet alle kerken en/of gemeenschappen die bij de oprichting in februari 1944 betrokken waren, zijn nog actief betrokken bij het ICI: van de inbreng van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit en van de Evangelisch-Lutherse Kerk is al jaren geen sprake meer. Op de vergaderingen – twee per jaar – zijn in de regel leden aanwezig uit de PKN, uit de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten, uit de Unie van Baptistengemeenten, uit de Rooms Katholieke Kerk en uit onze kerken.

In goede harmonie wordt met elkaar gesproken en gewerkt, al hebben we het gevoel dat het ICI wat in de marge werkt. Ook in deze kleine kring wreekt zich het gebrek aan tijd en menskracht. Toch zouden we deze ontmoetingen niet graag willen missen, al was het alleen al om de aanwezigheid en inbreng van *Hadderech*. Mede op instigatie van deze Vereniging zal, naast de reguliere voorjaarsvergadering in 2007, een extra studiebijeenkomst worden belegd om met elkaar door te spreken over de 'landbelofte'.

Voorts zijn er in deze verslagperiode wat contacten ontstaan met COME (= *Communication Middle East*) in verband met door deze stichting georganiseerde seminars (wat oorspronkelijk ook een werk van het ICI was) en met het CIS. Het ICI beschikt over ruime liquide middelen die o.a. kunnen worden besteed als financiële bijdrage aan seminars; zo heeft de vermelde Loofhuttenstudentenreis daarvan profijt gehad. Ook wordt een al jaren bestaand contact met dr. G. Willems in België onderhouden. Eens per twee jaar worden zijn verslagen besproken; het is goed op de hoogte te worden gehouden van de ontwikkelingen bij onze Zuiderburen in de zaak van de relatie kerk en Israël.

Ten slotte zal er in de loop van dit jaar een wijziging in het moderamen moeten plaatsvinden, nu de secretaris, deken F.H.J. Zwarts, heeft aangegeven zijn taak te moeten beëindigen.

9. Seminars

Deputaten lieten zich op 29 maart 2005 tijdens een rondwandeling voorlichten over het eens zo rijke leven van joods-Amsterdam. Een Joodse gids onthulde ons op boeiende wijze de geheimen van de grotendeels verdwenen buurt. De rondleiding werd besloten met een bezoek aan de schitterende Portugees-Joodse synagoge aan het Jonas Daniël Meijerplein.

In het kader van zijn doelstelling 'de bezinning op de joods-christelijke ontmoeting te bevorderen', organiseerde het Centrum voor Israëlstudies (CIS) in 2006 een studiereis naar Israël voor theologen en theologisch geïnteresseerden. Het thema luidde 'Tussen twee bergen' – waarmee bedoeld werd op de Sinaï en de Berg van de Zaligsprekingen. De opzet was: d.m.v. lezingen en ontmoetingen vragen aan de orde te stellen als hoe Joden en christenen de Tien Woorden lezen en hoe de verhouding is van de Tien Woorden tot de Bergrede. Vanwege het te geringe aantal deelnemers moest de reis worden geannuleerd.

Van 10 tot 20 april 2007 organiseerde het CIS opnieuw een seminar in Israël, onder hetzelfde thema.

10. Financiën

10.1. Algemeen

De financiële gegevens (begroting van baten en lasten, balans, specificaties bij de begroting van baten en lasten en de berekening van de minimumbijdrage) zijn als bijlage C aan dit rapport toegevoegd.

De begroting van baten en lasten bevat geen baten en lasten van nieuw werk.

10.2. Toelichting op de staat van baten en lasten en de bijbehorende specificaties

10.2.1. Bijdrage C.I.S. (inclusief Jeruzalempost)

Dit betreft het aandeel van deputaten kerk en Israël in:

- a. de organisatiekosten van het CIS, voornamelijk bestaande uit personele kosten;
- b. de kosten van de Israëlconsulent die is aangesteld door het CIS.

ad a.

Deze kostenpost was de afgelopen jaren hoger dan begroot. Dit heeft te maken met de grotere managementinspanning die nodig was in verband met het vele werk dat kon worden verricht.

ad b.

De werkelijke kosten over de afgelopen jaren waren lager dan begroot. De thans begrote kosten voor de jaren 2008 tot en met 2010 zijn gebaseerd op de begroting van het CIS over het jaar 2007.

Het totaal van ons aandeel in de kosten van het CIS – organisatiekosten en kosten van de Israëlconsulent gezamenlijk – bleef overigens binnen de perken van de begroting.

Voor de toekomstige jaren voorzien wij een meer dan trendmatige kostentoename doordat zich een

afnemende financiële deelname aftekent van participant CHE.

10.2.2. Voorlichting

10.2.2.1. Exploitatie Vrede over Israël (VOI)

In ons rapport aan de generale synode van 2004 werd een evaluatie aangekondigd van het oorzakelijk verband tussen de hoogte van de ontvangen bijdragen voor VOI en de afzonderlijke verzending van de acceptgiro. Uit de evaluatie werd geconcludeerd tot voortzetting van afzonderlijke verzending. Aldus is vervolgens ook gehandeld.

Het totaalbedrag van de ontvangen bijdragen blijft enigszins teruglopen. Deze achteruitgang is te wijten aan het afnemende aantal bijdragen. Dit vinden wij een zorgelijke ontwikkeling.

Gezien de in CIS-verband gebleken belangstelling voor VOI buiten onze kerken overwegen wij thans een betaald abonnement op VOI mogelijk te maken voor niet-leden van onze kerken.

Naast het belang dat wij hechten aan het breder verspreiden van de inhoud van VOI kan dit ook leiden tot een verbetering van de financiële basis.

Wat betreft de kostenontwikkeling is van belang te melden dat in samenwerking met Doorgeven een nieuw contract met de drukker kon worden gesloten ingaande 2007, waarbij bij gelijkblijvende kwaliteit een aanzienlijke kostenreductie kon worden bereikt. Het effect daarvan is in de begroting te zien bij de druk- en portokosten.

10.2.2.2. Kosten vorming en toerusting

In ons rapport aan de generale synode 2004 schreven wij onder andere: 'Om jongeren bij het Israëlwerk te betrekken, overwegen we geschikt materiaal te (laten) maken voor zondagscholen en clubs, alsmede bijv. een lesbrieft voor de catechese.'

De over 2006 gerapporteerde kosten van vorming en toerusting staan in dit verband en betreffen het maken van een dvd voor de catechese.

De in 2007 verwachte kosten betreffen de vermenigvuldiging en verzending van genoemde dvd alsmede de kosten van een door het CIS uit te brengen publicatie die wij aan alle predikanten van de CGK ter beschikking willen stellen.

Indien de dvd voor de catechese een goede ontvangst krijgt denken wij vervolgens ook aan het maken van een dvd voor voorlichting voor gemeenteleden in het algemeen. Daarvoor is een bedrag opgenomen in de begroting voor het jaar 2009.

10.2.3. Overige kosten

10.2.3.1. Seminars en conferenties

Deze post betreft onze jaarlijkse tweedaagse bezinningsconferentie en ons tweejaarlijkse Israëlseminar.

10.2.4. Toelichting op de berekening van de minimumbijdrage en de begrote bijdrage

Onze berekening van de minimumbijdrage komt uit op € 0,75.

Wij hebben daarbij als norm voor het eigen vermogen gerekend de voor het jaar 2007 geraamde organisatiekosten plus de kosten van Vrede over Israël. Dit in afwijking van voorgaande perioden waarin wij alleen rekening hielden met de organisatiekosten. Wij achten het echter juist ook de kosten van Vrede over Israël in de berekening te betrekken. De reden daarvan is, dat pas in het vierde kwartaal van ieder jaar *vrijwillige* bijdragen in de kosten van VOI ontvangen worden. Voordien hebben wij de kosten voor vier van de vijf nummers van VOI reeds moeten 'voorschieten'.

Zouden wij de kosten van VOI niet meerekenen in de norm voor het eigen vermogen, dan komt de berekende minimumbijdrage uit op € 0,49.

Wij menen dat het niet gewenst is de minimumbijdrage tot een dergelijk laag niveau te laten dalen. Dit in verband met de volgende overwegingen:

- De bijdrage van de kerken heeft ook een symbolische waarde. Het bedrag per lid per jaar dient niet zo gering te worden dat het werk van deputaten kerk en Israël in het geheel van de omslagen als verwaarloosbaar zou kunnen worden opgevat.
- Een vooruitblik op de begroting voor 2011 e.v. levert het beeld op dat ingaande 2011 een forse verhoging van de bijdrage zou moeten worden gevraagd. Bij gelijkblijvend ledental leidt het bedrag van de begrote organisatiekosten voor 2010 (dus zonder de kosten van VOI) namelijk al tot een bijdrage van € 1,40 per lid per jaar. Dit bedrag per lid zou dan alleen kunnen worden gematigd bij extra inkomsten of extra kostenbesparingen van betekenis in de periode 2008-2010. De verlaging die mogelijk was voor de bijdrage in de periode 2005-2007 (van € 1,00 tot € 0,75) was het gevolg van dergelijke omstandigheden in de periode die daaraan voorafging. Het is echter bijzonder speculatief, en daarom naar onze mening niet verantwoord, om er voor de toekomst van uit te gaan dat dergelijke gunstige omstandigheden zich weer zullen voordoen.
- Bovendien is het naar onze mening ongewenst de bijdrage van periode tot periode sterk op en neer te laten gaan. Een demping van deze beweging kan worden bereikt door een sterke daling van de bijdrage ingaande 2008 te vermijden.

Op basis van de hiervoor vermelde overwegingen zijn wij van mening dat het verstandig is de bijdrage ingaande 2008 te handhaven op het niveau van € 0,75 per jaar per lid. Om die reden hebben wij daarmee rekening gehouden in de begroting.

11. Voorstellen

Wij verzoeken u:

1. zich uit te spreken over de positie van de zendende kerken;
2. deputaten op te dragen de bezinning in het kader van het thema 'Diefstal of erfenis' voort te zetten;
3. de bijdrage per lid per jaar voor de jaren 2007 tot 2010 vast te stellen op € 0,75.

Ds. H. Biesma, voorzitter

Ds. J.G. Schenau, secretaris

Bijlage 1

Jaarcijfers 2004 t/m 2007 en financiële begroting over de periode 2008 t/m 2010

	concept									
	jaarrekening 2004	jaarrekening 2005	jaarrekening 2006	jaarrekening 2007	raming 2007	begroting 2008	begroting 2009	begroting 2010		
Baten en lasten										
Baten										
Bijdragen kerken	€ 76.924	€ 56.612	€ 58.403	€ 55.500	€ 55.500	€ 55.500	€ 55.500	€ 55.500	€ 55.500	€ 55.500
Legaten onder last verkregen	€ -	€ 45.378	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Giften	€ 2.721	€ 2.380	€ 3.474	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000
Zendingsdagen	€ 5.060	€ 5.023	€ 3.647	€ 7.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Interest	€ 7.735	€ 7.293	€ 8.408	€ 5.700	€ 8.200	€ 7.100	€ 6.200	€ 6.200	€ 6.200	€ 5.100
Overige inkomsten	€ 1.988	€ 2.221	€ 281	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
Totaal baten	€ 94.428	€ 118.907	€ 74.213	€ 70.700	€ 71.200	€ 70.100	€ 69.200	€ 68.100	€ 68.100	€ 68.100
Lasten										
Bijdrage CIS (incl. Jeruzalempost)	€ 52.224	€ 48.549	€ 58.472	€ 61.800	€ 61.000	€ 68.000	€ 72.000	€ 76.000	€ 76.000	€ 76.000
Voorlichting	€ 4.527	€ 808-	€ 2.597	€ 5.910	€ 3.800-	€ 7.750-	€ 2.600-	€ 5.550-	€ 5.550-	€ 5.550-
Bijdragen Israëlorganen	€ 1.888	€ 2.088	€ 389	€ 3.700	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100
Overige kosten	€ 24.044	€ 27.203	€ 22.901	€ 43.336	€ 38.875	€ 27.400	€ 40.600	€ 29.800	€ 29.800	€ 29.800
Totaal lasten	€ 82.683	€ 77.032	€ 84.359	€ 114.746	€ 99.175	€ 90.750	€ 113.100	€ 103.350	€ 103.350	€ 103.350
Slaldo baten en lasten	€ 11.745	€ 41.875	€ 10.146-	€ 44.046-	€ 27.975-	€ 20.650-	€ 43.900-	€ 35.250-	€ 35.250-	€ 35.250-

Specificaties van een aantal posten van de jaarrekeningen en de begroting over de periode 2008 t/m 2010

	concept							
	jaarrekening 2004	jaarrekening 2005	jaarrekening 2006	begroting 2007	raming 2007	begroting 2008	begroting 2009	begroting 2010
Interest								
Effecten	€ 1.577	€ -	€ -	€ -				
Bankrekeningen	€ 6.158	€ 7.293	€ 8.408	€ 5.700	€ 8.200	€ 7.100	€ 6.200	€ 5.100
	€ 7.735	€ 7.293	€ 8.408	€ 5.700	€ 8.200	€ 7.100	€ 6.200	€ 5.100
Totaal interest								
Overige inkomsten								
Legaten en nalatenschappen	€ 1.163	€ 2.000	€ 227	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
Overige	€ 825	€ 221	€ 54	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal overige inkomsten	€ 1.988	€ 2.221	€ 281	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
Voorlichting								
Exploitatie VOI	€ 67.740-	€ 69.626-	€ 68.312-	€ 72.500-	€ 68.000-	€ 68.000-	€ 68.000-	€ 68.000-
Bijdragen								
Kosten								
Druk- en portokosten	€ 62.991	€ 60.464	€ 60.080	€ 64.650	€ 50.200	€ 51.200	€ 52.300	€ 53.300
Kopijvergoedingen	€ 678	€ 543	€ 633	€ 800	€ 800	€ 800	€ 800	€ 800
LKB	€ 6.323	€ 6.552	€ 6.599	€ 10.860	€ 7.200	€ 7.200	€ 7.200	€ 7.200
Overige kosten	€ 1.773	€ 405	€ 300	€ 1.650	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
Totaal kosten VOI	€ 71.765	€ 67.964	€ 67.612	€ 77.960	€ 58.700	€ 59.700	€ 60.800	€ 61.800
Saldo exploitatie VOI	€ 4.025	€ 1.662-	€ 700-	€ 5.460	€ 9.300-	€ 8.300-	€ 7.200-	€ 6.200-
Kosten vorming en toerusting								
Kosten website	€ 502	€ 854	€ 697	€ 500	€ 500	€ 550	€ 600	€ 650
Totaal Voorlichting	€ 4.527	€ 808-	€ 2.597	€ 5.910	€ 3.800-	€ 7.750-	€ 2.600-	€ 5.550-

	concept							
	jaarrekening 2004	jaarrekening 2005	jaarrekening 2006	begroting 2007	raming 2007	begroting 2008	begroting 2009	begroting 2010
Bijdragen Israëlorganen								
ICI	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300
OJEC	€ 1.021	€ 1.021	€ 1.021	€ 1.150	€ 1.150	€ 1.150	€ 1.150	€ 1.150
ICCJ	€ 567	€ 567	€ 567	€ 650	€ 650	€ 650	€ 650	€ 650
Overige	€ -	€ 200	€ 1.499-	€ 1.600	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
	€ 1.888	€ 2.088	€ 389	€ 3.700	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100
	Totaal bijdragen. Israël-organen							
Overige kosten								
Vergaderkosten	€ 8.212	€ 7.148	€ 7.455	€ 7.850	€ 7.850	€ 8.000	€ 8.100	€ 8.200
Seminars en conferenties	€ 708	€ 1.542	€ 2.503	€ 13.000	€ 13.000	€ 2.000	€ 14.000	€ 2.000
Bureaukosten	€ 882	€ 989	€ 959	€ 850	€ 850	€ 850	€ 875	€ 900
Porti en telefoon	€ 691	€ 727	€ 365	€ 1.500	€ 725	€ 750	€ 775	€ 800
Accountantskosten	€ 739	€ 950	€ 950	€ 1.100	€ 1.050	€ 1.100	€ 1.150	€ 1.200
Bankkosten	€ 1.582	€ 1.499	€ 1.304	€ 1.500	€ 1.500	€ 1.500	€ 1.500	€ 1.500
Representatiekosten	€ 214	€ 300	€ 115	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200
LKB	€ 7.789	€ 10.320	€ 2.870	€ 12.586	€ 8.000	€ 8.900	€ 9.800	€ 10.700
Werkbezoek Israël	€ -		€ 3.845	€ 1.450	€ -	€ -	€ -	€ -
Bibliotheek	€ 1.034	€ 1.100	€ 763	€ 1.000	€ 3.200	€ 1.500	€ 1.500	€ 1.500
Abonnementen	€ 2.193	€ 1.802	€ 1.772	€ 1.800	€ 2.000	€ 2.100	€ 2.200	€ 2.300
Diversen	€ -	€ 826	€ -	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
	€ 24.044	€ 27.203	€ 22.901	€ 43.336	€ 38.875	€ 27.400	€ 40.600	€ 29.800
	Totaal overige kosten							

	concept							
	jaarrekening 12/31/2003	jaarrekening 12/31/2004	jaarrekening 12/31/2005	jaarrekening 12/31/2006	raming 12/31/2007	begroting 12/31/2008	begroting 12/31/2009	begroting 12/31/2010
Balansen								
Activa								
Financiële vaste activa								
Obligaties	€ 43.109	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Aandelen	€ 25.785	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Vlottende activa								
Vorderingen en overlopende activa	€ 49.356	€ 7.761	€ 57.496	€ 12.109	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Liquide middelen	€ 208.627	€ 312.288	€ 308.630	€ 330.512	€ 267.273	€ 246.623	€ 202.723	€ 167.473
Totaal activa	€ 326.877	€ 320.049	€ 366.126	€ 342.621	€ 277.273	€ 256.623	€ 212.723	€ 177.473
Passiva								
Eigen vermogen								
Algemene reserve	€ 288.120	€ 299.865	€ 296.362	€ 285.248	€ 257.273	€ 236.623	€ 192.723	€ 157.473
Bestemmingsreserve	€ -	€ -	€ 45.378	€ 46.346	€ -	€ -	€ -	€ -
Schulden								
Schulden op korte termijn	€ 38.757	€ 20.184	€ 24.386	€ 11.027	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Totaal passiva	€ 326.877	€ 320.049	€ 366.126	€ 342.621	€ 277.273	€ 256.623	€ 212.723	€ 177.473

Berekening benodigde omslag per lid per jaar voor de periode 2008 t/m 2010

Raming Eigen vermogen 1-1-2008	€	257.273
Norm (geraamde jaarlasten 2007: organisatiekosten + kosten VO)	€	157.875
	€	99.398
begroot tekort exclusief omslag	€	76.150
	€	99.400
	€	90.750
	€	266.300
benodigde omslag	€	166.902
aantal leden		74.000
benodigde omslag per lid per jaar	€	0,75
begrote omslag per lid per jaar	€	0,75
begrote bijdrage kerken 2008-2010, per jaar	€	55.500

Bijlage 21
Artikel 57

Rapport 1 van commissie 2 inzake het rapport van deputaten Kerk en Israël

Inleiding

Met veel waardering heeft uw commissie kennis genomen van het rapport en het werk van deputaten. In de samenstelling van het deputaatschap heeft zich een aantal wijzigingen voorgedaan. Dankbaarheid past voor het werk dat elk van de afgetreden deputaten op zijn wijze heeft mogen verrichten. Daarbij vermelden wij de namen van prof.dr. G.C. den Hertog en br. P. Vree. Beiden werden door de GS 1983 voor de eerste maal benoemd als deputaat.

Met ontroering, dankbaarheid aan de Heere en respect noemen wij de namen van:

- Prof. dr. M. Boertien, onze eerste Israëlwerker, die op 14 januari 2005 overleed;
- Br. G.J. Ornstein, die een kleine 40 jaar deel uitmaakte van deputaten, overleed op 24 januari 2005.

Zendende kerken

In opdracht van de GS 2004 hebben deputaten overleg gehad met de zendende kerken Groningen en Zierikzee. Besloten is om aan de GS voor te stellen voor beide kerken de status van zendende kerk te beëindigen. In verband met de relatie van Groningen tot de oud-Israëlwerker, drs. H.M. van der Vegt, stellen deputaten voor dat er wel een relatie blijft tussen deputaten en Groningen. Dit zou in de vorm van een waarnemerschap kunnen. Er is geen formele relatie tussen deputaten en drs. Van der Vegt. Deputaten hebben ook geen verantwoordelijkheid voor hem. Hij is als predikant verbonden aan Groningen. Hij woont in Hamburg (waar dr. Boertien indertijd ook heeft gewerkt). Daar heeft hij contacten met de Joodse gemeenschap opgebouwd. Uit aanvullende informatie van deputaten blijkt dat hij voorzitter is van het *Gesellschaft für christlich-jüdische Zusammenarbeit* en studie leider van het Lehrhaus Hamburg. Groningen heeft een overeenkomst met hem gesloten waarin hij werker van Groningen in Hamburg wordt. Voor Groningen is dit nieuw. Vandaar dat aan deputaten gevraagd is om ondersteuning. Mogelijk zou het werk van drs. Van der Vegt ook iets kunnen betekenen voor het werk van deputaten. Deputaten willen graag voeling houden met wat in de kerken gebeurt. Deputaten kennen tot nu toe geen 'waarnemers', maar dit is een bijzondere situatie. Bovendien gaat het hier om een oud-werker. Uw commissie is van mening dat een waarnemerschap voor Groningen bij wijze van uitzondering een goede vorm kan zijn om een relatie tussen Groningen en deputaten in stand te houden.

Dvd

Er is waardering voor de dvd voor catechisanten. Met relatief geringe middelen is deze dvd samengesteld. Mogelijk dat de dvd nog een vervolg krijgt met het oog op gemeenteavonden. Met opzet is hij in hoofdstukken verdeeld. Indien sommige catecheten bepaalde delen van de dvd liever niet gebruiken voor hun doelgroep, kunnen zij andere hoofdstukken wel gebruiken.

Bezinning

Uw commissie heeft waardering voor de bezinning van deputaten. Onder het thema 'Diefstal of erfenis' is een begin gemaakt met de bezinning over het Joodse en christelijke lezen van het Oude Testament. De thematiek en de vragen die worden gesteld zijn actueel. Deputaten melden dat al studierend steeds weer nieuwe vragen bovenkomen die uitnodigen tot verdere studie. In *Vrede over Israël* wordt daar het een en ander van doorgegeven.

Het Centrum voor Israël Studies (CIS)

In de afgelopen periode is het CIS organisatorisch steeds beter op de rails komen te staan. Met dank mag hier de naam worden genoemd van drs. M. van Campen die tot eind 2005 directeur van het CIS was. Zijn opvolger, drs. M.C. Mulder, is met voortvarendheid aan het werk gegaan. Voortdurend wordt door deputaten in overleg met participanten het functioneren van het CIS geëvalueerd. Het heeft deputaten wel enige tijd en moeite gekost om te wennen aan het feit dat wij als kerken niet zelf een werker naar Israël konden zenden. De verantwoordelijkheid voor (het werk van) de Israëlconsulent wordt nu samen met de twee andere partners in het CIS gedragen. Ook de andere participanten moesten eraan wennen, maar het gaat steeds beter.

Mogelijk zal de CHE zich financieel aan het CIS moeten onttrekken. De CHE kan naar de overheid steeds moeilijker aantonen dat de betrokkenheid subsidiabel is. De betrokkenheid was namelijk gebaseerd op de verwachting dat studenten in Israël stage konden gaan lopen. Dat blijkt vanwege taalproblemen nauwelijks haalbaar. Onttrekking van de CHE heeft financiële consequenties die niet onoverkomelijk hoeven te zijn, omdat de CHE nu al minder bijdraagt dan de andere partners.

De Israëlconsulent

Er is grote waardering voor de wijze waarop de Israëlconsulent, drs. Rodenburg, aan het werk is. Tijdens zijn werkbezoeken in Nederland is er goed contact met de kerken. Er is groeiende belangstelling voor de voorlichtingsavonden. Volgens de geldende regels van de GZB is hij uitgezonden voor driemaal een periode van twee jaar. Dat is dus tot 2009. Eventueel kan dat nog 2010 worden.

Uw commissie wil de wens aan het slot van het jaarplan van drs. Rodenburg (slot 5.3) graag onderstrepen. Het is een goede zaak dat regelmatig in de dienst der gebeden een plaats wordt gegeven aan Israël en het werk van de Israëlconsulent.

Vrede over Israël

Al meer dan vijftig jaar verschijnt het blad *Vrede over Israël*, met een schat aan Schriftstudies en aan informatie over Israël, het werk van deputaten en Israëlwerkers. De Schriftstudies worden hoofdzakelijk verzorgd door deputaten in het verlengde van de bezinning. Het blad verdient waardering.

De website: www.kerkenisraël.nl

De website is een (regelmatig) bezoek zeker waard. Het maken van een website is veel werk. Het onderhouden ervan nog meer! Uw commissie heeft grote waardering voor de wijze waarop de website wordt verzorgd.

Het Overlegorgaan Joden en Christenen (OJEC)

Het OJEC is (slechts) een overlegorgaan. Er wordt geen beleid uitgestippeld. Deputaten hebben slechts een bescheiden rol. In het OJEC kan door Joden en christenen in alle eerlijkheid en openheid met elkaar worden gesproken. Dat betekent veel voor de vertrouwensrelatie.

Er gaan veel stemmen op voor een trialoog, waarbij ook moslims aanschuiven. Deputaten kiezen, samen met de orthodoxe Joden, voor de dialoog.

Het Interkerkelijk Contact Israël (ICI)

De jarenlange contacten in het ICI blijven waardevol voor deputaten. De contacten in Nederland met de Messiasbelijdende Joden lopen via het ICI. Uw commissie heeft deputaten de suggestie gedaan dat zij meer informatie geven over en leiding geven aan de mogelijkheden van eventuele plaatselijke contacten met Jezus als Messiasbelijdende Joden.

Voorstellen

De commissie stelt u voor te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor hun werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. de status van Groningen en Zierikzee als zending kerk te beëindigen;
4. goed te keuren dat Groningen bij wijze van uitzondering een waarnemer zendt naar de vergaderingen van het deputaatschap en deputaten op te dragen dit waarnemerschap voor de volgende GS te evalueren;
5. deputaten op te dragen de bezinning in het kader van het thema 'Diefstal of erfenis' voort te zetten.

C.D. Affourtit, rapporteur

Bijlage 22

Artikel 60, 64, 181, 258

Deputaten radio- en televisiediensten van de Christelijke Gereformeerde Kerken***Samenstelling deputaatschap***

Door de generale synode van 2004 werden (her)benoemd drs. C. van Atten, ds. M. Groen, ds. A. Hilbers en ds. N. Ribbers. Ds. A. Hilbers kwam in de plaats van drs. J. van Mulligen, die na de synode zijn zitting in het deputaatschap na 21 jaar beëindigde. Door de komst van ds. A. Hilbers bleef de lijn naar de zending in tact. Ds. M. Groen, de voorzitter van deputaten, nam de plaats van drs. J. van Mulligen in in het bestuur van Zendtijd voor Kerken (ZvK). Aangezien ds. M. Groen in het bestuur van ZvK kwam, moest hij het voorzitterschap opgeven van de Raad van Toezicht en Advies van de Stichting ZvK, welke raad bestaat uit de deputaatschappen, c.q. commissies van de verschillende in de stichting participerende kerk- of geloofsgemeenschappen. Ds. N. Ribbers, de secretaris van deputaten, heeft aangegeven zijn zitting in het deputaatschap na negen jaar te willen beëindigen; dit mede gelet op het schrijven van deputaten vertegenwoordiging over de zittingsduur van een deputaat.

Werkzaamheden deputaatschap

Deputaten vergaderden in de regel tweemaal per jaar in de kring van de Raad van Toezicht en Advies van de Stichting ZvK. Voor of na een dergelijke vergadering bespreken deputaten meestentijds de lopende zaken. Er vond geen afzonderlijke gemeenschappelijke vergadering met de deputaten van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) plaats omdat we deze deputaten, indien nodig, wel spreken op de vergadering van de bovengenoemde Raad van Toezicht en Advies.

Daarnaast vergaderden deputaten afzonderlijk, meestal ten huize van drs. C. van Atten die deze vergaderlocatie geheel belangeloos ter beschikking stelde.

Deputaten bezochten het symposium ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van ZvK. De secretaris van deputaten verzorgde een artikel voor De Wekker in het kader van de artikelenreeks 'Werk in uitvoering'.

Stichting Zendtijd voor Kerken (ZvK)***Algemeen***

Deputaten informeren u graag – vooral ten behoeve van afgevaardigden, die voor het eerst een rapport van deputaten lezen – hoe de zaken formeel in elkaar steken. De Christelijke Gereformeerde Kerken hebben zendtijd in het verband van de Stichting ZvK. In deze stichting participeren ook de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Unie van Baptistengemeenten en gemeenten onder de noemer van 'Zendtijd Evangelische Gemeenten'. De stichting bestaat over een eigen organisatie. De samenwerking in de stichting door de verschillende participanten is uitstekend te noemen.

Op 14 september 2005 mocht ZvK zijn tienjarig bestaan vieren. Aan die viering is o.a. inhoud gegeven door een symposium, waarop dr. S. Paas de hoofdspreker was. Hij sprak over: 'de emotiemens'.

Teruggang

Aan de zogeheten 'Koepelstichting' (hierna te noemen VKZ), waarin ZvK en IKON vertegenwoordigd zijn, wordt door het Commissariaat voor de Media zendtijd voor de protestanten (IKON en ZvK) toegewezen, telkens voor een concessieperiode van vijf jaar. In het jaar 2005 is een nieuwe concessieperiode ingegaan.

De door het Commissariaat voor de Media aan de VKZ toegewezen zendtijd is met ingang van 2005 drastisch verminderd. De oorzaak is gelegen in het feit dat het Commissariaat van mening was en is dat de kleine religieuze/levensbeschouwelijke zendgemachtigden, zoals de boeddhistische en de joodse zendgemachtigde, meer vindbaar, zichtbaar en herkenbaar moesten worden en dat er daarom binnen de totaal beschikbare zendtijd voor de zogenaamde 39f-omroepen een herverdeling moest plaatsvinden. Voor IKON en ZvK samen betekende dat een teruggang van 130 naar 94 uur televisie per jaar en van 338 naar 286 uur radio per jaar. Door een compensatieregeling, die moest voorkomen dat omroepen meer dan 20 procent in zendtijd zouden teruggaan, heeft VKZ nog 10 'extra' televisie-uren gekregen (dat brengt het totaal op 104), maar voor die gecompenseerde uren krijgen IKON en ZvK geen geld. Dat maakt

de compensatie inhoudsloos. IKON en ZvK hebben de gang naar de rechter gemaakt, maar hebben de rechtszaak tegen het Commissariaat voor de Media, waarin zij beroep aantekenden tegen vermindering van hun zendtijd, helaas verloren.

De door het Commissariaat toegewezen zendtijd aan IKON/ZvK wordt volgens een telkens opnieuw (meestal eenmaal in de vijf jaar) vast te stellen verdeelsleutel verdeeld tussen IKON en ZvK. Omdat de ledenaantallen van de bij de IKON aangesloten kerken afnemen en de ledenaantallen van de in de ZvK participerende kerken en geloofsgemeenschappen toenemen (vooral die van evangelische gemeenten) is de schade van het beleid van en van de herverdeling in de toewijzing van zendtijd door het Commissariaat voor ZvK minder groot dan voor de IKON, maar nog wel steeds groot.

Gevolgen

Na een omvangrijke, door het kabinet Balkenende II geïnitieerde bezuinigingsoperatie voor de omroepen, komt ZvK opnieuw te staan voor een drastische vermindering van door het Commissariaat beschikbaar gestelde gelden. Om de kosten te verminderen, wordt o.a. gebruik gemaakt van een zogenaamde dubbele opname. Dat houdt in dat op een en dezelfde zondag in één kerkgebouw twee diensten opgenomen worden met een verschillende voorganger en verschillend 'publiek'. Zo'n dubbele opname drukt de kosten aanmerkelijk. Deze twee diensten worden vervolgens op verschillende zondagen uitgezonden. Zo heeft in de maand april 2007 er een dubbele opname plaatsgevonden in de CGK van Groningen.

Of het nieuwe kabinet Balkenende IV een ander beleid ten aanzien van de omroepen zal gaan volgen, dat staat op dit moment nog te bezien.

Uitzendingen; voorbereiding en nazorg

Het hart van alle werk vormen de uitzendingen van radio- en televisiediensten. Het aantal kijkers naar een televisiedienst is in de winter hoger dan in de zomer, maar door de bank genomen blijft het aantal schommelen rond de 100.000. De kijkcijfers dalen niet.

Naast de uitzendingen van kerkdiensten wordt op de televisie gedurende ongeveer een kwartaal op een doordeweekse morgen het programma 'Alom klinkt het Woord' uitgezonden. Het betreft een programma in de dag-tv, waarvoor van overheidswege geen gelden beschikbaar gesteld worden; daarom vindt u overdag ook altijd herhalingen in uw omroepgids. Een uitzending van 'Alom klinkt het Woord' wordt opgebouwd uit materiaal dat reeds voorhanden is. De basis daarvoor ligt in materiaal dat al voor kerkdiensten gebruikt is. Opmerkelijk was de uitzending van 'Alom klinkt het Woord' op 29 april 2006. ZvK kreeg toen, in afwijking van het normale aanvangstijdstip rond 12.00 uur, een plaats direct na de uitzending van de reportage over Koninginnedag; 30 april viel toen namelijk op een zondag; ZvK startte om 13.20 uur. Gemiddeld keken er naar deze aflevering vanuit Brazilië 360.000 mensen!! Nooit eerder keken zoveel mensen naar een ZvK-uitzending. We noemen deze uitzending van 'Alom klinkt het Woord', omdat deze aflevering het zendingswerk in een grote stad door pastor João de Geus Los liet zien. Bij dat zendingswerk zijn onze kerken indirect betrokken.

Radio 747, waarop de radiodiensten worden uitgezonden, heeft het niet gemakkelijk. Het aantal luisteraars naar een radiokerkdienst ligt tegen de 50.000.

Per jaar zijn er gemiddeld zo'n 10 uitzendingen van CGK-radiodiensten en 4 CGK-televisiediensten, waarvan 1 televisiedienst dan een herhaling is van een dienst uit een eerder jaar. Voor een herhaling wordt gekozen, omdat het zendtijd betreft, waarvoor geen gelden beschikbaar (gesteld) zijn.

Aan een uitzending van een televisiedienst is meestal een 'vlucht' van De Wilde Ganzen verbonden. Dat betekent dat projecten van onze kerken op het gebied van zending en diaconaat op een bijzondere manier onder brede aandacht worden gebracht, waardoor er verschillende van die projecten bekostigd kunnen. Mede door de bijdrage van De Wilde Ganzen komen er duizenden euro's binnen. Het is wel van belang gebleken dat er tijdig over een vast te stellen doel contact wordt opgenomen met deputaten diaconaat die precies weten hoe een dergelijke 'vlucht' tot stand komt.

Na elke uitzending is er voor de luisteraars en kijkers gelegenheid om telefonisch te reageren. De nazorg wordt gegeven door een team van leden van de uitzendende gemeente. Via een centraal nummer in Hilversum wordt men doorgeschakeld. Het aantal nazorgreacties neemt de laatste jaren toe; er is een stijgende lijn zichtbaar. In 2005 waren er (voor heel ZvK) circa 2200 nazorgreacties.

Het aantal bestellingen - luisteraars en kijkers kunnen de tekst van de vermelding of een audio- of een videocassette, dan wel een dvd bestellen - wisselt sterk, maar blijft over het geheel genomen constant.

Contact met ds. A. van der Veer

Deputaten moeten helaas melden dat er in de verslagperiode geen ontmoeting met ds. A. van der Veer heeft plaatsgevonden. De reden daarvan is dat het zeer moeilijk is dat een afspraak te regelen met de secretaresse van ds. Van der Veer. Pogingen om een afspraak voor een ontmoeting te maken, worden voortgezet.

Verzoek van de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland

Deputaten ontvingen het verzoek van de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland (vGKN) of het mogelijk zou zijn om in de lopende concessieperiode zich aan te sluiten bij de CGK voor wat betreft het meedoen in uitzendingen van radio- en televisiediensten. Deputaten hebben dit verzoek uitvoerig besproken. Zij hebben overwogen dat de mogelijkheid die het bestuur van ZvK had bedacht om nieuwe heel kleine kerkverbanden mogelijkerwijs 'aan te hangen' aan bestaande participanten in ZvK, bij nader inzien niet werkt bij participanten die handelen in opdracht van een synode. In opdracht van een synode vraagt een dergelijke participant namens de kerken die hij vertegenwoordigt zendtijd aan en die zendtijd wordt dan ook aan die participant toegekend. Dit beleid liet deputaten niet toe binnen de huidige concessieperiode aan het verzoek van de vGKN te voldoen. Deputaten hebben de vGKN gemeld hun verzoek niet te kunnen honoreren.

Deputaten overwogen dat het verzoek van de vGKN hun competentie oversteeg omdat het in eerste instantie over samenwerking tussen kerkverbanden gaat. Die samenwerking vereist een veel breder contact tussen beide kerken en hoort eigenlijk thuis op de tafel van deputaten eenheid gereformeerde

belijders. Hierover hebben wij de vGKN geïnformeerd. Een afschrift van het antwoord aan de vGKN is verzonden aan deputaten eenheid gereformeerde belijders. Overigens zij vermeld dat afgevaardigden van de vGKN als waarnemers de vergaderingen van de Raad van Toezicht en Advies van de ZvK bijwonen.

Besluiten generale synode 2004

Uw synode besloot in 2004 ten aanzien van het deputaatschap radio- en televisiediensten:

3. deputaten op te dragen de volgende synode een voorstel tot instructie ter goedkeuring aan te bieden;
4. deputaten op te dragen de kerken te informeren over de mogelijkheden om via de lokale omroep en internet het evangelie uit te dragen.

ad 3

Deputaten bieden u het volgende voorstel tot instructie aan:

Conceptinstructie voor deputaten radio- en televisiediensten

Art. 1. De generale synode benoemt vier deputaten voor radio- en televisiediensten.

Art. 2. Tot de taak van deputaten behoort:

- a. het participeren in de Stichting Zendtijd voor Kerken te Hilversum, die de technische en organisatorische verzorging van de aan de kerken toegewezen zendtijd behartigt;
- b. het aanwijzen van kerken die aan uitzending meewerken;
- c. het erop toezien, dat televisiediensten die worden uitgezonden onder verantwoordelijkheid van de kerken het karakter van diensten met belangstellenden hebben;
- d. het binnen de stichting erop toezien dat uitzendingen die niet het specifieke karakter van een radio- of televisiedienst hebben, worden gebruikt om mensen die van het Evangelie vervreemd zijn of die het Evangelie niet kennen te bereiken;
- e. het onderhouden van contact met predikanten en/of andere leden van de kerken die zich in opdracht van de kerken intensief met het gebruik van de massamedia bezighouden;
- f. zich te oriënteren op en te laten voorlichten over eventuele nieuwe mogelijkheden om het Evangelie landelijk en plaatselijk via de massamedia te verbreiden;
- g. het voorlichten van de kerken over de mogelijkheden die er zijn om plaatselijke diensten met gebruik van moderne middelen in de huiskamer te brengen.

Art. 3 Deputaten zullen van hun werkzaamheden verantwoording afleggen aan de generale synode.

ad 4

a. Lokale omroep.

In de periode tussen 2001 en 2004 hebben deputaten in de kerken een enquête gehouden over uitzendingen van kerkdiensten via de lokale omroep en het internet. In het rapport, aangeboden aan de generale synode van 2004, hebben deputaten daarover gerapporteerd en daarbij vermeld dat deputaten niet zelf instructie kunnen gaan geven aan kerken die behoefte hebben aan instructie inzake het uitzenden van kerkdiensten. Eveneens is vermeld dat deputaten wel beschikken over het adres van een betrouwbare organisatie, die bedoelde informatie kan geven en dat in een schrijven, gericht aan alle kerken, deputaten de kerken van dit adres in kennis gesteld hebben.

Deputaten zijn dan ook van oordeel dat zij de kerken genoegzaam geïnformeerd hebben over de mogelijkheden via de lokale omroep het evangelie uit te dragen doordat deputaten tot twee maal toe met een schrijven over deze materie de kerken benaderd hebben.

b. Internet.

Deputaten hebben zelf niet voldoende kennis over deze zaak in huis. Bij hen leefde de gedachte zich bijvoorbeeld door ZvK hierover te laten informeren.

Binnenkort zal er een onderhoud plaatsvinden met dhr. J.G.H. van der Vinne, directeur van het Dienstenbureau, over het internetgebeuren. De uitzendingen via ZvK hebben een evangelisatorisch karakter. Internet en de website van onze kerken zijn gedeeltelijk ook evangelisatorisch. Afhankelijk van de uitkomst van het onderhoud met dhr. Van der Vinne besluiten deputaten of een gedeelte van het legaat dat bestemd was voor deputaten RTV gebruikt zal worden voor een gezamenlijk project van deputaten en van het Dienstenbureau om de website van onze kerken te moderniseren en daarbij een duidelijke link naar de uitzendingen via ZvK aan te brengen.

Ten slotte

Deputaten zijn dankbaar voor de unieke mogelijkheid dat door middel van door de overheid beschikbaar gestelde zendtijd en gelden kerkdiensten uitgezonden kunnen worden en dat daardoor het evangelie van Jezus Christus bekend gemaakt kan worden. Het is de diepe wens van deputaten dat mensen door dat evangelie geraakt zullen worden en de weg ten leven zullen leren kennen en gaan. Deputaten spreken ook hun dankbaarheid uit over de zegen die de Heere gaf in de gezondheid en kracht om de werkzaamheden te verrichten en in de enthousiaste en deskundige inzet van ZvK-medewerkers.

Namens deputaten,
ds. M. Groen, voorzitter
ds. N. Ribbers, secretaris

Bijlage 23
Artikel 60, 64, 181, 258

Rapport 3 van commissie 2 inzake het rapport van deputaten radio- en televisiediensten

Inleiding

Uw commissie heeft met belangstelling kennis genomen van het werk van deputaten radio- en televisiediensten.

Ds. N. Ribbers wil na negen jaar terugtreden uit het deputaatschap. De commissie spreekt waardering uit voor het werk dat hij – de laatste zes jaar ook als secretaris – in het deputaatschap mocht verrichten.

Vermindering zendtijd en subsidies

Deputaten melden dat zendtijd en subsidies voor de koepelstichting (VKZ) van ZvK en IKON drastisch verminderd zijn door het Commissariaat voor de Media. Er is flink gesneden in het budget van de omroepen. Daarnaast kregen kleinere religieuze groeperingen relatief meer zendtijd om zich meer te kunnen profileren in de samenleving. Uw commissie betreurt het inkrimpen van zendtijd en budget voor de ZvK. Tegelijk realiseren wij ons met dankbaarheid dat het uniek is dat kerken zendtijd ontvangen. Waarschijnlijk is het alleen in Nederland zo dat met geld van de overheid kerkdiensten kunnen worden uitgezonden. Deputaten beseffen terdege dat wij daar zuinig op moeten zijn.

Om kosten te besparen worden soms op één zondag op dezelfde locatie twee verschillende diensten opgenomen. Bijvoorbeeld eerst een gewone dienst en daarna een jongerendienst.

Verhouding plaatselijke kerk en ZvK

De plaatselijke kerkenraad is verantwoordelijk voor de inhoud van de dienst. Hoewel de ZvK wel bepaalde ideeën heeft over de omlijsting van de dienst, wordt de kerkenraad door hen niet aan banden gelegd. De kerkenraad zorgt voor de nazorg.

De ZvK denkt na over de vraag hoe zo veel mogelijk mensen zo goed mogelijk kunnen worden bereikt. Dat is geen eenvoudige zaak in onze 'zapcultuur'. De ZvK organiseert regelmatig voorlichtingsbijeenkomsten voor voorgangers van radio- en tv-diensten.

Contact met ds. A. van der Veer

Uw commissie had wel wat vragen over de door deputaten aangevoerde reden waarom geen gesprek met ds. A. van der Veer plaatsvond. Het belang van regelmatig contact is evident. Inmiddels is er een gesprek geweest, waarin met name over de EO is gesproken. De pastorale zorg voor ds. Van der Veer is de verantwoordelijkheid van de kerkenraad van Zwolle. Het contact met deputaten is toegespitst op zijn werk.

De vGKN

De vGKN deden het verzoek dat deputaten een dienst aan hen zouden afstaan. Deputaten hebben daarop geantwoord dat dit buiten hun opdracht valt. De vGKN zijn inmiddels waarnemer geworden bij ZvK en zullen mogelijk bij de volgende concessieperiode zelf mee gaan doen.

Instructie

Met het voorstel voor een instructie voldoen deputaten aan de opdracht van de GS 2004. Deputaten hebben (ook in de kerkelijke archieven) geen eerdere instructie kunnen achterhalen.

Uw commissie heeft het voorstel met deputaten besproken. Daarbij is o.a. het volgende opgemerkt:

Ad. art. 1. Bij benoemingen zou misschien ook gedacht kunnen worden aan broeders of zusters die ter zake kundig zijn in de omroepwereld.

Ad. art. 2a Een betere formulering zou kunnen zijn: 'het vertegenwoordigen van de Christelijke Gereformeerde Kerken in de stichting Zendtijd voor Kerken te Hilversum, die ...'

Ad. art. 2c Het ligt in de lijn van de besluitvorming van de voorgaande synodes om dit artikel op te nemen. De discussie was indertijd dat een gewone eredienst zich niet leent voor uitzending via de tv. Vandaar 'diensten met belangstellenden' of zoals o.a. in de Acta van de GS 1980 gezegd wordt 'diensten met een evangelisatorisch karakter'. Het is belangrijk dat ervoor gezorgd wordt dat een breed publiek wordt bereikt.

Ad. art. 2d In de ZvK wordt nagedacht over de uitzendingen waarin geen kerkdienst wordt uitgezonden. Deputaten willen erop toezien dat die uitzendingen altijd een evangelisatorisch karakter zullen hebben.

Ad. art. 2g Aan deputaten is gevraagd of het niet ook hun taak zou kunnen zijn de kerken te dienen met bezinning over de gevoeligheid van persoonlijke zaken die in diensten op internet publiek worden. In principe zijn kerkdiensten openbare bijeenkomsten. Dus ook persoonlijke mededelingen zijn in een kerkdienst openbaar. Het is de verantwoordelijkheid van een kerkenraad om te bepalen hoe met privé-zaken wordt omgegaan. Het lijkt een goed idee als deputaten zich op deze zaken bezinnen en de kerken daarover voorlichten. Dan moet een art. 2h worden toegevoegd: 'het dienen van de kerken met bezinning op en voorlichting over het omgaan met privacygevoelige gegevens.'

Ad. art. 3 In de meeste instructies wordt de formulering gebruikt: 'Deputaten leggen van hun werkzaamheden verantwoording af aan de generale synode.'

Lokale omroep

De commissie heeft deputaten erop gewezen dat ook in het rapport van deputaten voor de GS van 2004 al melding werd gemaakt van deze 'betrouwbare organisatie', die plaatselijke kerken kan helpen met het oog op uitzendingen via de lokale omroep. Aan deputaten is gevraagd wat zij verder met de opdracht van de GS 2004 hebben gedaan. In de afgelopen periode is opnieuw een brief uitgegaan naar alle kerkenraden. Op die brief is hoegenaamd geen respons gekomen. Daaruit hebben deputaten geconcludeerd dat er geen behoefte is aan verdere informatie over uitzendingen via de lokale omroep.

Website

Deputaten willen nagaan of het ontvangen legaat kan worden gebruikt voor verbetering van de website van de CGK. Voorwaarde is dan wel dat de website professioneel wordt opgezet en onderhouden én dat er goede links komen naar de radio- en tv-diensten.

Voorstellen

De commissie stelt u voor te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor het werk dat zij hebben verricht;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. de instructie van deputaten als volgt vast te stellen:
Instructie voor deputaten radio- en televisiediensten

Artikel 1. De generale synode benoemt vier deputaten voor radio- en televisiediensten.

Artikel 2. Tot de taak van deputaten behoort:

- a. het vertegenwoordigen van de Christelijke Gereformeerde Kerken in de stichting Zendtijd voor Kerken te Hilversum, die de technische en organisatorische verzorging van de aan de kerken toegewezen zendtijd behartigt;
- b. het aanwijzen van kerken die aan uitzending meewerken;
- c. het erop toezien, dat een televisiedienst die wordt uitgezonden onder verantwoordelijkheid van een christelijke gereformeerde kerk het karakter heeft van een dienst met evangelisatorisch karakter;
- d. het binnen de stichting erop toezien dat uitzendingen die niet het specifieke karakter van een radio- of televisiedienst hebben, worden gebruikt om mensen te bereiken, die van het evangelie vervreemd zijn of die het evangelie niet kennen;
- e. het onderhouden van contact met predikanten en/of andere leden van de kerken die zich in opdracht van de kerken intensief met het gebruik van de massamedia bezighouden;
- f. zich te oriënteren op en te laten voorlichten over eventuele nieuwe mogelijkheden om het evangelie landelijk en plaatselijk via de massamedia te verbreiden;
- g. het voorlichten van de kerken over de mogelijkheden die er zijn om plaatselijke diensten met gebruik van moderne middelen in de huiskamer te brengen;
- h. het dienen van de kerken met bezinning op en voorlichting over het omgaan met privacygevoelige gegevens.

Artikel 3. Deputaten leggen van hun werkzaamheden verantwoording af aan de generale synode.

C.D. Affourtit, rapporteur

Bijlage 24

Artikel 66, 67, 68, 69, 74, 75, 83, 152, 188, 189, 190, 191, 195, 196, 197, 246, 255, 272, 287, 291

Rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

1. Inleiding

1.1 Rapport

Na een hoofdstuk Inleiding (1) volgen vijf hoofdstukken over onze werkzaamheden in verband met de contacten met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (2), de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland (3), de Gereformeerde Gemeenten (4), de Hersteld Hervormde Kerk (5) en de Nederlands Gereformeerde Kerken (6). Het volgende hoofdstuk gaat over onze werkzaamheden in verband met onze participatie in het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (7). In hoofdstuk 8 treft u een Bezinning op het werk van deputaten aan. De vraag kan gesteld worden of al het werk dat door deputaten sinds 1947 is verricht de beoogde eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland dichterbij heeft gebracht. Daarover gaat het in dit hoofdstuk. In hoofdstuk 9 komen overige zaken aan de orde. We sluiten af met een hoofdstuk Voorstellen (10).

In dit rapport worden soms de afkortingen gebruikt: GKv voor Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), GB voor Gereformeerde Bond in de PKN, GG voor Gereformeerde Gemeenten, HHK voor Hersteld Hervormde Kerk, NGK voor Nederlands Gereformeerde Kerken, PKN voor Protestantse Kerk in Nederland, vGKN voor (voortgezette) Gereformeerde Kerken in Nederland en COGG voor Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte.

1.2 Samenstelling deputaatschap

De synode benoemde als deputaten ds. C.D. Affourtit, ds. C. van Atten, ds. H. van den Heuvel, br. P. de Jong, prof. J.W. Maris, br. J.W. Overeem en ds. J.W. Schoonderwoerd. Nieuwe deputaten waren ds. H. van den Heuvel en br. P. de Jong. Prof. J.W. Maris fungeerde als voorzitter en ds. J.W. Schoonderwoerd als secretaris.

Deputaten mochten op een broederlijke wijze samenwerken.

De laatste maanden van de periode kon deputaat ds. H. van den Heuvel door persoonlijke omstandigheden niet deelnemen aan het werk van deputaten en dus ook niet aan de vaststelling van de rapportage.

De volgende broeders wensen niet voor herbenoeming in aanmerking te komen: ds. C.D. Affourtit, ds. H. van den Heuvel, br. P. de Jong en prof. J.W. Maris. Zij allen hebben een wezenlijke bijdrage geleverd aan het werk van deputaten. De tijd dat de overige deputaten zitting hebben in het deputaatschap is als volgt: ds. C. van Atten vier jaar, br. J.W. Overeem twaalf jaar, ds. J.W. Schoonderwoerd negen jaar. Deze broeders zijn mede ter wille van de continuïteit bereid nog een periode te dienen. Voor de benoeming van nieuwe deputaten zullen wij het moderamen een voordracht doen toekomen.

1.3 Vergaderingen

Deputaten vergaderden drieëntwintig keer. Daarnaast waren er elf gesprekken met deputaten van de GKv, vijf met de commissie van de NGK, vier met het hoofdbestuur van de GB, twee met de commissie van de GG, drie met het moderamen van de HHK en een gesprek met een delegatie van de vGKN. Verder waren deputaten vertegenwoordigd in het COGG. Zij bezochten de generale synode van de GKv 2005, de Landelijke Vergadering van de NGK 2007 en de jubileumbijeenkomst van de GB. Ook bezochten zij enkele vergaderingen van het Samenwerkingsoverleg (SWO). Samen met deputaten GKv werd vergaderd met de samenwerkende gemeenten CGK/GKv. Een conferentie van deputaten GKv over samenwerkingsgemeenten werd bezocht.

2. Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (GKv)

2.1 Opdracht

De generale synode van 2004 nam inzake de relatie tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) het volgende besluit:

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat de plaatselijke kerken geraadpleegd zijn over de wenselijkheid van en de mogelijkheden tot invoering van het 'federatieve groeimodel' en dat hierop in vrijwel gelijke verhouding uit de kerken zowel positieve als negatieve reacties zijn ontvangen;
3. dat een aantal kerkenraden zich met betrekking tot het 'federatieve groeimodel' (nog) geen oordeel heeft gevormd;
4. dat het aantal kerken dat op aanbeveling van de generale synode met de plaatselijke GKv in gesprek is gegaan, evenzeer als het aantal kerken dat met de GKv tot enige vorm van samenwerking is gekomen, toegenomen is;
5. dat een aantal kerken om uiteenlopende redenen bezwaren heeft tegen een verdergaande toenadering tot de GKv;

overwegend:

1. dat het middel van een enquête niet overschat moet worden, maar dat er tegelijk aan de resultaten ervan niet voorbijgegaan kan worden en dat een zekere weging daarvan noodzakelijk is;
2. dat het feit dat een aantal kerken zich met betrekking tot het 'federatieve groeimodel' (nog) geen oordeel heeft gevormd te maken kan hebben met onvoldoende inzicht in de bedoeling van het 'federatieve groeimodel';
3. dat de kerken die contact zochten of tot samenwerking kwamen met de plaatselijke GKv dat deden ingevolge de oproepen van de generale synode;
4. a. dat de landelijk geconstateerde overeenstemming inzake 'de toe-eigening van het heil' niet wegneemt dat er in het algemeen gesproken in de praktijk van de prediking nog steeds wezenlijke verschillen tussen GKv en CGK worden geconstateerd;
- b. dat de genoemde verschillen ook binnen het eigen kerkverband worden geconstateerd;
5. dat het van het grootste belang is dat de op wezenlijke punten verkregen overeenstemming ook werkelijk functioneert in de praktijk van de prediking en dat men er wederzijds op aanspreekbaar dient te zijn;
6. dat verdergaande toenadering tot de GKv binnen de kerken verschillend getaxeerd wordt;
7. dat de opkomst bij de regionale bijeenkomsten tegenvalt;

van oordeel:

1. a. dat er enerzijds reacties vanuit de kerken ten aanzien van het 'federatieve groeimodel' zijn die te weinig verdisconteren wat er in de loop van de jaren bij de landelijke samensprekingen is bereikt;
- b. dat er anderzijds reacties zijn die onvoldoende rekening houden met de route die door de generale synode 2001 is geweest;
- c. dat er ook reacties zijn die getuigen van terechte zorg over de prediking in de GKv;
2. dat het noodzakelijk is de kerkenraden opnieuw te benaderen om de bedoeling van het 'federatieve groeimodel' uit te leggen, omdat een aantal kerkenraden zich over het 'federatieve groeimodel' (nog) geen oordeel heeft gevormd of de bedoeling ervan niet goed begrepen heeft;
3. dat het positief te duiden is dat de contacten met kerken van de GKv op plaatselijk niveau zijn toegenomen;
4. dat wat bereikt is niet verloren mag gaan;
5. a. dat het zorg geeft dat de landelijk geconstateerde overeenstemming inzake 'de toe-eigening van het heil' te weinig is terug te vinden in de prediking van de GKv;
- b. dat er op dit punt ook reden is de prediking in eigen kerken kritisch door te lichten;
6. dat de eenheid die er in Christus is en de opdracht die daaruit voortvloeit om te zoeken naar eenheid in waarheid de kerken ertoe dringt om het gesprek met de GKv voort te zetten over de vraag hoe we in prediking en pastoraat recht doen aan de wijze waarop onze belijdenisgeschriften spreken over de toe-eigening van het heil;
7. dat zorgvuldig dient te worden omgegaan met de verschillen binnen het kerkverband;
8. dat betwijfeld moet worden of nieuwe regionale bijeenkomsten het gewenste effect zullen hebben;
9. dat de classes geroepen zijn om de mogelijkheden om op plaatselijk niveau tot nauwer samenleven te komen uitsluitend te toetsen aan de hand van bijlage 6 K.O., zonder dat persoonlijke opvattingen een besluit over die samenwerking belemmeren;

besluit:

1. te blijven bij de uitspraak van de generale synode 2001 dat het 'federatieve groeimodel' een goede vorm is om aan de gevonden eenheid in een proces van geleidelijkheid verder gestalte te geven;
2. a. het 'federatieve groeimodel' voorsnog niet in te voeren, omdat noch de naam, noch de bedoeling van dit model aan alle kerken duidelijk is en de noodzakelijke eenparigheid daarvoor op dit moment ontbreekt;
- b. dat het onder a gestelde te meer een appèl betekent aan de kerken om indien mogelijk plaatselijk contact te zoeken dan wel bestaande contacten uit te breiden;
3. deputaten op te dragen de kerken opnieuw te benaderen om de bedoeling van het 'federatieve groeimodel' uit te leggen;
4. deputaten op te dragen de kerken opnieuw een oordeel over het 'federatieve groeimodel' te vragen, voorzover de toelichting van deputaten hun daar aanleiding toe geeft;

5. deputaten op te dragen alle reacties uit de kerken inzake het 'federatieve groeimodel' geestelijk te 'wegen' en de generale synode 2007 met de uitkomst van die weging te dienen met het oog op een verantwoorde besluitvorming;
6. deputaten de opdracht te geven in de komende periode met deputaten GKv vanuit de bereikte principiële overeenstemming nadrukkelijk door te spreken over het door velen opgemerkte verschil tussen die overeenstemming en de praktijk, vooral ten aanzien van de prediking;
7. deputaten op te dragen samen met deputaten GKv materiaal te ontwikkelen en nieuwe wegen te zoeken om:
 - a. het gesprek over en het ambtelijk toezicht op de prediking binnen de eigen kerkgemeenschap en tussen de kerken op plaatselijk vlak te dienen, om zo geestelijk leiding te geven aan deze gesprekken;
 - b. thema's aan te reiken die de contacten tussen beide kerken kunnen bevorderen, zoals: het werk van de Heilige Geest, zowel in de persoonlijke beleving als in de heiliging, de relatie kerk en Israël, de houding tegenover de andere wereldgodsdiensten, met name de islam, en andere hedendaagse godsdienstige stromingen, in een nauwgezet luisteren naar de Schrift en met het oog op de praktijk van de prediking en het gemeentelieven;
8. deputaten geen nieuwe opdracht te geven om regionale conferenties te beleggen;
9. de classes op te roepen de mogelijkheden om op plaatselijk niveau tot nauwer samenleven te komen uitsluitend te toetsen aan de hand van bijlage 6 K.O.;
10. de GKv te verzoeken opnieuw deputaten te benoemen en via parallelle besluitvorming mee te werken aan wat is opgemerkt onder de besluiten 6 en 7.

2.2 Generale synode GKv Amersfoort 2005

De synode werd door deputaten bezocht en toegesproken door onze voorzitter, prof. Maris. Voor de besluiten van deze synode ten aanzien van de relatie met onze kerken kunnen wij u verwijzen naar de bijlagen bij de brief die u van deze synode ontving.

2.3 Samensprekingen

In de samensprekingen kwamen, naast wat onder 2.4. genoemd zal worden, de volgende zaken aan de orde:

2.3.1 Hoe plaatselijk om te gaan met liturgische verschillen?

Hierover werd gesproken naar aanleiding van een opdracht van de GKv. Er werd een notitie over deze materie aanvaard. Daarin werd de volgende algemene kaderregel geformuleerd: 'Voor de vormgeving en invulling van gecombineerde erediensten in samenwerkende Gereformeerde Kerken en Christelijke Gereformeerde Kerken beperken de generale synoden zich tot het aangeven van algemene kaders die op basis van de eenheid in het geloof maatgevend zijn. De synoden hebben voor de eigen kerkverbanden deze kaders vastgelegd in desbetreffende kerkordeartikelen en in eventuele generaal-synodale bepalingen. De synoden realiseren zich dat de kaders van de beide kerkverbanden niet samenvallen. Het is aan de betreffende kerkenraden om binnen deze algemene kaders de liturgie in gecombineerde erediensten vorm te geven en in te vullen op een wijze die voor de gemeenten verantwoord is, en de afspraken daarover vast te leggen.' De conclusies van de notitie vallen voor onze kerken binnen de kaders van de besluitvorming van onze vorige synodes.

2.3.2 Polarisatie

Ook is gesproken over zorggevend ontwikkelingen in beide kerken. In dat kader kwam ondermeer (zie ook 2.4. ad besluit 7 b) het thema polarisatie naar voren. Die is binnen de CGK zeker herkenbaar. Er is soms sprake van polarisatie op kerkelijke vergaderingen, soms is er bevreemding over elkaars plaatselijk kerkelijk leven, soms zelfs een geestelijke kloof binnen een classisvergadering. Tegelijk wordt vaak ook getracht deze te overbruggen. Dan blijkt er toch een besef van gemeenschappelijkheid te zijn, een geestelijke herkenning binnen de kerken bij de bespreking van een Bijbels thema. Het zijn geen onbeweeglijke fronten. Ook binnen de GKv doet zich polarisatie voor die bijvoorbeeld zichtbaar wordt op een website als www.eeninwaarheid.nl. Daar worden de contacten met de CGK gezien als verlating van de belijdenis, gebrek aan trouw aan Gods Woord. Allemaal zeggen wij dat het streven naar kerkelijke eenheid van onze kerkverbanden niet ten koste mag gaan van reeds bestaande eenheid.

2.3.3 Deelname aan werkgroep

Deputaten GKv verzochten ons om deel te nemen aan een werkgroep, het Deputaten Overleg Eenheid (DOE-groep) om de positie van samenwerkingsgemeenten te doordenken en met voorstellen te komen. Men wil dit overleg vormen uit vertegenwoordigers van GKv, NGK en CGK. Dit overleg is opgestart door deputaten kerkelijke eenheid en deputaten kerkorde van de GKv. Op persoonlijke titel doet ds. D. Quant er aan mee. De vraag aan ons is of wij er in willen participeren. Deputaten menen dat het mede een zaak van deputaten kerkorde en kerkrecht is. Zij willen u voorstellen dat van beide deputaatschappen er iemand aan zal deelnemen. Deputaten hebben dit gecommuniceerd met deputaten kerkorde en kerkrecht. Deputaten gaan ervan uit dat de rapportage van de DOE-groep aan de diverse deputaatschappen zal plaatsvinden.

2.4 Uitvoering opdrachten

Met betrekking tot de opdrachten van deputaten kan het volgende worden gemeld.

2.4.1 Ad besluit 3 en 4

Deputaten hebben per brief van 9 februari 2006 de kerken een uitleg gezonden van het 'federatief groeimodel' en hen opnieuw om een oordeel gevraagd over het federatieve groeimodel' voorzover de toelichting van deputaten hun daar aanleiding toe gaf. Daarop hebben dertig kerken gereageerd. Dit betrof voor het merendeel kerken die dit al eerder hadden gedaan. De inhoud van de reacties was even divers als de eerder ontvangen reacties. Inhoudelijk bevatten de brieven geen andere gezichtspunten dan reeds in ons rapport aan de generale synode 2004 gemeld.

2.4.2 Ad besluit 5

Deputaten hebben zich bezig gehouden met de opdracht om alle reacties uit de kerken inzake het 'federatief groeimodel' geestelijk te 'wegen'. Ze hebben objectieve criteria gezocht waarmee het geestelijke gewicht zou kunnen worden bepaald. Het bleek erg moeilijk om die te vinden. Bovendien was het voor deputaten de vraag wat met geestelijk wegen bedoeld is. Uiteraard mag van een kerkelijk deputaatschap verwacht worden dat het op een geestelijke wijze zijn taken tracht uit te voeren. Is dat waar de bepaling 'geestelijk' op doelde? Of bedoelde de synode dat de reacties beoordeeld moesten worden op hun geestelijk gehalte? Ging het dan vooral om argumenten van geestelijke aard in de ontvangen reacties en zouden andere, bijvoorbeeld praktische argumenten er minder toe doen? Of kunnen laatstgenoemde argumenten ook een geestelijk gewicht hebben en moeten ze mee gewogen worden?

Deze onduidelijkheid, het ontbreken van criteria waaraan het geestelijke gewicht van de reacties zou kunnen worden bepaald én de grote verscheidenheid van reacties hebben het aanvankelijk voor alle deputaten ondoenlijk gemaakt om tot een geestelijke afweging van de reacties te komen. Deputaten zijn van mening dat het geestelijk is om naar al de reacties uit de kerken te luisteren en niet een gedeelte daarvan te diskwalificeren. Het gevaar is ook dat gemakkelijk subjectieve gevoelens van deputaten de weging zouden gaan bepalen.

De gedachte leeft binnen deputaten dat de hoop van de synode van Utrecht-West ijdel was, als zij hoopte dat deputaten de beslissing inzake het 'federatief groeimodel' met een dergelijke geestelijke weging konden vergemakkelijken.

De synode heeft in 2001 en in 2004 uitgesproken dat het 'federatief groeimodel' een goede vorm is om aan de gevonden eenheid in een proces van geleidelijkheid verder gestalte te geven, maar heeft de beslissing inzake invoering opgeschort om de plaatselijke kerken voldoende te informeren en te raadplegen.

Deputaten menen dat verder voor zich uitschuiven van die beslissing geen optie is. De kerken zijn een en ander maal geraadpleegd. Het 'federatief groeimodel' is nogmaals uitgelegd. Het kan nu duidelijk zijn wat ermee bedoeld is. Deputaten zien geen reden om een beslissing verder uit te stellen. Ook de deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) hebben duidelijkheid gevraagd.

Deputaten zijn niet gezamenlijk tot een voorstel gekomen.

Een deel van deputaten voegt aan het voorafgaande onderstaande overwegingen toe.

Een ander deel van deputaten voegt aan het voorafgaande andere overwegingen toe.

Beide delen van het deputaatschap menen hiermee een aantal aspecten aan te dragen die van betekenis zijn voor de geestelijke weging die u gevraagd hebt.

Gezamenlijk blijven deputaten bij de conclusie dat de synode nu een beslissing moet nemen met betrekking tot het 'federatief groeimodel'.

Overwegingen van de ene helft van deputaten

Bezinning op de opdracht

De synode heeft deputaten opgedragen de diverse reacties van de plaatselijke kerkenraden op een FGM met de GKv geestelijk te wegen. Daar zat de gedachte achter dat het besluit hierover niet simpelweg gebaseerd mag zijn op het vaststellen van het gevoel van de meerderheid van de kerken hierover.

Het gaat hier om een belangrijke kerkelijke, en dus geestelijke zaak, en de besluitvorming daarover moet op dat niveau plaats hebben.

Bijgevolg moeten dan de motieven die een rol spelen op twee niveaus worden onderscheiden, om zo de gronden voor de besluitvorming in dezen op dit geëigende niveau aan te geven, met de conclusies die daaruit te trekken zijn.

Een afzonderlijke bezinning - aan de hand van de ontvangen reacties - is daarbij nodig op de situatie van de plaatselijke kerken, met de conclusie c.q. het beeld dat daaruit afgeleid kan worden.

In zekere zin gaat het er om onderscheid te maken tussen principiële en praktische motieven, waarmee niet is gezegd, dat de reacties uit de kerken alleen onder de praktische overwegingen vallen. Het onderscheid tussen geestelijk/principieel enerzijds en praktisch anderzijds vloeit eerder voort uit de opdracht tot 'wegen' die de synode heeft gegeven.

Dat de plaatselijke situaties mede een rol moeten spelen leert de geschiedenis, maar is ook in de kerkelijke besluitvorming een belangrijk beginsel. Trouwens, in de synode komen de plaatselijke kerken tezamen.

Deze bezinning leidt tot het volgende:

- A. Principiële motieven
- B. Motieven vanuit de plaatselijke situatie
- C. Een voorzichtige conclusie

A. Principiële motieven

Een aantal factoren moet in rekening worden gebracht, die deels te maken hebben met de instelling van ons deputaatschap door de generale synode van 1947. Bewust ging het toen niet slechts om deputaten voor contact met andere kerken, maar om deputaten voor de *eenheid van de gereformeerde belijders*, al werd beseft dat de negatieve houding die in de kerken ten opzichte van andere kerken leefde, diende te worden veranderd in een positieve:

Een aantal zaken is in dit verband te bedenken:

- Gods Woord maakt ons duidelijk dat de gemeente het lichaam van Christus is en niet van ons. Christus heeft slechts één lichaam. Ons spreken over de kerk en over de eenheid van de kerk dient in dat licht te staan.
- Wij belijden op grond van Gods Woord dat de kerk één is, en katholiek (*Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel*). Over de ene kerk kan niet ook nog in meervoud gesproken worden, tenzij het over plaatselijke kerken gaat (vgl. *HC* zondag 21; *NGB* art. 28).
- De passage in de *Acte van Afscheiding of Wederkeer* uit 1834, waarin de vaders van de Afscheiding betuigden zich te willen verenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering, heeft ook voor de kerk in de 21^e eeuw betekenis.
- In de contacten met de GKv is jarenlang intensief gesproken over verschillen in de praktijk van de prediking, de visie op de kerk, zaken die in het licht van de belijdenis moesten worden doorgesproken en waarover het belijden gemeenschappelijk diende te worden gehanteerd. De generale synode

van 1998 heeft met dankbaarheid vastgesteld, dat op deze punten een gemeenschappelijke visie kon worden bereikt. Terecht werden de zaken rond de toe-eigening van het heil daarbij als hoogst belangrijk gezien.

- Van enkele andere confessionele kwesties, rakende art. 36 NGB, het Schriftgezag, en enkele kleine tekstuele wijzigingen in de tekst van de confessie zoals die door de synode van de GKv werden vastgesteld, werd geconstateerd dat daarin geen veranderingen op de weg naar eenheid liggen.

Onder de categorie principiële motieven vallen ook:

- De vaststelling door de generale synode tot tweemaal toe, dat het ontwikkelde 'Federatief Groei Model' een goed en voorzichtig model is om aan de gebleken eenheid althans enige gestalte te geven.
- De op landelijk niveau aan beide zijden gebleken bereidheid om intensief met elkaar in gesprek te blijven over de praktijk van de prediking, in het licht van de gevonden overeenstemming over de toe-eigening van het heil, en de vanuit beide kerkelijke gemeenschappen uitgegane opwekking ook plaatselijk en regionaal dergelijke gesprekken te voeren met het oog op de doorwerking van de overeenstemming in de prediking.

B. Motieven vanuit de plaatselijke situatie

Een eenduidig beeld is uit de reacties van kerkenraden niet af te leiden. In onze rapportage aan de synode van 2004 is globaal samengevat welke diversiteit in de reacties te vinden is (*Acta generale synode 2004*, p. 354-358). Dat diverse beeld is in het licht van de reacties in de afgelopen drie jaar, na een nader verzoek daartoe, en een nadere uitleg van het FGM, niet wezenlijk veranderd.

Gezien de diversiteit van de reacties is het daarom o.i. niet zinvol stemmen voor of tegen het FGM in aantallen weer te geven, juist omdat de geestelijke 'weging' van de reactie dan achter getalsmatige suggesties verdwijnt. Wellicht volstaat de waarneming dat in een belangrijk deel van de kerken de teneur positief is ten opzichte van het FGM, en dat evenzeer in een belangrijk deel van de kerken de teneur negatief is:

- De diversiteit ligt tussen de uitersten die zonder meer 'voor' of 'tegen' zijn.
- Vele schakeringen zijn in de reacties te vinden. Een aantal heeft begrip voor de voorzichtigheid van het FGM en staat er om die reden positief tegenover.
- Anderen menen dat ook deze voorzichtige stap tussen de kerkverbanden nog te ver gaat.
- Meermalen wordt verwezen naar de noodzaak om rekening te houden met de eenheid binnen het eigen kerkverband.
- In veel reacties neemt de praktijk van de prediking een belangrijke plaats in. Kennelijk ook in een aantal reacties waarin de prediking niet expliciet wordt genoemd. Deputaten achten het verblijdend dat in dat opzicht het beleid van vele generale synoden kennelijk weerklank gevonden heeft. Door de jaren heen is dat immers in opdracht van de synoden het voornaamste thema geweest waarover werd en wordt gesproken in de contacten met de broeders van de GKv.

Deputaten oordelen in het licht van de bovenstaande principiële motieven, dat aan het oordeel van kerkenraden die niet in gesprek zijn gegaan met een plaatselijke gereformeerd-vrijgemaakte kerk niet hetzelfde 'gewicht' kan worden toegekend als aan het oordeel van andere kerkenraden die dat wel deden. Daaronder zijn er die moeite zijn blijven houden, maar toch het contact hebben voortgezet. Er zijn er ook die het contact hebben afgebroken; soms ook in het licht van het draagvlak dat in de eigen gemeente kennelijk onvoldoende was voor verder contact.

Deputaten hebben begrip voor allerlei plaatselijke situaties, waarin de 'geestelijke afstand' tussen beide kerken weinig mogelijkheden tot toenadering biedt. Niettemin is het te betreuren, dat er blijkbaar ook een grote afstand is tot het jarenlange beleid van de generale synode, die het een zaak van gehoorzaamheid aan de Koning van de kerk achtte om deze contacten wel aan te gaan, en die sprak van de zegen van de Heere over de gevoerde samensprekingen.

Het motief van de eenheid in het kerkverband van de CGK is zeker een belangrijk motief. Wanneer daar een beroep op wordt gedaan, mag wel worden verwacht dat ook wordt geïnvesteerd in inspanningen om binnen het kerkverband elkaar te dienen en te ontmoeten. Wanneer de indruk wordt gewekt van het bevorderen van een isolement van de eigen broeders en zusters, kan het gebruik van dit motief in dit verband niet sterk genoemd worden.

C. Voorzichtige conclusie

In het licht van de principiële motieven, die jarenlang de achtergrond vormden van de weg die de generale synode is gegaan, kan de weg van het FGM onmogelijk worden afgewezen. Het vormde de beantwoording van de opdracht van de generale synode van 1998 om te onderzoeken of een federatie aanbeveling verdient, en zo ja hoe deze vorm zou kunnen krijgen. Dat gekozen is voor een 'federatief groeiemodel' werd door de synode van 2001 een goede vorm genoemd om aan de gevonden eenheid in een weg van geleidelijkheid verder gestalte te geven.

Dat vervolgens besloten werd 'op dit moment nog niet tot invoering daarvan over te gaan' had mede te maken met het feit dat de plaatselijke kerken nog onvoldoende waren ingelicht over de implicaties ervan. Het diende niet een aan de kerken van bovenaf opgelegde structuur te zijn. In de zes jaar die sedertdien verstreken zijn is door deputaten enkele malen vrij uitvoerig nader voorlichting aan de plaatselijke kerken gegeven.

De stand van zaken in 2007 kan in enkele overwegingen worden samengevat:

- het traject dat de generale synode heeft gekozen sedert 2001, is terecht een weg van voorzichtigheid geweest, zonder het principiële positieve oordeel, dat in 2004 werd herhaald, los te laten;
- de achtergrond van het positieve oordeel ligt in de principiële motieven die hierboven onder A. zijn genoemd;
- de reden tot voorzichtigheid was en is gelegen in de situatie van kwetsbare draagkracht en zorg rond de eenheid binnen het kerkverband;

- er is inmiddels een groeiend aantal gemeenten waarin positief over samenwerking met de GkV wordt gedacht, of waar contacten zijn gelegd, of ook toestemming tot kanselruil met de GkV is ontvangen;
- er is ook nog een belangrijk deel van de kerken waar de gedachten over deze contacten afwijzend zijn gebleven.

Dit alles afwegende, moet de situatie zoals die onder B is weergegeven, in elk geval blijven nopen tot voorzichtigheid. We hebben binnen het kerkverband met onze eigen broeders en zusters te maken.

Als echter deze voorzichtigheid de synode zou brengen tot een afwijzing van het FGM, dan zal het wel nodig zijn een dergelijke besluitvorming in het licht van de diepe ernst van de onder A genoemde motieven voor Gods aangezicht te verantwoorden.

Als de synode zich ootmoedig tot een positief besluit begeeft, zich rekenschap geeft van de voorzichtigheid die uitdrukkelijk deel uitmaakt van het FGM, dan blijft het o.i. mogelijk zich te blijven richten 'naar de tred van het vee en van de kinderen' (Gen. 33:14) en toch een weg van gehoorzaamheid te gaan.

Dat in de contacten tussen CGK en GkV - maar ook binnen CGK en GkV - het gesprek over de prediking in het licht van de bereikte overeenstemming een punt van aandacht dient te blijven, kan een winstpunt van deze jarenlange gesprekken worden genoemd.

Overwegingen van de andere helft van deputaten

Met veel van de hiervoor genoemde overwegingen kunnen zij instemmen. Toch zijn er bij hen nog enkele andere overwegingen die hierbij ter gedachtevorming van de synode worden aangeboden:

- De synode van 2004 besloot het 'federatieve groeiemodel' voornamelijk niet in te voeren mede omdat de *noodzakelijke eenparigheid* daarvoor op dat moment ontbrak (besluit 2). Deputaten kregen opdracht de kerken opnieuw te benaderen om de bedoeling van het 'federatieve groeiemodel' uit te leggen. Tevens kregen zij de opdracht om de kerken opnieuw een oordeel over het 'federatieve groeiemodel' te vragen voor zover de toelichting van deputaten hun daar aanleiding toe gaf. Deze tweede raadpleging van de kerken heeft het diverse beeld van de reacties niet wezenlijk veranderd. Dat betekent dus dat de noodzakelijke eenparigheid nog steeds ontbreekt die de synode nodig achtte om het 'federatieve groeiemodel' in te voeren.
- In veel van de reacties van de kerken inzake het 'federatieve groeiemodel' wordt het *verschil* opgemerkt *tussen de bereikte principiële overeenstemming en de praktijk* ten aanzien van de prediking. Hetzelfde gebeurde in de brief van de veertig predikanten. De synode van 2004 overwoog dat de landelijk geconstateerde overeenstemming inzake 'de toe-eigening van het heil' niet wegnam dat er in het algemeen gesproken in de praktijk van de prediking nog steeds wezenlijke verschillen tussen CGK en GkV worden geconstateerd en dat die verschillen ook binnen het eigen kerkverband worden geconstateerd. Ze overwoog dat het van het grootste belang is dat de op wezenlijke punten verkregen overeenstemming ook werkelijk functioneert in de praktijk van de prediking. Ze was van oordeel 'dat het zorg geeft' dat van de overeenstemming 'te weinig is terug te vinden in de prediking van de GkV'. De verschillen in de praktijk van de prediking binnen het eigen kerkverband waren voor de synode geen reden om de geuite zorg af te zwakken, maar 'redenen die prediking in eigen kerken kritisch door te lichten'. De synode was voorts van oordeel dat het zoeken naar eenheid in waarheid ertoe dringt om het gesprek met de GkV voort te zetten over de vraag hoe we in prediking en pastoraat recht doen aan de wijze waarop onze belijdenisgeschriften spreken over de toe-eigening van het heil. Deputaten kregen de opdracht om met deputaten GkV vanuit de bereikte principiële overeenstemming nadrukkelijk door te spreken over het door velen opgemerkte verschil tussen de overeenstemming en de praktijk, vooral ten aanzien van de prediking. Deputaten hebben getracht dit te doen in gesprekken over concrete preken. De balans van deze besprekingen van preken, van beide zijden vijf, vindt u verderop in dit rapport. Bij al het positieve dat in deze balans naar voren komt, blijkt ook hier het verschil tussen overeenstemming en praktijk. Zo zijn alle deputaten het er over eens dat de noodzaak van wedergeboorte en bekering duidelijk aan de orde moet komen in de prediking. Maar wat de een expliciet wil horen, zegt de ander impliciet te bedoelen. De gemeente begrijpt wel dat het zo bedoeld wordt ook als het zo niet gezegd wordt.
- We mogen zeker de historie niet vergeten. Daar valt veel van te leren en die moet recht worden gedaan. De historie laat zien dat *het onze synoden steeds om een in de praktijk functionerende overeenstemming te doen is geweest.*

De synode van 1995 was van oordeel 'dat afgaande op de door de deputaten GkV geformuleerde visie op de toeëigening van het heil en het belijden omtrent de kerk geconcludeerd mag worden dat in het licht van de confessie de verschillen minder ernstig zijn dan in het verleden werd gesteld, maar dat op grond van wat uit de kerken gehoord en in de praktijk waargenomen wordt de vraag open blijft of datgene wat op het niveau van deputaten is bereikt, ondanks positieve ontwikkelingen in prediking en gemeentebesouwing, in de GkV ook voluit functioneert' en sprak uit dat de gesprekken dienden te worden voortgezet 'waarbij ook aandacht dient te worden gegeven aan de vraag hoe datgene waarover deputaten overeenstemming hebben bereikt in de praktijk gestalte krijgt'.

De Acta van de synode van 1998 vermelden dat bij de beantwoording van vragen gezegd is: 'En de vraag of wat op papier nu kon worden vastgelegd in de praktijk ook functioneert dient ook nog onder ogen gezien te worden, zij het dan ook dat deputaten GkV daarbij de voorwaarde gesteld hebben dat de CGK in dat onderzoek zelf ook in de spiegel zullen kijken.' Deze synode sprak uit 'dat de opdracht van de generale synode 1995 om aandacht te geven aan de vraag hoe datgene waarover deputaten overeenstemming hebben bereikt in de praktijk gestalte krijgt, nader dient te worden uitgevoerd, waarbij a. het noodzakelijk zal zijn dat dit onderzoek beide kerkverbanden zal betreffen; b. de met het oog op de uitvoering van deze opdracht door deputaten GkV gedane suggesties nader onderzoek verdienen'.

De synode van 2001 sprak uit 'dat de gesprekken met deputaten GkV op dezelfde basis moeten worden voortgezet, waarbij met name de samenwerking van de bereikte overeenstemming en het tegengaan van zorg gevende ontwikkelingen in beide kerken evenals de relatie met de NGK aandacht verdienen'.

De conclusie kan getrokken worden dat het besluit van de synode van 2004 'deputaten de opdracht te geven in de komende periode met deputaten GkV vanuit de bereikte principiële overeenstemming nadrukkelijk door te spreken over het door velen opgemerkte verschil tussen die overeenstemming en de

praktijk, vooral ten aanzien van de prediking' niet uit de lucht is komen vallen. De vraag naar de praktijk was er de jaren door.

De in 2004 door de synode geuite zorg dat van de overeenstemming 'te weinig is terug te vinden in de prediking van de GKv' zal moeten worden weggenomen. Als de synode nu vervolgstappen zet op weg naar eenheid zonder dat de zorg ten aanzien van de prediking weg is genomen, zal het nodig zijn ook dit voor Gods aangezicht te verantwoorden.

2.4.3 Ad besluit 6

Deputaten hebben met deputaten GKv nadrukkelijk doorgesproken over de prediking mede in het licht van het door velen opgemerkte verschil tussen de overeenstemming en de praktijk. Ze hebben dat gedaan door per ontmoeting te spreken over twee preken, van elke zijde een. Van beide zijden werd dit als positief ervaren. Deputaten zijn van oordeel dat het voortgaande gesprek over de prediking ook op deputaten niveau waardevol is.

De volgende balans werd gezamenlijk opgemaakt en door beide deputaatschappen onderschreven:

Balans van de preekbesprekingen deputaten CGK/GKv 2006

Achtergrond

In het licht van de gevonden overeenstemming inzake de toe-eigening van het heil zoals die door de synode van de CGK (1998) en de synode van de GKv (1999) met dankbaarheid is vastgesteld, en in het licht van de daarop gevolgde bezinning, hebben beide deputaatschappen zich in hun verdere gesprekken met name intensief bezig gehouden met de prediking, zoals ook in eerdere rapportages aan de generale synoden sindsdien duidelijk werd.

Daarbij speelde de overtuiging een rol dat in de prediking het hart van de kerk klopt, en tevens dat de gevonden overeenstemming niet bedoeld was als een 'theoretische' overeenkomst, maar juist gericht was op de praktijk van de bediening van Gods Woord in de gemeente.

Wijze van bespreking

Deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders van de CGK en deputaten kerkelijke eenheid (sectie 1, voor de samensprekingen met de CGK) van de GKv hebben daarom in de loop van het jaar 2006 in totaal een vijftal preekbesprekingen gehouden, waarin steeds twee preken aan de orde kwamen, een van een CG-deputaat en een van een GKv-deputaat. Afsproken was om niet speciaal een preek voor deze besprekingen uit te zoeken, maar om zo mogelijk de laatst uitgegeven preek ervoor te gebruiken - dit om een niet speciaal geselecteerde doorsnede van de preken te krijgen. In de meeste gevallen was het mogelijk zich aan deze afspraak te houden, in een enkel geval was er geen uitgegeven preek beschikbaar en werd een onlangs gehouden preek gepresenteerd.

De *orde van behandeling* was steeds als volgt: bij de bespreking van een preek van een CGK-deputaat gaven eerst alle GKv-eputaten een reactie, daarna de overige CGK-deputaten, waarna de schrijver van de preek (indien aanwezig, zoals vrijwel altijd het geval was) kort inging op de gemaakte opmerkingen. Bij de bespreking van een preek van een GKv-deputaat werd mutatis mutandis dezelfde orde aangehouden. Bij iedere preek konden allerlei kwesties aan de orde komen (exegese, opzet, taalgebruik etc.), maar de centrale vraag was steeds die naar de functionering van de overeenkomst over de toe-eigening van het heil.

De preekbesprekingen waren zeer intensief en namen steeds een groot deel van de vergaderingen in beslag. Tegelijk werd het door alle deelnemers ervaren als een heel mooi onderdeel van ons werk: het gaat om het hart van het kerkelijk leven, de prediking van het evangelie en het bleek ook keer op keer mogelijk daarbij elkaars hart te bereiken, van elkaar te leren en samen verder te komen. We hebben bij de preekbesprekingen ervaren hoezeer we aan elkaar verbonden zijn door het geloof in de naam van Jezus Christus en in de gemeenschap van de Heilige Geest. Het past ons dan ook op deze plaats dankbaarheid uit te spreken voor de verrijking die we bij deze besprekingen van onze God hebben mogen ontvangen.

Typering van de preken beperkt mogelijk

Het is niet mogelijk om een algemeen beeld van de behandelde preken te geven en te zeggen: zo ziet een typische CG-preek eruit, zo een typische GKv-preek. In sommige gevallen werd opgemerkt dat de preken uitwisselbaar waren: ze hadden zo in het andere kerkverband gehouden kunnen worden zonder daar in enig opzicht uit de toon te vallen.

In andere gevallen waren er echter wel duidelijke verschillen. Van CG-zijde werd geregeld gevraagd naar het onderscheidende element in de GKv-preken. Werd er in deze preken soms niet teveel van uitgegaan dat alle hoorders gelovigen zijn? Had er soms niet een meer persoonlijke toepassing moeten zijn? Van GKv-zijde werd ten volle beaamd dat het onderscheidende element niet gemist kan worden in de prediking. Maar de bedoeling was dan vaak dit element op meer impliciete wijze te verwerken. Overigens was het in een enkel geval ook de kritiek van CG-zijde op een preek uit hun eigen kring dat die te weinig onderscheidend was.

Van GKv-zijde werd soms opgemerkt dat het onderscheidende element, of het noemen van het werk van de Heilige Geest, in de besproken CG-preek er bijgehaald was, zonder dat het uit de tekst voortvloede. Moet de tekst niet steeds sturend zijn voor wat we wel of niet in een preek aan de orde stellen? Van CG-zijde werd dan weer de prioriteit van de tekst ten volle beaamd, maar benadrukt dat de preek ad hominem moet zijn: iedere hoorder moet voor Gods aangezicht worden gesteld.

Met blijdschap kan worden geconstateerd dat in alle preken serieus werk was gemaakt van de uitleg van Gods Woord. Zoals onvermijdelijk is in een gezelschap waarvan veel theologen deel uitmaken, waren er soms meningsverschillen over de exegese, maar alle preken gaven blijk van eerbied voor de tekst van de Heilige Schrift. Tegelijk ging geen van de preken op in de uitleg: ze waren allemaal concreet en actueel op de gemeente van vandaag gericht. Tenslotte bleken alle preken vanuit een diepe gereformeerde overtuiging geschreven te zijn. Geen enkele keer ontstonden daarover meningsverschillen.

Het gezamenlijk bespreken van de preken bleek daarbij een eigen betekenis te krijgen. Bij het in concreto duidelijk maken aan elkaar hoe bepaalde manieren van spreken 'overkomen' in de traditie van een kerkgemeenschap worden bruggen geslagen. Niet minder is dat het geval wanneer juist in zulke gesprekken blijkt welke blinde vlekken er in de eigen manier van spreken, en denken, en luisteren kunnen zijn ontstaan.

De overtuiging groeide dat het gesprek over de concrete prediking tussen (en in) beide kerkgemeenschappen van grote waarde kan zijn bij het zoeken naar vruchtbare manieren van ontmoeting.

Conclusies

Uit onze besprekingen kon een aantal *conclusies* getrokken worden:

1. De generale synode van de CGK Haarlem-Noord 1998 en die van de GKv Leusden 1999 hebben de bereikte overeenstemming inzake de toe-eigening des heils en verwante onderwerpen met instemming en blijdschap begroet. De bespreking van de preken heeft ons als vertegenwoordigers van beide kerkverbanden nu een toenemende mate van geestelijke eenheid doen ervaren: er is eenheid op grond van Schrift en belijdenis, maar ook in veel opzichten eenheid in de beantwoording van de vraag wat de gemeente vandaag nodig heeft in de prediking. Wij constateren dit met grote dankbaarheid en zien daarin ook Gods zegen over de contacten die in de loop van de jaren tussen onze beide kerkverbanden gegroeid zijn.
2. Bij de beoordeling van de vraag naar de doorwerking van de overeenkomst over toe-eigening van het heil dient in rekening gebracht te worden dat het taalveld in beide kerkverbanden soms verschillend is. De een vindt alleen een expliciete oproep tot of vraag aan de gemeente aan het doel beantwoorden, de ander denkt hetzelfde beter te bereiken op meer impliciete wijze. De een ervaart een verbondsmatig taalgebruik als te vanzelfsprekend, de ander hoort daarin juist de ernst van het verbond. De een ervaart een meer bevindelijke prediking als niet alleen ernstig, maar ook gunnend, de ander vindt dat zo'n preek soms te veel bij de mens blijft steken, en in dat opzicht wel erg confronterend. Het is in elk geval heel goed om zulke verschillen aan de orde te stellen, om elkaars motieven beter te leren begrijpen.
3. Als dit gebeurt, dan blijkt dat de overeenkomst over de toe-eigening van het heil zeker doorgewerkt heeft in de besproken preken. Dat de noodzaak van wedergeboorte en bekering duidelijk aan de orde moet komen in de prediking, daarover waren alle deputaten het hartelijk eens. In geen enkele GKv-preek was sprake van verbondsautomatisme, alsof - zoals voorheen soms het geval leek te zijn - het delen in het verbond en het lid zijn van de kerk automatisch garant staat voor het delen in het heil. In geen enkele CG-preek werd de geloofs zekerheid ondergraven door het onderscheidende element, alsof een mens zijn zekerheid in zichzelf zou moeten zoeken en niet in Gods beloften. Niet alleen in de leer, maar ook in de religie, in de geloofsbeleving, bleek een grote mate van eenheid.
4. Tegelijk bleek keer op keer dat we veel van elkaar kunnen leren. De CG-broeders komen uit een traditie waarin grote aandacht is voor bevinding en wedergeboorte en spraken hun GKv-collega's er indringend op aan als die elementen tekort dreigden te komen. De GKv-broeders hebben in hun traditie het belang geleerd van verbond en kerk en heilsgeschiedenis en vroegen daarvoor aandacht. Het blijkt nog steeds heel vruchtbaar om vanuit deze beide tradities samen de Schriften te lezen, niet verwijtend, maar elkaar verrijkend. Overigens spelen ook andere elementen een belangrijke rol. Zo bleek in verschillende preken, vanuit beide kerkverbanden, concrete maatschappelijke betrokkenheid en nadruk op de navolging van Christus. Ook daarin kunnen we samen verder komen.
5. Tegelijk moet gezegd worden dat de verschillen die er zijn, ook dwars door beide kerkverbanden heen bleken te lopen. Soms werd een GKv-preek als wel wat exemplarisch gekenschetst, of een CG-preek als wel wat vanzelfsprekend inzake het delen in het heil. Wederzijds doorspreken over de prediking bevordert daarom niet alleen de geestelijke eenheid tussen beide kerkverbanden, maar ook die binnen ieder kerkverband afzonderlijk.

Ten slotte

Natuurlijk geven de besproken tien preken geen representatieve dwarsdoorsnede van de prediking in beide kerkverbanden. Aan de andere kant: het gaat wel om preken van broeders die representatief genoeg geacht werden om in deze deputaatschappen benoemd te worden. Wij zijn ervan overtuigd dat vergelijkbare preekbesprekingen ook bij een nadere ontwikkeling van de toenadering tussen beide kerkgemeenschappen nog lange tijd hun grote waarde zullen bewijzen, op plaatselijk en regionaal niveau. De conclusies van onze besprekingen kunnen daarbij dienen als vergelijkingsmateriaal: zijn de ervaringen vergelijkbaar of blijken er heel andere conclusies getrokken te moeten worden? Het zou goed zijn als de resultaten van deze plaatselijke en regionale besprekingen weer doorgegeven worden aan de deputaten, die dan een nog meer representatieve conclusie kunnen trekken.

Voor dit moment kan, onder het zojuist genoemde voorbehoud, onze *slotconclusie* zijn dat de overeenkomst over de toe-eigening van het heil wel degelijk doorwerkt in de prediking in beide kerkverbanden, maar dat wij elkaar wederzijds nodig hebben om in afhankelijkheid van de leiding van de Heilige Geest te kunnen groeien in een nog zorgvuldiger afgestemd zijn op het Woord van de Heere onze God.

Op basis van deze conclusie luidt onze *aanbeveling* dat de generale synodes van onze kerken de kerken oproepen om plaatselijk en regionaal ruim aandacht te geven aan preekbespreking. Juist als er nog verschillen zijn, kan gezamenlijke bezinning op de vraag wat de prediking van het evangelie van Gods genade in Christus voor zondige mensen vandaag moet inhouden, nader tot elkaar brengen. Moge de Heilige Geest die toenadering ook verder bewerken.

2.4.4 Ad besluit 7

- a. Om het plaatselijk gesprek over de prediking te dienen achten deputaten de balans waardevol met de aanbeveling om ook plaatselijk zulke gesprekken te voeren.
- b. Aan deze opdracht zijn deputaten nauwelijks toegekomen. Opdrachten van een dergelijke omvang gaan onze maat en kracht te boven. Mede in het kader van de gesprekken over zorg gevende ontwikkelingen in beide kerkverbanden is een gezamenlijke notitie tot stand gekomen over charismatische beïnvloeding. Deze is als bijlage bij dit rapport gevoegd. We bieden haar aan de synode aan als handreiking voor het gesprek op plaatselijk niveau.

3. Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland (GB)

3.1 Opdracht

De generale synode van 2004 nam inzake de relatie tot de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland het volgende besluit:

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

- dat deputaten volgens hun opdracht het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk hebben voortgezet;

overwegend:

1. dat per 1 mei 2004 de GB in de NHK met de meerderheid van die kerk is meegegaan in de Protestantse Kerk in Nederland (PKN);
2. dat tengevolge hiervan een breuk tussen hervormd-gereformeerden is ontstaan;
3. dat diengevolge kerkenraden in gesprek kunnen zijn met hervormd-gereformeerde gemeenten zowel binnen als buiten de PKN;
4. dat deputaten het hoofdbestuur van de GB uitdrukkelijk vragen hebben gesteld over de confessionele onduidelijkheid van de PKN en over de onmogelijkheid zich tegenover de PKN als geheel op de gereformeerde belijdenis te beroepen;
5. dat deputaten in samenwerking met het hoofdbestuur van de GB volgens hun opdracht de plaatselijke gemeenten gestimuleerd hebben elkaar te ontmoeten daar waar de gereformeerde belijdenis wordt onderschreven;
6. dat het onderzoek van deputaten naar de vraag in hoeverre er ruimte is om met hervormd-gereformeerde gemeenten te komen tot nauwer kerkelijk samenleven indien plaatselijk artikel 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis voluit wordt nageleefd geresulteerd heeft in:
 - a. de vaststelling dat hervormd-gereformeerde gemeenten binnen de PKN de mogelijkheid hebben om in een verklaring hun gebondenheid aan de gereformeerde belijdenis uit te spreken;
 - b. een handreiking aan de plaatselijke kerken ten behoeve van het gesprek over uitoefening van de tucht;
7. dat deputaten in plaats van een herziening van bijlage 6 K.O. een aparte regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden nodig achten en deze ontworpen hebben;
8. dat deputaten melding maken van een vruchtbare samenwerking met de GB, onder andere bij de herziening van de Statenvertaling;
9. dat deputaten in gesprekken met het hoofdbestuur van de GB erop gewezen hebben dat zij zich niet kunnen en willen distantiëren van de hervormde gemeenten die zich niet wilden scharen bij hen die tot de PKN toetraden;

van oordeel:

1. dat de redenen genoemd door de generale synode 2001 om te zoeken naar samenwerking en eenheid met allen die de naam van Christus liefhebben en naar zijn Woord begeren te leven onverminderd gelden;
2. dat bezinning nodig is op de situatie die ontstaan is door de vereniging van de Nederlandse Hervormde Kerk met de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden en de breuk binnen de hervormd-gereformeerde gemeenten over het al dan niet meegaan met deze fusie van kerken;

spreekt uit:

1. dankbaar te zijn voor het harmonieuze overleg alsook de vruchtbare samenwerking met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond;
2. dat de handreiking aan de plaatselijke kerken voor het gesprek over de tucht een goede handreiking is;
3. dat de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' een goede regeling is;
4. mee te leven met het geheel van de hervormd-gereformeerde gemeenten rond het ontstaan van de PKN;
5. het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond te willen voortzetten;

besluit:

1. deputaten op te dragen het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond voort te zetten;
2. deputaten op te dragen de handreiking voor het gesprek tussen de kerkenraden over de uitoefening van de tucht aan de kerken ter beschikking te stellen;
3. deputaten op te dragen samen met het hoofdbestuur van de GB te onderzoeken of en in hoeverre er afspraken gemaakt kunnen worden met hervormd-gereformeerde gemeenten binnen de PKN;
4. de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' vast te stellen en afhankelijk van de uitkomst van het onder 3 genoemde door deputaten aan de kerkenraden te doen toezenden;
5. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de situatie die ontstaan is door de breuk binnen de hervormd-gereformeerde gemeenten en daar met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond over te spreken;
6. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

3.2. *Samensprekingen en uitvoering opdracht*

In het gesprek met het hoofdbestuur van de GB zijn de besluiten van de synode waar nodig toegelicht en de opdrachten van deputaten besproken. Bij het hoofdbestuur was moeite met bepaalde formuleringen in de besluitvorming met betrekking tot de breuk binnen de hervormd-gereformeerde gemeenten. Over de situatie die door de breuk ontstaan is, is doorgesproken. Toegelicht is ook het besluit van de synode om in gesprek te gaan met de Hersteld Hervormde Kerk.

Verder is gesproken over de crisis waarin het ambt zich bevindt. Dit gesprek resulteerde in een artikel van ds. Roseboom en prof. Maris in *De Waarheidvriend* en *De Wekker*.

Nadat in het gesprek uitdrukkelijk kon worden vastgesteld dat er afspraken kunnen worden gemaakt met hervormd-gereformeerde gemeenten binnen de PKN, werd een gezamenlijke brief gestuurd aan de kerkenraden van de CGK en in hervormd-gereformeerde kring met als bijlagen de handreiking voor het gesprek tussen de kerkenraden over de uitoefening van de tucht en de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden'. Er is ons geen melding gemaakt van contacten die naar aanleiding van deze brief tussen kerkenraden zijn ontstaan. Wel hebben wij kennis genomen van samenwerking hier en daar in het land met kerken die deel uit maken van de PKN, maar voor zover wij weten gebeurt dat niet op basis van onze contacten met de GB en uw besluiten.

Op de herdenkingsbijeenkomst ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de GB in 2006 waren deputaten vertegenwoordigd.

Er is een vruchtbare samenwerking met de GB, onder andere bij de herziening van de Statenvertaling overeenkomstig het besluit van de synode in 2001. Op verzoek van ons deputaatschap zitten twee van onze predikanten in het bestuur van de Stichting Herziening Statenvertaling. Daarom waren deputaten vertegenwoordigd bij de presentatie van de tweede deelluitgave van de Herziene Statenvertaling en mocht een exemplaar in ontvangst worden genomen.

Op verschillende momenten in het werk van deputaten kwam de Raad van Advies voor het Gereformeerd Belijden in de PKN ter sprake. Zo in het contact met de GB en door het contact van het COGG met de PKN. We stellen vast dat deze raad een binnenkerkelijke zaak van de PKN is om de synode te adviseren. Daarvoor gevraagd en op persoonlijke titel zitten er drie mensen uit de afgescheiden kerken in deze raad, prof.dr. G.C. den Hertog, prof.dr. B. Kamphuis en dr. A. van der Dussen. Laatstgenoemde heeft op persoonlijke titel als vertegenwoordiger van de kerken van de 'kleine oecumene' de synode van de PKN toegesproken. Deputaten staan op het standpunt dat de PKN voor ons geen gesprekspartner is bij de huidige confessionele stand van zaken.

3.3 *Perspectief?*

Aan beide zijden is er verlegenheid met het uitblijven van respons op de gezamenlijke brief. Naar de oorzaken kan men raden. Meerdere factoren zouden een rol kunnen spelen. Voor het vervolg denken deputaten niet in de richting van een nieuwe oproep om elkaar plaatselijk te zoeken zoals nu tweemaal gebeurd is. Eerder denken deputaten in de richting van stimuleren dat men plaatselijk zoveel mogelijk samenwerkt in de praktijk van het kerk zijn in de huidige samenleving. Want in de contacten is regelmatig uitgesproken, dat we elkaar nodig hebben in deze tijd omdat we confessioneel en geestelijk dicht bij elkaar staan.

4. *Gereformeerde Gemeenten (GG)*

4.1 *Opdracht*

De generale synode van 2004 nam inzake de relatie tot de Gereformeerde Gemeenten het volgende besluit:

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Gemeenten;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

- dat voor het eerst na vele jaren een officieel contact met de Gereformeerde Gemeenten is geweest;

overwegend:

1. dat deputaten melden dat zij en de commissie van de Gereformeerde Gemeenten in een goede sfeer en op een openhartige wijze met elkaar gesproken hebben over een aantal wezenlijke zaken aangaande de prediking en de praktijk van het kerkelijke leven;
2. dat deputaten melden dat de gesprekken voor een beter verstaan van elkaars visie op deze zaken nuttig zijn geweest en eraan bijdragen dat verkeerde beeldvorming wordt voorkomen;
3. dat deputaten melden dat er op dit moment geen perspectief is op kerkelijke eenheid met de Gereformeerde Gemeenten;

van oordeel:

1. dat het feit dat er voor het eerst na vele jaren een officieel contact met de Gereformeerde Gemeenten is geweest een reden tot dankbaarheid is;
2. dat er – gelet op de nood der tijden – aanleiding is om met de Gereformeerde Gemeenten, als kerk die de gereformeerde belijdenis onderschrijft, contact te houden conform het besluit van de generale synode 2001, al is er op dit moment geen perspectief op kerkelijke eenheid;
3. dat een vorm van contact nuttig kan zijn om geestelijke herkenning te bevorderen en zonodig actuele ontwikkelingen te bespreken;

besluit:

1. de Gereformeerde Gemeenten te verzoeken hun commissie KEV op te dragen het gesprek met deputaten eenheid voort te zetten, om geestelijke herkenning te bevorderen en zonodig actuele ontwikkelingen te bespreken;
2. deputaten de opdracht te geven bij een positieve beslissing van de Gereformeerde Gemeenten een geregeld contact te houden met de commissie KEV;
3. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

4.2. Contact

De Gereformeerde Gemeenten hebben positief beslist ten aanzien van voortzetting van het gesprek en deputaten hebben tweemaal een ontmoeting gehad met de commissie Kerkelijke Eenheid en Verscheidenheid van de GG.

De sfeer van de ontmoetingen was goed, maar omdat er, zoals we in ons vorige rapport hebben gesteld, geen perspectief is op het komen tot kerkelijke eenheid kan de vraag opkomen hoe zinvol deze ontmoetingen zijn. Toch zijn deputaten blij met deze ontmoetingen. We laten elkaar als kerken van gereformeerd belijden niet los. Het kan verdere vervreemding van elkaar en karikatuurvorming voorkomen en zonodig kunnen we actuele ontwikkelingen met elkaar bespreken. Geopperd is om ook eens preken van beide zijden over dezelfde tekst met elkaar te bespreken. Wij zullen u voorstellen dit contact op dezelfde wijze te continueren.

5. Hersteld Hervormde Kerk (HHK)

5.1 Opdracht

De generale synode van 2004 nam het volgende besluit:

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten eenheid voor de gereformeerde belijders in Nederland;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten in hun rapport terloops spreken over hen die zich niet wilden scharen bij hen die tot de Protestantse Kerk in Nederland toetraden;
2. dat deputaten nog geen contact hebben opgenomen met de Hersteld Hervormde Kerk;

overwegend:

- dat deputaten in gesprekken met de Gereformeerde Bond erop gewezen hebben zich niet te kunnen en te willen distantiëren van hen die zich niet wilden scharen bij hen die tot de PKN toetraden;

van oordeel:

1. dat deputaten het onder 'overwegend' genoemde standpunt terecht hebben ingenomen;
2. dat er gezien de opdracht van Christus om te staan naar eenheid met allen die Zijn Naam liefhebben en naar Zijn Woord begeren te leven aanleiding is om de mogelijkheid tot het aangaan van contacten met de Hersteld Hervormde Kerk te onderzoeken;

besluit:

1. deputaten op te dragen de mogelijkheid tot het aangaan van contacten met de Hersteld Hervormde Kerk te onderzoeken;
2. van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

5.2. Besprekingen

Driemaal is er een gesprek geweest tussen deputaten en een delegatie van het moderamen van de HHK. Gesproken is over het besluit van onze synode om het contact te zoeken. Van de zijde van de HHK is men met veel waardering op de uitnodiging tot een gesprek ingegaan. De intentie is aanwezig om contact te hebben als kerken. Ook is gesproken over de grondslag van de kerk. Concluderend werd door beide delegaties vastgesteld dat er overeenstemming is over de grondslag van de kerk.

Een volgend punt in het gesprek was de prediking. Binnen de HHK kent deze evenals binnen de CGK variatie. Men staat een prediking voor die te duiden is als gezonde Schriftuurlijke bevindelijke prediking. Wel zijn er binnen de HHK ook stromingen die een zekere spanning met zich meebrengen. Bijvoorbeeld kan er onduidelijkheid bestaan over de relatie tussen verbond en verkiezing. De prediking heeft volop aandacht van de commissie opleiding.

Gesproken is ook over de keuze voor de opleiding aan de VU. Deputaten hebben hun verbazing en teleurstelling uitgesproken over deze keuze. Van de zijde van de HHK heeft men het traject dat leidde tot deze keus verduidelijkt. Een belangrijk punt was het verkrijgen van een leerstoel. Van de zijde van deputaten is erop gewezen dat de HHK aan de TUA veel eigen ruimte en een eigen pakket met daaraan verbonden studiepunten had kunnen krijgen, net als de NGK.

Voorts is gesproken over de gezamenlijke brief van deputaten en GB aan de kerken. De handreiking aan GB-gemeenten geldt naar zijn intentie ook voor HHK-gemeenten. Van de zijde van de HHK is aangegeven dat men vooralsnog terughoudend wil zijn t.o.v. kanselruil in verband met de rust in de gemeenten en liturgische verschillen. Intern wil men komen tot een notitie o.a. over schuld t.a.v. het verleden.

Evaluerend: op veel punten is er overeenstemming. De gesprekken vonden plaats in een verkennende fase, waarbij we in acht moeten nemen dat de HHK nog verkeert in een situatie van opbouw. We moeten in verschillende zaken wat tijd nemen om verstandig met de dingen om te gaan. Als de synode opdracht geeft om verdergaande besprekingen te voeren over bijv. kanselruil op plaatselijk niveau, dan kunnen onze ontmoetingen een vervolg hebben.

5.3. Conferenties

Van de kerkenraden van Urk (Eben-Haëzer) en Werkendam ontvingen deputaten enkele malen een uitnodiging voor door deze kerken georganiseerde conferenties voor ambtsdragers binnen de CGK en de HHK. Deputaten hebben geantwoord dat het hun bevreedde dat deze landelijke conferenties werden georganiseerd terwijl deputaten de opdracht hadden de mogelijkheid tot het aangaan van contacten met de Hersteld Hervormde Kerk te onderzoeken. De conferenties werden door deputaten de eerste keer dat ze uitgenodigd waren wel bezocht.

6. Nederlands Gereformeerde Kerken

6.1 Opdracht

De generale synode van 2004 nam inzake de relatie tot de Nederlands Gereformeerde Kerken het volgende besluit:

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat er in de achterliggende periode geen gesprekken met de NG-commissie hebben plaatsgevonden;
2. dat er wel een ontmoeting is geweest tussen de voorzitter en de secretaris van deputaten enerzijds en de voorzitter en de secretaris van de NG-commissie anderzijds, waarin wederzijds werd geconcludeerd dat er wel zinvol gesproken zou kunnen worden;
3. dat de synode van 2001 de classes opriep toe te zien op 'besluit 1' van het besluit inzake samenwerkende en samenwerkingsgemeenten;

overwegend:

1. dat deputaten de opdracht hadden om de gesprekken met de NG-commissie voorsnog te continueren, mede met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang;
2. dat deputaten vermelden dat deze gesprekken in de afgelopen periode niet hebben plaatsgevonden, maar wel zinvol hadden kunnen zijn;
3. dat deputaten gemeld hebben dat de rol van de classes marginaal is gebleken in het toezien op 'besluit 1' van het onder 'constaterend 3' genoemde besluit van de synode van 2001;

van oordeel:

1. dat het te betreuren is dat bedoelde gesprekken niet hebben plaatsgevonden;
2. dat het met het oog op de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten niet alleen nuttig, maar ook noodzakelijk is dat er gesprekken zullen plaatsvinden met de NG-commissie, vooral met het oog op de situatie die ontstaan is na het voorlopig besluit van de Landelijke Vergadering 2004 met betrekking tot 'vrouw en ambt', opdat deputaten en NG-commissie zo mogelijk met gemeenschappelijke adviezen bedoelde gemeenten kunnen dienen en deze niet in een geïsoleerde positie terecht komen;
3. dat het te betreuren is dat de rol van de classes in het toezien op 'besluit 1' van het onder 'constaterend 3' genoemde besluit van de synode van 2001 marginaal is gebleken;

besluit:

1. deputaten op te dragen de gesprekken met de NG-commissie alsnog voort te zetten, mede met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang en tegen de achtergrond van een gemeenschappelijk verleden, waarin veel goeds ontvangen werd;
2. deputaten op te dragen in deze gesprekken de teleurstelling van de generale synode over het voorlopig besluit van de landelijke vergadering 2004 met betrekking tot 'vrouw en ambt' te verwoorden en grondig over het genomen besluit door te spreken in het licht van de besluiten van de generale synode van 1998 en 2001, mede met het oog op de gevolgen die het bovengenoemde besluit kan hebben voor de verhouding tussen beide kerken;
3. deputaten op te dragen alles in het werk te stellen om samen met de NG-commissie te komen tot adviezen aan samenwerkende en samenwerkingsgemeenten met het oog op bedoelde situatie rond 'vrouw en ambt';
4. deputaten op te dragen het in 2001 genomen besluit inzake de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten aan de classes toe te zenden en de classes dringend te vragen 'besluit 2' van dit besluit ter hand te nemen.
5. deputaten op te dragen contact te onderhouden met samenwerkende en samenwerkingsgemeenten;
6. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

6.2 Uitvoering opdrachten

In deze periode zijn er vijf gesprekken geweest met de NG-commissie, de CCS (Commissie voor Contact en Samenspreking). Uitvoerig is over de besluitvorming van de NGK inzake vrouwelijke ambtsdragers gesproken in de lijn van de tweede opdracht van deputaten. De gesprekken hebben niet geleid tot een andere koers van de NGK met betrekking tot 'vrouw en ambt'. Zoals bekend heeft de Landelijke Vergadering 2007 van de NGK nu ook het ambt van predikant daadwerkelijk open gesteld voor de vrouw.

Met de CCS is gesproken over een vraag om advies van de kerk van Nieuwegein hoe deze een principebesluit kon effectueren om de ambten open te stellen voor de vrouw. Omdat deputaten en NG-commissie niet tot een gezamenlijk advies konden komen hebben zij ieder afzonderlijk advies gegeven. In de praktijk kwamen de adviezen wel op hetzelfde neer. Geadviseerd is op het principebesluit terug te komen en zich te houden aan de mogelijkheden die de synodebesluiten van de CGK bieden.

De CCS deelde op zeker moment aan deputaten mee dat zij zich kon vinden in de door CGK en GKV bereikte overeenstemming met betrekking tot de toe-eigening van het heil. Deputaten hebben van deze mededeling kennis genomen, maar realiseren zich dat lange gesprekken over deze materie in het verleden vastgelopen zijn.

Deputaten hebben ook uitvoering gegeven aan hun vierde opdracht door een brief te zenden aan de classes.

Met de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten werd contact onderhouden door de bezoeken aan het Samenwerkingsoverleg. Van een aantal van deze gemeenten alsmede van het Samenwerkingsoverleg ontvingen deputaten een brief waarin gevraagd wordt om verruiming van bepaalde kerkordelijke regels in verband met de bijzondere positie van de samenwerkingsgemeenten. De voorstellen inzake het DOE-overleg, zie 2.3.3., zullen ook hiervoor betekenis kunnen hebben.

Deputaten zijn van oordeel dat de contacten met de CCS met name met het oog op de samenwerkingsgemeenten gecontinueerd kunnen worden.

7. Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG)

7.1 Opdracht

De generale synode van 2004 nam inzake het COGG het volgende besluit:

De generale synode, kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG);
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

- dat deputaten melden dat er reden is iets optimistischer te zijn dan voorheen ten aanzien van de plaats van het COGG als gespreksplatform binnen het geheel van de gereformeerde gezindte;

overwegend:

- dat naar de waarneming van deputaten de gereformeerde belijdenis een duidelijker plaats heeft gekregen in het functioneren van dit orgaan;

van oordeel:

1. dat met de deelname van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en het Confessioneel Gereformeerd Beraad het COGG een waardevolle uitbreiding heeft gekregen;
2. dat door deze uitbreiding het COGG kan dienen tot bevordering van het contact tussen gereformeerde belijders in Nederland;

besluit:

deputaten op te dragen:

1. te blijven participeren in het COGG;
2. binnen het COGG te blijven ijveren voor uitbreiding en versteviging van dit orgaan;
3. van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

7.2 Verslag werkzaamheden

Ook in deze periode hebben deputaten geparticipeerd in het COGG. De vergaderingen werden in de regel bezocht door de deputaten Maris, Overeem en Schoonderwoerd. De laatste bezocht ook de vergaderingen van het dagelijks bestuur.

Op verzoek van het moderamen van het COGG hebben deputaten br. K. Bokma gecoöpteerd en hem als penningmeester ter beschikking gesteld aan het COGG.

Deputaten zien een positieve ontwikkeling van het COGG. Het orgaan breidt zich uit zodat het kan dienen tot bevordering van het contact tussen gereformeerde belijders in Nederland. Jaarlijks zijn waardevolle conferenties gehouden waarvoor de belangstelling verheugend is toegenomen.

De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) zijn in deze periode participant geworden. De Voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland zijn waarnemer geworden.

Verder participeren in het COGG de CGK, de NGK, de GB, de Confessionele Vereniging en het Confessioneel Gereformeerd Beraad. Op persoonlijke titel doen enkele leden van de GG mee.

De thema's van de conferenties waren in deze jaren:

2005	'Ik ben vanmorgen al naar de kerk geweest; de betekenis van de tweede kerkdienst' met onder andere referaten van prof. dr. G.C. den Hertog en prof. dr. W. Verboom;
2006	'Geestesgaven; niet los verkrijgbaar' met onder andere referaten van dr. H. Bakker en prof.dr. J.W. Maris;
2007	'Preken uit de tijd?' met onder andere referaten van prof.dr. G. van den Brink en prof.dr. A. Baars.

7.3 Positie COGG

Over de plaats en de taak van het COGG is door het COGG met instemming van uw deputaten de volgende notitie aanvaard:

De positie van het COGG als platform voor de gereformeerde gezindte

Inleiding

Deze notitie is het resultaat van een bezinning binnen het bestuur van het COGG op haar plaats en taak op kortere en langere termijn. Deze bezinning is nodig omdat er kerkelijk een aantal veranderingen plaatsgevonden hebben, o.a. de vorming van de Protestantse Kerk in Nederland, de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt als participant (na een periode van waarnemerschap) toetreden is en de Voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland waarnemer is geworden. Verder is er steeds wisseling van afgevaardigden.

De ontmoeting met elkaar is van groot belang. Het maakt bescheiden en leidt tot verootmoediging als we zien op de kerkelijke verdeeldheid.

Doelstelling I (de korte(re) termijn)

Het COGG wil een platform en ontmoetingsplaats zijn waar de deelnemers elkaar ontmoeten met als doel:

1. Elkander te bemoedigen en op te scherpen om in deze tijd gereformeerd te zijn en te blijven.
2. Te zoeken naar wegen en mogelijkheden om aan het onder sub 1,1 gestelde doel mede gestalte te geven op plaatselijk en regionaal niveau, waar de ontmoeting van leden van de verschillende kerken werkelijk gestalte krijgt.
3. Door de eerder genoemde ontmoetingen en gesprekken onderling begrip te kweken, het vertrouwen in elkaar te versterken om zo te komen tot versterking van de gemeenschap der heiligen waarin het geloof en de onderlinge verbondenheid in Jezus Christus toenemen (zie HC vr/antw. 55), opdat we de Heilige Geest niet zullen bedroeven, zodat het smaldeel van de gereformeerde gezindte nog verder uiteen groeit en van elkaar vervreemd.
4. Gezamenlijke bezinning over onderwerpen die voor de hele gereformeerde gezindte van belang zijn.
5. Meedenken vanuit onderlinge betrokkenheid met zaken/ontwikkelingen, gevraagd en ongevraagd, die binnen één of meerdere partnerkerken c.q. richtingenorganisaties een voorname rol spelen.

Doelstelling II (de lange(re) termijn)

1. Als gevolg vanuit de onder 'Doelstelling I' genoemde doelen kan er mogelijk een basis gelegd worden voor samsprekingen met het oog op kerkelijke eenheid.
2. Hierbij beseffen we geroepen te worden tot kerkelijke eenheid, terwijl we vertrouwen dat God ons ook metterdaad bijeen zal brengen wanneer we ons voor Hem verootmoedigen en pleiten op de trouw van zijn verbond.

Doelstelling III (korte en lange termijn)

1. Gezien de afspraak die in 2001 gemaakt is, aan de relatie tot de Protestantse Kerk in Nederland gestalte geven via een jaarlijks terugkerend gesprek met het moderamen van de genoemde kerk. Het overleg kan ook dienen om adhesie te betuigen aan positieve geluiden vanuit de kerk(en) richting de samenleving.
2. De status van het gesprek met het moderamen van de Protestantse Kerk in Nederland past binnen het kader van de gesprekken die het moderamen heeft in de Protestantse kerk in Nederland zelf met de verschillende modaliteiten (waarvan er een drietal ook deel uitmaken van het COGG). De gesprekken vinden plaats binnen het kader van de belijdenis, maar niet op basis van de belijdenis.
3. De agenda voor het gesprek wordt in onderling overleg vastgesteld.

8. Overige zaken

8.1 Een gesprek met de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland

Van deze kerken ontvingen deputaten een brief en daarna hadden wij met een delegatie van hen een oriënterend gesprek. Zij hadden eerst contact gezocht met deputaten radio- en televisiediensten om van hen steun te krijgen om te mee te doen in Zentijd voor Kerken. Deze deputaten hadden hen verwezen naar ons. In het oriënterend gesprek hebben wij gehoord wat de identiteit is van dit kleine kerkverband dat is ontstaan bij de totstandkoming van de PKN, dat zij hun predikanten in Apeldoorn willen laten studeren en dat zij ook graag mee zouden doen in ZvK. Zelf zijn ze te klein om daarin te participeren maar het zou geen bezwaar zijn als een van de participanten een dienst aan hen zou afstaan. We hebben hun beloofd dit aan u te zullen melden.

8.2 Brief namens de Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld)

Van deputaten van de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld), voor het laatst bijeen in Mariënberg (2005/2006), ontvingen wij een brief waarin zij genoemde kerken aan ons voorstellen. Deputaten hebben van deze brief kennisgenomen en dat in een antwoord aan hen laten weten.

9. Bezinning op het werk van deputaten

Een van de dingen die deputaten hebben bezig gehouden is de bezinning op hun werk. Hun taak is volgens hun instructie:

- a. naar de eis van het Woord van God en in overeenstemming met de gereformeerde confessie wegen te zoeken die kunnen leiden tot de eenheid van de kerken van gereformeerde belijdenis in Nederland;
- b. door middel van contact en overleg alles te doen wat bevorderlijk is voor het proces van onderlinge herkenning en samenwerking tussen de gereformeerde belijders in Nederland;
- c. voor zover het met hun opdracht samenhangt de kerken te vertegenwoordigen, onder meer door afgevaardigden of waarnemers aan te wijzen.

De vraag kan gesteld worden of al het werk dat door deputaten sinds 1947 is verricht de beoogde eenheid dichterbij heeft gebracht. U vindt deze bezinning in dit hoofdstuk.

9.1 Een veelheid van contacten

Het werk van deputaten heeft zich de jaren door uitgebreid, ondermeer door de toename van het aantal

kerken. Thans onderhouden zij contact met vijf gesprekspartners, al zijn de contacten verschillend van aard. Daarnaast participeren zij in het COGG, stellen zij zich op de hoogte van zaken waar samenwerkingsgemeenten mee te maken krijgen, voeren zij studieopdrachten uit, enz. Soms krijgen deputaten de indruk dat zij taken meekrijgen inzake vraagstukken waar de kerken niet uitkomen. Veel tijd, energie en geld wordt in dit deputaatschap gestoken. Het werk wordt gedaan door deputaten die bijna allen reeds op andere wijze een forse dagtaak hebben in de kerken.

9.2 Geringe voortgang

De vraag naar het resultaat van dit alles dringt zich op. De kerkelijke verdeeldheid en verscheurdheid zijn in de afgelopen zestig jaar toegenomen. Wat kunnen wij als betrekkelijk kleine kerken betekenen voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland? Nieuwe scheuringen in de gereformeerde gezindte konden wij niet voorkomen. Bestaande gescheidenheid kon niet worden opgeheven. Toenadering tot het ene kerkverband leidt soms tot verwijdering van het andere. Er is soms na lang praten over bepaalde zaken overeenstemming bereikt. Intussen worden er vragen gesteld bij de praktijk. Er is tussen sommige kerkverbanden ruimte gekomen voor plaatselijke samenwerking waarvan dankbaar gebruik wordt gemaakt. Tegelijk moet vastgesteld worden dat het tot moeilijke situaties kan leiden en tot vervreemding van het kerkverband. Aan de ene kant mag er dankbaarheid zijn, aan de andere kant is er ook zorg. Kerkelijke eenheid is niet maakbaar. Het is een eenheid in geloof, in belijden, in kennen van de waarheid, in broederlijke liefde. Die eenheid kan soms beleefd worden met gelovigen in andere kerken, hoewel kerkelijke eenwording daarmee onbereikbaar is. Die eenheid wordt soms gemist daar waar men wel deel uitmaakt van het zelfde kerkverband. Met dit te constateren kunnen we niet volstaan. Eenheid in geloof moet ook zichtbaar worden. Voelen we de pijn wel van de verscheurdheid van het lichaam van Christus? Eenheid van een kerkelijk instituut waarin verdeeldheid heerst is echter niet de eenheid in geloof, in belijden, in kennen van de waarheid, in broederlijke liefde. Het is niet de eenheid waar Christus om gebeden heeft. Hebben de inspanningen van zestig jaar geleid tot meer eenheid? Zo niet tot meer kerkelijke eenheid, dan toch tot herkenning en meer eenheid in geloof? In hoeverre hebben wij de geringe voortgang zelf mede veroorzaakt?

9.3 Toenemende spanningen

Vanwege meerdere oorzaken zijn er spanningen in diverse kerken en groeperingen van gereformeerd belijden. Het zoeken van kerkelijke eenheid is daarbij meerdere malen een belangrijke factor. We kunnen dicht bij huis blijven. Ook in ons kerkverband liggen de zaken zo. Ontwikkelingen die door de een worden toegejuicht, worden door de ander als een negatieve ontwikkeling beschouwd. Bij het zoeken van kerkelijke eenheid wordt in verschillende richtingen gekeken. Het gevaar is niet denkbeeldig dat bij het zoeken van eenheid de kerken meer en meer uit elkaar groeien en elkaar los laten. Als kerken hebben we op verschillend niveau contacten met de GKv en met de NGK, met de GB en met de HHK en ook nog met de GG. Gaan we straks allemaal een verschillende kant uit? De vele contacten zijn zo gegroeid. Op zich mogen we er dankbaar voor zijn. Het zou niet goed zijn als we elkaar niet eens spraken. Maar welke kant moeten en willen we uit? Wat is onze visie? Waar moet het heen met de kerk in Nederland?

9.4 Hoe nu verder?

We vragen om bezinning op de koers die we als CGK willen varen. Binnen de kring van deputaten ontstaat meer en meer het gevoel dat de diverse contacten niet los van elkaar moeten worden beschouwd. Dat we een totaalvisie nodig hebben op de mogelijkheid van eenheid vanuit het perspectief op een brede gereformeerde kerk. Dat dit doel gediend zou kunnen zijn met gezamenlijke ontmoetingen van onze gesprekspartners. We denken daarbij ook aan de eenheid in verscheidenheid zoals die in vorige eeuwen in Nederland bestond.

Daarnaast menen deputaten dat er serieus werk gemaakt moet worden van het zoeken van elkaar binnen het verband van de kerken. Het zoeken van eenheid met anderen waarbij de eenheid met de broeders van het zelfde huis wordt veronachtzaamd is niet geloofwaardig. Het zou wel eens het zoeken van onszelf kunnen zijn. Het is strijdig met het gebed van Christus 'opdat zij allen een zijn.'

10. Voorstellen

10.1 Voorstellen met betrekking tot de GKv

Op grond van de verschillende overwegingen die de synode onder 2.4 ad besluit 5 zijn aangeboden kunnen deputaten de synode helaas niet dienen met een gezamenlijk voorstel.

Zij leggen u twee verschillende voorstellen voor.

10.1.1 Voorstel A

Van de deputaten P. de Jong, J.W. Overeem en J.W. Schoonderwoerd

De generale synode,
kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat de kerken eerder geraadpleegd zijn over de wenselijkheid van en de mogelijkheden tot invoering van het 'federatieve groeimodel' en dat hierop in vrijwel gelijke verhouding uit de kerken zowel positieve als negatieve reacties zijn ontvangen;
2. dat de kerken opnieuw benaderd zijn om de bedoeling van het 'federatieve groeimodel' uit te leggen;
3. dat de kerken opnieuw een oordeel gevraagd is over het 'federatieve groeimodel', voorzover de toelichting van deputaten hun daar aanleiding toe gaf;

4. dat deputaten melden dat deze nieuwe raadpleging geen wezenlijke wijziging heeft gebracht ten aanzien van de constatering onder 1;
5. dat het deputaten gezamenlijk niet is gelukt om alle reacties uit de kerken inzake het 'federatieve groeimodel' geestelijk te 'wegen' en de synode met de uitkomst van die weging te dienen met het oog op een verantwoorde besluitvorming;
6. dat deputaten met deputaten GKv vanuit de bereikte principiële overeenstemming gesproken hebben over de prediking en melden dat deze gesprekken waardevol zijn geweest;
7. dat deputaten samen met deputaten kerkorde en kerkrecht voor bezinning op de kerkelijke positie van samenwerkingsgemeenten willen participeren in het zgn. Deputaten Overleg Eenheid ('DOE-groep');

overwegend:

1. dat de zorg met betrekking tot het functioneren van de overeenstemming in de praktijk van de prediking niet is weggenomen;
2. dat de kerken blijkens de gehouden raadplegingen de verschillen in prediking zeer verschillend taxeren;
3. dat zorgvuldig dient te worden omgegaan met de verschillen binnen het kerkverband;
4. dat de kerken in bijlage 8 K.O. een regeling hebben voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden;
5. dat invoering van het federatief groeimodel een nieuwe en onomkeerbare stap zou zijn op weg naar eenwording van de kerkverbanden;
6. dat bezinning op de positie van samenwerkingsgemeenten behoort tot de taken van deputaten;

van oordeel:

- dat voor het verder gaan op de weg naar eenheid de zorg met betrekking tot het functioneren van de overeenstemming in de praktijk van de prediking eerst moet worden weggenomen;

spreekt uit:

1. te blijven bij de voorlopige regeling voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden;
2. a. dat het aan te bevelen is dat de kerken het gesprek over de prediking binnen de eigen kerkgemeenschap en tussen de kerken op plaatselijk vlak voeren en daarbij in het bijzonder te letten op de functionering van de principiële overeenstemming;
- b. dat de balans van gezamenlijke deputaten van hun gesprek over de prediking goede diensten kan bewijzen bij het plaatselijk gesprek over de prediking;
3. dat het goed is dat de kerken kennis nemen van de notitie van gezamenlijke deputaten over charismatische beïnvloeding omdat deze geconstateerd wordt binnen beide kerkverbanden en dat deze kan dienen als handreiking voor het gesprek op plaatselijk niveau;

en besluit:

1. het federatief groeimodel niet in te voeren tot de eenheid tussen beide kerkverbanden in de praktijk van de prediking genoegzaam is gebleken;
2. deputaten op te dragen het gesprek met deputaten van de GKv over het verschil tussen de bereikte principiële overeenstemming en de praktijk, vooral ten aanzien van de prediking voort te zetten;
3. deputaten (evenals deputaten kerkorde en kerkrecht) toestemming te geven om te participeren in het Deputaten Overleg Eenheid en mede aan de hand van dat overleg de synode te dienen met voorstellen inzake de samenwerking tussen gemeenten;
4. de GKv te verzoeken opnieuw deputaten te benoemen en via parallelle besluitvorming mee te werken aan wat is opgemerkt onder besluit 2.
5. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

10.1.2 Voorstel B

Van de deputaten C.D. Affourtit, C. van Atten en J.W. Maris:

De generale synode,
kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat de kerken eerder geraadpleegd zijn over de wenselijkheid van en de mogelijkheden tot invoering van het 'federatieve groeimodel' en dat hierop in vrijwel gelijke verhouding uit de kerken zowel positieve als negatieve reacties zijn ontvangen;
2. dat de kerken opnieuw benaderd zijn om de bedoeling van het 'federatieve groeimodel' uit te leggen;
3. dat de kerken opnieuw een oordeel gevraagd is over het 'federatieve groeimodel', voorzover de toelichting van deputaten hun daar aanleiding toe gaf;
4. dat deputaten melden dat deze nieuwe raadpleging geen wezenlijke wijziging heeft gebracht ten aanzien van de constatering onder 1;
5. dat het deputaten gezamenlijk niet is gelukt om alle reacties uit de kerken inzake het 'federatieve groeimodel' geestelijk te 'wegen' en de synode met de uitkomst van die weging te dienen met het oog op een verantwoorde besluitvorming;
6. dat deputaten met deputaten GKv vanuit de bereikte principiële overeenstemming gesproken hebben over de prediking en melden dat in deze gesprekken een toenemende mate van geestelijke

eenheid ervaren is en dat bleken is dat de overeenkomst over de toe-eigening van het heil in de besproken preken zeker doorgewerkt heeft;

7. dat deputaten samen met deputaten kerkorde en kerkrecht voor bezinning op de kerkelijke positie van samenwerkingsgemeenten willen participeren in het zgn. Deputaten Overleg Eenheid ('DOE-groep');

overwegend:

1. dat de zorg met betrekking tot het functioneren van de overeenstemming in de praktijk van de prediking het zetten van verdere stappen in de contacten met de GKv in het licht van de overeenstemming over de toe-eigening des heils niet in de weg staat;
2. dat de kerken blijkens de gehouden raadplegingen de verschillen in prediking verschillend taxeren;
3. dat zorgvuldig dient te worden omgegaan met de verschillen binnen het kerkverband;
4. dat invoering van het federatief groeimodel slechts een kleine stap is om aan de gevonden eenheid in een weg van geleidelijkheid verder gestalte te geven;
5. dat bezinning op de positie van samenwerkingsgemeenten behoort tot de taken van deputaten;

spreekt uit:

1. de voorlopige regeling voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden te blijven hanteren, maar nu in het licht van het federatief groeimodel;
2.
 - a. dat het aan te bevelen is dat de kerken het gesprek over de prediking binnen de eigen kerkgemeenschap en tussen de kerken op plaatselijk vlak voeren en daarbij in het bijzonder te letten op de functionering van de principiële overeenstemming;
 - b. dat de balans van gezamenlijke deputaten van hun gesprek over de prediking goede diensten kan bewijzen bij het plaatselijk gesprek over de prediking;
3. dat het goed is dat de kerken kennis nemen van de notitie van gezamenlijke deputaten over charismatische beïnvloeding omdat deze geconstateerd wordt binnen beide kerkverbanden en dat deze kan dienen als handreiking voor het gesprek op plaatselijk niveau;

en besluit:

1. het federatief groeimodel thans in te voeren;
2. deputaten op te dragen het gesprek voort te zetten met deputaten van de GKv over de praktijk van vooral de prediking in het licht van de bereikte principiële overeenstemming mede met het doel om zulke gesprekken plaatselijke en regionaal te bevorderen;
3. deputaten (evenals deputaten kerkorde en kerkrecht) toestemming te geven om te participeren in het Deputaten Overleg Eenheid en mede aan de hand van dat overleg de synode te dienen met voorstellen inzake de samenwerking tussen gemeenten;
4. de GKv te verzoeken opnieuw deputaten te benoemen en via parallelle besluitvorming mee te werken aan wat is opgemerkt onder besluit 2;
5. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

10.2 Voorstel met betrekking tot de GB

De generale synode, kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten volgens hun opdracht het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland hebben voortgezet;
2. dat deputaten met het hoofdbestuur van de GB hebben vastgesteld dat er afspraken gemaakt kunnen worden met hervormd-gereformeerde gemeenten binnen de PKN;
3. dat deputaten de handreiking voor het gesprek tussen de kerkenraden over de uitoefening van de tucht met het hoofdbestuur van de GB aan de kerken ter beschikking hebben gesteld;
4. dat deputaten de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' die door de generale synode van 2004 is vastgesteld met het hoofdbestuur van de GB tegelijk met de onder 3 genoemde handreiking aan de kerkenraden hebben toegezonden;
5. dat deputaten tegelijk met het onder constaterend 3 en 4 genoemde de plaatselijke gemeenten gestimuleerd hebben elkaar te ontmoeten daar waar de gereformeerde belijdenis wordt onderschreven;
6. dat deputaten melden dat respons is uitgebleven op het onder constaterend 3-5 genoemde;

overwegend:

1. dat deputaten melding maken van een goede samenwerking met de GB, onder andere bij de herziening van de Statenvertaling;
2. dat we elkaar nodig hebben in deze tijd omdat we confessioneel en geestelijk dicht bij elkaar staan;

spreekt uit:

1. dankbaar te zijn voor het goede overleg en de samenwerking met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond;
2. teleurgesteld te zijn dat er nauwelijks respons is geweest op de oproep aan de plaatselijke kerken tot het zoeken van contact met gemeenten van gereformeerdebondsingatuur;

3. het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond te willen voortzetten;
4. dat het wenselijk is plaatselijk samen te werken;

besluit:

1. deputaten op te dragen het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond voort te zetten;
2. in dit overleg te bespreken hoe we elkaar tot steun kunnen zijn in het bewaren en doorgeven van het gereformeerde erfgoed;
3. deputaten op te dragen in overleg met de Gereformeerde Bond te onderzoeken hoe plaatselijke samenwerking kan worden bevorderd;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

10.3 Voorstel met betrekking tot de GG

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Gemeenten;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

overwegend:

1. dat deputaten melden dat de sfeer van de ontmoetingen goed was;
2. dat er weinig perspectief is op het komen tot kerkelijke eenheid;
3. dat we elkaar als kerken van gereformeerd belijden niet los laten;
4. dat de gesprekken verdere vervreemding van elkaar en karikatuurvorming kunnen voorkomen;

besluit:

1. deputaten op te dragen het gesprek met de commissie van de Gereformeerde Gemeenten voort te zetten, om geestelijke herkenning te bevorderen en zonnodig actuele ontwikkelingen te bespreken;
2. in dit gesprek zo mogelijk met elkaar van gedachten te wisselen over de prediking aan de hand van preken van beide zijden;
3. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

10.4 Voorstel met betrekking tot de HHK

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten eenheid voor de gereformeerde belijders in Nederland;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten contact hebben gelegd met de Hersteld Hervormde Kerk;
2. dat deputaten verkennende gesprekken hebben gevoerd met een delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk;
3. dat deputaten de mogelijkheid tot het aangaan van contacten met de Hersteld Hervormde Kerk hebben onderzocht;

overwegend:

dat deputaten melden

1. dat bij de Hersteld Hervormde Kerk de intentie aanwezig is om contact te hebben als kerken;
2. dat er overeenstemming is over de grondslag van de kerk;
3. dat bij voortgaand gesprek de prediking aandacht verdient;
4. dat van de zijde van de Hersteld Hervormde Kerk is aangegeven dat men vooralsnog terughoudend wil zijn t.o.v. kanselruil in verband met de rust in de gemeenten en liturgische verschillen;

voorts overwegend:

1. dat de gesprekken plaats vonden in een verkennende fase;
2. dat we in acht moeten nemen dat de Hersteld Hervormde Kerk nog verkeert in een situatie van opbouw;
3. dat we in verschillende zaken wat tijd moeten nemen om verstandig met de dingen om te gaan;

besluit:

1. het gesprek met de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten;
2. deputaten op te dragen met de delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk door te spreken over geestelijke herkenning over en weer in:
 - het functioneren van de gereformeerde belijdenis in prediking en sacramenten;
 - hoe die verbondenheid tot uitdrukking komt in het beleven van kerk-zijn;
3. deputaten op te dragen samen met de delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk te onderzoeken op welke wijze samenwerking met eventueel kanselruil mogelijk is;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

10.5 Voorstel met betrekking tot de NGK

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten de gesprekken met de NG-commissie alsnog hebben voortgezet;
2. dat deputaten in deze gesprekken de teleurstelling van de generale synode over het voorlopig besluit van de landelijke vergadering 2004 met betrekking tot 'vrouw en ambt' hebben verwoord en grondig over het genomen besluit hebben doorgesproken;
3. dat de gesprekken niet hebben geleid tot overbrugging van de verschillende overtuigingen;
4. dat de Landelijke Vergadering 2007 van de NGK nu ook het ambt van predikant daadwerkelijk heeft open gesteld voor de vrouw;
5. dat deputaten advies hebben gegeven aan de kerk van Nieuwegein;
6. dat deputaten van een aantal samenwerkingsgemeenten alsmede van het Samenwerkingsoverleg een brief ontvingen waarin gevraagd wordt om bezinning op kerkordelijke regels in verband met de bijzondere positie van de samenwerkingsgemeenten;
7. dat deputaten de opdracht hebben uitgevoerd om het in 2001 genomen besluit inzake de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten aan de classes toe te zenden en de classes dringend te vragen 'besluit 2' van dit besluit ter hand te nemen;

overwegend:

1. dat het met het oog op de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten noodzakelijk is dat er gesprekken plaatsvinden met de NG-commissie, vooral met het oog op de situatie die ontstaan is na de besluiten van de Landelijke Vergadering 2004 en 2007 met betrekking tot 'vrouw en ambt', opdat deputaten en NG-commissie zo mogelijk met gemeenschappelijke adviezen bedoelde gemeenten kunnen dienen en deze niet in een geïsoleerde positie terecht komen;
2. dat het zgn. DOE-overleg in verband met de brief van de samenwerkingsgemeenten betekenis kan hebben;

besluit:

1. deputaten op te dragen de gesprekken met de NG-commissie voort te zetten met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang;
2. deputaten op te dragen contact te onderhouden met samenwerkende en samenwerkingsgemeenten;
3. deputaten op te dragen in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht zich te bezinnen op de vraag van de samenwerkingsgemeenten en mede in het licht van het DOE-overleg de synode te dienen met voorstellen inzake de samenwerkingsgemeenten;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

10.6 Voorstel met betrekking tot het COGG

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG);
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten een positieve ontwikkeling zien van het COGG;
2. dat zij zich kunnen vinden in de geformuleerde doelstellingen van het COGG;

overwegend:

1. dat het COGG zich ten doel stelt een gespreksplatform te zijn binnen het geheel van de gereformeerde gezindte;
2. dat het COGG op langere termijn daarmee de eenheid van de kerk wil dienen;
3. dat de betrokkenheid bij en de belangstelling voor het werk van het COGG groeit;

spreekt uit:

- dankbaar te zijn voor de positieve ontwikkeling van het COGG;

en besluit:

deputaten op te dragen:

1. te blijven participeren in het COGG;
2. van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

10.7 Algemeen voorstel

De generale synode besluit:

1. deputaten op te dragen een visie te ontwikkelen op de mogelijkheid van eenheid vanuit het perspectief op een brede gereformeerde kerk;
2. de mogelijkheid van gezamenlijke ontmoeting met gesprekspartners te onderzoeken;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

Namens deputaten:
J.W. Maris, voorzitter
J.W. Schoonderwoerd, secretaris

Bijlage 1

Charismatische invloeden

Notitie van deputaten eenheid CGK en deputaten kerkelijke eenheid GKv

Zowel binnen de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) als in de Christelijke Gereformeerde Kerken is soms onder jongeren, maar ook onder volwassen gemeenteleden, de aantrekkingskracht waar te nemen die uitgaat van charismatische beïnvloeding. Een van de centra, waarvan de invloed merkbaar is in onze kerken, is 'New Wine', verbonden aan de Nederlands Gereformeerde Kerk te Houten. Daarnaast is bijvoorbeeld te wijzen op sommige activiteiten van het blad CV-Koers en op bepaalde invloeden binnen de Christelijke Hogeschool Ede.

Zonder twijfel speelt bij die aantrekkingskracht de waarneming van schraalheid en geestelijke vanzelfsprekendheid in het eigen kerkelijk leven een rol.

In enkele grondtrekken geven deputaten van CGK en GKv in deze notitie gezamenlijk aan op welke wijze bij deze invloeden niet alleen het gereformeerde belijden, maar ook de geloofsbeleving van de gemeente onder druk komen te staan, én hoe zulke charismatische invloeden om een reactie vragen.

Bijzondere ervaringen van de Geest of leven door het geloof

De aantrekkingskracht van charismatische invloeden is begrijpelijk door het accent op bijzondere ervaringen die door de Heilige Geest kunnen worden verkregen. Met profetieën, spreken in nooit geleerde talen en spectaculaire gezinnen worden gemeenteleden boven het 'gewone' christelijke en kerkelijke leven opgeheven.

Het is van belang daar de Bijbelse betekenis tegenover te plaatsen van het mogen kennen van God door het geloof in Christus zoals de Heilige Geest dat in een zondig mens werkt. De maatstaf daarvoor is niet het bijzondere van buitengewone ervaringen, maar het bijzondere van de genade van de heilige God die door het geloof maakt dat wij in een relatie met Hem mogen staan. De Bijbel spreekt van een wandelen in geloof, en niet in aanschouwen (2 Kor. 5:7). De Heere Jezus heeft na zijn opstanding in de woorden tot Thomas juist diegenen zalig gesproken die niet gezien hebben en toch geloven (Joh. 20:28).

Dat het heel bijzonder is, dat door het evangelie van Gods genade een kerk is ontstaan, die zelf een tempel is van de Heilige Geest (1 Kor. 3:15; Ef. 2:21), een plaats waar God woont door zijn Geest (Ef. 2:22), mag ons in de gemeente wel met diep ontzag vervullen. Kenmerkend daarvoor zijn echter niet spectaculaire ervaringen, maar eerder een diepe ootmoed die past bij de openbaring en het echte kennen van God.

De mens centraal?

In de charismatische spiritualiteit komt een ervaringsdrang mee die sterk gericht is op het vervullen van de mogelijkheden die een mens heeft en op de belangrijkheid van zijn eigen persoonlijkheid.

Het gaat bijzonder weinig over Gods genade, en de noodzaak daartoe vanwege onze schuld. Het gebed van de tollenaar 'O God, wees mij zondaar genadig' (Luk. 18:13) of de lofzang om de vergeving van schuld (bijv. Ps. 32 en Ps. 51) ontbreken veelal. Het gaat meer over de stappen die een mens achter Jezus mag zetten en die hem de mogelijkheid verschaffen net zulke geweldige dingen te doen of te beleven als Hij. Dat ligt binnen ons bereik.

De Bijbelse grondtoon van het leven van een christen is echter het geloof. De volheid van het eeuwige leven is er voor wie gelooft in Jezus Christus (Joh. 3:15,16,18,36 etc.). Je kunt niet zeggen dat wie in de Zoon gelooft nog iets mist. Wezenlijk voor het geloof is het houvast aan iets buiten de mens, aan de beloften van het evangelie, aan het Woord van God. Opmerkelijk sterk klinken woorden van Paulus als: Het leven is mij Christus (Filp. 1:21), Christus die ons leven is (Kol. 3:4), en zijn betuiging dat het wezen van zijn verkondiging lag in niets anders dan Jezus Christus en die gekruisigd (1 Kor. 2:2).

Wat met het geloof correspondeert, is dat alles genade is. Als we het zouden zeggen in 'charismatische' termen zou het roemen in de genade op grond van het Nieuwe Testament wel als 'topervaring' mogen worden aangeduid. Steeds gaat het dan wel om een roemen in Christus (Rom. 10:17; Gal. 6:14). Genade is genade in Christus (Rom. 5:15; Gal. 2:20-21; Ef. 1:6-7; 2 Tim. 1:9).

We kunnen waarnemen dat in een charismatische beleving deze noties op de achtergrond raken. Wat Paulus moest leren, zal ook voor ons de maatstaf dienen te blijven: Het kennen van Christus Jezus, mijn Heere, gaat alles te boven. Omwille van Hem heb ik dit alles prijsgegeven en houd het voor vuilnis, opdat ik Christus moge winnen (zie Filp. 3:7-9). Het hoge ik-gehalte van charismatische getuigenissen is in vergelijking hiermee een baken in zee.

Het is wellicht te begrijpen, dat een charismatische benadering van het geloofsleven meermalen ook met aarzelingen bij of weerstanden tegen de kinderdoop gepaard gaat. Het arminiaans klinkende accent op wat de mens zelf kan doen om het niveau van de Geest te bereiken past bij een visie die de doop als daad van de mens ziet in plaats van als een teken van Gods verbond.

Geestesgaven

In het pleidooi voor openheid voor de bijzondere genadegaven van spreken in andere talen, van profetie en van gezinnen, ligt steeds de suggestie dat deze gaven geschonken worden voor de bloei van het geestelijk leven in een hoger soort ervaringen.

In het Nieuwe Testament gaat het bij de charismata echter niet om een hoger soort ervaring, maar om de opbouw, het welzijn van de gemeente van Christus. In de eerste brief aan de Korintiërs gaat de apostel juist het verlangen naar extra's van de Geest tegen. Ieder heeft al genoeg ontvangen (1 Kor. 1:7). Als in die brief vermaningen klinken wegens gebrek aan geestelijk gehalte in de gemeente – partijschappen (1 Kor. 1-3), vragen rond de kennis die opgeblazen maakt (1Kor. 8), het avondmaal (1 Kor 10-11) - wordt bij uitstek niet naar zulke bijzondere gaven verwezen. Het probleem in Korinte was immers, dat de mensen

daar met de uitingen van de Geest 'zichzelf als geestelijk mens op de voorgrond plaatsten. De charismata worden gegeven om de *ander* naar voren te laten komen.' (J.P. Versteeg).

In deze notitie gaan we niet nader in op de betekenis van tongentaal en profetieën en gezangen in het Nieuwe Testament. We geven slechts grondtrekken van de charismata aan.

Het is zinvol in het algemeen nog te letten op de plaatsen waar de Schrift op het gevaar van 'opgeblazenheid' wijst. In 1 Korintiërs 4:6-7 maant Paulus 'niet te gaan boven hetgeen geschreven staat, opdat niet iemand van u zich voor de een en tegen de ander opblaze'. In Kolossenzen 2:18-19 gebruikt de apostel die uitdrukking als het gaat over mensen die zich beroepen op het hebben ontvangen van bijzondere gezichten, zoals engelenverschijningen. Paulus is kennelijk niet onder de indruk. We moeten ons maar houden aan het hoofd, Christus.

Een effect van een dergelijke charismatische spiritualiteit is ook in onze tijd, dat er een tweedeling in de gemeente wordt geforceerd, en vaak ook tweedracht ontstaat, in plaats van de bevordering van de gemeenschap (vgl. Hand. 2:42). Waar de Heilige Geest in de gemeente werkt, werkt dat echter uit dat die gemeente één lichaam is, en dat allen met één Geest worden gedrenkt (1 Kor. 12:13). Dikwijls zien we dat charismatische gemeenschappen en groepen zich meer oriënteren op leidersfiguren dan dat rondom de belijdenis van Christus als Heere juist die Bijbelse gemeenschap der heiligen gezocht wordt met allen.

Beproeft de geesten

Er zijn uit de geschiedenis van de pinkster- en de charismatische beweging heel wat getuigenissen bekend van mensen die begrepen, dat er met de ervaring die men gezocht en verkregen had, iets grondig mis was. Velen kwamen er achter dat bijvoorbeeld tongentaal niet vanzelfsprekend uit de Heilige Geest is. Als het in Afrikaanse of andere bronnen van afgoderij voorkomt, komt het uit een geest van de boze.

Het past bij de Heilige Geest, dat de geesten worden beproefd, of ze uit God zijn (1 Joh. 4:1-6). In 2 Korintiërs 11:4 waarschuwt Paulus de gemeente tegen het ontvangen van 'een andere Jezus, of een andere geest, of een ander evangelie'. In datzelfde hoofdstuk staat ook de vermaning dat de satan zelf zich kan voordoen als een engel des lichts (vs 14). Het was niet denkbeeldig, dat zo bij de naar het hogere hakende gemeenteleden in Korinte misschien, net zoals de slang met haar sluwheid Eva verleidde, de gedachten van de eenvoudige en loutere toewijding aan Christus zouden worden afgetrokken (vs 3).

De Heere Jezus heeft al gewaarschuwd, in Matteüs 7:21-23, dat er bij zijn wederkomst velen (!) zullen zijn die zich beroepen op het hebben geprofeteerd en het hebben uitgedreven van boze geesten in Zijn naam, en dat ze vele krachten hebben gedaan, maar dat die toch onder het oordeel zullen vallen: Ik heb u nooit gekend.

Om de actualiteit van zulke Bijbelse waarschuwingen gaat het.

Een spiegel

De gesignaleerde invloeden houden ons wel een spiegel voor. Wordt bij een gereformeerde nadruk op de genade die in Christus is wel voldoende aan de orde gesteld hoe die rijkdom juist door het werk van de Heilige Geest persoonlijk deel wordt van een mens? En hoe wat geestelijk is, ook de strijd tegen ons natuurlijke, vleeselijke bestaan meebrengt? Licht daar misschien een van de oorzaken van geestelijke lauwheden en van gebrek aan een levend getuigenis van het kennen van de Heere in de gemeente?

De gesprekken die tussen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Christelijke Gereformeerde Kerken rond de 'toe-eigening van het heil' zijn gevoerd, hebben geleid tot een gezamenlijk besef van de noodzaak van het werk van Gods Geest in het hart van een mens. Wedergeboorte en bekering, en groei in de kennis van Gods genade in Christus horen in de prediking aan de orde te zijn. Zo mag ook vrucht verwacht worden, in de zin van een levende geloofservaring ('bevinding') die tegelijk steeds meer van de rijkdom in Christus en van de schuld van ons zondaar-zijn weet. Daarbij hoort wel het besef dat er onderscheid bestaat tussen gemeenteleden, maar dat is iets anders dan het bewerken van tweedracht. Gezamenlijke deputaten willen ertoe aansporen om bij het leiding geven in de gemeente, door prediking en pastoraat, de weg van deze geestelijke noties te zoeken. Die wijzen een weg die ons dichter bij de Heere en zijn Woord houdt dan de charismatische boodschap doet.

Bijlage 2

Overwegingen inzake de hertaling van de Statenvertaling

Inleiding

Deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders zijn zijdelings betrokken geweest bij het project tot hertaling van de SV. Van GS met deze 'vertaling' zou moeten c.q. kunnen omgaan.

Deputaten hebben hier niet meer over vergaderd, maar bieden u hierbij wel het resultaat aan van onderling overleg dat via de mail heeft plaatsgevonden.

Meer dan 'overwegingen' zijn het niet.

De aard van een 'hertaling' van de SV

Het is een interessante vraag hoeveel hertalingen van de SV er al hebben plaatsgevonden sedert 1637. Niet eerder heeft voor zover ons bekend een synode zich over enige gereviseerde uitgave een oordeel gevormd. De ontwikkelingen van de Nederlandse taal hebben naar de ondervinding van velen aanpassingen van de vertaling wenselijk gemaakt. We menen er goed aan te doen niet in te gaan op uiteenlopende oordelen inzake edities van bijv. de Gereformeerde Bijbelstichting en van het Nederlands Bijbelgenootschap.

Dat er nu door een commissie uit verschillende kerken grondig aan een editie van de SV gewerkt wordt is toe te juichen. De verstaanbaarheid van Gods Woord voor een generatie van jongeren - maar wellicht ook heel wat ouderen - kan ermee gediend zijn. Gehoopt mag worden, dat een onderneming als deze niet weer een sijnbollet binnen de gereformeerde gezindte zal opleveren.

O.i. wordt, gezien de gehanteerde uitgangspunten, bij deze vertaling niet gesleuteld aan principiële uitgangspunten. Voor enige kritische houding t.a.v. het gezag van Gods heilig Woord hoeft niet te worden gevreesd. Men beoogt slechts de verstaanbaarheid van wat er staat, te dienen. Van belang is zeker erop te wijzen dat de bewerkers van de hertaling gemeenschappelijk geworteld zijn in de gereformeerde belijdenis.

Weliswaar is men erop gestuit dat bij het werken aan deze hertaling de ingrepen in de tekst van de SV in enkele opzichten verder moesten gaan dan men aanvankelijk beoogde, in eensgezindheid en congeniaal met de SV is er aan gewerkt. Dat men op problemen stuit zoals bij gedeelten van het boek Job, die in de SV duister gebleven waren, daar kan terloops aan worden herinnerd. Natuurlijk is niet voor niets ook in onze kerken al in het begin van de 20^e eeuw gewezen op de noodzaak van een nieuwe bijbelvertaling, die er tenslotte in 1951 gekomen is. Het compromiskarakter van die vertaling is in de loop der jaren gebleken. Men kan er begrip voor hebben, dat er nu gekozen is voor een bewerking van de SV ten dienste van velen in de kerken voor wie de NBG-vertaling van 1951 of de NBV geen aanvaardbare keus zal zijn.

'Aanbeveling'

Op grond van bovenstaande overwegingen komt het deputaten voor dat de GS geen reden heeft op dit moment of later eenzelfde grondig beoordelingstraject van deze hertaling aan te gaan als van de NBV. Aangezien er geen opdracht tot besluitvorming ligt in dezen en evenmin een verzoek tot het nemen van een beslissing uit de kerken is gekomen, geven deputaten deze opmerkingen in de vorm van een 'aanbeveling', inderdaad tussen aanhalingstekens. Het kan geen aanbeveling zijn tot het nemen van enigerlei beslissing. Het met dankbaarheid kennisnemen van wat tot dusver verschenen is, is o.i. een adequate reactie. De aard van het verrichte werk brengt met zich mee, dat er nauwelijks bezwaar kan zijn tegen het gebruik van deze hertaling in de kerken. Mochten bij het gebruik opmerkingen worden gemaakt of vragen rijzen waarmee anderen c.q. andere kerken in ons kerkverband gediend kunnen worden, dan is ook daar ongetwijfeld weer een brievenbus voor te vinden.

Namens deputaten eenheid,
J.W. Maris, voorzitter
J.W. Schoonderwoerd, secretaris

Bijlage 25
Artikel 66, 67, 68, 69, 74, 75, 83, 84

Rapport 1 van commissie 4 inzake rapport deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

Uw commissie heeft met waardering kennisgenomen van het rapport van deputaten. Deputaten hebben veel vergaderd en een groot aantal contacten onderhouden. Naar het oordeel van de commissie hebben deputaten alle opdrachten van de generale synode van 2004 uitgevoerd. De commissie heeft er begrip voor dat deputaten door de grote werkdruk aan de uitvoering van opdracht 7b nauwelijks zijn toegekomen.

Helaas kon ds. H. van den Heuvel in de laatste periode door persoonlijke omstandigheden zijn werk als deputaat niet doen. Nu onlangs zijn dochter is overleden, gaan onze gedachten en gebeden uit naar hem en zijn gezin. Ds. H. van den Heuvel is niet betrokken geweest bij de opstelling en vaststelling van het rapport van deputaten.

Prof. dr. J.W. Maris, ds. C.D. Affourtit, ds. H. van den Heuvel en br. P. de Jong hebben om uiteenlopende redenen te kennen gegeven dat zij niet voor herbenoeming als deputaat in aanmerking wensen te komen. De commissie bedankt hen voor de wezenlijke bijdragen die zij in de afgelopen jaren hebben geleverd aan het werk van deputaten.

De hoeveelheid werk van deputaten baart de commissie zorgen. Er is zoveel vergaderd dat de vraag gesteld mag worden: is dit vol te houden? Zijn deputaten niet overbelast? In het gesprek hierover bleek dat deputaten deze zorgen herkennen.

In het hele rapport van deputaten klinkt naar het oordeel van de commissie iets door van vermoeidheid, verlegenheid en sceptis. Wat is het rendement van zestig jaar werken aan eenheid? In een volgend rapport hoopt de commissie hierop terug te komen.

De commissie heeft zich afgevraagd of en in hoeverre het zinvol is dat deputaten zoveel contacten onderhouden. Natuurlijk is het de generale synode die hun daartoe de opdracht heeft gegeven. Enige reflectie op dit punt lijkt echter wel op zijn plaats. Gelet op de 'score' van al het vergaderen, lijken verschillende opdrachten van de synode nauwelijks uitvoerbaar te zijn. Is de synode wellicht te gemakkelijk geneigd geweest om aan deputaten nieuwe opdrachten te geven? Uit paragraaf 9.1 van hun rapport blijkt dat deputaten zelf soms ook die indruk hebben. In een volgend rapport hoopt de commissie ook hierop terug te komen.

In dit rapport beoordeelt de commissie de rapportage en de daarmee verband houdende voorstellen van deputaten ten aanzien van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland (GB), de Gereformeerde Gemeenten (GG), de Hersteld Hervormde Kerk (HHK), de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK), het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG) en enkele overige zaken. De rapportage en de daarmee verband houdende voorstellen van deputaten ten aanzien van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv) en de bezinning op het werk van deputaten zullen in volgend rapporten aan de orde komen.

A. Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland (3)

De commissie heeft dankbaar kennisgenomen van de contacten van deputaten met de GB.

De in het rapport genoemde moeite bij het hoofdbestuur van de GB over bepaalde formuleringen in de besluitvorming van de generale synode van 2004 met betrekking tot de breuk binnen de hervormd-gereformeerde gemeenten, blijkt betrekking te hebben op de passage:

¹overwegend

1. dat per 1 mei 2004 de GB in de NHK met de meerderheid van die kerk is meegegaan in de Protestantse Kerk in Nederland (PKN);
 2. dat tengevolge hiervan een breuk tussen hervormd-gereformeerden is ontstaan;¹
- Drs. P. Vergunst liet weten deze formulering kerkordelijk niet geheel correct te vinden.

Tevens wees hij erop dat in het ter tafel liggende rapport van deputaten enkele malen te lezen is over de 'Raad voor het Gereformeerd Belijden in de PKN'. Het gaat echter om de 'Raad van Advies voor het Gereformeerd Belijden in de PKN'.

De commissie stelt voor om deze naam met het oog op de Acta in het rapport aan te passen.

De commissie stelt de synode voor om conform het voorstel van deputaten tot de volgende uitspraak te komen:

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten volgens hun opdracht het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse kerk in Nederland hebben voortgezet;
2. dat deputaten met het hoofdbestuur van de GB hebben vastgesteld dat er afspraken gemaakt kunnen worden met hervormd-gereformeerde gemeenten binnen de PKN;
3. dat deputaten de handreiking voor het gesprek tussen de kerkenraden over de uitoefening van de tucht met het hoofdbestuur van de GB aan de kerken ter beschikking hebben gesteld;
4. dat deputaten de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' die door de generale synode van 2004 is vastgesteld met het hoofdbestuur van de GB tegelijk met de onder 3 genoemde handreiking aan de kerkenraden hebben toegezonden;
5. dat deputaten tegelijk met het onder constaterend 3 en 4 genoemde de plaatselijke gemeenten gestimuleerd hebben elkaar te ontmoeten daar waar de gereformeerde belijdenis wordt onderschreven;
6. dat deputaten melden dat respons is uitgebleven op het onder constaterend 3-5 genoemde;

overwegend:

1. dat deputaten melding maken van een goede samenwerking met de GB, onder andere bij de herziening van de Statenvertaling;
2. dat we elkaar nodig hebben in deze tijd omdat we confessioneel en geestelijk dicht bij elkaar staan;

spreekt uit:

1. dankbaar te zijn voor het goede overleg en de samenwerking met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond;
2. teleurgesteld te zijn dat er nauwelijks respons is geweest op de oproep aan de plaatselijke kerken tot het zoeken van contact met gemeenten van gereformeerde bondssignatuur;
3. het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond te willen voortzetten;
4. dat het wenselijk is plaatselijk samen te werken;

besluit:

1. deputaten op te dragen het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond voort te zetten;
2. in dit overleg te bespreken hoe we elkaar tot steun kunnen zijn in het bewaren en doorgeven van het gereformeerde erfgoed;
3. deputaten op te dragen in overleg met de Gereformeerde Bond te onderzoeken hoe plaatselijke samenwerking kan worden bevorderd;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

B. Gereformeerde Gemeenten (4)

De commissie heeft met waardering kennisgenomen van de ontmoetingen van deputaten met de commissie van de GG. Hoewel er weinig perspectief is op het herstel van kerkelijke eenheid, is de commissie met deputaten van oordeel dat het zinvol en waardevol is om deze ontmoetingen in de toekomst voort te zetten.

De commissie stelt de synode voor om conform het voorstel van deputaten – behoudens een kleine wijziging onder 'overwegend 4' – tot de volgende uitspraak te komen:

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Gemeenten;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

overwegend:

1. dat deputaten melden dat de sfeer van de ontmoetingen goed was;
2. dat er weinig perspectief is op het komen tot kerkelijke eenheid;

3. dat we elkaar als kerken van gereformeerd belijden niet los laten;
4. dat de gesprekken verdere vervreemding van elkaar en onjuiste beeldvorming kunnen voorkomen;

besluit:

1. deputaten op te dragen het gesprek met de commissie van de Gereformeerde Gemeenten voort te zetten, om geestelijke herkenning te bevorderen en zondig actuele ontwikkelingen te bespreken;
2. in dit gesprek zo mogelijk met elkaar van gedachten te wisselen over de prediking aan de hand van preken van beide zijden;
3. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

C. Hersteld Hervormde Kerk (5)

De commissie heeft dankbaar kennisgenomen van de contacten van deputaten met vertegenwoordigers van de HHK.

Met deputaten is doorgesproken over de achtergronden van de keuze van de HHK voor de opleiding van toekomstige predikanten aan de VU in plaats van aan de TUA. Deputaten spreken van een 'pijnlijke affaire'.

Desgevraagd lieten deputaten weten, dat zij – gelet op de verkennende fase waarin de gesprekken met de HHK zich bevinden – graag gekend hadden willen worden in initiatieven van plaatselijke gemeenten om ambtsdragerconferenties te organiseren met gemeenten binnen de HHK.

De commissie stelt de synode voor om conform het voorstel van deputaten tot de volgende uitspraak te komen:

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten eenheid voor de gereformeerde belijders in Nederland;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten contact hebben gelegd met de Hersteld Hervormde Kerk;
2. dat deputaten verkennende gesprekken hebben gevoerd met een delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk;
3. dat deputaten de mogelijkheid tot het aangaan van contacten met de Hersteld Hervormde Kerk hebben onderzocht;

overwegend:

dat deputaten melden

1. dat bij de Hersteld Hervormde Kerk de intentie aanwezig is om contact te hebben als kerken;
2. dat er overeenstemming is over de grondslag van de kerk;
3. dat bij voortgaand gesprek de prediking aandacht verdient;
4. dat van de zijde van de Hersteld Hervormde Kerk is aangegeven dat men vooraan terughoudend wil zijn t.o.v. kanselruil in verband met de rust in de gemeenten en liturgische verschillen;

voorts overwegend:

1. dat de gesprekken plaatsvonden in een verkennende fase;
2. dat we in acht moeten nemen dat de Hersteld Hervormde Kerk nog verkeert in een situatie van opbouw;
3. dat we in verschillende zaken wat tijd moeten nemen om verstandig met de dingen om te gaan;

besluit:

1. het gesprek met de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten;
2. deputaten op te dragen met de delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk door te spreken over geestelijke herkenning over en weer in:
 - het functioneren van de gereformeerde belijdenis in prediking en sacramenten;
 - hoe die verbondenheid tot uitdrukking komt in het beleven van kerk zijn;
3. deputaten op te dragen samen met de delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk te onderzoeken op welke wijze samenwerking met eventueel kanselruil mogelijk is;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

D. Nederlands Gereformeerde Kerken (6)

Dankbaar heeft de commissie kennisgenomen van de gesprekken van deputaten met de CCS van de NGK.

De commissie heeft gevraagd waarom het niet mogelijk was om met een gezamenlijk advies te komen aan de samenwerkingsgemeente te Nieuwegein, als uiteindelijk de adviezen wel op hetzelfde neerkwamen. Geantwoord werd dat het komen tot een gezamenlijk advies vooral bemoeilijkt werd door een langdurig verblijf in het buitenland van de secretaris van de CCS.

In verband met de reactie van de CCS op de door CGK en GkV bereikte overeenstemming met betrekking tot de toe-eigening van het heil lieten deputaten desgevraagd weten dat het ging om een mondelinge reactie waarvan de status niet geheel duidelijk was.

In een comitédedeelte van haar rapport gaat de commissie in op het in het rapport van deputaten sub 6.3 genoemde.

De commissie stelt de synode voor om conform het voorstel van deputaten – behoudens een kleine wijziging onder 'constaterend 1' – tot de volgende uitspraak te komen:

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten de gesprekken met de NG-commissie hebben voortgezet;
2. dat deputaten in deze gesprekken de teleurstelling van de generale synode over het voorlopig besluit van de landelijke vergadering 2004 met betrekking tot 'vrouw en ambt' hebben verwoord en grondig over het genomen besluit hebben doorgesproken;
3. dat de gesprekken niet hebben geleid tot overbrugging van de verschillende overtuigingen;
4. dat de Landelijke Vergadering 2007 van de NGK nu ook het ambt van predikant daadwerkelijk heeft opengesteld voor de vrouw;
5. dat deputaten advies hebben gegeven aan de kerk van Nieuwegein;
6. dat deputaten van een aantal samenwerkingsgemeenten alsmede van het Samenwerkingsoverleg een brief ontvingen waarin gevraagd wordt om bezinning op kerkordelijke regels in verband met de bijzondere positie van de samenwerkingsgemeenten;
7. dat deputaten de opdracht hebben uitgevoerd om het in 2001 genomen besluit inzake de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten aan de classes toe te zenden en de classes dringend te vragen 'besluit 2' van dit besluit ter hand te nemen;

overwegend:

1. dat het met het oog op de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten noodzakelijk is dat er gesprekken plaatsvinden met de NG-commissie, vooral met het oog op de situatie die ontstaan is na de besluiten van de Landelijke Vergadering 2004 en 2007 met betrekking tot 'vrouw en ambt', opdat deputaten en NG-commissie zo mogelijk met gemeenschappelijke adviezen bedoelde gemeenten kunnen dienen en deze niet in een geïsoleerde positie terecht komen;
2. dat het zgn. DOE-overleg in verband met de brief van de samenwerkingsgemeenten betekenis kan hebben;

besluit:

1. deputaten op te dragen de gesprekken met de NG-commissie voort te zetten met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang;
2. deputaten op te dragen contact te onderhouden met samenwerkende en samenwerkingsgemeenten;
3. deputaten op te dragen in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht zich te bezinnen op de vraag van de samenwerkingsgemeenten en mede in het licht van het DOE-overleg de synode te dienen met voorstellen inzake de samenwerkingsgemeenten;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

E. Brief Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken Lelystad 2004 (10.01)

De commissie heeft kennisgenomen van de brief van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 12 maart 2005.

Zij stelt u voor om dit schrijven te beantwoorden overeenkomstig het besluit van de generale synode na behandeling van het deel van het rapport 9.21 dat betrekking heeft op de NGK.

Voorstel:

De generale synode **besluit** de brief van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 12 maart 2005 te beantwoorden.

F. Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (7)

De commissie heeft dankbaar en met instemming kennisgenomen van de contacten van deputaten met de COGG en stelt voor om conform het voorstel van deputaten tot de volgende uitspraak te komen:

De generale synode,

kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG);
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten een positieve ontwikkeling zien van het COGG;
2. dat zij zich kunnen vinden in de geformuleerde doelstellingen van het COGG;

overwegend:

1. dat het COGG zich ten doel stelt een gespreksplatform te zijn binnen het geheel van de gereformeerde gezindte;
2. dat het COGG op langere termijn daarmee de eenheid van de kerk wil dienen;
3. dat de betrokkenheid bij en de belangstelling voor het werk van het COGG groeit;

spreekt uit:

- dankbaar te zijn voor de positieve ontwikkeling van het COGG;

en besluit:

deputaten op te dragen:

1. te blijven participeren in het COGG;
2. van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

G. Brief Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (10.09)

De commissie heeft kennisgenomen van de brief van het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte d.d. juli 2007.

Zij stelt u voor om dit schrijven te beantwoorden overeenkomstig het besluit van de generale synode na behandeling van het deel van het rapport 9.21 dat betrekking heeft op het COGG.

Voorstel:

De generale synode **besluit** de brief van het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte d.d. juli 2007 te beantwoorden.

H. Overige zaken

De commissie heeft met waardering en instemming kennisgenomen van de handelwijze van deputaten in reactie op de brieven van resp. de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland en de Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld) en stelt de synode voor deze handelwijze goed te keuren.

A.P. van Langevelde, rapporteur

Bijlage 26

Artikel 76

Rapport van deputaten contact met de overheid

1. Inleiding

Hieronder treft u het verslag aan van onze werkzaamheden in de jaren 2004 – 2007. Het betreft, zoals ons gevraagd is, een verslag op hoofdlijnen. Dat betekent dat tal van onderwerpen die ook onze aandacht hadden in dit verslag onvermeld blijven. Uiteraard zijn we graag bereid om in uw (commissie)vergadering een toelichting te geven op dit verslag en op onze werkzaamheden.

2. Samenstelling deputaatschap

Ons deputaatschap bestond in de afgelopen periode uit prof. dr. T.M. Hofman (voorzitter), mr. H. de Hek (secretaris en gedelegeerde in het CIO), br. J.W. Overeem (plaatsvervangend gedelegeerde in het CIO), drs. G.L. Born, ds. C.A. den Hertog, prof.dr.ir. H. Jochemsen en mr. H.M. Oevermans. Secundus was drs. A. Hakvoort.

We hebben negenmaal vergaderd. Ofschoon br. Overeem, in verband met gezinsomstandigheden enige tijd niet in de gelegenheid was de vergaderingen bij te wonen, hebben we geen beroep hoeven te doen op de secundus.

3. Opdrachten generale synode 2004

De generale synode van 2004 heeft betreffende ons deputaatschap het volgende besloten:

1. *deputaten op te dragen opnieuw de brochure 'Het huwelijk nader bekeken' uit te geven waarbij ook de 'Handreiking voor het omgaan met het verschijnsel samenwonen' is gevoegd;*
2. *deputaten op te dragen het overzicht inzake huwelijk en seksualiteit aan alle kerkenraden toe te zenden en ervoor zorg te dragen dat dit overzicht bij het Dienstenbureau te Veenendaal beschikbaar is voor belangstellenden.*

We hebben naar aanleiding van de behandeling van ons rapport op de generale synode de handreiking aangepast aan de wensen van de vergadering. Vervolgens hebben we de handreiking samen met de brochure over het huwelijk opnieuw uitgegeven. De brochure (met daarin de handreiking) is naar alle kerkenraden gestuurd. In De Wekker is de aandacht gevestigd op de brochure. Daarbij is aangegeven dat de brochure via het Dienstenbureau besteld kan worden.

Het overzicht met literatuurverwijzingen is naar het Dienstenbureau gestuurd. Tevens is het overzicht, na overleg met de webmaster, geplaatst op de site van onze kerken. Aldus is het overzicht voor iedere belangstellende eenvoudig beschikbaar. Aan de kerkenraden hebben we hiervan mededeling gedaan. Ook is in De Wekker de aandacht gevestigd op het overzicht.

4. Activiteiten in een hoofdlijn

De periode 2004-2007 is een drukke, maar ook vruchtbare periode geweest voor ons deputaatschap. Uiteraard hebben we de gebruikelijke werkzaamheden verricht. Allereerst is, door middel van het schrijven van brieven, meegeliefd met het welen we in het Koninklijk Huis. Verder is contact onderhouden met de deputaten uit de GKv - in januari 2007 heeft een gesprek plaatsgevonden - en met onze vertegenwoordigers in de diverse CIO-commissies. De secretaris heeft de vergaderingen van het CIO, op één na, bijgewoond. Ook hebben we ons op de hoogte gehouden van de activiteiten van het Platform Zorg voor Leven en van het Platform voor Waarden en Normen.

We hebben geregeld in de kerken aandacht gevraagd voor het werk van ons deputaatschap, middels publicaties in De Wekker en Ambtelijk Contact.

Aan het begin van de periode hebben we ons tot de kerkenraden gewend met het verzoek mee te werken aan een enquête over de verhouding van plaatselijke kerken tot de plaatselijke overheid. Naar aanleiding

van deze enquête hebben we ons bezonnen op die verhouding. We hebben de kerkenraden geïnformeerd over de belangrijkste uitkomsten van de enquête. We komen in dit rapport nog op het onderwerp terug.

In deze periode is de WMO ingevoerd. Deze wet heeft tal van gevolgen voor de wijze waarop de hulpverlening (in brede zin) in gemeenten is georganiseerd. Het is belangrijk dat de kerken betrokken worden bij de uitvoering van de wet. De wet biedt daartoe ook diverse mogelijkheden. Met deputaten diaconaat hebben we de taakverdeling afgestemd. Het komt er op neer dat deputaten diaconaat zich bezig houden met de toerusting van ambtsdragers en gemeenteleden op dit gebied. Wanneer zij stuiten op zaken die de aandacht van de centrale overheid behoeven, maken zij daar melding van aan ons deputaatschap.

Verder hebben we ons bezig gehouden met de gevolgen van de ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van de verhouding van kerk en samenleving die zich de laatste jaren hebben voorgedaan. Die ontwikkelingen vragen om diepgaande bezinning over de positie van de kerk in de samenleving. In dit rapport komen we daar nog op terug. Nu merken we reeds op dat dezelfde vragen ook de broeders van het deputaatschap van de GKv bezig hebben gehouden.

Naast deze onderwerpen hebben tal van min of meer incidentele activiteiten en gebeurtenissen op het werkveld van ons deputaatschap onze aandacht gevraagd. In dit kader valt te wijzen op de brief die namens een aantal kerken uit de gereformeerde gezindte is verstuurd naar de staatssecretaris van VWS betreffende de evaluatie van de abortuswet. Deze brief, die is opgesteld door deputaten van de Gereformeerde Gemeenten, is ook namens deputaten verzonden.

5. Ontwikkelingen op het gebied van de verhouding kerk en samenleving

De Nederlandse samenleving is in de afgelopen decennia ingrijpend veranderd. Zij is een participatiemaatschappij geworden. Niet slechts op de 'oude' manier van de representatie (via organisatiekoepels en politieke partijen) maar doordat *single issue* organisaties, bedrijven en burgergroepen zich vaak rechtstreeks tot de overheid wenden en door de overheid ook als gesprekspartners worden erkend.

Deze veranderingen hebben ook voor de positie van de kerken gevolgen. Zij verloren weliswaar niet *de iure* maar wel *de facto* veel van hun bijzondere positie. Kerken worden steeds meer gezien als onderdeel van de samenleving en (dus) als een gewone actor in het maatschappelijk middenveld naast andere (maatschappelijke) organisaties. Oorzaken daarvan zijn naast het hiervoor genoemde ook de sterk toegenomen secularisatie en de veranderende visie op de rol van overheid. Gevolgen van deze veranderingen zijn op verschillende terreinen in onze samenleving merkbaar (fiscale wetgeving, rechtspraak).

Tegelijkertijd lijkt er sprake te zijn van een *come back* van de religie. In het politieke debat is religie – mede door de opkomst van de islam in westerse samenlevingen – weer volop terug als onderwerp van gesprek. Allerlei vormen van zingeving en 'religieuze' uitingen doen opgeld. Ook binnen de kerken zien wij een grote diversiteit in geloofsbeleving en religieus gevoel.

Er lijkt een kentering op te treden in de houding van de samenleving tegenover religie. Kenmerkend voor deze kentering is het recente rapport van de WRR 'Geloven in het publieke domein'. In dat rapport wordt benadrukt dat geloof en religie een belangrijke positieve bijdrage kunnen leveren aan de (binding in de) samenleving. In een rapport van het SCP werden kerkgangers zelfs 'investeers in de civil society' genoemd.

Toch is het een versimpeling te denken dat daarmee oude tijden terugkeren. Het is nog zeer de vraag of deze veranderingen de secularisatietendens stoppen. Er is eerder sprake van een transformatie. De hernieuwde aandacht voor religie heeft meer weg van een zoektocht naar zingeving voor de *eigen* leefstijlen dan van een terugkeer naar een (meer) institutioneel gebonden religie. Het is dan ook de vraag of deze veranderingen de terugloop van het beslag van het christelijk geloof en de kerk op de samenleving stoppen. In dit kader is van belang dat een brede weerstand lijkt te bestaan tegen al te eenduidige 'christelijke standpunten', zeker wanneer die zich vertalen in politieke standpunten en in praktisch beleid. De reacties op enkele onderdelen van het regeringsbeleid (abortus en gewetensbezwaarde ambtenaren van de burgerlijke stand) lijken wat dat betreft symptomatisch.

Met het oog op het vorenstaande is het van groot belang dat onderzocht wordt of en zo ja welke gevolgen de hiervoor geschetste veranderingen hebben voor de positie en de rol van de kerk (en van onze kerken) in de huidige Nederlandse samenleving, zowel in landelijk als in plaatselijk verband en wat de betekenis daarvan is voor de verhouding tussen onze kerken en de overheid. Deputaten verzoeken de generale synode om hen op te dragen dit te onderzoeken en om de volgende synode hierover te rapporteren.

6. Kerk en recht

In de afgelopen periode zijn onze kerken geconfronteerd met het feit dat de verhouding tussen kerkelijk recht en burgerlijk recht, minst genomen, spanningsvol is. De uitspraak van de sector kanton van de rechtbank Zwolle-Lelystad heeft dat, wat er ook verder van die uitspraak zij, duidelijk gemaakt.

Uit de uitspraak (en uit de eerdere uitspraak van de voorzieningenrechter) kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- Het is zeer de vraag of de wijze waarop in onze kerken vorm wordt gegeven aan de beslechting van kerkelijke geschillen in alle opzichten voldoet aan de eisen die het burgerlijk (proces)recht daaraan stelt;
- De juridische basis voor de bijzondere rechtspositie van de predikant is nogal wankel geworden. De tendens in de rechtspraak is om de verhouding tussen predikant en gemeente te kwalificeren als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht, met alle gevolgen van dien. In dit kader is het van belang op te merken dat er serieus rekening mee gehouden moet worden dat het ter beschikking stellen en gebruiken van een pastorie als een huurovereenkomst (en niet als een overeenkomst betreffende het gebruik van een dienstwoning) zal worden aangemerkt. Dat betekent dat een (gewezen) predikant zich onder omstandigheden op huurbescherming zal kunnen beroepen (vergelijk het geschil tussen dr. W. van Vlastuin en de PKN Katwijk).

Wij achten het dringend gewenst dat de kerken zich op zeer korte termijn bezinnen op deze ontwikkelingen en zich buigen over de vraag welke gevolgen die zouden moeten hebben voor de interne rechtsgang en de rechtspositie van de predikant. Wij bevelen de generale synode aan een studiegroep te vormen, waarin niet alleen kerkrechtdeskundigen maar (vooral) ook praktijkjuristen zitting hebben, de opdracht geeft om de volgende generale synode te dienen met een rapport over dit onderwerp. Wij wijzen u erop dat in de GKv en in de Gereformeerde Gemeenten dit onderwerp brede aandacht heeft. De studiegroep zou haar voordeel kunnen doen met het werk dat in die kerkgenootschappen al is gedaan en ernaar kunnen streven om nauw samen te werken met commissies en/of deputaatschappen uit die kerkgenootschappen die zich bezighouden met dezelfde materie.

7. Plaatselijke kerken en de overheid

In de afgelopen periode hebben we veel aandacht besteed aan de verhouding tussen plaatselijke kerken en de plaatselijke overheid. We hebben over dit onderwerp aan het begin van de periode een enquête gehouden onder alle kerkenraden, de respons op de enquête was hoog. Vele kerkenraden hebben hun medewerking verleend. We volstaan met de volgende opmerkingen:

- het lijkt ons, gelet op de uitkomsten van de enquête, weinig zinvol om te investeren in het opzetten van plaatselijke CIO's;
- de (betrekkelijke) indifferentie van veel kerkenraden ten aanzien van contacten met de overheid baart ons wel zorgen. Het zou een symptoom kunnen zijn van een gebrek aan een duidelijke visie op de plaats van de kerk in de samenleving.

8. Ontwikkelingen in het CIO

Ook in de afgelopen periode hebben we geparticipeerd in het CIO, het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken. Het aantal lidkerken van het CIO is sterk gegroeid. Steeds meer (ook kleinere) kerken en geloofsgemeenschappen voelen de behoefte om aansluiting te zoeken bij het CIO. Het CIO ontwikkelt zich zo meer en meer tot een organisatie die, waar het de behartiging van de gezamenlijke belangen van de kerken in hun relatie tot de overheid betreft, een serieuze gesprekspartner van de overheid is. Dankzij de goede contacten die deelnemers aan het CIO met politici (waaronder bewindspersonen) hebben, kunnen in sommige gevallen de nadelige effecten van overheidsmaatregelen voor de kerken (gedeeltelijk) worden weggenomen. Een goed voorbeeld vormt de op stapel staande regelgeving omtrent de registratie van rechtspersonen bij de Kamer van Koophandel. Aan enige vorm van registratie zullen de kerken niet ontkomen. De wijze waarop de kerken zich zullen moeten registreren, en welke gegevens dan moeten worden vastgelegd, zal worden uitgewerkt in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Over de uitwerking van die AMvB zal overleg plaatsvinden met het CIO.

De genoemde maatregel van registratie is een voorbeeld van regelgeving die erop gericht is om op enigerlei wijze grip te krijgen op godsdienstige organisaties. Ofschoon dat lang niet altijd wordt aangegeven, is het achterliggende motief van dergelijke maatregelen vaak (ook) de angst voor toenemende invloed van radicale islamitische organisaties. Omdat de overheid niet alleen voor islamitische groeperingen maatregelen kan treffen - in verband met het beginsel van de gelijkheid van godsdiensten voor de wet - treffen dergelijke maatregelen ook de kerken. Het CIO houdt deze ontwikkelingen nauwlettend in het oog en probeert waar mogelijk de gevolgen van deze maatregelen bij te sturen.

De afgelopen periode is in het CIO vooral veel aandacht besteed aan deze maatregelen en aan de reactie daarop. Daarnaast heeft het CIO middels enkele conferenties een vervolg gegeven aan de nota Zichtbaar en Relevant, het visiedocument van het CIO, waarvoor in ons verslag aan de vorige synode veel aandacht is gevraagd. Verder vroegen de activiteiten van de diverse CIO-commissies de aandacht van het CIO. Op de CIO-commissies wordt hierna teruggekomen. Tenslotte is vermeldenswaard dat het CIO in de laatste fase van de verslagperiode zich heeft bezig gehouden met het godsdienstonderwijs op openbare basisscholen. Dit heeft geresulteerd in de oprichting van een CIO-O, een CIO-commissie Onderwijs. Ook op dit onderwerp wordt nog teruggekomen.

Wij hechten eraan, aan het slot van dit beknopte verslag over de activiteiten van het CIO, op te merken dat de toegevoegde waarde en de betekenis van het CIO voor de kerken, vooral waar het betreft het bijsturen van en inspelen op genoemde regelgeving, ook voor onze kerken zeker niet onderschat moet worden. Daarnaast is het CIO van groot belang vanwege de daar aanwezige expertise op tal van concrete, vaak praktische, onderwerpen. Die expertise is veelal aanwezig bij de landelijke bureaus van de grote kerkgenootschappen. Via het CIO is de expertise ook voor de kleinere kerkgenootschappen toegankelijk. Veel van de aanwezige informatie is ontsloten via de website van het CIO, www.cioweb.nl.

Ook in de CIO-commissies wordt veel werk gedaan dat waardevol is voor onze kerken. Op dit werk komen we hieronder terug, bij een korte bespreking van de werkerreinen van de diverse commissies.

9. Kerk en krijgsmacht

In de afgelopen periode hebben we een gesprek gehad met br. A.J. de Jong, de vertegenwoordiger van onze kerken in CIO-M. In dat gesprek kwam naar voren dat het werk van onze krijgsmachtpredikanten (overigens evenals het werk van de andere christelijke geestelijke verzorgers) zeer gewaardeerd wordt. Dat betekent echter niet dat het werk niet onder druk staat. Ook andere geestelijke stromingen dan protestantse en rooms-katholieke maken aanspraak op het leveren van geestelijke verzorgers. Hun aanspraken gaan, in elk geval deels, ten koste van de protestantse geestelijke verzorging. Het totale aantal protestantse geestelijke verzorgers neemt derhalve af. Daar staat tegenover dat het aantal uitzendingen vanwege vredesoperaties toeneemt. Het gevolg is dat de geestelijk verzorgers steeds vaker in het buitenland moeten werken, met alle gevolgen van dien.

Br. De Jong beklemtoonde, en wij nemen dat over, dat er nog steeds behoefte is aan geestelijk verzorgers uit onze kerken. Recentelijk is drs. P.L.D. Visser tot het corps van geestelijk verzorgers toegetroten. Daar zijn we dankbaar voor. Er is echter zeker behoefte aan meer predikanten vanuit onze kerken in de krijgsmacht. We bevelen dit ten eerste als punt van aandacht voor de generale synode aan. In dit kader

is van belang erop te wijzen dat het wenselijk zou zijn dat ook in de opleiding meer dan nu aandacht zou worden besteed aan geestelijke verzorging (niet alleen in de krijgsmacht, maar ook bij justitie en in de zorg).

10. Kerk en justitie

Kort voordat we een gesprek met hem zouden hebben, gaf ds. Aarnoudse te kennen dat hij zou overgaan naar de PKN. Uiteraard betreuren wij dit besluit. Wij hebben hem dat ook laten weten, maar hebben tegelijkertijd ook onze erkentelijkheid uitgesproken voor het vele werk dat hij als justitiepastor heeft verricht.

In het justitiepastoraat doet zich een vergelijkbare ontwikkeling voor als bij de krijgsmacht. Enerzijds eisen ook andere geestelijke stromingen hun plaats op. Anderzijds is de waardering voor protestantse justitiepastores groot. Er is nog steeds behoefte aan justitiepredikanten. De hoofdjustitiepredikant heeft laten weten dat ook predikanten vanuit onze kerken, mits zij aan de voor dit werk noodzakelijk vereisten voldoen, voor een benoeming in aanmerking komen.

Het is ons bekend dat enkele predikanten uit onze kerken, al dan niet op freelance- of uitzendbasis, als justitiepredikant actief zijn. Zij zijn echter niet door onze kerken uitgezonden. Wij achten dit een onwenselijke ontwikkeling. Het is belangrijk, en trouwens ook kerkordelijk correct, dat predikanten die arbeid van geestelijke aard verrichten dat doen namens de kerken en dat zij aan een gemeente verbonden zijn. Daarenboven brengt de aard van het werk van predikant in het justitiepastoraat met zich dat een kerkelijke zending noodzakelijk is: de predikant verricht het werk niet namens justitie (zoals bijvoorbeeld een maatschappelijk werker) maar namens de kerken.

Wij vragen uw aandacht voor dit onderwerp. In ons voorstel voor een nieuwe instructie, dat we hieronder zullen toelichten, is ook een plaats ingeruimd voor het justitiepastoraat. Het lijkt voor de hand te liggen dat het (werkinhoudelijke) contact met de als zodanig beroepen justitiepredikanten door ons onderhouden wordt. Dit laat uiteraard onverlet de lijn tussen de predikant en de gemeente die hem voor dit werk beroepen heeft.

Onze deputaat drs. Born is vertegenwoordiger van onze kerken in het CIO-J. Met hem is er uiteraard geregeld contact over relevante ontwikkelingen.

11 Kerk en gezondheidszorg

Ook met onze vertegenwoordiger in het CIO-G, ds. P.W. Hulshof, hebben we in de afgelopen periode een gesprek gehad. Uit dat gesprek, en uit hetgeen wij verder vernamen vanuit het CIO-G, blijkt dat er eigenlijk geen werkveld is waar de kerkelijke zending zo onder druk staat als juist in de gezondheidszorg. Dat houdt verband met het feit dat de geestelijke verzorging in de gezondheidszorg decentraal georganiseerd is. Iedere instelling heeft op dit punt haar eigen verantwoordelijkheid. Dat leidt ertoe dat de neiging bestaat om juist op dit aspect van de zorg te bezuinigen. Voor geestelijke verzorging wordt door de zorgverzekeraars geen geormerkt budget beschikbaar gesteld. Het moet gefinancierd worden uit de algemene middelen. Als er al geestelijke zorg 'ingekocht' wordt, is de verleiding groot om te kiezen voor goedkope hbo'ers in plaats van voor predikanten. Bovendien gaan veel instellingen er vanuit dat de plaatselijk kerken eventuele gaten die vallen wel zullen dichten.

Om nog een andere reden roept de geestelijke verzorging in de gezondheidszorg meer vragen op dan in de krijgsmacht of bij justitie. Waar geestelijke verzorging in de krijgsmacht of bij justitie een element is dat vreemd is aan het bij justitie of in de krijgsmacht beoogde doel, ligt dat in de gezondheidszorg toch anders. Het is moeilijk een waterdichte scheiding aan te brengen tussen gezondheidszorg en geestelijke zorg. Het ligt in de gezondheidszorg dan ook minder voor de hand dat geestelijke zorg een ambtelijk karakter heeft. Desalniettemin menen wij dat er reden is om ook de geestelijke verzorging met een ambtelijk karakter te handhaven, zonder daarbij tekort te doen aan de (geestelijke) zorg die wordt gegeven door individuele gelovigen, die als vrijwilliger of professional in de zorg werkzaam zijn.

12. Kerk en kerkgebouwen

Onze vertegenwoordiger in CIO-K (CIO-Kerkgebouwen) is ing. J. Hoogendoorn. Ook met hem hebben we een gesprek gehad, waarin hij ons op de hoogte heeft gehouden van relevante ontwikkelingen. In dit kader valt de gezamenlijke inkoop van energie te noemen in het kader van het project 'energie voor kerken'. Dit project, dat beoogt door als kerken gezamenlijk energie in te kopen een inkoopvoordeel te behalen, is door het CIO-K begeleid. Ook enkele gemeentes uit onze kerken hebben eraan meegedaan.

13. Kerk en godsdienstonderwijs op openbare scholen

In het CIO is in de afgelopen periode de kwestie van het godsdienstonderwijs op openbare scholen aan de orde geweest. Zoals bekend mag worden verondersteld, zijn openbare scholen verplicht om aan kinderen van ouders die dat wensen de gelegenheid te geven godsdienstonderwijs van de denominatie van hun keuze te ontvangen. De openbare scholen moeten dat onderwijs mogelijk maken en faciliteren. Zij hoeven de kosten van de docenten niet te betalen. De lessen worden meestal door vrijwilligers gegeven. De Tweede Kamer heeft bij de Minister aangedrongen op het stellen van kwaliteitseisen aan dit onderwijs. De Minister zal deze eisen ook vaststellen. Daar staat tegenover dat de Tweede Kamer ook wenst dat de Minister dan voor de bekostiging zorgdraagt ('wie bepaalt, betaalt'). De Minister heeft dat tot nu toe geweigerd, maar de kans is toch aanzienlijk dat toch aan de wens van de Kamer tegemoet gekomen wordt.

Er ontstaat dan een nieuwe situatie, die om een nieuwe aanpak van het godsdienstonderwijs op openbare scholen vraagt. De bekostiging zal vrijwel zeker niet decentraal kunnen plaatsvinden, maar via een centraal orgaan gaan lopen. Het CIO heeft zich bereid verklaard op dit punt een rol te spelen (zoals het die rol ook heeft bij justitie en de krijgsmacht). Er is daartoe inmiddels een CIO-O opgericht. Het lijkt ons van belang dat onze kerken een vertegenwoordiger in CIO-O leveren. In overleg met deputaten kerkjeugd

en onderwijs zal gezocht worden naar een vertegenwoordiger. Bovendien zal met hen een taakverdeling moeten worden vastgesteld.

14. Nieuwe instructie

Als bijlage bij dit rapport (bijlage 1) treft u een voorstel aan voor een gewijzigde instructie. Over dit voorstel hebben wij contact gehad met deputaten kerkorde en kerkrecht. Deze deputaten hebben ons laten weten dat zij met ons voorstel tot wijziging van de instructie kunnen instemmen. De door ons voorgestelde inhoudelijke wijzigingen komen neer op een uitbreiding van de taken van ons deputaatschap. Een deel van die taken wordt reeds door ons uitgevoerd, echter zonder dat dit in de instructie is vastgelegd. Te denken valt aan het informeren van gemeenten en ambtsdragers over ontwikkelingen die zich voordoen in de verhouding tot de overheid. Wij proberen gemeenten en ambtsdragers reeds te stimuleren om contacten aan te gaan met de plaatselijke overheid en om gemeenteleden te stimuleren hun roeping jegens de samenleving te verstaan. Wij zouden graag zien dat het belang van deze taken tot uitdrukking wordt gebracht in de instructie. Ten slotte houden we ons al bezig met het justitiepastoraat, tot op heden zonder duidelijke kerkordelijke basis. De door ons beoogde wijziging van de instructie kan die basis bieden.

15. Voorstellen

Op grond van ons rapport doen we de volgende voorstellen:

- a. deputaten op te dragen zich op de in paragraaf 5 omschreven vragen te bezinnen;
- b. een studiecommissie te benoemen met de opdracht de in paragraaf 6 genoemde onderwerpen op het gebied van kerk en (burgerlijk) recht te bestuderen en de generale synode van 2010 te dienen met voorstellen en adviezen terzake;
- c. de instructie van deputaten te wijzigen conform bijlage 1 bij dit rapport;
- d. de handelingen van deputaten goed te keuren;
- e. deputaten te (her)benoemen.

Bijlage 1

Voorstel tot wijziging instructie

De artikelen 1 t/m 4 kunnen ongewijzigd blijven.

Aan artikel 5 zouden de volgende taken kunnen worden toegevoegd:

- het informeren van gemeenten en ambtsdragers over ontwikkelingen die zich voordoen in de verhouding van de kerken tot de (plaatselijke) overheid en over regelgeving die de positie en de belangen van de kerken zou kunnen raken;
- het stimuleren van gemeenten en ambtsdragers om contacten aan te gaan en te onderhouden met de plaatselijke overheid;
- stimuleren van gemeenten en gemeenteleden hun roeping jegens de samenleving te verstaan;
- het bevorderen van de aanstelling van predikanten tot geestelijk verzorger in een justitiële inrichting en het begeleiden en ondersteunen van deze predikanten bij de uitoefening van hun taak.

Artikel 6 zou kunnen gaan luiden:

Als predikanten in een justitiële inrichting als geestelijk verzorger werkzaam zijn, dienen zij daartoe naar artikel 6 K.O. beroepen te zijn door een gemeente. Zij zullen dan verslag doen van hun werkzaamheden aan de kerkenraad van die gemeente en in ieder geval jaarlijks contact onderhouden met deputaten.

Artikel 6 wordt artikel 7.

Bijlage 27

Artikel 76

Rapport 3 van commissie 5 inzake het rapport van deputaten contact met de overheid

Uw commissie heeft geconstateerd dat deputaten hun werk met vreugde en met inzet hebben gedaan in een periode waarin er van de kant van de overheid meer openheid is gekomen voor de plaats van religie in de samenleving.

In opdracht van de generale synode van 2004 is de brochure 'Het huwelijk nader bekeken' samen met de 'Handreiking voor het omgaan met het verschijnsel samenwonen' opnieuw uitgegeven. De eerste brochure voorzag kennelijk in een behoefte, daar deze snel was uitverkocht en er bij het Dienstbureau navraag naar bleef bestaan. De vernieuwde brochure is niet op de website van de kerken beschikbaar gesteld. Daartoe hadden deputaten geen opdracht gekregen, maar met uw commissie beseffen deputaten het belang van een digitale versie van deze brochure. Ook andere informatie uit het deputaatschap zou in aanmerking kunnen komen voor publicatie op de website.

De brief, opgesteld door deputaten van de Gereformeerde Gemeenten betreffende de evaluatie van de abortuswet, die mede namens deputaten contact met de overheid is verzonden, vermeldde met klem dat abortus in strijd is met het Woord van God en dat de overheid wordt opgeroepen van die weg terug te keren. Verder werd gewezen op alternatieven zoals de VBOK. In reactie op dit schrijven werd een brief van de staatssecretaris ontvangen die welwillend van toon was. Niettemin wees de staatssecretaris er op dat er in Nederland heel verschillend over abortus gedacht wordt.

Uw commissie heeft met deputaten doorgesproken over het verzoek deputaten op te dragen een onderzoek te doen naar de veranderde houding van de overheid ten aanzien van religie (zie

deputatenrapport onderdeel 5). Deputaten zijn het met uw commissie eens dat de onderzoeksvraag erg breed geformuleerd is. Brede bezinning op dit onderwerp is evenwel nodig gezien de veranderde en veranderende verhouding tussen de kerk en de overheid. Bezinning is ook gewenst, omdat steeds vaker de overheid vraagt hoe de kerken over een bepaald onderwerp denken - een uitdaging voor de kerken. Deputaten hebben voor zichzelf behoefte aan een richtlijn die hen kan dienen bij de beoordeling of en zo ja op welke wijze een reactie namens het deputaatschap richting de overheid gepast is. Deze bezinning, uitmondend in een richtlijn voor het deputaatschap, voorkomt dat een deputaat spreekt (of spreken moet) vanuit zijn persoonlijke visie. Het bedoelde onderzoek kan ook helderheid scheppen waarom, wanneer en over welke onderwerpen deputaten zich zullen uitspreken.

De voorbeelden die deputaten aanhalen in onderdeel 6 van hun rapport over de spanningsvolle relatie tussen kerkelijk en burgerlijk recht, maken volgens uw commissie voldoende duidelijk dat het gewenst is dat er een studiecmissie komt (met o.a. kerkrechtdeskundigen en praktijkjuristen) om de generale synode te dienen met een rapport over dit onderwerp. Uw commissie onderstreept dat het belangrijk is samen te werken met commissies en/of deputaatschappen uit kerkgenootschappen die zich bezighouden met dezelfde materie.

De uitkomst van de enquête over de verhouding van plaatselijke kerken tot de plaatselijke overheid, geeft reden tot zorg. Deputaten geven aan dat er verschillende oorzaken kunnen zijn waarom vele plaatselijke kerken zich zo passief opstellen naar de plaatselijke overheid. In twee artikelen in Ambtelijk Contact hebben deputaten de uitkomsten van de enquête onder de aandacht van ambtsdragers gebracht en met voorbeelden duidelijk gemaakt dat het belangrijk is een goed contact op te bouwen met de plaatselijke overheid.

Informatie die dienstbaar is voor de plaatselijke kerken over tal van praktische zaken waar kerken richting de overheid mee te maken kunnen hebben, is via de website van het CIO beschikbaar. Via verschillende kerkelijke bladen en via een brief aan alle kerkenraden is hier ruchtbaarheid aan gegeven. De voorgestelde wijzigingen in de instructie voor deputaten (zie bijlage 1 bij het rapport van deputaten), leggen expliciet vast welke taken deputaten richting plaatselijke kerken kunnen vervullen. Uw commissie is blij met deze wijzigingen, waarin formeel wordt vastgelegd wat nu reeds vaak in de praktijk gebeurt. De informatieve en stimulerende taak van deputaten kan voor de plaatselijke kerken van veel betekenis zijn, juist nu op het punt van de verhouding tot de plaatselijke overheid uit de enquête gebleken is dat hier nog veel werk te doen is.

Met dankbaarheid merkt uw commissie op dat het vele werk van het CIO van niet te onderschatten waarde is voor de kerken. Het is een belangrijk platform van de kerken richting de overheid. Evenals bij deputaten geestelijke verzorging van militairen is ook via CIO-M opgemerkt dat het blijvend noodzakelijk is, maar helaas niet eenvoudig, predikanten – ook vanuit onze kerken - te werven voor de krijgsmacht. Over het werk van krijgsmachtpredikanten wordt in waarderende zin gesproken. De druk op legerpredikanten neemt toe wegens de grotere frequentie van deelname aan militaire missies in het buitenland. Hier wordt een stuk nood geconstateerd, waar de kerken niet zomaar aan voorbij kunnen gaan. Uw commissie onderstreept het belang dat bij de opleiding van predikanten hier aandacht aan geschonken wordt. Uw commissie stelt voor dat deputaten in overleg met de TUA in de gelegenheid worden gesteld a.s. predikanten reeds bij hun studie opmerkzaam te maken op de mogelijkheid (voor een tijd) in de krijgsmacht te dienen. Het lijkt uw commissie gewenst dat dit gebeurt in samenwerking met deputaten geestelijke verzorging voor militairen.

Uw commissie is het eens met deputaten dat het geen goede zaak is dat predikanten van ons kerkverband actief zijn als justitiepredikant zonder daartoe door onze kerken als zodanig aangesteld te zijn. De voorgestelde wijziging van de instructie zoals verwoord in bijlage 2 van het deputatenrapport wordt door uw commissie ondersteund.

Met zorg heeft uw commissie kennis genomen van de ontwikkelingen rondom het pastoraat in de gezondheidszorg, waarover deputaten berichten. Uw commissie is het eens met het voornemen van deputaten te blijven opkomen voor het ambtelijke karakter van de geestelijke verzorging in de gezondheidszorg.

De ontwikkelingen ten aanzien van godsdienstonderwijs op openbare scholen verdienen onze aandacht. Met instemming heeft uw commissie kennis genomen van het voornemen in overleg met deputaten kerkjeugd en onderwijs een vertegenwoordiger aan te stellen in CIO-O.

Uw commissie stelt voor:

1. deputaten op te dragen zich op de in paragraaf 5 van het deputatenrapport omschreven vragen te bezinnen;
2. een studiecmissie te benoemen met de opdracht de in paragraaf 6 van het deputatenrapport genoemde onderwerpen op het gebied van kerk en (burgerlijk) recht te bestuderen en daarbij samenwerking te zoeken met commissies en/of deputaatschappen uit kerkgenootschappen die zich bezighouden met dezelfde materie om de generale synode van 2010 te dienen met voorstellen en adviezen terzake;
3. de instructie van deputaten te wijzigen conform bijlage 2 van het deputatenrapport;
4. deputaten op te dragen in samenwerking met deputaten geestelijke verzorging van de militairen in overleg te treden met de TUA om a.s. predikanten reeds bij hun studie opmerkzaam te maken op de mogelijkheid (voor een tijd) in de krijgsmacht te dienen;
5. de handelingen van deputaten goed te keuren;
6. deputaten te (her)benoemen.

J.W. van Pelt, rapporteur

Bijlage 28
Artikel 81

Rapport 1 van commissie 5 inzake instructie 8.01 van de PS van het Noorden

Inleiding

De particuliere synode van het Noorden heeft aanvankelijk in de vorm van kerkelijke bezwaarschriften uit de classis Zwolle te maken gekregen met vragen over homofilie en homoseksualiteit. Met waardering heeft uw commissie kennis genomen van het feit dat de weg van kerkelijke appels door de particuliere synode van het Noorden is omgezet in een instructie die vraagt om het instellen van een studiecmissie om te komen tot een kerkelijke uitspraak, op grond van de overweging van de particuliere synode van het Noorden dat 'het niet in het belang van de kerken is om deze zaak te behandelen onder de druk van een appel' (bijlage 2 onderdeel 6). In deze instructie wordt nadrukkelijk gerefereerd aan het besluit van de generale synode van 1986 om de kerken een pastorale handreiking aan te bieden. Uit de bijlagen van de instructie blijkt dat over de status van deze handreiking van de generale synode 1986 verschillend wordt gedacht.

Het besluit van de generale synode van 1986

In de acta van de generale synode 's Gravenhage 1986 is onder artikel 126 (p. 51-53) het besluit te vinden dat genomen is over een instructie van de particuliere synode van het Oosten, waarin wordt verzocht:

- a. een studierapport van de particuliere synode van het Oosten over homofilie/homoseksualiteit te beoordelen;
- b. te overwegen of dit rapport kan dienen als pastorale handreiking voor kerkenraden en ambtsdragers;
- c. het rapport aan alle kerkenraden te doen toekomen.

Het studierapport van de particuliere synode van het Oosten is gemaakt nadat een eerdere instructie over dezelfde materie door de generale synode van 1983 was afgewezen (Acta 1986, p.53).

In het besluit van de generale synode 1986 wordt het belang onderstreept voor het geheel van de kerken vanuit Schrift en belijdenis pastorale leiding te geven aan vragen rondom homofilie/homoseksualiteit (zie *constaterend a. en b., overtuigd a. en gelet op b.*).

Onder *van oordeel a.* stelt het besluit van de generale synode dat het niet de intentie was van de instructie van de particuliere synode van het Oosten om te komen tot een kerkelijke uitspraak, maar dat het geven van pastorale leiding beoogd werd (zie ook Acta 1986, bijlage 50, p. 249, rapport 2 van commissie 8). Vervolgens noemt de generale synode onder *van oordeel b.* het rapport van de particuliere synode van het Oosten 'een goed gefundeerd studierapport, waarin op schriftuurlijke en tevens pastorale wijze over homofilie/homoseksualiteit gesproken wordt en waarin belangrijke aanwijzingen gegeven worden voor de pastorale bearbeiding van deze leden'.

Uw commissie is van mening dat met name wat genoemd wordt onder *van oordeel a.* en b. vragen oproept over de formele status van de pastorale handreiking die aan de kerken is aangeboden. In de acta staat niet expliciet vermeld of de *intentie* genoemd in *van oordeel a.* daadwerkelijk gehonoreerd werd, of dat er 'de facto' toch een kerkelijk standpunt werd ingenomen. Voor beide zienswijzen valt wat te zeggen. Een pastorale handreiking veronderstelt immers noodzakelijkerwijs dat daar een bepaalde mening of visie aan ten grondslag ligt. Het ligt voor de hand aan te nemen dat deze mening gelegen is in c.q. verwoord wordt in het studierapport van de particuliere synode van het Oosten dat door de generale synode als 'goed gefundeerd', 'schriftuurlijk' en 'pastoraal' beoordeeld werd. Deze kwalificaties markeren o.i. reeds als zodanig een standpunt en kunnen niet meer als neutrale positie worden opgevat. Aan de andere kant kan gesteld worden dat de generale synode niet beoogd heeft een kerkelijke uitspraak te doen, maar alleen pastorale leiding heeft willen geven (zie *van oordeel a.* Acta 1986, artikel 126, p. 53). Het is opvallend dat de generale synode deze keuze niet heeft beargumenteerd. Uw commissie vraagt zich af of de generale synode 1986 zich voldoende gerealiseerd heeft tot welke consequenties het genomen besluit zou kunnen leiden.

In de kerkelijke praktijk lijkt de pastorale handreiking namelijk voor velen het gewicht van een kerkelijke uitspraak te hebben gekregen, terwijl de generale synode dit niet beoogde. Dit blijkt o.m. uit het rapport van de commissie uit de classis Zwolle die zich met het appel tegen het besluit van de kerkenraad van Zwolle bezighield (zie bijlage 1). De classiscommissie plaatst de pastorale handreiking van de generale synode 1986 onder de paragraaf 'eerdere kerkelijke uitspraken' (zie bijlage 1, onderdeel 3). Het lijkt erop dat de pastorale handreiking hier is gaan functioneren als kerkelijke uitspraak.

Uw commissie constateert dat de generale synode 1986 geen kerkelijke uitspraak wilde doen, maar dat de pastorale handreiking niettemin wel een bepaalde status heeft gekregen. Het blijft onvoldoende duidelijk welke status dat nu precies is.

Het ontstaan van de instructie

Uw commissie is er zich van bewust dat het besluit van de kerkenraad van Zwolle uit maart 2003 (zie bijlage 3 van de instructie) slechts als toelichting bij de instructie van de particuliere synode van het Noorden dient en niet inhoudelijk ter discussie staat. In het kerkenraadsbesluit en de daarop volgende toelichting vallen een paar dingen op. De kerkenraad verwerkt bij zijn positiebepaling de pastorale handreiking van de generale synode 1986 (zie bijlage 3, eerste gedachtegang) en laat tevens ruimte voor de discussie in hoeverre twee standpunten beide in de gemeente kunnen voorkomen, namelijk: de Bijbel laat geen ruimte voor homoseksueel samenleven en in het licht van de Bijbel is die ruimte er wél. Deze opstelling van de kerkenraad van Zwolle heeft geleid tot een appelzaak bij de classis Zwolle. Dit appel is toegewezen en daarmee afgehandeld. De kerkenraad van Zwolle hield echter vast aan bovengenoemde

opstelling. De verdere behandeling van de hieruit voortvloeiende appels is door de particuliere synode van het Noorden omgebogen tot het indienen van een instructie door de kerkenraad van Zwolle, daarbij geassisteerd door de classis Zwolle. Deze instructie is in iets gewijzigde vorm, maar met dezelfde inhoud, door de particuliere synode van het Noorden overgenomen en naar de generale synode doorgestuurd.

Uit de stukken ter toelichting van de instructie van de particuliere synode van het Noorden valt te constateren dat pastorale motieven in verband met de omgang met homofiele gemeenteleden een belangrijke rol hebben vervuld.

De instructie nader bekeken

De particuliere synode van het Noorden stelt onder *overwegende* 1. dat de vragen inzake homofilie en seksualiteit 'een onderwerp betreffen dat het geheel van onze kerken aangaat'. Dit motief was in 1986 mede aanleiding voor het besluit van de generale synode (Acta 1986, art. 126, p. 53). Daarbij tekent uw commissie aan dat het aanbeveling verdient het onderwerp homoseksualiteit niet geïsoleerd te benaderen zoals dat in hedendaagse opvattingen over seksualiteit gebeurt, maar vanuit de bredere Bijbelse visie over menselijke relaties, liefde en seksualiteit. Bij *overwegende* 2 spreekt de instructie van de particuliere synode van het Noorden zonder nadere specificatie over 'het kerkelijke standpunt' dat weliswaar niet is vastgelegd in een kerkelijke uitspraak voorzien van een schriftuurlijke onderbouwing, maar dat niettemin toch in onze kerken als het schriftuurlijke standpunt heeft gegolden. Uit *verzoekt* a. blijkt dat de particuliere synode van het Noorden bij 'het kerkelijk standpunt' met name denkt aan het besluit van de generale synode 1986 over de pastorale handreiking en het besluit van de generale synode van 2001 over het huwelijk in de zin van art. 70 K.O. Al eerder heeft uw commissie opgemerkt dat de kerkelijke status van de pastorale handreiking 1986 niet geheel duidelijk is. Het is daarom de vraag of men deze handreiking in absolute zin kan aanmerken als 'het kerkelijke standpunt'. Daarbij moet opgemerkt worden dat de pastorale handreiking 1986 wel degelijk als 'goed gefundeerd', 'schriftuurlijk' en 'pastoraal' beoordeeld werd en dat men daarom bij een eventuele nader vast te leggen kerkelijke uitspraak niet heen kan om wat in deze handreiking naar voren is gebracht.

Dat vragen inzake homofilie en homoseksualiteit binnen onze kerken en in samensprekingen en correspondentie met andere kerken van gereformeerd belijden geregeld aan de orde komen en tot onrust en spanning hebben geleid, wordt door de particuliere synode van het Noorden wel geponeerd onder *overwegende* 3, maar niet nader met feiten onderbouwd. Het is uw commissie niet duidelijk geworden met welke andere kerken van gereformeerd belijden hierover contact is geweest of hoe vaak er in eigen kring sprake is geweest van onrust en spanning. De toelichting op de instructie spreekt slechts over de gemeente van Zwolle en de classis Zwolle. Uw commissie is zich ervan bewust dat genoemde problematiek intens genoemd kan worden en zowel de verhoudingen binnen kerken als buiten de kerken raakt.

Uw commissie wijst erop dat onder *overwegende* 3 de instructie van de particuliere synode van het Noorden suggereert dat er reeds een kerkelijk standpunt is dat een schriftuurlijk-gefundeerde *verantwoording* nodig heeft vanwege de bestaande spanning en onrust. Wanneer echter met 'kerkelijk standpunt' de pastorale handreiking van 1986 bedoeld is, dan zou een schriftuurlijk gefundeerde verantwoording niet meer nodig zijn, daar die reeds in de handreiking is opgenomen en door de generale synode van 1986 als 'goed gefundeerd' en 'schriftuurlijk' is bestempeld terwijl deze kwalificaties in de instructie van de particuliere synode van het Noorden niet bestreden worden. Alles overziend is uw commissie van mening dat het belangrijk is dat er een kerkelijke uitspraak komt die zich baseert op de Schrift en waarin verwerkt wordt wat er al eerder aan de orde is geweest over dit onderwerp op bredere kerkelijke vergaderingen.

Bij *overwegende* 4 sluit uw commissie zich van harte aan bij de uitspraak van de particuliere synode van het Noorden d.d. 21 april 2005, maar merkt daarbij op dat het beter is te lezen 'het belang van het geheel van kerken' in plaats van 'het belang van alle kerken'.

Het onderdeel van *verzoekt* a. en b. van de instructie van de classis Zwolle en van de instructie van de particuliere synode van het Noorden is niet wezenlijk anders, ook al is een enkele tekstuele wijziging aangebracht.

In de verwijzing naar de acta zal artikel 126 van de Acta 1986 zijn bedoeld en artikel 194 van de Acta 2001.

Onder *verzoekt* a. vraagt de particuliere synode van het Noorden een studiegcommissie in te stellen die de kerken met een rapport zal dienen waarin een schriftuurlijk gefundeerde *visie* wordt gegeven over homofilie en homoseksualiteit, terwijl in de instructie van de particuliere synode van het Noorden onder *overwegende* 3. wordt gesproken over een schriftuurlijk-gefundeerde *verantwoording* van het standpunt. Uw commissie maakt hieruit op dat de particuliere synode van het Noorden hiermee bedoelt dat er een schriftuurlijk gefundeerde visie zal worden gegeven met in achtneming van de pastorale handreiking van 1986. In aansluiting hierop acht uw commissie het verzoek alleszins begrijpelijk van de instructie van de particuliere synode van het Noorden om een pastorale handreiking die 'aan alle relevante aspecten betreffende de plaats van homofiele gemeenteleden' aandacht schenkt. Waardevol acht uw commissie de aandachtspunten die bij onderdeel 9 in de toelichting op de instructie van de classis Zwolle worden genoemd (bijlage 2).

Voorstel

Uw commissie stelt u de volgende besluittekst voor:

De generale synode Sliedrecht-Nunnspeet 2007 heeft kennis genomen van:

1. de instructie van de particuliere synode van het Noorden d.d. 20 april 2006 met bijlagen, met de vraag om het instellen van een studiegcommissie om te komen tot een kerkelijke uitspraak inzake

- vragen over homofilie en homoseksualiteit en daarop een pastorale handreiking te baseren;
2. het rapport van de door haar ingestelde commissie;

heeft gehoord:
de bespreking op de vergadering

constateert:

1. dat de particuliere synode van het Noorden overweegt dat het in het belang van de kerken is de kwestie van homofilie en homoseksualiteit zo breed mogelijk in de kerken aan de orde te laten komen;
2. dat in deze instructie nadrukkelijk wordt gerefereerd aan het besluit van de generale synode van 1986 om de kerken een pastorale handreiking aan te bieden;
3. dat de generale synode van 1986 uitgesproken heeft dat deze materie een zaak van de kerken in het algemeen is;
4. dat het besluit van de generale synode 1986 niet de intentie had om te komen tot een kerkelijke uitspraak, maar slechts een pastorale handreiking wilde bieden, maar dat de pastorale handreiking van 1986 in de kerkelijke praktijk wel als kerkelijke uitspraak is gaan functioneren;
5. dat de instructie van de particuliere synode van het Noorden zijn oorsprong vindt in de behandeling van een appelzaak die is afgehandeld;
6. dat de behandeling van de daaruit voortvloeiende appelzaken door de particuliere synode van het Noorden is omgebogen naar een instructie omdat de particuliere synode van het Noorden het niet in het belang van de kerken achtte deze zaak te behandelen onder druk van een appel;
7. dat uit de stukken ter toelichting van de instructie van de particuliere synode van het Noorden blijkt dat pastorale motieven in verband met de omgang met homofiele gemeenteleden een belangrijke rol hebben vervuld;
8. dat in de instructie wel gesteld wordt dat vragen inzake homofilie en homoseksualiteit binnen onze kerken en in samensprekingen en correspondentie met andere kerken geregeld aan de orde komen en tot onrust en spanningen hebben geleid, maar dat dit niet nader met feiten wordt onderbouwd;

overweegt:

1. dat het geven van pastorale leiding voor de generale synode 1986 een belangrijk motief was;
2. dat de pastorale handreiking door de generale synode van 1986 werd beoordeeld als 'goed gefundeerd', 'schriftuurlijk' en 'pastoraal';
3. dat de formele status van de pastorale handreiking van de generale synode 1986 onvoldoende duidelijk is aangegeven;
4. dat de generale synode 1986 zich niet voldoende gerealiseerd heeft tot welke consequenties genoemd besluit zou kunnen leiden;
5. dat de generale synode van 1986 het belang onderstreept voor het geheel van de kerken vanuit Schrift en belijdenis pastorale leiding te geven inzake deze;
6. dat de pastorale en kerkordelijke aspecten van dit onderwerp die in de pastorale handreiking van 1986 niet of niet uitvoerig aan de orde komen maar in de praktijk van het kerkelijk leven en in de voorgeschiedenis van deze instructie wel een rol (zijn gaan) spelen, brede aandacht behoeven;
7. dat terecht door de particuliere synode van het Noorden is uitgesproken dat het in het belang van het geheel der kerken is de kwestie zo breed mogelijk aan de orde te laten komen;
8. dat de problematiek rondom homofilie en homoseksualiteit intens genoemd kan worden en zowel de verhoudingen binnen kerken als buiten de kerken raakt;

is van oordeel:

1. dat de instructie wel verwijst naar de pastorale handreiking van de generale synode van 1986 maar dat de status hiervan onvoldoende duidelijk is;
2. dat de generale synode van 1986 niet beoogde een kerkelijke uitspraak te doen, maar dat de pastorale handreiking in de praktijk wel als zodanig is gaan functioneren;
3. dat niettemin bij een eventuele nader of opnieuw te formuleren kerkelijke uitspraak niet voorbij gegaan kan worden aan wat in de handreiking van 1986 naar voren is gebracht;
4. dat het waardering verdient dat de weg van kerkelijke appels door de particuliere synode van het Noorden is omgebogen naar een instructie, omdat het niet in het belang van de kerken is deze zaak te behandelen onder de druk van een appel;
5. dat het onderwerp homoseksualiteit niet geïsoleerd benaderen mag worden zoals dat in hedendaagse opvattingen over seksualiteit gebeurt, maar vanuit de bredere Bijbelse visie over menselijke relaties, liefde en seksualiteit;
6. dat belangrijke aandachtspunten voor de bezinning op het vraagstuk van homofilie en homoseksualiteit worden aangedragen in de toelichting op de instructie van de classis Zwolle;

besluit:

een studiec ommissie in te stellen, die de kerken zal dienen met:

1. een rapport waarin, binnen het raam van de gereformeerde schriftbeschuwing, een schriftuurlijk gefundeerde visie wordt gegeven op het onderwerp homofilie en homoseksualiteit met in achtneming van de pastorale handreiking van de generale synode van 1986 (Acta generale synode 1986, artikel 126) en rekening houdend met wat genoemd is onder *overweegt* a, b, e en *van oordeel* b, e, f, ten einde de generale synode in de gelegenheid te stellen een kerkelijke uitspraak over dit onderwerp te doen ten dienste van onze kerken en de contacten met andere kerken;
2. een pastorale handreiking, die in het licht van de hierboven onder a. genoemde visie aandacht schenkt aan alle relevante aspecten betreffende de plaats van homofiele gemeenteleden.

J.W. van Pelt, rapporteur

Bijlage 29
Artikel 82, 165

Rapport van deputaten landelijk kerkelijk bureau

1. Inleiding

De generale synode van 2004 benoemde de volgende deputaten: A. Uittenbogaard (secretaris), J. Verhoef (penningmeester), A.J. van der Wekken (voorzitter). Namens deputaten buitenlandse zending werd R. Hoogendoorn benoemd als deputaat, namens deputaten diaconaat A. Van der Molen (in 2005 vervangen door L. den Butter) en namens deputaten evangelisatie W. van Zwol. Sinds 1 december 1999 fungeert J.G.H. van der Vinne als directeur van het bureau.

Met pijn in ons hart hebben we al in een vroeg stadium van de achterliggende periode afscheid moeten nemen van br. A. van der Molen, die wegens persoonlijke omstandigheden zich genoodzaakt zag zijn deputaatschap neer te leggen. Met dankbaarheid kijken we terug op de korte periode dat br. Van der Molen deputaat was en zullen zijn inbreng en betrokkenheid ons bijblijven. Deputaten diaconaat hebben in overleg met deputaten LKB br. L. den Butter als vervanger van br. Van der Molen aangewezen. Met veel inzet en toewijding heeft hij zijn taak binnen deputaten LKB opgepakt.

De generale synode van 2004 benoemde br. A.J. de Vuyst tot adviseur van deputaten LKB om een stuk continuïteit te waarborgen gezien de nodige wisseling in de samenstelling van het deputaatschap. Nadat hij zijn werkzaamheden had overgedragen aan de nieuwe deputaten LKB is in onderling overleg besloten dat br. De Vuyst geïnformeerd zou blijven worden over de voortgang van de werkzaamheden van deputaten LKB. Indien deputaten LKB advies nodig achtten, is br. de Vuyst erbij betrokken, ook heeft br. De Vuyst enkele malen advies gegeven. In de loop van de achterliggende periode is er steeds minder noodzaak of behoefte geweest om advies bij br. De Vuyst in te winnen. Deputaten LKB stellen voor het adviseurschap te beëindigen.

In de periode van januari 2005 tot de generale synode 2007 hebben deputaten een gemiddeld vier keer per jaar in broederlijke saamhorigheid vergaderd. Naast deze deputatenvergaderingen is er diverse malen overleg geweest met enkele andere deputaatschappen. Tevens hebben de voorzitters van de bureauhoudende deputaatschappen elkaar een aantal malen getroffen om over lopende zaken te spreken. Met dankbaarheid mag vastgesteld worden dat deze gesprekken in een open sfeer plaatsvonden.

2.

2.1 Organisatie-inrichting

Het Dienstenbureau wordt ruwweg opgedeeld in twee te onderscheiden werkgebieden: enerzijds de bureauhoudende deputaatschappen met hun eigen beleidsmedewerkers die allen werkzaam zijn op hun eigen beleidsterrein, anderzijds de ondersteunende administratieve, secretariële organisatie.

2.2 Personeelsbezetting

In het volgende overzicht is de huidige samenstelling van het personeelsbestand van het Dienstenbureau weergegeven. Het streven van de bureaudirectie en betrokken deputaatschappen is om zoveel mogelijk met fulltimearbeidskrachten te werken, opdat versnippering van de werkzaamheden geminimaliseerd wordt.

Naam:	In dienst sinds	Uit dienst sinds	Betrek- kings- omvang: (uren per week) Vorig rapport	Betrek- kings- omvang: (uren per week) Huidige situatie	Opmerkingen
Berkhof ev. Ketelaar, H.	01-06-2003	31-05-2005	32.00		
Blankenstijn, R.	01-09-1997		36.00	36.00	
Diermen van- ev. Ruizendaal, W.	01-03-1981		18.00	18.00	50 % W.A.O
Dingemans, B.	01-10-2002		18.00	25.20	7.20 Rotterdam Charlois
Drayer, G.	01-10-2002		36.00	36.00	18.00 uur zending 18.00 uur diaconaat
Geurtsen ev. De Roos, K.	25-03-2003		12.00	20.00	
Grootheest van, L.	06-06-2005			36.00	
Heiningen, S.	01-01-2004		36.00	36.00	
Heystek, A.	01-01-2005			18.00	
Hilbers, A.	01-09-2006			36.00	
Ingen van, N.	17-08-1998		36.00	36.00	
Jansen, H.	01-01-2001	30-06-2007	14.40	24.00	
Last, H.	01-08-1994	01-08-2006	27.00		
Mulder, M.	01-05-2006			21.60	
Paas, S.	01-09-1999	30-06-2006	36.00		
Tuit ev. Boone, W.	01-05-1998		8.00	16.00	

Vinne van der, J.	01-12-1999		36,00	36,00	
Waard de, J.	01-08-2006			14,40	
Well van, H.	01-06-1982	31-10-2005	14,40		
Woudstra, W.	17-06-1985		36,00	36,00	
Totaal:			395,80	445,20	

2.3 Overige werkzaamheden

- a. *Huisvesting*: Deputaten LKB hebben in de achterliggende periode veelvuldig gesproken over de huisvesting van het bureau. Door verhuizing van het documentatiecentrum en het archief van deputaten zending naar een locatie elders in Veenendaal en het verhuizen van de bibliotheek van deputaten zending naar de TUA te Apeldoorn is de huur van Vijftienmorgen 3 beëindigd. Tevens is gekeken naar welke mogelijkheden er zijn op termijn goedkopere huisvesting te betrekken. Een unieke mogelijkheid doet zich voor doordat de Pniëlkerk bezig is met nieuwbouwplannen en wij als deputaten de mogelijkheid kregen het bureau in de nog te bouwen kerk onder te brengen. Besloten is het bureau medio 2008 te verhuizen naar het gebouw van de Pniëlkerk, waarbij rekening is gehouden met allerlei randvoorwaarden als: zelfstandige entree voor het bureau, gebruik kunnen maken van gezamenlijke ruimtes, voldoende oppervlakte voor het bureau, toegang en voorzieningen voor mindervaliden, enz. Deputaten LKB zijn dankbaar dat deze mogelijkheid zich voordoet en zien uit naar het moment van verhuizen.
- b. *Automatisering*: Door op een aantal facetten de interne processen van het LKB verregaand te automatiseren, is voorkomen dat er meer arbeidskrachten nodig zouden zijn om de huidige werkzaamheden uit te voeren. Door het invoeren van een relatiemanagementapplicatie is het eenvoudig mogelijk de financiële stroom van opdrachten uit de kerken te koppelen aan de gemeenten die de betalingen verrichten. Periodiek krijgen alle gemeenten een overzicht van de status van de financiële opdrachten.
- c. *Innen van bijdragen*: Gedurende de afgelopen jaren hebben deputaten zich meermalen de vraag gesteld hoe de bijdragen aan de diverse kashoudende deputaatschappen meer verspreid over het jaar geïnd kunnen worden. In veel gevallen is het zo dat de bijdragen vanuit de kerken pas in de loop van het jaar op gang komen, terwijl de kosten gelijk over het jaar verdeeld zijn. Het ware beter als ook de inkomsten bij de diverse deputaatschappen gelijk over het jaar verdeeld binnen zouden komen. Gedacht is over een andere methodiek van innen, echter tot op heden zonder concreet voorstel. Deputaten LKB willen mede door middel van deze rapportage de generale synode en daarmee de kerken dit punt van zorg onder de aandacht brengen.
- d. *Bureaudirectie*: Een afvaardiging van deputaten LKB heeft in de achterliggende jaren op een informele wijze het functioneren van de directeur van het bureau besproken. Met dankbaarheid mag geconstateerd worden dat op het bureau en daarbuiten waardering is voor de wijze waarop de werkzaamheden uitgevoerd worden. Voor iedere vergadering van deputaten LKB stelt de directeur een managementletter op over het reilen en zeilen van het bureau, zodat deputaten LKB goed inzicht hebben in de werkzaamheden, het personeel en het functioneren van het bureau als geheel. In de komende jaren zal de directeur een visienota opstellen waarbij hij ingaat op de toekomst van het bureau en de rol van een directeur daarbij. Dit omdat de verwachting is dat er in de toekomst geen volledige dagtaak voor een fulltimedirecteur zal zijn.
- e. *Voorzittersoverleg*: In de achterliggende periode zijn de voorzitters van de diverse bureauhoudende deputaatschappen een aantal malen in vergadering bijeen geweest. Doelstelling van deze vorm van overleg is te bespreken of er vanuit het bureau of vanuit de bureauhoudende deputaten zaken zijn die het eigen beleidsterrein overtreffen en daar waar synergie tussen de werkzaamheden van de beleidsmedewerkers aanwezig is dat te benutten. Een van de resultaten is dat hierdoor de coördinatie van de ondersteuning vanuit algemene zaken eenduidiger plaatsvindt. Onderwerpen die tijdens het overleg aan de orde komen zijn: huisvesting, arbeidsvoorwaarden, benoemingen, e.d. Deputaten LKB zijn blij met deze vorm van overleg en hebben de andere deputaatschappen voorgesteld dit overleg te continueren.
- f. *Conferentie*: Op 6 oktober 2006 is er een conferentie geweest voor alle bureauhoudende deputaatschappen. De titel van de conferentie was 'Kijk over de schutting' en had als doel onder andere de samenwerking tussen de diverse deputaatschappen en bijbehorende beleidsterreinen te bevorderen. De reacties waren positief en besloten is de conferentie op enigerlei wijze een vervolg te geven na de generale synode van 2007, te initiëren door het voorzittersoverleg.

3. Opdrachten van generale synode 2004

3.1 Aanpassen instructie

In de achterliggende periode hebben deputaten LKB zich veelvuldig gebogen over het opstellen van een aangepaste instructie. De synode van 2004 gaf opdracht met een aantal specifieke zaken rekening te houden. Met deze uitgangspunten en de ervaring die in de achterliggende jaren is opgedaan met de nieuwe samenstelling heeft geleid tot het voorstel van een nieuwe instructie zoals die in bijlage 1 bij dit rapport is opgenomen.

Naast de door de synode aangereikte uitgangspunten hebben deputaten LKB zich als doel gesteld een instructie op te stellen die enerzijds ruimte laat de vanuit de kerken gevraagde werkzaamheden in te kunnen vullen en anderzijds recht te doen aan het door de synode gevraagde. Het resultaat is een sterk verkorte instructie die alle facetten bevat om het werk van deputaten LKB naar behoren uit te kunnen voeren.

3.2 Website

De website van onze kerken www.cgk.nl is een niet meer weg te denken medium waarvan veel gebruik wordt gemaakt. Deputaten LKB hebben met de leiding van het Dienstenbureau van gedachten gewisseld over de aanpak en het actueel houden van de website. Daarbij hebben deputaten opgemerkt dat het

medium inmiddels ook binnen onze kerken dermate ingeburgerd is, dat de actualisering van de website onderdeel is van de reguliere werkzaamheden van het Dienstenbureau, in nauwe samenwerking met alle betrokkenen die informatie op de website geplaatst hebben of willen hebben. Zo is er dagelijks overleg met betrokkenen op het bureau over het plaatsen en verwijderen van informatie. De websitecommissie (bestaande uit: R. Blankenstijn, S. van Heiningen, G. Drayer, W. Hovestad) komt twee maal per jaar bij elkaar om beleidsmatige zaken door te spreken. Van deze vergaderingen worden geen verslagen gemaakt, besluiten en acties worden door de betrokkenen opgepakt. Een van de langetermijnzaken die de websitecommissie bezighoudt, is de technische verbetering van de site. Dit blijft noodzakelijk omdat de techniek op dit gebied aan de nodige verandering onderhevig is. In bijlage 2 is het reglement opgenomen zoals afgestemd is tussen deputaten LKB en het Dienstenbureau en ter goedkeuring aan de synode wordt aangeboden.

De synode van 2004 heeft deputaten LKB opdracht gegeven te onderzoeken of het mogelijk zou zijn de Acta van de generale synode op de website te plaatsen, mits de kosten binnen de beschikbare budgetten zouden vallen. Deputaten LKB kunnen melden dat de Acta beschikbaar zijn via internet op de website van onze kerken www.cgk.nl onder het kopje 'generale synode'. Deputaten LKB zijn voornemens het beleid ten aanzien van het via internet beschikbaar stellen van de Acta te continueren.

3.3 Actualisering bijlage 43 K.O.

Deputaten LKB hebben bijlage 43 K.O. geactualiseerd en leggen deze ter goedkeuring aan de synode voor. Bij het actualiseren van deze bijlage is gebruik gemaakt van kennis en informatie van de PKN-kerken. Voor een aantal zaken wordt verwezen naar deze kerken, omdat het vastleggen van zaken in bijlage 43 al snel zou leiden tot achterhaalde informatie. In bijlage 3 van dit rapport is de complete bijlage 43 opgenomen.

4. Financiën

4.1 Begroting 2008 - 2010

De opzet van de begroting is al een aantal jaren zodanig dat wordt uitgegaan van één administratieve eenheid. Dit betekent dat alle facilitaire kosten die in verband staan met de deputaatschappen die vertegenwoordigd zijn op het Dienstenbureau in deze begroting zijn opgenomen.

De deputaatschappen behoeven nu niet meer afzonderlijk hun facilitaire kosten te begroten die in verband staan met het aanhouden van hun bureau en de kosten van hun medewerkers. De begroting voorziet er in dat de betreffende penningmeester in één oogopslag zijn facilitaire kosten kan aflezen. Voor deze methode is gekozen om meer vat te krijgen op de totale kosten van het Dienstenbureau als geheel. De formatie en de daarmee gemoeide kosten komen hierdoor beter in zicht met als gevolg dat de onderlinge afstemming van de werkzaamheden en de doorbelasting van de kosten beter tot hun recht kunnen komen. Daarnaast wordt bereikt dat efficiënter met de verbruiksartikelen omgegaan wordt.

Staat van baten en lasten

	Begroting 2007	Begroting 2008	Begroting 2009	Begroting 2010
Baten:				
Personeelskosten derden	496.000	502.500	517.250	533.750
Huisvestingskosten	53.500	42.750	43.800	44.900
Kantoorbenodigdheden	9.500	8.500	8.750	9.000
Kopieerkosten	24.325	19.500	20.000	24.000
Porti	23.800	19.500	20.000	24.000
Overige kosten	14.075	13.500	12.500	13.000
Werkzaamheden / doorberekende uren	210.000	201.000	206.000	211.000
Doorbelasting website	8.000	7.500	7.750	8.000
Afshrijvingen	17.000	17.000	17.000	17.000
Loonadministratie	6.800	8.500	8.750	9.000
Adressenbeheer	19.000	16.000	17.000	18.000
Bijdrage GS	96.500	75.000	80.500	90.000
Renteopbrengst	5.100	7.500	5.075	5.100
Totaal baten	983.600	938.750	964.375	1.006.750
	Begroting 2007	Begroting 2008	Begroting 2009	Begroting 2010
Lasten:				
Personeelskosten	716.000	704.000	723.625	745.150
Huisvestingskosten	86.000	73.800	75.000	77.500
Kosten adressenbeheer	19.000	16.000	17.000	18.000
Kosten website	8.000	7.500	7.750	8.000

Kantoorbenodigdheden	18.500	17.500	18.000	18.500
Kopieerkosten	36.000	27.000	27.750	36.000
Porti	35.000	27.500	27.650	35.000
Overige kosten	37.600	35.950	36.600	37.600
Afschrijvingen	27.500	29.500	31.000	31.000
Totaal lasten	983.600	938.750	964.375	1.006.750

Batig/nadelig saldo	0	0	0	0
----------------------------	----------	----------	----------	----------

Toelichting op de begroting:

Bij de begroting van 2008 en volgende jaren is de opstelling van 2007 als vergelijking opgenomen. De meeste posten wijken nauwelijks af. Een expliciete toelichting is o.i. dan ook niet noodzakelijk: Wel is er een algemene opmerking te maken:

1. De begroting 2007 ligt in totaliteit circa € 45.000 hoger (d.i. 5%) dan de begroting 2008. De begroting 2007 is begin 2004 opgesteld (t.b.v. GS 2004) en daarom niet meer geheel actueel. De efficiencymaatregelen die in het verleden zijn ingezet, worden hierin zichtbaar.

Bij het samenstellen van de begroting is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

1. De prijsontwikkeling zoals is voorgesteld door deputaten financiële zaken.
2. Dat in het kalenderjaar 2007 de generale synode vergadert.
3. Dat de hoedanigheid van het bureau geen wijziging ondergaat.

4.2 Verwachte normale uitgaven over 2007

Deze zullen zich conform de begroting gedragen. Wij verwachten geen bijzondere uitgaven voor 2007.

4.3 Omvang eigen vermogen

In de jaarrekening 2006 is het 'Benodigd eigen vermogen' als volgt becijferd:

Personeelskosten	€	148.000
Huisvestingskosten	€	32.000
Overige algemene kosten	€	25.000
Totale kosten	€	205.000

Het eigen vermogen dient als buffer voor het geval van stagnatie in de inkomsten. Anders gezegd: het eigen vermogen dient als dekking voor een deel van de directe personeels-, huisvesting- en algemene kosten. Er wordt geen vermogen aangehouden voor kosten die krachtens huidige afspraken één op één worden doorbelast aan andere deputaatschappen, omdat voor deze kosten reeds vermogen dient te worden aangehouden bij die andere deputaatschappen. Sinds 2001 werken deputaten LKB met deze norm.

Per 31 december 2006 bedroeg het eigen vermogen € 215.000. Door deputaten LKB wordt het eigen vermogen per 31 december 2006 dan ook toereikend geacht.

Gegeven onze sluitende begroting 2007 verwachten wij dat het eigen vermogen per 31 december 2007 op het niveau zal liggen van 2006.

4.4 Huidig beleid / nieuw beleid

Het huidige beleid van het Dienstenbureau zal naar verwachting in de komende jaren geen wijziging ondergaan wat betreft de werkwijze. Wel zal D.V. medio 2008 gebruik worden gemaakt van de nieuwe kantoorhuisvesting in de nog te bouwen nieuwe Pniëlkerk. Hierdoor zullen de kosten van huisvesting op korte termijn licht en op middellange termijn substantieel dalen.

5. Arbeidsrechtelijke situatie predikanten op het Dienstenbureau

Deputaten hebben zich in de achterliggende periode verdiept in de arbeidsrechtelijke positie van op het bureau werkzame predikanten in dienst van een deputaatschap en het LKB. Tot eind 2006 werden deze predikanten gezien als 'zelfstandige ondernemers'. Bestudering van deze situatie heeft ertoe geleid dat het niet vol te houden is dat deze predikanten geen arbeidsverhouding zouden hebben met hun deputaatschap en deputaten LKB. Pro forma is toen door deputaten LKB besloten een officiële arbeidsverhouding aan te gaan met deze predikanten, hetgeen met name uitkomt in het afdragen van sociale- en pensioenpremies. Kortweg betekent dit: deze predikanten ontvangen vanaf 1 januari 2007 geen bruto maar een netto salaris.

Dit heeft ook consequenties voor de relatie van de betreffende deputaatschappen en de afdracht aan de emeritikas. Oorspronkelijk werd een equivalent van een bepaald aantal leden afgedragen aan deputaten emeritikas voor de predikanten in dienst van zending en diaconaat. Doordat er nu pensioenpremie voor deze predikanten betaald wordt, is het voorstel van deputaten LKB de afdracht aan de emeritikas te stoppen, maar de rechten die deze predikanten bij het verkrijgen van emeritaat te laten bestaan, als waren ze gemeentepredikant gebleven. Deputaten LKB zijn in overleg met deputaten emeritikas om deze situatie formeel af te stemmen. Doelstelling van dit overleg is een regeling te maken waarbij de uitkering uit het opgebouwde pensioen, vermeerderd met een bijdrage uit de emeritikas evenveel is als een predikant die tot zijn emeritaat gemeentepredikant is gebleven.

6. Opheffing bestuurscommissie

De generale synode van 2004 gaf opdracht om de bestuurscommissie op te heffen. Begin 2005 is deze commissie opgeheven en zijn de leden bedankt voor de uitgevoerde werkzaamheden.

7. Samenstelling deputaatschap

Het rooster van aftreden is door deputaten als volgt vastgesteld:

2007: br. A. Uittenbogaard;

2010: br. J. Verhoef

2013: br. A.J. van der Wekken

2007: br. W. van Zwol

2013: br. R. Hoogendoorn

2007: br. L. den Butter

Voor het vervullen van de vacature van br. Uittenbogaard zullen deputaten LKB in een afzonderlijk schrijven een voordracht doen bij het moderamen van de synode. Voor de vacature van de broeders Van Zwol en Den Butter dienen de betreffende deputaatschappen voorstellen te doen.

8. Voorstellen

Deputaten LKB stellen u voor het volgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en opnieuw deputaten te benoemen;
2. het adviseurschap van br. De Vuyst te beëindigen en hem te bedanken voor zijn getoonde inzet;
3. de instructie van deputaten goed te keuren (volgens bijlage 1);
4. het reglement voor de website goed te keuren (volgens bijlage 2);
5. bijlage 43 K.O. goed te keuren (volgens bijlage 3);
6. de arbeidsovereenkomst van op het bureau werkzame predikanten te formaliseren;
7. deputaten emeritikas te verzoeken een regeling te laten treffen voor de uitzonderlijke situatie van een arbeidsverhouding van predikanten met een deputaatschap, die een pensioen opbouwen en recht hebben op een aanvullende bijdrage uit de emeritikas tot het niveau van de bijdrage uit de emeritikas aan een gemeentepredikant.

Namens deputaten landelijk kerkelijk bureau:

A.J. van der Wekken (voorzitter)

A. Uittenbogaard (secretaris)

Bijlage 1: Bijlage 37 K.O. (art. 50)

Instructie voor de deputaten tot beheer van een landelijk kerkelijk bureau

Art. 1

Het door de generale synode ingestelde deputaatschap tot beheer van een landelijk kerkelijk bureau bestaat uit zes leden, waarvan drie leden benoemd door de generale synode en één lid vanuit elk van de drie bureauhoudende deputaatschappen.

Art. 2

Het deputaatschap heeft tot taak het beheren van het landelijk kerkelijk bureau (LKB). Dit bureau omvat naast het bureau algemene zaken de bureaus van specifieke deputaatschappen die op dezelfde locatie hun werkzaamheden verrichten. De gehele dienstenorganisatie – betrokken deputaatschappen en het Dienstenbureau– is één organisatie ten dienste van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland.

Art. 3

Deputaten zijn bevoegd zorg te dragen voor de huisvesting, het aanschaffen van apparatuur, het aanstellen van een directeur en de verder noodzakelijke administratieve krachten voor dit bureau, een en ander binnen de door de generale synode goedgekeurde begroting.

Art. 4

Het landelijk kerkelijk bureau heeft tot taak:

1. Ten behoeve van kerken, classes, particuliere synodi, generale synodi en deputaatschappen van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland het verlenen van secretariële, redactionele en administratieve assistentie, nader gespecificeerd in de volgende activiteiten:
 1. het fungeren als kerkelijk adres;
 2. het verstrekken van informatie over zaken die het werkgebied van het kantoor raken;
 3. het incasseren en administreren van en informeren over giften en collecten;
 4. het verzorgen van financiën en verantwoording van deputaatschappen;
 5. het verzorgen van de personeels- en loonadministratie;
 6. beheer van de adressen- en abonnementenadministratie;
 7. het voorbereiden (data, vergaderplaats, convocaties) en notuleren van vergaderingen van deputaatschappen;
 8. het ondersteunen van deputaatschappen bij beleidsuitvoerende werkzaamheden.
2. Ten behoeve van de generale synode, het vertegenwoordigen van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland als werkgever in de zin der wet van alle niet-ambtelijke kerkelijke medewerkers van de deputaatschappen die niet bedoeld worden in art. 84 K.O., toevoeging 3 sub b.

Art. 5

De kosten van het bureau worden naar rato van de verrichte arbeid in rekening gebracht aan de opdrachtgevers, tegen kostendekkende tarieven.

Bijlage 2: Reglement websitecommissie Christelijke Gereformeerde Kerken

Algemeen

De generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland in dezen vertegenwoordigd door haar deputaten landelijk kerkelijk bureau achten het gewenst dat voor interne- en externe communicatie en informatie een internetsite wordt opgezet en onderhouden ten dienste van de eigen kerkelijke organisatie, zusterkerken en maatschappij.

Deputaten landelijk kerkelijk bureau hebben voor uitvoering van de internetactiviteiten een websitecommissie ingesteld.

De websitecommissie komt ten minste tweemaal per jaar bijeen; in het voorjaar en in het najaar.

A. Doel van de website

1. De Christelijke Gereformeerde Kerken onderhouden een internet (web)site met als doel plaatselijk kader, gemeenteleden en belangstellenden
 - a. te informeren over actuele ontwikkelingen;
 - b. te voorzien van achtergrondinformatie die relevant is voor het plaatselijk werk;
 - c. te betrekken bij het onderlinge gesprek in de kerken.
2. de ondersteuning van de missionaire opdracht van de kerk;
3. communicatie: bespreken van geloofsvragen en aanbod tot hulp daarbij;
4. communicatie: hulpverlening in binnen en buitenland;
5. de ondersteuning van de diaconale opdracht van de kerk;
6. de ondersteuning van de kerkopbouw;
7. contacten met de buitenlandse kerken;

B. Inhoud van de website

8. de Christelijke Gereformeerde kerken presenteren zich op internet onder de domeinnaam: www.cgk.nl;
9. de vormgeving van de internetsite is gebaseerd op de huisstijl van het Dienstenbureau van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
10. de inhoud van de site wordt gepresenteerd naar de veronderstelde belangstelling van de bezoeker;
11. met betrekking tot sites van verwante oecumenische organisaties is gewenst dat de inhoud van de sites op elkaar aansluiten;

C. Verantwoordelijkheden

12. de websitecommissie is verantwoordelijk voor de algemene opzet en inhoud van de website;
13. de leden van de commissie website worden benoemd door de directeur van het landelijk kerkelijk bureau;
14. de leden van de commissie website leggen verantwoording af aan deputaten landelijk kerkelijk bureau;
15. de verschillende diensten, deputaten, kerken kunnen naar behoefte pagina's op de CGK-site toegewezen krijgen;
16. in beginsel kan iedere medewerker, lid van een deputaatschap en vertegenwoordiger van een kerkenraad materiaal aanleveren voor internet. De websitecommissie beoordeelt of het materiaal geschikt is om op internet te plaatsen en of het materiaal bewerkt moet worden voor internet;
17. de websitecommissie maakt het materiaal geschikt voor internet. De websitecommissie is daarbij bevoegd de tekst te herschrijven, in te korten etc.; indien de tekst is gewijzigd, gebeurt zulks zo mogelijk na overleg met de aanbieder;
18. met betrekking tot sites van verwante oecumenische organisaties wordt gestreefd naar maximale afstemming over en weer;
19. de commissieleden zijn verantwoordelijk voor de actualiteit van de website;
20. de commissieleden zijn bevoegd:
 - teksten voor internet te herschrijven, in te korten, te actualiseren en van internet te verwijderen;
 - advies en hulp te vragen van deskundigen;
 - De commissie wijst uit zijn midden leden aan die speciaal belast zijn met de redactie.

Financieel

21. De algemene beheers- en exploitatiekosten die samenhangen met het aanhouden van de internetsite worden doorberekend aan de aanbieders van de kopij. De kosten die samenhangen met de algemene informatiesite komen tot uitdrukking in de exploitatie van de het landelijk kerkelijk bureau en vinden van daaruit hun doorberekening aan de participanten.

Bijlage 3: bijlage 43 K.O.**Rechtspositieregeling van niet-ambtelijke medewerkers van deputaatschappen als bedoeld in artikel 84 lid 3-a K.O. Deze regeling kan tevens dienen als richtlijn voor medewerkers in dienst van een plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerk.**

(noot: Waar in de regeling de mannelijke persoonsvorm wordt gebruikt dient in voorkomende gevallen de vrouwelijke persoonsvorm te worden gelezen.)

Algemene bepalingen**Art. 1.**

1. Deze algemene bepalingen zijn van toepassing op de arbeidsovereenkomst tussen (de hierna aangeduide) werkgever en werknemer. Deze vormen geen reglement als bedoeld in artikel 7: 613 van het Burgerlijk Wetboek.
2. Voor de volgende uitvoeringsregelingen worden de binnen de PKN geldende regelingen gevolgd: salarisschalen, salarissen, vakantie- en leeftijdsdagen en vergoedingen.

Bepalingen inzake de arbeidsovereenkomst**Art. 2.**

Werkgever: (1) de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, ten deze vertegenwoordigd door haar deputaten landelijk kerkelijk bureau, dan wel (2) de raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te

Art. 3.

1. Werknemer: (1) het belijdend lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland aan wie, als kerkelijk werker in de zin van artikel 3 sub 8 van de Kerorde, door werkgever een schriftelijke bijzondere opdracht is verstrekt, dan wel (2) de in Nederland woonachtige medewerker voor het

verrichten van niet-ambtelijk kerkelijk werk met wie een arbeidsovereenkomst in de zin van het Burgerlijk Wetboek is aangegaan en die zijn functie zal vervullen onder leiding van deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken, op wier terrein hij werkt.

2. Voor werving en selectie van een werknemer(2) wordt zorg gedragen door deputaten onder leiding van wie de werknemer zijn functie zal gaan vervullen. Indien dat niet deputaten LKB zijn, zullen zij daarvoor met deputaten LKB in contact treden en een bindende voordracht doen_voor de benoeming.
3. De arbeidsovereenkomst met een werknemer(2) wordt ondertekend door werkgever (1) en werknemer en eveneens door deputaten onder leiding van wie de werknemer zijn functie zal gaan vervullen. Deputaten worden vertegenwoordigd door voorzitter en secretaris.

Art. 4.

Salaris: Het tussen werkgever en werknemer overeengekomen bruto salaris per maand, exclusief vakantietoelage, eventuele toelagen en kostenvergoedingen.

De inschaling van werknemer (2) geschiedt bij aanstelling en bij wijziging hierin tijdens het dienstverband door deputaten onder leiding van wie hij zijn functie vervult na overleg met deputaten LKB en wordt schriftelijk te hunner kennis gebracht.

Art. 5.

Werkgebied (indien aangewezen):

het door de Christelijke Gereformeerde Kerk te dan wel door deputaten onder leiding van wie werknemer (2) zijn functie zal gaan vervullen daarvoor aangewezen gebied.

Art. 6.

Uitvoeringsregelingen, waarnaar wordt verwezen, vormen een geheel met de 'algemene bepalingen'.

Art. 7.

1. De arbeidsovereenkomst wordt uitsluitend schriftelijk aangegaan en gewijzigd.
2. Elke binnen deze rechtspositieregeling vallende wijziging in de arbeidsovereenkomst of in salaris van werknemer(2) geschiedt door deputaten onder leiding van wie hij zijn functie vervult, na overleg met deputaten LKB en wordt schriftelijk ter kennis gebracht van deputaten LKB.

Art. 8.

In de arbeidsovereenkomst zal worden vermeld:

- a. de naam en de vestigingsplaats van werkgever-(2) dan wel de naam van deputaten LKB en indien van toepassing de naam van het deputaatschap onder leiding van wie hij zijn functie vervult alsmede de naam van degenen, die bevoegd zijn deze instanties te vertegenwoordigen;
- b. de naam, voornamen, geboorteplaats en -datum van de werknemer, alsmede de functie waarin hij is aangesteld;
- c. het adres van waaruit en het werkgebied (indien aangewezen) waarbinnen de werkzaamheden worden verricht;
- d. voor werknemer (2) de bepaling, dat deze zich bereid verklaart om tijdelijk arbeid te verrichten voor een ander deputaatschap;
- e. de verplichting tot verhuizing of de ontheffing daarvan;
- f. de datum van het aangaan van de arbeidsovereenkomst en de datum van de aanvang van de werkzaamheden;
- g. de duur van de overeenkomst, aangegaan voor onbepaalde tijd dan wel voor bepaalde tijd, al dan niet met een proeftijd;
- h. de arbeidsduur;
- i. het aanvangssalaris en de salarisschaal onder aanduiding van de uitvoeringsregeling van de PKN;
- j. de datum van de eerstvolgende periodieke verhoging;
- k. het aantal vakantiedagen en vergrijzingsdagen per jaar, conform uitvoeringsregeling van de PKN
- l. eventuele bepalingen, regelingen, afspraken en verplichtingen die van toepassing zijn;
- m. de wederzijds in acht te nemen beëindigingstermijn;
- n. de verklaring van werkgever en werknemer met de inhoud bekend te zijn en daarmee akkoord te gaan;
- o. de verklaring van de werknemer een exemplaar van de 'Algemene Bepalingen' en de daarbij behorende Uitvoeringsregelingen te hebben ontvangen.

Verplichtingen van de werknemer

Art. 9.

1. De werknemer is verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem uit hoofde van zijn functie ter kennis is gekomen, voorzover die verplichting uit de aard der zaak volgt dan wel hem uitdrukkelijk is opgelegd. Deze verplichting geldt ook onbepaald na beëindiging van het dienstverband.
2. De in lid 1 bedoelde verplichting bestaat niet tegenover hen, die delen in de verantwoordelijkheid voor een goede vervulling van de functie van de werknemer noch ook tegenover hen, wier medewerking tot die vervulling noodzakelijk is te achten, indien en voor zover dezen zelf tot geheimhouding verplicht zijn of zich daartoe dienen te verplichten.
3. De werknemer is verplicht alle in zijn functie ontvangen gelden en giften van welke aard ook zorgvuldig te beheren, te administreren en hiervan rekening en verantwoording af te leggen bij zijn werkgever.
4. Maandelijks zal de werknemer ten behoeve van de werkgever een schriftelijk verslag maken van de verrichte werkzaamheden, tenzij hij hiervan nadrukkelijk is vrijgesteld.

Art. 10.

De medewerker is gehouden de werkgever schriftelijk in kennis te stellen van het voornemen nevenwerkzaamheden te gaan verrichten en van uitbreiding van bestaande werkzaamheden. Indien deze werkzaamheden of de uitbreiding daarvan als strijdig met of schadelijk voor de vervulling van de functie kunnen worden beschouwd, dient de werkgever de medewerker binnen twee maanden na verzending van bedoelde kennisgeving schriftelijk onder opgave van redenen mede te delen dat het verrichten van deze werkzaamheden, of uitbreiding daarvan niet is goedgekeurd.

Voordat de werkgever een beslissing neemt tot het niet toestaan van het verrichten van nevenwerkzaamheden of tot het uitbreiden daarvan, is hij verplicht de medewerker te horen. Indien door

de werkgever niet binnen twee weken na het horen antwoord wordt gegeven op bedoelde kennisgeving, wordt de goedkeuring geacht te zijn verleend.

Een verleende toestemming kan te allen tijde door de werkgever worden ingetrokken, wanneer naar zijn oordeel en gehoord de medewerker, het belang van de werkzaamheden zulks vereist.

Art. 11.

Indien de werknemer verhinderd is, wegens arbeidsongeschiktheid in de zin van de Ziektewet of wegens een andere oorzaak zijn werkzaamheden te verrichten, is hij verplicht daarvan onder opgave van redenen zo spoedig mogelijk mededeling te doen of te laten doen aan de werkgever op een door de werkgever te bepalen wijze. Zodra het tijdstip bekend is waarop hervatting van de werkzaamheden mogelijk zal zijn dient hij de werkgever daarvan in kennis te stellen.

Art. 12.

1. De werknemer is verplicht te wonen in of nabij de plaats van tewerkstelling of in het werkgebied indien zo'n werkgebied is aangewezen. Aan de werknemer kan, al dan niet op eigen verzoek, schriftelijk ontheffing worden verleend van de genoemde verplichting. Een verleende ontheffing kan - na overleg met de werknemer en met inachtneming van een redelijke termijn - worden ingetrokken, wanneer blijkt, dat het belang van het werk en een goede uitoefening van de functie zulks vereisen.

2. De werknemer (2) is gehouden op basis van daartoe dienend onderling bureau-overleg, dan wel op aanwijzing door of namens deputaten onder leiding van wie hij zijn functie vervult, tijdelijk arbeid te verrichten ten behoeve en onder leiding van een ander deputaatschap, indien dit mogelijk is en daaraan aldaar behoefte bestaat.

Art. 13.

De werknemer is verplicht die studies te volgen, die voor het vervullen van de functie noodzakelijk worden geacht en die als zodanig na overleg tussen werkgever en werknemer worden aangewezen.

De hieraan verbonden kosten komen volledig voor rekening van de werkgever. Indien de medewerker op eigen initiatief vertrekt geldt de volgende regeling van terugbetalen:

Beëindiging van het dienstverband:

- binnen 1 jaar 100 %
- binnen 2 jaar maar na 1 jaar 66,66 %
- binnen 3 jaar maar na 2 jaar 33,33 %
- na 3 jaar geen terugvordering meer.

De verrekening zal met het salaris plaatsvinden.

Voor het voor bedoelde studies volgen van lessen en het afleggen van examens tijdens de werktijd wordt verlof verleend met behoud van salaris. Het buiten werktijd volgen van de lessen en het afleggen van examens kan niet worden aangemerkt als te compenseren overwerk.

Verplichtingen van de werkgever

Art. 14.

1. De werkgever is verplicht om de werknemer in staat te (doen) stellen de overeengekomen werkzaamheden naar diens beste vermogen te verrichten en daarbij aanwijzingen te (doen) geven met inachtneming van de eisen van de functie en al datgene te doen en na te laten wat een goede werkgever in gelijke omstandigheden behoort te doen en na te laten.

2. De werkgever is verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem met betrekking tot de persoon van de werknemer in zijn kwaliteit van werkgever bekend is, tenzij de werknemer tot het verstrekken van op zijn persoon betrekking hebbende gegevens toestemming geeft. Deze verplichting geldt ook onbeperkt na beëindiging van het dienstverband.

3. Het onder lid 2 gestelde geldt eveneens voor deputaten onder leiding van wie de werknemer zijn functie vervult.

Art. 15.

1. De aanspraken op pensioen zijn gelijk aan die welke kunnen worden ontleend aan het van toepassing zijnde pensioenreglement van het Pensioenfonds voor de Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke Belangen (PGGM) te Zeist.

2. De pensioenpremie bestaat uit twee delen het ouderdomspensioen en het arbeidsongeschiktheidspensioen. De PGGM stelt de premie vast. Op basis van deze premie berekend de PKN de premie die door de werkgever betaald wordt. Deze aanwijzing wordt gevolgd.

Salariëring

Art. 16.

1. Het salaris van de werknemer wordt vastgesteld volgens de richtlijnen van de PKN.

2. Een wijziging in het salaris wordt de werknemer terstond gespecificeerd en schriftelijk medegedeeld.

3. De werknemer dient uiterlijk twee dagen voor het einde van de kalendermaand over zijn salaris te kunnen beschikken.

4. Geen salaris noch enige vergoeding is verschuldigd over de tijd gedurende welke de werknemer in strijd met zijn verplichtingen opzettelijk nalaat zijn werkzaamheden te verrichten. Dit wordt de werknemer binnen een redelijke termijn schriftelijk en gemotiveerd medegedeeld.

5. De werknemer die wegens ziekte verhinderd is zijn werkzaamheden te verrichten geniet, te rekenen vanaf de eerste ziektedag, tot maximaal twee jaar gemiddeld 85% van zijn laatstgenoten salaris.

6. Een werknemer die aanspraak heeft op een uitkering op grond van lid 5 van dit artikel, is verplicht om alle uitkeringen waarop hij in verband met zijn arbeidsongeschiktheid aanspraak heeft krachtens enigerlei wettelijke regeling of een door of namens een werkgever afgesloten verzekering, over te dragen op de werkgever.

Art. 17.

1. De werknemer heeft recht op vakantietoeslag voor iedere maand of ieder deel van de maand waarvoor hij salaris heeft genoten.

2. De vakantietoeslag bedraagt per kalendermaand 8% van het bedrag dat de werknemer in die maand aan salaris heeft genoten; de uitbetaling vindt achteraf plaats over de periode juni tot en met mei.

3. Bij een 12,5-jarig dienstverband ontvangt de werknemer een bruto jubileumgratificatie ter grootte van een halve maand salaris; bij een 25-jarig, resp. 40-jarig dienstverband ontvangt hij een gratificatie ter grootte van een netto maand salaris.
4. Werknemers werkzaam in deeltijd ontvangen de in het vorige lid genoemde gratificatie naar rato van het op de dag van het jubileum geldende deeltijdpercentage.

Arbeidsduur

Art. 18.

1. De arbeidsduur bedraagt gemiddeld 36 uur per week; de vaststelling van de feitelijke duur van de wekelijkse arbeidstijd en het toekennen en opnemen van compensatie-uren vindt plaats in overleg met de werkgever.
2. Indien de werkgever het noodzakelijk oordeelt dat aan de werknemer werkzaamheden worden opgedragen die meer tijd vergen dan de overeengekomen arbeidsduur dan wordt nimmer in geld een compenserende beloning toegekend. De meer gewerkte tijd kan uitsluitend met vrije tijd worden vereffend.

Buitengewoon verlof

Art. 19.

1. Tenzij de te verrichten werkzaamheden zich naar het oordeel van de werkgever daartegen verzetten, heeft de werknemer recht op buitengewoon verlof met behoud van salaris in de hierna volgende gevallen:
 - a. voor de uitoefening van het kiesrecht en het voldoen aan een wettelijke verplichting, voorzover dit niet in vrije tijd kan geschieden en omzetting van dienst niet mogelijk is;
 - b. bij zijn verhuizing: 2 dagen per kalenderjaar;
 - c. bij zijn ondertrouw: 1 dag;
 - d. bij zijn huwelijk: 4 dagen;
 - e. tot het bijwonen van een huwelijk van kinderen, ouders, broers, zusters, zwagers of schoonzusters: 1 dag;
 - f. bij ernstige ziekte van echtgenoot, echtgenote, ouders, kinderen: voor een duur ter beoordeling door de werkgever;
 - g. bij overlijden van bloed- of aanverwanten:
 - 4 dagen bij het overlijden van de onder f bedoelde personen;
 - 2 dagen bij het overlijden van broers, zusters, zwagers of schoonzusters;
 - h. Is de werknemer evenwel belast met de regeling van de begrafenis en/of nalatenschap dan worden ten hoogste 4 dagen verleend.
 - i. bij bevalling van zijn echtgenote: 2 dagen;
 - j. bij het 25- of 40-jarig dienstjubileum: 1 dag;
 - k. bij het 25- of 40-jarig huwelijksjubileum van de werknemer en het 25-, 40-, 50- en 60-jarig huwelijksjubileum van zijn (schoon)ouders: 1 dag;
2. De werkgever is gehouden een afwijzing van een verzoek om buitengewoon verlof schriftelijk en gemotiveerd aan de werknemer mee te delen.

Einde van de arbeidsovereenkomst

Art. 20.

1. Het dienstverband eindigt:
 - a. met wederzijds goedvinden op het door de werkgever en werknemer overeengekomen tijdstip;
 - a. door het verstrijken van de termijn, waarvoor de arbeidsovereenkomst is aangegaan;
 - c. door opzegging door werkgever of werknemer met inachtneming van een opzegtermijn van tenminste twee resp. drie maanden voor werknemers ingedeeld in een van de salarisgroepen 1 tot en met 8 resp. 9 en hoger, tenzij op grond van artikel 7: 672 van het Burgerlijk Wetboek een andere opzegtermijn in acht genomen moet worden;
 - d. door eenzijdige beëindiging tijdens de proeftijd als bedoeld in artikel 7: 652/676 van het Burgerlijk Wetboek;
 - e. door ontslag op staande voet wegens dringende redenen voor werkgever of werknemer volgens de bepalingen van artikel 7: 678 van het Burgerlijk Wetboek;
 - f. met de eerste dag van de maand waarin de werknemer pensioengerechtigde leeftijd bereikt.
 - g. door overlijden van de werknemer;
 - h. door ontbinding door de rechter op grond van artikel 7: 685 of 7: 686 van het Burgerlijk Wetboek vanwege gewichtige redenen dan wel vanwege wanprestatie.
2. Opzegging dient schriftelijk en onder opgave van redenen te geschieden; de opzegtermijn gaat in op de eerste dag van de kalendermaand volgend op die van de opzegging.

Wijziging rechtspositieregeling

Art. 21.

Deputaten landelijk kerkelijk bureau zijn gemachtigd om wijzigingen aan te brengen in de bedragen, percentages en aantallen voorkomend in de 'algemene bepalingen' en de daarbij behorende uitvoeringsregelingen indien deze wijzigingen vallen binnen het kader van de voor de vaststelling geldende algemene criteria respectievelijk voorstellen te doen aan de generale synode omtrent aanpassingen waartoe zij niet gemachtigd zijn.

Model arbeidsovereenkomst

De Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, dan wel de raad van de Christelijke Gereformeerde kerk te, ten deze vertegenwoordigd door haar deputaten (LKB), hierna te noemen 'werkgever', namens wie handelen en, voorzitter en secretaris van voornoemde deputaten, woonplaats kiezend aan het adres van het Dienstenbureau, dan wel preses en scriba van voornoemde raad, en

de heer /mevrouw (naam en voornamen)
geboren te (plaats)
op (datum)
wonende te (woonplaats)
. (ad)

verklaren een arbeidsovereenkomst te hebben aangegaan onder de volgende voorwaarden:

Artikel 1

De werknemer treedt in dienst met ingang van in de functie van

Artikel 2

De werknemer vervult zijn functie onder leiding van de Christelijke Gereformeerde kerk te,

of: De werknemer vervult zijn functie onder leiding van deputaten LKB,

of: De werknemer vervult zijn functie onder leiding van deputaten

waarvan voorzitter en secretaris deze overeenkomst eveneens ondertekenen.

De werknemer verklaart zich bereid om op basis van daartoe dienend onderling bureauoverleg, dan wel

op aanwijzing door of namens deputaten onder leiding van wie hij zijn functie vervult tijdelijk arbeid te

verrichten ten behoeve en onder leiding van een ander deputaatschap, indien dit mogelijk is en daaraan

aldaar behoefte bestaat.

De werknemer vervult zijn functie vanuit in het werkgebied

Artikel 3

De werknemer is aangesteld in volledig dienstverband / voor ... uur per week.

Artikel 4

De werknemer werkt ... uur per dag en heeft aanspraak op ... compensatieuren per jaar, op te nemen in overleg met de werkgever.

Artikel 5

De eerste... (aantal) weken/maanden van het dienstverband gelden als proeftijd overeenkomstig de

voorschriften van boek 7 artikel 652 en 676 van het BW.

Gedurende de proeftijd kan ieder der partijen de arbeidsovereenkomst met onmiddellijke ingang en

zonder opgave van redenen beëindigen.

Artikel 6

Een volledige dienstbetrekking omvat 36,00 uur per week. De arbeidsduur bedraagt voor de werknemer...

.....(aantal) uur per week. De werknemer verricht de bedongen werkzaamheden van maandag tot en met

vrijdag dagelijks van uur 's morgens tot..... uur (tijdstip) 's avonds. De lunchpauze is tussen... en ...

uur (tijdstip).

Artikel 7

De werknemer wordt gesalarieerd volgens de geldende uitvoeringsregeling van de PKN, zoals deze

salarisregeling thans luidt of nadien zal worden gewijzigd, volgens dienstjaren in salarisgroep

... , zodat bij de aanvang van het dienstverband het salaris €bruto per maand bedraagt. De

eerstvolgende periodieke verhoging wordt steeds toegekend per

Artikel 8

Het aantal vakantie- en vergrijzingsdagen bij de aanvang van het dienstverband bedraagt uur.

Artikel 9

De werknemer is wel / niet verplicht te verhuizen naar de plaats van tewerkstelling c.q. het werkgebied.

Artikel 10

In geval van nevenwerkzaamheden dient werknemer goedkeuring te vragen aan werkgever.

Artikel 11

Op deze arbeidsovereenkomst is de rechtspositieregeling, omvattende de Algemene Bepalingen (zoals

opgenomen in bijlage 43 van de kerkorde) van toepassing.

Artikel 12

Het dienstverband kan door ieder der partijen per aangetekende brief en onder opgave van redenen

worden opgezegd met inachtneming van ten minste... (aantal) maanden, tenzij uit de wet een langere

opzegtermijn voortvloeit.

De opzegtermijn gaat in op de eerste dag van de kalendermaand volgend op de opzegging.

Het dienstverband kan tevens eindigen met wederzijds goedvinden op een door de werknemer en

werkgever overeengekomen tijdstip.

Artikel 13

De werkgever en de werknemer verklaren hierbij met deze voorwaarden bekend te zijn en daarmee

akkoord te gaan.

Artikel 14

De werknemer verklaart een exemplaar van de Algemene Bepalingen en de daarbij behorende

uitvoeringsregelingen te hebben ontvangen..

Artikel 15

Overige bepalingen:

Aldus overeengekomen en in tweevoud / drievoud opgemaakt op

De werkgever:....., voorzitter:
en....., secretaris
van deputaten LKB

De werknemer:

Deputaten.....,
vertegenwoordigd door....., voorzitter
en....., secretaris

Bijlage 30
Artikel 82

Rapport 4 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten landelijk kerkelijk bureau

Wederom heeft uw commissie van een kleiner rapport dan in voorgaande jaren kennis kunnen nemen. Wij juichen die trend toe en roepen alle deputaatschappen op kort en bondig te rapporteren. De reeds tijdens de vorige generale synode gerapporteerde rust op het LKB is gecontinueerd. Uw commissie is daarvoor dankbaar.

Het rapport riep maar weinig vragen op. Ook dat is in het verleden wel eens anders geweest. Daaruit blijkt dat zowel het deputaatschap als het LKB haar zaken goed op orde heeft.

Over enkele passages uit het rapport is uw commissie met een afvaardiging van LKB in gesprek geweest.

1. Vergelijking van het aantal fulltimekrachten (van 7 naar 8) versus parttimekrachten (stabiel op 8 gebleven) weerspiegelt de ambitie van zoveel mogelijk met fulltimekrachten te werken niet echt. Deze ambitie om, wanneer dat mogelijk is, met fulltimekrachten te gaan werken, blijft echter. Wel is het zo dat op cruciale functies vaste krachten werken.
2. M.b.t. de (on)trouw in het niet of niet tijdig afdragen van kerkelijke bijdragen zal uw commissie separaat reageren, mede ingegeven door een instructie van de PS van het Westen. Een proef met machtigingen is op niets uitgelopen.
3. Elk kashoudend deputaatschap heeft een penningmeester. Naar uw commissie is gebleken, betekent dat voor vrijwel alle penningmeesters geen al te zware belasting: vele financiële administraties worden nl. volledig door medewerkers van het LKB uitgevoerd. Onmiskenbaar zijn hieraan voordelen verbonden, zeker als het gaat om uniformiteit in de verwerking en de rapportage. Ook de accountantscontrole vaart hier wel bij. Toch is er hier en daar een penningmeester die gedurende het jaar wel de penningen zelf beheert; hij betaalt echter wel het volle pond aan het LKB. Dat bevremdt uw commissie.
4. Uw commissie kan zich heel goed vinden in de voornemens van deputaten om de arbeidsrechtelijke positie van op het bureau werkende predikanten afdoende te regelen. En dat in samenspraak met deputaten emeritikas.

Uw commissie stelt voor het volgende te besluiten:

1. deputaten dank te zeggen voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden;
2. deputaten, die daarvoor in aanmerking komen, te herbenoemen;
3. het adviseurschap van br. De Vuyst te beëindigen en hem te bedanken voor zijn getoonde inzet;
4. akkoord te gaan met bijlage 1, maar dan alleen wanneer dat bijlage 37 (art. 50) betreft;
5. akkoord te gaan met bijlage 2 met dien verstande dat art 17 komt te vervallen om daarvoor art. 20, en dan enigszins gewijzigd, te plaatsen;
Art. 17 wordt:
De websitecommissie en/of haar leden zijn bevoegd:
 - materiaal en teksten voor internet te (her)schrijven, in te korten, te actualiseren of van internet te verwijderen, zulks zo mogelijk in overleg met de aanbieder;
 - advies en hulp te vragen van deskundigen;
 - de commissie wijst uit haar midden leden aan die speciaal belast zijn met de redactie;
6. voor wat betreft bijlage 3 deputaten op te dragen een jurist, die deskundig is in arbeidsverhoudingen, de rechtspositieregeling te laten beoordelen;
7. bijlage 3 op het navolgende punt te wijzigen:
art. 17 punt 3: Bij een 12,5 jarig dienstverband ontvangt de werknemer een jubileumgratificatie van een half maandsalaris bruto; deze uitkering is niet belastingvrij. Bij een 25-jarig, resp. 40-jarig dienstverband ontvang de werknemer een gratificatie ter grootte van een maandsalaris netto;
8. akkoord te gaan met het Model Arbeidsovereenkomst waarbij uw commissie de volgende wijzigingen voorstelt:
art. 15 te wijzigen in:
Grondslag en geheimhouding.
 1. De werknemer verklaart zich in zijn werk trouw te zullen houden aan de Heilige Schrift, de belijdenis der kerken en de geldende kerkorde.
 2. De werknemer neemt tijdens de duur en na het beëindigen van deze overeenkomst strikte geheimhouding in acht van alles wat hem omtrent de werkgever zowel als van de gerelateerde stichtingen of kerken op welke wijze dan ook bekend is geworden en waaromtrent hem geheimhouding is opgelegd of waarvan hij het vertrouwelijke karakter redelijkerwijs kan vermoeden.

Voorheen art. 15 wordt art. 16;

9. deputaten in overweging te geven twee versies van de Model Arbeidsovereenkomst te vervaardigen; de eerste versie is dan bestemd voor het LKB, de tweede versie voor kerkenraden;
10. akkoord te gaan met de voorstellen 6 en 7 van deputaten LKB;
11. deputaten LKB opdracht te geven reële kosten door te belasten aan deputaatschappen waarvan de penningmeester de penningen zelf beheert of maar deels gebruik maakt van de diensten van het LKB.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 31
Artikel 85

Generaal-synodale beroepscommissie klachten

Verslag

Door de GS van 2004 werd de beroepscommissie klachten ingesteld en twee van de drie leden benoemd. In 2005 volgde de benoeming door deputaten vertegenwoordiging van de kerken van een derde lid zodat de commissie compleet was.

Samenstelling

Mr. H.M. Dunsbergen, Middelburg
A. Reitsma, Zeist
Drs. F. Visscher, Goes

voorzitter
lid
secretaris

Reglement

Op 24-05-05 is het reglement Beroepsprocedure klachten voorlopig vastgesteld door deputaten vertegenwoordiging van de kerken. Zie hiervoor de bijlage.

Activiteiten

De commissie heeft in de afgelopen periode niet hoeven te vergaderen. Eenmaal is de commissie benaderd met de vraag of een zaak bij de commissie thuishoorde. Dit was niet het geval. Een artikel over de beroepscommissie van de hand van de secretaris is in 2006 in De Wekker gepubliceerd.

Voorstellen

1. goedkeuring te verlenen aan het verslag van de commissie;
2. de huidige commissieleden opnieuw te benoemen;
3. de voorlopig vastgestelde beroepsprocedure klachten definitief vast te stellen.

Mr. H.M. Dunsbergen, voorzitter
Drs. F. Visscher, secretaris

Bijlage

Voorstel (def.) dd. 24-2-2005

Beroepsprocedure voor klachten inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties en inzake seksuele intimidatie Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA)

De generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland heeft in 2004 besloten over te gaan tot het instellen van een beroepsinstantie.

Als uitvloeisel van dit besluit heeft het oud-moderamen van de GS 2004 besloten de tekst voor de beroepsprocedure als volgt vast te stellen in afwachting van de generale synode 2007.

I Uitgangspunt

Artikel 1

De beroepsprocedure komt, voorzover van toepassing, overeen met

- de klachtenprocedure inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties c.q. met
- de klachtenregeling seksuele intimidatie van de TUA , behoudens hetgeen in de onderhavige procedure geregeld wordt.

II Taak/ bevoegdheid en samenstelling beroepscommissie

Artikel 2

1. De beroepscommissie heeft tot taak de bij haar binnengekomen beroepschriften zelfstandig te beoordelen op de al dan niet gegrondheid van de klacht en op de al dan niet ontvankelijkheid indien een klager in appel komt van zijn niet ontvankelijk verklaring.
2. Bij de beroepscommissie kan ook appel ingesteld worden, zowel door de klager als door de aangeklaagde, van een besluit van het curatorium van de TUA op grond van een door de klachtencommissie seksuele intimidatie uitgebracht advies.

Artikel 3

1. De beroepscommissie bestaat uit drie leden, van wie minstens één vrouw. In de beroepscommissie zijn de juridische deskundigheid en deskundigheid op het gebied van hulpverlening, zo mogelijk met bekendheid terzake van seksueel geweld, vertegenwoordigd. Er is een voorzitter (jurist) en een secretaris.
2. Benoeming van de leden van de beroepscommissie geldt voor drie jaar. Herbenoeming is vier keer mogelijk. De zittingsduur van een lid dat is benoemd op een tussentijds opgevalen plaats, is gelijk aan de duur van de resterende zittingsperiode van het lid in wiens plaats de benoeming plaatsvindt.

3. Indien een lid van de beroepscommissie met het oog op onpartijdigheid of anderszins niet kan deelnemen aan de behandeling van een zaak kan, indien het appel een uitspraak van de klachtencommissie misbruik betreft, een lid van de klachtencommissie van de TUA gevraagd worden zitting te nemen in de beroepscommissie en andersom.
4. De beroepscommissie kan zich laten ondersteunen door een van de secretariële medewerkers c.q. een ambtelijk secretaris, mits deze niet de betreffende klachtencommissie in dezelfde zaak ondersteunde.

III Ontvankelijkheid en het overleggen van stukken

Artikel 4

1. Een appel dient binnen vier weken na dagtekening van de uitspraak van de betreffende klachtencommissie schriftelijk te worden ingediend bij de secretaris van de beroepscommissie.
2. Bij het beroepschrift dienen in ieder geval overgelegd te worden de uitspraak waarvan beroep wordt ingesteld, met bijlagen en het verslag van de hoorzitting.

IV Procedure klachtbehandeling in appel

Artikel 5

De secretaris van de beroepscommissie informeert zo spoedig mogelijk de andere partij, alsmede de betreffende kerkenraad c.q. het curatorium, over het ingestelde appel. Ook de betreffende klachtencommissie wordt hierover geïnformeerd.

Van het informeren van de kerkenraad wordt afgezien indien deze niet op de hoogte is van het indienen van de klacht en informatie in alle redelijkheid niet dienstig wordt beschouwd, dit ter beoordeling van de beroepscommissie.

Artikel 6

- a. Indien de beroepscommissie een door een van de klachtencommissies niet ontvankelijk verklaarde klacht alsnog ontvankelijk verklaart, wordt deze voor behandeling terugverwezen naar de betreffende klachtencommissie.
De secretaris van de beroepscommissie doet daartoe de beslissing zo spoedig mogelijk toekomen aan de betreffende klachtencommissie en stuurt de beslissing ter informatie aan betrokkenen en aan de betreffende kerkenraad c.q. het curatorium. Van het informeren van de kerkenraad kan worden afgezien indien dit in alle redelijkheid niet dienstig beschouwd wordt, dit ter beoordeling van de beroepscommissie.
- b. Indien de beroepscommissie een ongegrond verklaarde klacht alsnog gegrond verklaart, wordt deze zo spoedig mogelijk voor advies terugverwezen naar de betreffende klachtencommissie. De secretaris van de beroepscommissie doet daartoe de beslissing toekomen aan de betreffende klachtencommissie en stuurt de beslissing ter informatie aan betrokkenen en aan de kerkenraad van de gemeente waartoe de aangeklaagde behoort c.q. het curatorium.
- c. Indien de beroepscommissie een gegrond verklaarde klacht alsnog ongegrond verklaart, wordt deze beslissing zo spoedig mogelijk toegezonden aan betrokkenen en aan de betreffende kerkenraad c.q. het curatorium.
De betreffende klachtencommissie wordt eveneens geïnformeerd over de uitspraak,

Aldus voorlopig vastgesteld bij besluit van het oud-moderamen van de GS 2004 op 24-05-2005.

Bijlage 32

Artikel 85

Rapport 1 van commissie 7 inzake het rapport van de generaal-synodale beroepscommissie klachten

De commissie heeft met dankbaarheid kennisgenomen van het rapport.

De commissie is verheugd over het feit dat de beroepscommissie niet behoefde samen te komen en spreekt haar dankbaarheid uit voor het artikel dat in De Wekker is verschenen, waarin de werkzaamheden van de beroepscommissie op een heldere wijze zijn uiteengezet.

Tevens spreekt de commissie haar dankbaarheid uit over het feit dat aan de wens van de generale synode, dat in deze beroepscommissie een vrouw zou worden benoemd, is voldaan.

De commissie stelt voor:

1. het verslag van de beroepscommissie goed te keuren;
2. de voorlopig vastgestelde beroepsprocedure klachten definitief vast te stellen;
3. opnieuw een beroepscommissie te benoemen.

A.A. Egas, rapporteur

Bijlage 33

Artikel 87

Brief van J. Pijl en T. van der Tang

Aan: Generale synode 2007 van de Christelijke Gereformeerde Kerken

Van: J. Pijl en T. van der Tang
(belijdende leden van de CGK te s-Gravenhage-Scheveningen)
Betreft: losmaken van predikanten
Datum: 31 juli 2007

Geachte broeders,

Door middel van deze brief willen wij onze zorg kenbaar maken met betrekking tot het losmaken van predikanten binnen onze Christelijke Gereformeerde Kerken. Het aantal losmakingen is de afgelopen jaren sterk toegenomen. In veel van deze gevallen was de aanleiding voor het verzoek tot losmaking bij de classis een verstoorde verhouding tussen predikant en kerkenraad en/of gemeente. Wij vinden het beangstigend dat het blijkbaar betrekkelijk eenvoudig is om een predikant, zonder een gegronde reden, los te maken van een gemeente. Uiteraard hebben wij het hier niet over predikanten die gezondigd hebben tegen bijvoorbeeld het zevende gebod. In zo'n geval is het terecht indien het proces met betrekking tot losmaking in gang wordt gezet.

In onze eigen gemeente ('s-Gravenhage-Scheveningen) hebben wij het proces van losmaking van dichtbij meegemaakt. Dit proces heeft bijna twee jaar geduurd (van juni 2005 tot april 2007). In juni 2005 heeft de kerkenraad bij de classis 's-Gravenhage een verzoek tot losmaking van ds. G.J. Capellen ingediend. Vrij spoedig hierna heeft de classis een commissie samengesteld. De opdracht van deze commissie luidde: 'onderzoeken of het mogelijk is om de verstoorde verhoudingen te herstellen'. Helaas is dit niet gelukt. Ondanks het feit dat de commissie met veel inzet en toewijding aan deze opdracht heeft gewerkt, vragen wij ons af of de commissie wel voldoende capabel was om dergelijke complexe problemen op te lossen. Wellicht is het in de toekomst verstandig om hiervoor ook een (externe) deskundige in te schakelen. Weliswaar is ds. Capellen niet losgemaakt, maar het gevolg van het ingediende verzoek tot losmaking is onder andere wel dat ds. Capellen niet meer aan onze gemeente verbonden is en dat bijna de helft van de gemeenteleden momenteel elders lid zijn of kerken. Ook wij kerken elders. U begrijpt dat zo'n periode zeer slecht is voor het geestelijk welzijn van de gemeente.

Wellicht kunt u zich voorstellen dat wij, door deze ontwikkelingen, het vertrouwen in de Christelijke Gereformeerde Kerk enigszins gaan verliezen. De kerken die wij altijd lief gehad hebben. Wij vragen ons af: hoe is het mogelijke dat dergelijke zaken zich afspelen binnen onze kerken? Wij hopen en bidden dat het in de toekomst niet meer voor zal komen dat predikanten ten onrechte losgemaakt worden. Echter, wij zijn hier niet gerust op. In deze brief willen wij onze zorg op dit punt kenbaar maken aan de broeders van de generale synode. Wij zijn ervan overtuigd dat deze zorg breed leeft in onze kerken. Wij maken ons grote zorgen om de liefdeloze en te kritische houding van veel ambtsdragers en gemeenteleden. Als deze houding blijft, vrezen wij dat in meerdere gemeenten sprake zal zijn van conflicten en spanningen die losmaking tot gevolg kunnen hebben. Wij vragen ons af: hoe kan in de toekomst voorkomen worden dat predikanten (ten onrechte) losgemaakt worden? Om hiertoe een eerste aanzet te geven, willen wij de volgende drie suggesties doen:

1. Kerkenraden en gemeenteleden er (opnieuw) op wijzen dat predikanten:
 - a. geroepen dienstknechten van de Heere God zijn;
 - b. door de Heere God in een bepaalde gemeente geplaatst zijn;
 - c. ook fouten en gebreken hebben;
 - d. niet overal goed in kunnen (en behoeven) te zijn.
2. Ook professionele mensen op het gebied van het oplossen van conflicten deel uit laten maken van een commissie die door de classis wordt samengesteld.
3. Oproepen tot (meer) gebed voor predikanten, ouderlingen en diakenen.
- 4.

Wij hopen dat u deze problematiek wilt bespreken en met concrete voorstellen wilt komen. Ten slotte wensen wij alle leden van de generale synode veel sterkte, wijsheid en Gods zegen toe.

Hoogachtend,

J. Pijl, Architect Jan Wilsstraat 18, 2552 MX Den Haag, tel. 070 3971383
T. van der Tang, Cornelia van Zantenstraat 300, 2551 PT Den Haag, tel. 070 3911725

Bijlage 34
Artikel 87

Rapport 3 commissie 7 inzake brief van J. Pijl en T. van der Tang

Uw commissie adviseert de brief van de brs. Pijl en Van der Tang als volgt te beantwoorden:

Waarde broeders,

De generale synode heeft uw brief d.d. 31 juli 2007 in goede orde ontvangen. De weergave van de situatie in uw gemeente moeten wij voor uw rekening laten. Wel willen wij u meedelen dat de in uw brief gesignaleerde problematiek m.b.t. de losmaking van predikanten bij verschillende, door de synode te behandelen, zaken en voorstellen aan de orde komt en dat we daarbij uw opmerkingen zullen meenemen.

Met broederlijke groet,
namens de generale synode

A.A. Egas, rapporteur

Bijlage 35
 Artikel 91, 140, 231, 270

Rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling

Woord vooraf

Met de aanbieding van dit rapport aan uw vergadering ronden deputaten NBV hun werk af. We kijken dankbaar terug op een traject van tweeënhalf jaar waarin we intensief vergaderd hebben. De vergaderingen werden steeds gekenmerkt door een open en broederlijke sfeer. Op twee vergaderingen hebben we bezoek ontvangen. Op een zeker moment hebben we gesproken met Hessel en Coby Visser die voor onze kerken werken aan Bijbelvertaalwerk in Botswana. Een andere keer hebben we gesproken met twee van de supervisors van het NBV-project uit onze eigen kerken: Prof.dr. H.G.L. Peels en drs. W. Steenbergen. Deze ontmoetingen waren inzichtgevend en hebben ons geholpen bij onze meningvorming.

Wij menen met dit rapport voldaan te hebben aan de opdracht die wij in 2004 van de generale synode kregen. Steeds hebben wij op onze vergaderingen gebeden dat ons werk tot heil zou mogen zijn voor onze kerken. Ook hebben wij vaak gebeden voor uw vergadering. Zegene de Heere u in uw overwegingen!

Prof.dr A. Baars, voorzitter
 Ds. C.C. den Hertog, secretaris

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1. Opzet van het rapport

Hoe zit dit rapport in elkaar? We beginnen met de weergave van het besluit dat de generale synode van 2004 nam, waarmee het deputaatschap in het leven werd geroepen. In dat besluit stond ook een aantal helder omschreven opdrachten die deputaten hebben getracht naar vermogen uit te voeren. Graag geven we iets weer van hoe we in de praktijk uitvoering hebben gegeven aan de opdracht, om vervolgens ter zake te komen en enkele van onze inhoudelijk overwegingen door te geven.

In het rapport zelf hebben we ons willen beperken tot een uitgebreide weergave van onze conclusies. In de bijlagen treft u de overwegingen en het materiaal dat ons bij die conclusies gebracht heeft, zodat onze uitkomsten na te rekenen zijn. Voor deze vorm van rapporteren hebben we gekozen om te bevorderen dat de discussie ter synode gevoerd kan worden op hoofdlijnen.

Na de weergave van de opdracht en enkele overwegingen vooraf, geven we in hoofdstuk 2 iets weer van onze bevindingen ten aanzien van de vertaalprincipes. Het zal bekend zijn dat er bij het werken aan de NBV veel aandacht is geweest voor de vertaalprincipes. Voordat men begon al, maar ook gaande het werk aan de vertaling is veel aandacht besteed aan afspraken over de te volgen methode. Deze afspraken zijn te vinden in het Handboek bij de Nieuwe Bijbelvertaling dat door het Nederlands Bijbelgenootschap ter beschikking is gesteld aan het deputaatschap. Dit Handboek kan worden vergeleken met een bouwplan. Als zo'n plan gebreken vertoont, zal dat in het 'gebouw' doorwerken. Vandaar dat we daar beginnen.

Vervolgens vindt u in hoofdstuk 3 een weergave van onze pilotstudies. Dan zijn we immers bij de vertaling zelf en kunnen we ook waarnemen of en hoe de vertaalprincipes in praktijk zijn gebracht. We hebben onderzoek gedaan naar een aantal Bijbelgedeelten.

In het Oude Testament is met name gekeken naar gedeelten uit Genesis, Jesaja, Sefanja en naar een aantal Psalmen. In het Nieuwe Testament hebben we de vertaling van Lukas 1-2 en de brief aan de Galaten aan een onderzoek onderworpen.

Bij de bestudering van deze Bijbelgedeelten stuiten we op een aantal vragen die wij nader hebben onderzocht. De vertaling van Genesis 12:3 gaf aanleiding tot verdere studie, juist ook omdat naar deze tekst verwezen wordt in andere Schriftgedeelten. Die verwijzing wordt door de NBV niet langer ondersteund. Dat gaf ons aanleiding om onderzoek te doen naar de vraag of en hoe de eenheid van de Schrift een rol gespeeld heeft bij het vertalen. Door de wijze waarop in Genesis 15:6 het begrip *tsedaqa* is vertaald, deden we naar dit woord en zijn vertaling nader onderzoek. In Galaten viel ons op dat de belangrijke paulinische tegenstelling *sarx - pneuma* (vlees - Geest) niet concordant is vertaald. Om die reden hebben wij de weergave van *sarx* in de brieven van Paulus ook aan een nader onderzoek onderworpen.

Met de hoofdstukken 2 en 3 is voldaan aan punt a. van de opdracht die de generale synode ons gaf. Onder de punten b. en c. wordt de opdracht gegeven om een enquête te houden in de kerken en de reacties op zo'n manier te verwerken 'dat inzicht verkregen wordt in de wijze waarop de NBV binnen onze kerken ontvangen wordt en hoe deze door de kerken wordt beoordeeld op betrouwbaarheid en bruikbaarheid'. Die enquête is gehouden en de hoeveelheid reacties was overweldigend. Daaruit blijkt dat de zaak van de vertaling leeft binnen onze kerken. Van de enquête en de uitkomst daarvan geven we iets door in hoofdstuk 4.

Vanuit de enquête – maar ook vanuit onze eigen bestudering van de vertaling – is een aantal vragen en opmerkingen op onze tafel gekomen waarvan we meenden dat we daar ook op in moesten gaan. Herhaaldelijk werd gewezen op mogelijke niet-gereformeerde tendensen in de vertaling. Te denken valt aan de wijze waarop men het woord 'bekeren' vaak vervangen heeft door andere woorden. Ook de inleidingen bij de verschillende Bijbelboeken gaven aanleiding tot vragen. Anderen wezen op het feit dat de apocriefe boeken in bepaalde uitgaven van deze vertaling eenvoudigweg tussen de canonieke boeken in staan, zonder dat – zoals in de SV – aan de lezer iets gezegd wordt over de omgang met deze boeken. Regelmatig vonden we in de enquête opmerkingen over het hoofdlettergebruik en over de weergave van de naam van God. In hoofdstuk 5 vindt u de neerslag van een aantal onderzoeken die we naar aanleiding van deze vragen gedaan hebben.

Ten slotte gaf de generale synode van 2004 ons de opdracht om 'op grond van de uitkomst van hun studie en meewegend de reacties van de kerkenraden, alsmede de reacties die vanuit de breedte van de kerken van de gereformeerde gezindte zijn gegeven, aan de generale synode 2007 een gefundeerd voorstel te doen t.a.v. het gebruik van de NBV in onze kerken'. Dat voorstel doen we in hoofdstuk 6 op grond van wat we in de hoofdstukken 2 t/m 5 van dit rapport naar voren hebben gebracht.

1.2. Het besluit van de generale synode 2004

De generale synode van 2004 kreeg te maken met twee instructies inzake het gebruik van de NBV in de kerken. De bespreking van die instructies mondde uit in de benoeming van een studiedeputaatschap om de kerken te dienen met een gefundeerd voorstel inzake het gebruik van de NBV in de kerken.

Het besluit van de synode luidde als volgt:

De generale synode,

kennis genomen hebbend van:

1. *de instructie van de particuliere synode van het Noorden met het verzoek aan de generale synode zich te bezinnen op de vraag of de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) kan worden vrijgegeven voor het gebruik in de erediensten;*
2. *de instructie van de particuliere synode van het Oosten met het verzoek aan de generale synode om:*
 - a. *een studiedeputaatschap in te stellen dat de kerken dient met een gefundeerd voorstel inzake het gebruik van de NBV in de kerken;*
 - b. *de kerken te verzoeken om, hangende het onderzoek door het deputaatschap, in de erediensten geen gebruik te maken van de NBV.*

constaterend:

1. *dat in oktober 2004 een nieuwe bijbelvertaling, hierna genoemd NBV, beoogd voor het gehele Nederlandstalige gebied, zowel als kansel-, gezins- en schoolbijbel, gereed komt;*
2. *dat in de afgelopen jaren delen van deze vertaling reeds verschenen zijn als 'Werk in Uitvoering' deel 1, 2 en 3;*
3. *dat enkele broeders uit onze kerken hun bijdrage geleverd hebben aan het tot stand komen van de NBV;*
4. *dat het Nederlands Bijbelgenootschap deze nieuwe vertaling de kerken aanbiedt;*
5. *dat er binnen onze kerken tot dusver geen deputaatschap is dat de generale synode van advies kan dienen inzake het al of niet gebruiken van de NBV;*
6. *dat steeds meer kerkleden, met name jongeren, te kennen geven dat zij de standaardvertalingen Statenvertaling en Vertaling 1951 qua taal en stijl moeilijk te begrijpen vinden;*
7. *dat in gemeenten in toenemende mate gebruik wordt gemaakt van een parafaserende vertaling;*
8. *dat er kerken zijn in ons kerkverband die reeds gebruik maken van deze NBV, ook tijdens erediensten.*

overwegend:

1. *dat in het licht van constatering 6 en 7 en vanwege de missionaire roeping van de kerken het door velen van groot belang geacht wordt dat er een betrouwbare vertaling is in hedendaags Nederlands;*
2. *dat de beoordeling van een nieuwe Bijbelvertaling met het oog op het eventueel vrijgeven voor gebruik in de eredienst bij uitstek een zaak is die behoort tot de competentie van een generale synode;*
3. *dat elke nieuwe vertaling uiteenlopende, zowel positieve als negatieve reacties oproept en dat dit met betrekking tot de NBV niet anders is;*
4. *dat de NBV zich aandient als een vertaling die onder andere brontekstgetrouw en doeltaalgericht wil zijn;*
5. *dat de kerkenraden gediend zijn met een gefundeerd oordeel inzake de NBV;*
6. *dat de generale synode van 1992 de brief van het Nederlands Bijbelgenootschap inzake de 'Vertaling-2000' voor kennisgeving aangenomen heeft (art. 255 Acta 1992);*
7. *dat onze kerken vanaf 1992 een effectief middel hebben laten liggen om te komen tot een gefundeerd voorstel voor besluitvorming inzake de NBV;*
8. *dat de totstandkoming van de NBV weliswaar een breed draagvlak gevonden heeft in de Nederlandse samenleving, doch niet in het geheel van de gereformeerde gezindte.*

van oordeel:

1. *dat het niet gewenst is dat binnen gemeenten sprake is van een toenemend gebruik van een parafaserende vertaling;*
2. *dat de NBV die eind oktober 2004 zal worden gepresenteerd, die tot op heden nog niet in haar volle omvang beschikbaar was en dus ten dele onbekend is, vraagt om een evenwichtige beoordeling door een (breed samengesteld) studiedeputaatschap;*
3. *dat de kerken gediend zijn met een gefundeerd oordeel alvorens een vertaling kan worden vrijgegeven binnen de kerken;*
4. *dat de kerken die blijkaar reeds enkele jaren het verlangen hebben deze NBV te gaan gebruiken zich hadden dienen te realiseren langs welke kerkelijke weg dat verlangen mogelijkwerijs gerealiseerd zou kunnen worden;*
5. *dat daarom van de generale synode niet verwacht mag worden dat ze een ontwikkeling die zich toch reeds heeft ingezet zonder gefundeerd oordeel nu reeds sanctioneert;*
6. *dat daarom in het algemeen gesproken aan de kerken verzoekt kan worden de NBV nog niet in de erediensten te gebruiken zolang er geen gefundeerd oordeel ligt vanuit de kerken;*

besluit:

1. *een studiedeputaatschap in te stellen dat de kerken dient met een gefundeerd voorstel inzake het gebruik van de NBV in de kerken;*

2. *dit deputaatschap de opdracht te geven om:*
 - a. *zich een gefundeerd oordeel te vormen over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV door middel van:*
 - *het beoordelen van de vertaalprincipia;*
 - *enkele 'pilot-studies' van verschillende tekstsoorten en van zowel bekende als minder bekende gedeelten;*
 - *bestudering van alle terzake doende literatuur inzake de NBV;*
 - b. *alle kerkenraden aan te schrijven met een aantal doelgerichte vragen met het verzoek om voor 31 december 2005 hun reactie aan dit deputaatschap te zenden;*
 - c. *deze reacties zodanig te verwerken dat inzicht verkregen wordt in de wijze waarop de NBV binnen onze kerken ontvangen wordt en hoe deze door de kerken wordt beoordeeld op betrouwbaarheid en bruikbaarheid;*
 - d. *op grond van de uitkomst van hun studie en meewegend de reacties van de kerkenraden, alsmede de reacties die vanuit de breedte van de kerken van de gereformeerde gezindte zijn gegeven, aan de generale synode 2007 een gefundeerd voorstel te doen t.a.v. het gebruik van de NBV in onze kerken;*
3. *de kerken te verzoeken om:*
 - a. *hangende het onderzoek door het deputaatschap in de erediens ten geen gebruik te maken van de NBV;*
 - b. *hun medewerking te verlenen aan het door het deputaatschap in te stellen onderzoek;*
4. *de kerken van dit besluit op de hoogte te stellen en daarbij in een afzonderlijke brief uitleg te geven over de achtergrond waartegen deze beslissing genomen is.*

1.3. Samenstelling van het deputaatschap

De generale synode benoemde de volgende broeders als leden van het studiedeputaatschap: prof.dr. A. Baars, ds. A. Brons, drs. C.C. den Hertog, drs. J.M.J. Kieviet, br. D. van Kreuningen, dr. S. Paas, dr. D. Visser, drs. Joh. Vuijk en ds. J. Westerink.

A. Baars is voorzitter en C.C. den Hertog secretaris.

1.4. Werkzaamheden

A. Baars nam als taak op zich om de beoordeling van de vertaalprincipia voor te bereiden.

De pilotstudies uit het OT werden voorbereid door A. Brons, S. Paas en J. Westerink. De pilotstudies uit het NT werden voorbereid door C.C. den Hertog, J.M.J. Kieviet en D. Visser.

De enquête voor de kerkenraden werd voorbereid door S. Paas en D. Visser. De verwerking van de enquête is uitgevoerd door D. van Kreuningen en Joh. Vuijk.

Het deputaatschap vergaderde voor het eerst op 16 december 2004. In totaal werd vijftienmaal vergaderd.

Hoofdstuk 2: De vertaalprincipes

Aan de hand van een uitvoerige nota over Bijbelvertalen en vertaalprincipes hebben deputaten zich bezonnen op de vertaalprincipes van de NBV. De belangrijkste elementen uit deze nota worden in dit hoofdstuk beknopt weergegeven. Dat gebeurt in drie paragrafen: allereerst geven we een summier overzicht van de geschiedenis van de vertaalprincipes van de Bijbel. We concentreren ons daarbij vooral op de vertaalprincipes achter de SV en NBG '51 (2.1). Daarna geven we de belangrijkste vertaalprincipes van de NBV weer en voorzien die – waar nodig – van enig commentaar (2.2). We ronden dit hoofdstuk af met enkele conclusies en aandachtspunten (2.3).

2.1. Bijbelvertalen in het verleden

In de klassieke Oudheid pleitte men er in het algemeen voor niet al te letterlijk te vertalen. Als de 'zaak' waarom het gaat goed en duidelijk in de ontvangende taal is weergegeven, mogen de woorden wel van die in de brontekst verschillen.

De kerkvader Hieronymus (± 347-419) is in de Oude Kerk een van de eersten geweest die zich principieel op het vertalen (van de Bijbel) heeft bezonnen. In het algemeen sloot hij zich aan bij de klassieke lijn zoals die zo-even is aangegeven: het verdient de voorkeur om niet al te letterlijk te vertalen. Vooral bij moeilijker teksten kan een vrijere vertaling de tekst immers verduidelijken. Daarnaast is er bij deze kerkvader echter ook sprake van een andere lijn. Als het gaat om filosofische en religieuze teksten, is het zijns inziens beter om letterlijk te vertalen. Dat geldt vooral voor de Bijbel: om 'het geheimenis' van de bijbel(tekst) intact te laten, is het van belang zo dicht mogelijk bij de letter van de Schrift te blijven. De vertaling van Hieronymus – de *Vulgata* – werd de officiële kerkbijbel in de middeleeuwen. Wanneer in deze periode de Bijbel opnieuw werd vertaald, volgde men de vertaalprincipes van Hieronymus. De brontekst werd zeer letterlijk weergegeven.

Hoewel Erasmus (1469-1536) nogal wat kritiek had op de *Vulgata*, waken zijn vertaalprincipes niet wezenlijk van die van Hieronymus af. In zijn visie op vertalen sloot hij sterk aan bij de brontekst: de vertaling diende zo nauwkeurig mogelijk weer te geven wat in de bronnen te vinden is.

Dat lijkt bij Luther (1483-1546) anders te zijn geweest. Hij wilde beslist geen Bijbeltaal creëren die in allerlei opzichten nog sterker deed denken aan de tekst zoals die in de oorspronkelijke talen klonk. De vertaling van de Schrift moest vooral 'goed klinken' in het Duits, zodat zij toegankelijk was ook voor ongeletterde en eenvoudige mensen. Dat is echter slechts de ene kant van zijn visie. Hij heeft er ook voor gepleit om niet al te vrij met de letter van de oorspronkelijke tekst om te springen. Vooral wanneer het gaat om de kernpunten van de leer moet men zo dicht mogelijk bij de brontekst blijven. Dit is bepalend geweest voor het karakter van de Bijbelvertaling van Luther: soms nogal vrij, soms heel letterlijk.

Calvijn (1509-1564) bewoog zich sterk in de lijn van Erasmus. Hij probeerde zo dicht mogelijk bij de woorden van de oorspronkelijke tekst te blijven. Belangrijk zijn daarbij wél de volgende details: (1) Calvijn liet vooral de context een beslissend woord meespreken in zijn vertaalkeuzes; (2) Waar mogelijk probeerde hij vertaling en interpretatie gescheiden te houden; (3) Calvijn bleef voortdurend zoeken naar de juiste vertaling van een bepaalde passage. Vandaar dat zijn vertalingen in verschillende verbanden kleine varianten vertonen.

2.1.1. De Statenvertaling

Op de nationale synode van Dordrecht (1618-1619) werd besloten om niet over te gaan tot herziening van bestaande vertalingen, maar om opdracht te geven tot een nieuwe vertaling van de Bijbel. Wel achtte men het raadzaam alles uit de oudere vertalingen te handhaven wat, zonder afbreuk te doen aan de oorspronkelijke tekst en aan het eigen karakter van de Nederlandse taal, gehandhaafd kon blijven. Men wilde namelijk alle onnodige aanstoot vermijden die het gevolg konden zijn van al te grote veranderingen in de (vertrouwde) vertalingen.

Tijdens de synode zijn de volgende acht principia vastgesteld waaraan de vertalers zich hadden te houden. Zij zijn duidelijk door het denken van Calvijn en diens navolgers beïnvloed.

1. De vertalers dienen steeds zorgvuldig bij de oorspronkelijke tekst te blijven en vast te houden aan de uitdrukkingwijze van de brontalen, voor zover de duidelijkheid en de eis van goed Nederlands dat toelaat. Het kan echter voorkomen dat er een Hebreeuwse of Griekse uitdrukking is, die zo moeilijk te begrijpen is, dat ze in de tekst van de vertaling niet kan worden gehandhaafd. In dat geval zal de letterlijke vertaling in een kanttekening worden opgenomen.
2. Als de bedoeling van de tekst in de woorden niet voldoende tot uitdrukking komt, mogen de vertalers in de vertaling enkele woorden toevoegen. Dat moet dan wel met zo weinig mogelijk woorden gebeuren, in een andere letter worden gedrukt en tussen haakjes worden geplaatst, opdat deze woorden duidelijk onderscheiden kunnen worden van de oorspronkelijke tekst.
3. Voor ieder Bijbelboek en voor ieder hoofdstuk moet een korte en duidelijke samenvatting van de inhoud worden geplaatst. Bovendien moeten de vertalers in de kantlijn verwijzingen opnemen naar gelijklopende Schriftplaatsen.
4. Er dienen kanttekeningen bij de vertaling te worden gevoegd, waarin uitgelegd wordt waarom moeilijke plaatsen zo zijn vertaald. De synode achtte het echter 'noch noodig, noch raadzaam te zijn' leerstellige kanttekeningen op te nemen.
5. De synode besloot de apocriefe boeken bij het Oude Testament wel in de vertaling op te nemen, maar daaraan de volgende condities te verbinden. De vertalers behoeften deze boeken niet zo nauwkeurig te vertalen als de canonieke boeken. De apocriefe boeken dienden door een afzonderlijk titelblad van de canonieke te worden onderscheiden en zij moesten voorzien worden van een inleiding waarin de lezers zorgvuldig werden geïnformeerd over het gezag van deze boeken en de dwalingen die zij bevatten. Zij dienden ook in een kleiner lettertype gedrukt te worden en in de kanttekeningen moesten alle plaatsen worden gemarkeerd en weerlegd die in strijd waren met de canonieke boeken. Ten slotte moesten deze boeken na de canonieke boeken van het Nieuwe Testament geplaatst worden, 'opdat het volk ze beter van de Canonieke boeken leere onderscheiden en onderkennen'.
6. De synode benoemde zes vertalers, drie voor het Oude Testament en drie voor het Nieuwe Testament en de apocriefe boeken. Volgens de synode moest een vertaler aan de volgende vereisten voldoen. Hij diende zeer bedreven te zijn in de talen van de Bijbel en zou een man moeten zijn 'die den Catechismus, die in dese kercke gheleert wert, ende de Belydinghe des gheloofs derselfde kercken sal onderschreven hebben, ende by der kercken een goet ghetuyghenisse sal hebben van eenen godtsalighen wandel, opdat alsoo de kercken verseeckert syn moghen van de gesondtheyd in de leere ende godtsaligheydt des levens by denghenen, die sy dit werck vertrouwen'. Daarnaast werden veertien revisoren aangewezen om het werk van de vertalers te controleren.
7. De synodeleden bogen zich ook over de vraag hoe God in de vertaling diende te worden aangesproken. Moest daarvoor het verouderde 'Du' gebruikt worden of 'Ghij', hoewel dat eigenlijk een meervoudsvorm was? Uiteindelijk besloot men aan 'Ghij' de voorkeur te geven. Het belangrijkste argument daarvoor was dat 'Du' in die tijd in feite geheel in onbruik was geraakt en daarom onnodig vervreemdend zou werken.
8. Tenslotte bezon men zich op de vraag hoe de godsnaam 'Jehova' vertaald diende te worden. Enkele afgevaardigden pleitten ervoor deze naam onvertaald te laten, omdat het hier gaat om een eigenaam. Uiteindelijk besloot de synode de naam te vertalen met 'HEERE'. Als reden werd aangevoerd dat deze naam in de Septuaginta vertaald wordt met het Griekse *kurios* en dat de Heere Jezus en de apostelen dat blijkens het Nieuwe Testament hebben overgenomen. De naam zou met hoofdletters gedrukt worden in navolging van de King James Version ('LORD') en de Duitse vertaling van Piscator ('HERR') om hem zo te onderscheiden van andere Bijbelse godsnamen.

Wanneer we dit alles overzien, vallen de volgende dingen op:

- a. De SV is sterk brontaalgericht. Dat hangt samen met het feit dat de synode van Dordrecht de kerken een vertaling in handen wilden geven waarin ook mensen die de grondtalen niet machtig waren zo goed mogelijk werden geïnformeerd over de eigenlijke bedoeling en structuur van de grondtekst.
- b. Toch wilde de SV ook doeltaalgericht zijn. De vertalers hebben zich moeite gegeven om een zo begrijpelijk mogelijke vertaling te leveren in verstaanbaar Nederlands. Daarom is de SV – om slechts een voorbeeld te noemen – minder concordant dan vaak wordt gedacht. Soms gebeurt het dat de SV eenzelfde woord gevarieerder vertaalt dan de NBV!
- c. Vaak wordt benadrukt dat de SV gekleurd is door de spiritualiteit van de Nederlandse gereformeerden in de zeventiende eeuw. In dit verband wordt vaak verwezen naar het feit dat de vertalers mannen moesten zijn die niet alleen kundig waren op het terrein van de Bijbeltalen, maar ook moesten instemmen met de leer van de kerk en blijk geven van een 'godzalige levenswandel'. Dit is juist, als men daar maar aan toevoegt dat de synode ervoor heeft willen waken dat de gereformeerde leer zou heersen over de vertaling of over de kanttekeningen!
- d. Zowel in taalkundig als in geestelijk opzicht heeft de SV een sterk vormende werking uitgeoefend. Deze vertaling heeft een niet te onderschatten invloed gehad op de Nederlandse taal. Bovendien heeft de SV in het bijzonder het kerkelijk en geestelijk taalgebruik in bepaalde kringen tot in onze tijd toe gestempeld.
- e. Tenslotte wijzen we erop dat deze vertaling uitdrukkelijk een kerkelijk karakter droeg. Dat wordt in het bijzonder onderstreept door het feit dat het vertaalwerk moest worden nagezien en goedgekeurd door veertien revisoren die door de particuliere synoden waren benoemd en dus uit het geheel van de Nederlandse kerk afkomstig waren.

2.1.2. De NBG-vertaling 1951

De SV is eeuwenlang algemeen gebruikt. Maar in de loop van de tijd kwam er kritiek. Deze richtte zich vooral op het taalgebruik, dat door de veranderingen die optraden in de spreek- en schrijftaal steeds ouderwets ging aandoen. Aan het einde van de negentiende en in de loop van de twintigste eeuw kwam daar nog als bezwaar bij dat de tekst van de SV niet in overeenstemming was met de resultaten van de nieuwere Bijbelwetenschap. Zodoende ontstonden verschillende nieuwere vertalingen, waarvan de NBG '51 de bekendste is.

Het proces waarin deze vertaling tot stand gekomen is, heeft geruime tijd in beslag genomen, namelijk van 1926-1951. Een van de gevolgen hiervan is, dat de vertaalprincipes in de loop van de tijd werden aangepast en aangevuld. In hun uiteindelijke vorm zien zij er als volgt uit:

1. De vertaling wordt in gemeenschappelijke verantwoordelijkheid door de Commissie van Vertaling vastgesteld. Deze commissie bestond uit theologen uit verschillende protestantse kerken. De Rooms-katholieke Kerk participeerde niet in het vertaalwerk. Pas in de loop van het vertaalproces van het Oude Testament werden enkele neerlandici aan de commissie toegevoegd.
2. De te vertalen Hebreeuwse en Griekse tekst moet wetenschappelijk verantwoord zijn. Dat houdt in dat men uitgaat van de nieuwste wetenschappelijke uitgaven van de grondtekst en, wat het Nieuwe Testament betreft, afstand nam van de *textus receptus* die de basis vormde van o.m. de Statenvertaling.
3. Waar mogelijk dienen de vertalers de SV te volgen, zowel in formeel opzicht, als in de vertaling van woorden en zinnen, wanneer de grondtekst dat toelaat. Men sluit zich ook aan bij de SV in de schrijfwijze van persoons- en plaatsnamen en van Hebreeuwse woorden die onvertaald blijven omdat de betekenis daarvan onzeker is (bijvoorbeeld in de opschriften van sommige psalmen).
4. De 'letterlijke vertaling' is in principe ondergeschikt aan de weergave van de bedoeling van de Bijbelschrijvers. De betekenis van de woorden kan dus in het licht van de context per zin verschillend zijn. Het is niet noodzakelijk dat een Hebreeuws of Grieks woord op verschillende plaatsen altijd door hetzelfde Nederlandse woord wordt weergegeven. Bovendien is met het oog op de zo nauwkeurig en duidelijk mogelijke weergave van de betekenis een woordelijke weergave van woordcombinaties en/of idiomatische vormen niet nodig. Op deze wijze neemt de NBG '51 afstand van de idiolect benadering.
5. De structuur van onmiskenbaar poëtische teksten (bijvoorbeeld de psalmen) moet ook in de vertaling tot uitdrukking komen, zowel in de wijze van drukken als in de woordkeuze, om deze teksten van de prozateksten te onderscheiden.
6. Het bijzondere (historische) karakter van het Oude en Nieuwe Testament en de bij de Bijbel passende gedragen (niet-populaire) stijl moeten in de vertaling tot uitdrukking komen. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van Hebreeuwse namen voor maten en gewichten voor zover deze via de SV in het Nederlandse vocabulaire zijn opgenomen, en het gebruik van enigszins archaische Nederlandse woorden en grammaticale vormen.
7. Er is een zekere vrijheid in de woordkeuze en stijl van de vertaling, ten behoeve van de speciale stijl van de vertaling als 'heilig boek' (dat wil zeggen het boek van de kerk en het christelijk geloof).
8. In taal en stijl sluiten de vertalers zich zoveel mogelijk aan bij het gebruikelijke Nederlands.

Wie deze punten met elkaar vergelijkt, ontdekt dat hier sprake is van een aantal spanningsvelden.

- a. Aan de ene kant sloot men zich zoveel mogelijk aan bij de SV (zie 3), zodat de NBG '51 niet te vervreemdend zou werken bij het kerkvolk dat met het taalgebruik van de SV vertrouwd was. Op andere punten sloeg men echter nadrukkelijk andere wegen in: bijvoorbeeld bij de keuze voor de grondtekst van het Nieuwe Testament (zie 2) en bij de beslissing meer doeltaalgericht en minder idiolect te vertalen dan in de SV was gebeurd (zie 4).
- b. Enerzijds koos men voor een enigszins 'archaische' stijl (zie 6) en hield men rekening met woorden en uitdrukkingen die tot het geloofsgoed van de kerk behoren (zie 7), terwijl men toch ook aansluiting zocht bij het – in die tijd – gebruikelijke Nederlands (zie 8). Om deze en andere redenen wordt de NBG '51 van verschillende zijden gekarakteriseerd als een 'compromis-vertaling'.

2.1.3. Nieuwere ontwikkelingen

De formeel-equivalente methode

De nieuwere ontwikkelingen in de vertaalwetenschap beginnen lang vóór het tot stand komen van de NBG '51.

Rond het begin van de negentiende eeuw ontwikkelden Wilhelm von Humboldt (1767-1835) en Friedrich Ernst Daniel Schleiermacher (1768-1834) de theorie dat iedere taal op een unieke wijze uitdrukking geeft aan de werkelijkheid zoals die door de gebruikers van deze taal wordt ervaren. Met andere woorden: om werkelijk te verstaan wat een Engelse schrijver wil zeggen, moet men in de vertaling de structuur van het Engels zoveel mogelijk laten staan. De doeltaal moet zo volledig mogelijk aan de brontaal worden aangepast en er moet veeleer 'vervreemdend' en niet doeltaalgericht worden vertaald. Met name Schleiermacher beschouwde de brontekst namelijk als heilig en onaantastbaar, omdat deze op een unieke wijze naar een eigen werkelijkheid verwijst. Dit wordt wel de formeel-equivalente methode genoemd: men zoekt naar equivalenten in de doeltaal, die – ook qua vorm – zo dicht mogelijk bij de brontekst blijven.

Voor zover wij hebben kunnen nagaan, heeft deze visie nauwelijks invloed uitgeoefend op de Nederlandse Bijbelvertalingen in de negentiende en de twintigste eeuw. Wél heeft deze opvatting een stempel gezet op de befaamde vertaling van het Oude Testament van Martin Buber en Franz Rozenzweig. In dezelfde traditie staat ook de recente *Naardense Bijbel* van Pieter Oussoren.

De dynamisch equivalente methode

Sinds de jaren zestig van de vorige eeuw wordt de theorievorming rond het vertalen van de Bijbel in belangrijke mate beheerst door de gedachten van Eugene A. Nida. Zijn visie wordt aangeduid als de dynamisch equivalente methode. Zij laat zich als volgt typeren. Vertalen is volgens Nida een proces dat zich niet louter voltrekt op het vlak van de taalkunde, maar is vooral ook een zaak van communicatie. Bij de

oudere visies hielden de vertalers zich vooral bezig met de vorm van de boodschap. Men poogde vooral bepaalde stijkenmerken in de vertaling zoveel mogelijk te handhaven, bijvoorbeeld rijm, woordspelingen, parallelisme etc. Volgens Nida is het echter noodzakelijk van de vorm van de boodschap over te stappen op de reactie van de luisteraar of lezer van de vertaalde boodschap. Een vertaling is niet zozeer juist als zij zo dicht mogelijk bij de brontekst blijft, maar als zoveel mogelijk wordt uitgesloten dat de doelgroep haar verkeerd begrijpt. Om dit resultaat te bereiken moet het vertaalproces volgens Nida de volgende vier fasen doorlopen: (1) *Analysis*; (2) *Transfer*; (3) *Restructuring*; (4) *Testing*.

1. *Analysis*

Het gaat hier om de zorgvuldige analyse van de brontekst. Daarin wordt de oppervlaktestructuur van de tekst onderzocht. Een belangrijk aspect hiervan is het onderzoek naar de emotionele reacties die de brontekst oproep bij de oorspronkelijke auteur en/of hoorders of luisteraars. Een werkelijk dynamisch equivalente vertaling moet vergelijkbare emotionele reacties oproepen bij de luisteraars of lezers van nu.

2. *Transfer*

Het resultaat van de analyse moet overgebracht worden van de brontaal naar de ontvangende taal. Dit overbrengen – hét cruciale punt in het hele vertaalproces – vindt in principe plaats in het denken van de vertaler. Om de inhoud te bewaren moet de vorm in de meeste gevallen veranderen, wil de boodschap goed en natuurlijk overkomen. Het gaat er namelijk om dat de inhoud van de boodschap én de emotionele kleur en impact van de boodschap met zo weinig mogelijk verlies of vervorming worden overgebracht. De vorm is daaraan ondergeschikt.

3. *Restructuring*

Het ruwe materiaal dat uit het proces van de *transfer* voortkomt, moet getransformeerd worden in een stilistische vorm die volledig past bij de ontvangende taal en de hoorders en lezers voor wie de vertaling bedoeld is. Om deze reden pleit Nida ervoor bij het vertaalproces niet alleen deskundigen te betrekken op het gebied van de brontalen en het vertaalwerk, maar ook stilisten die de vaardigheid bezitten zich op creatieve wijze uit te drukken in de ontvangende taal. Deze stilisten moeten niet te zeer vertrouwd zijn met de (oudere vertalingen van de) Bijbel. Anders nemen zij te gemakkelijk traditionele termen over zonder te beseffen dat die verouderd zijn. Zij dienen wél sympathiek te staan ten opzichte van de boodschap van de Bijbel, al behoeven zij niet noodzakelijk gelovigen te zijn.

4. *Testing*

Het laatste stadium is dat van de toetsing van de vertaling. Het belangrijkste element daarvan is dat onderzocht wordt hoe mogelijke ontvangers van de vertaling erop reageren. Nida vergelijkt dit met marktonderzoek waarin de reactie van het publiek op een bepaald product wordt getoetst.

Voorbeelden van dynamisch equivalente vertalingen zijn: *Groot Nieuws voor U* (1972), de *Groot Nieuws Bijbel* (1983), en vergelijkbare vertalingen in andere moderne talen.

De functioneel equivalente methode

De dynamisch equivalente vertalingen die vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw verschijnen, worden veel verkocht en gebruikt. Maar er is ook kritiek, vooral van meer behoudende kerken en christenen. Gaandeweg groeit echter ook binnen de vertaalwetenschap verzet tegen deze vertaalmethode. Men wijst op verschillende eenzijdigheden die aan deze methode kleven en beklemtoont dat de term 'dynamisch equivalent' voor misverstanden vatbaar is.

Dat is voor Nida aanleiding zijn methode nogmaals onder de loep te nemen. Hij stelt voor de term 'dynamisch equivalent' te vervangen door 'functioneel equivalent'. Hij benadrukt dat hij alleen de term, maar niet de methode verandert. Toch is men nu vrij algemeen van mening dat de keuze voor de term 'functionele equivalentie' ook inhoudelijke consequenties heeft. De meest in het oog springende verschuivingen zijn de volgende.

1. Bij de functioneel equivalente methode neemt men afstand van de scherpe scheiding tussen vorm en betekenis. Een belangrijk gevolg hiervan is dat men nadrukkelijker dan bij de dynamisch equivalente methode uitspreekt trouw te willen blijven aan de brontekst. Niet zonder reden is dan ook gezegd dat in deze methode vergeleken met de dynamisch equivalente methode 'een stapje terug' wordt gedaan. Een functioneel equivalente methode houdt het midden tussen een formeel equivalente en een dynamisch equivalente vertaling. Wél staan de meeste functioneel equivalente vertalingen dichter bij dynamisch equivalente dan bij formeel equivalente vertalingen.
2. Niet langer wordt de zin primair als eenheid van vertaling gezien, maar de tekst. Zodoende gaat men uit van grotere teksteinheden en krijgen de retorische structuren een prominente plaats bij het bepalen van de betekenis, zelfs voorafgaand aan de lexicale en grammaticale betekenissen of functies.
3. Hiermee hangt samen dat men meer oog heeft voor de stilistische kenmerken van de verschillende teksten. Een gedicht is iets anders dan een profetie en een profetie van Jesaja is in een andere stijl geschreven dan een profetie van Amos. Een functioneel equivalente vertaling tracht hiermee rekening te houden. Dit wil echter niet zeggen dat alle stilistische kenmerken van de grondtekst in de vertaling worden overgenomen. Nog altijd geldt immers het principe, dat een vertaling zoveel mogelijk dezelfde indruk op de lezers moet maken als de brontekst op het oorspronkelijke publiek. Omdat het niet vanzelfsprekend is dat bepaalde stijlelementen in de doeltaal dezelfde indruk nalaten als in de brontaal, kan dit betekenen dat men kiezen moet voor andere stijlelementen. Uit deze stellingname blijkt dat de functioneel equivalente methode in belangrijke mate de principes uit de dynamisch equivalente methode handhaaft!

Twee nieuwe benaderingen

In onze postmoderne tijd begint de betekenis van Nida binnen de vertaalwetenschap af te nemen. Deze wetenschap is in een meerstromenland terecht gekomen dat vele vertakkingen kent. We schenken alleen aandacht aan twee belangrijke nieuwere benaderingen. Allereerst het skoposperspectief. Vervolgens gaan we in op de literaire benaderingen.

De zojuist genoemde tekstuele equivalentiemodellen worden bepaald door de drieslag: brontekst, equivalente relaties en de vertaalde tekst. Hierbij ontbreken opdrachtgevers, afnemers en vertalers en hun historische en institutionele contexten. Maar deze bepalen voortdurend mede de relatie tussen vertalingen en hun bronnen. De keuzes in vertalingen worden namelijk niet alleen bepaald door de brontekst, maar vaak (ook) door externe criteria als de historische en maatschappelijke bedoeling (*skopos*) van de vertalingen. Zo past een informeel taalregister bij een vertaling in de omgangstaal, terwijl het register van de NBV hoger is omdat deze Bijbel ook bedoeld is om in de kerken gelezen te worden.

In de recente tijd worden in toenemende mate literaire methoden gebruikt om teksten uit de Bijbel te analyseren en te vertalen. Men pleit ervoor om het literaire karakter van bepaalde Schriftgedeelte te laten doorklinken in de vertaling. Van fundamenteel belang hierbij is het vaststellen van de factoren die de tekst tot een literaire eenheid maken. Bovendien zoekt men naar retorische structuren en technieken die in het tekstgedeelte voorkomen. Met al deze aspecten dient een vertaling zoveel mogelijk rekening te houden.

2.1.4. Bij wijze van overgang

Tegen de achtergrond van het overzicht in de laatste subparagraaf kunnen we de NBV als volgt typeren. Het gaat hier in de eerste plaats om (1) *een functioneel equivalente Bijbelvertaling*. We zagen echter dat hierin ook allerlei aspecten uit de (2) *dynamisch equivalente methode* worden overgenomen. Bovendien hebben we de indruk dat in de NBV aspecten te vinden zijn waarin nieuwere ontwikkelingen zichtbaar worden, met name (3) *het skoposperspectief en de literaire benaderingen*. Tegen deze achtergrond willen we de vertaalprincipes van de NBV bespreken.

2.2. De vertaalprincipes van de Nieuwe Bijbelvertaling

We bespreken in deze paragraaf een gedeelte van de vertaalprincipes die het Nederlands Bijbelgenootschap in 1993 voor de NBV heeft vastgesteld en die in het *Handboek voor de Nieuwe Bijbelvertaling* zijn opgenomen. Dat betekent in de eerste plaats dat alleen die vertaalprincipes hier aan de orde zullen komen, die van onze kant om commentaar vragen. Vertaalprincipes die naar onze mening minder belangrijke punten raken – en die doorgaans onze instemming hebben – zijn hier weggelaten. Bovendien worden enkele vertaalprincipes in deze paragraaf niet behandeld omdat zij later aan de orde komen. Het gaat om punten die herhaaldelijk in de enquête zijn genoemd en daarom in hoofdstuk 5 zijn opgenomen. We denken hier met name aan: het opnemen van de apocriefe boeken (5.3); het hoofdlettergebruik (5.4) de aanspreekvormen in de NBV (5.5) en de weergave/vertaling van de Godsnaam (5.6). In het vervolg zullen de vertaalprincipes van de NBV doorgaans in eigen woorden worden samengevat. Waar nodig wordt de tekst uit het handboek letterlijk aangehaald.

2.2.1. Tekstuitgaven

De vertaling van de NBV is gebaseerd op de nieuwste wetenschappelijke uitgaven van het Oude en Nieuwe Testament. Daarin wordt op enkele plaatsen afstand genomen van de vroeger algemeen aanvaarde Griekse tekst van het Nieuwe Testament (de *textus receptus*), die onder meer de grondslag vormde voor de SV. Overigens had ook de NBG '51 al afstand genomen van de *textus receptus*, evenals vrijwel alle nieuwere vertalingen. Slechts een klein aantal nieuwtestamentici – onder wie prof.dr. J. van Bruggen – pleit er in onze tijd nog voor de *textus receptus* een volwaardige gesprekspartner te laten zijn bij de tekstkritiek, de uitleg en de vertaling van het Nieuwe Testament. Naar ons oordeel gaat de NBV met een aantal passages die hier van belang zijn op een meer verantwoorde wijze om dan de NBG '51. Zo plaatst de NBG '51 Mark. 16:9-20 en Joh. 7:53-8:11 zonder enig commentaar tussen vierkante haken. Hierdoor ontstaat de sterke suggestie dat 'wetenschappelijk bewezen' is dat deze gedeelten niet tot de oorspronkelijke tekst behoren. In de NBV worden deze gedeelten in de hoofdstuk – zonder haken! – gehandhaafd en wordt in een noot aangetekend dat deze verzen in een aantal handschriften niet voorkomen.

2.2.2. Het vertalen gaat aan de theologie vooraf

Het *Handboek* heeft enkele belangrijke vooronderstellingen geformuleerd met betrekking tot de gevende talen. In de eerste wordt gesteld dat deze talen – namelijk Hebreeuws, Grieks en Aramees – talen zijn als elke andere taal en dat de regels van de algemene taalwetenschap op deze talen van toepassing zijn. De tweede luidt: 'Het vertalen gaat aan de theologie vooraf. De tekst staat centraal. Dat betekent dat geen dogmatische en andere leerstellingen vooronderstellingen het vertalen mogen belasten'. Deze stelling bedoelt slechts een nadere uitwerking te zijn van de vorige.

Geen 'heilige' talen

De eerste stelling is in principe juist. De talen waarin de Bijbel geschreven is, zijn geen heilige talen waarvoor een geheel eigen 'gewijde' taalkunde en 'gewijde' vertaalwetenschap zou moeten worden ontworpen. Toch is hiermee niet alles gezegd. Want ook al is – bijvoorbeeld – het Grieks van het Nieuwe Testament gewoon *koinè*-Grieks, toch heeft het daarin een eigen plaats. Dat heeft er mee te maken dat de verworteling van het Nieuwe Testament in het Oude het taalgebruik van het NT stempelt, soms zelfs zeer sterk.

Taalwetenschap en theologie

De tweede stelling roept meer bedenkingen op. Uiteraard dient de grondtekst zuiver en eerlijk vertaald te worden, volgens de regels van de (ver)taalwetenschap en zonder theologische vooringenomenheid. Als het *Handboek* alleen dat bedoelt te benadrukken, kunnen we daarmee van harte instemmen. In deze stelling wordt echter meer gesuggereerd. En wel minstens twee dingen:

1. het is mogelijk om een tekst theologisch onbevooroordeeld te benaderen;
2. linguïstische vooronderstellingen zijn waardevrij, terwijl theologische dat niet – of in elk geval veel minder – zijn.

Bij beide suggesties zijn kanttekeningen te maken.

- ad 1. Bij de eerste zouden we willen opmerken dat het vertaalproces mede bepaald wordt door theologische beslissingen die aan dat proces voorafgaan en het begeleiden. Men kan hierbij

denken aan de kwesties van het vaststellen van de grondtekst, de canon etc. Bovendien kunnen we bij de praktijk van het vertaalwerk onze theologische intuïties niet uifilteren en is op soms een expliciet theologische beslissing vereist. We wijzen er ook op dat juist de benadering vanuit het skoposperspectief er de ogen voor opent dat het karakter van de vertaling in belangrijke mate (mede) bepaald wordt door het doel waarvoor zij gepubliceerd is. Bij het bepalen van dit doel spelen ook theologische factoren, bewust of onbewust, een rol.

- ad 2. In de desbetreffende stelling wordt de indruk gewekt dat vooronderstellingen uit de (ver)taalwetenschap 'objectief wetenschappelijk' zijn, terwijl vooronderstellingen uit de theologie dat niet zouden zijn. Het is waar dat iedere theologie haar vooronderstellingen heeft. Datzelfde is echter het geval bij de (ver)taalwetenschap, zoals dat bijvoorbeeld uitkomt in onze samenvatting van de dynamisch equivalente methode en de kritische reacties daarop (zie hierboven 2.1.3). Bij het formuleren van de uitgangspunten van een vertaling én bij de praktijk van het vertaalwerk zal hiermee terdege rekening gehouden moeten worden. Daarom had het NBG er goed aan gedaan niet alleen de (ver)taalkundige, maar ook de theologische vooronderstellingen van de Nieuwe Bijbelvertaling expliciet te benoemen. Hoe men het ook wendt of keert, bijbelvertalen is immers óók een theologische bezigheid! Uit het gesprek dat deputaten gevoerd hebben met de beide CG-supervisors (Prof. Dr H.G.L. Peels en drs. W. Steenbergen) van de NBV werd duidelijk dat ook zij moeite hebben met de massieve wijze waarop deze stelling is geformuleerd. Het is immers onmogelijk de theologie bij het vertalen buiten spel te zetten. Tegelijkertijd is volgens hen het gevaar zeer reëel dat wij de taal en de tekst van de Bijbel theologisch te veel overladen. Daarom is het methodisch beslist juist om het vertalen zo min mogelijk door onze theologische stellingname te laten beheersen.

Interconfessionnalité

Zoals de zaken nu staan, blijven de theologische vooronderstellingen in het *Handboek* grotendeels onuitgesproken. Niettemin zijn uit de vertaalprincipes zoals die hier zijn geformuleerd wel enkele dingen af te leiden. In de eerste plaats is duidelijk dat de vertaling principieel *interconfessioneel* is en dat dit uitgangspunt te allen tijde gewaarborgd dient te blijven. Nu wordt nogal eens gesuggereerd dat een interconfessionele Bijbelvertaling alleen maar winst betekent. Een belangrijk punt hierbij is dat de strikte naleving van de richtlijnen bij dergelijke vertalingen er borg voor staat dat 'confessioneel bepaalde vooroordelen' in een interconfessionele vertaling niet of zo min mogelijk doorklinken. De NBV wil dan ook met nadruk boven alle partijen staan!

We maken twee opmerkingen bij dit punt.

1. In de eerste plaats zal men zich bij deze stellingname op zijn minst de vraag moeten stellen of de NBV – in theologisch opzicht – niet het gevaar loopt vlak en vaag te worden. In onze pilotstudies van concrete gedeeltes van de NBV hebben we dit punt uitdrukkelijk meegenomen.
2. Vervolgens moet men zich afvragen of 'interconfessioneel' theologisch waardevrij is. Moet de mate waarin men in confessionele uitgangspunten overeenstemt niet nader worden ingevuld? Van Bijbelvertalers die hun werk doen ten dienste van de kerken, mag betrokkenheid verwacht worden op het geloof en het belijden van die kerken. Het zou natuurlijk het mooist zijn, als bekend was dat zij het perspectief delen van waaruit de gereformeerde belijdenisgeschriften de Bijbel verstaan en uitleggen. Maar als dat, gegeven de interconfessionaliteit van de Bijbelvertaling, onhaalbaar is, mag toch op zijn minst naar een theologische plaatsbepaling gevraagd worden, zeker op het punt van het karakter van de Heilige Schrift als het Woord van God.

De inspiratie van de Schrift

Op het laatstgenoemde punt willen we nog iets dieper ingaan. De vraag laat zich namelijk niet onderdrukken of de belijdenis dat we in de Bijbel in aanraking komen met het geïnspireerde Woord van God consequenties heeft voor de wijze waarop de vertaalprincipes worden geformuleerd en het vertaalwerk in de praktijk wordt verricht.

Op deze vraag worden verschillende antwoorden gegeven. Eén van de antwoorden luidt dat de leer van de inspiratie geen invloed heeft op het vertalen van de Bijbel. Hoewel de Bijbel het Woord van God is, is namelijk op geen enkele manier *op het niveau van de taalkunde* aan te geven waarin deze meerwaarde van de Bijbelse teksten concreet bestaat. Om deze reden ontbreekt in de regels die voor de NBV zijn opgesteld elke theologische en gelovige rekenschap. De NBV-vertaalregels geven geen aanwijzing voor, maar ook geen aanwijzing tegen het door God gegeven karakter van de bijbel. Ze laten het volledig open.

Dit is een ander antwoord dan altijd binnen het gereformeerde protestantisme op deze vraag is gegeven. De visie die daar heerst, laat zich als volgt samenvatten: 'Omdat heel de Schrift door God is ingegeven, moet een vertaling de grondtekst zo dicht mogelijk volgen. De vorm van het origineel moet waar mogelijk gehandhaafd blijven. De eis dat een vertaling natuurlijk moet klinken in de doeltaal, staat op het tweede plan. Dit principe is in de SV gevolgd. Het titelblad van de SV vermeldt dat de tekst 'getrouwelijk' is overgezet. Voor de statenvertalers betekende dit een streven naar maximaal behoud van de vorm.

Nu is het vertaalprincipe van de NBV dat een goede Bijbelvertaling brontekstgetrouw dient te zijn op zichzelf beschouwd goed te combineren met een gereformeerde Schriftvisie, zoals die beleeden wordt in de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Wel zullen we nader moeten wegen hoe de 'brontekstgetrouwheid' tot uitdrukking komt in de concrete vertaalkeuzes die de NBV maakt. Bovendien zullen we moeten onderzoeken hoe de polen 'brontekstgetrouw' en 'doeltaalgericht' zich binnen de NBV verhouden. Vanuit de reformatorische visie zal het primaat bij de eerste pool moeten liggen. Zowel vanuit orthodox-gereformeerde kring als door barthiaans georiënteerde theologen is dit in de discussie rond de NBV benadrukt.

2.2.3. De ontvangende taal

Bij wat het *Handboek* over de ontvangende taal schrijft, is veel wat onze hartelijke instemming heeft. We noemen de belangrijkste punten.

- Men pleit zeer terecht voor een vertaling in goed Nederlands, zowel in syntactisch als stilistisch opzicht. Hierbij wil men bijzondere aandacht schenken aan de voorleesbaarheid van de vertaling.
- De verschillen in stijlsoort en stijlniveau worden zoveel mogelijk gevolgd en men wil zowel waken voor een taalgebruik dat een anachronistisch effect heeft, als voor een modieus taalgebruik.
- Religieuze termen mogen zeker gebruikt worden, al zal men ze moeten toetsen op hun bruikbaarheid in het (hedendaagse) Nederlands.

Toch zijn er enkele aspecten van wat in dit verband ter sprake wordt gebracht die om een nadere bespreking vragen.

Doeltaalgericht en brontekstgetrouw

Met deze tweeslag wordt de vertaalopvatting van de NBV vaak kort op formule gebracht. Tegen deze twee kernbegrippen zal niemand bezwaar hebben. Het is immers een basisvoorwaarde voor elke goede vertaling dat zij brontekstgetrouw en doeltaalgericht is! Wel zouden we de volgorde van de beide woorden willen omkeren en niet doeltaalgericht, maar brontekstgetrouw voorop willen plaatsen.

Dat brengt ons onmiddellijk bij de vraag hoe deze twee polen zich volgens het Handboek tot elkaar verhouden. Dat blijkt meerduidig te zijn. Er zijn uitspraken te vinden waarin benadrukt wordt dat 'de kenmerken van de brontekst' prioriteit hebben. Maar als de verhouding van doeltaalgericht en brontekstgetrouw nader omschreven wordt, verschuiven de accenten. In dat verband lezen we namelijk: 'de vertaler verplicht zich tot een zo groot mogelijke aanpassing van de structuur aan de conventies van de doeltaal. (...) Hij streeft ernaar de informatieoverdracht niet te belemmeren door interferentie vanuit de brontaal. Doordat hij de context en de conventies van de doeltaal laat prevaleren, zal hij soms gelijklopende elementen uit de brontekst op verschillende wijze in de vertaling moeten weergeven'. Deze zinnen wekken sterk de indruk dat de doeltaal bij het vertaalwerk prevaleert – een principe dat in de dynamisch of functioneel equivalente vertaalmethode sterk wordt benadrukt.

In de discussie over de NBV is door verschillende auteurs benadrukt 'dat de pragmatiek van de ontvangende taal prioriteit heeft binnen de NBV'. Sommigen voegen daar zelfs aan toe dat 'daarvoor grote offers gebracht zijn ten aanzien van de brontekst'. Nu heeft men van de zijde van het NBG bereidheid getoond naar kritische opmerkingen op dit punt te luisteren. Dat heeft geresulteerd in een aantal aanpassingen in de vertaling waarin het 'brontekstgetrouw' meer tot zijn recht komt.

Taalkenmerken en tekstkenmerken

Om aan de NBV recht te doen, moet men bij het zojuist gestelde wel het onderscheid tussen taalkenmerken en tekstkenmerken betrekken. *Taalkenmerken* zijn eigenschappen van een specifieke taal, en in een brontekstgetrouwe en doeltaalgerichte vertaling zul je taalkenmerken van de brontaal *niet* terugvinden. *Tekstkenmerken* zijn eigenschappen van een tekst, en in een brontekstgetrouwe en doeltaalgerichte vertaling zul je tekstkenmerken van de brontekst *wel* aantreffen.

Dit onderscheid is zeker zinvol. Het kan ook helderheid geven bij de verantwoording van de gemaakte vertaalkeuzes. Toch kleven er ook de nodige problemen aan dit onderscheid. Binnen het vertaalteam zijn voortdurend discussies gevoerd over de vraag: 'Is dit nu een tekstkenmerk of een taalkenmerk?' Ook veel kritische reacties op bepaalde passages in de NBV cirkelen om deze vraag.

Het volgende voorbeeld kan duidelijk maken welke moeiten hier liggen. In Opb. 19:16 staat, in de NBG '51: 'En Hij heeft op zijn kleding en op zijn dij geschreven de naam: 'Koning der koningen en Heere der heren'. De NBV heeft hier: 'Op zijn kleding en op zijn dij staat de naam 'Hoogste Heer en koning'. Hier is een tekstkenmerk, namelijk een hebraïsme, weggevalen. Dat de schrijver hiermee zijn wortels in de Schriften van het Oude Testament aangeeft, wordt in de NBV niet meer uitgedrukt. Nu is er wat voor te zeggen om uit het Oude Testament geen hebraïsmen in het Nederlands over te brengen en uit het Nieuwe Testament wel. In het eerste geval gaat het om een taalkenmerk, in het tweede geval om een tekstkenmerk. Wie zo de Bijbel vertaalt, komt wel tot het merkwaardige resultaat dat het Nieuwe Testament 'meer Hebreeuws' gaat klinken dan het Oude Testament. Bovendien kan het signaal van een hebraïsme in het Nieuwe Testament alleen verstaanbaar worden als eerst het Hebreeuwse idoom van het Oude Testament 'getrouwelijk overgezet' is. De lezer kan het hebraïserende tekstkenmerk van 'Koning der koningen' uit het Nieuwe Testament alleen herkennen, als hij weet van het taalkenmerk dat in het oudtestamentische 'heilige der heiligen' verscholen ligt. Hier brengt het onderscheid tussen taalkenmerk en tekstkenmerk ons dus niet verder.

Religieuze termen

De vertaalprincipes zeggen dat religieuze termen mogen worden gebruikt, maar brengt daarbij twee beperkingen aan. In de eerste plaats zullen zij getoetst moeten worden op hun bruikbaarheid in het Nederlands en in de tweede plaats moet het interconfessionele karakter van de NBV gewaarborgd blijven. Er mogen dus geen woorden of namen gebruikt worden die meteen geassocieerd worden met een bepaald kerkelijk standpunt.

Van verschillende kanten is er op gewezen dat bepaalde klassieke kernwoorden in de NBV niet meer voorkomen of dat op een wijze wordt vertaald die op zijn minst misverstand oplevert.

In Gen. 15:6 vertaalt de NBV: 'Abraham vertrouwde op de HEER en deze rekende hem dit toe als een rechtvaardige daad'. Van verschillende kanten is hierbij opgemerkt dat het Hebreeuwse woord *tsedaqa* dat in de NBG '51 met 'gerechtigheid' wordt vertaald, niet op een of meer goede daden duidt, maar op een houding of een toestand. Daarom verdient de vertaling: 'en rekende hem dit toe als gerechtigheid' de voorkeur. Wij zouden niet alleen hier maar ook op andere plaatsen het woord 'gerechtigheid' graag gehandhaafd zien.

Hetzelfde geldt voor woorden als 'bekering' (dat – bijvoorbeeld in het boek Handelingen – wel erg vaak anders vertaald wordt: 'tot inkeer komen', 'het nieuwe leven ontvangen' of zelfs 'een nieuw leven beginnen'), 'heerlijkheid', 'heil', 'heilig' en 'vlees'.

Het is waar dat bepaalde klassieke religieuze woorden in het gewone taalgebruik niet (direct) meer landen. Maar is dat een doorslaggevende reden om ze in een Bijbelvertaling niet meer te gebruiken? Heeft een Bijbelvertaling in onze tijd ook niet tot taak om onvervangbare religieuze begrippen te *bewaren* en zo ook bepaalde vormen van taalverval tegen te gaan? Anders bestaat het gevaar dat jongeren en

ouderen de kernbegrippen uit de Schrift – die in de kerkdienst en tijdens de catechese aan de orde komen – niet meer of te weinig in de Bijbel terug kunnen vinden. We willen hiermee geen pleidooi voeren voor kerkelijke ‘geheimtaal’ en woorden die onbedoeld weerstand oproepen. We vinden ook dat een onnodig archaïserend taalkleed van een vertaling met name voor de jongeren een grote barrière vormt. Niettemin dient de kerk ervoor te waken dat onvervangbare woorden uit haar religieuze taalschat wegslijten uit de hoofden en harten van de gemeente.

2.2.4. De vertaaldraad

Ook in de paragraaf over de vertaaldraad wordt een aantal principia onder woorden gebracht waarmee we kunnen instemmen. We veroorloven ons op twee punten enkele opmerkingen.

Concordant vertalen

Concordant vertalen betekent – kort gezegd – een en hetzelfde woord uit de brontekst steeds op dezelfde wijze in de vertaling weergeven. Nu is concordant niet precies hetzelfde als brontekstgetrouw. Het is namelijk mogelijk zo concordant te vertalen dat men in feite op gespannen voet komt met de bedoeling van de brontekst. Wij zijn van mening dat het vertaalwerk te zeer in een keurslijf wordt geperst, wanneer we zouden uitgaan van volledige concordantie. We hebben gezien dat ook de SV – die als een concordante vertaling bekend staat – soms minder concordant is dan wel gedacht wordt. Wij achten het juist dat men ook bij de NBV gekozen heeft voor een beperkte concordantie. Uit het voorafgaande blijkt echter dat wij de concordantie bij de NBV in een aantal gevallen te beperkt vinden. Via een concordante vertaling krijgen Bijbellezers zicht op de literaire en theologische structuren van de Schrift en daarmee is concordantie vanouds hét middel voor Bijbelstudie. Ook op dit punt lijkt ons daarom het principe van ‘de doeltaalgerichtheid’ bij de NBV teveel te domineren.

Inclusief vertalen

Onder inclusief vertalen verstaan we dat exclusief mannelijke aanduidingen in de brontekst of sekseneutraal worden vertaald of op zo’n wijze dat vrouwen uitdrukkelijk worden ingesloten. Er zijn Bijbelvertalingen die hierin zeer ver gaan. Daarin wordt bijvoorbeeld de uitdrukking ‘een man’ (bijna) consequent wegvvertaald, bijvoorbeeld door het te vervangen door ‘iemand’, ‘een persoon’, of ‘een mens’. Zover gaat de NBV niet. Toch komen er in deze vertaling een aantal karakteristieke voorbeelden van inclusief vertalen voor. Verscheidene keren beginnen de apostelen in het Nieuwe Testament een toespraak met de woorden ‘broeders’, of ‘mannen broeders’. Op eenzelfde manier worden de gemeenten aangesproken in de brieven. De NBV vertaalt in Handelingen 1:16 en 2:29 echter met ‘broeders en zusters’. Het ‘geliefde broeders’ in 1 Thessalonicensen 1:4 is vervangen door ‘God heeft u lief, broeders en zusters’. Bovendien wordt de uitdrukking ‘onze vaderen’ regelmatig vervangen door ‘onze voorouders’ (vgl. o.a. Hand. 7:32; 51; 1 Kor. 10:1).

Er is terecht op gewezen dat de NBV het principe van inclusief vertalen niet slaafs volgt. Van geval tot geval is een keuze gemaakt, waarbij soms gekozen wordt voor een exclusieve vertaling (bijv. Ps. 133:1; Luk. 17:3 en Hand. 1:21). Nu is inclusief vertalen niet per definitie hetzelfde als feministisch vertalen, maar het valt niet te ontkennen dat inclusief vertalen in belangrijke mate is opgekomen als gevolg van pleidooien van feministische theologen. Op die manier vindt echter wel een ingrijpende vorm van transculturatie plaats, die in andere gevallen in de vertaalprincipes van de NBV wordt afgewezen.

Jaren geleden waarschuwden De Waard en Nida al tegen de toen opkomende trend van het inclusief vertalen: ‘De cultuur van de Bijbel was georiënteerd op het mannelijke. Daarom brengt het herschrijven van de Schriften in zogenaamde ‘inclusieve taal’ culturele anachronismen en ernstige contextuele vervormingen met zich mee’. We kunnen daar nog aan toevoegen dat het op bepaalde plaatsen inclusief vertalen, niet kan verhullen dat de Bijbel op een andere wijze over de verhouding man en vrouw spreekt dan in West-Europa gebruikelijk is aan het begin van de eenentwintigste eeuw. Zodoende kan het voor de onbevanginge lezer van deze tijd verwarring wekken dat men enerzijds transculturaliserend vertaalt en spreekt van ‘broeders en zusters’, terwijl men anderzijds teksten als 1 Korinthe 11:3 (‘De man [is] het hoofd van de vrouw’) niet op een bepaalde wijze aan onze huidige cultuur aanpast.

We zijn daarom van mening dat de NBV ten onrechte (soms) inclusief vertaalt. In de eerste plaats wekt het feit dat zij hierin niet consistent is verwarring. Nog belangrijker is, dat zo een ingrijpende vorm van transculturatie plaatsvindt waartegen in de vertaalprincipes van de NBV bezwaar wordt aangetekend.

Excurs: de positie van de vrouw

Spronk heeft laten zien dat het ‘seksespecifiek vertalen’ in de Nieuwe Bijbelvertaling nog meer gevolgen heeft dan wat zo juist naar voren gebracht is over het ‘inclusief vertalen’. Een van de meest opvallende voorbeelden die hij geeft, is het feit dat de NBV Romeinen 16:7 als volgt vertaalt: ‘Groot Andronikus en Junia, mijn volksgenoten die met mij in de gevangenis hebben gezeten, die als apostelen veel aanzien genieten’. Op deze wijze spreekt de tekst over een vrouwelijke apostel met de naam Junia (volgens sommigen de vrouw van de in deze tekst genoemde Andronikus). Het is duidelijk dat zo aan deze passage een argument kan worden ontleend vóór de vrouw in het ambt. Nu zijn tegen deze vertaling twee bezwaren in te brengen. In de eerste plaats is de lezing ‘Junia’ omstreden. Het kan hier ook gaan om een man wiens naam Junias luidt (verkorte vorm van Junianus). Bovendien is de vertaling ‘die als apostelen veel aanzien genieten’ tendentieus. De oorspronkelijke tekst zegt in feite zoveel als: ‘die onder de apostelen in aanzien zijn’. Dat hoeft niet te betekenen dat Andronikus en Junias ook zelf apostelen waren. Bovendien wordt het woord ‘apostel’ in het Nieuwe Testament in meer dan één betekenis gebruikt. Overigens kan men bij andere kernteksten die een rol spelen in de discussie rond de vrouw in het ambt in de Nieuwe Bijbelvertaling niet spreken van een tendens in die richting (zie 1 Korinthe 11:5; 14:34v.; Galaten 3:27vv.; Efeze 5:21-33; 1 Timotheüs 2:8vv.).

2.2.5. De kwalificaties van de vertalers

In het Handboek wordt terecht benadrukt dat de vertalers ter zake kundige mensen moeten zijn, die ook bekend zijn met de ‘gebieden van de algemene taalwetenschap, literatuurwetenschap en tekstwetenschap. Ook de vertaalwetenschap zal een belangrijke bijdrage leveren. Aangezien slechts weinigen deze verschillende kennisgebieden tegelijk beheersen, zal er in een team van neerlandici, hebraïci en graeci gewerkt moeten worden’.

Met deze stelling stemmen we van harte in. In het licht van wat eerder geschreven is over de relatie van de theologie tot de vertaalwetenschap, zal het niemand verbazen dat we hier wel de vraag aan toevoegen: 'Waar blijven de theologen?' Nu is het ons uiteraard bekend dat verschillende van de brontaalkenners die meewerkten aan de NBV van origine theologen (Bijbelwetenschappers) zijn. Toch krijgen we uit deze omschrijving de indruk dat zij vooral bij het werk zijn betrokken vanwege hun kennis van de taal en de tekst van de Schrift. Daar zijn goede redenen voor aan te voeren. Niettemin blijft het de vraag: 'Is het vertalen van de Bijbel alleen een zaak van taalgeleerden (neerlandici, hebraïci en graeci) en hebben theologen hierin weinig of niets te zeggen?'

Bij dit punt blijft in het *Handboek* nog een andere kwestie ongenoemd die naar onze gedachte bepaald niet zonder belang is. In het verleden werd herhaaldelijk de vraag gesteld: 'Aan welke kwalificaties moet iemand die de Bijbel vertaalt, beantwoorden?'

Daarop werd een heel specifiek antwoord gegeven. We hebben gezien, dat Luther ervan uit ging dat alle Bijbelvertalers vrome christenen dienen te zijn. De synode van Dordrecht stipuleerde dat zij de nodige wetenschappelijke kwaliteiten moesten bezitten, hun instemming moesten betuigen met de gereformeerde belijdenis en bovendien in leer en leven bij de kerken goed bekend moesten staan.

Bij de NBV liggen de accenten duidelijk anders. Bij de vertaalprincipes in het *Handboek* komt de geloofsovertuiging van de vertalers niet ter sprake. Bij de beschrijving van de criteria bij selectie van de vertalers staat op dit punt te lezen dat zij 'openheid voor en affiniteit met de bijbel' moeten bezitten. Wij vinden dat erg mager en vaag. Wij hebben al aangegeven dat van de vertalers toch op zijn minst een theologische en confessionele plaatsbepaling gevraagd mag worden, zeker op het punt van het karakter van de Heilige Schrift als het Woord van God.

Ook binnen de kring van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) heeft men zich over dit punt uitgelaten. Van Bruggen zegt hierover:

'Voor sommigen betekent de geestelijkheid van de vertaling ook dat de vertaler een geestelijk mens moet zijn. Nu is het zeker waar dat een vijand van de Schrift niet zo geschikt is om die tekst met liefde te vertalen. Van de vertalers en medewerkers mag een persoonlijke affiniteit met de bronnen voor het christelijk geloof verwacht worden. Het is echter bekend dat de vertalers van de NBV verschillen in geloofsovertuiging kennen. Zal dit leiden tot een verdeeld product? Het lijkt me niet nodig. De vertaler geeft niet zijn eigen opinies weer over de tekst, maar hij of zij geeft de inhoud van de tekst. En voorts beschermen de vertaalregels de tekst tegen het binnenstromen van de eigen ideeën van de vertaler. Men moet een vertaling meten aan het product, niet aan de vertalers.'

Met verschillende opmerkingen in deze passage kunnen wij instemmen. Het is waar dat men een vertaling moet meten aan het product. Het is ook juist dat goede vertaalregels de tekst beschermen tegen het binnenstromen van de eigen ideeën van de vertalers. Er zou – wat ons betreft – ook nog aan toegevoegd mogen worden dat het overleg binnen de vertaalteams en met de supervisors bijdraagt aan de objectiviteit en de kwaliteit van de vertaling. Maar is juist bij de vertaling van de Schrift niet op zijn minst een innerlijke overeenstemming met de kernboodschap van de Schrift vereist? Waarom moeten we dan zo 'dunnetjes' spreken over een 'affiniteit' met de bronnen van het christelijk geloof?

Ook het rapport van Deputaten Bijbelvertaling van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) wijdt een paragraaf aan deze kwestie. Hierin wordt eenzelfde lijn getrokken als bij Van Bruggen, al is de verwoording enigszins anders. Een belangrijke stelling in het rapport is: 'Niet de eenheid in geloofsovertuiging, maar de eenheid in vertaalopvatting is bepalend voor een betrouwbare en consistente vertaling'. Dat wekt op zijn minst de indruk dat de geloofsovertuiging bij het Bijbelvertaalwerk weinig of geen invloed heeft op het vertaalwerk. Die stelling wagen wij te betwijfelen.

Overigens zijn wij ons ervan bewust dat de confessionele binding van vertalers ook een belemmering kan worden bij het vertaalwerk. Het confessionele uitgangspunt kan zozeer hun visie beïnvloeden dat zij niet meer objectief vertalen wat er staat, maar de vertaling harmoniseren met hun dogmatische uitgangspunten. Maar wij zijn van mening dat een confessionele binding en een wetenschappelijke vertaalhouding samen kunnen en moeten gaan.

2.3. Conclusies en aandachtspunten

We ronden deze paragraaf af met een aantal conclusies en aandachtspunten:

1. De afstand tussen de vertaalprincipes van de NBG '51 tot de NBV is groter dan die tussen de vertaalprincipes van de SV en de NBG '51. Vergeleken met de sterk dynamisch equivalente *Groot Nieuws Bijbel*, is de NBV echter duidelijk een verbetering.
2. Er zijn vragen te stellen bij de strakke boedelscheiding in de vertaalprincipes van de NBV tussen taalwetenschap en theologie en tussen vertaalwerk en confessie.
3. We dienen in verschillende pilotstudies nader te onderzoeken in hoeverre de NBV in de polariteit brontekstgetrouw en doeltaalgericht het zwaarste gewicht legt op de laatste pool.
4. Bij het beoordelen van een Bijbelvertaling is het uiteraard van groot belang na te gaan van welke vertaalprincipes men uitgaat. Toch is het onjuist een vertaling enkel en alleen te beoordelen aan de hand van de gevolgde vertaalmethode. Concrete keuzen in een bepaalde vertaling worden namelijk ook beïnvloed door andere factoren dan de vastgestelde vertaalprincipes. Met andere woorden: wie een vertaling wil beoordelen, ziet zich genoodzaakt het eindproduct te beoordelen. Daarvan wordt in de volgende hoofdstukken verslag gedaan.

Hoofdstuk 3: Pilotstudies

3.1. Het Oude Testament

We hebben gekozen voor een viertal gedeelten uit het Oude Testament: Genesis 12-15, Psalm 20-25, Jesaja 52:13-53:12 en het boek Sefanja. De gedetailleerde bespreking van deze gedeelten vindt u in bijlage 3 bij dit rapport. Hier volstaan wij met het doorgeven van de conclusies die getrokken zijn. Een enkele kwestie gaf aanleiding tot verdere studie; in paragraaf 3.3 vindt u daarvan de resultaten. Bij de conclusies worden vaak enkele voorbeelden genoemd; vaak zou er vanuit het bestudeerde nog wel meer te noemen zijn:

1. De NBV geeft over het algemeen mooi en hedendaags Nederlands. Zij loopt goed, leest makkelijk en is doorgaans goed te begrijpen.
2. Dat de tekst doorgaans goed te begrijpen is, is soms gevolg van het feit dat dingen die in de grondtekst vreemd zijn, worden gladgestreken (bv. Ps. 22:9.25, Jes. 52:14, Sef. 1:6, 3:10).
3. We vonden een aantal zeer sprekende, mooie vertalingen (Ps. 25:4, Sef. 1:5.14, 3:16). Ook heel originele vertalingen (bv. Jes. 53:3.11, Sef. 1:3). Daarbij moet soms wel gezegd worden: als je het zo kunt vertalen is het mooi en helder – maar het is discutabel of het zo kan (Jes. 53:8).
4. Vooral in de Psalmen is de vertaling over het algemeen kort en krachtig, en poëtisch. We waarderen de manier waarop de Psalmen in de NBV zijn ingedeeld in strofen.
5. Ook een wat minder bekend boek als Sejanja is zorgvuldig vertaald. Het is een boek met mooi, krachtig Hebreeuws. In de vertaling komt dat uit.
6. Verschillende teksten zijn voor ons besef onnodig vrij vertaald (Gen. 14:10, 15:1b, Ps. 21:7, Ps. 22:32).
7. Er worden in de vertaling soms dingen weggelaten, zonder dat duidelijk is waarom (Gen 12:4; Ps. 22:23, Jes. 53:6, Sef. 1:4).
8. Soms zijn gelijke woorden of zinswendingen onnodig verschillend vertaald (Gen. 13:10/14).
9. De NBV heeft enkele keren een wat zwakke weergave van Hebreeuwse woorden (Jes. 53:5, Sef. 1:2.15, 2:2.4.15). We vonden anderzijds ook plaatsen waar de NBV sterker en beter vertaalt dan SV en NBG '51 (Jes. 53:12).
10. De weergave van Genesis 12:3 wijkt af van hoe deze tekst in het N.T. wordt opgevat en geciteerd. Als er in het Hebreeuws duidelijk iets anders stond, zou dat terecht zijn – maar in dit geval valt er juist veel te zeggen voor de vertaling die ook in het N.T. is terug te vinden.

3.2. *Het Nieuwe Testament*

Uit het Nieuwe Testament hebben we een tweetal gedeelten gekozen om te bestuderen: de eerste twee hoofdstukken van Lukas en de brief aan de Galaten. Hieronder treft u onze conclusies ten aanzien van die Bijbelgedeelten.

3.2.1. *Lukas 1-2*

1. De NBV heeft Lucas 1-2 goed vertaald.
2. Er zijn ook voorbeelden gegeven van een (te) zwakke vertaling en van onnodige veranderingen.
3. Bij een aantal teksten is de vertaling gedeeltelijk goed, terwijl ze voor een ander deel vragen oproept, ook vanuit de doelstelling van de NBV gezien. Dat geldt o.a. 1:16-17 en 2:27. Lucas 2:51 is onjuist vertaald door toevoeging van 'voortaan'. Dat wekt een verkeerde suggestie.
4. Dat de NBV 2:1, 6 en 15 niet met het (meer dan) vertrouwde '*en het geschiedde*' begint, vloeit voort uit de doeltaalgerichtheid en de overtuiging dat het in deze uitdrukking om een taalkenmerk gaat die in de Nederlandse taal niet tot uitdrukking hoeft te komen. Deze visie is te verdedigen. Ze komt overeen met de meeste vertalingen, die dezelfde uitdrukking in Lucas 1-2 onvertaald laten.

3.2.2. *Galaten*

1. Veel teksten in Galaten zijn correct, adequaat en goed vertaald. Dat mag ook van een vertaling als deze worden verwacht.
2. a. Beelden zijn lang niet altijd letterlijk vertaald. Dat is meer dan eens te rechtvaardigen, maar andere keren zijn ze onnodig wegvertaald, o.a. in 2:18 en 3:1 of niet gelukkig weergegeven, o.a. in 3:24.
b. Dikwijls wordt een omschrijvende vertaling gebruikt, o.a. in 1:4; 1:11; 2:19; 5:6; 5:13 en 5:16. Die omschrijvingen zijn o.i. lang niet altijd nodig. Ook zijn ze soms minder juist of zelfs niet juist.
c. Verder wordt meer dan eens (te) vrij vertaald: te algemeen (5:23) of te specifiek (3:19).
d. Soms worden onnodig woorden en zinsdelen weggelaten, o.a. in 2:1; 4:4, 5,6 en 24-25; 6:6.8 en 18.
e. In sommige teksten worden woorden toegevoegd. Voorbeelden dat dit zonder noodzaak gebeurt zijn: 4:7 en 6:6 en 8.
f. In andere teksten worden woorden zonder duidelijke reden in een andere volgorde geplaatst dan in de brontekst, o.a. in 5:4.
3. De wijze waarop de NBV het woord *sarx* (vlees) vertaalt, dat in Galaten dikwijls voorkomt in relatie tot *Pneuma* (Geest) roept vragen op. Daarop wordt in een aparte paragraaf ingegaan.
4. In Galaten is de rechtvaardiging door het geloof een belangrijk onderwerp. Zij is voor de gereformeerde theologie het thema bij uitstek. Daarom geeft dit rapport bijzondere aandacht aan de teksten die over de rechtvaardiging gaan. Vooral de vertaling met *daad van gerechtigheid* in 3:6 is ongelukkig, want verwarrend. Verder heeft het de voorkeur om in 3:8 en 5:5 meer letterlijk te vertalen dan nu is gebeurd met: de (eenvoudige) weergave: *aangenomen (als rechtvaardigen) door of op grond van geloof*.
5. Op grond van de punten 2-4 kan worden gezegd dat de vertaling zich van de SV en de NBG '51 onderscheidt door de bijzondere aandacht die gegeven is aan de ontvangende taal. Men heeft zich ingespannen om te komen tot een eigentijdse vertaling. Dat dit doorgaans is gelukt, is een grote prestatie, temeer daar de brief aan de Galaten een gecompliceerde en diepzinnige tekst is. Voorbeelden van eigentijds taalgebruik zijn o.a. te vinden in 2:6,10 en 17; 3:1 en 3; 5:12. Geconcludeerd kan worden dat de vertaling van Galaten in hoge mate voldoet aan de gestelde eis van *doeltaalgerichtheid*.
6. Door de wijze waarop de *doeltaalgerichtheid* is uitgewerkt staat volgens ons de *brontekstgetrouwheid* echter onder spanning. Hierdoor is ook het inzicht in de structuur van de brontekst is verminderd. Dit geeft ons soms (grote) moeite met de vertaling.

3.3. *Nader onderzoek naar aanleiding van de pilotstudies*

Zoals boven al gebleken is, stuiten deputaten bij de bestudering van de gekozen gedeelten op enkele vragen die zij nader wilden onderzoeken. In het volgende geven wij ten aanzien van een aantal vragen onze bevindingen door.

3.3.1. *Gerechtigheid in Genesis 15:6*

De NBV vertaalt op verschillende plaatsen het Hebreeuwse woord *tsedaqa* met 'rechtvaardige daad'. In oudere vertalingen werd dit woord weergegeven met 'gerechtigheid'. Deputaten hebben een aantal passages bekeken waarin dit belangrijke woord voorkomt. De belangrijkste zijn Genesis 15:6 en Romeinen 4:1-5.

De NBV-vertaling van *tsedaqa* met 'rechtvaardige daad' in Genesis 15:6 zou ons op de gedachte kunnen brengen dat Abrahams geloof als zodanig een rechtvaardige daad is waarop God verder bouwt. Toch hoeft het dat niet te betekenen. De vertaling '(rechtvaardige) daad' is waarschijnlijk ingegeven door teksten als Psalm 106:31 (waar het gaat om een concrete actie), Deuteronomium 6:25 (waar het gaat om het houden van de geboden) en Jakobus 2:23 (waar het gaat om een geloofsdaad van Abraham). Analooq daaraan zal de NBV hebben gekozen voor een concrete vertaling van *tsedaqa* in Genesis 15:6. In dit vers ligt het accent echter niet op 'daad', maar op het feit dat de HEERE Abrahams vrouwen aan hem wilde *toerekenen* als een rechtvaardige daad. De NBV-vertaling leidt dus niet noodzakelijk tot de conclusie dat Abraham hier een voorbeeld wordt van gerechtigheid door de werken. Ook uit de hele context van Genesis 15 blijkt dat Abrahams geloof(sdaad) niet uit hemzelf opkwam, maar het gevolg was van het feit dat de HEERE hem opzocht met Zijn beloftewoord.

Dit neemt niet weg dat deputaten de vertaling van *tsedaqa* in Genesis 15:6 met 'rechtvaardige daad' ongelukkig en ongewenst vinden, door de misverstanden die deze vertaling kan opleveren en door het niet-noodzakelijke streven naar concordantie dat hieruit blijkt. Gelezen in de context en met nadruk op het woord 'toerekenen' hoeft deze vertaling op deze plaats echter geen al te grote theologische problemen op te leveren.

Deputaten hebben meer twijfels bij de weergave van het Griekse woord *dikaïosunè* in Romeinen 4:3. Ook dit woord wordt in oudere vertalingen meestal met 'gerechtigheid' weergegeven. Romeinen 4:3 is een aanhaling van Genesis 15:6. De NBV heeft ervoor gekozen, in overeenstemming met de eigen richtlijnen wat betreft citaten, om hier opnieuw te vertalen met 'rechtvaardige daad'. Waar dit in Genesis 15 niet zoveel problemen hoeft te geven, werkt dit in de context van Romeinen 4:1-5 onduidelijkheid in de hand. De verzen 2 en 3 staan nu in een gespannen verhouding tot elkaar, omdat in vers 2 aanneming 'op grond van *daaden*' wordt afgewezen, terwijl in vers 3 de vertaling met '*daad* van gerechtigheid' tegenovergesteld kan worden uitgelegd. De verzen 4-6 spreken dit weer tegen, door de handhaving van het nadrukkelijke en herhaalde 'zonder verdienste', maar in vers 5 wordt vervolgens gesproken van rechtvaardiging 'vanwege zijn vrouwen'. Dat zet weer de deur open naar een arminiaanse interpretatie van een passage die als anti-arminiaanse kroongetuige mag worden gezien. Hoe dan ook is het moeilijk de verzen 1-5 in de NBV te lezen als een samenhangend betoog. Deputaten zijn daarom van mening dat de passage Romeinen 4:1-5 ongelukkig vertaald is en gemakkelijker (hoewel niet noodzakelijk) de mogelijkheid opent voor een arminiaanse interpretatie. De termen 'daad van gerechtigheid' (vers 3) en 'vanwege zijn vrouwen' (vers 5) worden niet genoodzaakt door de grondtekst. Door de vertaalkeuzes in de NBV dreigt de passage inhoudelijk onsamenhangend te worden. Deputaten bevelen de passage aan voor een revisie; hij dient herschreven te worden waar het de genoemde verzen betreft.

3.3.2. *De vertaling van sarx in de brieven van Paulus*

Bij het bestuderen van de vertaling van de brief aan de Galaten in de NBV merkten deputaten op dat onder andere in hoofdstuk 5, waar de apostel werkt met de tegenstelling tussen *sarx* (vlees) en *pneuma* (Geest), de vertalers ervoor gekozen hebben om het woord *sarx* niet met 'vlees' te vertalen. Men heeft er voor gekozen om steeds naar gelang van de context een omschrijving van dit begrip te geven. Deze constatering gaf aanleiding om breder, maar met name in de brieven van Paulus, te onderzoeken hoe men dit zo geladen begrip heeft vertaald.

Sarx in het Nieuwe Testament

In diverse bijbelse woordenboeken en theologieën van Paulus treft men uitvoerige gedeeltes aan naar aanleiding van het woord *sarx*. Gezien het feit dat er bijzonder veel betekenisnuances zijn bij het Nieuwtestamenteisch gebruik van het woord *sarx* is vertaling ervan een lastige zaak. Op sommige plaatsen wordt eenvoudig de materie van het menselijk of dierlijk lichaam bedoeld en ligt een vertaling met vlees in de rede. De problemen ontstaan echter daar waar het woord *sarx* in meer 'theologische' zin gebruikt wordt. Of zo men wil: een term wordt in de theologische antropologie. Dat zien we met name bij Paulus, maar ook bij Johannes gebeuren. Niet voor niets noemt Dunn het 'the most controversial term' in de paulinische antropologie.

Waardering van de in de NBV gemaakte keuzes

We beseffen als deputaatschap goed dat er grote problemen zijn bij het geven van een goede vertaling van het woord *sarx* in onze taal. Er is dus ook zeker geen principieel bezwaar tegen een verklarende vertaling van het woord *sarx*; integendeel, het stelt de lezer in staat om de zin van een gedeelte te vatten zonder aangewezen te zijn op iemand anders – een punt dat voor protestantse christenen altijd zwaar weegt. Echter: van groot belang is dan dat de verklarende vertaling de lezer wel de juiste verklaring biedt en de aandacht vestigt op de verbanden. Want anders is de winst dat de Bijbel lezer zelfstandig de tekst kan vatten ook snel verspeeld. Bovendien is de lezer strikt genomen nog altijd afhankelijk van de uitleg door een ander, al wordt dat minder gevoeld vanwege het feit dat de verklaring reeds in de Bijbeltekst is verwerkt.

Op een aantal plaatsen zijn de vertalers van de NBV erin geslaagd een goede vertaling te bieden van *sarx*. Er zijn ook plaatsen aan te wijzen waarvan deputaten menen dat aan de diepte van hetgeen de apostel zeggen wil te weinig recht is gedaan. Met name denken we dan aan die plaatsen waar de term *sarx* gebruikt wordt om de mens te tekenen in zijn bewuste opstand tegen Gods genadige toewending. Naar onze mening is bijvoorbeeld de vertaling van Galaten 4:23 '*De zoon van de slavin dankte zijn geboorte aan de loop van de natuur*' nodeloos vervlakkend en wordt het aspect van Abrahams ongelooft en ongeduld dat naar ons besef meeklinkt in de twee woordjes *kata sarka* in deze vertaling ten onrechte gemist.

In Galaten 5:13-26 is het moeilijk om als lezer te ontdekken dat Paulus twee begrippen radicaal contrasteert: *sarx* en *pneuma*. En daarbij wekken soms de gekozen vertalingen de indruk dat *sarx* tamelijk neutraal is. Het aspect van tegen God zijn raakt naar ons besef op de achtergrond als gekozen wordt voor een weergave met 'eigen wil' of 'eigen natuur'. Tegelijk zien we ook andere voorbeelden, waar men het

aspect van zondige opstand wel in de vertaling tot klinken heeft gebracht (Rom. 7:14; 8:13) – echter ook daar is het onderlinge verband van de Bijbelwoorden voor de lezer verloren gegaan.

Voor de vertalers van de NBV heeft het criterium van de doeltaalgerichtheid bij het vertalen van *sarx* een grote rol gespeeld. Weliswaar geeft het woordenboek van Van Dale bij het woord ‘vlees’ ook een heel gedeelte onder het kopje ‘Bijbels taalgebruik’, maar dat betekent dat slechts een kleine groep in staat is te begrijpen welke nuances er in dat woord ‘vlees’ zitten en – zo is de redenering – de vertaling moet een weergave zijn in voor iedereen begrijpelijk Nederlands. En daar heeft men wel een punt: voor het besef van velen ziet bijvoorbeeld de uitdrukking ‘begeerte van het vlees’ enkel op seksuele verlangens. Toch blijft de vraag of zo gemakkelijk voorbij gegaan kan worden aan het feit dat ‘vlees’ vanwege de doorwerking van eerdere vertalingen in onze taal een eigen betekenisnuance heeft gekregen en of concordantie bij dit voor Paulus zo wezenlijke begrip niet meer in het belang van de lezer zou zijn geweest. Wellicht had men er goed aan gedaan om in bijv. Galaten 5:13-26 bij de gekozen omschrijvingen steeds een noot te geven waarin men de lezer vertelt dat de grondtekst daar het woord *sarx* heeft. Zo maakt men de lezer zelfstandig en stelt haar/hem in staat zelf verbanden in de Schrift te ontdekken. Tegelijk beseffen we dat dat dan bij meer woorden gedaan had kunnen worden en dat het nog de vraag is of lezers er door geholpen zouden zijn. Nu echter ligt er in sommige gevallen een tekst die er niet in slaagt de diepte van de Bijbelse verkondiging over de mens tot klinken te brengen.

3.3.3. De eenheid van de Schrift en de gevolgen daarvan voor het vertaalwerk

Op zoek naar een antwoord op de vraag welke rol de eenheid van de Schrift heeft gespeeld bij het totstandkomen van de NBV vonden we in het Handboek NBV de volgende punten.

A2:18: ‘Citaten uit het oude testament moeten in het nieuwe testament herkenbaar zijn. Dat betekent niet dat eventuele verschillen weggewerkt zouden moeten worden, integendeel, maar er moet wel een afstemming plaats vinden’. In datzelfde punt wordt er voor gepleit dat reminiscenties aan een bepaalde tekst (die dus geen letterlijk citaat zijn) ook herkenbaar moeten zijn. Als voorbeeld wordt verwezen naar Jakobus 5:11 waar een mogelijke reminiscentie te vinden is van Exodus 34:6.

A2:22: de lange traditie van kerkelijk Bijbelgebruik vraagt om ‘een wijze van vertalen die bijvoorbeeld de christologische interpretatie van bepaalde oudtestamentische teksten niet uitsluit maar openhoudt’. Daarbij wordt verwezen naar de GNB vertaling van Jesaja 7:14, die een christologische uitleg bemoeilijkt.

B1:11: over citaten, zowel binnen OT en NT als uit OT in NT wordt het volgende opgemerkt: ‘De context waarin iets geciteerd wordt, gaat boven de context waaruit het citaat komt. Niettemin moet ernaar gestreefd worden een citaat als zodanig herkenbaar te laten zijn.’

T.a.v. reminiscenties wordt hier het volgende opgemerkt: ‘Wanneer in een tekst een toespeling wordt gemaakt op een andere tekst met de bedoeling de lezer aan die tekst te herinneren, zal dat in de vertaling zoveel mogelijk tot uitdrukking moeten worden gebracht. De verwijzende tekst bepaalt de vertaling van de toespeling.’

Op zich zijn dit goede uitgangspunten, al is het de vraag of de vertalers zich altijd aan deze uitgangspunten gehouden hebben. In voorgaande besprekingen is al uitgebreid gewezen op de wijze waarop Genesis 12:3 vertaald is en de wijze waarop de tekst vervolgens geciteerd wordt in het NT. En wanneer het over reminiscenties gaat en de christologische interpretatie van oudtestamentische teksten, kan herinnerd worden aan wat besproken is bij Jesaja 53:9 (zie bijlage 3.3 bij dit rapport).

Een voorbeeld dat hier ook nog genoemd zou kunnen worden is Genesis 12:7 in vergelijking met Galaten 3:16. Naar onze mening houden de vertalers zich hier niet aan hun eigen regels.

Wanneer het gaat om de eenheid van OT en NT, kan ook gewezen worden op het verschil in het gebruik van hoofdletters en kleine letters waar gesproken wordt van de Heilige Geest. Zie bijv. Psalm 51 en Jesaja 63 (zie §5.1.2).

Overigens kan het bevreemden, dat in het hoofdstuk over de vertaalprincipes van de NBV niets te vinden is van de overtuiging, dat de Heilige Geest de eerste Auteur is van de Schriften. Dit heeft uiteraard te maken met het principe dat vertalen aan theologie voorafgaat. De vraag blijft echter of dit ook niet een theologisch uitgangspunt is.

Hoofdstuk 4: Het onderzoek naar de ontvangst van de NBV binnen onze kerken

Aanleiding

De laatstgehouden generale Synode gaf aan het studiedeputaatschap als opdracht o.m. mee:

- alle kerkenraden aan te schrijven met een aantal doelgerichte vragen met het verzoek om voor 31 december 2005 hun reactie aan dit deputaatschap te zenden;
- deze reacties zodanig te verwerken dat inzicht verkregen wordt in de wijze waarop de NBV binnen onze kerken ontvangen wordt en hoe deze door de kerken wordt beoordeeld op betrouwbaarheid en bruikbaarheid;
- op grond van de uitkomst van hun studie en meewegend de reacties van de kerkenraden, alsmede de reacties die vanuit de breedte van de kerken van de gereformeerde gezindte zijn gegeven, aan de generale synode 2007 een gefundeerd voorstel te doen t.a.v. het gebruik van de NBV in onze kerken.

Ter uitvoering van deze opdracht hebben deputaten:

- a. per 3 maart 2005 een schrijven doen uitgaan naar alle kerkenraden met het verzoek nu reeds ‘ervaringen, gevoelens en andere reacties te verzamelen, voordat zij (= deputaten) de kerkenraden benaderen met een gericht onderzoek’;
- b. in augustus 2005 aan alle kerkenraden een enquête toegezonden met het oog op het onderzoek naar reacties op de NBV met als sluitingsdatum voor beantwoording 31 december 2005

De aard van de enquête

In een elftal gerichte vragen is zowel naar het gebruik van de NBV – naast andere gebruikte vertalingen –

inclusief de wijzen van gebruik, als ook naar de beoordeling van (vormen van) geschiktheid geïnformeerd. Het was daarbij uiteraard de verantwoordelijkheid van de kerkenraden te bepalen op welke wijze de gegevens ter beantwoording van de vragen werden verkregen.

De respons op de enquête

Deputaten hebben zowel de kwantitatieve als de inhoudelijke gegevens uit de respons van de kerken geïnventariseerd. De kwantitatieve gegevens zijn systematisch verwerkt, terwijl de vele en diverse inhoudelijke antwoordgegevens, vaak vergezeld van commentaren en opmerkingen, zoveel mogelijk op onderwerp zijn geordend.

Het stemt deputaten tot vreugde dat een aanzienlijk aantal enquêteformulieren (honderd-acht stuks) zijn beantwoord en teruggestuurd. De soms uitvoerige wijze waarop een aantal kerkenraden en ook wel kerkleden zijn ingegaan op zaken die de enquête aan de orde stelt, laat zien welk gewicht de zaak voor velen heeft: het gaat immers om het 'levende Woord'.

Om die reden achten wij het ook van belang de gebleken betrokkenheid van de kerken tot uitdrukking te brengen in de verantwoording van de verwerking van de enquêtegegevens.

De uitkomsten van de enquête

In de vergaderingen van het deputaatschap zijn de resultaten van het onderzoek besproken. Daarbij was uitgangspunt dat zo goed mogelijk 'inzicht verkregen wordt in de wijze waarop de NBV binnen onze kerken ontvangen ... en beoordeeld wordt.' (Zie opdracht generale synode.)

Daartoe zijn de cijfermatige gegevens uit de enquête op hun betekenis bezien en daarnaast is de inhoudelijke inbreng van de kerken besproken en gewogen. Van beide benaderingen willen we hieronder rekenschap geven.

1. Wat zeggen de getalsmatige gegevens ons?

Vooraf zij opgemerkt dat het trekken van conclusies een stap te ver zou zijn; daarvoor zijn de gegevens niet 'hard' genoeg: niet alle kerken hebben gereageerd en van een aantal wel reagerende kerken geldt, dat ze op sommige vragen niet of nauwelijks hebben geantwoord. Als voorbeeld kan genoemd worden de beantwoording van de vragen 4 en 5. Daar waar in de eredienst uitsluitend de Statenvertaling wordt gebruikt, lijkt weinig behoefte te bestaan zich met de NBV bezig te houden of zich er over uit te laten. Daarom willen we liever spreken over constatering en indicaties. De belangrijkste die uit deze cijfers o.i. kunnen worden afgeleid willen we hieronder noemen:

- in een groot aantal gemeentes wordt de NBV bij tal van kerkelijke activiteiten thans reeds gebruikt: evangelisatiewerk, trouwdiensten, catechisatie, verenigingswerk etc.;
- een aanzienlijk deel van de leden van onze kerken is positief gestemd t.a.v. de NBV;
- een meerderheid acht de NBV geschikt voor het gebruik in de erediensten, een aanzienlijke minderheid vindt de NBV voor dat doel niet geschikt.

Opmerking: ongeveer een kwart van die gemeentes waar de Statenvertaling in de erediensten wordt gebruikt, geeft uit eigen beweging aan met belangstelling uit te zien naar de HSV.

2. Beoordelende reacties vanuit de kerken

Ook hier geldt een opmerking vooraf. In de reacties die positief over de NBV zijn, worden weinig kritische commentaren gegeven; anders gezegd: daar heeft men naast de invulling van de enquête zelf geen of weinig ruimte genomen voor toelichting op de eigen keuzes. Echter, daar waar men kritisch gestemd is over de NBV of mogelijk zelfs verontrust daarover, bestaat de behoefte uiteen te zetten waarop die kritische beoordeling berust. Het aantal kritische, bij de enquête bijgeschreven opmerkingen overheerst derhalve sterk.

Zoals al eerder aangegeven is in het onderstaande gepoogd de diversiteit aan inhoudelijk commentaar te ordenen onder een aantal thema's of onderwerpen.

De *positieve* reacties hebben veelal betrekking op:

- a. de (voor-) leesbaarheid;
- b. de verstaanbaarheid/begrijpelijkheid;
- c. de (missionaire/evangelisatorische) bruikbaarheid;
- d. erkenning van de 'cultuur waarin we leven'.

De *negatieve* reacties hebben hoofdzakelijk betrekking op de volgende onderwerpen:

- a. de inleidingen bij de Bijbelboeken: hier en daar schriftkritisch van aard;
- b. de (positie van) de apocriefe boeken: verwarrend/misleidend t.o.v. de canon;
- c. doeltaalgerichtheid wint het van de brontekstgetrouwheid;
- d. het verlies aan concordantie;
- e. de vertaling van de Godsnaam: *Heer* in plaats van *He(e)re*;
- f. verlies aan vertrouwde Bijbelse begrippen en kernwoorden in het christelijke geloof;
- g. gebrek aan eerbied: blijvend uit hoofdlettergebruik en aanspreekvormen;
- h. het zgn. inclusief vertalen;
- i. theologische achtergronden: remonstrantisme?

Deputaten zijn van mening dat de bezwaren genoemd onder a. en b. geen doorslaggevende belemmeringen hoeven te betekenen, gezien de mogelijkheid over uitgaven van de NBV te beschikken zonder inleidingen en apocriefe boeken. (zie verder §5.2 en §5.3)

De negatieve reacties genoemd onder c. tot en met i. betreffen ook naar de mening van deputaten stuk voor stuk zaken die bestudering, onderzoek en beoordeling vergen, ook al zijn niet alle hier weergegeven reacties van hetzelfde gewicht.

Elders in dit rapport geven deputaten hun visie op de 'gewraakte' punten.

Hoofdstuk 5: Vragen gesteld in de enquête en vanuit eigen onderzoek

In dit hoofdstuk gaan we in op een aantal vragen die nog niet of nauwelijks aan de orde zijn geweest, maar die wel herhaaldelijk in de enquête zijn gesteld. Bovendien behandelen we hier ook een aantal thema's waarop wij in ons eigen onderzoek zijn gestuit.

5.1. De NBV en het schriftberoep in de belijdenisgeschriften

Het is van belang om eerst enkele opmerkingen te maken over de relatie tussen (het vertalen van) de Bijbel en onze kerkelijke belijdenisgeschriften. Hoezeer de belijdenis ook het gemeenschappelijk akkoord is van wat wij geloven en belijden, de belijdenis mag niet heersen over de Schrift en evenmin over de uitleg of over de vertaling van de Schrift. Het is een belangrijk uitgangspunt van de gereformeerde theologie dat de Schrift zichzelf uitlegt. Daarom zijn exegese en het vertalen principieel vrij, dat wil zeggen: zij zijn niet bij voorbaat gebonden aan enige kerkelijke of confessionele regel. De Schrift heeft zich niet te voegen naar de belijdenis, maar de belijdenis voegt zich naar de Schrift. Daarom is ook altijd principieel de mogelijkheid opgehouden dat de belijdenis gewijzigd kan worden, als Bijbelse argumenten dat noodzakelijk maken.

Tegelijkertijd moet echter gezegd worden dat het onmogelijk is dat een exegeet of Bijbelvertaler de Bijbeltekst in een theologisch of confessioneel vacuüm benadert. Hij brengt altijd zijn theologische en confessionele achtergrond met zich mee.

Niettemin brengt het zojuist geformuleerde uitgangspunt met zich mee dat de bedoeling van deze paragraaf niet kan zijn de NBV te beoordelen vanuit de gereformeerde belijdenis. Wat is de bedoeling dan wel? Onze belijdenis grondt zich in haar spreken op het Woord van God. Dat heeft tot gevolg dat in de belijdenis veel zinspelingen op woorden uit de Bijbel en ook nogal wat letterlijke citaten voorkomen. Deze aanhalingen worden in de klassieke edities van de belijdenisgeschriften geciteerd in de SV. De nieuwere editie in recenter Nederlands geeft de Bijbelteksten weer in de NBG '51. De vraag is nu of er discrepanties bestaan tussen de teksten uit de Bijbel die in onze belijdenis worden geciteerd en de vertaling die de NBV geeft. Iets anders gezegd: steunt de NBV het schriftberoep in onze belijdenisgeschriften of wordt het daardoor verzwakt?

Het onderzoek dat we hiernaar ingesteld hebben, is niet uitputtend geweest. We hebben ons vooral gericht op de Dordtse Leerregels (DL) en op de leer van de rechtvaardiging zoals die beleden is in de Nederlandse Geloofsbelijdenis (NGB) en de Heidelbergse Catechismus (HC).

5.1.1. Het Schriftbewijs in het algemeen

In het algemeen moet gezegd worden dat de NBV het schriftberoep in onze belijdenisgeschriften ondersteunt. Wie de moeite neemt de aangehaalde Bijbelteksten na te zien in de NBV, zal zeker een aantal verschillen ontdekken. Zo wordt op sommige punten in de NBV andere accenten gelegd, waardoor de bewijsplaats minder 'to the point' is. Bovendien zijn vertrouwde woorden in de NBV verdwenen, terwijl ze in (de aangehaalde teksten in) de belijdenisgeschriften wel voorkomen. Dat geeft echter geen grond om te veronderstellen dat hierdoor de kracht van het schriftbewijs is aangetast. Er zijn echter enkele plaatsen in onze belijdenis die wel aanleiding geven tot het stellen van vragen.

5.1.2. Een consequentie van het hoofdlettergebruik

Zoals in paragraaf 5.4. nader zal worden uiteengezet, is het hoofdlettergebruik in de NBV veel beperkter dan in de oudere onder ons bekende vertalingen. Hierdoor ontstaat soms een discrepantie tussen de NBV en onze belijdenis. We geven hiervan een voorbeeld: in DL III/IV verw. d. dwalingen 6 wordt Jesaja 44:3 geciteerd om te bewijzen dat God door Zijn Geest nieuwe hoedanigheden van geloof en gehoorzaamheid in het hart van de zijnen uitstort. Deze tekst luidt in de SV: 'Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten'. De NBV vertaalt: 'Ik zal mijn geest uitgieten over je nazaten'. Hier is op zijn minst de vraag te stellen of met 'mijn geest' de Heilige Geest, de derde Persoon van de Triniteit, wordt bedoeld. Voor de DL moet het antwoord zonder meer bevestigend luiden, getuige het feit dat parallel met deze tekst Romeinen 5:5 wordt geciteerd: 'De liefde Gods [is] in onze harten uitgestort door de Heilige Geest die ons gegeven is' (SV). De NBV heeft hier: 'Gods liefde [is] in ons hart uitgegoten door de heilige Geest die ons gegeven is'. De vraag laat zich niet onderdrukken: 'Wordt met 'mijn geest' (Jes. 44:3) in de NBV hetzelfde bedoeld als met 'de heilige Geest' (Rom. 5:5)'. Deze vraag dringt des te meer omdat de NBV in het OT 'Gods geest' consequent met een kleine letter schrijft (vgl. o.a. Ps. 51:13; Jes. 61:1), terwijl in het NT wel een hoofdletter gebruikt wordt ('heilige Geest'). De gevolgde strategie om geest in het OT niet met een hoofdletter te schrijven heeft als (onbedoelde) consequentie dat daarmee de eenheid van OT en NT onder spanning komt te staan.

5.1.3. De voortdelijkheid van de predestinatie

Een belangrijk thema in de DL is, dat de verkiezing van eeuwigheid is: God heeft de Zijnen verkoren voor de grondlegging der wereld. Om dit thema te onderbouwen worden in DL I - 6 en 7 vier teksten geciteerd. Twee daarvan zijn afkomstig uit Efeze 1 en een uit Romeinen 8. Wanneer we deze verwijfsplaatsen afzonderlijk bekijken, valt het volgende op:

1. De DL verwijzen allereerst naar Efeziërs 1:11. De SV en de NBG '51 zijn hier vrijwel gelijklopend. De SV luidt: 'In Hem (= Christus) in Welken wij ook een erfdel geworden zijn, wij, die tevoren verordeneerd waren naar het voornemen Desgenen, Die alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil'. In de NBG '51 lezen we: '... in Hem (= Christus), in wien wij ook het erfdel ontvangen hebben, waartoe wij tevoren bestemd waren, krachtens het voornemen van Hem die in alles werkt naar de raad van Zijn wil'. Deze vertalingen volgen vrij letterlijk de Griekse tekst. De NBV geeft Efeziërs 1:11 als volgt weer: 'In hem (= Christus) heeft God die alles naar zijn wil en besluit tot stand brengt, ons de bestemming toebedeeld'. Weliswaar worden Gods wil en besluit hier genoemd, maar de sterke nadruk op het voortdelijke die zichtbaar wordt in de herhaling van het Griekse voorvoegsel *pro* (tevorens; voornemen), is verdwenen.
2. Bij DL I - 7 wordt Romeinen 8:30 als bewijsplaats aangevoerd. De SV luidt hier: 'En die Hij tevoren verordeneerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen, etc.'. De NBG '51 wijkt hiervan een klein beetje af en leest: 'En die Hij tevoren bestemd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen, etc.'. De NBV van deze vertalingen op een belangrijk punt af. Zij luidt namelijk: 'Wie hij hiertoe heeft bestemd, heeft hij ook

geroepen, etc.' Het expliciete 'van tevoren' (*pro*) ontbreekt hier, terwijl er geen enkel handschrift bestaat waarin het gemist wordt. Gezien de context, met de sterke nadruk op het 'tevoren' moet het naar onze mening ook hier herhaald worden, temeer omdat in deze passage sprake is van een klimactische stijfguur.

Daar staat echter het volgende tegenover. Wij mogen de bewijsplaatsen die in onze belijdenis voor bepaalde leerstellingen worden aangevoerd nooit uit hun context lichten. En de context van de boven genoemde Schriftplaatsen laat – ook in de NBV – zien dat de predestinatie voortijdelijk is. Dat kan als volgt geconcretiseerd worden:

1. In DL 1- 7 staat de gedachte centraal dat de verkiezing een onveranderlijk voornemen van God is, waardoor Hij vóór de grondlegging der wereld de Zijnen verkoren heeft. De kerntekst is hier voor de synode van Dordrecht Efeziërs 1:4-6. Hoewel hier sprake is van lichte verschillen tussen SV, NBG '51 en NBV, kan deze tekst in alle drie de vertalingen gebruikt worden als bewijsplaats. Het kernwoord 'voor de grondlegging der wereld' (SV; NBG '51) is door de NBV correct weergegeven met: 'voordat de wereld gegrondvest werd'. Efeziërs 1:11 zal in de NBV in deze zin verstaan moeten worden.
2. Wat Romeinen 8:30 betreft kan worden opgemerkt dat het 'tevoren' hier in de NBV weliswaar niet is vertaald, maar uit de context blijkt dat het 'bestemd zijn' hier in voortijdelijke zin zal moeten worden opgevat. In vs. 29 komen namelijk zowel de uitdrukking 'tevoren uitgekozen' en 'tevoren bestemd' voor, en het is duidelijk dat het vervolg in dit licht moet worden gelezen.

We trekken hieruit de volgende conclusie. Doordat het '(van) tevoren' in Romeinen 8:30 en Efeziërs 1:11 niet in de NBV doorklinkt, is het rechtstreekse beroep op deze teksten in de DL verzwakt. Wanneer ze echter in hun context worden gelezen, onderstrepen zij – ook in de NBV – het voortijdelijk karakter van de verkiezing.

5.1.4. De goede werken

In DL 1 - 8 wordt o.m. beleden dat God ons zowel verkoren heeft tot het heil als tot de weg des heils die hij bereid heeft opdat wij daarin zouden wandelen. Hierbij wordt verwezen naar Efeziërs 2:10. Omdat deze tekst in de SV en de NBG '51 vrijwel gelijkkluidend is, citeren we hem alleen in de laatste vertaling: 'Want zijn maaksel zijn wij, in Christus Jezus geschapen om goede werken te doen, die God tevoren bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen'. In de NBV luidt deze tekst: 'Want hij heeft ons gemaakt tot wat wij nu zijn: in Christus Jezus geschapen om de weg te gaan van de goede daden die God mogelijk heeft gemaakt'.

Wij willen bij dit punt twee opmerkingen maken:

1. Ook nu is het 'tevoren' (*pro*) in de NBV verdwenen, hoewel het wel degelijk in de grondtekst staat. Bovendien heeft dit voorvoegsel volgens een groot aantal exegeten een stevige theologische lading: Het "tevoren bereid" (*prohétomasen*) wil niet alleen zeggen dat God deze werken geprepareerd heeft, het betekent ook dat God het leven van de gelovigen zo leidt dat zij goede werken doen.
2. Door de klassieke vertalingen wordt het 'genadekarakter' van de goede werken sterk benadrukt. Dit 'genadekarakter' wordt ook in de andere belijdenisgeschriften krachtig onderstreept (vgl. HC zondag 24 vr. 64; zondag 32; NGB art. 34). Dit karakter blijft in de NBV – ten onrechte – veel meer in de schaduw (vgl. vooral de zinsnede: 'om de weg te gaan van goede daden die God mogelijk heeft gemaakt').

5.1.5. Rondom de rechtvaardiging

In de eerste versie van de vertaling van de brief aan de Galaten werden het werkwoord 'rechtvaardigen' (als vertaling van *dikaïoun*) en het zelfstandig naamwoord 'rechtvaardiging' (als vertaling van *dikaïōsis* en *dikaïōma*) wel gebruikt. De neerlandici waren echter niet gelukkig met deze keuze, omdat volgens hen deze termen in het moderne Nederlands een andere betekenis hebben dan in de brieven van Paulus. In het hedendaagse Nederlands betekent 'rechtvaardigen' dat men zichzelf of het eigen gedrag verdedigt. Dat is duidelijk niet de betekenis die de woorden in Paulus' brieven hebben.

Op verzoek van het vertaalteam werd naar andere vertalingen gezocht. Concreet betekent dit dat het 'gerechtvaardigd' uit de SV en de NBG '51 in de NBV in sommige gevallen vervangen is door 'vrijgesproken' (Rom. 8:30,33) of door 'als een rechtvaardige aangenomen' (Rom. 3:24). Hierbij kan de vraag worden gesteld of de term 'vrijgesproken' en ook de term 'als rechtvaardige aangenomen' de zaak die hier in het geding is in alle gevallen dekt. In elk geval is het zo dat het paulinische begrip 'rechtvaardiging' vele nuances kent. Daarom is in de klassieke exegese en dogmatiek gesteld dat het doorgaans zowel betekent: 'vrijgesproken worden (van schuld en straf)' als 'een erfgenaam worden (van het eeuwige leven)', zie HC zond. 23 en NGB art. 22 en 23.

Hoe vertaalt de NBV de teksten die in de DL worden geciteerd bij de gedeelten in onze belijdenis die over de rechtvaardiging van de goddeloze spreken? Gezien het bovenstaande is het opmerkelijk dat de meeste van deze schriftplaatsen in de NBV onze belijdenis ondersteunen. Zo wordt in art. 22 NGB – enigszins vrij – Romeinen 3:28 aangehaald om te onderstrepen dat wij door het geloof alleen, zonder de werken der wet, gerechtvaardigd worden. In principe valt dat ook in de NBV te lezen. In art. 23 NGB wordt beleden dat de gelukzaligheid van de mens daarin te vinden is dat God hem de rechtvaardigheid zonder werken toerekent. In dat verband wordt verwezen naar Psalm 32:2 en Romeinen 4:6. Deze teksten in de NBV ondersteunen wat de belijdenis hier zegt. Hetzelfde geldt in principe voor de verwijzing naar Romeinen 3:24 – even verder in dit artikel – en voor de meeste Schriftplaatsen waarnaar bij zondag 23 HC wordt verwezen.

Toch is er – in het kader van de bewijsplaatsen rond de rechtvaardiging – nog wel een kritische vraag te stellen. Zo wordt in vr. 59 HC beleden dat de vrucht van het geloof is dat wij in Christus rechtvaardig voor God zijn. Daarbij wordt verwezen naar Habakuk 2:4. In de NBV luidt deze tekst: '... maar de rechtvaardige zal leven door zijn trouw'. Dat kan gelezen worden als: 'door zijn trouw aan God' of 'door zijn trouw aan de wet van God' en dat is toch wat anders dan door het geloof. In het Nieuwe Testament worden deze profetische woorden verschillende keren aangehaald. Daar vertaalt de NBV: 'De rechtvaardige zal leven door geloof' (Rom. 1:17; Gal. 3:11; Hebr. 10:38). Op dit punt wordt de eenheid tussen het OT en het NT onvoldoende gehonoreerd.

Dit alles betekent niet dat over het thema 'de rechtvaardiging van de goddeloze' alles gezegd is. Er is nog een aantal teksten dat in de NBV zo vertaald is, dat ze een andere richting wijzen dan in de klassiek reformatorische opvatting het geval is (o.a. Rom. 1:17; Rom. 5:1v.). Omdat deze teksten niet geciteerd worden in het kader van wat onze belijdenisgeschriften schrijven over de rechtvaardiging, gaan we hierop niet nader in.

5.1.6. Conclusies

We trekken uit deze paragraaf de volgende conclusies:

1. In het algemeen ondersteunt de NBV het Schriftberoep in de gereformeerde belijdenisgeschriften.
2. Op een enkel punt wordt het schriftberoep door de NBV ernstig verzwakt. We denken hierbij met name aan het 'genadekarakter' van de goede werken.
3. Hoewel het rechtstreekse beroep op Romeinen 8:30 en Efeziërs 1:11 in de DL in de NBV minder grond vindt, laat de lezing van deze teksten in hun context zien, dat ook hier de voortijdelijkheid van de predestinatie wordt bedoeld.
4. Ook bij de schriftbewijzen in de belijdenisgeschriften worden we herinnerd aan de discrepantie die in de NBV te vinden is tussen het Oude en het Nieuwe Testament. Dat wordt met name zichtbaar in het hoofdlettergebruik m.b.t. de Geest van God en in Habakuk 2:4, vergeleken met Romeinen 1:17; Galaten. 3:11; Hebreëen 10:38.

5.2. De inleidingen bij de Bijbelboeken

In de NBV vinden we bij elk Bijbelboek een inleiding. Daarin vinden we doorgaans de volgende onderdelen:

- a. iets over of naar aanleiding van de naam;
- b. iets over een evt. groep of soort van boeken waar het Bijbelboek bij hoort, en meer informatie daarover;
- c. iets over de globale inhoud en het (taalkundig) karakter;
- d. iets over de opbouw.

Wie de inleidingen achter elkaar doorleest komt vaak dezelfde dingen tegen – met name natuurlijk bij het tweede onderdeel. Zo staat er bij Genesis tot 2 Koningen telkens weer:

'Tegenwoordig nemen velen aan dat deze boeken in hun huidige vorm het resultaat zijn van een langdurig proces van overleveren en redigeren. Het redactieproces is al in de tijd van de koningen van Israël en Juda begonnen (ongeveer 1000-586 v.Chr.) en werd pas afgesloten na de Babylonische ballingschap, in de Joodse gemeenschap in de tijd van de tweede tempel (na 515 v.Chr.).'

De inleidingen geven veel nuttige informatie, maar er staan ook dingen in die vragen oproepen. We noemen de volgende punten:

- a. Het veelvuldig gebruik van het woord 'verhalen' roept de vraag op in hoeverre het beschrevene nog historisch betrouwbaar (of zelfs maar historisch bedoeld) moet worden geacht. Nu kun je bij het woord 'verhaal' denken aan hoe feiten verhaald zijn. Zo staan in de inleiding op Exodus parallel: 'Het eerste deel (1:1-15:21) vertelt het verhaal over...' en 'Het tweede deel (15:22-40:38) beschrijft de gebeurtenissen...', en komen we bij meerdere bijbelboeken tegen 'Het boek ... is te beschouwen als verkondigende geschiedschrijving in verhalende vorm'. Maar hier en daar wordt de indruk gewekt dat de historische basis smal en wankel is, of niet belangrijk. Zinnen als 'Het boek Genesis maakt door middel van verhalen duidelijk dat er één God is (...)', en 'Door middel van een aantal geslachtsregisters in Genesis 4, 5, 10 en 11 wordt de visie tot uitdrukking gebracht dat alle mensen Adam als gemeenschappelijke stamvader hebben' geven de indruk dat het niet om (de) feiten gaat, maar enkel om die boodschap.
- b. Bij de profeten Zacharia en Maleachi wordt gezegd: 'Met de herhaalde formule 'spreekt/zegt de HEER van de hemelse machten' zet de profeet zijn betoog kracht bij.' Of het ook echt om spreken van God gaat, wordt in het midden gelaten – of sterker: gesuggereerd wordt dat dat eigenlijk niet zo is. (Bij Haggai staat het iets anders: 'Door het veelvuldig gebruik van de profetische formule 'spreekt/zegt de HEER (van de hemelse machten)' wordt benadrukt dat de profetieën Gods woorden zijn.' Vgl. ook bij Amos, 'het herhaald gebruik van de formule 'spreekt/zegt de HEER' moet beklemtonen dat de profeet op gezag van God spreekt.')
- c. In de inleiding op het boek Jeremia lezen we: 'Zijn inschatting van de politieke machtsverhoudingen brengt hem uiteindelijk in de gevangenis.' Maar het ging toch om nog wel wat meer dan dat: over wat hij als profeet van de Heere moest zeggen over de handel en wandel van het volk en de reactie van de Heere daarop.
- d. Bij het boek Daniël wordt gezegd: 'Op grond van historisch onderzoek en de taal en de stijl van het boek nemen velen tegenwoordig aan dat het boek in zijn huidige vorm uit de eerste helft van de tweede eeuw v.Chr. stamt.' Over deze datering valt echter nog wel meer te zeggen.
- e. Bij diverse Bijbelboeken/brieven uit het NT wordt gezegd dat er over de authenticiteit vragen zijn. Vaak worden dan verschillende meningen naast elkaar gezet; de gedachte dat een ander dan de (in het Bijbelboek of de traditie) genoemde de auteur zou zijn wordt dan met meer of minder gewicht naar voren gebracht. (Zie bij: Johannes, Efeziërs, Kolossenzen, 2 Tessalonicenzen, 1 en 2 Timotheüs, Titus, Jakobus, 1 en 2 Petrus, 1, 2, en 3 Johannes, Judas en Openbaring.)

Al met al: er wordt veel goede informatie geboden, maar we vinden in veel inleidingen ook de sporen van een benadering van de Bijbelboeken waarmee wij niet gelukkig zijn. Inmiddels zijn er ook edities van de NBV zonder de inleidingen op de Bijbelboeken.

5.3. Het opnemen van de apocriefe boeken

In het verleden bleven rooms-katholieke theologen en taalgeleerden eigenlijk altijd buiten beeld als binnen de (protestantse) Bijbelgenootschappen werd gesproken over een nieuwe Bijbelvertaling. Dat veranderde door de besluiten van het Tweede Vaticaans concilie dat in de zestiger jaren werd gehouden.

Daar werd onder meer besloten dat rooms-katholieke geleerden mochten meewerken aan vertalingen 'die in samenwerking met de gescheiden broeders worden gemaakt'. Voorwaarde is daarbij wel dat dit gebeurt 'met toestemming van het kerkelijk gezag'.

Eén van de implicaties van dit besluit was dat dergelijke oecumenische vertalingen ook de deuterocanonieke of apocriefe boeken dienden te bevatten die tussen het Oude en Nieuwe Testament moesten worden geplaatst. Bij protestanten riep dat – zeker in het verleden – grote bedenkingen op. Van Bruggen merkt terecht op dat de SV als culmineerpunt van de protestantse Bijbelvertalingen in Europa in feite afrekende met de apocriefe boeken. Zij werden nog gehandhaafd, omdat tot dan toe de meeste protestantse vertalingen ze hadden opgenomen. Hun plaatsing aan het einde van de Bijbel, voorafgegaan door een woord van waarschuwing om ze niet op één lijn te stellen met de canonieke boeken, gaf echter duidelijk aan dat ze niet bij het gezaghebbende Woord van God behoorden (vgl. 2.2.1). Het feit dat de apocriefe boeken uit vrijwel alle protestantse Bijbelvertalingen ná de SV verdwenen was daarvan het logisch gevolg. Daarom voorzag Van Bruggen in 1975 dat bij een – toen nog – toekomstige oecumenische Bijbelvertaling, waarin rooms-katholieke en protestantse geleerden zouden samenwerken, een nieuwe 'apocriefenstrijd' zou ontbranden. Dat is niet gebeurd. Rond het al of niet opnemen van de apocriefe boeken in de NBV is het betrekkelijk stil gebleven.

Deputaten onderstrepen graag dat alleen de canonieke boeken tot de Bijbel behoren, zoals beleden wordt in art.6 NGB.

5.4. Hoofdlettergebruik

Uit de enquête blijkt dat veel mensen uit onze kerken kritisch zijn over het hoofdlettergebruik in de NBV. Het gaat dan om voornaamwoorden die verwijzen naar God of Jezus. Men is gewend dat die met een hoofdletter geschreven worden en in de NBV is dat niet het geval. Men mist daarin eerbied. Ook is de duidelijkheid er niet mee gediend: Waarnaar verwijst het voornaamwoord? Dat kan soms niet helder zijn.

In het handboek van de Bijbelvertaling hoofdstuk B8 wordt in een pagina vooraf iets gezegd over het gebruik van hoofdletters in het algemeen en in diverse Bijbelvertalingen. Historisch is daarin een lijn te zien van weinig naar veel naar weinig. Ons eigen onderzoekje in diverse Bijbelvertalingen bevestigt dat:

- de Statenvertaling gebruikt bijna altijd de kleine letter in de betreffende voornaamwoorden;
- de Jongbloedversie is uitbundig in het hoofdlettergebruik: alle voornaamwoorden die naar God of Jezus verwijzen worden gespeld met een hoofdletter: persoonlijk, bezittelijk, aanwijzend, betrekkelijk, wederkerend, het woordje *zelf* of *zelve*;
- daarbij vergeleken is de NBG '51 ascetisch in het hoofdlettergebruik: alleen de persoonlijke voornaamwoorden krijgen een hoofdletter;
- de NBV gebruikt altijd de kleine letter in de betreffende voornaamwoorden.

Tot onze verrassing ontdekten we dat de Statenvertaling soms toch een hoofdletter gebruikt, bijv. Genesis 22:1: '*Ende het geschiedde na deze dingen dat Godt Abraham versocht; ende Hij seyde tot hem ...*' Het is ons onduidelijk op grond waarvan hier gekozen is voor de hoofdletter. Is het willekeurig? In een artikel werd naar deze schrijftplaats verwezen en zo kwamen wij erachter. We dachten dat de SV consequent de kleine letter gebruikte, maar zijn dus op zoek gegaan of we elders nog voornaamwoorden met een hoofdletter konden vinden. Dat gaven we na enige tijd op. De kleine letter is regel, de hoofdletter een hoge uitzondering.

Men moet niet denken dat de statenvertalers eenvoudigweg naar de gewoonte van hun tijd gekozen hebben voor de kleine letter. Een kort onderzoekje bij literaire tijdgenoten laat zien dat de kleine letter niet vanzelfsprekend was. Bijvoorbeeld uit de *Avondmaalsgedichten* van Constantijn Huygens twee citaten, kleine letter en grote:

Is 'tweeer dijn' hooghe Feest, en ick weer van de gasten?

Ick heb geen Bruijloft-kleed, wat doen ick op Uw' Feest, ...

Bredero in opeenvolgende regels van zijn *Aendachtich gebedt*: u ... U... ghy

O Heer! Ick kyve niet, noch hadder niet met u.

Het sterven is mijn lief, ist U behaghelijck nu,

Want ghy hebt my gemaect,...

Revius, die ook betrokken was bij de Statenvertaling, kiest wel consequent voor de kleine letter, bijvoorbeeld in het bekende *Avont-gebet*, waarin hij de 'Hoeder groot van Israel' vraagt:

Wanneer het lichaem slapen gaet

De siele doch niet slapen laet

Maer waken tot u alle tijt

Die aller sielen vader zijt.

Een steekproef bij enkele achttiende-eeuwse 'oude schrijvers' (Lodensteijn, Brakel, Hellenbroek) laat zien dat althans deze drie in navolging van de SV de voornaamwoorden die naar God of Jezus verwijzen consequent met een kleine letter schrijven, terwijl anderzijds het hoofdlettergebruik fors is toegenomen: woorden als Genade, Verbond, Opstanding, Verkiezing, enz. krijgen een hoofdletter.

De rest van de geschiedenis is bekend. Jongbloed komt in het begin van de negentiende eeuw met een gemoderniseerde Statenvertaling en daarin worden alle voornaamwoorden die verwijzen naar God of Jezus geschreven met een hoofdletter: de zgn. *eerbiedkapitaal*. Dat past in die tijd: het hoofdlettergebruik neemt toe, zoals we al zagen bij de zgn. 'oude schrijvers' die kernwoorden uit de geloofsleer met een hoofdletter schrijven.

Nu leven we twee eeuwen later. Het hoofdlettergebruik is sterk afgenomen (wie schrijft nog *U* in een brief?) en de NBV is weer teruggekeerd naar de kleine letter. Daar was de NBG '51 al stevig mee begonnen.

Er is nog een argument voor de kleine letter. De grondtekst kent niet het verschil tussen kleine en grote letter. Het gebruik van de eerbiedkapitaal bij voornaamwoorden geschiedt op grond van een interpretatie: de vertaler geeft daarmee aan, waarnaar het voornaamwoord verwijst. Dat schept in de regel duidelijkheid, maar is ook riskant. Er zijn passages waarin niet duidelijk is waarnaar het voornaamwoord verwijst.

Een voorbeeld: Mattheüs 3:16 in de NBG '51: *Terstond nadat Jezus gedoopt was, steeg Hij op uit het water. En zie, de hemelen openden zich, en hij zag de Geest Gods nederdalen als een duif en op Hem komen.* De NBG '51 gebruikt de eerbiedkapitaal bij de persoonlijke voornaamwoorden die verwijzen naar God of Jezus. De interpretatie ligt nu vast: Jezus steeg op uit het water en Johannes zag de Geest Gods op Jezus komen. Maar de grondtekst laat open of het Jezus of Johannes is die de duif ziet neerdalen.

Nog een voorbeeld: Psalm 2:11v in drie vertalingen:

NBG '51:

Dient de HERE met vreze en verheugt u met beving.

Kust de zoon, opdat hij niet toorne en gij onderweg niet te gronde gaat,

want zeer licht ontbrandt zijn toorn.

Welzalig allen die bij Hem schuilen!

Het Boek:

Dien de Here met eerbiedig ontzag; verheug u in Hem met een bevend hart.

Val voor Zijn Zoon op uw knieën.

Kus Hem, want als binnenkort Zijn toorn ontbrandt, bent u verloren.

Zij die hun vertrouwen op Hem stellen, zijn gelukkige en gezegende mensen!

NBV:

Onderwerp u, toon de HEER uw ontzag, breng hem bevend uw hulde.

Bewijs eer aan zijn zoon met een kus, anders ontvlamt zijn woede, en uw weg loopt dood,

want bij het geringste ontsteekt hij in toorn.

Gelukkig wie schuilen bij hem.

Wie is de *Hem* uit de laatste zin? Bij Het Boek is dat door een overvloedig gebruik van hoofdletters juist onduidelijker geworden: *de Heere* en *Zijn Zoon* lijken bijna samen te vallen. Dat is de keerzijde van het gebruik van hoofdletters. Soms kan het juist verwarring stichten. Ter relativering moeten we daarbij zeggen dat in het vertaalproces voortdurend keuzes gemaakt worden en dat die altijd ook kritisch beoordeeld moeten worden. Niet alleen bij de hoofdletters kan het fout gaan.

Het is heel begrijpelijk dat mensen zich storen aan het consequent gebruik van de kleine letter bij voornaamwoorden die naar God of Jezus verwijzen. Daarmee wordt een traditie van twee eeuwen doorbroken. Principeel kun je er weinig bezwaar tegen inbrengen, aangezien de Statenvertaling ook de kleine letter gebruikt. De waarde van de eerbiedkapitaal lijkt vooral bepaald door de cultuur en rituele opvattingen van de tijd. Mensen ervaren veranderingen, in dit geval het verdwijnen van de eerbiedkapitaal, als een aantasting van wat hun heilig is en beseffen anderzijds ook weer dat daarbij enige protestantse nuchterheid geboden is. Vandaar dat de kritische reactie op de kleine letter ook vaak wat tweeslachtig is: ik weet wel dat ..., maar toch ... Je kunt moeilijk die respons terzijde schuiven als niet ter zake doende. Anderzijds mag ze geen beslissende rol spelen in de overwegingen bij het oordeel over de NBV.

5.5. Aanspreekvormen in de NBV

Het Hebreeuws kent geen onderscheid tussen een beleefdheidsvorm en een vertrouwelijke vorm bij het aanspreken van personen. Het Nederlands kent dat onderscheid wel, hoewel het gebruik van 'u' of 'jij' in de loop van de tijd wel is veranderd. Bij een vertaling van Hebreeuws naar Nederlands moet je goed nadenken over hoe je met dit verschil omgaat. Het Handboek van de NBV geeft de vertalers duidelijke aanwijzingen over het gebruik van de aanspreekvormen. Het uitgangspunt is de persoonlijke verhouding tussen de sprekers. Is die vertrouwelijk of afstandelijk? En de situatie waarin ze met elkaar spreken, speelt een rol.

De regels luiden als volgt:

- onbekenden of mensen die contact hebben in een onpersoonlijke situatie spreken elkaar aan met: u;
- tegen een collectief (ongeacht de grootte ervan): u;
- tegen hogergeplaatsten: u;
- tegen lagergeplaatsten: u of je, jullie;
- tegen vrienden, tegen familieleden van dezelfde generatie: je, jullie, tenzij er tevens sprake is van een formele gezagsverhouding;
- ouders tegen kinderen: je;
- kinderen tegen ouders: u;
- God tegen mensen: je, jullie;

Daarmee is het nog niet altijd eenvoudig te beslissen welke keus gemaakt moet worden. Bijvoorbeeld: profeten hebben vaak een bijzonder indringende boodschap. Het gebruik van 'u' is dan te afstandelijk. In Jeremia 23 spreekt de profeet woorden van God tot een collectief. Dat zou dus in de u-vorm moeten zijn, maar toch: 'Wee de herders die de schapen van mijn weiden in het verderf storten en laten verdwalen – spreekt de HEER. Daarom – dit zegt de HEER, de God van Israël, tegen de herders die mijn volk weiden: Jullie hebben mijn schapen verjaagd en laten verdwalen, en jullie zijn ze niet gaan zoeken. Daarom ga ik jullie zoeken: ik zal jullie straffen voor je kwalijke praktijken – spreekt de HEER.'

Zo ook bij het *zevenvoudig wee u* in Mattheüs 23: de Heere Jezus spreekt schriftgeleerden en Farizeeën,

een collectief, met 'u' aan maar in deze strijdvaardige terechtwijzing wordt het 'jullie': 'Wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, jullie lijken op witgepleisterde graven, die er vanbuiten wel gaaf uitzien, maar vol liggen met doodsbeenderen en andere onreinheden.'

Paulus als hij in zijn brieven indringend contact zoekt met een gemeente: u of jullie? Zie het begin van Galaten 3: 'Galaten, u hebt uw verstand verloren!' Waarom 'u'? Omdat een brief een veel minder directe vorm van contact is. Daarbij moet ook gezegd worden dat wij juist in deze passage, die zo direct de lezer aanspreekt, die keuze voor *u* niet zo voor de hand liggend vinden. Paulus drukt zich krachtig uit. *Galaten, jullie hebben je verstand verloren!* doet daar net wat meer recht aan.

Hoe spreekt Jezus mensen aan die hij geneest? Moet je als vertaler het persoonlijke 'jij' of toch 'u' kiezen? Men heeft voor 'u' gekozen omdat 'jij' juist bij een door ziekte verzwaakt mens neerbuigend klinkt.

Er is ook over deze kwesties van gedachten gewisseld met mensen uit het zuidelijke Nederlandse taalgebied, Vlamingen en Brabanders, die immers veelal 'gij' gebruiken. Uit deze gedachtewisseling kon voorzichtig de conclusie worden getrokken dat het gebruik van 'gij' in de Bijbelvertaling inderdaad voor hen acceptabel zou zijn, maar dat 'u' en 'jij' niet worden afgewezen, omdat 'gij' toch enigszins als dialectisch wordt ervaren. 'U' klinkt daardoor eerbiediger dan 'gij'.

Uit dit alles wordt duidelijk dat er vooraf zorgvuldig nagedacht is over de aanspreekvormen maar dat ook tijdens het vertaalproces nog weer keuzes genuanceerd werden om de grote stap van brontekst naar hedendaags Nederlands zo nauwgezet mogelijk te maken. Dat verdient onze waardering.

De vraag kan gesteld worden of de NBV-regel *God tegen mensen: je, jullie* altijd recht doet aan de situatie en de toon (toorn, ironie, terechtwijzing, gebod, intimiteit). Is 'u' in sommige gevallen niet meer op z'n plaats? De keuze is dus niet onjuist, maar misschien wel arbitrair.

Er zullen ongetwijfeld nogal wat mensen onder ons zijn die het verlies van 'gij' betreuren, al blijkt dat niet duidelijk uit de enquête. Anderzijds zullen ook zij beseffen dat het hedendaagse Nederlands al lange tijd niet meer het gebruik van 'gij' kent. Dat de NBV zich daaraan aanpast, is dus vanzelfsprekend en men kan daar moeilijk kritiek op hebben.

5.6. De weergave/vertaling van de Godsnaam

Keuze voor HEER

Aan de vraag hoe de Naam van God – JHWH – in de NBV zou worden weergegeven, werden intensieve besprekingen gewijd. Tegen de keuze voor HEER werden namelijk van verschillende kanten bezwaren ingebracht. De bezwaren zijn serieus gewogen. Bovendien is aandacht gegeven aan de 122 naar voren gebrachte alternatieven, o.a. 'de Eeuwige'. Uiteindelijk is toch gekozen voor: HEER.

Niet JHWH

Waarom is de Godsnaam niet onvertaald gebleven? Die mogelijkheid ligt minder voor de hand dan op het eerste gezicht lijkt. Want hoe zouden Bijbellezers de Hebreeuwse naam JHWH, een vierletterwoord van medeklinkers, moeten uitspreken? Gangbaar is de uitspraak als: *Jahwe*. Maar die uitspraak is onzeker, want Joden spreken de Naam al eeuwen lang niet uit. In plaats van JHWH zeggen zij *Adonai*. Dat woord wordt in de Bijbel vaak voor God gebruikt. Het is een titel voor God met de betekenis: Heer of Heerser. De Willibrordvertaling koos eerst voor *Jahwe*, maar mede door joods protest is er in de volgende editie gekozen voor: HEER.

Protestanten vertaalden de Godsnaam vroeger vaak met *Jehova*. Dat gebeurt soms nog. Maar het is inmiddels duidelijk dat deze vertaling van de Godsnaam is ontstaan door de klinkers van *Adonai* te voegen bij JHWH.

In de lijn van de joodse traditie kozen de SV en de NBG '51 ervoor om He(e)re te gebruiken. Dat doen zij zowel bij *Adonai* als bij JHWH, met dit verschil dat JHWH met HE(E)RE wordt weergegeven. De NBV maakt dezelfde keus, met dit verschil dat het Heer en HEER is geworden.

Verzet

Dat riep veel verzet op, o.a. uit reformatorische hoek. Gepleit werd om te kiezen voor HEERE. Want het gaat niet over een heer, maar over God. Bovendien is HEERE in de beleving van veel Nederlandse Bijbellezers tot een eigennaam geworden.

Sommige feministen zeiden: HÈRE in ere, want dat klinkt minder dominant dan HEER. Toen toch voor HEER werd gekozen, beëindigden enkele vrouwen hun medewerking aan het vertaalproject. Zo hoog liepen de emoties op toen het ging over de vertaling van de Godsnaam.

HE(E)RE in ere

Die leus past ook bij veel leden van de CGK. De keus van de NBV roept ook onder ons bezwaar en emoties op. Dat is te begrijpen. Door de Statenvertaling (en de NBG-vertaling) zijn we ermee vertrouwd om de heilige God HE(E)RE te noemen. Doet het gebruik van HEER geen afbreuk aan de eerbied die past voor Hem? Mag Gods eigennaam zo worden weergegeven? Of is het geen eigennaam maar de weergave van zijn Naam? Voor het antwoord op die vragen wordt eerst aandacht gegeven aan de Statenvertaling.

De Statenvertaling

De discussie op de Synode van Dordrecht (1618-19) over de Godsnaam liep uit op de uitspraak dat er in het Nederlands geen passend en bruikbaar woord voorhanden is, waardoor de kracht van de Naam van God wordt uitgedrukt. Men besloot om met Heere te vertalen en HEERE te schrijven (zie 2.1.1).

Opmerkelijk is dat de Statenvertaling in het NT de Godsnaam niet weergeeft met HEERE, ook niet in oudtestamentische citaten. Ze doet dat met 'Heere', de vertaling van het Griekse woord *Kurios* dat in het NT voor de Godsnaam wordt gebruikt. Dat gebeurt ook in de Septuaginta.

Bij de schrijfwijze van de Statenvertaling kan nog als kanttekening worden geplaatst dat in de zeventiende eeuw 'heere' het woord was voor elke heer. Zo werd er ook over een 'vrouwe' gesproken. Intussen is dat heer en vrouw geworden, zonder de stomme 'e'.

Septuaginta en NT

De Septuaginta vertaalt *Adonai* met *Kurios* en gebruikt dat woord ook als er JHWH staat. Dat laatste gebeurt o.a. in Exodus 3:15, de tekst waarin God zichzelf aan Mozes als JHWH openbaart. Er werd gekozen voor *Kurios*, de vertaling van *Adonai*, het woord waarin wordt verkondigd dat God de Machtige is, omdat er geen passend woord is om de kracht van die Naam uit te drukken, om met de Dordtse synode te spreken.

In het NT wordt de Godsnaam telkens met *Kurios* weergegeven, net als in de Septuaginta. Een mooi voorbeeld is Mt. 22:37, waarin Deut. 6:5 wordt geciteerd.

Ook Jezus wordt *Kurios* genoemd, zie Fil.2:11 en Rom.10:9. Eveneens wordt een menselijke heer een *kurios* genoemd.

Weging

Bij de weging van de keuze van de NBV voor HEER dient te worden uitgegaan van de joodse traditie. Daarin wordt *Adonai* gezegd als er JHWH staat. Het is duidelijk dat *Adonai* geen vertaling is van de godsnaam. Het is niet de eigennaam.

In die lijn heeft de Septuaginta gekozen voor *Kurios*. Dat is de Griekse vertaling van *Adonai* en in die vertaling de weergave van JHWH.

Ook het NT gebruikt het woord *Kurios* als weergave van JHWH. Het gebruikt het ook voor Jezus als de Heere der heren.

In dezelfde lijn hebben de SV, de NBG-vertaling en de NBV ervoor gekozen om de Godsnaam JHWH weer te geven met de vertaling van *Adonai* en *Kurios*. Om voor de lezers het verschil duidelijk te maken koos men voor He(e)re of Heer als er *Adonai* of *Kurios* staat en voor HE(E)RE of HEER als er JHWH staat.

Opmerkelijk is dat *Kurios* in het NT in de Nederlandse vertalingen met één hoofdletter wordt vertaald: Heere (SV), Here (NBG '51) en Heer (NBV), als duidelijk JHWH wordt bedoeld, zoals in oudtestamentische citaten.

De NBV had HE(E)RE kunnen gebruiken om te laten uitkomen dat het in de vertaling van Adonai en Kurios gaat om een weergave van de naam JHWH, die in zekere zin als een eigennaam functioneert. Dat had gepast in de traditie van de SV en de NBG-vertaling. Daarmee zou aan de bezwaren van reformatorische zijde tegemoet zijn gekomen. Deputaten geven daarom aan deze keus de voorkeur.

De keus is echter anders uitgevallen. Men heeft de bezwaren serieus willen nemen door een leeswijzer die bij het (voor)lezen bij HEER alternatieven noemt, o.a. He(e)re.

Conclusie

De conclusie uit het bovenstaande is dat He(e)re of Heer de vertaling is van *Adonai* en *Kurios*. HE(E)RE of HEER is de bijzondere weergave van die vertaling ter vervanging van de Godsnaam JHWH. Daarom is de keuze van de NBV voor HEER als weergave van de Godsnaam niet af te keuren.

Deze conclusie zal niet (gemakkelijk) worden overgenomen door hen die HEERE als een eigennaam zien. In hun geloofsbeleving is HEERE de onveranderlijke Nederlandse eigennaam van God en doet de weergave met HEER (of met HERE) aan de heilige Naam van God afbreuk. Voor deze geloofsbeleving dient respect te zijn.

Respect mag ook worden gevraagd voor de conclusie op grond van de bovenstaande overwegingen dat HEERE in wezen geen eigennaam is. Daarom zijn er geen wetenschappelijke en principiële bezwaren tegen de weergave met HEER.

Hoofdstuk 6: Conclusies en voorstel voor besluit

In dit hoofdstuk geven deputaten eerst een aantal gemeenschappelijke overwegingen en conclusies.

Daarna komen eerst een minderheid en dan een meerderheid van de deputaten tot een eigen afweging en conclusie.

Ten slotte komt het hele deputaatschap met een gemeenschappelijk voorstel tot besluit.

6.1. Gemeenschappelijke overwegingen en conclusies

De generale synode van 2004 constateerde dat er in oktober van dat jaar een nieuwe Bijbelvertaling zou gereed komen. Zij constateerde eveneens dat steeds meer kerkleden, met name jongeren, te kennen geven dat zij de SV en de NBG '51 qua taal en stijl moeilijk te begrijpen vinden.

De generale synode constateerde ook dat in toenemende mate gebruik wordt gemaakt van een parafrazerende vertaling. Zij oordeelde dat dit niet gewenst is.

Ook constateerde zij dat sommige kerken al van de NBV gebruik maken.

De generale synode overwoog dat het vanwege de missionaire roeping van de kerken door velen van groot belang geacht wordt dat er een betrouwbare vertaling in hedendaags Nederlands is. Verder overwoog zij dat de beoordeling van een nieuwe Bijbelvertaling zowel positieve als negatieve reacties oproept en dat dit met betrekking tot de NBV niet anders is. Ook overwoog zij dat weliswaar de totstandkoming van de NBV een breed draagvlak kreeg in de Nederlandse samenleving, maar niet in het geheel van de gereformeerde gezindte.

De generale synode besloot deputaten te benoemen en hun op te dragen:

- zich een gefundeerd oordeel te vormen over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV;
- de generale synode van 2007 een gefundeerd voorstel te doen ten aanzien van het gebruik van de NBV in onze kerken.

De generale synode deelde haar besluit aan de kerkenraden mee in een brief, d.d. 29 november 2004. Ze verzocht de kerkenraden de NBV in de erediensten niet te gebruiken. Ze voegde daaraan toe dat zij in bijzondere situaties ruimte bood om de NBV te gebruiken. Zij noemde daarbij zowel zendingen- en samenwerkingsgemeenten als bijzondere samenkomsten, zoals evangelisatiesamenkomsten en rouwdiensten. Zij maakte het voorbehoud dat hiervan op een wijze en terughoudende manier gebruik zou worden gemaakt.

Deputaten hebben zich verdiept in de vertaalprincipia, een aantal pilotstudies verricht, een enquête in de kerken gehouden en een aantal belangrijke punten, die uit de enquête en hun eigen onderzoek naar voren kwamen, nader onderzocht.

Wat de vertaalprincipia betreft hebben deputaten een kort historisch onderzoek gedaan. Daarna hebben zij de principia voor de NBV daarnaast gelegd. Over het algemeen kunnen deputaten zich in de vertaalprincipia vinden.

Moeite geeft de stelling dat vertalen aan de theologie voorafgaat. Ze kan goed worden uitgelegd, omdat het Woord van God zelf aan de theologie voorafgaat. Dat geldt dan ook voor de vertaling van dat Woord. Maar ze wekt ten onrechte de suggestie dat vertalen een objectieve bezigheid is. De vertaalwetenschap heeft evenzeer haar vooronderstellingen als de theologie. Bij moeilijke keuzes speelt bovendien de theologie van de vertaler mee. In dit verband is het belangrijk te beseffen dat gekozen is voor een interconfessionele vertaling (zie 2.2.2). Hierbij merken deputaten op dat op z'n minst een theologische plaatsbepaling vermeld had kunnen worden, zeker op het punt van het karakter van de Heilige Schrift als Woord van God. Wel is weerstand geboden aan moderne theologische stromingen, onder andere aan de feministische theologie. Een voorbeeld daarvan is de keuze voor 'HEER' als weergave van de naam van God. Deputaten zijn het eens met die keus, al hadden ze liever gezien dat de naam gespeld was als Heere.

Een ander punt dat genoemd moet worden is dat de NBV doeltaalgericht en brontekstgetrouw wil zijn. Zij is er uitnemend in geslaagd om doeltaalgericht te zijn. De NBV geeft over het algemeen fraai en toegankelijk Nederlands. Daardoor is de (voor)leesbaarheid van deze vertaling groot. Een ander pluspunt is dat de NBV hedendaags is zonder alledaags te zijn.

De doeltaalgerichtheid heeft men niet ten koste van de brontekstgetrouwheid willen laten gaan. Naar het oordeel van de deputaten is de NBV grotendeels brontekstgetrouw, voor zover zij die getrouwheid in hun pilot-studies hebben onderzocht. Dat spreekt op een bijzondere manier doordat deze vertaling als eerste in het Nederlandse taalgebied heeft geprobeerd recht te doen aan de eigen aard van de verschillende Bijbelboeken.

Aan de brontekstgetrouwheid wordt echter afbreuk gedaan door een groot aantal zwakke en onjuiste vertaalkeuzes (zie 3.1, 3.2 en 3.3.2). Een aantal belangrijke Bijbelse woorden is anders vertaald dan in de SV en NBG '51 (zie 2.2.3). Zowel bij het verdwijnen daarvan als wat bij daarvoor in de plaats is gekomen kunnen vraagtekens worden gezet.

De relatie tussen de NBV en de gereformeerde belijdenis is onderzocht aan de hand van de verwijsteksten in de Dordtse Leerregels. Daarbij kwamen deputaten tot de conclusie dat de NBV doorgaans het Schriftberoep in de gereformeerde belijdenisgeschriften ondersteunt. Op enkele punten werd geconcludeerd tot een verzwakking van dat beroep (zie 5.1).

Uit de enquête kwam nog een aantal belangrijke punten aan de orde, zoals: de inleidingen op de Bijbelboeken, het opnemen van de apocriefe boeken, het hoofdlettergebruik en de aanspreekvormen, de weergave van de Godsnaam. Op deze punten is in hoofdstuk 5 ingegaan. Daaruit blijkt dat deputaten zelf hier en daar andere keuzes zouden hebben gemaakt. Zij merken daarbij op dat niet elk van deze aspecten even zwaar weegt.

Uit de enquête blijkt dat in meer dan de helft van de CGK de NBV op de een of andere manier wordt gebruikt. Ook tekent zich een meerderheid af voor het gebruik in de eredienst. Door velen wordt de NBV gezien als een goede en zeer bruikbare vertaling. Ze wordt in toenemende mate enthousiast gebruikt.

Maar er is ook een gekwalificeerde minderheid die grote bezwaren heeft tegen deze vertaling. Zij acht de NBV niet voldoende betrouwbaar en daarom niet bruikbaar voor kerkelijk gebruik.

Hierin openbaart zich een dilemma dat niet eenvoudig op te lossen is, zonder dat de een of de ander het gevoel heeft dat zijn argumenten niet serieus genoeg genomen zijn.

Een vergelijkbare situatie deed zich voor in 1962, toen de generale synode een besluit moest nemen over het gebruik van de NBG '51. Zij sprak toen uit dat de tekst van de Nieuwe Vertaling niet in strijd is met de Heilige Schrift als Woord van God. En dat daarom het gebruik van de Nieuwe Vertaling naast de Statenvertaling niet is af te keuren. Maar zij voegde eraan toe dat gezien de huidige situatie het gebruik van de Statenvertaling in de eredienst raadzaam wordt geacht. In de praktijk werd op veel plaatsen de Statenvertaling al snel vervangen door de NBG '51.

6.2. Afzonderlijke afwegingen en conclusies

1) Een deel van de deputaten heeft grote moeite met het geheel van de NBV. Erkend wordt dat er veelal sprake is van fraai en toegankelijk Nederlands. Er is bijzondere aandacht gegeven aan de ontvangende taal. De NBV voldoet in hoge mate aan de eis van doeltaalgerichtheid. Voor een aanmerkelijk deel is de NBV ook getrouw aan wat de brontekst zegt. Toch kan dat, wat deze deputaten betreft, niet gezegd worden van de NBV in haar geheel. Er moeten nogal wat zwakke en onjuiste vertaalkeuzes geconstateerd worden. Op veel plaatsen is bovenmatig en onnodig vrij vertaald. De wijze waarop dat is gedaan, is divers. De ene keer te algemeen, de andere keer te specifiek. Er is sprake van onnodige weglatingen en dito toevoegingen en omkeringen. Dikwijls wordt gebruik gemaakt van een omschrijvende vertaling zonder dat dit nodig was. Moeilijke teksten worden hier en daar glad gestreken. Zij vrezen hierin een eigenmachtige aanpak te moeten bespeuren, in plaats van een buigen voor (de bedoeling van) de oorspronkelijke tekst. Dat spreekt nog sterker in de vertaling van belangrijke teksten uit het OT die in het NT worden geciteerd.

Deze deputaten kunnen zich niet aan de indruk onttrekken dat niet vertaald is vanuit de erkenning van de eenheid van de Heilige Schrift, noch vanuit het uitgangspunt dat de Bijbel in zijn geheel het Woord van God is.

Een vertaling van de Bijbel dient van het geloofsstandpunt uit te gaan dat de Bijbel het gezaghebbende Woord van God is. Immers, wij erkennen de Heilige Geest als de eerste Auteur van de heilige Schrift. Naar de gedachte van deze deputaten is het onmogelijk buiten dit geloofsstandpunt om tot een betrouwbare

vertaling van de Bijbel te komen. De kennisgeving van de NBV heeft ons daarin bevestigd. Zij kunnen zich niet aan de indruk onttrekken dat de op veel plaatsen te constateren al te vrije vertaling op enige wijze te maken heeft met dit gekozen uitgangspunt.

Daarbij komt nog het volgende. Gemeten aan de onder ons gebruikte vertalingen zijn in de NBV vertrouwde Bijbelse begrippen verdwenen. Woorden als 'vreze des Heeren', 'gerechtigheid', 'barmhartigheid' en 'welbehagen' zijn door andere vervangen. Met het verlies van deze woorden raken we, naar het oordeel van deze deputaten, ook (een deel van) hun inhoud en zeggingskracht kwijt. Hetzelfde geldt van meer omschrijvende vertalingen van 'zich bekeren' en 'geloven'.

Dit rapport wijst een aantal leergevoelige aspecten aan waar de NBV problemen geeft. Te denken valt aan de (niet altijd adequate en meestal vervlakkende) omschrijvende vertaling van Bijbelse kernbegrippen. Als voorbeeld wordt gewezen op de vertaling van *sarx* (vlees) in de paulinische tegenstelling 'vlees' en 'Geest'. Ook zij verwezen naar wat geschreven is over de teksten die spreken over de rechtvaardiging. De vertaling 'rechtvaardige daad' op een aantal plaatsen geeft een verkeerde suggestie en leidt op een dwaalspoor, zo vrezen zij. Deze en andere Schriftplaatsen zijn cruciaal voor het (mis)verstaan van de leer der zaligheid. In dezelfde lijn ligt wat geschreven is over een enkel thema uit de Dordtse Leerregels.

Het is de overtuiging van deputaten dat de kerken gediend zijn met een synodaal besluit dat in geweten genomen is voor het aangezicht van de Heere. In de keuze voor of tegen de NBV gaat het immers niet om een bijzaak, maar om het Woord van God dat immers het fundament van de kerk is. De keuze met betrekking tot deze vertaling raakt het hart van het gereformeerd kerk-zijn. Het zijn geen geringe zaken die in deze rapportage aangedragen zijn.

Op grond van het bovenstaande komt dit deel van het deputaatschap tot het oordeel dat de NBV niet betrouwbaar genoeg is en daarom niet bruikbaar is voor kerkelijk gebruik. Daarom moet naar hun oordeel de kerken het gebruik van de NBV met klem worden ontraden. Impliciet fungeert deze stellingname als een beroep op de verantwoordelijkheid van de kerkenraden om de leden van de gemeente niet bloot te stellen aan, maar integendeel te waarschuwen voor de gevaren die hier dreigen. Immers, het gaat om niets minder dan het (doen) doorklinken van Gods eigen Woord temidden van Zijn gemeente.

Als de NBV voor gebruik in de kerken zou worden vrijgegeven, zal, zo vrezen zij, het proces van onderlinge vervreemding in toenemende mate worden bevorderd. Diverse factoren, in en buiten de kerkdiensten, tonen een grote mate van pluriformiteit. Naast dat alles zal de verscheidenheid in de gehanteerde Bijbeltaal ons binnen de kerken nog extra van elkaar verwijderen.

Tegelijkertijd beseffen zij welke consequenties een eventueel besluit tot niet-vrijgeven hebben zal. De NBV is in de praktijk van diverse gemeenten al in gebruik genomen. Bij enkele gemeenten zelfs al op de kansel, overigens tegen het dringende verzoek van de generale synode 2004 in.

Wanneer de generale synode een tegengesteld besluit zal nemen, zal ook dat helaas het besef van onderlinge samenbinding niet bevorderen. Toch mag dat geen motief zijn om om die reden een ander besluit te nemen. Daar is deze zaak te belangrijk voor.

2) Een ander deel van de deputaten is ervan overtuigd dat de NBV doeltaalgericht heeft willen vertalen in trouw aan de brontekst. Meer dan eens is echter de doeltaalgerichtheid ten koste gegaan van de brontekstgetrouwheid. De zwakke en onjuiste vertaalkeuzes zijn volgens hen echter niet te wijten aan een eigenmachtige aanpak van de vertalers. Deze keuzes vallen bovendien niet zodanig uit dat ze in strijd zijn met de betrouwbaarheid van het heilige Woord van God, noch met de belijdenis van de kerk.

Dat de NBV erin is geslaagd om een goede doeltaalgerichte vertaling te maken, blijkt uit de enthousiaste ontvangst van de NBV, ook binnen de CGK.

Bovendien zijn er heel wat mensen door deze vertaling (weer) in de Bijbel gaan lezen. Die zegen moeten we in onze kerkelijke besluitvorming niet over het hoofd zien.

Ook dit deel van de deputaten staat met het andere deel op hetzelfde geloofsstandpunt dat het OT en het NT samen het ene Woord van God zijn waarvan de Heilige Geest de eerste Auteur is. Dit standpunt is niet in de vertaalprincipes te vinden. De reden hiervoor moet volgens hen worden gezocht in het feit dat het in die principes niet om een theologische stellingname gaat. In die principes worden de uitgangspunten voor de vertaling omschreven. Tot die uitgangspunten behoort de regel dat vertalen aan de theologie voorafgaat. Dat wordt bedoeld in dezelfde lijn als wanneer gezegd wordt dat het Woord van God aan de theologie voorafgaat. Omdat het Woord van God aan de theologie voorafgaat, moet ook de vertaling van de Bijbel aan de theologie voorafgaan. In de vorm van een vertaling komt immers Gods Woord tot de meeste Nederlanders. Daarmee wordt niet ontkend dat de theologie van de vertaler invloed op zijn vertaalkeuzes heeft.

Toegevoegd kan nog worden dat de juiste theologie, die de eenheid van de Schriften en de Geest als eerste Auteur belijdt, niet per se een betrouwbare vertaling oplevert. Evenmin levert een vertaler met een ander geloofsstandpunt per se een slechte vertaling. Als voorbeelden kunnen: 'Het Boek' en de 'Naardense Bijbel' dienen.

Bovendien heeft de bestudering van de vertaalprincipes tot het oordeel geleid dat deze principes in grote lijnen goede uitgangspunten voor een betrouwbare vertaling zijn. Daarom dient de NBV te worden beoordeeld op haar resultaat.

Naar het oordeel van deze deputaten is de NBV een betrouwbare vertaling van Gods Woord. Zij heeft meer pluspunten dan minpunten. De minpunten zijn niet van dien aard dat ze een kerkelijk gebruik in de weg hoeven te staan.

Als de generale synode zou uitspreken dat de NBV niet betrouwbaar genoeg is voor kerkelijk gebruik, zou dat impliceren dat zij de NBG '51 een betrouwbaardere en betere vertaling vindt dan de NBV. Daarbij zijn echter vraagtekens te plaatsen. Bovendien bleek al uit een constatering van de generale synode van 2004 dat een toenemend aantal kerkleden de NBG '51 (en de SV) moeilijk toegankelijk vindt.

Daar komt nog bij dat het naar het oordeel van de generale synode van 2004 ongewenst is dat binnen de gemeenten parafraaserende vertalingen worden gebruikt. Daarin ligt opgesloten dat voor kerkelijk gebruik een betere, toegankelijker vertaling gewenst is.

Daarom zou een negatief besluit betreffende de NBV die beter en toegankelijker is, op veel onbegrip stuiten. Dat wordt versterkt vanuit de ter synode in 2004 uitgesproken overtuiging dat Nederland zendingsland is geworden.

Bovendien zou de generale synode met een dergelijk besluit de ruimte die zij onder voorbehoud in haar brief van 29-11-04 aan de kerken bood ongedaan maken.

Met de geboden ruimte had de generale synode van 2004 onder andere de samenwerking met de NGK en de GKv op het oog. Die samenwerking zou op plaatselijk niveau door een verbod op het gebruik van de NBV bemoeilijkt kunnen worden. Ook dit aspect dient de generale synode in haar besluitvorming te verdisconteren.

Op grond van het bovenstaande komt dit deel van de deputaten tot het oordeel dat de NBV betrouwbaar genoeg is en daarom bruikbaar is voor kerkelijk gebruik.

Deze deputaten beseffen welke verstrekkende consequenties dit oordeel kan hebben als de generale synode het zou overnemen. Het zou kunnen leiden tot een enthousiast gebruik van de NBV, zonder oog voor haar gebreken.

Anderzijds zouden zij die vertrouwd zijn met de SV of de NBG '51 er moeite mee kunnen hebben als de generale synode zou besluiten om de NBV voor kerkelijk gebruik vrij te geven. Dat geldt het meeste voor hen voor wie in de praktijk de SV de enig betrouwbare vertaling van de Bijbel in het Nederlands is. Zij, die bezwaar zouden hebben tegen een positief besluit van de generale synode, zouden een dergelijk besluit kunnen opvatten als een zich verwijderen van de gereformeerde leer, zoals die in onze belijdenisgeschriften is verwoord.

Dit bezwaar moet voor de kerken in hun geheel zwaar wegen. De vraag is hoe zwaar het wegen moet. De werkelijkheid gebiedt te zeggen dat het grootste deel van de kerken ook nu een andere vertaling gebruikt dan de SV. De NBG '51 sluit veel nauwer aan bij de SV dan de NBV. Dat lijkt een voordeel, maar het is in 2007 een nadeel. Want het verklaart hoe het komt dat veel kerkleden niet alleen de SV maar ook de NBG '51 moeilijk te begrijpen vinden.

Als de generale synode zou oordelen dat de NBV mag worden gebruikt, verandert er voor gemeenten die uitsluitend de SV (willen blijven) gebruiken in de plaatselijke situatie niets. Zij zouden wel andere gemeenten moeten dragen in hun gebruik van de NBV, omdat zij deze vertaling zien als het betrouwbare Woord van God in hedendaags Nederlands.

6.3. Een gemeenschappelijk voorstel tot een besluit

Deze afzonderlijke afwegingen en conclusies lijken tot niets anders dan tot twee voorstellen aan de synode te kunnen leiden. De deputaten waren echter van oordeel dat de kerken daarmee niet gediend zouden zijn.

Door broederlijke, openhartige en intensieve gesprekken zijn de deputaten gekomen tot een gemeenschappelijk voorstel tot besluit. Het mag duidelijk zijn dat dit niet eenvoudig was. Voor alle leden van het deputaatschap zitten in dit voorstel elementen waarmee zij moeite hebben. Sommigen zijn van mening het gebruik van de NBV in de kerken onvoorwaardelijk moet worden afgewezen. Anderen zijn van overtuiging dat de generale synode aan de kerken ruimte zou kunnen geven om de NBV te gebruiken. Onder hen vindt de een dat de generale synode die ruimte royaal zou moeten geven, de ander aarzelt daarbij.

Uit liefde voor de kerken zijn deputaten ertoe gekomen om eensgezind met een gemeenschappelijk voorstel te komen, met de bedoeling daarmee het geheel van de kerken te dienen. Het voorstel komt dus voort uit een geestelijk motief.

De deputaten vinden het voor de besluitvorming op de synode van belang om inzicht te geven in hun overwegingen die tot het voorstel hebben geleid. Daarmee willen zij ook de kerken laten weten wat hen heeft bewogen om met dit voorstel te komen.

De deputaten zagen de volgende vraag onder ogen: hoe moet bij zulke verschillende conclusies een gemeenschappelijk voorstel worden getaxeerd? Het wordt ingegeven door een verlangen naar eenheid. Maar dient dit voorstel wel de ware eenheid? Wordt de eenheid in de CGK niet hoe langer hoe meer een kunstmatige eenheid? Wordt de eenheid door het beoogde besluit juist niet uitgehold? Is dit voorstel niet (te) pragmatisch, waarbij ter wille van de eenheid de waarheid in het geding komt? Als dat zo is, worden de kerken er niet mee gediend. Dan is een dergelijk voorstel wel goed bedoeld, maar het kan geen goede uitwerking hebben. Het kan dan niet anders worden gezien als een wanhoopspoging om de kerken bij elkaar te houden.

De deputaten realiseren zich dat hun voorstel zo kan worden uitgelegd. Sterker nog, het zou als slechte uitwerking kunnen hebben dat schijneenheid wordt gecreëerd in een poging schrijnende verschillen te verdoezelen. Dat is het laatste wat de deputaten willen. Hun voorstel is niet bedoeld als een pragmatisch kunststukje. Het vloeit voort uit de volgende overwegingen.

De CGK worden gekenmerkt door grote verscheidenheid. Die komt ook uit in de manier waarop gemeenten gebruik (willen) maken van de NBV. Met het oog op die situatie hebben deputaten zich bezonnen op de vraag hoe de generale synode geestelijke leiding zou kunnen geven. Hoe zou zij ten aanzien van de NBV een beslissing kunnen nemen die tot eer van de Koning der kerk is en waarmee de CGK in hun geheel gediend worden?

Het is de overtuiging van de deputaten dat de kerken niet gediend zijn met louter een synodaal verbod om de NBV te gebruiken. De kerken worden evenmin gediend met een vrijgeven zonder meer.

Het zoeken naar geestelijke eenheid is een belangrijke voorwaarde om tot een besluit te komen waarmee de kerken werkelijk gediend zijn. Die eenheid moet onder meer uitkomen in wederzijds vertrouwen en in elkaar aanvaarden en dragen bij verschil in opvatting. Dat is een geestelijk principe dat voortkomt uit de wijze waarop Christus de leden van zijn gemeente aanvaardt. Daarom hebben deputaten het als hun opdracht gezien om met een gemeenschappelijk voorstel naar de synode te komen.

De moeiten die dat ten aanzien van de keuze voor de NBV met zich meebrengt, zijn in dit rapport geschetst. Zo ook de bezwaren die de deputaten ten aanzien van de NBV hebben.

Daarom stellen de deputaten voor om de kerken te ontraden gebruik te maken van de NBV. In dat verband merken de deputaten op dat er een revisie van de NBV is gepland. De deputaten hopen dat die revisie een substantiële verbetering van de NBV betekent. De deputaten zijn daarom van mening dat het belangrijk is dat ook de CGK aan die revisie een bijdrage zullen leveren. Daarom zou de generale synode er goed aan doen om een deputaatschap te benoemen met het oog op de revisie van de NBV. Dat deputaatschap zou zijn arbeid kunnen verrichten samen met deputaatschappen van andere kerken uit de gereformeerde gezindte. Daarbij valt primair te denken aan de kerken waarmee samenwerking is.

Van kerkenraden die overwegen dit eventuele synodale advies niet op te volgen, mag worden gevraagd zich in hun overwegingen rekenschap te geven van de bezwaren die deputaten in hun rapport naar voren hebben gebracht en die zo te verdisconteren in hun besluit dat zij daarvan verantwoording aan de classis kunnen geven.

Op grond van het bovenstaande doet het deputaatschap het volgende voorstel tot een besluit.

De generale synode besluit:

1. de kerken te ontraden gebruik te maken van de NBV, gehoord de rapportage van deputaten;
2. bij kerkenraden die niettemin overwegen over te gaan tot het gebruik van de NBV er op aan te dringen dat zij in hun overwegingen zich rekenschap geven van de bezwaren die deputaten in hun rapport hebben benoemd en dat zij die zo verdisconteren dat zij verantwoording kunnen geven van hun besluit;
3. aan de kerkenraden te vragen bij hun besluitvorming niet alleen het heil van de eigen gemeente op het oog te hebben, maar ook dat van de kerken in hun geheel;
4. de kerken te (laten) informeren over de NBV door een brochure met daarin het rapport van deputaten, de hoofdpunten uit de bespreking ter synode en andere relevante informatie;
5. een nieuw deputaatschap te benoemen dat, eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte, de opdracht krijgt de volgende generale synode voorstellen te doen met het oog op de voorgestelde revisie.

Bijlage 36
Artikel 91, 140

Rapport 5 commissie 3 inzake het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling

Algemeen

Uw commissie wil graag inzetten bij het uitspreken van zeer grote waardering voor de gedegen wijze waarop deputaten zich gekwetend hebben van de door de GS 2004 hun opgedragen taak alsmede de inzichtelijke weergave van hun studie in het rapport dat nu ter tafel ligt. Daarnaast hecht uw commissie er aan uw vergadering erop te wijzen dat niet zonder reden een gezamenlijk voorstel gedaan werd door deputaten. Zij hebben de motieven daarvoor zelf duidelijk omschreven.

In dezelfde lijn komt de meerderheid van uw commissie tot een voorstel dat het *geheel* van de kerken op het oog heeft. We betreuren het om meer dan één reden dat uiteindelijk toch twee broeders een minderheidsrapport willen indienen.

Wanneer in dit rapport gesproken wordt over 'uw commissie' dient u dit dus te lezen als van toepassing voor 'de meerderheid van uw commissie'.

Uw commissie spreekt de hoop uit de de bespreking ter synode op eenzelfde gedegen, inzichtelijke wijze mag geschieden en daarbij uit mag monden in een voorstel dat doordrenkt is van het besef dat we spreken over de vertaling van heilige Woord van God en waarin doorklinkt dat het heil van onze kerken en zo ook van onze samenleving beoogd wordt.

Dit rapport bestaat uit drie onderdelen:

1. de weergave van de bespreking van enkele aspecten van wat aangeboden werd in de hoofdstukken 2-5 van het deputatenrapport;
2. de evaluatie van de conclusies en het voorstel tot besluit in hoofdstuk 6 van het studierapport;
3. de weg tot een voorstel van besluit van uw commissie uitlopend op een formulering daarvan.

1. Bespreking enkele aspecten per hoofdstuk

Per hoofdstuk geven we aan waar uw commissie met deputaten over doorgesproken heeft, zodat de hier en daar gevraagde en verkregen verheldering er wellicht aan kan bijdragen dat uw vergadering besluitvaardig kan zijn. Uw commissie spreekt haar grote waardering uit voor de wijze waarop de voorzitter en de secretaris de vragen tijdens een gesprek van een toelichting hebben voorzien.

Hoofdstuk 2 – vertaalprincipia

Uw commissie vroeg zich af of de uitspraak 'Over het algemeen kunnen deputaten zich in de vertaalprincipia vinden' eigenlijk wel juist was geformuleerd.

Dat geldt, zo begrepen we de 'vertaalprincipes die de minder belangrijke punten raken', maar verder noemt het rapport nogal wat bezwaren op. Met name wijst uw commissie op de volgende principia:

1. *vertalen gaat aan de theologie vooraf*
Zo wordt onder meer een positieve uitspraak gemist dat het uitgangspunt geweest is dat de Bijbel het geïnspireerde Woord van God is en laat de visie eenheid OT-NT veel te wensen over. Verder wijzen we op de opmerkingen over de *kwalificaties van de vertalers*.
2. *doeltaalgericht en brontekstgetrouw*, met verwijzing naar illustraties uit H.3)
'Aan de brontekstgetrouwheid wordt echter afbreuk gedaan door een groot aantal zwakke en onjuiste vertaalkeuzes.'
3. *beperking van religieuze termen*

'Heeft een Bijbelvertaling in onze tijd ook niet tot taak om onvervangbare religieuze begrippen te bewaren en zo ook bepaalde vormen van taalverval tegen te gaan?'

Naast herkenning van deze gedachte leven binnen onze commissie ook vragen: kun je omgekeerd niet betogen dat – juist omdat de woorden ontbreken – er meer dan voorheen de noodzaak is om zaken uit te leggen? Kan dit aspect niet voldoende worden opgevangen door bij het aandringen op een revisie het belang van veel meer *kanttekeningen/ voetnoten* (zoals bij de Galatenbrief voorgesteld wordt) aan te geven? Is *concordant* lezen ook soms niet riskant?

Gevraagd is aan deputaten om een toelichting te geven bij deze (grote) discrepantie tussen de globale conclusie en de afzonderlijke genoemde bezwaren die toch niet gering zijn. Dit ook in het licht van de afweging die gemaakt is in 'conclusie 4' van 2.3.

In hun toelichting gaven deputaten aan dat het goed is te beseffen dat er heel veel vertaalprincipia genoemd worden in het Handboek die volledig de instemming kunnen hebben. De uitspraak 'over het algemeen' dient allereerst in dit licht gezien te worden.

Dat 'vertalen aan de theologie vooraf gaat' is om meer dan één reden een omstreden stelling. Bij de vertaling van de Romeinenbrief is het zogenaamde 'nieuwe perspectief op Paulus' op bepaalde momenten van invloed geweest. In dit licht is wat bij Romeinen 4: 1-5 aangetroffen is niet verbazingwekkend. Het is ook te betreuren dat geen principieel standpunt ingenomen is wat betreft een antwoord op de vraag hoe we de Bijbel zien, namelijk als het Woord van de levende God.

Wat betreft de verhouding doeltaalgericht- brontekstgetrouw is gebleken dat in de praktijk het eerstgenoemde ook vaak prioriteit heeft, zeker in bepaalde vertaaldilemma's.

Ten aanzien van het derde punt, het bewaren van onvervangbare religieuze termen, hebben deputaten opgemerkt dat we inderdaad niet moeten onderschatten hoe moeilijk een woord als 'goedertierenheid' is voor mensen die de Bijbeltaal niet kennen én zelfs voor kerkmensen.

Er zal juist over die kernwoorden een grondige en voortdurende uitleg gegeven dienen te worden, willen we helder de boodschap van de Bijbel overbrengen. Als gesteld wordt dat juist het ontbreken van die centrale woorden noopt tot nadere uitleg, dan is het wellicht nuttig erop te wijzen dat juist op dat punt er na de lichte euforie van het begin (najaar 2004) men toch ook wel schaduwkanten hiervan is gaan inzien. Er is op gewezen dat er zoveel uitgelegd moet worden voordat men aan de eigenlijke boodschap van de tekst toe is in de verkondiging, dat het als een belemmering ervaren kan worden.

Hoofdstuk 3 – pilotstudies

Allereerst is door uw commissie gevraagd om een verantwoording te geven waarom juist *deze* gedeelten gekozen zijn en waarom –zo komt het althans over – het NT minder uitgebreid aan de orde is gekomen dat het OT.

Naast het feit dat men snel aan het werk moest, omdat enkele jaren voor dit project niet zo veel is, hebben de volgende factoren een plaats gehad in de overwegingen:

Lukas 1, 2 is een heel vertrouwd gedeelte waarvan delen zelfs uit het hoofd geleerd zijn. De brief aan de Galaten mag een kernbrief uit het NT genoemd worden, waarin diverse keren een relatie gelegd wordt met het OT. Daarbij rezen o.a. de vragen of in de NBV wel voldoende de eenheid OT –NT tot zijn recht komt. Juist dat gaf aanleiding om Genesis 12-15 te bestuderen. Zo is ook Jesaja gekozen vanwege de belangrijke plaats die dit boek, en in het bijzonder dit gedeelte ervan, inneemt in het NT. Zefanja is een minder bekend Bijbelboek, terwijl de Psalmen weer behoren tot de bekende gedeelten.

De reden om wat onder 3.3.3. vermeld staat niet in hoofdstuk 2 over de vertaalprincipia op te nemen, heeft juist de bedoeling om te laten zien hoe in de *praktijk* achterliggende principia tekort kunnen schieten. Hier en daar wringt de verhouding OT- NT echt, zo laat het rapport zien.

Als derde punt van bespreking is door uw commissie erop gewezen dat hoofdstuk 3 volgens 'conclusie 3' van 2.3 antwoord zou moeten geven op de vraag hoe deze verhouding functioneert in de pilotstudies. Er staat wel een conclusie n.a.v. de studie in Galaten vermeld onder punt 6, maar moeten we alleen daar deze conclusie plaatsen, en niet wat betreft OT en Lukas?

Deputaten gaven aan dat hier zich wellicht een beetje wreekt dat verschillende nota's van diverse scribenten aan dit hoofdstuk ten grondslag hebben gelegen. Maar wat hier expliciet vermeld staat, heeft op meerdere gedeelten betrekking.

Hoofdstuk 4 – onderzoek ontvangst NBV binnen onze kerken

Er is met deputaten doorgesproken over de drie indicaties die op grond van de enquête gegeven zijn, mede in het licht van wat gesteld is over mogelijke consequenties van zowel een vrijgeven als een niet-vrijgeven van de NBV. Er zijn inderdaad aanwijzingen dat – tegen het dringende verzoek van de generale synode 2004 in – enkele gemeenten de NBV zelfs al op de kansel in gebruik genomen hebben.

Als het gaat om de verwachting hoe het na een synodebesluit zal gaan, dient men met een dergelijke ontwikkeling – ook op dit terrein – te rekenen. Een dergelijk verschijnsel – het zich niet meer willen conformeren aan gezamenlijk genomen besluiten – heeft een plaats gehad in de overwegingen om te komen tot een voorstel tot besluit. Dit element wordt ook meegenomen in de beantwoording van de vraag of we kunnen zeggen dat uit het 'voorstel tot besluit' van deputaten blijkt dat we wat geleerd hebben van de gang van zaken rond de NBG-vertaling en het besluit van de generale synode 1962. Een uitspraak van de synode nu zal voor de kerken een ander gewicht hebben dan destijds. Bovendien is de formulering van destijds door voor-en tegenstanders van het besluit opgevat als een 'vrijgeven' van de Nieuwe Vertaling. Die conclusie kan uit het huidige voorstel niet worden getrokken.

Uw commissie vroeg zich wat de gehouden enquête betreft ook af of de vraagstelling van 1 ('erediensten') naar 3 ('activiteiten') wel helder is. Immers als bij 1. een 'overwegend NBG'- antwoord gegeven is, is nog niet helder of bijv. in 40 procent van de gevallen de NBV gebruikt wordt in de *erediensten*. En wat dit laatste woord betreft: in 3. wordt gesproken over 'activiteiten', terwijl daar ook erediensten onder opgesomd worden. Deputaten hebben aangegeven dat dit bij nadere overweging anders had gemoeten. Het heeft te maken met de gehanteerde terminologie in het besluit van 2004 over enerzijds 'het gebruik van de NBV' (in het algemeen) en anderzijds een spreken over 'in de eredienst'.

Hoofdstuk 5 – behandeling van vragen uit enquête en eigen onderzoek

Bij wat in dit hoofdstuk weergegeven wordt, heeft uw commissie enkele vragen gesteld m.b.t. (1) verhouding NBV- belijdenis, (2) inleidingen bij de Bijbelboeken en (3) de weergave van de Godsnaam.

(1). Het onderzoek naar de relatie NBV- belijdenisgeschriften behoorde niet tot de opdracht GS 2004, maar deputaten zijn op dit probleem gestuit. Zodoende is er een pilotstudie gedaan hoe deze verhouding functioneert met de in 5.1.6. vermelde punten als conclusies. Daarom is er geen verder onderzoek gedaan naar een omgekeerde beweging waarbij door gebruik van de NBV een vervreemdende werking kan optreden t.a.v. het gereformeerde gedachtegoed, waar wel een signaal van afgegeven is in de laatste alinea van 5.1.5.

(2). Hierbij kan gewezen worden op de Bijbels zonder deze inleidingen. Dat zou dan richting de gemeenteleden zeer aan te bevelen zijn, omdat er nogal wat vragen gesteld worden bij auteurschap, het veelvuldig spreken over 'het verhaal' in plaats van over 'de geschiedenis' en soms omstreden veronderstellingen ten aanzien van de context waarin een profeet gesproken heeft.

(3). De laatste regels van 5.4 willen niet ontkennen dát er in de kerken een plaats dient te zijn voor gevoelsargumenten, maar dan moeten ze ook wel als zodanig benoemd worden.

Het wil zeggen dat als wat hier besproken is het enige argument zou zijn om de NBV af te wijzen, we deze vertaling geen recht zouden doen

Ten slotte, deputaten vermelden in een voetnoot dat ze de literatuur vermeld aan het slot van het rapport hebben verwerkt in hun studie. Omdat dit een element is uit de opdracht (zie besluit GS 2004 onder 2a. en 2d.) heeft uw commissie daar met deputaten over doorgesproken, aangezien uw commissie ervan overtuigd wilde zijn dat recht gedaan was aan de gegeven opdracht. Dat is niet op het eerste gezicht duidelijk, omdat niet allerlei meningen vanuit de breedte van de gereformeerde gezindte bestreden of onderstreept worden. Deputaten hebben ervoor gekozen dit niet in een afzonderlijk hoofdstuk onder te brengen. Maar in het materiaal dat achter de hoofdstukken ligt, zijn in vele voetnoten verwijzingen aangegeven naar literatuur en discussies aangegaan met wat anderen te berde brachten. Als voorbeeld werd genoemd een grondig en uitgebreid stuk over de vertaalprincipia met talloze voetnoten dat gecomprimeerd is tot het hoofdstuk 2 uit het rapport.

Al met al meent uw commissie dat deputaten aan opdracht 2 van de GS 2004 hebben voldaan. Rest ons nu na te gaan of er door deputaten voor uw vergadering 'een gefundeerd voorstel' gedaan wordt inzake het gebruik van de NBV in onze kerken.

2. De evaluatie van de conclusies en voorstel tot besluit van deputaten

De twee hoofdvragen voor uw commissie luiden als volgt:

A. Hoe is het mogelijk dat op grond van wat *gemeenschappelijk* in de hoofdstukken 2 t/m 5 en 6.1 aangereikt is u toch tot zulke *verschillende* standpunten kunt komen als verwoord is in 6.2 bij 'eerste deel' en 'tweede deel' van deputaten?

B. Hoe is het mogelijk dat u uitgaand van die verschillende standpunten tot een gemeenschappelijk voorstel tot besluit bent gekomen?

Met name over deze vragen is met deputaten in een open gesprek doorgesproken. Hieronder volgen eerst de belangrijkste aspecten uit de vraagstelling en de beantwoording ervan. Vervolgens worden enkele evaluerende opmerkingen gemaakt alvorens we overgaan tot het laatste onderdeel van dit rapport waarin u geschetst wordt hoe uw commissie gekomen is tot het voorstel tot besluit.

A.

Wat in de hoofdstukken 2 -5 naar voren gebracht is, wordt in *grote lijnen* door de breedte van het hele deputaatschap gedragen. Alleen *op onderdelen* van bepaalde gemeenschappelijke constatering en conclusies is er kritiek. Ter illustratie kan gewezen worden op met name:

- a. de *betekenisnuances* die zijn aangebracht rond het algemeen signaleerde problematische van het vertaalprincipe dat vertalen aan de theologie vooraf gaat;
- b. hoe omgegaan wordt met de soms zo lastige verhouding doeltaalgericht-brontekstgetrouw in het licht van verschillende opvattingen over wat nu echt brontekstgetrouw is.

Het betreft dus vooral het *wegen* van bepaalde bezwaren, waarbij voor een deel van deputaten de weegschaal voor de betrouwbaarheid uiteindelijk naar de negatieve kant doorslaat, zodat het leidt tot de conclusie dat de NBV niet betrouwbaar genoeg is en daarom niet geschikt voor kerkelijk gebruik.

Voor een ander deel van deputaten is het zo dat - door het tegenwicht van andere argumenten - daar niet zo zwaar aan getild wordt dat het een wezenlijk, principiële bezwaar vormt voor de erkenning van de betrouwbaarheid van de NBV. Dan kan gesproken worden over 'minpunten' waar echter het gewicht van de 'pluspunten' voldoende gewicht in de schaal leggen om uit te spreken dat de NBV betrouwbaar genoeg is.

B.

Uw commissie heeft deputaten voorgelegd dat ze bij de beide standpunten (6.2) vragen heeft wat betreft de genomen 'stap' naar het gemeenschappelijke voorstel.

(1) het 'eerste deel' van deputaten:

Hoe heeft dit deel van de deputaten vanuit de geladen woorden: 'In de keuze voor of tegen de NBV gaat het ... om het Woord van God dat immers het fundament van de kerk is.' en in het cursieve gedeelte, namelijk dat het gaat om het al of niet doorklinken van Gods eigen Woord temidden van Zijn gemeente, de overgang tóch kunnen maken naar een 'slechts' *ontraden*?

Wordt zo niet het principe - verwoordt in het cursieve gedeelte - opgeofferd aan een eenstemmig voorstel?

(2) het 'tweede deel' van deputaten:

Hoe heeft dit deel van de deputaten na wat ze geschreven hebben: 'Deze keuzes vallen bovendien niet zodanig uit dat ze niet in strijd zijn met de betrouwbaarheid van het heilig Woord van God, noch met de belijdenis van de kerk', en de uiteindelijke conclusie dat de NBV betrouwbaar genoeg is voor kerkelijk gebruik, de overgang kunnen maken naar tóch een *ontraden*? Wordt zo ook niet een principiële stellingname – de NBV is betrouwbaar – opgeofferd aan een eenstemmig voorstel?

Hierover is met deputaten uitvoerig gesproken. Zij hebben daarbij gewezen op wat reeds onder A. hierboven ter sprake kwam: het *wegen* van bezwaren mede in het licht van de huidige praktijk van ons kerkelijke leven en de tijd waarin we leven. De weg van het komen vanuit deze verschillende standpunten tot een gemeenschappelijk besluit is door deputaten uitvoerig geschetst in 6.3. waaruit blijkt dat het daar genoemde *geestelijk motief* als leidraad heeft gediend. De gemeenschappelijke liefde tot het ene Woord van God en het hartelijk verlangen om in de bovengenoemde spanningen geestelijke leiding te geven in het *geheel* van onze kerken is de drijfkracht geweest. Daarnaast heeft de geschiedenis van het kerkelijk lied een plaats gehad in de overwegingen rond het besluit. Vanaf het besluit van de GS 1980 tot het besluit van de GS 2004 heeft zich een praktijk inzake het kerkelijk kied ontwikkeld die niet correspondeerde met de synodale besluiten. Daarin is met het besluit van de GS 2004 gepoogd geestelijke leiding te geven waarbij sterke nadruk is gelegd op de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken wat betreft het naleven van dit besluit en via de verslagen van de gehouden kerkvisitaties ook voor de classes.

Uiteraard is het zo dat met het uiteindelijke voorstel tot besluit door de een met meer vrijmoedigheid is toegestemd dan de ander, en dat geldt naar beide visies ten aanzien van de NBV.

Gelezen het rapport en gehoord de toelichting van deputaten is uw commissie van mening dat deputaten uw vergadering een *gefundeerd* voorstel hebben gedaan, zoals in de opdracht van het besluit GS 2004 gevraagd werd:

1. op basis van het onderzoek in de hoofdstukken 2-5 en de gemeenschappelijke conclusies in paragraaf 6.1;
2. op basis van – na de gebleken verschillen van inzicht en van de weging van de ernst van de tekorten van de NBV, zoals verwoord is in paragraaf 6.2 – het staan op het fundament van de gezamenlijke liefde tot onze kerken en het willen handelen vanuit een geestelijk principe.

3. Een begaanbare weg om te komen tot een principiële besluit dat praktisch beoogt geestelijk leiding te geven

Er zullen niet veel zaken genoemd kunnen worden die wél binnen uw commissie leefden en nog niet door deputaten min of meer al ter sprake gebracht waren. Ook binnen onze commissie varieerden de meningen van 'afwijzen' tot 'vrijgeven', zij het dat laatste dan niet zonder kanttekeningen. Daarom was het komen tot een *gezamenlijk* voorstel tot besluit – toch op vrij korte termijn - voor uw commissie niet eenvoudig.

Een weging van de bezwaren

Wat uw commissie aanvankelijk geprobeerd heeft is de wegingen in paragraaf 6.2 te wegen om zo tot een meer objectief standpunt te kunnen komen op grond van het in het rapport gebodene. We brengen uw vergadering hiervan op de hoogte met geen ander doel dan dat uw vergadering lering kan trekken uit wat binnen uw commissie heeft plaatsgevonden.

Het kwam onmiskenbaar aan het licht dat de commissieleden die zich konden herkennen in het 'eerste deel van deputaten' geneigd waren zeer kritisch te kijken naar wat het 'tweede deel van deputaten' had verwoord, en omgekeerd. Een uiteindelijke 'objectieve' weging is onmogelijk, omdat die toch nog altijd weer voor een groter of kleiner deel 'subjectief' gekleurd. Die weg bleek onbegaanbaar. Wel hebben we gezamenlijk kritisch gekeken naar schillende zaken die genoemd werden in paragraaf 6.2. Daarbij viel o.a. op dat het 'eerste deel' bijvoorbeeld enkele keren uitdrukkingen bezigt als 'zij kunnen zich niet aan de indruk onttrekken' en 'vrezende een eigenmachtige aanpak' die dan niet echt onderbouwd worden. Omgekeerd geeft het 'tweede deel' geen onderbouwing van hun weging van zwakke en onjuiste vertaalkeuzes naar het predicaat 'betrouwbaar'. Maar uw commissie is er zich van bewust dat *beide* 'delen' ons zouden antwoorden met bepaalde verwijzingen uit de voorgaande hoofdstukken.

Uiteindelijk heeft uw commissie ervoor gekozen de lijn door te trekken in hoofdzaak vanuit paragraaf 6.1 waarin de gemeenschappelijke conclusies genoemd worden (zie voorstel tot besluit onder 'van oordeel 2'), daarbij uiteraard wel in de wetenschap welke weg deputaten zijn gegaan in wat gevolgd is in 6.2 en 6.3, zoals verder blijkt uit de bewoordingen van ons voorstel tot besluit.

De nood waarin we geroepen zijn een besluit te nemen

Uw commissie hecht eraan om uw vergadering erop te wijzen dat we een intensieve weg gegaan zijn om tot onderstaand voorstel tot besluit te komen. Er is onderling gesproken over een stuk nood waarvan sprake is in onze kerken en waarbinnen deze besluitvorming zal plaatsvinden. We benoemen enkele aspecten, omdat het voor ons als commissie nodig was te beseffen onder welke hoogspanning we een besluit zullen nemen:

De nood van jongeren en ouderen die niet (meer) een leven kennen bij het Woord van God.

De nood dat er generaties opgroeien die het niet meer op kunnen brengen zich te verdiepen in een tekst die niet op het eerste gezicht helder is.

Ook de nood dat iemand die de NBV leest, beschouwd wordt als een 'tweederangschristen', terwijl omgekeerd iemand die de SV liefheeft, bekeken kan worden als 'museumstuk'. Dat is een ongeestelijke houding. Wie meent de beste vertaling in huis te hebben, leze het meest in het Woord van God, buig zich het diepst voor de God van het Woord en zal zo bewaard kunnen worden voor een ongeestelijk conservatisme of progressiviteit.

Revisie

Er is een Bijbel nodig in een zodanige leesbaarheid dat – ook al beseffen we dat daarmee niet alles gezegd is – de Bijbel weer ter hand genomen wordt, de Schriftlezing aan tafel voor ouders en kinderen meer is dan een ritueel en in het onderwijs de Bijbel gelezen kan worden door onze jongeren. Niet zonder reden is men ook bezig met de herziening van de SV, al blijft deze nu nadrukkelijk buiten beschouwing in onze besprekingen rond de NBV.

Met het oog daarop zou uw commissie heel nadrukkelijk willen pleiten voor de suggestie van deputaten met het oog op de geplande revisie van de NBV. Uw commissie wil – gelezen hebbende de studie van deputaten en de daarin naar voren gebrachte kanttekeningen en bezwaren – er op aandringen dat de leden van onze kerken zo spoedig mogelijk over de 'plus- en minpunten' van de NBV ingelicht worden, zoals ze in het rapport aangetoond zijn.

De Bijbel is immers niet 'slechts' een boek waarover theologen en vertaalkundigen zich buigen, maar is er allereerst voor de enkele mens, geadresseerd als zondaar, en dat in het bijzonder binnen de gemeenschap van de kerk, opdat hij zo God zijn Schepper weer zou leren kennen en dienen en tevens zicht zou krijgen op het werk van God door de eeuwen heen. Maar dan zal het er wel op aankomen dat we (argeloze) lezers attenderen op zaken uit de NBV die soms het gevaar in zich bergen de lezer op een gedachte brengen die de toets van het Woord niet kan doorstaan.

Dat het daarbij nú al zinvol is het NBG in te lichten over onze bezwaren en een gesprek aan te gaan met hen lijkt ons evident wanneer we het werk van deputaten serieus nemen.

Daarnaast wil uw commissie het grote belang onderstrepen van het opnieuw benoemen van een deputaatschap dat zich verder zal buigen over de NBV met het doel zoveel mogelijk van de huidige bezwaren weg te nemen.

Alles overwegend komt uw commissie tot het volgende voorstel tot besluit, waarbij het uw commissie in het voetspoor van deputaten gaat om de kerken te dienen en die zijn alleen gediend met een NBV die genoegzaam blijk geeft dat aan de brontekst en de bedoeling van de eerste Auteur van de Schriften zoveel mogelijk recht gedaan is.

Dat zal naar het oordeel van uw commissie een NBV dienen te zijn:

- voorzien van veel meer voetnoten ('kanttekeningen') om mogelijke misverstanden weg te nemen;
- zonder inleidingen die discutabele informatie geven;
- waarin de onjuistheden, zoals daarvan in het deputatenrapport als resultaat van de pilotstudies een bloemlezing gegeven wordt, zijn weggenomen.

Daarmee is niet gezegd dat we dienen te wachten op een volmaakte vertaling, want die zal er nooit komen. Wel willen we zo door het (mee)werken aan een revisie graag benadrukken dat het in onderstaand voorstel niet gaat en niet past om een passieve, negatieve houding in te nemen ten opzichte van de NBV. Het 'onttraden' wat we voorstellen staat in het kader van een 'vooralsnog' met de hoop en verwachting dat een gereviseerde NBV een zodanig vertrouwen kan inboezemen binnen het gehéél van onze kerken dat er geen aarzelingen meer behoeven te zijn rond het woord 'betrouwbaar'.

Voorstel tot besluit

Uw commissie stelt de synode voor als volgt te besluiten:

De generale synode

kennis genomen hebbende

1. van het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling;
2. van het rapport van haar commissie;

overwegende

1. dat zij om tot een verantwoord besluit te komen inzake het gebruik van de NBV alles wat in de constatering, overwegingen en oordeelsvorming van de generale synode 2004 nog altijd van toepassing is, alsmede de inhoud van de brief dd. 29.11.2004 dient mee te wegen;
2. dat het werk van het studiedeputaatschap beoordeeld dient te worden in het licht van de opdracht die de generale synode 2004 aan de deputaten heeft verstrekt;
3. dat de deputaten aangetoond hebben dat de NBV het op verschillende punten moeilijk maakt om zondermeer te spreken van een betrouwbare en dus kerkelijk bruikbare vertaling;
4. dat niet al deze punten van hetzelfde gewicht zijn en/ of even zwaar gewogen worden door de afzonderlijke deputaten;
5. dat uit de enquête is gebleken dat in meer dan de helft van de CGK de NBV op de een of andere manier gebruikt wordt en door velen de NBV gezien wordt als een goede en betrouwbare vertaling;
6. dat vanwege de geslaagde doeltaalgerichte vertaling men binnen de kerken wellicht meer gelet heeft op verstaanbaarheid dan op betrouwbaarheid;
7. dat kennisnemen van wat deputaten naar voren hebben gebracht in hun rapport kan bijdragen tot een gefundeerde oordeelsvorming binnen de kerken;
8. dat er een reële mogelijkheid is om te komen tot een verantwoorde revisie van de NBV;

van oordeel

1. dat de deputaten met hun rapport de generale synode op zodanige wijze hebben gediend dat zij kan komen tot een gefundeerd oordeel over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV;
2. dat gebleken is:
 - a. dat het werken vanuit het principe dat vertalen aan de theologie voorafgaat in ieder geval de nodige vragen oproept en openlaat, en dit onder meer blijkt uit het feit dat onvoldoende de eenheid van Oude en Nieuwe Testament door vertalingen in de NBV tot uitdrukking komt;
 - b. dat ten aanzien van de verhouding doeltaalgerichtheid-brontaalgetrouwheid de NBV er uitnemend in geslaagd is doeltaalgericht te zijn, maar dat op zijn minst meer dan eens de doeltaalgerichtheid ten koste gegaan is van de brontekstgetrouwheid, zoals gebleken is uit een groot aantal zwakke en onjuiste vertaalkeuzes en tevens dat belangrijke Bijbelse woorden verdwenen zijn en de alternatieven daarvoor vragen op kunnen roepen;

- c. dat de NBV doorgaans wel het Schriftberoep ondersteunt, maar dat er omgekeerd wel teksten zijn in de NBV die zo vertaald zijn dat ze in een andere richting wijzen dan in de klassiek reformatorische opvatting het geval is;
 - d. dat op diverse belangrijke punten - inleidingen op de Bijbelboeken, de wijze waarop de apocriefe boeken zijn opgenomen, het hoofdlettergebruik en de weergave van de Godsnaam - keuzes zijn gemaakt die theologische en/ of gevoelsmatige bezwaren oproepen;
3. dat de kerken niet gediend zijn met louter een synodaal verbod en evenmin met een vrijgeven zondermeer, gezien:
 - a. de verschillende weging van de aan het licht gekomen bezwaren;
 - b. de huidige praktijk van het kerkelijk leven;
 4. dat de kerken gediend zijn met het kennis nemen van het deputatenrapport in de vorm van een brochure waarin tevens andere relevante informatie wordt opgenomen;
 5. dat het in het licht van het bovenstaande de roeping van onze kerken is alles wat mogelijk is te doen om te komen tot een herziene versie van de NBV, mede gezien het reeds veelvuldig gebruik van deze vertaling;
 6. dat de generale synode niet met een beroep op een reeds ontstane praktijk zich nu kan onthouden van een gefundeerd oordeel;

spreekt uit

dat er nog te veel aspecten van de NBV vragen oproepen of openlaten om met algemene vrijmoedigheid uit te spreken dat voldoende duidelijk is gebleken dat de NBV een genoegzaam betrouwbare vertaling is van het Woord van God en het daarom van wijsheid en voorzichtigheid getuigt om nog niet tot kerkelijk gebruik ervan over te gaan;

en besluit

1. de deputaten hartelijk te danken voor hun grondige studie en rapport;
2. de kerken vooralsnog te ontraden gebruik te maken van de NBV;
3. de kerken zo spoedig mogelijk te informeren over de NBV door een brochure met daarin het studierapport van deputaten, eventueel uitgebreid met de hoofdpunten uit de bespreking ter synode en het genomen besluit, en de kerkenraden op te wekken hier in de gemeenten aandacht voor te vragen met het positieve doel dat men zo een stimulans heeft om het onderzoeken van Gods Woord en het Bijbellezende aan de hand van verschillende vertalingen te bevorderen en het gebruiken van parafaserende weergaven van het Woord van God tegen te gaan;
4. dat van de kerkenraden die ondanks dit besluit van de generale synode toch overgaan tot het gebruik van de NBV verwacht mag worden dat zij in hun overwegingen zich rekenschap geven van de bezwaren en dat zij die zo verdisconteren dat zij verantwoording kunnen en zullen geven van hun besluit aan de classis waartoe zij behoren;
5. dat we onze plicht als kerken dienen te verstaan om alles in het werk te stellen dat er een gereviseerde versie van de huidige NBV kan verschijnen en daarom:
 - a. reeds nu het NBG van onze bezwaren en voornemens op de hoogte te brengen en hen aan te bieden deze toe te lichten in een gesprek;
 - b. een nieuw deputaatschap te benoemen dat, eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte, de opdracht krijgt de volgende generale synode voorstellen te doen met het oog op de voorgenomen revisie van de NBV;
6. de kerken van dit besluit op de hoogte te stellen en in een afzonderlijke brief dit besluit toe te lichten.

M.J.Kater, rapporteur
 H. Fahner
 B.W.C. Moolhuizen
 J. de Wilde

Bijlage 37
 Artikel 91, 140, 231, 270

Minderheidsrapport inzake het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling

Algemeen

Evenals de andere leden van uw commissie zijn ook wij de mening toegedaan dat deputaten op een zeer gedegen wijze hun werk hebben gedaan. De GS van 2004 gaf hen de opdracht om te komen met een gefundeerd voorstel t.a.v. het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) in onze kerken. Hiertoe diende het deputaatschap zich een oordeel te vormen over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV. Deputaten hebben die opdracht grondig uitgevoerd. De uitkomst van hun werk is inzichtelijk weergegeven in het rapport dat nu ter tafel ligt.

Ook hechten wij eraan te benadrukken dat er in de commissie op een goede wijze is samengewerkt. Daar kan met dankbaarheid op worden teruggezien. Dat geldt ook voor het gesprek dat uw commissie heeft gevoerd met de voorzitter en de secretaris van het deputaatschap.

Toch hebben wij gemeend met een eigen voorstel tot besluitvorming te moeten komen. Er was veel dat we deelden. In heel de commissie leven (enkele) bezwaren m.b.t. de betrouwbaarheid van de NBV. Maar op bepaalde, o.i. cruciale punten, gaan de wegen uiteen in de wegging van de bezwaren en de consequenties, die daaraan verbonden worden.

Daarom zien wij ons genoodzaakt te komen met dit minderheidsrapport. Zoals deputaten al stellen gaat het hier niet om een bijzaak, o.i. cruciale punten, gaan de wegen uiteen in de wegging van de bezwaren en de consequenties, die daaraan verbonden worden. Daarom zien wij ons genoodzaakt te komen met dit minderheidsrapport. Zoals deputaten al stellen gaat het hier niet om een bijzaak, o.i. cruciale punten, gaan de wegen uiteen in de wegging van de bezwaren en de consequenties, die daaraan verbonden worden.

In dit rapport zullen we niet herhalen wat al te lezen valt in het meerderheidsrapport. Op diverse punten kunnen we ons daar goed in vinden. Het gaat ons erom te onderzoeken of deputaten in hun rapport duidelijk hebben kunnen maken of de NBV betrouwbaar (genoeg) is voor kerkelijk gebruik. Dat was de opdracht, die de GS 2004 deputaten meegaf. Het is aan de GS 2007 om te bezien of deputaten daarin zijn geslaagd en welk besluit op grond van de onderzoeksresultaten dan genomen dient te worden. In tegenstelling tot de meerderheid van de commissie menen wij dat het wel degelijk mogelijk is de onderzoeksresultaten van deputaten objectief te wegen en van daaruit conclusies te trekken. Om dat inzichtelijk te maken wordt het deputatenrapport op de voet gevolgd. We laten dan ook voortdurend deputaten zelf aan het woord komen door uit het deputatenrapport te citeren.

Beoordeling vertaalprincipia (hfdst. 2)

In het gesprek met uw commissie hebben deputaten uitgelegd dat ze zich allen konden vinden in vele vertaalprincipia, die aan de NBV ten grondslag liggen. Dan gaat het met name om minder belangrijke principia. Deputaten hebben echter diverse bezwaren bij enkele wezenlijke vertaalprincipia:

1. Vertalen gaat aan de theologie vooraf

Het vertaalproces wordt echter mede bepaald door theologische beslissingen die aan dat proces voorafgaan en het begeleiden. Denk aan kwesties als het vaststellen van de grondtekst, de canon, etc. Daarom had de NBG er goed aangedaan de theologische vooronderstellingen van de NBV expliciet te benoemen.

2. Interconfessionaleit

Van Bijbelvertalers die hun werk doen ten dienste van de kerken, mag betrokkenheid verwacht worden op het geloof en het belijden van die kerken. In elk geval mag op zijn minst naar een theologische plaatsbepaling gevraagd worden, zeker op het punt van het karakter van de Heilige Schrift als het Woord van God. Een confessionele binding en een wetenschappelijke vertaalhouding kunnen en moeten samengaan.

3. De inspiratie van de Schrift

Nergens is in het hoofdstuk over de vertaalprincipes van de NBV iets te vinden van de overtuiging dat de Heilige Geest de eerste Auteur is van de Schriften.

4. Doeltaalgericht en brontekstgetrouw

Het Handboek bij de NBV wekt sterk de indruk dat de doeltaal bij het vertaalwerk prevaleert.

5. Het gebruik van religieuze termen

Bepaalde klassieke kernwoorden komen in de NBV niet meer voor of worden op een wijze vertaald, die op zijn minst misverstand oplevert. Denk aan woorden als 'gerechtigheid', 'beking' of 'heerlijkheid'. De kerk dient er echter voor te waken dat onvervangbare woorden uit haar religieuze taalschat wegslijten uit de hoofden en harten van de gemeente.

6. Inclusief vertalen

In de NBV komen een aantal karakteristieke voorbeelden van inclusief vertalen voor. De cultuur van de Bijbel was echter georiënteerd op het mannelijke.

Pilotstudies (hfdst. 3)

Deze pilotstudies brengen deputaten tot een aantal belangrijke uitspraken:

1. deputaten stellen dat in de vertaling van Galaten de brontekstgetrouwheid onder spanning staat door de wijze waarop de doeltaalgerichtheid is uitgewerkt. Tijdens het toelichtende gesprek gaven deputaten aan dat wat expliciet bij Galaten vermeld staat ook betrekking heeft op meerdere gedeelten;
2. de vertaling van het woord 'tsedaqa' in Genesis 15: 6 is ongelukkig en ongewenst. Gelezen in de context en met nadruk op het woord 'toerekenen' hoeft deze vertaling op deze plaats echter geen al te grote theologische problemen op te leveren. Dat ligt bij de vertaling van Romeinen 4: 1-5 anders. De vertaling daarvan zet de deur open naar een arminiaanse interpretatie van een passage, die als anti-arminiaanse kroongetuige mag worden gezien;
3. de vertaling van sarx in de brieven van Paulus is op een aantal plaatsen een goede vertaling. Er zijn ook plaatsen aan te wijzen, waarbij te weinig recht is gedaan aan de diepte van hetgeen de apostel

wil zeggen. Met name geldt dat voor die plaatsen waar de term sarx gebruikt wordt om de mens te tekenen in zijn bewuste opstand tegen Gods genadige toewending. Daardoor ligt er nu in sommige gevallen een tekst die er niet in slaagt de diepte van de Bijbelse verkondiging over de mens tot klinken te brengen.

Het onderzoek naar de ontvangst van de NBV binnen onze kerken (hfdst. 4)

In dit hoofdstuk worden de reacties vanuit de kerken geïnventariseerd. De positieve reacties raken met name het punt van de bruikbaarheid. De negatieve reacties raken meer het punt van de betrouwbaarheid.

Vragen gesteld in de enquête en vanuit eigen onderzoek (hfdst. 5)

Bij wat in dit hoofdstuk wordt weergegeven kunnen enkele opmerkingen worden gemaakt:

1. Het onderzoek naar de relatie NBV-confessie

Deputaten hebben dit onderzocht door het schriftberoep in de confessie te onderzoeken in m.n. de DL en het leerstuk van de rechtvaardiging vanuit de NGB en de HC. Deputaten stellen dat de NBV in het algemeen het schriftberoep in de gereformeerde confessie ondersteunt. Op een enkel punt wordt het schriftberoep door de NBV ernstig verzwakt. Deputaten denken dan m.n. aan het 'genadekarakter' van de goede werken (5.1.6 conclusie 1 en 2).

Er zouden o.i. (nog) meer vragen zijn te stellen bij het schriftberoep wanneer ook teksten waren bekeken zoals o.a. Hand. 13: 48, Rom. 3: 28 en Ef. 2:8.

Het is in dit opzicht jammer dat deputaten niet breder zijn ingegaan op de verhouding NBV en confessie. Zeker in het licht van hun eigen opmerking dat een aantal teksten in de NBV zo is vertaald dat ze een andere richting wijzen dan in de klassiek reformatorische opvatting het geval is. Met name moet dan gedacht worden aan de weergave van 'beking', 'rechtvaardiging van de goddeloze' en 'het genadekarakter van het heil'. Dit suggereert op zijn minst een discrepantie tussen de NBV en de gereformeerde belijdenis. Dat wordt impliciet ook door deputaten gesteld door wat ze zeggen in par. 3.3.1 en 3.3.2.

2. De vertaling van de Godsnaam

Deputaten geven aan dat hun voorkeur had gelegen in HE(E)RE om zo uit te laten komen dat het in de vertaling van Adonai en Kurios gaat om een weergave van de naam JHWH, die in zekere zin als een eigenaam functioneert. Ook al levert de weergave in de NBV gevoelsmatig vragen op toch is het niet eenvoudig om dit wetenschappelijk en principiële te onderbouwen.

Conclusies en voorstel tot besluit (hfdst. 6)

Eerst wordt ingegaan op de gemeenschappelijke en afzonderlijke overwegingen van deputaten zoals gesteld in de paragrafen 6.1. en 6.2. Daarna wordt onderzocht of deze conclusies ook voortvloeien uit de onderliggende hoofdstukken van het deputatenrapport.

Gemeenschappelijke overwegingen en conclusies (afkorting = G) (par. 6.1)

1. Deputaten kunnen zich over het algemeen in de vertaalprincipia vinden;
2. de stelling dat vertalen aan de theologie voorafgaat wekt ten onrechte de suggestie dat vertalen een objectieve bezigheid is. De vertaalwetenschap heeft evenzeer haar vooronderstellingen als de theologie. Bij moeilijke keuzes speelt bovendien de theologie van de vertaler mee;
3. interconfessionele vertaling: op zijn minst had een theologische plaatsbepaling vermeld kunnen worden, zeker op het punt van het karakter van de Heilige Schrift als Woord van God;
4. er is weerstand geboden aan moderne theologische stromingen, o.a. de feministische theologie;
5. de NBV geeft fraai en toegankelijk Nederlands en is beslist doeltaalgericht;
6. de NBV is grotendeels brontekstgetrouw, voor zover zij die getrouwheid in hun pilot-studies hebben onderzocht;
7. aan de brontekstgetrouwheid wordt echter afbreuk gedaan door een groot aantal zwakke en onjuiste vertaalkeuzes;
8. een aantal belangrijke Bijbelse woorden is anders vertaald dan in de SV en NBG'51. Zowel bij het verdwijnen daarvan als wat daarvoor in de plaats is gekomen kunnen vraagtekens worden geplaatst;
9. de NBV ondersteunt doorgaans het Schriftberoep in de gereformeerde belijdenisgeschriften. Op enkele punten werd geconcludeerd tot een verzwakking van dat beroep
10. uit de enquête blijkt dat de NBV al in meer dan de helft van de CGK wordt gebruikt op één of andere manier en er zich een meerderheid aftekent voor het gebruik in de eredienst;
11. een gekwalificeerde minderheid van de kerken acht de NBV onvoldoende betrouwbaar en daarom niet bruikbaar voor kerkelijk gebruik.

Afzonderlijke afwegingen en conclusies (par. 6.2.)

Minderheid deputaten (afkorting = Min)

1. Van de NBV in haar geheel kan niet worden gezegd dat ze brontekstgetrouw is. Denk aan zwakke en onjuiste en onnodig vrije vertaalkeuzes. Hierin wordt een eigenmachtige aanpak bespeurd in plaats van een buigen voor (de bedoeling van) de oorspronkelijke tekst;
2. er is niet vertaald vanuit de erkenning van de eenheid van de Heilige Schrift noch vanuit het uitgangspunt dat de Bijbel in zijn geheel het Woord van God is;
3. een vertaling van de Bijbel dient van het geloofsstandpunt uit te gaan dat de Bijbel het gezaghebbende Woord van God is. We erkennen immers de Heilige Geest als de eerste Auteur van de Heilige Schrift. Buiten dit geloofsstandpunt kan niet worden gekomen tot een betrouwbare vertaling van de Bijbel;
4. de op veel plaatsen te constateren al te vrije vertaling heeft op enige wijze te maken met het gekozen uitgangspunt, waaruit niet blijkt dat is vertaald vanuit de erkenning van de eenheid van de Heilige Schrift noch dat de Bijbel in zijn geheel Gods Woord is;
5. veel vertrouwde Bijbelse begrippen zijn verdwenen, zoals 'vreze des Heeren', 'gerechtigheid', 'barmhartigheid', 'zich bekeren', 'geloven';

6. er zijn leergevoelige aspecten waar de NBV problemen geeft. Te denken valt aan de omschrijvende vertaling van Bijbelse kernbegrippen, zoals de vertaling van sarx of teksten die spreken over de rechtvaardiging;
7. de vertaling leidt op een aantal plaatsen op een dwaalspoor. Ook bij Schriftplaatsen, die cruciaal zijn voor het (mis)verstaan van de leer der zaligheid;
8. de NBV is niet betrouwbaar genoeg en daarom niet bruikbaar voor kerkelijk gebruik. Er zal ook tegen deze vertaling gewaarschuwd dienen te worden;
9. vrijgeven van de NBV leidt tot toenemende onderlinge vervreemding;
10. niet vrijgeven heeft ook consequenties. Zeker bij de gemeenten, die tegen het dringende verzoek van de GS 2004 in de NBV al gebruiken in de eredienst.

Meerderheid deputaten (afkorting = Meer)

1. De NBV heeft doeltaalgericht willen vertalen in trouw aan de brontekst. Daar waar de doeltaalgerichtheid ten koste is gegaan van de brontekstgetrouwheid vallen de keuzes niet zo uit dat ze in strijd zijn met de betrouwbaarheid van het heilige Woord van God, noch met de belijdenis van de kerk;
2. door de NBV zijn veel mensen weer in de Bijbel gaan lezen. Die zegen mag in de kerkelijke besluitvorming niet over het hoofd worden gezien;
3. dat bepaalde uitgangspunten niet in de vertaalprincipia is terug te vinden heeft te maken met de regel van de NBV dat vertalen aan de theologie voorafgaat. Dat wordt bedoeld in dezelfde lijn als wanneer wordt gezegd dat het Woord van God aan de theologie voorafgaat;
4. de juiste theologie, die de eenheid van de Schriften en de Geest als eerste Auteur belijdt, levert niet per se een betrouwbare vertaling op;
5. de bestudering van de vertaalprincipia heeft geleid tot het oordeel dat deze principia in grote lijnen goede uitgangspunten voor een betrouwbare vertaling zijn. Daarom dient de NBV te worden beoordeeld op haar resultaat;
6. de NBV is een betrouwbare vertaling van Gods Woord;
7. een toenemend aantal kerkleden vindt de NBG'51 en de SV moeilijk toegankelijk;
8. het is ongewenst dat binnen de gemeenten parafaserende vertalingen worden gebruikt. Een betere toegankelijker vertaling is gewenst;
9. een negatief besluit betreffende de NBV maakt de ruimte ongedaan, die de GS in haar brief van november 2004 aan de kerken bood;
10. de samenwerking met de NGK en GKV zou op plaatselijk niveau door een verbod op het gebruik van de NBV worden bemoeilijkt.

Ordering van de gemeenschappelijke en afzonderlijke conclusies

Het is van belang inzichtelijk te krijgen of zowel de gemeenschappelijke als de afzonderlijke conclusies voortvloeien uit het deputatenrapport. Dan zou ook duidelijk moeten worden of alle getrokken conclusies in het rapport ook terugkeren in de slotconclusies. Om hierin helderheid te krijgen zijn diverse zaken geclusterd.

A. Vertaalprincipia

Tegen diverse vertaalprincipia worden door deputaten wezenlijke bezwaren ingebracht. Voor de meerderheid van deputaten (Meer 3 t/m 5) wegen deze bezwaren niet zo zwaar. De minderheid van deputaten (Min 2 t/m 4) geeft hier een zwaardere lading aan. Gezien hfdst. 2 van het deputatenrapport vloeit die zwaardere wegging ook directer uit het rapport voort.

Deputaten zijn het er gezamenlijk over eens dat een vertaling niet mag worden beoordeeld op enkel en alleen de gevolgde vertaalmethode. De NBV dient beoordeeld te worden op haar resultaat.

B. De bruikbaarheid en betrouwbaarheid van het eindproduct

1. Brontekstgetrouw en doeltaalgericht

Deputaten stellen dat de NBV er uitstekend in is geslaagd doeltaalgericht te zijn. Als het gaat om de brontekstgetrouwheid ligt dat anders. Van de gehele Galatenbrief kon gezegd worden dat de brontekstgetrouwheid onder spanning staat (3.2.2. – 6). Deputaten hebben daarbij aangegeven dat wat expliciet bij Galaten staat ook betrekking heeft op andere gedeelten. Dat erkennen ook de meerderheid van deputaten als zij schrijven: 'meer dan eens is echter de doeltaalgerichtheid ten koste gegaan van de brontekstgetrouwheid'. Hieruit kan dus worden geconcludeerd dat de verrichte pilotstudies op zijn minst vraagtekens plaatsen bij de brontekstgetrouwheid van de vertaling.

2. Het gebruik van religieuze termen

In het gezamenlijke deel hebben deputaten in hfdst. 2 gesteld dat de kerk ervoor dient te waken dat onvervangbare woorden uit haar religieuze taalschat wegslijten uit de hoofden en harten van de gemeente.

Min 5 concludeert dat er in het eindproduct diverse religieuze termen zijn verdwenen of vervangen. De meerderheid van deputaten gaan hier niet verder op in. Hiermee wordt door hen een gemeenschappelijk inhoudelijk bezwaar tegen de NBV (G8) niet weerlegd noch afgezwakt.

3. De vertaling van Bijbelse kernbegrippen

In het gezamenlijke deel hebben deputaten in hfdst. 3 bij de pilotstudies grote bezwaren geuit tegen de vertaling van o.a. Rom. 4: 1-5 en van het begrip 'sarx'. Er is gezegd dat er een deur wordt opengezet naar een arminiaanse interpretatie van een passage, die als anti-arminiaanse kroongetuige mag worden gezien. Er is gezegd dat de vertaling van het begrip 'sarx' op diverse plaatsen er niet in slaagt de diepte van de Bijbelse verkondiging over de mens tot klinken te brengen.

In G8 wordt hier kort op ingegaan. Min 6 en 7 komen hierop terug en dragen het daar aan om te onderbouwen, waarom de NBV volgens hen niet betrouwbaar (genoeg) is. De meerderheid van deputaten weerleggen deze bezwaren niet. Dat is gezien G8, maar bovenal gezien 3.3.1 en 3.3.2 opvallend.

4. De relatie NBV-confessie

In G9 wordt gesteld dat de NBV doorgaans het Schriftberoep in de gereformeerde belijdenisgeschriften ondersteunt en op enkele punten verzwakt. Wanneer deputaten nog enkele andere teksten hadden bekeken was deze verzwakking nog duidelijker geworden.

Bovendien hadden deputaten er goed aangedaan om nog dieper in te gaan op de verhouding NBV en confessie. Deputaten gaan nu vanuit de confessie, nl. het schriftberoep, naar de NBV, maar even belangrijk is de vraag of men ook van de NBV naar de confessie kan. Dat lag ook voor de hand gezien hun eigen opmerking dat 'een aantal teksten in de NBV zo is vertaald dat ze een andere richting op wijzen dan in de klassiek reformatorische opvatting het geval is'.

In combinatie met hun opmerkingen in 3.3.1 en 3.3.2 valt hieruit op zijn minst op te maken dat de NBV de gereformeerde confessie op diverse plaatsen verzwakt.

C. Het gebruik van de NBV in de kerken

Deputaten hebben zich gezamenlijk gekwetend van de taak om de reacties vanuit de kerken over de NBV te vernemen. Daaruit komen een tweetal getalsmatige conclusies (G10 en G11).

De minderheid van deputaten wijzen erop dat het gebruik van de NBV in de eredienst leidt tot een verdere onderlinge vervreemding in de kerken. Bovendien wordt door hen gewezen op het duidelijke verzoek van de GS 2004 om de NBV niet te gebruiken in de eredienst. Deze argumenten hebben betrekking op de eenheid binnen de CGK.

De meerderheid van deputaten wijzen op de ruimte, die de GS 2004 had geboden met name gericht op de samenwerking met de NGK en de GKV. Deze argumenten hebben met name betrekking op de samenwerking met kerkgenootschappen buiten de CGK.

De argumenten van de minderheid raken de onderlinge eenheid. De argumenten van de meerderheid kijken ook naar de samenwerking met andere kerkgenootschappen.

D. Eindconclusie deputaten

De minderheid van deputaten komen in Min 8 en 9 tot de conclusie dat de NBV niet betrouwbaar genoeg is en daarom niet bruikbaar voor kerkelijk gebruik.

De meerderheid van deputaten komen in Meer 6 tot de conclusie dat de NBV betrouwbaar genoeg is om kerkelijk gebruikt te worden.

Een gemeenschappelijk voorstel tot een besluit (par. 6.3 deputatenrapport)

Ondanks hun afzonderlijke conclusies over de betrouwbaarheid van de NBV komen deputaten toch met een gezamenlijk voorstel. Dat is ingegeven door het verlangen naar eenheid.

Het gemeenschappelijke voorstel behelst enkele elementen:

1. de bezwaren tegen de NBV zijn van dien aard dat deputaten de kerken ontraden gebruik te maken van de NBV;
2. deputaten wijzen daarbij erop dat er een revisie is gepland en dat de CGK daaraan een bijdrage dient te leveren;
3. kerkenraden die het synodaal advies – ontraden – niet opvolgen dienen zich te kunnen verantwoorden van hun besluit;
4. kerkenraden te vragen bij hun besluitvorming niet alleen het heil van de eigen gemeente op het oog te hebben, maar ook dat van de kerken in hun geheel;
5. de kerken te informeren over de NBV middels een brochure.

Ordering van het gemeenschappelijk voorstel door de minderheid van de commissie

Gezien par. 6.3. lijkt het dat deputaten aan twee wezenlijke zaken voorbij zijn gegaan in hun voorstel:

1. het huidige gebruik van de NBV in de eredienst door diverse gemeenten ondanks het dringende verzoek van de GS 2004 om dit niet te doen;
2. het verschuiven van de problematiek naar een mindere kerkelijke vergadering door kerkenraden, die toch overwegen de NBV te gebruiken, te verzoeken hiervan verantwoording te kunnen afleggen.

Eindweging

De keuze met betrekking tot de NBV raakt het hart van het gereformeerd kerk-zijn. Het gaat immers om het Woord van God, het fundament van de kerk. Om hiertoe een gefundeerd voorstel te doen heeft de GS 2004 de opdracht gegeven om de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de NBV te beoordelen.

Deputaten hebben herhaaldelijk aangegeven dat zij de NBV willen beoordelen op het vertaalresultaat en niet op de vertaalprincipia. De minderheid van uw commissie heeft hierbij vele vragen, maar wil toch proberen de gedachtelijn van deputaten mee te maken. Dat laat onverlet dat de vragen over de vertaalprincipia blijven staan, maar we zullen ons hier richten op de betrouwbaarheid van het eindproduct.

Het deputatenrapport komt dan met vier elementen, waarbij vragen zijn te stellen wat betreft de betrouwbaarheid van de NBV:

1. de verhouding doeltaalgericht en brontekstgetrouw (hfdst. 3);
2. het gebruik van religieuze termen (par. 3.3.1 en 3.3.2);
3. de vertaling van Bijbelse kernbegrippen (par. 3.3.1 en 3.3.2);
4. de verhouding NBV-confessie (par. 5.1).

In de ordening van de gemeenschappelijke en afzonderlijke conclusies door de minderheid van uw commissie is inzichtelijk gemaakt dat bij deze elementen veel is aan te dragen, waaruit blijkt dat de NBV op zijn minst niet betrouwbaar genoeg is. Zaken die door de meerderheid van de deputaten niet systematisch (met argumenten opkomend uit het deputatenrapport) zijn weerlegd.

De hoofdconclusie kan dan ook alleen luiden dat de NBV niet betrouwbaar (genoeg) is! Wanneer we deze conclusie betrekken op de onderzoekopdracht 'een gefundeerd oordeel over de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de NBV' dan moet worden vastgesteld dat uit het rapport van deputaten genoegzaam is gebleken dat de NBV niet betrouwbaar (genoeg) is.

Daarmee is het antwoord gegeven op de vraag naar de bruikbaarheid. Wat niet betrouwbaar (genoeg) is, kan en mag in de kerken ook niet worden gebruikt. Zeker als het gaat om Gods Woord, het zaad der wedergeboorte. Het gaat om een principiële beoordeling! Want alleen wat betrouwbaar is, is heilzaam voor de kerken.

Hieraan ligt direct verbonden dat de kerken op de hoogte gesteld dienen te worden middels een brochure van de bezwaren tegen de NBV. Aangezien voor diverse gemeenteleden zowel de NBG'51 als de SV niet zo toegankelijk meer is mag van de kerken worden verlangd een bijdrage te leveren aan een revisie van de NBV in de hoop dat dit zal leiden tot een substantiële verbetering van de NBV. Daarnaast kan worden gekeken of er geen betere toegankelijker vertaling beschikbaar is/komt, waardoor parafraserende vertalingen niet hoeven te worden gebruikt in de kerken.

Voorstel tot besluit

De generale synode

kennis genomen hebbende

Van het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling;

overwegende

1. dat zij om tot een verantwoord besluit te komen inzake het gebruik van de NBV alles wat in de constateringen, overwegingen en oordeelsvorming van de generale synode 2004 een plaats heeft gekregen alsmede de inhoud van de brief d.d. 29-11-2004 dient mee te wegen;
2. dat het werk van het studiedeputaatschap beoordeeld dient te worden in het licht van de opdracht die de generale synode 2004 aan de deputaten heeft verstrekt, namelijk om te komen tot een gefundeerd voorstel t.a.v. het gebruik van de NBV in onze kerken na onderzoek naar de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV;
3. dat de deputaten aangetoond hebben dat de NBV het op meerdere punten onmogelijk maakt om te spreken van een betrouwbare en dus kerkelijk bruikbare vertaling;
4. dat niet al deze punten van hetzelfde gewicht zijn;
5. dat uit de enquête is gebleken dat in meer dan de helft van de CGK de NBV op de een of andere manier gebruikt wordt en door velen de NBV gezien wordt als een goede en bruikbare vertaling;
6. dat men binnen de kerken wellicht meer gelet heeft op bruikbaarheid in de zin van verstaanbaarheid als van betrouwbaarheid;
7. dat kennismaken van wat deputaten naar voren hebben gebracht in hun rapport wellicht kan bijdragen tot een gefundeerde oordeelsvorming binnen de kerk;
8. dat de GS 2004 de kerken heeft verzocht om in de eredienst geen gebruik te maken van de NBV;
9. dat de mogelijkheid tot een revisie van de NBV er is;

van oordeel

1. dat deputaten met hun rapport de generale synode op zodanige wijze hebben gediend dat zij kan komen tot een gefundeerd oordeel over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV;
2. dat het werken vanuit het principe dat vertalen aan de theologie voorafgaat hermeneutisch onhoudbaar is, omdat iedereen impliciete theologische bagage meeneemt bij het kijken naar een tekst;
3. dat gebleken is dat op zijn minst zeer geregeld de doeltaalgerichtheid ten koste gegaan is van de brontekstgetrouwheid;
4. dat gebleken is dat de eenheid van Oude en Nieuwe Testament door vertalingen in de NBV onvoldoende blijkt;
5. dat in de NBV teveel religieuze termen zijn vervangen waardoor het gevaar ontstaat dat onvervangbare woorden uit de religieuze taalschat wegslijten uit de hoofden en de harten van de gemeente;
6. dat diverse Bijbelse kernbegrippen op zo'n wijze zijn vertaald dat hiermee een andere richting wordt opgegaan dan de klassieke reformatorische opvatting en de gereformeerde confessie;
7. dat de verhouding NBV – confessie op diverse plaatsen onder spanning staat met name als het gaat om de weergave van o.a. 'beking', 'rechtvaardiging van de goddeloze' en 'het genadekarakter van het heil', waardoor de NBV de confessie ondermijnt;

tevens van oordeel

1. dat de kerken gediend zijn met het kennis nemen van het deputatenrapport in de vorm van een brochure waarin tevens andere relevante informatie wordt opgenomen;
2. dat het de roeping van de kerken is zich te beijveren om te komen tot een betrouwbare versie van de NBV;
3. dat niet met een beroep op de reeds ontstane praktijk inzake het gebruik van de NBV de generale synode zich kan onthouden van een principieel oordeel;
4. dat de kerken gediend zijn met een duidelijke uitspraak over de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de NBV;

spreekt uit

dat niet is gebleken dat de NBV een betrouwbare vertaling is van het Woord van God en dat daarom niet tot het gebruik daarvan in de erediensten kan worden overgegaan;

en besluit

1. de deputaten hartelijk te danken voor hun grondige studie en rapport;
2. de NBV niet vrij te geven voor gebruik in de kerken in afwachting van een mogelijk ingrijpende revisie van deze vertaling;
3. met het oog daarop onze plicht als kerken te verstaan en reeds nu het NBG van onze bezwaren en voornemens op de hoogte te brengen en een nieuw deputaatschap te benoemen dat, eventueel in

- samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte, de opdracht krijgt de volgende GS voorstellen te doen met het oog op de voorgestelde revisie van de NBV;
4. onderzoek te doen naar een betere toegankelijker vertaling;
 5. de kerken zo spoedig mogelijk te informeren over de NBV door een brochure met daarin het studierapport van deputaten, eventueel uitgebreid met de hoofdpunten uit de bespreking ter synode en het genomen besluit, en de kerkenraden op te wekken hier in de gemeenten aandacht voor te vragen;
 6. bij kerkenraden die de NBV al (incidenteel) gebruiken in de erediensten erop aan te dringen, met het oog op het heil van de gemeenten, zich te conformeren aan dit synodale besluit. Van de classes mag worden verwacht dat zij hierop toezien;
 7. de kerken van dit besluit in kennis te stellen.

R.B.J. Naaktgeboren
A.C. Uitslag

Bijlage 38
Artikel 95, 136

Synoderapport van deputaten kerkorde en kerkrecht

1 Inleiding, opdracht, samenstelling en vergaderingen

1.1 Inleiding

Het deputaatschap kerkorde en kerkrecht biedt u bij dezen een rapport aan van zijn werkzaamheden gedurende de periode 2004-2007. Ons deputaatschap heeft in deze periode de kerken mogen dienen met kerkrechtelijke adviezen in diverse aangelegenheden. Vanuit de kerken werd meermalen een beroep op ons deputaatschap gedaan. In de sfeer van voorlichting werden door deputaten een aantal artikelen geschreven voor o.a. De Wekker en Ambtelijk Contact. Conform de opdracht van de generale synode 2004 heeft het deputaatschap zich bezonnen op de punten die onder 1.2 vermeld staan. In dit rapport vindt u de resultaten van deze bezinning.

Wij mochten ons werk met vreugde doen en hebben daarin Gods rijke zegen ervaren.

1.2 Opdracht

De generale synode Utrecht-West/Nunspeet 2004 nam de volgende besluiten:

1. deputaten op te dragen een handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure samen te stellen;
2. deputaten op te dragen m.b.t. de appelprocedure duidelijk(er) aan te geven waar een appel aan moet voldoen en welke termijn in acht genomen moet worden;
3. deputaten op te dragen te bevorderen dat bij kerkelijke besluiten wordt aangegeven binnen welke termijn in appel kan worden gegaan, dan wel dat in een openbare bekendmaking in de kerkelijke pers deze termijn wordt gepubliceerd;
4. deputaten op te dragen de volgende generale synode te dienen met een voorstel hoe kerkenraden dienen te handelen als samenwonenden kerkelijke bevestiging van hun huwelijk aanvragen;
5. deputaten opnieuw op te dragen zich te bezinnen op de rechtspositie van predikanten;
6. deputaten een studieopdracht te verlenen inzake de kerkrechtelijke positie van repatriërende predikanten, die niet binnen redelijke tijd een beroep ontvangen;
7. deputaten onderzoek te laten doen naar de mogelijkheid, losgemaakte predikanten voor een bepaalde periode aan een gemeente verbonden kunnen worden;
8. deputaten op te dragen aan de hand van bestaande regelingen een definitieve kerkrechtelijke regeling te ontwerpen voor gemeenten die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand zullen nemen;
9. deputaten op te dragen een nieuwe uitgave van de K.O. voor te bereiden en te doen uitgeven, eventueel in tijdelijke vorm op zo kort mogelijke termijn.

Naar aanleiding van de behandeling van een *revisieverzoek* besloot de synode:

- deputaten kerkorde en kerkrecht op te dragen zich te bezinnen op de tekst van art. 31 K.O., voor zover dat artikel spreekt over het indienen van een revisieverzoek, toegespitst op de vraag wanneer iemand kennis kan nemen van het besluit.

Naar aanleiding van de behandeling van het rapport van deputaten ADMA besloot de synode:

- deputaten kerkorde en kerkrecht opdracht te geven duidelijkheid te verschaffen over de positie van de diakenen op de meerdere vergaderingen met name waar het zaken van opzicht en tucht betreft.

Naar aanleiding van de behandeling van het rapport van deputaten evangelisatie besloot de synode:

- deputaten kerkorde en kerkrecht een studieopdracht te verlenen om na te gaan of het mogelijk is een predikant in deeltijd te beroepen die tevens een werkkring heeft die niet direct verbonden is aan het predikantschap.

1.3 Samenstelling

Het deputaatschap bestaat uit de volgende leden:

- prof.dr. H.J. Selderhuis te Hasselt (voorzitter)
- drs. A. Wagenaar te Aalten (secretaris)
- mw.dr.s. C.Th. Boerke te Apeldoorn
- ds. P.D.J. Buijs te Harderwijk
- mr. M. Dunsbergen te Middelburg
- ds. H. van den Heuvel te Dordrecht
- ds. D. Quant te Huizen

1.4 Vergaderdata

Het deputaatschap heeft de afgelopen periode achtmaal vergaderd:

2005: 11 januari; 19 april; 1 september; 29 november

2006: 8 februari; 3 juli; 9 november

2007: 13 februari

1.5 Bijwonen van conferenties

Op 27 januari 2005 waren deputaten vertegenwoordigd bij een studiemiddag over het thema 'echtscheiding en hertrouwen' van de GkV. Op 2 juli 2006 waren deputaten vertegenwoordigd bij een conferentie die o.a. handelde over de kerkrechtelijke aspecten van gemeentestichting in samenwerking met kerken die behoren bij een ander kerkverband. Deze conferentie was georganiseerd door deputaten kerkelijke eenheid van de GkV.

2 Uitgave K.O., toerusting en advies

2.1 Uitgave K.O.

In de februari maand van 2007 is de nieuwe uitgave van de K.O. verschenen.

Daarmee werd voldaan aan de opdracht van de GS 2004 om een nieuwe uitgave van de K.O. voor te bereiden en te doen uitgeven (zie 1.2).

De GS-besluiten van de laatste synoden zijn in deze uitgave opgenomen en eveneens de revisievoorstellingen van de K.O. die door deputaten zijn verzorgd en door de GS zijn goedgekeurd. Het is overigens jammer dat de kerken lang op deze uitgave van de K.O. hebben moeten wachten. Ons deputaatschap heeft de nodige inspanning gedaan om in overleg met de drukker tot een eerdere datum van uitgave te komen, maar dit bleek niet mogelijk. Inmiddels staat de nieuwe K.O. integraal op de website www.kerkrecht.nl en op www.cgk.nl.

2.2 Publicatie en toerusting van de kerken

Deputaten hebben in de sfeer van toerusting diverse artikelen geschreven:

in De Wekker:

- Samen
- Wat lezen wij?
- Het 'wij-gevoel'
- Artikelen over 'afzetting predikant'
- Werk in uitvoering

in Ambtelijk Contact:

- artikel over kerkenraad, classis, PS, GS
- artikel over vragen rond de avondmaalsviering
- artikel over de classis en de deputaten naar art. 49 K.O.
- artikel over ontzeggen of ontraden van het H.A.
- artikel over 'met last en macht'
- artikel over classis contracta en attesten
- artikel over 'overdoop en weer terug'

Verder nemen deputaten deel aan de informatieverstrekking op de website www.kerkrecht.nl.

Mw. drs. M. Renkema-Hoffman heeft op verzoek van deputaten op deze website de redactie ter hand genomen van de rubriek 'kerkrecht van de CGK'. Praktisch houdt dat in dat zij in de gaten houdt welke stukken relevant zijn voor deze website. De website bevat inmiddels een rijke bron aan materiaal en wordt wekelijks door heel wat 'belangstellenden' bezocht. Er is een postacademische cursus voor kerkrecht opgezet, waar vier CGK predikanten aan deel hebben genomen. Er is duidelijk weer vraag naar kerkrechtelijke kaders, hetgeen een verheugende ontwikkeling is.

2.3 Advies aan de kerken

Regelmatig werd aan ons deputaatschap advies gevraagd inzake kerkrechtelijke aangelegenheden. Het voert in dit rapport te ver om allerlei concrete situaties te noemen. Dat zou ook strijdig zijn met de vertrouwelijkheid waarin advies gegeven werd.

Uiteraard heeft men in de afgelopen periode regelmatig voor advies bij individuele deputaten aangeklopt. Als deputaatschap hebben wij de afspraak gemaakt dat wij in moeilijker zaken gezamenlijk overleg plegen. Dit is regelmatig gebeurd.

Gewichtige zaken worden steeds ter vergadering besproken. Dit om te voorkomen dat een deputaat een eigen mening geeft, die naderhand bekeken niet gedragen wordt door het gehele deputaatschap.

Bij het geven van advies hebben wij steeds getracht om ons niet inhoudelijk in een zaak te mengen. Wij hebben ons daarbij beperkt tot het geven van louter kerkrechtelijk advies of het aanwijzen van de goede kerkelijke route. Daarbij kon niemand die ons benaderde het idee krijgen dat wij een aparte beroepsinstantie binnen de kerken zijn. Want in dat geval zouden wij deputaten art. 49 K.O. (met hun advies) of kerkelijke vergaderingen (met hun besluitvorming) voor de voeten lopen. In het geven van advies hebben wij dan ook steeds de kerken willen dienen en aangegeven dat ons advies niet bindend is.

3 Beroepen van predikant in deeltijd

In dit hoofdstuk en de volgende hoofdstukken van dit synoderapport worden successievelijk de opdrachten van de generale synode 2004 uitgewerkt. We beginnen hier met de vermelding van de studieopdracht om na te gaan of het mogelijk is een predikant in deeltijd te beroepen die tevens een werkkring heeft die niet direct verbonden is aan het predikantschap.

Deze 'materie' is op de generale synode van 1971/72 en 1980 aan de orde geweest. De generale synode heeft destijds bepaald, dat een predikant in deeltijd kan werken als het de ambtelijke bearbeiding van de gemeente niet schaadt. De vraag doet zich wel voor wat de consequenties zijn voor de emeritikas. Deputaten emeritikas zouden daarnaar moeten kijken.

4 Handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure

4.1 De opdracht

De generale synode 2004 droeg deputaten op 'een handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure samen te stellen'. Deputaten hadden in hun rapport aan de synode erop geattendeerd dat er gedurende de laatste jaren sprake was geweest van een ingewikkelde tuchtprocedure in een van de klassicale ressorten, waarbij de wenselijkheid werd uitgesproken dat er gebruik zou kunnen worden gemaakt van een duidelijke procedure. E.e.a. heeft te maken met een toenemende neiging (hoezeer ook te betreuren) om de burgerlijke rechter in te schakelen bij kerkelijke aangelegenheden (of althans de mogelijkheid daarvan open te houden) én met de geestelijke plicht van een zorgvuldige behandeling van iedere zaak waarbij de kerken geroepen worden recht te spreken. Dit klemt temeer wanneer bij die rechtspraak personen (en hun ambt) in geding zijn. De regels die in onze kerkorde hierover vermeld staan, geven weliswaar de grondlijnen aan waarlangs kerkelijke rechtspraak dient te verlopen, maar geven anderzijds in de concrete toepassing daarvan reden tot vragen die om duidelijke antwoorden vragen. De kerken zijn gediend met een eenduidige procedure die helderheid geeft en die daarom ook bescherming biedt, zowel aan degene die aangeklaagd wordt als aan degene (c.q. de vergadering) die geroepen wordt daarover zich een oordeel te vormen en een uitspraak te doen.

4.2 Bijbelse en kerkordelijke kaders

Bij de uitoefening van de kerkelijke tucht dient gerekend te worden met de Bijbelse kaders, zoals ons die door God zijn bekend gemaakt. Daarbij is met name te denken aan Matt. 18:15-20; woorden die ons door de Heilige Geest zó zijn overgeleverd dat zij staan tussen 18:12-14 – de gelijkenis van het verloren schaap – en 18:21-35 – het gedeelte dat handelt over de ruimte van de vergeving in Christus' kerk. Dat zal dan ook de geestelijke hoogte waarop de tucht wordt uitgeoefend bepalen. Concreet is er sprake van een viertal niveaus/stappen:

1. de vermaning onder vier ogen, indien sprake is van een heimelijke zonde;
2. de vermaning met meerdere getuigen;
3. de inmenging van de gemeente i.c. de kerkenraad ingeval van een heimelijke zonde waarbij geen berouw wordt getoond, of ingeval van een openbare zonde;
4. het door de kerkenraad in gang zetten van de onderscheiden trappen van kerkelijke censuur, in geval geen sprake is van berouw.

Deze gang van zaken wordt in de kerkorde in de artt. 71-77 uiteengezet. In art. 78 volgt daarop, geheel in overeenstemming met het Bijbels getuigenis de procedure over het weer opnemen van een zondaar in de gemeente van Christus, na gebleken berouw en verzoening.

Apart van bovenstaande regels spreekt de kerkorde over de tuchttoefening over ambtsdragers, in artt. 79 en 80. Het is met name bij deze artikelen dat er in het recente verleden behoefte is gebleken aan een nadere precisering.

4.3 Procedure bij tuchttoefening over ambtsdragers

Bij het uitoefenen van de kerkelijke tucht over ambtsdragers is er een verschil tussen de wijze waarop deze over predikanten gedaan wordt enerzijds en over de andere ambtsdragers anderzijds (zie art. 79 K.O.). Ouderlingen en diakenen kunnen bij openbare zonden na voorafgaand onderzoek terstond uit hun ambt worden ontzet. Daarbij is wél de hulp nodig van de kerkenraad van de dichtstbijgelegen gemeente; dat laat zich verstaan: iedere schijn van willekeur of partijdigheid moet vermeden worden. De procedure is dan als volgt:

1. In eerste instantie wordt binnen de eigen kerkenraad (A) de zaak die – mogelijk – tuchtwaardig is, besproken.
2. Wanneer deze kerkenraad van mening is dat tot het oefenen van tucht moet worden overgegaan, roept deze de hulp van de kerkenraad van de dichtstbijgelegen gemeente (B) in.
3. In een gezamenlijke vergadering hoort kerkenraad B de argumenten van kerkenraad A aan en trekt zich daarna terug voor intern beraad.
4. De uitslag van dat beraad wordt aan kerkenraad A meegedeeld, waarop een gezamenlijk besluit wordt genomen.

Bij predikanten ligt het ingewikkelder: zij kunnen slechts door de eigen kerkenraad en die van de dichtst bijgelegen gemeente geschorst worden (waarbij dezelfde procedure wordt gevolgd als hierboven geschetst). Vervolgens is het de taak van de classis (die daarbij hulp en advies ontvangt van deputaten naar art. 49 K.O. van de particuliere synode) om vast te stellen – na gedegen onderzoek – of zij moeten worden afgezet; de classis is de aangewezen kerkelijke vergadering om aan broeders de last te geven om Woord en sacrament te bedienen, en ook om hen indien noodzakelijk die last weer te ontnemen.

Afgezien van deze gang van zaken kan het noodzakelijk zijn een ambtsdrager voorlopig te schorsen, hangende het onderzoek. Bij het beantwoorden van de vraag of deze noodmaatregel noodzakelijk is, zal de betrokken kerkenraad zaken als de ernst van de klachten en de reikwijdte daarvan laten meewegen; in dit geval is dan (nog) geen sprake van een tuchtmaatregel maar van een ordemaatregel. Het spreekt voor zichzelf dat een dergelijke voorlopige schorsing zo kort mogelijk dient te duren.

Maatregelen van schorsing c.q. afzetting zullen altijd schriftelijk, met opgave van redenen, aan de betrokkene worden gemeld. Tevens zal daarbij melding worden gemaakt van eventuele (voorlopige) afhouding van het avondmaal.

4.4 Bijzondere aandachtspunten bij de tuchtprocedure

Het is dienstig, gezien de recente kerkelijke praktijk, om speciaal aandacht te geven aan een aantal bijzonderheden die zich rond tuchtprocedures voordoen:

1. De vraag om een *woordvoerder*.
Het komt zo nu en dan voor dat iemand die zich beroept op een kerkelijke vergadering, of wiens leer en/of leven voorwerp van onderzoek is bij een kerkelijke vergadering, verzoekt om een

woordvoerder mee te mogen nemen wanneer hij zich dient te verantwoorden voor de kerkelijke vergadering, of voor een commissie daarvan. Dat zal niet gewaardeerd worden; wel dient de vergadering zich ervan te overtuigen dat het voor de betrokkene inderdaad niet goed doenlijk is zelf zijn zaak (geheel of gedeeltelijk) te verdedigen; argumenten daartoe kunnen ontleend worden aan diens persoonlijkheid of aan de ingewikkeldheid van de ter tafel liggende zaak. De kerkelijke vergadering zal ervoor waken dat de woordvoerder inderdaad de 'mond' is van de betrokkene, d.w.z. dat hij of zij feitelijk in zijn of haar plaats het woord voert. De schijn dient vermeden te worden dat er sprake zou zijn van een bemiddelaar of een verdediger. Verder is voorwaarde dat er sprake is van iemand van dezelfde geestelijke achtergrond, waarbij het onderschrijven van het gereformeerd belijden de norm zal zijn.

2. De vraag om het raadplegen van een *deskundige*
De ingewikkeldheid van kerkelijke kwesties kan het nuttig of zelfs noodzakelijk maken om deskundigen te raadplegen. Ook hiervan geldt dat dit dan iemand zal zijn die het gereformeerd belijden onderschrijft. Concreet is te denken aan iemand die op ethisch gebied deskundig is, of op kerkrechtelijk of juridisch terrein. Zowel degene die beklaagde is als de vergadering die over de klacht heeft te oordelen kan van zo'n deskundige gebruikmaken. Op het gebied van het kerkrecht is onder andere te denken aan iemand uit de kring van deputaten voor kerkorde en kerkrecht. Er dient op gelet te worden dat deze te geven adviezen alleen over de formeel-kerkrechtelijke procedure zullen gaan. Met nadruk wordt gesteld dat ook kerkelijke vergaderingen in adviserende zin (bijvoorbeeld voor een commissie van onderzoek) van dergelijke broeders of zusters gebruik kunnen maken: de vergadering heeft niet per automatisme de beschikking over leden die op dat terrein deskundig zijn.
3. *Hoor en wederhoor*
Het spreekt voor zichzelf dat het onderzoek m.b.t. een tuchtzaak in alle zorgvuldigheid zal geschieden. Overhaaste oordeelsvorming is af te keuren en zelfs de schijn daarvan dient vermeden te worden en alle betrokkenen in een kerkelijke procedure hebben recht op een gelijke behandeling. De Schrift is hierover duidelijk: Joh. 7:51; 1 Petr. 5:1-3. In het bijzonder is in dit kader te wijzen op de plicht van hoor en wederhoor. Daaronder wordt verstaan dat in zaken waarbij uit de schriftelijke stukken niet voldoende helderheid kan worden verkregen om tot een afgewogen oordeel te komen, zowel de beklaagde (in appelzaken: de klager) als de betrokken kerkelijke vergadering in de gelegenheid zullen worden gesteld om te worden gehoord. Bij een tuchtprocedure geldt de regel dat altijd de regel van hoor en wederhoor toegepast zal worden, gezien het gewicht van de zaak, zowel voor de gemeente (de kerken) als voor de betrokken ambtsdrager. Zoveel mogelijk moeten verschillende oordelen of overtuigingen immers bij elkaar worden gebracht, of op zijn minst moeten zij beoordeeld kunnen worden op het waarheidsgehalte. Ook hiervan is in de Schrift al sprake: men zie bijv. Deut. 1:16 en 17; Spr. 18:13 en 17; Joh. 7:51. Het is aan de betrokken kerkelijke vergadering om te beoordelen of op deze fase van hoor en wederhoor nog een tweede fase, namelijk die van reactie en contra-reactie moet volgen. Bij deze procedure dient ervoor gewaakt te worden dat er discussies gehouden gaan worden. De bedoeling is geen andere dan dat standpunten worden verhelderd, noodzakelijke informatie op tafel komt en onhelderheden worden weggewerkt. Het is het recht van de kerkelijke vergadering – die daarvan in de regel ook gebruik zal maken – om deze fase van de behandeling van de zaak in handen te geven van de door haar in te stellen commissie van onderzoek. Van de hoorzittingen zullen rapporten worden opgemaakt waarbij alle betrokkenen het recht hebben om deze rapporten, voor wat betreft de voor hen relevante onderdelen, te ontvangen; zij hebben ook het recht om daarbij correcties voor te stellen bij de gedeelten die betrekking hebben op hun eigen verklaring. Zoveel als mogelijk is zal de procedure van hoor en wederhoor in elkaars aanwezigheid plaatsvinden. In ieder geval zal men van elkaars verklaringen kennis kunnen nemen door middel van toezending van de erop betrekking hebbende rapporten of verslagen.
4. *Het horen van getuigen*
Wanneer de noodzaak daartoe aanwezig is, d.w.z. wanneer het noodzakelijk is om de waarheid aan het licht te doen komen, kunnen getuigen worden toegelaten en gehoord. Beide partijen, beklaagde (c.q. klager) en kerkelijke vergadering kunnen daarvan gebruik maken. Ook hier zal dit in de regel een plaats krijgen in de procedure die de commissie van onderzoek volgt ter voorbereiding van een uitspraak door de kerkelijke vergadering die daartoe geroepen is. Getuigen dienen ervan doordrongen te worden dat hun getuigenis voor Gods aangezicht wordt uitgesproken en gehoord. In dat kader heeft de kerkelijke vergadering het recht een getuige te weigeren wanneer er op goede gronden twijfel bestaat aan zijn of haar oprechtheid. Getuigen worden bij voorkeur gehoord in aanwezigheid van de andere partij; in ieder geval ontvangt deze afschrift van het erop betrekking hebbende rapport of verslag. De kerkelijke vergadering heeft het recht het aantal getuigen te maximeren. Ook dient zij een beeld te hebben van de vraag in welk kader deze getuigen opgeroepen worden; daarbij rekent zij ook met vragen als: welk onderdeel van de waarheidsvinding betreft het? Welke lacunes zijn er nog aanwezig in het onderzoek?
5. *Toegankelijkheid van de stukken*
Bij elke kerkelijke procedure horen stukken: besluiten van kerkelijke vergaderingen, verslagen en/of rapporten van commissies inclusief die van hoor en wederhoor en/of van het horen van getuigen, eventuele bijlagen bij al deze stukken. Elke betrokkene in een kerkelijke procedure ontvangt toegang tot alle direct aan de uitspraak ten grondslag liggende stukken. Daarbij zal van hem of haar gevraagd worden deze als strikt vertrouwelijk te beschouwen; ze mogen slechts voor eigen gebruik gehanteerd en niet aan derden ter inzage worden gegeven (uitgezonderd vanzelfsprekend bij het gebruikmaken van een voorspraak of het raadplegen van een deskundige, die overigens eveneens gebonden zijn aan de zwijgplicht). Op te vragen stukken zijn: uittreksels uit notulen en rapporten, die uitsluitend betrekking hebben op verklaringen van de betrokkene zelf en derden over zijn zaak. Ook besluiten van kerkelijke vergaderingen en de gronden waarop zij berusten. Beide partijen (ingeval van een appelzaak) dienen over dezelfde stukken te kunnen beschikken. Uitdrukkelijk wordt hier gesteld dat de aangeklaagde (klager) géén recht heeft om kennis te nemen van het in de notulen van de kerkelijke vergadering opgenomen verslag van de beraadslagingen over zijn of haar zaak (ook de rechter geeft geen inzage in de interne beraadslaging).

4.5 De uitspraak

De uitspraak van de kerkelijke vergadering, die te oordelen heeft over een tuchtzaak, zal met redenen omkleed worden. Daarbij zal met name aandacht worden gegeven aan (en zullen ook met name worden genoemd) de onderliggende stukken, de daaruit gedestilleerde relevante zaken, de overwegingen rond en beoordelingen van deze zaken en het uiteindelijke aldus gemotiveerde oordeel. Wanneer het een zaak betreft die onder de tucht over het leven valt, zal duidelijk en concreet aangegeven worden waarom de gewraakte levensstijl of daad tegen het Woord van God indruist. Wanneer het een zaak betreft die onder de tucht over de leer valt, zal duidelijk en concreet aangegeven worden waarom de gewraakte opvatting strijdig is met de Heilige Schrift, de daarop gegronde belijdenisgeschriften en/of de kerkorde. Degene die de uitspraak geldt, heeft desgevraagd recht op een mondelinge toelichting ervan door het moderamen van de kerkelijke vergadering die de uitspraak heeft gedaan.

4.6 Voortzetting van de procedure ingeval van appel

Niet zelden komt het voor dat na de uitspraak van een kerkelijke vergadering inzake noodzakelijke tucht (al of niet over ambtsdragers) de aangeklaagde daarmee geen genoegen neemt, maar naar art. 31 K.O. een beroep doet op de meerdere vergadering. Gezien het belang van de betreffende broeder of zuster zal dit appel een opschortende werking hebben, met dien verstande dat ingeval van ongenoegen met de er op volgende uitspraak van de meerdere vergadering inzake het appel als regel zal worden gehanteerd, dat slechts van één opschorting per zaak sprake zal zijn. Een tuchtzaak tegen een ouderling zal dus na een appel tot uitvoering worden gebracht wanneer de classis gesproken heeft (ongeacht een eventueel voortgaand beroep op de particuliere synode), een tuchtzaak tegen een predikant wordt van kracht uiterlijk na een uitspraak van de particuliere synode. Voorkomen moet worden dat zaken te lang slepende worden gehouden. In voorkomende gevallen (bij spoedeisende zaken) dient overwogen te worden om een extra classis of particuliere synode bijeen te roepen.

Bij de behandeling op de meerdere vergadering van een appelzaak doet zich de situatie voor dat een van de betrokken partijen daarbij aanwezig of in ieder geval vertegenwoordigd is: op de classis zijn afgevaardigden van de kerkenraad, op de particuliere synode afgevaardigden van de classis enz. Het laat zich denken dat de andere partij niet aanwezig is. Daarom dient er strikt gewaakt te worden voor een gelijke behandeling tijdens de vergadering waarin de appelzaak behandeld wordt. Het is kerkelijke regel dat die broeders, wier handelen en besluit onder kritiek staan, niet deelnemen aan de discussie (wanneer er dus een appel tegen een uitspraak van een classis dient op de particuliere synode spreken de vertegenwoordigers van deze classis niet mee). De preses dient aan deze regel strikt de hand te houden, om gerechtvaardigde kritiek van de andere partij (die immers niet aanwezig is en zich per consequentie niet kan laten horen) te voorkomen. In de doordenking van dit aspect van de gang van zaken bij kerkelijke procedures wordt de laatste jaren wel gepleit voor het zich terugtrekken uit de vergadering van de betrokken broeders. Dat is in onze kerken ongebruikelijk; de roep erom zal verstommen wanneer onze kerkelijke regel strikt wordt gevolgd.

5 Handleiding voor appelprocedures

5.1 De opdracht

De generale synode droeg deputaten op

- a. (1) met betrekking tot de appelprocedure duidelijk(er) aan te geven waar een appel aan moet voldoen en (2) welke termijn in acht genomen moet worden;
- b. (1) te bevorderen dat bij kerkelijke besluiten wordt aangegeven binnen welke termijn in appel kan worden gegaan, (2) dan wel dat in een openbare bekendmaking in de kerkelijke pers deze termijn wordt gepubliceerd.

5.2 Ad a

De generale synode signaleerde dat met regelmaat een appelschrijven om formele redenen moet worden afgewezen. Hoe onvermijdelijk dat ook is (formele regels dienen ook, evenals inhoudelijke, te worden nagevolgd), het heeft iets onbevredigends: mogelijke valide argumenten die tegen een besluit worden ingebracht, komen zodoende niet ter sprake. Zodoende wordt aan de intentie van de appellant geen recht gedaan, functioneert het recht op appel niet verantwoord en is het ten diepste schadelijk voor ons kerkelijk leven.

Als het gaat om ad a.(2) verwijzen deputaten naar de verwerking van de synodale opdracht ad b.

Wat betreft ad a. (1): deputaten stellen vast dat de tekst van art. 31 K.O. die duidelijkheid feitelijk al verschafft: 'Wanneer iemand van mening is, dat hij door het besluit van een mindere vergadering bezwaard is, kan hij zich op een meerdere vergadering beroepen. Hij dient dan te bewijzen dat het bedoelde besluit in strijd is met de Heilige Schrift, de belijdenis van de kerk en/of de aanvaarde kerkorde.'

Om toch tegemoet te komen aan de wens van de synode (die uit de praktijk van het kerkelijk leven is voortgekomen) zou het volgende gedaan kunnen worden:

In de kleine letters van art. 31 K.O. wordt opgenomen:

1. Een appel kan alleen ingediend worden tegen een besluit van enige kerkelijke vergadering, zoals omschreven in notulen van die vergadering of een besluitenlijst.
2. Bij het appel dient het besluit waartegen men appelleert genoemd te worden.
3. Argumenten ter onderbouwing van het appel dienen te voldoen aan de regel dat men dient te bewijzen dat het besluit in strijd is met de Heilige Schrift, de belijdenis van de kerk en/of de aanvaarde kerkorde.

5.3 Ad b

Op de generale synode is opgemerkt: 'Veel appelzaken worden formeel niet ontvankelijk verklaard i.v.m. overschrijding van de termijn. In de Algemene Wet Bestuursrecht staat de verplichting in het besluit tevens aan te geven op welke wijze en binnen welke termijn beroep/bezwaar kan worden gemaakt/ingediend' (Acta blz. 679).

Aansluiting bij deze regel in de samenleving kan op eenvoudige wijze worden verkregen, namelijk door bij ieder besluit van enige kerkelijke vergadering de slotbepaling op te nemen:

- het recht van appel overeenkomstig art.31 K.O.;
- de in dat artikel vermelde termijn van een maand;
- de naam en het adres van de kerkelijke vergadering waar appel kan worden ingediend: voor een besluit van de kerkenraad bij de classis, een besluit van de classis bij de particuliere synode en voor een besluit van de particuliere synode bij de generale synode.

Het verdient aanbeveling om de uiterste termijn concreet te omschrijven. In de huidige weergave van de kleine letters van art. 31 K.O. wordt gerefereerd over 'binnen een maand na dagtekening' van de uitspraak. Het verdient aanbeveling die zinsnede enigszins te amenderen: zij gaat uit van een in appel gaan van personen; het is echter niet uitgesloten dat ook kerkelijke vergaderingen (kerkenraad, classis of particuliere synode) appel tegen enige uitspraak c.q. besluit van een meerdere kerkelijke vergadering (resp. classis, particuliere synode of generale synode) aantekenen. Dan kan dat redelijkerwijs pas gebeuren op de eerste vergadering na het genomen besluit.

De tekst van de kleine letters zou dan als volgt kunnen luiden:

1. Iedere kerkelijke vergadering is verplicht om bij kennisgeving van een besluit aan het slot daarvan concreet melding te maken van de uiterste termijn waarop men tegen dit besluit appel kan aantekenen en van de (roepende kerk van de) kerkelijke vergadering waarbij dit moet gebeuren.
2. Deze uiterste termijn is gesteld op één maand na dagtekening van het genomen besluit wanneer men als persoon appel wil aantekenen en op één maand na ontvangst van het van het besluit, wanneer het een kerkelijke vergadering betreft.
3. Tegelijk met de kennisgeving van appel dient men de vergadering tegen wier besluit men appel aantekent daarvan in kennis te stellen, samen met een afschrift van het appel (dus aan de scriba van de kerkenraad, indien het kerkenraadszaken betreft, of aan de roepende kerk van de meerdere vergadering, indien het een besluit van die vergadering betreft).
4. De beslissing inzake het appel zal aan de appellant en aan de betrokken kerkelijke vergadering worden meegedeeld.

Wat betreft ad b. (2): de generale synode noemt de mogelijkheid 'dat in een openbare bekendmaking in de kerkelijke pers deze termijn wordt gepubliceerd'.

Deze weg bevelen deputaten niet aan omdat een dergelijke openbaarmaking incidenteel is en gemakkelijk weer na verloop van tijd naar de achtergrond van het geheugen wordt gedrongen (uitzonderingen daargelaten, maar voor hen is waarschijnlijk ook de uitbreiding van de kleine letters en de concrete verwoording daarvan overbodig ...).

5.4 Herstel van vormfouten in een appel

Afgezien van deze kwestie (zoals geconstateerd door de generale synode en zoals hierboven door deputaten uitgewerkt) kan het ook om andere redenen gebeuren dat een appel niet ontvankelijk wordt verklaard. Enkele voorbeelden:

- er is niet voldaan aan de regel dat het besluit waartegen men bezwaar aantekent, expliciet in het appel wordt genoemd;
- er is niet voldaan aan de regel dat men naast het appel dat men bij de meerdere vergadering indient, een afschrift daarvan zendt naar de mindere vergadering tegen wier (wiens) besluit men in appel gaat;
- er is niet voldaan aan de regel dat bezwaren gestoeld moeten zijn op de Schrift, belijdenis of kerkorde (en verdere synodale bepalingen).

Deputaten zijn van mening dat het kerkelijk-geestelijk onbevredigend is wanneer op deze formele gronden een bezwaarschrift terzijde wordt gelegd. Daarom stellen zij aan de synode voor:

Wanneer een appel wegens vormfouten niet ontvankelijk zou moeten worden verklaard, stelt de vergadering die hierover beslist de appelland alsnog in de gelegenheid om binnen veertien dagen deze vormfout te herstellen, opdat alsnog tot behandeling kan worden overgegaan.

Het spreekt voor zichzelf dat ook een roepende kerk, die kennis neemt van een appel, de appelland op vormfouten kan wijzen.

6 Gang van zaken bij revisieverzoeken

De synode droeg aan deputaten op 'zich te bezinnen op de tekst van art. 31 K.O., voorzover dat artikel spreekt over het indienen van een revisieverzoek, toegespitst op de vraag wanneer iemand kennis kan nemen van het besluit'.

Deputaten hebben daarbij het volgende overwogen:

1. sinds de synode van 2001 is de mogelijkheid voor het indienen van een revisieverzoek expliciet in de kerkorde opgenomen. De tekst van art. 31 luidt terzake: 'Onverminderd het recht van appel zoals hierboven omschreven is, heeft ieder het recht om, wanneer hij door het besluit van een kerkelijke vergadering bezwaard is, zijn bezwaren in te dienen bij de eerstvolgende gelijksoortige vergadering. Een dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dient op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel of dient anderszins een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was gewogen.'
2. De generale synode heeft bij het beoordelen van de ontvankelijkheid van revisieverzoeken die aan haar adres waren gericht, zich altijd gericht op de kerkelijke gewoonte zoals die is vastgelegd bij appellschrijvers: deze dienen binnen een maand na de gedane uitspraak ter kennis worden gebracht bij de erbij betrokken kerkelijke vergaderingen. Tot op heden is deze praktijk echter nergens formeel omschreven.
3. Het lijkt deputaten terecht dat deze termijn van een maand richtinggevend is: evenals met andere besluiten het geval is, moet ook in dit opzicht duidelijk zijn wanneer kerkelijke besluiten van kracht zijn en dus uitgevoerd kunnen worden.

Deputaten stellen daarom voor om de volgende zinsnede aan art. 31 K.O. toe te voegen: 'Revisieverzoeken dienen evenals appelschrijvens binnen een maand nadat men van het besluit kennis heeft kunnen nemen, ingediend te worden. Wanneer het besluiten van de generale synode betreft, zal als datum van kennisname gelden:

- voor personen en kerkenraden: het einde van de maand waarin het besluitenboekje van de betreffende generale synode verschijnt;
- voor de overige kerkelijke vergaderingen: de datum waarop deze aansluitend aan de gehouden generale synode vergaderen.

7 Huwelijksbevestiging na samenwonen

7.1 Inleiding

De problematiek van het ongehuwd samenwonen wordt vrijwel in elke gemeente gevoeld, maar een uniform beleid in deze ontbreekt. Dat betekent dat kerkenraden afzonderlijk bezinning verrichten die beter gezamenlijk kan plaatsvinden. Daarbij heeft deze afzonderlijke bezinning ook geleid tot variatie in beleid met de schadelijke gevolgen van dien. In het belang van de eer van God, het heil van mensen en het welzijn van de kerken is bezinning en zoveel mogelijk gelijk beleid noodzakelijk.

7.2 Principeel

Ongehuwd samenwonen is strijdig met de Bijbelse normen voor het huwelijk en is daarmee een zondige manier van omgang tussen man en vrouw. Aangezien dit niet direct bij elk samenwonend stel duidelijk is, en ook bij andere gemeenteleden de Bijbelse gronden voor dit standpunt niet altijd bekend zijn, dient de kerkenraad ook in deze op pastorale wijze onderwijs te geven, eventueel met gebruikmaking van de brochure die deputaten overheid hierover deden uitgaan. Dan zal ook duidelijk worden waarom een stel dat ongehuwd samenwoont en huwelijksbevestiging aanvraagt, dit pas zal kunnen ontvangen na schuldbelijdenis. Die schuldbelijdenis komt voort uit het inzicht dat men vooruitgegrepen heeft op het huwelijk en men daarbij voorbijgegaan is aan de plaats die de HERE in zijn Woord toekent aan de ouders, de christelijke gemeente en de samenleving. Men heeft de indruk gewekt alsof het huwelijkse leven een zaak van slechts twee personen is, en door geen wettelijke bescherming rond hun samenleven te zetten, heeft men de ernst van de zonde onderschat.

Deze schuldbelijdenis dient niet in het midden van de gemeente, maar ten overstaan van minimaal twee ambtsdragers plaats te vinden. Deze schuldbelijdenis wordt vervolgens na rapportage door de gehele kerkenraad aanvaard en daarvan wordt mededeling gedaan aan de gemeente.

Als de kerkenraad de schuldbelijdenis aanvaardt, kan de procedure voor de kerkelijke bevestiging van het huwelijk gevolgd worden, maar dan uitsluitend als het huwelijk ook wettelijk gesloten is. Met de aanvaarding van de schuldbelijdenis dienen eventuele tuchtmaatregelen opgeheven te worden.

8 De rechtspositie van predikanten

De synode droeg aan deputaten op 'zich te bezinnen op de rechtspositie van predikanten'. Deputaten hebben getracht greep op deze materie te krijgen maar zijn daarin onvoldoende geslaagd. De reden daarvoor is gelegen in het gegeven dat er op diverse niveaus grote onhelderheid is over dit onderwerp, zowel in de kring van de burgerlijke rechtspraak als in kerkelijke kring.

8.1 De burgerlijke rechtspraak

Wat de burgerlijke rechtspraak betreft: bekend is de uitspraak in de zaak-Kruis (gewezen predikant van de gemeente van 's-Hertogenbosch) waarin in de jaren negentig van de vorige eeuw tot op het hoogste niveau werd uitgesproken dat er geen sprake is van een arbeidsverhouding tussen een predikant en zijn kerkenraad. Jarenlang is deze uitspraak in de CGK (en daarbuiten) richtinggevend geweest. In 2005 echter heeft de kantonrechter te Lelystad in de zaak-De Boer (Zeevolde) een uitspraak gedaan die hier diametraal tegenover staat. Hierdoor is grote verwarring en onzekerheid ontstaan. De classis Amersfoort is tegen deze uitspraak in beroep gegaan, maar tot op heden (april 2007) is de uitspraak van het hof van Arnhem (waar de zaak in hoger beroep dient) niet bekend. Deputaten zijn van oordeel dat, hoe men ook principieel over de zaak denkt, deze uitspraak van groot belang zal blijken te zijn. Zolang daarover geen duidelijkheid is, is het lastig eigen lijnen uit te zetten. Wanneer men immers kerkelijke lijnen uitzet, die vervolgens in uitspraken van het burgerlijk recht niet gedragen worden, is te verwachten dat bij onverhoopte conflicten er grote problemen ontstaan: de gang naar de burgerlijke rechter zal erdoor aangemoedigd worden ...

8.2 Kerkelijk-principiële lijn: geen arbeidsverhouding

Op zichzelf genomen, zo hebben deputaten overwogen, kunnen we een eigen kerkelijk-principiële lijn uitzetten, in afwachting van de uitspraak in bovenstaande kwestie. Daar is ook een poging toe gedaan. Daarbij stootten deputaten op een ander probleem: binnen de diverse kerken van gereformeerde gezindte blijkt zeer divers over de kwestie gedacht te worden. Deputaten zijn zelf (vooralsnog) van mening dat aan de rechtspositie van de predikant geen recht wordt gedaan wanneer deze getypeerd wordt door een arbeidsverhouding met zijn kerkenraad. Dat is strijdig met de bijzondere positie van de dienaar des Woords, die sámen met de broeders van de kerkenraad van Godswege geroepen wordt om de kudde des Heren te weiden, die voorzitter van de kerkenraad is (en daarmee op gelijk niveau met de andere broeders staat). Eventuele maatregelen tegen zijn positie worden door de classis genomen. Dat is allemaal kerkordelijk vastgelegd. Echter: laten we veronderstellen dat deze principiële lijn in de samenleving gedragen wordt; dan betekent dit nog niet dat de burgerlijke rechter in voorkomende gevallen geen uitspraken zal doen, als ware er toch sprake van een arbeidsverhouding. Daarvoor kijkt de rechter namelijk niet alleen naar datgene dat hierover in principiële zin in een kerkorde geregeld is, maar ook naar de uitwerking daarvan in de praktische regelingen tussen een kerkenraad en zijn predikant: beloningen, regelingen vrije en vakantieondagen, doorbetaling van traktement in geval van langdurige ziekte, emeritaatsregelingen enz. De zaak is dus veel ingewikkelder dan op het eerste gezicht lijkt.

8.3 Verschillende zienswijzen

En juist op dit punt wreekt zich dat verschillende deskundigen binnen de gereformeerde gezindte hierover verschillend denken.

Dat bleek begin voorjaar 2007 heel duidelijk toen een boek onder redactie van mr. F.T. Oldenhuis (hoogleraar recht en religie) verscheen, getiteld: 'Predikant tussen baan en ambt'. In dit boek wordt inzicht gegeven in de resultaten van een op 21 november 2005 gehouden symposium te Groningen, waarin diverse sprekers het licht over de problematiek lieten schijnen. Daarin laten prof.mr. T.J. van der Ploeg (hoogleraar privaatrecht) en prof.mr. W.A. Zondag (hoogleraar arbeidsrecht) een geheel ander geluid horen dan mr. P.T. Pel (advocaat) en mw.mr. T.M. Willemze (hoofd stafafdeling juridische zaken in de PKN), om maar een enkele lijn te schetsen. De materie blijkt complex en leidt niet gemakkelijk tot eenduidige conclusies. De gevolgen voor de draagkracht van een uitspraak laten zich raden.

8.4 Conclusie

Dit in ogenschouw nemende, zijn deputaten van mening dat er een andere weg ingeslagen zou moeten worden, wil dit alles niet leiden tot grote verwarring. Deputaten stellen de synode daarom voor dat zij de opdracht krijgen om samen met andere deskundigen uit de gereformeerde gezindte (zowel op het gebied van het kerkrecht als van het burgerlijk recht) te komen tot een werkgroep die de zaak van de rechtspositie van de predikant fundamenteel in studie neemt en zo mogelijk komt met een breed gedragen visie, die aan de synode(n) kan worden voorgelegd en die zowel binnen als buiten de muren van de kerk kan leiden tot een richtinggevende eensluidende praktijk. Te denken valt dan aan deskundigen vanuit de kerken waar wij als CGK officiële contacten mee hebben: te weten de GKv, de NGK, de Ger. Gem. en de Hersteld Hervormde Kerk.

9 De kerkrechtelijke positie van repatriërende predikanten die niet binnen redelijke tijd een beroep ontvangen

9.1 De studieopdracht

De synode verleende deputaten een studieopdracht inzake de kerkrechtelijke positie van repatriërende predikanten die niet binnen redelijke tijd een beroep ontvangen.

De kerken hebben in 2004 een financiële regeling vastgesteld voor losgemaakte en gerepatriëerde predikanten. Ook is vastgesteld de termijn van drie jaar waarbinnen een losgemaakte predikant een beroep moet hebben ontvangen en aangenomen, wil hij de status van predikant kunnen behouden. Een uitzondering hierop vormt de predikant die op het moment van deze beslissing van de classis de leeftijd van 62 jaar heeft bereikt.

Voor een gerepatriëerde predikant is een dergelijke regel echter niet vastgesteld, terwijl hij in praktisch opzicht in een vergelijkbare positie verkeert.

9.2 De situatie nu

Op dit moment is de situatie rond repatriëring uit zendingsdienst (of vergelijkbare situatie) als volgt:

Het zendingsstatuut bepaalt terzake:

Art. 7 Heruitzending

1. Tenminste één jaar voor het einde van elke werkperiode zal nader overleg tussen de deputaten, de partner en de zendingswerker plaatsvinden over een eventuele heruitzending en de duur van de volgende werkperiode.

(...)

Art. 8 Beëindiging van de dienst van de missionaire dienaar des Woords

1. Wanneer het in art. 7.1 genoemde overleg uitwijst dat heruitzending niet mogelijk respectievelijk niet nodig wordt geacht, zullen de deputaten in overleg treden met de zending kerk van de betrokkene ter beëindiging van de missionaire relatie.
2. De betrokkene zal, indien dit wordt overeengekomen, bereid zijn om ten spoedigste een beroep in overweging te nemen en, na aanvaarding van een op hem uitgebracht beroep, zich binnen redelijke termijn aan zijn nieuwe gemeente verbinden.
3. Wanneer de betrokkene slechts één beroep ontvangt en van oordeel is dat beroep niet te kunnen aanvaarden, zal hij in overleg treden met zijn kerkenraad en met de deputaten, voordat hij een beslissing neemt.
4. Indien drie maanden na repatriëring, eventueel verlengd met de verloftijd waarop de betrokkene nog recht heeft, geen verbintenis aan een nieuwe gemeente tot stand is gekomen, zullen zijn zending kerk en de deputaten een overbruggingsregeling treffen, die de goedkeuring van de classis behoeft onder welke de zending kerk ressorteert.

Uit de bewoordingen blijkt dat het werk in het buitenland telkens getermineerd wordt. Regelmatig ontvangen de missionaire predikanten verlof; dan wordt gesproken over heruitzending en tevens over de duur daarvan. Beëindiging van het missionaire werk laat zich om verschillende redenen denken:

- de situatie van het gezin (bijv. noodzakelijke opleiding voor de kinderen);
- de situatie op het zendingsterrein (in het verleden is het herhaaldelijk gebeurd dat politieke ontwikkelingen het zendingswerk – tijdelijk – onmogelijk maakten of dat rekening moest worden gehouden met afbreken van dat werk);
- de situatie van het zendingswerk ter plekke: de positieve ontwikkeling van de zending kerk, waardoor afbouw of inkrimping van het buitenlandse zendingswerk wenselijk wordt, of inzet van een dienaar met een andere opdracht.

In de praktijk doen de bovengenoemde zaken zich daadwerkelijk voor; het initiatief tot beëindiging van de verbintenis tussen deputaten en de predikant kan bij beide liggen.

Tot op heden ontvingen verreweg de meeste predikanten, die om welke reden dan ook repatriëerden, een beroep uit de kerken, zij het dat er zich situaties hebben voorgedaan dat daar (erg) lang op gewacht moest worden. Maar in één geval is dat op dit moment niet het geval, hetgeen duidelijk maakt dat bezinning niet overbodig is.

9.3 De principiële kant

Wat is nu de principiële status van een gerepatriëerde dienaar? Naar art. 7 K.O. dient hij aan een gemeente

verbonden te zijn. Dat is formeel ook het geval: hij is verbonden aan de gemeente die hem heeft beroepen en uitgezonden, zijn zogenaamde zendende gemeente.

Zijn arbeidsveld in bijzondere dienst is echter vervallen, om welke reden dan ook.

Feitelijk lijkt zijn situatie dan ook op die van een losgemaakte dienaar met tweetal principiële verschillen:

1. de losgemaakte dienaar is niet meer als predikant verbonden aan een gemeente, een gerepatrieerde dienaar is dat nog wel, ook al is er aan die verbintenis geen arbeid meer verbonden;
2. bij losmaking is in de praktijk meestal (uitzonderingen daargelaten) sprake van onvrede of van minder goede verhoudingen tussen de predikant en zijn kerkenraad c.q. gemeente. De predikant heeft daar ook zelf een verantwoordelijkheid in gehad. Bij repatriëring is de situatie anders, ook al is er geen sprake van een beroep uit de kerken: in goede verhouding wordt tot beëindiging van de dienst besloten, en om respectabele redenen (zie boven). Het laat zich denken dat het extra triest is, wanneer zich dan de situatie voordoet waarover het in deze bezinning gaat: men heeft met ere de kerken op een bijzondere post gediend, zich daarvoor – vaak samen met het gezin – offers getroost, en men komt dan zo aan de zijkant van het kerkelijk leven én aan de rand van het ambt te staan ... De kerken nemen hun verantwoordelijkheden via het werk van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging predikanten, maar ook die mogelijkheden zijn begrensd.

9.4 Voorstel

Alles overwegend moet toch gesteld worden dat een dergelijke situatie niet ongetermineerd kan blijven: zoals van losgemaakte predikanten geldt dat hun radicaal gebonden is aan een arbeidsveld, en dat bij het langdurig ontbreken daarvan overgegaan dient te worden tot het beëindigen van de status van predikant, zo is dat ook het geval bij de categorie broeders waar het hier om gaat: hun verbintenis aan hun zendende gemeente is louter een formele kwestie, het daarbij behorende arbeidsveld is vervallen.

Het is moreel verantwoord te overwegen de termijn die repatriërende predikanten gegund wordt om beroepbaar predikant te zijn, ruimer te maken dan bij losgemaakte predikanten het geval is; het argument daartoe kan ontleend worden aan de genoemde twee principiële verschillen.

Bij losgemaakte predikanten is de termijn drie jaar (uitzondering, ter beoordeling van de classis daargelaten); bij repatriërende predikanten zou men deze termijn op vijf jaar kunnen stellen, een termijn die ook gegund wordt aan kandidaten die aan het begin van de ambtelijke dienst beroepbaar gesteld worden door het curatorium in de kerken.

9.5 Mogelijke consequenties

Deputaten hebben zich wel gerealiseerd dat een regel, als hierboven voorgesteld, de overweging van een beroep in bijzondere dienst kan bemoeilijken.

Daarom stellen deputaten voor een vorm van begeleiding te bieden naar passend werk, bij voorkeur in het kader van art. 4 of 6 K.O., maar waar nodig daarbuiten.

Dit nadere voorstel vloeit voort uit het feit dat bij een gerepatrieerde predikant geen sprake is van een verstoorde arbeidsverhouding met (de kerkenraad van) zijn zendende gemeente.

Daartoe zou tot het volgende besloten kunnen worden:

1. deputaten begeleiden een gerepatrieerde predikant, indien nodig, naar een nieuw arbeidsveld;
2. de begeleiding is erop gericht dat de betrokkene op zo kort mogelijke termijn een passend beroep als bedoeld in artikel 4 of 6 K.O. dan wel andere passende arbeid kan aanvaarden;
3. de begeleiding bestaat uit:
 - a. persoonlijke begeleiding van betrokkene;
 - b. het gezamenlijk verkennen van de mogelijkheden om het in lid 2 gestelde doel te bereiken;
 - c. het zonnodig verkennen van de mogelijkheid, wenselijkheid en/of noodzakelijkheid van bij- of omscholing;
 - d. alle overige activiteiten die naar het oordeel van deputaten nodig zijn om het in lid 2 omschreven doel te bereiken;
4. de begeleiding vangt aan - in overleg met betrokkene – kort na beëindiging van het repatriëringverlof waarop deze recht heeft, maar in ieder geval niet later dan 6 maanden daarna.
5. deputaten kunnen bij de begeleiding desgewenst hulp inroepen van deskundige derden.

Deputaten hebben over bovengenoemde voorstellen overleg gevoerd met deputaten buitenlandse zending en kerk en Israël; zij hebben zich achter de voorstellen geschaard.

10 Tijdelijk werk voor losgemaakte predikanten

10.1 De opdracht

De generale synode 2004 gaf deputaten de opdracht 'onderzoek te doen naar de mogelijkheid, dat losgemaakte predikanten voor een bepaalde periode aan een gemeente verbonden worden'.

10.2 Schets van de situatie

Sinds de jaren '90 van de vorige eeuw hebben de kerken gedurig zorg over een aantal broeders die als losgemaakt predikant (en dus beroepbaar) te boek staan. In de praktijk van het kerkelijk leven blijkt dat zij slechts met grote moeite aan het werk komen, en dat een beroep vaak heel lang op zich laat wachten (zo lang zelfs, dat de vraag rijst of het nog zal gebeuren). De oorzaak daarvan laat zich niet moeilijk raden: tot losmaking wordt besloten wanneer om de een of andere reden de predikant niet meer met vrucht in de gemeente kan arbeiden. Soms is dat vanwege de financiële consequenties die het onderhouden van een predikant (en zijn gezin) met zich meebrengt (de gemeente wordt te klein), soms zijn ook minder goede verhoudingen de oorzaak van het uit elkaar gaan van predikant en gemeente.

In onze kerken – die nu eenmaal klein zijn, vergeleken met andere kerkgenootschappen – blijven de redenen van losmaking van een dienaar meestal niet verborgen. Alhoewel er 'onder gesloten couvert' aan de kerkenraden mededeling van wordt gedaan, sijpelt er toch wel zoveel door dat de kerken geen beroep

meer doen op de broeders, al of niet terecht. Dit bemoeilijkt het betrokken worden in het beroepingswerk: letterlijk kan men horen dat men bang is 'dat men er tot zijn emeritaat mee zit'. Deze woorden geven wellicht geen blijk van een hoge geestelijke instelling, anderzijds wordt wel de kerkelijke realiteit zichtbaar gemaakt. In het verleden kwam het relatief vaak voor dat broeders met wat minder gaven, of broeders die een 'ongeluk' in hun gemeente hadden veroorzaakt, of broeders waarbij de goede verhoudingen op het spel kwamen te staan, weer een beroep ontvingen; soms kon men het verleden achter zich laten, soms lagen de moeiten die men had ondervonden ook in eigen karakter en/of optreden, maar de relatief korte duur van de verbintenis tussen dienaar en gemeente was oorzaak dat het van beide kanten 'draaglijk' bleef, en dat de arbeid ook nog wel vrucht droeg. De wijd vertakte communicatie vandaag de dag tussen de leden van onze gemeenten onderling, de snelheid waarmee allerlei berichten de ronde doen (en soms daarmee ook van gewicht en inhoud veranderen ...) verhinderen een onbevangen nieuw begin.

10.3 Begeleiding van losgemaakte predikanten

De synode van 2001 heeft m.b.t. de problematiek van de losgemaakte predikanten aanzienlijke stappen voorwaarts gezet: zij besloot tot de instelling van een deputaatschap voortijdige ambtsbeëindiging predikanten, die o.a. de opdracht ontvingen de betrokken predikant te begeleiden naar ander werk. Deze begeleiding is erop gericht dat er uitzicht komt op een passend beroep als bedoeld in art. 4 of 6 K.O.; ook kan gezocht worden naar andere passende arbeid. Daarbij kan o.a. gebruik gemaakt worden van de mogelijkheid tot omscholing, en bij dit alles kunnen deskundigen te hulp geroepen worden (art. 16.1-4 uitvoeringsregeling deputaten). De kerken stellen voor dit traject financiële middelen beschikbaar. Het spreekt voor zichzelf dat in het algemeen eerst uitgezien wordt naar werk dat zo dicht mogelijk ligt bij het werk dat men verricht heeft en waarvoor men een (in dit geval theologische) opleiding heeft genoten. Maar dat uitzicht wordt nu juist geblokkeerd door de factoren die onder het vorige kopje genoemd zijn: de kerken blijken maar moeilijk bereid om een beroep uit te brengen, want hoe lang zal men aan elkaar verbonden zijn? En wie geeft de garantie – of in ieder geval een redelijke zekerheid – dat het nu goed zal gaan? Zo dreigt een vicieuze cirkel: de betrokken predikant wil graag opnieuw beginnen (en van zijn evt. fouten leren), de gemeenten kijken naar die fouten en beroepen liever een niet losgemaakte predikant. En hoe langer die situatie duurt, hoe minder uitzicht er is op een beroep.

10.4 Een tijdelijke verbintenis?

De vraag dient nu onder ogen te worden gezien of de kerken deze broeders nog een speciale handreiking kunnen doen, n.l. door opening te geven voor een tijdelijke verbintenis aan een gemeente. Dat is een novum in de kerken, zij het dat wij het verschijnsel wel kennen bij *emeriti* predikanten. De vraag dient afgezet te worden tegen het besluit van de generale synode: wanneer een losgemaakte predikant binnen drie jaar geen beroep uit de kerken heeft ontvangen, dient zijn classis stappen te ondernemen zijn status als predikant te beëindigen. In dat licht verdient de mogelijkheid tot een tijdelijke verbintenis positieve aandacht:

- de betrokken predikant krijgt de kans te laten zien dat hij nog wel degelijk in staat is een gemeente met vrucht te dienen;
- de betrokken kerkenraad zal sneller tot een dergelijke verbintenis besluiten, omdat de periode daarvan te overzien is.

Deputaten zien een dergelijke verbintenis als een concrete invulling van de begeleiding die de kerken aan de losgemaakte predikanten willen bieden, opdat er uitzicht komt op een passend beroep naar art. 4 of 6 K.O.

10.5 Kerkelijke kaders

De vraag dient wel gesteld te worden op welke wijze een dergelijke verbintenis kerkelijk ingebed dient te worden. Daartoe de volgende opmerkingen:

1. een tijdelijke verbintenis tussen kerkenraad en predikant dient geregeld te worden door middel van een arbeidscontract, inclusief de arbeidsvoorwaarden zoals die door deputaten voor financiële zaken zijn vastgesteld; inhoudelijk zal dit arbeidscontract dus sporen met datgene dat in een normale beroepsbrief bepaald wordt. De verbintenis vindt echter niet plaats via een officieel beroep. In het laatste geval zou er immers weer sprake moeten zijn van een officiële losmaking na afloop van de overeengekomen periode;
2. de verbintenis schept zowel voor de betrokken kerkenraad als voor de betrokken predikant dezelfde verplichtingen als bij een verbintenis via de normale beroepsprocedure: hij is aanspreekbaar binnen kerkordelijke kaders als een wettig beroepen predikant (bijv. wanneer er sprake is van toepassing van art. 79 en 80 K.O.);
3. in dat laatste geval dient echter de classis die hem heeft losgemaakt het onderzoek naar het beroep op genoemde artikelen en de besluitvorming ter hand te nemen; dit is enerzijds ongebruikelijk, maar anderzijds geen novum (vergelijk de positie van onze hoogleraren of van predikanten naar art. 6 K.O.);
4. de periode van de verbintenis dient maximaal drie jaar te duren; dat moet voldoende tijdsruimte bieden om – na een inwerkperiode - met vrucht te kunnen werken (vgl. art. 5 sub 5 K.O.). Daarna heeft de kerkenraad de verplichting om op dat moment een getuigenis van de predikant te geven, waarin inzicht wordt gegeven in de wijze waarop hij zijn werk heeft gedaan. De predikant kan dit getuigenis dan ter inzage geven aan een kerkenraad die met hem in contact treedt i.v.m. het beroepingswerk. Uiteraard kan in goed wederzijds overleg ook besloten worden om de gemeente voor te stellen dat de verbintenis wordt omgezet in een beroep naar art. 4 K.O.;
5. de predikant heeft het recht om, wanneer hij tijdens de periode van zijn tijdelijke verbintenis een beroep naar art. 4 of 6 K.O. zou ontvangen, dit te overwegen en aan te nemen;
6. gedurende de periode van de verbintenis zal de classis geen besluitvorming nemen over de status van het predikantschap (zie besluiten synode 2004) en de duur van die periode zal ook bij de beoordeling van deze status geldende termijn van drie jaar worden opgeteld.

11 Regeling voor gemeenten die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand zullen nemen

De generale synode 2004 droeg deputaten op om aan de hand van bestaande regelingen een definitieve kerkrechtelijke regeling te ontwerpen voor gemeenten die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand zullen nemen. In dit hoofdstuk vindt u de uitwerking van model A, B, C en D:

Model A: gemeente A wordt opgeheven en geïntegreerd in gemeente B, waarbij in A een preekplaats blijft bestaan;

Model B: gemeente A en gemeente B gaan samen en integreren volledig;

Model C: gemeente A en gemeente B gaan samen en er ontstaan twee wijkgemeenten met twee wijkkerkenraden;

Model D: overeenkomst tussen twee zelfstandige gemeenten die gezamenlijk een predikant beroepen.

11.1 Model A: gemeente A wordt opgeheven en geïntegreerd in gemeente B, waarbij in A een preekplaats blijft bestaan

Na toestemming van de classis (of, indien de gemeenten tot een verschillend classicaal ressort behoren: classes) sluiten de betreffende kerkenraden de volgende overeenkomst:

11.1.1 Gemeente

- Na de opheffing van de zelfstandige gemeente A vormen de tot de kerk van B overgekomen leden samen een nieuwe wijk van de gemeente te B. Zij hebben dezelfde rechten en plichten ten aanzien van de gemeente B als zij hadden ten aanzien van de vroegere gemeente A. Dat impliceert onder andere dat zij dezelfde ambtelijke zorg en toewijding ontvangen als de leden van de gemeente B.
- De administratie van de doop- en belijdende leden wordt geïntegreerd in de ledenadministratie van de gemeente B.
- Regelingen en gewoonten, fungerend in de vroegere gemeente A en voor zover afwijkend van de gang van zaken in B, blijven vooralsnog ongewijzigd. Als in de toekomst blijkt, dat wijzigingen daarin gewenst zijn, wordt van de dan zittende kerkenraad verwacht dat hij daar in pastorale wijsheid mee om zal gaan.
- Thans te A bestaande gemeentelijke activiteiten die niet geïntegreerd kunnen c.q. moeten worden in het gemeentelijke leven van B, worden ongewijzigd voortgezet.

11.1.2 Kerkenraad

- Op het moment dat gemeente A wordt opgeheven worden de daar fungerende ambtsdragers opgenomen in de kerkenraad van B. Een nieuw rooster van aftreden wordt gereed gemaakt, rekening houdend met de diensttijd c.q. zittingsperiode in de bestaande en de opgeheven gemeente en de nog lopende dienstperiode van de zittende broeders.
- Wanneer de plaats van een van de broeders te A in de kerkenraad vacant wordt, zal in eerste instantie onder de leden van de wijk A gezocht worden naar kandidaat-ambtsdragers, opdat ook in de toekomst indien gewenst en mogelijk minimaal twee ambtsdragers uit de wijk A plaats in de kerkenraad zullen hebben.
- Om de erediensten te A goede voortgang te doen vinden zal de kerkenraad van B er voor zorgen dat de ambten vertegenwoordigd zijn door middel van minstens twee ouderlingen en een diaken.

11.1.3 Preekplaats

- De preekplaats te A wordt in stand gehouden door de kerkenraad van B, zolang de leden van de wijk A in staat en bereid zijn de kosten daarvan te dragen, dan wel het voortbestaan daarvan nuttig, nodig en verantwoord wordt geacht.
- Mocht de kerkenraad in de toekomst beperking van het aantal diensten of sluiting van de preekplaats overwegen, dan zal hij een dergelijke overweging bijtijds voor overleg aan de leden van de wijk A voorleggen.
- De preekvoorziening ten behoeve van de preekplaats A geschiedt onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad, maar blijft zo mogelijk in handen van een lid te A. Goede afstemming met de preekvoorziening van B is gewenst.

11.1.4 Prediking en pastoraat

- Met het oog op de geestelijke eenheid van de gemeente is het van belang dat de predikant regelmatig voorgaat in de preekplaats te A.
- De leden van de vroegere gemeente A worden vooralsnog beschouwd als een nieuwe wijk van B. Zij worden dienovereenkomstig pastoraal bearbeid door de predikant (in voorkomende gevallen) en de eigen door de kerkenraad benoemde wijkouderling.
- Het jaarlijkse huisbezoek zal volgens de in B gangbare praktijk afgelegd worden.

11.1.5 Diaconaat

- De uit de wijk A afkomstige diaken(en) is (zijn) volwaardig lid van de diaconie en zal (zullen) minstens verantwoordelijk zijn voor de diaconale zorg aan de leden van de wijk A.

11.1.6 Eigendom, financiën en beheer, archief

- Per ... is de gemeente B de rechtsopvolger van de gemeente A. Met ingang van die datum wordt de kerkenraad van B formeel eigenaar van de eigendommen en het vermogen van de vroegere gemeente A. Een en ander zal notarieel worden vastgelegd.
- Het archief van de vroegere gemeente A wordt gevoegd bij het archief van de gemeente te B.

Aldus vastgesteld en ondertekend in een gezamenlijke vergadering van de kerkenraden van A en B d.d.

Namens de raad van A,

Namens de raad van B,

Bovenstaande besluiten zullen ruim vóór het moment van de integratie als voorstellen aan de leden van beide oorspronkelijke gemeenten voorgelegd worden. In een speciaal uit te schrijven ledenvergadering van deze gemeenten afzonderlijk zullen de kerkenraden instemming vragen van de leden van de gemeenten. De besluiten kunnen pas van kracht worden indien de leden bij meerderheid hun instemming hebben betuigd.

In een gezamenlijke ledenvergadering zal bovenstaande instructie ter goedkeuring aan de gemeenten worden voorgelegd en zal worden gevraagd of men zonder hoofdelijke stemming hiermee akkoord kan gaan.

11.1.7 Bijlage 1

In uitzonderlijke gevallen kan een aanvullende regeling worden getroffen met het oog op een eventuele herinstituering van een gemeente te A in de toekomst.

- Om vooralsnog de mogelijkheid open te houden van instituering van een nieuwe gemeente A, zonder de noodzaak van een gecompliceerde boedelscheiding tussen B en de eventueel nieuw te institueren gemeente, komen beide kerkenraden overeen dat de financiën en het beheer van de wijk en preekplaats A gedurende een termijn van vijf jaren gescheiden gehouden zullen worden van de financiën en het beheer van B.
- Gedurende de bovengenoemde termijn van vijf jaren zal de kerkenraad van B het beheer over de eigendommen en het vermogen van de vroegere gemeente A voeren zonder daarvan enig profijt te trekken ten behoeve van de kerk van B. Enerzijds zullen de opbrengsten van collecten, giften en legaten, afkomstig uit de wijk A gedurende de genoemde termijn van vijf jaren niet ten goede komen aan de kerk van B, tenzij zij uitdrukkelijk voor de kerk van B bestemd zijn. Anderzijds zullen gedurende die termijn alle kosten ten behoeve van de wijk en preekplaats A ten laste komen van de afzonderlijke exploitatierekening voor de wijk A.
- In het geval van de instituering van een nieuwe gemeente A binnen de genoemde termijn van vijf jaren zal de kerkenraad van B de eigendommen en het vermogen van de opgeheven gemeente A om niet overdragen aan de kerkenraad van de nieuw geïnstitueerde gemeente A.
- Na afloop van die termijn, of zoveel eerder als in overleg met de leden van de wijk A wenselijk wordt geacht, zal ook de integratie van de financiële administratie en het beheer worden gerealiseerd.

11.2 Model B: gemeente A en gemeente B gaan samen en integreren volledig

Na toestemming van de classis (of, indien de gemeenten tot een verschillend classicaal ressort behoren: classes) sluiten de betreffende kerkenraden de volgende overeenkomst.

1. De gemeenten A en B, behorend tot de Christelijke Gereformeerde kerken in Nederland, besluiten per (datum) officieel samen te gaan als Christelijke Gereformeerde kerk te(plaats).
2. De leden van de nieuwe gemeente worden gevormd door de vroegere leden van de gemeente te A en van die te B.
3. De nieuwe gemeente is rechtsopvolger van de beide oorspronkelijke gemeenten, hetgeen notarieel zal worden vastgelegd.
4. Op het moment van de samenvoeging zullen de dan zittende leden uit de tot dat moment afzonderlijke kerkenraden toetreden tot één gezamenlijke kerkenraad. Een nieuw rooster van aftreden wordt gereed gemaakt, rekening houdend met de diensttijd c.q. zittingsperiode in de twee oorspronkelijke gemeenten en de nog lopende dienstperiode van de zittende broeders. Bij de kandidaatstelling ten tijde van vacatures zal zoveel mogelijk getracht worden een evenredige vertegenwoordiging te bewerkstelligen van ambtsdragers uit beide oorspronkelijke gemeenten. Deze regel zal gedurende de tijd van één ambtsperiode gevolgd worden.
5. Voor de leden van de samengevoegde gemeenten zal dezelfde ambtelijke zorg en toewijding gelden, ongeacht de woonlocatie.
6. Voor de leden van de samengevoegde gemeenten gelden identieke rechten en plichten, gebaseerd op het beleid van de kerkenraad van de nieuwe gemeente.
7. De eigendommen en het vermogen van de twee oorspronkelijke gemeenten gaan op het moment van de samenvoeging in eigendom over naar de nieuwe gemeente. Dit wordt notarieel vastgelegd.
8. De archieven van de twee oorspronkelijke gemeenten worden op het moment van de samenvoeging overgedragen aan de nieuwe gemeente.
9. Bij de voorbereiding van de samenvoeging van de twee afzonderlijke gemeenten wordt in onderling overleg overeenstemming verkregen over een enkele zaken, te weten:
 - een verkiezingsreglement voor ambtsdragers;
 - een reglement voor de commissie van beheer;
 - instructies voor andere commissies die in beide gemeenten functioneerden.
 Het aantal leden van de nieuwe commissie zal gelijk zijn aan het aantal leden van een bestaande commissie. De bemensing van de nieuwe commissie zal – bij voorkeur – gezocht worden onder die leden die reeds deel uitmaakten van de oorspronkelijke commissies, waarbij rekening gehouden zal worden met het rooster van aftreden. Tevens zullen de beide oorspronkelijke gemeenten zoveel als mogelijk gelijkmatig vertegenwoordigd zijn.
10. Zo snel als mogelijk is zal de kerkenraad zorgdragen voor een nieuwe besluitenlijst, waarin besluiten uit de tijd van de oorspronkelijk bestaande kerkenraden verwerkt, op elkaar afgestemd en tot een eenheid gemaakt zullen worden.
11. Na de samenvoeging zullen alle kerkelijke activiteiten geconcentreerd worden in.... (plaats).

De gemeentelijke overheid zal in kennis worden gesteld van het feit dat het functioneren van de Chr. Geref. kerk te (plaats) aldaar zal worden beëindigd.

Aldus vastgesteld en ondertekend in een gezamenlijke vergadering van de kerkenraden van A en B d.d. (datum)

Namens de raad van A,

Namens de raad van B,

Bovenstaande besluiten zullen ruim vóór het moment van de beoogde samenvoeging als voorstellen aan de leden van beide oorspronkelijke gemeenten voorgelegd worden. In een speciaal uit te schrijven ledenvergadering van deze gemeenten afzonderlijk zullen de kerkenraden instemming vragen van de leden van de gemeenten. De besluiten kunnen pas van kracht worden indien de leden bij meerderheid van stemmen hun instemming hebben betuigd.

In een gezamenlijke ledenvergadering zal bovenstaande instructie ter goedkeuring aan de gemeenten

worden voorgelegd en zal worden gevraagd of men zonder hoofdelijke stemming hiermee akkoord kan gaan.
Indien dat niet het geval is dient in de nieuwe gemeente terstond verkiezing van ambtsdragers plaats te vinden.

11.3 Model C: gemeente A en gemeente B gaan samen en er ontstaan twee wijkgemeenten met twee wijkkerkenraden

Na toestemming van de classis (of, indien de gemeenten tot een verschillend classicaal ressort behoren: classes) sluiten de betreffende kerkenraden de volgende overeenkomst.

11.3.1 Gemeente

- De gemeenten A en B, behorend tot de Christelijke Gereformeerde kerken in Nederland, besluiten per (datum) officieel samen te gaan als Christelijke Gereformeerde kerk te.... (plaats), waarbij sprake zal zijn van twee wijkgemeenten met twee wijkkerkenraden.
- De leden van de nieuwe gemeente worden gevormd door de vroegere leden van de gemeente te A en van die te B.
- De nieuwe gemeente is rechtsopvolger van de beide oorspronkelijke gemeenten, hetgeen notarieel zal worden vastgelegd.

11.3.2 Centrale kerkenraad

- In de gemeente zal een centrale kerkenraad (CK) functioneren, die de verantwoordelijkheid voor het geheel van de gemeente draagt. Hierin hebben de leden van de beide wijkkerkenraden (WK) zitting.
- De CK vergadert een keer per twee maanden, of zo vaak als nodig is.
- De agenda van de CK-vergadering wordt voorbereid door het moderamen, dat de CK in vergadering bijeen roept.
- De CK kan pas geldige besluiten nemen, wanneer elke WK voor tenminste tweederde deel vertegenwoordigd is.
- Wanneer de CK een besluit neemt via stemming, moet er in elk van de beide WK's een meerderheid van stemmen zijn.
- De taken van de CK zijn de volgende:
 - a. het beleid bepalen voor het geheel van de gemeente;
 - b. het nakomen van de financiële verplichtingen tegenover zijn predikant volgens de geldende kerkorde;
 - c. het ter hand nemen van het beroepingswerk, zoals nader omschreven onder 4.

11.3.3 Wijkkerkenraden

- De kandidaatsstelling en verkiezing van ambtsdragers voor de WK's kan wijksgewijs geschieden; de approbatie berust bij heel de gemeente.
- De WK's zijn – binnen de kaders van handelen die de CK heeft aangegeven – bevoegd om zelfstandig zaken die betrekking hebben op de desbetreffende wijk te behandelen en daarin te beslissen.
- Zaken die de predikant aangaan worden vanuit de WK in de CK behandeld en besproken.
- De predikant heeft stemrecht in beide WK's.

11.3.4 Beroepingswerk

- Een beroep wordt, na verkiezing door de gemeente, uitgebracht door de CK.
- De WK's stellen elk een lijst op van naar hun oordeel in aanmerking komende predikanten en/of kandidaten en zenden die aan de andere WK.
- De WK's beslissen daarna afzonderlijk of en zo ja welke namen naar hun oordeel van die lijst worden afgevoerd.

Na samenvoeging van de aldus gecorrigeerde lijsten wordt in een vergadering van de CK via een of meer stemmen besloten welke naam of namen van deze samengevoegde lijsten enkelvoudig resp. als tweetal aan de gemeente wordt, resp. worden voorgesteld.

Een enkelvoudige kandidaatsstelling kan alleen plaatsvinden wanneer de CK unaniem is.

Zolang dat nodig blijkt wordt deze procedure herhaald.

- Na bovenvermelde procedure vindt een verkiezing plaats door de stemgerechtigde leden van elke wijk afzonderlijk.

De stembriefjes van de twee wijken zullen door de WK's worden verzameld. De aantallen worden ter controle vergeleken met het aantal handtekeningen op de presentielijsten.

De stembriefjes en eventuele schriftelijke stemmen zullen in een gesloten enveloppe aan de CK ter beschikking worden gesteld.

Tevens zullen er twee stemgerechtigde leden per wijkgemeente worden aangewezen, die aanwezig zullen zijn bij de (extra) vergadering van de CK die belegd wordt om de stemmen te tellen; zij zullen de gang van zaken controleren. Deze vergadering zal (daags) na de stemming plaatsvinden

- De CK zal de stembriefjes samenvoegen en eerst dan zal het resultaat van de verkiezing worden bepaald.
- De CK zal de beroepsbrief opstellen. Met de inhoud ervan dienen de beide WK's volledig in te stemmen.

De beroepsbrief zal worden ondertekend door het moderamen van de CK en door de consulent van de gemeente, en zo spoedig mogelijk ter hand worden gesteld aan de beroepen predikant of kandidaat.

11.3.5 Financiële zaken

- De wijken dragen, in de verhouding A ... % en B % bij in alle kosten van het beroepingswerk, alsmede in de kosten van de honorering van de predikant, eventueel een tweede predikant, een pastoraal werker of een catecheet, inclusief de toelagen, vergoedingen, de eventuele kosten van een emeritaatsuitkering en de kosten van een eventuele pastorie, een en ander in overeenstemming met de richtlijnen van Deputaten Financiële Zaken.
- Voor het overige hebben beide wijken hun eigen begroting en zijn zij zelf financieel verantwoordelijk voor hun eigen inkomsten en uitgaven.
- In uitzonderlijke gevallen van financiële tekorten of problemen beslist de CK.
- Binnen drie maanden na het einde van elk kalenderjaar vindt een vergadering van de CK plaats,

- waarin de financiële afrekening en de begroting van de gezamenlijke kosten worden behandeld en goedgekeurd. De penningmeesters van respectieve commissies van beheer zorgen voor tijdige toezending van de stukken.
- Jaarlijks vast te stellen bedragen zijn onder meer de hoogte van het traktement met emolumenten, zoals boven vermeld.
 - De CK stelt de begroting vast.
 - Wijk A zal haar aandeel in het totaal van de gezamenlijke kosten in maandelijkse termijnen aan wijk B afdragen (of andersom).
 - Aan het einde van elk kalenderjaar vindt een afsluitende afrekening plaats tussen beide wijken.
 - Als de ledenaantallen van beide wijken in verhouding aanzienlijk veranderen, kan de verhouding tussen de percentages bijdragen aangepast worden.

11.3.6 Toepassing kerkelijke tucht

Besluiten inzake de kerkelijke tucht worden genomen door de Centrale kerkenraad.

11.3.7 Extra vergadering

Elke WK heeft het recht om via het moderamen een extra vergadering van de CK samen te roepen, indien dit akkoord niet functioneert volgens de afspraken. De CK verplicht zich om aan een dergelijk verzoek binnen een periode van drie weken gehoor te geven.

11.3.8 Slotbepalingen

- Wijzigingen en/of aanvullingen in dit akkoord kunnen uitsluitend worden aangebracht met toestemming van de afzonderlijke WK's.
- Besluitvorming in de WK geschiedt met meerderheid van stemmen.
- Alle zaken waarin dit akkoord niet voorziet worden in onderling overleg geregeld.

Aldus overeengekomen te

11.4 Model D: overeenkomst tussen twee zelfstandige gemeenten die gezamenlijk een predikant beroepen

Ondergetekenden:

1. de kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde kerk te A, hierna te noemen: A
en
2. de kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde kerk te B, hierna te noemen: B

verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

11.4.1 Artikel 1

A en B hebben zich ten doel gesteld gezamenlijk, in goed overleg, een predikant te beroepen, in die zin dat A de predikant beroept en B van de diensten van die predikant op parttime basis gebruik zal maken (of andersom; nader vast te stellen).

Op basis van de huidige ledentallen zal de predikant voor ...% van de beschikbare tijd werkzaam zijn in A en voor % in B

Alle kosten verbonden aan een predikant zullen in die verhouding gedragen worden.

Een en ander behoudens het bepaalde in art. 6.

11.4.2 Artikel 2

A en B blijven in kerkregering zelfstandig, zodat zij ieder afzonderlijk vergaderen.

Over rechten, plichten en taken die voortvloeien uit deze overeenkomst vergaderen zij in een gecombineerde vergadering (hierna 'combikerkenraad' genoemd).

- a. De combikerkenraad kan slechts rechtsgeldige besluiten nemen indien elke kerkenraad voor ten minste tweederde deel vertegenwoordigd is.
- b. Een besluit geldt eerst dan als aangenomen indien in elk van de beide kerkenraden een meerderheid van stemmen voor het besluit geconstateerd wordt.
- c. Alvorens een besluit kan worden genomen dat de predikant zelf aangaat en terzake waarvan hij diensgevolge geen stemrecht uitoefent, zal hij altijd (ook bij zijn eventuele afwezigheid) geraadpleegd worden over de aan de orde zijnde kwestie.
- d. Tenzij de combikerkenraad anders besluit zal de predikant zijn voorzitter zijn.

11.4.3 Artikel 3

De beroepsprocedure is als volgt.

A, dan wel B (dit nader vast te stellen) zal fungeren als beroepende gemeente.

- a. A en B stellen elk een lijst op van geschikt geachte predikanten en zenden die aan elkaar toe. Elke kerkenraad beslist op basis van de hem toegezonden lijst welke namen daarop bij voorkeur kunnen worden gehandhaafd, respectievelijk welke namen bij voorkeur dienen te worden afgevoerd. Na samenvoeging van de aldus gecorrigeerde lijsten wordt in een combivergadering unaniem besloten welke naam bij enkelvoudige kandidaatstelling zal, dan wel welke namen als tweetal aan de beide gemeenten zullen worden voorgesteld, met vermelding van de tussen A en B overeengekomen constructie voor een te beroepen predikant. Zolang zulks nodig blijkt wordt deze procedure herhaald.
- b. De stemming zal gelijktijdig in beide gemeenten plaatsvinden. Het plaatselijke reglement voor de verkiezing van een predikant zal daarbij in acht genomen worden.
Na het bekend worden van de uitslag van de stemming zal de vergadering van de kerkenraad met de stemgerechtigde leden in elk van de gemeenten worden geschorst, teneinde de kerkenraden in de gelegenheid te stellen de uitslagen telefonisch van elkaar te vernemen, waarna de vergadering in elk van beide gemeenten wordt voortgezet en vervolgens gesloten.
De beroepende gemeente zal een predikant slechts beroepen indien bij de gehouden verkiezing is gebleken dat in beide gemeenten een meerderheid van meer dan de helft van het aantal geldige stemmen in geval van een tweetal, en een meerderheid van 75 % van het aantal geldige stemmen in geval van een enkelvoudige kandidaatstelling voor het voorstel tot het beroepen binnen de gekozen constructie zal zijn uitgebracht.

De voorzitter van de beroepende gemeente zal de predikant telefonisch op de hoogte stellen van de uitslag van de verkiezing.

- c. Indien de vereiste meerderheid is behaald, zal de combikerkenraad de inhoud van de beroepsbrief van de beroepende gemeente vaststellen (voorzover deze tevoren nog niet in concept gereed was en goedgekeurd). De beroepsbrief zal worden ondertekend door de voorzitter en scriba van de beroepende gemeente en door de consulent van die gemeente. In een bijlage bij de beroepsbrief ondertekenen voorzitter, scriba en consulent van de andere gemeente en betuigen zo hun instemming met de inhoud van de beroepsbrief. De beroepsbrief wordt ten spoedigste door een afvaardiging van de combikerkenraad overhandigd aan de gekozen predikant.

11.4.4 Artikel 4

Tenzij tussen predikant en combikerkenraad anders overeengekomen wordt, zal voor de predikant en zijn eventuele gezin het volgende gelden.

- Hij en zijn eventuele gezin zullen woonachtig zijn in of in de omgeving van de beroepende gemeente.
- Hij en zijn eventuele gezin zullen ingeschreven worden in het lidmaten boek van de beroepende gemeente.
- De predikant zal tevens als lid in de niet-beroepende gemeente ingeschreven worden.
- Als ingeschreven lid zal hij in beide gemeenten stemrecht hebben. In de niet-beroepende gemeente zal hij de positie van bijzonder adviseur innemen; op verzoek van de kerkenraad zal hij tevens fungeren als voorzitter van de vergaderingen.
- (indien de gemeenten behoren tot verschillende classes:) De predikant zal door de beroepende gemeente worden afgevaardigd naar classisvergaderingen in de classis....
- (indien van toepassing:) De niet-beroepende gemeente vraagt de classis waaronder zij ressorteert om de predikant als adviseur toe te laten tot de vergaderingen van die classis.

11.4.5 Artikel 5

Ingeval in een of beide gemeenten bezwaren rijzen tegen het functioneren van de predikant om redenen van tucht als omschreven in art. 79 en 80 K.O. zal de combikerkenraad zich daarover beraden en besluiten, zo mogelijk in aanwezigheid van beider consulenten.

De beroepende gemeente zal in een dergelijke situatie zoveel mogelijk handelen in overeenstemming met de adviezen van beide consulenten en van de raad van de niet-beroepende gemeente.

De beroepende gemeente zal bij verdergaande tucht in overleg met de niet-beroepende gemeente de zaak aan de classis waaronder de beroepende gemeente ressorteert voorleggen, met het verzoek om de niet-beroepende gemeente en de classis waaronder die ressorteert op de hoogte te houden van de ontwikkelingen in de kwestie.

11.4.6 Artikel 6

A en B dragen op basis van de ledentallen van beide gemeenten per 1 januari 20... ieder voor ..%, respectievelijk % bij in alle kosten van de honorering van de predikant, inclusief de toeslagen, vergoedingen, de kosten van een emeritaattuitkering, evenals woonlasten, één en ander in overeenstemming met de richtlijnen van het deputaatschap financiële zaken.

- De verdeling van de hier bedoelde kosten over beide gemeenten zal voor de jaren na 20... worden bepaald naar rato van het aantal leden van beide gemeenten per 1 januari van het volgende jaar.
- Binnen een maand na het einde van elk kalenderjaar vindt een gezamenlijke vergadering van de beide penningmeesters plaats, waarin de financiële afrekening, de kostenverdeelsleutel en de begroting van de kosten die betrekking hebben op de samenwerking worden behandeld, mede ter voorbereiding van goedkeuring door de combikerkenraad. Zolang voor het nieuwe kalenderjaar nog geen begroting is vastgesteld, zullen de penningmeesters uitgaan van een door hen op basis van de richtlijnen van voornoemd deputaatschap aangepaste voorlopige begroting.
- De begroting dient door de combikerkenraad te worden vastgesteld op basis van door de beroepende gemeente op te stellen stukken.
- De niet-beroepende gemeente zal maandelijks op dee van de maand de afgesproken bijdrage in de afgesproken predikantslasten aan de beroepende gemeente overmaken.
- De beroepende gemeente draagt binnen de overeengekomen begroting zorg voor de maandelijksse betalingen aan de predikant.
- Bij substantiële onvoorziene uitgaven en/of begrotingsoverschrijdingen zal de penningmeester van de beroepende gemeente dit onder de aandacht van beide kerkenraden brengen.
- In uiterlijk de tweede maand na afsluiting van een kalenderjaar vindt een afsluitende afrekening plaats tussen beide gemeenten.

11.4.7 Artikel 7

In de beroepsbrief zal onder meer het volgende vermeld worden met betrekking tot de werkzaamheden van de predikant:

- s zondags zondagen tweemaal preken in A en zondagen tweemaal preken in B. De diensten op christelijke feestdagen, oud- en nieuwjaar en op bid- en dankdagen zullen worden geregeld in overleg met de predikant;
- tien vrije zondagen;
- vijf weken vakantie, vanaf de 50-jarige leeftijd zes weken;
- de bediening van de sacramenten in beide gemeenten;
- het bevestigen van huwelijken en het leiden van begrafenissen in beide gemeenten;
- het verzorgen van de catechisaties in beide gemeenten;
- het afleggen van pastorale bezoeken in beide gemeenten.

11.4.8 Artikel 8

In de maanden maart en november van elk jaar vergadert de combikerkenraad ter regeling van:

- preekbeurten, vrije zondagen en vakantieperiodes van de predikant;
- de data voor de vieringen van het Heilig Avondmaal en de voorbereidingen daartoe in beide gemeenten;
- behandeling en goedkeuring van de financiële afrekening van het afgelopen jaar en de begroting van het komende jaar;
- de vergaderschema's van beide kerkenraden.

11.4.9 Artikel 9

Deze overeenkomst blijft van kracht zolang de predikant niet met inachtneming van de bepalingen van de kerkorde aan een andere gemeente is verbonden dan wel is geëmeriteerd, losgemaakt, afgezet of tot een andere staat des levens is overgegaan.

11.4.10 Artikel 10

Deze overeenkomst eindigt in een vacante periode:

- a. wanneer de beide kerkenraden in gezamenlijk overleg hiertoe besluiten;
- b. in geval van belangrijke verandering van het ledental of van gewijzigde omstandigheden in één of beide gemeenten; dan kan de vorm en/of de inhoud van de samenwerking in gezamenlijk overleg worden gewijzigd;
- c. wanneer de kerkenraden in een vacante periode niet binnen twee jaar tot een beroep zijn gekomen. In gezamenlijk overleg kan echter besloten worden deze termijn telkens met twee jaar te verlengen.

Bij voortzetting van de overeenkomst, na een eerste gemeenschappelijke predikant, zal de niet-beroepende gemeente, indien zij dit wenst, beroepende gemeente worden, met daaraan verbonden rechten en plichten.

11.4.11 Artikel 11

Een extra vergadering van de combikerkenraad wordt gehouden indien een van beide kerkenraden van oordeel is dat, door een onvoorzien situatie, deze overeenkomst niet naar behoren functioneert.

De andere kerkenraad verplicht zich ertoe om binnen drie weken gehoor te geven aan een gemotiveerd verzoek om een dergelijke vergadering.

De combikerkenraad zal zich terzake dienen te beraden, in overleg met beider consulenten, en beslissingen moeten voorbereiden en uitwerken.

11.4.12 Artikel 12

Aanvullingen en/of wijzigingen in deze overeenkomst kunnen slechts worden aangebracht met goedkeuring van elke kerkenraad afzonderlijk.

Beide kerkenraden zullen deze overeenkomst ter kennisneming voorleggen aan de (eigen) classis, opdat voorzover nodig, toestemming wordt verkregen voor bepalingen die de classis (classes) aangaan.

Mocht de classis (mochten de classes) wijzigingen wenselijk achten, dan zullen A en B daaraan medewerking verlenen.

Alle zaken waarin deze overeenkomst niet voorziet worden in goed onderling overleg geregeld.

Bij een blijvend verschil van inzicht zullen beide kerkenraden zich richten naar de adviezen van de beide consulenten en/of de classis (classes).

Aldus vastgesteld en ondertekend in een gezamenlijke vergadering van A en B d.d.

Namens A,

Namens B,

12 Wat is de positie van diakenen op de meerdere vergaderingen m.n. in zake opzicht en tucht?

12.1 Opdracht GS 2004 en achtergrond van die opdracht

De GS 2004 gaf de volgende opdracht aan het deputaatschap kerkorde en kerkrecht:

-duidelijkheid te verschaffen over de positie van de diakenen op de meerdere vergaderingen met name waar het zaken van opzicht en tucht betreft.

Binnen deputaten ADMA werd al eerder de vraag gesteld, in hoeverre diakenen mee zouden kunnen spreken in zaken van opzicht en tucht. Op 24 oktober 2002 richtten deze deputaten zich tot het deputaatschap kerkorde en kerkrecht met de vraag om zich te bezinnen op de begrippen 'opzicht en tucht', zoals die in art. 38 K.O. sub 2 omschreven zijn.

De classis Apeldoorn in vergadering bijeen op 11 februari 2004 sprak uit, dat de diakenen op de meerdere vergaderingen ten volle mogen participeren in zaken van opzicht en tucht. Met dien verstande, dat zij in de kerkelijke vergaderingen mogen meestemmen, maar dat de uitvoerende verantwoordelijkheid daarvan primair bij de ouderlingen ligt.

Voor deze uitspraak beriep de classis zich op de volgende gronden:

1. dat het dienstwerk van ouderlingen en diakenen dezelfde oorsprong heeft n.l. gelegen is in Jezus Christus;
2. dat er een fundamentele eenheid tussen de ambten is gezien hun functie in het midden van de gemeente n.l. de opbouw van het lichaam van Christus en de toerusting van de heiligen tot dienstbetoon;
3. dat volgens het N.T. diakenen en opzieners aan nagenoeg dezelfde voorwaarden moeten voldoen, al hebben ze wel een eigen taak;
4. dat meerdere synodes hebben uitgesproken dat de ambten van ouderling en diaken gelijkwaardig zijn;
5. dat de diakenen recht hebben op deelname aan de algemene regering van de gemeente;
6. dat diakenen op bredere vergaderingen een ruimere taak hebben dan alleen spreken over diaconale aangelegenheden, naar analogie van de regel dat diakenen in de kerkenraad meespreken over zaken die de algemene leiding van de gemeente raken.

Verder werden de volgende overwegingen genoemd:

1. dat er geen schriftgegevens zijn die diakenen het meespreken over zaken van opzicht en tucht expliciet ontzeggen;
2. dat de regel dat diakenen niet meestemmen over *zaken van opzicht en tucht* nergens expliciet is vastgelegd, maar impliciet volgt uit K.O. artikel 38 lid 2: 'Indien het door de kerkenraad voor de uitoefening van hun ambt noodzakelijk wordt geacht, zullen de dienaren des Woords met de ouderlingen afzonderlijk vergaderen ter behandeling van de *zaken van opzicht en tucht*';
3. dat het een gangbare praktijk is om bij de constituering van een classisvergadering bij afwezigheid van een ouderling een diaken zgn. keurstem te verlenen, waardoor hij mag meestemmen in *zaken van opzicht en tucht*;

4. dat in *zaken van opzicht en tucht* ook diaconale aspecten en overwegingen aan de orde kunnen komen;
5. dat het ambt van ouderling het *primaat heeft inzake opzicht en tucht*.

12.2 De probleemstelling

Om het probleem scherp te stellen kan men twee kanten opgaan.

Men kan het diakenambt dicht naar het ambt van ouderling toetrekken. Het diakenambt wordt dan breder ingevuld dan alleen vanuit de werken der barmhartigheid (Hand.6). Als een diaken dan ook *leiding/opzicht* op zich mag nemen, waarom dan de diaken niet volwaardig betrekken in zaken van opzicht en tucht? Als een diaken via keurstem ook mee mag stemmen in deze zaken, zou men van die uitzondering ook een regel kunnen maken. Als vervolgens de diaken het daar (op de classis) wel mag, waarom dan niet in andere situaties? Hoe dichter men de ambten naar elkaar toetrekt (zie bovenstaand besluit classis Apeldoorn) hoe eerder men de ouderling haast kan inwisselen voor een diaken, zodat een diaken dezelfde bevoegdheden krijgt.

Houdt men echter het onderscheid 'stevig' vast, zodat het diakenambt gevuld wordt vanuit de dienst der barmhartigheid en bij het ouderlingenambt zaken van leiding, opzicht en tucht horen, dan is er maar één conclusie mogelijk: de diaken stemt op meerdere vergaderingen niet mee in zaken van opzicht en tucht.

12.3 De Bijbelse lijn ten aanzien van het ambt van ouderling

Op meerdere plaatsen blijkt dat ouderlingen de taak van leiding, opzicht en tucht toekomt binnen de gemeente. Zij zien toe op de kudde.

Hand. 20:28

'Ziet dan toe op uzelf en op de gehele kudde, waarover de Heilige Geest u tot *opzieners* gesteld heeft, om de gemeente Gods te *weiden*, die Hij Zich door het bloed van zijn Eigene verworven heeft'.

1 Thess. 5:12 en 13

'Wij verzoeken u, broeders, hen, die onder u zich moeite getroosten, die u *leiden* in de Here en u *terechtwijzen*, te erkennen en hen zeer hoog te schatten in liefde, om hun werk'.

1 Tim. 5:17

'De oudsten, die *goede leiding* geven, komt dubbel eerbewijs toe, vooral hun, die zich belasten met *prediking en onderricht*'.

Hebr. 13:17

'Gehoorzaamt uw voorgangers en onderwerpt u aan hen, want zij zijn het, die *waken over uw zielen*, daar zij rekenschap zullen moeten afleggen. Laten zij het met vreugde kunnen doen en niet al zuchtende, want dat zou u geen nut doen'.

1 Petr.5:1-4

De oudsten onder u vermaan ik dan als medeoudste en getuige van het lijden van Christus, die ook een deelgenoot ben van de heerlijkheid, welke zal geopenbaard worden: *hoedt de kudde* Gods, die bij u is, niet gedwongen, maar uit vrije beweging, naar de wil van God, niet uit schandelijke winzucht, maar uit bereidwilligheid, niet als heerschappij voerend over hetgeen u ten deel gevallen is, maar als voorbeelden der kudde

12.4 De Bijbelse lijn ten aanzien van het ambt van diaken

In Hand. 6:2-4 wordt voor het eerst melding gemaakt van het diakenambt. Het is opmerkelijk dat in dit Bijbelgedeelte de naam diaken niet voorkomt. Een aantal van de zeven genoemde mannen trad later op als evangelist. Was hier sprake van een buitengewoon ambt dat later ophield te bestaan? Was het de instelling van een bestuurscollege? Ds. K. de Gier zegt: 'Het getal zeven wordt in de oudheid dikwijls aangetroffen wanneer het gaat om de samenstelling van bestuurscolleges'. Het maakt volgens hem duidelijk dat de apostelen van de gekozen diakenen een apart college wilden vormen. Ze nemen straks een onderscheiden plaats in naast de oudsten. Dr. H. Bouwman (zie zijn boek 'Het ambt der diakenen') acht dit niet juist. Er wordt geen college ingesteld. Dat Stefanus en Filippus optreden als evangelist/getuige vloeit volgens hem ook niet voort uit het door hen opgedragen ambt. Stefanus spreekt, beziel door de Heilige Geest. Filippus kon zijn diakenambt niet uitoefenen in Jeruzalem omdat de gemeente door de vervolging verstrooid was. In Hand.6 gaat het wel terdege om de instelling van de dienst der barmhartigheid. De apostelen houden zich aan de dienst des Woords en de bediening van de tafels en daarbij wordt het uitreiken van liefdegaven aan de zeven overgelaten.

De eerste jaren van de vroege kerk wordt er weinig vermeld over het diakenambt. Dat heeft te maken met de verstrooiing van de gemeente en het feit, dat er over het 'innerlijke' leven van een plaatselijke gemeente weinig meegedeeld wordt. In het jaar 61 (Fil.1:1) blijkt het diakenambt naast het ouderlingenambt te bestaan. In de eerste brief aan Timotheüs worden de vereisten voor diakenen beschreven, die overeenkomen met hetgeen er in Hand. 6:3 staat: 'Ziet dan uit, broeders, naar zeven mannen onder u, die goed bekend staan, vol van Geest en wijsheid, opdat wij hen voor deze taak aanstellen'. De Bijbelse gegevens overziende hebben diakenen m.n. een taak in dienst van de barmhartigheid.

12.5 Conclusie vanuit de Bijbelse lijn

Er is Bijbels gezien een duidelijk onderscheid tussen de ambten aan te wijzen.

Ouderlingen geven leiding en bemoeien zich met zaken als opzicht en tucht en diakenen zijn aangesteld in de dienst der barmhartigheid.

12.6 De historische lijn: de belijdenisgeschriften

In de belijdenisgeschriften (zie art. 30 en art. 31 NGB) valt op dat de ambten minder specifiek gescheiden worden. Dat ligt ook wel voor de hand. De belijdenis is geen kerkorde, geen omschrijving van de kerkinrichting. Wel is duidelijk dat diakenen volwaardig bij de kerkenraad horen.

12.7 De historische lijn: het bevestigingsformulier over het ambt van ouderling

Ouderlingen hebben met de dienaren des Woords *opzicht* over de gemeente. In gehoorzaamheid aan de Opperherder zullen zij de *kudde Gods hoeden* ... hen die niet naar de regel der Schriften leven behoren zij te *vermanen* en over hen die geen boetvaardigheid betonen de christelijke *tucht* oefenen. Als *opzieners* van de gemeente moeten zij *waken* tegen het binnendringen van dwaalleer, die haar zou kunnen afbrengen van de

gehoorzaamheid aan Jezus Christus en tegen elke ontheiliging van de sacramenten. Zij hebben *toe te zien* op elkaar en op de dienaren van het Woord voor wier leer en dienst zij mede *verantwoordelijkheid* dragen. Het is ook de taak van de ouderlingen met de dienaren des Woords *erop acht te geven*, dat in de gemeente alles betamelijk en met goede orde geschieden zal ... Zo zullen zij zich in hun werk gedragen naar het woord dat Paulus richtte tot de oudsten van Efeze: *Ziet toe op uzelf en op de kudde Gods*, waarover de Heilige Geest u tot *opziens* gesteld heeft om de gemeente te weiden.

Appel aan de gemeente: Stel u gewillig onder *de regering en het opzicht* van de ouderlingen. Geef acht op *hun vermaningen* ...

Gebod: Verleen uw goddelijke zegen aan deze gemeente, opdat zij zich aan de *goede vermaningen van de ouderlingen onderwerpt* ...

12.8 De historische lijn: het bevestigingsformulier over het ambt van diaken

Over de diakenen: zij verrichten het werk van de *christelijke barmhartigheid*. We lezen hiervan onder meer in Handelingen 6, waar gesproken wordt over de *dagelijkse verzorging van de weduwen*. De diakenen hebben samen met de dienaren des Woords en de ouderlingen *zorg te dragen* voor de gemeente, terwijl hen in het bijzonder de *dienst der barmhartigheid* is toevertrouwd. Zij mogen de liefde van Christus zichtbaar maken door in de noden en moeilijkheden van onderscheiden aard met raad en daad *steun te verlenen*. Zij zullen de gemeente opwekken *barmhartigheid te bewijzen* aan de naasten. Zij mogen hun arbeid verrichten met blijmoedigheid en een *bewogen hart*, bereid om de *troost* van het evangelie mee te delen aan hen *die in nood verkeren*. In de *gebrokenheid van de menselijke verhoudingen* staan zij in dienst van Christus, *Die de arme zal redden die om hulp roept, de elendige en wie geen helper heeft*.

Appel aan de gemeente: Voorzie de diakenen van goede middelen tot het verrichten van hun arbeid en wees van harte bereid om naar uw vermogen mee te werken in de *dienst der barmhartigheid*.

Gebod: Verleen uw goddelijke zegen aan deze gemeente, opdat zij de diakenen met liefde bijstaat in de *dienst der barmhartigheid*.

12.9 Conclusie vanuit het bevestigingsformulier

Er is in het bevestigingsformulier een zeer duidelijk onderscheid tussen de ambten aan te wijzen. Ouderlingen geven leiding en bemoeien zich met zaken als opzicht en tucht en diakenen zijn aangesteld in de dienst der barmhartigheid.

12.10 De historische lijn: de K.O. over het ambt van ouderling

Over het ambt van ouderling staat het volgende geschreven:

Tot de taak van de dienaren des Woords behoort dat zij in de gebeden en in de bediening des Woords en der sacramenten volharden, dat zij als goede herders zorgen voor de hele gemeente, *tucht oefenen met de ouderlingen* en zich inspannen dat alles betamelijk en in goede orde geschiedt (art.16 K.O.).

In art. 23 K.O. staat: Tot de ambtelijke opdracht van de ouderlingen behoort, behalve hetgeen in art.16 is genoemd, dat zij *erop toezien*, dat de leden van de kerkenraad hun ambt trouw waarnemen. Zij zullen jaarlijks huisbezoek afleggen. Daarbij zullen ze de leden van de gemeente vertroosten en *onderwijzen* (onder andere betreffende de avondmaalsviering).

De ouderlingen zullen tevens trachten anderen te bewegen tot het geloof in Christus.

Art. 38 sub 2 staat: Indien het door de kerkenraad voor de uitoefening van hun ambt noodzakelijk wordt geacht, zullen de dienaren des Woords met de ouderlingen afzonderlijk vergaderen ter behandeling van de *zaken van opzicht en tucht* (1965/6).

12.11 De historische lijn: de K.O. over het ambt van diaken

Over diakenen wordt in art. 25 K.O. gezegd:

De ambtelijke opdracht van de diakenen is het vervullen van de *dienst der barmhartigheid*. Zij zullen zich door het afleggen van *diaconale huisbezoeken* op de hoogte stellen van moeiten; waar nood is, *zullen zij helpen en bemoedigen*. De gemeente zullen zij aansporen tot het verlenen van hulp en haar daarbij toerusten. Zij zullen de hun ter beschikking gestelde middelen na onderling overleg goed besteden. Van hun beleid hebben zij rekening en verantwoording te doen aan de gehele kerkenraad en desgevraagd kunnen zij dit doen aan de leden van de gemeente op een door de kerkenraad vast te stellen tijd en wijze.

12.12 Conclusie vanuit de K.O.

Ook in de K.O. blijkt een duidelijk onderscheid tussen het ambt van ouderling en diaken.

Ouderlingen geven leiding en bemoeien zich met zaken als opzicht en tucht en diakenen zijn aangesteld in de dienst der barmhartigheid.

12.13 Slotconclusie

Vanuit bovenstaande gegevens uit de Schrift, bevestigingsformulier en de K.O. wordt een algemene lijn zichtbaar n.l. dat opzicht en tucht voornamelijk het werk van ouderlingen is. Dat in een kleine gemeente een diaken daarin volledig participeert en vervolgens op de meerdere vergadering met keurstem ook meestemt in zaken van opzicht en tucht, doet niets af aan die algemene lijn.

Vanuit de K.O. is duidelijk, dat diakenen niet meestemmen in *zaken van opzicht en tucht* (zie art. 38 sub 2 waar het impliciet uit voortvloeit). De K.O. van de gereformeerde kerken in Nederland heeft in art. 45 hetzelfde beginsel verwoord: 'De diakenen, die afgevaardigd zijn naar de meerdere vergadering, *zullen niet deelnemen aan de behandeling van zaken welke betrekking hebben op het opzicht en de tucht*'.

Het betekent dus o.a. ook dat diakenen niet meestemmen bij een classisexamen. Dat een diaken bij keurstem als ouderling mag functioneren, is een uitzondering en daarmee een bevestiging van de algemene regel.

13 Voorstellen

Deputaten stellen de synode voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. a. de tekst van art. 7 K.O. als volgt aan te vullen: Het is mogelijk om, wanneer de (financiële) situatie van de gemeente daar aanleiding toe geeft dan wel wanneer het de ambtelijke bearbeiding van de gemeente niet schaaft, een predikant in deeltijd te beroepen (1971/72, 1980, 2007);
b. deputaten emeritikas op te dragen te onderzoeken wat de consequenties zijn van het deeltijdpredikantschap voor de hoogte van de uitkering, mede in verhouding tot de door de predikant opgebouwde pensioenvoorzieningen;
3. a. de voorgestelde handleiding voor kerkelijke tuchtprocedures vast te stellen;
b. deputaten opdracht te geven deze handleiding ter hand te stellen aan de kerkenraden en de overige kerkelijke vergaderingen;
4. a. de huidige tekst in de kleine letters van art. 31 K.O. (uitgave K.O. 2007 blz. 33 en 34) aldus te wijzigen:
 1. a. *Iedere kerkelijke vergadering is verplicht om bij kennisgeving van een besluit aan het slot daarvan concreet melding te maken van de uiterste termijn waarop men tegen dit besluit appel kan aantekenen en van (de roepende kerk van) de kerkelijke vergadering waarbij dit moet gebeuren.*
b. *Deze uiterste termijn is gesteld op één maand na dagtekening van het genomen besluit wanneer men als persoon appel wil aantekenen en op één maand na ontvangst van het besluit, wanneer het een kerkelijke vergadering betreft.*
c. *Tegelijk met de kennisgeving van appel dient men de vergaderingen tegen wier besluit men appel aantekent, daarvan in kennis te stellen, samen met een afschrift van het appel (dus aan de scriba van de kerkenraad indien het kerkenraadszaken betreft, of aan de roepende kerk van de meerdere vergadering, indien het een besluit van die vergadering betreft).*
d. *De beslissing inzake het appel zal aan de appellant en aan de betrokken kerkelijke vergadering worden meegedeeld. (1877, 1947, 1965/66, 2007);*
 - b. vervolgens aan de tekst van art. 31 K.O. toe te voegen:
 2. a. *Een appel kan alleen ingediend worden tegen een besluit van enige kerkelijke vergadering, zoals omschreven in notulen van die vergadering of een besluitenlijst.*
b. *Bij het appel dient het besluit waartegen men appelleert, genoemd te worden.*
c. *Argumenten ter onderbouwing van het appel dienen te voldoen aan de regel dat men dient te bewijzen dat het besluit in strijd is met de Heilige Schrift, de belijdenis van de kerk en/of de aanvaarde kerkorde.*
3. *Wanneer een appel wegens vormfouten niet ontvankelijk zou moeten worden verklaard, stelt de vergadering die hierover beslist de appellant alsnog in de gelegenheid om binnen veertien dagen deze vormfout te herstellen, opdat alsnog tot behandeling kan worden overgegaan.*
4. *Revisieverzoeken dienen evenals appelschrijvens binnen een maand nadat men van het besluit kennis heeft kunnen nemen, ingediend te worden. Wanneer het besluiten van de generale synode betreft, zal als datum van kennisname gelden:*
- voor personen en kerkenraden: het einde van de maand waarin het besluitenboekje van de betreffende generale synode verschijnt;
- voor de overige kerkelijke vergaderingen: de datum waarop deze aansluitend aan de gehouden generale synode vergaderen.
5. aan art. 70 K.O. toe te voegen dat een aanvraag voor huwelijksbevestiging na samenwonen positief beantwoord kan worden, nadat over het samenwonen (eventueel na een catechetisch traject) schuldbelijdenis is afgelegd. De wijze waarop deze schuldbelijdenis gestalte krijgt, is aan het oordeel van de plaatselijke kerkenraad;
6. een besluit te nemen over een vervolgotraject van de studie naar de rechtspositie van de predikant en daar ook de voorstellen van de deputaten voor het contact met de overheid bij te betrekken;
7. a. de tekst van art. 11 K.O. aldus aan te vullen:
de generale synode spreekt uit dat, wanneer een gerepatrieerde predikant vijf jaar na zijn repatriëring nog geen beroep uit de kerken heeft ontvangen, de classis waartoe hij behoort, gehoord het advies van deputaten naar art. 49 K.O. alsmede van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging, het besluit zal nemen om titel en bevoegdheden verbonden aan het predikantschap in te trekken;
b. de instructie van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging als volgt aan te vullen:
16.4 (...). Voor een gerepatrieerde predikant zal gelden dat de begeleiding – in overleg met hem - kort na beëindiging van het repatriëringstermijnverlof waarop hij recht heeft, aanvangt, maar in ieder geval niet later dan zes maanden daarna;
8. de tekst van art. 11 K.O. aldus aan te vullen: De synode spreekt uit dat het in het kader van het bevorderen van de begeleiding naar ander ambtswerk van losgemaakte predikanten mogelijk is dat deze voor een bepaalde periode aan een gemeente verbonden worden. Deze verbintenis dient dan aan de volgende voorwaarden te voldoen:
 - a. een tijdelijke verbintenis tussen kerkenraad en predikant dient geregeld te worden door middel van een arbeidscontract, inclusief de arbeidsvoorwaarden zoals die door deputaten voor financiële zaken zijn vastgesteld; inhoudelijk zal dit arbeidscontract dus sporen met datgene dat in een normale beroepsbrief bepaald wordt. De verbintenis vindt echter niet plaats via een officieel beroep. In het laatste geval zou er immers weer sprake moeten zijn van een officiële losmaking na afloop van de overeengekomen periode;
 - b. de verbintenis schept zowel voor de betrokken kerkenraad als voor de betrokken predikant dezelfde verplichtingen als bij een verbintenis via de normale beroepingsprocedure: hij is aanspreekbaar binnen kerkordelijke kaders als een wettig beroepen predikant (bijv. wanneer er sprake is van toepassing van art. 79 en 80 K.O.);
 - c. in dat laatste geval dient echter de classis die hem heeft losgemaakt het onderzoek naar het beroep op genoemde artikelen en de besluitvorming ter hand te nemen; dit is enerzijds ongebruikelijk, maar anderzijds geen novum (vergelijk de positie van onze hoogleraren of van predikanten naar art. 6 K.O.);

- d. de periode van de verbintenis dient maximaal drie jaar te duren; dat moet voldoende tijdsruimte bieden om – na een inwerkperiode - met vrucht te kunnen werken (vgl. art. 5 sub 5 K.O.). Daarna heeft de kerkenraad de verplichting om op dat moment een getuigenis van de predikant te geven, waarin inzicht wordt gegeven in de wijze waarop hij zijn werk heeft gedaan. De predikant kan dit getuigenis dan ter inzage geven aan een kerkenraad die met hem in contact treedt i.v.m. het beroepingswerk. Uiteraard kan in goed wederzijds overleg ook besloten worden om de gemeente voor te stellen dat de verbintenis wordt omgezet in een beroep naar art. 4 K.O.;
 - e. de predikant heeft het recht om, wanneer hij tijdens de periode van zijn tijdelijke verbintenis een beroep naar art. 4 of 6 K.O. zou ontvangen, dit te overwegen en aan te nemen;
 - f. gedurende de periode van de verbintenis zal de classis geen besluitvorming nemen over de status van het predikantschap (zie besluiten synode 2004) en de duur van die periode zal ook bij de bij de beoordeling van deze status geldende termijn van drie jaar worden opgeteld.
9. de door deputaten voorgestelde regelingen voor gemeenten die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand te nemen, als model vast te stellen en deputaten op te dragen deze in een bijlage van de K.O. op te nemen;
 10. a. ombij art.38 sub2 K.O. de volgende uitbreiding op te nemen: Onder 'opzicht en tucht' dient te worden verstaan 'het herderlijk toezicht zoals dat specifiek gestalte krijgt in vermaning in zake leer en leven'; b. om art. 41 sub1 K.O. te splitsen in een a en b punt. Punt 1a is dan identiek aan het huidige sub1 artikel; punt 1b luidt dan als volgt: Diakenen zullen niet deelnemen aan de behandeling van zaken van opzicht en tucht; in concreto geven zij geen oordeel bij *een peremptoir examen* en bij *een tuchtprocedure* conform art.79, 80 K.O.

Namens het deputaatschap kerkorde en kerkrecht,
A. Wagenaar

Bijlage 39
Artikel 95, 136, 218

Rapport 4 van commissie 7 inzake het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht

Uw commissie heeft met dankbaarheid kennisgenomen van het vele werk dat bovengenoemd deputaatschap mocht verrichten in het midden van onze kerken, waaronder zeker genoemd mag worden het adviseren inzake kerkrechtelijke aangelegenheden.

In de lijn van het overzichtelijke rapport van deputaten plaatsen wij de volgende opmerkingen bij de onderdelen:

3. Beroepen van een predikant in deeltijd

Uw commissie is van oordeel dat de studieopdracht om na te gaan of het mogelijk is een predikant in deeltijd te beroepen die tevens een werkkring heeft die niet direct verbonden is aan het predikantschap, wel erg summier is uitgevoerd. We treffen slechts een verwijzing aan naar reeds eerder genomen besluiten van de generale synode. Een nadere doordenking van de vraag wanneer er sprake is van het 'niet schaden van de ambtelijke arbeid van de gemeente' komt ons wenselijk voor.

Uw commissie kan echter, gezien de ontwikkelingen binnen onze kerken op dit terrein, wel op hoofdlijnen instemmen met voorstel 2 van deputaten, maar meent dat de redactionele vormgeving van lid a voor misverstand kan zorgen en stelt voor de woorden 'dan wel' te vervangen door 'en'. Hierdoor wordt de gedachte voorkomen dat bij de eerste reden er wel sprake mag zijn van 'schade bij de gemeentelijke bearbeiding'. Het komt uw commissie dienstig voor dat er een onderzoek komt door deputaten emerituskas naar de consequenties van dit voorstel.

4. Handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure

Uw commissie acht het van groot belang dat een handleiding is opgesteld. Er is behoefte aan duidelijke en toegankelijke informatie over de bij een kerkelijke tuchtprocedure in acht te nemen regels. Bij de diverse onderdelen van de handleiding hebben we enkele kanttekeningen.

4.4.1. Uw commissie is van oordeel dat het niet zinvol is om de kerkelijke vergadering eerst te laten onderzoeken of het voor betrokkene ondoenlijk is om zijn zaak zelf te verdedigen. Een discussie hierover zal een vrij arbitrair karakter hebben en uiteindelijk ook bij de burgerlijke rechter als een inperking van de fundamentele rechten van betrokkene worden beschouwd.

Ook achten wij het voor de helderheid dienstbaar dat uit de begrippen 'woordvoerder, mond en voorspraak' een begrip wordt gekozen, dat consequent wordt gebruikt.

4.4.3. De commissie acht het wenselijk dat het begrip hoor- en wederhoor anders gedefinieerd wordt, zodat het meer aansluit bij het juridisch spraakgebruik. In het recht wordt onder hoor- en wederhoor verstaan dat beide partijen de gelegenheid hebben zich uit te laten over stukken, feiten en argumenten die door de ander worden aangedragen, zodat de rechter alleen beslist op basis van gegevens waarover beide partijen zich hebben kunnen uitlaten. Het is niet altijd nodig dat hoor- en wederhoor in een hoorzitting, een mondelinge behandeling, plaatsvindt. Dat kan heel goed schriftelijk, zeker in een wat latere fase van de procedure (bijvoorbeeld in appel). Wij stellen voor om een deel van de tekst van de handleiding op dit punt te wijzigen. In de voorstellen wordt daartoe een concreet tekstvoorstel gedaan.

4.4.4. Uw commissie is van oordeel dat het wenselijk is om in de handleiding op te nemen een bepaling waaruit duidelijk wordt dat ook de andere partij de getuigen mag horen. Dit is in overeenstemming met ook in het burgerlijke recht gewoon is. Ook op dit punt doen we een concreet voorstel.

4.4.5. De opsomming van de op te vragen stukken moet naar ons oordeel beschouwd worden als een voorbeeld, maar niet limitatief. In het gesprek met ons gaven de vertegenwoordigers van deputaten dat ook aan.

4.4.6. Gezien de functie van de handleiding, namelijk dat zij voor mensen die niet dagelijks met juridische termen te maken hebben een hulp wil zijn, is het dienstbaar om het begrip 'opschortende werking' nog wat nader te expliciteren, ook wat betreft de consequenties van deze werking. Ook op dit punt hebben we een voorstel gedaan.

In het vruchtbare overleg dat uw commissie gehad heeft met deputaten is uitvoerig gesproken over de plaats van een van de betrokken partijen i.c. een kerkenraad, classis of PS, tijdens de kerkelijke vergadering waarin het appel wordt behandeld.

Bij de commissie leeft een sterke voorkeur om betrokken partij niet toe te staan bij de behandeling van 'haar' zaak aanwezig te zijn. Het is naar ons oordeel vrijwel onmogelijk om niet op een of andere wijze, gewild of ongewild toch enige betrokkenheid bij de zaak te tonen. Door deputaten is er of gewezen dat men niet aanwezig is in de hoedanigheid van bijv. lid van de kerkenraad maar als afgevaardigde. Beiden kwamen we wel tot de conclusie dat het aanwezig zijn van betrokken partij bij de behandeling van 'haar' zaak bij de burgerlijke rechter wel argwaan zal opwekken. We achten het van groot belang dat deze zaak nog nader wordt uitgezocht.

Met de vaststelling van de handleiding is naar ons oordeel een begin gemaakt met het vastleggen van een deugdelijke regeling. Het verdient echter sterk de voorkeur dat de regeling nog eens wordt beoordeeld door enkele praktijkjuristen en zonodig wordt aangepast. Vooral de kwestie van de aanwezigheid van afgevaardigden van een vergadering wier beslissing vanwege het appel ter discussie staat, vergt nadere doordenking. Een van onze voorstellen is daarop gericht.

5. Handleiding voor appelprocedures

Ook voor deze handleiding geldt dat uw commissie dankbaar is voor het feit dat er thans een handleiding voorligt. Op enkele onderdelen geven we hieronder ons commentaar.

5.2. Ad a. In de kleine letters van art. 31 K.O. wordt in lid 2c erop gewezen dat appellant dient te bewijzen dat het besluit in strijd is met de Heilige Schrift etc. Wij achten het beter om het woord 'bewijzen' te vervangen door 'aan te voeren' omdat het aan de kerkelijke vergadering is om vast te stellen of het bewezen is of niet. Ook achten wij het vanuit het oogpunt van consequentheid dienstig om aan lid 3 toe te voegen: 'en de verdere synodale besluiten.' Bij de voorstellen treft u een voorstel voor een nieuwe redactie van lid 3 aan.

5.3. Ad b. Bij het eerste aandachtstreepje dient nog te worden toegevoegd: 'en het recht van revisie'.

Naar ons oordeel dient bij lid 2 over de uiterste termijn van appel/revisie een duidelijker omschrijving gegeven te worden wanneer voor een kerkelijke vergadering de beroepstermijn is verstreken. Het moet voor betrokken partijen duidelijk zijn wanneer de beroepstermijn is ingegaan. Dit ligt verschillend voor natuurlijke personen en kerkelijke vergaderingen omdat laatstgenoemde slechts dan bestaan, wanneer zij zijn geconstitueerd. Voor de kerkelijke vergadering opnemen: 'één maand nadat de kerkelijke vergadering tegen wier besluit is geappelleerd voor het eerst vergadert nadat het besluit op het appel is genomen.'

Voor deze handleiding geldt mutatis mutandis hetgeen voor de andere handleiding door uw commissie is voorgesteld. Het is dringend gewenst dat ook deze handleiding nog eens tegen het licht wordt gehouden door enkele praktijkjuristen.

6. Gang van zaken bij revisieverzoeken

Voor uw commissie is het een aangelegen punt om de in de tekst van art. 31 K.O., zoals verwoord onder punt 1, in de 6^e regel het woordje 'of' te vervangen door 'en', waarbij ook het woord 'anderszins' komt te vervallen. De motieven hiervoor zijn als volgt. Door het gebruik van het woordje 'of' wordt eenvoudig aan betrokkene de keuze gelaten of hij in appel gaat of revisie aanvraagt. Zelfs beide is mogelijk. Wij achten revisie alleen dan gewenst wanneer betrokkene aanvoert dat bij het genomen besluit elementen buiten beschouwing zijn gebleven of niet voldoende gewogen zijn. Dan is er pas sprake van een grond om revisie te verzoeken. Bij handhaving van het woordje 'of' kan betrokkene zonder dat sprake is van nieuwe elementen om revisie vragen. Dat lijkt ons onjuist.

In ons gesprek met deputaten bleek ons dat het ook de bedoeling is dat alleen wanneer sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden een revisie aan de orde is. Die bedoeling is thans onvoldoende in de tekst tot uitdrukking gebracht. Vandaar de voorgestelde wijziging.

7. Huwelijksbevestiging na samenwonen

We achten het beter om in de eerste zin onder 7.1. de zinsnede 'vrijwel in elke gemeente', te vervangen door 'in veel gemeenten'. Dit doet ons inziens meer recht aan de werkelijkheid.

De wijze waarop de schuldbelijdenis plaatsvindt (genoemd onder 7.2), lijkt ons een zaak van de plaatselijke kerkenraad. Dit behoort daarom niet nader geregeld te worden. We kunnen ons daarom verenigen met hetgeen daaromtrent thans in de gewijzigde voorstellen wordt voorgesteld.

8. De rechtspositie van predikanten

Uw commissie onderschrijft de noodzaak om deputaten de opdracht te verstrekken om met andere deskundigen uit de gereformeerde gezindte nader onderzoek te doen naar de rechtspositie van de predikant. Maar het lijkt ons dienstbaar dat hierbij wordt betrokken hetgeen wordt opgemerkt onder par. 6 van het rapport deputaatschap contact met de overheid. We onderschrijven dan ook hetgeen door deputaten kerkorde en kerkrecht hierover wordt voorgesteld, aangevuld met de opmerking dat deputaten bij dit onderzoek nadrukkelijk praktijkjuristen dienen te betrekken. Een nieuwe studiec commissie lijkt ons hiervoor overbodig. In het kader van het onderzoek kunnen ook de handleiding voor kerkelijke tuchtprocedures en voor appelprocedures nog eens tegen het licht gehouden worden, waarop door ons hierboven al is aangedrongen.

9. De kerkelijke positie van repatriërende predikanten, die niet binnen redelijke tijd een beroep ontvangen

In art. 16 van de uitvoeringsregeling DVAP (kerkorde blz. 76) wordt al voorzien in begeleiding van repatriërende predikanten. De door deputaten voorgestelde regeling op dit punt is dan ook overbodig. Wel is het dienstig om in genoemd art. 16 op te nemen dat de begeleiding op zo kort mogelijke termijn aanvangt. Om die reden wordt voorgesteld aan 16 lid 4 van de regeling DVAP toe te voegen de woorden: 'en bij een repatriërende predikant kort na beëindigen van het repatriëringverlof, waarop deze recht heeft, maar in ieder geval niet later

dan zes maanden daarna.' Uit de inmiddels ontvangen nadere voorstellen van deputaten blijkt dat men dit voorstel inmiddels heeft overgenomen. Met betrekking tot de voorgestelde aanvulling van art. 11 K.O. in zake de repariërende predikant kan de commissie instemmen.

10. Tijdelijk werk voor losgemaakte predikanten

Uw commissie heeft zich uitvoerig op dit onderwerp bezonnen. Het heeft ook de nodige aandacht gekregen in het gesprek met deputaten. Bij de beoordeling van de voorstellen van deputaten stellen we voorop dat het mogelijk maken van een tijdelijke verbintenis tussen predikant en gemeente, zoals deputaten voorstellen, ingrijpende gevolgen heeft. Er wordt een nieuwe figuur ingevoerd – die van de predikant in tijdelijke dienst – die onze kerkorde niet kent en die ook vreemd is aan de (uitgangspunten van de) huidige kerkordelijke regeling. De kerkorde gaat nu uit van een band tussen predikant en gemeente op basis van een wettige roeping van een predikant door de gemeente. Deze verbintenis wordt slechts verbroken door nader in de kerkorde omschreven gebeurtenissen (aannemen van een beroep naar een andere gemeente, emeritering, losmaking, afzetting). Van belang is voorts dat er in onze kerken tot op heden van wordt uitgegaan – vergelijk ook het rapport van deputaten – dat de verbintenis tussen gemeente en predikant geen arbeidsovereenkomst is. Nu kunnen er redenen zijn om een bestaand stelsel te wijzigen. Wanneer dat gebeurt, dienen de met die wijziging beoogde voordelen (ruimschoots) op te wegen tegen de nadelen. De nadelen zijn de volgende:

- 'via de achterdeur' wordt de rechtsfiguur van de arbeidsovereenkomst voor de gemeentepredikant toegelaten, terwijl geprobeerd wordt om de introductie van die rechtsfiguur 'via de voordeur' te voorkomen. In het gesprek met deputaten is door hen aangegeven dat dan geen arbeidsovereenkomst moet worden aangegaan, maar dan rijst de vraag op welke wijze de rechtsverhouding tussen predikant en gemeente met een tijdelijk karakter dan wel gekwalificeerd moet worden. Juist in de situatie van een tijdelijke verbintenis zal eerder een als een gezagsverhouding te typeren verhouding ontstaan tussen kerkenraad en predikant. Het ontbreken van een gezagsverhouding is thans juist het argument voor de stelling dat bij een predikant geen sprake is van een arbeidsovereenkomst. Een kerk die (de facto) predikanten met een arbeidsovereenkomst kent, heeft het moeilijk om duidelijk te maken waarom daar principiële bezwaren tegen bestaan;
- de regeling roept - op zijn minst - vragen op over het geestelijke karakter van (het ontstaan van) de verbintenis tussen predikant en gemeente. Voor enkele commissieleden weegt dit aspect heel zwaar. Zij benadrukken dat de gemeente die een predikant beroept, dat in het geloof doet, en niet op proef;
- het invoeren van deze figuur leidt tot twee soorten gemeentepredikanten, voor bepaalde en voor onbepaalde tijd. Dat is een afwijking van de lijn die de kerkorde kent.

Uw commissie heeft begrip voor de motieven die hebben geleid tot het voorstel van deputaten. De positie van losgemaakte predikanten is moeilijk en het is uiterst belangrijk - en ook een plicht van de kerken - hen zoveel mogelijk te ondersteunen bij het vinden van passend werk. Daar ligt ook het voordeel van de voorgestelde regeling. Die komt tegemoet aan de huiver van gemeenten om zich aan een losgemaakte predikant te verbinden en maakt het gemakkelijker dat losgemaakte predikanten en een gemeente elkaar beter leren kennen, met het oog op een eventueel beroep. De commissie meent dat dit voordeel thans nog niet opweegt tegen de genoemde nadelen. Daarbij speelt allereerst een rol dat het aantal predikanten dat het betreft betrekkelijk gering is. Het is dan ook de vraag – een vraag die de commissie ontkennend beantwoordt – of de nood voor de kerken als geheel (waarmee niets gezegd wordt over de nood van de predikanten die het betreft !) zo groot is dat een dergelijke ingrijpende maatregel getroffen moet worden. Vervolgens bieden de bestaande kerkordelijke mogelijkheden naar het oordeel van de commissie voldoende ruimte voor een adequate oplossing wanneer een losgemaakte predikant en een gemeente nader willen kennismaken. De predikant kan als bijstand in het pastoraat aan een gemeente verbonden worden en in dat kader (nagenoeg) alle voorkomende werkzaamheden in een gemeente doen. Het is de commissie bekend dat dit in de praktijk ook al gebeurt. De conclusie is dat uw commissie voorstel om het voorstel van deputaten betreffende het tijdelijk werk voor losgemaakte predikanten niet over te nemen.

11. Regeling voor gemeenten die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand te zullen nemen

Het lijkt uw commissie dienstig dat de modellen, waarvoor wij overigens onze waardering uitspreken, worden vooraf gegaan door een korte preambule waarin de voor- en nadelen van de modellen in de verschillende situaties worden aangeduid en waarin ook wordt aangegeven in welke situatie welk model het meest voor de hand ligt.

11.1.3. Uit oogpunt van de onderlinge solidariteit lijkt ons de onder het eerste aandachtstreepje vermelde bepaling niet gewenst.

11.4.1. Voor de commissie is het de vraag of het niet voor het gevoel van eenheid van groot belang is de predikant te laten beroepen door de beide gemeenten.

Tevens achten wij het dringend gewenst een bepaling op te nemen waarin wordt aangedrongen op de wenselijkheid dat de samengaande gemeenten ressorteren onder dezelfde classis.

11.4.3. Het bepalen van een percentage is naar ons oordeel aan de kerkenraad en behoort derhalve niet expliciet in een model te worden genoemd.

11.4.4. In het licht van hetgeen opgemerkt is onder 11.4.1. achten wij het gewenst dat de predikant in beide gemeenten voorzitter is van de kerkenraad.

11.4.10. De zin onder a. aan te vullen met de woorden: 'dan wel wanneer een van beide kerkenraden, doch niet dan na gezamenlijk overleg, daartoe besluit'. De reden van deze aanvulling is dat men in een gezamenlijke vergadering niet tot een eensluidend besluit zou kunnen komen en dat daardoor de zaak in een impasse zou kunnen geraken.

12. Wat is de positie van de diakenen op de meerdere vergadering m.n. in zake opzicht en tucht?

Uw commissie hecht er aan, dat in de woordenlijst bij onze kerkorde het begrip 'opzicht en tucht' nader wordt toegelicht. In de praktijk blijkt hierover nog al eens misverstand te bestaan, Hetgeen ook blijkt uit de verschillende praktijk bij kerkelijke examens.

Naar ons oordeel is het gewenst dat deputaten zich buigen over de afvaardigen van de diakenen naar de classis. Uw commissie constateert dat hierin door de verschillende classes onderscheiden in wordt gehandeld en dat lijkt ons ongewenst.

We stemmen in met de eindconclusie in het rapport ter zake en stellen voor dit expliciet, middels een definitie van het begrip in de K.O. op te nemen. We geven de voorkeur om te werken met een definitie in de woordenlijst, omdat dit voorkomt dat hierdoor artikelen in de K.O. moeten worden aangepast. Tevens geven wij de voorkeur aan de door uw commissie geformuleerde definitie omdat die concreter is en duidelijker antwoord geeft op de vragen die steeds weer blijken te rijzen over de reikwijdte van het begrip 'opzicht en tucht.'

Uw commissie stelt de synode voor:

de handelingen van deputaten goed te keuren en hen daarbij te bedanken voor de geboden bezinning, de aangereikte modellen en handleidingen en waardering uit te spreken voor hun inzet;

1. a. de voorstellen met betrekking tot het beroepen van een predikant in deeltijd goed te keuren en de tekst van art. 7 K.O. als volgt aan te vullen: Het is mogelijk om, wanneer de (financiële) situatie van de gemeente daar aanleiding toe geeft en wanneer het de ambtelijke bearbeiding van de gemeente niet schaadt, een predikant in deeltijd te beroepen (1971/72, 1980, 2007);
b. deputaten emeriticas op te dragen te onderzoeken wat de consequenties zijn van het deeltijdpredikantschap voor de hoogte van de uitkering, mede in verhouding tot de door de predikant opgebouwde pensioenvoorzieningen;
- 2 a. de voorgestelde handleiding voor kerkelijke tuchtprocedures voorlopig vast te stellen met in achtname van de volgende wijzigingen:
 1. bij 4.4. onder 1 te laten vervallen de zinsnede 'wel dient ... zaak'.
 2. bij 4.4. onder 3 het begrip 'hoor en wederhoor' als volgt nader te definiëren en daarvoor de passage 'Daaronder wordt verstaan' t/m 'zowel van de gemeente als voor de betrokken ambtsdrager' te vervangen door de volgende omschrijving: 'Daaronder wordt verstaan dat niet wordt beslist op basis van door de ene betrokkene (klager of beklagde en in appel appelland en kerkelijke vergadering) aangedragen mondelinge of schriftelijke informatie zonder dat de andere betrokkene in de gelegenheid is gesteld om zich over die informatie uit te laten. Ofschoon het beginsel van hoor- en wederhoor niet impliceert dat de betrokkenen ook daadwerkelijk mondeling hun visie geven - onder omstandigheden volstaat het om de gelegenheid te geven tot een schriftelijke reactie, zeker in de appelfase - geldt voor een tuchtprocedure de regel dat de aangeklaagde in de eerste fase, die van de besluitvorming door de kerkelijke vergadering die belast is met de uitoefening van de tucht, in gelegenheid gesteld wordt om zijn visie ook daadwerkelijk mondeling te geven. Bij het horen dient het volgende in aanmerking te worden genomen.
 3. bij 4.4. onder 5. toe te voegen na de regel 'over zijn zaak...': 'deze opsomming is niet limitatief';
 4. aan 4.6 van de handleiding wordt na de woorden 'per zaak sprake zal zijn' (7^e regel) toegevoegd: 'Opschortende werking betekent dat het besluit waartegen appel wordt ingesteld niet wordt geëffectueerd totdat de appellinstantie op het appel heeft beslist.'
- b. Deputaten opdracht te geven deze handleiding ter hand te stellen aan de kerkenraden en de overige kerkelijke vergaderingen;
3. deputaten op te dragen een nadere studie te doen verrichten, waarbij uitdrukkelijk ook enkele praktijkjuristen zijn betrokken, naar eventuele wenselijke aanpassing in de handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure, mede met het oog op de plaats van een betrokken partij (i.c. kerkenraad, classis of PS) op een kerkelijke vergadering in een kerkelijke tuchtprocedure, alsmede naar eventuele wenselijke aanpassingen van de handleiding voor de kerkelijke appelprocedure;
4. de voorgestelde handleiding voor appelprocedures voorlopig vast te stellen en de huidige tekst in de kleine letters van art. 31 K.O. (uitgave 2007) als volgt te wijzigen:
 1. a. *Iedere kerkelijke vergadering is verplicht om bij kennisgeving van een besluit aan het slot daarvan concreet melding te maken van de uiterste termijn waarop men tegen dit besluit appel kan aantekenen dan wel revisie aanvragen en van (de roepende kerk van) de kerkelijke vergadering waarbij dit moet gebeuren.*
 - b. *Deze uiterste termijn is gesteld op één maand na dagtekening van het genomen besluit wanneer men als persoon appel wil aantekenen en op één maand na ontvangst van het besluit, (i.c. de eerste vergadering na het nemen van dit besluit), wanneer het een kerkelijke vergadering betreft.*
 - c. *Tegelijk met de kennisgeving van appel dient men de vergadering tegen wier besluit men appel aantekent, daarvan in kennis te stellen. Ook dient deze vergadering een afschrift van het appel zelf te ontvangen (dus aan de scriba van de kerkenraad indien het kerkenraadszaken betreft, of aan de roepende kerk van de meerdere vergadering, indien het een besluit van die vergadering betreft).*
 - d. *De beslissing inzake het appel zal aan de appelland en aan de betrokken kerkelijke vergadering worden meegedeeld. (1877, 1947, 1965/66, 2007);*
5. vervolgens aan de tekst in de kleine letters van art. 31 K.O. toe te voegen:
 - 2a. *een appel kan alleen ingediend worden tegen een besluit van enige kerkelijke vergadering, zoals omschreven in notulen van die vergadering of een besluitenlijst.*
 - b. *Bij het appel dient het besluit waartegen men appelleert, genoemd te worden.*
 3. *Argumenten ter onderbouwing van het appel dienen te voldoen aan de regel dat men dient aan te geven dat en waarom het besluit in strijd is met de Heilige Schrift, de belijdenis van de kerk en/of de aanvaarde kerkerde en synodale besluiten.*
 3. *Wanneer een appel wegens vormfouten niet ontvankelijk zou moeten worden verklaard, stelt de vergadering die hierover beslist de appelland alsnog in de gelegenheid om binnen veertien dagen deze vormfout te herstellen, opdat alsnog tot behandeling kan worden overgegaan;*
6. de voorstellen met betrekking tot revisieverzoeken goed te keuren en in de tekst van art. 31 K.O. de laatste volzin te vervangen door de volgende volzin: 'Een dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dient op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel en dient tevens een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen.';
7. Aan de kleine letters van art. 31 K.O. toe te voegen een lid 4, luidende: *Revisieverzoeken dienen evenals*

- appelschrijvens binnen een maand nadat men van het besluit kennis heeft kunnen nemen, ingediend te worden. Wanneer het besluiten van de generale synode betreft, zal als datum van kennisname gelden:*
- voor personen en kerkenraden: het einde van de maand waarin het besluitenboekje van de betreffende generale synode verschijnt;
 - voor de overige kerkelijke vergaderingen: de datum waarop deze aansluitend aan de gehouden generale synode vergaderen;
8. de voorstellen met betrekking tot huwelijksbevestiging na ongehuwd samenwonen goed te keuren door: aan art. 70 K.O. toe te voegen *dat een aanvraag voor huwelijksbevestiging na samenwonen, positief beantwoord kan worden, nadat over het samenwonen (eventueel na een catechetisch traject) schuldbelijdenis is afgelegd. De wijze waarop deze schuldbelijdenis gestalte krijgt, is aan het oordeel van de plaatselijke kerkenraad;*
 9. te besluiten het deputaatschap op te dragen een vervolgstudie in te stellen naar de rechtspositie van predikanten, zo mogelijk in samenwerking met andere kerken uit de gereformeerde gezindte en daarbij ook enkele praktijkjuristen te betrekken, en daar ook de voorstellen op dit punt van de deputaten voor het contact met de overheid bij te betrekken;
 10. de voorstellen met betrekking tot de kerkrechtelijke positie van repatriërende predikanten, die niet binnen redelijke tijd een beroep ontvangen over te nemen door:
 - a. de tekst van art. 11 K.O. aldus aan te vullen:

de generale synode spreekt uit dat, wanneer een gerepatriëerde predikant vijf jaar na zijn repatriëring nog geen beroep uit de kerken heeft ontvangen, de classis waartoe hij behoort, gehoord het advies van deputaten naar art. 49 K.O. alsmede van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging, het besluit zal nemen om titel en bevoegdheden verbonden aan het predikantschap in te trekken;
 - b. de instructie van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging als volgt aan te vullen:

16.4 (...). Voor een gerepatriëerde predikant zal gelden dat de begeleiding - in overleg met hem - kort na beëindiging van het repatriëeringsverlof waarop hij recht heeft, aanvangt, maar in ieder geval niet later dan zes maanden daarna;
 11. de voorstellen met betrekking tot tijdelijk werk voor losgemaakte predikanten niet over te nemen;
 12. a. de voorgestelde regelingen voor gemeenten die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand te nemen als modellen vast te stellen met inachtneming van de volgende wijzingen:
 1. De modellen vooraf te laten gaan van een preambule, waarin wordt aangegeven in welke situatie welk model het meest passend is; hierin dient ook vermeld te worden dat het de sterke voorkeur verdient dat beide gemeenten deel uitmaken van dezelfde classis en dat dit in een situatie waarin een predikant aan beide gemeenten verbonden is, zelfs noodzakelijk is;
 2. Het onder 11.1.3. eerste aandachtsstreepje vermelde te laten vervallen;
 3. Onder 11.4.1. op te nemen dat de beide gemeenten gezamenlijk de predikant beroepen;
 4. Onder 11.4.4. op te nemen dat de predikant voorzitter is van beide kerkenraden;
 5. Onder 11.4.10 onder a toe te voegen: 'dan wel een kerkenraad na een gezamenlijk overleg hiertoe besluit.'
 - b. deputaten op te dragen deze modellen in een bijlage van de K.O. op te nemen;
 13. a. de voorstellen met betrekking tot wijziging van art. 38 sub 2 K.O. en art. 41 sub 1 K.O. niet over te nemen, maar in de woordenlijst bij de kerkorde de volgende omschrijving van 'opzicht en tucht' op te nemen: 'onder 'opzicht en tucht' wordt verstaan: alle handelingen van de ouderling en predikant die betrekking hebben op a. het toezien op de belijdenis en de levenswandel van de gemeenteleden, b. het uitoefenen van de kerkelijke tucht, c. de toelating van en het toezicht op de leer en de wandel van de dienaren van het Woord'.
 - b. aan deputaten de opdracht te verstrekken om de komende generale synode te dienen met een voorstel inhoudende een eenduidige regeling in zake de afvaardiging van diakenen naar de classis;
 14. opnieuw deputaten te benoemen.

A.A. Egas, rapporteur.

Bijlage 40
Artikel 97, 171

Rapport van de vertrouwenscommissie predikanten

Na de bespreking – in comité – van het rapport van de vertrouwenscommissie predikanten besloot de generale synode 2004 (Acta, art.98) o.a.:

- opnieuw een vertrouwenscommissie te benoemen, bestaande uit een emerituspredikant, een predikant en een broeder met ruime ervaring als ouderling;
- secundi te benoemen;
- de vertrouwenscommissie op te dragen:
 - a. predikanten en/of kerkenraden op hun verzoek pastorale bijstand en advies te verlenen;
 - b. vertrouwelijk verslag te doen van haar werkzaamheden aan de generale synode;
- de commissie toe te staan deskundigen ter advisering in te schakelen indien zij zulks nodig acht;
- uit te spreken dat de vertrouwenscommissie verantwoordelijk schuldig is aan de generale synode en niet aan andere kerkelijke vergaderingen, waarbij – indien nodig – vertrouwelijke informatie uitsluitend gegeven wordt aan het moderamen;
- de commissie op te dragen:
 - a. zich verder te bezinnen op de mogelijke oorzaken van problemen in de verhouding tussen gemeente, kerkenraad en predikant en die oorzaken te inventariseren;
 - b. zich verder te bezinnen op de vraag hoe genoemde problemen kunnen worden voorkomen;
 - c. de generale synode voorstellen te doen of en zo ja, hoe de kerken met deze bezinning gediend kunnen worden.

Tot leden van de commissie benoemde de synode opnieuw ds. J. Plantinga, oud. R. Procee en ds. J. Westerink. Tot secundi werden benoemd ds. R. van Beek, ds. J. van Dijken en oud. J.A. Voorthuizen, Ede. Omdat ds. Plantinga door ernstige ziekte eind 2005 genoodzaakt werd zijn werkzaamheden voor de commissie te beëindigen en ds. Van Beek door gezondheidsproblemen niet in staat was zijn plaats in te nemen, heeft ds. J. van Dijken vanaf die tijd als primuslid gefungeerd.

Ds. J. Plantinga

Met ontroering maken wij aan het begin van ons rapport melding van het overlijden van ds. J. Plantinga in het voorjaar van 2006. Vanaf het begin was hij lid van onze commissie en tot het laatste toe heeft hij zich voor het werk van de commissie ingezet. Met grote dankbaarheid denken wij aan hem terug. Hij had van de Heere bijzondere gaven ontvangen voor het werk, waartoe onze commissie geroepen werd. Hij had het vertrouwen van de kerken, wist vertrouwen te winnen in moeilijke situaties en kon met pastorale wijsheid leiding geven aan het zoeken naar herstel van verhoudingen tussen broeders. Het was voor ons een vreugde om met hem samen te mogen werken. De Heere gedenke allen die hem lief hadden en in het bijzonder zijn vrouw.

Vertrouwelijk

Wij zijn als commissie heel dankbaar voor het feit dat de vorige synode het vertrouwelijke karakter van onze werkzaamheden nadrukkelijk heeft onderstreept. In de vorige periode merkten wij, dat ons optreden soms vragen oproep bij kerkelijke vergaderingen. Tegelijk hebben wij voortdurend geconstateerd dat deze vertrouwelijkheid noodzakelijk is voor het goed functioneren van de commissie. Ook in deze periode hebben wij aan het begin van elk nieuw contact uiteen gezet dat de commissie niet hoeft te rapporteren met betrekking tot de inhoudelijke kant van de zaken waarin om bijstand werd gevraagd.

Anderzijds hebben wij ook steeds benadrukt dat de commissie zich terugtrekt zodra enige kerkelijke vergadering bij de zaak waarvoor de commissie te hulp was geroepen, betrokken werd.

Soms bleek het heel moeilijk te zijn zaken waarvoor de hulp van de commissie werd ingeroepen, te scheiden van zaken die al op de tafel van kerkelijke vergaderingen lagen.

Enkele malen bleek onze mededeling dat wij ons niet mengen in zaken die al bij meerdere vergaderingen aanhangig waren gemaakt, reden om een verzoek tot hulp in te trekken. In ieder geval is het een aantal keren voorgekomen dat een eerste contact in verband met bepaalde moeiten, niet leidde tot een concrete vraag om hulp.

Werkzaamheden

De aard van de commissie brengt met zich mee, dat de commissie op geen enkele manier de publiciteit zoekt. Alleen is eenmaal een artikel in De Wakker verschenen waarin een commissielid op verzoek van de redactie iets heeft verteld over het werk dat gedaan wordt, uiteraard zonder enige vermelding van namen of plaatsen.

Ook in deze periode hebben wij zelf geen initiatieven genomen of contacten gezocht. Gemeenteleden die bij ons aanklopten om hulp, hebben wij steeds naar hun kerkenraad verwezen.

De zaken waarbij de commissie betrokken werd, waren heel divers. Soms was het de predikant die hulp zocht, soms de kerkenraad. Gelukkig was er ook wel eens een hele periode waarin de commissie niet in actie behoefde te komen. Meestal deden wij het werk met zijn drieën. Een enkele maal deed de commissie een beroep op een predikant van buiten de commissie vanwege een persoonlijke relatie die een objectieve benadering in de weg zou kunnen staan.

Bezinning

Tot een bezinning zoals de synode van 2004 ons opdroeg, is het niet gekomen. Dat heeft enerzijds te maken met het feit dat de commissie behoorlijk gehandicapt was in zijn werkzaamheden door de ziekte en het overlijden van ds. Plantinga.

Anderzijds - en dat ligt in de lijn van wat wij de vorige maal rapporteerden - zijn de zaken waarbij wij betrokken zijn geweest zo divers, dat er niet een bepaalde lijn valt te ontdekken.

Het bovenstaande maakt het onzes inziens duidelijk, dat voor een bezinning als waartoe de synode opdracht gegeven heeft, een bredere commissie bestaande uit leden van verschillende disciplines, noodzakelijk zou zijn. Wil de synode toch opnieuw een opdracht tot een dergelijke bezinning geven, dan zal daarmee rekening gehouden moeten worden.

Overigens heeft de ervaring de commissie wel geleerd, dat veel problemen te herleiden zijn tot de instelling, het karakter en/of de psychische gesteldheid van de predikant. Daarnaast speelt het gebrek aan leidinggevende capaciteit binnen de kerkenraden, ook ten opzichte van hun predikant, een duidelijke rol. Met verdriet hebben wij moeten constateren, dat het onvermogen van een kerkenraad om aan een uitgestippelde lijn vast te houden c.q. gemaakte afspraken ook daadwerkelijk uit te voeren, meerdere keren oorzaak was van een verdere escalatie, terwijl naar onze overtuiging een basis was gelegd voor herstel van verhoudingen.

Evaluatie

Terugblikkend zijn wij nog steeds van mening dat het goed is dat de kerken beschikken over een commissie als de vertrouwenscommissie. In een aantal situaties is in de afgelopen jaren erger voorkomen en mag gezegd worden - zoals ook door betrokken predikanten en kerkenraden is gezegd - dat het werk van de commissie tot zegen is geweest. Daar zijn wij de Heere dankbaar voor. Ondanks teleurstellingen, die er ook bij dit werk te incasseren waren, stellen wij daarom uw vergadering met vrijmoedigheid voor, opnieuw een vertrouwenscommissie te benoemen.

Voorstel

1. opnieuw een vertrouwenscommissie te benoemen, bestaande uit twee ervaren predikanten en een broeder met ruime ervaring als ouderling;
2. voor deze leden secundi te benoemen;
3. de vertrouwenscommissie op te dragen:
 - a. predikanten en/of kerkenraden op hun verzoek pastorale bijstand te verlenen en advies te geven;

- b. vertrouwelijk verslag te doen van haar werkzaamheden aan de generale synode;
- 4. de commissie toe te staan deskundigen ter advisering in te schakelen indien zij zulks nodig acht;
- 5. uit te spreken dat de vertrouwenscommissie verantwoording schuldig is aan de generale synode en niet aan andere kerkelijke vergaderingen, waarbij - indien nodig - vertrouwelijke informatie uitsluitend gegeven wordt aan het moderamen.

J. van Dijken
R. Procee
J. Westerink

Bijlage 41
Artikel 97, 171

Rapport 2 commissie 7 inzake het rapport van de vertrouwenscommissie predikanten en de instructies van de PS van het Noorden 8.02 en de PS van het Westen 8.07

Inleiding

Uw commissie stelt voor het rapport van de vertrouwenscommissie predikanten te behandelen in samenhang met de instructie van de PS van het Noorden inzake losmaking en vervroegd emeritaat en de instructie van de PS van het Westen inzake het instellen van een commissie van geschillen per PS.

Uw commissie adviseert u deze gezamenlijke behandeling omdat het rapport en de beide instructies op belangwekkende onderdelen raken aan dezelfde problematiek.

In ons advies proberen wij met voorstellen te komen die een onderlinge samenhang vertonen en recht doen aan de intenties van de instructies, waardoor onder meer kan worden voorkomen dat bepaalde zaken dubbel gedaan worden of op bepaalde onderdelen met elkaar in strijd kunnen geraken.

Vertrouwenscommissie

Allereerst wil uw commissie stilstaan bij het feit dat br. ds. J. Plantinga ons in de achterliggende tijd is overvallen. Wij zijn de Heere erkentelijk voor het vele werk dat onze broeder mocht verrichten in het midden van de kerken en niet in het minst binnen de vertrouwenscommissie. De Heere zij alle nabestaanden, in het bijzonder zijn vrouw, met Zijn onmisbare genade nabij.

We willen ook onze dankbaarheid uitspreken voor het vele werk dat de vertrouwenscommissie in stilte binnen onze kerken mocht doen.

Bezinning

Onze commissie heeft met de vertrouwenscommissie geconstateerd dat men niet gekomen is tot de gevraagde bezinning op de vraag hoe de in het rapport van de vertrouwenscommissie genoemde problemen kunnen worden voorkomen.

Bij navraag bij een lid van de vertrouwenscommissie is gebleken dat binnen genoemde commissie de overtuiging leeft dat nader onderzoek waarschijnlijk toch niet tot een andere conclusies zou leiden dan in het rapport reeds summier zijn aangeduid.

Toch meent onze commissie dat het dienstig zou zijn de vertrouwenscommissie uit te breiden met een aantal adviserende leden die genoemde bezinning zouden kunnen uitvoeren. Daarbij onder meer geholpen door de inbreng van de huidige leden van de vertrouwenscommissie.

Door voorgestelde uitbreiding wordt een vertrouwenscommissie gevormd, die bestaat uit een kern van drie leden, die het uitvoerende werk blijft doen en de gehele commissie die in gezamenlijkheid genoemde bezinning voor haar rekening neemt.

Uw commissie denkt bij de te benoemen leden aan personen die deskundigheid bezitten op het gebied van conflictbeheersing en psycho-sociale problematiek.

Met deze deskundigheid kunnen zij de andere commissieleden ook bij hun uitvoerende werk terzijde staan, waarbij onder meer gedacht wordt aan de zogenaamde klankbordfunctie.

Instructie PS. van het Noorden

Hiermee zou ook recht gedaan worden aan het verzoek gedaan middels de instructie van het Noorden, om een actief beleid te voeren ter voorkoming van onnodige losmaking, door uitbreiding van de vertrouwenscommissie.

De uitgebreide commissie zou ook aanbevelingen kunnen doen omtrent de verbetering van het houden van kerkvisitatie, dat door onze commissie gezien wordt als een uitstekend middel om problemen reeds vroeg te kunnen signaleren. Onze commissie denkt hierbij aan onder meer het uitbrengen van een beknopte handleiding voor het houden van kerkvisitatie.

Gezien het grote gewicht dat onze commissie hecht aan deugdelijke kerkvisitatie in het licht van de geconstateerde problematiek, lijkt het onze commissie zeer dienstig dat ook aan de kerkvisitatoren c.q. de classes de gelegenheid geboden moet worden om zelfstandig de vertrouwenscommissie in te schakelen. Dit ook overeenkomstig hetgeen wordt voorgesteld in bovengenoemde instructie.

Wel dient naar het oordeel van onze commissie, om dit middel adequaat en effectief voor deze problematiek te kunnen benutten, een verdere deskundigheid van de kerkvisitatoren op dit punt te worden nagestreefd. Wellicht dat de vertrouwenscommissie bij haar bezinning op dit punt nog nadere adviezen (naast de reeds genoemde handleiding) c.q. voorstellen zou kunnen doen. Uw commissie wijst er op dat de kerkorde in art.44. K.O. niet zonder reden gewezen wordt op de noodzaak dat de kerkvisitatie dient te worden gehouden door de meest ervaren dienaren van de classis. Tevens willen wij nog stipuleren dat de kerkvisitatie werkelijk ook jaarlijks zal gehouden worden.

Instructie P.S. van het Westen

Met betrekking tot de gevraagde commissie geschillen per PS middels de instructie van de PS van het Westen, wil uw commissie het volgende opmerken. Het is goed kerkordelijk gebruik om uit te gaan van de stelregel: de meerdere vergadering moet niet doen wat de mindere vergadering kan doen.

Naar ons oordeel staat het een PS vrij om de gevraagde commissie geschillen te benoemen. Zij moet ook in staat geacht worden een reglement voor de werkwijze van een dergelijke commissie op te stellen en kan hierbij advies vragen aan deputaten kerkorde en kerkrecht. We wijzen in dit verband op het initiatief van de PS van het Noorden waar een regeling met betrekking tot een 'pastor pastorum' in het leven is geroepen. Zo kan elke PS zelfstandig zoeken naar een weg voor een door haar gevoelde problematiek. Onze commissie is van oordeel dat hier niet een zaak wordt aangesneden die louter tot de bevoegdheid behoort van de GS en daarom zou de instructie in die zin niet overgenomen moeten worden.

Tevens meent uw commissie dat er in de genoemde problematiek raakvlakken zijn met het werk van de vertrouwenscommissie. In de toelichting op de instructie wordt namelijk onder meer genoemd: conflicten van een predikant met diens kerkenraad, een predikant met gemeenteleden. Deze problemen liggen op het terrein van de vertrouwenscommissie en overlapping dient naar ons oordeel te worden vermeden. De zaken die overblijven betreffen dan ook hoofdzakelijk de conflicten tussen kerkenraad en gemeente.

Voor dergelijke problemen staat het een PS naar onze mening vervolgens vrij om hiervoor een commissie geschillen zelfstandig samen te stellen, desgewenst met advies van deputaten kerkrecht en kerkorde. Ook bij deze instructie wil onze commissie er op wijzen dat een adequate kerkvisitatie vroegtijdig problemen kan signaleren en dat kerkvisitatoren een dienstbare rol kunnen vervullen bij het zoeken naar oplossingen voor de geconstateerde problemen.

Voorstellen

De voorstellen zijn met name toegespitst op het werk van de vertrouwenscommissie, maar met deze voorstellen wordt tevens getoetst gekomen aan de intenties van de bovengenoemde instructies.

Uw commissie stelt voor:

1. de vertrouwenscommissie predikanten hartelijk te bedanken voor de vele en vaak intensieve werkzaamheden en deze goed te keuren;
2. opnieuw een vertrouwenscommissie te benoemen, bestaande uit twee ervaren predikanten, en een broeder met ruime ambtelijke ervaring;
3. deze commissie uit te breiden met drie adviserende leden, met deskundigheid op het gebied van conflictbeheersing en/of psycho-sociale problematiek;
4. voor deze leden en adviserende leden secundi te benoemen;
5. de onder 2 genoemde leden op te dragen:
 - predikanten en/of kerkenraden op hun verzoek of op verzoek van kerkvisitatoren/classes pastorale bijstand te verlenen en advies te geven;
6. de onder 3 genoemde adviserende leden op te dragen om in gezamenlijkheid met de andere leden zich te bezinnen op de mogelijke oorzaken van problemen in de verhouding tussen predikant en kerkenraad/gemeente, die oorzaken te inventariseren en zich te bezinnen op de vraag hoe deze problemen kunnen worden voorkomen, alsmede de andere leden met hun deskundigheid terzijde te staan bij de onder 5 vermelde taak;
7. de commissie verder op te dragen zich te bezinnen op de vraag hoe genoemde problemen vroegtijdig gesignaleerd kunnen worden door (effectiever gebruik maken van) het instrument van de kerkvisitatie;
8. de commissie te verzoeken op de generale synode 2010 te rapporteren of en zo ja, hoe de kerken met deze bezinning, genoemd onder punt 6 en 7, gediend kunnen worden;
9. de commissie op te dragen vertrouwelijk verslag te doen van haar werkzaamheden aan de generale synode;
10. opnieuw uit te spreken dat de vertrouwenscommissie verantwoording schuldig is aan de generale synode en niet aan andere kerkelijke vergaderingen, waarbij – indien nodig – vertrouwelijke informatie uitsluitend wordt gegeven aan het moderamen;
11. uit te spreken dat met bovengenoemde voorstellen voldaan is aan de intenties van de instructies van de PS van het Noorden en Westen;
12. niet in te gaan op het voorstel van de instructie van de PS van het Westen om aan deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven te onderzoeken of het mogelijk is dat elke PS een commissie geschillen benoemt.

A.A. Egas, rapporteur

Bijlage 42
Artikel 108, 112

Rapport van deputaten voor de buitenlandse zending

1. Inleiding

Deputaten voor de buitenlandse zending bieden u graag dit rapport van hun werkzaamheden in 2004-2007 aan. Aan het einde van een periode waarin het nodige is veranderd binnen het deputaatschap en waarin hard gewerkt werd aan beleid voor de toekomst. Ook aan het einde van een periode waarin wij een aantal moeilijke beslissingen moesten nemen.

Het beleid van het deputaatschap werd uitgevoerd op basis van de op de synode van 2001 met waardering ontvangen beleidsnota 'Elke knie zal zich buigen' en daarnaast voor wat betreft de bestuurlijke zijde mede bepaald door de besluitvorming van de generale synode van 2004. Om u te dienen volgt hieronder een overzicht van die besluitvorming met een (eventuele) verwijzing naar de paragrafen waarin u terugvindt hoe deputaten getracht hebben daaraan recht te doen. Er is – naar de wens van vorige vergaderingen – naar gestreefd zo beknopt mogelijk en op hoofdlijnen te rapporteren.

1.1 Besluitvorming synode 2004

De synode besloot:

1. deputaten hartelijk te bedanken voor de verrichte werkzaamheden;
2. de handelingen van deputaten goed te keuren;

- (ten aanzien van het moderamen):
3. opnieuw een algemeen voorzitter te benoemen (2.1.6);
 4. afhankelijk van voorstellen inzake de herstructurering deputaten toestemming te geven gedurende de komende periode een nieuwe parttime vrijgestelde voorzitter voor het zendingsbureau te benoemen (2.1.6);
 5. deputaten op te dragen een nadere regeling te treffen aangaande de positie van de voorzitter zodat belangverstregeling voorkomen kan worden en deze regeling de generale synode van 2007 aan te bieden (2.1.6);
 6. opnieuw een vice-voorzitter te benoemen;
 7. opnieuw een algemeen secretaris te benoemen (2.1.6);
 8. deputaten op te dragen bij terugtreden van de huidige algemeen secretaris een nieuwe algemeen secretaris te benoemen die bij zijn functioneren geen deel uitmaakt van deputaten (2.1.4);
 9. de benoeming van de tweede parttimesecretaris, ds. G. Drayer, goed te keuren. Deze functie vervalt wanneer een nieuwe algemeen secretaris wordt benoemd (2.1.3);
 10. opnieuw een eerste en tweede penningmeester te benoemen (2.1.6);
 11. opnieuw drie deputaten te benoemen voor diverse onderling te verdelen werkzaamheden;
 12. deputaten op te dragen alsnog uitvoering te geven aan besluit 27 van de generale synode 2001 inzake de buitenlandse zending (Acta 2001 art. 138) (4.5);
 13. deputaten toestemming te geven lid te worden van de Nederlandse Zendingsraad (NZR) en van de activiteiten van de NZR op de komende synode uitvoerig verslag te doen (9.1.4; bijlage 2).

2. Samenstelling en werkwijze van deputaten; het bureau

2.1. Deputaten namens de generale synode

2.1.1 Benoemingen 2004

De generale synode 2004 benoemde de volgende broeders:

drs. J. van Mulligen, algemeen voorzitter, ds. A. Hilbers, vice-voorzitter, ds. H. Last, algemeen secretaris, br. J.W. Bobeldijk, 1^e penningmeester, br. A. van den Dool, 2^e penningmeester, br. C. Groeneveld, drs. H. Korving en br. R. Wemmenhove. Br. R. Hoogendoorn is secundus deputaat en heeft namens deputaten zitting in deputaten landelijk kerkelijk bureau. Deze broeders vormen samen het moderamen van deputaten.

2.1.2 Drs. J. van Mulligen

Br. Van Mulligen verkreeg in 2005 op de najaarsvergadering van de classis Den Haag zijn rechten als emerituspredikant. Per 1 januari 2006 heeft hij zijn taken als voorzitter neergelegd. Zijn taak werd overgenomen door de vice-voorzitter. Omdat hij door de GS 2004 als deputaat werd benoemd, bleef hij lid van het moderamen tot aan de GS 2007. Br. Van Mulligen zal eind 2007 samen met andere scheidende leden van het moderamen afscheid nemen van het deputaatschap.

2.1.3 Ds. H. Last

Met ingang van 1 augustus 2006 ging de zendingssecretaris br. H. Last met emeritaat. In een dankdienst op 30 juni 2006 werd aan de Heere dank gebracht voor het vele werk dat hij gedurende twaalf jaar mocht doen. Tijdens een op de dankdienst volgende receptie maakten velen van de gelegenheid gebruik om br. en zr. Last de hand te drukken.

2.1.4 Uitvoering opdracht 2004

Deputaten benoemen een commissie die zich moest bezighouden met het vervullen van de vacatures die ontstonden door de emeritering van de algemeen voorzitter en van de algemeen secretaris. De commissie legde de bevindingen voor aan het moderamen. Na ampel beraad werd aan de vergadering van deputaten op 6 december 2005 het volgende voorstel gedaan:

- beleid en uitvoering van zending wordt m.i.v. 2006 gescheiden;
- er wordt een nieuwe functie ingesteld nl. die van zendingsconsulent;
- de huidige functie van gedeeltelijk vrijgesteld voorzitter wordt per 1 januari 2006 gewijzigd in een bestuurlijk voorzitter op vrijwillige basis;
- de huidige functie van vrijgesteld algemeen secretaris wordt per 1 augustus 2006 gewijzigd in een bestuurlijk secretaris op vrijwillige basis;
- t.a.v. de bestaande functie en taken van de beleidsmedewerker zending/diaconaat wordt niets gewijzigd.

Deze voorstellen werden door de vergadering unaniem aanvaard.

Voor het opstellen van een beleidsnota werd een commissie ingesteld (denktank) bestaande uit de brs. Drayer, Hilbers, Hoogendoorn en Korving.

2.1.5 Benoeming ds. A. Hilbers

Na een open sollicitatieprocedure voor de functie van zendingsconsulent werd op 26 maart 2006 ds. A. Hilbers per 1 september 2006 benoemd. De kerk van Zwolle stond br. Hilbers voor dit werk bij zendingsdeputaten af en voegde derhalve een bijlage bij diens beroepsbrief. Ds. A. Hilbers legde vanaf het moment dat hij werd benoemd tot zendingsconsulent zijn taak als deputaat (en dus als interim-voorzitter) neer, ervan uitgaand dat hij daarmee handelde in de geest van de besluitvorming van de generale synode van 2004 (besluit 3 t/m 5).

2.1.6 Instelling dagelijks bestuur

Het moderamen besloot op voorstel van genoemde 'denktank', die voorstellen van de in 2.1.4 genoemde commissie verwerkte, te gaan werken met een dagelijks bestuur, bestaande uit de voorzitter van het moderamen, drs. H. Korving, de secretaris, br. C. Groeneveld, en de beide penningmeesters, de brs. J.W. Bobeldijk en A. van den Dool. Het dagelijks bestuur komt maandelijks bijeen en vergadert dan met de zendingsconsulent en de zendingssecretaris, ds. G. Drayer.

2.2 Deputaten namens de particuliere synodes

De synoden benoemen de volgende deputaten:

PS van het Noorden: ds. H. Polinder en ds. J. Sijtsma;

PS van het Oosten: ds. C. Westerink en ds. B. de Romph;

PS van het Westen: drs. C.C. den Hertog en drs. ing. C. van der Spek;

PS van het Zuiden: drs. A. van der Zwan en drs. A.C. Uitslag.

Ds. H. Jonkman trad terug als deputaat omdat hij vanuit de PS van het Oosten een beroep aannam naar de PS van het Noorden. Ds. C. Westerink van Bennekom heeft zijn plaats ingenomen. In het voorjaar van 2007 werd bekend dat ds. C.C. den Hertog het ressort van de PS van het Westen zal verruilen voor die van het Noorden. De relevantie van deze toevoegingen is dat deputaten uw vergadering een voorstel doen dat de problematiek waarmee zij met grote regelmaat geconfronteerd worden gedeeltelijk kan ondervangen; het tussentijdse vertrek van PS-deputaten uit het ressort van een PS, waardoor zij niet meer binnen het deputaatschap kunnen functioneren. Daardoor kampen deputaten met grote regelmaat met vacatures, nog afgezien van het feit dat waardevolle deskundigheid van de ene dag op de andere uit ons deputaatschap kan verdwijnen (bijlage 1).

2.3 Deputaten namens de zendende gemeenten

Door de zendende gemeenten werden de volgende deputaten benoemd:

voor Assen: br. J.J. Niewold en zr. A.J. Schuinder-Huisjes (fam. G. Vos);
 voor Gorinchem: ir. S. Flikweert en zr.ing. C.H. Lankhaar (fam. B. van den Toren);
 voor 's Gravenmoer: drs. W.P. de Groot en zr. M. Visser-van Loon (fam. D. Blijleven);
 voor Mussel: zr. G. Boels-Kamies en zr. G. Wessels-Strockmeijer (fam. A. van der Maarl);
 voor Thesinge: zr. J. Oudman-Hoeksema en br. D. van der Zande (fam. J.C. Wessels);
 voor Urk-Maranatha: br. M. Kramer en br. C.A. ten Napel (fam. H. Visser);
 voor Veenendaal-Bethel: zr.drs. W.K. Uyterlinde-Maris en br. H. van der Zwan (fam. C.W. Buijs).
 Br. D. van der Zande is sinds het najaar van 2006 als adviseur aanwezig bij de vergaderingen van het deputaatschap en de dsc Botswana. Aan zijn deputaatschap namens de zendende gemeente van Thesinge kwam feitelijk een einde doordat hij zijn lidmaatschap van de kerk van Thesinge opzegde om zich bij een andere christelijke gereformeerde kerk te voegen. Deputaten wachten nog op een officieel bericht in deze zaak van de kerkenraad van Thesinge. Zr. J. Oudman-Hoeksema gaf in 2007 te kennen haar werk om persoonlijke redenen te willen neerleggen.

2.4 Werkwijze

2.4.1 Zendingengebieden

Het werk van het deputaatschap beslaat vijf zendingsterreinen, vier zendingprojecten én de betrokkenheid bij een groot aantal missionair-diaconale werkers, dikwijls in samenwerking met deputaten diaconaat (MDW'ers). Dit werk is verdeeld over tien deputaatschapscommissies (dsc's), waarin telkens GS-deputaten, PS-deputaten en – indien van toepassing – gedeputeerden vanuit zendende gemeenten zitting hebben.

2.4.2 Beleid; jaarplannen

Binnen het deputaatschap zijn de dsc's verantwoordelijk voor het te voeren beleid dat door de jaarlijkse deputatenvergadering van december aan de hand van een concept-jaarplan wordt goedgekeurd en vastgesteld en dat halverwege het kalenderjaar door diezelfde vergadering wordt getoetst. Er wordt in goed overleg een vergaderrooster voor de dsc's vastgesteld; naar gelang van de werkzaamheden vergadert de ene dsc wat vaker dan de andere. In het algemeen wordt gewerkt met vier vergaderondes.

2.4.3 Deputatenvergadering

Zoals al gemeld komt de deputatenvergadering twee maal per jaar bijeen. Voor het eerst is in 2006 geen conferentie meer gehouden maar droeg in plaats daarvan de vergadering van december een thematisch karakter waarin werd nagedacht over de uitvoering van het beleid in de toekomst. Na presentaties door de nieuwe zendingconsulent en de bureausecretaris werd besloten voor de komende tijd als speerpunt van beleid het thema 'onderwijs' te kiezen. In het voorjaar van 2007 leverde de zendingconsulent het beleidsstuk 'En leert hen onderhouden' aan, waarin de hoofdlijnen voor dit beleid worden uiteengezet.

2.4.4 GS- en PS-deputaten

Binnen het deputaatschap hebben deze deputaten bijzondere beslissingsbevoegdheid met name waar het gaat om benoemingen. Zij kwamen jaarlijks in maart bijeen onder andere ter bespreking van de rapportage aan de particuliere synodes. De vergadering van 2005 stond sterk in het teken van de noodzakelijke bezuinigingen in het zendingswerk naar aanleiding van de besluitvorming van de generale synode van 2004. In de vergadering van 26 maart 2006 bekrachtigden deze deputaten de benoeming van ds. A. Hilbers tot zendingconsulent.

Aan de PS-vergaderingen wordt jaarlijks verslag gedaan van de werkzaamheden van deputaten. Bijzonder onaangenaam werden deputaten in het voorjaar van 2007 getroffen door uitspraken die blijkens berichtgeving in De Wekker door de PS van het Zuiden waren gedaan. Hoewel deputaten uitsluitend aan de generale synode verantwoording schuldig zijn van hun financiële beleid, voegen zij ter informatie wel een financieel overzicht toe aan de verslaggeving aan de PS. De door de PS van het Zuiden gebruikte uitdrukking dat er geld aan de strijdstok blijft hangen, betekent dat er ten onrechte gelden onthouden worden aan de doelen waarvoor zij zijn bestemd. Deputaten laten dit graag ter beoordeling van de generale synode.

2.4.5 Moderamen

Tot het najaar van 2006 vergaderde het moderamen van deputaten doorgaans zesmaal per kalenderjaar. In deze vergaderingen werd aan de hand van de verslagen van de dsc's het gevoerde beleid besproken en getoetst aan de jaarplannen. Lopende zaken werden afgehandeld. Actuele zaken werden behandeld of ter behandeling doorgeleid naar de verantwoordelijke dsc's. Verwacht wordt dat door het optreden van het dagelijks bestuur de vergaderfrequentie van het moderamen kan worden teruggebracht.

2.4.6 Dagelijks Bestuur

Vanaf het najaar 2006 kwam het dagelijks bestuur van het moderamen in een maandelijkse frequentie bijeen. Alle vergaderingen werden bijgewoond door de zendingconsulent en de bureausecretaris. Het dagelijks bestuur stelt zich nadrukkelijk in dienst van het moderamen; het was en is niet de bedoeling het deputaatschap van een extra bestuurslaag te voorzien. Er bestaan daarom geen DB-stukken: alle nieuwe stukken worden meteen aangemerkt als moderamenstukken. Aan de hand van een eenvoudige agenda worden lopende zaken behandeld. In een verslag wordt vastgelegd wat ter afhandeling kan worden doorgezonden naar het moderamen.

2.4.7 Zendingsbureau

Naast de zendingconsulent ds. A. Hilbers (1,0 fte) en de secretaris ds. G. Drayer (0,5 fte) werken op

het Dienstenbureau voor zending: zr. R. Blankenstijn (0,5 fte), en de zrs. S. van Heiningen (0,4 fte) en W. Ruizendaal-van Diemen (0,5fte). Met de komst van de zendingsconsulent is voor wat betreft de werkzaamheden van zr. S. van Heiningen het accent meer op de pr komen te liggen. Deputaten hechten eraan te vermelden dat de samenwerking op het Dienstenbureau uitstekend is.

2.4.8 Personalialia

De voorzitter van zendingsdeputaten, br. J. van Mulligen, vierde in 2004 zijn veertigjarig ambtsjubileum. Op 18 november was het veertig jaar geleden dat hij als predikant werd bevestigd te Wildervank-Veendam. Samen met de kerkenraad van 's Gravenhage-Zuid boden zendingsdeputaten hem een receptie aan die door velen werd bezocht. Br. Van Mulligen werd in 2005 vanwege zijn veelzijdige werkzaamheden op allerlei gebied koninklijk onderscheiden. Die eer viel in 2007 aan br. C. Groeneveld, secretaris van het deputaatschap te beurt.

In oktober 2006 overleed br. G. IJskes die enkele jaren als gedeputeerde van de zendende kerk van Purmerend (ds. G. Huisman) deel uitmaakte van het deputaatschap. Met dankbaarheid aan de Heere werden deputaten de inzet van br. IJskes voor het zendingswerk.

Op 2 januari 2007 kwam het droevige bericht binnen dat br. Alexej Koerkin, regioleider van het zendingswerk in o.a. Taimyr, bij een auto-ongeluk om het leven was gekomen. Het (zendings)werk in Rusland is beslist niet zonder gevaren.

Deputaten participeren in de Stichting Evangelie en Moslims. Zij waren op 3 maart 2007 aanwezig bij de receptie van br. Herman Takken die 25 jaar in dienst van deze organisatie was. Ook in Doorgeven werd aandacht aan dit jubileum besteed.

3. Zorgen en uitdagingen; speerpunt

3.1 Zorgen

Moest er aan het einde van het synodejaar 2004 al worden vastgesteld dat deputaten te maken hadden met een aanzienlijk tekort, dat beeld werd er niet beter op aan het einde van 2005. Toen hadden deputaten onder leiding van de penningmeesters overigens al een omvangrijke bezuinigingsactie opgezet die aan het einde van 2006 merkbare resultaten opleverde.

In het algemeen moet gezegd worden dat het de laatste jaren steeds moeilijker wordt om de aandacht van de kerkleden op de zending gericht te houden. Er wordt door zoveel organisaties op allerlei manieren om hulp en aandacht gevraagd. Presentatierondes die vanuit het zendingsbureau in het land gehouden werden, konden zich slechts in een enkele plaats verheugen in grote belangstelling. Classicale en plaatselijke zendingscommissies merkten dat hun werk moeilijker werd. Maar er is meer.

De generale synode van 2004 voldeed aan een langgekoesterde wens van deputaten om voortaan één bedrag voor de zending onder te brengen bij de landelijke omslagen. Aan veel verwarring in de kerken kwam daarmee een einde. Van ieder (doop)lid werd in de afgelopen jaren € 10,75 verwacht, zijnde de omslag inclusief inkomsten uit andere bronnen zoals zendingsdagen. Veel kerken hebben even tijd nodig gehad om te wennen aan deze 'nieuwe' omslag. Aan het einde van 2006 zag het er echter naar uit dat de overgrote meerderheid van de kerken eraan voldeed.

Met de nieuwe omslag werd echter ook, stringenter dan voorheen, vastgesteld met welke begrotingsruimte deputaten de komende jaren zouden mogen werken. De spanning tussen de synodaal toegestane begrotingen voor de komende jaren en de jaarlijkse verplichtingen van deputaten was in de jaren 2005-2007 tastbaar in de vergaderingen van het deputaatschap. Weliswaar ging het in de € 10,75 om de minimumbijdrage per (doop)lid maar omdat die niet eens door alle kerken werd afgedragen en vanwege de andere hierboven genoemde oorzaken konden deputaten niet anders dan snijden in hun reguliere uitgaven. Extra inkomsten, mits niet van een bepaald oormerk voorzien, werden aangewend om zo weinig mogelijk gebruik te hoeven maken van de reserves.

Deputaten zullen er hard aan werken om in de komende synodale periode met begrotingen te werken die afgestemd zijn op de landelijke omslag, met inachtneming van de drie factoren die in 2004 aan alle kashoudende deputaatschappen werden meegegeven (Acta 2004, art. 206, pag. 169 punt 14). Tegelijk bezinnen zij zich op de vraag of er niet creatievere wijzen zijn om het zendingswerk te financieren en of juist zending niet geroepen is voortdurend te appelleren aan de gemeenten en de leden van de kerken om meer dan het gewone te doen. In hoofdstuk 6 komen wij daarop terug.

3.2 Uitdagingen

De hierboven geschetste zorgen kunnen echter ook als uitdagingen gezien worden. Dat hebben deputaten ook gedaan. Al vóór de synode van 2004 werd het initiatief genomen om de betrokkenheid van de kerkleden bij het zendingswerk te vergroten door de kerken in een gebied waaruit een zendingswerker afkomstig is te verzoeken zich in het bijzonder voor zijn werk in te zetten. Tegelijk werd er voor gekozen het werk steeds meer projectmatig onder de aandacht van de kerken te brengen. Daartoe werd in eerste instantie de begroting als het ware in stukken en stukjes geknipt en zo aan de kerken gepresenteerd. De respons op deze aanpak was en is nog steeds bemoedigend. Het spreekt mensen inderdaad aan wanneer zij weten voor welk concreet doel de door hen bijeengebrachte gelden worden gebruikt.

Vanaf het najaar van 2006 is meer nadruk gelegd op publiciteit. Classicale en plaatselijke zendingscommissies werden gestimuleerd om met nieuw door het zendingsbureau aangeleverd materiaal aan het werk te gaan in de kerken. Vanuit het zendingsbureau werden nieuwe presentatiemiddelen aan de kerken aangeboden.

3.3 Speerpunt

Deputaten zochten ook naar de mogelijkheid het zendingswerk beter herkenbaar te maken. Daarom kozen zij voor een speerpunt in hun werk. In lijn met de in 2001 aan de synode aangeboden en nog steeds actuele nota 'Elke knie zal zich buigen' (bijlage 4 bij het zendingsrapport aan de GS 2001) werd de speerpunt 'Onderwijs!' geformuleerd. Vrijwel overal in onze zendingsgebieden wordt veel aandacht besteed aan onderwijs en toerusting.

'Het doel van het zendingswerk is: het winnen van mensen voor het Koninkrijk van God.' schrijven deputaten in de nota van 2001. *'Maar daarmee is nog niet alles gezegd. Wie het woord van Jezus uit Mattheüs 28:19 op zich laat inwerken ziet dat het zendingswerk twee kanten heeft. Enerzijds is er het winnen van de mensen voor Christus (door hen te dopen), anderzijds is er de taak om de mensen te*

te rusten tot het dienen in het Koninkrijk van God (door hen te leren onderhouden alles wat Jezus ons bevolen heeft): (Acta 2001, pag. 469). De nota vervolgt met: 'Wie met name het Nieuwe Testament erop bevaart, ontdekt dat er verschillende momenten zijn in het toerustingswerk:

- Het toerusten dient gericht te zijn op de opbouw van de gemeente. In zekere zin zijn de brieven van de apostelen 'toerustingsbrieven'. Door middel van deze brieven proberen de apostelen structuur aan te brengen in het leven van de gemeenten die door het zendingswerk zijn ontstaan. Om die reden worden bijzondere diensten ingesteld 'om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon tot opbouw van het Lichaam van Christus'. Op deze wijze wordt de gemeente opgebouwd om zo haar taak in de wereld te kunnen vervullen.
- Het toerusten dient eveneens gericht te zijn op het groeien in het geloof. De jonge gemeenten vertonen nog dikwijls het beeld van een schip dat heen en weer geslingerd wordt op de golven. Allerlei invloeden van buitenaf en van binnenuit staan de stabiliteit van het leven met Christus in de weg. Als de gelovigen worden toegerust, kunnen ze uitgroeien naar een stuk volwassenheid in het geloof.
- Een ander doel van de toerusting is de uitbouw van de gemeente. De jonge zendingsgemeenten zijn op hun beurt ook geroepen het Evangelie te verkondigen. Zo wordt de gemeente van Antiochië, zelf uit zendingswerk ontstaan, de gemeente die door de leiding van de Heilige Geest Paulus en Barnabas voor het zendingswerk uitzendt (...).

Deputaten geven een ruimere interpretatie aan de opdracht om mensen te leren onderhouden al wat Christus ons bevolen heeft. In een aantal gevallen is die toerusting niet beperkt tot de zendingspartner in een bepaald zendingsgebied.

Deze laatste zinsnede uit het rapport van 2001 houdt in dat wij in ons zendingswerk ook kerken van andere dan gereformeerde signatuur van dienst willen zijn met onderwijs. Ervan overtuigd dat gereformeerd onderwijs Bijbels onderwijs is en in die overtuiging gesterkt door de zegen die we op ons werk ontvangen, geven we ook graag toerusting aan kleine onafhankelijke kerken waarvan er in Afrika zoveel zijn.

Er is in de afgelopen jaren een reden toegevoegd aan alle argumenten die in 2001 werden beschreven om aandacht aan onderwijs en toerusting te geven: de ontstellende hiv-epidemie die met name zuidelijk Afrika treft maar niet beperkt blijft tot dat gebied. Steeds vaker komen signalen van zendingspartners dat zij bijvoorbeeld door het houden van conferenties of het geven van cursussen initiatieven nemen om de plaatselijke jeugd te doordringen van de heilzaamheid van Gods geboden. Van de gehoorzaamheid aan de Heere kan in de meest letterlijke zin iemands leven afhangen. Deputaten weten zich geroepen om samen met anderen gestalte te geven aan de opdracht van de Heiland: 'en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb', juist omdat Jezus Christus in meer dan één opzicht de Weg, de Waarheid en het Leven is.

4. Van 2008 tot 2010

4.1 Concentratie op onderwijs

Het beleid voor de synodale periode 2008-2010 willen deputaten toespitsen op de hierboven omschreven speerpunt (3.3).

Het zal duidelijk zijn dat het gaat om onderwijs als toerusting van Christus' kerk. Dat heeft altijd zijn plaats gehad in het zendingswerk. Net als gezondheidszorg. Door het nu als speerpunt te kiezen willen deputaten in hun werk aan bestaande en nieuwe onderwijsinitiatieven *prioriteit* geven. Het is beslist niet de bedoeling ter wille van het gekozen speerpunt andere zendingsactiviteiten te verminderen of te beëindigen. Wel kan er door deze speerpunt te kiezen op een nieuwe wijze aandacht gegeven worden aan soms al lang durende problematiek. Wat is bijvoorbeeld het antwoord op de vraag naar teruglopend kerkbezoek in verschillende zendingsgebieden? Moeten gemeenteleden niet veel meer door middel van onderwijs doordrongen worden van hun verantwoordelijkheid voor hun eigen gemeente (ownership); of van de vraag of er wel voldoende aandacht is voor de kinderen en jongeren in de kerk; of van de vraag of er niet meer gedaan moet worden aan plaatselijke evangelisatie, aan vrouwenwerk, aan maatschappelijke dienstverlening, aan voorlichting op allerlei gebied.

4.2 Implementatie

Bij al onze zendingsgebieden vragen deputaten zich af op welke wijze we de speerpunt 'onderwijs' kunnen implementeren. Daartoe wordt er over het huidige werk een tevoren vastgesteld 'raster' van kritische vragen gelegd. Zo zal blijken welke activiteiten beantwoorden aan de speerpunt 'onderwijs' en welke niet. Het zal ook blijken welke activiteiten weliswaar niet direct aan de speerpunt beantwoorden maar het zeker waard zijn aangepakt of voortgezet te worden en waarom (geen keurslijf!). In die zin kan zich zelfs heel verrassend primair zendingswerk aandienen zoals in Indonesië (zie verslag dsc 8.1.1). In de jaarplannen van de deputaatschapscommissies die voor de gebieden verantwoordelijk zijn, wordt onder woorden gebracht wat in een periode van drie jaar gedaan kan worden om het werk op de zendingsterreinen (zoveel als mogelijk is) aan te passen aan de vastgestelde doelstelling. Aan het begin van 2010 wordt het proces van aanpassing met het oog op rapportage aan de volgende synode geëvalueerd. Zijn we goed op weg? En zijn we op de goede weg?

4.3 Projectmatig werken

In Nederland zal deze speerpunt van het zendingswerk naar wij aannemen de achterban aanspreken. Alom wordt onderwijs als prioriteit gezien. Het is niet toevallig dat momenteel in ons land een eerste kennismaking met het christelijke geloof dikwijls aangeboden worden als een cursus en dat er ook veel vraag is naar toerustingscursussen voor evangelisatiewerk.

In paragraaf 3.2 is al aangegeven dat er een begin is gemaakt met het werk steeds meer projectmatig onder de aandacht van de kerken te brengen en dat daartoe de begroting als het ware in stukken en stukjes geknipt aan de kerken werd gepresenteerd. Deze aanpak zal krachtig worden doorgezet. De respons op die aanpak in onze kerken is zo bemoedigend dat er alle reden is om voort te gaan op de ingeslagen weg. Vooral omdat projecten 'op maat' zijn aan te leveren: voor het enkele kerklid dat een student adopteert tot de plaatselijke gemeente die de schouders zet onder de bouw en financiering van een eenvoudig schoolgebouw voor christelijk onderwijs, opgezet vanuit een lokale gemeente. Maar er zijn nu ook al plaatselijke Nederlandse kerken die kerken in Afrika ondersteunen in hun gemeentepbouw. Ook dat werk laat zich definiëren als toerusting en onderwijs.

4.4 Definiëring

Zendingswerk is primair woordverkundiging. In het kader van de speerpunt 'onderwijs' moeten we vaststellen dat de projecten erop gericht zijn de verkondiging van het woord van God met onderwijs en toerusting te ondersteunen. De slogan kan zijn *"Kerken helpen kerken toerusten."* Dat (onze) kerken andere kerken helpen, betekent dat wij er in principe altijd voor kiezen onze hulp onder te brengen in een kerkelijke infrastructuur in het buitenland. De lijn naar de kerkelijke partner kan kort zijn (denk aan Indonesië, Venda, KwaNdebele) of wat langer en bijvoorbeeld lopen via een betrouwbare hulporganisatie (Siberië). Natuurlijk zijn er ook andere vormen van ondersteuning van de Woordverkundiging denkbaar. Bijvoorbeeld met behulp van technische middelen. Bij projecten in die sfeer ligt het voor de hand met deputaten diaconaat te overleggen.

Als deputaatschap staan we daarmee voor veel werk. In het ene gebied zullen we vrij snel klaar zijn omdat vrijwel al het werk al in het teken van het onderwijs staat. Elders komen we een meer gedifferentieerd beeld tegen, terwijl er ook gebieden kunnen zijn waar we nauwelijks onderwijsactiviteiten tegenkomen of waar we in die zin weinig greep hebben op het ondersteunde werk.

4.5 Overgangperiode

De vraag is op welke wijze een volledige projectmatige opzet zich verhoudt tot het huidige zendingswerk. Deputaten zien de periode 2008-2010 als overgangperiode. Zowel de kerken in Nederland als de partners in het buitenland zullen zich moeten stellen op de projectmatige aanpak. Dat vraagt enkele jaren. Rond de volgende synode in 2010 loopt het overgrote deel van de langlopende verplichtingen die zending momenteel heeft jegens partners en personen af. Dat betekent dat er dan duidelijk tekening moet zijn gekomen in de omzetting van blijvend zendingswerk naar de nieuwe structuur en in nieuw aangevat werk. Deputaten zijn van mening dat bij aanvaarding van de projectmatige opzet de opdracht van de synode van 2001 (Acta 2001 art. 138, besluit 27) als achterhaald kan worden beschouwd.

4.6 Nieuwe situatie

Deputaten zouden daarom vanaf 2010 het liefst volgens onderstaand model werken:

1. de CGK beschikken over een zendingsbureau in Veenendaal dat het zendingswerk dat door de kerken wordt gedaan initieert, stimuleert, faciliteert en coördineert;
2. het bureau in Veenendaal beschikt over een groot aantal (deel)projecten die met bijbehorende informatie en presentatiemateriaal aan kerken ter beschikking gesteld worden. Kerken kunnen meerdere projecten voor hun rekening nemen maar evenzeer een deel van een project behartigen;
3. een afzonderlijke kerk maakt met het zendingsbureau een afspraak waarin de kerk zich verplicht voor een periode van minimaal drie jaar een bepaald project (begroot door zending) voor haar rekening te nemen. Zending verplicht zich de desbetreffende kerk regelmatig van relevante informatie over het project te voorzien en aan ideeën voor fondswerving te helpen. Zending informeert het kerkverband als geheel over de voortgang van het zendingswerk in totaal.

4.7 Uitwerking in het buitenland

Projectsgewijs denken en werken in Nederland betekent dat er ook actie nodig is in de zendingsgebieden. Precies zoals we in Nederland per gebied in de deputaatschapscommissie bezien welk werk zich laat vangen onder de speerpunt onderwijs, zal dat ook in de zendingsgebieden zelf moeten gebeuren. In gebieden waar onderwijs al een belangrijk of overgroot deel van het werk is, zal dat laatste geen probleem zijn. Het ligt wat moeilijker voor gebieden waar tot nu toe het kerkelijke leven meer in het algemeen werd gesteund. Toch lijken er ook daar voldoende mogelijkheden.

Momenteel wordt het kerkenwerk in die gebieden gedaan in kerkelijke gemeenten of gemeenten-invoering (posten). Dat levert een groot aantal kleinere eenheden op die in een soort kerkelijke partnerrelatie door een (of meer!) gemeenten vanuit Nederland ondersteund kunnen worden.

4.8 Nieuwe impuls

We gaan ervan uit dat er vanuit een andere opzet van ons zendingswerk ook een impuls uitgaat naar de kerken met wie we samenwerken. Aan hen moet immers gevraagd worden hun werk vanuit een bepaald gezichtspunt (onderwijs) te doorlichten. Dat zal mogelijkheden maar ook mankementen aan de dag brengen waaraan met vernieuwde energie kan worden gewerkt. Waarbij we aantekenen dat de ideale situatie zou zijn dat er vanuit de zendingsgebieden projecten aangeleverd worden! In ieder geval moet het werk in Nederland en in de zendingsgebieden op één lijn gebracht worden.

De mogelijkheid om projectaanvragen in Nederland in te dienen kan een plaatselijke kerkenraad prikkelen om het kerkelijke leven op een andere manier te bezien en aan te pakken. Aan projectaanvragen dienen vanuit Nederland voorwaardt verbonden te worden m.b.t. eigen (ook financiële!) inzet. Projecten dienen nadrukkelijk gerelateerd te zijn aan plaatselijke middelen en mogelijkheden.

Het spreekt vanzelf dat er zorgvuldig met de partners in het buitenland overlegd zal worden over de nieuwe situatie.

5. De begrotingen 2008-2010

5.1 Uitgangspunten

Voor de begrotingen van de jaren 2008-2010 zijn er dus twee uitgangspunten (zie 3.1):

1. deputaten zullen in de komende synodale periode met begrotingen werken die afgestemd zijn op de landelijke omslag, met inachtneming van de drie factoren die in 2004 aan alle kashoudende deputaatschappen werden meegegeven (Acta 2004, art. 206, pag. 169 punt 14);
2. tegelijk bezinnen zij zich voortdurend op de vraag of er niet creatievere wijzen zijn om het zendingswerk te financieren en of juist zending niet geroepen is voortdurend te appelleren aan de uitdaging om meer dan het gewone te doen.

Het eerste uitgangspunt dwingt deputaten ertoe de synode begrotingen aan te bieden die gebaseerd zijn op de in 2004 vastgestelde omslag (€10,75), voor de jaren 2008-2010 gecorrigeerd met de inflatiecorrectie, te weten 4,15% per jaar (> € 11,19). Het tweede uitgangspunt kan deputaten ertoe brengen in de praktijk meer te doen dan mogelijk is op basis van de jaarlijkse omslag van € 10,75 (resp. € 11,19) per jaar per lid. Zending is een zo dynamische bezigheid dat het moeilijk, zo niet onmogelijk is met begrotingen te werken

die tot op de punt en komma nauwkeurig worden uitgevoerd. Omdat die dynamiek echter niet alleen het werk betreft maar ook de harten raakt van de mensen die het zendingswerk steunen, is er alle reden te werken niet met statische maar met variabele begrotingen.

5.2 Variabele begrotingen

Onder een variabele begroting verstaan deputaten een begroting die zowel naar de inkomstenkant als naar de uitgavenkant kan fluctueren. Wat betreft de uitgavenkant is dat ook het beeld geweest van de laatste jaren. Negatief gezegd: de lasten bleken structureel hoger dan de baten en dat zette de op de landelijke omslag gebaseerde begrotingen onder druk – zodanig dat deputaten zich jarenlang genoodzaakt zagen een begroting in te dienen die de door de omslag gestelde grenzen overschreed. Positief gezegd: het werk werd op verschillende plaatsen en terreinen zodanig gezegend dat daartegenover niets anders gesteld kon worden dan een grensoverschrijdende begroting. Het negatieve saldo werd indien mogelijk gedekt met incidentele inkomsten (giften en legaten) of ten laste gebracht van de reserves. Een ongewenste situatie omdat reserves op termijn uitgeput raken en giften en legaten daardoor niet specifiek besteed konden worden.

Aan die spanning willen deputaten een einde maken door de komende jaren op weg te gaan naar een ander type begroting. Zowel aan de uitgaven- als aan de inkomstenkant willen wij de begroting in de hand (kunnen) houden. Naar onze overtuiging is dat mogelijk door te kiezen voor een variabele begroting. Dat wordt mogelijk als wij veel meer dan voorheen projectmatig gaan denken en het werk projectmatig gaan uitvoeren. In de jaren 2008-2010 zal de begroting voor de verschillende zendingsgebieden en –projecten in die richting worden bijgesteld.

Omdat dat laatste niet mogelijk is voor al het werk waarvoor deputaten verantwoordelijk zijn, moeten wij onderscheid gaan maken tussen overheadkosten en projectkosten. Onder overheadkosten verstaan wij de personeels- en werklasten in het binnenland, heel kort geformuleerd: het kantoorwerk te Veenendaal en de daarmee verbonden kosten in de ruimste zin van het woord (dus b.v. inclusief de werkbezoekkosten). Onder de projectkosten verstaan wij alle kosten die samenhangen met de uitvoering van het daadwerkelijke zendingswerk in het buitenland. De overheadkosten zullen altijd een vast karakter houden en zijn eenvoudig te begroten. Daarnaast bevat de begroting minimum- en maximumuitgaven die afhankelijk van de inkomsten zullen worden uitgevoerd. De jaren 2008-2010 willen deputaten graag als een overgangsfase zien naar een variabele en dynamische inzet van de kerken voor de zending. Projecten worden met ingang van 2010 variabel begroot en zo ter goedkeuring aan de synode aangeboden. Bestaand werk dat over de grens van 2010 heenloopt, zal eveneens projectmatig ter goedkeuring worden aangeboden voor een termijn van drie jaar.

5.3 De uitgavenkant

De dynamiek van deze nieuwe wijze van financiering is goed te vergelijken met de wijze waarop deputaten diaconaat werken en die ook door andere zendingsorganisaties wordt gehanteerd (DVN, GZB). Deputaten bieden de synode een aantal projecten ter goedkeuring aan onder de voorwaarde dat voor elk van de projecten dekking in de kerken of elders wordt gevonden. Buitenlandse partners worden uitgenodigd die projecten bij deputaten aan te dragen, waarbij vooralsnog prioriteit wordt gegeven aan projecten die een (lange?) voorgeschiedenis hebben in het zendingswerk. Vanzelfsprekend assisteren deputaten de buitenlandse partners bij de implementatie van deze nieuwe werkwijze. De periode 2008-2010 zal staan in het teken van de 'ombouw' van de oude naar de nieuwe aanpak. Naast projecten die nog altijd doen denken aan het werk waarvoor vroeger langlopende verplichtingen met een open einde werden aangegaan, zullen er gaandeweg projecten komen die per periode van drie jaar 'afgerekend' kunnen worden. Deputaten zending verplichten zich de buitenlandse projecten met bijbehorende documentatie en eventuele contacten onder de aandacht van de kerken in Nederland te brengen.

5.4 De inkomstenkant

Het zendingswerk wordt vanaf 2010 volledig projectmatig onder de aandacht van de kerken gebracht. Getracht wordt het vaste deel van de omslag dat bestemd is voor de overheadkosten en het deel dat kan worden aangewend voor een project voor iedere gemeente afzonderlijk in kaart te brengen. Deputaten zending brengen daarbij in eerste instantie die projecten onder de aandacht van de kerken die een geregelde voortgang van het zendingswerk garanderen om de continuïteit te waarborgen. Ook hier is sprake van dynamiek: veel hangt af van de door deputaten geleverde inzet en de betrokkenheid van de kerken. Projecten kunnen ook onder de aandacht van individuele kerkleden, van scholen of van met ons werk sympathiserende organisaties worden gebracht. Het is al gebleken dat een dergelijke projectmatige aanpak mits vergezeld van een goede pr mag rekenen op een gunstig onthaal. Daarbij moeten we wel bedenken dat aan de kosten van een bepaald project altijd overheadkosten zijn verbonden. Die dienen vooralsnog in de nieuwe opzet in de totaalkosten van een project te worden meegenomen. Daarom werken deputaten graag toe naar een besluit van de generale synode 2010 om de overheadkosten onder te brengen in een landelijke omslag die beduidend lager ligt dan de huidige. Gemeenten kunnen dan – onder voorwaarde dat zij die kleinere omslag voldoen - aan de slag gaan voor 'hun' project waarvoor als richtlijn kan gelden de 'oude' omslag minus de daarin verwerkte bureaukosten.

6. Kerken helpen kerken onderwijzen

6.1 Deputatenzending of gemeentezending

De vraag kan gesteld worden of het bovenstaande de in onze kerken reeds gevoerde discussie over deputatenzending of gemeentezending niet nieuw leven inblaast. Dat is geenszins de bedoeling! In de nota 'Elke knie zal zich buigen' (bijlage 4 bij het zendingsrapport aan de GS 2001) wordt uitgebreid ingegaan op de taak die deputaten hebben ten opzichte van de kerken en hun leden. Ten aanzien van de verantwoordelijkheid voor het zendingswerk wordt gezegd: 'Uit heel het boek Handelingen blijkt de verantwoordelijkheid van de plaatselijke gemeente en de betrokkenheid van de andere kerken erom heen. Het is dus verkeerd om de vraag te stellen: gemeentezending of deputatenzending. Het werk van de zending ligt voor de verantwoordelijkheid van de gemeente van Jezus Christus, die samen met het brede(re) kerkverband met offers en inzet de opdracht van Jezus Christus gestalte geeft. Van enige concurrentie tussen een plaatselijk initiatief en een landelijke ondersteuning mag geen sprake zijn' (Acta 2001, pag. 463).

Deputaten achten het hun taak 'om de gemeenten en de leden van die gemeenten te betrekken bij de uitvoering van de opdracht van Jezus Christus om het Evangelie van zijn Rijk te verkondigen tot een getuigenis voor alle volken. Er moet dus, met andere woorden, aandacht besteed worden aan het missionair bewustzijn binnen de kerken. Daarvoor zijn we allereerst afhankelijk van de doorwerking van de Heilige Geest (zie hoofdstuk 2). Het is de Heilige Geest, die de ogen opent voor de zendingsopdracht en die gemeenten bereid maakt zendingswerkers uit te zenden. Daarnaast dient er ook alles aan gedaan te worden om aandacht te vragen voor de zendingsopdracht' (Acta 2001, pag. 464).

6.2 Eenheid en samenwerking

Wanneer meer dan voorheen in het zendingswerk de nadruk gelegd wordt op de eigen verantwoordelijkheid van de kerken en getracht wordt aan die verantwoordelijkheid gestalte te geven, behoeft dat niet ten koste te gaan van de eenheid en samenwerking die door de jaren heen is gewaarborgd door 'het zendingshuis', later het zendingsbureau. In dat opzicht merkt de voornoemde nota op: 'In de praktijk blijkt het heel nuttig te zijn dat de plaatselijke gemeente zich omringd weet door andere kerken die haar steunt in haar zendingswerk.

Te noemen valt onder meer:

- het doordenken van het zendingsbeleid;
- het voorbereidend werk voor de uitzending van een zendingswerker;
- het gezamenlijk zorgdragen voor de kosten van zendingswerk;
- de begeleiding van de zendingswerker;
- het geven van bekendheid aan het werk in de kerken;
- het biddend begeleiden van het werk.

6.3 Classicale verbanden

Niet alleen het zendingsbureau kan en zal de eenheid van het zendingswerk van onze kerken zichtbaar maken. In alle classes van onze kerken functioneren classis-correspondenten en classicale zendingscommissies. Om overzicht te houden over het werk blijven deze organen onmisbaar. Daar komt bij dat gemeenten die te klein zijn om zelfstandig een project voor hun rekening te nemen of die om andere redenen graag willen samenwerken met genabuurde gemeenten via de classis een beroep kunnen doen op een of meerdere zustergemeenten.

Het houden van zendingsdagen wordt doorgaans classicaal georganiseerd. Werd er in het verleden zorgvuldig bezien of de opbrengst van een dergelijke dag wel op de juiste manier verrekend werd met de landelijke omslag, in de toekomst zouden de diverse kerken hun eigen project kunnen presenteren, terwijl er ter gelegenheid van het samenzijn een gemeenschappelijk doel gesteund wordt.

In het najaar van 2006 en het voorjaar van 2007 reageerde een aantal classicale zendingscommissies zeer positief op de berichtgeving in Doorgeven en het Zendingsnieuws over de nieuwe presentatiematerialen waarover zending beschikt. Op classicale zendingsdagen werd met dit materiaal inmiddels acte de présence gegeven.

7. Het werk

Deputaten maken in hun werk onderscheid tussen zendingsterreinen en zendingsprojecten. Met zendingsterreinen zijn er in de regel oude banden en er werken of werkten mensen die rechtstreeks door deputaten vanuit Nederland werden of zijn uitgezonden. Het werk op zendingsterreinen is doorgaans voor onbepaalde tijd aangegaan. Dat ligt anders bij zendingsprojecten: daar is voor een bepaalde tijd een overeenkomst gesloten met een partner die bepaald werk behartigt en daarin door deputaten wordt ondersteund.

De term 'zendingsproject' komt u ook op een andere wijze in dit rapport tegen: in de voorgenomen projectmatige aanpak van het zendingswerk zal in de toekomst al het werk worden ondergebracht in projecten die door de kerken worden behartigd. Dat zal ook gelden voor het werk op de zendingsterreinen.

7.1 Zendingsterreinen

7.1.1 Indonesië

Studie ds. Abialtar Pappalan

Een van de meest in het oog springende zaken in de periode 2004-2007 is de studie van br. Pappalan aan de TUA geweest. Een studie die minder vruchten heeft afgeworpen dan gehoopt. Dat had ongetwijfeld te maken met de ernstige barrière die de taal bleef vormen. In het najaar van 2006 is de familie Pappalan weer naar Indonesië vertrokken. Voor een periode van nog eens twee jaar gesteund door deputaten zet br. Pappalan zijn studie voort aan de universiteit van Jakarta. Een evaluatie van de gang van zaken rond de studie van br. Pappalan heeft deputaten allereerst vervuld met dankbaarheid om de hartelijke ontvangst die de fam. Pappalan door de kerken werd bereid. De gemeenten van Amersfoort en Apeldoorn hebben het gezin met alle zorgen omringd. In veel diensten was br. Pappalan een gewaardeerd gastpredikant. Toch hebben sommige neveneffecten van het verblijf van de familie deputaten ook zorg en stof tot bezinning gegeven. De kosten-baten verhouding moet beter bewaakt worden en dat geldt ook voor afspraken over het gebruik van ter beschikking gestelde faciliteiten. Bovendien hebben deputaten geen zicht op spontane geldstromen en afspraken daarover die op gang zijn gekomen. Dat is ongewenst. Inmiddels hebben deputaten een protocol aanvaard waarin afspraken zijn vastgelegd.

Contacten met de Gereja Toraja Mamasa (GTM)

Er wordt volgens afspraak eens per jaar een werkbezoek aan Indonesië gebracht door een vertegenwoordiger van deputaten zending en van deputaten diaconaat. Na zelf in 2005 te zijn geweest, introduceerde ds. H. Last in 2006 ds. G. Drayer in de GTM waarna br. Drayer de kerken in 2007 bezocht. Uit de rapportage blijkt dat de contacten met onze kerken in Indonesië en het werk van onze zending dr. C.W. Buijs bijzonder op prijs gesteld worden. De brs. Drayer en Buijs meldden beiden in hun rapporten dat er in de leiding van de GTM een verbetering lijkt te zijn gekomen met de installatie van een nieuw bestuur van de synode, Badan Pekerja Sinode (BPS).

Werkzaamheden

Zoals al gezegd werkt in Indonesië in samenwerking met de BPS br. Buijs, uitgezonden door de kerk van Veenendaal-Bethel. Hij is twee keer per jaar twee maanden aanwezig en heeft als opdracht kader- en opbouwwerkzaamheden.

Voor het werk is een beleidsplan en een jaarplan opgesteld door de deputaatschapscommissie Indonesië. Doordat een groot deel van de begroting diaconale projecten betreft, is afgesproken dat deputaten diaconaat van de begroting 2004-2007 € 15.000 bekostigen, geormerkt voor die projecten. Eenzelfde afspraak moet gemaakt worden voor de periode 2008-2010.

Het zendingswerk vindt nu vooral in zes kampongs plaats. Dit jaar meldde br. Bujs een nieuwe inzet vanuit de BPS voor het eigen zendingswerk in Bunggu en Mada'. Een bijzonder verheugende ontwikkeling. De deputaatschapscommissie Indonesië ondersteunt dit initiatief. Er komen in Bunggu mensen uit de bergen, die zich vestigen in de dorpen. Voor deze mensen is Bijbels onderricht nodig. In zijn rapport van begin 2007 meldt br. Bujs dat ruim vijftig volwassenen en kinderen in het nieuwe zendingsdorp Nakaya zijn gedoopt.

Een langlopend project dat coördinatie noodzakelijk maakt, is het bouwen en inrichten van tientallen scholen in Mamasa, Bunggu, Mada en enkele geïsoleerde gebieden. Dit project is mogelijk gemaakt door een actie van het Reformatorisch Dagblad in 2005 en 2006. Verder verdient vermelding de begeleiding van het hazenlipproject (tientallen operaties per jaar) en het gastdocentschap van br. Bujs aan de Theologische School van Mamasa.

Kemitraan (partnerschap)

Tijdens een kort bezoek in juli heeft drs. J. van Mulligen als voorzitter van de zending de vergadering van de synode van de GTM bijgewoond. Daarmee verstevigde hij de banden met onze zusterkerken in Indonesië. Hij had het door de GS van 2004 goedgekeurde – maar nog niet getekende! – Kemitraan waarin de relatie met onze kerken wordt omschreven bij zich. Daarnaast overhandigde hij de BPS een door zr. drs. W.A. van der Klis geschreven boekje over de geschiedenis van de GTM.

Toekomst

Vooraf de vraag naar onze betrokkenheid bij het werk van de GTM na de emeritering van dr. Bujs (eind 2009) heeft de laatste tijd aandacht – temeer daar zich nieuwe mogelijkheden voor puur zendingswerk voordoen onder mensen die nog nooit met het evangelie in aanraking kwamen. De nieuwe voorzitter van de BPS, ds. Untung, op bezoek in Duitsland, bracht in 2006 ook een kort bezoek aan ons land en had een ontmoeting met een delegatie van deputaten en de zendingsconsulent. In dit gesprek gaf ds. Untung de wens te kennen de relatie met onze kerken te intensiveren.

7.1.2 Venda

Prof. dr. T.D. Mashau

In het voorjaar van 2007 was prof. Mashau in Nederland. Hij is hoogleraar missiologie aan de theologische faculteit op de North West Campus van de universiteit van Potschefstroom en lid van de kerk van Letaba. Deze kerk maakt geen deel uit van de synode Soutpansberg die een eigen kerkelijke opleiding heeft met de naam Heidelberg. Als lid van de Vendakerken was br. Mashau gerechtigd voor te gaan in onze kerken. Maar tegelijk kon hij niet gelden als vertegenwoordiger van die kerken met wie we al jarenlang intensief samenwerken en afspraken hebben in Venda. Zo tekende zijn aanwezigheid de moeizame relatie van de Vendakerken met de GKSA (vgl. 9.2.2.2) en kregen onze kerken daarmee zijdelings opnieuw te maken. Tegelijk is het optreden van br. Mashau een positief teken: de synode van 2004 besloot immers ruimte te geven aan deputaten om op behoudzame wijze ook contacten te leggen met andere kerken binnen de synode Soutpansberg (Acta 2004, art. 110, besluit 27). Het is heel goed mogelijk dat de projectmatige aanpak die deputaten beogen nog meer gelegenheid biedt voor goede relaties met andere kerken.

Contacten met de Vendakerken

Sinds 1992 werkt er geen zending meer vanuit onze kerken in Venda. De gemeenten Mutale, Niani, Soutpansberg, en Fundudzi, allen behorend bij de Synode Soutpansberg van de GKSA, en de Iyani Bijbelschool worden door deputaten ondersteund door middel van financiën en contacten. Hiervoor is in 1992 een Agreement opgesteld en ondertekend. Dit Agreement was vastgelegd voor twintig jaar en behelste financiële afspraken en beleid. In oktober 2005 is tijdens een werkbezoek met de partners overlegd over deze wijze van ondersteuning. In plaats van een subsidieregeling zoals die nu bestaat, zouden deputaten willen komen tot een projectmatige steun die dichterbij het zendingswerk ligt, een herschrijving van het Agreement van 1992 dus. Een voorstel daartoe lag ter tafel. Het is door de betrokken kerkenraden unaniem aanvaard en vervolgens door de afgevaardigden en de werkbezoekers getekend. Het reguliere budget is daarin ook vastgelegd. De dsc Venda in Nederland werkt met een beleidsplan en een daarvan afgeleid jaarplan.

Bezoek Mutale

Van 23 april tot 6 mei 2005 heeft een delegatie van de gemeente Mutale onze kerken bezocht. De delegatie was hier op een indirecte uitnodiging van de Vrouwenbond en heeft de vrouwenbondsdag ook bijgewoond. Van deze delegatie maakten o.a. br. en zr. Mabuda deel uit. Hij is tot zijn pensionering evangelist geweest en zij heeft jarenlang, tot haar pensionering, in het Donald Fraser ziekenhuis het geestelijke werk trouw en met veel inzet behartigd.

Naast de hulp aan de kerken en de Iyani Bijbelschool is er dus ook steun verleend aan het ziekenhuispastoraat in het Donald Fraser Hospital. Dit werk is in deze verslagperiode echter om allerlei personele redenen op verzoek van de kerkenraad van Mutale voorlopig gestopt.

Iyani Bijbelschool

De Iyani Bijbelschool heeft binnen de kerken van de Synode Soutpansberg een grote plaats en lijkt goed in een behoefte aan kader in de kerken te kunnen voorzien. Als instituut blijkt Iyani te groot te zijn voor de gemeenschap waarin het een plaats heeft verworven: Iyani wordt nog steeds niet echt gedragen door de kerken die er gebruik van maken.

Ds. S. Nefefe in Board MTC

Dat contacten in zelfstandig geworden kerken van betekenis zijn voor onze kerken bewijst het lidmaatschap van ds. Nefefe, directeur van de Iyani Bijbelschool, van de Board van het Mukhanyo Theological College in KwaMhlanga. Tweemaal per jaar maakt hij de reis van Venda naar KwaNdebele om deputaten in het bestuur van dit instituut te vertegenwoordigen.

Toekomst

Vanuit Venda worden de projectaanvragen ingediend door een overkoepelende commissie, Nevefma. Deputaten zouden niet langer uitsluitend de bovengenoemde vier Vendakerken tot steun willen zijn maar ook andere gereformeerde kerken in het gebied die nu al incidenteel deputaten op de hoogte stellen van hun activiteiten (Letaba, Messina, vgl. begin van deze paragraaf).

7.1.3 KwaNdebele

Het werk in KwaNdebele – officieel bestaat deze naam niet meer maar moeten we spreken van het westelijke deel van de provincie Mpumalanga – bestaat uit drie delen. Deputaten steunden in de afgelopen periode de Gereformeerde Kerk van KwaNdebele (I), het werk van de Mukhanyo Bible School (II) en het Mukhanyo Theological College (III).

I. De Gereformeerde Kerk van KwaNdebele (GKK)

Na de volledige verzelfstandiging van deze kerk, die vrijwel samenviel met het vertrek van de laatste zendeling drs. W. van 't Spijker, heeft de GKK een moeilijke periode doorgemaakt. Dr. C.W. Buijs, die als verantwoordelijke voor de Mukhanyo Bible School daarnaast ook de kerkenraad van de GKK adviseerde, rapporteerde regelmatig over de moeizame gang van zaken. Er waren spanningen in de onderlinge verhoudingen tussen de in 2003 bevestigde predikanten en de evangelisten. Het conflict dat een van de evangelisten veroorzaakte, hield ook na zijn afzetting de gemeente lange tijd in de greep. Nog steeds zijn er posten waar het gemeentelieven vrijwel tot het nulpunt is gedaald. Tijdens een werkbezoek in 2006 spraken ds. H. Polinder en de zendingconsulent met de predikanten, de evangelisten en de kerkenraad. Geadviseerd werd in te zetten op het pastoraat om weer rust en regelmaat in het gemeentelieven te brengen. De kerkenraad presenteerde een plan om de ene kerk van KwaNdebele op te delen in een aantal levenskrachtige gemeenten met daaromheen preekposten die mettertijd onder leiding van een eigen kerkenraad ook zelfstandig kunnen worden. Predikanten en evangelisten zullen zich in hun werk op plaatselijke gemeenten concentreren. De classis Tswane keurde de reorganisatie goed. Er wordt met nieuw elan gebouwd aan de geestelijke opbouw van de kerken in KwaNdebele.

II. De Mukhanyo Bible School (MBS)

Het grote aantal cursisten dat jaarlijks op de zgn. 'certificatendag' een bewijs van een afgelegd studietraject ontvangt, toont aan dat dit werk onder leiding van dr. C.W. Buijs op een bijzondere wijze gezegd wordt. Br. Buijs combineert zijn activiteiten in Indonesië met dit werk in Zuid-Afrika en reist tweemaal per jaar naar KwaNdebele. In ds. Tshabangu heeft hij een zeer geschikte opvolger gevonden die het werk langzaam maar zeker van hem overneemt. Br. Tshabangu vindt goede ingang bij de cursisten en weet werkelijk leiding te geven. Speciaal aandachtspunt voor de MBS is dat er bij de aanneming van cursisten meer geselecteerd wordt op voorgangers van onafhankelijke kerken. Van hen is de vraag waarmee alles is begonnen 'Leer ons de Bijbel lezen' oorspronkelijk afkomstig. Het onderwijs zet dikwijls in bij het letterlijk leren lezen en schrijven. Met de vergrijzing van deze doelgroep en het verbeterende algemene onderwijs komt daarmee op wat langere termijn ook de mogelijke afronding van dit deel van het Mukhanyoproject in zicht.

III. Het Mukhanyo Theological College (MTC)

Het andere deel van het Mukhanyoproject, het Mukhanyo Theological College te KwaMhlanga, is zeer geregeld onderwerp van bespreking geweest in de vergaderingen van deputaten. Er is eind 2004 een proces van evaluatie op gang gekomen uitgaande van de vraag of het MTC onder de bezielende leiding van dr. P.J. Buys niet was uitgegroeid ver boven de oorspronkelijke doelstelling van het Mukhanyoproject. Deputaten hebben altijd beoogd voorgangers uit het gebied KwaNdebele aan Bijbels onderwijs te helpen. Tijdens werkbezoeken in 2005 en 2006 is over deze materie gesproken met alle betrokkenen: met br. Buys zelf, met zijn zending kerk Potchefstroom-Noord en met de Board van het MTC. Besproken is hoe deputaten, sedert de synode van 2004 en ook in verband met de noodzaak de begrotingen bij te stellen, hun toekomstige betrokkenheid bij het MTC zagen:

- deputaten wilden gaan zoeken naar partners om financieel en inhoudelijk te helpen in het project MTC;
- ze zouden voortgaan met het gaandeweg verminderen van hun financiële steun aan de exploitatie van MTC overeenkomstig oude afspraken;
- ze namen zich voor te (helpen) zoeken naar een kerk in Zuid-Afrika of elders die bereid zou zijn de salariering van br. Buys over te nemen;
- ze namen zich voor allengs hun positie binnen de Board van MTC in overeenstemming te brengen met hun verminderde betrokkenheid;
- ze beloofden in de toekomst wel studiebeurzen te (blijven) verstrekken aan studenten uit KwaNdebele;
- zij stelden het gebruik van terrein en gebouwen vooralsnog niet ter discussie.

In de gesprekken tijdens het werkbezoek van 2006 zijn goede afspraken over de uitvoering van de voornemens van deputaten gemaakt. Afgesproken werd met Potchefstroom en br. Buys dat br. Buys in principe vanaf eind 2007 niet meer voor rekening van deputaten komt. Bij het schrijven van dit rapport zag het ernaar uit dat in de Verenigde Staten financiering voor zijn salaris tot aan zijn emeritaat is gevonden maar van de kerk van Potchefstroom-Noord moet daarvan nog een definitieve bevestiging worden verkregen. Tot dat bericht komt, achten deputaten zich niet ontslagen van hun verantwoordelijkheid voor br. Buys.

Veel aandacht hebben deputaten ook gegeven aan de relatie tussen het MTC en de hulpverleningsorganisatie MCDC (Masibambisane Community Development Centre). Tot op dit moment zetelt deze op zichzelf prachtige organisatie op het terrein van het MTC en wordt de leiding mede gevormd door stafleden van het College. Deputaten achten die verhouding niet wenselijk en hebben een en andermaal aangedrongen op een volledige scheiding van beide organisaties om belangenverstrengeling te voorkomen.

7.1.4 Botswana

Televisiedienst

Op een bijzondere wijze kwam het zendingswerk van onze kerken in Botswana onder de aandacht van een breed publiek door de uitzending van een televisiedienst uit Qabo o.l.v. ds. Gaobolelwe Ngakayaya in maart 2006. Een documentaire over het vertaal- en zendingswerk van onze zendingswerkers maakte het beeld compleet. Er werd hartverwarmend op deze uitzendingen gereageerd en deputaten maken nog steeds dankbaar gebruik van de prachtige beelden die werden gemaakt.

Verlofperiodes

Aan het einde van 2006 brachten zowel de fam. Visser als de fam. Wessels een verlofperiode door in Nederland. Br. en zr. Hessel en Coby Visser waren in veel plaatsen uitgenodigd om presentaties van hun werk te houden. Het vertalen van de Bijbel en alles wat dat werk met zich meebrengt, spreekt veel

kerkleden aan. Er werd op aansprekende wijze inzicht gegeven in de moeilijkheden en vreugden die het vertalen van het Woord van God met zich meebrengt. Ook br. en zr. Jan en Bepie Wessels vertelden op verschillende plaatsen van hun zendingswerk. Voor hen was de ontmoeting met hun zendende kerk van Thesinge wat verdrietig omdat er een niet eenvoudige classicale procedure liep om een deel van de gemeente te verzelfstandigen in de plaats Kantens. Deputaten hebben inmiddels voorstellen gedaan aan de kerken van Thesinge en Kantens om in gezamenlijkheid het werk van de fam. Wessels te blijven ondersteunen. Een bijzonder jubileum viel de fam. Wessels ten deel: eind 2004 mochten zij twaalfenehalf jaar in zendingsdienst zijn.

Werk

De zendingsechtparen Wessels en Visser werken in Botswana onder de Bushmen (San). Ds. Jan Wessels als zendingspredikant voorgeeestichting en kerkelijk opbouwwerk, br. Hessel Visser als Bijbelvertaler. Uit hun beider werkzaamheden zijn diverse projecten voortgevloeid, waarbij de zrs. Wessels en Visser volop betrokken zijn. Aan de aidsproblematiek kan in Botswana onmogelijk voorbijgegaan worden. Ds. Wessels is actief in het True Love Waitsproject.

In het zendingswerk is ds. Gaobolelewe Ngakayaja in D'kar actief. Aan het Mukhanyo Theological College in KwaNdebele studeert br. Olebogile, de beoogd opvolger van ds. Jan Wessels. Br. Khax'a voltooide zijn studie aan de PACC in Kenia. Het werk wordt door de dsc Botswana gestructureerd door middel van een jaarplan en een beleidsplan.

Mede in het kader van het afscheid van ds. H. Last en de kennismaking met de nieuwe zendingsconsulent brachten beiden in september een werkbezoek aan Botswana. Ds. Hilbers kreeg gelegenheid al het werk te zien: hij was voor het eerst in Botswana. Vandaar dat zowel met de familie Visser als met de familie Wessels aandacht werd besteed aan het lopende werk. Wat betreft de Vissers: een vertaalsessie werd bijgewoond, er werd kennisgemaakt met de medewerkers, het dorp D'kar werd bekeken en verschillende Kuruprojecten werden bezocht. Wat betreft de Wessels: er werd een Bijbelkring bijgewoond in New Stands en een les van de discipelschool, aandacht besteed aan de Gantsi Bijbelschool en een tocht gemaakt naar East-Hananai.

Toekomst

Er werden tijdens dit werkbezoek definitieve afspraken voorbereid m.b.t. de beëindiging van de zendingsdienst van de fam. Wessels, die naderhand werden overgenomen door de dsc. Het is denkbaar dat br. en zr. Wessels ook na een overeengekomen datum een taak voor zichzelf zien in Botswana. Zending staat daar echter buiten. In ieder geval werd duidelijk afgesproken dat er eind 2009 of eerder, indien de situatie van bijvoorbeeld het gezin dat vraagt, een einde zal komen aan hun positie als zendingsechtpaar van onze kerken. Twee zoons van de fam. Wessels wonen en studeren inmiddels in Nederland. De dsc Botswana zal zich bezighouden met de vraag hoe het zendingswerk van br. en zr. Wessels voortgezet moet worden. Hopelijk kan dat met lokale krachten.

Ook in de komende jaren zal het werk van de fam. Visser voortgaan. Het vertalen van de Bijbel onder leiding van één persoon en onder deze omstandigheden is werkelijk een levenswerk.

7.1.5 Mozambique

Familie Blijleven

Het verblijf van de fam. Blijleven in Mozambique werd eind maart 2007, enkele maanden eerder dan gepland, beëindigd toen zij plotseling naar Nederland repatrieerden in verband met de ziekte van hun zoon Tjerk. Onderzoek in Zuid-Afrika had uitgewezen dat er bij Tjerk een tumor in de nek zat die naar het oordeel van de Afrikaanse artsen operatief verwijderd moest worden, bij voorkeur in Nederland. De Nederlandse artsen achtten een onmiddellijke operatieve ingreep niet nodig maar wilden eerst nader onderzoek doen. Momenteel is het zelfs de vraag of er inderdaad sprake is van een tumor. Br. Blijleven keerde nog terug naar Mozambique om zijn werkzaamheden definitief af te ronden en repatrieerde begin juni. Hij heeft inmiddels een vijftig procent aanstelling gekregen als kerkelijk werker in de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) van Waddinxveen.

In 2006 waren zowel de fam. Blijleven als de fam. Vos voor een verlofperiode in Nederland, respectievelijk in het begin en aan het einde van het jaar.

Werkzaamheden

Eind 2004 repatrieerden drs. en mw. J. van 't Spijker vanuit Mozambique. Ds. en mw. Vos vertrokken na hun uitzendingdienst in Assen op eerste Pinksterdag 2005 na een lange tijd van voorbereiding naar Mocuba om daar het werk voort te zetten. Tot zijn komst had br. D. Blijleven de werkzaamheden van ds. Van 't Spijker waargenomen en alles gedaan om de aankomst van de fam. Vos aangenaam te maken. De brs. verzorgen opleidingen voor leiders van evangelische kerken in de provincie Zambézia. Daarbij worden zij door vier Mozambikaanse medewerkers, de pastores Nahoma, Mala, Campos en Teixeira ondersteund. Vanuit het team wordt onder de naam InForteM (Instituto de Formação Teológica em Moçambique) inhoud gegeven aan het toerustingwerk. Voor het werk is door de dsc Mozambique een beleidsplan en een jaarplan opgesteld.

Samen met br. Dirk Blijleven behartigden de brs. Mala en Campos in samenwerking met Trans World Radio het T(theological) E(ducation by) E(xtension)-werk. De cijfers zijn indrukwekkend: er zijn op dit moment met dan vijftig groepen verdeeld over een aantal burgerlijke gemeenten in de provincie Zambézia. Het aantal deelnemers wordt geschat op ruim driehonderd, woonachtig in zes districten. Het gaat zowel om pastores als gewone gemeenteleden. Er zijn meer dan vijftig hulpdocenten die via een tweedelige herhalingscursus worden bijgeschoold, geclusterd op vier plaatsen. Er komen van plaatsen tot driehonderd kilometer ver verzoeken om nieuwe groepen op te starten waar men o.m. om logistieke redenen niet op in kan gaan. Op de vraag wat men kan zeggen van de resultaten van het TEE-werk wordt positief geantwoord: velen leren de Bijbel steeds beter kennen. De bediening van de deelnemende predikanten verdiept zich. De coördinatie van het TEE-werk is gaandeweg door pastor Mala van br. Blijleven overgenomen. Na het vertrek van br. Blijleven zal een derde lokale werker worden aangeworven.

Binnen het team richten ds. Vos en de pastores Nahoma en Teixeira zich vooral op de ontwikkeling van het tweede niveau van de opleiding (de Bijbelschool). Dat vergt veel werk, zoals het ontwikkelen van grondslag van de Bijbelschool met een beschrijving van de doelen, procedures, taken verantwoordelijkheden, middelen, visie op de toekomst, overdracht, informeren en consulteren van de

kerken; het verder ontwikkelen van een stageprogramma, een trainingsprogramma samen met de lokale gemeenten in Mocuba voor de weekenden tijdens de lesperiodes en het evalueren en doorontwikkelen van het programma voor derdejaarsstudenten en hun vrouwen. En ten aanzien van de school als leer- en leefgemeenschap: het verder ontwikkelen van het schoolreglement. Daar komt nog bij: de opbouw en het categoriseren van een bibliotheek. De oprichting van een eenvoudig schoolgebouw met een slaapgebouw heeft inmiddels (2005) zijn beslag gekregen. De school is geopend per april 2004. Wat betreft het onderwijs is de eerste cyclus voltooid. Een onderwijsleercyclus telt twaalf perioden van (ruim) een maand in drie jaar. Voor een certificaatstudie dienen de leerlingen te wonen en te werken op het terrein van de Bijbelschool. De eerste cyclus is afgesloten op 3 november 2006. De zes studenten in de eerste lichting hebben allen een certificaat ontvangen. Er wordt studie gedaan naar de vraag op welk niveau de school studenten uiteindelijk wil brengen.

Toekomst

Het werk in Mozambique beantwoordt bij uitstek aan de speerpunt 'Onderwijs!' en staat volledig in dienst van de gedachte dat kerken hulp verlenen aan Bijbelgetrouwe kerken bij de opbouw van hun kerkelijke leven door middel van het geven van toerusting en onderwijs. Er is in Mozambique nog veel te doen waarbij dankbaar geconstateerd mag worden dat de samenwerking met lokale kerken en onderwijsinstellingen goed is.

7.2 Zendingprojecten

7.2.1 Brazilië

Ds. João de Geus Los

Begin 2007 arriveerde vanuit Brazilië ds. João de Geus Los met zijn gezin in Nederland. Uitgenodigd en ondersteund door deputaten zal hij vanaf september 2007 twee jaar colleges volgen aan de TUA. Deputaten achten dat bijzonder zinvol: niet alleen om de band met de kerken in Brazilië te onderstrepen maar ook omdat in het land zelf niet echt gereformeerd theologisch onderwijs kan worden genoten. In zijn gemeente te Curitiba is de plaats van ds. De Geus Los tijdelijk door een vervanger ingenomen.

De familie De Geus Los heeft zich in de eerste helft van 2007 het Nederlands eigen gemaakt – voor br. João beslist noodzakelijk om de colleges te Apeldoorn te kunnen bijwonen. Zijn vrouw Raquel, die in tegenstelling tot haar man ook van de beginselen van de Nederlandse taal niets wist, maakte in die periode verbazingwekkende vorderingen in haar taalstudie. De twee kinderen pakken de taal vrij natuurlijk op. Deputaten waken erover dat de tijd van deze Braziliaanse predikant niet opgaat in het voorgaan in de kerken. Hoewel een kennismaking met de kerken voor de relatie met de Igreja Evangélica Reformada do Brasil van belang is, staat de reden van het verblijf van br. De Geus Los voorop: studie. Het is overigens zijn wens om na de studieperiode nog een half jaar stage te lopen in een van onze kerken. Deputaten hebben die wens nog in beraad.

Contacten met de IERB

Deputaten hebben contacten met de IERB, een kerk die hoofdzakelijk bestaat uit Nederlandse emigranten en hun afstammelingen. In de hoofdstad van de staat Paraná, Curitiba, hebben deze kerken een zendingsgemeente, die door deputaten wordt ondersteund. Een en ander geschiedt in overleg met het Departement van de Zending van IERB. In 2006 brachten ds. J. van Mulligen en ds. H. Last een werkbezoek aan de IERB. Helaas konden toen een aantal vragen over de toekomstige betrokkenheid van deputaten bij het werk in Curitiba niet worden besproken omdat een daartoe samengestelde notitie niet tevoren was bestudeerd door de gesprekspartners.

Toekomst

Deputaten hebben besloten tot en met 2009 het zendingswerk in Curitiba volgens gemaakte afspraken te ondersteunen, nadat er in 2005/2006 ook steun verleend bij de aankoop van een gebouw dat geschikt gemaakt kon worden voor de eredienst. Na 2009 zal er geen financiële zendingrelatie meer zijn met de kerken in Brazilië.

7.2.2 Bangui

Dr. B. van den Toren

Het is heel bijzonder dat dr. Benno van den Toren, gedetacheerd vanuit de Gereformeerde Zending, door de kerk van Gorinchem gedurende een reeks van jaren kon worden uitgezonden naar de Faculté de Théologie Evangélique de Bangui (FATEB), een van de twee Franstalige Gereformeerde theologische opleidingen in Afrika. Zijn vrouw gaf les aan de vrouwenschool van de FATEB. In 2005 keerde de familie Van den Toren terug naar Europa waar dr. Van den Toren docent missiologie en systematische theologie werd aan Wycliff Hall te Oxford. Het College te Oxford stelde hem in de gelegenheid om 20% van zijn werktijd te besteden aan het begeleiden van promotiestudenten aan de FATEB. Zo kon hij enkele malen per jaar afreizen naar Bangui om dit belangrijke werk te doen.

Toekomst

Eind 2007 loopt de werkovereenkomst van deputaten met dr. Van den Toren af en kwam er formeel ook een einde aan zijn werk in Bangui. Om dr. Van den Toren toch in de gelegenheid te stellen enkele promotiestudenten tot en met hun promotie te blijven begeleiden besloten deputaten hem vanaf 2008 jaarlijks een bedrag beschikbaar te stellen om naar Bangui te reizen en daarnaast jaarlijks te overwegen in hoeverre het nodig is een bijdrage te geven voor de kosten van het (dure Engelse) onderwijs aan zijn kinderen. Het gezin heeft in de jaren dat het in de Centraal Afrikaanse Republiek verbleef behoorlijk te lijden gehad van politieke spanningen waardoor de kinderen een aanzienlijke achterstand hebben opgelopen.

7.2.3 Siberie

Ongeluk

Begin januari kwam het bericht dat in Rusland br. Alexander Koerkin bij een auto-ongeluk om het leven was gekomen. Hij had zijn vrouw in het ziekenhuis bezocht en is waarschijnlijk door gladheid de macht over het stuur kwijtgeraakt waardoor zijn bus over de kop is geslagen. Br. Koerkin is uit zijn bus geslingerd en ter plaatse overleden. Het nieuws heeft allen die bij het zendingswerk in Siberie betrokken zijn diep geschokt. Voor velen was broeder Koerkin een bekende. Hij heeft tweemaal gesproken op ontmoetingsdagen van Stichting Friedensstimme in Nederland en was in september 2006 voor overleg een aantal dagen op het

kantoor van genoemde organisatie. Hij liet een vrouw en negen kinderen achter. Het zendingswerk dat onze kerken in Siberië steunen is zwaar. Onder voor ons ongekende omstandigheden doen de mensen in de frontlinie hun werk. Bovenstaand bericht maakt duidelijk welke gevaren dreigen.

Werkzaamheden

Evangelist Oleg Ljoebitsj is met zijn helpers werkzaam in Taimyr in het uiterste Noorden van Siberië. Zijn werk wordt door deputaten ondersteund in samenwerking met de Stichting Friedensstimme Nederland. Heel bijzonder is het dat er in Siberië nog steeds mensen gevonden worden die op geen enkele wijze met het evangelie in aanraking zijn geweest. Er is door de dsc Siberië een beleidsplan en een jaarplan opgesteld.

Er is in deze periode geen werkbezoek afgelegd. Het vorige werkbezoek vond plaats in november 2003, dus drie jaar geleden. Intussen heeft het werk zich uitgebreid. Om een goed inzicht te houden, is het noodzakelijk opnieuw ter plaatse kennis te nemen van de leef- en werksituatie, de uitvoering van de projecten waarvoor extra bijdragen zijn geleverd, etc. Zoals steeds is het contact met de werkers en hun gezinnen van groot belang.

Toekomst.

Het reeds lang voorgenomen en goed voorbereide bezoek van de brs. drs. A. van der Zwan en R. Hoogendoorn stond voor 5 tot en met 15 maart 2007 gepland maar moest door omstandigheden in Rusland – problemen met het verkrijgen van de benodigde vergunningen – helaas opnieuw worden uitgesteld tot D.V maart 2008.

7.2.4 IFES-Nederland

Ds. Aart van der Maarl

Buitenlands zendingswerk hoeft niet noodzakelijk in het buitenland verricht te worden. Dat bewijst het werk dat ds. Aart van der Maarl in Nederland doet. In het zuiden van ons land werkt hij in dienst van de International Fellowship of Evangelical Students (IFES) onder buitenlandse studenten. Zijn werk omvat het leggen van (persoonlijke) contacten, bijbelstudie- en kringenwerk.

Betekenis en zegen

De betekenis van het werk van ds. Van der Maarl werd onderstreept toen hij in 2006 de gelegenheid had een reis naar China te maken. Daar ontmoette hij mensen met wie hij in Nederland tijdens hun studie een relatie had opgebouwd en die tot geloof in de Here Jezus Christus waren gekomen. De reis was niet zonder spanningen maar beeweest wel de grote zegen die het werk in Nederland ontvangt: in het voor zendingswerk vrijwel ontoegankelijke China zitten getuigen van Christus op sleutelposten in de samenleving. Met grote dankbaarheid zien zij terug op wat zij naast hun studie in ons land mochten ontvangen.

Toekomst

Ds. Van der Maarl heeft te kennen gegeven in de komende synodale periode zijn werk bij IFES te willen afronden. Deputaten zijn onder de indruk van het werk dat hij gedurende een reeks van jaren met grote nauwgezetheid en ijver heeft gedaan. Of en op welke wijze de relatie met IFES zal worden voortgezet is nog onderwerp van gesprek.

7.2.5 Missionaire diaconale werkers (mdw'ers)

Roeping

In het grote aantal mdw'ers dat vanuit onze kerken is uitgezonden weerspiegelt zich de wens van vele kerken om nauw betrokken te zijn bij zendingswerk ergens in de wereld naast de betrokkenheid bij het reguliere zendingswerk van onze kerken. Het zijn meestal jonge mensen die zich voor een bepaalde periode van hun leven heel daadwerkelijk in dienst willen stellen van de uitbreiding van Gods Koninkrijk en die daarvoor steun zoeken in hun naaste omgeving en in hun plaatselijke gemeente. Gesteund door een thuisfront en door de plaatselijke kerkenraad en doorgaans in samenwerking met een missionaire of diaconale organisatie trekken zij erop uit om hun roeping te vervullen.

Betrokkenheid deputaten

Deputaten onderhouden de contacten met en behartigen de belangen van diegenen die als missionaire diaconale werkers naar diverse gebieden in de wereld worden uitgezonden in samenwerking met andere zendings- of hulpverleningsorganisaties. Daartoe worden in een vroeg stadium contacten onderhouden met een werker en met de plaatselijke kerkenraad. Er wordt op toegezien dat aan alle voorwaarden die aan een uitzending gesteld moeten worden, wordt voldaan. Deputaten bieden rondom de feitelijke uitzending hulp waar mogelijk en zijn aanwezig in de uitzendingsdienst. Aan het werk van de mdw'ers wordt aandacht geschonken in het zendingsblad Doorgeven. Financieel voeren deputaten een terughoudend beleid ten aanzien van de mdw'ers. Dat is ook mogelijk doordat thuisfrontcomités en kerkenraden doorgaans de volledige verantwoordelijkheid voor een uitzending op zich nemen. Wel bieden deputaten een zogenaamde 'vangnetconstructie' aan: bij calamiteiten kan een beroep gedaan worden op onmiddellijke hulp van deputaten.

Werkers

In de periode 2005-2007 werkten de volgende mensen als missionaire diaconale werkers (achter hun naam wordt de thuisgemeente vermeld en tussen haakjes de betrokken organisatie):

Corinne Anbeek, Zwolle (OM);

Jan en Margreet van Beest-Bons, Sliedrecht-Bethel (OEZ)

Rene en Lydi van den Berg-Klingeman, Den Haag-Z (Wycliffe)

Reint en Lydia Bergman-de Leeuw, Hasselt (OMF)

Hetty Bloem, Leeuwarden (Shelter Ministries)

Peter en Christa Boers-Karels, Alkmaar (UZC): keert terug naar Nederland

Edwin en Flora Brokaar-Cornet, R'dam-Capelle (OEZ)

Berend Jan en Riekje Dikken, Zwolle (DVN, Wycliffe)

Jan en José van Eeken-Luimes, Emmen (OMF)

Marjanne Hendriksen, Nunspeet (Convenant College, Zambia)

Gerda Hoeve, Haarlem (JmeO)

fam. De Jong-van der Toorn, Vlissingen (Wycliffe/ JAARS)

Laura de Jong, Eindhoven (Beautiful Gate)

Jannie Kruize, Emmen (Diaconie Emmen)
 John en Marleen Madinda-van der Stelt, Amsterdam (Tear Fund, World Vission)
 Lobke Muskee, Assen (Egodeni)
 Alice van Rijn, Almelo (Jeugd met een Opracht)
 Kees en Aletta Stout, Amsterdam (Wycliffe)
 Paula Verhage, Dordrecht-Zuid (City Life)
 Janske Vlietstra, Drachten (Shelter Ministries, ZA)

Vermeld moet worden dat deputaten soms verrast zijn door berichten die het plotseling én voor een kerkenraad én voor deputaten onmogelijk maakten de relatie met een mdw'er te handhaven. Zo deden zich enkele malen situaties van overdoop voor. Met de desbetreffende kerkenraden vond overleg plaats. Ook kwam het bericht van een kerkenraad dat iemand met tuchtmaatregelen was geconfronteerd. De namen van degenen die op een dergelijke wijze tussentijds vertrokken zijn niet (meer) in dit openbare rapport vermeld.

8. Contacten

8.1 Extern

8.1.1 Vier moderamina

Deputaten onderhouden goede contacten met de moderamina van de zending van de Gereformeerde Zendingbond (GZB), de Gereformeerde Gemeenten in Nederland (ZGG) en met afgevaardigden van de sinds 2002 bestaande deputaten Zending en Hulpverlening en Training van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (ZHT).

Op 10 oktober 2005 werd er vergaderd in 't G'bouw te Zwolle. Deze bijeenkomst stond vooral in het teken van de nadere kennismaking met deputaten ZHT. Aan de hand van een beleidsdocument werden de geschiedenis en de werkzaamheden van deputaten uiteengezet. Deze deputaten opereren vanuit een bureau te Zwolle onder de naam De Verre Naasten – Instituut voor zending, hulpverlening en training van de GKV in Nederland. Het christelijke gereformeerde deputaatschap buitenlandse zending maakt voor de opleiding van zendingen en andere werkers al geruime tijd dankbaar gebruik van het IRTT (Institute of Reformed Theological Training). De fondswerving van deputaten ZHT is opmerkelijk. Er wordt gewerkt met landelijke quota (omslagen) per gezin/adres per jaar en eigen fondswerving die goed is voor 85 procent van de inkomsten.

Een vergadering die gepland stond voor oktober 2006 werd uitgesteld tot 15 januari 2007. In deze vergadering leverden alle partners bijdragen over de vraag hoe de verschillende achterbannen van het zendingswerk worden betrokken bij het werk. Alle zendingsorganisaties hebben aan het begin van 2005 gemerkt hoe sterk de Tsunami-ramp van eind 2004 in de (financiële) belangstelling heeft gestaan. In het algemeen kan gezegd worden dat kerkelijke zendingen het 'alleenrecht' op het meelevan van de kerkleden zijn kwijtgeraakt. In alle kerken zijn de leden betrokken bij allerlei grote en kleine projecten die een aanslag kunnen plegen op de aandacht voor het landelijke reguliere zendingswerk. Mogelijkheden om op die trend in te spelen werden uitgebreid besproken.

De leidinggevenden in het zendingswerk ontmoetten elkaar ieder jaar ook in een informele sfeer om elkaar bij te praten en op de hoogte te houden. Daarnaast zijn er allerlei ontmoetingen op recepties en conferenties.

8.1.2 Nederlands Gereformeerde Kerken

De Nederlands Gereformeerde Kerken kennen geen landelijk georganiseerd en bij een deputaatschap ondergebracht zendingswerk zoals onze kerken. De NGK van Kampen doet, gesteund door andere kerken, zendingswerk in Zuid-Afrika rondom Richmond. De kerken van Leerdam, Den Haag en Bunschoten (3CVO) werken samen in het Ngutudistrict in KwaZulu Natal, eveneens in Zuid-Afrika. Aan de Landelijke Vergadering van 2007 zijn voorstellen gedaan het zendingswerk van de NGK wat meer te coördineren. Het ziet er naar uit dat een parttime zendingssecretaris zich in opdracht van de LV met dit werk zal gaan bezighouden. Op 2 oktober 2006 zette de zendingsconsulent te Bunschoten de traditie voort van een jaarlijkse ontmoeting met de afgevaardigden van het 3CVO en de kerk van Kampen.

8.1.3 Eukumindo; Olindo

Deputaten nemen regelmatig deel aan het Eukumindo-overleg. Daarin ontmoeten kerken uit West-Europa elkaar die op de een of andere wijze verbonden zijn met kerken in Indonesië. Omdat kerkelijke zaken in Indonesië aan de orde komen, zijn op deze bijeenkomsten deputaten zending vertegenwoordigd in plaats van deputaten diaconaat. Overigens past dat ook precies in de nauwere samenwerking tussen deputaten zending en deputaten diaconaat. In 2006 bezocht ds. G. Drayer een conferentie in Stuttgart. Hij meldde dat daar de christelijke journalist dr. Trisno Sutanto een uitstekende bijdrage leverde over de wijze waarop in Indonesië godsdienstvrijheid functioneert. De opkomst van de radicale elementen in de Islam van buiten het land vooral, maar ook wel van binnenuit, leggen een geweldige druk op leiders en politici om de officieel bestaande godsdienstvrijheid in te perken. Alle deelnemers aan de conferentie hebben iets verteld over hoe in hun land de dialoog tussen de godsdiensten wordt gevoerd. Dat leverde zeer interessante discussies en gesprekken. Immers naast vertegenwoordigers uit Indonesië, Duitsland en Nederland waren er ook mensen uit Zwitserland en Ierland. De contributie voor Eukumindo blijft op het voor onze kerken lage peil van € 200,- per jaar. De Eukumindobijeenkomst is een bijzonder nuttig overleg en vormt een bemoediging voor de aanwezigen uit Indonesië. Deputaten zending kunnen Eukumindo gebruiken als een van de weinige bronnen voor goede informatie.

Daarnaast is er *Olindo*, de werkgroep vanuit GZB, ZGG, GKV en CGK met als aandachtsterrein het beschikbaar maken van relevante theologische literatuur in het Indonesisch.

8.1.4 NZR

De generale synode van 2004 besloot deputaten toestemming te geven lid te worden van de Nederlandse Zendingssynode en droeg hen op van de activiteiten van de NZR 'op de komende synode uitvoerig verslag te doen'. In een als bijlage 2 bij dit rapport gevoegd verslag wordt aan die wens voldaan. Het betreft een bewerking van een intern overzicht van de NZR en begint bij het synodejaar 2004 omdat er sindsdien belangwekkende ontwikkelingen op gang zijn gekomen. Met name in de contacten met de zgn. 'evangelicals' en in de wijze waarop aan kleinere participanten in de NZR alle ruimte en stem wordt gegeven.

Met blijdschap stellen deputaten vast dat zij zich meer en meer gaan thuisvoelen in de vergaderingen van de NZR. Dat heeft niet alleen te maken met de deelnemers aan de vergaderingen onder wie verschil-

lende leden uit eigen en verwante kerken en organisaties maar ook met de onderwerpen die aan de orde gesteld worden.

Als vertegenwoordiger van deputaten werd drs J. van Mulligen in 2006 opgevolgd door de zendingsconsulent. Van de kant van de NZR worden regelmatig verslagen van vergaderingen en andere stukken aan deputaten toegezonden.

8.1.5 *Evangelie en Moslims*

De Stichting Evangelie & Moslims wil bouwen aan respectvolle relaties tussen christenen en moslims in ons land. In de websitepresentatie van de stichting wordt gezegd: 'dat betekent dat we niet meegaan in een beweging waarin moslims als zondebok fungeren voor allerlei spanningen in de samenleving. Moslims zijn net als anderen geschapen naar Gods beeld en daarom van grote waarde voor God. Zo willen wij hen als christenen dan ook zien. In een samenleving waarin de polarisatie tussen moslims en niet-moslims is toegenomen, willen we dat met nadruk stellen. Het lijden en offer van Christus vóór ons, vraagt toewijding en overgave van ons. Voor de waarheid over God en ons die in Jezus Christus openbaar is geworden, hebben wij een passie. Gehoorzaam aan de opdracht van Jezus willen wij ons eraan toewijden om als christelijke gemeenschap in de ontmoeting met moslims in woord en daad te laten zien dat Hij het waard is dat we Hem volgen als Redder en Heer.'

Namens deputaten hebben ds. J. van Mulligen en later de zendingsconsulent in de afgelopen periode zitting gehad in het Algemeen Bestuur, waarin ook de GKV, NGK, GZB, IZB en de Morgenlandzending participeren. De medewerkers van E&M zijn actief in het houden van voorlichtingsavonden, cursussen en werken mee in themadiensten. Waar mogelijk wordt samengewerkt met andere organisaties (zie hierboven verslag NZR). Contacten met de media zijn niet altijd eenvoudig: in de formuleringen moet grote zorgvuldigheid en voorzichtigheid worden betracht. De uitgaven van E&M zijn erop gericht bruggen te bouwen met moslims. Zo verscheen in 2005 met steun van het NBG en EB-media de zestalige Boodschap van de Bijbel: een bloemlezing uit de Bijbel met het oog op moslims.

Br. Herman Takken, lid van de kerk van Amersfoort, vierde in 2006 zijn vijftienvig jarig jubileum als medewerker van de Stichting. In een viering en tijdens een receptie op 3 maart 2006 bleek hoezeer zijn inzet in brede kring wordt gewaardeerd.

8.2 *Intern*

Met verschillende deputaatschappen van onze kerken was er in de voorbije periode contact over zeer uiteenlopende zaken.

8.2.1 *Deputaten landelijk kerkelijk bureau*

De drie kantoorhoudende deputaatschappen waren ieder vertegenwoordigd in deputaten landelijk kerkelijk bureau. Deze deputaten zochten contact met deputaten zending om de arbeidsrechtelijke verhoudingen van de beide predikanten die op het bureau in dienst zijn goed te regelen in verband met pensioenverplichtingen. Op het moment van het schrijven dit rapport is deze zaak nog in bespreking.

8.2.2 *Deputaten correspondentie met buitenlandse kerken.*

8.2.2.1 *Algemeen*

Met deze deputaten was er overleg inzake het voorgaan van de buitenlandse predikanten ds. Abialtar Pappalan (GTM), prof. dr. M. Derrick Mashau (Venda) en ds. João de Geus Los (IERB) in de kerken. Daarnaast was er overleg over de vraag naar de positie van ds. Arjan Witzier van de IER in Brazilië. Anders dan zijn vader, ds. Bart Witzier, vertrok ds. A. Witzier als *kandidaat* naar Brazilië. Voor vanuit Nederland gekomen predikanten werd in het verleden een regeling getroffen met het oog op hun emeritaat. Nu is er de vraag of en op welke wijze er ook een regeling getroffen kan worden voor predikanten in de positie van ds. A. Witzier. Deputaten correspondentie uitten het voornemen de synode van 2007 in deze zaak een voorstel te doen.

8.2.2.2 *Venda*

Hoewel onze kerken volledige correspondentie hebben met de kerken van Indonesië en Venda worden de contacten met deze uit ons zendingswerk ontstane kerken op verzoek van de generale synode onderhouden door deputaten zending.

Respectievelijk namens deputaten correspondentie en deputaten buitenlandse zending brachten in 2005 prof. dr. H.G.L. Peels en ds. H. Last een bezoek aan de kerken in Venda. Van 13-19 oktober hield de ICRC haar vierjaarlijkse conferentie, dit keer in Pretoria. Van die gelegenheid hebben de broeders gebruik gemaakt om de opdracht van de GS uit te voeren verder te gaan met pogingen om te bemiddelen in het conflict tussen de Synode Soutpansberg en de Theologische Skool Potchefstroom. Het gesprek vond plaats te Sibasa op 10 oktober. Na het gesprek werd de conclusie getrokken dat het overleg nagenoeg geen resultaat had opgeleverd. Er is aan de zijde van Synode Soutpansberg onmiskenbaar veel wantrouwen tegen het beleid van zowel het curatorium van de Theologische Skool als van de Synode Potchefstroom. Voorstellen in deze zaak worden door deputaten correspondentie aan de synode van 2007 gedaan.

8.2.3 *Deputaten diaconaat en deputaten evangelisatie*

De contacten met deze deputaatschappen verlopen voor een belangrijk deel in de informele sfeer omdat de medewerkers van de deputaatschappen elkaar tegenkomen in het Dienstenbureau. Daarnaast kwamen de moderamina een enkele maal bij elkaar. Structureel overleg om te komen tot vormen van intensieve(re) samenwerking is er in de periode 2005-2007 niet geweest. Wel woonden leden van alle deputaatschappen op 6 oktober 2006 een conferentie bij onder auspiciën van deputaten LKB onder het motto 'Kijk over de Schutting'. Er werd door de respectievelijke medewerkers uiteengezet welke zaken hoog op de prioriteitenlijst van 'hun' deputaatschappen staan en de vergadering dacht na over de vraag hoe de verschillende deputaatschappen elkaar beter van dienst kunnen zijn.

In het najaar van 2006 spraken de moderamina van beide deputaatschappen met elkaar af dat er bij het aangaan van nieuwe projecten overleg zal zijn om overlap te voorkomen en samenwerking te bevorderen. In het voorjaar van 2007 was er overleg over twee zaken. Ten eerste de positie van ds. G. Drayer die deels voor zending, deels voor diaconaat werkt. Gezamenlijk werd vastgesteld dat de werkzaamheden van ds. Drayer bij diaconaat zo omvangrijk zijn dat hij in de toekomst vermoedelijk de meeste tijd in dienst van deputaten diaconaat zal zijn. Omdat zending zijn inzet niet kan missen, zal hij in ieder geval ook in dienst van zending blijven. Een verdeelsleutel zal nog definitief worden vastgesteld. Met deputaten diaconaat is ook overleg geweest over de vraag of ook zij gebruik willen maken van de ruimte die achtereenvolgende

synoden hebben gegeven om bij te dragen aan de financiering van een studiefonds voor buitenlandse studenten. Deputaten diaconaat hebben te kennen gegeven dat vooralsnog niet te overwegen. Daarnaast overlegden de moderamina over de vraag of en zo ja welke projecten van zending in zo sterke mate een diaconaal karakter dragen dat zij door diaconaat kunnen worden overgenomen. De voorzitters van de drie deputaatschappen zending, diaconaat en evangelisatie hebben van tijd tot tijd informeel overleg. In de uitgave van het blad 'Doorgeven' werken de deputaatschappen structureel samen.

9. Overige zaken

9.1 Conferenties

16 en 17 september 2005

Tijdens deze laatste 'klassieke' conferentie van zendingsdeputaten (klassiek = tweedaags in een conferentieoord) werden deputaten door de heer Ben van der Lugt van IRTT ingeleid in een aantal belangrijke zendingsvragen. Hij behandelde op een intrigerende en boeiende wijze het door deputaten aangegeven onderwerp 'Wat hoort tot de inhoud van de opdracht tot zending? In zijn betoog maakte hij verschil tussen 'zending' en 'hulpverlening'. Zending omschreef hij als de taak van de kerk om het evangelie te brengen aan onbereikte mensen. Vanuit dat werk ontstaat onder Gods zegen een gemeente, misschien zelfs meerdere. Het is ook de taak van de zending daarin orde aan te brengen: belijdenis, doop, instellen van ambten, toerusten van ambtsdragers, aanbrengen van kerkelijke ordening enz. Uit het zendingswerk groeit een kerk. Er komt een moment dat die kerk zelfstandig wordt, een zelfstandig kerkverband vormt. Dan treedt de zendeling en zending terug. Er treedt een nieuwe fase in: die van de zusterkerrelatie. Alle hulp die binnen die relatie wordt gegeven, wordt in de visie van br. Van der Lugt geen zending meer genoemd maar *hulpverlening*. Tegen de achtergrond van de organisatie van het bestaande zendingswerk en de financiële beperkingen waarmee deputaten hebben te maken licht de vergadering het zendingswerk door op een aantal wezenlijke punten, zoals de scheiding van besturen en uitvoeren, het anders structureren van relatie tussen bestuur en bureau en de plaats van de werker t.o.v. de zending gemeente: in hoeverre is de zending gemeente bestuurder of uitvoerder? Deputaten maakten van de bezinning van deze conferentie gebruik bij het uitzetten van lijnen voor nieuw beleid.

15 december 2006

De hele middag en een deel van de avond waren deputaten te Amerongen bijeen om na te denken over de vraag hoe het zendingswerk een nieuwe impuls kan ontvangen. De zendingsconsulent, ds. A. Hilbers, hield een inleiding over de aanpak die hij in de komende jaren voorstaat met als speerpunt (de ondersteuning van) onderwijs, terwijl ds. G. Drayer aan de hand van de cijfers liet zien dat een nieuwe stimulans voor de zending ook hard nodig is.

9.2 Publiciteit

Het is in de afgelopen jaren duidelijk gebleken dat het nodig is het zendingswerk intensiever onder de aandacht van de kerken en de kerkleden te brengen. Er werden voorbereidingen getroffen om het blad *Doorgeven* van een nieuwe lay-out te voorzien, waarvan voor het eerst met Pinksteren 2007 kon worden kennisgenomen. *Doorgeven* verschijnt vijf maal per jaar. Daarom is het aanvankelijk incidenteel op Internet verschijnende *Zendingsnieuws* omgezet tot een maandelijks periodiek dat via de website van onze kerken gemakkelijk te bereiken is. Er wordt naar uitgezien dat de landelijke website van onze kerken een opknappert krijgt. In dat verband kijken deputaten hoopvol in de richting van deputaten radio- en televisiediensten die wellicht een deel van een legaat ter beschikking kunnen stellen om deze internetoperatie te helpen bekostigen.

Aan de traditionele zendingscollecte met Pinksteren is vanuit het bureau de laatste jaren weinig aandacht besteed. In 2006 werden voorbereidingen getroffen om deze collecte weer volop in de belangstelling van de kerken te plaatsen.

Het aantal gehouden zendingsdiensten en -bijeenkomsten in de periode 2005-2007 is in dit rapport niet goed weer te geven omdat niet alleen de werkers op het bureau het land in trekken maar ook andere deputaten en oud-werkers geen gelegenheid voorbij laten gaan om de zaak van zending te bepleiten en te behartigen. Vanaf het najaar 2006 is op het bureau een systeem opgezet om meer inzicht en overzicht te krijgen in zendingsactiviteiten in het land.

Intensief is er in 2006 via de televisie aandacht besteed aan de contacten die onze kerken in verschillende delen van de wereld hebben. Dat gebeurde in uitzendingen, verzorgd door Zentijd voor Kerken:

- op zaterdag 25 maart werd in 'Alom klinkt het Woord' aandacht besteed aan het vertaalwerk van Hessel en Coby Visser in Botswana.
- daarop volgde op zondag 26 maart een uitzending van een kerkdienst van de gereformeerde kerk van Qabo (Botswana) onder leiding van ds. Gaobolelwe Ngakayaja; ds. en zr. Wessels vertelden van hun werk. Deze uitzending werd in de zomerperiode herhaald.
- het zendingswerk in Curitiba, Brazilië werd belicht in een uitzending van 'Alom klinkt het Woord' op zaterdag 29 april. Voorganger ds. João de Geus Los en ds. Arjan Witzier vertelden van hun ervaringen in de zending in de grote stad.
- op 10 december was te zien hoe dertig Zwolse jongeren zich inzetten voor de renovatie en bouw van twee kleine centra voor Home Based care groepen in Zenda, Zuid-Afrika. Deze uitzending was opgebouwd rondom diensten die werden gehouden in Zwolle en Tshixwadza, Venda.

9.3 Zendingsbibliotheek

In 2006 is de bibliotheek van de zending, tot dan ondergebracht in het Dienstenbureau te Veenendaal, overgebracht naar de Theologische Universiteit van Apeldoorn. Afspraken over de beschikbaarheid van de bibliotheek, de actualisering van het aanwezige materiaal en de catalogisering op internet werden gemaakt.

9.4 Zendingsarchief

Deputaten kerkelijke archieven boden deputaten zending de mogelijkheid om het zendingsarchief per 1 februari 2006 naar elders over te brengen. Per jaar kost dat een bedrag van 500 euro. Op deze wijze konden deputaten ruimte in het Landelijk Bureau voor 1 maart 2006 vrijmaken, hetgeen door deputaten

LKB werd gewenst. Deputaten zending zijn dankbaar voor de zorgvuldige wijze waarop zowel deputaten als door deputaten archieven aangestelde vrijwilligers met het archief zending omgaan.

10 Afsluiting

Met grote dankbaarheid aan de Heere sluiten deputaten buitenlandse zending deze rapportage af. Moge de Koning van de kerk het werk van onze handen zegenen. Het gaat om zijn Rijk en de eer van zijn Naam!

11. Voorstellen

1. Op grond van de voorafgaande rapportage stellen deputaten u voor:

- 1.1 de deputaten J. van Mulligen, H. Last, A. van den Dool en C. Groeneveld op de meest eervolle wijze en onder dank voor de door hen verleende diensten te ontslaan uit het deputaatschap buitenlandse zending;
- 1.2 goedkeuring te geven aan het eervolle ontslag dat deputaten op 1 januari 2007 en op 1 juli 2007 hebben verleend aan respectievelijk ds. J. van Mulligen als voorzitter van deputaten en aan ds. H. Last als zendingsscretaris onder dank voor de arbeid die zij vele jaren in dienst van het deputaatschap hebben verricht;
- 1.3 nieuwe deputaten te benoemen;
- 1.4 goedkeuring te geven aan de wijze waarop deputaten uitvoering hebben gegeven aan besluit 5 van de GS 2004 betreffende deputaten buitenlandse zending (2.1.4);
- 1.5 goedkeuring te geven aan de bestuurlijke benoemingen die zijn voortgevloeid uit het onder 1.4 genoemde;
- 1.6 tegen de achtergrond van besluit 9 van de GS 2004 expliciete goedkeuring te geven aan het besluit de bestaande functie van de beleidsmedewerker zending/diaconaat ds. G. Drayer niet te wijzigen (8.2.3);
- 1.7 goedkeuring te geven aan de benoeming per 1 september 2006 van ds. A. Hilbers tot zendingconsultant en aan diens terugtreden als generaal synodaal deputaat met ingang van diezelfde datum;
- 1.8 goedkeuring te geven aan het in bijlage 1 verwoorde voorstel om te komen tot een andere opzet van de benoeming van PS-deputaten;
- 1.9 goedkeuring te geven aan het beleidsvoornemen om in de periode 2008-2010 als speerpunt voor het zendingswerk het thema 'Onderwijs!' te kiezen (3.3);
- 1.10 goedkeuring te geven aan de projectmatige aanpak van het zendingswerk zowel in het buitenland als in het binnenland (4.3);
- 1.11 goedkeuring te geven aan de voornemens van deputaten om deze projectmatige aanpak in de kerken en bij de buitenlandse partners te implementeren (5.3 en 5.4);
- 1.12 de voorgestelde totaalbegroting (bijlage 4) goed te keuren en op grond daarvan de hoofdelijke omslag voor de komende periode te bepalen;
- 1.13 goedkeuring te geven aan het voornemen aan de synode van 2010 een begroting aan te bieden die de projectmatige aanpak van het zendingswerk weerspiegelt;
- 1.14 goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten om een financieel plan uit te werken waarin de kosten van de facilitering van het zendingswerk en de kosten van uit te voeren projecten duidelijk van elkaar onderscheiden zijn;
- 1.15 goedkeuring te geven aan de handelingen, het voorgenomen beleid en de geformuleerde werkvoornemens terreinen 2008-2010 van deputaten.

2. Werkvoornemens terreinen 2008-2010

2.1 Indonesië

- 2.1.1 ondertekening van het Kemitraan;
- 2.1.2 nieuw primair zendingswerk van de GTM ondersteunen;

2.2 Venda:

- 2.2.1 contact opnemen met andere (Venda)kerken om projecten te ondersteunen;

2.3 KwaNdebele

- 2.3.1 ondersteuning van de reorganisatie van de kerk van KwaNdebele;
- 2.3.2 bestudering van de mogelijkheid om de Mukhanyo Bible School na emeritering van dr. C.W. Buijs (2009) te blijven steunen en begeleiden (7.1.3 II);
- 2.3.3 komen tot een nieuwe relatie met het Mukhanyo Theological College te KwaMhlanga (7.1.3 III);
- 2.3.4 beëindigen van de werkovereenkomst met dr. P.J. Buys met ingang van 1 januari 2008 (7.1.3 III);

2.4 Botswana

- 2.4.1 regelen relatie tot roepende kerk van de fam. J. Wessels (7.1.4);
- 2.4.2 regelen van de beëindiging van de zendingsdienst van de fam. J. Wessels uiterlijk per 1 januari 2010;

2.5 Mozambique

- 2.5.1 afronding van de beëindiging van de zendingsdienst van br. D. Blijleven onder dank voor de door hem verrichte arbeid;

2.6 Brazilië

- 2.6.1 begeleiden van het verblijf en de studie van ds. João de Geus Los;

2.7 Bangui

- 2.7.1 afronding van de werkovereenkomst met dr. B. van den Toren per 31 december 2007 onder dank voor de door hem verrichte arbeid;
- 2.7.2 jaarlijks bezien of en welke andere bijdrage noodzakelijk is om de begeleiding van promotiestudenten aan de FATEB af te ronden;

2.8 Siberië

- 2.8.1 ook in de periode 2008-2010 de vaste kosten van het werk in Siberië uit de algemene middelen betalen;

2.9 IFES-Nederland

- 2.9.1 begeleiden van afronding van werk van ds. A. van der Maarl in de komende periode;
- 2.10 *Missionaire diaconale werkers*
- 2.10.1 voortgaan met de ondersteuning van zendingswerkers onder de eerder gestelde voorwaarden.

Bijlagen:

1. Voorstel inzake samenstelling moderamen zending
2. Overzicht van de werkzaamheden van de Nederlandse Zendingsraad 2005-2007
3. Lijst met afkortingen
4. Financiën

H. Korving, voorzitter
C. Groeneveld, secretaris

Bijlage 1

Voorstel inzake samenstelling moderamen zending

Bij de uitwerking van de opdracht van de Generale Synode inzake de scheiding van bestuur en uitvoering binnen ons deputaatschap kwamen wij tot de overtuiging dat om de bestuurlijke slagvaardigheid van het deputaatschap te vergroten, een zekere herstructurering zeer gewenst is.

De structuur was tot voor kort als volgt:

Het moderamen, bestaande uit negen leden benoemd door de GS (onder wie alg. secretaris en voorzitter, die tevens in dienst waren van het deputaatschap);

De deputatenvergadering, bestaande uit acht PS- en negen GS-deputaten (vergadert één keer per jaar);

De algemene vergadering, bestaande uit 33 leden, te weten de GS- en PS- deputaten samen met de deputaten die benoemd werden door de zendende kerken (vergadert twee keer per jaar).

Er zijn verder tien deputaatschapscommissies (dsc's) ingesteld die ieder een bepaald zendingsgebied of project behartigen.

De algemene beleidskaders worden door de GS- en PS- deputaten vastgesteld, terwijl tijdens de algemene vergadering in december de jaarplannen van de dsc's worden vastgesteld. Het moderamen was vooral belast met het bewaken van beleid en de uitvoering van de besluiten.

In de nieuwe situatie maakt de zendingsconsulent geen deel uit van het moderamen, en is ook de voorzitter niet langer belast met uitvoerende taken.

Het moderamen stuurt de zendingsconsulent en beleidsmedewerker aan, die worden ondersteund door medewerkers van het Dienstenbureau.

Bij de verdere uitwerking van de nieuwe structuur stuiten wij op een lastig knelpunt dat we aan u willen voorleggen. Het betreft met name de positie van de PS-deputaat.

Ten aanzien van de PS-deputaat willen we eerst enkele algemene overwegingen maken.

De reden waarom men er destijds voor heeft gekozen om deputaten van de PS te laten benoemen in het deputaatschap voor de buitenlandse zending is vermoedelijk ingegeven door de gedachte dat men op deze wijze een link wilde leggen naar het grondvlak van de kerken.

Dat is op zichzelf een terechte en waardevolle gedachte die wij graag willen blijven honoreren.

In de praktijk is de plaats van de PS-deputaat echter wat lastig precies te positioneren, omdat hij

- a. *wordt benoemd door de PS – en men zou verwachten dat hij dan ook aan de PS verantwoording verschuldigd is inzake het beleid; maar*
- b. *hij wordt geïnstrueerd door de GS en aan deze vergadering wordt namens het gehele deputaatschap verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid.*

Deze PS-deputaat onderscheidt zich dus van de deputaten naar art. 49 K.O., heeft niet dezelfde opdracht noch dezelfde bevoegdheden en zou wellicht beter een vertegenwoordiger van de PS binnen het zendingsdeputaatschap kunnen worden genoemd.

De tussentijdse jaarlijkse verslagen die door het deputaatschap zending aan de PS worden gezonden zijn bedoeld als voortgangsrapportage, in feite ter informatie.

Alleen de GS beoordeelt het definitieve driejaarlijkse eindrapport van deputaten zending.

Formeel kan alleen de PS een deputaat 'ontslaan' en vervangen door iemand anders; maar de PS kan dat niet doen op grond van ontevredenheid over het gevoerde beleid van haar deputaat. Alleen de GS neemt besluiten die te maken hebben met het gevoerde beleid – maar de PS is weer niet bevoegd om dit eventueel te vertalen naar de (her-)benoeming van de betreffende PS-deputaten.

Het is daarom wat lastig en ingewikkeld dat de eigenlijke opdrachtgever van het deputaatschap zending (de generale synode) niet alle leden van het deputaatschap benoemt.

De vraag naar het doordenken van de plaats van de PS-deputaat in ons deputaatschap kwam echter vooral naar boven vanwege een zeer praktisch probleem dat zich regelmatig voordoet. Het betreft het feit dat de PS-deputaten die predikant zijn, wanneer zij een beroep aannemen naar een gemeente buiten het ressort van de PS, hun plaats in ons deputaatschap weer moeten overlaten aan een nieuw te benoemen broeder. Dit komt zeer regelmatig voor. Deze regelmatige wisseling is echter schadelijk voor de voortgang van het werk. Er gaat veel kennis en ervaring verloren. Nieuwe broeders moeten weer helemaal worden ingewerkt en ingewijd, en bij de omvang van ons deputaatschap kost dat in de regel een paar jaar. Kortom, de wenselijkheid van meer continuïteit wordt door ons sterk gevoeld.

In verband met de herstructurering is nagedacht over de vraag naar de omvang van het deputaatschap, naar de verbetering van de bestuurlijke slagvaardigheid, en naar de mogelijkheden die de continuïteit in de samenstelling van het deputaatschap kunnen bevorderen.

Hoe meer bestuurslagen en hoe meer deelnemers, hoe trager een bestuur werkt.

Vandaar dat wij graag een bestuurslaag zouden willen schrappen en het totaal aantal deputaten (GS plus PS) willen inkrimpen. De bestuurslaag die wij zouden willen laten vervallen is de vergadering waarin GS- en PS-deputaten samenkomen. Binnen ons deputaatschap is er geen principiële verschil in bevoegdheden tussen GS- en PS-deputaten.

In gezamenlijkheid worden de beleidskaders voor het werk vastgesteld. Wanneer deze zaken echter zowel binnen het moderamen als in de vergadering met de PS-deputaten aan de orde moeten komen, is dat een onnodige herhaling van zetten, die vertragend werkt op de besluitvorming en de uitvoering ervan. Graag zouden we die twee bestuurslagen ineenschuiven.

Deze overwegingen brengen ons tot het volgende voorstel.

Wij stellen u voor een *moderamen van negen leden te benoemen*, waaruit een dagelijks bestuur wordt gevormd dat regelmatig (eenmaal per maand) met de zendingsconsulent en beleidsmedewerker overlegt.

In het moderamen van negen leden worden vijf leden benoemd door de generale synode en vier door de particuliere synoden.

Aan de particuliere synoden moet verzocht worden om het aantal deputaten van twee terug te brengen naar één (plus een secundus).

Voordeel van deze optie is dat de link met de PS duidelijk gehandhaafd blijft. Van deze ene PS-deputaat wordt overigens wel een grote betrokkenheid en inzet gevraagd als moderamenlid. De continuïteit van zijn inzet is o.i. meer gewaarborgd wanneer de PS in een vacature iemand benoemt die zowel betrokkenheid als tijd heeft voor de zending. Dit hoeft niet per definitie een predikant te zijn. Aan de PS wordt een functiomschrijving van de PS-deputaat ter kennis gebracht. Aan de PS wordt verzocht de deputaat te benoemen voor een periode van drie jaar, in parallelie met de benoeming van de GS-deputaten.

De gedachte dat de band met het grondvlak van de kerken wordt verminderd wanneer er geen twee deputaten meer worden benoemd, wordt o.i. opgevangen door de toekomstvisie om het grondvlak van de kerken veel directer bij het werk van de zending te gaan betrekken.

De invoering van het verminderde aantal PS-deputaten kan desgewenst geleidelijk gebeuren in de intersynodale periode tot 2010.

Een deputaat die het ressort van de PS verlaat of die zich niet meer voor herbenoeming beschikbaar stelt, wordt niet meer vervangen. De PS-vergadering van 2010 komt tot een definitieve overschakeling op de benoeming van één persoon voor een periode van drie jaar.

NB: wanneer het voorstel wordt gehonoreerd, dient de tekst van bijlage 21 K.O. aangepast te worden, m.n. par. 3

Bijlage 2

Overzicht van de werkzaamheden van de Nederlandse Zendingsraad 2004-2007

De NZR vierde in 2004 het 75 jarig jubileum. Er werd een feestelijke dag georganiseerd in Rotterdam in en rond de Scots International Church. Ongeveer honderdtwintig deelnemers proefden iets van de wereldkerk op een vierkante kilometer in de wijk Cool. Een citaat uit de uitgegeven persverklaring: "Religie wordt steeds vaker gezien als een destructieve kracht in onze samenleving. Het 75 jarig jubileum van de NZR heeft ons de andere kant van religie laten zien. Voor migrantenchristenen in Nederland is godsdienst een bron van kracht om staande te blijven."

Er vond in 2004 een vijftal Raadsbijeenkomsten plaats: twee daarvan waren georganiseerd als een breder beraad. In januari was dat in samenwerking met "Kerkinactie" en de Stichting Evangelie en Moslims een studiedag rond het boek van Christine Malouhi 'Verklaar moslims de vrede'. Honderd deelnemers gingen met de auteur uit Beiroet in gesprek. Eerst kwam haar visie op de relatie christen en moslims aan de orde; vervolgens gaf zij, ondersteund door haar man Mazhar die zich een moslimvolgeling van Jezus noemt, haar kijk op het conflict tussen Israël en de Palestijnen.

In maart stond het thema 'Bezinning op zending in de Protestantse Kerk in Nederland' op de agenda, terwijl in september in de aanwezigheid van vertegenwoordigers van diverse jongerenorganisaties werd gereflecteerd op 'Het verschijnsel jongerenkerken'. Veel interesse was er voor de raadsbijeenkomst die uittiep op een China-beraad over 'De kerk in China als uitdaging aan het Westen' met de gerenommeerde Britse China-kenner Tony Lambert in november. Deze laatste bijeenkomst werd georganiseerd in samenwerking met de EZA.

Er waren veel contacten met het buitenland. Zo was er in juni in Nyborg Strand (Denemarken) de gezamenlijke conferentie van het secretarissenoverleg van de Europese Zendingraden met de Europese Evangelische Zendingssalliantie (EEMA). Het was voor het eerst dat 'ecumenicals' en 'evangelicals' elkaar op dit niveau ontmoetten. Er was over en weer veel erkenning. Vastgesteld werd dat accentverschillen samenwerking niet in de weg staan maar te meer vruchtbaar kunnen maken.

Datzelfde kwam ook naar voren tijdens de bijeenkomst van de European Evangelical Missionary Alliance (EEMA) en andere evangelische organisaties in Athene waarvoor ook de NZR was uitgenodigd. Tweehonderd evangelicals uit 35 landen waren bijeen om na te denken over 'zending' in een veranderend Europa. Drie ontwikkelingen sprongen in het oog. Ten eerste: ook voor evangelicals komt de focus van zending steeds meer op Europa te liggen. Dat is een behoorlijke wending voor organisaties die traditioneel uitsluitend denken in termen van zendingswerk overzee. Dat leidt er ten tweede toe dat het bewustzijn groeit dat bestaande structuren vaak niet langer beantwoorden aan de gewijzigde condities. Organisaties van 'zending' en 'evangelisatie' worden dan ook steeds vaker in elkaar geschoven. Tenslotte lijkt ook de oude tegenstelling tussen evangelisatie en sociale actie overwonnen ten gunste van een meer holistische visie.

In augustus werd in Maleisië deelgenomen aan de elfde vierjaarlijkse conferentie van de Association for Mission Studies (IAMS). Thema was: 'Integrity of Mission in the Light of the Gospel. Bearing the witness of the Spirit.' Het werd door de Nederlandse deelnemers als verfrissend ervaren om met missiologen uit alle werelddelen bijeen te zijn in een jonge moslimstaat en iets mee te maken van de wijze waarop kerken

en christenen in Maleisië en de regio gestalte geven aan de religieuze ontmoeting en hoe zij het Evangelie leven en doorgeven.

De NZR was betrokken bij een aantal projecten. Najaar 2004 bereikte het project intercultureel bijbellezen 'Door het oog van een ander', dat door de NZR in Den Haag was geïnitieerd een hoogtepunt. Niet minder dan 23 groepen van de meest uiteenlopende etnische, culturele en confessionele achtergronden troffen elkaar rond de uitdagende geschiedenis van de ontmoeting tussen Jezus en de Samaritaanse vrouw en wisselden hun leeservaringen uit. Deze bijbelstudies leidden tot hartelijke en intensieve ontmoetingen en tot de ervaring dat mensen in al hun verscheidenheid verbonden zijn in de ene Heere Jezus Christus. Daarnaast werd er studie gedaan in de Beraadgroep Missionaire Presentie, die op het snijvlak van 'oecumene' (Raad van Kerken) en 'zending' (NZR) onderzoek doet naar de vraag hoe de kerken in Nederland nog meer missionaire kerken kunnen worden. De directeur van de NZR is vanaf het begin in 2001 secretaris van deze nieuwe beraadgroep.

In 2004 werd de vereniging van de SoW-kerken tot de Protestantse Kerk in Nederland een feit. Verheugend is dat de PKN vanaf het eerste begin 'zending' hoog op de agenda heeft geplaatst. Van de verwachte samenwerking met de nieuwe PKN kwam echter weinig terecht. Juist toen principeafspraken waren gemaakt ten aanzien van een project over 'herprofilering van zending' in een oecumenische aanpak van zaken als 'gemeentestichting' en 'kerkplanting', kwam het tot een ernstige vertrouwenscrisis met de directie van de dienstenorganisatie met betrekking tot de verkoop van het NZR-pand in Amsterdam een aantal jaren geleden. Voor het einde van het jaar is het vertrouwen evenwel hersteld. In zijn bewogen toespraak tijdens de jubileumviering verzekerde dr. Bas Plaisier de aanwezigen dat de PKN na wat het afgelopen jaar is voorgevallen haar relatie met de NZR met overtuiging weer nieuwe vorm wil geven. In ons nieuwe zendingsplan, zo stelde de scriba, heeft de NZR een belangrijke rol. En de dienstenorganisatie heeft de opdracht om hieraan met hart en ziel en *con amore* mee te werken.

Vanaf 1 januari 2005 treedt het nieuwe bestuur aan. Vertrekend zijn: ds. A. van der Beek, mw. A.M. Blaauw-Tijman en pastor J.P.S. Kamp. De drie nieuwe namen zijn: dhr. K. Berends (PKN), mw. drs. J. Doornebal (Vrije Evangelische Gemeenten) en mw.dr. M.Th. Frederiks (PKN). Tot de eerste taken behoort het nieuw formuleren van de kerntaken van de NZR als missionair platform voor de komende jaren. Met nieuw elan zullen de regels van samenwerking binnen de NZR worden vastgesteld. In ieder geval zal duidelijk zijn: niet macht, geld of aantallen zijn bepalend. Het forummodel gaat uit van het oecumenische principe dat alle leden van de kleinste tot de grootste een stem hebben; ieder brengt het zijne of hare in, naar de gaven die de Geest heeft uitgedeeld, met de accenten van iedere traditie. De NZR familie werd uitgebreid met drie nieuwe participanten: de Christelijke Gereformeerden zetten hun waarnemerschap om in een volwaardig lidmaatschap. De Stichting Operatie Mobilisatie werd van aspirant-lid volledige participant en de Stichting De Verre Naasten (GKV) trad toe als aspirant-lid.

Steeds weer blijkt hoezeer een dergelijk platform in een behoefte voorziet in een tijd van grote verschuivingen, waarin gezocht wordt naar nieuwe wegen van zending en oecumene in dynamische netwerken.

Een hoogtepunt in 2005 was de dertiende wereldzendingsconferentie van 6-9 mei in Athene '*Come, Holy Spirit, heal and reconcile*'. Voor de NZR namen daar bestuurslid Janneke Doornebal (Vrije Evangelische Gemeenten) en dhr. Wout van Laar aan deel. Drie jaar geleden had de NZR in een aantal publicaties al een voorzet gegeven ten aanzien van de thema's van heelmaking en verzoening. Een van de lessen van Athene 2005 is dat wij ook in Nederland zouden moeten zoeken naar een nieuwe stijl van oecumene die tegemoet komt aan de niet-westerse kerken. Theologische debatten zouden moeten worden gebracht op het niveau van het geloofsgesprek, waarin de partners elkaar van hart tot hart ontmoeten, verstand en emoties in balans zijn en viering en lofprizing de toon zetten.

De Raad kwam in 2005 viermaal plenair bijeen. Torn Boesten en John Veldman leidden onder de titel 'Op zoek naar sporen van God' nieuwe lijnen in het Rooms-Katholieke missionaire denken in. Op 1 april vond een open studiemiddag met ruim honderd deelnemers plaats met de gerenommeerde Britse islamkenner Kenneth Cragg. Dit beraad was medegeorganiseerd door Kerkinactie en de stichting Evangelie en Moslims. Thema: 'Bijbel en Koran. (On)heilig vuur.' In september werd door een aantal deelnemers gerapporteerd over de zendingsconferentie en in november werd het studiedocument 'Vreemde gasten', met missiologische notities bij gastvrijheid en vreemdeling zijn, van de beraadgroep Missionaire Presentie van de Raad van Kerken in de NZR-Raad besproken. Vanuit deze beraadgroep op het snijvlak van 'oecumene' en 'zending' wordt hard gewerkt aan een handreiking voor missionair kerk zijn in Nederland.

Terugkerende thema's waren de betekenis van de omkering van de beweging noord-zuid en de daarvan niet losstaande vraag wat het inhoudt voor kerken en missionaire organisaties dat Nederland zendingsgebied is. Er is, zoals de Gambiaanse theoloog Lamin Sanneh pleegt te zeggen, sprake van een bijzondere ontwikkeling: enerzijds is er de verschuiving in de richting van een *post-christelijk* Westen; op het zelfde moment wordt de wereld geconfronteerd met een *post-westers* christendom. Deze enorme veranderingen hebben ingrijpende gevolgen voor de wijze waarop de zending in de 21^e eeuw plaats zal vinden.

In het voorjaar van 2005 belegden NZR en EZA samen een beraad met dhr. Timothy Olonade, directeur van de Nigeria Evangelical Missions Association (NEMA). Dit overkoepelend netwerk vertegenwoordigt een brede inheemse zendingsbeweging in en vanuit Nigeria, actief met meer dan 3800 zendelingen in 40 landen, inclusief Europa. Een nog onbeantwoorde vraag is hoe kerken en organisaties op deze zendingsinitiatieven vanuit het Zuiden hebben te reageren. Ook op artistieke wijze was er aandacht voor Afrika. De NZR organiseerde in maart in Houten een feestelijke workshop Afrikaanse muziek. De Zambiaanse kerkmusicus Andrew Muwowo voerde de deelnemers op inspirerende wijze terug naar de bronnen van het Afrikaanse kerklied.

Interessant is te zien hoe 'mission in Europe' steeds nadrukkelijker op de agenda staat, zowel bij de oecumenische als bij de evangelische beweging. Dat bleek bijv. uit de verslaglegging van Darrell Jackson, die namens de Europese Raad van Kerken een onderzoeksprogramma doet naar de rijke variatie aan initiatieven ten aanzien van zending en evangelisatie aan de basis van de kerken, vaak dwars door bestaande denominaties en instituties heen. Als lid van de 'Referentie Group on Researching European Mission and Evangelism' woonde dhr. Van Laar een tussentijdse evaluatie bij van dit werk in Boedapest. Dit driejarig onderzoeksprogramma richt zich in deze fase op drie zaken: 1. de missionaire kerk; 2. proselitisme en 3. migrantenkerken.

Veel werd geïnvesteerd in de 'consultatieronde'. Er vonden twintig gesprekken plaats met de participanten. Dat leverde belangrijke inzichten op voor de formulering van het beleid voor de komende jaren. De vraag is: hoe kan de NZR zijn platformfunctie nog beter waarmaken en in een tijd van veranderingen ruimte creëren voor een breed en diepgaand missionair beraad?

Het hele jaar door gaf dhr. Wout van Laar lezingen over uiteenlopende onderwerpen. Inleidingen werden verzorgd voor het zendingssymposium van de EZA, voor de Assemblée van de ACO-fellowship in het Midden-Oosten, het bestuur van Tear Fund, de jaarvergadering van Wycliffe, een ontmoetingsdag van Frontiers Nederland, de studentenvereniging Voetius, een forum van de SSR, waarbij moslims en christenen debatteerden over geweld, de Stichting De Nederlandse Lukasorde en een jongerengroep van de Haagse Kloosterkerk.

In de zomer van 2006 werd het beleidsplan 2007-2010 gepresenteerd. Dat was tot stand gekomen op grond van de eerder gehouden consultatieronde langs de aangesloten kerken en organisaties. De komende jaren geeft een drietal kernpunten richting aan het beleid:

1. Multiculturaliteit in de (wereld)kerk.

Voor de kerken van het Noordelijk halfrond is het van levensbelang te ontdekken, dat het Christendom breder en gevarieerder is dan de Europese uitdrukking ervan. Ook missionaire organisaties worden uitgedaagd om zich te herbezinnen op de plaats en rol binnen de ene universele gemeente van Jezus Christus. Naast de bewegingen Zuid-Noord en Noord-Zuid wil de NZR in het kader van wederkerigheid in kerkelijke relaties de komende tijd ook de nodige aandacht schenken aan Zuid-Zuid relaties.

In januari 2007 start na een lange aanloop een driejarenproject Intercultureel Bijbellezes Amsterdam in samenwerking met 'Kerkinactie' en het dienstencentrum van migrantenkerken 'Het Kerkhuis' in Amsterdam Zuidoost.

2. De uitdaging van de interreligiositeit.

De NZR wil bijdragen aan de voortgaande bezinning op de relatie tussen getuigenis en dialoog, met specifieke aandacht voor de leermomenten die partnerkerken uit het Zuiden in deze aandragen. De relatie tussen Christendom en Islam is daarbij een belangrijk speerpunt. Meer specifiek zal er reflectie zijn op de problematiek rond het groeiende fundamentalisme in de grote religieuze tradities, inclusief het Christendom en de christelijke zendingsbeweging. Hoe kan op een open en dialogische manier getuigd worden van het goede nieuws in steeds minder tolerant wordende contexten?

3. Het recht om het evangelie te horen.

Er is sprake van nieuwe aandacht voor evangelieverkondiging als eerste roeping van de kerken. Tegelijkertijd bestaat er veel onzekerheid over de betekenis van begrippen als 'zending' en 'evangelisatie'. Dit geldt zowel voor de inhoud van deze termen als ook voor de taal en de vorm die bij deze begrippen passen. Een belangrijke taak van de NZR in de komende periode zal zijn: een hernieuwde bezinning op het eigene van (*world*)*evangelism*, naast en in relatie tot diaconaat, ontwikkelingssamenwerking en vredeswerk.

Als platform van organisaties die een missionaire voorhoede willen zijn, wil de NZR aansporen tot nieuwe vormen van christelijke verkondiging, tot de ontwikkeling van een eigentijdse missionaire ecclesiologie. De NZR is betrokken geraakt bij het debat over 'zending' in het proces van 'transformatie' dat bij de PKN in het samengaan van Kerkinactie en ICCO een cruciale fase heeft bereikt.

Dit kernpunt concreetiseert zich overigens op drie velden: a. De NZR werkt van harte mee aan de beraadgroep Missionaire Presentie (Raad van Kerken); juist deze maand kwam het slotdocument *Over een andere boeg. Handreiking voor missionair kerk zijn in een tijd van kentering* gereed; b. de NZR is attent op experimenten op het gebied van missionaire vernieuwing aan de basis, zoals het oecumenische project *'Building Bridges of Hope'*; 3. de NZR volgt nieuwsgierig missionaire experimenten, van welke aard ook, in eigen land en elders in Europa.

De Raad kwam in 2006 dit jaar niet minder dan zes keer plenair bijeen. In twee afzonderlijke sessies vond beraad plaats over het thema 'Message and Media. Hoe het Woord vandaag zijn weg vindt'. Samen met de stichting Evangelie & Moslims en Kerkinactie (PKN) organiseerde de NZR een studiedag over 'De kracht van vergeven in het leven van christenen en moslims. Met de EZA samen werd een China dagberaad gehouden, waaraan door een zeer uiteenlopend gezelschap werd deelgenomen, onder de titel: 'God in China. De verborgen kant van een economische gigant'. Andere thema's waren: 'Nieuw paradigma. De veranderende rol van de zendingsarbeider' en 'Het concept kerkplanting bij Holy Trinity Brompton Church (Londen)'. Dit laatste onderwerp staat in het kader van de hierboven genoemde zoektocht naar een actuele missionaire ecclesiologie.

De bedoeling is om meer continuïteit te zoeken in het werk. Zo wil de NZR als vrucht van een reeks bezinningsmomenten eenvoudige publicaties doen verschijnen, die de resultaten van de reflectie voor een breder publiek toegankelijk maken.

Dhr. Wout van Laar nam deel aan een aantal bijeenkomsten in het buitenland. In februari maakte hij de Assemblée mee van de Wereldraad van Kerken in Porto Alegre (Brazilië). De kracht van deze massale bijeenkomst lag in de vieringen. Teleurstellend was dat de onevenredige fixatie op de bekende programma's van de Geneefse staf opnieuw een belemmering bleek te vormen om te komen tot een creatief inspelen op het feit dat de kaart van het wereldchristendom definitief is veranderd. Zending (als beweging van de kerken van het Zuiden) was dan ook opnieuw stiefmoederlijk bedeed en de vitale lokale kerken van de armen bleven opnieuw buiten beeld.

Van heel andere aard was het gepassioneerde Congres van de Latijns-Amerikaanse zendingsbeweging COMIBAM (*Congreso Misionero Iberoamericano*) in Granada, waaraan dhr. Van Laar in november als een van de weinige Europeanen deelnam. Niet minder dan 2.000 Latino's en 300 zendingswerkers van het veld waren voor de gelegenheid overgevlogen naar ons werelddeel om zich te bezinnen op de strategie met betrekking tot de deelname aan de onvoltooid taak van de wereldzending door de kerken van Latijns-Amerika. Sterk viel op dat zending zich steeds meer ontwikkelt binnen Zuid-Zuid-relaties. In de marges van de wereld en vanuit een context van armoede ontstaan ons onbekende vormen van zending. Zending in de 21ste eeuw wordt vooral gedragen door hen die niet het geld hebben maar wel de passie voor het evangelie.

Granada 2006 zou wel eens een mijlpaal kunnen blijken in de geschiedenis van de missionaire beweging. Voordat wij toegeven aan de neiging om COMIBAM in een hokje te stoppen en bevestiging van onze eurocentrische vooroordelen te zoeken, is het zaak ons af te vragen wat de Geest van Christus de kerken

van het rijke Noorden in de ontwikkelingen te zeggen heeft. Zullen wij ter wille van de wereld en van onszelf de nederigheid weten op te brengen om vanuit ons missionaire werk verbindingen te zoeken met de sterk aan kracht winnende zendingsbeweging van het Zuiden?

Er is in 2006 het nodige gepubliceerd. In mei vond de presentatie plaats van de bundel *Fruitful in this Land. Puralism, Dialogue and Healing in Migrant Pentecostalism* (Boekencentrum/ WCC Geneva). Deze publicatie onder redactie van André Droogers, Cees van der Laan en Wout van Laar is vrucht van het Missionair Kwartaalberaad, dat eind jaren negentig was geïnitieerd door de NZR teneinde de dialoog met de niet-westerse pentecostale tradities in ons land te bevorderen.

Het tijdschrift 'Wereld en Zending' verscheen zoals vanouds. Toch heeft het in de huidige vorm zijn langste tijd gehad. Een commissie buigt zich over een nieuw basisconcept dat met ingang van 2008 zijn beslag moet hebben gekregen. Het tijdschrift wil zich hernieuwd oriënteren ten aanzien van de vraag waar vandaag de bedding van de missionaire beweging stroomt en wil daar grenzendoorbekend en kritisch reflecterend middenin gaan staan. Hoe kan het in een tijd van kentering een platform bieden, waar de meest diverse spelers op het mondiale en nationale speelveld elkaar tot opscherping en verheldering ontmoeten? De 'Missie-Zendingskalender 2007 'Uw Koninkrijk kome' geeft afbeeldingen uit Indonesië. Het betreft prachtige schilderijen van de kunstenaar Wisnu Sasongko, die zijn Javaanse spiritualiteit weerspiegelen. In zijn geloof en werk laat Sasongko zich door de Bijbel inspireren middenin de worstelingen van de multiculturele samenleving van zijn land.

In de Raadsvergadering van vrijdag 11 mei 2007 werd het document 'Over een andere boeg. Handreiking voor missionair kerk zijn in een tijd van kentering' besproken. In de Raad van Kerken leeft sterk het verlangen naar een nieuwe missionaire ecclesiologie. Binnen de NZR wordt met grote interesse geluisterd naar wat met name de kleinere lidkerken hierover te vertellen hebben tegen de achtergrond van de ervaringen die zij de laatste tien tot vijftien jaar al hebben opgedaan.

Bijlage 3

Lijst met afkortingen (in alfabetische volgorde)

BPS	Badan Pekerja Sinode (soort moderamen)
BZ	(deputaten) Buitenlandse Zending
CAR	Centraal Afrikaanse Republiek
DB	Dagelijks bestuur zending
DVN	De Verre Naasten (zendingsorganisatie GKV)
Dsc	Deputaatschapscommissie
EEMA	Europese Evangelische Zendingsalliantie
Eukumindo	Europäische Arbeitsgemeinschaft für ökumenische Beziehungen mit Indonesien e.V.
E&M	(Stichting) Evangelie & Moslims
EZA	Evangelische Zendingsalliantie
FATEB	Faculté de Théologie Evangélique de Bangui
GKK	Gereformeerde Kerk KwaNdebele
GKSA	Gereformeerde Kerk Suid-Afrika
GKV	Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt
GS	Generale Synode
GTM	Gereja Torja Mamasa
GZB	Gereformeerde Zendingsbond
ICCO	Interkerkelijke Coördinatie Commissie Ontwikkelingssamenwerking
ICRC	International Council (of) Reformed Churches
IER(B)	Igreja Evangélica Reformada (do Brasil)
IFES	International Fellowship of Evangelical Students
IFES-BIS	IFES-Board for International Student work
InForTem	Instituto da Formacao Teológica em Moçambique
IRTT	Intercultural Reformed Theological Training
JmeO (JMO)	Jeugd met een Opdracht
LKB	Landelijk Kerkelijk Bureau
MBS	Mukhanyo Bible School
MCDC	Mukhanyo Community Development Centre
mdw'er	missionaire diaconale werker
MTC	Mukhanyo Theological College
Nevefma	(the) Netherlands Venda Financial and Mutual Assistance
NGK	Nederlands Gereformeerde Kerken
NHK	Nederlands Hervormde Kerk
NZR	Nederlandse Zendingsraad
OM	Operatie Mobilisatie
OEZ	Oost Europa Zending
OMF	Overseas Missionary Fellowship (Overzeese Zendingsgemeenschap)
pr	public relations
PS	Particuliere Synode
Pt.	Pastor
SCDO	Soutpansberg Community Development Organisation
SIL	Summer Institute of Linguistics
WCC	World Council of Churches (Wereldraad van kerken)
TEE	Theological Education by Extension
TLW	True Love Waits
TUA	Theologische Universiteit Apeldoorn
TUK	Theologische Universiteit Kampen (GKV)

TWR	Trans World Radio
ZGG	Zending Gereformeerde Gemeenten
ZvK	Zendtijd voor Kerken
ZHT	(deputaten) Zending en Hulpverlening en Training (GKV)

Bijlage 4

Financiën

De driejarenbegroting 2008-2010

De in de voorgaande hoofdstukken neergelegde beleidsvoornemens laten zich vertalen in een aantal deelbegrotingen per gebied, c.q. project. Daartoe wordt eerst een kort overzicht gegeven van de directe gevolgen van deze beleidsvoornemens op deze begroting. Daarna volgen de cijfers. Deze driejarenbegroting is gebaseerd op een bijdrage van € 11,20 per (doop)lid per jaar.

1. Indonesië

Om het goedgekeurde en geëvalueerde beleid ongewijzigd te kunnen voortzetten, is een begroting nodig van ong. € 33.000,-. Eind 2009 gaat dr. C.W. Buijs met emeritaat en deputaten zijn van mening dat dat weliswaar van invloed is op onze personele inzet in Indonesië maar niet op onze betrokkenheid bij het werk in Indonesië. Het is overduidelijk dat de GTM grote moeite heeft om geld voor zendingswerk vrij te maken terwijl er in haar gebied wel grote mogelijkheden zijn. Deputaten zijn van mening dat we daarom bij het zendingswerk van de GTM betrokken moeten blijven. Dat zou voor de begroting betekenen dat we in 2008 en 2009, maar vooral in 2010 ruimte nodig hebben om een tweede predikant in te zetten in Bunggu. Een extra post van ong. € 7.500,- in 2008 en 2009. Na het emeritaat van br. Buijs in 2010 komt de begroting inclusief de tweede predikant op ong. € 33.000,-.

De werkbezoeken en onverwachte kosten zijn te stellen op ong. € 2.000,-

Totaal nodig voor het werk in Indonesië: € 35.000,-, exclusief het traktement e.d. van de betrokken Nederlandse werker.

Doordat een groot deel van de begroting diaconale projecten betreft is afgesproken dat deputaten diaconaat van de begroting 2004-2007 € 15.000,- zullen bekostigen, geoormerkt voor die projecten. Eenzelfde afspraak moet gemaakt worden voor de periode 2008-2010. Voor wat betreft het werk dat door onze kerken op Sulawesi wordt gedaan, blijft zending projectdrager.

Het zendingswerk vindt momenteel plaats in zes kampongs.

2. Venda

Overeengekomen is met de partners in Venda dat ze projecten indienen die wij na beoordeling steunen tot een bepaald maximum, dat elk jaar met 10% zal dalen. Deze afspraak is gemaakt in 2006 met als richtjaar 2007. Het maximum voor 2007 is € 94.000,-. Dat betekent dat de begrotingen van 2008-2010 de volgende bedragen laten zien: € 87.630,-; € 77.700,- en € 68.300,-. Daarbij is de afspraak gemaakt dat deputaten voor die projecten die niet voldoen aan onze criteria proberen externe financiering te vinden. Daarbij denken we in eerste instantie aan deputaten diaconaat en in tweede instantie aan andere fondsen.

De betrokkenheid bij de kadervorming die door Iyani wordt verricht is m.b.t. ons speerpunt 'Onderwijs!' bijzonder aansprekend. Gemiddeld vinden daar 35 cursussen per jaar plaats, verdeeld over 19 verschillende aandachtsvelden. Onze betrokkenheid bij de gemeente Niani is noodzakelijk gezien de aanwezigheid van een oud-evangelist voor wie wij sinds de overdracht in 1992 financieel garant staan. Dit deel van Zuid-Afrika behoort tot een van de armste en minst ontwikkelde delen van het land.

3. KwaNdebele

3.1 KwaNdebele GKK

De toekomst van de GKK geeft redenen tot zorg. De kerk is zwak en verkeert in een zeer kwetsbare positie. In 2007 wordt bestuurlijk en organisatorisch een drastische verbetering in de situatie voorzien waardoor hopelijk de leden beter betrokken worden bij de gemeenten. Dat zal naar de verwachting leiden tot een versterking van het gemeentelijke leven en ook tot een gezondere financiële situatie. Daarom is het gerechtvaardigd om geen stijging in de uitgaven te voorzien, maar eerder een daling. Bovendien zal dit jaar ook worden gepoogd de betaalde personele inzet te verlagen zodat ook in dat opzicht de kosten omlaag kunnen. Daarbij moet wel bedacht worden dat er regelmatig visitaties moeten plaatsvinden: in de eerste plaats natuurlijk door br. Buijs die geregeld ter plaatse aanwezig is maar ook door deputaten.

De begroting voor 2007 gaat uit van een kostenniveau van € 86.500,-. Een vermindering van de begroting met 5% is daarom alleszins gerechtvaardigd voor de jaren 2008-2010, dus resp. € 92.500,-; € 88.500,- en € 81.500,-. Komen er in de komende jaren extra kosten, zoals auto's, dan worden daar extra projecten van gemaakt en zo mogelijk externe financiering voor gezocht.

3.2 KwaNdebele-MBS

Het beleid van de MBS is om het accent te leggen op het onderwijs van slecht opgeleide voorgangers. Dat heeft gevolgen voor de kosten die de MBS maakt. In de komende tijd wordt nagedacht over de toekomst van de MBS. Daarbij komt vooral de vraag aan de orde hoelang MBS nog bestaansrecht heeft: de doelgroep wordt steeds ouder en kleiner. Het emeritaat van br. Buijs in 2009 geeft hiertoe extra aanleiding.

In de dsc leeft de gedachte om ook de MBS over te dragen. De vraag is alleen aan wie en welke financiële consequentie dat heeft. Deputaten hebben hierover nog geen standpunt ingenomen. Jaarlijks is er voor MBS resp. € 33.000,-; € 35.000,- en € 37.000,- nodig, exclusief het traktement e.d. van de betrokken Nederlandse werker.

3.3 KwaNdebele-MTC

Aan het eind van 2007 komt er een eind aan de werkovereenkomst tussen deputaten zending en dr.

P.J. Buys. Dat betekent dat m.i.v. 2008 onze directe betrokkenheid bij MTC teruggebracht wordt tot het eigendom van het terrein en de meeste gebouwen en het verstrekken van studiebeurzen aan een gelimiteerd aantal studenten uit het gebied van KwaNdebele – zo is althans de afspraak. Daarvoor wordt maximaal € 16.000,- per jaar voor de komende drie jaar begroot. MTC dient daarvoor voldoende info vooraf en rapportage achteraf te leveren.

De gebouwen en het terrein staan op naam van de Stichting Domus, die het onroerend goed van de zending in Zuid-Afrika formeel beheert. Het moderamen is het bestuur van de stichting.

Momenteel wordt nagedacht over de mogelijkheid studiebeurzen te verstrekken in overleg met een plaatselijke gemeente die een student aan MTC laat studeren en die ook een deel van de kosten voor haar rekening neemt. Daarbij moet duidelijk worden wat de exacte kosten zijn voor een student, voor wat betreft zijn lesgelden, zijn studiekosten, zijn leefkosten e.d. Het systeem dat een studiebeurs voor een student wordt overgemaakt aan het instituut werkt niet bevredigend.

4. Botswana

De komende periode zal het werk in Botswana staan in het teken van de overdracht van het werk van br. Wessels aan de kerk in Botswana en van de repatriëring van de familie Wessels. Weliswaar zal dit pas zijn beslag krijgen in 2009 maar de voorbereidingen daarvoor moeten al snel ter hand worden genomen. Het betekent dat de veldbegroting voor Botswana voor wat betreft 2008 en 2009 bijna ongewijzigd blijft, maar in 2010 een vermindering laat zien van ongeveer eenderde: resp. € 203.500,-, € 216.000,- en € 137.000,-. Daarbij is even niet vooruitgelopen op mogelijke verandering in de steun aan D'kar, betreffende br. Ngakayaja. Eigenlijk wordt er in de nu opgestelde begroting van uitgegaan dat de steun aan D'kar hetzelfde blijft ook als er een lokale predikant (br. Olebogile?) extra bij komt.

In 2009 zullen er wel extra kosten zijn voor zending i.v.m. de repatriëring van de fam. Wessels.

5. Mozambique

De totale kosten voor het werk in Mozambique zullen in de komende periode niet ingrijpend veranderen. Wel zal de bijdrage van 's Gravenmoer voor de extra aangetrokken werker i.p.v. br. D. Blijleven in 2008 en volgende jaren in de reguliere begroting van uitgaven een plaats dienen te krijgen. In de terreinkosten komt vanaf januari 2008 een lichte daling aangezien br. Blijleven gerepatriëerd is.

Een aantal jaren geleden is afgesproken om fondsen te werven en te voorzien voor de bibliotheek van de Bijbelschool in Mocuba ten einde in aanmerking te komen voor accreditatie door middel van Hefshiba. Daarvoor wordt per jaar € 3000,- opgenomen.

Per jaar resp. € 209.750,-; € 202.000,- en € 228.750,-.

Het begroten van studiebeurzen in deze driejarenbegroting is niet meegenomen. Het onderzoek van ds. G. Vos naar de wijze waarop andere opleidingsinstituten zichzelf bekostigen, heeft nog niet tot een definitieve besluitvorming aan de kant van de deputaten geleid. Daarom lijkt het prematuur daar nu al op vooruit te lopen. Besluiten we in de loop der jaren toch studiebeurzen in te stellen dan kunnen dat projecten worden die de kerken worden aangeboden.

6. Overige projecten

6.1 Bangui

De werkovereenkomst met dr. B. van den Toren is conform gemaakte afspraken beëindigd per 31 december 2007. Vanwege het grote betekenis van zijn werk voor de FATEB zullen deputaten in de komende driejarige periode van jaar tot jaar bezien welk bedrag er kan worden vrijgemaakt om br. Van den Toren in de gelegenheid te stellen zijn promotiewerk-begeleiding aan de FATEB af te ronden. Daartoe is het van belang hem zoveel mogelijk te helpen aan Wycliff Hall verbonden te blijven vanwege de gunstige werkomstandigheden daar. Hij mag immers twintig procent van zijn werktijd gebruiken in dienst van deputaten zending. De kosten daarvoor zullen dus ook van jaar tot jaar bekeken en vastgesteld worden. Voorlopig wordt er voor de begroting van deze drie jaren uitgegaan van maximaal € 16.500,-. Gepoogd zal worden een deel, nl. de reiskosten, via derden gesubsidieerd te krijgen.

6.2 Brazilië

Aangezien er nog geen reactie uit Brazilië is gekomen op het visiestuk dat opgesteld is over het werk in Curitiba en ook niet op het voorstel om de bedragen voor 2008 en 2009 in één keer over te maken ten laste van 2007, zijn de bedragen voor die beide jaren in de begroting voor de komende driejarige periode opgenomen, per jaar € 12.500,-.

6.3 IFES-Nederland

De bijdragen aan dit project beslaan eigenlijk alleen het salaris van de werker, ds. A. van der Maarl. Tot 2010 zal hij dit werk blijven doen. Alleen noodzakelijke werkkosten worden hem vergoed: jaarlijks € 8.000. Eenderde van zijn salaris wordt bekostigd door deputaten evangelisatie. Totaal per jaar resp. € 70.250,-; € 71.750,- en € 73.200,-.

6.4 Siberië-Taimyr

Het zendingswerk in Siberië krijgt een vaste projectmatige steun van € 18.500,-. Daarnaast worden er eventueel ook projecten gefinancierd door extra verkregen inkomsten die volledig buiten de omslag vallen. Dergelijke projecten moeten wel officieel worden goedgekeurd door deputaten.

6.5 Missionaire diaconale werkers

De kosten die voor deze groep zendingswerkers jaarlijks gemaakt worden, komen uit op gemiddeld € 7.500,-. Het gaat vooral om een vangnetconstructie en niet zozeer om reguliere kosten. Daarom wordt daarvoor jaarlijks € 7.500,- gereserveerd op de begroting.

7. Evangelie en Moslims

De bijdrage aan E&M staat formeel op de begroting omdat dit een kruispost is sinds de afspraak met deputaten evangelisatie om bij te dragen in de kosten van de detachering van br. Van der Maarl bij IFES-

Nederland. Deze kruispost bedraagt jaarlijks € 13.400,-.

8. Nieuw beleid

De inkomsten en uitgaven van zending zijn enige jaren in onbalans geweest waardoor het deputaten onmogelijk was om zich actief bezig te houden met het nadenken over en uitzetten van nieuw beleid. Door het strakker budgetteren en de langlopende uitgaven zo goed mogelijk om te zetten in projecten of anders af te bouwen, ontstaat daar langzamerhand wel ruimte voor. Vooral in 2010 wanneer enkele zeer zwaar op de begroting drukkende uitgaven wegvallen. In de komende periode wordt daarom begonnen dat nieuwe beleid op te zetten in binnen- en buitenland zodat er nieuw zendingswerk ontplooid kan worden. Daarom is het ook van belang dat er jaarlijks een stijgend bedrag voor op de begroting komt te staan, resp. € 15.000,-, € 17.500,- en € 90.000,-. Deze bedragen laten zich vinden binnen de huidige begrotingsruimte. Zo ontstaat er een basis voor het verder uitbouwen van de projectmatige opzet van het zendingswerk in de periode 2008-2010. Naar verwachting zal bij een dergelijke opzet de betrokkenheid bij het zendingswerk toenemen. Er is na enkele jaren van bezuinigen alle reden om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien.

9. Projectmatig werken

Deputaten hebben besloten om in de komende drie jaar het projectmatig werken volledig in te voeren. Dat betekent dat per zendingsterrein en zendingsgebied alle vragen om steun worden beoordeeld op basis van in te dienen projectaanvragen die bestaan uit projectomschrijvingen en projectbegrotingen. De verslaglegging en de evaluatie vinden dan op basis daarvan plaats. Deputaten verwachten daarmee beter te kunnen voldoen aan de vraag naar informatie uit de kerken en tegelijk de inkomsten te kunnen stimuleren.

Om met het oog daarop goed zicht te houden op de inkomsten is er in de begroting alvast een richtbedrag onder 'diverse projecten' opgevoerd. Daaronder verstaan deputaten de inkomsten die worden gegeneerd door het alvast uitzetten van kleine projecten in de kerken. Een voorbeeld daarvoor zijn eventuele aanvragen voor auto's. Die zullen d.m.v. deze apart uit te zetten projecten worden gefinancierd.

10. Kosten Nederland

De kosten die opgevoerd worden voor de Emeritikas zijn voorlopig gemaximaliseerd op € 10.000,- per werkelijke predikantspost. Dat bedrag is natuurlijk afhankelijk van de door de GS vast te stellen bijdrage per (doop)lid aan de Emeritikas. Een verhoging in die bijdrage zal dus ook meteen effect sorteren in de verhoging van de begroting voor zending en andere kerkelijke kassen en hun benodigde bijdrage per (doop)lid. Aangezien het om zes predikantsplaatsen gaat (van 400 leden maal de omslag), gaat het ook om een substantiële bijdrage (in 2007 voor zes predikantsplaatsen: € 45.000,-).

De huur van de huisvesting voor het Dienstenbureau ligt contractueel vast, in elk geval voor de komende tien jaar. Daarna kan er enige aanpassing volgen die echter geen negatief effect zal hebben voor de begroting.

Onder de post 'overige' is voor 2008 een extra voorziening begroot voor secundaire arbeidsvoorwaarden. Tevens is daarin ook begrepen een vergoeding aan de TUA voor het huisvesten en op orde houden van de zendingsbibliotheek.

Staat van Baten en Lasten begroting deputaten buitenlandse zending ten behoeve van de generale synode 2007

Omschrijving	2008	2009	2010
Baten			
Omslag	828.800	828.800	828.800
Overige inkomsten	419.400	419.900	380.150
Totaal van de baten	1.248.200	1.248.700	1.208.950
Lasten			
<i>Kosten buitenland</i>			
Indonesië	91.080	92.920	65.550
Venda	87.630	77.700	68.300
KwaNdebele GKK	92.500	88.500	81.500
Mukhanyo MBS	67.630	71.470	56.100
Mukhanyo MTC	16.000	16.000	16.000
Botswana	203.500	216.000	137.000
Mozambique	209.750	202.000	228.750
Bangui	16.500	16.500	16.500
Brazilië	12.500	12.500	-
IFES Nederland	70.250	71.750	73.200
Overige projecten	54.400	56.900	129.400
Totaal kosten buitenland	921.740	922.240	872.300

Kosten Nederland

Totaal personeelskosten	247.500	239.625	244.325
Totaal huisvestingskosten	24.500	24.500	24.500
Totaal overige bureaustkosten	56.650	61.650	66.650
Totaal kosten Nederland	328.650	325.775	335.475

Totaal van de lasten	1.250.390	1.248.015	1.207.775
-----------------------------	------------------	------------------	------------------

Recapitulatie

Totaal van de baten	1.248.200	1.248.700	1.208.950
Totaal van de lasten	1.250.390	1.248.015	1.207.775
Saldo	-	685	1.175
	2.190-		

Bijlage 43
Artikel 108, 112

Rapport 6 van commissie 2 inzake het rapport van deputaten voor de buitenlandse zending**Inleiding**

Uw commissie heeft met waardering kennisgenomen van het vele werk dat door deputaten is verricht. Er is ook waardering voor de vernieuwde wijze van rapporteren. Het werk van deputaten strekt zich uit over vele gebieden. Deputaten onderhouden vele contacten. Wij zijn dankbaar dat onze kerken ook op deze manier gestalte mogen geven aan de opdracht van Christus om zijn getuigen te zijn.

Samenstelling deputaatschap

In de afgelopen periode zijn de voorzitter, drs. J. van Mulligen, en de secretaris, ds. H. Last, met emeritaat gegaan. Beide broeders hebben zich meer dan een tiental jaren hartelijk ingezet voor het zendingswerk. Wij maken daar met dankbaarheid melding van!

Deputaten hebben zich diepgaand bezonnen op hun interne organisatie. Dat heeft geleid tot een nieuwe structuur waarbij beleid en uitvoering gescheiden zijn. Drs. H. Korving werd gekozen tot bestuurlijk voorzitter. Zijn kerkenraad geeft hem daarvoor een dag in de week vrij. Daar is grote waardering voor! Br. C. Groeneveld werd gekozen tot bestuurlijk secretaris. Samen met de beide penningmeesters vormen deze broeders het dagelijks bestuur dat dus geheel uit vrijwilligers bestaat. Daarnaast werd ds. A. Hilbers benoemd in de nieuwe functie van zendingsconsulent. In de functie van ds. G. Drayer als bureausecretaris zending en diaconaat kwamen geen grote wijzigingen al schuift zijn werk wel steeds meer op in de richting van het diaconaat (25% zending, 75% diaconaat).

Deputaten willen het aantal bestuurslagen (en daarmee de vergaderdruk) verminderen. Het dagelijks bestuur bereidt de vergaderingen voor van een nieuw te vormen moderamen dat bestaat uit GS- en PS-deputaten. Het aantal PS-deputaten moet daarvoor worden gehalveerd. Bovendien moeten deputaten voor drie jaar worden benoemd (en dus ook als ze de PS verlaten nog hun termijn namens die PS uitdienen). Ook wordt het aantal GS-deputaten verminderd. Het moderamen neemt de besluiten over de benoemingen. Daarnaast besluit het moderamen binnen de algemene beleidskaders over alle zendingszaken. De algemene deputatenvergadering, die bestaat uit deputaten van GS, PS en zendende kerken, komt tweemaal per jaar bijeen en beslist over de algemene beleidskaders.

De voorgestelde reorganisatie heeft verschillende voordelen: het vergroot de slagvaardigheid, het reduceert de vergaderkosten, de PS-deputaten worden 'opgewaarderd' en er is meer continuïteit.

Er zijn echter ook nadelen te noemen: vermindering van het aantal PS-deputaten verhoogt de werkdruk; PS-deputaten worden geacht het grondvlak van de kerken te vertegenwoordigen, vermindering van hun aantal kan een grotere afstand betekenen; vermindering van het aantal PS-deputaten kan ook inhouden dat de invloed van GS-deputaten en beroepskrachten groter wordt.

Uw commissie onderschrijft de intentie van deputaten om te zoeken naar wegen om slagvaardiger te kunnen zijn, te bezuinigen op vergaderkosten en (zie hieronder 'projectmatige aanpak') het zendingswerk dicht bij het grondvlak van de kerken te brengen. De vraag is echter of de plannen voor herstructurering voldoende zijn doordacht. Is dit voldoende afgerond? Met name wat betreft de PS-deputaten? In hun voorstellen gaan deputaten uit van 'verschillende soorten' deputaten. In het 'reglement voor de buitenlandse zending' (bijlage 21 K.O.) en de 'instructie voor de deputaten buitenlandse zending' (bijlage 22 K.O., art. 1) wordt echter geen onderscheid gemaakt. In het reglement en de instructie worden trouwens regelingen getroffen die nu al niet meer actueel zijn (bijvoorbeeld de benoeming van sectievoorzitters door de GS). Dit alles overziende komt uw commissie tot het voorstel om nu nog niet in te stemmen met de voorgestelde reorganisatie. Vooral niet wat betreft de afvaardiging van PS-deputaten. Wij stellen voor deputaten de tijd te geven om voor de volgende GS een eenduidige structuur te ontwerpen, compleet met voorstellen voor aanpassingen van het reglement en de instructie, na overleg met en advies van deputaten kerkorde en kerkrecht vooral over de afvaardiging van PS-deputaten in het deputaatschap.

Speerpunt

Uw commissie heeft met deputaten doorgesproken over het speerpunt onderwijs dat voor de komende periode is gekozen. Alleen in Siberië en Indonesië ligt het accent van het werk nog ten dele op de primaire verkondiging van het evangelie. Dat zal ook onverminderd worden gesteund. In de andere gebieden ligt

het accent al op onderwijs ('leert hen onderhouden'). De keuze voor onderwijs is dus niet iets nieuws. Het is nu explicieter verwoord.

Projectmatige aanpak

Met de keuze voor een meer projectmatige aanpak gaan deputaten verder op de weg die al vóór 2004 was ingeslagen. Een belangrijk motief erachter is de wens om het zendingswerk dichter bij de gemeenten te brengen. De laatste tijd werd ook aan de inkomsten gemerkt dat het zendingswerk niet meer die aandacht kreeg die het verdient. De projectmatige aanpak blijkt in die zin goed aan te slaan dat gemeenten die een project (ter grootte van hun omslag) 'adopter' veel intensiever bij het werk zijn betrokken. De projectmatige aanpak is dus met name gericht op het thuisfront en de manier waarop het zendingswerk onder de aandacht wordt gebracht.

Deputaten hebben uw commissie ervan verzekerd dat deze aanpak niet betekent dat onze partners in het Zuiden zich nu in hun beleid moeten schikken naar de wensen van deputaten. Het moet juist eenvoudiger voor hen worden om zelf projecten aan te bieden. Een en ander wordt goed met hen overlegd.

Financiële aspecten

Uw commissie heeft slechts zijdelings over de financiën gesproken, omdat de financiële kant bij commissie 6 ligt. Twee zaken zijn besproken. Vooral omdat zij raakvlakken hebben met de projectmatige aanpak die deputaten voorstaan. Uw commissie meent met deputaten dat door deze aanpak de betrokkenheid van de kerken bij het zendingswerk kan worden gestimuleerd en dus zeker welwillende overweging verdient. Twee zaken moeten dan wel duidelijk zijn:

1. Deputaten stellen dat zij door de projectmatige aanpak in staat zullen zijn een duidelijke begroting aan te bieden. Zij menen dat een behoorlijke geldstroom vanuit onze kerken naar allerlei privéprojecten gaat en dus door zending wordt gemist. Nu drukt de omslag als een soort 'belasting' op de kerken en wordt geklaagd dat de omslag de draagkracht te boven dreigt te gaan. Als de kerken echter nauwer betrokken raken bij hun 'eigen project' zal dat het enthousiasme om financieel bij te dragen groter maken. Uw commissie kan deze redenering volgen en erin meegaan. Deputaten zijn zich ervan bewust dat in voorbije jaren teveel toezeggingen zijn gedaan en financieel te veel hooi op de vork is genomen. De vorige synode heeft daar al op gewezen. Deputaten realiseren zich dat werken met projecten en een 'variabele begroting' om een zeer strenge discipline vraagt. Temeer daar zendingswerk in de meeste gevallen om een lange adem en veel geduld vraagt. En dus ook langlopende verplichtingen met zich meebrengt.
2. Uw commissie heeft met deputaten gesproken over de kosten die in Nederland worden gemaakt. Deputaten wijzen erop dat de laatste jaren behoorlijk is gesneden in de begroting. Daardoor komen de kosten in Nederland op een relatief hoger percentage van de begroting uit. Maatregelen worden getroffen om in de komende jaren de kosten in Nederland in elk geval te beperken tot maximaal 25% van alle uitgaven.

Indonesië

Het is prachtig om te horen hoe de GTM zich inzet voor het zendingswerk in Bunggu en Mada. Met grote dankbaarheid kan melding worden gemaakt van de ruim vijftig volwassenen en kinderen die vorig jaar werden gedoopt. Dit jaar ontving eenzelfde aantal de doop. Met verwondering en dankbaarheid mogen wij zo getuige zijn van wat de Heere doet!

De GS 2004 besloot het Kemitraan goed te keuren. In dit Kemitraan wordt de relatie van de GTM met onze kerken omschreven. Het is echter niet gelijk door de synode ondertekend. Dat moet nu alsnog gebeuren

Venda

De eigen kerkelijke opleiding van de synode Soutpansberg komt op een ander moment in uw vergadering aan de orde.

Wanneer deputaten een verzoek om contact ontvangen van een Vendakerk, die niet (meer) tot de synode Soutpansberg behoort (bijvoorbeeld de gemeente Trans-Letaba, waar prof. Mashau predikant was), zullen zij dit eerst met de synode Soutpansberg bespreken.

KwaNdebele

Na een moeilijke periode van spanningen tussen evangelisten en predikanten die betrekkelijk 'nieuw' waren in de kerk van KwaNdebele, lijkt nu een periode aangebroken waarin met nieuw elan wordt gebouwd aan de geestelijke opbouw van de kerken. Dat stemt tot dankbaarheid.

Deputaten zijn vertegenwoordigd in de 'Board' van het MTC. Ds. Silas Nefefe vertegenwoordigt deputaten wanneer zij zelf niet aanwezig kunnen zijn.

Botswana

Het werk in Botswana ontwikkelt zich steeds verder in de richting van overdracht aan lokale krachten. Dat is een prachtige ontwikkeling! Het is de bedoeling dat het werk van ds. Wessels binnen afzienbare tijd aan een Naropredikant wordt overgedragen.

Mozambique

Deputaten melden dat de familie Blijleven enkele maanden eerder dan gepland moest repatriëren vanwege ziekte van hun zoon Tjerk. Dankbaar kan worden gemeld dat het goed met hem gaat.

De ontwikkeling van het tweede niveau van de opleiding, naast de indrukwekkende TEE, is erop gericht de Bijbelschool op middelbaar niveau te brengen (vergelijkbaar met in onze Nederlandse situatie een MBO).

Zendingsprojecten

Volgens afspraak wordt per eind 2009 de steun aan het zendingswerk in Curitiba, Brazilië, beëindigd. Een eventueel vervolg op projectbasis wordt niet uitgesloten maar is niet zeker. Met respect wordt hier de naam genoemd van dr. Van den Toren en het werk dat hij in Bangui aan de FATEB heeft gedaan. De relatie met hem wordt formeel beëindigd. Wel willen deputaten hem in de gelegenheid stellen om de begeleiding af te ronden van enkele promotiestudenten.

Bij het schrijven van het verslag bereikte deputaten het droevige bericht betreffende het verongelukken van broeder Koerkin. Ons meelevens gaat uit naar zijn gezin. Deputaten hebben aandacht voor hen. In de gemeente Sliedrecht is door de jeugd spontaan een actie gevoerd waardoor een aanmerkelijk bedrag aan zr. Koerkin kon worden overhandigd. Dit is overigens al het derde dodelijke ongeluk waarmee deputaten worden geconfronteerd sinds de start van het project in Siberië (2000).

Met dankbaarheid wordt hier het werk onder buitenlandse studenten van ds. A. van der Maarl genoemd. Wanneer ds. Van der Maarl dit werk afrondt, loopt ook de relatie van deputaten met IFES af.

Deputaten onderhouden een vrij intensief contact met de mdw'ers. De indrukwekkende lijst van mensen die zijn uitgezonden, is verdeeld over de leden van de desbetreffende dsc, zodat elk persoonlijk (e-mail) contact met enkele mdw'ers heeft.

NZR

Met belangstelling heeft de commissie kennisgenomen van het uitgebreide verslag van de vele activiteiten van de NZR. Daarmee voldoen deputaten aan de opdracht van de GS 2004 om uitvoerig verslag te doen. Deputaten melden dat binnen de NZR nadrukkelijker aandacht is voor evangelicals en kleinere orthodoxe kerken.

Lijst met afkortingen (bijlage 3)

In de omvangrijke lijst van afkortingen heeft uw commissie tevergeefs gezocht naar de betekenis van 'Olindo'. Navraag bij deputaten leerde dat deze afkorting betekent 'Overleg Litteratuur Indonesië'.

Voorstellen

De commissie stelt u voor te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun werk;
2. de broeders drs. J. van Mulligen, ds. H. Last, A. van den Dool en C. Groeneveld heel hartelijk te danken voor het vele werk dat zij als deputaten hebben verricht;
3. goedkeuring te geven aan het eervolle ontslag dat deputaten op 1 januari 2007 en op 1 juli 2007 hebben verleend aan respectievelijk drs. J. van Mulligen als voorzitter van deputaten en aan ds. H. Last als zendingssecretaris;
4. opnieuw deputaten te benoemen;
5. goedkeuring te geven aan de wijze waarop deputaten (in de lijn van de besluiten 5 en 8 van de GS 2004 inzake buitenlandse zending, Acta 2004, art. 110) beleid en uitvoering ervan hebben gescheiden door het instellen van een dagelijks bestuur bestaande uit voorzitter, secretaris en beide penningmeesters, alsmede door het werken met een zendingsconsulent en een bureaussecretaris die geen deputaat zijn;
6. goedkeuring te geven aan de benoeming op 1 januari 2006 van een bestuurlijk voorzitter en op 1 augustus 2006 van een bestuurlijk secretaris;
7. goedkeuring te geven aan het besluit om de functie van de bureaussecretaris zending/diaconaat, ds. G. Drayer, niet te wijzigen;
8. goedkeuring te geven aan de benoeming per 1 september 2006 van ds. A. Hilbers tot zendingsconsulent en aan diens terugtrekken als generaal synodaal deputaat met ingang van diezelfde datum;
9. goedkeuring te geven aan het beleidsvoornemen om in de periode 2008-2010 als speerpunt voor het zendingswerk het thema 'onderwijs!' te kiezen;
10. goedkeuring te geven aan de projectmatige aanpak van het zendingswerk;
11. deputaten op te dragen om voor de volgende synode voorstellen te doen voor een eenduidige structuur van het deputaatschap, compleet met voorstellen voor aanpassingen van het 'reglement voor de buitenlandse zending' (bijlage 21 K.O.) en de 'instructie voor de deputaten buitenlandse zending' (bijlage 22 K.O.);
12. deputaten op te dragen zich in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht te bezinnen op de plaats en wijze van afvaardigen van de particulier synodale deputaten;

ten aanzien van de werkvoornemens voor de terreinen

Indonesië

13. het Kemitraan te ondertekenen;
14. goedkeuring te geven aan de voorgenomen ondersteuning van het nieuwe primaire zendingswerk van de GTM;

Venda

15. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om op behoedzame wijze ook contact op te nemen met andere (Venda)kerken om projecten te ondersteunen, na gesprek met de synode Soutpansberg;

KwaNdebele

16. ondersteuning van de reorganisatie van de kerk van KwaNdebele goed te keuren;
17. in te stemmen met de bestudering van de mogelijkheid om de Mukhanyo Bible School na emeritering van dr. C.W. Buijs (2009) te blijven steunen en begeleiden;
18. in te stemmen met het komen tot een nieuwe relatie tot het Mukhanyo Theological College te KwaMhlanga;
19. goedkeuring te hechten aan het beëindigen van de werkovereenkomst met dr. P.J. Buys met ingang van 1 januari 2008;

Botswana

20. in te stemmen met het treffen van een regeling voor de relatie tot de zendende kerk van ds. J.C. Wessels;
21. goedkeuring te geven aan het regelen van de beëindiging van de zendingsdienst van de fam. Wessels uiterlijk per 1 januari 2010;

Mozambique

22. goedkeuring te geven voor afronding van de beëindiging van de zendingsdienst van br. D. Blijleven onder dank voor de door hem verrichte arbeid;

Brazilië

23. in te stemmen met het begeleiden van het verblijf en de studie van ds. João de Geus Los;

Bangui

24. goedkeuring te hechten aan afronding van de werkovereenkomst met dr. B. van den Toren per 31 december 2007 onder dank voor de door hem verrichte arbeid;
25. in te stemmen met een jaarlijkse beoordeling of en welke bijdrage noodzakelijk is om de begeleiding van promotiestudenten aan de FATEB af te ronden;

IFES-Nederland

26. goedkeuring te geven aan het begeleiden van afronding van het werk van ds. A. van der Maarl in de komende periode;

C.D. Affourtit, rapporteur

Bijlage 44
Artikel 114

Rapport 6 commissie 3 inzake de instructie van de PS van het Westen inzake toerusting en begeleiding (aanstaande) ambtsdragers

Uw commissie is van mening dat deze instructie in ieder geval wat haar strekking betreft door ons allen ter harte genomen dient te worden. Ambtsdragers – en wanneer we verder in dit rapport uitsluitend deze benaming gebruiken dan sluiten we daarmee niet de andere gemeenteleden die praktisch deelnemen aan het pastoraat uit – zijn geroepen om geestelijk leiding te geven. En hoe zou dat kunnen zonder grondige kennis van het Woord van God en de samenvattende verwoording daarvan in de belijdenisgeschriften en de kerkorde? Dat daarnaast in de instructie ook over een aantal praktische vaardigheden gesproken wordt, zoals gesprekstechnieken lijkt uw commissie van een andere orde, maar zeker niet overbodig. Het zou niet terecht zijn een tegenstelling te suggereren tussen een geestelijke instelling en het aanleren van praktische vaardigheden.

Dat het ontbreken van bovengenoemde kennis ons confronteert met een grote nood in onze kerken is duidelijk in het licht van Hosea 4: 6a, waar in de ‘toelichting’ naar verwezen wordt. Laat - bij alles wat er verder ook over deze instructie gezegd kan worden – deze nood niet onder onze woorden naar de achtergrond gedrongen worden, maar ons uitdrijven tot het gebed om het werk van de Heilige Geest, die alleen ons die kennis bij kan en wil brengen die inderdaad meer inhoudt dan ‘weetjes’. Al wil uw commissie er wel deze kanttekening bij maken dat er zeker verband is tussen kennen met hoofd én hart.

Uw commissie wil er graag vanuitgaan dat deze instructie dan ook niet bedoeld is om bij wijze van spreken het gebrek aan door de Geest gewerkte kennis op te vangen. Toch dringen zich in het licht van de *aard* van de kennis wel vragen op. We noemen er enkele:

- hoe kan iemand ooit gekandideerd worden als ambtsdrager bij wie deze *geestelijke* kennis ontbreekt?
- hoe kan het zijn dat iemand die wel de Heere kent het Woord van God niet onderzoekt, niet die geestelijke literatuur leest die hem wijzer kan maken en naast de persoonlijke toerusting ook hem ambtelijke toerusting geeft?

Déze aspecten van de nood lossen we niet op door iemand modules te laten volgen.

Daarnaast kan gewezen worden op de reeds bestaande mogelijkheden, zoals: de vormingscursus van onze kerken, landelijke en classicale ambtsdragersconferenties e.a.

Helaas blijkt in de praktijk de deelname van ambtsdragers aan dergelijke ontmoetingen niet zo heel erg van harte te verlopen. Er zijn classicale commissies ‘Toerusting’ die na alle teleurstellende ervaringen nauwelijks de moed meer hebben iets te organiseren.

De oorzaak van het niet deelnemen aan deze vormen van toerusting hoeft niet alleen desinteresse te zijn. Wie zijn taak als ambtsdrager serieus neemt, in zijn gemeente én in zijn gezin, zit vaak niet te wachten op nóg een avond of zaterdagmorgen weg te zijn. De werk- en tijdsdruk is vaak hoog. Maar dat geeft uw commissie ook aarzelingen ten aanzien van de in de instructie voorgestelde op te zetten cursussen en modules. De hoofdlijnen zoals verwoord in de toelichting zijn allemaal even sympathiek, maar de praktijk zal ook dan weer dezelfde tendenzen laten zien. Bovendien, als er ambtsdragers zijn die zich wel - zoals het bevestigingsformulier daartoe aanspoort – zich verdiepen in het Woord van God en op vroege of late uren van de dag en in het bijzonder op de dag die de Heere daarvoor geheiligd heeft daarmee bezig zijn, dan zitten zij niet te wachten op het min of meer verplicht volgen van dergelijke modules buitenshuis.

Onze vraag is dan ook of we de oplossing niet veel dichter bij huis moeten zoeken en houden. Dan doelen we allereerst op het probleem van het menselijk hart, maar als het gaat om de praktische kant van de zaak ook op het belang van de kerkenraadsvergaderingen. Wat doen we ‘binnenshuis’ aan toerusting qua kennis en vaardigheden? Besteden we, om maar iets te noemen, aandacht aan bijvoorbeeld aspecten als ‘pastoraat rond het avondmaal’, ‘omgaan met conflicten’ e.d.? Reikt bijvoorbeeld *Ambtelijk Contact* geen onderwerpen aan en boeken die nuttig zijn om met elkaar te bespreken? Nemen we aan het begin van de vergaderingen de tijd om hetzij een gedeelte uit de belijdenisgeschriften of een boek dat geestelijk onderwijs biedt te bespreken? Zeker, ook hier kan weer de tijdsdruk ter sprake gebracht worden, maar

waarom niet een keer (of enkele keren) een kerkenraadsvergadering met het oog op deze zaken?

Samengevat, uw commissie is ervan overtuigd dat we aan de *intentie* van deze instructie gehoor hebben te geven, maar dat de *uitwerking* die deze instructie voorstelt voorzover wij kunnen bezien niet een begaanbare weg is.

Daarom stelt uw commissie voor te besluiten:

De generale synode

kennis genomen hebbende van

1. de instructie van de particuliere synode van het Westen d.d.18 april 2007;
2. het rapport van haar commissie;

overwegende

1. dat de intentie van deze instructie is om ambtsdragers en andere gemeenteleden die praktisch deelnemen aan het pastoraat toe te rusten in de kennis van de leer en in praktische vaardigheden;
2. dat met deze instructie een belangrijk aspect van de geestelijke nood waarin onze kerken verkeren aangewezen wordt;
3. dat een kennen van de Drie-enige God een zaak is van hoofd en hart en dat Hij deze kennis beloofd heeft te willen geven in de weg van het onderzoeken van het Woord;
4. dat er in onze tijd een schat aan boeken en andere vormen van communicatie en informatie is om geestelijke toerusting te ontvangen;
5. dat er inzake gesprekstechnieken reeds vele cursussen gegeven worden;

van oordeel

1. dat het verkrijgen van de in de instructie genoemde kennis en vaardigheden in de eerste plaats een persoonlijke verantwoordelijkheid is tegenover God en zijn gemeente wanneer men door Gods gemeente en zo ook door God zelf geroepen is om te dienen;
2. dat om praktische redenen naast de mogelijkheden in eigen huis de kerkenraad zelf de meest geëigende plaats is voor onderlinge toerusting in kennis en vaardigheden;
3. dat iedere oplossing die wij bedenken zonder dat we deze nood voortdurend voor de Heere neerleggen een schijnoplossing is;

besluit

1. de instructie niet te aanvaarden;
2. de intentie van deze instructie recht te doen door het moderamen op te dragen tijdens deze generale synode een brief te concipiëren die aan alle kerkenraden verzonden zal worden om:
 - a. de genoemde nood van onze kerken onder de aandacht te brengen;
 - b. de kerkenraden op te roepen zich te bezinnen hoe zij praktisch invulling kunnen geven aan wat in deze instructie als nodig en zinvol aangewezen is voor de vorming van ambtsdragers en andere pastorale werkers.
3. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van het Westen.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 45

Artikel 115, 129

Rapport 2 van commissie 6 inzake de instructie van de PS van het Westen inzake (on)trouw in afdracht aan de onderscheiden kerkelijke kassen

Uw commissie 6 heeft kennis genomen van de instructie van de PS van het Westen inzake de kerkelijke afdrachten.

Bij de bestudering van de rapporten die aan de generale synode zijn aangeboden is het uw commissie opgevallen dat er een toename valt te bespeuren in het aantal kerken dat niet of niet voldoende afdragen. Sommige deputaatschappen voeren een actief beleid om de in gebreke gebleven kerken te benaderen; anderen voeren geen of een ad-hoc beleid.

Uw commissie is van mening dat, wanneer de generale synode de bijdragen vaststelt, alle kerken deze afdrachten dienen te voldoen. Controle hierop is geen wantrouwen. Wij staan positief tegenover de instructie van de PS van het Westen. Omdat wij echter van mening zijn dat een rapportagelijin van elk deputaatschap naar elke classis zeer bewerkelijk is stellen wij voor om de instructie te wijzigen en het navolgende te besluiten:

1. het Dienstenbureau van de Christelijke Gereformeerde Kerken op te dragen de classes, voorafgaande aan hun voorjaarsvergaderingen, een overzicht te verschaffen van alle afdrachten over het voorafgaande jaar van de kerken welke onder de classes ressorteren, dit met het oog op het in art. 41 sub. 4 K.O. bedoelde onderzoek;
2. deputaatschappen op te dragen aan het Dienstenbureau te rapporteren welke initiatieven zij hebben ontplooid richting afzonderlijke kerken teneinde volledige afdrachten te bewerkstelligen;
3. het Dienstenbureau deze initiatieven te laten communiceren met de classes;
4. de classes op te dragen de deputaatschappen op te hoogte te brengen van de uitkomsten van hun onderzoek.

Art. 50 sub. 13 K.O. kan hiermee vervallen.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 46
 Artikel 121, 185, 186, 285

Rapport van deputaten eredienst van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

1. Inleiding

1.1. De samenstelling van het deputaatschap

De generale synode 2004 benoemde als leden van het deputaatschap eredienst de broeders C.J. Droger, H. de Graaf, J. Groenleer, J. Groeneveld, R. van de Kamp, M. van Ledden en K. van Walsem. Op de eerste vergadering van het deputaatschap werd br. Groenleer gekozen als voorzitter en br. Droger als secretaris.

Gedurende de hele periode tussen de twee synoden hebben al deze broeders hun werk voor het deputaatschap mogen doen. Dat vervult hen met dankbaarheid.

1.2. De werkwijze van het deputaatschap

Gezien de opdrachten die de synode van 2004 ons gaf, was het niet nodig het deputaatschap op te splitsen in secties. Wel werd het werk steeds verdeeld onder de broeders. In gezamenlijkheid spraken we over elkaars werk en stelden we de resultaten daarvan vast.

Als deputaatschap kwamen we in de tijd tussen de synoden acht keer bij elkaar. Dat was op 23 februari, 18 april en 18 november 2005, 10 februari, 23 juni en 26 oktober 2006 en op 25 januari en 1 maart 2007. Steeds vergaderden we in de consistorie van de Chr. Geref. Kerk te Zeist. Van alle vergaderingen werden verslagen gemaakt, die door het deputaatschap werden vastgesteld.

Alle vergaderingen van ons deputaatschap kenmerkten zich door een open en broederlijke sfeer. In een hartelijke verbondenheid aan Schrift en belijdenis, onze kerken en aan elkaar hebben we de door de synode opgedragen werkzaamheden mogen verrichten. We zijn er de Heere dankbaar voor.

1.3. Inhoud van het rapport

Na het inleidende hoofdstuk 1 doen we in hoofdstuk 2 verslag van onze werkzaamheden als gevolg van de opdrachten die de generale synode van 2004 ons verstrekte. In hoofdstuk 3 van ons rapport treft u de voorstellen aan die we als deputaatschap aan de synode doen. In de bijlagen vindt u twee nieuwe conceptformulieren voor bij de avondmaalsviering en enkele voorstellen tot wijziging van de reeds vastgestelde conceptdoopformulieren en van het concepthuwelijksformulier.

2. Uitvoering opdrachten van de generale synode 2004

2.1. Uitgave van de twee conceptdoopformulieren en van het concepthuwelijksformulier

Tot de eerste werkzaamheden van ons deputaatschap na de generale synode van 2004 behoorde het gereedmaken van de drie door de synode vastgestelde conceptformulieren voor publicatie. Alle door de synode vastgestelde wijzigingen werden in de formulieren aangebracht. Vervolgens werd contact opgenomen met uitgeverij Buijten & Schipperheijn te Amsterdam die de uitgave zou gaan verzorgen. In een goede samenwerking konden we binnen een korte tijd tot een mooie uitgave komen. Juli 2005 verschenen de drie conceptformulieren in druk. In de volgende paragraaf wordt verteld hoe het verder met de uitgave gegaan is.

Na de ontvangst van de boekjes in de kerken rees hier en daar enige verwarring over de wijze van beproeving. Aan de hand van het besluit van de generale synode was niet helemaal duidelijk hoe de conceptformulieren in de praktijk beproefd mochten worden. Heeft de synode alleen gedacht aan bestudering ervan, of was ook gebruik in de eredienst toegestaan? Verschillende kerkenraden hebben contact gezocht met ons deputaatschap en om opheldering gevraagd. Deputaten konden niet veel meer doen dan verwijzen naar de opdracht van de synode. Als het gaat komen tot publicatie van de conceptformulieren die nu de synode worden aangeboden, is het wellicht goed als ook aangegeven wordt hoe de formulieren in de praktijk beproefd mogen worden.

Tegelijk met de publicatie van de conceptformulieren op papier werd contact opgenomen met de webmaster van de website van onze kerken. Hij bleek bereid te zijn de conceptformulieren op de website van onze kerken te plaatsen. Toen dat gebeurd was, kon er verschillende keren naar verwezen worden.

2.2. Resultaten van de enquête n.a.v. de conceptformulieren

2.2.1. De opdracht van de generale synode 2004

De opdracht van de synode met het oog op de vastgestelde conceptformulieren luidde als volgt: '... deputaten op te dragen:

- deze conceptformulieren in de vorm van een 'proeve' toe te zenden aan de kerkenraden;
- de kerkenraden te verzoeken om hun reactie te geven op deze formulieren;
- in hun rapportage aan de generale synode 2007 van deze reacties verslag te doen.'

(Acta, art. 195)

2.2.2. Toezenden van de conceptformulieren aan de kerkenraden in de vorm van een 'proeve' (opdracht a)

Uitgeverij Buijten & Schipperheijn heeft in opdracht van deputaten eredienst een boekje uitgegeven, getiteld *Liturgische formulieren voor de Heilige Doop en de huwelijksbevestiging (een proeve)*. Vastgesteld door de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland 2004. Dit boekje is in juli 2005 door deputaten in tweevoud toegezonden aan alle kerkenraden.

2.2.3. De kerkenraden vragen hun reactie te geven op de conceptformulieren (opdracht b)

Bij het toezenden van het boekje hebben deputaten in een begeleidende brief aan alle kerkenraden gevraagd te reageren op de conceptformulieren.

De vraag om reacties had de vorm van een enquête. Hierin werd gevraagd of de kerkenraden kennis hebben genomen van de conceptformulieren, of zij die hebben gebruikt in de eredienst en hoe de reacties van gemeentelieden hierop waren. Ook werd aan de kerkenraden gevraagd waarom de conceptformulieren wel of niet gebruikt waren en welk inhoudelijk commentaar zij op de conceptformulieren hebben.

2.2.4. Reacties van kerkenraden op de conceptformulieren (opdracht c)

Hieronder volgt een samenvatting van de enquêteresultaten.

Op de enquête hebben zevenentachtig van de honderdvierentachtig kerken gereageerd. Dat is ruim 47%. De zeven vragen en een overzicht van de antwoorden volgen hieronder.

2.2.4.1. Hebt u als kerkenraad kennis genomen van de nieuwe liturgische formulieren?

Ongeveer 92% van de kerkenraden die gereageerd hebben, heeft kennis genomen van de formulieren, ongeveer 8% heeft dat niet gedaan.

2.2.4.2. Zijn de formulieren ook in de eredienst gebruikt? Welke heeft u gebruikt?

Ongeveer 64% van de kerkenraden die gereageerd hebben, heeft de formulieren niet in de eredienst gebruikt. De overige kerkenraden hebben de formulieren gebruikt, bijna in gelijke mate verdeeld over de drie verschillende formulieren.

2.2.4.3 Hoe is het gebruik van de formulieren in de eredienst bevallen?

Over het algemeen zijn de reacties positief. Ze variëren van 'uitstekend' tot 'onwennig'. Sommigen vinden de formulieren (en met name het eerste doopformulier) te lang. Eén kerkenraad geeft aan het onjuist te vinden om een 'proeve' op voorhand te gaan gebruiken.

2.2.4.4. Hoe was de reactie van de gemeente op het gebruik van de formulieren?

In de reacties geeft men aan de formulieren over het algemeen goed te vinden. Vooral het eigentijdse taalgebruik wordt gewaardeerd. Wel wordt soms het 'oude, vertrouwde' formulier gemist. Ook wordt de vraag gesteld of er sprake is van vernieuwingsdrang.

2.2.4.5 Hebt u nog suggesties voor verbetering of aanvulling van deze formulieren?

Op deze vraag zijn veel uitvoerige reacties binnengekomen. Kerkenraden gaan gedetailleerd in op de inhoud van de conceptformulieren. Zij stellen veel verbeteringen voor. Opvallend veel van deze voorstellen zijn gebaseerd op een vergelijking met de oude formulieren.

De algemene reacties op de conceptformulieren betreffen:

- het taalgebruik - over het algemeen is de taal helder en aansprekend; de taal is toch nog ambtelijk; de taal moet begrijpelijker zijn voor onkerkelijke mensen die doopdiensten en huwelijksbevestigingen bezoeken;
- de Bijbelvertalingen - deze moeten overzichtelijker afgedrukt worden, bv. in kolommen; toevoeging van de NBV lijkt gewenst;
- verhouding t.o.v. de oude formulieren - de conceptformulieren zijn een verarming; de oude formulieren kunnen beter herschreven worden i.p.v. nieuwe te maken; de gemeente krijgt terecht een plaats in de conceptformulieren;
- samenstelling van de formulieren: maak schetsen i.p.v. uitgewerkte formulieren, laat de gebeden vrij.

Van de vele gedetailleerde verbeterpunten willen deputaten er een aantal aan de synode voorleggen. Deze zijn vermeld in bijlage 2.

2.2.4.6. Als u de nieuwe formulieren niet in de eredienst gebruikt hebt, wat was daarvoor dan de reden? Heeft u voornamelijk inhoudelijke bezwaren tegen deze formulieren of alleen bezwaren wat betreft de vormgeving ervan?

Enerzijds betreffen veel bezwaren de visie dat de conceptformulieren een verarming of vervlakking zijn van de bestaande formulieren. Er is daarom geen behoefte aan deze nieuwe formulieren. Een hertaling van de bestaande formulieren zou te overwegen zijn.

Anderzijds worden deze nieuwe formulieren nog te ouderwets van taalgebruik gevonden om echt vernieuwend te zijn.

2.2.4.7. Wilt u verder nog iets kwijt aan ons deputaatschap?

Er zijn heel verschillende opmerkingen gemaakt over de conceptformulieren. In hoofdzaak betreffen deze opmerkingen de volgende punten:

- maak de formulieren kort en bondig;
- de keuzemogelijkheid uit twee doopformulieren is niet aan te bevelen;
- maak ook nieuwe formulieren voor andere gelegenheden;
- werk samen met de Gereformeerde Bond die hertaalde formulieren heeft uitgegeven;
- de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) hebben een goed huwelijksformulier waar wij ook gebruik van zouden kunnen maken;
- door het in gebruik nemen van nieuwe formulieren neemt de verdeeldheid binnen onze kerken toe;
- gebruik hoofdletters aan het begin van bezittelijke voornaamwoorden die op God betrekking hebben en schrijf 'Heere' i.p.v. 'Here';
- maak een boekje waarin de nieuwe formulieren en de Schriftberijmingen staan;
- het concepthuwelijksformulier gaat te veel uit van de moderne emancipatiegedachte, een duidelijke verwijzing naar Efeziërs 5 is weggelaten;
- overweeg de mogelijkheid in een doopformulier een vraag aan de gemeente toe te voegen waarin zij de verantwoordelijkheid uitspreekt voor het opnemen van de dopeling;
- gebruik in de geloofsbelijdenis niet 'katholieke' kerk, maar 'christelijke'.

2.2.5. Conclusies

2.2.5.1. Respons

De ruime respons op de enquête (bijna de helft van de kerken) rechtvaardigt de gedachte dat de uitslag representatief is voor alle Christelijke Gereformeerde Kerken.

2.2.5.2. Kennisname

Het overgrote deel van de kerken (ruim 90%) heeft van de conceptformulieren kennis genomen en deze op de één of andere manier bestudeerd.

2.2.5.3. Gebruik

In ongeveer eenderde van de kerken zijn de conceptformulieren in doopdiensten of bij huwelijksbevestigingen gebruikt.

2.2.5.4. Reacties op het gebruik van de conceptformulieren

Zowel van de kerkenraden als de gemeenteleden zijn de reacties overwegend positief. N.a.v. het gebruik zijn kritische opmerkingen gemaakt die aan deputaten gemeld zijn.

2.2.5.5. Reden waarom de conceptformulieren niet gebruikt zijn

Voor een aantal gemeenten zijn de bestaande formulieren inhoudelijk onvervangbaar. Een hertaling is te overwegen.

2.2.5.6. Wijzigingsvoorstellen

Uit de vele voorstellen tot wijziging van de conceptformulieren hebben deputaten een selectie gemaakt. Niet gehonoreerd zijn tekstwijzigingen die bij het samenstellen van de formulieren of de daaropvolgende besprekingen in de overweging al zijn behandeld. Evenmin zijn tekstwijzigingen overgenomen die de bedoeling hadden de conceptformulieren tekstueel meer in overeenstemming te brengen met de oudere liturgische formulieren. Uiteraard zijn wel een paar aperte drukfouten en taal- of stijlfouten opgenomen in het wijzigingsvoorstel van deputaten. Deze wijzigingen leggen deputaten in bijlage 2 aan de synode voor.

NB.: Deputaten erediens hebben alle reacties van de kerkenraden gebundeld. Deze worden bewaard bij de secretaris van deputaten erediens. Deputaten hebben een uitvoerige samenvatting gemaakt van alle reacties, als een werkbaar document voor het opstellen van bovenstaande rapportage. Zowel de originele reacties als de samenvatting zijn op te vragen en in te zien bij de secretaris.

2.3. Nieuwe formulieren voor bij de avondmaalsviering

Een andere opdracht van de synode luidde als volgt: 'deputaten op te dragen overeenkomstig het besluit van de generale synode 2001 (Acta art. 254) verder te werken aan het opstellen van nieuwe formulieren.' (Acta, art. 195). Omdat we reeds twee conceptdoopformulieren en een concepthuwelijksformulier de synode hadden aangeboden, lag het voor de hand te gaan werken aan een nieuw formulier voor bij de avondmaalsviering. Na ampel beraad besloten we opnieuw twee formulieren op te stellen: een met een meer didactisch karakter en een ander dat meer vierend van aard zou zijn (vgl. de twee conceptdoopformulieren). In een goede samenwerking konden we tot twee nieuwe formulieren komen van deze aard. Bij deze bieden wij ze de synode aan (zie bijlage 1).

2.4. Behartigen van de zaken betreffende de bundel Schriftberijmingen

2.4.1. De opdracht van de generale synode 2004

De opdracht van de synode luidde als volgt: '... deputaten op te dragen alle zaken die samenhangen met de bundel Schriftberijmingen te behartigen' (Acta, art. 195).

2.4.2. Uitvoering van de opdracht

In de afgelopen periode zijn vanuit de kerken geen vragen gesteld aan deputaten over de uitgave van de bundel.

Er zijn geen verzoeken meer bij deputaten binnengekomen om liederen uit de bundel Schriftberijmingen te mogen overnemen in andere bundels of liturgieën. Betreffende auteursrechten waren er dus ook geen financiële zaken af te handelen.

2.4.3. Voorstel van deputaten aan de synode

Tegen de achtergrond van de ontwikkelingen van het kerkelijk lied in de afgelopen periode en gezien het feit dat er al enige jaren geen werk meer te doen was voor deputaten wat de bundel Schriftberijmingen betreft, lijkt het deputaten erediens niet nodig opnieuw een opdracht tot het behartigen van de zaken die samenhangen met de bundel Schriftberijmingen te geven.

2.5. De studie naar de samenhang tussen de huidige cultuur en de liturgie

2.5.1. De opdracht van de synode

De generale synode van 2004 besloot m.b.t. bovengenoemd onderwerp het volgende (Acta, art. 195): 'deputaten op te dragen de studie naar de samenhang tussen de huidige cultuur en de liturgie voort te zetten in samenwerking met andere daartoe geëigende deputaatschappen en/of commissies binnen het geheel van de gereformeerde gezindte, waaronder in ieder geval het deputaatschap erediens van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).'

2.5.2. Werkwijze

Om aan deze opdracht te kunnen voldoen, hebben deputaten bij de verschillende instanties binnen het geheel van de gereformeerde gezindte geïnformeerd of deze materie bij hen onderwerp van bespreking/studie is of wordt en zo ja, of de mogelijkheid bestaat dat dit in samenwerking met ons deputaatschap plaatsvindt.

Uit de reacties blijkt, dat geen van de benaderde instanties structureel bezig is om studie te maken van deze materie. Ook het deputaatschap erediens van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) heeft van de generale synode 2005 van deze kerken geen opdracht meer gekregen om hiermee verder te gaan. Wat in de rapportage over de verhouding cultuur en liturgie was neergelegd, is door de synode ook niet overgenomen als uitgangspunt van beleid.

Dat deel dus van onze opdracht om samen met anderen de studie naar de samenhang tussen de huidige cultuur en de liturgie voort te zetten, kon door ons deputaatschap niet worden uitgevoerd.

Nu zijn er binnen de gereformeerde gezindte wel allerlei publicaties verschenen die handelen over de spanning die het kerk-zijn in de huidige samenleving oplevert. In die publicaties wordt soms meer, soms minder ingegaan op de betekenis van die spanning m.b.t. de (vormgeving van de) erediens.

Onze deputaten vinden de opdracht zoals die er nu ligt te diepgaand om deze alleen en in deze samenstelling grondig uit te voeren. De materie vraagt haast om een apart studiedeputaatschap, waarbij het nog maar de vraag is of zo'n studiedeputaatschap de kerken zou kunnen dienen om in de huidige situatie verantwoorde wegen te zoeken in (de vormgeving van) de erediens.

Om een indruk te geven waarom het gaat als we het hebben over de samenhang tussen de huidige cultuur en de liturgie, willen deputaten wel enkele feiten aanstippen. Zij doen dit om aan te geven dat allerlei factoren van invloed zijn wanneer over de erediens wordt nagedacht of daaraan praktisch wordt vorm gegeven. Het is slechts een greep uit het vele dat te noemen zou zijn.

2.5.3. Tendensen in de huidige cultuur

- De samenleving is voortdurend in beweging. Sommige ontwikkelingen gaan heel snel, andere wat langzamer. Opmerkelijk is dat de huidige cultuur/samenleving niet onder één noemer te vangen is. Aan de ene kant is er bijv. verkillen en verharding waar te nemen, aan de andere kant is er behoefte aan warmte en geborgenheid.
- Eeuwenlang hebben mensen moeite moeten doen om hun bestaan zeker te stellen. Tot en met de eerste helft van de vorige eeuw kunnen we spreken van een *overlevingscultuur*, terwijl er daarna, mede door de toenemende welvaart, een omslag is gekomen en we in onze westerse samenleving kunnen spreken van een *belevingscultuur*. Deze belevingscultuur is zowel in seculiere als christelijke

kringen waar te nemen. De een gaat bijvoorbeeld bungy-jumpen, terwijl de ander op een praise-avond uit zijn dak gaat. Soms doet één persoon beide.

- Er is een *verlies aan gemeenschapszin*. Een mens ziet zichzelf als een *individu* wiens identiteit en keuzes niet meer (vooral) bepaald worden door de gemeenschap waartoe hij behoort. Leefstijl en moraal worden sterk individueel ingevuld. Dat gaat de ander niets aan. De algemene norm die overblijft is: respectvol met elkaar omgaan.
- Soms ontstaan toch weer gemeenschappelijke codes, die echter ook weer persoonlijk worden ingekleurd. Symbolen, rituelen, beelden, stilte of applaus spreken hun eigen taal die gemakkelijker aansluit bij bepaalde emoties.
- In een emotiecultuur wordt niet louter meer met woorden gecommuniceerd. Onze cultuur is hoe langer hoe meer een *beeldcultuur* geworden. Boodschappen die men op de ander wil overbrengen, worden vooral verpakt in pakkende beelden.

2.5.4. *De invloed daarvan op de kerk(dienst)*

Kerkmensen zijn participanten van deze samenleving in de huidige cultuur. Ongetwijfeld heeft dat invloed op de wijze waarop zij aan het kerkelijke leven deelnemen. Globaal genomen zijn er twee houdingen waar te nemen. Aan de ene kant is er een neiging om de tendensen die in de samenleving zijn te constateren, al of niet (doel)bewust ook in de eredienst te importeren. Men kan niet uit de voeten met een kerk die qua stijl en vormen uit een wereld lijkt te komen die anders is dan de wereld waarin men dagelijks leeft. Aan de andere kant is er de hang naar traditie, waarbij men het liefst heeft dat alles blijft zoals het tot een bepaalde periode was. Dat vreemde van de kerk(dienst) wordt juist als een zegen ervaren. Tussen deze twee houdingen zijn allerlei nuances mogelijk.

Het geheel is te illustreren aan de manier waarop men in de kerk met bovengenoemde tendensen omgaat.

- Voor de een kan de eredienst niet flitsend en beweeglijk genoeg zijn. Dat mag uitkomen in de muziek, de wijze waarop het evangelie wordt gecommuniceerd (pakkende, zichtbare beelden; interactie; drama; bepaalde genres muziek, etc.). De ander zoekt juist in de turbulentie van alledag rust en wordt (opnieuw) moe van zo'n turbulente eredienst. Die rust kan gezocht worden in de vertrouwde vormen die regelmatig op vaste momenten terugkomen en die al of niet traditioneel kunnen zijn.
- De grote nadruk op beleving, gevoel, emotie doet ook de roep ontstaan om in allerlei onderdelen van de eredienst aan die behoefte te voldoen. Pas dan worden mensen aangesproken. Dit is overigens niet alleen een tendens die samenhangt met de huidige cultuur. In de traditie van het gereformeerde protestantisme is deze tendens op een bepaalde manier al eeuwenlang bekend. De invulling daarvan laat echter verschillen zien. Wie meer rationeel is ingesteld - wat niet wil zeggen 'emotieloos' of 'gevoelloos' - zal met deze ontwikkeling grote moeite hebben.
- Het individu staat in onze tijd op gespannen voet met de gemeenschap. Wanneer de vorm van eredienst mensen niet bevalt, gaan ze shoppen. Men voelt zich niet meer zo gebonden aan het eigen kerkverband. In een nieuwe woonplaats wordt men niet meer per definitie lid van de kerkgemeenschap waartoe men behoort. Aansluiting wordt gezocht bij die gemeente die past bij de individuele beleving van geloof en eredienst.
- In een beeldcultuur wordt een eredienst die alle nadruk op het onzichtbare Woord legt en vooral met woorden die boodschap wil overbrengen als saai en nietszeggend ervaren.

2.5.5. *Hoe gaan we hiermee om?*

Wie geroepen wordt om na te denken over de vormgeving van de eredienst op zondag, kan niet om deze en andere feiten heen. Wij hebben dit alles niet genoemd om meteen ook een antwoord te geven op de vraag hoe we hiermee moeten omgaan. Deze dingen worden wel genoemd om aan te geven dat de eredienst en de manier waarop we daarmee omgaan niet op een eiland plaatsvindt, maar midden in de wereld. Wat zich daar afspeelt, doet zich ook in meer of mindere mate in de gemeenten voor en raakt de harten en levens van gemeenteleden.

Dat roept spanningsvolle vragen op, die op een of andere manier beantwoord moeten worden. Hoe verhoudt zich bijvoorbeeld de nadruk die op het individu wordt gelegd tot het feit dat de kerk een gemeenschap is en de eredienst een gemeenschappelijk gebeuren is? Welk antwoord is te geven op de sterke nadruk die op de beleving valt, waarbij het geloof soms geïdentificeerd wordt met een bepaald gevoel en de emoties die daarmee samenhangen? Hoe geven we gestalte aan het sola scriptura in een cultuur die beheerst wordt door beelden? De vragen stellen, betekent in dit geval niet dat ze ook beantwoord worden. Dat vraagt wel om nadere bezinning.

2.5.6. *Praktische verwerking*

Hoewel deputaten zich hebben onthouden van uitvoerige beantwoording van bovengestelde vragen, zijn ze in de praktische uitwerking van hun opdracht wel op die vragen ingegaan en hebben ze hier en daar gezocht naar antwoorden en geprobeerd voorzichtig richting te wijzen. Dat geldt bij de ontwerpen van de nieuwe conceptformulieren, maar zeker bij de opstelling van de criteria voor het kerklid. De overwegingen die daarbij een rol hebben gespeeld zijn in de tekst terug te vinden.

2.5.7. *Ter overweging*

Het bovenstaande laat zien dat geen enkel onderdeel van de eredienst benaderd kan worden zonder daarbij een aantal principiële vragen aan de orde te stellen. Eredienst is niet een lappendeken die onderling geen samenhang vertoont. Het lied en de muziek in de eredienst, de (voor)lezing van de Heilige Schrift, de viering van het avondmaal, de bediening van de doop, de gebeden, de inzameling van gaven, het uitspreken van de belijdenis, en zoveel meer, zijn onlosmakelijk verbonden met de dienst die verricht wordt door de Hogepriester 'die gezeten is ter rechterzijde van de troon der majesteit in de hemelen' (Hebr. 8:1v.). Alle onderdelen van de eredienst zullen daarmee in relatie moeten staan. Dat vormt ook de samenhang tussen de verschillende onderdelen.

Deputaten zijn van mening dat vaak nog te veel ad hoc naar praktische oplossingen wordt gezocht bij vragen of wensen die vanuit de kerken naar boven komen, zonder dat deze beantwoord worden vanuit een principiële visie op de zondagse eredienst. De invloed van de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel die zich ook laat gelden in het zoeken naar vormen in de eredienst vraagt om een principiële bezinning op de vraag wat de zondagse eredienst ten diepste is. Deputaten stellen dan ook voor om hiernaar een bredere studie te laten verrichten.

2.6. Concretisering van de criteria waaraan een kerkelijk lied in het licht van Schrift en belijdenis dient te voldoen

2.6.1. De opdracht van de generale synode 2004

De opdracht van de synode aan de deputaten luidde als volgt: '... zich - met behulp van het gestelde in punt 7 bijlage 46 Acta 1983 en met behulp van de door de synodale commissie gegeven aanzet - verder te bezinnen op de nadere concretisering van de criteria waaraan een kerkelijk lied in het licht van Schrift en belijdenis dient te voldoen, om zo een handreiking te bieden ter beoordeling van liederen, en daarvan verslag te doen aan de generale synode 2007.' (Acta, art. 158).

2.6.2. De criteria

Onder artikel 158 besluit 1.2 a t/m d worden de volgende criteria genoemd:

- de liederen moeten het heilshandelen van God zodanig vertolken dat zij met het geheel van Gods heilsopenbaring in overeenstemming zijn en van de Geest der Schriften doordrenkt zijn;
- de liederen moeten confessioneel verantwoord zijn;
- de liederen moeten liturgisch verantwoord zijn;
- de liederen moeten literair en muzikaal op niveau zijn.

2.6.3. Bestudeerde stukken

- Besluit generale synode 2004 onder artikel 158 1.2 a t/m d;
- Acta 1983 pag. 210vv., deputatenrapport voor het onderzoek naar het kerkelijk lied, bijlage 46, punt 7;
 - een door de synodale commissie van de generale synode 2004 gegeven aanzet voor de formulering van criteria;
 - rapport Studiedeputaten Eredienst van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), hoofdstuk 8, Barneveld 1995;
 - rapport Deputaten Kerkmuziek van de GKv, pagina 85-93 en aanvullend rapport van de Deputaten Kerkmuziek, Barneveld 1998;
- *Het Kerklied, een geschiedenis* (red. J. Luth, J. Pasveer en J. Smelik), Zoetermeer 2001.
- Dr. J. Smelik, *Gods lof op de lippen, aspecten van liturgie en kerkmuziek*, Boekencentrum 2005.

2.6.4. De opzet van het rapport

De deputaten hebben ter oriëntatie allereerst de hierboven genoemde stukken bestudeerd. Met name van enkele deputatenrapporten en actueel studiemateriaal uit de kring van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) is dankbaar gebruik gemaakt.

De opzet van het rapport is als volgt.

Begonnen wordt met een aantal algemene opmerkingen over het hanteren van criteria bij de selectie van liederen op hun geschiktheid voor gebruik in de eredienst. De bedoeling ervan is aandacht te vragen voor de beperkingen en mogelijke valkuilen bij het gebruik van criteria in de praktijk. Daarna wordt ingegaan op elk van de vier genoemde criteria. Afzonderlijk en hierbij wordt telkens de volgende indeling gehanteerd:

- Ter informatie de toelichtende opmerkingen uit het deputatenrapport voor de generale synode van 1983. Deze opmerkingen zijn naar het oordeel van de deputaten waardevol en de meeste ervan zijn nog relevant voor de uitwerking van de opdracht. Daarom zijn ze ook in dit rapport opgenomen.
- Toelichting op en uitwerking van het criterium, waarbij tegelijkertijd een poging wordt gedaan het criterium in een theologische, historische en actuele context te plaatsen. Dit alles met de bedoeling de concrete richtlijnen onder punt 3 van een goede onderbouwing te voorzien.
- Concrete richtlijnen die een houvast kunnen bieden bij de beoordeling van in de eredienst te zingen liederen naast de Psalmen, Enige Gezangen en Schriftberijmingen.

2.6.5. Algemene opmerkingen over het uitwerken en hanteren van criteria

Het concretiseren van criteria bij het beoordelen van liederen is geen sinecure. De bedoeling ervan is duidelijkheid te scheppen door de nogal gecompliceerde en abstract geformuleerde criteria van de synode te vertalen naar concreet bruikbare richtlijnen voor kerkenraden en liturgie, of muziekcommissies.

Vooraf moet bij deze vertaling een aantal zaken in het oog gehouden worden.

Waterdichte criteria

Het is goed te bedenken dat het formuleren van waterdichte criteria niet mogelijk is.

In de afgelopen eeuwen zijn zeer veel soorten kerkliederen ontstaan die naar vorm en inhoud ver uit elkaar liggen. Het is een illusie te denken dat een sluitend stelsel van criteria is te bedenken waarmee alle vormen en inhouds beoordeeld kunnen worden.

Functie van het lied

Criteria zijn altijd in hoge mate afhankelijk van de functies die men aan het kerklied toekent. Specifieke Bijbeltaal en het gebruik van oude kerktoneelsoorten zal men bijvoorbeeld niet negatief beoordelen voor het gebruik in de gewone eredienst; echter voor een dienst met een meer evangelisatorisch karakter zal men geneigd zijn andere criteria te hanteren met betrekking tot taalgebruik en muziek.

Beoordelen volgens een checklist?

Het beoordelen van liederen is geen wiskundige bezigheid, waarbij een lied positief beoordeeld moet worden wanneer het bijvoorbeeld voldoet aan drie van de vier criteria.

De waarde van een lied wordt bepaald door de samenwerking tussen inhoud, taalgebruik en melodie. Een lied is een onlosmakelijke eenheid van die drie aspecten, terwijl de criteria gericht zijn op geïsoleerde aspecten van een lied. Dat maakt het beoordelen er niet eenvoudiger op.

Criteria voor meerdere uitleg vatbaar

Het is goed om in alle nuchterheid vast te stellen dat criteria, hoe helder en precies je ze ook wilt formuleren, in de praktijk toch voor meerdere uitleg vatbaar te zijn. Het valt immers niet te ontkennen dat de vraag wie de criteria hanteert minstens even belangrijk is als de vraag welke criteria gehanteerd worden. Met andere woorden, de vraag is ook hoe de uitgewerkte criteria uiteindelijk in de praktijk zullen functioneren.

Criteria toch zinvol

Hoewel uit het bovenstaande duidelijk is dat waterdichte criteria niet te formuleren en als zodanig te hanteren zijn, kunnen ze wel degelijk richting geven aan onze keuze bij de beoordeling of een lied bruikbaar is als lied in de eredienst. Daarom is het zinvol een poging te doen de gegeven criteria verder uit te werken in richtlijnen en ze daardoor meer hanteerbaar te maken voor de praktijk.

2.6.6. Criterium a.: De liederen moeten het heilshandelen van God zodanig vertolken dat zij met het geheel van Gods heilsopenbaring in overeenstemming zijn en van de Geest der Schriften doordrenkt zijn.

2.6.6.1. Het deputatenrapport uit 1983 verduidelijkt dit criterium als volgt:

'Een goed kerklied is inhoudelijk in overeenstemming met de Schrift. Door het lied mogen geen onschriftuurlijke opvattingen in de gemeente worden ingedragen. Heel de Bijbelse boodschap van zonde en genade, heil en gericht moet - evenals in de prediking - in het lied tot haar recht komen. Gezocht moet worden naar liederen die betrekking hebben op de nieuwtestamentische openbaring van God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.'

2.6.6.2. Toelichting op en uitwerking van het criterium

Gods heilsopenbaring centraal

Samengevat gaat het bij dit criterium om de Schriftuurlijkheid van de liederen die in de eredienst gezongen worden. Is een lied in overeenstemming met wat de Schrift verkondigt? Een onschriftuurlijke inhoud moet immers geweerd worden.

Gods heilsopenbaring in zijn vele facetten moet het centrum van een lied vormen. Het kan dan ook niet anders of een kerklied bevat allerlei directe en indirecte verwijzingen naar

- veelal aanwijsbare - schriftgedeelten. Dit geldt niet alleen voor schriftberijmingen, maar ook voor zogenaamde vrije liederen.

Goede kerkliederen wortelen niet in de gelovige mens, maar hebben diepe wortels in de Schrift, te vergelijken met bijvoorbeeld de lofzangen in de evangeliën, die diep wortelen in de profeten en de psalmen, zoals ook in de liederen in het boek Openbaring het Oude Testament wordt geopend.

Vanuit de gedachte dat elk kerklied 'doordrenkt moet zijn van de geest der Schriften' bestaan er in zekere zin geen 'vrije' liederen. Elk goed kerklied opent de Schriften voor de gebruiker. De gemeente van Christus zingt in haar lied van God zoals Hij zich heeft geopenbaard in het werk van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Daar ligt het centrum.

Verhouding openbaring - menselijke ervaring

Uiteraard is een kerklied ook een vormgeving van individuele en gemeenschappelijke ervaringen en gevoelens van de gelovigen, maar deze worden altijd in verband gebracht met de Bijbelse boodschap van zonde en genade en van heil en gericht; die boodschap staat uiteindelijk centraal in het lied. Daarom is het bij het beoordelen van een lied op zijn Bijbels gehalte telkens weer de vraag of het centrum van een lied op de juiste plaats ligt.

Met betrekking tot ervaringen en gevoelens, neergelegd in een lied, wordt nogal eens een probleem gemaakt van 'ik'-liederen. Ze zouden vaak te subjectief en/of te individualistisch getint zijn.

Allereerst kan worden opgemerkt dat we individuele gevoelens en gedachten ook volop in de psalmen tegenkomen. De psalmen 6, 42, 43 en 116 bijvoorbeeld hebben een hoog 'ik'-gehalte. Op zich is dat geen probleem. Maar een voorwaarde is wel dat de individuele noties direct herkenbaar zijn voor de gemeente als geheel!

Daarnaast is heel belangrijk het antwoord op de vraag of in zo'n lied Gods heil in Jezus Christus niet ondersneeuwt onder een opeenstapeling van persoonlijke noties. Met andere woorden, het gevaar van te grote subjectiviteit en individualisme zit niet in de 'ik'-liederen als zodanig, maar in de eenzijdige associatie van een dergelijk lied met gevoel, emotionaliteit en geloofsbeleving, waarbij de verbinding met de oorzaak van de beleving, Gods heilsopenbaring, onvoldoende doorklinkt. Theologisch uiterst oppervlakkige liedteksten kunnen hiervan het gevolg zijn. Dat uit zich vaak in een vormgeving in losse, korte aanbiddingsteksten, die vele malen herhaald worden en die wat 'in de lucht hangen'; liederen waarin noch direct, noch indirect de reden van de aanbidding onder woorden wordt gebracht.

Elk lied zijn eigen accent ...

De opvatting dat heel de Bijbelse boodschap van zonde en genade, van heil en gericht -evenals in de prediking - in het lied tot zijn recht moet komen, betekent uiteraard niet dat elk lied alle elementen tegelijk in zich kan dragen. Lieder komen nu eenmaal in een specifieke situatie tot stand en dragen daar de kenmerken van. Alle liederen dienen de eer van God en zijn tot geestelijke opbouw van de gemeente, maar elk lied kent wel zijn eigen accent. Zo zijn er lofprijzings- en aanbiddingsliederen, dankliederen, liederen met een meer onderwijzend, vermanend of vertroostend en bemoedigend karakter, klaagliederen en liederen waarin schuldbelijdenis centraal staat.

In de aanbiddings- en lofliederen belijdt de gemeente Gods Naam en heerlijkheid in zijn schepping en in zijn heilsdaden. Het is tegelijk een verkondiging van Gods daden met als doel dat ook de wereld het hoort en tot aanbidding komt. In dankliederen wordt het accent meer gelegd op de concrete menselijke situatie, waarin gedankt wordt voor Gods uitredding en weldaden. Andere liederen zijn meer onderwijzend van karakter, opdat de opkomende generatie bewaard wordt bij het Woord. Bij sommige liederen ligt het accent meer op vermaning en/of vertroosting, waarin grondnoties van Gods gericht en/of Gods beloften meeklinken. In klaag- en smeekliederen mogen de moeiten van Gods kinderen uitgezongen worden, maar nooit zonder hoop en vertrouwen dat er verlossing zal komen.

Evenals het Oude Testament kent het Nieuwe Testament liederen waarin het accent ligt op de erkenning van eigen onmacht en schuld en Gods gericht daarover. Tegelijk mag van daaruit gezongen worden over het unieke verlossingswerk van God in Jezus Christus.

... maar de hele openbaring klinkt erin mee.

Hoewel elk lied zijn eigen accent kent, blijft bij de beoordeling ervan altijd de vraag relevant of het lied een verbinding heeft met de kernelementen van de heilsboodschap. Spelen die direct of indirect op de achtergrond mee, vormen ze de context van het lied?

2.6.6.3. Richtlijnen

1. De inhoud van het lied is in overeenstemming met de Schrift;
2. hoewel het lied zijn eigen accent heeft, spreekt op de achtergrond de geest van heel de Bijbelse boodschap van zonde en genade en heil en gericht mee;
3. ervaringen, weergegeven in het lied, dienen voor heel de gemeente herkenbaar te zijn;
4. in de situatie die verwoord wordt in het lied dient de betekenis van de Bijbelse boodschap centraal te staan.

2.6.7. Criterium b.: De liederen moeten confessioneel verantwoord zijn.

2.6.7.1. Het deputatenrapport uit 1983 verduidelijkt dit criterium als volgt:

'Zo zijn er liederen die het geheim van de verkiezing vertolken, zoals 'Alle roem is uitgesloten'. Liederendienen heilshistorisch correct te zijn en er dient een goede exegese aan ten grondslag te liggen. Liederendienen met sporen van heilsuniversalisme en/of dialectische theologie dienen te worden afgewezen.'

2.6.7.2. *Toelichting op en uitwerking van het criterium*

De hoofdlijnen van de heilsopenbaring van God in het Oude en Nieuwe Testament worden samengevat in de belijdenisgeschriften. De liederen die de gemeente in de zondagse erediensten zingt, dienen in overeenstemming te zijn met de inhoud van de belijdenis. Daarom ook moet de belijdenis van de kerk een toetsingskader vormen voor de in de zondagse erediensten te zingen liederen.

Een kader voor de toetsing van het confessionele gehalte van de te zingen liederen wordt ons geboden in de drieslag die centraal staat in de Apostolische Geloofsbelijdenis.

- a. God Drie-enig;
- b. God de Vader en onze schepping;
- c. God de Zoon en onze verlossing;
- d. God de Heilige Geest en zijn werk.

God Drie-enig

In zijn Woord heeft God zich geopenbaard als de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, elk onderscheiden naar hun bijzondere eigenschappen en werkzaamheden. God de Vader als Schepper van alle dingen, Jezus Christus als God de Zoon die de verlossing volbrengt en God de Heilige Geest die vanuit de Vader en de Zoon de vernieuwing in schepselen en schepping bewerkt.

God de Vader en onze schepping.

Wij belijden God als de Schepper van alle dingen, die in zijn voorzienigheid deze wereld onderhoudt en regeert en die als de Vader van Jezus Christus door de gelovigen mag worden beleden als Vader om Jezus' wil, aan wie zij zich in vertrouwen mogen overgeven.

God de Zoon en onze verlossing

Wij belijden dat in Adam het gehele menselijk geslacht verloren is en aan de slavernij van zonde is overgeleverd. God echter heeft in zijn eeuwige liefde zich in Jezus Christus een volk uitverkoren tot het eeuwige leven. Hij is daarbij de weg gegaan van het zenden van zijn geliefde Zoon in deze wereld om ons te bevrijden van de zonde. Daarin is Jezus ons mensen gelijk geworden, maar zonder zonde. Zo heeft Hij als Middelaar tussen God en mensen het oordeel van God over de zonden gedragen en door zijn kruisoffer verzoening gebracht.

God de Heilige Geest en zijn werk

Wij belijden dat de Heilige Geest het geloof werkt in onze harten en ons daarin doet delen in de verdiensten van het kruis van Christus. De Geest vernieuwt ons door de wedergeboorte en doet ons leven in een nieuw godvrezend leven, bevrijd van de slavernij van de zonde. In dat leven brengt de Geest de goede vruchten aan het licht: liefde, vrede, blijdschap, zelfbeheersing enz.

Door het gebruik van de sacramenten wil de Geest het geloof versterken en ons daarin vol verwachting doen uitzien naar de komst van onze Heiland Jezus Christus.

2.6.7.3. *Richtlijnen*

1. In het lied dient, op directe wijze (het belijden van...) en op indirecte wijze (het wordt verondersteld, het resonanceert mee), de Godheid van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest te worden beleden.
2. In het lied wordt God als Schepper van al het geschapene geloofd en aanbeden. Daarnaast wordt Hij bezongen als Vader van hen die in Jezus Christus geloven en niet als Vader van alle mensen.
3. In het lied komt, evenals in de Psalmen van het Oude Testament, de diepe belijdenis van zonde en schuld aan de orde. Tegelijk mag er in de liederen getuigd worden van Gods barmhartigheid en van zijn gerechtigheid in het kruis van Christus, waardoor zonde en schuld teniet gedaan zijn.
4. In het lied komt het werk van de Geest op een evenwichtige wijze aan de orde, zowel het werk van de wedergeboorte en in het geloof alsook in de vernieuwing van het leven en in het verwachtingsvol uitzien naar de wederkomst.
5. Gewaakt moet worden voor horizontalistisch getinte liederen, liederen waar de horizontale lijn de verticale lijn overwoekert.

2.6.8. *Criterium c.: De liederen moeten liturgisch verantwoord zijn.*

2.6.8.1. *Het deputatenrapport uit 1983 verduidelijkt dit criterium als volgt:*

'Een positieve waardering is er daarom voor:

- liederen die een sterke traditie hebben, bijvoorbeeld het klassieke lied 'Wij loven U, o God, wij prijzen Uwe Naam';
- liederen die als doxologie kunnen worden gezongen;
- liederen die in de kerk bekend zijn en daarom goed zingbaar zijn; dus niet te moeilijke, maar ook niet te simpele liederen;
- liederen die geschikt zijn voor bijzondere gelegenheden;
- liederen moeten niet te ver afstaan van het gangbare liturgische gebruik in de Christelijke Gereformeerde Kerken.'

2.6.8.2. *Toelichting op en uitwerking van dit criterium*

Wat is liturgie?

Wanneer we ervan uitgaan dat de liederen die gezongen worden liturgisch verantwoord moeten zijn, dan is het wenselijk eerst het begrip liturgie te verhelderen. Veel kerkgangers gaan naar de kerk om een goede preek of een stichtelijk woord te horen en daarbij speelt vaak ook nog de persoon van de voorganger een heel belangrijke rol. De rest van de dienst ziet men meer als omlijsting.

Bij het woord liturgie heeft men vaak associaties met een vorm van eredienst met een overmatige aandacht voor allerlei liturgische vormen, die men ervaart als elitair. Voor velen ligt daarom alleen al in het woord liturgie iets bedreigends voor de centrale rol van de verkondiging van het Woord, terwijl verkondiging zelf juist voluit liturgie is! Immers, het gaat in de liturgie om het gedenken van de grote heilsdaden van God in Jezus Christus, in zijn kruisoffer en ook van de voortgaande offerdienst (= liturgie) die de verhoogde Christus voor de zijnen verricht in het hemelse heiligdom bij de Vader (Hebr. 8:1-6). De dienst van Christus lokt als het ware de dienst (= liturgie) van de gelovigen uit als een antwoord daarop, in de vorm van lofprijzing, dankzegging, smeekbede en diaconaat.

De zondagse eredienst

De zondagse eredienst vormt het wekelijks hoogtepunt in de liturgie van de gelovigen. In de eredienst verschijnen zij gezamenlijk voor Gods heilig aangezicht. Liederen zijn een gezongen vorm van verkondigen en belijden van de heilsdaden van God in Jezus Christus en spelen daarom in de eredienst een wezenlijke rol. Ze dienen niet als omlijsting van de preek, niet als bevrediging van het gemoed rondom de preek of als een persoonlijke ontboezeming van de gelovige. Dat zou een verlaging van dit aspect van de eredienst betekenen. De heilige God wil in de zondagse eredienst zijn gemeente ontmoeten. Een bijzonder gebeuren dat zich daardoor onttrekt aan het alledaagse.

Verantwoorde liederen

Het ontmoetingsaspect van de zondagse eredienst stelt hoge eisen aan vorm en inhoud van alle onderdelen van de eredienst, of dat nu de prediking, de gebeden, of de liederen zijn.

Wanneer we spreken van een liturgisch verantwoord lied, dan bedoelen we dus dat het qua vorm en inhoud past in het geheel van de eredienst en dus in de liturgie van de gemeente kan functioneren. Verder is van belang dat het lied door heel de biddende, zingende en lofprijzende gemeente op de lippen genomen kan worden.

Daarbij is het goed te beseffen dat we met onze liederen liturgisch een schakel vormen in een hele traditie van liederen. Wij heffen niet als eersten de lofzang aan. Van geslacht op geslacht heeft men de lof, de dank, de smeking en de klacht aangeheven. Bij het vieren van de zondagse liturgie zijn wij dus met onze liederen opgenomen in de reeks van geslachten die komen en gaan. Wij nemen daarin deel aan de ene eredienst die reeds vele eeuwen gaande is en die nu al door de triomferende kerk in heerlijkheid volmaakt wordt voortgezet. Daarom kunnen wij ons ook niet losmaken van de liederen waarmee voorgaande geslachten Gods heilsdaden verkondigd hebben en is het belangrijk om liederen te blijven zingen die een sterke kerkelijke traditie hebben. Deze hebben immers hun betekenis voor de christelijke gemeente in de loop der eeuwen bewezen.

Natuurlijk mogen en moeten ook hedendaagse liederen met eigentijds taalgebruik zich voegen in de reeks liederen vanuit het verleden, maar in de keuze van de eigentijdse liederen voor de eredienst zal iets van de band met de traditie zichtbaar moeten zijn. Dat daarbij naast de inhoudelijke aspecten ook de poëtische en muzikale kwaliteiten van nieuwe liederen van belang zijn behoeft geen betoog. Het zijn onmisbare voorwaarden voor een 'houdbaarheidsdatum' die verder reikt dan de dag van morgen. Wanneer dat het geval is, mag er ook enige verwachting zijn dat ze een nieuwe schakel zullen gaan vormen in de kerkliedtraditie.

De poëtische en muzikale kwaliteiten komen overigens bij het volgende criterium nadrukkelijk aan de orde.

2.6.8.3. Richtlijnen:

1. het bepalende kader voor het lied in de eredienst wordt gevormd door de heilsopenbaring van God in Jezus Christus;
2. het lied dient naar vorm en inhoud te passen in het geheel van de eredienst;
3. het is van belang dat het lied naar vorm en inhoud door heel de gemeente op de lippen genomen kan worden;
4. liederen met een sterke kerkelijke traditie verdienen een belangrijke plaats in de liturgie;
5. het nieuwere lied sluit aan bij de liedtraditie van de kerk der eeuwen en op basis van inhoud, poëtische en muzikale kwaliteiten mag duurzaamheid worden verwacht.

2.6.9. Criterium d.: De liederen moeten literair en muzikaal op niveau zijn

2.6.9.1. Het deputatenrapport uit 1983 verduidelijkt dit criterium als volgt:

'Een positieve waardering ontvingen liederen met:

- zeggingskracht zowel in taal als melodie;
- goede compositie, literair en muzikaal;
- eenheid van tekst en melodie, bijv. 'God in den hoog' alleen zij eer'.

Doorslaggevende redenen voor afwijzing waren liederen met:

- te oude of verouderde taal;
- vlakke woordkeus;
- gebruik van clichés;
- gezochte rijmwoorden;
- te verheven of juist te populair woordgebruik;
- zwakke melodieën;
- melodieën die meer voor solo- of koorzang geschreven zijn dan voor het gebruik door de gemeente.'

2.6.9.2. Toelichting op en uitwerking van dit criterium

Literair en muzikaal op niveau

Allereerst vragen we aandacht voor twee uitspraken die we in het bestudeerde materiaal vonden. 'Het kloppend hart van de kerk - de eredienst - kan niet zonder woorden, beelden en klanken die meer dan het alledaagse laten zien en horen.' 'Een diamant bied je ook niet aan in krantenpapier.' Deze uitspraken geven uitdrukking aan de opvatting dat het bij het lied in de eredienst gaat om een gebeuren dat naar vorm en inhoud het alledaagse overstijgt.

In de eredienst worden Gods heilsdaden verkondigd. In de liederen die in de eredienst gezongen worden, zal in woorden en beelden aansluiting gevonden moeten worden bij het niveau van het Bijbelse taalgebruik. Op deze wijze wordt trouwens ook iets zichtbaar van de eenheid tussen de verschillende onderdelen van de liturgie.

Datzelfde geldt voor het muzikale aspect. Niet alle muziekstijlen en -genres passen bij het karakter van de eredienst. Duidelijk is dat er eisen gesteld moeten worden aan het literaire en muzikale niveau van het lied dat in de eredienst de gemeente van Christus op de lippen gelegd wordt.

Weerstand

Bij veel kerkleden roepen de begrippen literair en muzikaal niveau gemengde gevoelens op. Men is dan bijvoorbeeld bang voor de deskundigen - de kenners van de taal en de muziek - die kiezen voor vormbesef in plaats van eenvoudige spontaniteit, voor 'koude kunsttaal' in plaats van de gewenste warme omgangstaal. Vanuit het individualistische en postmoderne klimaat van deze tijd, waarin ieder ook zijn eigen taal en zijn eigen lied moet kunnen kiezen, wordt deze manier van denken nog eens versterkt.

Naar het oordeel van de deputaten mag niet toegegeven worden aan bovenstaande door onkunde en gemakzucht ingegeven gedachten. Het einde van deze 'brede weg' onder de leus 'voor elk wat wils' is een kerklied als consumptieartikel.

Dat er over literaire en muzikale smaak niet te twisten valt, mag voor het particuliere leven gelden; er zijn echter normen waaraan de enkeling in zijn privéleven zich niet hoeft te storen, maar waarmee de kerk als gemeenschap wel rekening dient te houden. (Smaak is overigens niet aangeboren, maar wordt aangeleerd! Ten aanzien van dit punt moet het belang van de opvoedende taak van ouders, onderwijs en kerk niet onderschat worden).

Dit betekent overigens niet dat het kerklied per definitie een hoge moeilijkheidsgraad heeft.

Een lied kan naar tekst en melodie heel eenvoudig zijn en tegelijk van goede kwaliteit. Eenvoud en goede kwaliteit mogen niet tegen elkaar uitgespeeld worden. Er is juist op deskundigheid gebaseerd onderscheidingsvermogen nodig om aan deze gemakkelijke begripsverwarring het hoofd te bieden.

Literair niveau

De poëtische kwaliteit van een lied in de eredienst mag nooit een doel op zich zijn, maar een middel. Wanneer gesteld wordt dat het kerklied een goed literair niveau moet hebben, dan mag dat dus niet betekenen dat de poëzie vanwege het ondoorzichtige taalgebruik door de gemiddelde kerkganger ervaren wordt als elitair. Het moet, omdat het toegepaste kunst is - gebruikskunst voor het lied van de gemeente - aansluiten bij het gemiddelde begripsniveau van de gemeenteleden. Het moet een zekere mate van herkenbaarheid hebben. Het mag geen duistere poëzie zijn. Aan de andere kant moet worden gewaakt voor huis-, tuin- en keukentaal, die niet past bij het 'hoge' karakter van de eredienst.

Muzikaal niveau

Wat hierboven werd opgemerkt over de poëtische kwaliteit van een lied in de eredienst, geldt evenzeer voor de melodie. Dit betekent onder andere dat de melodie de tekst niet mag overwoekeren; zij moet dienen en niet heersen. De melodieën moeten een 'spreekbuis karakter' hebben, of zoals Calvijn zei: 'Ze moeten werken als een trechter, waardoor het Woord van God gemakkelijker naar binnen vloeit.' De melodieën zijn er niet om zichzelf, ze mogen niet afleiden van de tekst.

Het kerklied moet ook door iedereen gezongen kunnen worden. Dat houdt bijvoorbeeld in dat het ritmisch niet te ingewikkeld mag zijn en dat de afstand tussen de laagste en de hoogste toon beperkt moet zijn. Het kerklied vraagt om melodieën die sterk zijn, die het lang uithouden. Niet om 'eendagsvliegen'. De kerk is een zaak van alle eeuwen en tijden. Dat vraagt om liederen die ook muzikaal 'merg' hebben.

2.6.9.3. Richtlijnen:

1. het lied dient in woorden en beelden aan te sluiten bij het Bijbelse taalgebruik;
2. de compositie van het lied dient vanuit literair en muzikaal oogpunt goed te zijn;
3. tekst en melodie dienen zeggingskracht te hebben;
4. de melodie dient de tekst te ondersteunen en niet te overheersen;
5. gewaakt moet worden voor liederen met te oude of verouderde taal en liederen met een te moeilijk of juist een te populair taalgebruik;
6. eveneens dient gewaakt te worden voor liederen met een vlakke woordkeus, veel clichés en gezochte rijmwoorden;
7. melodieën die ritmisch te ingewikkeld zijn, waarbij bijvoorbeeld wordt afgeweken van de regelmatige maat of waarbij het zwaartepunt van de eerste tel van de maat wordt verlegd, verminderen de verstaanbaarheid en de zingbaarheid van een lied;
8. dit laatste geldt ook voor melodieën met een te grote afstand tussen de laagste en de hoogste toon;
9. melodieën die meer voor solo- of koorzang geschreven zijn dan voor gebruik door de gemeente dienen vermeden te worden;
10. gewaakt dient te worden voor liederen met zwakke melodieën en muzikale clichés.
11. muziekstijl en -genre dienen aan te sluiten bij het karakter van de eredienst.

2.6.10. Slotopmerkingen

Hierboven is een poging gedaan om de door de generale synode van 2004 vastgestelde criteria nader te concretiseren om zo de gemeenten een handreiking te bieden bij het beoordelen van in de eredienst te zingen liederen. De deputaten hebben zich bij de bezinning op deze opdracht laten leiden door de gedachte dat de eredienst als wekelijks hoogtepunt in de ontmoeting van de gemeente met de heilige God bijzondere eisen stelt aan de gehele liturgie en dus ook aan het lied, dat daar een wezenlijk onderdeel van is. Calvijn heeft over het lied in de eredienst opgemerkt dat het 'poids et majesté' moet hebben, daarmee uitdrukking dat het lied als onderdeel van de eredienst naar vorm en inhoud doortrokken dient te zijn van eerbied en ontzag voor God. De eredienst is immers een bijeenkomst waarin de gemeente de Heilige ontmoet, Hem alle lof en eer geeft, zich voor Hem verootmoedigt in schuldbelijdenis, zich verwondert en verheugt over het geheimen van de verlossing door Jezus Christus, waaraan zij door de werking van de Heilige Geest deel mag hebben.

Zonder de andere elementen in de eredienst tekort te willen doen, kan gezegd worden dat het lied een middel bij uitstek is om dit machtige gebeuren bij de gemeente te 'verinnerlijken'.

Bij dit alles passen slechts liederen die zowel naar inhoud (criterium a en b) als naar vorm (criterium c en d) kwaliteiten hebben die aansluiten bij het niveau dat een eredienst behoort te hebben.

3. Voorstellen aan de synode

Deputaten eredienst stellen u het volgende voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. de twee conceptdoopformulieren en het concepthuwelijksformulier definitief vast te stellen, vrij te geven voor gebruik in de kerken en, nadat er eventuele wijzigingen in aangebracht zijn, door middel van een publicatie beschikbaar te stellen;
3. de twee conceptvondmaalsformulieren vast te stellen en vrij te geven voor beproeving in de kerken door middel van een publicatie, daarbij duidelijk aangevend op welke wijze de conceptformulieren beproefd kunnen worden;
4. deputaten eredienst niet opnieuw een opdracht te geven tot het behartigen van de zaken die samenhangen met de bundel Schriftberijmingen;
5. deputaten eredienst de opdracht te geven om, eventueel in samenwerking met andere daartoe

- geëigende deputaatschappen en/of commissies binnen het geheel van de gereformeerde gezindte, vanuit de Schriften antwoord te geven op de vraag:
- a. wat de zondagse eredienst van de gemeente ten diepste is;
 - b. welke consequenties moeten worden getrokken m.b.t. vragen en wensen aangaande de eredienst die samenhangen met de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel;
6. a. uit te spreken dat de nadere concretisering van de criteria waaraan het kerkelijk lied dient te voldoen voor de kerken een bruikbare handreiking is bij het beoordelen van liederen op hun geschiktheid om in de eredienst gezongen te worden;
- b. deputaten opdracht te geven de uitgewerkte criteria in de vorm van een handreiking aan de kerken toe te zenden;
7. opnieuw deputaten te benoemen.

Deputaten voornoemd,

Ds. J. Groenleer, voorzitter
Ds. C.J. Droger, secretaris
J. Groeneveld, secretaris (voor de Schriftberijmingen)

Bijlagen

Bijlage 1: Twee nieuwe formulieren voor bij de avondmaalsviering

Bijlage 2: Voorstellen tot wijziging van de conceptdoopformulieren en het concepthuwelijksformulier

Bijlage 1: Twee nieuwe formulieren voor bij de avondmaalsviering

Conceptformulier voor bij de avondmaalsviering (I)

Gemeente van onze Here Jezus Christus,

In het Evangelie naar Matteüs wordt de instelling van het avondmaal als volgt beschreven:

En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het en gaf het de discipelen, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam. En Hij nam de drinkbeker, en gedankt hebbende, gaf hun die, zeggende: Drinkt allen daaruit; want dat is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden. En ik zeg u, dat ik van nu aan niet zal drinken van de vrucht des wijnstoks, tot op die dag, wanneer ik met u dezelve nieuw zal drinken in het Koninkrijk mijns Vaders // Terwijl zij aten nam Jezus een brood, sprak de zegen uit, brak het en gaf het aan zijn discipelen en zei: Neemt, eet, dit is mijn lichaam. En Hij nam een beker, sprak de dankzegging uit en gaf hun die en zei: Drinkt allen daaruit. Want dit is het bloed van mijn verbond, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden. Doch ik zeg u, ik zal van nu aan voorzeker niet meer van deze vrucht van de wijnstok drinken, tot op die dag, dat ik haar met u nieuw zal drinken in het Koninkrijk van mijn Vader.

Matteüs 26:26-29

*Lucas 22:19
1 Petrus 3:18*

Hebreeën 9:22

Exodus 24:8

2 Kronieken 29:24

Johannes 1:29

Jeremia 31:31

Matteüs 26:28

Christus wil dat wij deze maaltijd houden om zijn offer te gedenken. God de Vader zond zijn Zoon in deze wereld om Gods toorn voor ons te dragen. Daarom denken wij tijdens het avondmaal aan de lijdensweg die Christus ging, aan zijn angsten in Getsemane en aan zijn sterven aan het kruis op Golgotha.

Zonder bloedstorting is er geen vergeving. Het Oude Testament vertelt ons dat God de eerstgeborenen van de Egyptenaars doodde, maar dat de Israëlieten veilig waren achter het bloed dat aan de *Exodus 12:13* deurposten gestreken was. Bij de wetgeving op de berg Sinaï moest Mozes het volk met bloed van offerdieren besprengen. Ook bij de

tempeldienst vloeide bloed om de zonden te verzoenen. Zo hebben wij het bloed van Christus nodig om gered te worden. Hij is het Lam dat de zonde van de wereld wegneemt. Zijn bloed is het bloed van het nieuwe verbond dat bekrachtigd werd toen Hij uitriep: *Het is volbracht!*

Wie bescherming zoekt achter dat bloed, heeft versterking van het geloof nodig. De Here gebruikt daarvoor naast het hoorbare Woord ook de zichtbare tekenen van brood en wijn.

Handelingen 2:41-43

- 1 Korintiërs 11:28
 1 Johannes 1:9
 Hebreeënen 10:19-22
 Romeinen 12:1,2
 1 Korintiërs 5:11
- Voor hen die daarvan eten en drinken, is zelfonderzoek noodzakelijk.
 Ten eerste zal ieder moeten beseffen dat hij schuldig is door het overtreden van Gods wet, dat hij daardoor de vloek van God waardig is en dat hij met berouw voor Hem dient te buigen.
 Verder moet ieder zichzelf onderzoeken of hij gelooft, dat hem al zijn zonden vergeven zijn vanwege het offer van Jezus Christus.
 Ten slotte moet ieder zich afvragen of hij gezind is, voortaan uit dankbaarheid met heel zijn leven God de Here te dienen.
- Zij die dit verlangen niet kennen, mogen niet aan het avondmaal deelnemen.
 Dit betreft allen die niet op de Here alleen willen vertrouwen; allen die Hem op een andere manier dienen dan Hij in de Bijbel beveelt;
 allen die de naam van de Here door vloeken of op andere wijze misbruiken;
 allen die de kerkdiensten niet trouw bezoeken, of de prediking en de sacramenten minachten;
 allen die hun ouders of andere gezagsdragers niet eren;
 allen die zich aan menselijk leven vergrijpen of haat koesteren tegen hun medemensen en zich niet met hen willen verzoenen;
 allen die, getrouwd of ongetrouwd, hun lichaam niet rein bewaren;
 allen die zich oneerlijk verrijken of die verkwistend of gierig leven;
 alle leugenaars en roddelaars;
 en allen die niet verlangen de wortel van het kwaad in hun hart uit te roeien.
- Exodus 20:1-17
 1 Korintiërs 11:29
- Zij moeten zich van het avondmaal onthouden, opdat Gods oordeel over hen niet verzaard zal worden.
- Maar dat wil niet zeggen dat het avondmaal voor hen is die zonder zonden zijn. Integendeel, als wij gebukt gaan onder onze zonden en
- Matteüs 11:28
 Johannes 6:54-56
 Galaten 2:20
 1 Korintiërs 10:17
- Hij het heil uit: vergeving van zonden en eeuwig leven. Dan ervaren wij door zijn Geest de eenheid met onze Gastheer zoals Paulus daarover spreekt in zijn brief aan de Galaten: *Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij. // Met Christus ben ik gekruisigd, en toch leef ik, (dat is) niet meer mijn ik, maar Christus leeft in mij.* Die Geest verbindt ons ook aan elkaar: *Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn. // Omdat het één brood is, zijn wij, hoe velen ook, één lichaam; wij hebben immers allen deel aan het ene brood.*
- Zo genieten wij aan de tafel van de Here de voorrechten die wij nu reeds in Christus hebben. Daarnaast vestigt de avondmaalsviering onze aandacht ook op de toekomst. Paulus zegt immers dat wij de
- 1 Korintiërs 11:26
 Openbaring 19:6-9
 Openbaring 22:20
- dood van de Here moeten verkondigen *totdat Hij komt.* Wij zien dan ook uit naar de wederkomst van Christus en naar de bruiloft van het Lam, waar Hij de wijn met ons nieuw zal drinken in het Koninkrijk van zijn Vader.
- Amen. Ja kom, Heere Jezus! // Amen, kom, Here Jezus!*
- Laten wij, voordat we overgaan tot de bediening van het avondmaal, samen bidden:
- Romeinen 8:22
 Daniël 9:7,19
- Barmhartige Vader, wij danken U voor het zenden van uw Zoon naar deze wereld, die onder de vloek ligt. Doe ons beseffen, waarom het nodig was.
Bij U, o Heere! is de gerechtigheid, maar bij ons is de beschaamdheid der aangezichten. O Heere, vergeef! // Bij U Here, is de gerechtigheid, maar bij ons is een beschaamd gelaat. O Here, vergeef!
 Wij danken U, Here Jezus, dat U voor ons wilde lijden en sterven. Laat ons meer en meer de waarde zien van het offer dat U bracht.

Lucas 15:2
Johannes 6:58

Wij zijn zondaren. Toch komen wij tot dit heilig avondmaal, want U nodigt juist hen. U bent het ware brood uit de hemel. Voed ons, vermeerder ons geloof. Geef dat wij niet twijfelen aan uw beloften.

Galaten 5:16-26

Wij danken U, Heilige Geest, dat U in onze onwillige harten uw reinigend werk wilde beginnen. Zet het voort, opdat wij steeds minder in onze zonden leven. Doe ons de gemeenschap der heiligen beleven.
Open ons hart en verlicht ons verstand, opdat wij deze maaltijd niet op onwaardige wijze gebruiken.
Verhoor ons, barmhartige God, om Jezus' wil.
Amen.

Kolossenzen 3:1

Laten wij bedenken dat het gebroken brood en de vergoten wijn tekenen zijn van het lichaam en bloed van Christus. Richt daarom uw harten op Hem, die aan de rechterhand van de Vader is.

1 Korintiërs 10:16

(Bij het breken en uitdelen van het brood spreekt de dienaar:)

Matteüs 26:26

Het brood dat wij breken is een gemeenschap met het lichaam van Christus. Neem en eet, gedenk en geloof dat het lichaam van onze Here Jezus Christus gegeven is tot een volkomen verzoening van al onze zonden.

1 Korintiërs 10:16
Matteüs 26:27,28

(Bij het geven van de beker zal de dienaar spreken:)

De beker der dankzegging, waarover wij de dankzegging uitspreken, is een gemeenschap met het bloed van Christus. Neem die en drink allen daaruit, gedenk en geloof dat het kostbaar bloed van onze Here Jezus Christus vergoten is tot een volkomen verzoening van al onze zonden.

(Terwijl men aan tafel zit, kan er gelezen en gezongen worden; daarna spreekt de dienaar:)

Psalm 146:5-10

Nu de Here ons aan zijn tafel gevoed heeft, is het goed om Hem te prijzen:

Openbaring 5:13

Welgelukzalig is hij die de God Jakobs tot zijn hulp heeft, wiens verwachting op de HEERE, zijn God is; Die de hemel en de aarde gemaakt heeft, de zee en al wat in dezelve is; die trouw houdt in der eeuwigheid. Die de verdrukte recht doet, die de hongerige brood geeft; de HEERE maakt de gevangenen los. De HEERE opent de ogen der blinden; de HEERE richt de gebogenen op; de HEERE heeft de rechtvaardigen lief. De HEERE bewaart de vreemdelingen; Hij houdt de wees en de weduwe staande; maar der goddelozen weg keert Hij om. De HEERE zal in eeuwigheid regeren; uw God, o

Psalm 146:5-10

*Sion! is van geslacht tot geslacht. Hallelujah!
Hem, Die op de troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer,
en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid.
Amen.*

Openbaring 5:13

*Welzalig hij die de God van Jakob tot zijn hulp heeft, wiens verwachting is op de HERE, zijn God, die hemel en aarde gemaakt heeft, de zee en al wat daarin is, die trouw houdt tot in eeuwigheid; die de verdrukten recht verschaft, die de hongerigen brood geeft; de HERE maakt de gevangenen los, de HERE maakt de blinden ziende, de HERE richt de gebogenen op, de HERE heeft de rechtvaardigen lief; de HERE behoedt de vreemdelingen, wees en weduwe houdt Hij staande, maar de weg der goddelozen maakt Hij krom. De HERE is Koning voor eeuwig. Uw God, o Sion, is van
geslacht tot geslacht. Hallelujah.
Hem, die op de troon gezeten is, en het Lam, zij de lof en de eer en de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheden.
Amen.*

Wij besluiten deze avondmaalsviering met dankzegging en gebed:
Barmhartige God en Vader, wij danken U dat wij de dood van uw Zoon, onze Here Jezus Christus mochten verkondigen als het enige

1 Korintiërs 11:26

fundament van ons behoud. Wij loven U, omdat wij door uw Heilige Geest de gemeenschap met uw Zoon en de gemeenschap met elkaar mochten genieten. Wij bidden U, dat wij door de viering van dit avondmaal versterkt worden in ons geloof. Verdiep onze liefde tot U en tot elkaar. Help ons zo te leven, dat het tot uw eer is. Geef dat we met groot verlangen uitzien naar de wederkomst van onze Here, die ons heeft leren bidden:

*Onze Vader, die in de hemelen zijt;
uw Naam worde geheiligd,
uw Koninkrijk kome,
uw wil geschiede, gelijk in de hemel
alzo ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren,
en leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze;
want van U is het Koninkrijk
en de kracht en
de heerlijkheid,
tot in eeuwigheid.
Amen.*

Conceptformulier voor bij de avondmaalsviering (II)**Korte toelichting vooraf****Algemeen**

De structuur van dit formulier gaat voor een groot deel terug op een vorm waarvan de wortels terug te vinden zijn in de oude kerk.

Het begint met de verwijzing naar de opdracht die de Here Jezus zelf gegeven heeft. Daarna komt het zelfonderzoek met daaraan gekoppeld de nodiging om te vieren.

De eigenlijke viering begint dan met een oproep om de harten de verheffen tot God, waarna de lofprijzing aan tafel wordt uitgesproken. Na de gedachtenis van Christus, de instelling en twee gebeden volgt eventueel een vredegroet en wordt de gemeenschap bij brood en wijn gevierd. Het geheel kan afgesloten met een bepaalde manier van dankzegging.

Inhoud

In dit formulier is het zelfonderzoek niet een afzonderlijke gebeurtenis die een week van tevoren begint. Voordat de viering aanvangt, wordt erop gewezen om niet achteloos en oneerbiedig, maar in geloof en met een oprecht hart aan de viering deel te nemen.

Die koppeling in één dienst was oorspronkelijk ook zo bedoeld. Maar omdat het anders allemaal wel erg lang ging duren, werd in de loop van de geschiedenis op de zondag voorafgaande aan de viering voorbereiding gehouden. In de formulieren zoals die zijn vastgesteld in de vorige eeuw is - waarschijnlijk ook ter bekorting - de zondencatalogus verdwenen. Ook in dit formulier komt deze niet voor.

Het onderwijs aangaande het avondmaal is vervat in een lange lofprijzing. Voor Gods aangezicht worden zijn grote daden in schepping, geschiedenis en voleinding uitgesproken. De gemeenschap die avondmaal viert wordt gezet in het grote verband van al Gods daden van heil.

Het is de levende Here die ons aan zijn maaltijd nodigt. Daarom ontbreekt ook het aspect van de opstanding niet.

Al de daden van God in schepping, geschiedenis en voleinding staan niet los van de gekruisigde en opgewekte Here. Aan de maaltijd worden al die grote daden gedacht met als centrale daad het kruis en de opstanding van Christus.

Praktisch gebruik

Dit formulier biedt de mogelijkheid om de gemeente een actieve rol te laten vervullen tijdens de viering. Er zijn passages in de tekst die zich er goed voor lenen om door de gemeente uitgesproken te worden.

Aangezien we hier niets willen voorschrijven, worden enkele suggesties gedaan. Passages waarvoor een sterretje is geplaatst kunnen eventueel door de hele gemeente gezegd worden.

In enkele voetnoten worden ook wat suggesties gedaan voor het gebruik. Het zijn niet meer dan suggesties.

Conceptavondmaalsformulier (colometrisch)**Opdracht om de maaltijd van de Here te vieren**

In het evangelie lezen wij dat onze Heiland Jezus Christus in de nacht voor zijn sterven

met zijn leerlingen het Pascha vierde.

Tijdens deze viering heeft Hij het avondmaal ingesteld.

Daarbij wees Hij brood en wijn aan als tekenen van het offer van zijn lichaam en bloed.

Hij gaf daarbij de opdracht

deze maaltijd telkens weer te houden tot zijn gedachtenis, totdat Hij komt.¹

Matteüs 26:26-29

en parallelle gedeelten

<p>1 Korintiërs 10:16 1 Korintiërs 10:17</p>	<p>Zelfonderzoek en nodiging Wanneer wij aan deze opdracht gehoor geven, vieren we de gemeenschap met onze Heiland die zichzelf gegeven heeft voor onze redding. In zijn licht vieren we ook de gemeenschap met elkaar. Zondaren worden aan zijn maaltijd genodigd. Ieder van ons wordt daarom opgeroepen om zich eerst te toetsen voordat hij van het brood eet en uit de beker drinkt. Want wie achteloos eet en drinkt en niet beseft dat het om de gemeenschap met het lichaam van de Here gaat, roept een oordeel van God over zichzelf af. Wie aan die nodiging gehoor geeft erkent daarmee zijn diepe schuld voor God, verwacht alle heil alleen van Jezus Christus en verklaart zich van harte bereid om dankbaar te leven voor God en de naaste.</p>
<p>1 Korintiërs 11:20-30</p>	<p>Vier dan de maaltijd van de Here met een oprecht hart. Ontvang in geloof het brood en de wijn, en verheug u over uw redding door Christus. Wie Christus Jezus erkennen als hun Here en Heiland en Hem hartelijk liefhebben, worden genodigd aan de maaltijd van de Here om dankbaar en gelovig in te stemmen met de lofprijzing van God, onze hemelse Vader.</p>
<p>Hosea 11:1 Deuteronomium 6:3 e.a.p.</p>	<p>Lofprijzing aan tafel Laten wij onze harten verheffen tot God en brengen wij Hem onze dank.</p>
<p>Hebreeën 1:1-4</p>	<p>U brengen wij dank, Here, onze God, die Uw macht en majesteit hebt getoond in de geschiedenis van Israël, uw volk. Uit Egypte hebt U uw volk geroepen en geleid door de woestijn. U hebt het gebracht in een land vloeierende van melk en honing, land van belofte. U hebt tot de vaders gesproken door uw heilige profeten en ten slotte hebt U gesproken door Jezus, uw Zoon, de Messias van Israël die Heer is van alle volken.</p>
<p>Lucas 22:44 Matteüs 26:47-46 en <i>parallele plaatsen</i></p>	<p>Daarom prijzen wij uw grote Naam en stemmen wij in met de lof die U wordt toegebracht door heel uw schepping en door al uw volk².</p>
<p>Matteüs 26:66 Johannes 18:38 Matteüs 27:46</p>	<p>Gedachtenis van Christus Wij prijzen U omwille van Jezus, uw Zoon³. Hij heeft het pad van uw geboden voor ons gelopen ten einde toe; Hij heeft in de hof van Getsemane de last van onze zonden getorst zodat zijn zweet werd als druppels bloed die op de aarde vielen; Hij werd gebonden opdat wij zonden worden bevrijd; Hij werd diep gesmaad opdat wij nooit meer te schande zouden worden; Hij werd onschuldig ter dood veroordeeld opdat wij voor uw rechterstoel vrijgesproken zouden worden; Hij heeft aan het kruis de felheid van uw toorn gevoeld en de angst van het geheel door U verlaten zijn opdat wij door U aangenomen en nooit meer door U verlaten zouden worden; Hij heeft het genadeverbond bekrachtigd toen Hij zei: 'Het is volbracht.' Hij is om onze rechtvaardiging uit de doden opgewekt, opgenomen in de hemel en gezeten aan uw rechterhand, ons ten goede. Vandaar zal Hij terugkomen</p>
<p>Johannes 19:30 Romeinen 4:25 Handelingen 1:9 Matteüs 6:64 Handelingen 2:11</p>	

Matteüs 26:29
en parallelle plaatsen

om met ons de vrucht van de wijnstok
nieuw te drinken
in het Koninkrijk van zijn Vader
dat geen einde heeft.

Instelling

1 Korintiërs 11:23,24
en parallelle plaatsen

In de nacht, waarin Hij werd overgeleverd,
nam Hij een brood,
sprak de dankzegging uit,
brak het
en gaf het aan zijn leerlingen en zei:
Dit is mijn lichaam voor u,
doet dit tot mijn gedachtenis.
Zo nam Hij ook de beker,
sprak de dankzegging daarover uit,
liet hem rondgaan en zei:
deze beker is het nieuwe verbond in mijn bloed
die voor u uitgegoten wordt
tot vergeving van zonden.
Doet dit, zo dikwijls u die drinkt,
tot mijn gedachtenis.

1 Korintiërs 11:25
en parallelle plaatsen

Lucas 22:20

Matteüs 26:28

1 Korintiërs 11:25

*Als wij dan eten van dit brood
en drinken uit deze beker
verkondigen wij de dood van de Here
totdat Hij komt.

Gebed om de Heilige Geest

Werk met uw Heilige Geest, o God,
opdat wij in brood en wijn
deel hebben aan Jezus Christus, de Here.
Maak ons door uw Geest één met Hem
die zichzelf voor ons gegeven heeft
en verbind ons met elkaar
als levende leden van zijn lichaam
tot lof en eer van uw Naam.
Zoals dit brood, dat wij breken,
verstrooid was over de velden
maar werd samengebracht
en één is geworden, -
breng zó uw gemeente bijeen
van heinde en ver
in het rijk van uw vrede.

*Want U alleen komt alle eer toe
tot in lengte van dagen,
door Jezus Christus, uw Zoon, onze Here.
Amen⁴.

Gebed des Heren

Matteüs 6:9-13

*Onze Vader....

Vredegroet⁵

1 Korintiërs 10:16

Gemeenschap van brood en wijn⁶

Bij de breking van het brood:
Het brood, dat wij breken,
is de gemeenschap met het lichaam van Christus.
Neemt, eet, gedenkt en gelooft
dat het lichaam van onze Here Jezus Christus
gegeven is tot een volkomen verzoening
van al onze zonden.

1 Korintiërs 10:16

Bij het geven van de beker:
De beker der dankzegging
is de gemeenschap met het bloed van Christus.
Neemt die, drinkt allen daaruit. Gedenkt en gelooft
dat het bloed van onze Here Jezus Christus
vergoten is tot een volkomen verzoening
van al onze zonden.

Dankzegging⁷

¹ In plaats van deze passage kan een van de berichten van de instelling van het avondmaal gelezen worden uit de evangeliën of de Eerste brief aan de Korintiërs.

² Hier zou een lied gezongen kunnen worden waarvan de inhoud overeenkomt met Jesaja 6:3 en Psalm 118:26.

³ In plaats van de passage die nu volgt, kan bijvoorbeeld ook Filippenzen 2:6-11 gelezen worden.

⁴ Het 'Amen' kan vervangen worden door 'in wiens naam wij tot U bidden:' waarna men overgaat tot het 'Onze Vader...' Waar het 'Amen' wel wordt uitgesproken zal het Gebed des Heren aangekondigd moeten worden.

⁵ Of, en op welke wijze aan de vredegroet gestalte gegeven wordt, zal afhangen van plaatselijke gewoonten of afspraken.

⁶ Tijdens het rondgaan van brood en beker kan een lied gezongen worden.

⁷ Hier kan Psalm 103 geheel of gedeeltelijk worden gezegd of gezongen. Ook andere bijbelpassages of liederen zijn mogelijk, of een dankgebed.

Bijlage 2: Voorstellen tot wijziging van de conceptdoopformulieren en het concepthuwelijksformulier

Conceptdoopformulier I

- In de tweede alinea de zin 'Het water waarmee wij gedoopt worden' vervangen door: 'De doop' (het water laat niets zien, maar de handeling van de doop heeft betekenis).
- In dezelfde alinea 'Jezus Zelf' veranderen in: 'Jezus' (de toevoeging 'Zelf' is overbodig).
- De tekstverwijzing moet Psalm 51:7 zijn.
- In de derde alinea de zin: 'Hij belooft ons deel te geven aan de gemeenschap van' wijzigen in: 'Hij doet ons delen in' (beter Nederlands).
- In dezelfde alinea de zin 'Hij zegt ons toe dat God ons de rechtvaardigheid van Hem toerekent' laten vervallen (wordt ook al gezegd aan het slot van de vorige alinea).
- In de tiende alinea de zin die begint met 'Beiden, ouders en kinderen' als volgt wijzigen: 'Beiden, ouders en kinderen, worden opgeroepen te strijden tegen de zonde en een nieuw, godvrezend leven te leiden.' (naast een negatieve formulering ook een positief element opnemen; bij het strijden tegen de zonde hoort ook het de rug toekeren van de zondige wereld; die zinsnede kan daarom vervallen).

Conceptdoopformulier II

- In de eerste alinea 'Koninkrijk Gods' veranderen in: 'Koninkrijk van God.' (minder archaisch).
- De zin 'Overeenkomstig het woord van de apostel' aanvullen met de naam 'Paulus' (toevoeging voor de duidelijkheid).
- In de geloofsbelijdenis 'nedergedaald' vervangen door: 'neergedaald' (minder archaisch).
- In het afsluitend dankgebed de zin 'U prijzen en danken wij' twee keer veranderen in: 'U prijzen wij, en we danken U' (beter Nederlands).
- In de laatste zin van het dankgebed 'de' veranderen in: 'te' (drukfout).

Concepthuwelijksformulier

- Onder 'Wederzijdse verplichtingen' de woorden 'door onmin' laten vervallen (archaisch).
- In de 'Belofte' het woord 'nimmer' twee keer vervangen door 'nooit' (minder archaisch).
- In het gebed moet in de zin 'als een geschenk uit Uw hand' het woord 'Uw' met een kleine letter.
- In het gebed moet in de zin 'Houd hen vast in Uw liefde en trouw' het woord 'Uw' met een kleine letter.
- In het gebed het tweede 'verbittering' vervangen door 'opstandigheid': 'Bewaar hen voor eenzaamheid en opstandigheid'.
- In de zin 'vertrouwt hen door Uw nabijheid' moet het woord 'Uw' met een kleine letter.
- Wat volgt op 'Wij bidden U voor mensen die alleegaan' als volgt wijzigen: 'Wil hen zegenen met een leven ten dienste van U en tot zegen van velen. Geef ons allen, gehuwd of ongehuwd, uw genade opdat wij elkaar kunnen dienen als een afglans van uw liefde en trouw'.
- In het 'Onze Vader' de zin 'in der eeuwigheid' vervangen door: 'tot in eeuwigheid'.

Bijlage 47
Artikel 121, 186

Rapport 4A van commissie 3 inzake het rapport van deputaten erediens

Algemeen

In dit rapport volgt een bespreking van het rapport van deputaten erediens met uitzondering van wat onder 2.3. van het deputatenrapport vermeld staat, de nieuwe conceptformulieren voor de avondmaalsviering. Een bespreking van deze formulieren treft uw vergadering aan in rapport 4B van commissie (bijlage 76).

Naar het oordeel van uw commissie hebben deputaten veel werk verzet in de achterliggende periode rond de uitgave van de drie door de GS 2004 vastgestelde conceptformulieren, het verwerken van de reacties daarop vanuit de kerken, het vervaardigen van nieuwe conceptformulieren voor het avondmaal en de nadere concretisering van de criteria waaraan een kerkelijk lied in het licht van Schrift en belijdenis dient te voldoen.

Eveneens is met de opdracht van de GS 2001, die door de GS 2004 opnieuw werd meegegeven, een begin gemaakt met een terreinverkenning van een studie naar de samenhang tussen de huidige cultuur en de liturgie.

Om te voorkomen dat een discussie gevoerd wordt over de 'proeve' alsmede wat in rapport 4B naar voren gebracht zal worden, meent uw commissie er goed aan te doen te wijzen op de voorgeschiedenis die kort weergegeven is in de Acta GS 2004, pag. 628 onder 'opmerkingen vooraf'. We schrijven dit, omdat ook binnen uw commissie het nodig en nuttig bleek helder te hebben binnen welk kader we spreken over deze nieuwe liturgische formulieren.

Een 'proeve' beproefd

Zoals gemeld in 2.1 van het deputatenrapport is er in de kerken hier en daar verwarring ontstaan over de wijze van beproeven van de toegezonden 'proeve'. Het lijkt uw commissie de helderheid te dienen dat bij een volgende 'proeve' uw vergadering heeft uitgesproken wat precies de bedoeling is.

Dat er verwarring ontstaan is, lijkt uw commissie onvermijdelijk. Immers de opdracht luidde om de conceptformulieren in de vorm van een 'proeve' aan de kerkenraden toe te zenden (Acta GS 2004, art. 195). In de enquête wordt er echter vanuitgegaan dat de 'proeve' ook werkelijk *in de eredienst* gebruikt kon worden.

Het komt uw commissie voor dat een 'proeve' een zodanig concept is, goedgekeurd door de generale synode, dat de toets van Schrift en belijdenis kan doorstaan. In dat licht is het een keer gebruiken in een eredienst een logische stap, zij het alléén nadat de kerkenraad er zich over gebogen heeft. Zoals de gemeente de Woordbediening heeft te toetsen aan het Woord, zo ook formulieren die vanuit het Woord onderwijs geven en vertolken. Tegelijkertijd heeft een 'proeve' een voorlopige status, zodat het niet wijs is er al volop gebruik van te maken. Een veelvuldig gebruik van deze nieuwe formulieren gaat trouwens ook verder dan wat oorspronkelijk bedoeld werd. Het is nooit de bedoeling geweest om de bestaande formulieren van hun plaats te verdringen, omdat deze formulieren een rijke theologische inhoud hebben waarvan de nieuwe concepten 'slechts' een deel vertolken, zij het vanuit een andere inzet vanuit het Woord en/of in een andere stijl.

Het bovenstaande overwegend is uw commissie van mening dat iedere volgende 'proeve' van een liturgisch formulier allereerst een grondige bespreking binnen de kerkenraad vraagt voordat een zij bij wijze van 'proeve' het concept incidenteel gebruikt wordt in de eredienst. Na rapportage van alle op- en aanmerkingen vanuit de kerkenraad en de gemeente kunnen deputaten dan op de volgende synode met een definitieve versie komen, die vervolgens na goedkeuring door uw vergadering de kerken in kan voor gebruik in de erediensten. Dat deputaten uiteindelijk toch weer op dit spoor denken, blijkt uit de door hen geformuleerde opdracht 2 waar gezegd wordt dat de formulieren na de *definitieve* vaststelling *vrijgegeven* kunnen worden voor gebruik in de kerken.

Bezwaren gewogen?

In bijlage 2 bij het rapport zijn uit de reacties vanuit de kerken een aantal taalkundige wijzigingen gedestilleerd. Uw commissie heeft geen aanleiding gezien over deze voorstellen met deputaten van gedachten te wisselen. Wel echter over wat deputaten gedaan hebben met de *inhoudelijke* reacties vanuit de kerken. Daar leefden binnen uw commissie wat zorgen over. Deputaten hebben uw commissie op haar verzoek inzage gegeven in zowel de originele reacties als de uitgebreide samenvatting (zie onder 2.2.5.6).

Een concreet voorbeeld is een opmerking die diverse keren vanuit de kerken is gemaakt bij het concepthuwelijksformulier, namelijk dat bij de verwijzing naar Ef. 5: 22 -33 (p.25 'proeve') wél Christus het Hoofd van de gemeente genoemd wordt, maar niet *expliciet* verwoord wordt dat de man het 'hoofd' is van de vrouw en evenmin het aspect dat hiermee samenhangt, namelijk dat zij 'onderdanig' dient te zijn aan haar man zoals de gemeente aan Christus. Hierbij is de bijbelse man-vrouw-verhouding in het geding. Dat dit geen woorden zijn die gemakkelijk 'landen' in onze huidige cultuur is onmiskenbaar, maar dat kan nooit een reden zijn om ze weg te laten.

Deputaten hebben aangegeven dat ze bij het wegen van de inhoudelijke reacties gekeken hebben of er nieuwe elementen aangedragen werden, die nog niet tijdens de discussie gedurende de GS 2004 naar voren gebracht zijn. Dat is naar het oordeel van uw commissie een goede gedragsregel.

Uw commissie is nagegaan of bovengenoemd element destijds ter sprake is gebracht. Afgaande op wat *schriftelijk* vastgelegd is, moeten we concluderen dat dit niet het geval geweest is (Acta GS 2004, art. 195).

Uw commissie lijkt het daarom billijk om dit bezwaar te verwerken in de definitieve versie van het huwelijksformulier om iedere schijn van een aanpassing aan de opvattingen over man-vrouw-verhouding in onze tijd te vermijden.

Uit een dergelijke aanpassing kan dan ook blijken dat de reacties van de kerkenraden er werkelijk toe doen. Het lastige is echter wel dat een kerkenraad bij ontvangst van de 'proeve' niet kan zien wat er reeds ter synode besproken is, maar om bepaalde redenen niet verwerkt werd in het concept voordat het als 'proeve' op de kerkenraadstafel ligt. Er een zodanige sluitende systematiek in aanbrengen dat door kerkenraden alleen nog nieuwe elementen aangedragen worden, lijkt ons te ver gaan. Dan zouden alle aangedragen wijzigingsvoorstellen een conceptformulier dienen te vergezellen. Wel hebben we als commissie dit punt nadrukkelijk onder de aandacht van de deputaten gebracht. Kerkenraden maken er serieus werk van en mogen dan ook verwachten dat hun bezwaren serieus worden behandeld en verwerkt.

Schriftberijmingen

Wat in 2.4 van het deputatenrapport hierover vermeld staat en voorgesteld wordt, is volgens uw commissie een logisch gevolg (mede) van het besluit inzake het kerkelijk lied van de GS 2004.

Studie huidige cultuur – liturgie

Ook ten aanzien van dit punt is uw commissie dankbaar voor de wijze waarop deputaten een en ander hebben toegelicht naar aanleiding van vragen die hun gesteld zijn. Dat geen van de benaderde instanties structureel bezig is met een studie over deze materie heeft vooral te maken met de grote diversiteit aan opvattingen op dit gebied. Dat deputaten eredienst van de GKv geen vervolgoopdracht meer gekregen hebben na 2005 heeft te maken met de wijze waarop hun synode destijds het uitvoerige rapport behandeld

heeft. De GKv-synode sprak uit dat er vele nuttige oriëntatiepunten naar voren gebracht zijn, maar dat deze niet tot uitgangspunten verheven konden worden voor de kerkelijke praktijk.

Verder is met deputaten doorgesproken over de bedoeling van opdracht 5 in hun voorstellen (p.18). Gevraagd werd door uw commissie naar de volgende elementen in relatie tot deze opdracht:

- a. wat is de bedoeling van opdracht 5a.? Hoe gaat u dit uitwerken binnen alles wat hierover al geschreven is? Gaat het om een onder de aandacht brengen van wat we 'weten', zodat we in onze kerken (weer) leren 'belevén' wat we weten?;
- b. 'vanuit de Schriften antwoord te geven op de vraag', zo is geformuleerd. Waarom is hier niet bij vermeld 'en de belijdenis'?
- c. hebt u er aan gedacht dat het nuttig/ wenselijk is dat de 'vakgroep' van onze TUA hierbij betrokken wordt, omdat immers onze hoogleraar ambtelijke vakken ook wel een en ander aan onderwijs over deze aspecten geeft?.

Deputaten zijn van mening dat de praktijk van het kerkelijk leven symptomen vertoont van wildgroei op allerlei gebied wanneer het gaat over de inhoud van de erediensten. Het lijkt er soms op alsof we niet meer weten wat een eredienst in wezen is. Het gaat deputaten om een (opnieuw) verwoorden van wat we zouden dienen te weten, opdat we het ook weer gaan beleven. Dat niet expliciet de belijdenis genoemd is, heeft geen bijzondere reden. Uw commissie acht het een goede zaak als dit aspect wel meegenomen wordt en dat heeft de instemming van deputaten. Deputaten nemen de suggestie graag over om ten aanzien van deze studie de kennis die aan de TUA aanwezig is te benutten, ook wellicht om zaken op elkaar af te stemmen.

Concretisering criteria kerkelijk lied

Binnen uw commissie is veel waardering uitgesproken voor wat hier (2.6) geboden wordt aan bezinningsmateriaal. De prangende vraag is of deze handreiking werkelijk als richtlijn gebruikt zal worden in de plaatselijke gemeenten om te komen tot een verantwoorde afweging. Dat dit wel noodzakelijk is wordt door deputaten indringend onder woorden gebracht. Er is een genre liederen in zwang gekomen die een totaal andere geest ademen.

In de praktijk blijkt er soms toch een stuk gemakkelijheid, onnadenkenheid of slordigheid te zijn ten aanzien van (het zingen in) de erediensten.

Een suggestie die uw commissie graag overneemt en u voor zal stellen is dat – om kerkenraden zoveel mogelijk in staat te stellen te doen waartoe ze geroepen zijn ten aanzien van het toetsen van het 'vrije' kerkelijk lied – deputaten instructiemateriaal ontwikkelen waarin door middel van enkele voorbeelden de zaken concreet gemaakt worden. Daarbij kan dan tevens een lijst van liederen worden samengesteld waarvan deputaten overtuigd zijn - vanuit hun verkregen expertise in de loop van de jaren waarin ze bezig geweest zijn met het kerkelijk lied – dat zij zondermeer aan de criteria voldoen. Het gaat in dit alles om als kerken de kwaliteit van de eredienst hoog te houden en om in de vormgeving van de eredienst voor elkaar herkenbaar te blijven en zo een bijdrage te leveren aan het bewaren van de eenheid op hoofdlijnen.

Deputaten zien de suggestie van uw commissie om onder opdracht 6 ook richting te classes een oproep te doen als een logische vervolgstap wanneer de criteria in de vorm van een handreiking aan de kerken aangeboden zijn.

Bij 2.6.6.3. ad 3 dient 'dienen' vervangen te worden door 'kunnen'.

Voorstel tot besluit

De commissie stelt de synode voor het volgende te besluiten:

1. de werkzaamheden van deputaten goed te keuren en hen hartelijke te danken voor hun arbeid;
2. de twee conceptdoopformulieren en het concepthuwelijksformulier definitief vast te stellen en vrij te geven voor gebruik in de kerken en deputaten op te dragen door middel van publicatie deze beschikbaar te stellen voor de kerken, met inachtneming van de volgende punten:
 - a. de verwerking van de voorgestelde wijzigingen in bijlage 2 van het deputatenrapport;
 - b. het aanpassen van het concepthuwelijksformulier op het punt van de man-vrouw-verhouding in het licht van Ef. 5: 22-33;
 - c. het toevoegen van een inleiding waarin het ontstaan van deze formulieren is toegelicht en wat de bedoeling is van deze formulieren ten opzichte van de reeds bestaande formulieren;
3. vast te stellen dat een 'proeve' een zodanig concept is, goedgekeurd door de generale synode, dat de toets van Schrift en belijdenis kan doorstaan en dat het beproeven hiervan in de kerken allereerst een taak is van de kerkenraden, die met het oog daarop ook de gemeente als geheel kan inschakelen door de 'proeve' een enkele keer te gebruiken ter beproeving in de eredienst;
4. deputaten eredienst op te dragen om, eventueel in samenwerking met andere daartoe geëigende deputaatschappen en/of commissie binnen het geheel van de gereformeerde gezindte, vanuit de Schrift en de belijdenis van de kerk antwoord te geven op de vraag:
 - a. wat een eredienst – in het bijzonder de zondagse erediensten – van de gemeente ten diepste is;
 - b. wat de consequenties zijn van de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel voor de vormgeving van de eredienst;
5. deputaten dienen het uitvoeren van deze opdracht te doen in overleg met de vakgroep diaconiologie van de TUA;
6. inzake het kerkelijk lied:
 - a. uit te spreken dat de door deputaten geboden nadere concretisering van de criteria waaraan het kerkelijk lied dient te voldoen voor de kerken een bruikbare handreiking is bij het beoordelen van liederen op hun geschiktheid om in de eredienst gezongen te worden;
 - b. deputaten op te dragen:
 1. de uitgewerkte criteria in de vorm van een handreiking aan de kerken toe te zenden;
 2. verder te werken aan instructiemateriaal hoe deze criteria in de praktijk kunnen functioneren om zo kerkenraden zoveel mogelijk terzijde te staan in het beoordelen van liederen en daarbij een eerste aanzet te geven tot een lijst van liederen die door deputaten reeds zijn getoetst en beantwoord aan de criteria voor het kerkelijk lied;
7. opnieuw deputaten te benoemen.

Bijlage 48
Artikel 126, 250, 266

Rapport van deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken

1. Algemeen

1.1. Inleiding

De generale synode van Utrecht-West/Nunspeet 2004 gaf deputaten een aantal opdrachten. Met vreugde hebben deputaten zich hiermee beziggehouden en waar mogelijk volbracht. Niet alle zaken konden in hun geheel worden afgerond. Daarnaast waren er andere zaken, die gaandeweg op onze tafel kwamen. Hierbij ontvangt u het rapport van de werkzaamheden.

1.2. Deputaten

De generale synode van Utrecht-West/Nunspeet 2004 benoemde als deputaten ds. B. de Graaf, ds. C.A. den Hertog, ds. M.J. Kater, ds. H. Korving, prof.dr. H.G.L. Peels, ds. J.G. Schenau en ds. D. van der Zwaag. Secundus: dr. J.W. van Pelt. Prof.dr. H.G.L. Peels was voorzitter, terwijl ds. B. de Graaf als secretaris fungeerde.

1.3. Vergaderingen

Deputaten vergaderden op 20 januari, 25 april, 28 september en 14 november 2005; 6 februari, 3 april, 23 mei, 25 september, 20 november 2006; 31 januari, 26 maart en 4 juni 2007.

1.4. Contact/overleg

Ook in deze periode was er meermaals overleg met andere deputaatschappen.

1.4.1. Deputaten zending

Met deputaten zending was er intensief overleg over diverse zaken.

1.4.1.1. Potchefstroom-Soutpansberg

In verband met de kwestie 'Potchefstroom-Soutpansberg' werd in 2005 een gezamenlijk bezoek aan Venda gebracht. Een goede oplossing voor de gerezen moeilijkheden is niet bereikt. De bemiddelingspoging is voorlopig gestaakt (vgl. 4.3.1).

1.4.1.2. Reis- en verblijfskosten buitenlandse afgevaardigden

Verder was er overleg inzake bekostiging van de reis- en verblijfskosten van buitenlandse afgevaardigden naar onze synode (vgl. 8).

1.4.1.3. Positie CGK-predikanten IERB

Wat betreft de vragen aangaande de positie van de CGK-predikant(en), werkzaam binnen de IERB, is er schriftelijk overleg geweest met zending. Daarbij zijn ook deputaten emeritikas betrokken. Verderop vindt u een voorstel hierover (vgl. 4.2.4).

1.4.2. Deputaten diaconaat

Met deputaten diaconaat was er eveneens overleg. Enkele hulpvragen inzake hulpverlening werden aan hen doorgegeven.

1.4.3. Deputaten betrekking buitenlandse kerken

Met deputaten betrekkingen buitenlandse kerken (BBK) van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) was er ook in deze periode overleg inzake de verhouding tussen de twee Schotse kerken (FCS en FSC-C). Eveneens was er uitgebreid (voor)overleg inzake voorstellen voor de vergadering van de ICRC te Pretoria 2005. Uw deputaten waren aanwezig op de GS van de GKv toen het rapport van BBK werd behandeld. Een gezamenlijke vergadering was er op 23 mei 2006. Eveneens waren deputaten betrokken bij het organiseren van de eerste regionale conferentie van Gereformeerde Kerken in ICRC verband in Europa (Vgl. 5.4).

2. Advies/toestemming conform art. 4 K.O.

2.1. Voorgaan buitenlandse predikanten

Enkele malen werd naar art. 4 K.O. sub 5b toestemming verleend aan buitenlandse predikanten om in onze kerken voor te gaan. Het betreft ds. D. van 't Zandt en ds. Francois Muller (GKSA); C. Pronk, G.R. Procee, E. Moerdijk en J.W. Wülschleger (FRCNA).

2.2. Advies aan gemeenten

Advies werd gegeven aan de gemeenten Den Haag-Rijswijk, Dordrecht-Centrum, Noordeloos en Zeewolde in verband met het voornemen een predikant uit het buitenland te beroepen.

2.3. Voorstel herformulering art.4 KO, lid 5

2.3.1. Aanleiding

Door de groeiende mogelijkheden van predikanten en andere kerkleden tot contacten over de grenzen, bezoeken wederkerig buitenlandse predikanten vaker ons land. Het betreft dan niet altijd predikanten van kerken, waarmee wij in correspondentie staan. Omdat het gaat om predikanten van 'Bijbelgetrouwe' kerken, wordt in de gemeenten bij zo'n bezoek niet zelden de behoefte gevoeld deze predikanten uit te nodigen om voor te gaan in een eredienst. Af en toe bereiken daartoe verzoeken ons deputaatschap. In gevolge art. 4, lid 5 KO kunnen deputaten nu niet anders dan een dergelijk verzoek afwijzen. Het is overigens de vraag, of in alle gevallen het deputaatschap een verzoek bereikt. De indruk bestaat, dat men zich plaatselijk ook in dit opzicht nog wel eens meer vrijheid toeigent, dan onze kerkelijke afspraken mogelijk maken.

2.3.2. Overweging

Het is de vraag of wij in de huidige situatie nog met art. 4, lid 5 uitkomen. Daarbij gelden de volgende overwegingen:

- a. Het artikel dateert uit een tijd, waarin de mobiliteit minder groot was en het veld van de kerkelijke contacten overzichtelijker.

- b. Het lid lijkt geschreven met het oog op situaties, waarin een predikant uit het buitenland voor langere tijd, minimaal een of meerdere maanden, in ons land verblijft, terwijl we steeds vaker zien dat predikanten incidenteel, voor een verblijf van een of enkele weken, te gast zijn bij een van onze gemeenten.
- c. Onze eigen synode geeft met haar besluitvorming ook aanleiding tot bezinning op de vraag, of art. 4 lid 5 nog voldoet. Er is immers de suggestie gedaan terughoudend te zijn in het aangaan van nieuwe officiële correspondentie maar wel de mogelijkheden te benutten, die bijvoorbeeld de ICRC biedt. Verder is een nieuwe vorm van 'Contact' in het leven geroepen, die in de toekomst mogelijk op plaatselijk niveau nieuwe, internationale kerkelijke contacten tot stand zal doen komen.
- d. Het komt vreemd over, dat wij het vertrouwen dat onze predikanten in het buitenland in dit opzicht meestal krijgen, niet zelf aan anderen geven.

2.3.3. Beoordeling

De waarde van de kennismaking met predikanten uit het buitenland mag duidelijk zijn. Het kan voor een gemeente een verrijkende ervaring zijn om mee te maken, hoe in een andere taal en vanuit een andere culturele context hetzelfde Evangelie verkondigd wordt. Er moet dan alleen wel vertrouwen kunnen zijn, dat inderdaad hetzelfde Evangelie gehoord zal worden. De prediking van gastpredikanten uit het buitenland mag geen spanning opleveren met ons gereformeerde belijden. Omdat we hierin als kerken samen een verantwoordelijkheid hebben, dienen zekere waarborgen te worden geformuleerd en kerkelijk aangenomen. Het ligt voor de hand dat ons deputaatschap een rol blijft spelen in concrete situaties.

2.3.4. Voorstel herformulering art. 4 lid 5 K.O.

Inzake het voorgaan van predikanten uit het buitenland gelden de volgende regels:

- a. Wanneer een predikant bij een langer dierend verblijf in de Christelijke Gereformeerde Kerken wenst voor te gaan, dient een verzoek daartoe tijdig door hem of ten behoeve van hem ingediend te worden bij deputaten.
- b. Wanneer een kerkenraad een predikant tijdens een kortdurend verblijf in ons land in zijn gemeente wenst voor te laten gaan, dient de betreffende kerkenraad dit te melden bij deputaten.

ad a)

Een predikant uit een buitenlandse kerk waarmee de CGK in Nederland in correspondentie staan, dan wel kerkelijk contact onderhouden of samenwerken binnen de ICRC kan bij een langer dierend verblijf in ons land, in principe toestemming ontvangen om in de Christelijke Gereformeerde Kerken voor te gaan. Hij dient daartoe de volgende procedure te volgen: zie verder oud art. 4, lid 5b 1-5 ongewijzigd.

(oud art. 4 lid 5a vervalt en eerste vijf regels van de tekst van 5b vervallen)

ad b)

1. Een predikant uit een buitenlandse kerk waarmee de CGK in Nederland in correspondentie staan, dan wel kerkelijk contact onderhouden of samenwerken binnen de ICRC, mag bij een kortdurend bezoek aan ons land zondermeer in een Christelijke Gereformeerde Kerk voorgaan. De kerkenraad die hem uitnodigt, zal hiervan tijdig melding maken bij deputaten.
2. Een predikant uit een buitenlandse kerk waarmee de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland niet in correspondentie staan, geen kerkelijk contact onderhouden of samenwerken binnen de ICRC, mag bij een kortdurend bezoek aan ons land alleen dan in een Christelijke Gereformeerde Kerk voorgaan, als zowel de uitnodigende kerkenraad als deputaten overtuigd zijn dat de prediking van de betreffende gastpredikant geen spanning zal opleveren met ons gereformeerde belijden. Om zich hiervan te vergewissen, zal de uitnodigende kerkenraad hierover met de betreffende predikant in contact treden en deputaten tijdig in kennis stellen van de inhoud van dit overleg. Desgewenst kunnen deputaten zich ook in verbinding stellen met de betreffende predikant ten einde een verantwoorde beslissing te kunnen nemen, hetgeen zij zo spoedig mogelijk zullen doen.

2.4. Bezinning op de implicaties van beroepen predikant uit het buitenland.

2.4.1. Bezinning

Deputaten hebben zich bezonnen op het beroepen van een predikant uit het buitenland en de implicaties daarvan. Niet altijd overziet men wat een en ander met zich meebrengt, voor de gemeente zelf, maar ook voor de betrokken predikant. De gedachten en overwegingen van deputaten mondden uit in een bezinningsstuk voor de kerkenraden en andere belanghebbenden. Via De Wekker is dit onder de aandacht gebracht (zie bijlage 1).

2.4.2. Voorstel classicale betrokkenheid bij inwerken van predikant uit het buitenland

Verder is deputaten gebleken, dat wanneer een gemeente een predikant uit het buitenland beroept, die hier aan het werk gaat, er behoefte is aan begeleiding, ook vanuit het bredere kerkverband. Dat brengt ons tot het volgende voorstel:

- *'Teneinde de classicale betrokkenheid bij kerken die een predikant uit het buitenland beroepen nader gestalte te geven, stellen deputaten de generale synode voor om classes te adviseren in voorkomende gevallen een kleine begeleidingscommissie (predikant, ouderling en diaken) te benoemen, die zowel de kerkenraad als de betreffende predikant tijdens het gehele traject van '(kerkelijke) inburgering' met raad en daad kan bijstaan. Deze commissie zal tijdens de beginperiode van twee jaar, naast incidentele contacten, minstens eenmaal per jaar kerkenraad en predikant bezoeken, en hiervan de classis rapport uitbrengen.'*

2.4.3. Rondom het 'colloquium doctum'

Beroepen predikanten uit buitenland

Deputaten hebben zich in deze periode ook bezonnen op het 'colloquium doctum', dat een beroepen predikant uit het buitenland aflegt. Met name rondom de recent beroepen predikanten vanuit de GKSA heeft dit vragen opgeroepen. Alles overziende zijn en blijven deputaten overtuigd van de billijkheid en de legitimiteit van een colloquium doctum. Temeer, daar ook CGK-predikanten, die vanuit het buitenland weer terugkeren, dit colloquium doctum afleggen. Bovendien is het iets anders dan een peremptoir examen. De vraag is echter wel of de benaming op zich zo gelukkig is. Roept het toch niet het idee van een examen op? Moet er geen andere benaming komen voor dit gesprek en mogelijk een andere vorm? Maar welke dan? Deputaten zullen de bezinning hierover voortzetten en op de volgende synode met een voorstel komen. Bij deze bezinning zal contact worden gezocht met deputaten kerkorde en kerkrecht.

3. Oost-Europa

3.1. Besluit generale synode

De generale synode besloot *'goedkeuring te hechten aan het voornemen van deputaten om bij het onderzoek naar relaties met Oost-Europese kerken die mogelijk in aanmerking komen voor 'contact'; zich met name te richten op de Református kerk in Hongarije en Roemenië, de Roemeense Evangelische Kerk (BER), gereformeerde kerken in de Baltische Staten en in Tsjechië'*

Deputaten hebben ondervonden, dat het leggen van contacten in Oost-Europa niet zo eenvoudig is. Kerken leven daar vaak in een isolement en weten niet wat ze moeten verwachten van contact met een kerk in West-Europa. Aan de ene kant is men beducht voor negatieve (seculiere) invloed vanuit het westen, aan de andere kant verwacht men soms een grote financiële ondersteuning. Het verst kwamen deputaten in het leggen van contacten met de BER. Besloten is om dit als een 'pilot-project' te beschouwen en zo te ontdekken wat mogelijk is. In het vorige rapport vindt u uitgebreide informatie over de BER (Vgl. Acta generale synode 2004).

3.2. Invulling van dit contact

Vervolgens rees de vraag naar de invulling van dit contact. Daarbij dienen wij vooraf enkele zaken te bedenken:

- 'Contact' is alleen maar werkelijk contact als het geen eenrichtingverkeer is. Het grote verschil tussen west en oost in levensstandaard, mogelijkheden voor kerkelijk leven en theologische ontwikkeling, betekent voor ons (én voor kerken daar) een valkuil onszelf vooral als gevende partij te zien. Wij zullen veel kunnen geven maar moeten ook voorwaarden scheppen ons te laten verrijken met wat men daar van de Heere ontvangt. Te denken valt bijvoorbeeld juist aan spirituele puurheid, rijkdom en diepgang in minder gunstige uiterlijke omstandigheden. Het voorstel, dat wij aan de generale synode willen doen met betrekking tot het voorgaan van predikanten uit het buitenland, past hierin.
- 'Contact' geeft ruimte voor gemeenschapsoefening met kerken van een grote diversiteit. De concrete invulling van Contact zal dan ook per situatie verschillen.
- Implementering van ideeën zal niet alleen aan onze generale synode, maar in elk geval ook aan de betreffende kerk voorgelegd moeten worden.

3.3. Biserica Evangelica Romana (BER)

Met betrekking tot de BER valt te denken aan de volgende concrete invulling:

- Uitnodiging afvaardiging naar generale synode en stimuleren uitbreiding locale contacten. Hier ligt een taak voor deputaten.
- Toerusting van voorgangers, ambtsdragers en gemeenteleden: in het verleden zijn door predikanten vanuit ons kerkverband cursussen voor ambtsdragers verzorgd. Wij zouden kunnen aanbieden hieraan een structureel karakter te geven en in het verlengde daarvan vormingscursusachtig onderricht te verzorgen voor gemeenteleden. Wij stellen voor een werkgroep in het leven te roepen, die de mogelijkheden gaat onderzoeken en de uitvoering gaat coördineren.
- Er zijn mogelijkheden voor diaconale stages en projecten: de BER beheert in de nabijheid van Boekarest een kindertehuis en een verzorgingshuis en in de Karpaten een vakantiecentrum voor (straat)kinderen; wij stellen voor hiertoe in overleg te treden met deputaten diaconaat en eventueel met de organisatie van de Young Eagles vakantiecampen.

4. Kerken

4.1. Europa

4.1.1. Free Church of Scotland (FCS) en Free Church of Scotland-Continuing (FCSC)

De Synode besloot: *'Deputaten op te dragen om in de correspondentie met de Free Church of Scotland en de Free Church of Scotland Continuing blijvend alert te zijn op mogelijkheden om – eventueel samen met andere zusterkerken – bij te dragen aan de verbetering van de verstoorde onderlinge relaties'*

Het contact met deze beide kerken is vrij intensief geweest. Met name op de conferentie van de ICRC te Pretoria (2005) kwam het conflict heel schrijnend voor het voetlicht. De FCSC kon niet worden toegelaten, omdat door hen niet werd toegezegd te stoppen met de rechtszaken tegen de FCS. Er is in de verslagperiode enkele keren een bezoek gebracht door ds. M.J. Kater. Daarin werd nauw samengewerkt met de afgevaardigden van de GKV. Ook is tweemaal (mei 2006, februari 2007) een gezamenlijke brief gezonden, namens de CGK en de GKV. Helaas zien deputaten nog geen duurzame oplossing op korte termijn.

De volgende punten, die een samenvatting vormen van de huidige stand van zaken, werden in onze laatste correspondentie aan de orde gesteld:

1. Dat naarmate we ons meer verdiepten in de achtergronden van en de motieven voor de kerkscheuring in 2000, het ons steeds duidelijker is geworden dat het een problematiek betreft waarin het voor ons als kerken in Nederland onmogelijk is om een definitief oordeel te vormen en te vellen (dat geldt dan bijv. de interpretatie van het onder hen vigerende kerkrecht).
2. Dat we het betreuren, dat tijdens de vergadering van de ICRC 2005 niet duidelijker is verwoord wat in (een versie van) de Westminster Standards staat ten aanzien van het geoorloofd zijn van een civiele rechtsgang door de kerk. Daardoor geeft het voor hen (onoverkomelijke) moeilijkheden als in relatie tot de gerezen problematiek zondermeer 1 Kor. 6 wordt toegepast op de situatie in Schotland.
3. Dat we, gezien de omstandigheden toen, de uitspraak van de ICRC inzake het nog geen lid kunnen worden van de ICRC onderschrijven, omdat zelfs al zou een kerkorde het toelaten door een bepaalde interpretatie van een gedeelte van de Schrift, we nochtans elkaar mogen houden aan wat de Bijbel in 1 Kor. 6 als algemene lijn aangeeft. En dan algemeen in de 'katholieke' zin van het woord: wat in de kerk der eeuwen een normatieve en doorgaande lijn is geweest.
4. Dat we verwachten dat als er geen rechtszaken meer zijn voor de ICRC in D.V. 2009 er geen reële belemmeringen zullen zijn om de FCSC wél toe te laten als lidkerk.

5. Dat onze afgevaardigden in beide General Assemblies geconstateerd hebben dat er aan beide zijden pijn geleden wordt onder de scheuring en dat er het verlangen is om niet langer meer zo veel bezig te zijn met deze interne problematiek, maar er als kerken te zijn met het oog op een 'ontzieldenatie'. Dat er echter helaas ook aan beide zijden geluiden te horen zijn die de zaak tot het uiterste willen voeren (met verschillende motivatie).
6. Dat we aandringen om de onderliggende problematiek (culturele verschillen en geestelijke liggingsverschillen) door te spreken met elkaar, omdat we ervan overtuigd zijn dat het niet spreken over deze dingen geestelijke schade veroorzaakt of we nu progressief of conservatief willen zijn. Dit kan ook verlossen van en bewaren voor zelfrechtvaardiging en een steeds grotere vervreemding van elkaar.

4.1.2. *Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI)*

Ds. J.G. Schenau hoopt in juni een bezoek te brengen. In een aanvullend rapport zullen deputaten verslag uitbrengen.

4.1.3. *Evangelical Presbyterian Church of Ireland (EPCI)*

De synode besloot: *'deputaten op te dragen aan de Evangelical Presbyterian Church of Ireland volledige correspondentie aan te bieden'*. Dit besluit is uitgevoerd. Ds. J.G. Schenau hoopt in juni een bezoek te brengen. In een aanvullend rapport zullen deputaten verslag uitbrengen.

4.1.4. *Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes de France (EREI)*

In de verslagperiode bracht ds. H. Korving een bezoek aan de EREI door hun synodevergadering bij te wonen van 17-19 maart 2006.

Enkele dagen voor de synode werd gehouden, overleed heel plotseling Mme Corine Fines, de vrouw van de secretaris-generaal van het kerkverband.

De nieuwe *Président* van de *Commission Permanente* is geworden Ph. Girardet te Montpellier.

Een rapport over de catechese bevatte een te waarden opzet om meer inhoud en structuur aan te brengen in de geloofsopvoeding van de jongeren van de kerk.

Er diende ook een rapport over huwelijk, samenwonen, echtscheiding en aanverwante zaken. Dit bezinningsstuk was nog niet helemaal goed afgerond en daarom wordt er nog verder gestudeerd op deze actuele problematiek.

Een heet hangijzer was de vraag of in de officiële naam van het kerkverband de I van *Indépendantes* wel of niet kan worden weggelaten. Die wens leeft sterk, maar er kleven juridisch bezwaren aan. Men zoekt naar een goede oplossing.

Verheugend was dat er twee gemeenten konden worden toegelaten tot de Union: de ERP (presbyterienne) te Lyon die zijn naam nu verandert in ERE, en een soort evangelisatiepost in een buitenwijk van Marseille, Plan des Cuques.

Ons deputaatschap heeft ook aan de EREI een uitnodiging doen uitgaan voor de conferentie van de ECRF te Soest in maart 2007. Daarop werd geen respons ontvangen.

4.2. Amerika

4.2.1. *Free Reformed Churches of North America*

De FRCNA werden bezocht door ds. B. de Graaf in juni 2006. Onze relatie is bijzonder, omdat wij de enige kerk zijn waarmee men volledige correspondentie heeft. Wel maakte het rapport van de 'External Relations' melding van blijvende zorgen over de ontwikkeling binnen onze kerken. Desgevraagd werden de volgende zaken genoemd: de vragen rond een publicatie over homofilie, het geen gehoor geven aan synodebesluiten door sommige gemeenten, de vervlaking in de prediking in sommige delen van onze kerken, de toenemende polarisatie, de contacten met de NGK en de GkV. Op een goede, geestelijke manier konden we hierover spreken en kon de verontrusting voor een groot deel worden weggenomen.

4.2.2. *Heritage Reformed Congregations*

De FRC hebben op meer dan één terrein een nauw contact/samenwerking met de Heritage Reformed Congregations, o.a. in de opleiding. Ook heeft een predikant uit deze kring in Apeldoorn gestudeerd. Reden voor ons om – in overleg met de FRC – een verkennend gesprek te hebben met enkele afgevaardigden van genoemde kerken, t.w. rev. M. Kelderman en br. Jake Sinke, secretaris van hun Church Correspondence Committee (CCC).

The Heritage Reformed Congregations tellen ruim 2000 leden, die verdeeld zijn over 9 gemeenten, die over het algemeen voor Nederlandse begrippen vrij klein zijn. De grootste gemeente is die van Grand Rapids die 825 leden telt. De kleinste gemeente is Plymouth in Wisconsin met 23 leden.

Er zijn 9 dienstdoende predikanten met daarnaast een zendingspredikant in Zuid Afrika, dr. Arthur Miskin, die nauw samenwerkt met dr. Flip Buys. Daarnaast is er een zendingsdocent die zijn opleiding in Apeldoorn heeft genoten en nu in Zambia werkzaam is, drs. Cees Molenaar.

De HRC exploiteren ook een theologische opleiding met steun en hulp van de FRCNA. Dit is het Puritan Reformed Theological Seminary in Grand Rapids. De HRC hebben dr. Beeke voor 80% ter beschikking gesteld voor het professoraat aan het seminary, de overige 20% werkt hij in de gemeente van Grand Rapids. Er zijn ongeveer 20 studenten, afkomstig uit verschillende kerkverbanden. Prof.dr. H.G.L. Peels gaf hier in 2005 gastcolleges. Er zijn twee preekstations, in Florida en Arkansas.

Men is heel voorzichtig en in zekere zin ook wat onwennig in het aangaan van contacten, zoals de FRC zelf ook ondervinden. Over en weer wordt er in elkaars kerken wel gepreekt. In het RPTS wordt naar volle tevredenheid samengewerkt. Maar men is nog zozeer aan het zoeken naar een eigen identiteit, dat men nog geen grote stappen wil doen. We wachten voorzichtig af of hier iets uit groeit.

Voorstel: *deputaten stellen voor – afhankelijk van de reactie van de HRC – de verkennende gesprekken voort te zetten.*

4.2.3. *Orthodox Presbyterian Church*

In deze verslagperiode is geen bezoek gebracht, maar wel schriftelijk meegeleefd met deze kerken.

4.2.4. *Igrejas Evangelicas Reformadas no Brasil (IERB)*

Met deze kerken is in de afgelopen periode van de kant van deputaten geen officieel contact geweest. Wel is naar aanleiding van het werkbezoek in 2003 door deputaten nagedacht over de positie van ds. Arjan Witzier. Een nader voorstel op dit punt is nog niet afgerond maar zal u later worden toegezonden.

4.3. Afrika

4.3.1. Synode Soutpansberg

In oktober 2005 bezochten de brs. Last en Peels de Venda-kerken van Synode Soutpansberg, en hadden daar een indringend gesprek met de deputaten voor buitenlandse zaken. Over dit gesprek en de daarbij gevoegde voorstellen werd u separaat een gecombineerd verslag van deputaten zending en deputaten correspondentie uitgebracht.

4.3.2. Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika

In januari 2006 bracht op verzoek van deputaten correspondentie prof. Maris, in de plaats van prof. Peels die door ziekte verhinderd was, een bezoek aan de synode van de GKSA te Potchefstroom. Zoals altijd was de ontvangst hartelijk en werd ook door dit bezoek de zusterband versterkt. De synode te Potchefstroom had met name te worstelen met de vraag naar de openstelling van de kerkelijke ambten voor de vrouw. Verrassend was de ontwikkeling, dat de gehele besluitvorming van de synode-2003 in deze ongeldig werd verklaard, op basis van een kerkrechtelijke misser. Deputaten werden benoemd om de materie opnieuw in studie te nemen. Hiertoe namen zij inmiddels contact op met deputaten correspondentie.

Een verheugende ontwikkeling in Potchefstroom-2006 was het besluit de eenwording met de zwarte kerken van Synode Middellande te bespoedigen, om op de komende synode-2009 voor het eerst een synode van de gefuseerde kerken te kunnen houden.

Met vertegenwoordigers van de GKSA is geregeld contact en overleg, ook al vanwege het feit dat de TUA en de North-West University van Potchefstroom in 2005 een samenwerkingsverband zijn aangegaan.

4.3.3. Reformed Church of Botswana/Dutch Reformed Church of Botswana

Aan de kerken in Botswana is in de verslagperiode geen bezoek gebracht. Wel is er contact geweest met ds. Wessels en br. Visser. Ook bereikte deputaten het bericht dat de Dutch Reformed Church of Botswana een ontwikkeling kent die vrijstelling van de ambten voor de vrouw bevordert. Hierover zal contact worden opgenomen. Deputaten hebben zich in interne bezinning de vraag gesteld, of en in hoeverre het contact met de DRCB wel een zinvolle invulling kan krijgen. In de komende periode zal hierover een besluit worden genomen.

4.4. Azië

4.4.1. Gereja Toraja Mamasa (GTM)

Ook in deze periode is de correspondentie met de GTM gevoerd door zendingsdeputaten.

4.4.2. Reformed Church in Japan (RCJ)

In oktober 2006 bezocht prof. Peels de kerken in Japan en Korea. Het contact met de Japanse kerken wordt zeer op prijs gesteld, zoals ook uit nadere contacten tijdens gastcolleges aan het theologische seminarie te Kobe bleek. De kleine RCJ heeft in een land met een sterk nationalisme en een alom tegenwoordig boeddhistische en shintoïse geen gemakkelijke plaats, maar heeft een bewonderenswaardige vasthoudendheid en vreugde in het evangelie. Zorg is er over het vasthouden van de jeugd. De RCJ spreekt over het lidmaatschap van de REC, en de relatie met de ICRC. De kwestie van de vrouw in het ambt is nog steeds niet van de agenda verdwenen.

4.4.3. Presbyterian Church of Korea (Kosin)

De banden met de Kosin-kerken werden verder aangehaald. Gesproken is over mogelijke invloed van charismatisch denken; in de praktijk worden charismatische uitingen in de eredienssten niet getolereerd. De Koreaanse kerken kenmerken zich door een grote zendingsijver (meer dan 200 zendelingen zijn door de Kosin-kerken uitgezonden). De band met de CGK wordt zeer op prijs gesteld.

4.4.4. Independent Reformed Church of Korea (IRC)

Allangere tijd was er contact met de IRC. Een van hun predikanten studeert aan de TUA. De IRC vormen een klein kerkverband van 4 gemeenten met 5 predikanten, en ongeveer 600 leden, jaarlijks gestaag groeiend. Naast de Westminster Standards heeft men de drie Formulieren van Enigheid als belijdenisgeschriften - als enige kerken in Korea! De gemeenten zijn zeer consciëntieus bezig met de confessie (wekelijks catechesis voor de hele gemeente, preken over de Heidelbergse) en hebben veel over voor de kerk - zo onderhoudt men zelf een christelijke school op de zaterdag. Men kan de IRC typeren als echt gereformeerd, met een warm en hartelijke christelijk leven, waarin men ook grote aandacht heeft voor de rechte leer en uitleg van de Heilige Schrift. Er wordt door de predikanten hard gestudeerd. Van de IRC gaat een goed getuigenis uit, o.a. via hun kerkelijke pers: de Holy Covenant Press, die een periodiek uitgeeft en ook boeken. Er zijn contacten met de Independent Reformed Presbyterian Churches (ongeveer 7 gemeenten) die op termijn zouden kunnen toetreden tot de IRC - maar men heeft als voorwaarde gesteld dat deze gemeenten eerst nog meer gereformeerde orde op zaken moeten stellen, en ook geestelijk moeten groeien. De IRC heeft zich inmiddels tweemaal bij de ICRC gepresenteerd, en is van plan om zich als lid aan te melden - zij zullen ook ons vragen deze aanvraag te ondersteunen. Ook met de GKv heeft de IRC goede contacten. Het gesprek met de predikanten van de IRC en hun ouderlingen verliep in een hartelijke geestelijke sfeer (overigens studeert een van de predikanten, ds. Heon-Soo Kim, part-time aan de TUA). Het geestelijk leven in de IRC kenmerkt zich door grote betrokkenheid, de kerkgang is 95-98% (tweemaal per zondag). Onderling heerst een geest van liefde en opbouw.

Voorstel: deputaten stellen ten aanzien van de IRC voor dit kerkverband beperkte correspondentie aan te bieden. Het is weliswaar niet onze 'policy' om te streven naar een uitdijend netwerk van kerkelijke contacten, temeer daar wij elkaar ook via de ICRC kunnen ontmoeten. Toch mag voor de IRC om meerdere redenen op deze regel een uitzondering gemaakt worden:

- a. *de IRC bevindt zich in hetzelfde land als de PCK, dus een bezoek kan altijd gecombineerd worden;*
- b. *de IRC is een zuiver gereformeerd kerkverband waarmee wij ons vanuit onze gereformeerde worts zeer verwant voelen (nog meer dan met de PCK!);*
- c. *de IRC krijgen door deze kerkelijke band een steun in de rug, waar zij een niet-geachte kleine denominatie zijn in een land met megakerken;*
- d. *met name verdienen de IRC deze steun, omdat zij actief bezig zijn om in prediking, contacten en vooral geschriften de gereformeerde leer te verbreiden in Korea. We mogen de IRC beschouwen als het kanaal waarlangs de reformatorische leer in Korea nadere ingang kan vinden. Dit behoeft versterking en ondersteuning.*

4.4.5. Dutch Reformed Church in Sri Lanka (DRCSL) en de Lanka Reformed Church (LRC)

De synode besloot:

1. *definitief geen correspondentie aan te gaan met de Lanka Reformed Church;*
2. *de door de synoden van 1995 en 2001 genomen besluiten tot het aangaan van nadere contacten met de Dutch Reformed Church in Sri Lanka niet te effectueren.*

Deputaten hebben genoemde kerken hiervan op de hoogte gesteld.

4.5. Christian Reformed Churches of Australia (CRCA) Reformed Churches of New Zealand (RCNZ)

Sinds 1995 is er geen bezoek gebracht namens onze kerken aan de CRCA en de RCNZ. Dat bracht deputaten tot het besluit om de contacten met deze kerken te hernieuwen door een afvaardiging te zenden, en wel in de persoon van ds. D. van der Zwaag. Hij bezocht de Australische kerken en daarna de synode van de Nieuw-Zeelandse kerken in de periode 29-08 – 13-09-2005.

4.5.1. CRCA

Met prof.dr. H. de Waard en prof.dr. W. Berends, beiden verbonden aan het Reformed Theological College in Geelong, waren goede contacten. Ze spraken met betrokkenheid over de opleiding. Graag zouden ze het aantal studenten (momenteel 40), zien toenemen.

Ook kwamen de CRCA ter sprake. Er zijn spanningen rondom de aanstelling van vrouwelijke diakenen (die overigens geen deel uitmaken van de kerkenraad). Een probleem vormt ook het feit dat niet alle predikanten hun opleiding aan het RTC hebben gehad. Het vasthouden van jongeren en de missionaire uitstraling vraagt veel aandacht. Het cultuurverschil tussen de sterk emotioneel gerichte jongeren en de oudere generatie stelt voor vragen. De kwestie van homoseksualiteit speelt in de CRCA (nog?) niet. Er is sprake van een toenemende invloed van de islam en andere godsdiensten in de Australische samenleving, die overigens erg seculier is.

Het ledental van de CRCA is de laatste jaren gedaald van 11.000 naar 9.000 leden. Van zending is geen sprake vanwege het kleine aantal kerken dat deel uitmaakt van de CRCA. Wel wordt een aantal mensen, die op christelijke basis ontwikkelingswerk doen, door de kerken ondersteund.

4.5.2. RCNZ

De RCNZ vormen een klein kerkverband van 19 gemeenten. Rondom grote steden als Auckland en Wellington zijn er verschillende gemeenten, zodat het aantal plattelandsgemeenten zeer beperkt is. Dat heeft te maken met het feit dat Nieuw-Zeeland dun bevolkt is (4 miljoen inwoners) en dat de meeste mensen toch in de (weinige) grote steden wonen. Kortgeleden is er een nieuwe gemeente gesticht, nl. in een buitenwijk van Hamilton, Hukanui geheten. Het ledental van de RCNZ bedraagt 3.500.

De RCNZ onderhouden nauwe relaties met de CRCA. Het feit dat zusters binnen dat kerkgenootschap het diakenambt mogen bekleden, zet deze relatie echter onder spanning.

Intern zijn er spanningen gerezen door de immigratie van grote aantallen Zuid-Afrikanen. Men vreest dat door verschillen op cultureel en dikwijls ook op theologisch vlak het karakter van sommige gemeenten zal veranderen.

5. ICRC

De synode besloot:

1. *deputaten op te dragen binnen de International Conference of Reformed Churches (ICRC) blijvend te participeren en te bevorderen dat van deze organisatie een opbouwende werking en een gereformeerd geluid uitgaan;*
2. *deputaten op te dragen alert te zijn op de mogelijkheden om contacten met allerlei kleinere kerken te doen verlopen via de ICRC.*

5.1. ICRC-conferentie 2005

5.1.1. Inleiding

Van 13 tot 19 oktober bezochten vier afgevaardigden van de Chr.Geref.Kerken de zesde vergadering van de ICRC te Pretoria: prof.dr. J.W. Maris, die ook een van de sprekers was, ds. H. Last, namens deputaten zending; prof.dr. H.G.L. Peels en ds. B. de Graaf, die als voorzitter de vergadering mocht leiden. Het thema was: *The Lordship of Christ*. Onderverdeeld in *The Lordship of Christ in the life of the believer*; *The Lordship of Christ in the church*; and *The Lordship of Christ proclaimed in the world*.

5.2. Nieuwe leden toegelaten

5.2.1. GKSA

De toelating van de GKSA had veel voeten in aarde. De commissie die deze zaak behandelde, maakte zich zorgen over de interne ontwikkelingen in de GKSA ten aanzien van de vrouw in het ambt, en had daarnaast problemen met de band die de GKSA (nog steeds) met de CRC onderhouden. Het commissievoorstel om de GKSA nu nog niet toe te laten, maar eerst de besluiten van de GKSA-synode van januari a.s. af te wachten, werd na ampele discussie door de vergadering niet overgenomen. Het voorstel van de FCS en de CGK werd met één stem tegen aanvaard: 'The ICRC agree to grant membership to the GKSA. The ICRC exhorts the GKSA in its discussions about women in office and relationships with the CRC to settle these matters in a biblical and harmonious way.'

5.2.2. FCS(C)

Onevenredig veel tijd werd besteed aan de problematiek van de Schotse kerken. De FCS(C) hadden bij haar applicatie een lang verhaal ingestuurd, vol met beschuldigingen tegen de FCS. Het aanvankelijke commissievoorstel om verder geen partij te kiezen en de FCS(C) toe te laten als lid, stuitte op bezwaren, met name omdat de FCS(C) verwickeld is in rechtszaken tegen de FCS, en het resultaat van de mediation niet heeft aanvaard. De vergadering wilde de FCS(C) alleen aanvaarden op conditie dat deze kerk de rechtszaken tegen de FCS zou staken. Hierover raakte de delegatie van de FCS(C) verdeeld, waarop de vergadering met overgrote meerderheid besloot de FCS(C) nog niet als lid te aanvaarden.

5.2.3. Overige aanvragen van aspirant-lidkerken

De vergadering sprak zich positief uit ten aanzien van een toekomstig lidmaatschap van de GKSA Synode Soutpansberg, op voorwaarde dat aan de formele eis van twee sponsors is voldaan (alleen de CGK waren nu officiële sponsor). De United Reformed Churches in Myanmar werden gevraagd via haar sponsors nog meer duidelijkheid te verschaffen ten aanzien van haar identiteit. Ook de Church of Christ in Sudan Among the Tiv moet nog beter aan de formele eisen voldoen. Toegelaten werden als nieuwe leden:

Iglesias Reformadas de España en Église Réformée Confessante au Congo.

5.2.4. Evaluatie

Terugziend op deze conferentie zijn er een aantal positieve punten te noteren. De organisatie is aanzienlijk verbeterd. Ook het thema van de lezingen en de onderwerpen van de workshops sloten goed aan bij de praktijk van de lidkerken. De discussies rondom de toelating van nieuwe leden bepalen ons bij de waarde van onze grondslag en het belang van een goede procedure. Wel moet in de toekomst ervoor gewaakt worden dat niet onevenredig veel tijd aan deze toelatingsgesprekken gespendeerd wordt. Belangrijke voortgang werd geboekt bij de herformulering van de taak van het Missions Committee, en bij de beslissing om regionale conferenties te gaan organiseren, waarvan een gedeelte aan zendingsvraagstukken gewijd kan worden. De ontmoeting met broeders uit een groeiend aantal kerken wereldwijd blijkt steeds weer stimulerend en wederzijds bevruchtend.

5.3. Herformulering grondslag ICRC

Op de vorige vergadering diende al de vraag om een wijziging van de grondslag. De bedoeling was echter dat de lidkerken in de tussentijd zich zouden uitspreken over een van beide mogelijkheden. De meeste lidkerken hebben dit niet zo begrepen en hebben dus niet gereageerd. Daarom wordt de kerken alsnog gevraagd vóór de volgende vergadering een duidelijke uitspraak te doen. Het voorstel moet goedgekeurd worden door 'the major assemblies of two-thirds of member churches to go into effect'. Dat betekent dus dat onze generale synode zich erover dient uit te spreken.

Het gaat om het volgende voorstel:

- That Article IV.1.a of the Constitution be amended to read
 1. Those churches shall be admitted as members which:
 - a. adhere and are faithful to one or more of the confessional standards stated in the Basis, as each church has adopted one or more of these as its own standards, *or adhere and are faithful to Reformed Confessions which are equivalent in content to the Confessions listened in the Basis (Art. 2), and which confession (or confessions) shall be proposed to be added to Article II.*

Het recursieerde gedeelte zou dus als een nieuw stukje aan het artikel worden toegevoegd.

Deputaten hebben geen moeite met deze uitbreiding, maar maken daarbij de kanttekening dat er dan wel een goede praktische regeling moet komen, hoe men zal beoordelen of een belijdenisgeschrift equivalent is aan de zes in de Basis genoemde geschriften.

5.4. European Conference of Reformed Churches

Van dinsdagmiddag 6 tot vrijdagmorgen 9 maart werd in Soest, Nederland, de eerste Europese Conferentie van Gereformeerde Kerken gehouden. In deze conferentie kwamen de zeven Europese lidkerken van de International Conference of Reformed Churches bijeen: de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, de Evangelical Presbyterian Church in England and Wales, de Evangelical Presbyterian Church (Ireland), de Free Church of Scotland, de Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt), de Iglesias Reformadas de España en de Reformed Presbyterian Church of Ireland and Scotland.

Deputaten, die zelf in het verleden gepleit hebben voor regionale contacten in ICRC-verband, hebben deze conferentie als positief en opbouwend ervaren. De ECRC biedt een uitgelezen kans om een aantal kleinere en soms zwakke kerken van gereformeerd belijden elders in Europa steun te bieden. Op deze wijze kan een netwerk worden opgebouwd van gereformeerde belijders in Europees verband, hetgeen deputaten zeer zouden toejuichen. Met het oog hierop willen deputaten samen met BBK het plan uitwerken om aan de ECRC een vervolg te geven zowel in 2008 als in 2010. De conferentie van 2010 – 100 jaar na de eerste Wereldzendingsconferentie – zou moeten plaatsvinden in Edinburgh en geheel in het teken moeten staan van missionair kerkzijn en kerkplanting in Europa.

5.5. Conferentie 2009

Als gastkerk voor de ICRC conferentie van D.V. 2009 zijn de kerken in Nieuw-Zeeland (RCNZ) aangewezen.

6. Jaarboek

De synode besloot: *'deputaten op te dragen de gegevens in het Jaarboek met betrekking tot de buitenlandse kerken nog eens kritisch door te nemen, te evalueren en eventueel aan te passen.'* Deputaten hebben deze opdracht uitgevoerd.

7. Herformulering naam deputaatschap

Deputaten hebben zich ook bezonnen op de naam van ons deputaatschap. Deze blijkt niet altijd direct duidelijk te maken waar dit deputaatschap voor staat. Zowel binnen de eigen kerken, als ook bij de buitenlandse kerken merken deputaten dat op. Daarom stellen deputaten voor de naam van ons deputaatschap te vereenvoudigen tot *deputaten buitenlandse kerken* en als Engelse benaming *Foreign Relations Committee*.

8. Reis- en verblijfkosten buitenlandse afgevaardigden

Het deputaatschap heeft zich bezonnen op de reis- en verblijfkosten van buitenlandse afgevaardigden. De aanleiding hier toe was gelegen in een schrijven van deputaten zending die een beroep op ons deden in verband met de reis- en verblijfkosten van afgevaardigden van de kerken met wie wij een zendingsrelatie hebben.

Omdat officieel de contacten ook met die kerken via ons deputaatschap lopen en de uitnodiging van gasten uit het buitenland formeel de taak van de generale synode is, werd de vraag aan de orde gesteld wie voor de kosten verantwoordelijk moet worden gehouden.

Tot nu toe was de situatie zo, dat deputaten zending hun 'eigen' contacten uitnodigden en deputaten voor de correspondentie de overige uitnodigingen deden uitgaan. De reis- en verblijfkosten van de gasten die via deputaten zending werden uitgenodigd kwamen voor rekening van zending, terwijl de gasten die door deputaten voor de correspondentie werden uitgenodigd hun eigen reiskosten betaalden, zodat wij alleen voor hun verblijf alhier regelingen moesten treffen.

Beide deputaatschappen besloten gezamenlijk een brief te richten aan de roepende kerk over deze zaak om een regeling te treffen voor de synode van 2007. Naast deze incidentele regeling lijkt het ons als deputaten goed dat er een permanente regeling wordt getroffen voor de reis- en verblijfkosten van buitenlandse afgevaardigden.

Gelet op het feit dat de generale synode als gastheer optreedt, deze gasten voor geen ander doel dan alleen voor het bezoeken van de generale synode naar Nederland komen en het ongewenst is dat er een versnipperd beleid zou ontstaan, stellen wij u voor vast te stellen dat de eindverantwoordelijkheid voor het uitnodigen van buitenlandse gasten rust bij de generale synode en de reis- en verblijfkosten in principe voor rekening van de generale synode komen.

9. Vacatures

Aan het einde van deze periode hoopt in ieder geval onze secretaris, ds. B. de Graaf, af te treden. Al in 1989 trad hij toe tot het toen nog ongedeelde deputaatschap. Tot 2009 blijft hij voorzitter van de ICRC, maar dat is niet direct gebonden aan het deputaatschap. Een voorstel over de invulling van de vacature(s) volgt nog.

10. Voorstellen

De generale synode besluite:

1. Art. 4 lid 5 K.O.: Het voorstel tot herformulering art. 4 lid 5 K.O. goed te keuren.
2. 'Teneinde de classicale betrokkenheid bij kerken die een predikant uit het buitenland beroepen nader gestalte te geven, stellen deputaten de generale synode voor om classes te adviseren in voorkomende gevallen een kleine begeleidingscommissie (predikant, ouderling en diaken) te benoemen, die zowel de kerkenraad als de betrokken predikant tijdens het gehele traject van '(kerkelijke) inburgering' met raad en daad kan bijstaan.'
3. Oost-Europa:
 - a. een officiële kerkelijke relatie in de vorm van contact aan te gaan met de Biserica Evangelica Romana (BER);
 - b. goedkeuring te verlenen aan de plannen voor een concrete invulling van dit 'contact' zoals deputaten die hebben ontwikkeld, en deputaten te verzoeken aan deze plannen uitvoering te geven;
 - c. deputaten op te dragen te blijven zoeken naar mogelijkheden om te komen tot een relatie van 'contact' met andere kerken in Oost-Europa.
4. Kerken:
 - a. de ontwikkelingen rondom de Free Church of Scotland (FCS) en Free Church of Scotland-Continuing (FCSC) nauwlettend te blijven volgen en waar mogelijk alles te doen om een verzoening te bevorderen;
 - b. de verkennende gesprekken met de HRC voort te zetten;
 - c. aan de IRC beperkte correspondentie aan te bieden.
5. ICRC:
 - a. de voorgestelde herformulering van de grondslag te accorderen, zodat artikel IV.1.a van de Constitution nu zal luiden:
'Those churches shall be admitted as members which: adhere and are faithful to one or more of the confessional standards stated in the Basis, as each church has adopted one or more of these as its own standards, or adhere and are faithful to Reformed Confessions which are equivalent in content to the Confessions listed in the Basis (Art, II), and which confession (or confessions) shall be proposed to be added to Article II.';
 - b. deputaten op te dragen toe te zien op het treffen van een goede praktische regeling om te beoordelen of een belijdenisgeschrift equivalent is aan de zes in de Basis genoemde geschriften;
 - c. deputaten op te dragen het plan uit te werken om aan de ECRC een vervolg te geven zowel in 2008 als in 2010.
6. Naam deputaatschap:
 - a. de naam van het deputaatschap te wijzigen in 'deputaten buitenlandse kerken' en als Engelse benaming te gebruiken 'Foreign Relations Committee'.
7. Het voorstel inzake bekostiging afgevaardigden buitenlandse kerken goed te keuren.

Bijlage 1

Een dominee uit het buitenland?

Enkele aandachtspunten

Deputaten correspondentie onderhouden de banden met kerken in het buitenland. Onlangs hebben ze zich intensief bezonnen op een mogelijkheid, die volledige correspondentie met zich meebrengt: het beroepen van een predikant uit het buitenland. Deze bezinning vond plaats met het oog op de eigen verantwoordelijkheid, die deputaten volgens art. 4 lid 4b K.O. in een dergelijke situatie hebben. De overkomst van een predikant uit het buitenland kan namelijk op de kortere of langere termijn eigensoortige problemen opleveren voor de betrokken predikant maar ook voor een gemeente, voor het geheel van onze kerken en zelfs voor het kerkverband, dat men verlaat.

De laatste jaren is ons advies gevraagd in verband met de (mogelijke) overkomst van een aantal predikanten uit Zuid-Afrika. Het ligt voor de hand in het navolgende hun situatie als voorbeeld te nemen maar onderstaande aandachtspunten zijn nadrukkelijk meer algemeen bedoeld. En ze zijn in elk geval niet ingegeven door plaatselijke ervaringen met een van deze predikanten. Wij bieden deze aandachtspunten aan de kerkenraden aan als een handreiking voor hun gesprekken met de eigen gemeente en met een eventueel te beroepen predikant uit het buitenland.

Wij zijn ons bewust geweest van het feit, dat onze bezinning zich beweegt in het spanningsveld van roeping en eigen verantwoordelijkheid. Ook bij een beroep uit het buitenland moeten predikant en gemeente zich kunnen blijven beroepen op het woord van de apostel: 'Hij die u roept is getrouw, Hij zal het ook doen' (1 Tess. 5:24). Anderzijds gaat er niet voor niets in alle gevallen aan een beroep veel overweging vooraf, vanuit de nuchtere vraag: zou deze predikant in onze gemeente met zegen en vrucht kunnen werken? Als deze overweging onder biddend opzien geschiedt, vormt deze geen bedreiging maar eerder een onderdeel van de roeping door de Heere. Dat geeft ruimte om ons inderdaad af te vragen in welke mate juist afkomst uit het buitenland problemen zou kunnen geven. Dan valt te denken aan de taal, culturele verschillen en de kerkelijke context.

1. De taal

Vanaf het Pinksterfeest is het de zorg van de Geest geweest, dat alle volken de ene boodschap van Gods grote daden in hun eigen taal zouden horen. Vanuit goddelijke leiding gedacht zou bij een beroep van een predikant uit het buitenland gezegd kunnen worden: de Geest zal wel zorgen dat het taalverschil geen taalbarrière wordt. Vanuit onze verantwoordelijkheid gedacht hebben wij er intussen zelf alles aan te doen om dat te voorkomen. Daarom heeft bijvoorbeeld voor zendingen het leren van de taal prioriteit. Dat zal voor een te beroepen predikant uit het buitenland ook gelden.

Nu is taal een rijk maar ook geweldig complex gebeuren: woorden hebben niet alleen een betekenis, ze hebben ook een gevoelswaarde die samenhangt met een cultureel verstaanskader. Men moet, komend vanuit een ander land, jarenlang deel uitmaken van een cultuur om de taal van dat land zo te leren hanteren. Laat staan om de taal van een eigen spiritualiteit te spreken.

Intussen moet niet onderschat worden de toenemende vatbaarheid van ook ons kerkvolk voor zaken als persoonlijkheid, inlevings- en uitdrukkingsvermogen, verwoording, verbeelding en presentatie. Bij de meeste situaties van losmaking in de afgelopen jaren ging het niet om twijfel aan schriftuurlijke of confessionele trouw maar om 'empathisch vermogen' en 'communicatieve vaardigheden'. Het valt niet uit te sluiten, dat zich hierin van de kant van de gemeente ook wereldgeïllustreerdheid aftekent, het is daarmee niet minder een realiteit. Een predikant moet bijvoorbeeld inhoudelijk een sterke boodschap hebben om spoedige irritatie vanwege alleen al een dialect of accent te voorkomen.

Dit probleem kan zich ook voordoen in het pastoraat. De predikant kan vanuit zijn eigen land ook wat zijn pastoraat betreft een gunstig attest ontvangen, zijn moeite met de taal van land, streek en hart kan hier tot gevolg hebben dat de gemeente zich geremd voelt de predikant als pastor in vertrouwen te nemen.

2. Culturele verschillen

Dit punt behoeft eigenlijk geen toelichting. Maar om het effect aan te geven toch nog maar als voorbeeld Zuid-Afrika. De Nederlandse en de Zuid-Afrikaanse (blanke) cultuur hebben een in elk geval historische verwantschap: de verworteling in de joods-christelijk-humanistische cultuur. De laatste decennia schijnt de Zuid-Afrikaanse samenleving een 'inhaalslag' te maken wat betreft de secularisatie. Kennelijk is dit proces toch nog niet zo ver voortgeschreden als bij ons. Zuid-Afrikanen, die ons land bezoeken, valt zonder uitzondering op hoe brutaal de secularisatie hier openbaar komt. Het is ons bekend, hoe juist dit feit een rol speelt in een missionaire motivatie van sommige Zuid-Afrikaanse predikanten om een beroep naar Nederland te overwegen. Maar hoe groot moet de schok dan wel niet zijn voor iemand uit een minder verwante, bijvoorbeeld Aziatische cultuur?

Waar het bij dit punt vooral om gaat is dat het cultuurverschil in geval van een beroep op verschillende manieren door zal werken. Om te beginnen voor het gezin van de predikant zelf. Men zal tijd nodig hebben om 'in te burgeren'. Ongetwijfeld zal dit bij de overweging van een beroep een grote plaats hebben: kunnen we dat als gezin aan? Maar een roepingsbesef is ook wel weer zo persoonlijk, dat van vrouw en kinderen niet verwacht mag worden, dat zij in gelijke mate motivatie putten uit een roepingsbesef als de predikant zelf. Zouden zo op het vlak van het gezinsleven geen spanningen op kunnen treden?

Het cultuurverschil heeft ook gevolgen voor de ontvangende gemeente. Mensen zijn niet alleen lid van de gemeente, ze zijn ook mensen van hun tijd en deelnemers aan de cultuur. Ze hebben er recht op als zodanig aangesproken te worden in prediking en pastoraat. Er zijn ongetwijfeld predikanten, die een groot vermogen hebben zich aan te passen aan een andere cultuur, maar wat zijn de gevolgen als hiervan minder sprake is? En op welke wijze kan men zich voor het uitbrengen van een beroep een zelf hiervan vormen?

3. Kerkelijke context

De belijdenis van de eenheid van de kerk mag, zeker waar sprake is van volledige correspondentie, reden zijn elkaar met vrouwen tegemoet te treden. Tegelijk heeft elk verband van kerken zijn eigen geschiedenis, theologische ontwikkeling en nestgeur. Soms valt ook binnen kerkverbanden (zoals de onze) nog een grote verscheidenheid op te merken. En in niet weinig plaatselijke gemeentes wordt een breed spectrum van geloofsbeleving (en ongeloofsbeleving) aangetroffen. Een kerkenraad moet bedenken, dat een predikant uit het buitenland wel in een van onze kerken gaat dienen maar daarmee tegelijk een plaats krijgt in het geheel van ons kerkverband.

De binnenkomst van een frisse buitenstaander kan ook voor ons gehele kerkverband een heilzame werking hebben maar. Daarvoor achten wij een intensieve kennisname van de nieuwe kerkelijke context, waarin hij zich gaat bewegen, wel een eerste vereiste. Ook verdient aandacht, wat de predikant in zijn koffers aan theologische en spirituele bagage meeneemt vanuit zijn kerk van afkomst. Wat hém vertrouwd is, kan in een andere context vervreemdend werken.

Al met al zouden deputaten kerkenraden die een predikant uit het buitenland op het oog hebben, willen adviseren deze predikant uit te nodigen om in een periode van minimaal een maand intensief kennis te

maken met de gemeente en het gemeentewerk en de gemeente in de gelegenheid te stellen kennis te maken met de betreffende predikant. Verder lijkt het ons van groot belang, dat een kerkenraad vooral met het oog op allerlei praktische zaken contact opneemt met de raad van een zusterkerk, die ervaring heeft met de overkomst van een predikant uit het buitenland.

Bijlage 49
Artikel 126

Rapport 3 van commissie 4 inzake rapport deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken

Het rapport biedt een beknopt en helder overzicht van het vele werk dat door deputaten werd verricht. De commissie nam er dankbaar kennis van. Helaas stuitte de commissie regelmatig op tekstuele onvolkomenheden in het rapport. Ook ontbraken het voorstel waarnaar par. 4.2.4 van het rapport verwijst en de gezamenlijke brief van deputaten voor de buitenlandse zending en deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken waarnaar par. 8 van het rapport verwijst. Omdat beide documenten financiële kwesties betreffen, heeft de commissie het moderamen verzocht deze na ontvangst op de tafel te leggen van commissie 6. De daarmee verband houdende voorstellen 4c en 7 heeft de commissie niet in behandeling genomen.

A. Algemeen

De commissie is deputaten erkentelijk voor de contacten die zij onderhielden met andere deputaatschappen. In het verlengde van de opdracht van de generale synode van 2004 om 'alert te zijn op mogelijkheden om contacten met allerlei kleinere kerken te doen verlopen via de ICRC', ziet de commissie de organisatie van de eerste regionale conferentie van Gereformeerde Kerken in ICRC-verband in Europa als een goede ontwikkeling.

B. Advies/toestemming conform art. 4 K.O.

De commissie is gevoelig voor de overwegingen van deputaten om de bepalingen van art. 4, lid 5 enigszins aan te passen. Wel is de vraag gesteld of uitdrukkingen als 'langer durend', 'kortdurend' en 'tijdig' geen nadere precisering behoeven. Ook is gevraagd welke garanties er zijn dat het vertrouwen in predikanten uit buitenlandse kerken waarmee de CGK geen enkele relatie hebben niet geschaad zal worden. Deputaten hebben de commissie ervan overtuigd dat een zekere souplesse gewenst is in het omgaan met verzoeken van buitenlandse predikanten om in onze kerken voor te gaan. Uitgangspunt daarvoor is en blijft dat kerkenraden en deputaten er in redelijkheid van overtuigd moeten zijn dat de prediking van deze predikanten voluit schriftuurlijk is en niet botst met de gereformeerde belijdenis. Met deputaten acht de commissie het gewenst dat de classis zorgt voor enige begeleiding bij de 'kerkelijke inburgering' van predikanten uit het buitenland nadat zij zich aan een gemeente in Nederland verbonden hebben. Omdat het schriftelijk advies van deputaten voorafgaand aan het uitbrengen van een beroep gericht is aan kerkenraden, kunnen deputaten niet zelf aan de classis adviseren om een begeleidingscommissie in het leven te roepen. De commissie vroeg deputaten naar de status van de bijlage *Een dominee uit het buitenland?* Deputaten antwoordden dat het gaat om niet meer dan een handreiking. Wanneer kerken overwegen een dominee uit het buitenland te beroepen en daarover contact zoeken met deputaten, kan hun deze handreiking worden toegezonden.

C. Oost-Europa

De commissie is blij met de suggesties van deputaten in verband met een concrete invulling van het contact met de BER. Anders dan in andere contacten kan op deze wijze 'het grondvlak' in het contact betrokken worden. Naast de organisatie van de Young Eagles vakantiecampen zou te denken zijn aan Dienstverlening Jongeren Wereldwijd. De commissie heeft gevraagd: 'Is het zinvol om deze werkwijze ook toe te passen in de contacten met andere kerken, bijv. in Frankrijk?' Deputaten hebben geantwoord dat zij de invulling van het contact met de BER zien als een 'pilot-project'. Afhankelijk van het resultaat kan overwogen worden om elders op een vergelijkbare wijze aan het werk te gaan.

D. Kerken

Opnieuw hebben deputaten een groot aantal contacten onderhouden. Bij het overzien daarvan kon de commissie zich niet altijd aan de indruk onttrekken, dat niet alle contacten even zinvol zijn. Zo riep bijv. de inhoud van de rapportage ten aanzien van het bezoek aan de CRCA te vraag op: had deze informatie niet ook op een andere wijze of op een internationaal congres verkregen kunnen worden? Deputaten hebben geantwoord dat onze kerken minder contacten onderhouden dan andere kerken, met name de Gkv. Contacten zijn voor deputaten zinvol als er een geestelijke uitwisseling mogelijk is die betekenis heeft voor het theologisch, missionair of diaconaal functioneren van de contactonderhoudende kerken. In dit verband heeft de commissie aan deputaten gevraagd wat zij (behalve de organisatie van een Europese conferentie in ICRC-verband) gedaan hebben met de opdracht van de generale synode 2004 om 'alert te zijn op mogelijkheden om contacten met allerlei kleinere kerken te doen verlopen via de ICRC'. Deputaten hebben geantwoord dat zij reeds bestaande contacten met kleinere kerken op de tot dusver gangbare wijze hebben onderhouden. Nieuwe contacten proberen zij zoveel mogelijk te laten verlopen via de ICRC. Overigens maakt de CRCA geen deel uit van de ICRC. T.a.v. de contacten met de Schotse kerken is de commissie van mening dat deputaten een beperkte verantwoordelijkheid hebben in het bijdragen aan herstel van de onderlinge verhoudingen. Deze mening heeft geleid tot een zekere aanpassing van het daarop betrekking hebbende voorstel.

E. ICRC

In verband met de gang van zaken rondom de toelating van de GKSA heeft de commissie gevraagd hoe het voorstel van de FCS en de CGK zich verhoudt tot het standpunt van de CGK ten aanzien van vrouw en ambt. In het contact met kerken van gereformeerde belijdenis in Nederland functioneert een afwijkend standpunt in dezen als blokkade. Heeft in de opstelling van de FCS en de CGK wellicht de omvang van de GKSA een rol gespeeld? Deputaten hebben geantwoord dat het besluit genomen is als een soort aanmoediging: ga nu die kant niet op! Uiteindelijk heeft de synode te Potchefstroom de besluitvorming van 2003 ongeldig verklaard op basis van een kerkrechtelijke omissie.

F. Voorstellen

De generale synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en deputaten hartelijk te bedanken voor hun arbeid;
2. art. 4 lid 5 K.O. als volgt te formuleren:

Inzake het voorgaan van predikanten uit het buitenland gelden de volgende regels:

- a. Wanneer een predikant bij een langer dierend verblijf in Nederland in de Christelijke Gereformeerde Kerken wenst voor te gaan, dient een verzoek daartoe tijdig door hem of ten behoeve van hem te worden ingediend bij deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken.
- b. Wanneer een kerkenraad een predikant uit het buitenland tijdens een kortdurend verblijf in Nederland in zijn gemeente wenst voor te laten gaan, dient de betreffende kerkenraad hierover in contact te treden met deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken.

ad a.)

Een predikant uit een buitenlandse kerk waarmee de Christelijke Gereformeerde Kerken in correspondentie staan dan wel kerkelijk contact onderhouden of samenwerken binnen de ICRC kan bij een langer dierend verblijf in Nederland in principe toestemming ontvangen om in de Christelijke Gereformeerde Kerken voor te gaan. Hij dient daartoe de volgende procedure te volgen: zie verder oud art. 4, lid 5b 1-5 ongewijzigd; oud art. 4 lid 5a en de eerste vijf regels van de tekst van 5b vervallen.

ad b.)

1. Een predikant uit een buitenlandse kerk waarmee de Christelijke Gereformeerde Kerken in correspondentie staan dan wel kerkelijk contact onderhouden of samenwerken binnen de ICRC, mag bij een kortdurend bezoek aan Nederland zondermeer in een Christelijke Gereformeerde Kerk voorgaan. De kerkenraad die hem uitnodigt zal hiervan tijdig melding maken bij deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken.
2. Een predikant uit een buitenlandse kerk waarmee de Christelijke Gereformeerde Kerken niet in correspondentie staan, geen kerkelijk contact onderhouden of samenwerken binnen de ICRC, mag bij een kortdurend bezoek aan Nederland alleen dan in een Christelijke Gereformeerde Kerk voorgaan, als zowel de uitnodigende kerkenraad als deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken ervan overtuigd zijn dat de prediking van de betreffende predikant geen spanning zal opleveren met het gereformeerde belijden. Om zich hiervan te vergewissen zal de uitnodigende kerkenraad hierover met de betreffende predikant in contact treden en deputaten tijdig in kennis stellen van de inhoud van dit overleg. Desgewenst kunnen deputaten zich ook in verbinding stellen met de betreffende predikant om een verantwoorde beslissing te kunnen nemen, hetgeen zij zo spoedig mogelijk zullen doen.
3. aan de classes te adviseren om na de approbatie van de kerkelijke attesten van een predikant uit het buitenland een kleine begeleidingscommissie in het leven te roepen, die hem en de kerkenraad met raad en daad zal bijstaan tijdens zijn 'kerkelijke inburgering';
4. ten aanzien van Oost-Europa:
 - a. een officiële kerkelijke relatie in de vorm van 'contact' aan te gaan met de Biserica Evangelica Romana (BER);
 - b. goedkeuring te verlenen aan de plannen van deputaten voor de concrete invulling van dit 'contact' en deputaten te verzoeken om aan deze plannen uitvoering te geven;
 - c. deputaten op te dragen te blijven zoeken naar mogelijkheden om te komen tot een relatie van 'contact' met andere kerken in Oost-Europa;
5. ten aanzien van de overige kerken in het buitenland:
 - a. de ontwikkelingen in verband met de Free Church of Scotland (FCS) en Free Church of Scotland-Continuing (FCSC) te blijven volgen en waar mogelijk bij te dragen aan het proces van verzoening;
 - b. de verkennende gesprekken met de HRC voort te zetten;
 - c. aan de IRC beperkte correspondentie aan te bieden;
6. ten aanzien van de ICRC:
 - a. de voorgestelde herformulering van de grondslag te accorderen, zodat artikel IV.1.a van de Constitution nu luidt:
'Those churches shall be admitted as members which adhere and are faithful to one or more of the confessional standards stated in the Basis, as each church has adopted one or more of these as its own standards, or adhere and are faithful to Reformed Confessions which are equivalent in content to the Confessions listed in the Basis (Art. II), and which confession (or confessions) shall be proposed to be added to Article II';
 - b. deputaten op te dragen toe te zien op het treffen van een goede praktische regeling om te beoordelen of een belijdenisgeschrift equivalent is aan de zes in de Basis genoemde geschriften;
 - c. deputaten op te dragen het plan uit te werken om aan de ECRC een vervolg te geven zowel in 2008 als in 2010;
6. ten aanzien van de naam van het deputaatschap: de naam van het deputaatschap te wijzigen in 'deputaten buitenlandse kerken' en als Engelse benaming te gebruiken 'Foreign Relations Committee';
7. opnieuw deputaten te benoemen.

A.P. van Langevelde, rapporteur

Bijlage 50
Artikel 134, 217

Rapport van deputaten diaconaat

1. Inleiding

De generale synode van 2004 besloot deputaatschappen 'Algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden' (ADMA) en 'Hulpverlening binnen- en buitenland' (HBB) samen te voegen tot het deputaatschap diaconaat. De afgelopen drie jaar hebben deze deputaten de door de generale synode van 2004 hem toebedeelde taken zo goed mogelijk uitgevoerd en waar mogelijk de winst van deze synergie uitgebuit. Dankbaar jegens de Koning der Kerk voor het werk dat gedaan mocht worden, biedt dit deputaatschap u hierbij zijn rapport aan.

2. Samenstelling deputaatschap en werkwijze

2.1. Deputaten

De generale synode 2004 benoemde tot deputaten: de zrs. T.T. Drayer-Quist (secretaris) en M. Schouten; en de brs. W.J.P. Boers (penningmeester), L. den Butter, ds. K.T. de Jonge, ds. W.N. Middelkoop (voorzitter), A. van der Molen, drs. B. Reinders, M. van der Zwan en J.B. Groot-Nibbelink (algemeen secundus).

Br. A. van der Molen heeft zich wegens privé omstandigheden vroegtijdig terug moeten trekken als deputaat. De algemeen secundus br. J.B. Groot-Nibbelink is toen benaderd om de opengevallen plaats in te nemen. In zijn situatie was inmiddels een dusdanige verandering opgetreden, dat hij gemeend heeft de opengevallen plaats niet te kunnen innemen. Sinds halverwege 2005 functioneert het deputaatschap dus met een vacature.

2.2. De taak van deputaten

De taak die deputaten opgedragen is, bestaat vooral uit het bepalen van het beleid in algemene diaconale aangelegenheden waarmee onze kerken te maken krijgen, het uitzetten van kaders voor dat beleid en het bewaken van dat beleid.

In de door de generale synode 2004 aanvaarde instructie is deze taak omschreven met: voorlichting, toerusting, bezinning, contacten onderhouden en coördinatie en stimulering van hulpverleningsprojecten.

In de opdrachten die de generale synode aan deputaten heeft meegegeven, is dat als volgt uitgewerkt (tussen haakjes vindt u de paragraaf waarin over deze opdracht verslag wordt gedaan):

- a. de kerken, kerkleden en in het bijzonder de diaconieën voorlichting en adviezen te geven over algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden en over hulpverlening wereldwijd (8.1 & 8.2);
- b. de kerken en in het bijzonder de diaconieën voorlichting en adviezen te geven over de plaats van de kerk in de samenleving (8.1 & 8.2);
- c. de hulpverlening vanuit de kerken aan kerken en christelijke instellingen in binnen- en buitenland in noden van onderscheiden aard te coördineren en te stimuleren vanuit de gemeenschap met Christus en de daaruit voortvloeiende roeping (8.4, 8.5, 8.6);
- d. bij calamiteiten de kerken en kerkleden op te wekken hun roeping te vervullen tegenover de naaste in nood (7.1, 8.5 & 8.6);
- e. contacten te onderhouden met classicale diaconale commissies (6.1, 6.4, 8.1 & 8.2);
- f. zich te bezinnen op de vragen en de consequenties van de maatschappelijke context voor ons kerk en christen zijn, waarbij het met name gaat om vragen rond de verdeling en de kwaliteit van arbeid en welvaart en de daarmee samenhangende sociale verhoudingen in Nederland en wereldwijd (8.3);
- g. diaconieën en andere diaconaal werkenden toe te rusten via classicale diaconale commissies, in het bijzonder diakenen voor hun taak op kerkelijke vergaderingen (8.1);
- h. contacten te onderhouden met hulporganisaties en hulpverlenende instellingen in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en voor zover nodig met overheidsinstellingen (6.3);
- i. de kerken te vertegenwoordigen in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard bij diaconale aangelegenheden, en in internationale diaconale contacten (6.3, 8.1, 8.2 & 8.3).

Daarnaast heeft de generale synode 2004 ook de volgende drie opdrachten nog aan deputaten gegeven:

- j. deputaten op te dragen zo veel mogelijk terughoudendheid te betrachten met het adviseren van gemeenten om bijdragen rechtstreeks aan goede doelen over te maken, teneinde het zicht op de gemaakte kosten en de binnengekomen giften niet uit het oog te verliezen (7.2 & 7.3);
- k. bijlage 4 te aanvaarden als een voorlopig werkschema en deputaten op te dragen op de volgende synode een evaluatie te geven van de nieuwe situatie (2.4, 3 en 4);
- l. deputaten op te dragen voort te gaan met het onderhouden van contacten met het generaal diaconaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (5.2).

2.3. Een opdracht aan deputaten kerkorde en kerkrecht

De generale synode van 2004 gaf deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht duidelijkheid te verschaffen over de positie van de diaken op de meerdere vergaderingen met name waar het zaken betreft van opzicht en tucht. Deze opdracht was een verzoek van de toenmalige deputaten ADMA. Deputaten diaconaat zijn bijzonder benieuwd naar de resultaten van dit onderzoek. Tot op het moment van het schrijven van dit rapport hebben ze helaas nog niets daarover vernomen. Deputaten vinden het jammer niet op de hoogte te zijn gebracht van die resultaten.

2.4. Werkgroepen en werkgroepleden

De meeste werkzaamheden die aan deputaten zijn toegewezen volgens de instructie van de generale synode 2004 worden uitgevoerd door verschillende werkgroepen. Deze werkgroepen hebben een

werkplan opgesteld en doen jaarlijks verslag aan deputaten. Daarnaast zijn ze bevoegd – indien ze op basis van hun werkplan een budget hebben toegewezen gekregen - uitgaven te doen. In elke werkgroep hebben naast een of meerdere deputaten ook een aantal op het betrokken deelgebied ‘deskundigen’ zitting. Daarnaast zijn natuurlijk de bureaumedewerkers voor het functioneren van de werkgroepen van groot belang. De deputaat die zitting heeft in de werkgroep fungeert als schakel tussen deputaten en de betrokken werkgroep.

Er zijn zeven werkgroepen die als volgt zijn samengesteld:

- Werkgroep Amerika-Azië (AA):
zrs. M. Schouten (deputaat), J.J. Pullen en br. R. Vletter
- Werkgroep Afrika-Middenoosten (AMO):
zrs. C.H. Lankhaar en B. Timmermans-Jansen (sinds januari 2006), brs. drs. B. Reinders (deputaat) en W.J.P. Boers.
- Werkgroep Diaken en Diaconaat (D&D):
zr. A. Bruin-Toet, brs. A. van der Molen (deputaat, teruggetreden in 2005), ds. K.T. de Jonge (deputaat), drs. L.A. den Butter en B. Vianen (vanaf januari 2007).
- Werkgroep Diaconaat en Samenleving (D&S):
zrs. T.T. Drayer-Quist (deputaat) en G. Kroon, brs. L. van Dam en J.J. van der Knijff.
- Werkgroep Europa (Europa):
brs. L. den Butter (deputaat), Tj. de Boer, en drs. M. Visser.
- Werkgroep Kerk en Werk (K&W):
brs. M. van der Zwan (deputaat) J.J. Eberwijn en dr. D.J. Steensma.
- Werkgroep Publiciteit (Publiciteit):
zrs. W. van Roekel-Peppink en T. Witzier-van 't Hof, br. ds. K.T. de Jonge (deputaat).

2.5. Beleidsplan

Deputaten hebben op basis van het hen opgedragen takenpakket een beleidsplan opgesteld waarin uitgangspunten en doelen van het deputaatschap woorden weergegeven. De hem gegeven opdracht, de visie, de doelen en de middelen voor de langere termijn worden daarin beschreven en natuurlijk de concrete werkdoelen voor de komende tijd. Van dit alles wordt in dit rapport verslag gedaan. Op basis daarvan heeft het bureau een activiteitenplan opgesteld met meer specifieke doelen. Over de algemene werkzaamheden en die specifieke doelen rapporteren de medewerkers met grote regelmaat. Die rapportage heeft een evaluatief karakter en fungeert als meetinstrument of deputaten ‘de goede dingen doen en de dingen goed doen’. Naar aanleiding van de bespreking van de rapportage worden er dan zo nodig nieuwe doelen gesteld. Dit beleidsplan en het activiteitenplan is natuurlijk beschikbaar.

3. Werkwijze

3.1. Deputatenvergadering

Sinds de synode 2004 hebben deputaten (t/m sept. '07) 19 maal vergaderd. Op deze vergaderingen komt elk jaar een van de werkgroepen via een werkplan annex jaarverslag uitgebreid ter sprake. Indien nodig vergaderen de voorzitter, secretaris en penningmeester als moderamen samen om enkele punten van de agenda voor te bereiden of uit te voeren. Ook is aan het begin van 2006 en 2007 een brainstormbijeenkomst gehouden van dit moderamen met de beide beleidsmedewerkers. Deputaten waken er over dat de beleidsbeslissingen genomen worden op de deputatenvergaderingen.

3.2. Werkgroepen

De werkgroepen vergaderen, afhankelijk van hun werkdruk, gemiddeld drie tot vier keer per jaar. Binnen hun opdracht en taak mogen ze het beleid uitvoeren en beleid initiëren. Elke werkgroep wordt bijgestaan door een van de beleidsmedewerkers en een van de secretaresses. De werkgroepen die zich bezighouden met hulpverleningsprojecten beoordelen en evalueren deze projecten zoveel als maar mogelijk is jaarlijks en doen jaarlijks daar verslag van aan deputaten. Ze mogen binnen het hen toegemeten budget op basis van de afgesproken protocollen zelfstandig beslissingen en betalingen verrichten met verslag aan deputaten.

Voor de door de werkgroepen verrichte werkzaamheden verwijzen we naar paragraaf 8 van dit rapport.

3.3. Gezamenlijke ontmoetingen

Gezien de relatieve onafhankelijkheid waarbinnen werkgroepen opereren, is een goede relatie met het gehele deputaatschap en niet alleen met de bureaumedewerkers en een of twee deputaten van groot belang. Om die reden zijn in deze verslagperiode enkele gelegenheden gecreëerd om aan die relatie te werken. Begin 2005 is een kennismakingsbijeenkomst gecreëerd waarbij tegelijk ook afscheid is genomen van de vertrekkende deputaten. Aan de hand van de taak van het deputaatschap hebben de werkgroepen samen met deputaten gesproken over de wijze waarop de opdrachten uitgevoerd moesten worden. Daaruit voortvloeiend heeft elke werkgroep naderhand in de reguliere vergaderingen zijn werkplan opgesteld.

In januari 2007 hebben deputaten en werkgroepleden elkaar in de CGK van Bennekom ontmoet om samen te spreken over de werkwijze van het deputaatschap met werkgroepen.

Daarnaast hebben deputaten drie andere bijeenkomsten belegd waarbij heel nadrukkelijk ook diakenen, diaconaal werkenden en diaconaal geïnteresseerden zijn uitgenodigd. Het betreft de diakenendag 2004 in ‘de Herberg’ in Oosterbeek, het diaconale symposium t.g.v. het afscheid van br. H.H. van Well op 26 november 2005 en de diakenendag over hiv/aids op 2 december 2006. Ook daar hebben deputaten en werkgroepleden elkaar kunnen ontmoeten.

4. Evaluatie structuur nieuw deputaatschap

4.1. Wijze van evalueren

De generale synode 2004 heeft deputaten opgedragen de nieuwe structuur te evalueren en die evaluatie aan de komende generale synode ter hand te stellen.

Zoals in 3.3 al is opgemerkt, hebben deputaten begin januari 2007 samen met de werkgroepleden gesproken over de nieuwe structuur. Dat gesprek heeft gaandeweg het karakter van een evaluatie

gekregen. Het gesprek is door alle aanwezigen ervaren als een goede interactie. Vooral het met elkaar in kleine groepen doorpraten over de sterke en zwakke punten heeft positief bijgedragen tot het resultaat. In de nabespreking die deputaten zelf hebben gehouden, bleek ook dat de niet aanwezige deputaten zich volledig konden herkennen in de aangegeven 'tips' en 'pluimpjes'. Hieronder bieden ze u deze evaluatie aan.

4.2. Inhoudelijke evaluatie

- 4.2.1. Als 'pluimpje' zijn de volgende punten duidelijk gemarkeerd: de nieuwe structuur; de samenwerking met deputaten; de efficiëntie; de aandacht en/of de persoonlijke benadering van elkaar en de te verrichten taken; de goede publiciteit; de effectieve besteding van tijd; de goede onderlinge sfeer; de kleinschaligheid van de werkgroepen.
- 4.2.2. Als tips en dus als verbeterpunten werden de volgende zaken aangedragen: de structuur werkt zo nu en dan vertragend m.b.t. de financiële besluitvorming; er bestaat behoefte bij enkele werkgroepleden aan iets meer inzicht in het beleid van deputaten en aan info vanuit andere werkgroepen; niet elke werkgroep heeft even duidelijk zicht op de vertaalslag van hun werkzaamheden naar de kerken toe; betrokkenheid bij het werk in de gemeenten zou beter kunnen; van tijd tot tijd zich bezinnen op de wijze van aanpak verdient aanbeveling; een betere samenwerking met zending wordt sterk aanbevolen; de interne informatievoorziening kan beter, bijv. via een intranet; de agenda's zijn hier en daar te vol.
- 4.2.2.1. Bovenstaande tips hebben ertoe geleid dat deputaten hebben besloten de jaarlijkse rapportage van de werkgroepen ter kennisname aan alle werkgroep toe te sturen. Zo kunnen zij die dat wensen toch van de hoofdzaken van het werk van andere werkgroepen op de hoogte blijven. Daarnaast zal op elke vergadering van een werkgroep de betrokken deputaat die in die werkgroep zitting heeft, in overleg met de betrokken beleidsmedewerker, kort informatie geven van de belangrijkste zaken die op een deputatenvergadering aan de orde zijn geweest, in zoverre dat al niet is gedaan.
- 4.2.2.2. Deputaten zullen laten onderzoeken in hoeverre het gebruik van een intranet de onderlinge communicatie kan dienen en bevorderen.
- 4.2.2.3. De werkdruk van enkele werkgroepen heeft ertoe geleid dat deputaten zich hebben bezonnen op de overlapping van de verschillende taken van de werkgroepen. Het gaat dan vooral over de overlapping van taken tussen de werkgroepen K&W en D&S. Na ampele overweging hebben deputaten besloten de werkgroepen K&W en D&S te laten integreren. Deze integratie heeft niet als doel om een van beide werkgroepen op te heffen. Het voornaamste doel is om door integratie efficiënter te kunnen werken. Binnen de Werkgroep K&W is opgemerkt dat bewustwording belangrijk blijft en de functie van het profetisch spreken zeker ook veilig gesteld moet worden. Men hecht er aan dat bijv. misstanden in de maatschappij aan de orde gesteld kunnen blijven.
- 4.2.2.4. Ook is de beleidsmedewerkers opgedragen te zorgen dat de agenda's van de verschillende werkgroepen goed bewaakt worden. Het bureau heeft m.n. als het gaat over projectaanvragen voor diaconale hulp voldoende ruimte in het hanteren van de opgestelde criteria als een zeef voor de projecten.
- 4.2.2.5. Deputaten gaan de bezinning bij de zg. hulpverleningswerkgroepen stimuleren en coördineren om hen zo beter te betrekken bij de vraag wanneer er wel en wanneer er niet geholpen wordt vanuit de visie van deputaten.
- 4.2.3. Mede naar aanleiding van de 'tips' en de 'pluimpjes' zijn door deputaten de volgende speerpunten geformuleerd: meer aandacht voor de combinatie van Aids/alcohol; goede aandacht voor de groeiende vraag naar hulpverlening in Nederland; bij het beoordelen van projecten in Nederland tevens het advies meenemen van de Werkgroep D&S m.b.t. de aard van de hulpverlening in relatie tot de zorgvraag die vanuit de samenleving opkomt; meer aandacht voor (onderlinge) toerusting; het opnieuw aandacht geven aan de notie van rentmeesterschap; bij nieuw beleid grote aandacht hebben voor het inspelen op de actualiteit; de verdere ontwikkeling en uitbouw van de website; in voorkomende gevallen meer samenwerking met andere kerken; inhoudelijke bezinning op de rol van het diaconaat in de samenleving en de taak van deputaten daarin (immers de samenleving is veranderd en dat zal ook doorwerken in de taak van deputaten).

5. Contacten

5.1. Contacten met andere deputaatschappen

5.1.1. Deputaten voor de buitenlandse zending

De contacten met deputaten zending hebben vanuit het verleden met een zekere regelmaat plaatsgevonden over die onderwerpen die beide deputaatschappen raken. In dat kader wordt vooral met elkaar gesproken over de samenwerking, waar mogelijk, in het buitenland. Dit vooral met het oog op het beter afstemmen van het werk van beide deputaatschappen. Dat is des te meer nodig nu steeds meer blijkt dat in de kerken het onderscheid tussen zending en diaconaat/hulpverlening niet of nauwelijks gezien wordt. Deputaten hebben mede op aandringen van de werkgroepen AMO en AA besloten om projecten die vanuit de zendingsgebieden en –projecten van kerken worden aangedragen met een zekere voorkeur te behandelen. In 2006 en 2007 is ook gesproken over die projecten die op de zendingsbegroting staan, maar meer op het terrein van het diaconaat liggen. Deputaten hebben zich op het standpunt gesteld dat zij daar in beginsel positief tegenover staan. Besloten is dat deputaten zending dergelijke projecten kunnen indienen via het bureau bij de betrokken werkgroepen. Deze nemen daarover vervolgens zelfstandig een beslissing, met in achtning van de criteria die daarvoor gelden. Wel is afgesproken dat de beide moderamina deze projectaanvragen dan vergezeld doen gaan van een positieve aanbeveling. Zr. Drayer-Quist en br. Den Butter maken sinds januari 2005 officieel deel uit van de deputaatschapscommissie missionair diaconale werkers (dsc MDW) van deputaten zending. Sinds 2004 is er in deze gesprekken ook aandacht voor de werkverdeling van br.ds. G. Drayer die voor beide deputaatschappen werkt.

5.1.2. *Contact met deputaten evangelisatie*

In de loop van 2007 is er opnieuw contact geweest met deputaten evangelisatie. Ditmaal vooral met het oog op het steunen van projecten in Nederland. Dat gesprek heeft opnieuw een stimulans gegeven tot bezinning over de wijze waarop projecten in Nederland voor diaconale steun in aanmerking kunnen komen. Meerdere keren hebben deputaten zich over deze kwestie in de afgelopen verslagperiode gebogen en op basis daarvan de criteria daarvoor aangepast. Het gesprek met deputaten evangelisatie maakte duidelijk dat daar opnieuw naar gekeken moet worden.

5.1.3. *Contact met deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau (LKB)*

De generale synode 2004 benoemde ook br. Den Butter als deputaat diaconaat in deputaten LKB. Hij woont sindsdien deze vergaderingen bij en informeert elke deputatenvergadering wanneer nodig of gewenst over die zaken die deputaten diaconaat raken.

5.1.4. *Gezamenlijke contacten tussen de andere bureauhoudende deputaatschappen*

Met deputaten evangelisatie, deputaten zending en deputaten LKB zijn regelmatig contacten. Deputaten onderkennen de noodzaak om steeds beter met alle andere bureauhoudende deputaatschappen samen te werken als bestuurlijke organisaties. Dit is ook een toenemende behoefte van de beleidsmedewerkers binnen het Dienstbureau in verband met het uitvoeren van de hen opgedragen taken en hun dienstbaar zijn aan de gemeenten.

In deze verslagperiode is daarom ook een begin gemaakt met een voorzittersoverleg van de bureauhoudende deputaatschappen. Daarin wordt vooral gesproken over zaken die al deze deputaatschappen aangaan. Dit voorzittersoverleg wordt voorgezeten door de voorzitter van deputaten LKB, br. A.J. van der Wekken. De directeur van het Dienstbureau, br. J.G.H. van der Vinne, is ook bij dit overleg betrokken. Deputaten hebben veel waardering voor zijn werk in dezen.

5.1.5. *Contact met deputaten Kerk en Israël (K&I)*

In het kader van de projecten die deputaten in Israël steunen en willen steunen, is er contact met deputaten K&I. Zie daarvoor paragraaf 8.5.2.1 waar dieper wordt ingegaan op de aard van deze contacten.

5.1.6. *Overige deputaatschappen*

Deputaten hebben middels hun werkgroepen ook contacten onderhouden met deputaten contact met de overheid en deputaten pastoraat in de gezondheidszorg. Zie daarvoor 8.2.2.3 en 8.2.2.4.

5.1.6. *Kijk over de Schutting*

De beleidsmedewerkers hebben mede vanuit de bovengeschetste noodzaak in het najaar van 2006, i.s.m. het LKB en het Dienstbureau een conferentie belegd over de samenwerking als bureau en/of deputaatschappen. Daarbij waren deputaten LKB, diaconaat, evangelisatie en zending uitgenodigd en aanwezig. Het kernpunt van deze middag en avondconferentie was de eenheid van het kerkelijke werk in al haar verscheidenheid. Daaraan gekoppeld werd de vraag gesteld in hoeverre dat consequenties heeft voor de organisatie van het bureau. De besprekingen op deze conferentie waren open en verhelderend. Aan het einde is terecht opgemerkt dat verdere bezinning op deze materie noodzakelijk is, maar ook dat er op geen enkele wijze behoefte is om daarbij te denken aan een verregaande integratie van deputaatschappen. Juist de zelfstandigheid van deputaatschappen is voorwaarde en noopt tot bezinning om in aansluiting aan elkaar de kerkelijke taken goed en complementair uit te voeren. Zo kunnen de kerken het beste gediend worden. Het is immers duidelijk dat de eenheid van woord en daad onopgeefbaar is. Tegelijk hebben woord en daad ieder hun eigen specificiteit. Daarom alleen al is een fusie van deputaten niet wenselijk. Daartegenover staat dat een sterk gescheiden blijven van elkaar ook niet meer mogelijk is. Er moeten op de een of andere wijze vormen komen waarin eenheid en verscheidenheid tot hun recht komen.

5.2. *Contact met deputaten van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt)*

De generale synode 2004 heeft deputaten ook opgedragen voort te gaan met het onderhouden van contacten met het generaal diaconaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Door agendaproblemen is het pas in het najaar 2006 gelukt een gezamenlijke vergadering te beleggen. Het belangrijkste punt op de agenda was vooral de hernieuwde kennismaking omdat veel deputaten de voorgaande besprekingen e.d. niet hebben meegemaakt. Afgesproken is dat ernaar gestreefd wordt om jaarlijks contact te hebben. In dat contact zal het dan vooral gaan om inhoudelijke bezinning.

De beide diaconaal consulenten, de brs. A. Heystek en D.A. Prins hebben met grote regelmaat contact met elkaar. In die contacten wordt dikwijls ook de secretaris diaconaat van de Gereformeerde Gemeenten, br. W. Droger, nauw betrokken.

5.3. *Contact met de Stichting Dienstverlening Jongeren Wereldwijd (DJW)*

Vanaf de oprichting van deze stichting zijn deputaten vertegenwoordigd in het bestuur middels een vertegenwoordiger in deze verslagperiode, br. Drayer.

Met deze stichting reizen jaarlijks vele jongeren naar diaconale projecten in Frankrijk, Egypte, Botswana, KwaNdebele, Venda en Brazilië om daar op diaconale werkvakantie te gaan. Een van de doelen is dat jongeren uit onze kerken christenjongeren uit andere landen en culturen ontmoeten en kennis en ervaringen uitwisselen. Het jaarverslag van de stichting meldt telkenmale dat deze jongeren verrijkt terugkeren naar huis en stimulerend werken op de voorbode voor en betrokkenheid bij de kerken in het buitenland. Door deputaten zending wordt er daarnaast op gewezen dat de wijze waarop de jongeren zich gedragen en zich inzetten voor de diaconale taken die ze verrichten ook een missionaire spits heeft: het duidelijke en zichtbare christelijke getuigenis wordt door de gemeenten ter plaatse gebruikt in haar evangelisatiewerk.

6. *Diaconaal bureau*

Deputaten diaconaat voeren de taken uit die de generale synode hen opdraagt. Daarbij maakt het deputaatschap gebruik van het diaconaal bureau dat integraal deel uitmaakt van het Dienstbureau. Ten behoeve daarvan zijn er op het diaconaal bureau twee beleidsmedewerkers en twee secretaresses werkzaam die wanneer nodig secretariële en administratieve ondersteuning ontvangen van de medewerkers van het Dienstbureau.

6.1. *Beleidsmedewerkers*

Op 26 november 2005 is met een hem aangeboden diaconaal symposium officieel afscheid genomen van br. H. H. van Well. Hij heeft vele jaren mogen functioneren als diaconaal consulent. Vanwege het bereiken

van de pensioengerechtigde leeftijd heeft br. Van Well afscheid genomen. Het diaconaal symposium had tot thema 'dienstbaar' en ging met name over de terugtrekkende overheid waardoor er ruimte komt voor de kerk om vanuit de Bijbelse notie van barmhartigheid een eigen plaats in te nemen in de samenleving. Sprekers waren de toenmalige minister van sociale zaken, brs. A.J. de Geus, prof.dr. T. M. Hofman en diaken J.J. van der Knijff. De belangstelling was zeer goed: veel diaconaal werkenden en diakenen waren aanwezig om zo afscheid te nemen van br. Van Well. Na het symposium kregen de aanwezigen gelegenheid om bij een drankje en een hapje br. en zr. Van Well de hand te drukken. Velen hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt.

De twee beleidsmedewerkers, br. Heystek en br. Drayer hebben de taken die deputaten van hen vragen onder elkaar verdeeld. Br. Heystek is de diaconaal consulent. Hij bevordert de toerusting van diakenen en onderhoudt de contacten met de klassicale diaconale commissies. Daarnaast stimuleert hij, in nauwe samenwerking met de werkgroepen D&S, K&W en D&D de bezinning over diaconale taken van de kerken in onze samenleving en in de kerken. Ook onderhoudt hij de contacten met andere diaconale organisaties van kerken in ons land.

Samen met br. Drayer, de secretaris diaconaat, stimuleert hij ook de voorlichting aan de kerken, de diakenen en de diaconaal werkenden en geïnteresseerden. Hierin werken ze nauw samen met de Werkgroep Publiciteit.

Br. Drayer concentreert zich vooral op de hulpverleningsprojecten die vanuit deputaten worden ondersteund, in nauwe samenwerking met de werkgroepen Europa, AA en AMO. Met het oog daarop is hij vooral betrokken bij de voorlichting over deze projecten. Hij coördineert ook de diverse aanvragen zowel vanuit de kerken als vanuit andere landen. Bovendien stimuleert hij mede via de diakenen de kerken in het geven aan deze hulpverleningsprojecten. Daarnaast onderhoudt hij de noodzakelijke contacten met andere christelijke hulpverleningsinstanties in Nederland en dient hij deputaten met de bezinning op het gebied van 'geven' en 'helpen'.

We zijn dankbaar met wat de brs. Heystek en Drayer voor deputaten betekenen. Er is goede broederlijke samenwerking tussen hen beiden en er zijn op het Diaconaal Bureau en op het Dienstenbureau goede verhoudingen. De medewerkers hebben elk een functiebeschrijving.

Functioneringsgesprekken worden met beide beleidsmedewerkers gehouden en vinden plaats in aanwezigheid van de directeur van het Dienstenbureau.

6.2. Secretariële ondersteuning

De beide beleidsmedewerkers worden ondersteund door de zrs. H.H.E. Jansen en A. van Grootheest. Zij verzorgen ook de secretariële ondersteuning van de vergaderingen van deputaten. Zr. S. van Heiningen verleent haar diensten op het moment wanneer dat nodig is om de website bij te houden en om folders en ander pr-materiaal te maken. Daarnaast wordt in voorkomende gevallen een beroep gedaan op het Dienstenbureau. Ook daarin ervaren deputaten steeds weer dat de verhoudingen op het bureau goed zijn.

Op 1 juli 2007 is er een einde gekomen aan de verbintenis met zr. Jansen. Ze heeft vrijwillig ontslag genomen om zich volledig te wijden aan de opvang en de zorg voor haar meervoudig gehandicapte dochter Ruth. In haar verlies het Diaconaal Bureau een waardevolle kracht. Inmiddels zijn de procedures om een opvolg(st)er voor haar te vinden gestart.

6.3. Contacten met hulpverleningsinstanties

Deputaten hebben met een veelheid van instellingen in meer of mindere mate contact. De meeste contacten worden onderhouden door de verschillende werkgroepen. Vanuit het bureau worden vooral contacten onderhouden met de volgende organisaties:

6.3.1. Prisma

In hulpverleningsland is heel veel aan de hand doordat het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking met ingang van 2007 een andere wijze van subsidiëring toepast. Omdat deputaten via het Diaconaal Bureau contacten hebben met andere hulpverlenende instanties via het overleg platform Prisma kregen deputaten daar, weliswaar zijdelings, toch ook mee te maken. De inbreng die we als relatief kleine kerken in Prisma hebben, wordt gewaardeerd m.n. als het gaat over bezinning op het gebied van de christelijke hulpverlening. Via het platform van Prisma zijn er inmiddels vele informele contacten met andere christelijke hulpverlenende instanties.

6.3.2. Wilde Ganzen (WG)

Op nog een manier profiteren de kerken (en dus ook deputaten) van subsidie van de overheid. De vluchten van WG zijn door middel van een bepaalde toeslag van de Nederlandse Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (NCDO, de vroegere Clauscommissie) ook gesubsidieerd, al heeft het bureau met die subsidies niets van doen. Wel met de regelgeving die door WG wordt toegepast voor een Ganzenvlucht. Zoals waarschijnlijk wel bekend is, organiseren de Wilde Ganzen rond radio- en tv-diensten speciale zg. 'ganzenvluchten' voor hulpverleningsprojecten. Ook onze kerken hebben het recht 'ganzenvluchten' aan te vragen voor dergelijke projecten, m.n. bij een televisiekerkdienst. Het bureau werkt in dergelijke gevallen nauw samen met de betrokken kerken om een projectaanvraag in te dienen voor een hulpverleningsproject. De opbrengst van dergelijke vluchten is vaak van dien aard (tussen de € 10.000,- en € 20.000,-) dat daarvan in landen in het zuiden een mooie investering gedaan kan worden.

6.4. Contacten met Classicale Diaconale Commissies (CDC)

Br. A. Heystek heeft in de achter ons liggende periode met grote regelmaat de CDC's bezocht. In die bezoeken heeft de wet op de maatschappelijke ondersteuning (Wmo) veel aandacht van hem gevraagd. Steeds weer is te merken dat het voortbestaan en het functioneren van de CDC's afhankelijk is van de bemensing. Deputaten en br. Heystek zijn dan ook voortdurend alert op mogelijkheden om CDC's te ondersteunen, te activeren en te stimuleren. Het ontwikkelen van ideeën om het voortbestaan van de CDC's te stimuleren en middels de CDC's de diaconieën beter te bereiken, zijn dan ook werkdoelen van br. Heystek. Zie daarvoor ook 8.1.2.2.

7. Bezinning

7.1. Noodhulp

Bij de werkgroepen die zich bezighouden met hulpverleningsprojecten wordt verslag gedaan van de noodhulp die in de regio waar zij zich mee bezig houden, gegeven wordt (zie 8.4.3, 8.5.4, 8.6.3).

Deputaten hebben zich bezonnen op wat noodhulp nu precies is in verband met de vraag van de werkgroepen of er misschien een financiële buffer gevormd moet worden waaruit de eerste directe noodhulp bekostigd kan worden. De laatste tijd is vanuit de werkgroepen diverse malen daarop aangedrongen om zo snel over financiële middelen te kunnen beschikken in geval rampen zich voordoen. Deputaten beschikken niet over genoeg middelen om zo maar even behoorlijke bedragen voor te schieten. De gelden die beschikbaar komen vanuit de kerken worden soms pas maanden later (soms wel meer dan een jaar na dato!) overgeboekt. Het hebben van een apart noodfonds of rampenfonds zou een oplossing kunnen zijn om acute noodhulp te geven.

Deputaten hebben daarom besloten om een noodhulpfonds in te stellen dat gevoed zal worden uit gelden die later dan een jaar na het starten van de betrokken noodhulpactie daarvoor nog binnen komen. Daarvoor reserveren deputaten maximaal een bedrag van € 25.000,-. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt middels een protocol hoe deze fondsen aangewend en besteed mogen worden.

7.2. Fondswerving

Op verzoek van de Werkgroep Publiciteit heeft het bureau deputaten gediend met de bezinningsnota 'Offeren en Fondswerven – geen tegenstelling'. Naar aanleiding van dat bezinningsstuk hebben deputaten besloten dat onder bepaalde voorwaarden en op bescheiden schaal fondsen geworven mogen worden buiten de kerken. De belangrijkste voorwaarde is wel dat de kosten die dit met zich meebrengt op wegen tegen de te verwachten opbrengsten.

De andere voorwaarden die geformuleerd zijn, zijn de volgende:

- 7.2.1 Het kan niet zo zijn dat er buiten de kerken geld gezocht wordt om onze eigen projecten draaiend te houden of om eventuele financiële tekorten op de afdracht op te vangen (sowieso is voor de exploitatie van projecten heel moeilijk extern geld te vinden).
- 7.2.2 Het kan ook niet zo zijn dat er projecten gezocht gaan worden om extern geld te besteden. Willen we gemeenten in staat stellen om externe fondsen te gebruiken ter aanvulling van hun eigen collecten dan moet de eerste voorwaarde zijn dat de gemeente inderdaad een project kiest dat haar draagkracht te boven gaat, maar dat met een externe subsidie eerder gehaald kan worden en waarvan de exploitatie op de een of andere wijze gegarandeerd is. Bedacht moet worden dat WG en NCDO geen exploitatie subsidiëren, maar alleen kleinschalige, concrete en eenmalige projecten in de zg. ontwikkelingslanden, of in Midden- of Oost-Europa (zie daarvoor de landenlijst bij WG, de zg. DAC-1 lijst).
- 7.2.3 Een volgende voorwaarde is dat door de externe fondsen het offeren in Nederland (dus door onze gemeenten) gestimuleerd wordt. Het is pertinent niet de bedoeling dat deze externe fondsen de collecteopbrengst gaat vervangen, maar alleen dienst doen als supplement op de opbrengst van de collecte.
- 7.2.4 Tenslotte zal er voortdurend gewaakt moeten worden voor het gevaar dat een project door de totale financiële bijdrage, die dan als gevolg van de externe fondswerving wordt gegeven, niet goed en adequaat kan verwerken of nog erger, er aan ten onder gaat of dreigt te gaan.

7.3. Sturing giftenbeleid gemeenten

De opdracht die de generale synode 2004 aan deputaten heeft gegeven om zo veel mogelijk terughoudendheid betrachten in het adviseren van gemeenten om bijdragen rechtstreeks aan goede doelen over te maken (zie ook 2.2.j.), willen deputaten van ganser harte uitvoeren. Echter, ze zien daarvoor geen goede mogelijkheden. De praktijk in veel gemeenten is dat diaconieën, vanuit de geweldige hoeveelheid organisaties die als 'goede doelen' de brievenbussen van de gemeenten weten te vinden, een eigen onafhankelijke keuze maken. Deputaten zijn dan al heel blij dat er toch gelukkig redelijk veel diaconieën zijn die om leiding bij deze keuze vragen. Dat is de reden dat de Goede Doelen Lijst nog steeds gehandhaafd wordt in de Projectenlijst van deputaten. Deze voorziet in dit opzicht in een grote behoefte. Uit overwegingen van efficiëntie en kosten zien deputaten steeds meer af van het doorsluizen van giften van diaconieën naar goede doelen in eigen land. Tegelijk beseffen deputaten terdege dat het mede daarom nodig is om meer sturing te geven aan het giftenbeleid van de gemeenten, c.q. de diaconieën. Dit kan bijv. door veel gericht te adviseren in de besteding van de diaconale giften van een gemeente. Daar zal alleen heel gericht beleid op gevoerd moeten worden omdat deputaten de ervaring hebben dat diaconieën de vrijheid in het maken van keuzes in dezen bijna vanzelfsprekend vinden. Deputaten zijn reeds begonnen daar meer aandacht voor te vragen en zullen die inspanning ook intensiveren.

7.4. Werkbezoeken

Deputaten hebben zich in de afgelopen jaren meermalen beziggehouden met het brengen van werkbezoeken aan (mensen in en om) projecten. De aard van deze bezoeken is vooral gericht op die projecten, de voortgang daarvan en de daarmee samenhangende financiële verplichtingen. Het eigene van werkbezoeken is dat er ook ontmoetingen plaatsvinden tussen mensen die vanwege het betrokken project in een bepaalde relatie staan die zoveel als mogelijk gebaseerd is op het christelijk geloof. Dat geeft de ontmoetingen tijdens werkbezoeken een duidelijke meerwaarde. Het is mede daarom van belang dat er geregeld – schriftelijk en persoonlijk – contact is over projecten, vooral als het gaat om projecten van kerken met een Bijbelse signatuur. Een geregeld en afgesproken schriftelijk contact alleen is niet voldoende. Immers het gaat in het adagium 'kerken helpen kerken hun diaconale roeping te vervullen' om meer dan de hulpvraag beantwoorden met een geld transfer van de ene bankrekening naar de andere. Het gaat vooral om het beoefenen van een delende en wederkerige gemeenschap. Anders gezegd: het beleven van het samen lid zijn van het wereldwijde lichaam van Christus.

Mede met het oog op dergelijke werkbezoeken hebben deputaten een protocol opgesteld om te zorgen dat werkbezoeken ook blijven voldoen aan de vereisten die aan dergelijke werkbezoeken gesteld mogen worden. Daarnaast hebben deputaten een draaiboek voor het afleggen van werkbezoeken opgesteld en (i.s.m. Deputaten zending) ook een richtlijn voor gedrag tijdens bezoeken. Deze laatste is, met toestemming, grotendeels overgenomen van De Verre Naaste (DVN).

7.5. Brochure Zondagsarbeid

De generale synode 2004 heeft reeds gesproken over de brochure Zondagsarbeid. Enkele kerkenraden hadden deputaten ADMA schriftelijk laten weten grote vragen te hebben bij de inhoud van deze brochure. Op het moment dat de generale synode 2004 zitting had, waren deputaten ADMA met sommigen nog in gesprek. Ter synode is toegezegd aan de volgende synode hierover rapport uit te brengen. Bij dezen wordt daaraan voldaan.

De gesprekken met die gemeenten hebben tot een uitgebreide diepgaande discussie geleid binnen deputaten over de verdere verspreiding van deze brochure.

Binnen het deputaatschap was er verschil van gevoelen over het gewicht van de kritiek en de gevolgen die dat moest hebben. Sommigen waren het eens met de kritiek dat op bepaalde punten deze brochure veel te ver was gegaan, anderen vonden de inhoud nog veel te terughoudend. Volstrekte eenstemmigheid was er op het punt dat deze brochure absoluut niet de bedoeling mocht hebben de Bijbelse betekenis van de zondag te ondergraven.

Deputaten besloten een inlegvel bij de brochure te voegen waarin duidelijk verwoord werd dat ze geenszins van mening zijn dat het vierde gebod in het Nieuwe Testament niet meer van toepassing zou zijn. Daarbij is ook verwezen naar Zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus.

Na een gesprek met de gemeente van Naarden is er opnieuw over de verspreiding van de brochure gesproken. Deputaten hebben toen besloten vanwege de gerezen vragen de brochure niet meer actief te verspreiden. Er is ook uitgesproken dat deputaten het betreuen dat de brochure een uitwerking heeft gehad die ze pertinent niet hebben gewenst. Afgesproken is bij toekomstige publicaties alerter te zijn.

8. Werkzaamheden van de werkgroepen

In paragraaf 2.4 is reeds gemeld wie zitting hebben in elke werkgroep. Wat de bureaumedewerkers betreft: br. Heystek en zr. Van Grootheest ondersteunen de werkgroepen D&D, D&S en K&W, en br. Drayer en zr. Jansen de werkgroepen AA, AMO en Europa. Zr. Van Grootheest, br. Drayer en br. Heystek ondersteunen de Werkgroep Publiciteit.

Deputaten beschouwen de jaarlijkse Projectenlijst als onderdeel deel van dit rapport, m.n. voor wat de werkzaamheden van de werkgroepen AA, AMO en Europa betreft. De daarin genoemde projecten worden door deze werkgroepen begeleid en geëvalueerd.

Zoals reeds opgemerkt, vergadert elke werkgroep gemiddeld drie à vier keer per jaar.

8.1. Werkgroep Diaken en Diaconaat (D&D)

8.1.1. Taken van de werkgroep

In overleg met deputaten heeft de werkgroep de volgende taken geformuleerd:

8.1.1.1. De taken a, b, e en g uit de instructie van de generale synode 2004 liggen op het werkteerrein van deze werkgroep. In het beleidsplan van de deputaten is de visie o.a. als volgt omschreven: *Diakenen hebben tot taak de gemeente de gezindheid bij te brengen om te delen en te dienen en de gemeente te helpen bij de uitvoering daarvan. Zij zullen de gemeente leren kennen met de daar aanwezige gaven en noden, o.a. door diaconaal huisbezoek. Ook de plaats van het diaconaat in de eredienst vraagt verdere doordenking van de diaconie. Om dit te realiseren hebben de diaken en de diaconie mogelijk ondersteuning, voorlichting en toerusting nodig. Hier zijn de CDC's van belang ...*

8.1.1.2. De concrete taken zijn: toerusting, documentatie en contacten met de CDC's.

8.1.2. Werkzaamheden van de werkgroep

De werkgroep heeft zich met onderstaande zaken beziggehouden.

8.1.2.1. Diaconieën

Br. Van Well heeft in de afgelopen jaren in opdracht van deputaten alle diaconieën benaderd. Hij heeft zeer vele bezocht en met hen over hun diaconaat gesproken. Zo is in contact met deputaten het totale diaconale werkveld aan de orde gekomen. Het evaluerend rapport met aanbevelingen is in januari 2007 uitgebracht en uitvoerig besproken. De werkgroep buigt zich momenteel over de door br. Van Well uitgebrachte aanbevelingen en zal op een later tijdstip deputaten met adviezen in dezen dienen. Enkele van de belangrijkste aanbevelingen zijn: bezinning op (modern) toerustingmateriaal en –bijeenkomsten; diakenen dienen met visie- en beleidsvorming waarbij zeker ook gedacht moet worden aan de diaconale taak van de kerk in de (locale) samenleving.

8.1.2.2. Classicale Diaconale Commissies

Voor deputaten zijn de CDC's een belangrijk kanaal voor hun taak naar de plaatselijke diaconieën. Hun functioneren is regelmatig reden tot zorg. Via jaarlijkse bezoeken van br. Heystek en tussentijdse contacten blijven we op de hoogte en geven we begeleiding. We zijn toe aan evaluatie van alle gegevens om te bezien hoe we verder moeten met de CDC's.

8.1.2.3. Toerusting

Deze taak, die met name door br. Heystek via de CDC's wordt uitgevoerd, is ter hand genomen en wordt regelmatig geëvalueerd. Veel aandacht vroeg het Wmo-gebeuren. De landelijke jaarlijkse Dag voor Diakenen ontvangt via vernieuwde opzet duidelijk meer belangstelling.

8.1.2.4. Diaconaat en eredienst

Een themanummer van Diacon is aan het thema 'diaconaat en eredienst' gewijd.

8.1.2.5. Diaconaal huisbezoek

Een aantal praktische richtlijnen voor het diaconaal huisbezoek zijn vastgesteld en gepubliceerd. We hebben geconstateerd dat het zonder aanleiding bezoeken van gemeentelieden door diakenen niet echt blijvend van de grond komt. We willen via een analyse van de oorzaken ons beleid opnieuw vaststellen.

8.1.2.6. 'Zusterkring'

Een instructie voor de 'zusterkring' is besproken en gereed gemaakt voor publicatie in Diacon.

8.1.2.7. Jeugddiaconaat

Het jeugddiaconaat is in een eerste opzet aan de orde geweest. Het plan is om met de jeugdbonden van onze kerken en Dienstverlening Jongeren Wereldwijd contact op te nemen om aan de hand van wat dit overleg oplevert daarna het diaconaat door en aan jongeren te stimuleren.

8.1.2.8. Diaken en kerkelijke vergaderingen

Deputaten hebben vastgesteld dat er geen positieve ontwikkelingen in de afvaardiging van diakenen en het functioneren van het diaconaat op de bredere kerkelijke vergaderingen zijn te constateren. De eerder gesignaleerde parallele onderwerpen als versterking van het diaconaal bewustzijn in de plaatselijke

gemeente én in de classis, de rol van diakenen bij opzicht en tucht, ontvangen al via een andere weg aandacht. Daarom is besloten dit thema vooralsnog geen extra aandacht te geven. In de classes Leeuwarden en Den Haag is door een jaarlijkse classicale vergadering van diakenen een nieuwe weg ingeslagen.

8.1.3. *Uitdagingen*

De uitdagingen voor deputaten m.b.t. het werk van deze werkgroep ligt in het voortdurend en met veel energie aandacht besteden aan het toerustingbeleid, het functioneren van de CDC's, Diaconaal Huisbezoek, Jeugddiaconaat en Diaken en kerkelijke vergaderingen. Op de agenda van deze werkgroep staan voor de komende periode de volgende onderwerpen reeds ter bespreking en doordenking genoteerd: diaken en maatschappelijk werk, diaken en toerusting van de gemeente, diaken en publiciteit, diaken en overheid, diaken en catechese.

8.2. *Werkgroep Diaconaat en Samenleving (D&S)*

8.2.1. *Taken van de werkgroep*

In overleg met deputaten heeft de werkgroep op basis van de instructie van de generale synode 2004 de volgende taken geformuleerd:

8.2.1.1. Bezinning op samenlevingsvraagstukken en maatschappelijke probleemvelden en –groepen;

8.2.1.2. Voorlichting aan en toerusting van diakenen op deze terreinen;

8.2.1.3. Onderhouden van contacten met instellingen en organisaties

8.2.2. *Werkzaamheden van de werkgroep*

Na het inwerken van m.n. de nieuwe werkgroepleden heeft de werkgroep zich met verschillende zaken beziggehouden.

8.2.2.1. *Wmo*

De werkgroep heeft veel aandacht moeten en willen geven aan de Wmo. Deze nieuwe wet vroeg om bezinning op hoe we als kerken hiermee om dienen te gaan. Vervolgens heeft de werkgroep veel tijd geïnvesteerd in de voorlichting. Via door de CDC's georganiseerde bijeenkomsten hebben alle diaconieën hierover informatie ontvangen. Verschillende artikelen en ook een informatiemap zijn verschenen. Ook hebben commissielid br. Van der Knijff en onze consulent br. Heystek geparticipeerd in verschillende interkerkelijke overlegorganen en deputaten vertegenwoordigd. Mede dankzij de inzet van deze beide broeders is de Wmo veel breder dan alleen ons eigen kerkverband uitgebreid op een diaconale wijze aan de orde gesteld.

In dit kader willen we ook noemen dat bij de uitgeverij Vuurbaak twee boeken zijn verschenen waaraan br. Heystek als diaconaal consulent actief heeft meegewerkt: *'Nabije Naasten, kerken actief in lokaal diaconaat'* en *'Diaconaat dichtbij, voorbeelden van diaconale projecten'*. Deze boeken zijn gepresenteerd op een grote toerustingdag in het kader van de Wmo in maart 2007, georganiseerd door de diaconale bureaus van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt), de Gereformeerde Gemeenten, de Evangelische Alliantie en de organisaties Nederlandse Patiëntenvereniging en Sensor samen.

8.2.2.2. *Verstandelijke beperking*

De werkgroep heeft zich ook beziggehouden met het onderwerp: Mensen met een verstandelijke beperking binnen de 'diaconale' gemeente. Momenteel wordt er hard gewerkt aan het schrijven van artikelen over dit onderwerp voor een themanummer voor Diacon. Br. Van Dam en zr. Kroon nemen hierin het voortouw.

8.2.2.3. *Pastoraat in de Gezondheidszorg*

De bezinning met betrekking tot de verstandelijk beperkte medemens is gedeeld en afgestemd met het werk van deputaten Pastoraat in de Gezondheidszorg. Met dit deputaatschap is afgesproken dat deputaten diaconaat zich vooral ook met de gevolgen van de Wmo voor deze groep zal bezighouden.

8.2.2.4. *Kerk en Overheid*

Er is overleg geweest met deputaten contact met de overheid. De conclusie uit dit overleg was dat de ontwikkelingen rondom de Wmo plaatselijke participatie in overleggraden van de overheid noodzakelijk maken. Samen met hen zijn twee artikelen over deze problematiek voor Ambtelijk Contact geschreven.

8.2.3. *Contacten met instellingen*

Tot een van de hoofdtaken van deze werkgroep behoort het onderhouden van contacten met verschillende instellingen (van zorg) in de samenleving. In het kort volgt hier verslag van deze contacten.

8.2.3.1. *Focaris*

Deze (koepel)stichting vertegenwoordigt een groot aantal gereformeerde zorginstellingen. De vergaderingen zijn door ons bijgewoond. Er zijn geen bijzondere ontwikkelingen te melden.

8.2.3.2. *Stichting Gereformeerde Jeugdzorg (SGJ)*

Vertegenwoordigers in het bestuur namens deputaten zijn br. G. van Hardeveld en zr. E.J. van Dijk. Jaarlijks vindt er overleg plaats. Na een aantal moeilijke jaren gaat het nu beter. De mogelijkheid bestaat dat op termijn er ook subsidie komt voor dat deel van het werk dat tot nu toe daar buiten viel. Wat dat gaat betekenen, is nog niet helemaal te overzien.

8.2.3.3. *Stichting De Meerpaal*

Vertegenwoordigers namens deputaten in het bestuur zijn brs. Boers en F. Nabers. Deze steunstichting heeft de afgelopen jaren haar werk goed kunnen doen. We worden van hun werkzaamheden regelmatig en deugdelijk geïnformeerd.

8.2.3.4. *Eleos*

Vertegenwoordiger namens deputaten in de Raad van Toezicht is ds. C. Westerink. Werkgroep lid br. Van der Knijff en br. Heystek nemen deel aan de Raad van Overleg van Kerken met Eleos. Ten gevolge van de wettelijke maatregelen rondom de government code is ook bij Eleos de bestuurlijke structuur enigszins gewijzigd. In de verslagperiode heeft het lid van de Raad van Bestuur dr. J. van der Wal een andere werkkring aanvaard. In zijn plaats is benoemd drs. G. Honkoop.

We zijn blij met de werkzaamheden van deze stichting en mogen dankbaar melding maken van een goede voortgang.

8.2.3.5. *Interkerkelijke Commissie voor Integratie Gehandicapten (ICIG)*

Vertegenwoordiger in deze Interkerkelijke Commissie Integratie Gehandicapten namens deputaten is ds. L.B.C. Boot. Zr. Van Grootheest, medewerksters van het Diaconaal Bureau, verzorgt het secretariaat van deze commissie. Er zijn geen bijzondere zaken te vermelden.

8.2.3.6. Landelijke instellingen voor Zorg en Welzijn (LIZW)

Zover ons bekend is, is er in de afgelopen periode geen bijeenkomst geweest in dit verband. Het LIZW leidt een slapend bestaan.

8.2.3.7. Meldpunt seksueel misbruik in kerkelijke relaties

Vertegenwoordiger namens deputaten is zr. Drayer-Quist. Zij participeert in het bestuur van het Meldpunt.

Het Meldpunt waarin de GKV, de NGK en CGK samenwerken is in 2004 opgericht met als doel het informeren, adviseren, doorverwijzen en begeleiden van personen die met seksueel misbruik (in kerkelijke relaties) te maken hebben. Mevrouw C. Blijdorp (medewerker st. De Driehoek) fungeert als coördinator en is tevens per september 2005 als preventiemedewerker aangesteld. Ze heeft een taakomvang van 0,2 fte. Om haar in dit werk te ondersteunen is per 1 januari 2007 de secretaresse van het Diaconaal Bureau (CGK), zr. Van Grootheest, voor 0,05 fte aangesteld.

Gemeld kan worden dat er in 2005 en 2006 zesentachtig telefonische contacten zijn geweest (waarvan zes vanuit de CGK). Dit betrof: misbruik in pastorale relaties (zes keer); misbruik in familierelaties/andere kerkleden (dertien keer); advies (zestien keer); begeleiding van een zaak (vijf keer); overig (zeven keer). Driemaal is doorverwezen naar een klachtencommissie (waarvan twee maal met begeleiding van de coördinator), zes maal naar justitie, twee maal naar de hulpverlening. In 2005 is er veertien maal via e-mail contact gezocht. In 2006 was dit aantal honderdtien maal (waarvan vijftientig keer vanuit de CGK).

Vanuit de deputaatschappen van de deelnemende kerken is de wens naar voren gekomen dat vanuit het Meldpunt ook aan preventie aandacht wordt besteed. Er is een preventieplan geschreven met als hoofddoel het voorkomen dat gemeentelieden slachtoffer en kerkelijke functionarissen dader worden van seksueel misbruik in kerkelijke relaties. In het kader van preventie en bekendheid creëren, zijn alle kerken aangeschreven om de website bekendheid te geven (www.gmdmeldpunt.nl). Ook zijn er in het voor- en najaar thema-avonden georganiseerd. Tevens zijn er verschillende artikelen gepubliceerd en/of interviews gegeven. Daarnaast heeft de coördinator een gastles gegeven aan de TU van Kampen (contact daarover met de TU van Apeldoorn wordt gezocht). Op dit moment wordt er gewerkt aan een brochure die aan de kerken zal worden toegezonden.

Deputaten achten dit werk van belang en maken met dankbaarheid melding van deze activiteiten.

8.2.3.8. Christelijke Hogeschool Ede (CHE)

Vertegenwoordiger namens deputaten is br. Van Dam. Er is een bestuurlijke herstructurering binnen de CHE aan de gang, waardoor het de vraag is of in de toekomst nog een afvaardiging van deputaten noodzakelijk is.

8.2.3.9. Kom Beter Binnen (KBB)

Vertegenwoordiger namens deputaten in deze werkgroep 'Kom Beter Binnen', die de toegankelijkheid van kerkgebouwen onderzoekt, is br. Van der Knijff. Deze werkgroep heeft het project min of meer afgerond en is op zoek naar een voortgang. Daarvoor worden externe sponsors gezocht.

8.2.4. Uitdagingen

De uitdagingen voor deputaten m.b.t. het werk van deze werkgroep ligt vooral in de ontwikkelingen rond de Wmo. Dat zal veel tijd en energie vergen van deze werkgroep. Samenwerking met andere kerken en instanties zal op dit onderwerp waarschijnlijk structurele vormen gaan krijgen. Het contact onderhouden met bekende en nieuwe organisaties blijft permanent de aandacht houden.

Daarnaast is het ook de taak van de werkgroep om steeds de ontwikkelingen in de samenleving te volgen en wanneer op grond daarvan de aandacht van de kerken c.q. de diaconieën nodig is, die ook daadwerkelijk te mobiliseren.

8.3. Werkgroep Kerk en Werk (K&W)

8.3.1. Taken van de werkgroep

In overleg met deputaten heeft de werkgroep op basis van de instructie van de generale synode 2004 de volgende taken geformuleerd:

- 8.3.1.1. bezinning op vragen en consequenties van het kerk- en christen-zijn in onze samenleving, waarbij het met name gaat om arbeid en de daarmee samenhangende sociale en maatschappelijke ontwikkeling;
- 8.3.1.2. doorgeven van de resultaten van deze bezinning aan de kerken;
- 8.3.1.3. adviseren van kerkenraden;
- 8.3.1.4. stimuleren van kerkenraden bij het opzetten en uitvoeren van activiteiten die liggen op het terrein van de arbeidsvragen;
- 8.3.1.5. vertegenwoordigen van de kerken in het gesprek over vragen met betrekking tot de arbeid in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard.

8.3.2. Werkzaamheden van de werkgroep

Na het inwerken van m.n. de nieuwe werkgroepleden heeft de werkgroep zich met verschillende zaken beziggehouden.

8.3.2.1. Brochure arbeid

De werkgroep heeft het materiaal dat door de vorige werkgroep geproduceerd was, besproken en afgerond. Het is als een themanummer 'Ons dagelijks werk' verschenen in Diacon, het tijdschrift van deputaten. In het nummer wordt bezinning aangereikt over arbeid als gave en opgave, de betekenis van werk en de verscheidenheid in vormen van dagelijks werk. Ook wordt ingegaan op de verhouding tussen arbeid en rust.

8.3.2.2. Brochure zondagsarbeid

In paragraaf 7.4 is al uitgebreid verslag gedaan van de activiteiten van deputaten t.a.v. het themanummer zondagsarbeid.

8.3.2.3. Accra verklaring

In augustus 2005 aanvaardde de 24ste assemblee van de WARC te Accra (Nigeria) een verklaring over de economie en de schepping. In deze 'Accra Verklaring' riep de assemblee de lidkerken op om op een structurele wijze te werken aan de problemen van armoede, aantasting van het milieu en van de menselijke waardigheid. De werkgroep heeft deze verklaring doorgenomen en in een artikel in De Wekker aandacht gevraagd voor de problematiek die in deze verklaring aan de orde wordt gesteld.

8.3.2.4. *Diaconaat en zorg*

De werkgroep is bezig geweest een nieuw themanummer 'Diaconaat en zorg' voor te bereiden. Ten tijde van deze rapportage is dit nummer nog niet voltooid. Subthema's zijn: het kostwinnersbeginsel versus tweeverdieners, kinderopvang, het combinatiemodel, overwaardering van betaalde arbeid en de gevolgen voor het gezinsleven.

8.3.2.5. *Michacampagne*

Deputaten hebben ermeê ingestemd om als ondersteuner deel te nemen aan de grote nationale Michacampagne waarin een aantal (diaconale) instellingen en kerken gezamenlijk het thema gerechtigheid bekender willen maken onder christenen en niet-christenen. Op 12 september heeft een deel van de werkgroep de openingsbijeenkomst van deze campagne in Den Haag meegemaakt. Tevens was ze present bij de jaarlijkse zogenaamde 'kroonbede' aldaar.

8.3.2.6. *Preekschetsen*

Jaarlijks geven deputaten twee preekschetsen uit als een handreiking bij de voorbereiding op de prediking voor de bid dag en de dankdag. Er is een kleine enquête uitgezet over het gebruik van deze preekschetsen. Uit de enquête bleek dat 19% de schets gebruikt, ruim de helft van de predikanten (55%) soms. 82% van de predikanten stelt het op prijs een schets te ontvangen. De werkgroep heeft deputaten voorgesteld door te gaan met het uitgeven van preekschetsen en de verbeterpunten die door de geënquêteerden werden aangereikt te verwerken.

8.3.2.7. *Dienst in de Industriële Samenleving vanwege de Kerken (DISK)*

In 2006 is besloten het waarnemerschap in DISK te continueren. Dit interkerkelijk orgaan levert ons regelmatig relevante informatie en is ook een platform van waardevolle ontmoeting. Br. Eberwijn (voorheen br. Steensma) participeert namens deputaten.

8.3.3. *Uitdagingen*

De uitdagingen voor deputaten m.b.t. het werk van deze werkgroep ligt o.a. in het goed ineenlaten vloeien van de werkgroepen K&W en D&S, zodat die aspecten van arbeid die niet elders al aan de orde komen wel een plaats ontvangen.

Zoals in punt 4.2.3.3 al is opgemerkt hebben deputaten besloten de werkgroepen D&S en K&W te laten integreren. De argumenten daarvoor zijn onder meer ook dat de binnen de gereformeerde gezindte de RMU en het GMV veel zaken behartigen die ook de aandacht van K&W hebben. Daaraan kan nog worden toegevoegd dat de integratie weliswaar betekent dat het werk- en aandachtsterrein van deputaten minder breed lijkt te worden, maar dat het pertinent de bedoeling is wel dieper op de actuele situaties die zich aandienen in te steken.

8.4. *Werkgroep Europa (Europa)*

8.4.1. *Actuele projecten*

De projecten die door deze werkgroep worden behartigd, bevinden zich in Albanië (Lezhe), Frankrijk (Aix-en-Provence), Nederland (Den Haag & Rotterdam), Oekraïne (Zhitomir & Sub-Karpaten), Roemenië (Badeni & Cluj) en Oost-Europa (algemeen).

8.4.2. *Goede Doelen Lijst*

Op de Goede Doelen Lijst staan die projecten waarvan deputaten geoordeeld hebben dat ze niet als eigen projecten hoeven te worden aangemerkt, maar wel onze steun verdienen.

8.4.3. *Bijzondere aandacht*

Naar aanleiding van het zoeken, beoordelen en toekennen van projecten zijn de volgende zaken in het bijzonder te vermelden:

- 8.4.3.1. Studiebeurzen Aix-en-Provence. Deputaten hebben vanuit hun opdracht en taakstelling veelvuldig aandacht geschonken aan de steun aan Aix-en-Provence. Vanuit het Frans Beraad werd steeds met grote aandacht het verzoek tot financiële ondersteuning van Aix-en-Provence neergelegd. Deputaten zijn van mening dat binnen de instructie van de generale synode alleen steun verleend kan worden als die steun duidelijk van *diaconale* aard is. In dat kader hebben ze gemeend de steun aan Aix-en-Provence vooral te moeten concentreren op het beschikbaar stellen van studiebeurzen voor on- of minvermogene studenten, met name uit het francofone zuiden.
- 8.4.3.2. Bejaardenhuis Misericordia, Badeni. Vanwege de moeite om goed inzicht te krijgen in het reilen en zeilen van het bejaardenhuis is gezocht naar een gemeente die dit huis zou willen adopteren, er zo 'regelmatig' contact mee heeft en zodoende goed inzicht krijgt. De gemeente van Aalten is bereid gevonden dat te doen.
- 8.4.3.3. Afwikkeling gelden vuurwerkkramp Enschede. De gelden die onze kerken daarvoor hebben ingezameld zijn voor het grootste deel ter beschikking gesteld aan de CGK Enschede. Over de besteding is goed en uitvoerig verslag gedaan. Het restant dat nog is overgebleven zal in overleg met deputaten besteed worden voor een doel dat in het verlengde ligt van de oorspronkelijke bestemming. Het overleg daarover met de kerk van Enschede loopt nog.
- 8.4.3.4. In 2006 heeft de CGK Culemborg contact gezocht met deputaten om hen te wijzen op de mogelijkheid om een asielzoeker (met A-status) uit Burundi te ondersteunen die zich geroepen weet het Evangelie te verkondigen in francofoon Afrika en daarom theologie is gaan studeren in Aix-en-Provence. Deputaten hebben zich op het standpunt gesteld dat een dergelijk verzoek in de eerste plaats op de weg ligt van de CGK Culemborg, maar staan positief tegenover een duidelijke diaconale steunaanvraag.

8.4.4. *Incidentele hulp en/of noodhulp*

De werkgroep heeft in deze verslagperiode de noodhulp die gegeven is na de vuurwerkkramp in Enschede afgewikkeld (zie ook boven bij 8.4.3.3).

Deputaten hebben ook enkele projecten incidenteel gesteund. Het gaat om:

- 8.4.4.1. Stichting Identiteitsgebonden Vrijwilligerswerk en Mantelzorg. Deputaten hebben geparticipeerd in financiering van het onderzoeksrapport van deze stichting. Dat onderzoek is uitgevoerd om:
 - a. inzicht te krijgen in en onderzoek te doen naar de motivatie en vormen van inzet en betrokkenheid van vrijwilligers en mantelzorgers;
 - b. onderzoek te doen naar beleidsvoering door kerken (formeel of informeel vrijwilligersbeleid);

- c. onderzoek te doen naar de ervaringen en maatregelen van zorginstellingen. Het onderzoeksrapport is ook aan deputaten aangeboden en geeft veel informatie die nuttig en belangrijk is bij de begeleiding van diaconieën i.v.m. de Wmo (zie ook elders in dit rapport).
- 8.4.4.2. Tijd voor Aktie. Deputaten ontvingen een steunaanvraag van deze organisatie. Na uitvoerige afweging en beoordeling hebben deputaten een startsubsidie verstrekt om zodoende het jeugddiaconaat een extra stimulans te kunnen geven in verschillende gemeenten.
- 8.4.4.3. Vakantie-Bijbelschool Egypte. Elk jaar ontvangen deputaten aanvragen voor Bijbelstudiekampen in Oost-Europa. In 2005/2006 is er voor het eerst vanuit dat gebied geen enkele aanvraag binnen gekomen. Wel was er aanvraag vanuit Egypte. Na uitvoerig overleg is besloten de gelden die beschikbaar waren voor Oost-Europa te bestemmen voor de Bijbelschool in Egypte.

8.4.5. *Speerpunten*

In de afgelopen jaren hebben deputaten zich met grote regelmaat bezig gehouden met aanvragen vanuit ons eigen land. In bijna alle gevallen bleek dat de aanvragende organisatie deputaten zag als een subsidieverstreckende organisatie voor kerkelijke of christelijke instantie. Dat deputaten dat willen doen vanuit de visie op het diaconaat blijkt bij veel van de aanvragers niet goed bekend te zijn. Dat leverde nogal eens verontwaardigde reacties op. Om helderheid te geven en teleurstellingen te voorkomen hebben deputaten criteria opgesteld voor projectaanvragen vanuit Nederland. Tegelijk is afgesproken dat projecten vanuit Nederland een positief advies van de Werkgroep D&S nodig hebben.

8.4.6. *Werkbezoeken*

Gedurende deze periode is een werkbezoek gebracht door de brs. Den Butter en Visser aan het project van de Reformatus Kerk dat door deputaten wordt gesteund, nl. het Christelijk Middelbaar Onderwijs in het zuidwestelijk deel van Oekraïne. Samengevat is te zeggen dat de steun die de drie scholen ontvangen goed wordt besteed. Elk jaar zijn de financiën een probleem, maar ieder jaar weet men zich er toch weer doorheen te slaan. Uit de financiële verantwoording wordt duidelijk welke sponsoren deze scholen hebben. Dhr. David Pandey, sinds 1998/99 als zendeling/missionair werker namens de Presbyteriaanse Kerk van Canada in dienst van de Hongaarse Reformatus Kerk, heeft onder andere tot taak om fondsen te werven en te beheren.

8.4.7. *Uitdagingen*

De uitdaging voor deputaten m.b.t. de werkgroep Europa ligt m.n. op het terrein van het geven van diaconale steun in Nederland. Ook zal er meer inzicht moeten komen in de wijze waarop de kerken binnen Europa hun diaconale taken kunnen uitvoeren, m.n. nu de Europese Unie behoorlijk gegroeid is. Daarnaast zal de steun aan de verschillende projecten in Europa de komende jaren opnieuw onderwerp van bezinning zijn. D.w.z. in goed overleg met de betrokken organisaties en op basis van onze criteria nagaan of steun nog nodig en gewenst is.

8.5. *Werkgroep Afrika-Middenoosten (AMO)*

8.5.1. *Actuele projecten*

De projecten die door AMO worden behartigd, bevinden zich in de landen Botswana (D'kar & Gantsi), Ivoorkust (algemeen), Mozambique (Mocuba & Quelimane), Zuid-Afrika (Allemandrift, Kaapstad, KwaMhlanga, Sibasa & Thohoyandou), Egypte (Caïro, Deir el Barsha & El Fayoum) en Israël (Westbank & Shefar'am).

8.5.2. *Bijzondere aandacht*

Naar aanleiding van het zoeken, beoordelen en toekennen van projecten zijn de onderstaande zaken in het bijzonder te vermelden.

8.5.2.1. *Israël (en de Arabische wereld)*

Tijdens de synode 2004 is terecht opgemerkt dat het aantal projecten in Israël verhoudingsgewijs laag is. Israël en de Arabische wereld nemen een andere positie in dan de andere landen. Diaconale ondersteuning kan zeker in Israël heel vaak niet beperkt worden tot, aan of via kerken, maar strekt zich uit tot het hele joodse volk. Hierbij hanteren deputaten een brede opvatting over het land Israël in de zin dat ze ook willen omzien naar de christenen onder de Palestijnen en Arabieren die daar wonen.

De werkgroep zoekt daarnaast naar nieuwe mogelijkheden die recht doen aan zowel het diaconale uitgangspunt als ook aan het volk van Israël. Losse projecten hebben - ook gezien de situatie van hulp in Israël - voor de werkgroep niet de voorkeur. Het diaconaal uitgangspunt van wederkerigheid kan in Israël, maar vaak ook in de Arabische landen, maar moeizaam gerealiseerd worden. De diaconale presentie in Israël zal daarom voorkeur verdienen. Het stationeren van diaconale werkers zou daarvoor een goede optie kunnen zijn. In de situatie van het volk en de staat Israël zal een diaconaal werker allereerst actief kunnen meeleven met plaatselijke christenen, zowel joden als Arabieren. Verder is een openheid naar het joodse volk van belang in het dienend aanwezig zijn in Israël, omdat we de blijvende beloften van God voor dit volk voor ogen houden. Gezocht wordt naar een samenwerking met andere partners. Er is contact geweest met respectievelijk deputaten Kerk en Israël van de CGK (K&I), het Centrum voor Israëlstudies (CIS), de Gereformeerde Zendingbond (GZB) en de Christelijke Hogeschool Ede (CHE). Het is niet ondenkbaar dat e.e.a. in een breed gedragen samenwerkingsproject wordt ontwikkeld, maar de bezinning daarover is nog zeker niet afgerond.

8.5.2.2. *Projecten die zich richten op de hulpverlening rondom hiv/aids.*

In het jaar 2005 organiseerde Prisma een studiereis naar Zuid-Afrika rondom dit thema. Br. Middelkoop nam als voorzitter van het deputaatschap aan deze reis deel. Br. Drayer heeft deze reis op verzoek van Prisma meegemaakt als begeleider. De ervaringen aldaar hebben de noodzaak van de aandacht voor deze problematiek in onze kerken scherp naar voren gebracht. In december 2006 stond daarom de dag voor diakenen in het teken van hiv/aids en in 2007 was dat het thema van de hulpverleningszondag.

8.5.3. *Incidentele hulp en/of noodhulp*

8.5.3.1. *Soedan*

Voor de nood in Darfur is door onze kerkleden in de afgelopen jaren relatief veel geld gegeven: ruim € 100.000,-. Dit geld is via ZOA ten goede gekomen aan de voedsel- en hervestigingshulp van ruim vijftienduizend mensen in die regio. Deputaten hebben van de betrokken organisatie een uitgebreid projectvoorstel (in twee fasen) en na afloop een uitgebreide rapportage ontvangen.

8.5.3.2. Congo

Helaas had de oproep om gelden beschikbaar te stellen voor de hongersnood in Oost-Afrika, m.n. in Congo weinig effect – waarschijnlijk omdat er bijna tegelijkertijd ook geëcolleeteerd werd voor hongersnood in grote delen van Mozambique.

8.5.3.3. Mozambique

Op deze noodhulpvraag hebben onze kerken ook goed gereageerd. In overleg met de familie Vos en Blijleven en zr. J. Kruize is het geld via de Evangelische Alliantie van Mozambique (AEM) besteed aan directe voedselhulp in een vijftal dorpen.

8.5.3.4. Sahe

De gelden die geëcolleeteerd zijn voor de hongersnood in de Sahe regio is besteed via Tear en ten goede gekomen aan een mede door EO-Metterdaad ondersteund programma voor noodhulpopvang in Nigeria.

8.5.4. Speerpunten

Bij de toekenning van projecten wordt naast de gebruikelijke criteria o.a. ook mee gewogen of deze ten goede komen aan de 'gemarginaliseerde mens', specifiek de doelgroepen vrouwen, kinderen en gehandicapten. Steun aan de strijd tegen hiv/aids en het verlenen van microkredieten krijgen steeds meer aandacht van deputaten. Het verlenen van microkredieten is een effectief middel om mensen concreet bij te staan en gelijktijdig te stimuleren in het nemen van hun eigen verantwoordelijkheid ('ownership').

8.5.5. Werkbezoeken

8.5.5.1. April 2004

De brs. Reinders en Drayer brengen een werkbezoek aan de projecten in Venda en KwaNdebele (i.s.m. zending).

8.5.5.2. Oktober 2005

Br. Drayer combineert een werkbezoek voor zending en de begeleiding van de Prismareis (zie 8.5.2.2) met het bezoeken van enkele projecten in Zuid-Afrika (Venda en KwaNdebele).

8.5.5.3. Februari 2006

Zr. Timmerman-Jansen combineert een eigen bezoek aan Egypte met werkbezoek voor deputaten diaconaat aan diverse projecten aldaar.

8.5.5.4. Februari 2006

Br. Heystek bezoekt voor de CHE Israël. Samen met br. Boers combineert hij dat met een oriëntatie- c.q. werkbezoek aan diverse (potentiële) projecten in Israël.

8.5.5.5. Juni 2006

De brs. Reinders en Drayer brengen samen met dhr. C. Waalewijn van Tear (voorheen Tear fund) een werkbezoek aan het project van de AEM-Zambezia in Mozambique. Br. Drayer combineert dat met een werkbezoek voor zending aan Venda. Br. Reinders bezoekt namens deputaten ook het project van zr. Kruize in Marromeu, provincie Sofala, Mozambique.

8.5.6. Uitdagingen

De uitdagingen voor deputaten m.b.t. het werk van deze werkgroep liggen ondermeer daarin dat een goede PR de geestelijke, inhoudelijke en financiële betrokkenheid van kerkleden zal bevorderen bij kerkelijke projecten, met name die projecten die gericht zijn op hiv/aids. Mede met het oog op die betrokkenheid zullen de langlopende projecten van deputaten (waarvan deze werkgroep een respectabel aantal begeleidt) extra onder de aandacht van de kerkleden worden gebracht. Vanwege de gebrekkige wijze waarop soms verslag gedaan wordt van de steun die deputaten m.n. in Afrika geven, wordt vanuit deze werkgroep de behoefte aan een richtlijn voor een verslag in het bijzonder gevoeld. Deputaten hebben daarop een 'format for annual reports' laten opstellen om zo gesteunde projecten te helpen een korte en heldere verslaglegging te geven. De komende jaren zal dit format indien nodig regelmatig geëvalueerd en bijgesteld worden. Terzelfder tijd is ook een 'format for an application' ontwikkeld om aanvragers van steun te helpen om de juiste informatie te verschaffen die deputaten nodig hebben om een evenwichtig besluit te kunnen nemen. Ook dat format zal regelmatig geëvalueerd en indien nodig bijgesteld worden.

8.6. Werkgroep Amerika-Azië

8.6.1. Actuele projecten

De projecten die door deze werkgroep worden behartigd, bevinden zich in Indonesië (Mamasa), Cambodja (Borseth), India (Madurai), Brazilië (Carambei) en in Honduras (algemeen).

8.6.2. Bijzondere aandacht

Een aantal projecten wordt al gedurende een lange periode financieel ondersteund. Hierdoor ontstaat ook een wederzijdse afhankelijkheid die de partnerkerken niet voldoende stimuleert om te kijken naar lokale mogelijkheden (door kerken of overheden) om diaconale projecten te steunen. In overleg met de partnerkerken is dan ook afgesproken dat deputaten in een aantal gevallen de financiële steun over een periode van een aantal jaren zal afbouwen. Tegelijkertijd komt er dan ruimte voor deputaten om te kijken naar andere partnerkerken en die te steunen in het opzetten van diaconale projecten.

8.6.3. Incidentele hulp en/of noodhulp

In deze afgelopen periode vond een aantal grote rampen plaats in landen die in het werkgebied van de werkgroep liggen: in december 2004 de tsunami in Zuidoost-Azië; in 2005 de aardbeving in Java, Indonesië en in 2006 de grote aardbeving in Pakistan en India. Na al deze rampen deden deputaten een oproep aan de diaconieën om financiële steun te geven, een oproep die boven verwachting is beantwoord. In de uitvoering van de noodhulp wordt vaak samengewerkt met zusterorganisaties in Nederland zoals de GZB, Tear, ZOA en anderen.

8.6.4. Speerpunten

Veel projecten in het werkgebied van deze werkgroep worden al jaren gesteund door deputaten. Met het oog daarop is er veel nagedacht over hoe deputaten zouden moeten omgaan met projecten die al langer dan tien jaar onafgebroken gesteund worden. Het gevaar van afhankelijkheid wordt door een dergelijke lange periode van steun bijzonder vergroot en dat kan niet de intentie zijn van diaconale hulp. Voorlopig is afgesproken dat projecten niet langer dan drie jaar gesteund kunnen worden. Daarna wordt opnieuw bekeken en beoordeeld of en hoe steun nog nodig is.

Aangezien Zuidoost-Azië een gebied is waarin nogal veel natuurrampen plaatsvinden, heeft deze werkgroep veel behoefte aan bezinning op een goede en adequate reactie op dergelijke rampen. Een voorstel aan deputaten is gedaan en zal worden bekeken en beoordeeld (zie 7.1).

Begin 2007 is besloten om actief te zoeken naar projecten via zusterkerken in het buitenland en via contacten vanuit onze eigen kerken. Momenteel worden aangedragen mogelijkheden onderzocht.

8.6.5. *Werkbezoeken*

- 8.6.5.1 In het voorjaar van 2006 en 2007 bezocht br. Drayer (i.s.m. zending) de projecten in Indonesië
- 8.6.5.2. In het voorjaar van 2007 is het project Somleng in Cambodja bezocht door br. Drayer (in combinatie met het werkbezoek aan Indonesië)
- 8.6.5.3. Deputaten zending hebben tijdens werkbezoeken aan Brazilië ook de projecten die door deputaten diaconaat worden gesteund, bezocht en met de betrokken besturen gesproken. De werkgroep heeft het verslag daarvan ontvangen en besproken

8.6.6. *Uitdagingen*

De uitdagingen voor deputaten m.b.t. het werk van deze werkgroep ligt daarin dat in goed overleg en in goede harmonie met partnerkerken de financiële steun aan een aantal bestaande projecten wordt stopgezet zodat er ruimte komt om andere diaconale initiatieven te steunen. Het op niveau houden van reguliere inkomsten zodat aan de verplichtingen aan partnerkerken voldaan kan worden, is daarbij voorwaarde.

Daarom is het van groot belang dat deputaten goed inspelen op de vragen ten aanzien van werelddiaconaat die leven in de plaatselijke gemeenten in Nederland. Alleen dan kan de betrokkenheid van die lokale gemeenten vergroot worden. Daarbij zal het ook nodig zijn de vraag te stellen en te beantwoorden of de bestaande CDC-structuur om die actuele vragen rond (wereld)diaconaat aan te spreken nog voldoet, of die bijgesteld moet worden of dat er mogelijk alternatieven zijn.

Het eventueel opzetten van een noodhulpfonds zal voor deze werkgroep een verlichting betekenen. Aangezien veel noodhulpacties geconcentreerd zijn in zijn werkgebied zal deze werkgroep een dergelijk fonds goed kunnen evalueren en waar mogelijk en nodig adviezen geven voor bijstelling.

8.7. *Werkgroep Publiciteit*

8.7.1. *Taken van de werkgroep:*

- 8.7.1.1. Vanwege een groeiende behoefte aan publiciteit werd deze nieuwe werkgroep in 2004 voor het eerst ingesteld. De gedachte was niet alleen om nieuwe vormen van publiciteit ter hand te nemen, maar ook om de lopende publiciteit te coördineren en nadrukkelijker te begeleiden.
- 8.7.1.2. Taakomschrijving: Aan alles wat deputaten diaconaat doen of willen bereiken publicitair aandacht (doen) geven om zo de kerken, de ambtsdragers en de leden te stimuleren en toe te rusten tot diaconaal werk.

8.7.2. *Werkzaamheden van de werkgroep*

Er valt een onderscheid te maken tussen de directe en indirecte publiciteitsmiddelen. De directe worden (mede) onder zijn verantwoordelijkheid beheerd. Voor de uitgave van de indirecte dragen deputaten geen verantwoordelijkheid, maar vragen zij om publiciteit.

8.7.3. *Directe middelen*

8.7.3.1. *Diacon*

Diacon verschijnt circa vijfmaal per jaar met diverse artikelen die meer in het bijzonder bedoeld zijn voor diakenen. De nadruk is gaandeweg meer komen te liggen op themanummers waarvan de inhoud wordt aangereikt door m.n. de andere werkgroepen. Een redactiestatuut voor Diacon is inmiddels door deputaten goedgekeurd. Er zijn gesprekken gaande met de redacties van andere publicaties die in onze kerken verschijnen om te spreken over 'terreinafbakening'.

8.7.3.2. *Nieuwsbrief*

Dit digitale publiciteitsmiddel is de laatste jaren ontwikkeld en wordt met grote regelmaat verzonden aan diaconieën en diaconaal betrokkenen met informatie over de giften voor projecten en kort diaconaal nieuws; vooral bij calamiteiten is dit vanwege de actualiteit een gewenst en snel informatiemiddel gebleken.

8.7.3.3. *Projectenlijsten*

Jaarlijks worden rond september in Diacon alle hulpverleningsprojecten gepubliceerd in de zg. Projectenlijst; in 2006 was er ook een speciaal projectnummer van Doorgeven.

8.7.3.4. *Projectfolders en/of -mappen*

Van elk hulpverleningsproject is op aanvraag een folder en infomap beschikbaar.

8.7.3.5. *Materiaal hulpverleningszondag*

Jaarlijks wordt er naast een folder en poster met voorbeeldprojecten ook een kerkdienstschets, materiaal voor de zondagsschool en/of de kindernevendienst en powerpointpresentatie uitgegeven.

8.7.3.6. *Bijbelstudie/bezinningsmateriaal*

Op aanvraag zijn gebundelde meditatieën en bezinnende artikelen beschikbaar.

8.7.3.7. *Persberichten*

Indien er aanleiding toe is, worden deze toegezonden binnen en, waar passend, buiten de kerkelijke pers.

8.7.3.8. *Kerkdienstschetsen*

T.g.v. bid- en dankdag verschijnen kerkdienstschetsen. Uit een enquête bleek dat deze goed gebruikt worden, zie ook 8.3.2.6.

8.7.3.9. *Multimediapresentaties*

Van steeds meer projecten zijn deze beschikbaar.

8.7.3.10. *CDC-dag/dag voor diakenen*

Elk jaar worden beide dagen belegd voor onderling contact, informatie en toerusting over het werk van deputaten.

8.7.3.11. *Doorgeven*

Samen met deputaten zending en evangelisatie wordt dit full color magazine ook met nieuws over de hulpverleningsprojecten en het algemene diaconaat vijfmaal per jaar aan de op het Dienstenbureau bekende CGK-adressen toegezonden.

8.7.3.12. Regionale Informatieavonden

Samen met deputaten zending zijn in 2005 en 2006 regionale bijeenkomsten belegd voor CDC's en classicale zendingscommissies; hier is informatie gegeven over werk van beide deputaatschappen en gestimuleerd tot samenwerking in classis en gemeenten; voortzetting wordt overwogen.

8.7.3.13. Website

Deze functioneert al lange tijd onder medeverantwoordelijkheid van andere deputaatschappen in het Dienstenbureau. Getracht wordt dit te ontwikkelen tot een actueel, aantrekkelijk en interactief informatiemedium.

8.7.4. Indirecte middelen

8.7.4.1. In overleg met de verantwoordelijke uitgevers wordt getracht passende publiciteit te geven/vragen voor WG in het kader van kerkdiensten uit de CGK via radio en tv, in landelijke, regionale en plaatselijke kerkbladen en Ambtelijk Contact.

8.7.4.2. Presentaties en bijdragen door werkers op het Diaconaal Bureau of deputaten aan gemeenteevonden en zgn. zendingsdagen komt weinig voor, maar is wel een van onze wensen.

8.7.5. Uitdagingen

De uitdagingen voor deputaten m.b.t. het werk van deze werkgroep liggen vooral bij de ontwikkeling van de CGK-website.

Daarnaast wordt ernaar gestreefd om over elk hulpverleningsproject in binnen- en buitenland jaarlijks minimaal een artikel in enig orgaan van onze kerken te publiceren.

Aan de wens van deputaten om een integraal publiciteitsplan heeft deze werkgroep nog niet kunnen voldoen: dit vergt meer tijd dan verwacht werd. Het heeft echter sinds begin 2007 hoge prioriteit gekregen. In dit kader is er overleg geweest met de CHE (br. J.N. Noorlandt) om enige steun en advies op dit terrein te ontvangen.

9. Samenvatting van over te dragen taken

Deputaten zijn van mening dat de door de werkgroepen aangedragen punten goede beleidslijnen zijn om die in de komende periode op te pakken en uit te voeren. Het spreekt voor zich dat dit moet gebeuren op basis van de instructie en naast de bijzondere opdrachten die de synode hen zal geven. Deze bijzondere beleidslijnen worden hieronder samengevat weer gegeven.

9.1. In het kader van de Werkgroep D&D betekent dat o.a. aandacht geven aan:

- 9.1.1. het jeugd diaconaat;
- 9.1.2. doordenken en bespreken van de onderwerpen diaken en maatschappelijk werk, diaken en toerusting van de gemeente, diaken en publiciteit, diaken en overheid, diaken en catechese; het toerustingbeleid;
- 9.1.3. het functioneren van de CDC's en de vraag of de bestaande CDC-structuur om actuele vragen rond het (wereld)diaconaat aan te spreken nog voldoet of bijgesteld moet worden en of er mogelijk alternatieven zijn;
- 9.1.4. het diaconaal huisbezoek;
- 9.1.5. diaken en kerkelijke vergaderingen;

9.2. In het kader van de Werkgroep D&S betekent dat o.a. aandacht geven aan:

- 9.2.1. de ontwikkelingen rond de Wmo;
- 9.2.2. waar nodig en mogelijk het structureel vormgeven aan de samenwerking met andere kerken en instanties op het punt van de Wmo vanuit onze eigen identiteit;
- 9.2.3. contact onderhouden met bekende en nieuwe organisaties in het kader van de Wmo;
- 9.2.4. het volgen van de ontwikkelingen in de samenleving en wanneer dit de aandacht van de kerken c.q. de diaconieën behoeft, die aandacht ook mobiliseren.

9.3. In het kader van de Werkgroep K&W betekent dat o.a. aandacht geven aan:

- 9.3.1. het goed ineen laten vloeien van de werkgroepen K&W en D&S, zodat die aspecten van arbeid die niet elders al aan de orde komen wel de nodige aandacht blijven ontvangen.

9.4. In het kader van de werkgroepen Europa, AMO en AA betekent dat o.a. aandacht geven aan:

- 9.4.1. het meewegen van de notie de 'gemarginaliseerde mens', m.n. vrouwen, kinderen en mensen met een beperking bij het verlenen van steun;
- 9.4.2. de steun aan de strijd tegen hiv/aids;
- 9.4.3. het goed inspelen op de vragen ten aanzien van het werelddiaconaat die in de plaatselijke gemeenten in Nederland leven en zo tevens de betrokkenheid van de lokale gemeenten vergroten;
- 9.4.4. het kerkbreed voortdurend aandacht vragen voor het werelddiaconale werk;
- 9.4.5. het zo mogelijk steunen van projecten van zusterkerken in het buitenland en projecten die middels contacten vanuit onze eigen kerken worden aangedragen en daar voortdurend alert op te zijn;
- 9.4.6. het doorlichten van alle, m.n. langlopende, projecten op het gevaar van afhankelijkheid en die afhankelijkheid zo goed mogelijk blijven uitsluiten en indien noodzakelijk daarover contact met de betrokken partners hebben;
- 9.4.7. de langlopende projecten om die te evalueren en zo nodig goed onder de aandacht van de kerkleden te brengen;
- 9.4.8. het regelmatig evalueren van de steun aan de andere projecten, m.n. die projecten die gesteund worden in landen die lid zijn van de Europese unie;
- 9.4.9. de wijze waarop de kerken binnen Europa hun diaconale taken kunnen uitvoeren, m.n. nu de Europese Unie behoorlijk gegroeid is;
- 9.4.10. de mogelijkheden waarop binnen de Europese Unie externe steun verkregen kan worden voor kerkelijke, c.q. diaconale projecten.
- 9.4.11. het gebruik van het 'format for an application', dat gebruik stimuleren en regelmatig evalueren en bijstellen;

- 9.4.12. het gebruik van het 'format for annual reports', dat gebruik stimuleren en regelmatig evalueren en bijstellen.
- 9.4.13. mogelijkheden om microkredieten te verlenen en daarbij goed oog te houden voor de eigen verantwoordelijkheid van de betrokkenen;
- 9.4.14. het beter bekend laten worden van de criteria op basis waarvan steun verleend wordt en de criteria op basis waarvan een organisatie een plaats op de Goede Doelen Lijst kan ontvangen;
- 9.4.15. adequate criteria waaraan het geven van diaconale steun aan projecten in Nederland moet voldoen;
- 9.4.16. de bezinning op een goede en adequate reactie op natuurrampen en die afronden en uitvoeren;
- 9.4.17. het goed laten functioneren van het noodhulpfonds door het regelmatig te evalueren en indien nodig bij te stellen.

9.5. In het kader van de Werkgroep Publiciteit betekent dat o.a. aandacht geven aan:

- 9.5.1. een goede pr waardoor de geestelijke, inhoudelijke en financiële betrokkenheid van kerkleden wordt bevorderd bij de projecten, met name die projecten die gericht zijn op hiv/aids en de gemarginaliseerde mens.
- 9.5.2. de ontwikkeling van een actuele en interactieve CGK-website;
- 9.5.3. het jaarlijks in elk geval eenmaal publiciteit geven in de kerkelijke bladen aan elk project dat deputaten steunen;
- 9.5.4. het contact leggen met andere publicatiemogelijkheden in onze kerken om te komen tot terreinafbakening en vormen van samenwerking;
- 9.5.5. het finaliseren en inwerking zetten van een integraal publiciteitsplan.

10. Financiën

Bijna meteen nadat de generale synode 2004 gesloten was zijn er bij deputaten – en na zij vernamen ook bij andere deputaten en bij het Dienstenbureau – vragen binnen gekomen over het besluit m.b.t. de omslag voor deputaten diaconaat. Met het oog daarop hebben deputaten een gesprek aangevraagd met deputaten vertegenwoordiging. Strikt formeel gesproken zet dat de financiële onderbouwing van het deputaatschap op losse schroeven (zie Acta generale synode 2004, blz. 168). Op basis van dit besluit is de februaricollecte nl. onderdeel van de omslag. Immers in noot 2 staat dat de omslag voor deputaten diaconaat inclusief de februaricollecte is. Ook naar de mening van deputaten vertegenwoordiging is dat nooit de bedoeling geweest. In dat gesprek is overeengekomen dat de bedoeling van het besluit geweest is dat van de totale opbrengst van de februaricollecte € 1,- per (doop)lid kan worden beschouwd als omslag.

Dat is door deputaten ook verschillende keren aan de kerken gecommuniceerd. Helaas zijn er enkele penningmeesters van gemeenten geweest die zich strikt gehouden hebben aan de bewoordingen van de Acta.

10.1. Financieel verslag over de periode 2004-2006

De jaarrekeningen van deputaten diaconaat over de jaren 2004 - 2006 kunnen als volgt worden samengevat:

10.1.1. Balans per 31 december

	2006	2005	2004
	€	€	€
Activa			
Financiële vaste activa			
Obligaties	<u>24.138</u>	<u>23.773</u>	<u>23.414</u>
Vlottende activa			
Vorderingen en overlopende activa	67.157	44.623	61.719
Liquide middelen	<u>1.175.884</u>	<u>1.071.400</u>	<u>534.747</u>
	1.243.041	1.116.023	596.466
Totaal activa	<u>1.267.179</u>	<u>1.139.796</u>	<u>619.880</u>
Passiva			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	679.821	429.804	348.717
Bestemmingsreserve	74.135		
Algemeen Rampenfonds	<u>13.244</u>		
	767.200	429.804	348.717
Schulden			
Schulden op korte termijn	499.979	709.992	271.163
Totaal passiva	<u>1.267.179</u>	<u>1.139.796</u>	<u>619.880</u>

10.1.2. Staat van baten en lasten

	2006	2005	2004
Baten			
Opbrengst bijdragen kerken	355.929	353.308	407.580
Opbrengst bijdragen SGJ	118.030	114.855	117.843
Bijdragen derden	4.765	4.765	8.545
Diversen	109.030	28.954	168.604
Giften 'Doorgeven' 22% aandeel	37.209	33.412	43.733
Ontvangen giften projecten	326.950	254.260	199.124
Ontvangen giften noodhulp en rampen	252.522	918.057	242.157
Interest	27.055	26.684	9.494
	<u>1.231.490</u>	<u>1.734.295</u>	<u>1.197.080</u>
Lasten			
Personeelskosten	127.950	142.781	128.116
Huisvestingskosten	17.350	17.350	16.800
Resultaat publicaties	705	4.029	2.215
Participatiekosten commissies	10.219	9.510	5.964
Reis-, verblijf-, vergaderkosten	26.513	31.099	33.750
Eleos	13.613	13.613	13.613
SGJ	118.030	114.855	117.843
Projecten	290.666	292.476	309.438
Noodhulp en rampen	252.522	918.057	242.158
Kosten Doorgeven 22% aandeel	28.169	32.708	32.781
Algemene kosten	21.601	77.280	99.643
	<u>907.338</u>	<u>1.653.208</u>	<u>998.921</u>
Resultaat	<u>324.152</u>	<u>81.087</u>	<u>198.159</u>

10.1.3. Opbrengst bijdragen kerken

	2006	2005	2004
Particuliere synode van het Noorden	101.746	111.495	127.824
Particuliere synode van het Oosten	112.638	110.772	121.277
Particuliere synode van het Westen	50.353	53.067	63.928
Particuliere synode van het Zuiden	81.488	73.328	89.413
Subtotaal	346.215	348.662	402.442
Nagekomen bijdragen voorgaand jaar	9.714	4.646	5.138
	<u>355.929</u>	<u>353.308</u>	<u>407.580</u>

Een analyse van de omslag ten behoeve van de kas van deputaten geeft het volgende beeld:

Omslag deputaten diaconaat	2006	2005	2004
Aantal gemeenten dat niet afdroeg	6	3	1
Aantal gemeenten dat vastgestelde afdroeg	72	61	50
Aantal gemeenten dat minder afdroeg	36	17	7
Aantal gemeenten dat meer afdroeg	69	102	127

10.1.4. Opbrengst bijdragen SGJ

	2006	2005	2004
Ontvangen bijdragen uit de kerken	118.030	114.855	117.843

Een analyse van de omslag ten behoeve van de S.G.J. geeft het volgende beeld:

Omslag SGJ	2006	2005	2004
Aantal gemeenten dat niet of te weinig afdroeg	15	9	16

10.1.5. Algemene giften en legaten

De algemene giften en legaten vertonen het volgende beeld:

	2006	2005	2004
Diverse giften	35.012	28.993	96.970
Legaten	74.135	-	91.544
Verkoop boeken	- 117	- 39	90
Totaal	109.030	28.954	168.604

10.1.6. Opbrengsten en kosten van Doorgeven

Het 22%-aandeel van het deputaatschap hulpverlening in de opbrengsten en kosten van de periodiek 'Doorgeven' dat wordt uitgegeven door de drie deputaatschappen zending, evangelisatie en diaconaat, kan als volgt worden weergegeven:

	2006	2005	2004
Opbrengsten 22%-aandeel	37.209	33.412	43.733
Kosten 22%-aandeel	28.169	32.708	32.781
Saldo 22%-aandeel	9.040	704	10.952

De totale opbrengsten en kosten van Doorgeven worden volgens een vaste verdeelsleutel verdeeld over de drie uitgevende deputaatschappen, waarbij het deputaatschap diaconaat een aandeel heeft van 22% in zowel de opbrengsten als de kosten. De financiën van het blad Doorgeven worden beheerd door de penningmeester van het deputaatschap zending.

10.1.7. Projecten

De ontvangen giften en uitgaven voor de projecten vertonen het volgende beeld. Voor een verdere detaillering van de projecten wordt verwezen naar de werkgroep verslagen.

	2006	2005	2004
Projecten inkomsten	326.950	254.260	199.124
Projecten uitgaven	290.666	292.476	309.438

Een aanzienlijk deel van deze giften is afkomstig van collecten die door de kerken specifiek voor de projecten van deputaten diaconaat zijn georganiseerd. Tevens werden in de afgelopen drie jaren weer giften ontvangen van de Wilde Ganzen die collecteerden voor een 'eigen' project van deputaten. Deze collecten vonden veelal plaats rondom de radio- en tv-kerkdiensten die in onze kerken werden gehouden.

10.1.8. Noodhulp en rampen

De giften en uitgaven voor noodhulp en rampen over de afgelopen jaren kunnen als volgt worden weergegeven:

	2006	2005	2004
Inkomsten	252.222	918.057	242.157
Uitgaven	252.222	918.057	242.158

10.1.9. Personeelskosten

De personeelskosten bedroegen in de afgelopen jaren:

	2006	2005	2004
	127.950	142.781	128.116

10.1.10. Participaties commissies

Het deputaatschap participeert in de volgende commissies:

	2006	2005	2004
St. Cultuurethiek	-	250	500
Prisma	1.225	2.168	664
De Driehoek	7.280	7.092	4.000
St. Bureau Disk	1.600	-	800
Frans beraad	114	-	-

10.1.11. Reis-, verblijf- en vergaderkosten

De kosten bedroegen in de afgelopen jaren:

	2006	2005	2004
Personeel	16.132	20.103	17.242
Deputaten	10.381	10.996	16.508

10.1.12. Algemene kosten

De algemene kosten van het deputaatschap diaconaat kunnen als volgt worden weergegeven:

	2006	2005	2004
Kosten Landelijk Kerkelijk Bureau	33.600	36.938	51.143
Kantoorbenodigdheden	3.262	3.310	3.521
Netwerkkosten	2.800	2.500	2.600
Kosten folder februaricollecte/projectenlijst	12.014	12.249	11.418
Kosten projectenlijst	4.320	3.698	3.552
Porto- en telefoonkosten	3.471	4.363	5.241
Fotokopieerwerk	2.599	2.521	3.121
Representatiekosten	306	1.133	357
Abonnementen, bibliotheek en bijdragen	506	537	1.190
Accountantskosten	3.220	3.220	985
Bankkosten	94	150	313
Overhead	- 59.415	- 5.855	- 1.210
Kosten website	2.000	1.041	2.148
Afschrijvingen	5.814	6.612	6.386
Diverse kosten	4.201	658	1.413
Propagandakosten	1.014	1.835	1.911
Cursussen	99	324	-
Conferentiekosten	621	754	4.227
Huishoudelijke kosten	400	680	-
Kosten loonadministratie	675	612	612
Totaal	<u>21.601</u>	<u>77.280</u>	<u>99.643</u>

10.1.13. Exploitatieresultaten en vermogenspositie

Deputaten houden een weerstandsvermogen aan van 1% van de 'normale' uitgaven. Voor het eerst is resultaat van het deputaatschap in 2006 boven deze norm uitgekomen. De projectbegroting voor 2007 is daarom dan ook aangepast om weer in lijn met de norm te komen en geen onnodig vermogen op te bouwen.

10.1.14. Beleggingen

Deputaten hebben sinds 1993 € 23.773 belegd in certificaten van de Oikokredit. Oikokredit investeert met de gelden van de participanten die met name bestaan uit kerken, Christelijke instellingen en particulieren, in ontwikkelingsprojecten in de derde wereld. Op deze wijze wordt een deel van het geld van deputaten dat niet voor directe hulpverlening wordt aangewend, gebruikt om armen in de wereld te helpen vooruit te komen. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het verstrekken van goedkope leningen ten behoeve van het opzetten van bedrijfjes. De certificaten in Oikokredit leveren een gering rendement op van in principe 2% per jaar.

10.2. Begroting voor de periode 2008-2010

10.2.1. Toelichting op de begroting 2008-2010

De begroting voor de periode 2008 – 2010 is opgebouwd uit een vast en een variabel deel.

Het vaste deel (10.2.3) omvat de vaste kosten zoals personeel, huisvesting, publicaties, participaties commissies, reis- en verblijfkosten en de afdracht aan Eleos. De inkomsten die hier tegenover staan zijn de omslag van de kerken, voor de periode 2008-2010 berekent op € 4,15 (was in de periode 2004-2007 € 4,50), bijdragen derden en interest.

Het variabele deel (10.2.4) omvat aan de uitgaven kant de projectgelden en de kosten van 'Doorgeven'. De inkomsten voor dit deel van de begroting bestaan uit giften, de februaricollecte en giften 'Doorgeven'.

Nogmaals willen wij benadrukken dat de februaricollecte bestemd is voor projecten en niet dient als dekking voor de omslag.

Ledental voor de begroting	74.000
Voorstel bijdrage per dooplid:	
Bijdrage diaconaat	4,15
Bijdrage SGJ	1,60
Totaal	<u>5,75</u>

10.2.2. Begroting van baten en lasten

	2008	2009	2010	Totaal
Baten				
Opbrengst bijdragen kerken	307.100	307.100	307.100	921.300
Opbrengst bijdragen SGJ	118.400	118.400	118.400	355.200
Bijdragen derden	4.765	4.765	4.765	14.295
Diversen	35.000	35.000	35.000	105.000
Giften Doorgeven (22%)	37.500	37.500	37.500	112.500
Ontvangen giften projecten	320.000	325.000	330.000	975.000
Noodhulp en rampen	-	-	-	-
Interest	15.000	15.000	15.000	45.000
Totale baten	837.765	842.765	847.765	2.528.295
Lasten				
Personeelskosten	163.000	167.076	171.253	501.329
Huisvestingskosten	18.500	18.750	19.000	56.250
Resultaat publicaties	2.500	2.600	2.700	7.800
Participatiekosten commissies	9.500	9.500	9.500	28.500
Reis-, verblijf- en vergaderkosten	13.500	14.000	14.500	42.000
ELEOS	13.600	13.600	13.600	40.800
SGJ	118.400	118.400	118.400	355.200
Projecten	365.000	365.000	365.000	1.095.000
Noodhulp en rampen	-	-	-	-
Kosten Doorgeven (22%)	32.000	32.000	32.000	96.000
Algemene kosten	96.750	100.595	104.220	301.565
Totale lasten	832.750	841.521	850.173	2.524.444
Resultaat	5.015	1.244	- 2.408	3.851

10.2.3. Vaste deel

Inkomsten

Omslag	921.300
Bijdragen derden	14.295
Interest	45.000
Totaal 2008-2010	980.595

Uitgaven

Personeelskosten	501.329
Huisvestingskosten	56.250

Resultaat publicaties	7.800
Participatiekosten commissies	28.500
Reis-, verblijf- en vergaderkosten	42.000
ELEOS	40.800
Algemene kosten	301.565
Totaal 2008-2010	978.244

Resultaat	2.351
------------------	--------------

10.2.4. Variabele deel

Inkomsten

Diversen	105.000
Ontvangen giften projecten	975.000
Noodhulp en rampen	-
Giften Doorgeven (22%)	112.500
Totaal 2008-2010	1.192.500

Uitgaven

Projecten	1.095.000
Noodhulp en rampen	-
Kosten Doorgeven (22%)	96.000
Totaal 2008-2010	1.191.000

Resultaat	1.500
------------------	--------------

10.2.5. Toelichting baten

Opbrengst bijdragen kerken	921.300
Opbrengst bijdragen SGJ	355.200
Bijdragen derden	14.295
Diversen	105.000
Giften Doorgeven (22%)	112.500
Ontvangen giften projecten	975.000
Noodhulp en rampen	-
Interest	45.000
Totaal	2.528.295

Opbrengst bijdragen kerken	921.300	
74.000 leden	4,15	921.300
Opbrengst bijdragen SGJ	355.200	
74.000 leden	1,60	355.200
Bijdragen derden	14.295	
Commissie integratie € 4.765,-/jaar		
Diversen	105.000	
Giften, legaten, div. opbrengsten € 35.000,-/jaar		
Giften Doorgeven (22%)	112.500	
Gemiddelde over de laatste drie jaar ± € 36.000,-/jaar		
Ontvangen giften projecten	975.000	
Verwachte opbr. € 325.000,-/jaar		
Projectenlijst, subsidies, Wilde Ganzen. Variabel, per jaar aan te passen		

Noodhulp en rampen -
Niet begroot. Indien inkomsten 5% overhead houden.

Interest 45.000
Eigen Vermogen
31-12-2006 € 679.821,-
Rente 2,5%, ± € 15.000,-/jaar

10.2.6. Toelichting lasten

Personeelskosten	501.329
Huisvestingkosten	56.250
Resultaat publicaties	7.800
Participatiekosten commissies	28.500
Reis-, verblijf- en vergaderkosten	42.000
ELEOS	40.800
SGJ	355.200
Projecten	1.095.000
Noodhulp en rampen	-
Kosten Doorgeven (22%)	96.000
Algemene kosten	301.565
Totaal	<u>2.524.444</u>

Huisvestingkosten 56.250
Input LKB

Resultaat publicaties 7.800
Diacon en publicaties

Participatiekosten commissies 28.500
St. Bureau Disk 4.500
Kosten Prisma 3.900
De Driehoek, klachtencie. CGK 18.000
Diversen 2.100

Reis-, verblijf- en vergaderkosten 42.000
Personeel 3.200
Deputaten 38.800

ELEOS 40.800
Vastgestelde bijdrag

SGJ 355.200
Vastgestelde afdracht
Verplichting van € 289.300,-/jaar 867.900
Meerpaal & correspondentenaktie 512.700

Projecten 1.095.000
Jaarlijkse projectenlijst
Variabel, per jaar aan te passen

Noodhulp en rampen -
Niet begroot

Kosten Doorgeven (22%) 96.000
Gemiddeld € 32.000,-/jaar

Algemene kosten	301.565		
	2008	2009	2010
Adressenbeheer	200	200	200
Website	2.300	2.400	2.500
Kantoorbenodigdheden	3.600	3.800	4.000
Kopieerkosten	3.000	3.100	3.200
Porti	4.000	4.000	4.000
Loonadministratie	800	850	900
Onderhoud computers	3.000	3.200	3.400
Telefoon-/faxkosten	800	850	900
Huishoudelijke uitgaven	750	750	750
Accountantskosten	3.220	3.220	3.220
Propagandakosten	1.000	1.250	1.500
Conferentiekosten/samenwerkings-projecten	5.000	5.250	5.500
Productiekosten/verzending promotie februaricollecte	12.500	12.750	13.000
Kosten projectenlijst	4.400	4.500	4.600
Afschrijvingskosten	6.500	6.500	6.500
Representatiekosten	350	400	450
Personele dienstverlening	44.000	46.000	48.000
Abonnementen, bibliotheek & bijdr.	500	525	550
Diversen	1.050	1.050	1.050
Totaal	96.970	100.595	104.220

11. Voorstellen

- 11.1. zorg te dragen voor een evenwichtige en kundige samenstelling van de werkgroepen;
- 11.2. het intensief sturing geven aan het giftenbeleid van de gemeenten, c.q. de diaconieën, mede door adviezen te formuleren voor de besteding van die diaconale giften;
- 11.3. deputaten op te dragen voort te gaan met het onderhouden van de contacten met het generaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
- 11.4. deputaten op te dragen naast de instructie ook het beleid zoals dat voorgesteld wordt in paragraaf 9 uit te voeren;
- 11.5. goedkeuring te geven aan de handelingen van deputaten;
- 11.6. nieuwe deputaten te benoemen.

12. Benoemingen

Deputaten moeten u helaas meedelen dat enkele deputaten niet voor een herbenoeming in aanmerking willen komen. Het betreft hier: ds. W.N. Middelkoop, zr. M. Schouten en br. A. van der Molen. Br. Middelkoop heeft de afgelopen drie jaar op deskundige en adequate wijze leiding gegeven aan het deputaatschap. Deputaten zijn hem daarvoor bijzonder erkentelijk en zien hem met lede ogen vertrekken. In hem zullen deputaten een ervaren en gemotiveerd deputaat missen. De generale synode van Haarlem-Noord/Nunspeet (1998) heeft hem benoemd in het deputaatschap ADMA. Sinds de generale synode Leeuwarden/Nunspeet (2001) fungeerde hij als voorzitter.

Zr. Schouten heeft aangegeven dat zij vanwege persoonlijke omstandigheden niet meer in staat is haar taak als deputaat te vervullen. Vanuit haar eigen professe als hulpverlener in het buitenland heeft ze deputaten in het bijzonder bijgestaan in het vakkundig beoordelen en evalueren van de aangeboden projecten. Ook haar plaats zal moeilijk opgevuld worden.

Zoals al is gezegd in paragraaf 2 heeft br. Van der Molen om persoonlijke redenen afscheid genomen van deputaten. Zijn bijdragen aan het werk van deputaten zijn in de jaren 1998-2006 steeds van bijzondere waarde geweest. Zijn bewogenheid en betrokkenheid met het daadwerkelijke werk van de diakenen is daarbij van onschatbare waarde geweest. Deputaten hebben zijn vertrek als een verlies ervaren.

Een voorstel voor de benoeming van nieuwe en eventueel her te benoemen deputaten zal in een separate brief voorgelegd worden.

13. Verklaring van afkortingen

AA	Wergroep Azië-Amerika
Adma	Deputaten voor algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden
AEM	Association of Evangelicals Mozambique
AMO	Wergroep Afrika-Midden-Oosten
APCE	Association for the Promotion of Christian Education
BZ	Deputaten buitenlandse zending
CHE	Christelijke Hogeschool Ede
CDC	Classicale Diaconale Commissie
CEN	Christelijk ecologisch netwerk
CIS	Centrum voor Israël Studies
CGK	Christelijke Gereformeerde Kerken
D & D	Diaken & Diaconaat

D & S	Diaconaat & Samenleving
DB	Dienstenbureau
DISK	Landelijk Bureau Dienst in de Industriële Samenleving namens de Kerken
DJW	Stichting Dienstverlening Jongeren Wereldwijd
dsc	Deputaatschapscommissie
Eleos	Stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg
Europa	Werkgroep Europa
Focaris	Belangenvereniging van zorgaanbieders in de gereformeerde gezindte
GDD	Generale Diaconale deputaten
GKv	Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)
GMV	Gereformeerd Maatschappelijk Verbond
GTM	Gereja Toraja Mamasa
GZB	Gereformeerde Zendingsbond
HBB	Deputaten hulpverlening voor binnen- en buitenland
ICCO	Interkerkelijke organisatie voor ontwikkelingssamenwerking
ICIG	Interkerkelijke Commissie Integratie Gehandicapten
K & W	Werkgroep Kerk & Werk
KBB	Stichting Kom Beter Binnen
LIZW	Landelijke instellingen voor Zorg en Welzijn
LKB	Deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau
NGO	Niet Gouvernementeale Organisatie
RMU	Reformatrische Maatschappelijke Unie
SGJ	Stichting Gereformeerde Jeugdzorg
WG	De Wilde Ganzen
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
ZOA	Zuid-Oost Azie
ZvK	Zendtijd voor de Kerken
ZZg	Zeister Zendingsgenootschap

Bijlage 51
Artikel 134, 217

Rapport 4 van commissie 5 inzake het rapport van deputaten diaconaat

Voor het eerst sinds de samenvoeging van twee eerdere deputaatschappen, hebben deputaten diaconaat aan uw vergadering gerapporteerd. Uw commissie is onder de indruk van het werk dat door deputaten verzet is om de nieuwe organisatiestructuur vorm te geven en ondertussen het hun opgedragen werk voortgang te laten vinden. Het samengaan van beide deputaatschappen lijkt naar tevredenheid te zijn verlopen en kan positief worden gewaardeerd.

Wegens gezondheidsredenen heeft br. A. van der Molen voortijdig zijn werk als deputaat moeten neerleggen. Deputaten diaconaat en uw commissie zijn dankbaar voor het werk dat br. Van der Molen voor het deputaatschap heeft kunnen doen.

De algemeen secundus br. J.B. Groot-Nibbelink bleek niet in staat het werk over te nemen. Het deputaatschap heeft naar aanleiding hiervan voor de toekomst als beleidslijn afgesproken om secundus-deputaten volledig in een werkgroep te laten meedoen, zodat het daardoor gemakkelijker wordt om in te vallen wanneer dat nodig is.

Met dank vermeldt uw commissie op deze plaats eveneens het werk van ds. W.N. Middelkoop en zr. M. Schouten voor het deputaatschap diaconaat en de daaraan voorafgaande deputaatschappen. Tussen de vorige en de huidige generale synode is op 26 november 2005 van br. H.H. van Well afscheid genomen op een diaconaal symposium. Uw commissie vermeldt dit feit met waardering voor het werk dat br. Van Well vele jaren heeft verricht voor het diaconaat.

Desgevraagd heeft uw commissie inzage gekregen in het beleidsplan en het activiteitenplan en de daaraan ten grondslag liggende notities en andere interne documenten w.o. het protocol voor projectaanvragen, het draaiboek voor werkbezoeken, richtlijnen voor noodhulp en de goede doelen lijst. Deze documenten zijn naar de mening van uw commissie waardevolle instrumenten bij de uitvoering van het vele werk van het deputaatschap. Verder is uw commissie verheugd over het goede getuigenis dat deputaten kunnen geven over het functioneren van beide beleidsmedewerkers.

Uw commissie heeft met deputaten doorgesproken over de teleurstelling die zij onder woorden brengen in onderdeel 2.3 van hun rapport. Na overleg met commissie 7 is besloten deputaten diaconaat de tekst door te sturen van het gedeelte van het rapport van deputaten kerkrecht en kerkorde dat betrekking heeft op de positie van diakenen op de meerdere vergaderingen m.n. in zaken van opzicht en tucht. Het gedeelte van het rapport van commissie 7 dat hiermee correspondeert, werd ook meegezonden. Na kennisname van deze stukken, hebben deputaten aangegeven, dat zij op onderdelen vragen overhouden. Uw commissie heeft niet tijdig kennis kunnen nemen van de reactie van deputaten om alsnog met voorstellen te komen. In een vervolgrapport hoopt de commissie u daarmee te dienen.

De generale synode van 2004 besloot tot samenvoeging van de vroegere deputaatschappen ADMA en HBB tot het huidige deputaatschap diaconaat. Het heeft enige tijd gekost voordat de nieuwe organisatiestructuur volledig was ingevoerd, maar nu al spreken deputaten van een grote tijdsbesparing door de integratie. Het deputatenrapport laat zien dat er werkgroepen ingesteld zijn met specifieke aandachtsgebieden. In alle gevallen draagt een door de generale synode benoemde deputaat de eindverantwoordelijkheid in de werkgroep. Er wordt gewerkt op basis van consensus en in goede

terugkoppeling naar deputaten, die ook veel aandacht geven aan dit proces. Elk van deze werkgroepen verricht zijn taken aan de hand van richtlijnen die het deputaatschap heeft vastgesteld. Hierdoor is het mogelijk meer beleidsmatig te werken in plaats van af te gaan op 'ad hoc' beslissingen. Met deputaten is uw commissie van mening dat dit een groot winstpunt is.

Uit de inhoudelijke evaluatie van de nieuwe structuur van het deputaatschap blijkt dat deputaten overwegend positief zijn over de nieuwe organisatie, maar ook oog hebben voor verbeterpunten. De evaluatie is nog niet geheel afgerond. Najaar 2007 moet dit zijn beslag krijgen en de resultaten daarvan zullen opgenomen worden in het werkplan voor deputaten. Twee speerpunten springen er nu al uit: de doorwerking van de notitie 'rentmeesterschap' en het inspelen op de actualiteit.

Op verschillende punten uit de evaluatie heeft uw commissie verder doorgesproken met deputaten.

Het eerste punt betreft de onderlinge informatie en communicatie door middel van een intranet. Er gaat veel informatie rond in het deputaatschap. Het is belangrijk relevante stukken voor alle belanghebbenden beschikbaar te stellen. Een intranet geeft de mogelijkheid om op allerlei momenten en naar ieders behoefte zaken te raadplegen waar men belangstelling voor heeft of informatie over nodig heeft. Uw commissie is het met deputaten eens dat dit een waardevolle voorziening zou zijn. De kosten voor het Dienstbureau worden geschat op ongeveer € 6.000,- maar dan kunnen alle bureauhoudende deputaatschappen aldaar er ook gebruik van maken.

Het tweede punt is verdergaande integratie van het deputaatschap. De huidige rapportage geeft de situatie weer van zeven werkgroepen en een centraal coördinerend deputaatschap dat het beleid uitzet en verantwoordelijk is voor de uitvoering daarvan. Deputaten werken inmiddels met nog slechts drie werkvelden, te weten:

- a. diaconaat en gemeente;
- b. diaconaat en samenleving;
- c. diaconaat en wereld, waarin ondergebracht zijn de drie subwerkgroepen met aandachtsgebieden voor hulpverlening: 1. Europa, 2. AMO, 3. AA.

Uw commissie acht deze voortgaande integratie van groot belang voor de werkbaarheid en overzichtelijkheid van het deputaatschap.

Het derde punt waarover uw commissie met deputaten heeft doorgesproken is de samenwerking van deputaten diaconaat met de deputaatschappen buitenlandse zending en evangelisatie. De vorige generale synode heeft het samenvoegen van de deputaatschappen diaconaat en buitenlandse zending niet wenselijk geacht. Volgens deputaten is er wel sprake van een goede samenwerking tussen de verschillende deputaatschappen, o.a. uitkomend in goede samenwerking tussen de beleidsmedewerkers op het LKB en afspraken omtrent werkbezoeken. Daarnaast werd een startconferentie gehouden met verschillende deputaatschappen (buitenlandse zending, evangelisatie, LKB en diaconaat) die tot doel had de onderlinge samenwerking te bevorderen. De samenwerking met deputaten buitenlandse zending is in de praktijk al verder gevorderd dan uit het rapport van deputaten blijkt. De deputaatschappen willen hun samenwerking zo uitbreiden, dat wanneer er zending in een land wordt bedreven, dit wordt ondersteund door diaconale activiteiten. Zo kan de samenhang tussen Woord en daad duidelijk gestalte krijgen, met name in het werk van missionair diaconale werkers binnen de structuur van zendingsdeputaten. Verder werken deputaten diaconaat en buitenlandse zending beter samen in de afstemming van werkbezoeken in het buitenland. Ook met deputaten evangelisatie wordt gezocht naar nauwere samenwerking. Verschillende projecten die vanuit evangelisatie zijn ontstaan, blijken ook een diaconale kant te hebben. Ook hier vraagt de eenheid van Woord en daad om goede samenwerking. Het is de indruk van uw commissie dat de samenwerking van deputaten diaconaat en deputaten evangelisatie niet zover gaat als met het deputaatschap van de buitenlandse zending. Uw commissie acht verdergaande samenwerking wel gewenst, uitmondend in concreet beleid.

De contacten met deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) zijn op het niveau van de beide deputaatschappen nog niet zover ontwikkeld. De beide beleidsmedewerkers hebben regelmatig overleg en kunnen goed samenwerken. Op de achtergrond speelt mee dat het deputaatschap van de GKV in verhouding nog niet zolang bestaat. Verder hebben deputaten diaconaat van de GKV alleen te maken met diaconaat in Nederland en het werk in het buitenland ressorteert onder 'De verre naaste'. Bovendien hebben deputaten van de GKV geen opdracht in contact te treden met deputaten van onze kerken. Deputaten geven aan dat beide deputaatschappen van elkaar leren en elkaar tot steun kunnen zijn. Uw commissie ziet hier mogelijkheden liggen voor verdere samenwerking.

Op de vraag naar de verhouding hulpverlening en diaconaat in het werk van deputaten, wordt door deputaten gewezen op de verandering die het vertrek van br. H.H. van Well met zich meebracht. De bezinning op het diaconaat die onderdeel was van het werk van br. Van Well, is nu de taak van het gehele deputaatschap. In verband met de vele veranderingen waar deputaten in de achterliggende periode mee te maken hadden, kon er voor deze bezinning niet zoveel aandacht zijn als deputaten wel wilden. Om voortgaande bezinning te stimuleren zijn er plannen in de maak om in samenwerking met de TUA en de CHE te komen tot een nieuw diaconaal handboek, nu de publicatie 'Zichtbare liefde van Christus' (1991) is uitverkocht.

Het functioneren van de CDC's wordt door deputaten als 'moeizaam' omschreven. In verschillende classes heeft CDC een belangrijke en zeer gewaardeerde plaats, terwijl in andere classes de CDC is opgeheven. Deputaten menen dat dit te maken heeft met de personele bezetting van de CDC. Meer dan eens is gebleken dat wanneer waardevolle voortrekkers wegvallen, het werk van de CDC inzakt. Hoopvol achten deputaten de ontwikkeling in sommige classes van een aparte diaconale classisvergadering. De betrokkenheid en deelname van de diaconieën is in zulke gevallen erg hoog. De kerkordelijke status van zulke vergaderingen moet nog bezien worden.

Volgens hun instructie (art. 4, sub a,b,e,g) hebben deputaten wel een taak ten opzichte van plaatselijke kerken in verband met voorlichting en adviezen, maar alle overige zaken lopen via de CDC's. Nu doet zich

het feit voor dat niet elke classis een CDC heeft. Ook wordt het diaconaal bureau regelmatig rechtstreeks benaderd door plaatselijke diaconieën die deel uitmaken van classes waar wel een CDC functioneert. In gesprek met deputaten constateert uw commissie op dit punt een zekere spanning. Aan de ene kant willen deputaten de lijnen via de CDC ten volle honoreren, aan de andere kant kunnen en willen zij niet voorbijgaan aan concrete vragen uit de plaatselijke kerken. Daarbij beseffen deputaten dat het voor hen onmogelijk is aan plaatselijke diaconieën die toerusting te geven die elders via de CDC wordt gegeven. Uw commissie stelt de generale synode voor er bij de classes op aan te dringen dat er goed functionerende CDC's zullen zijn. Uw commissie stelt verder voor deputaten de opdracht te geven hun werk m.b.t. de CDC's en de toerusting van plaatselijke diaconieën te evalueren in het licht van hun instructie, daarover te rapporteren aan de volgende generale synode en indien zij voorstellen tot wijziging van hun instructie willen doen, dit vooraf te overleggen met deputaten kerkorde en kerkrecht.

Het is te betreuren dat giften voor noodhulp soms pas na lange tijd aan deputaten worden overgemaakt. Meer dan eens beslaat dit zo'n lange periode dat er voor deputaten geen mogelijkheid meer is het geld te besteden aan de acute noodhulp waar het oorspronkelijk voor bestemd was. In overleg met de gever wordt dan gekeken naar een bestemming die dichtbij de oorspronkelijke komt, of het geld wordt in het pas gevormde noodfonds gestort. Het noodfonds is nog niet vol. Uw commissie ziet wel het belang ervan, namelijk dat deputaten in staat zijn snel te reageren na grote rampen.

Helaas komt het nog steeds voor dat sommige kerken menen dat de jaarlijkse hulpverleningscollecte gebruikt mag worden voor de verrekening met de omslag voor het deputaatschap diaconaat. Dit is uitdrukkelijk niet het geval. Het geld van de hulpverleningscollecte komt in zijn geheel ten goede aan projectkosten, terwijl de omslag gebruikt wordt voor de vaste kosten van het deputaatschap.

De bezinningsnota 'Offeren en Fondswerven - geen tegenstelling' heeft geleid tot een aantal richtlijnen die deputaten hanteren. Deze richtlijnen worden niet heel strikt gehanteerd, maar het gaat om het uitgangspunt dat bij kerkelijke diaconale projecten er ook kerkelijke betrokkenheid dient te zijn en dat dit in de financiering terug te vinden is.

Deputaten komen regelmatig tegen dat diaconieën (financiële) steun verlenen aan plaatselijke hulpverleningsinitiatieven (veelal op Oost-Europa gericht). Vaak is dit ontstaan door persoonlijke contacten. Ook al wordt er door de gevers en de hulpverleners in goed vertrouwen gehandeld, toch kunnen er in de diaconale hulp aan Oost-Europa en aan Afrika ook kwalijke kanten zitten. De subsidies die vanuit Brussel naar de nieuwe landen van Europa gaan, zijn soms enorm. Het is niet de bedoeling van diaconaat om daar nog eens een schepje bovenop te doen. Het is deputaten vooral te doen om de mensen die in deze landen juist niet kunnen profiteren van genoemde subsidies. Daarom is het belangrijk dat de besteding van diaconale gelden op een verantwoorde wijze gebeurt. De goede doelen lijst is hiervoor nog altijd een bruikbaar instrument. Overleg van plaatselijke kerken met het diaconaal bureau om de kwaliteit van projecten te onderzoeken en te toetsen acht uw commissie zeer gewenst. Uw commissie is blij met het voornemen van deputaten om hier meer aandacht voor te vragen.

Het blijft moeilijk om diaconaal huisbezoek ingang te doen vinden in de kerken. Vaak zien diakenen pas na een stukje vorming en toerusting het nut ervan. Door de wisselingen in kerkenraden en diaconieën blijft het zicht op het belang van diaconaal huisbezoek niet altijd hangen in een plaatselijke gemeente. Deputaten blijven volgens hun instructie met volharding aandacht geven aan het diaconale huisbezoek.

Vanuit de kerken is er vraag naar een diaconaal project in Israël. De visie op hulp in Israël heeft eigen aspecten wegens de bijzondere plaats die dit volk in de heilsgeschiedenis inneemt. Door een legaat bij deputaten kerk en Israël en de deskundigheid en beschikbaarheid van mensen ter plaatse van het CIS, is er een mogelijkheid ontstaan om gezamenlijk (met GZB en CHE) een groot project te ontwikkelen. Uw commissie ondersteunt dit initiatief van harte.

Met instemming heeft uw commissie kennis genomen van het voornemen van deputaten te komen tot een integraal publiciteitsplan. De verdere uitbouw en ontwikkeling van de website zal daarin een belangrijk punt zijn.

Voorstellen:

1. handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen ervoor te zorgen dat de werkgroepen evenwichtig en kundig samengesteld zijn;
3. deputaten op te dragen sturing te geven aan het giftenbeleid van de gemeenten, c.q. de diaconieën, mede door adviezen te formuleren voor de besteding van die diaconale giften;
4. deputaten op te dragen voort te gaan met het onderhouden van de contacten met het generaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
5. deputaten op te dragen hun werk m.b.t. de CDC's en de toerusting van plaatselijke diaconieën te evalueren in het licht van hun instructie, daarover te rapporteren aan de volgende generale synode en indien zij voorstellen tot wijziging van hun instructie willen doen, dit vooraf te overleggen met deputaten kerkorde en kerkrecht
6. deputaten op te dragen naast de instructie ook het beleid zoals dat voorgesteld wordt in het deputatenrapport paragraaf 9 uit te voeren;
7. deputaten op te dragen hun samenwerking met deputaten evangelisatie te intensiveren om het evangelisatiewerk zo goed mogelijk diaconaal te ondersteunen;
8. er bij de classes op aan te dringen dat er goed functionerende CDC's zullen zijn;
9. opnieuw deputaten te benoemen.

J.W. van Pelt, rapporteur

Bijlage 52
Artikel 135

Rapport van deputaten pastoraat in de gezondheidszorg

1. Samenstelling van het deputaatschap

Het deputaatschap pastoraat in de gezondheidszorg wordt momenteel gevormd door de volgende personen:

Drs. F. Visscher	Voorzitter
Ds. E.E. Slofstra	Tweede voorzitter
Ds. P.W. Hulshof	Secretaris
Mw. A. Valkenburg	Penningmeester
Dhr. J.W. Baan	Werkgroep R.L.G.
Mw. A. Reitsma	
Dhr. H. van der Laan	
Drs. J.P. Roubos	
Dhr. W. van Ee	
Mw. J. van Dijk	Secundus deputaat

Op voordracht van deputaten heeft de generale synode van 2004 ook dhr. W. van Ee als deputaat benoemd. Om persoonlijke redenen heeft hij om ontheffing gevraagd.

Ds. A. Dingemans is als dovenpredikant betrokken bij de activiteiten van het deputaatschap.

Sinds kort heeft het deputaatschap een eigen website onder de naam: <http://www.gezondheidszorg.cgk.nl/>

1.1. Instructie voor de sectie toerusting

Bemensing: J. van Dijk, A. Reitsma en J.P. Roubos

Opdracht

De sectie toerusting zal:

- Jaarlijks of om het jaar een ronde door de kerken organiseren om de kerken regionaal bij verschillende thema's, die betrekking hebben op het pastoraat in de gezondheidszorg, te bepalen.
- In de tijd tussen twee generale synodes contactdagen organiseren voor werkers in de gezondheidszorg. Daarbij kunnen ook ambtsdragers toegerust worden door bij de meer diaconale thema's ook diakenen uit te nodigen en bij de meer pastorale thema's de ouderlingen.
- Zorgen voor de (verdere) toerusting van predikanten en kerkenraden op het gebied van pastoraat en catechese van verstandelijk gehandicapten door in samenspraak met de sectie contacten, die de taak heeft om het catechesemateriaal voor verstandelijk gehandicapten te verzamelen, een praktische catechisatieles voor verstandelijk gehandicapten aan predikanten en kerkenraden aan te bieden en daar met hen verder over door te praten.
- Zorgen voor pastorale handreikingen voor kerkenraden en eventuele andere gewenste publicaties.
- Uiterlijk tien dagen voor een vergadering van het totale deputaatschap bij de secretaris verslag uitbrengen van haar activiteiten en eventuele punten voor de agenda van de plenaire vergadering doorgeven.

1.2. Instructie voor de sectie dovenwerk

Bemensing: P.W. Hulshof en H. van der Laan

Opdracht

De sectie dovenwerk zal:

- participeren in de werkgroep (PKN) en deputaten om het dovenwerk met de andere kerken gestalte te geven;
- zich op de hoogte stellen van de ontwikkelingen in de geestelijke zorg voor doven en alles in het werk stellen om de samenwerking met PKN-kerken te continueren (dit in overleg met de sectie contacten);
- zich bezinnen op de relatie tussen dove broeders en zusters en de gemeente, waar zij lid van zijn;
- zich bezinnen op de toekomst en kijken in hoeverre het wenselijk en mogelijk is om het werk van de dovenpastores dichter bij de doven en de kerken te brengen (kleinere rayons met meer predikanten bij.);
- aandacht hebben voor het werk van de dovenpredikant;
- uiterlijk tien dagen voor een vergadering van het totale deputaatschap bij de secretaris verslag uitbrengen van haar activiteiten en eventuele punten voor de agenda van de plenaire vergadering doorgeven.

1.3. Instructie voor de sectie contacten:

Bemensing: J.W. Baan, E.E. Slofstra en F. Visscher

Opdracht

De sectie contacten zal:

- contacten onderhouden met deputaten diaconaat, ICIG, RLG, CIO-G, en het Dovenwerk.
- contacten met art. 6 predikanten en pastorale werkers in de gezondheidszorg onderhouden en jaarlijks een bijeenkomst met hen en het hele deputaatschap beleggen.
- uiterlijk tien dagen voor een vergadering van het totale deputaatschap bij de secretaris verslag uitbrengen van haar activiteiten en eventuele punten voor de agenda van de plenaire vergadering doorgeven.

2. Taak van het deputaatschap

Deze wordt omschreven in bijlage 2 (art. 6) van de K.O.

Tot de taak van deputaten behoort:

- a. het informeren, stimuleren en begeleiden van de kerken aangaande de ambtelijke dienst met betrekking tot de lichamelijke en verstandelijk gehandicapten;
- b. het zoeken van wegen, waarlangs de interkerkelijke samenwerking op basis van Schrift en belijdenis in de uitvoering van dit werk kan worden gerealiseerd;
- c. het bevorderen van de aanstelling van een geestelijk verzorger door een of meer kerken, hetzij een dienaar des Woords, hetzij een broeder die naar art. 3 K.O. sub 7 tot dit werk bevoegd is verklaard;
- d. het instrueren van een kerk als bedoeld sub c;
- e. het leggen en onderhouden van contacten met organisaties binnen en buiten eigen kerkelijk leven, die de belangen van de gehandicapten behartigen;
- f. het behartigen van de belangen van het ziekenhuispastoraat;
- g. het zoeken van wegen en mogelijkheden tot bezinning op de theologische, medische en ethische vragen met betrekking tot genoemde werkgebieden.

De generale synode van 2004 heeft de volgende punten in het bijzonder onder de aandacht van deputaten gebracht:

- deputaten op te dragen het overzicht catechesemateriaal voor verstandelijk gehandicapten verder gereed te maken voor publicatie, zowel digitaal als middels een folder en er zorg voor te dragen dat de kerken hiervan in kennis gesteld worden;
- deputaten op te dragen in contact te treden met deputaten diaconaat inzake de ontwikkelingen die de Wet Maatschappelijke Ondersteuning met zich mee zal brengen, voor zover daarin een gelegenheid kan liggen voor de kerken om te participeren in de maatschappij;
- deputaten te verzoeken blijvend een actief beleid te voeren ter vervulling van vacatures in de gezondheidszorg vanuit de reformatorische kerken en te onderzoeken in hoeverre hier juist voor de plaatselijke kerkenraden (nog) een taak ligt;
- deputaten op te dragen voort te gaan met de bezinningsavonden en themadagen, omdat deze in een duidelijke behoefte blijken te voorzien en op die wijze ook blijvende aandacht gegeven wordt aan de veelomvattende problematiek die werken in de gezondheidszorg met zich meebrengt.

3. Sectie toerusting

De afgelopen periode heeft de sectie zich bezig gehouden met het organiseren van :

1. bezinningsavonden;
2. themadagen voor werkers in de gezondheidszorg.

3.1. Bezinningsavonden

Een zevental avonden is belegd door het gehele land. Deze toerustingavonden, met als thema 'Rouw', trokken veel belangstellenden, waaronder ook ambtsdragers. De lokale predikanten bleken bereid de opening en/of sluiting te verzorgen, terwijl mededeputaat zr. A. Valkenburg, kerkelijk werker te Veenendaal-Bethel, het onderwerp deskundig inleidde. Op bijna alle avonden waren er ervaringsdeskundigen aanwezig om hun ervaringen aan de aanwezigen over te brengen, hetgeen een goed inzicht gaf in de problematiek en diepe indruk maakte.

Ter ondersteuning van dit thema is er een pastorale handreiking geschreven, die aan alle kerkenraden is toegezonden en aan de bezoekers van de bezinningsavonden is uitgereikt.

3.2. Themadagen

Een tweetal landelijke themadagen zijn belegd voor werkers in de gezondheidszorg en het pastoraat. Op beide dagen bleken ook veel anderszins geïnteresseerde betrokkenen aanwezig. De opkomst op beide dagen was goed en de maximale capaciteit van de zaal in Bunschoten werd bereikt. Zowel de Themadag 'Palliatieve zorg ... kunnen we er nog iets van leren?' als de themadag 'Ziekenzalving... hoe denken wij erover?' is schriftelijk geëvalueerd. De beoordeling door de aanwezigen spreekt voor zich: grote tevredenheid over inhoud en organisatie. Naar aanleiding van de bezinningsdag over ziekenzalving verscheen een korte serie in De Wekker waarin de lezingen als artikelen waren opgenomen. Deputaatschap is dankbaar dat een thema als ziekenzalving op een heldere, maar ook broederlijke, harmonieuze wijze aan de orde kon worden gesteld.

De avonden en de dagen bleken in een behoefte te voorzien en werden door de aanwezigen als zinvol, opbouwend en samenbindend ervaren.

4. Sectie dovenwerk

Deze sectie heeft zich de afgelopen periode vooral beziggehouden met:

1. de aandacht voor het werk en de persoon van ds. Dingemanse;
2. samenwerking met de PKN;
3. contacten met deputaten van de GKv.

4.1. Aandacht voor het werk en de persoon van ds. Dingemanse

Uit de gesprekken met en de verslagen van ds. Dingemanse blijkt dat hij de juiste man op de juiste plaats is. Met veel inzet en enthousiasme doet hij samen met de di. B. de Graaf en F.C. van Dijke het pastorale werk onder de dove broeders en zusters. Een bijzonder moment wat het vijftienvingtigjarig ambtsjubileum van ds. Dingemanse op 11 januari 2005. De kerkenraad van Assen en deputaten hebben ter gelegenheid van dit jubileum op vrijdag 14 januari een dankdienst belegd met aansluitend een receptie. Deputaten zijn dankbaar voor wat ds. Dingemanse mag betekenen in het pastoraat onder doven en slechthorenden.

4.2. Samenwerking met de PKN

Binnen de PKN is er veel gaande. In de organisatie van het Protestants Landelijk Dienstencentrum (PLD)

zijn veel reorganisaties gaande. Daarnaast worden er vergaande bezuinigingsmaatregelen genomen. Dit heeft de aandacht van deputaten. Het mag nl. niet ten koste gaan van de zorg aan de dove leden van de PKN en de CGK.

In 2008 gaat ds. De Graaf met emeritaat. Deputaten gaan ervan uit dat de PKN handelt naar de vastgelegde afspraken en in zijn plaats een nieuwe fulltime dovenpastor zal aanstellen.

Op dit moment wordt er door de werkgroep en deputaten gewerkt aan een visie- en missiedocument voor het dovenpastoraat van de PKN en de CGK.

4.3. Contacten met deputaten van de GKV

Deputaten van de sectie Dovenwerk hebben een aantal keren vergaderd met deputaten van de GKV. Binnen de GKV is er speciaal deputaatschap voor het dovenpastoraat onder de leden van de GKV. Het was goed en stimulerend om elkaar te ontmoeten. We willen kijken wat we in de toekomst meer samen kunnen doen en we zullen elkaar op de hoogte houden van elkaars activiteiten.

5. Sectie contacten

5.1. Art. 6 predikanten

Momenteel staan op de lijst van predikanten art. 6: ds. J. Huisman, ds. J.M. Aarnoudse, ds. A. Dingemanse, ds. C.J. van den Boogert en ds. E.E. Slofstra. Daar kan ds. P.J. van Dam aan worden toegevoegd, die D.V. per 1 september 2007 als geestelijk verzorger verbonden is aan het psychogeriatrisch centrum Mariënhaeve te Amsterdam. Ds. J.M. Aarnoudse gaat er af, omdat hij in de maand mei van 2007 is overgegaan naar de PKN.

Naast de art. 6 predikanten hebben deputaten ook contact met de geestelijk verzorger mw. L. Romkes en de pastoraal werkers dhr. J. Rus en dhr. P.H. Scholte.

Het is de gewoonte dat predikanten af en toe op hun werklocatie door het deputaatschap bezocht worden. In 2005 vond een bezoek plaats bij ds. Aarnoudse in Vogelenzang en werd gesproken over de geestelijke zorg aan psychiatrische patiënten. In 2006 kwamen deputaten bijeen in Stadskanaal om geïnformeerd te worden over het werk van ds. J. Huisman en stond de ontmoeting in het teken van de ouderenzorg. Voor 2007 staat er in de maand september een bijeenkomst gepland in verpleeghuis 'Tabitha' te Amsterdam, waar mw. L. Romkes als geestelijk verzorger werkzaam is.

Alle predikanten, geestelijk verzorgers en pastoraal werkers hebben in de afgelopen periode ook persoonlijk bezoek gekregen van een van de deputaten.

5.2. CIO-G, ICIG en RLG

De afvaardiging naar het CIO-G (Contact met de Overheid) werd in de afgelopen periode waargenomen door ds. P.W. Hulshof. Een centraal thema dat geregeld terugkomt is de beroepsstandaard van de geestelijk verzorger in zorginstellingen. Daar valt ook onder de relatie tussen de geestelijk verzorger in de gezondheidszorg en de zending gemeente. In de Interkerkelijke Commissie Integratie Gehandicapten (ICIG) hebben namens onze kerken zitting ds. B.C.L. Boot en br. J. van der Knijff. Deze afvaardiging vindt plaats vanuit het Deputaatschap Diaconaat. Het ICIG kent enkele subgroepen zoals: 'Kom beter binnen' en 'Toegankelijk Nederland'. In deze groepen participeert br. Van der Knijff. Ds. Boot heeft zitting in de 'Werkgroep theologie en handicap', een soort studiegroep. De leden van het ICIG zijn veelal zelf lichamelijk gehandicapt.

Vanuit deputaten pastoraat in de gezondheidszorg is een vergadering bezocht van deputaten diaconaat waarin de situatie van 'overlappende gebieden' werd besproken. Dit geeft geen problemen maar nodigt wel uit tot geregeld contact. Een van de deputaten heeft ds. Boot bezocht om door hem direct en persoonlijk geïnformeerd te worden over de actuele stand van zaken binnen de ICIG.

Met de werkgroep RLG (Recreatie Lichamelijk Gehandicapten) vindt jaarlijks overleg plaats. Deze werkgroep richt zich op het organiseren van vakanties voor mensen met een lichamelijke beperking. Deze vakanties voorzien duidelijk in een behoefte. Wel is het een probleem dat de kosten van de vakanties steeds hoger worden.

5.3. Wmo

De generale synode vroeg aan deputaten pastoraat in de gezondheidszorg aandacht te geven aan de Wmo. Dat is de Wet maatschappelijke ondersteuning, die ten tijde van de vorige synode nog in de maak was. Deputaten waren van mening dat deze taak niet zozeer op het terrein lag van deputaten pastoraat in de gezondheidszorg en zijn dankbaar dat met name het deputaten diaconaat zich in de nieuwe wet hebben verdiept en daarover hebben gepubliceerd in kerkelijke organen.

5.4. Catechesemateriaal voor mensen met een verstandelijke beperking

In 2006 is het overzicht van catechesemateriaal voor mensen met een verstandelijke beperking weer vernieuwd. Het hierin opgenomen materiaal wordt uitgegeven door organisaties als 'Dit Koningskind', 'Helpende Handen', 'Op Weg Met De Ander' en 'Philadelphia Zorg'. Het overzicht kan worden opgevraagd bij het Dienstenbureau van onze kerken en is ook via de website van onze kerken te downloaden.

6. Financiën

6.1. Begroting

Hieronder volgt een opstelling van de begroting van het deputaatschap gezondheidszorg voor de jaren 2008 t/m 2010.

De bedragen zijn voor de jaren 2008 tot en met 2010 opgenomen in euro's.

Bij de omslagbepaling wordt uitgegaan van een ledenaantal van 74.000.

	2008	2009	2010
Baten			
Omslag	101.500	101.500	101.500
Rente	1.500	1.500	1.500

Bijdrage PKN-kerken	9.075	9.075	9.075
Totaal inkomsten	112.075	112.075	112.075

Lasten

Traktament e.d.	69.000	70.500	72.000
Reiskosten	10.000	10.500	11.000
Afdracht emeritikas	10.500	10.500	10.500
Toerustingavonden	3.000	3.000	3.000
Kosten Dienstenbureau	7.000	7.250	7.500
Secretariaatskosten	1.000	1.000	1.000
Werkgroep recreatie	2.000	2.000	2.000
Diverse algemene kosten	7.000	7.200	7.400
Totaal uitgaven	109.500	111.950	114.400

6.2. Omslag

De berekening van de omslag over 2008-2010 ziet er als volgt uit:

2008	(101.500/74.000) /98	= € 1,40
2009	(101.500/74.000) /98	= € 1,40
2010	(101.500/74.000) /98	= € 1,40

Om de begroting over drie jaar sluitend te houden, is een omslagbijdrage van € 1,40 nodig.

Deputaten zijn dankbaar dat de vermogenspositie de afgelopen jaren is gestegen tot een aanvaardbaar niveau van de jaaruitgaven. Om dit niveau te behouden is een omslagbijdrage van € 1,40 nodig.

De vermogenspositie zal per ultimo 2007 op ongeveer hetzelfde bedrag staan als ultimo 2006, en derhalve ongeveer € 93.000,- bedragen.

Het Eigen Vermogen in een percentage van de jaarlijkse lasten bedraagt ongeveer 95 %.

7. Conclusies

Ten aanzien van de punten die de generale synode van 2004 onder de aandacht van deputaten bracht, komen we tot de volgende conclusies:

- Met dankbaarheid kijken deputaten terug op een goede periode waarin het werk in onderlinge saamhorigheid is gedaan.
- Het overzicht van het catechesemateriaal voor verstandelijk gehandicapten is zowel digitaal als schriftelijk beschikbaar. Het is onder de aandacht gebracht van de kerken en het blijkt dat er vraag naar is gezien de vele verzoeken om het genoemde overzicht.
- Deputaten hebben contact met deputaten diaconaat om het één en ander op elkaar af te stemmen. Het deputaatschap diaconaat bezint zich ook op de Wmo. Omdat deze wet meer gevolgen heeft voor het diaconale werk zijn deputaten pastoraat in de gezondheidszorg van mening dat de bezinning op de Wmo een taak is van het deputaatschap diaconaat. Dit wordt door deputaten diaconaat bevestigd.
- Deputaten willen een blijvend actief beleid voeren ter vervulling van vacatures in de gezondheidszorg vanuit de reformatische kerken en ook onderzoeken in hoeverre hier voor de plaatselijke kerken een taak ligt. Deputaten zoeken nog naar wegen om dit concreter te maken.
- De bezinningsavonden en de themadagen voorzien duidelijk in een behoefte.

8. Voorstellen

Deputaten komen tijdig met een voordracht van de namen van broeders en zusters, die door de synode benoemd kunnen worden als leden van het deputaatschap pastoraat in de gezondheidszorg.

Bijlage 53
Artikel 135

Rapport 7 commissie 3 inzake het rapport van deputaten in de gezondheidszorg**Algemeen**

Uw commissie is van mening dat dit deputaatschap, verdeeld in de drie secties, in de achterliggende periode veel werk verzet heeft dat van waarde is, voor de leden van onze kerken die:

- a. bijzondere pastorale zorg nodig hebben (sectie dovenwerk);
- b. op een bepaalde manier deze zorg mogen geven (sectie contacten, sectie toerusting);
- c. in de gezondheidszorg werkzaam zijn (sectie toerusting).

Uw commissie heeft op enkele punten enige toelichting gevraagd aan deputaten. Daar schenken we in dit beknopte rapport aandacht aan. De beknoptheid van dit rapport staat in geen verhouding tot het vele werk dat verzet is, maar kan volgens uw commissie gezien worden als een compliment voor een gecompriëerd rapport met uitgebreide bijlagen.

Enkele aandachtspunten**1. De betrokkenheid van ds. A. Dingemans bij de activiteiten van het deputaatschap**

Uw commissie heeft hier navraag naar gedaan, omdat in het verleden gesproken is over de zware taakbelasting

van onze dovenpastor. Het blijkt dat hij als adviseur wel regelmatig de vergaderingen bezoekt, maar dat is gewoon een onderdeel van zijn takenpakket als dovenpredikant. Van een extra belasting is geen sprake. Uw commissie wil graag de door deputaten uitgesproken dankbaarheid voor zijn werk onderstrepen.

2. De contacten met deputaten GKv

Het kwam ons voor dat we uit wat onder 4.3. vermeld wordt de conclusie moesten trekken dat dit overleg eigenlijk niets opgeleverd heeft. Deputaten hebben aangegeven dat het voorlopig opgeleverd heeft dat we elkaar op de hoogte houden van activiteiten. Ze verwachten in een volgend verslag (misschien) meer te kunnen melden.

3. Up to date

Dat bij 'momenteel' (5.1) een dagtekening hoort, wordt uit deze subparagraaf duidelijk. Immers ds. J.M. Aarnoudse behoort in verband met zijn overgang naar de PKN niet meer in de opsomming thuis.

4. Beroepsstandaard van de geestelijke verzorger

Deputaten hebben uitleg gegeven over de inhoud van deze standaard. Het doel ervan is de kwaliteit van de geestelijke zorg in zorginstellingen te waarborgen. Er worden eisen gesteld aan o.a. de opleiding, de bepaling van een kerkelijke 'zending' (het verbonden zijn aan een kerk) kreeg er een plaats en wat meer praktische zaken.

5. opdrachten GS 2004

Zoals blijkt uit wat onder 7 vermeld staat, hebben deputaten uitvoering gegeven aan de hun gegeven opdrachten. Uw commissie heeft in dit verband wel gewezen op het ontbreken van een voorstel tot besluit met daarin o.a. nieuwe opdrachten. Daar is gezien wat bij het vierde (vervulling vacatures gezondheidszorg) en vijfde punt (beziningsavonden/ themadagen) vermeld staan wel aanleiding toe.

Over de moeite inzake vervulling van vacatures in de gezondheidszorg heeft de tweede voorzitter een artikel gepubliceerd in De Wekker. Er is momenteel geen centrale registratie van vacatures en het deputaatschap is ook niet op de hoogte van eventuele gegadigden. Wellicht is publicatie op de eigen website een optie. Deputaten willen de komende periode zich daar verder op bezinnen.

Voorstellen tot besluit

Uw commissie stelt de synode voor te besluiten:

1. De werkzaamheden van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen voort te gaan met de bezinningsavonden en themadagen, omdat deze in een duidelijke behoefte blijken te voorzien en op die wijze ook blijvende aandacht gegeven wordt aan de veelomvattende problematiek die werken in de gezondheidszorg met zich meebrengt;
3. deputaten op te dragen een actief beleid te voeren ter vervulling van vacatures in de gezondheidszorg vanuit de reformatische kerken en daarbij:
 - a. de plaatselijke kerkenraden op hun taak in deze te wijzen;
 - b. naar middelen te zoeken om binnen dit segment vraag en aanbod met elkaar in contact te brengen;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 54
Artikel 136

Rapport 4a van commissie 7 inzake het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht

Naar aanleiding van de bespreking van het commissierapport in uw vergadering delen wij u het volgende mede met betrekking tot:

Voorstel 6.

In voorstel 6 van uw commissie wordt voorgesteld om aan de grote letters van art. 31 K.O. toe te voegen het woordje 'en'. De achtergrond van deze toevoeging is in ons rapport toegelicht. Op uw vergadering werd terecht opgemerkt dat het hier ging om een wijziging van de kerkorde zonder dat hier een voorstel c.q. een instructie aan ten grondslag lag.

Uw commissie trekt haar voortel in en stelt u tevens voor om genoemde wijziging ter advisering voor te leggen aan deputaten kerkorde en kerkrecht.

Voorstel 7

In uw vergadering is enige onduidelijkheid gerezen over de precieze strekking van het voorstel met betrekking tot de beroepstermijn, met name als het gaat over besluiten die genomen zijn door de GS. Het artikel dient als volgt gelezen te worden. De beroepstermijn gaat in op de laatste dag van de maand waarin het besluitenboekje van de GS is verschenen.

Bijvoorbeeld: Als het besluitenboekje verschijnt op 16 oktober 2007 begint de beroepstermijn op 31 oktober en kan men tot en met 30 november revisie aanvragen van een genomen besluit door de GS.

Naar aanleiding van de ingediende voorstellen komt uw commissie met de volgende reactie.

Voorstel J.W. Schoonderwoerd

De synode besluit, om rechtsongelijkheid te voorkomen, de termijn waarna een gerepatrieerde predikant die na zijn repatriëring nog geen beroep uit de kerken heeft ontvangen, zijn titel en bevoegdheden verliest, te stellen op drie jaar.

Uw commissie stelt voor dit voorstel niet over te nemen omdat het hier niet om vergelijkbare grootheden gaat. De situatie van een repatriërende predikant is behoorlijk anders dan die van een losgemaakte predikant. Zo is een gerepatriëerde predikant nog steeds verbonden aan een gemeente, is er geen sprake van een verstoorde verhouding en heeft hij enige tijd nodig om weer te wennen aan de situatie in het vaderland.

Voorstel B. Vianen

Aan deputaten diaconaat de opdracht te verstrekken om, i.o.m. deputaten kerkorde kerkrecht de komende generale synode te dienen met een voorstel inhoudende een eenduidige regeling inzake de afvaardiging van diakenen naar de meerdere vergaderingen.

Uw commissie stelt voor dit voorstel enigszins gewijzigd over te nemen en voorstel 13b van het rapport van uw commissie als volgt te wijzigen:

13b. aan deputaten de opdracht te verstrekken om in overleg met deputaten diaconaat de komende generale synode te dienen met een voorstel inhoudende een eenduidige regeling inzake de afvaardiging van diakenen naar de classis.

Voorstel A.J. de Jong

De voorstellen met betrekking tot tijdelijk werk voor losgemaakte predikanten over te nemen; zijnde het gestelde onder punt 8 van paragraaf 14 van het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht.

Uw commissie stelt voor dit voorstel niet over te nemen omdat er geen onderbouwing gegeven is met nieuwe argumenten waarom van het voorstel van uw commissie zou moeten worden afgeweken.

Voorstel J.A. Kardol.

Par. 4.1.6.

Deze uiterste termijn is gesteld op één maand na ontvangst van het besluit i.c. de eerste ...

Uw commissie stelt voor dit voorstel niet over te nemen en wel om de volgende reden. In het bovenstaande voorstel wordt uitgegaan van de zogenaamde 'ontvangsttheorie', dat wil zeggen dat de datum van ontvangst het uitgangspunt is om de datum van de beroepstermijn te doen ingaan. Echter om deze datum te kunnen bepalen, zou het besluit van de kerkelijke vergadering per deurwaardersexploot moeten worden uitgereikt. Dit gaat ons echter te ver. Tevens wijzen wij erop dat in de kerkelijke praktijk gebleken is dat de kerkelijke vergaderingen in redelijkheid omgaan met deze problematiek wanneer betrokkene mededeelt een bepaald besluit beduidend later te hebben ontvangen dan de dagtekening aangeeft.

Voorstel L.C. Buijs

Deputaten kerkorde en kerkrecht op te dragen te onderzoeken in hoeverre het wenselijk is een deputaatschap appezaken in te stellen bestaande uit deskundigen op het gebied van kerkelijk en burgerlijk recht waarop kerkelijke vergaderingen een beroep kunnen doen zowel voor advies als voor de actieve behandeling van een appezzaak.

en

Voorstel G. van Roekel

Deputaten een studieopdracht te geven inzake de vraag of het mogelijk is om bij behandeling van tucht- en appezaken die dienen op de kerkelijke vergaderingen, een speciaal daartoe te benoemen deputaatschap samen te stellen (bijv. op particulier-synodaal niveau) dat adviseert inzake behandeling en besluitvorming, en zo ja, voorstellen te doen over de vormgeving daarvan en hierover te rapporteren aan de volgende generale synode.

Uw commissie wil beide voorstellen tegelijk behandelen omdat ze in feite raken aan hetzelfde onderwerp. Tevens omdat uw commissie tegen beide voorstellen eenzelfde bezwaar heeft.

De voorstellen komen uw commissie bijzonder sympathiek voor en zijn zeker de moeite van een grondige bezinning waard.

Alleen stelt uw commissie vast, dat gezien de ingrijpende gevolgen die aan de voorstellen verbonden kunnen zijn, zij de kerkelijke weg middels een instructie dienen te volgen. Op deze wijze kunnen de verschillende kerkelijke vergaderingen zich over de inhoudelijke aspecten van de voorstellen en de wenselijkheid ervan uitspreken en zo uiteindelijk deputaten en de GS dienen in de bezinning rond deze belangwekkende voorstellen.

Uw commissie komt derhalve tot de conclusie om deze voorstellen niet over te nemen.

A.A. Egas, rapporteur.

Bijlage 55
Artikel 145, 164

Rapport van het curatorium en deputaten-financieel van de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

1. Inleiding

De generale synode 2004 besloot inzake het bestuur en toezicht van de universiteit:

1. de wenselijkheid uit te spreken dat het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit worden samengevoegd tot één deputaatschap;
2. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit de consequenties daarvan te laten onderzoeken en daartoe voorbereidingen te treffen;
3. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit op te dragen een nieuw reglement voor te bereiden ter vervanging van het reglement voor de Theologische Universiteit (bijl.

8 K.O.) en de instructie voor deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit (bijl. 9 K.O.). (Inmiddels is er bij de nieuwe uitgave van de kerkorde (2007) sprake van bijlage 10 resp. 11).

Naar aanleiding daarvan is besloten een onderzoek in te stellen naar gewenste organisatorische verbeteringen. Het onderzoek, de analyse en het opstellen van verbetervoorstellen is door twee externe deskundigen begeleid.

Op basis van een kort vooronderzoek is een plan van aanpak opgesteld. Daarin is een veranderproces voorgesteld dat in de volgende fasen is uitgevoerd:

1. onderzoek naar en verbetering van de uitvoerende werkzaamheden. Dit onderzoek heeft geleid tot aanpassingen in de interne organisatie;
2. onderzoek naar en verbeteren van het bestuur van de universiteit en het toezicht op het bestuur van de universiteit;
3. ontwikkelen van een beleid en koers van de universiteit voor de lange termijn (strategisch beleid).

De werkwijze en de resultaten zijn binnen alle geledingen van de universiteit besproken. De voorstellen worden breed gedragen.

2. Interne organisatie

Door een werkgroep is de interne organisatie gezien en verbeterd. De opdracht was een efficiënte, werkbare, heldere taakverdeling te maken, waarbij het iedereen duidelijk is wat van hem/haar wordt verwacht. De verdeling van de werkzaamheden zou de mogelijkheid van onderlinge vervangbaarheid moeten garanderen. De individuele functies werden zodanig geformuleerd dat een samenwerking in groepen bevorderd wordt. De werkgroep heeft enkele uitgangspunten voor de organisatie vastgesteld. Op basis daarvan zijn alle functies bekeken en in rolprofielen vastgelegd.

3. Bestuur en toezicht universiteit

In het kader van de reorganisatie is de wenselijke structuur voor het bestuur van en het toezicht op de universiteit onderzocht. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. de laatste jaren zijn de financiële risico's van non-profitorganisaties sterk toegenomen. Het aantal (dreigende) faillissementen van deze organisaties is sterk gestegen. Door de nieuwe financiering van de universiteit neemt het financiële risico toe. Steeds vaker worden bestuurders, ook vrijwillige bestuurders, persoonlijk aansprakelijk gesteld. De bestuurdersaansprakelijkheid is te verzekeren. Een aansprakelijkheidsstelling van vrijwillige bestuurders leidt veelal tot beslaglegging op het privévermogen en vaak tot jarenlange procedures. Dat betekent, zelfs als de kans gering is dat de bestuurder ook werkelijk aansprakelijk blijkt te zijn en er een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering is afgesloten, een aanzienlijke belasting van de privé-situatie. De verwevenheid van de universiteit met de Christelijke Gereformeerde Kerken zou er op enig moment toe kunnen leiden dat ook deze kerken met succes aansprakelijk worden gesteld voor financiële tekorten. De nieuwe bestuurlijke en toezichhoudende structuur moet de financiële risico's van vrijwillige bestuurders en de kerken zoveel mogelijk uitsluiten. Dat kan het best worden vormgegeven door de universiteit onder te brengen in een afzonderlijke rechtspersoon. Een stichting ligt daarbij voor de hand. De bijzondere band tussen de universiteit en de Christelijke Gereformeerde Kerken zal in de vormgeving van bestuur en toezicht moeten zijn gewaarborgd;
2. analoog aan het besluit van de generale synode 2004 over het voorkomen van belangenverstrengeling bij een van de deputaatschappen dienen bestuur en toezicht van de universiteit een zodanige vorm te krijgen dat geen belangenverstrengeling kan ontstaan.

De laatste jaren is er veel gedaan om het bestuur en toezicht van organisaties te verbeteren. Deze ontwikkeling wordt aangeduid met het begrip 'corporate governance'. Dit heeft geleid tot een brede verbetering van het bestuur en toezicht, onder meer in het onderwijs en de zorg. Van de hierbij opgedane ervaring is dankbaar gebruik gemaakt.

Uit de geschetste ontwikkelingen worden de volgende conclusies getrokken:

1. om financiële risico's zoveel mogelijk uit te sluiten dient de universiteit in een rechtspersoon (stichting) te worden ondergebracht;
2. deputaten-financieel en het curatorium verrichten op dit moment zowel uitvoerende, bestuurlijke en toezichhoudende taken. Scheiding van bestuur en toezicht eist dat deze taken gescheiden worden uitgevoerd. De consequentie daarvan is wel dat, zoals de generale synode heeft gevraagd, de taken van deputaten-financieel en curatorium samengevoegd kunnen worden, maar dat die samengevoegde taken vervolgens weer in bestuurlijke en toezichhoudende taken gescheiden moeten zijn. Voor het goed functioneren van toekomstige besturende en toezichhoudende organen is het van belang dat deze organen geen oneigenlijke taken, zoals uitvoerende taken, verrichten. Het integraal kunnen besturen en toezicht houden maakt het wenselijk dat de kerkelijke taken afzonderlijk worden vormgegeven. De kerkelijke, bestuurlijke en toezichhoudende taken zullen daartoe in afzonderlijke organen moeten worden ondergebracht. Dit zal een positieve invloed hebben op efficiency en slagvaardigheid van de werkorganisatie.

De volgende voorstellen worden gedaan:

1. de universiteit wordt ondergebracht in een stichting;
- 2.1. er komt een college van bestuur, dat integraal verantwoordelijk is voor het functioneren van de universiteit. Als taken van het college van bestuur kunnen onder meer worden genoemd:
 - a. ervoor zorgdragen dat binnen de instelling kwalitatief goed hoger onderwijs wordt verzorgd en kwalitatief goed onderzoek wordt verricht;
 - b. instellen van een of meer examencommissies;

- c. verlenen van de graad van bachelor en master;
 - d. zorgdragen voor een degelijk bestuurde instelling met een transparante inrichting en een rechtmatig en doelmatig bestuur en beheer;
 - e. zorgdragen voor academische vrijheid en eerbiediging van ethische waarden in de instelling;
 - f. zorgdragen voor de afstemming met en verantwoording aan belanghebbenden binnen en buiten de instelling;
 - g. ervoor zorgdragen dat een ieder binnen de instelling meewerkt aan en de benodigde gegevens verschafft voor een beoordeling door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen;
 - h. vertegenwoordigen van de instelling in en buiten rechte;
 - i. zorgdragen voor een regeling voor de rechtspositie van het personeel en voor een zorgvuldig personeelsbeleid waarmee de kwaliteit en betrokkenheid van het in de instelling werkzame personeel wordt gestimuleerd;
 - j. ervoor zorgdragen dat binnen de instelling een volwaardige, goed functionerende en effectieve medezeggenschap van studenten en personeel kan plaatsvinden waarbij ten minste wordt voldaan aan de wettelijke bepalingen;
 - k. zorgdragen voor een goede administratieve organisatie alsmede een goed financieel beheer en beleid, waaronder het tijdig rapporteren over bereikte en te verwachten resultaten (managementinformatiesysteem).
- 2.2 het college van bestuur zal bestaan uit een bestuurder die in dienst van de universiteit is. De functie wordt in $\pm 2\frac{1}{2}$ dag per week uitgevoerd. Deze omvang is enigszins arbitrair. De universiteit is te klein voor een fulltime bestuurder. Een bestuurder met een aanstelling van minder dan $2\frac{1}{2}$ dag per week is te weinig aanwezig om voldoende binding met de organisatie te hebben. Voor het goed functioneren van de universiteit is het van groot belang dat bij de werving en selectie een bestuurder wordt gekozen die in staat is leiding te geven aan een professionele organisatie.
3. de universiteit krijgt een raad van toezicht.
- De taken van de raad van toezicht zullen in ieder geval zijn:
- a. toezicht houden op de uitvoering van taken en de uitoefening van bevoegdheden door het college van bestuur en dit college met raad terzijde staan;
 - b. benoemen, schorsen, ontslaan en vaststellen van de beloning van de leden van het college van bestuur;
 - c. goedkeuren van het bestuursreglement;
 - d. goedkeuren van de begroting, de jaarrekening, het jaarverslag en, indien van toepassing, het strategisch meerjarenplan van de instelling;
 - e. toezien op de naleving van de wettelijke verplichtingen en de omgang met gedragscodes door het college van bestuur;
 - f. toezien op de rechtmatige verwerving en doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen van de instelling;
 - g. aanwijzen van een accountant;
 - h. jaarlijks afleggen van verantwoording over de uitvoering van deze taken en de uitoefening van deze bevoegdheden in het jaarverslag van de instelling en het afleggen van verantwoording aan de generale synode.
4. de in te stellen raad van toezicht bestaat uit 5 tot 7 personen (m/v) die over voldoende competenties beschikken om goed toezicht te houden. De raad van toezicht zal zoveel mogelijk een gevarieerde leeftijdsopbouw hebben. Gelet op het gegeven dat ongeveer de helft van de studenten niet lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken is, wordt voorgesteld dat maximaal 2 leden niet christelijk gereformeerd zijn;
5. regel is dat de Raad van Toezicht zelf zijn leden werft, selecteert, benoemt en ontslaat. Deze coöptatie is gelet op de verwevenheid tussen de TUA en de Christelijke Gereformeerde Kerken niet gewenst. Hierdoor zou immers een afstand kunnen ontstaan tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de universiteit. Wel is het van belang, om de kans op wettelijke aansprakelijkheid van de kerken te voorkomen, dat de benoeming niet te direct plaats vindt. De benoeming van de leden van de raad van toezicht vindt als volgt plaats:
- a. de generale synode draagt op basis van het profiel en een advies van de toezichthouder over mogelijke kandidaten, waartegen geen kerkrechtelijke bezwaren bestaan, zo mogelijk twee toezichthouders per vacature voor;
 - b. de Raad van Toezicht toetst of de voorgedragen kandidaten aan de eisen voldoen en benoemt een van hen. De niet-benoemde kandidaat is tijdens de zittingsperiode secundus. Wanneer de raad van toezicht niet tot benoeming kan overgaan, wordt de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in de gelegenheid gesteld opnieuw een voordracht te doen. Als dan nog niet tot benoeming kan worden overgegaan, stellen de generale synode en de raad van toezicht een commissie in, bestaande uit drie leden, die een bindende voordracht voor de leden van de raad van toezicht doet. De zittende leden van de raad van toezicht zijn gehouden de aldus voorgedragen kandidaten te benoemen. Een van de leden van de commissie wordt door de generale synode benoemd en een door de raad van toezicht. De beide leden benoemen gezamenlijk een voorzitter. De zittingsduur van de leden van de Raad van Toezicht is 3 jaar. Iedere 3 jaar treden alle toezichthouders af. De leden zijn in beginsel dan nog twee keer herbenoembaar. De generale synode dient er bij het doen van voordrachten voor te waken dat er voldoende continuïteit is.
6. om goed als toezichthouder te kunnen functioneren, moeten toezichthouders over ervaring, kennis en vaardigheden beschikken (competenties). Ook moeten zij over voldoende tijd beschikken en bereid zijn die aan de universiteit te besteden. Dat betekent dat zij slechts een beperkt aantal bestuurlijke of toezichthoudende functies vervullen. Naast deze algemene competenties zullen individuele toezichthouders over bijzondere competenties moeten beschikken. Te

- denken valt daarbij aan competenties voor het voorzitterschap, de controlling, juridische competenties, onderwijskundige en didactische competenties, theologische competenties, personeelsmanagementcompetenties en competenties op het gebied van de soft-skills. Deze competenties zullen in competentieprofielen worden vastgelegd. De competentieprofielen vormen de basis voor de werving en benoeming van de toezichthouders;
7. de universiteit krijgt een curatorium. Dit curatorium voert een aantal taken uit die of betrekking hebben op studenten die predikant willen worden in de Christelijke Gereformeerde Kerken of die verband houden met benoeming en ontslag van (universitair hoofd)docenten en hoogleraren. Dit curatorium heeft de volgende taken:
- doen van voordrachten voor benoeming van hoogleraren c.q. kandidaat hoogleraren op de titel van universitaire hoofddocent aan de generale synode, in en na overleg met het college van bestuur;
 - houden van opzicht over leer en leven van hoogleraren en hoofddocenten die kandidaat voor het hoogleraarschap zijn;
 - in en na overleg met het college van bestuur schorsen van hoogleraren c.q. universitaire hoofddocenten die kandidaat voor het hoogleraarschap zijn;
 - organiseren van de schooldag;
 - instemmen met de stagebegeleider bij stages van admissiale studenten;
 - kennis nemen van de voortgang van stages van admissiale studenten;
 - toelaten en kerkelijk-geestelijk begeleiden van admissiale studenten (naar art. 12 van het reglement) en het rapporteren daarover;
 - ontnemen van de admissiale status;
 - verlenen van preekconsent aan admissiaal-studenten die met goed gevolg het Masters I-examen hebben afgelegd;
 - ontnemen van het preekconsent;
 - beroepbaar stellen van admissiaal-studenten die met goed gevolg de Masters-eindproef hebben afgelegd;
 - ontnemen van de beroepbaarstelling;
 - jaarlijks bezoeken van de colleges.
- Het curatorium bestaat uit negen leden, waarbij acht leden benoemd worden door de vier particuliere synoden, en één (de secretaris) door de generale synode. Het curatorium wijst uit zijn midden ieder jaar een president en een assessor aan, waarbij de assessor het jaar daarop als president fungeert. Bij het begin van de septembervergadering van het curatorium wisselt het presidium;
8. in verband met deze structuurwijziging moet de procedure voor de benoeming van hoogleraren en docenten worden aangepast.

Benoeeming hoogleraren

Voorgesteld wordt bij de benoeming van hoogleraren de volgende procedure te hanteren:

- wanneer een vacature bij hoogleraren aan de universiteit optreedt, zet het college van bestuur een procedure in werking om tot vervulling van deze vacature te komen;
- zo mogelijk doet het college van bestuur uiterlijk een jaar vóór het bijeenkomen van een generale synode waarin een benoeming zal dienen plaats te vinden, hiervan mededeling aan het curatorium. Slechts bij plotseling optredende vacatures kan besloten worden tot een versneld tijdpad;
- het college van bestuur benoemt een vacaturecommissie, bestaande uit de leden van het moderamen van het curatorium, het college van bestuur, de rector en de conrector. De president-curator is voorzitter van de commissie, de conrector secretaris. Deze commissie zet in eerste instantie een tijdpad uit en bewaakt dat gedurende de te volgen procedure nauwkeurig;
- het college van hoogleraren adviseert het college van bestuur door aanbidding van een nota, met daarin vervat de namen van naar haar oordeel benoembare personen, daarbij inachtnemend de door de generale synode vastgestelde kaders (art. 5 reglement Theologische Universiteit). In deze nota wordt in ieder geval aandacht gegeven aan de volgende elementen:
 - plaats in de kerken (gemeenten/kerkelijke taken);
 - wetenschappelijke opleiding, in het bijzonder de specialisatie op het vakgebied van de vacature; daarbij is een doctorstitel een vereiste;
 - ervaring;
 - didactische kwaliteiten;
 - wetenschappelijke publicaties;
 - andere relevante publicaties;
 Het college wordt in de gelegenheid gesteld deze nota mondeling toe te lichten; daarbij kan het een voorkeursvolgorde aangeven;
- het college van bestuur komt tot een lijst van kandidaten die op grond van de beschikbare gegevens in aanmerking kunnen komen voor benoeming. Hierbij wordt ook acht gegeven op het vertrouwen dat de betrokkenen in de kerken genieten. Verder kan, behalve aan personen in de nota genoemd, ook aandacht worden gegeven aan andere personen, waarbij op dezelfde elementen als in 4 genoemd zal worden gelet. Indien het college van bestuur bij het samenstellen van deze lijst voorbijgaat aan kandidaten die door het college van hoogleraren zijn genoemd, stelt het daarvan het college van hoogleraren in kennis, met redenen omkleed. De lijst wordt door het college van bestuur aan het curatorium aangeboden;
- het curatorium adviseert het college van bestuur over de lijst met kandidaten. Het curatorium kan het college van bestuur ook adviseren hieraan namen toe te voegen;
- het college van bestuur stelt na ontvangst van het advies van het curatorium een kandidatenlijst vast. De lijst wordt door het college van bestuur aan de commissie aangeboden;
- de commissie gaat op basis van objectieve selectiecriteria (zie d) een oriënterend en informatief gesprek aan met de kandidaten die in de lijst genoemd zijn. In dit gesprek worden de elementen, in d genoemd, nader uitgediept. Tevens zal er de nadruk op worden gelegd dat dit gesprek vertrouwelijk van karakter is;

- i. de commissie doet schriftelijk verslag van haar werkzaamheden aan het curatorium, zo mogelijk uitlopend op een advies;
- j. het curatorium komt, na interne bespreking, tot aanbieding van een tweetal of enkelvoudige voordracht aan de generale synode. Deze voordracht zal schriftelijk geschieden en vergezeld gaan van een curriculum vitae;
- k. de generale synode doet een benoeming. Indien de synode wenst af te wijken van de voordracht van het curatorium, zal zij het curatorium in de gelegenheid stellen hierover intern beraad te hebben en eventueel een onderzoek in te stellen als bij sub d en f genoemd.

Deze procedure wordt ook gehanteerd voor kandidaat-hoogleraren die nog niet aan de benoemingsvereisten voldoen en om die reden als universitair hoofddocent benoemd zullen worden.

Benoeeming docenten

Voorgesteld wordt om bij de benoeming van docenten de volgende procedure te hanteren:

- a. wanneer een vacature in het docentenkorps aan de universiteit optreedt die niet intern kan worden vervuld, zet het college van bestuur, daarin geadviseerd door het college van hoogleraren, een procedure in werking om tot vervulling van deze vacature te komen;
- b. afhankelijk van de situatie kan het college van bestuur kiezen voor een open sollicitatieprocedure of - in uitzonderingsgevallen - het benaderen van één of meer personen die voor vervulling van de vacature in aanmerking komen;
- c. bij een sollicitatieprocedure wordt in ieder geval een advertentie geplaatst in De Wekker, het Nederlands Dagblad en het Reformatorisch Dagblad. Eventueel kan de advertentie ook in een ander medium worden geplaatst;
- d. er wordt een sollicitatiecommissie benoemd, bestaande uit het college van bestuur, de rector en een andere hoogleraar. Zij hebben geheimhoudingsplicht t.a.v. persoonlijke gegevens van sollicitanten. De bestuurder fungeert als voorzitter van de commissie;
- e. deze commissie selecteert binnengekomen brieven op grond van de volgende criteria:
 - identiteit;
 - opleiding;
 - ervaring;
 - didactische bekwaamheden;
 - wetenschappelijke publicaties;
- f. met de daarvoor in aanmerking komende kandidaat c.q. kandidaten worden een of meer selectiegesprekken gevoerd;
- g. de commissie doet een voorstel inzake benoeming aan het college van bestuur (eventueel in volgorde van voorkeur). Ook worden naar het oordeel van de commissie niet benoembare personen als zodanig gekwalificeerd;
- h. het college van bestuur besluit tot benoeming;
- i. het besluit tot benoeming behoeft goedkeuring van een gezamenlijke vergadering van de raad van toezicht en het curatorium.

N.B. Bij deze voorstellen zijn de eerdere besluiten van het curatorium aangaande de benoemingen van hoogleraren en docenten, zoals gerapporteerd aan en aanvaard door de generale synode 2001, als uitgangspunt genomen.

Als de hiervoor genoemde voorstellen worden aanvaard, concentreert het curatorium zich weer op de eigenlijke taken, die het vanouds heeft gehad.

Eind 2005 verscheen een voorstel van een nieuwe Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek. Hierin waren bepalingen opgenomen inzake bestuur en toezicht die overeenkomen met de voorstellen van dit hoofdstuk. Genoemd voorstel van wet is inmiddels ingetrokken, omdat in het regeerakkoord van het huidige kabinet is opgenomen dat er na overleg met het onderwijsveld op korte termijn één nieuw geïntegreerd wetsvoorstel voor bekostiging en besturing van hoger onderwijs en onderzoek komt. Aangenomen mag worden dat de bepalingen over bestuur en toezicht in deze nieuwe wet niet wezenlijk zullen afwijken van die in het oude voorstel en derhalve ook niet van de door ons gemaakte keuze.

4. Strategisch beleid

Met het strategisch beleid wordt aangeven in welke richting de universiteit zich in de komende jaren moet gaan ontwikkelen. Het beleid is gemaakt door een werkgroep beleid. De leden van de werkgroep hebben de ontwikkelingen op de verschillende deelgebieden beschreven. Op basis van deze notities is een integrale analyse gemaakt en is een nota geschreven waarin de te maken keuzen zijn onderbouwd. Daarvoor zijn de belangrijkste ontwikkelingen buiten de universiteit beschreven (externe analyse) en is onderzocht waarin de universiteit goed of minder goed is (interne analyse). Met deze gegevens is een aantal strategische keuzen ontwikkeld en vervolgens zijn strategische doelen geformuleerd.

Externe analyse

De volgende ontwikkelingen zijn voor de universiteit van belang:

1. de laatste decennia is het aantal kerkleden in Nederland sterk afgenomen. Dat zal ook de komende decennia het geval zijn. Het aantal kerkleden is in veertig jaar gedaald van 70% (1960) tot 34% (2000) van de Nederlandse bevolking. Het aantal onkerkelijken steeg in deze periode van 28% naar 61%. In 2020 zal volgens ramingen nog ruim een op de vijf Nederlanders kerklid zijn en 72% onkerkelijk. De Theologische Universiteit Apeldoorn moet dus de komende jaren haar werkzaamheden uitvoeren in een land dat in veertig jaar tijd sterk ontkerkend is. Het grote aantal onkerkelijken biedt de kerken echter ook missionaire mogelijkheden;
2. de universiteit heeft een bijzondere band met de Christelijke Gereformeerde kerken. Een belangrijk deel van de studenten komt uit deze kerken en wordt ten dienste van deze kerken opgeleid. Om die reden zijn de ontwikkelingen binnen deze kerken nader bekeken. De Christelijke Gereformeerde Kerken hebben geen centrale ledenadministratie. Dat maakt het

doen van uitspraken over de ontwikkeling van het aantal leden en over de oorzaken daarvan wat lastig. Als naar de ontwikkeling van het totale aantal leden per gemeente wordt gekeken dan daalt het aantal leden in 59% van de gemeenten en neemt het aantal leden in 34% van de gemeenten toe. De nieuwe leden komen vrijwel uitsluitend uit andere kerken. Daarbinnen komt 94% uit de 'traditionele' kerken, 0,1% van de nieuwe leden heeft geen kerkelijke achtergrond. Van de leden die vertrekken gaat 99% naar andere kerken en 0,9% vertrekt zonder zich opnieuw bij een kerk aan te sluiten. In de periode 1990-2005 is het aantal leden met 3% gedaald.

Gemiddeld heeft een Christelijke Gereformeerde Kerk ongeveer 400 leden. 80% van de gemeenten heeft minder dan 500 leden. 4% van de gemeenten heeft 1.000 leden of meer. Als er gemiddeld genomen 150 leden nodig zijn om een predikant te kunnen beroepen en onderhouden, dan kunnen 41 gemeenten (22% van de gemeenten) geen predikant beroepen.

Als de ontwikkeling van toename en afname van het aantal leden zich de komende jaren voortzet, dan zal het aantal gemeenten dat geen predikant kan beroepen gemiddeld met $\frac{2}{3}$ gemeente per jaar toenemen. Door opheffing en samenvoeging zal het aantal gemeenten met bijna 1 gemeente per jaar afnemen;

3. de Christelijke Gereformeerde Kerken hebben te weinig predikanten om het aantal vacatures te vervullen. Het aantal niet vervulbare vacatures zal in 2009 ongeveer 37 zijn. De komende 20 jaar zullen gemiddeld 5 predikanten per jaar met emeritaat gaan. Dat is bijna 70% van de huidige predikanten. Als er vanuit gegaan wordt dat het aantal gemeenten dat geen predikant meer kan beroepen met $\frac{2}{3}$ per jaar toeneemt, dan moeten ruim 4 studenten per jaar beroepbaar worden gesteld om het aantal vacatures, dat door emeritering ontstaat, op te vangen. Als ook het predikantentekort, dat er in 2009 zal zijn, na 5 jaar (dat is de periode waarop het strategisch beleid betrekking heeft) moet zijn weggewerkt, dan moet 7,5 student per jaar extra beroepbaar worden gesteld. Dat zijn totaal gemiddeld bijna 12 afstuderende admissiële studenten per jaar;
4. de financiering van de universiteiten gaat veranderen. In een inmiddels ingetrokken wetsvoorstel was opgenomen dat studenten leerrechten krijgen. Het inzetten van leerrechten en het behalen van een diploma binnen een vastgestelde tijd zouden, tezamen met een onderwijsopslag de bekostiging van het onderwijsdeel bepalen. Daarnaast zou een onderzoekcomponent worden ingevoerd, die op basis van diploma's en promoties en een toeslag zou worden berekend. Op basis van genoemd wetsvoorstel zouden universiteiten een tweetal voorzieningen dienen te vormen (in het wetsvoorstel profileringsfonds en noodfonds genoemd), omdat in het voorstel was bepaald dat als studenten zonder studiefinanciering worden toegelaten tot de opleiding, de universiteit voor financiële ondersteuning dient zorg te dragen. De opbouw en aanwending zou aan bepaalde voorschriften moeten gaan voldoen. Grote onduidelijkheid bestaat over het nieuw uit te brengen wetsvoorstel, zowel inhoudelijk voor zover het de bekostiging van de universiteiten betreft als over het tijdpad van invoering. Tot nu toe wordt onze universiteit gesubsidieerd op basis van een lumpsum systeem. In de loop van 2005 hebben gesprekken plaatsgevonden met vertegenwoordigers van het ministerie van OCW, waarin ons is medegedeeld dat de bekostiging van onze universiteit waar dat mogelijk is aan moet sluiten bij de bekostigingssystematiek zoals die voor het gehele hoger onderwijs is voorzien voor 2008. Voor ons betekent dit dat de rijksbijdrage die wij in de toekomst zullen ontvangen gerelateerd gaat worden aan daadwerkelijke onderwijs- en onderzoeksinspanningen. In een brief d.d. 3 mei 2006 van het ministerie is de afspraak vastgelegd dat 75% van de in de rijksbegroting voor onze universiteit opgenomen bijdrage zal worden bestemd voor onderwijs en 25% voor onderzoek. Wij hebben de toezegging dat de onderwijs toeslag en de zogenoemde strategische overwegingen component in het onderzoeksdeel voor ons voor de periode 2008 tot en met 2011 zullen worden bepaald in euro's in plaats van in procenten. Op deze wijze zal de invoering van de nieuwe systematiek een geleidelijke overgang betekenen naar een nieuw systeem. Voorts is vastgelegd dat in het jaar van overgang de invoering budgettair neutraal zal geschieden. Inmiddels heeft het ministerie in een schrijven d.d. 4 april 2007 aangekondigd dat ondanks het opschorten van het wetsvoorstel de invoering van de onderzoeksbeekostiging overkort in 2008 kan worden ingevoerd conform de gemaakte afspraken. Geen duidelijkheid wordt gegeven over het tijdstip van invoering van het nieuwe onderwijsbeekostigingssysteem;
5. door het invoeren van een systeem van leerrechten of een vergelijkbaar systeem wordt het voor hbo-ers minder aantrekkelijk om na hun hbo-studie een universitaire opleiding te gaan volgen. Meer voor de hand liggend is om direct na de hbo-propedeuse naar de universiteit over te stappen;
6. de meeste universitaire theologische opleidingen worden geïntegreerd in faculteiten Geesteswetenschappen, waarin de klassieke theologie steeds meer religiewetenschap wordt. In dit kader wordt door de theologische opleidingen steeds minder waarde gehecht aan kennis van de brontalen;
7. het predikantschap ontwikkelt zich. De aan het ambt verbonden status verdwijnt. Daarmee wordt de kern van het ambt van predikant, namelijk dat hij door God geroepen is om diens woord te verkondigen, voor de gemeente te bidden en de heilige sacramenten te bedienen, belangrijker. De kerntaken van de predikant zijn in hoofdzaak het leiden van de eredienst, het (samen met anderen) verzorgen van het pastoraat en het (samen met anderen) zorg dragen voor vorming en toerusting; er zijn geen goede en recente cijfers beschikbaar van het aantal studenten godgeleerdheid in Nederland. Met enige reconstructie zijn er cijfers over de periode 1996 t/m 2002 te geven. In deze periode daalt het aantal theologiestudenten met 12%. Het aantal studenten van de TUA is in deze periode met 2% gestegen;
9. de TUA werkt zo mogelijk samen met andere universitaire theologieopleidingen. De samenwerking met de Theologische Universiteit Kampen verbonden aan de GkV (TUK) is het meest intensief. De samenwerking krijgt vooral vorm door:
 - een gezamenlijke vooropleiding klassieke talen;
 - een gezamenlijke onderzoeksmissie, een gezamenlijk onderzoeksplan, één commissie Wetenschappenbeoefening en gezamenlijke onderzoeksgroepen;
 - uitwisseling van docenten;
 - zo nodig onderlinge inhoudelijke afstemming, zoals bij het opstellen van het beroepsprofiel;
 - gezamenlijke vergaderingen van beide curatoria.
 De samenwerking is vruchtbaar en verloopt doorgaans goed.

Interne analyse

Er is een onderzoek uitgevoerd naar de sterke en zwakke kanten van de universiteit. Enkele aandachtspunten daaruit zijn:

1. door de systematiek van begroten zijn de begroting en de financiële resultaten niet goed bruikbaar voor een interne analyse. De inkomsten van de universiteit worden na invoering van de afspraken met het ministerie onzeker en zullen fluctueren. De lasten zullen hoger worden. De financiële risico's nemen toe. De risico's worden versterkt door de structureel te lage dekking van het emeriteringsfonds van hoogleraren. De universiteit moet hogere reserves op kunnen bouwen om deze risico's te kunnen opvangen;
2. de rendementen van de opleiding lopen terug. Vanaf 2000 neemt het rendement van de propedeuse af;
3. de TUA heeft 25 promotiestudenten. Gemiddeld is er 1,3 promotie per jaar. Zowel de studie- als de promotieresultaten zullen in het licht van de nieuwe financiering van het hoger onderwijs op korte termijn moeten worden verbeterd. De onderzoeks- en promotieresultaten zullen beter meetbaar moeten zijn;
4. 63% van de afgestudeerde studenten werd de afgelopen 15 jaar predikant en 13% ging het onderwijs in. Het aantal studenten dat predikant werd, is ten opzichte van een meting over de periode 1968-2001 met 13% gedaald, het aantal studenten dat het onderwijs inging steeg met 10%. Ondanks deze daling is de kerntaak van de universiteit blijvend het opleiden van predikanten.

Strategische doelen 2007-2012

In de nota is aangegeven in welke richting de universiteit zich tot 2012 zou moeten ontwikkelen. De belangrijkste daarvan zijn:

1. de kerntaak van de TUA is het opleiden van predikanten, in het bijzonder voor de Christelijke Gereformeerde Kerken. Om het tekort aan predikanten in deze kerken te laten afnemen, zal het aantal studenten moeten toenemen. Uiteraard kan de universiteit het aantal roepingen niet beïnvloeden. Wel kan de nood van de kerken onder de aandacht van (potentiële) studenten worden gebracht. Het streven is dat het aantal nieuw ingeschreven studenten per jaar zal groeien tot 21 in 2012 en dat dit aantal zal worden bereikt door groei van het aantal christelijke gereformeerde (admissiale) studenten. Het aantal studenten uit andere kerken zal ongeveer gelijk blijven;
2. de brontalen zullen onderdeel van de opleiding van predikanten blijven. De inzet is om de huidige vooropleiding te handhaven. Dit lijkt door het uitstel van de Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek nog enkele jaren te kunnen. Indien dit op termijn niet mogelijk is, zal getracht worden een overgangstermijn van enkele jaren te krijgen en zal het curriculum zo worden herzien dat de brontalen onderdeel zijn van de reguliere opleiding;
3. in 2010 zal 25% van de bekostiging door het ministerie van OCW aan onderzoek worden besteed. Het totale onderzoeksbudget zal door opbrengsten uit onderzoek 1½ keer zo hoog zijn;
4. de verworven kennis wordt ter beschikking van anderen gesteld, door middel van publicaties, dienstverlening, opleidingen, lezingen, symposia, etc. In 2015 vormt de universiteit naast de TUK binnen het netwerk van (inter)nationale opleidingen een erkend kenniscentrum voor de gereformeerde theologie;
5. de werkzaamheden van de universiteit zullen, inclusief de bijdrage van de Christelijke Gereformeerde Kerken, kostendekkend worden uitgevoerd waarbij naast de benodigde reguliere reserveringen, zoals voor onderhoud van de gebouwen, er een algemene reserve zal zijn die groot genoeg is om financiële risico's over een aantal jaren op te vangen.

Om deze doelen te kunnen bereiken, moeten op verschillende deelgebieden activiteiten in gang worden gezet. Enkele daarvan zijn:

1. er zal een imago-onderzoek worden uitgevoerd en een PR-beleid worden ontwikkeld;
2. het is in 2012 mogelijk om de opleiding (inclusief de huidige vooropleiding) in gemiddeld 6½ jaar met succes af te ronden;
3. voor oud-studenten, predikanten van de Christelijke Gereformeerde Kerken, kader van deze kerken, overige leden van deze kerken en leden van andere kerken zullen diensten en opleidingen worden aangeboden;
4. naast de subsidie van het ministerie van OCW zal de universiteit inkomsten uit de tweede en derde¹⁾ geldstroom hebben;
5. de bijzondere derde geldstroom die bestaat uit een bijdrage per lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken zal worden gehandhaafd;
6. de financiële administratie zal vanaf 2008 zo worden ingericht dat de bereikte en de te verwachten onderwijs-, onderzoeks- en financiële resultaten per kwartaal kunnen worden gevolgd;
7. de verhouding tussen hoogleraren, universitair (hoofd)docenten, AIO's, (adjunct)onderzoekers en studentassistenten moet evenwichtiger worden. Voor dienstverlenende, onderwijs- en onderzoekstaken zullen ook studenten worden ingezet;
8. de samenwerking met de Theologische Universiteit Kampen zal worden gecontinueerd en waar mogelijk uitgebreid.

5. Voorstellen

Het curatorium en deputaten-financieel stellen de synode het volgende voor:

1. kennis te nemen van de reorganisatie van de uitvoerende werkzaamheden;
2. in te stemmen met de strategische doelen 2007-2012;
3. te besluiten om de universiteit onder te brengen in een stichting met naam *Stichting Theologische Universiteit Apeldoorn*;
4. het reglement voor de Theologische Universiteit (bijl. 10 K.O.) en de instructie voor deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit (bijl. 11 K.O.) in te trekken.
5. opdracht te geven aan het curatorium en deputaten-financieel nog tijdens deze synode de statuten van de *Stichting Theologische Universiteit Apeldoorn* op te stellen en deze statuten vervolgens vast te stellen;

6. in te stemmen met de instelling van een raad van toezicht voor de *Stichting Theologische Universiteit Apeldoorn* met de volgende taken en bevoegdheden:
 - a. toezicht houden op de uitvoering van taken en de uitoefening van bevoegdheden door het college van bestuur en dit college met raad terzijde staan;
 - b. benoemen, schorsen, ontslaan van de leden van het college van bestuur en vaststellen van hun beloning;
 - c. goedkeuren van het bestuursreglement;
 - d. goedkeuren van de begroting, de jaarrekening, het jaarverslag en, indien van toepassing, het strategisch meerjarenplan van de instelling;
 - e. toezien op de naleving van wettelijke verplichtingen en de omgang met gedragscodes door het college van bestuur;
 - f. toezien op de rechtmatige verwerving en de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen van de instelling;
 - g. aanwijzen van een accountant;
 - h. jaarlijks afleggen van verantwoording over de uitvoering van deze taken en de uitoefening van deze bevoegdheden in het jaarverslag van de instelling en het afleggen van verantwoording aan de generale synode.
7. deputaten vertegenwoordiging van de kerken te machtigen de eerste maal met inachtneming van het in hoofdstuk 3 genoemde de leden van de raad van toezicht te benoemen;
8. in te stemmen met de vorming van een college van bestuur bestaande uit één bezoldigde bestuurder voor ongeveer 2½ dag per week. De raad van toezicht op te dragen deze bestuurder te werven en te benoemen, een bestuursreglement op te stellen en vast te stellen;
9. opdracht te verlenen aan de in te stellen raad van toezicht en het curatorium om voor de volgende generale synode een nieuw reglement voor de theologische universiteit op te stellen;
10. de nieuwe regeling curatorium Theologische Universiteit vast te stellen;
11. de voorgestelde benoemingsprocedure hoogleraren vast te stellen;
12. de voorgestelde benoemingsprocedure docenten vast te stellen;
13. enkele van de huidige deputaten-financieel voor de universiteit aan te wijzen met de machtiging om na de sluiting van de generale synode, tot het moment van de installatie van de te vormen Raad van Toezicht, de lopende zaken te behartigen, waar nodig besluiten op bestuurlijk niveau in samenwerking met het curatorium te nemen en zorg te dragen voor een goede overdracht van taken en dossiers aan de bestuurder en aan de Raad van Toezicht.

Namens het curatorium,

J.P. Boiten, president-curator
D. Quant, secretaris

Namens deputaten-financieel,

P. Vree, voorzitter
P.A.A.J. Hurkmans, secretaris-penningmeester

¹ De tweede geldstroom bestaat uit subsidies van bijvoorbeeld de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) of de Nederlandse Organisatie van Wetenschappelijk Onderwijs (NWO) aan onderzoekers en onderzoeksprojecten. De derde geldstroom wordt gevormd door alle inkomsten uit overige, meestal particuliere, fondsen

Bijlage 56
Artikel 145, 164

Rapport 3 van commissie 1 inzake het rapport van het curatorium en deputaten-financieel van de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

Inleiding

Uw commissie biedt u hierbij een eerste rapportage aan met betrekking tot bovengenoemd rapport. Allereerst willen we onze waardering en dank uitspreken voor het vele werk van curatoren en deputaten en van de brs. J. van den Berg en H.M. Oevermans die beiden belangeloos medewerking verleenden.

Bij de bestudering van het rapport rezen bij uw commissie vele vragen die te maken hebben met de complexiteit van de materie, het ingrijpende van de voorgestelde reorganisatie en de onduidelijkheid die geschapen is doordat meerdere zaken in het rapport een toelichting missen of niet nader zijn ingevuld.

De commissie meende eerst een aantal voorvragen te moeten stellen die na overleg met commissie 6 schriftelijk aan curatoren werden voorgelegd. Bij commissie 6 bleken inhoudelijk dezelfde vragen te leven. In onderling overleg is afgesproken dat commissie 1 de (tussen)rapportage zal schrijven.

Hieronder treft u de voorvragen met de beantwoording aan.

Na ontvangst van de antwoorden op de voorvragen hebben wij samen met commissie 6 een delegatie van het curatorium en van deputaten-financieel ontvangen om over het rapport door te spreken. Ook de rector was daarbij aanwezig.

Van het curatorium ontvingen wij ter nadere informatie drie nota's die ten grondslag liggen aan het deputatenrapport voor de synode: de nota Organisatie uitvoerende werkzaamheden (d.d. 9-5-06), de nota Bestuur en toezicht (d.d. 20-4-07) en de nota Strategisch beleid 2007-2012 (d.d. 22-3-07). Ook namen wij kennis van de Code goed bestuur universiteiten 2007, een uitgave van de VSNU.

Hierna werd weer een aantal vragen opgesteld die in een tweede ontmoeting tussen uw commissie en een delegatie van het curatorium, waaraan was toegevoegd de heer J. van den Berg, werden gesteld en beantwoord.

Voorvragen

1. Hoe loopt dit rapport weg uit de opdracht van de generale synode 2004?

De synode sprak de wenselijkheid uit dat het curatorium en deputaten-financieel van de theologische

universiteit zouden worden samengevoegd tot één deputaatschap en gaf u de opdracht de consequenties daarvan te onderzoeken en daartoe voorbereidingen te treffen.

Tevens kreeg u de opdracht een nieuw reglement voor te bereiden ter vervanging van het reglement voor de theologische universiteit en de instructie voor deputaten-financieel voor de theologische universiteit (bijlage 10 en 11 K.O.).

Waar is het onderzoek naar de consequenties van de samenvoeging van beide deputaatschappen? In plaats daarvan ligt er het ontwerp van een nieuwe structuur van bestuur en toezicht op het bestuur van de universiteit op tafel.

Er is geen ontwerp voor een nieuw reglement. U stelt voor daartoe opnieuw een opdracht te geven.

Antwoord: Dat lijkt inderdaad wel wat verwarrend. De situatie is zó: toen deputaten-financieel en het curatorium de opdracht van de synode ter hand namen, zijn daarvoor twee ter zaken deskundigen aangetrokken voor inhoudelijke hulp, nl. de brs. J. van den Berg, CGK Veenendaal (bekend rond vele organisatieveranderingen, ook in de CGK – denk aan de SGJ en het Dienstenbureau) – en mr. H.M. Oevermans, lid van de CGK Bennekom, manager van de Chr. Hogeschool Ede die in een eerdere functie bij de Rijksuniversiteit Utrecht veel met deze dingen bezig is geweest. Beiden zegden belangeloze medewerking toe. Het was nl. zó dat er in de loop van de jaren behoefte was gerezen aan een goede doorlichting van onze universiteit op het gebied van bestuur en uitvoering. Al eerder, in 1999, was daar een poging toe ondernomen, maar de ontwikkelingen waren doorgegaan. Toen deze broeders aan het werk gingen, is ook gekeken naar de ontwikkelingen op dit gebied bij de andere hogescholen en universiteiten. We zijn immers een aangewezen (een door de overheid erkende) instelling. Al snel stootten wij toen op de gewenste indeling van toezicht, bestuur en beheer, die naar de geldende governance-regels in Nederland strikt gescheiden dienen te zijn. Daar mankeert in Apeldoorn nogal wat aan. In het huidige reglement bijv. vindt u nog altijd dat de rector het bestuur over de universiteit vormt, in de praktijk is dat al lange tijd niet meer het geval. Het curatorium was er vroeger in feite alleen voor kerkelijke taken (zoals in de nieuwe, gewenste, situatie opnieuw omschreven wordt), maar gaandeweg waren daar meer bestuurlijke taken bijgekomen. De toezichthoudende taak van het curatorium (art. 2 reglement) staat daarmee onder spanning. Daarbij moet gezegd worden dat de beschreven situatie (een rector die gedurende één jaar het bestuur vormt) in de huidige situatie niet meer doenlijk is – u vindt het ook bij geen enkele hoger onderwijsinstelling meer terug. Er was dus dringend behoefte aan een nieuwe structuur waarmee we weer jaren vooruit kunnen.

Wij hebben ons niet meer gewaagd aan een nieuw ontwerp voor een reglement. Reden: we stelden ons op de gedachte dat het goed zal zijn om eerst te zien hoe onze ideeën door de synode heen komen, anders doen we wellicht werk voor niets.

2. Is het financiële risico waarover wordt gesproken de reden om tot de voorgestelde reorganisatie van het bestuur en het toezicht op het bestuur van de universiteit te komen en die onder te brengen in een stichting?

Antwoord: Al vanaf het begin van de subsidieverlening van overheidswege is er verwarring over de status van onze universiteit; alle andere instellingen van hoger onderwijs vormen een eigen rechtspersoon.

Op grond van art. 2:2 BW bezitten alle zelfstandige onderdelen en lichamen van een kerkgenootschap rechtspersoonlijkheid. Naar bijvoorbeeld het ministerie toe opereert de universiteit alsof het een zelfstandig onderdeel van de kerken, en daarmee een rechtspersoonlijkheid bezittend lichaam is. In andere situaties ligt dat veel minder duidelijk.

In toenemende mate worden besturen en toezichthouders aansprakelijk gesteld bij financiële problemen van non-profitorganisaties, ook door de overheid. Dat geeft soms aanleiding tot lastige situaties (...) Om de kans te verkleinen dat de Christelijke Gereformeerde Kerken c.q. de generale synode aansprakelijk gesteld kunnen worden, is voorgesteld de rechtspersoon om te zetten in een stichting.

De laatste jaren is er veel aandacht besteed aan corporate governance. De in dat kader ontwikkelde regels voor goed bestuur zijn in codes vastgelegd. Bij vraag 3 wordt hierop inhoudelijk meer ingegaan. Bij de nieuwe bestuurlijke structuur moest rekening worden gehouden met de mogelijke reflexwerking die van deze governance codes kan uitgaan op stichtingen met een kerkelijke binding, aangezien mag worden aangenomen dat governance codes een weergave zijn van algemeen geldend geachte beginselen van behoorlijk bestuur. Het in strijd handelen met deze beginselen kan een aansprakelijkheid opleveren voor bestuurders en toezichthouders. Dat was de doorslaggevende reden om deze bestuursstructuur voor te stellen.

3. Is er een wettelijke verplichting om te komen tot de voorgestelde reorganisatie (bijvoorbeeld verband houdend met de erkenning of de subsidiëring van de universiteit)? Zo dat bestuur en toezicht gescheiden moeten zijn?

Heeft u alternatieven onderzocht zodat bevoegdheden van curatorium en deputaten-financieel gehandhaafd blijven en wij volledige verantwoordelijkheid voor de universiteit behouden?

Antwoord: Er is geen wettelijke verplichting om te komen tot deze *precieze* reorganisatie. Wél is er een wettelijke verplichting tot scheiding van de drie aangeduide niveaus: toezicht, bestuur, uitvoering. In de WHW (Wet Hoger Onderwijs en Wetenschap) zijn bepalingen opgenomen over de bevoegdheden van de colleges van bestuur en de raden van toezicht van openbare universiteiten. Bijzondere universiteiten mogen hun bestuur en toezicht zelf vorm geven. Zij dienen daarbij wel rekening te houden met de wettelijke bepalingen voor de openbare universiteiten voor zover de eigen aard van de universiteit zich daartegen niet verzet.

De scheiding tussen drie niveaus geldt overigens niet alleen onderwijsinstellingen, maar ook alle instellingen van de gezondheidszorg bijvoorbeeld. Het is aanleiding geweest voor de totstandkoming van de diverse codes op dit terrein (commissie Glasz, code Tabaksblatt enz.). Voor de universiteiten zijn deze regels vastgelegd in Code goed bestuur universiteiten 2007. Het staat vast dat in een te verwachten gewijzigde Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek voorschriften over goed bestuur worden opgenomen. De nieuwe bestuursstructuur voldoet aan deze Code goed bestuur universiteiten en ook aan de te verwachten wettelijke eisen.

Het tweede gedeelte van de vraag: wij zien in feite geen redelijk alternatief, maar zeggen daarbij dat ons voorstel wat ons betreft geheel voldoet aan de bestaande randvoorwaarden. Het zal ook intern een hele verbetering zijn. De verantwoordelijkheid voor de universiteit hebben wij bij de kerken willen houden via de constructie van de benoeming van leden van de raad van toezicht, waarbij de synode een grote stem in het kapittel heeft. U leest in de stukken dat er uitgebreid nagedacht is over constructies rond benoemingen, verschil van inzicht daarbij enz. We hebben de invloed van de kerken maximaal willen houden. Daarbij mag aangetekend worden dat de zaken waar het toch het meeste om draait (de verantwoordelijkheid voor de kerkelijke opleiding) geheel via het curatorium onder de synode blijven vallen. En dat is (en dat vonden wij eigenlijk best een verrassing) in feite het terugkeren naar de oude paden. Ook is de raad van toezicht verantwoordelijk schuldig aan de generale synode. Wanneer de synode zou besluiten (dat is nog wel een alternatief) om de Stichtingsvorm niet te aanvaarden, kan dat via bijstellingen in detail aangepast worden. De synode houdt dan de eindverantwoordelijkheid – ook financieel – voor al het reilen en zeilen van de universiteit. Het is uiteraard aan de synode om het geschetste risico al of niet te aanvaarden.

Vragen en opmerkingen

In de tweede ontmoeting hebben we het curatorium de volgende vragen voorgelegd.

In het voorliggende rapport onderkennen we een aantal probleemvelden waarvoor het curatorium een oplossing heeft gezocht.

De probleemvelden zijn:

- a. de rechtspersoonlijkheid van de TUA
- b. de aansprakelijkheid van de bestuurders
- c. de (onvoldoende) scheiding van bestuur en toezicht

Rechtspersoonlijkheid

De TUA heeft als zelfstandig onderdeel van de CGK rechtspersoonlijkheid.

Eventuele onduidelijkheid hierover kan weggenomen worden wanneer de GS uitsprekt dat de TUA een zelfstandig onderdeel van de kerken is.

De regels van het rechtspersonenrecht die gelden voor kerken en haar zelfstandige onderdelen verschillen van de algemene regels. Is onderzocht welke verschillen dit zijn, op welke onderdelen die verschillen zichtbaar zullen / kunnen worden, welke gevolgen dat heeft, wat de voordelen en wat de nadelen zijn?

Antwoord: Het is wenselijk dat de TUA een zelfstandige rechtspersoon wordt. Voor het ministerie van Onderwijs is de TUA dat wel, maar voor de belastingdienst niet. De voordelen van de stichtingsvorm zijn: het is een bekende rechtspersoon en het risico dat de kerken aansprakelijk zijn is het kleinst.

Wat precies de consequenties zijn is uw commissie nog niet duidelijk geworden.

- Heeft de stichtingsvorm juridische gevolgen voor de arbeidsrechtelijke c.q. kerkrechtelijke positie van de hoogleraren?

Antwoord: Het blijven kerkelijke hoogleraren.

- Wat zijn de gevolgen voor het eigendomsrecht van de gebouwen? Wie is/ blijft / wordt de eigenaar? Is er bij overdracht van de gebouwen aan een stichting overdrachtsbelasting verplicht?

Antwoord: Wanneer voor de stichtingsvorm gekozen wordt ligt overdracht aan de stichting voor de hand. In de statuten kan opgenomen worden: 'statutenwijzigingen hebben goedkeuring nodig van de GS.' Er is geen overdrachtsbelasting verschuldigd.

- Het curatorium en deputaten-financieel gaven te kennen dat wanneer de synode niet tot de stichtingsvorm wenst over te gaan, met enige bijstellingen het voorgelegde plan toch kan worden doorgevoerd. Hoe ziet dat alternatieve plan eruit?

Antwoord: De synode moet dan uitspreken dat de TUA rechtspersoon is. Het plan moet verder uitgewerkt worden.

Aansprakelijkheid

Hoofddargument om de reorganisatie voor te stellen is het zoveel mogelijk uitsluiten van een aansprakelijkheidsrisico voor de bestuurders.

- Uitgaande van de overweging dat het wenselijk is het aansprakelijkheidsrisico te verkleinen, is daarvoor de stichtingsvorm noodzakelijk, of kan hetzelfde doel ook bereikt worden met een betere scheiding van bestuur en toezicht?

Antwoord: Een betere scheiding tussen bestuur en toezicht is nodig. Het aansprakelijkheidsrisico wordt het meest verkleind als men kiest voor de stichtingsvorm. Ook als men niet kiest voor de stichtingsvorm is toch een scheiding tussen bestuur en toezicht nodig. Het toezicht dat het curatorium in de nieuwe situatie uitoefent is kerkelijk toezicht of 'opzicht over leer en leven'.

Bestuur en toezicht

- Hoe verhouden zich in de huidige situatie de bestuurlijke verantwoordelijkheden van het curatorium tot die van het college van hoogleraren?

Antwoord: Er is een mengvorm ontstaan in de loop van de tijd. Het reglement zegt: de rector is de bestuurder, het curatorium houdt toezicht.

- Gelden de regels van de Code goed bestuur universiteiten 2007 op dezelfde manier voor de TUA (kleine aangewezen instelling) als voor de grote Rijksuniversiteiten? Wordt de ruimte die geboden wordt om bestuur en toezicht in te vullen op een wijze die het best bij de instelling past wel goed benut?

Antwoord: Er is wel een zekere vrijheid, maar als het curatorium bestuur wordt, dan mag het curatorium niet tegelijkertijd toezichthouder zijn.

Bestuur

- Waarom is niet omschreven aan welke vereisten de bestuurder moet voldoen? Er staat niets over een profiel. Moet hij lid zijn van de CGK? Is het een vereiste dat hij het vertrouwen geniet van de kerken?

Antwoord: Er moet een profiel worden opgesteld waarin de genoemde vereisten kunnen worden opgenomen. De link met de kerken moet duidelijk zijn.

- Waarom ontbreekt een procedure voor de benoeming van de bestuurder? Daartegenover is voor de benoeming van de raad van toezicht wel een ingewikkelde procedure ontworpen.

Antwoord: Dit moet nog nader uitgewerkt worden.

- Waarom zou de GS de bestuurder niet kunnen benoemen?

Antwoord: De benoeming is voorbehouden aan de toezichthouder; het is wel mogelijk dat de GS benoemt, maar dat is niet fraai.

- Waarom is de goedkeuring van de GS of curatorium niet ingebouwd?

Antwoord: Die is 'getrapt' aanwezig.

- Veel bestuurlijke bevoegdheden worden weggehaald bij het curatorium en gelegd bij één persoon. Wie veel bestuurlijke bevoegdheden legt bij één persoon, maakt zijn organisatie kwetsbaar. Welke waarborgen heeft het curatorium bedacht om *dit* probleem op te lossen?

Antwoord: Dit probleem moet worden gerelativeerd; het gaat om een kleine organisatie.

Overwogen is een tweehoofdige leiding van bestuurder en rector. De hoogleraren willen dit niet op zich nemen en in Kampen II is men niet tevreden met deze constructie.

Er blijft wel een rector.

- Waarom krijgt de bestuurder bij de benoeming van docenten zo'n cruciale rol toebedeeld en is er geen eindverantwoordelijkheid van de GS meer?

Antwoord: Het probleem is gesignaleerd. Bij een volgende versie van de plannen wordt hierin voorzien.

- Goedkeuring van curatorium en raad van toezicht dient goedkeuring te zijn van de meerderheid van elk van beide colleges.

Antwoord: Ook deze wijziging kan worden aangebracht.

- Wordt bedoeld goedkeuring alvorens een benoeming metterdaad te effectueren?

Antwoord: Inderdaad, een voorgenomen besluit behoeft goedkeuring voor effectuering.

- Is de bestuurder verantwoordelijk voor het functioneren van de hoogleraren? Betreft dat ook de inhoud van het onderwijs? Hoe verhoudt zich de verantwoordelijkheid van het curatorium tot die van de bestuurder?

Antwoord: Het curatorium heeft opzicht over leer en leven, op de confessionele betrouwbaarheid. Ook is er verantwoordelijkheid voor de inhoud van het onderwijs bij het curatorium.

- De curatoren bezoeken nog wel de colleges, maar de bewaking van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek is in de voorstellen de taak van de bestuurder.

Dit punt moet nog nader worden uitgewerkt.

Toezicht

- Dient de taak van de raad van toezicht niet sterker te worden dan in dit voorstel door de eindverantwoordelijkheid bij m.n. strategische beslissingen neer te leggen bij de raad van toezicht (goedkeuringsrecht)?

Antwoord: De raad van toezicht heeft inderdaad goedkeuringsrecht. Het is niet de bedoeling dat de raad van toezicht op een grote afstand van de bestuurder komt te staan. Verder heeft de raad van toezicht een adviesfunctie voor de bestuurder.

- De benoeming van de leden van de raad van toezicht is erg indirect. Waarom zou de GS niet rechtstreeks de leden van de raad van toezicht kunnen benoemen? (De minister benoemt ook rechtstreeks de leden van de raad van toezicht van de rijksuniversiteit).

Antwoord: Dat kan wel. Hiervoor is gekozen om aansprakelijkheid zoveel mogelijk te voorkomen en met het oog op nieuwe wetgeving.

- Waarom wordt het aantal niet-CGK-studenten aan de TUA als argument gehanteerd om ook niet-leden van de CGK in de raad van toezicht te benoemen? Bent u zich bewust dat de CGK hierdoor op grotere afstand komen te staan? Volgens de commissie is het een onjuist argument. We hebben een kerkelijke opleiding die openstaat voor anderen.

Antwoord: Het is positief bedoeld om de gereformeerde gezindte bij de TUA te kunnen betrekken. Ook gaat het om de competentie. Het curatorium kan ermee instemmen als de raad van toezicht alleen uit CGK-leden bestaat.

- Wat houdt het afleggen van verantwoording aan de GS in? Is er sprake van eindverantwoordelijkheid van de GS? Op welke manier kan de GS haar eindverantwoordelijkheid vormgeven?

Antwoord: De GS kan de kaders aangeven van de verslagen. Bij een stichting kan de synode het recht van enquête krijgen.

Curatorium

- Het curatorium krijgt een afgeslankte taak, namelijk beperkt tot kerkelijke aspecten. Deze kerkelijke taken worden nu een onderdeel van het 'bedrijf' de TUA. Dit is een wezenlijk verschil met de huidige situatie, waarin de TUA als geheel een kerkelijke opleiding vormt die door een kerkelijk bestuur wordt bestuurd. Uw commissie meent dat dit tot een verminderde betrokkenheid van de CGK kan leiden.

Statuten

- De conceptstatuten zijn niet bijgevoegd. Ze zijn ook nog niet opgesteld (voorstel 5). Vindt u de statuten zo onbelangrijk dat u ze niet ter kennis van de GS brengt?

Antwoord: Het curatorium wilde niet de indruk wekken dat het plan vast stond en dat de GS alleen nog maar ja hoefde te zeggen.

- Kan de GS wel tot verantwoorde besluitvorming komen zonder kennis te nemen van de statuten?

Antwoord: Ze zijn te leveren.

- Wie stelt de statuten vast?

Antwoord: De GS.

- Bij aanvaarding van uw voorstellen 4 en 9 ontstaat er een vacuüm. Dan zijn er de komende drie jaar geen reglementen.

Antwoord: Als de synode besluit een uitspraak te doen als in art. 2.2. BW, kan besloten worden dat men zoveel mogelijk naar analogie van de reglementen blijft handelen.

- Heeft u al een persoon in gedachten voor de functie van bestuurder? Komt de ontwerper van de nieuwe structuur in aanmerking?

Antwoord: Er is nog geen persoon in gedachten. Overigens is het niet zo dat er slechts sprake is van één ontwerper.

- Als besloten wordt tot een stichting, komt die er dan pas over drie jaar?

Antwoord: Voorlopig kunnen zaken door deputaten vertegenwoordiging worden behartigd, of er kan besloten worden de GS provisioneel te sluiten.

Evaluatie

Uw commissie ziet zich voor een lastige taak gesteld.

Wij zijn geen organisatiedeskundigen.

De voorgelegde plannen zijn doordacht, opgesteld, besproken binnen de geledingen van de universiteit in een periode van drie jaar.

In enkele weken moet uw commissie op grond van de beschikbare gegevens een voorstel doen waarvan wij de consequenties niet kunnen overzien.

De doorslaggevende reden om te kiezen voor de stichtingsvorm is de aansprakelijkheid die kan optreden wanneer bestuurders en toezichthouders in strijd zouden handelen met de algemeen geldend geachte beginselen van behoorlijk bestuur, zoals onder andere verwoord in de Code goed bestuur universiteiten 2007. Die code is overigens toegesneden op de situatie van openbare universiteiten. De scheiding van bestuur, toezicht en uitvoering en daarmee het voorkomen van belangenverstrengeling is een van de basisprincipes. Dat uitgangspunt is ook de leidraad bij de voorgelegde voorstellen.

Kiezen voor de stichtingsvorm terwijl de conceptstatuten nog niet voorliggen is voor uw commissie in ieder geval geen optie. Het zou erop neerkomen dat we kiezen voor iets waarvan we niet weten wat het uiteindelijk worden zal.

Het curatorium en deputaten-financieel gaven te kennen dat wanneer de synode niet tot de stichtingsvorm wenst over te gaan, met enige bijstellingen het voorgelegde plan toch kan worden doorgevoerd. Hoe dat alternatieve plan eruit ziet is uw commissie nog niet duidelijk.

In de nieuwe structuur komen bij de (halve) bestuurder erg veel bevoegdheden te liggen. Dat zal ongetwijfeld dienstig zijn voor een slagvaardig bestuur. Het blijft voor uw commissie vooralsnog een vraag of het de structuur niet tegelijk kwetsbaar maakt en de relatie met de CGK meer indirect.

Wel erkent uw commissie dat er verbeteringen kunnen worden aangebracht in het bestuur van de universiteit. Er is nu een zware belasting voor de rector. Er komt ook veel neer op de curatoren. De commissie heeft wel begrip voor de wens dat men bestuur en toezicht wil scheiden. Maar het gaat de commissie om de borging van de eindverantwoordelijkheid van de kerken.

Wat zijn de alternatieven? Dat willen we helder hebben.

- Een uitwerking van het alternatief voor de stichtingsvorm.
- Een uitwerking van de samenvoeging van curatorium en deputaten-financieel met verdeling van taken.
- De mogelijkheid van een andere verdeling in de voorstellen van de bevoegdheden van curatorium en bestuurder.

Het lijkt ons als commissie toe dat dit onderwerpen zijn die het curatorium nader dient te onderzoeken.

Naar het oordeel van uw commissie is de zaak nog niet rijp om al uit te monden in concrete voorstellen aan de GS met betrekking tot reorganisatie van de TUA. Wel vindt uw commissie het nodig en goed om u tussentijds te informeren en te raadplegen.

Uw commissie heeft meer tijd nodig om de zaken te overwegen. In een volgend stadium zullen de resultaten van het onderzoek van het curatorium door ons moeten worden verwerkt en is opnieuw overleg met commissie 6 nodig.

Het belang van de TUA is van te groot gewicht om een beslissing te forceren. De zaak moet van alle kanten goed bekeken worden. Uw commissie heeft behoefte aan deskundig advies ten einde een objectief en goed onderbouwd oordeel over de plannen te kunnen geven.

Misschien betekent dit dat de synode pas in een voortgezette vergadering in december of ergens in het nieuwe jaar kan beslissen. Of de synode zou ervoor moeten kiezen dat de zaak in de periode tot de volgende synode verder wordt doordacht. Het gaat om het zorgvuldig omgaan met wat we als kerken in de TUA hebben ontvangen.

Voorstel:

De generale synode spreekt uit ermee in te stemmen dat commissie 1 in overleg met commissie 6 deskundig advies vraagt ten behoeve van de beoordeling van de voorgestelde reorganisatie van de TUA.

J.W. Schoonderwoerd, rapporteur

Bijlage 57
Artikel 147

Rapport van deputaten kerkelijke archieven

1. Deputaten

De generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken 2004 te Utrecht-West benoemde als deputaten kerkelijke archieven de broeders en zusters:

- drs. R.W.J. Soeters, Goutum (voorzitter);
- drs. J.N. Noorlandt, Rhenen, (secretaris);
- dhr. F. van der Hart, Krimpen aan den IJssel (archivaris);
- mr. C.J. van Heel, Hattem, (archivaris);
- mevr.drs. C.Th. Boerke, Apeldoorn;
- mevr. G. van der Laan-De Boer, Nieuw-Amsterdam.

2. Opdrachten

Dezelfde synode besloot ten aanzien van deputaten kerkelijke archieven:

- a. alle deputaatschappen op te dragen hun archiefstukken die betrekking hebben op hun arbeid vóór de synode van 1998 voor 1 september 2006 aan het synodale archief over te dragen;
- b. deputaten toestemming te geven om toekomstig beleid inzake dienstverlening, huisvesting, website en public relations te onderzoeken;
- c. akkoord te gaan met het Streekarchief Rijnstreek in Woerden als verantwoorde archiefbewaarplaats voor het archief na 1980;
- d. deputaten opdracht te geven om een planning voor langere termijn voor het inventariseren van het archief te maken.

3. Vergaderingen

Deputaten vergaderden gedurende deze verslagperiode acht keer. Eenmaal mochten zij gastvrij bijeenkomen in het Streekarchief Rijnstreek in Woerden.

4. Taakverdeling

Deputaten hebben de onderlinge taakverdeling als volgt vastgesteld:

- archiefbeheer: brs. Van der Hart(na 1980) en Van Heel(voor 1980);
- documentatie: zr. Van der Laan-De Boer en br. Noorlandt;
- toerusting: brs. Van der Hart, Van Heel en zr. Boerke;
- kerkelijke kunst: zr. Van der Laan-De Boer en br. Soeters;
- budgetbewaking: zr. Van der Laan-De Boer.

5. Archiefbeheer

De synode van 2004 gaf deputaten archieven de opdracht om een planning voor langere termijn voor het inventariseren van het archief te maken. Deputaten vinden een geldelijke beloning heel redelijk, maar hebben veel respect voor het besluit van de archivarissen om hun werk zo te verrichten dat zij slechts reiskosten vergoed krijgen. Deze oplossing geeft veel vertrouwen in het beheer van de archivarissen.

5.1. Archief van voor 1980

Het synodale archief van voor 1980 wordt bewaard in het Utrechts Archief te Utrecht, aan de Alexander Numankade. Br. C.J. van Heel is de verantwoordelijke archivaris voor dit archief. Het archief beslaat per 1 april 2007 circa vijftig strekkende meter.

De inventarisatie van het synodaal archief verloopt langzaam. Br. C.J. van Heel hoopt, nu hij met prepensioen gegaan is, in Hattem meer tijd te kunnen besteden aan het inventariseren. Daar staan tijdelijke huurkosten bij het archief in Hattem en een bijdrage voor reiskosten tegenover.

5.2. Verkoold archief

Bij het bombardement op 14 mei 1940 werd het gebouw van de Chr. Geref. Kerk aan de Jonker Fransstraat in Rotterdam-Centrum totaal verwoest. In dit kerkgebouw bevond zich het archief (1892-1937) van de synode in een grote metalen kist. Doordat er geen zuurstof bij kon komen, waren de stukken niet verbrand, maar wel veranderd in verschroeid en verkoold papier. In opdracht van de synode werd het materiaal door de archiefdienst chemisch bewerkt. Br. B. van Schaik heeft alle bladen met moeite ontcijferd.

De gehele uitwerking van het getranscribeerde verkoold archief is nog niet afgerond. Het plan van deputaten is om enige voorbeelden te publiceren.

5.3. Archief na 1980

Het archief na 1980 wordt in de bewaarplaats van het Streekarchief Rijnstreek te Woerden bewaard. Het archief is per 1 maart 2005 overgebracht van Schoonhoven naar Woerden. Br. Van der Hart is voor dit archief de verantwoordelijke archivaris. Hij heeft heel wat uren aan de inventarisatie besteed.

Een (voorlopige) inventarisatie van het archief van de generale synode na 1980 is rond. Dit geldt echter niet voor het archief van verschillende deputaatschappen. Om het archiefbeheer van de deputaatschappen beter af te stemmen op de overbrenging naar de archiefbewaarplaats zijn aan de deputaatschappen

richtlijnen toegezonden, waardoor inventarisatie van hun archieven kan worden verbeterd en bespoedigd. Wanneer men deze richtlijnen gebruikt kan wellicht een planning worden gemaakt van de inventarisatie van hun archieven. In Woerden beslaat het archief zesenvijftig strekkende meter.

5.4. Archief van deputaten buitenlandse zending

Het archief van buitenlandse zending heeft veel tijd en aandacht gevraagd. Deputaten zending lieten in november 2005 weten dat het archief weg moest uit het Dienstenbureau in Veenendaal. Tijdelijk werd het ondergebracht bij het Documentatiecentrum. Het beheer van dit archief bleek veel extra werk op te leveren. Het archief werd gekenmerkt door de archivaris als 'onbeschreven en ongeordend'. Het archief van 1986 tot en met 1998 is sinds april 2007 ondergebracht bij het Streekarchief Rijnstreek in Woerden, en wel bij het synodale archief. Het archief tot 1986 bevindt zich nog in het Documentatiecentrum in Veenendaal. Deputaten stimuleren opname in het Rijksarchief in Utrecht. Deputaten archieven zijn door deputaten zending gevraagd om het archief te beheren. Daarom stellen deputaten archieven voor om deputaten zending te ontheffen om het archief zelf te beheren en te bewaren.

6. Semi-kerkelijk archief

Onder semi-kerkelijk archief wordt verstaan het archief van onder andere verenigingen en stichtingen die een duidelijke relatie met onze kerken hebben. Deputaten hebben een rol gespeeld om het archief van de CGJO onder te brengen in het CODA te Apeldoorn.

7. Archiefcontrole

Het te verrichten werk aan het archief is nog groot. Er is veel waardering voor het werk van de beide archivarissen. Tijdens de vergadering in Woerden is het archief daar gecontroleerd en in goede staat bevonden.

8. Toerusting en advisering

Deputaten kregen in de verslagperiode verschillende verzoeken om advies. Sommige verzoeken betroffen het gebruik van de computer, andere gingen in op de vraag of hetgeen wel of niet bewaard moet worden.

8.1. Toerustingdagen

Br. Van Heel overlegt namens deputaten met het Archief- en Documentatiecentrum van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Commissie voor Archief en Documentatie van de Nederlands Gereformeerde Kerken om tot nieuwe toerustingavonden voor archivarissen te komen. Deputaten ervaren dat de vraagstelling steeds basaler wordt. De noodzaak voor toerusting is dan steeds groter. Scribae geven vaak aan dat zij geen tijd vinden voor het ordenen van het oudere archief. Er is dus alle reden om de kerken te stimuleren om naast de scriba een archivaris te benoemen. Deputaten beschikken over een instructie voor een plaatselijke archivaris.

8.2. Digitale media en e-mailverkeer

Deputaten hebben in een artikel in De Wekker van augustus 2006 aandacht gevraagd voor digitale media en e-mailverkeer.

8.3. Website

De website www.cgktoen.nl is in mei 2007 gestart. Daarop zijn adviezen voor archiefbeheer en praktische vragen en antwoorden te vinden. Ook staat er informatie over het Documentatiecentrum op.

9. Toezicht

In de kerkorde staat de opdracht voor deputaten om toezicht te houden op het archiefbeheer van de mindere vergaderingen. Ook houden deputaten toezicht op het archiefbeheer van deputaten zending, Israël en het curatorium.

In de komende periode willen we extra aandacht aan het archiefbeheer van classes besteden.

10. CPA

Br. Van Heel vertegenwoordigt deputaten in de interkerkelijke Commissie tot Registratie van Protestantse Kerkelijke en Semi-kerkelijke archieven.

11. Documentatiecentrum

In de verslagperiode is opnieuw gewerkt aan de collectie documentatie. Deputaten kerkelijke archieven bewaren een systematische verzameling betreffende onze kerken. De collectie bevat handschriften, krantenknipsels betreffende de Christelijke Gereformeerde Kerken, jubileumboekjes, gemeentegidsen, langspeelplaten en compact discs van christelijke gereformeerde koren en orgels, opnames van preken, zendingsskalenders, foto's, kerkelijke bladen als classisbladen, De Wekker, Bewaar het Pand, Licht en Waarheid, collectebusjes, enzovoorts.

Eerste beheerder is br. J.N. Noorlandt, tweede zr. G. van der Laan-De Boer. Het documentatiecentrum heeft voor de fotocollectie een depot ten huize van zr. Van der Laan-De Boer te Nieuw-Amsterdam.

11.1. Regeling

Na diverse sessies hebben deputaten archieven een reglement voor het beheer van het Documentatiecentrum vastgesteld op 8 februari 2007. Dit reglement verantwoordt de zaken rond beheerders en bezoekers.

11.2. Bewaarplaats

De synode van 2004 gaf toestemming om een depot bij stichting Goed Werk in Veenendaal in gebruik te nemen. Diverse ontwikkelingen volgden snel daarna. Het Dienstenbureau zegde op 25 februari 2005 de huur van Vijftien Morgen 3 van het Documentatiecentrum op. Van het aanbod om slechts een derde deel van de collectie in het Dienstenbureau te laten, hebben deputaten geen gebruik gemaakt omdat daardoor

de eenheid van de collectie teveel werd beschadigd. In februari 2006 verhuisde het Documentatiecentrum uit het Dienstenbureau naar de stichting Goed Werk. In mei 2006 moesten deputaten kennis nemen van het beëindigen van het werk van de stichting Goed Werk.

Na diverse mogelijkheden onderzocht te hebben, als de Theologische Universiteit in Apeldoorn en de nieuwbouw van de christelijke gereformeerde Pniëlkerk, kozen deputaten voor een goede en goedkope oplossing in het gebouw Box Inn, Kernreactorstraat 24a in Veenendaal. Deze ruimte van vijftig vierkante meter is in juli 2006 in gebruik genomen en alleen toegankelijk in overleg met de beheerder.

11.3. Donateurs

Deputaten geven om de paar jaar een brochure uit. Deze brochure geeft een verslag en enkele voorbeelden uit de collectie. De uitgave van de brochure geschiedt buiten het synodale budget. De baten komen van donateurs. Donaties worden ook gebruikt voor het verwerven van bepaalde collecties.

11.4. Aanwinsten

Er waren in de verslagperiode vele bijzondere aanwinsten. Deputaten archieven zijn erkentelijk dat zij onder andere schenkingen ontvingen van br. J. Boelema, ds. T. Harder en ds. J.H. Velema.

11.5. Dienstverlening

Over de dienstverlening door het toegankelijk maken van bijvoorbeeld delen van de collectie is veel nagedacht. Het scannen van oude tijdschriften en geschikt maken voor zoekprogramma's kreeg de aandacht. De voorkeur van deputaten gaat uit naar een publicatie op internet boven een cd-rom. Er is voor De Wekker behoefte aan nader overleg met de redactie van De Wekker.

12. Kerkelijke kunst

Als taak van het deputaatschap werd mede geformuleerd het beschrijven van wat kerkelijke kunst is. Daarmee denken we aan kerkgebouwen, gebrandschilderde ramen, doopvonten, kanselbijbels, avondmaalsstellen, plaatselijke kerkzegels, wandschilderingen, wandkleden en al datgene dat typerend is voor het betreffende kerkgebouw.

Inventarisatoren van de Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland zijn in staat deze inventarisaties op zorgvuldige wijze uit te voeren.

In de Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland participeert de Stichting Protestantse Kerkelijke Kunst die op zijn beurt bemiddelend werkt tussen kerken en museum het Catharijneconvent in Utrecht, wanneer het gaat om het afstaan of in bruikleen geven van voorwerpen met een religieuze en/of cultuurhistorische waarde (bv. avondmaalsstellen, doopvonten, predikantenportretten, enzovoorts).

In 2007 is de kerk van Rijnsaterwoude al geïnventariseerd, enkele andere gebouwen staan op de planning.

De inzet van zr. Van der Laan-De Boer en br. Soeters wordt zeer gewaardeerd.

13. Bemensing

Het deputaatschap heeft van deputaten vertegenwoordiging een schrijven gekregen om strikt de hand te houden aan termijnen van deputaten. Deputaten archieven willen enkele problemen open neerleggen. Onze archivariissen hebben een beroepsopleiding gevolgd. Op een oproep in De Wekker zijn geen nieuwe kandidaten naar voren gekomen. Deputaten stellen voor om de archivariissen in hun functie te benoemen, wetende dat zij hun termijn ruimschoots hebben overschreden.

De deputaten zr. G. van der Laan-De Boer en br. J.N. Noorlandt treden af na deputaat geweest te zijn sinds 1992 en 1989. Br. Noorlandt en zr. Van der Laan-De Boer zijn bereid om onder verantwoordelijkheid van deputaten hun werkzaamheden als vrijwilliger voor het Documentatiecentrum voort te zetten.

Voor de vacatures van deputaten zullen deputaten u namen van kandidaten voorleggen.

14. Financiën

Voor de jaren 2008-2010 dienen wij de volgende begroting in euro:

1.	Vergaderkosten	4.000
2.	Algemene kosten en toerustingavonden	4.800
3.	Website	3.000
4.	Archiefbeheer	
a.	Archiefbeheer Utrecht/Hattem	500
b.	Reiskosten Utrecht	2.000
c.	Archiefbeheer Woerden	4.000
d.	Reiskosten Woerden	2.500
5.	Documentatiecentrum	
a.	Kasten, dozen, scannen van foto's	3.000
b.	Hulp bij dienstverlening	15.000
c.	Huurkosten	21.000
5.	Bijdrage CPA	400
6.	Inventarisatie kerkelijke kunst	2.500
7.	Overige kosten	
a.	Representatie	500
b.	Bronnenuitgave	800
c.	Contributies	1.000
8.	Totaal	65.000

15. Voorstellen

Deputaten stellen de synode voor:

- 15.1. de handelingen van deputaten goed te keuren en opnieuw deputaten te benoemen;
- 15.2. aan de diverse deputaatschappen op te dragen hun archiefstukken die betrekking hebben op hun arbeid vóór de synode van 2001 voor 1 september 2009 aan het synodale archief over te dragen;
- 15.3. de scribae van opgeheven deputaatschappen op te dragen om hun archief zo spoedig mogelijk over te dragen;
- 15.4. de taak om zelf hun archief te beheren voor deputaten buitenlandse zending te schrappen.
- 15.5. de begroting vast te stellen.

J.N. Noorlandt, secretaris

Bijlage 58
Artikel 147

Brief zr. Van der Laan-de Boer inzake het rapport van deputaten kerkelijke archieven

G. van der Laan-de Boer
Deputaat Archieven en medebeheerder Documentatiecentrum
Drijverspad 1, 7833 GG Nieuw-Amsterdam
tel.: 0591-554445
e-mail: h-g-vanderlaan@planet.nl

Roepende kerk Generale Synode CGK 2007,
p/a de heer drs. H. Kazen,
Weresteijn 8, 3363 BN Sliedrecht.

Nieuw-Amsterdam, 7 augustus 2007

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Op verschillende vergaderingen heb ik aan deputaten Archieven meegedeeld dat ik het met bepaalde passages in het rapport aan Uw Synode niet eens ben en gezegd dat ik, wanneer het niet veranderd werd, een rapport naar de GS zou zenden. Men vond het niet nodig veranderingen aan te brengen. Vandaar deze brief. Mijn bezwaren betreffen het gedeelte over het Documentatiecentrum, waarvan ik mede-beheerder ben, en zijn drieledig:

1. Er wordt gezegd dat de huur van het Documentatiecentrum door de heer Van der Vinne aan ons is opgezegd. Dat is echter niet waar. Wanneer we dat aangaven konden we een gedeelte van het Landelijk Bureau blijven huren.

2. Er wordt gezegd dat er een reglement is aangenomen voor bezoekers en vrijwilligers. Dit is ook niet juist. Ik had verschillende bezwaren tegen de inhoud van het reglement en heb die, op verzoek van de voorzitter, opgeschreven en rondgestuurd. Bij de bespreking van het concept is mijn brief geheel niet ter sprake gekomen. Ook op mijn ter vergadering ingebrachte bezwaren werd niet gereageerd. Nadat op het zoveelste bezwaar van mijn kant niet werd gereageerd heb ik me uit de bespreking teruggetrokken. Officieel is het reglement niet aangenomen: het was vier uur, de voorzitter moest naar huis. (Toen ik op de volgende vergadering, naar aanleiding van de notulen dat het reglement officieel was vastgesteld, zei dat ik het met de gang van zaken niet eens was merkte de voorzitter op dat er over een jaar nog maar eens naar het reglement moest worden gekeken want dat er toch wel dingen in stonden die niet goed waren!)

3. Het Documentatiecentrum is thans gevestigd in Box-Inn, een soort opslagplaats, die beslist niet representatief is als Documentatiecentrum van onze kerken.

Er zou nog veel meer te zeggen zijn over bepaalde zaken, bv. het digitaliseren van de foto's (eerst zou ik een programma krijgen en het gratis doen; nu moet het door een bureau gedaan worden voor 5000 euro), maar ik wil het hier voorlopig bij laten. Uiteraard ben ik bereid een en ander toe te lichten.

Mijn voorstel is om het gedeelte van het Documentatiecentrum dat voor belangstellenden toegankelijk is weer onder te brengen bij het Landelijk Bureau. Het niet-toegankelijke deel zou bij Box-Inn kunnen blijven, in een kleinere ruimte. Ook zou het reglement nog eens kritisch bekeken moeten worden, eventueel met een onpartijdig persoon erbij.

Inmiddels verblijf ik, met de meeste hoogachting,
G. van der Laan-de Boer

Bijlage 59
Artikel 152

Rapport 2 van commissie 4 inzake rapport deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

Zoals beloofd in rapport 1 gaat uw commissie in haar tweede rapport in op de rapportage en de daarmee verband houdende voorstellen van deputaten ten aanzien van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv). In een volgend rapport zal de commissie aandacht geven aan de bezinning op het werk van deputaten.

Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (2)

De commissie is deputaten erkentelijk voor hun contacten met de GKv. Opnieuw hebben deputaten veel tijd en energie geïnvesteerd in het zoeken naar mogelijkheden om aan de eenheid met deze kerken verder gestalte te geven. De generale synode van 2004 had hun met het oog daarop een groot aantal opdrachten gegeven. De commissie heeft waardering voor de toewijding en volharding waarmee deputaten zich voor de uitvoering van deze opdrachten hebben ingezet. De waardering geldt overigens in gelijke mate de deputaten kerkelijke eenheid van de GKv.

De commissie heeft kennis genomen van de notitie van deputaten eenheid CGK en deputaten kerkelijke eenheid GKv over charismatische invloeden. De commissie stelt voor deze notitie te aanvaarden als een waardevolle handreiking.

Vanwege de inhoud van de rapportage en de uiteenlopende voorstellen heeft de commissie diepgaand gesproken met deputaten. Op 12 september vond een gesprek plaats met ds. J.W. Schoonderwoerd, br. P. de Jong, br. J.W. Overeem (indieners van voorstel A) en prof.dr. J.W. Maris (vertegenwoordiger van de indieners van voorstel B). Met het bijna voltallige deputaatschap werd in bijzijn van de adviseur, prof.dr. G.C. den Hertog, een tweede gesprek gevoerd op 9 oktober. Helaas hebben de gesprekken niet geleid tot een overbrugging van de tegengestelde inzichten die aan de voorstellen ten grondslag liggen.

Gelet op het resultaat van de gesprekken met deputaten, heeft de commissie zich afgevraagd hoe zij uw vergadering het beste kan dienen. Om u in de gelegenheid te stellen alle 'bewegingen' van de afgelopen periode mee te maken en te beoordelen, doet de commissie eerst uitvoerig verslag van de gesprekken met deputaten. In een evaluatie van de gesprekken gaat zij vervolgens in op de belangen die op het spel staan. Daarna beschrijft ze de impasse die in het deputatenrapport zichtbaar wordt en stelt ze de vraag of deze impasse nog doorbroken kan worden. In aansluiting daarop formuleert de commissie haar voorstellen.

Dankbaar kan de commissie u melden dat zij van meet af aan in goede onderlinge verhoudingen heeft gewerkt. Dit rapport biedt zij u aan in unanimitieit.

Gesprekken met deputaten

Voorafgaand aan de gesprekken heeft de commissie aan de secretaris van deputaten een lijst toegestuurd met de vragen die zij aan deputaten zou willen stellen. De volgorde van de vragen was gebaseerd op de opbouw van het rapport. De commissie is deputaten erkentelijk voor de open en eerlijke wijze waarop zij op deze vragen hebben geantwoord.

Op pag. 5 van het rapport noemen deputaten enkele factoren die het *aanvankelijk* voor alle deputaten ondoenlijk maakten om tot een *geestelijke* weging van de reacties te komen. Verderop in het rapport heeft de commissie niet gelezen hoe *uiteindelijk* alle deputaten toch tot die weging zijn gekomen.

Deputaten hebben geantwoord dat zij in gezamenlijkheid niet konden komen tot (het vaststellen van criteria voor) een *geestelijke* weging. Overigens heeft deze verlegenheid niet geleid tot de tweedeling verderop in het rapport. Achteraf hebben de indieners van voorstel B gemeend dat in hun argumentatie toch een vorm van *geestelijke* weging had plaatsgevonden.

Op pag. 6 stellen deputaten dat het voor zich uitschuiven van de beslissing over het federatief groeimodel geen optie is. Ze zien daarvoor ook geen reden. Bovendien hebben deputaten van de GKv gevraagd om duidelijkheid. Dit riep bij de commissie de volgende vragen op:

1. wat hebben deputaten gedaan om ten aanzien van de beslissing over het federatief groeimodel met één voorstel te komen en waarom is dat niet gelukt?;
2. hoe verhoudt zich deze overtuiging van *alle* deputaten tot het voorstel van *enkele* deputaten om het federatief groeimodel niet in te voeren tot de eenheid tussen beide kerkverbanden in de praktijk van de prediking genoegzaam is gebleken? Waarin verschilt hun voorstel van het voor zich uitschuiven van een beslissing over het federatief groeimodel?

Op de eerste vraag heeft prof.dr. J.W. Maris geantwoord dat de verlegenheid van deputaten in feite de verlegenheid was van de generale synode van 2004. De generale synode heeft blijkbaar gehoopt dat deputaten in de daarop volgende jaren de verlegenheid te boven zouden komen. Dat is niet gelukt. 'Dat geven we in dit gedeelde rapport weer aan de generale synode terug. Wij zijn tot het gaatje gegaan.'

Op de tweede vraag hebben ds. J.W. Schoonderwoerd c.s. geantwoord dat zij - gelet op de reacties uit de kerken, met name in verband met de prediking binnen de GKv - voorstellen te besluiten dat het federatief groeimodel *niet* wordt ingevoerd. Zij hopen echter niet dat het *nooit* zo ver zal komen. In dat geval zouden immers ook alle contacten met de GKv verbroken moeten worden. In het voorstel op pag. 27 om het federatief groeimodel niet in te voeren mag de toevoeging 'tot de eenheid tussen beide kerkverbanden in de praktijk van de prediking genoegzaam is gebleken' dus niet gelezen worden als een voorstel om nu nog geen besluit te nemen.

Op pag. 6 van het rapport maken deputaten onderscheid tussen principiële en praktische motieven. In verband daarmee heeft de commissie gevraagd: is het denkbaar dat de generale synode principieel vasthoudt aan de gevonden eenheid met de GKv, maar voor het praktisch gestalte geven aan die eenheid - al dan niet voorlopig - een andere vorm kiest? Prof.dr. J.W. Maris heeft geantwoord dit een terechte vraag te vinden. De nadruk op het principiële karakter van de keuze die gemaakt moet worden houdt verband met wat in de loop van jaren onder aanroeping van Gods naam is bereikt. 'De generale synode van 1998 heeft uitgesproken dat de Heere ons sámen gezegend heeft. Dat mogen we niet vergeten, hoe serieus we de bezwaren vanuit de kerken ook hebben te nemen.' Ds. J.W. Schoonderwoerd c.s. hebben geantwoord dat de bezwaren die zijn ingebracht tegen de prediking in de GKv toch in hoge mate als principiële bezwaren zijn aan te merken.

Op pag. 9 stellen de indieners van voorstel B dat de generale synode in het licht van de genoemde principiële motieven afwijzing van het federatief groeimodel voor Gods aangezicht zal moeten verantwoorden. Daartegenover stellen de indieners van voorstel A dat de generale synode het zetten van vervolgstappen op weg naar eenheid zonder dat de zorg ten aanzien van de prediking is weggenomen ook voor Gods aangezicht zal moeten verantwoorden. De commissie erkent het belang van besluitvorming voor Gods aangezicht, maar heeft gevraagd of de sterke nadruk die daarop wordt gelegd niet teveel als 'argument' gaat gelden en bovendien polariserend werkt. Ds. J.W. Schoonderwoerd c.s. hebben geantwoord dat zij bij nader inzien op pag. 11 beter een andere formulering hadden kunnen kiezen.

Op pag. 9 wordt gesteld dat in veel van de reacties van de kerken het verschil wordt opgemerkt tussen

de bereikte principiële overeenstemming en de praktijk ten aanzien van de prediking. Dit roept bij de commissie de volgende vragen op:

1. zijn dergelijke reacties ook ontvangen uit de 21 kerken, die op plaatselijk vlak contacten onderhouden met de GkV en hoe is de getalsmatige verhouding van deze reacties tot de reacties vanuit kerken, die op plaatselijk vlak geen contacten onderhouden met de GkV?;
2. hoe 'wegen' de deputaten, die zich scharen achter voorstel A, de reacties van kerken die op plaatselijk vlak wel contacten onderhouden met de GkV in vergelijking met die van kerken die op plaatselijk vlak geen contacten onderhouden (mede gelet op het oordeel van de andere deputaten, die op pag. 8 stellen dat er een verschil in weging moet zijn)?;
3. de inhoud, toon en conclusies van de *Balans van de preekbesprekingen deputaten CGK/GkV 2006* op pag. 11 – 13 ervaart de commissie als positief. Op grond van deze balans zou de conclusie te trekken zijn dat het ten aanzien van de prediking met het verschil tussen de bereikte principiële overeenstemming en de praktijk wel meevalt. Gelet op de vele tijd en energie die deputaten van beide kerken in de preekbesprekingen hebben geïnvesteerd én ook op het positieve resultaat daarvan, verbaast het de commissie dat de deputaten, die zich scharen achter voorstel A, hiervan in hun overwegingen geen melding maken.

Op de eerste vraag antwoordden deputaten dat de eenentwintig kerken, die op plaatselijk vlak contacten onderhouden met de GkV, jarenlang met deze kerken gesproken hebben. Voor zover er in de loop van de gesprekken verschillen werden opgemerkt, hebben deze in elk geval niet in de weg gestaan aan samenwerking of nauwer kerkelijk samenleven. Het is dus logisch dat in de reacties van deze kerken niet noemenswaard werd ingegaan op verschillen in de praktijk van de prediking. Het antwoord op de vraag naar de getalsmatige verhouding van de reacties is grotendeels te vinden in het rapport van deputaten voor de generale synode 2004.

Op de tweede vraag antwoordden ds. J.W. Schoonderwoerd c.s. dat niet ontkennd kan worden dat 'spreken met' een meerwaarde heeft boven 'spreken over'. Inderdaad hebben sommige kerken plaatselijk niet gesproken met de GkV. Dat betekent echter niet dat zij niet op andere wijze hebben kennisgemaakt met de GkV en de prediking in deze kerken. Bovendien zijn er ook bezwaarde reacties ontvangen van kerken, die plaatselijk wel met de GkV gesproken hebben, maar niet tot overeenstemming zijn gekomen. Op de derde vraag van de commissie antwoordden ds. J.W. Schoonderwoerd c.s. dat de tekst van de *Balans* niet gemakkelijk tot stand is gekomen. In meer dan één opzicht is er sprake van een compromis-tekst. De woorden op papier geven weliswaar zakelijk weer wat is besproken, maar weerspiegelen niet geheel de overwegingen van het hart. Dat neemt niet weg dat hij en de brs. P. de Jong en J.W. Overeem voor de *Balans* 'getekend' hebben. Voor br. P. de Jong was dat vooral mogelijk omdat op pag. 13 sub 2 duidelijk wordt aangegeven dat de doorwerking van de toe-eigening van het heil in de besproken preken verschillend gehoord en beleefd werd.

De commissie begrijpt de overwegingen die aan het voorstel van ds. J.W. Schoonderwoerd c.s. ten grondslag liggen. Wel heeft de commissie gevraagd waar in deze overwegingen iets zichtbaar wordt van de worsteling van deze broeders om gehoorzaam te zijn aan de oproep van de Heere Jezus tot eenheid. Ook vroeg de commissie naar de reële verwachting die deze deputaten hebben van voortgaande gesprekken met de GkV op plaatselijk vlak en op het niveau van deputaten. Geloven zij werkelijk dat voortgaande gesprekken zullen leiden tot het door hen gewenste resultaat?

Ds. J.W. Schoonderwoerd c.s. hebben geantwoord dat twee van hen zich in 2001 schaarden achter het voorstel van deputaten om het federatief groeiemodel in te voeren. Dat was toen niet zonder aarzeling. De op het synodebesluit volgende analyse van vrijgemaakte preken door een groep van 40 christelijk-gereformeerde predikanten heeft die aarzeling nog versterkt. Inmiddels zijn zij er door de reacties vanuit de kerken van overtuigd geraakt, dat het niet verantwoord is om het federatief groeiemodel nu in te voeren. Het zou de kerken ernstige schade berokkenen. Het hangt voor hen vooral van de gesprekspartners af of voortgaande gesprekken zullen leiden tot het gewenste resultaat.

Evaluatie van de gesprekken

Naar het oordeel van de commissie staan in de beoordeling van het rapport van deputaten en de daarmee verband houdende besluitvorming verschillende belangen op het spel.

Voorop staat het belang van de eenheid van de kerk van onze Heere Jezus Christus. Daarmee is de eer van Zijn naam gemoeid, maar ook de geloofwaardigheid en de effectiviteit van ons getuigenis in de wereld (Johannes 17 : 20 – 23). De commissie denkt bij deze eenheid zowel aan de relatie met de GkV als aan de eenheid in het eigen kerkverband.

In de tweede plaats is er het belang van de loyaliteit en integriteit van de CGK in hun relatie met de GkV. Sinds de generale synode van 1998 is niet alleen bij herhaling uitgesproken dat we ons als kerken één weten met de GkV, maar ook dat het federatief groeiemodel voor het gestalte geven aan deze eenheid een goede vorm is. Terugkomen op deze uitspraken kan onze kerken gemakkelijk in diskrediet brengen. Daarbij denkt de commissie niet alleen aan de GkV, maar ook aan andere kerken die 'over onze schouders meekijken'.

In de derde plaats is er het belang van de plaatselijke gemeenten, die op verzoek van de generale synode in de afgelopen jaren samenwerking met de GkV hebben gezocht en gevonden. Deze samenwerking blijkt tot zegen te zijn en mag naar het oordeel van de commissie in geen geval lijden onder welk besluit van de generale synode dan ook. Overigens mag in dit verband ook gedacht worden aan samenwerking op andere niveaus, zoals bijvoorbeeld tussen de theologische universiteiten in Apeldoorn en Kampen.

Gelet op het bovenstaande heeft de commissie voor haar bezinning als uitgangspunt gekozen, dat ze de relatie met de GkV niet kwijt wil. Wat aan eenheid en samenwerking is bereikt, moet behouden blijven. Daarbij is de commissie van mening dat de besluitvorming van de generale synode ten aanzien van het federatief groeiemodel in geen geval in de weg mag staan aan nieuwe initiatieven met het oog op samenwerking met de GkV of aan verdere uitbouw van de samenwerking waar die reeds plaatsvindt.

Tegelijk kan de commissie tot geen andere conclusie komen dan dat op dit moment de kerken een besluit om het federatief groeiemodel in te voeren niet kunnen dragen. Prof.dr. J.W. Maris c.s. betogen dat de kerken de informatie van deputaten over het federatief groeiemodel niet goed begrepen hebben. Aan geen enkele gemeente wordt iets opgelegd. De commissie stelt echter vast dat dit niet de algemene perceptie is in onze kerken. Velen vrezen 'bevoogding' vanuit de generale synode en herinneren aan de

gebeurtenissen rond 1892. Ze benadrukken dat onze kerken meer dan de GKv denken en functioneren vanuit het grondvlak. Doorslaggevend lijkt echter te zijn dat er – ondanks de constatering van de generale synode van 1998 dat CGK en GKv één zijn in hun trouw aan de Schrift en de gereformeerde belijdenis – in veel kerken onvoldoende geestelijke herkenning van elkaar is. Daarbij merkt de commissie op dat weerstanden die geworteld zijn in gevoelens doorgaans niet zijn weg te nemen door argumentatie. *Feelings are facts*, zeggen communicatiedeskundigen. Wie daar niet of onvoldoende mee rekent, moet vrezend dat hij bedrogen uitkomt.

In dit alles wordt op een pijnlijke manier de zwakte van ons kerkverband zichtbaar. De commissie merkt daarbij onmiddellijk op dat die zwakte ook in de onderlinge verhoudingen binnen het eigen kerkverband steeds weer ervaren wordt. Gelet op deze zwakte mogen we ons wel hoeden om 'grote woorden' te spreken in de richting van de GKv. We hebben vooral reden om bescheiden en beschaamd ons onvermogen te belijden en de broeders te vragen geduld met ons te hebben.

Hoe nu verder?

De tegengestelde voorstellen in het rapport laten zien dat de contacten met de GKv zich in een impasse bevinden. Een en andermaal heeft de commissie aan deputaten gevraagd wat zij gedaan hebben om deze impasse te boven te komen. In de reacties werd door beide partijen aangegeven dat er na vele jaren van gesprekken nu duidelijkheid nodig is. Een compromis leidt niet tot duidelijkheid. Het is tijd om op grond van principiële argumenten een besluit te nemen.

Prof.dr. J.W. Maris c.s. benadrukken dat het invoeren van het federatief groeimodel 'slechts een kleine stap' is. Er gebeurt niet zoveel. Het is vooral een signaal. Geen enkele plaatselijke kerk wordt gedwongen om te gaan samenwerken met de GKv. Nu 'nee' zeggen tegen het federatief groeimodel betekent dat de inspanning van jaren voor niets is geweest. 'We kunnen dan niet meer ontkomen aan de vrijblijvendheid.' Ds. J.W. Schoonderwoerd c.s. benadrukken dat het invoeren van het federatief groeimodel door velen in de kerken gezien wordt als 'een eerste stap op weg naar fusie'. Dat is op dit moment een te grote stap. Het maakt voor deze broeders niet zoveel uit of de beleving in de kerken al dan niet berust op feiten. De kerken zijn bang. Er wordt teveel 'gepusht'.

In de gesprekken met deputaten heeft de commissie helaas geen kans gezien om tussen de tegengestelde inzichten van deputaten een brug te slaan. Ook waren er geen momenten waarop individuele deputaten bereid leken te zijn om hun standpunt te heroverwegen. De commissie is van mening dat deze stand van zaken een afspiegeling vormt van hoe er op dit moment in de breedte van de kerken gedacht wordt over de invoering van het federatief groeimodel.

In opdracht van de generale synode van 2004 hebben deputaten opnieuw geprobeerd om aan de kerken de bedoeling van het federatief groeimodel uit te leggen. Ook is aan de kerken opnieuw gevraagd om een oordeel over het federatief groeimodel. Een en ander heeft helaas niet geleid tot meer draagvlak voor het federatief groeimodel. Inmiddels is het gevaar allerminst denkbeeldig dat in het gesprek over het federatief groeimodel het onderscheid niet meer gemaakt wordt tussen samenwerken en nauwer kerkelijk samenleven met de GKv enerzijds en de vorm waarin dat gestalte kan krijgen anderzijds.

Gelet op het bovenstaande acht de commissie het wijs om – in de lijn van voorstel A – te besluiten op dit moment het federatief groeimodel niet in te voeren. Als dit besluit door de generale synode met zo groot mogelijke eenparigheid genomen wordt, kan dit niet alleen als een zeker herstel, maar ook als een belangrijke bevestiging van de onderlinge eenheid in onze kerken beleefd worden. Tegelijk acht de commissie het wijs om – in het belang van de eenheid van de kerk van de Heere Jezus Christus, de geloofwaardigheid en de effectiviteit van ons getuigenis in de wereld, de integriteit en loyaliteit van onze kerken in hun relatie met de GKv en de voortgang van het werk in plaatselijke gemeenten – te besluiten om waar dit mogelijk is met overtuiging voort te gaan op de weg van samenwerking en nauwer kerkelijk samenleving op plaatselijk niveau overeenkomstig de bepalingen van bijlage 8 K.O. Hetzelfde geldt voor de samenwerking in andere verbanden. Als dit besluit met zo groot mogelijke eenparigheid genomen wordt, kan daarvan een stimulans uitgaan naar plaatselijke gemeenten om samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven ook werkelijk te zoeken en kan daarvan tevens een belangrijk signaal uitgaan naar de GKv. Voorzichtig merkt de commissie hierbij op dat het met zo groot mogelijke eenparigheid nemen van deze besluiten naar haar oordeel impliceert, dat classes en deputaten art. 49 K.O. gehouden zijn om zich in hun beoordeling van aanvragen van plaatselijke kerken om te mogen overgaan tot nauwer kerkelijk samenleven met de GKv te houden aan wat de duidelijke intentie is van bijlage 8 K.O..

Gelet op het bovenstaande, is de commissie van mening dat deelname van deputaten aan het zgn. DOE-overleg van grote betekenis is om samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de GKv op plaatselijk niveau te stimuleren en te faciliteren.

Voorstellen

De generale synode, kennis genomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

- de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat de kerken eerder geraadpleegd zijn over de wenselijkheid van en de mogelijkheden tot invoering van het 'federatief groeimodel' en dat hierop in vrijwel gelijke verhouding uit de kerken zowel positieve als negatieve reacties zijn ontvangen;
2. dat de kerken opnieuw benaderd zijn om de bedoeling van het 'federatief groeimodel' uit te leggen;
3. dat de kerken opnieuw een oordeel gevraagd is over het 'federatief groeimodel', voor zover de

- toelichting van deputaten hun daar aanleiding toe gaf;
4. dat deputaten melden dat deze nieuwe raadpleging geen wezenlijke wijziging heeft gebracht ten aanzien van de constatering onder 1;
 5. dat het deputaten gezamenlijk niet is gelukt om alle reacties uit de kerken inzake het 'federatief groeimodel' geestelijk te 'wegen' en de generale synode met de uitkomst van die weging te dienen met het oog op een verantwoorde besluitvorming;
 6. dat deputaten met deputaten GKv vanuit de bereikte principiële overeenstemming gesproken hebben over de prediking en melden dat in deze gesprekken naast toenemende geestelijke verbondenheid ook blijvende moeite ervaren is om elkaar in de geestelijke beleving te begrijpen en te herkennen;
 7. dat deputaten samen met deputaten kerkorde en kerkrecht voor bezinning op de kerkelijke positie van samenwerkingsgemeenten willen participeren in het zgn. Deputaten Overleg Eenheid ('DOE-groep');

overwegend:

1. dat in een deel van de kerken de zorg met betrekking tot het functioneren van de overeenstemming over de toe-eigening des heils in de praktijk van de prediking niet is weggenomen;
2. dat de kerken blijkens de gehouden raadplegingen de verschillen in prediking zeer verschillend taxeren;
3. dat zorgvuldig dient te worden omgegaan met de verschillen binnen het kerkverband;
4. dat de kerken in bijlage 8 K.O. een regeling hebben voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden;
5. dat de kerken invoering van het federatief groeimodel op dit moment niet kunnen dragen;
6. dat bezinning op de positie van samenwerkingsgemeenten behoort tot de taken van deputaten;

van oordeel:

1. dat wat aan eenheid en samenwerking met de GKv bereikt is behouden moet blijven en zoveel mogelijk moet worden uitgebouwd;
2. dat het Deputaten Overleg Eenheid daarvoor goede mogelijkheden biedt;

spreekt uit:

1. te blijven bij de voorlopige regeling voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden;
2. samenwerken en nauwer kerkelijk samenleven met de GKv op plaatselijk niveau voluit te willen stimuleren en te faciliteren;
3. dat het belangrijk is om in het plaatselijk gesprek over de prediking in het bijzonder te letten op het functioneren van de principiële overeenstemming ter zake van de toe-eigening des heils;
4. dat de *Balans van de preekbespreking deputaten CGK/GKv 2006* goede diensten kan bewijzen bij het plaatselijk gesprek over de prediking;

en besluit:

1. het federatief groeimodel op dit moment niet in te voeren;
2. deputaten op te dragen om samen met deputaten GKv samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de GKv op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren;
3. deputaten (evenals deputaten kerkorde en kerkrecht) op te dragen om te participeren in het Deputaten Overleg Eenheid en mede aan de hand van dat overleg de generale synode te dienen met voorstellen inzake de samenwerking tussen gemeenten;
4. de notitie over charismatische invloeden te aanvaarden als een waardevolle handreiking;
5. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

A.P. van Langevelde, rapporteur

Bijlage 60
Artikel 157, 236

Rapport deputaten evangelisatie

1. Samenstelling deputaatschap

1.1. Benoemd door de generale synode

primi:	secundi:
B. van Amerongen	G.D. Bouwman
(penningmeester)	(penningmeester)
ds G.P.M. van der Linden	ds J. van Mulligen
ds H.J.Th Velema	L.L.M.M. Verhoeven
W. van Zwol	

Sectie Beleid Grootstedelijke Gebieden:

ds A.P. van Langevelde	E. van de Burgt
L. Mak	W.A. Mackay
J.P.M.H. Quist	ds P.L.D. Visser

1.2. Benoemd door de particuliere synoden

	primi		secundi
Noorden:	ds H. Jonkman	2008	ds J.D. van 't Zand
	ds M. Visser	2009	ds P.W. Hulshof

Oosten:	ds J. Nutma ds A.C. van der Wekken	2008 2009	ds A. Hakvoort ds C. Westerink
Westen:	ds J.G. Brienen ds E.B. Renkema	2008 2009	ds K. Hoefnagel H. Carlier
Zuiden:	ds C.P. de Boer ds G.J.H. Vogel	2008 2009	ds J.M.J. Kieviet ds J.W.Schoonderwoerd

1.3. Algemeen

In de afgelopen jaren mocht het werk van deputaten goede voortgang hebben, ondanks een flink aantal personele wisselingen, zowel wat deputaten als wat consultants (zie § 3.1) betreft.

In 2004 heeft ds. P.W. Hulshof als secundus van ds. M.P. Hofland, die wegens ziekte uitgeschakeld was, de vergaderingen van deputaten bijgewoond. In 2005 benoemde de particuliere synode van het Noorden ds. M. Visser tot deputaat in de plaats van ds. M.P. Hofland.

Toen ds. E.J. van der Linde in 2005 het ressort van de particuliere synode van het Oosten verliet, benoemde die synode ds. M. Oppenhuizen tot deputaat.

Toen ds. J. Nutma in 2006 het ressort van de particuliere synode van het Noorden verliet, benoemde die synode ds. H. Jonkman tot deputaat.

Uit persoonlijke motieven vroeg ds. M. Oppenhuizen de particuliere synode van het Oosten 2007 om ontheffing; in zijn plaats benoemde die synode ds. J. Nutma.

De inzet van de broeders van wie deputaten afscheid moesten nemen wordt hier met dankbaarheid genoemd.

Deputaten zijn br. W. van Zwol zeer erkentelijk voor het inwerken van de nieuwe penningmeester, br. B. van Amerongen.

Behalve het genoemde beroep op ds. Hulshof behoeft er verder geen beroep gedaan te worden op de secundari deputaten. Uitzondering op die regel is br. E van de Burgt, die meedraait in sectie II – BGG (zie § 2.1.2).

Begin 2005 kon de voorzitter van deputaten, ds. H.J.Th. Velema, zijn taak weer opnemen. Helaas moest hij in het najaar van 2005 al zijn werk neerleggen. Het deputaatschap besloot toen, dat ds. A.C. van der Wekken het voorzitterschap waar zou nemen tot aan de generale synode van 2007. Dankbaar zijn we dat ds. Velema, die per 1 januari 2006 met emeritaat ging, in september 2006 zijn werkzaamheden voor het deputaatschap mocht hervatten.

De samenwerking binnen het deputaatschap en met de consultants is goed.

2. Taak en functioneren deputaatschap

2.1. Nieuwe structuur van het deputaatschap

De structuur van het deputaatschap is in de afgelopen periode gewijzigd.

Het deputaatschap is nu opgebouwd uit vier clusters:

Cluster I, moderamen

Opdracht: het goed beheren en stroomlijnen van de organisatorische en materiële zaken binnen het deputaatschap, opdat de missie *Naar een gastvrije kerk* gerealiseerd wordt.

Bemensing: ds H.J.Th. Velema (voorzitter);
ds A.C. van der Wekken (tweede voorzitter en waarn. voorz. tot GS 2007);
ds G.J.H. Vogel (secretaris);
B. van Amerongen (penningmeester);
W. van Zwol.

Cluster II, Beleid Grootstedelijke Gebieden (BGG)

Opdracht: het effectief ondersteunen van kerken in grote steden, opdat zij kerk kunnen zijn in overeenstemming met de visie *Naar een gastvrije kerk*.

Bemensing: ds A.P. van Langevelde (samenroeper);
ds E.B. Renkema (rapporteur);
E. van de Burgt (secundus deputaat);
L. Mak, J.P.M.H. Quist;
B. van Amerongen, A. Dingemans en M.C. Mulder (adviseurs).

Cluster III, Bezinning en Toerusting (BT)

Opdracht: De bezinning (en het bevorderen van bezinning) op het wezen van het evangelisatiewerk - op het niveau van het deputaatschap, van kerkenraden, predikanten, werkers en gemeenteleden - opdat ieder (van de genoemde instanties en personen) binnen de eigen mogelijkheden gestimuleerd wordt in overeenstemming met de visie *Naar een gastvrije kerk*.

Bemensing: ds J.G. Brienen (samenroeper);
ds C.P. de Boer (rapporteur);
di H. Jonkman, G.P.M. van der Linden en M. Oppenhuizen;
M.C. Mulder (adviseur).

Cluster IV, Materialen en Strategieën (M&S)

Opdracht: Het (laten) ontwikkelen van materialen en middelen die de kerken kunnen helpen om kerk te zijn in overeenstemming met de visie *Naar een gastvrije kerk*.

Bemensing: samenroeper: ds. M. Visser; rapporteur: ds. J.G. Brienen; adviseurs: A. Dingemans en mw J.W. de Waard.

In het vervolg van dit rapport, dat 'clustergewijs' is opgezet, wordt duidelijk welke specifieke taken en werkerterreinen de verschillende clusters hebben.

Door deze nieuwe werkwijze wordt het werk beter verdeeld en zijn de algemene vergaderingen slagvaardiger. Momenteel wordt er in principe vier keer per jaar een algemene vergadering gehouden waarin de clusterverslagen worden besproken en tot beleidswijzigingen wordt besloten.

Iedere vergadering begint met een Bijbelse bezinning op een facet van het evangelisatiewerk en een van de vier algemene vergadering is geheel gewijd aan bezinning. De consultants zijn bij alle algemene vergaderingen aanwezig.

De sectie Beleid Grootstedelijke Gebieden die door de generale synode van 2001 is ingesteld en waarvoor ook door de generale synode 2004 aparte deputaten werden benoemd, is volledig opgenomen in het deputaatschap.

2.2. *Belangenverstrengeling*

Deputaten hebben in 2005 een regeling getroffen waarbij belangenverstrengeling zoveel mogelijk wordt uitgesloten, zie bijlage 1 – Beleidsstandpunt in geval van mogelijke belangenverstrengeling.

2.3. *Opdrachten generale synode 2004*

Naast de taken die omschreven zijn in art. 5 van bijlage 19 van de kerkorde (regeling voor de evangelisatie) gaf de generale synode van 2004 deputaten de opdrachten:

2.3.1. *Evaluatie*

De generale synode van 2007 te dienen met een evaluatie aangaande de regeling van de zendingsgemeenten en de evangelist naar artikel 4 K.O.

2.3.2. *Rapport naar kerken*

Het rapport 'Gelijkschakelen of inschakelen' aan de kerken ter beschikking te stellen, met inachtneming van de wijzigingen die voortvloeien uit de besluitvorming van deze synode.

2.3.3. *Evangelische Alliantie*

Het lidmaatschap van de Evangelische Alliantie te wijzigen; voortaan zal het evangelisatieadviescentrum lid zijn van de Evangelische Alliantie.

2.3.4. *Visiedocument naar kerken*

Zich te bezinnen op de wezenlijke plaats van de prediking in het kader van het missionaire werk in het algemeen en in het kader van de visieomschrijving in het bijzonder (bijlage deputatenrapport) en het resultaat hiervan op te nemen in het visiedocument; daarna kan het visiedocument onder de kerken verspreid worden.

2.3.5. *Evangelisatiemateriaal*

Door middel van een algemene brief de kerken te wijzen op evangelisatiemateriaal dat vanuit andere kerken verschijnt en dat naar inhoud en werkwijze bruikbaar is in onze kerken.

2.3.6. *Consulenten*

Afhankelijk van een positieve evaluatie van diens werkzaamheden, dr. S. Paas ingaande per 1 september 2005, na een eerste diensttijd van zes jaar, voor onbepaalde tijd te benoemen en br. A. Dingemane ingaande 1 oktober 2005, na een eerste diensttijd van drie jaar, voor een periode van opnieuw drie jaar te benoemen.

2.3.7. *Evangelische stromingen*

Met betrekking tot evangelische stromingen een inventarisatie, rubricering naar onderwerp en bundeling van Bijbels verantwoord studiemateriaal, dat binnen de gereformeerde gezindte beschikbaar is, te maken en die de kerken aan te bieden met het verzoek over de invloed van de evangelische stromingen in de gemeente te spreken.

2.4. *Uitvoering van de opdrachten*

Alvorens verslag te doen van de uitvoering van de door de generale synode verstrekte opdrachten, willen deputaten melding maken van hun grote dankbaarheid voor het feit, dat de generale synode 2004 de voorstellen van deputaten betreffende de positie van de zendingsgemeenten en de evangelist in deze gemeenten, evenals het visiedocument *Naar een gastvrije kerk* heeft aanvaard.

Deputaten waren ook dankbaar voor het besluit van de generale synode 2004, dat het mogelijk maakte om de beide consulenten te herbenoemen.

2.4.1. *Evaluatie*

Deputaten bieden uw vergadering de neerslag van de evaluatie aan in bijlage 2 – Evaluatie regelingen zendingsgemeenten en de evangelist naar art. 4 K.O.

2.4.2. *Rapport naar kerken*

Deputaten hebben, met inachtneming van de wijzigingen die voortvloeien uit de besluitvorming van de generale synode 2004, het rapport 'Gelijkschakelen of inschakelen' op 1 december 2004 de kerken aangeboden.

2.4.3. *Evangelische Alliantie*

Deputaten hebben in januari 2005 besloten het lidmaatschap van de Evangelische Alliantie te wijzigen: niet het deputaatschap, maar het evangelisatieadviescentrum is voortaan lid van de Evangelische Alliantie. Van die wijziging is bericht gezonden aan de Evangelische Alliantie.

2.4.4. *Visiedocument naar kerken*

Nadat deputaten het resultaat van de bezinning op de wezenlijke plaats van de prediking in het kader van het missionaire werk hadden opgenomen in het visiedocument, hebben zij op 16 februari 2005 de kerken een brief gezonden met de mededeling, dat het visiedocument *Naar een gastvrije kerk* via de website te downloaden of bij het evangelisatieadviescentrum op te vragen is.

2.4.5. *Evangelisatiemateriaal*

Deputaten hebben door middel van een algemene brief d.d. 24 april 2007 de kerken gewezen op evangelisatiemateriaal dat vanuit andere kerken verschijnt en dat naar inhoud en werkwijze bruikbaar is in onze kerken.

2.4.6. *Consulenten*

Deputaten hebben br. S. Paas per 1 september 2005 voor onbepaalde tijd benoemd, als gevolg van een positieve evaluatie van diens werkzaamheden.

Tevens hebben deputaten br. A. Dingemane per 1 oktober 2005 opnieuw voor een periode van drie jaren benoemd.

2.4.7. *Evangelische stromingen*

Deputaten hebben met betrekking tot evangelische stromingen een inventarisatie, rubricering naar onderwerp en bundeling van Bijbels verantwoord studiemateriaal, dat binnen de gereformeerde gezindte beschikbaar is, gemaakt: Studiemateriaal binnen de Gereformeerde Gezindte over Evangelische Stromingen.

Deputaten hebben deze studie op 22 mei 2007 de kerken aangeboden met het verzoek over de invloed van de evangelische stromingen in de gemeente te spreken.

3. Cluster I – moderamen

3.1. Consulenten

Deputaten zijn dankbaar voor het werk dat de consulenten in het midden van de kerken mogen doen. Hun consulentwerk wordt door de breedte van de kerken aangevraagd en gewaardeerd. Geregeld vinden gesprekken plaats over hun werkzaamheden. In totaal heeft de generale synode ruimte geschapen voor 1,5 fte.

3.1.1. Dr. S. Paas

Dr S. Paas heeft in de afgelopen periode zijn werk als consulent beëindigd. Per 1 januari 2006 nam hij een benoeming aan binnen de CGK van Amsterdam voor 50%.

Per 1 mei 2006 nam br. Paas een benoeming aan als lector aan de CHE te Ede. Deputaten hebben in deze vacature per 1 mei 2006 drs. M.C. Mulder te Ermelo benoemd voor 0,6 fte. Per 1 augustus werd in de resterende 0,4 fte mw J.W. de Waard benoemd.

Deputaten beseffen dat ze br. Paas veel dank verschuldigd zijn voor het vele, baanbrekende werk dat hij op het gebied van de bezinning op de evangelisatie heeft gedaan voor het deputaatschap, de kerken en Gods Koninkrijk. Hij is in Gods hand een instrument geweest om bij velen de mogelijkheden te leren zien om in deze tijd getuige van Christus te zijn.

3.1.2. Br. A. Dingemanse

Br. A. Dingemanse is door deputaten herbenoemd als consulent (zie § 2.4.6); dit was nauwelijks een vraag voor deputaten. Ook br. Dingemanse heeft gaven ontvangen om de breedte van de kerken te dienen met waardevolle bezinning en toerusting tot het praktische werk om anderen tot Christus te leiden.

3.1.3 Drs. M.C. Mulder

Nadat in het najaar van 2005 een sollicitatieprocedure was gestart en geen van de sollicitanten benoemd kon worden, kwamen deputaten in contact met drs. M.C. Mulder te Goes. Na verschillende gesprekken werd hij benoemd.

Deputaten zijn de kerken dankbaar dat br Mulder ook alle gelegenheid krijgt om zijn werk in de breedte van de kerken te kunnen doen.

3.1.4. Zr. J.W. de Waard

Mw J.W. de Waard te Zwolle had haar sporen verdiend in het werk dat zij gedaan heeft in De Steiger in Alkmaar. Ook haar werk en inzet worden breed gewaardeerd.

3.2. Echo

In samenwerking met de IZB geven deputaten het evangelisatieblad Echo uit. Namens onze kerken zijn de di. L.C. Buijs en A.C. van der Wekken leden van de redactie. Deputaten willen het gebruik van Echo door de evangelisatiecommissies stimuleren. Helaas moeten deputaten constateren dat het aantal kerken dat maandelijks Echo afneemt erg laag is. De totale maandelijkse oplage is twintigduizend en het christelijke gereformeerde aandeel is 2,7%. Hetzelfde kan gezegd worden voor het Kerstnummer, al is het aandeel dan 4,7%. Van de tweeduizend postabonnementen gaat de helft naar onze achterban. Deputaten zullen zich moeten bezinnen op welke wijze zij het blad Echo meer in de aandacht kunnen brengen van de kerken. Ondanks alles is er dankbaarheid voor de vele goede reacties die ontvangen worden.

3.3. Evangelie & Moslims

3.3.1. Algemeen

In de stichting Evangelie & Moslims (E&M), opgericht in 1978, participeren naast de Christelijke Gereformeerde Kerken: de IZB en de GZB (PKN), de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), de Nederlandse Gereformeerde Kerken en de stichting Morgenlandzending. Namens deputaten zending is ds. J. van Mulligen en namens deputaten evangelisatie is ds. A.C. van der Wekken in het bestuur vertegenwoordigd.

In 2004 werd dhr. Willem van der Deijl aangesteld als jongerenwerker (0,5 fte). Zijn werk bestond in de afgelopen jaren uit het verkennen en evalueren van bestaand jongerenwerk met het oog op moslimjongeren en het begeleiden en stimuleren van plaatselijk missionair werk onder hen. Het boek Hoop voor moslimjongeren, voornamelijk van zijn hand, geeft achtergrondinformatie over de leefwereld van moslimjongeren in onze samenleving en reikt werkvormen voor de omgang met hen aan.

Aan het eind van 2005 werd afscheid genomen van mw. Tineke Yürümez-Kroon. Ruim achttien jaren was zij als medewerkster bij E&M werkzaam.

De personeelsuitbreidingen van de afgelopen jaren maakten het gaandeweg wenselijk dat er een directie werd benoemd. Het bestuur stelde daarom in 2005 ds. Cees Rentier aan als directeur en drs. Herman Takken als adjunct-directeur. Beiden hebben een aanstelling voor 100%.

3.3.2. Toerusting

Toerusting gebeurde o.a. door het bezoeken van kerken en commissies. Medewerkers verzorgden ruim tweehonderd voorlichtingsavonden, cursussen en themadiensten. Daarnaast verleenden zij medewerking aan diverse conferenties en gaven zij lessen over de islam op verscheidene scholen.

Jaarlijks werd er een zomerschool georganiseerd, d.w.z. een studieweek voor mensen die, op welke manier dan ook, als christen werkzaam zijn onder moslims.

Jaarlijks werden er tussen de drie- en vierduizend toerustingpublicaties van E&M verkocht. Het infobulletin verscheen jaarlijks driemaal in een oplage van ca. drieduizend.

3.3.3. Ondersteuning en begeleiding

Contacten met missionaire werkgroepen in het land werden voortgezet en andere nieuw opgezet. Hieronder valt ook het kinder-, jongeren- en vrouwenwerk onder moslims, waar diverse groepen en gemeenten zich voor inzetten.

Medewerker Abdelkader Belaïdi was maandelijks betrokken bij gebedskringen. Het is verblijvend om te zien hoeveel werk er aan de basis gebeurt en dat het ook gezegend wordt. Verscheidene mensen afkomstig uit de wereld van de islam werden gedoopt en opgenomen in de christelijke gemeente.

Bruggenbouwers die structureel missionair werk verrichten onder moslims werden door E&M begeleid en ondersteund. Gemeenten die concrete voorbeelden zochten van missionair werk onder moslims, werden naar hen doorverwezen. De bruggenbouwers werden uitgenodigd voor studiedagen en intervisiebijeenkomsten op het kantoor van E&M. Voor al deze vormen van missionair werk heeft E&M materiaal ontwikkeld en in voorraad.

In totaal werden jaarlijks tussen de drie- en vierduizend Bijbels en andere christelijke lectuur verkocht aan gemeentelieden die deze gericht aan moslims doorgaven.

3.3.4. *Pastoraat en geloofsopbouw*

De medewerkers van E&M kwamen regelmatig in contact met Muslim Background Believers (MBB's) die met veel vragen en moeiten zitten. Waar taal- en cultuurbarrières en specifieke vragen vanuit de islamitische achtergrond hun integratie in en communicatie met de gemeente bemoeilijken, bood E&M de gemeenten haar diensten aan. De medewerkers bezochten deze nieuwe christenen of ontvingen hen op kantoor of thuis, wezen hen op lectuur in eigen taal en nodigden hen uit voor samenkomsten die speciaal voor hen bestemd zijn.

E&M organiseerde Bijbelstudiebijeenkomsten (rabita's) in Amersfoort en Rotterdam. Daarnaast werden drie conferenties voor geloofsopbouw en toerusting van Arabische christenen georganiseerd.

E&M is vanaf het begin actief betrokken geweest bij het Bijbelonderwijs aan asielzoekers en allochtonen via de BEE (Biblical Education by Extension).

3.4. *Werkterreinen*

3.4.1. *Alkmaar/Broek op Langedijk*

Ook de afgelopen jaren vonden in De Steiger vele gasten weer een goede ontmoetingsplek. Ze vonden er een luisterend oor, een helpende hand en werden (verder) geholpen. In daden en woorden werd het evangelie van Jezus Christus uitgedragen. Heel veel vrijwilligers hebben daarbij onmisbaar werk gedaan.

Per 1 april 2006 is zr. Jeanette de Waard gestopt met haar werk voor het Aanloophuis de Steiger. Als haar opvolger werd br. Anton Huisman benoemd. Naar aanleiding hiervan hebben deputaten, in goed overleg met de kerkenraad van Broek op Langedijk, besloten om De Steiger te subsidiëren op basis van het nieuwe beleid (zie § 7.1).

Eind 2006 heeft de Stichting voor stadspastoraat ook een manager benoemd voor een goede aansturing van de organisatorische kant van De Steiger. De evaluatie van deze benoeming wordt meegenomen in de totale evaluatie over 2006. Hierover zijn deputaten nog in gesprek met de kerkenraden van Broek op Langedijk en Alkmaar.

Dat deze beide kerkenraden hier genoemd worden, komt doordat de kerkenraad van Alkmaar zich bereid heeft verklaard om de kerkelijke verantwoordelijkheid voor De Steiger over te nemen van de kerkenraad van Broek op Langedijk. Vanuit deputaten is daar ook op aangedrongen. Hiervoor waren drie redenen:

- Alkmaar ligt geografisch gezien dichterbij het project;
- de meerderheid van het bestuur van de stichting Stadspastoraat Alkmaar komt uit deze plaats;
- de meeste vrijwilligers die aan het project deelnemen komen uit Alkmaar.

3.4.2. *Antwerpen*

Deputaten hebben afspraken gemaakt met deputaten onderlinge bijstand en advies om de predikantskosten ten laste te laten vallen van OB&A en niet meer van deputaten evangelisatie. Toch blijft de financiële situatie in Antwerpen zorgelijk. Deputaten hebben in een gesprek met de kerkenraad van Antwerpen ook gesproken over het nieuwe financiële beleid (zie § 7.1) en de consequenties daarvan voor Antwerpen. Het is duidelijk dat de gemeente financiële steun nodig heeft voor het missionaire werk. De vraag is wel of het deputaatschap evangelisatie daarvoor alleen de aangewezen instantie is. Door Antwerpen werd ook aangevoerd dat langdurige evangelisatieprojecten op den duur wat minder geld krijgen dan nieuwe projecten. Deputaten blijven in gesprek met Antwerpen ook met het oog op de toekomst als ds. K. Groeneveld de emeritaatgerechtigde leeftijd zal bereiken.

Ondanks de geringe groei van de kerk van Antwerpen gaat het missionaire werk door. Deputaten waarderen de jarenlange inzet van de kerk van Antwerpen.

De gemeente probeert vooral present te zijn en zich aan te bieden in de omgeving van de kerk. Voor bijzondere diensten wordt altijd via de kabelkrant en de huis-aan-huisbladen aandacht gevraagd.

Er worden jaarlijks een aantal actuele thema-avonden belegd waarbij deskundige sprekers worden uitgenodigd. Die avonden worden goed bezocht, ook door mensen die zich niet kerkelijk verbonden weten.

De Vakantie Bijbel Club weet geen Hollandse aantallen te trekken, maar van de dertig tot veertig kinderen is steevast de helft onkerkelijk.

Ds Groeneveld werkt ook voor een dagdeel in de week in een bejaardentehuis als onbezoldigd geestelijk verzorger. Ook is hij voorzitter van de ministeriële dienst Protestants Godsdienstonderwijs. In beide werkzaamheden ziet hij veel mogelijkheden om het Evangelie door te geven.

3.4.3. *Gent*

Er bestaat tussen deputaten en de evangelisatiepost in Gent geen officieel contact. Gent valt onder de verantwoordelijkheid van de Commissie Oost Vlaanderen. Deze commissie wordt gevormd door een afvaardiging uit de kerkenraden van Barendrecht, Dordrecht-Centrum, Middelhamnis, Sliedrecht-Bethel en Werkendam gevormd. Op dit moment is ds. K. Visser voorzitter van de commissie. Voorheen participeerde de kerkenraad van Zaamslag in deze commissie en was tevens ambtelijk verantwoordelijk voor de evangelisatiepost. Sinds 2006 draagt de kerkenraad van Barendrecht deze verantwoordelijkheid. De kerkenraad van Zaamslag is op zijn verzoek uit de commissie getreden; de kerkenraad van Werkendam heeft de leeggekomen plaats opgevuld.

Het werk in de evangelisatiepost 'Rehobôth' mocht in de afgelopen drie jaar weer goede voortgang vinden. De wijk waarin br. H. Bor werkt, is een allochtonenwijk met op dit moment bijna honderd verschillende nationaliteiten. Ondanks de vele spanningen die dit in een stadswijk oplevert, wordt het werk in de wijk geaccepteerd. Door opendurendagen voor de buurt te houden, wil men de mensen in de wijk met het Evangelisch Centrum kennis laten maken.

Eenmaal per maand worden kinderclubs gehouden. Deze clubs worden door kinderen van Turkse, Marokkaanse en Oost-Europese afkomst bezocht. Sinds kort loopt het aantal bezoekers sterk terug. Het blijkt dat de imam tegen het evangelisatiewerk waarschuwt. Wekelijks worden de zondagse erediensten gehouden. Deze diensten werden het afgelopen jaar goed bezocht, zowel door Vlamingen als door de varenden. Er werden twee reeksen van Bijbelstudieavonden voor buitenstaanders met een speciaal thema gehouden, waaraan een aantal mensen deelnam. Om de veertien dagen staat br. H. Bor op het Woodrow Wilsonplein (een bekend winkelcentrum van Gent-Zuid) met de Bijbelkiosk. De Bijbelkiosk

heeft een duidelijke functie in de stad. Er zijn mensen die graag langs komen om hun verhaal te vertellen, maar anoniem willen blijven. Er is een rapportage op de Belgische TV geweest over de Bijbelkiosk en het werk dat er gedaan wordt. Maandelijks worden er contactmiddagen gehouden voor de ouderen. Het werk onder de varenden heeft ook de aandacht. Wekelijks worden de havens bezocht. Er vinden gesprekken met buitenstaanders plaats en er worden pastorale bezoeken afgelegd. Het werk in de rijksgevangenis van Gent heeft goede voortgang gehad. Wekelijks worden er diensten en Bijbelstudies gehouden. In de gevangenis wordt het Woord gezaaid. Dat een enkele ex-gedetineerde na de detentie ook weer in de diensten in Rehobôth komt, stemt tot dankbaarheid. Het werk in de gevangenis van Gent is uitgebreid. Er zijn meer protestantse aalmoezeniers gekomen. Br. Bor is benoemd tot eerste aalmoezenier.

3.4.4. Hillegom

De kerkenraad nam in 2004 het initiatief tot het uitvoeren van een missionair project - Open Hof Hillegom (OHH) -, gericht op kerkplanting: een nieuwe gemeente naast de bestaande.

Activiteiten om dat te bereiken zijn ontmoetingsvieringen, Alpha-cursuswerk en huiskringen.

De ontmoetingsvieringen worden eenmaal per twee weken gehouden – op zondagochtend om 11.00 uur – in ontmoetingscentrum De Hoeksteen – een voormalige gereformeerde kerk. Het gebouw en de koffie die na afloop van de vieringen geschonken wordt, worden gratis ter beschikking gesteld door de PKN-gemeente.

Momenteel wordt voor de vierde maal een Alpha-cursus gehouden.

De raad van Hillegom nam in 2004 br. Marco van Delft voor 0,4 fte in dienst als kerkelijk (jeugd)werker. Deze broeder komt nu voor de helft van zijn betrekking in Hillegom ten laste van OHH.

De classis Haarlem heeft een eenmalige startsubsidie verstrekt.

Nadat een uitvoerig plan van aanpak aan deputaten was toegestuurd en twee deputaten een gesprek hadden gehad met de kerkenraad van Hillegom, werd besloten dit project te steunen in overeenstemming met het nieuwe financiële beleid (zie § 7.1) van deputaten.

3.4.5. Hoofddorp

De plannen die er waren om een evangelisatieproject te starten in de nieuwbouwwijk Floriande werden in deze periode gerealiseerd.

Op 12 september 2004 werd ds. J.G. Brienen bevestigd te Hoofddorp als missionair predikant. De steun van de classis Haarlem en van deputaten staat garant voor een 50%-functie; de kerkenraad heeft in 2004 verschillende sponsors kunnen vinden, zodat ds. Brienen voor 100% in dienst is.

De inwerkperiode van ds. Brienen is goed verlopen en de samenwerking met ds. J. Bosch is uitstekend.

In dezelfde tijd waarin de komst van ds. Brienen viel, is de gemeente wegens ruimtegebrek gaan kerken in de aula van het Haarlemmermeerlyceum in Hoofddorp, midden in de wijk Floriande die nog volop in aanbouw is. Het is een uitstekende, laagdrempelige accommodatie met veel extra zaalruimte. Het kerken in deze nieuwe wijk heeft aantrekkingskracht voor nieuwe bewoners.

Er worden jaarlijks twee Alpha-cursussen gehouden en twee Youth-Alpha-cursussen. Er is begonnen met een vervolkring, waarin het Emmaüs-materiaal wordt gebruikt. Zij die lid willen worden van de gemeente volgen de introductiecursus en de aansluitende netwerkcursus. Daarnaast draaien de jongerenclubs met het Rock Solid-programma, dat ook gericht is op niet-kerkelijke jongeren. Er is een groeiende belangstelling voor de huwelijkskursus.

De groei van de gemeente heeft zich de afgelopen jaren doorgezet; binnenkort wordt naar verwachting de grens van vierhonderd leden overschreden.

Uit principe zijn alle activiteiten van de gemeente missionair gericht. De gasten geven aan dat die activiteiten hen aanspreken vanwege zowel het duidelijk Bijbelse gehalte als het eigentijdse karakter.

Ten slotte kan gemeld worden dat het plan is opgevat om een parttime jeugdwerker aan te trekken. De helft van de gemeenteleden bestaat uit jeugd onder de vijftientig jaar. Zowel naar binnen als naar buiten toe wil de gemeente hiervoor investeren in toerusting en ondersteuning van het jeugdwerk en in het evangelisatiewerk onder de jeugd in Floriande.

De gemeente Hoofddorp is bijzonder dankbaar voor de zegen die God geeft op het werk en wil in vertrouwen verder gaan op de ingeslagen weg.

3.4.6. Ouderkerk aan de Amstel

Het werk van br. A. Mak, de parttime evangelisatiewerker in de gemeente van Ouderkerk aan de Amstel, heeft de afgelopen jaren goede voortgang gevonden en is stapsgewijs uitgebreid. Naast de startercursus 'Christelijk Geloof' is een vervolgcursus gestart, waarop het onder verantwoordelijkheid van deputaten vervaardigde materiaal 'Ontmoetingen' wordt gebruikt. Tevens worden met regelmaat thema-avonden gehouden op een doordeweekse avond. Doel van deze avonden is een brug te slaan naar de zondagse erediensten. Hierdoor zijn diverse contacten ontstaan met buitenkerkelijken.

In het kader van het nieuwe financiële beleid (zie § 7.1) van deputaten is in 2006 aan Ouderkerk aan de Amstel een laatste financiële ondersteuning gegeven voor het werk van br. A. Mak. Ondertussen zijn de werkzaamheden van br. A. Mak overgedragen aan een aantal gemeenteleden dat met enthousiasme en bewogenheid het werk nu voortzet. Deputaten vinden dat een goede zaak. De gemeente en deputaten zijn dankbaar voor het werk dat br. A. Mak de afgelopen jaren heeft mogen doen.

3.4.7. Zutphen

Met gedrevenheid vindt onder leiding van Hans en Ilja van Noort het kinderwerk plaats in Zutphen. Ze doen dit werk met een groot aantal vrijwilligers. Het werk concentreert zich rond vier kinderclubs, twee tienerclubs, een jongerenclub, buurthuis- en straatwerk. Het doel van het werk is dat de kinderen Jezus Christus mogen leren kennen als hun Verlosser, mogen groeien tot levende stenen binnen zijn gemeente en sociale en ethische vaardigheden leren die gebaseerd zijn op het Woord van God.

Br Van Noort is een Bijbellesgroep gestart voor tieners en zr. Van Noort, samen met zr. Den Hertog, een meidengroep, speciaal voor Turkse meisjes.

De jeugdvereniging van de Pniëlkerk te Veenendaal heeft het kinderwerk geadopteerd.

Ondanks verzet tegen en zorgen over het werk, wordt er veel zegen ervaren.

4. Cluster II – beleid grootstedelijke gebieden

4.1. Algemeen

De sectie BGG is dankbaar voor wat gedaan mocht worden. Het werk van de sectie, dat ondersteund

wordt door de consulents A. Dingemans en M.C. Mulder, lijkt te voorzien in een behoefte. Veel kerken in de grootstedelijke gebieden deden een beroep op de sectie om advies en/of hulp te krijgen. In gesprekken met kerkenraden ontstaat gaandeweg een visie, die geënt is op het Woord van God en rekening houdt met de mogelijkheden van de gemeente en de nood in de stad. Sectie en consulents waken ervoor dat de visie niet op een abstract niveau blijft hangen, maar stimuleren de kerkenraden om de visie via beleid om te zetten in concrete plannen die uitgevoerd en geëvalueerd worden. De sectie verzoekt de kerken de nood van de kleiner wordende gemeenten in de grootstedelijke gebieden in de voorbode te blijven gedenken.

4.2. Werkterreinen

4.2.1. Amsterdam

Het werk van gemeentestichting vanuit CGK Amsterdam richt zich qua inhoud en opzet op de grote groep (meer dan honderdduizend) niet-kerkelijke jonge hoger opgeleide Amsterdammers. Aanvankelijk is gestart met zogeheten VIP05-bijeenkomsten, bedoeld als een verdiepend en interactief podium waardoor de aanwezigheid positief wordt verrast door de relevantie van het christelijke geloof t.a.v. de samenleving en hun persoonlijk leven.

Dr. Stefan Paas ging voor 50 procent van zijn tijd werken in Amsterdam. De classis Amsterdam verleende de kerkenraad toestemming naar art. 3.1. K.O. om hem voor te laten gaan in de samenkomsten. Al eerder was deze toestemming er met betrekking tot br. Gert-Jan Roest.

In het voorjaar van 2006 is een start gemaakt met maandelijkse samenkomsten van Via Nova in de Vondelkerk.

Via Nova presenteert zich naar buiten als een netwerk van sociale en culturele activiteiten, gericht op het welzijn van Amsterdam. Hierdoor krijgt nu ook de gemeentestichting steeds duidelijker vormen. Nadat een tijdlang eenmaal per veertien dagen een dienst werd belegd, komt men nu, vanaf Pasen 2007, iedere week samen. De diensten worden bezocht door zeventig à honderddertig mensen, onder wie veel zoekers. De ondersteuning van deputaten richt zich vooral op de gemeentestichting.

Daarnaast ontwikkelt de moedergemeente (nu Amstelgemeente genoemd) zich ook steeds verder. Sinds december 2006 worden de ochtenddiensten van de Amstelgemeente in de Amstelkerk gehouden. De avonddiensten worden nog altijd in de Vrijburg gehouden. Zo krijgen de beide kanten van de oorspronkelijk geformuleerde visie voor de CGK Amsterdam (herplant en plant/gemeentestichting) hun aandacht.

Onder de titel 'Voortgaan en Versterken' heeft de kerkenraad begin november 2006 het beleid voor 2007 bekend gemaakt. Behalve financiële ondersteuning vanuit het deputaatschap hebben ook werkbezoeken en ondersteuningsgesprekken plaatsgevonden.

4.2.2. Amsterdam Nieuw-West

Onder leiding van de kerkenraad wordt gewerkt aan visie en beleid voor de komende jaren. De gemeente in dit deel van de stad staat onder druk; het ledental neemt af. Er wordt veel energie gestoken in forse projecten die buiten de directe omgeving van de kerk liggen, bijv. een missionair diaconaal project, gezamenlijk met de Jeruzalemkerk. Met het traject dat nu onder leiding van de consulent, br. A Dingemans, wordt gedaan, wil de kerkenraad bereiken dat de gemeente intern sterker wordt om missionair meer voor haar eigen omgeving te betekenen.

4.2.3. Amsterdam-Noord

Hoewel deputaten niet in rechtstreekse zin betrokken zijn bij het werk in Amsterdam-Noord, nemen zij toch met dankbaarheid kennis van de goede voortgang van het project, waarin drs. Jurjen ten Brinke sinds 1 januari 2006 als gemeentestichter werkzaam is. De classis Amsterdam heeft vastgesteld, dat Amsterdam-Noord een zendingsgemeente is.

4.2.4. Breda

De kleine gemeente van Breda is een van de weinige plaatsen in het Zuiden van Nederland waar onze kerken present zijn met het evangelie. Deputaten zijn blij dat de gemeente met een ambitieus plan is gekomen om het missionaire werk met kracht ter hand te nemen. Inmiddels is daarmee via de benoeming van een parttime missionair werker, ir. J. Slagboom, een start gemaakt. Hij legt contacten met mensen in de wijk, betreft gemeenteleden bij het missionaire werk en rust hen toe.

4.2.5. Haarlem - zendingsgemeente Het Open Huis

In Haarlem is in oktober 2006 Het Open Huis verder gegaan als wijkgemeente van de kerk van Haarlem met de status van zendingsgemeente. De missionair werker br. Dick van den Boogaart is bevestigd als evangelist naar art. 4 K.O. De gemeente groeit; de leden ervan behoren tot twintig verschillende nationaliteiten. De groei komt voornamelijk voort uit het toetreden van mensen die voor het eerst of weer sinds lange tijd met het evangelie in aanraking gekomen zijn. De samenstelling van de gemeente en de specifieke sociale problematiek van veel gemeenteleden en/of wijkbewoners vragen een grote inzet op pastoraal en diaconaal vlak. Naast de grote groep vrijwilligers die zich hiermee bezig houdt, moest de wijkkerkenraad daarom binnen korte tijd worden uitgebreid. In en rondom de gemeente zijn er vele activiteiten en projecten gaande die gericht zijn op het welzijn van de wijk Schalkwijk, waaronder het inloophuis en de voedselbank. Deze activiteiten bieden een belangrijke brugfunctie naar de gemeente.

4.2.6. Rotterdam - zendingsgemeente ICF

Dankbaar zijn deputaten voor de zegen die in toenemende mate in de ICF-gemeente mag worden ervaren. Er is op verschillende manieren groei in de gemeente. Groei in geloof en groei in aantal, wat o.a. zichtbaar wordt in de doopdiensten zowel van kinderen als volwassenen. In het bijzonder het overlijden van een jong kind van de voorganger, drs. Theo Visser, heeft geleid tot verdieping van geloof. Maar er is ook groei in activiteit; de evangelisatieactiviteiten lopen goed en ondergaan uitbreiding, bijv. in Alpagroepen met studenten en sportactiviteiten waarmee weer andere doelgroepen worden bereikt. De groei van de etnische groepen vraagt ook om bekwame leiders. Deze komen vooral uit de eigen gemeente voort, maar worden gelukkig wel ondersteund door diverse zuster gemeenten.

Drs. Theo Visser werd op 29 januari 2006 bevestigd als evangelist naar art. 4 K.O.

Ten aanzien van het missionair diaconaal project House of Hope kan vermeld worden dat in de eerste helft van 2006 er een sterke groei is geweest. Omdat bleek dat de spankracht van de organisatie daarmee geen gelijke tred hield, is in juni besloten tot een cliëntenstop. Daardoor kwam er ruimte voor bezinning op en verdere professionalisering van de werkmethoden. Als gevolg hiervan kon de cliëntenstop later in het jaar weer worden opgeheven. Men verwacht eind 2007, begin 2008 een eigen pand te kunnen

betrekken. Verder krijgt het project een steeds bredere belangstelling. Zo is er overleg gaande met de Maranatha-gemeente (PKN), over een gezamenlijke activiteit op Katendrecht, wellicht in de vorm van een dependance van House of Hope. Eveneens wordt er overlegd met de Gereformeerde Gemeente van Rotterdam-Zuid over de mogelijke start van een project als House of Hope in Zuidwijk. Maar ook kerken, die iets met de WMO willen doen, tonen belangstelling voor het werk in House of Hope.

4.2.7. Rotterdam-Centrum

De gemeente heeft oog voor de geestelijke nood van de stad en bezint zich op mogelijkheden om met steun van deputaten een missionair project te starten. De ingang daarbij is het kinderwerk van waaruit ook andere contacten gelegd kunnen worden.

4.2.8. Rotterdam-Oost/Capelle aan den IJssel

Samen met de PKN-gemeente die óók de Ontmoetingskerk gebruikt, wil de CGK van Capelle aan den IJssel meer missionaire activiteiten gaan ontplooiën in de wijk Scholleveaar-Oost. Dit is een wijk waarin meer dan achtduizend mensen wonen en waarin de kerk vrijwel niet present is. Er ligt inmiddels een projectplan waarover deputaten hebben gesproken en waarvoor vanaf 2008 conditioneel ondersteuning is toegezegd. Dit project start met laagdrempelige wijkvoorzieningen die opgebouwd worden in samenwerking met de burgerlijke gemeente. Naast dit diaconale werk heeft het project echter heel duidelijk missionaire componenten in zich.

4.2.9. Overige werkteerijnen

In de afgelopen periode zijn door evangelisatieconsulenten en/of deputaten gesprekken gevoerd in de begeleidings sfeer met de kerken van Eindhoven, 's-Gravenhage-West en 's-Gravenhage-Rijswijk, Rotterdam-West, Utrecht-Centrum en Utrecht-West.

5. Cluster III – bezinning en toerusting

Op de beide gebieden, die vanuit de instructie van deputaten gezien kunnen worden als de kerntaken, zijn in de afgelopen periode een aantal belangrijke ontwikkelingen ingezet.

5.1. Bezinning

5.1.1. Bezinningsmomenten

De sectie BT bewaakt en stuurt de voortgang in de bezinning. Op sectie- en deputatenvergaderingen is de bezinning een vast onderdeel van de agenda en de consulenten doen maandelijks verslag van de bezinning waar zij mee bezig zijn. De volgende onderwerpen zijn o.a. aan de orde geweest: Gemeentestichting (bezinningsdag 2005), Missionair kerk-zijn (bezinningsdag 2006), Evangelisatie in plattelandsgebieden (nota 2007), Hoe vergroten we het bereik van de kerk? (bezinningsdag 2007), Missionair diaconaal werk (studiedag oktober 2006), Het leggen van contacten (brochure 2007).

Met regelmaat worden Doorgeven en De Wekker, maar in toenemende mate ook de website gebruikt om bezinning in de gemeenten te stimuleren.

5.1.2. Doorgeven

Doorgeven is het informatiemagazine dat deputaten samen met de deputaatschappen zending en diaconaat uitgeven. Namens het deputaatschap evangelisatie zitten mw J.W. de Waard en de di E.J. van der Linde en H.J.Th. Velema in de redactie. Ds. Van der Linde is door deputaten gevraagd deze taak in de redactie voort te zetten, ook nadat hij wegens verhuizing het deputaatschap verlaten had.

Tot vorig jaar was het zo dat evangelisatie vijf bladzijden kreeg toegewezen. Nu wordt per thema bekeken hoeveel elk deputaatschap zal bijdragen aan het onderwerp. Dat kan betekenen, dat evangelisatie soms zeven pagina's krijgt.

Naast artikelen over het werk in het veld wordt er aandacht besteed aan een stuk bezinning. Visie voor de stad, tentenmakers, kind en evangelisatie, cursusmateriaal, evangelisten en zendingsgemeenten passeerden de revue.

Materiaal dat ontwikkeld wordt binnen het deputaatschap of dat verschijnt met hulp of instemming van deputaten kreeg de nodige aandacht; ook de wisseling bij de consulenten werd voor het voetlicht gebracht.

De redactie heeft zich ook bezonnen op het beleid. Ze heeft dit samengevat in de volgende zin: 'De missionair diaconale deputaatschappen van de CGK geven regelmatig een informatief blad uit over het missionair diaconale- en evangelisatiewerk. Het doel is het toerusten en het stimuleren van de leden in hun betrokkenheid bij dit werk'.

De redactie blijft kritisch kijken naar de artikelen in het blad met de vraag: passen ze in onze doelstelling? De artikelen worden voor het grootste deel geschreven door mensen uit eigen kring; daarbij spelen de consulenten een belangrijke rol. Veel uitvoerend werk wordt voorbereid in de werkreductie. Hierin zit van elk deputaatschap een bureauwerker.

5.1.3. Onderzoek

Een belangrijk onderdeel van de bezinning was ook een kerkbreed onderzoek naar de stand van zaken in het evangelisatiewerk, waarvan in De Wekker (januari 2007) verslag is gedaan. Grote lijn daarin was dat een aantal gemeenten redelijk actief is (50%) en dat bij de anderen het missionaire aspect weinig handen en voeten krijgt. Gemiddeld is 10% van onze mensen actief bij evangelisatie betrokken. Als het over activiteiten gaat, kiest men meestal voor kinderwerk, missionaire cursussen, laagdrempelige diensten en missionair diaconale projecten, waarbij vooral de laatste categorie aan het opkomen is.

Het onderzoek maakt duidelijk dat er nog heel wat winst geboekt kan worden in het missionair worden van de gemeenten. Deputaten en consulenten zien daarin een forse uitdaging voor de komende tijd.

5.1.4. Contacten met anderen

Er zijn ook regelmatig contactmomenten met mensen uit andere kerkverbanden die voor dezelfde opdracht staan. Genoemd kunnen worden de Protestantse Kerk Nederland (in het bijzonder de Inwendige Zendingsbond), de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Gereformeerde Gemeenten. De contacten bieden mogelijkheden voor een zinvolle gezamenlijke bezinning en uitwisseling van ideeën of materialen.

5.2. Toerusting

Bij het praktische toerustingwerk in de gemeenten zijn twee verheugende trends te zien: vraag naar de toerustingcursus en de vraag naar begeleiding.

5.2.1. *Cursus*

Er is een forse toename bij de aanvraag voor de cursus Getuigende Gemeente. Deze cursus wil gemeenteleden meer bewust maken van hun missionaire roeping en mogelijkheden. In de jaren 2006 en 2007 is deze cursus in een groeiend aantal gemeenten gegeven: in grote gemeenten als Leeuwarden, maar ook in kleine(re) gemeenten als Aarlanderveen en Siegerswoude-De Wilp. In 2005 is de cursus flink gereviseerd, zodat hij ook voor gemeenten die hem in het verleden gedaan hebben, weer interessant is.

5.2.2. *Begeleiding*

Het is voor deputaten verheugend te constateren dat evangelisatie steeds minder een randonderwerp is, maar beschouwd wordt als wezenlijk kenmerk voor de gemeente van Christus. Een toenemend aantal kerkenraden vraagt om begeleiding bij een visietraject om te komen tot een meer missionaire vorm van gemeente-zijn. Consulents ondersteunen deze kerkenraden met het houden van bezinningsdagen of het meedenken in missionaire visievorming. Dat levert diepgaande Bijbelse bezinning op, waardoor kerkenraden het als een geestelijke verantwoordelijkheid zien om met de gemeente op weg te gaan naar een meer open, gastvrije vorm van kerk-zijn. Elke gemeente bewaakt daarbij haar eigen identiteit. Het blijkt gelukkig goed mogelijk met behoud van identiteit toch meer open te staan voor ongelovigen.

Naast deze vormen van toerusting wordt incidenteel ook begeleiding gegeven aan

- leidinggevend bij missionaire kringen;
- de missionaire werkers in onze gemeenten (jaarlijkse toerustingdag voor evangelisten);
- gemeenten die specifiek maatwerk vragen.

6. *Cluster IV – materialen en strategieën*

6.1. *Bestaande materialen*

Het Emmaüs Op Weg boek wordt momenteel herschreven. Daarnaast wordt de cursus Getuigende Gemeente up to date gehouden.

6.2. *Nieuwe materialen*

Er is een serie voor het kinderwerk en de zondagschool ontwikkeld: Lifeline. Dit materiaal is via de website beschikbaar.

Ook is er een belijdenismodule geschreven getiteld 'Zijn Naam belijden', die tijdens de belijdeniscatechisatie te gebruiken is.

6.3. *Brochures*

Daarnaast is er hard gewekt aan de brochure Contact Leggen, die op het moment van de vaststelling van dit rapport bij de drukker ligt. De ondertitel geeft de bedoeling van de brochure aan: een gids bij het aangaan van contacten met niet-kerkelijken.

Verder valt over niet al te lange tijd een brochure te verwachten over multicultureel kerk-zijn.

6.4. *Digitale nieuwsbrief en website*

In april 2007 werd het eerste nummer van de digitale nieuwsbrief verzonden. Deze zal viermaal per jaar verschijnen wordt verzonden naar evangelisatiecommissies, predikanten en missionaire werkers om hen op de hoogte te houden van de activiteiten van de consulents en om 'nieuwe' initiatieven binnen onze kerken onder de aandacht te brengen.

Verder vraagt het bijhouden en ontwikkelen van de website (www.cgk.nl/evangelisatie) voortdurend de aandacht van cluster IV en de consulents.

7. *Financiën*

7.1. *Nieuw beleid*

Deputaten hebben in 2006 besloten over te gaan tot een nieuwe vorm van subsidiëring van evangelisatieprojecten. Het 'oude' beleid kenmerkte zich door langdurige steunverlening aan een beperkt aantal projecten, waardoor er weinig ruimte was voor nieuwe projecten. Uitgangspunt van het nieuwe beleid is dat voor een beperkte periode – maximaal drie jaar – een startsubsidie wordt verstrekt; na deze periode wordt het project in financieel opzicht geacht op eigen benen te kunnen staan.

Onderdeel van het nieuwe beleid is dat gemeenten een projectplan moeten indienen, waarin aanleiding, visie en doelen, werkwijze, inzet van mensen en middelen (waaronder een meerjarenbegroting) en eventuele samenwerking met andere gemeenten en/of instellingen worden uiteengezet. Uiteraard krijgen die gemeenten van deputaten handvatten aangereikt om een kwalitatief goed projectplan bij deputaten in te leveren. Door een goede structurering vooraf wordt de levensvatbaarheid van het project bevorderd. Deputaten en consulents kunnen gemeenten ondersteunen bij het opzetten van een project. Verder wordt het project jaarlijks geëvalueerd, op grond waarvan wordt vastgesteld of steunverlening nog een jaar – voor zover van toepassing – wordt voortgezet.

Deputaten zijn op deze wijze nog nadrukkelijker dan voorheen erop gericht om gemeenten te helpen projecten goed te organiseren en te adviseren over de inhoud van de projecten.

De financiële steun bedraagt ten hoogste een derde van de aan het project toe te rekenen kosten over drie jaar, met een maximum van € 50.000,-. Van dit subsidiebedrag kan een gemeente het eerste jaar maximaal 50% ontvangen, en over de eerste twee jaar maximaal 80%. Dat kerken zo gedwongen worden ook uit te zien naar andere sponsors (kerken en instellingen), juichen deputaten toe, omdat zo ook de betrokkenheid van andere kerken gestimuleerd kan worden; verschillende gemeenten zijn zo ook dit project betrokken.

Het uitgangspunt voor het oude beleid dat alleen tekorten worden gefinancierd, is komen te vervallen.

Voor de gemeenten die nog onder de oude regeling vielen, werd een overgangsregeling getroffen.

Het nieuwe beleid maakt het mogelijk om een groter aantal projecten te steunen. Het heeft geleid tot een flink aantal verzoeken om begeleiding bij het voorbereiden en opzetten van nieuwe missionaire projecten. Inmiddels wordt aan een drietal nieuwe projecten financiële steun verleend: in Breda, Haarlem-Schalkwijk en Hillegom. Verder hebben Deputaten zich in beginsel bereid verklaard om vanaf 2008 Rotterdam-Oost/Capelle aan den IJssel financieel te steunen. Ook zijn er serieuze gesprekken gaande met de kerkenraden van Rotterdam-Centrum en Rotterdam-West, die mogelijk reeds in 2007 tot

concrete subsidieverzoeken zouden kunnen leiden. Met zeven andere gemeenten wordt momenteel door Deputaten en consulenten gesproken over begeleiding en/of het steunen van een project. Er is dus een verheugende toename van aanvragen, die wijst op een groeiende betrokkenheid bij de missionaire uitdaging van de eenentwintigste eeuw.

7.2. Toelichting op de begroting

Inherent aan het nieuwe beleid is dat niet voor alle jaren subsidies voor concrete projecten op de begroting kunnen worden opgenomen. Er moet juist financiële ruimte zijn om nieuwe projecten op gang te helpen. Dit laatste vergt tijd. Bovendien is een van de doelstellingen om gemeente te stimuleren tot missionaire activiteiten. Consulenten dragen daaraan bij door middel van toerusting en ondersteuning van gemeenten.

Omdat onderdeel van het nieuwe beleid is dat gemeenten zelf financiële bronnen aanboren voor missionaire projecten, en de financiële vijver voor dit soort doelen niet oneindig groot is, ligt het niet voor de hand de subsidiepot te laten groeien. In de begroting is zelfs een kleine afname van de post subsidies opgenomen. Omdat een groter accent op eigen fondsvorming nog gestalte moet krijgen, en juist de aanloopkosten van nieuwe projecten meestal fors zijn, blijft het noodzakelijk dat deputaten over een substantiële subsidiepot beschikken.

Onder de post subsidies is afzonderlijk financiële ruimte gereserveerd voor missionair diaconale projecten (MDP). In de afgelopen periode is in dit kader steun verleend aan Rotterdam-Charlois (House of Hope) en Amsterdam-Nieuw-West.

Als gevolg van de wijziging in de samenstelling van het team van evangelisatieconsulenten en het expliciet 'inhuren' van een deel van de capaciteit van het LKB ten behoeve van de secretariële ondersteuning van deputaten, is de post personeelskosten gestegen. Dit zal reeds in de Jaarrekening over 2007 tot uitdrukking komen in een overschrijding van deze post ten opzichte van het begrote bedrag. Als gevolg van de nieuwe huisvesting stijgen de huurkosten. Verder komen de bureau- en overige kosten structureel lager uit, hetgeen voor een deel verklaard wordt uit voornoemde 'inhuur' van capaciteit van het LKB, waardoor de kosten van desbetreffende diensten niet langer onder deze post worden geboekt.

Aan de batenzijde is verdisconteerd de structureel lagere bijdragen vanuit zendingsdagen enerzijds en hogere rente-inkomsten als gevolg van de gestegen rente anderzijds.

Als gevolg van de – conform trend – lagere dan begrote bijdragen vanuit de kerken en hogere personeelskosten enerzijds en de lagere huur-, bureau- en overige kosten anderzijds, verwachten deputaten dat per saldo het eigen vermogen (stand 2006: € 378.263,-) in 2007 met circa € 13.000,- zal afnemen, na de stijging in de voorgaande twee jaren met circa € 50.000,-. Ultimo 2007 zal het eigen vermogen derhalve circa € 365.000,- bedragen, iets meer dan eenmaal de jaarlijkse lasten.

Bij de begroting is een berekening voor de omslag opgenomen. Uit het hiervoor geschetste verloop van lasten en overige baten resulteert een gemiddelde bijdrage vanuit de kerken. Deze wordt vervolgens gecorrigeerd voor het fenomeen dat een aantal gemeenten niet aan deputaten evangelisatie afdragen, maar rechtstreeks financiële steun verlenen aan Gent. Dit bedrag is op € 17.500,- per jaar gesteld. De omslag komt daarmee uit op € 4,48.

8. Voorstellen

Deputaten stellen uw vergadering voor om te besluiten:

1. het werk en het beleid van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen (separaat zullen deputaten uw moderamen een voorstel doen toekomen betreffende de (her)benoemingen);
3. goedkeuring te verlenen aan de benoemingen van drs. M.C. Mulder voor 0,6 fte en van zr. J.W. de Waard voor 0,4 fte in de vacature Paas;
4. deputaten de opdracht te geven om zich te bezinnen op de vraag, hoe de kerken in de niet-grootstedelijke gebieden geholpen kunnen worden een gastvrije kerk te zijn;
5. deputaten de opdracht te geven om de volgende generale synode een formulier voor de bevestiging van een evangelist naar art. 4 K.O. aan te bieden.

Verder verzoeken deputaten de synode een uitspraak te doen over de vraag of de deputaatschappen waarin tevens gedeputeerden van de particuliere synoden zitting hebben jaarlijks aan de vergaderingen van de particuliere synoden een financieel verslag dienen over te leggen.

Achtergrond van dit verzoek is het beleid van deputaten om alleen aan de generale synode een financieel rapport te sturen, terwijl soms een particuliere synode vraagt om financiële verslaglegging.

9. Ten slotte

Deputaten zijn de Koning van de kerk dankbaar, dat zij in de afgelopen jaren hun werk mochten doen en de opdrachten die uw vergadering hun gaf mochten uitvoeren.

Ondanks de wisselingen in de bezetting van het deputaatschap en dankzij de benoemingen van twee consulenten om br. Paas op te volgen, kon het werk onverminderd doorgaan.

Het blijft nodig om de kerken te stimuleren in de opdracht van Christus om zijn getuigen te zijn. Deputaten zeggen dat niet om zichzelf aan het werk te houden.

Zij zeggen dat, omdat

- de secularisatie doorgaat in Nederland, zoals allerlei onderzoeksrapporten aantonen;
- de kerken een te geringe aantrekkingskracht hebben, zoals de statistieken van het Jaarboek jaarlijks laten zien;
- er nog te weinig kerkleden betrokken zijn bij het missionaire werk (slechts 10%), zoals een onderzoek van deputaten heeft aangetoond.

Zolang de Heere van de oogst nog niet gekomen is, blijft zijn opdracht om te zaaien. Zolang de kerk de gelegenheid krijgt om te zaaien, blijven deputaten de kerkleden stimuleren om die opdracht zo goed mogelijk uit te voeren.

Namens deputaten evangelisatie,
A.C. van der Wekken, waarnemend voorzitter
G.J.H. Vogel, secretaris
B. van Amerongen, penningmeester

Bijlage 1

Beleidsstandpunt in geval van mogelijke belangenverstrengeling

Vraagstelling

Mede aanleiding tot dit beleidsstandpunt is een op synodes gestelde vraag welk standpunt is ingenomen en hoe wordt gehandeld in geval een deputaat of evangelisatieconsulent direct of indirect als lid van een steunvragende kerk betrokken is bij een steunproject en in die hoedanigheid belang kan hebben bij de uitkomst van een door zijn kerkenraad gedaan verzoek om financiële steun.

Uitgangspunt

Deputaten achten het niet noodzakelijk dat een deputaat terugtreedt of een consulent niet in hun dienst kan functioneren wanneer zijn kerkenraad direct en mitsdien deze persoon indirect betrokken is bij een steunproject van zijn kerk, omreden zij afdoende voorzieningen hebben getroffen om een mogelijke of vermeende belangenverstrengeling tegen te gaan en de betreffende persoon geen invloed heeft op de besluitvorming m.b.t. de steunverlening. Het deputaatschap is getalsmatig van voldoende grootte en haar functies zijn voldoende gescheiden om in een enkel geval dat dit verschijnsel zich voordoet voldoende waarborgen ter afscherming van een belangenverstrengeling te bieden.

Het is een algemeen erkend uitgangspunt dat iemand geen rechter kan zijn in eigen zaak. Naar analogie van dit principe en naar ons kerkelijk gebruik is bepaald dat een persoon niet meespreekt en meestemt bij besluitvorming die zijn eigen kerkenraad en indirect hemzelf aangaat.

Praktische vormgeving

Ingeval een belangenverstrengeling zou kunnen optreden als in de vraagstelling bedoeld, gelden binnen het deputaatschap en voor haar relaties naar buiten de onderstaande regels.

1. Naar het deputaatschap toe:

- a. indien het een consulent betreft, die geen stemrecht heeft:
 - bij de bespreking van de hem betreffende zaak zal de consulent zich buiten de deur bevinden;
 - de consulent zal alleen desgevraagd toelichting geven wanneer er bij de behandeling vragen zijn;
 - hij zal zich ook overigens buiten inmenging houden betreffende het steunverzoek;
- a. indien het een deputaat betreft, die wel stemrecht heeft:
 - het is aan de synode die hem benoemd heeft of benoemt om te beslissen of een deputaat in het geval dat zijn kerk van het deputaatschap steun vraagt of geniet, aanblijft of benoemt als deputaat;
 - bij de bespreking van de hem betreffende zaak zal de deputaat zich buiten de deur bevinden;
 - de deputaat zal alleen desgevraagd toelichting geven wanneer er bij de behandeling vragen zijn;
 - hij zal zich overigens buiten inmenging houden en zich over zijn zaak van stemming onthouden.

2. Naar de kerk toe waaraan een deputaat of consulent verbonden is:

Een kerk waaraan een deputaat of consulent verbonden is heeft als alle andere kerken het volle recht, indien aan de voorwaarden wordt voldaan, een steunverzoek in te dienen. Van deze kerk wordt wel verlangd dat zij haar bij het deputaatschap betrokken lid zoveel mogelijk buiten (de behandeling van) haar zaak met deputaten houdt.

De kerkenraad vraagt van zijn desbetreffende lid zich gedurende de loop van het steunproject te onthouden van contacten met deputaten over het project, tenzij deputaten zelf hem daarover bevragen. Deze gedragsregel wordt aan de betreffende kerkenraad ter kennis gebracht.

Bijlage 2

Evaluatieregelingen zendingsgemeenten en de evangelist naar art. 4 K.O.

De generale synode van 2004 heeft deputaten opgedragen de synode van 2007 te dienen met een evaluatie van de regelingen in verband met zendingsgemeenten en de evangelist naar art. 4 K.O. Deze evaluatie heeft langs twee sporen plaatsgevonden. Binnen het cluster BGG is inhoudelijk gesproken over de regelingen en de manier waarop ze functioneren. Daarnaast is aan de kerkenraden, die op dit moment van de regeling gebruik maken, gevraagd naar hun bevindingen. Expliciet hebben we daarbij gevraagd naar het gebruik van de sacramenten en de manier waarop het lidmaatschap van deze gemeenten geregeld wordt.

In het algemeen kan worden vastgesteld dat de ruimte die aan zendingsgemeenten gegeven is, mogelijkheden heeft geboden om beter naar buiten te treden. De drie zendingsgemeenten die we op dit moment hebben (Amsterdam-Noord, Haarlem-Schalkwijk en Rotterdam-Charlois) zijn groeiende gemeenten die mensen uit verschillende culturen aantrekken. Deze mensen horen de boodschap van het evangelie en bij velen van hen groeit een verlangen om lid te worden van het lichaam van Christus, zoals het in die gemeenten gestalte krijgt. Hetzelfde geldt voor Amsterdam-Via Nova, die de status van zendingsgemeente heeft aangevraagd.

1. Regelingen in verband met zendingsgemeenten

Ten aanzien van de regelingen zoals vastgesteld in art. 21 sub 1 K.O. hebben deputaten geen vragen bereikt. Zij bieden de gemeenten de nodige ruimte, die per situatie op een andere manier kan worden ingevuld. Het is deputaten opgevallen dat het verkrijgen van de 'status' van zendingsgemeente verschillend kan verlopen. De classes Rotterdam en Haarlem hebben aan de gemeenten van Rotterdam-Charlois en Haarlem-Schalkwijk deze 'status' verleend. De classis Amsterdam heeft ten aanzien van de gemeente van Amsterdam-Noord uitsluitend vastgesteld dat zij een zendingsgemeente is. De tekst van art. 21 K.O. laat deze ruimte. De toestemming van de classis is alleen vereist indien een zendingsgemeente wil toegroeien naar een zelfstandig functioneren volgens de regelingen van bijlage 57 K.O. (de editie 2007 van de kerkorde verwijst in art. 21 ten onrechte naar bijlage 52).

Definitie

Art. 21 K.O. definieert sub 1a een zendingsgemeente als 'een gemeenschap van gelovigen die ontstaat uit missionaire arbeid, die zich ontwikkelt tot een zelfstandig functionerende gemeente en die zichzelf ook weer toewijdt aan missionaire arbeid.' Er is tijdens de generale synode van 2004 enige discussie geweest over de vraag in hoeverre het zichzelf toewijden aan missionaire arbeid wezenlijk is voor een zendingsgemeente. Op grond van de bijbel hebben deputaten gepleit voor handhaven van dit onderdeel van de definitie. De praktijk van het functioneren van de zendingsgemeente laat inmiddels zien hoe belangrijk dit is geweest.

Aantallen

Meer dan in andere gemeenten is er in zendingsgemeenten sprake van een komen en gaan van mensen. Door bijv. repatriëring, beëindiging van studie, verplaatsing van zakencontacten of afwijzing van asielaanvragen, is er vooral veel doorstroom van leden die oorspronkelijk niet uit Nederland komen. We geven van de drie zendingsgemeenten wat cijfers.

Zendings-gemeente	Totaal aantal gedoopt te volwassenen		Totaal aantal leden en doopleden		Gemiddeld aantal bezoekers op zondag	
Amsterdam-Noord	2006	2007	2006	2007	2006	2007
	0	0	0	0	70	90
Haarlem Schalkwijk	2005	2007	2005	2007	2005	2007
	0	14	0	116	40	150
Rotterdam-Charlois ICF	2001	2007	2001	2007	2001	2007
	0	72	30	183	40	300

Enkele opmerkingen bij de cijfers:

- Verblijvend is dat tientallen mensen vanuit de wereld tot geloof zijn gekomen en een plaats hebben gekregen in de gemeenten.
- Opvallend is dat het aantal bezoekers in de diensten groter is dan het aantal leden. Dat komt doordat veel bezoekers zich nog aan het oriënteren zijn. Sommigen van hen hebben een eerste stap genomen door gastlid te worden. In deze tabel is het aantal gastleden nog niet meegenomen.
- Bij het vaststellen van dit rapport was Amsterdam-Noord nog maar enkele weken erkend als zendingsgemeente. De eerste doop van volwassen nieuwe leden stond op dat moment gepland.

Eredienst

In elk van de zendingsgemeenten wordt één eredienst per zondag belegd. In Rotterdam-Charlois worden op de avondmaalszondagen twee erediensten belegd. De zendingsgemeenten van Amsterdam-Noord en Haarlem-Schalkwijk zijn wijkgemeenten van resp. de kerken te Amsterdam-Nieuw-West en Haarlem. De bezoekers van de diensten in deze zendingsgemeenten kunnen 's middags terecht in de diensten van de andere wijkgemeenten.

Naast de reguliere erediensten worden in alle zendingsgemeenten op zondag en door de week ook andere samenkomsten belegd. Onderwijs en geloofsopbouw krijgen daarin veel aandacht.

Lidmaatschap

De zendingsgemeenten bezinnen zich op de vraag hoe zij dienen om te gaan met het lidmaatschap van de gemeente. Er is een grote toeloop van mensen die geraakt worden door het evangelie. Het charisma en de uitstraling van de voorgangers spelen daarbij een niet onbelangrijke rol. Ook de wijze waarop de gemeenschap vorm krijgt spreekt mensen aan. Met regelmaat komen mensen naar de kerkdiensten toe, die nauwelijks of geen weet hebben van de gereformeerde belijdenis, laat staan van de regels die in ons kerkverband gelden. Dat vraagt om een behoedzaam proces van opvoeden en inwijden. Nieuwe toetreders kunnen in veel opzichten volwassen worden in het geloof, terwijl er in een aantal opzichten een behoorlijke kennisachterstand blijft. Dat levert eigen uitdagingen op. Zo is het bijvoorbeeld de vraag

op welk moment iemand formeel lid van de gemeente kan worden. Uit onderzoek blijkt dat een gefaseerd lidmaatschap (bijvoorbeeld gastlid, catechumeen, belijdend lid) vaak beter aansluit bij de werkelijkheid en ook beter werkt om broeders en zusters te laten ingroeien in de kerk. Alle zendingsgemeenten kennen een vorm van gastlidmaatschap, dat gepaard gaat met begeleiding. In Haarlem is de maximale duur van het gastlidmaatschap in principe één jaar, Rotterdam-Charlois kent die beperking niet. Van gastleden wordt gevraagd dat ze voornemens zijn om lid te worden van de gemeente en willen deelnemen aan de geloofstoerusting.

Sacramenten

Om door middel van de doop als lid tot de gemeente toe te treden, is voorafgaande catechese noodzakelijk. De kerkenraden zien daarop toe. Dat betekent echter niet dat een introductie vergelijkbaar met een aantal jaren catechese zoals de meeste kerken die kennen altijd haalbaar is. De vorm waarin de introductie plaatsvindt verschilt naar gelang de situatie, bijvoorbeeld verschillende introductieavonden, een halfjaarlijkse membershipclass enz..

Overigens is het goed te bedenken dat er nogal wat verschillende 'soorten' doopaanvragers zijn. Behalve mensen die nooit gedoopt zijn, zijn er ook mensen die ooit als kind gedoopt werden, maar die in het christelijk geloof niet werden opgevoed. Nadat ze tot geloof gekomen zijn, willen ze soms opnieuw gedoopt worden. Er zijn ook ouders, die er nooit toe kwamen om hun kind te laten dopen. Nu hun kind zeven of twaalf jaar is, willen ze dat graag alsnog laten doen. Voor al deze mensen is het zonneklaar dat ze bij God en bij de nieuwe christelijke gemeenschap willen behoren. Dat dit volgens de regels van de kerk niet automatisch leidt tot (de door hen gewenste vorm van) dopen, is soms ingewikkeld.

Voortgaande bezinning is nodig op de vraag hoe in een missionaire context het heilig avondmaal gevierd mag worden. Teveel nadruk op toelating van een selecte groep mensen ondermijnt het gemeenschapsgevoel. Te gemakkelijke toelating heeft als risico dat de waarde van de viering wordt ondermijnd.

Regelmatig worden bezoekers, die in andere gemeenten belijden hebben gedaan, maar nog geen lid zijn geworden van de zendingsgemeente, tot het avondmaal toegelaten. Met hen wordt eerst een persoonlijke gesprek gevoerd. In Rotterdam-Charlois is ervoor gekozen om het heilig avondmaal te vieren in een meer besloten dienst, die voorafgaat aan de 'gewone' eredienst.

Kerkenraad

Ook met betrekking tot de leiding van zendingsgemeenten komen eigen vragen naar boven. Het relatief grote aantal mensen, dat vanuit geen of een geheel andere kerkelijke traditie komt, maakt het moeilijk om uit de gemeente een evenwichtige vertegenwoordiging in de leiding van de gemeente te kiezen. Soms kan er wel volwassenheid in het geloof zijn, terwijl er nog onvoldoende kennis van alle geloofsstukken aanwezig is. Kan zo iemand dan ambtsdrager worden? Is het anderszijds te rechtvaardigen dat de kerkenraad voornamelijk blijft bestaan uit het relatief kleine autochtone deel van de gemeente of uit vertegenwoordigers van de 'moedergemeente'?

Ook andere vragen komen naar voren. In Rotterdam-Charlois speelt bijvoorbeeld de vraag hoe de gemeente dient om te gaan met meertaligheid. Soms worden liederen gezongen, worden er getuigenissen gegeven of wordt er gebeden, terwijl niet iedereen alles kan verstaan.

Met betrekking tot de verstaanbaarheid zijn er ook vragen als het gaat om het gebruik van de liturgische formulieren. Deze worden soms vertaald, soms aangepast om de begrijpelijkheid ervan te vergroten en de zaak zelf dichter bij de nieuwe gemeenteleden te brengen. Formeel worden dan dus niet de voorgeschreven formulieren gebruikt, geestelijk wordt de inhoud van de formulieren wel overgedragen.

Omdat de zendingsgemeenten erin slagen om passende antwoorden te vinden op vragen die nauw verband houden met de missionaire context, zien deputaten geen reden om de regelgeving van art. 21 K.O. te verfijnen.

Begeleiding

Deputaten beseffen dat de zendingsgemeenten zich in een unieke situatie bevinden, waarin niet op voorhand voor elke vraag een antwoord te geven is. De kerkenraad van elke zendingsgemeente heeft daarin een eigen verantwoordelijkheid. Het is wel belangrijk dat we als kerken daarin deze gemeenten zoveel mogelijk van dienst zijn. Een goede begeleiding door visitatoren of door mentoren vanuit het kerkverband lijkt ons van groot belang. Daarbij zal ook tijd en energie gestoken moeten worden in het opleiden en toerusten van de ambtsdragers die in de zendingsgemeenten aan het werk zijn. Wanneer dat gebeurt in een sfeer van betrokkenheid en gelijkwaardigheid, kunnen deze gemeenten ook zelf weer tot zegen zijn voor de meer gevestigde kerken.

Overgangsregeling?

Het moeilijkste aspect van de regelingen in art. 21 K.O. is waarschijnlijk verwoord sub 1h waar gesteld wordt dat deze regelingen van kracht kunnen blijven zolang de situatie van de gemeente daarom vraagt en de klassis dit wenselijk acht. Er is immers een innerlijke spanning tussen het tijdelijke karakter van de regelingen en het uitgangspunt dat zendingsgemeenten zichzelf ook weer zullen toewijden aan missionaire arbeid. Als zendingsgemeenten zich metterdaad blijven toewijden aan missionaire arbeid, valt niet te verwachten dat zij zich binnen afzienbare tijd zullen ontwikkelen tot gemiddelde Christelijke Gereformeerde Kerken. Zendingsgemeenten zullen er per definitie en naar hun aard naar streven dat ze het missionaire elan behouden en zich dus ook principieel in een uitzonderingssituatie blijven bevinden. We beseffen dat hiermee impliciet gesteld wordt dat we twee soorten gemeenten aan het creëren zijn. Liever willen we formuleren: *er worden* voor ons twee soorten gemeenten gecreëerd. Uiteindelijk is immers slechts Eén het Subject van de zending! Zijn werk is niet te vangen in onze regelgeving. Wanneer we dat beseffen, kunnen we met vertrouwen de weg gaan die voor ons ligt, zonder precies te weten waar we uitkomen. We mogen dit doen in voortdurend onderling overleg en in nauwe verbondenheid met de nieuwe gemeenten. Deputaten zien daarin een belangrijke taak voor zichzelf weggelegd.

2. Regelgeving ten aanzien van de evangelist naar art. 4 K.O.

Mutatis mutandis geldt veel van het hierboven geschrevene ook voor de evangelist naar art. 4 K.O.

Tot nog toe zijn twee evangelisten werkzaam als 'bijzondere dienaar van het Woord', nl. br. T. Visser in Rotterdam-Charlois en br. D. van den Boogaard in Haarlem-Schalkwijk. De derde broeder, J. ten Brinke in Amsterdam-Noord, is door de classis Amsterdam met goed gevolg geëxamineerd en staat op het punt bevestigd te worden als 'bijzonder dienaar van het Woord'. Zij zijn in hun gemeenten met zegen werkzaam. Op enkele punten zou de regelgeving ten aanzien van de evangelist naar art. 4 K.O. iets verduidelijkt kunnen worden.

Examinering, lastbrief, ondertekeningsformulier

Er kwam een vraag over de examinering van de evangelist naar art. 4 K.O.: dienen daarbij deputaten art. 49 K.O. aanwezig te zijn? Deputaten evangelisatie hebben geantwoord dat naar analogie van wat in art. 4 K.O. wordt geregeld ten aanzien van 'gewone' dienaren van het Woord deputaten art. 49 K.O. bij de examinering ter classis inderdaad aanwezig dienen te zijn.

Omdat de evangelisten dienaren van het Woord zijn met een beperkte opdracht, kan de vraag rijzen of hun een lastbrief dient te worden overhandigd nadat zij bevestigd zijn dan wel een aanstellingsbrief waarin hun taken en bevoegdheden worden omschreven. In een lastbrief ligt de nadruk op de last en de macht om het Woord Gods en de heilige sacramenten te bedienen binnen het verband van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Deze last en macht hebben een permanent karakter. De dienaar van het Woord kan zichzelf daaraan niet meer onttrekken. De last en macht van de evangelist naar art. 4 K.O. zijn daarentegen gebonden aan het dienstverband dat de kerkenraad van de zendingsgemeente met hem is aangegaan. Ze blijven beperkt tot de zendingsgemeente en hebben een tijdelijk karakter. Deputaten zijn daarom van oordeel dat aan de evangelist naar art. 4 K.O. in plaats van een lastbrief beter een aanstellingsakte kan worden uitgereikt. In deze akte dienst voor de toelating tot de dienst van Woord en sacramenten ook de beperking te worden aangegeven, zowel met betrekking tot het ressort als met betrekking tot de tijdsduur.

Het ondertekenen van het verbindingsformulier is voor een evangelist niet nodig als hij zonder onderbreking overgaat van het ambt van ouderling naar dat van evangelist. Indien hij nieuw in het ambt bevestigd wordt, zal hij op dat moment ook het verbindingsformulier dienen te ondertekenen.

Begeleiding

Bij de regelingen voor de benoeming tot evangelist is nadrukkelijk gesproken over de verantwoordelijkheid van de kerkenraad, die dient te beslissen welke aanvullende opleiding ten aanzien van kennis en vaardigheden noodzakelijk zijn voor de uitoefening van zijn taak. Het is gebleken dat de kerkenraad hierin goede steun kan ontvangen van broeders, die de situatie in de zendingsgemeente goed kennen, bijvoorbeeld speciaal daartoe aangestelde visitatoren of anderen die de bekwaamheid daartoe bezitten. Deputaten pleiten dan ook met klem voor een goede begeleiding, zodat de evangelisten de steun zullen ontvangen die in hun specifieke situatie noodzakelijk is.

Elders preken

Ten aanzien van het functioneren van de evangelisten zien velen geen verschil tussen 'gewone' dienaren des Woords en deze 'bijzondere' dienaren des Woords. Zo nu en dan wordt daarom hun inzet gevraagd voor bijzondere diensten in andere gemeenten.

Er is een vraag gekomen of het mogelijk zou zijn om aan deze bijzondere dienaren van het Woord het recht te geven om ook in andere zendingsgemeenten voor te gaan in de dienst van Woord en sacramenten. Deputaten hebben hier terughoudend op gereageerd. Weliswaar zijn evangelisten in het bijzonder gericht op de verkondiging van het Woord in een zendingssituatie en hebben zij daarvoor bijzondere gaven ontvangen. Toch willen deputaten er op wijzen dat elke zendingsgemeente een eigen kleur heeft. In de praktijk blijkt het allerminst vanzelfsprekend te zijn, dat de evangelist uit de ene gemeente ook goed past in de setting van de andere gemeente. Belangrijker is echter, dat deputaten het niet wenselijk vinden dat er een 'circuit' ontstaat van een apart soort dienaren van het Woord die voorgaan in een apart soort gemeenten. Deputaten pleiten er daarom voor de bestaande regelgeving op dit punt niet verder in te perken of uit te breiden.

3. Voorstel

Alles overziende doen deputaten uw vergadering het voorstel om op dit moment de regelgeving niet te wijzigen.

Bijlage 61
Artikel 157

Rapport 5 van commissie 2 inzake het rapport van deputaten evangelisatie

Algemeen

Uw commissie heeft waardering voor het werk van deputaten. Deputaten maken melding van een flink aantal personele wisselingen. De voorzitter, ds. H.J.Th. Velema, kon een groot deel van deze periode wegens ziekte zijn taken niet uitvoeren. Met dankbaarheid wordt vermeld dat hij in september 2006 zijn werk voor deputaten weer kon beginnen.

Om de taken en opdrachten zo goed mogelijk uit te voeren zijn vier clusters gevormd. Deze werkwijze wordt geëvalueerd. Waarschijnlijk komt er nog een kleine wijziging, zodat het moderamen wordt samengesteld uit vertegenwoordigers van alle clusters.

Evangelisatieconsulenten

Dr. S. Paas, die op 1 september 1999 evangelisatieconsulent werd, heeft in de loop van 2006 andere benoemingen aanvaard. Uw commissie onderstreept de dankbaarheid van deputaten voor het vele, baanbrekende werk dat hij mocht doen. Br. A. Dingemans kon door deputaten worden herbenoemd voor een periode van drie jaren die eindigt op 1 oktober 2008. In de vacature van br. Paas konden deputaten

twee parttimers benoemen: zr. J.W. de Waard en drs. M.C. Mulder. Met betrekking tot de benoemingen zal uw commissie aanvullend rapporteren.

Werkterreinen en nieuw financieel beleid

Met waardering neemt de commissie kennis van wat allemaal tot stand mocht komen op de diverse terreinen. Uw commissie heeft met deputaten gesproken over de beëindiging of vermindering van de subsidiëring van diverse projecten (bijvoorbeeld Antwerpen en Zutphen). Deputaten melden dat het nieuwe financiële beleid in de lijn is van besprekingen met commissie 6 van voorgaande synodes (zie bijvoorbeeld Acta GS 2001, art. 280, besluit nr. 11). Er werd aangedrongen op afbouwen van langlopende financiële steun. Kerken met evangelisatieprojecten dienen te worden aangemoedigd zelf de financiële verantwoordelijkheid voor het project te dragen (eventueel met behulp van sponsors). Deputaten streven naar grote zorgvuldigheid bij het afbouwen van de financiering van langlopende projecten. In dat kader is bijvoorbeeld ten behoeve van Antwerpen overleg geweest met deputaten OB&A, zodat deputaten evangelisatie zich kunnen beperken tot steun voor de evangelisatiekosten. Het nieuwe financiële beleid is erop gericht dat méér kerken kunnen worden geholpen bij de start van evangelisatieprojecten.

Beleids grootstedelijke gebieden

Uw commissie heeft met deputaten gesproken over het werk van de sectie BGG. Er gebeuren prachtige dingen in een aantal steden. Met dankbaarheid wordt ook het begeleidende werk van de consulenten genoemd. Deputaten zijn zich ervan bewust dat de opdracht van BGG breder is dan alleen een evangelisatorische. Er is op consulentniveau regelmatig overleg over diaconale aspecten van het werk in de grootstedelijke gebieden.

Deputaten hebben de commissie verteld dat BGG zich nadrukkelijker dan in het verleden bezig zal houden met de problemen van (grootstedelijke) kerken die niet direct op te vangen zijn met een missionair project. Het behoort tot de opdracht van BGG om zich te bezinnen op grootstedelijke problematiek en gemeenten in hun voortbestaan te ondersteunen. Die ondersteuning heeft niet alleen missionaire, maar ook pastorale, diaconale, financiële en kerkordelijke aspecten. Concreet valt te denken aan zaken rond de vervulling van de ambten; het gezamenlijk met een andere kerk beroepen van een predikant of evangelist; mogelijkheden om aangepaste regels te hanteren voor financiële ondersteuning vanwege strategisch belang in de stad. Uw commissie is dankbaar voor deze plannen, maar realiseert zich dat deze zaken al eerder tot de opdracht van deputaten behoorden. Genoemde pastorale, missionaire, diaconale, financiële en kerkordelijke vragen waren immers voor de GS 2001 reden om een sectie problematiek grote steden aan deputaten evangelisatie toe te voegen. Naar het oordeel van de commissie is het nodig dat deputaten zich in de komende periode met voortvarendheid over deze vragen zullen buigen.

Onderzoek naar actieve betrokkenheid bij evangelisatie

Deputaten melden dat gemiddeld slechts tien procent van de leden van de CGK actief bij evangelisatie is betrokken. Er zijn geen gegevens over andere kerken. Deputaten proberen het missionaire bewustzijn te versterken door bijvoorbeeld de cursus 'Getuigende Gemeente' aan te bieden, die dan door de consulenten wordt geleid. De vraag naar deze cursus is groot. Uw commissie heeft deputaten de suggestie meegegeven om classicale evangelisatiecorrespondenten centraal toe te rusten, zodat zij in de classiskerken de cursus kunnen geven.

Beleids niet-grootstedelijke gebieden

De laatste jaren is veel aandacht gevraagd voor evangelisatie in de grote steden. Deputaten kregen echter ook steeds meer te maken met specifieke vragen over evangelisatie in de plattelandsgebieden. Bezinning van deputaten heeft ertoe geleid dat bij de aanstelling van de nieuwe evangelisatieconsulenten rekening is gehouden met de situatie van de niet-grootstedelijke gebieden. Deputaten vragen de GS om een specifieke opdracht met het oog op deze gebieden. Deputaten vragen om deze opdracht omdat de consulenten deze vragen in de kerken tegenkomen. In bijlage 6 bij het rapport wordt een onderbouwing van het verzoek gegeven. Uw commissie juicht het toe dat gerichte aandacht wordt gegeven aan het evangelisatiewerk in de niet-grootstedelijke gebieden.

Financiële verslagen ook aan de particuliere synoden?

Deputaten hebben vragen bij de noodzaak van een jaarlijks financieel verslag aan de particuliere synoden. Deputaten zending stellen soortgelijke vragen. Uw commissie zal hierover nader rapporteren na overleg met commissie 6.

Beleidsstandpunt in geval van mogelijke belangenverstremming

Naar aanleiding van vragen in een PS hebben deputaten hun beleid inzake vragen van mogelijke belangenverstremming geformuleerd (bijlage 1 bij het rapport). Het is goed dat deze richtlijn er is. Vanwege het algemeen belang is het zinvol om deze bijlage in de Acta op te nemen.

Evaluatie regeling zendingsgemeenten en evangelist naar art. 4 K.O.

Deputaten wijzen op een foutje in editie 2007 van de kerkorde: ten onrechte wordt in art. 21 naar bijlage 52 verwezen, dat moet bijlage 57 zijn.

Uw commissie deelt de dankbaarheid en blijdschap van deputaten over de ontwikkelingen die zich in de zendingsgemeenten voltrekken. Er komen mensen tot geloof en zij krijgen een plaats in de gemeenten!

Deputaten zijn zich ervan bewust dat de regels voor zendingsgemeenten en evangelisten naar art. 4 K.O. aandacht blijven vragen. Er is veel in ontwikkeling. Niet alles is ook in regelgeving te vatten. Mogelijk zal gaandeweg behoefte ontstaan aan nieuwe regels. Dat is dan de taak van kerkenraad, classis, synoden en eventueel ook deputaten. Op dit moment is de noodzaak of wenselijkheid van wijziging of aanscherping van de regelgeving nog niet gebleken. Wel is behoefte aan een formulier dat bij de bevestiging van een evangelist naar art. 4 K.O. kan worden gebruikt. Vanwege samenhang en eenvormigheid van de liturgische formulieren lijkt het uw commissie gewenst dat deputaten een dergelijk formulier in overleg met deputaten erediens opstellen.

Over de vraag of deputaten art. 49 K.O. aanwezig dienen te zijn bij de examinering van evangelisten naar art. 4

K.O. is overleg geweest tussen deputaten en deputaten kerkerde en kerkrecht. Laatstgenoemden hebben er geen uitspraak over gedaan. Voor beide mogelijkheden (met of zonder deputaten art. 49 K.O.) is naar de mening van uw commissie iets te zeggen. Gewezen kan worden op het feit dat de evangelist specifiek gebonden blijft aan één zendingsgemeente. Zodra hij die verlaat houdt hij op evangelist naar art. 4 K.O. te zijn. Vanwege dit puur plaatselijke karakter kan worden overwogen dat het verband van de kerken door de examinering in de classis (één echelon breder) voldoende is betrokken. Dit was de gedachtegang in een classis bij de examinering van één van de evangelisten. Deputaten hebben gekozen voor de andere optie: naar analogie van de examinering van predikanten deputaten art. 49 K.O. wel uitnodigen. Het lijkt de commissie verstandig om nu een voorlopige keuze te maken en deputaten de opdracht te geven om in overleg met deputaten kerkerde en kerkrecht voor de volgende GS voorstellen te doen voor een definitieve regeling. De commissie kiest er dan voorlopig voor dat deputaten art. 49 K.O. niet aanwezig hoeven te zijn vanwege het puur plaatselijke karakter van het werk van de evangelist. De commissie kan zich vinden in de argumenten van deputaten om op dit moment de regelgeving niet in te perken of uit te breiden.

Brief evangelisatiemateriaal en studiemateriaal over evangelische stromingen

De commissie heeft waardering voor beide stukken die inmiddels aan de kerken zijn aangeboden.

Voorstellen:

De commissie stelt u voor te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor het werk dat zij hebben verricht;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten op te dragen om in het cluster BGG met voortvarendheid ook aandacht te geven aan de pastorale, diaconale, financiële, organisatorische en kerkordelijke problematiek van kleiner wordende gemeenten in grootstedelijke gebieden;
4. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag hoe de kerken in de niet-grootstedelijke gebieden kunnen worden geholpen een gastvrije kerk te zijn;
5. deputaten op te dragen om in overleg met deputaten eredienst een formulier voor de bevestiging van een evangelist naar art. 4 K.O. op te stellen en aan de volgende GS aan te bieden;
6. voorlopig ervoor te kiezen dat deputaten art. 49 K.O. niet bij het examen van evangelisten naar art. 4 K.O. aanwezig hoeven te zijn en deputaten op te dragen om in overleg met deputaten kerkerde en kerkrecht aan de volgende GS voorstellen te doen voor een aanscherping van de regelgeving voor het examen van evangelisten naar art. 4 K.O.;
7. de gedragsregel ter voorkoming van mogelijke belangenverstrengeling voor kennisgeving aan te nemen en deze vanwege het algemene belang in de Acta op te nemen.

C.D. Affourtit, rapporteur

Bijlage 62
Artikel 158

Rapport 8 van commissie 2 inzake instructie de van de particuliere synode van het Westen inzake het creëren van mogelijkheden tot onderling ruilen voor evangelisten naar artikel 4 K.O.

Uw commissie heeft kennis genomen van bovengenoemde instructie van de particuliere synode van het Westen en van de wijze waarop deze instructie tot stand is gekomen.

Daarbij hebben, blijkens de toelichting van de particuliere synode, vooral praktische motieven een rol gespeeld. Naar de mening van de particuliere synode kan het van een evangelist naar art. 4 K.O. niet worden verwacht dat hij elke zondag de samenkomsten zal leiden in de gemeente waar hij gerechtigd is zijn werk te doen. Dit onder andere vanwege zijn recht op het hebben van (een aantal) vrije zondagen. Daarnaast vraagt het spreken in een specifiek op evangelisatie gerichte samenkomst in een zendingsgemeente om een intensieve (en daardoor langdurige) voorbereiding.

Uw commissie onderschrijft de mening van de particuliere synode van het Westen dat er specifieke gaven benodigd zijn om in een samenkomst van een zendingsgemeente te kunnen voorgaan, en dat die gaven bij de evangelisten naar art. 4 K.O. zijn aangetroffen. Daarom heeft uw commissie er begrip voor dat de particuliere synode van het Westen wijst op de verhoudingsgewijs zware 'druk' die rust op de evangelisten naar art. 4 K.O. om toch zoveel mogelijk de samenkomsten in de eigen gemeente te leiden. Zo begrijpt uw commissie ook de intentie van de instructie van de particuliere synode om mogelijkheden te creëren voor de betreffende evangelisten om te kunnen ruilen om zodoende enigszins de druk te verminderen en tegelijkertijd ook meer tijd te kunnen besteden aan voortgaande studie en verdieping ten dienste van de voorbereiding van hun werk.

Niettemin meent uw commissie toch dat deze instructie vooralsnog moet worden afgewezen, aangezien er nog een aantal onduidelijkheden is ten aanzien van de kerkelijke plaats van de evangelist naar art. 4 K.O. Met het oog daarop wijst uw commissie met name op ons rapport 5 inzake de rapportage van deputaten evangelisatie, waarin wordt gesproken over de evaluatie die door deputaten is uitgevoerd met het oog op de regelingen ten aanzien van zendingsgemeenten en evangelisten naar art. 4 K.O. Uit die rapportage blijkt, zoals ook in ons rapport wordt weergegeven, dat er nog geen duidelijkheid is over de vraag of een evangelist naar artikel 4 K.O. geëxamineerd dient te worden in aanwezigheid van deputaten art. 49 K.O. Het antwoord op deze vraag is naar de mening van uw commissie medebepalend voor het antwoord op de vraag of de bevoegdheden van een evangelist naar art. 4 K.O. zouden kunnen worden uitgebreid naar een classisoverstijgend niveau, aangezien immers in de aanwezigheid van deputaten art. 49 K.O. het bredere kerkverband wordt vertegenwoordigd.

Nu er evenwel nog geen eenduidige regeling is met het oog op de examinering van een evangelist naar art. 4 K.O. en het goed zou zijn daar tot een duidelijke richtlijn te komen (met het oog waarop dan ook in ons rapport 5 een voorstel tot besluit is verwoord), meent uw commissie er verstandig aan te doen op dit moment niet tot aanvaarding van de instructie over te gaan.

Daarom stelt uw commissie voor:

De generale synode kennis genomen hebbend van:

1. de instructie van de particuliere synode van het Westen d.d. 18 april 2007 inzake het creëren van mogelijkheden tot ruilen voor evangelisten naar art. 4 K.O.;
2. het rapport van haar commissie;
3. de bespreking ter synode;

constaterend:

1. dat in de vigerende kerkordelijke bepaling de bevoegdheden van een evangelist naar art. 4 K.O. beperkt zijn tot de eigen gemeente, zodat er geen ruimte is voor ruilingen;
2. dat er geen duidelijkheid bestaat ten aanzien van de vraag of het landelijk kerkverband bij de examinering (en bevestiging) van een evangelist is betrokken omdat er nog geen eenduidige richtlijn bestaat betreffende de vraag of de examinering van een evangelist naar art. 4 K.O. dient te geschieden in aanwezigheid van deputaten art. 49 K.O.;
3. dat er Mitsdien geen duidelijkheid is over de vraag of de bevoegdheden van een evangelist naar art. 4 K.O. classisoverstijgend zouden kunnen zijn, zodat er ook ruimte voor ruilingen zou zijn;

overwegend:

1. dat de intentie van de instructie gericht is op het verlichten van de werkdruk van evangelisten naar art. 4 K.O.;
2. dat die intentie alleszins begrijpelijk is gezien de specifieke gaven die zijn vereist om in een samenkomst in een zendingsgemeente voor te kunnen gaan;
3. dat het geen goede zaak is dat er, los van kerkelijke kaders, een apart circuit van onderling met elkaar ruilende evangelisten zou ontstaan;

van oordeel:

- dat het vanwege nog bestaande onduidelijkheid niet verstandig is op dit moment een beslissing te nemen;

besluit:

1. de instructie niet te aanvaarden;
2. van dit besluit kennis te geven aan de particulier synode van het Westen.

J. van 't Spijker, rapporteur h.t.

Bijlage 62A
Artikel 158

Rapport 4 van commissie 2 inzake instructie 8.03 van de particuliere synode van het Noorden inzake (1) uitbreiding omschrijving 'nood der kerken' in art. 3.2 K.O. (2) het treffen van een regeling voor personen, enz. om voor te gaan in missionaire diensten

Uw commissie heeft kennis genomen van instructie 8.03 van de particuliere synode van het Noorden en van de wijze waarop deze instructie tot stand is gekomen.

De wijze waarop de instructie tot stand gekomen is

In de najaarsvergadering 2004 van de classis Zwolle is, na gehouden onderzoek, aan een broeder toestemming verleend om een stichtelijk woord te spreken in de CGK Hattem, conform artikel 3 lid 1 van de K.O.

Deze broeder is als kerkelijk werker werkzaam in de CGK Hattem en de CGK Zwolle. De kerkenraad van de CGK Zwolle verzoekt in een schrijven d.d. 19 september 2006 de najaarsvergadering 2006 van de classis Zwolle om deze broeder ook toestemming te verlenen om een stichtelijk woord in de CGK Zwolle te spreken. Daarbij stelt de raad dat hij 'het onjuist' zou 'vinden om opnieuw een onderzoek in te stellen' onder verwijzing naar het onderzoek van de classis in 2004.

De raad van de CGK Hattem ondersteunt dit verzoek van de CGK Zwolle in een schrijven d.d. 14 september 2006, met dien verstande dat tevens wordt verzocht 'om een onderzoek in te stellen naar artikel 3.2 K.O. met als doel om (...) preekconsent te verlenen voor de gehele classis.'

De classis Zwolle bespreekt in de najaarsvergadering 2006 eerst het verzoek van de CGK Hattem. Uit de mondelinge toelichting van de broeders uit Hattem blijkt dat zij 'de nood der kerken' (art. 3.2 K.O.) uitleggen als 'missionaire nood'. De classis besluit daarop een commissie te benoemen 'die onderzoekt of de mogelijkheden die de huidige KO biedt om missionaire gaven te benutten voldoende zijn, en zo nodig een instructie voorbereidt voor de generale synode om deze mogelijkheden te verruimen, een en ander in aansluiting aan artikel 3 en 4 en 21 KO'.

Daarna wijst de classis het verzoek van de CGK Zwolle af, omdat de betreffende broeder geen lid is van CGK Zwolle maar van CGK Hattem.

De commissie legt bij de voorjaarsclassis van februari 2007 een verslag op tafel, compleet met aanbevelingen. Deze aanbevelingen worden door de classisvergadering nog wat nader aangescherpt en als instructie doorgezonden naar de particuliere synode van het Noorden. Deze stuurt de instructie zonder wijzigingen door naar de generale synode.

Overwegingen

De commissie vraagt zich af of het nodig is om naar aanleiding van één concrete zaak een heel onderzoek van drie jaar te starten waarbij ook nog twee deputaatschappen moeten worden betrokken. Is artikel 3 van de K.O. werkelijk zo onduidelijk? Ook als er over 'nood der kerken' wordt gesproken? Nood kan toch kwantitatief en kwalitatief worden opgevat? In de commissie bestond de neiging om voor te stellen zonder meer de formulering van art. 3 K.O., sub 2 te wijzigen in 'Mocht de (missionaire) nood der kerken ...' In art. 3 K.O., sub 1 is de missionaire werker al inbegrepen.

Tegelijk is uw commissie echter overtuigd van het belang van een goede regeling voor het voorgaan in de dienst van het Woord. En dus ook van het belang van een degelijk onderzoek voordat iemand toestemming ontvangt om een stichtelijk woord te spreken. Dit is ook duidelijk in de kerkorde geregeld. Het lijkt niet wijs om de formulering van die regeling (in art. 3 K.O.) zonder nadere studie te wijzigen. Het is bijvoorbeeld de vraag of een regeling voor het voorgaan in missionaire diensten niet onder art. 21 van de K.O. moet vallen.

Omdat het hier specifiek over kerkordelijke vragen gaat lijkt het uw commissie voldoende wanneer deputaten kerkorde en kerkrecht zich over deze vragen buigen.

De commissie stelt u daarom voor te besluiten

Deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven:

1. om te onderzoeken of het nodig is:
 - 1.1. de 'missionaire nood' der kerken in de K.O. te vermelden in bijvoorbeeld art. 3.2 of bij art. 21;
 - 1.2. een kerkordelijke regeling te treffen voor personen die daartoe bekwaam zijn om voor te gaan in missionaire diensten van de gemeente, mogelijk in aansluiting met en/of uitbreiding van art. 3 of art. 21 K.O., waarbij ook de bevoegdheid wordt bepaald voor deze dienst in breder kerkelijk verband;
2. indien het onder 1 vermelde inderdaad nodig is, de generale synode 2010 te dienen met voorstellen voor aanpassing van de K.O.

C.D. Affourtit, rapporteur

Bijlage 63
Artikel 162, 172, 284, 286

Deputaten emeritikas (artikel 13 K.O.) van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

1. Het deputaatschap

1.1. Samenstelling Deputaatschap

Het deputaatschap naar art. 13 van de Kerkorde bestaat uit de volgende personen:

- G. Schouten
benoemd door de particuliere synode van het Noorden (sec. J. Koster, Noordscheschut);
- Drs. I. Bos
benoemd door de particuliere synode van het Oosten (sec. J.G. van der Poel, Lunteren);
- Drs. L.H.M. Boone RA
benoemd door de particuliere synode van het Westen (sec. A. van der Wal, Leiderdorp);
- Drs. J.M.J. Kieviet
benoemd door de particuliere synode van het Zuiden (sec. D. van der Linden, Oud-Beijerland).

Door de generale synode 2004 werden in het deputaatschap benoemd de broeders:

- C. van Beveren, Middelburg, eerste penningmeester;
- G. Verhoef RA, Veenendaal, tweede penningmeester.

Moderamen:

- Drs. J.M.J. Kieviet (voorzitter);
- Drs. L.H.M. Boone RA (secretaris);
- C. van Beveren (1^e penningmeester);
- G. Verhoef RA (2^e penningmeester).

Br. P. Zuidema dient ons deputaatschap als adviseur. Ook br.drs. L.W. Bil AAG, actuaire is Apeldoorn, is beschikbaar om ons deputaatschap van advies te dienen.

In de verslagperiode namen we afscheid van deputaat ds. R. van Beek, die ons deputaatschap achttien jaren, waarvan dertien jaren als voorzitter, heeft gediend. Deputaten emeritikas zijn ds. Van Beek bijzonder erkentelijk voor de wijze waarop hij ons deputaatschap in de jaren 1988 – 2006 heeft gediend. Broederlijk en tactvol werden de leden van ons deputaatschap door hem in de gelegenheid gesteld om de werkzaamheden ten behoeve van onze emerituspredikanten en –weduwen nauwgezet en in liefde tot de kerk van Christus te verrichten.

Zie voor voorstellen tot benoemingen onderdeel 9.1 van dit rapport.

1.2. Vergaderingen

Deputaten naar art. 13 van de K.O. vergaderden in de verslagperiode met regelmaat. Sinds de vorige generale synode kwamen deputaten acht keer in vergadering bijeen.

Veel aandacht werd besteed aan de financiële aspecten van de emeritaatsvoorziening zoals hoogte van de uitkeringen, resultatenrekeningen en balansen, reservevorming en actuariële berekeningen. Speciale aandacht ontving het besluit van de generale synode van 2004; verderop in dit verslag in onderdeel 4 komen wij daar uitvoerig op terug. Verder werd aandacht geschonken aan voorlichting aan kerkenraden, predikanten en predikantsweduwen; publicaties in het Jaarboek en de kerkelijke pers; contacten met de Stichting Emeritaatsvoorziening van de Nederlands Gereformeerde Kerken en met de Vereniging Samenwerking Emeritering van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt; veranderingen in de sociale wetgeving; etc.

De beleggingscommissie vergaderde sedert de vorige generale synode zes keer. In onderdeel 2.4 van dit verslag komen we daar op terug.

2. Voortgang van het werk

2.1. Contacten met de emerituspredikanten en predikantsweduwen

Deputaten emeritikas onderhouden op verschillende wijze contact met onze emerituspredikanten, predikantsweduwen en -wezen. Jaarlijks ontvangen zij de zogenaamde 'Decembercontactbrief'. In deze brief schrijft de voorzitter van het deputaatschap een bemoedigend woord en memoreert de secretaris de werkzaamheden van het deputaatschap en het wel en wee uit de kring van de emerituspredikanten en predikantsweduwen. Jaarlijks ontvangen alle emerituspredikanten en predikantsweduwen van de penningmeester een berekening van de aan hen toekomende uitkering alsmede een jaaroverzicht t.b.v. de fiscus. Jaarlijks zenden deputaten aan alle dienstdoende en geëmeriteerde predikanten en aan de predikantsweduwen een Handleiding Emeritikas waarin de emeritaatsregeling en de hoogte van de actuele uitkeringen worden vermeld. Er vinden ook veel persoonlijke contacten plaats bij overlijden en hoogtijdagen en ook bij bezoeken (veelal rond de Kerst) aan emerituspredikanten en predikantsweduwen die het extra moeilijk hebben.

2.2. Verplichtingen van de plaatselijke kerken

Deputaten emeritikas zijn verheugd over het betalingsgedrag van het overgrote deel van de plaatselijke kerken. Onderstaand volgt een overzichtje per particuliere synode over de afdrachten per (doop)lid gedurende de laatste drie jaren.

	2004		2005		2006	
	omslag	afdracht	omslag	afdracht	omslag	afdracht
PS van het Noorden	15,50	15,12	18,75	18,07	18,75	17,10
PS van het Oosten	15,50	15,58	18,75	18,39	18,75	18,24
PS van het Westen	15,50	15,12	18,75	18,28	18,75	18,18
PS van het Zuiden	15,50	15,47	18,75	18,55	18,75	18,54
Bijdragen t.o.v. de omslag	98,9%		98,0%		97,9%	
Aantal niet-betalende kerken	0		1		2	
Aantal te weinig betalende kerken	5		9		8	

De uitkeringslasten nemen toe. Dat heeft verschillende oorzaken. Te noemen zijn:

- de uitkeringen zijn gebaseerd op het door deputaten financiële zaken geadviseerde minimumtraktament met vijftien dienstjaren;
- de uitkeringen worden jaarlijks geïndexeerd;
- het aantal uitkeringsgerechtigden neemt toe;
- het risico van arbeidsongeschiktheid komt ingaande 2005 geheel voor rekening van de emeritikas.

Niet alle kerken dragen de omslag (geheel) af. Dat is onaanvaardbaar. Door de niet of niet volledige afdracht worden de door de generale synodes gestelde doelstellingen en uitgangspunten niet gerealiseerd. Door te lage afdrachten ontstaat er over een periode van tien jaar een geactualiseerd vermogensverlies voor de emeritikas van € 0,5 miljoen. Deputaten emeritikas roepen de kerkenraden op aan hun verplichtingen te (blijven) voldoen.

Jaarlijks worden de niet (geheel) betalende kerkenraden tot drie maal toe schriftelijk op hun verplichtingen gewezen. Soms ook vinden daarover gesprekken plaats. Betaling van de omslag kan evenwel niet (rechtens) worden afgedwongen.

2.3. Financieel beleid

Het uitgangspunt van het financieel beleid zoals dat voor deputaten emeritikas is geformuleerd, is dat de bijdrage van de kerken (de zgn. omslag) bedoeld is om de uitkeringslasten te dekken. De opbrengsten uit beleggingen (zie onderdeel 2.4) kunnen dan worden aangewend voor vermogensgroei.

Onderstaand volgt over de verslagperiode (2004 - 2006) een overzicht van de verhouding omslag-uitkeringslasten. Tevens is een actuele raming voor het lopende jaar 2007 toegevoegd. Door het snel groeiende uitkeringsbestand is de omslag aan het einde van de verslagperiode onvoldoende om de lopende uitkeringslasten te dekken, waardoor het geformuleerde uitgangspunt niet kan worden gerealiseerd.

Jaar	Omslag	Idem, deputaten	Totaal	Uitkeringen	Verschil
2004	1.155.379	97.650	1.253.029	1.283.511	- 30.482
2005	1.362.753	99.375	1.462.128	1.256.532	205.596
2006	1.362.778	84.375	1.447.153	1.371.406	75.747
2007 (begroot)	1.396.500	84.500	1.481.000	1.520.000	- 39.000

2.4. Beleggingen

2.4.1. Vermogensbeheer

Door de generale synode van 1998 is nadrukkelijk stilgestaan bij het vermogensbeheer van de emeritikas. Toen is bepaald, dat het vermogen van de emeritikas moet worden beheerd vanuit algemene en beveiligde richtlijnen voor het functioneren op de financiële markten. De door de generale synode 1998 vastgestelde richtlijnen vormen het uitgangspunt voor het vermogensbeheer van de emeritikas.

Door de generale synode 1998 is bepaald, dat de penningmeester van deputaten emeritikas jegens

deputaten verantwoordelijk is voor de beleggingstransacties. De penningmeester kan zich daartoe laten bijstaan door beleggingsdeskundigen, al dan niet lid zijnde van deputaten art. 13 K.O.

Ter uitvoering van deze bepalingen is door deputaten emeritikas een beleggingscommissie gevormd, bestaande uit:

- C. van Beveren (1° penningmeester)
- G. Verhoef RA (2° penningmeester, t/m maart 2007)
- drs. I. Bos (deputaat, m.i.v. april 2007)
- P. Zuidema (intern adviseur)
- drs. A.J. Hutten (beleggingsadviseur)

Door de generale synode 1998 is verder bepaald, dat voor het vermogensbeheer een adviseur moet worden benoemd. Deze adviseur moet gekwalificeerde kennis en ervaring hebben in het opereren op de onderscheidene beleggingsmarkten.

De effecten moeten in depot worden gegeven bij het hoofdkantoor van een grote bankinstelling. De benoemde adviseur onderhoudt vervolgens het contact met een op die grote bankinstelling werkzame hooggekwalificeerde professionele beleggingsdeskundige met als doel wat betreft de mutaties in dit vermogen flexibel af te stemmen op de ontwikkelingen op de onderscheidene beleggingsmarkten.

Deputaten emeritikas stelden jaarlijks een beleggingsplan vast.

Per kwartaal werd middels een uitgebreide rapportage door de penningmeester verslag gedaan van de gerealiseerde beleggingsresultaten.

2.4.2. Beleggingscriteria

Door de generale synode 1998 zijn de volgende beleggingscriteria vastgesteld:

- Bij beleggingstransacties dient speculatie te worden vermeden, transacties met geleend geld en termijntransacties zijn niet toegestaan.
- Bij het aankoopbeleid wordt primair uitgegaan van:
 - de jaarlijkse bijdragen van kerken en deputaatschappen;
 - giften en legaten;
 - rente en dividend;
 - aflossingen onder aftrek van verplichtingen op korte termijn.

Indien daartoe aanleiding bestaat kan verkoop van effecten en herbelegging van de vrijkomende middelen plaatsvinden.

- Indien het totaalbedrag van aan- en verkopen van effecten in een kalenderjaar hoger wordt dan 30% van de koerswaarde van de effectenportefeuille is vooraf instemming nodig van de deputaten.
- Belegging in aandelen dient zich te richten op fondsen, die een trendmatig gezonde koersontwikkeling te zien hebben gegeven en die kennelijk bij professionele beleggers een breed vertrouwen genieten.
- De belegging in aandelen dient te worden gespreid over een redelijk aantal fondsen en tegelijkertijd over diverse soorten fondsen, zoals de financiële sector, industrie, handel en onroerend goed.
- De koerswaarde van het in aandelen belegd vermogen dient voorschands niet hoger te worden dan 20 a 30% van de koerswaarde van de totale effectenportefeuille vermeerderd met de liquiditeiten.

2.4.3. Duurzaam of ethisch beleggen

Van tijd tot tijd komt de vraag op of bij de beleggingen niet meer rekening moet worden gehouden met andere dan alleen financiële eisen. De beleggingscriteria van de generale synode 1998 houden daar geen rekening mee. Toch is het een relevante vraag. Daarbij gaat het uiteindelijk om de vraag of er in de beleggingen van de emeritikas risico's zitten die op grond van de christelijke waarden en normen niet aanvaardbaar zijn. Die risico's zijn breed en lopen uiteen van bijv. milieurisico's en arbeidsverhoudingen tot de kwaliteit van research. Maar ook thema's als mensenrechten en de beloning van topbestuurders worden daartoe gerekend. In het licht van de recente discussie over beleggingen in clusterbommen en landmijnen bij de grote institutionele beleggers verdient de mogelijkheid van duurzaam of ethisch beleggen zeker aandacht. Er zijn goed renderende duurzame beleggingsfondsen actief die, gelet op de door de generale synode gestelde beleggingscriteria, voor de belegging van middelen vanuit de emeritikas in aanmerking kunnen komen. Deputaten emeritikas zullen daar in de komende periode aandacht aan besteden.

2.4.4. Beleggingsresultaten

Voor het beoordelen van beleggingsprestaties worden de zgn benchmarks gebruikt. Een benchmark is een meetlat, die de ontwikkeling van een beleggingsmarkt (enkelvoudige index) of een compositie van meerdere markten (samengesteld index), zo goed mogelijk weergeeft.

Onderstaand volgt een overzicht van de beleggingsresultaten over de verslagperiode (1999-3 = 100).

Periode t/m	Vastrentend		Aandelen		Totaal	
	portefeuille	benchmark	portefeuille	benchmark	portefeuille	benchmark
2004-4	136,5	138,5	83,1	87,3	122,1	125,7
2005-4	141,7	145,3	107,8	111,3	135,0	138,7
2006-4	141,0	145,0	120,2	127,1	139,1	143,3

De cijfers geven de beleggingsresultaten aan het einde van elke periode weer.

Opgemerkt wordt nog dat een vergelijking van de portefeuille van de emeritikas met de benchmark moeilijk is vanwege de (in beleggingstermen) relatief geringe omvang van onze portefeuille.

In de verslagperiode 2004 - 2006 is het vermogen van de emeritikas toegenomen met € 3,6 miljoen (van € 13,7 miljoen ultimo periode 2004-1 naar € 17,3 miljoen ultimo periode 2006-4).

3. Maatschappelijke ontwikkelingen

3.1. Voormalige Wet Arbeidsongeschiktheid Zelfstandigen

De WAZ was, kort gezegd, een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen en hun meewerkende echtgenoten, directeuren-groottaandeelhouders, en voor andere personen die niet in loondienst werken: de zogenaamde beroepsbeoefenaren. Per 1 augustus 2004 is de WAZ ingetrokken. Door de generale synode 2004 is besloten het risico van arbeidsongeschiktheid collectief en in eigen beheer via de emeritikas af te dekken. De uitvoering daarvan kreeg in de verslagperiode vorm. Het aantal predikanten dat in de verslagperiode wegens arbeidsongeschiktheid met emeritaat ging bleef gelukkig beperkt en bedroeg slechts twee. Daarmee is het aantal arbeidsongeschikte predikanten jonger dan vijftien jaar per verslagdatum 31 december 2006 uitgekomen op zes. In onderdeel 4.2.2 gaan wij nader in op de uitvoering van het besluit van de generale synode 2004 ter zake.

3.2. Nieuwe pensioenwet

Op 20 december 2005 heeft de minister van SZW het voorstel van wethoudende regels betreffende pensioenen (pensioenwet) aan de Tweede Kamer aangeboden.

In de memorie van toelichting is de volgende passage opgenomen:

Met dit wetsvoorstel, maar ook met de nieuwe wet verplichte beroepspensioenregeling en de wet op het financieel toezicht (kamerstukken II 2004/05, 29 708) wordt het wettelijke kader voor pensioenfondsen en verzekeraars ingrijpend vernieuwd en verhelderd. Deze verheldering betreft ook de reikwijdte van deze wetten. Fondsen die het verzekeringsbedrijf uitoefenen maar waarvan het tot op heden onduidelijk was onder welke wet ze vallen, zoals het pensioenfonds voor predikanten in de Protestantse Kerk in Nederland, krijgen nu duidelijkheid. Deze fondsen zullen aan de wettelijke eisen moeten voldoen waarbij het niet mogelijk zal zijn dat er fondsen buiten het toezicht zullen vallen.

De emeritikas viel tot op heden niet onder de definitie van de (oude) pensioen- en spaarfondsenwet. Als gevolg daarvan is ook het toezicht van De Nederlandsche Bank niet van toepassing geweest.

Het standpunt dat emeritaat niet kan worden aangemerkt als pensioen in de zin van de pensioen- en spaarfondsenwet, is destijds een bewuste keuze geweest, uitdrukkelijk opgenomen door de Staatssecretaris in zijn brief van 12 september 1953 en herhaald in diverse publicaties nadien, zoals in het artikel van Mr. G.R. Boshuizen in Pensioen & Praktijk van oktober 1998. In een brief d.d. 5 maart 2001 van de Pensioen- en Verzekeringkamer is nogmaals bevestigd dat onze emeritaatsgelden aan predikanten verstrekt geen 'pensioen' in de zin van de pensioen- en spaarfondsenwet zijn.

In de Tweede Kamer is bij de behandeling van het wetsvoorstel betreffende de behandeling van de nieuwe pensioenwet nog geprobeerd om emeritaatsfondsen zoals onze emeritikas uit te zonderen van het toezicht van De Nederlandsche Bank (motie Van der Vlies). Dat is niet gelukt.

Het enige wat is bereikt, is dat de emeritaatsfondsen royale overgangstermijnen zijn gegund om de vereiste dekkingsgraad te realiseren.

Als het deputaatschap emeritikas onder de werking van de pensioenwet zal gaan vallen, verandert er nogal wat. Zowel organisatorisch als financieel worden er hoge eisen gesteld.

Het toezicht van De Nederlandsche Bank houdt in, dat aan bepaalde eisen moet worden voldaan, zoals bijv. een affinanciering (dekkingsgraad) van 130% (afhankelijk van de samenstelling van de beleggingsportefeuille). Die eisen halen wij bij lange na niet. Deze ontwikkelingen zijn dermate zorgelijk dat deputaten emeritikas daarover reeds in de verslagperiode in overleg zijn getreden met deputaten financiële zaken. Dat overleg heeft er in geresulteerd dat aan de generale synode zal worden voorgesteld deputaten emeritikas de opdracht te verstrekken te problematiek helder en compact in beeld te brengen en daarover te rapporteren aan de generale synode 2010.

Deputaten emeritikas voerden inmiddels twee keer een gesprek met De Nederlandsche Bank over de mogelijke gevolgen van de nieuwe pensioenwet voor de emeritikas. Alle gevraagde informatie ter zake is beschikbaar gesteld. Op het moment van vaststelling van dit verslag was door De Nederlandsche Bank nog geen uitsluitsel gegeven op de vraag of de emeritikas al dan niet onder toezicht van De Nederlandsche Bank komt te staan. Naar verwachting kan ter vergadering van de generale synode meer informatie worden gegeven.

3.3. Wijzigingen in de AOW

In de huidige status van de AOW krijgt iedere Nederlander vanaf vijftien jaar ongeveer € 8.000,- AOW bruto per jaar. Als de partner jonger is dan vijftien jaar, krijgt de gepensioneerde (vijftienzigplusser) een toeslag afhankelijk van de inkomsten van de betrokken partner van maximaal € 8.000,- per jaar totdat deze zelf vijftien jaar wordt.

Ingaande 2015 vervalt de partnertoeslag voor alle Nederlanders die na 2015 de leeftijd van (nu nog) vijftien jaar bereiken. Dat kan gevolgen hebben voor de uitkeringen uit de emeritikas. Immers, als een predikant met emeritaat gaat en zijn echtgenote is jonger dan (nu nog) vijftien jaar, dan kan slechts de AOW van de predikant zelf op de emeritaatsuitkering worden ingebouwd waardoor de emeritaatsuitkering hoger wordt. De gevolgen van deze individualiseringsmaatregel zijn nog niet inzichtelijk gemaakt omdat de AOW-maatregel nog maar sinds kort onderdeel is van de kabinetsplannen. Zodra de kabinetsplannen wettelijk zijn vastgelegd, komen deputaten emeritikas indien nodig t.z.t. ter zake met nadere voorstellen.

3.4. Wijzigingen in de ANW

Bij deputaten emeritikas zijn vragen binnengekomen over het zgn. ANW-gat. De nabestaandenuitkering ANW is een financiële ondersteuning van de overheid bij overlijden van een partner of ouders. Er is aanspraak op een uitkering indien de nabestaande jonger is dan vijftien jaar en indien er sprake was van verzekering voor de ANW. Daarnaast moet aan een van de volgende voorwaarden worden voldaan:

- geboren voor 1950;
- er is nog een kind onder de achttien jaar thuis;
- de nabestaande is voor tenminste 45% arbeidsongeschikt.

Een ANW-uitkering wordt gekort op de uitkering uit de emeritikas. Als er geen recht op een ANW-uitkering is, wordt er niet gekort als gevolg waarvan dan de uitkeringskosten voor de emeritikas hoger zijn. Vooral nog zijn naar de mening van deputaten emeritikas geen maatregelen nodig. Deputaten emeritikas komen indien nodig t.z.t. ter zake met nadere voorstellen.

3.5. *Compensatie premieheffing*

In de artikelen 7 en 12 van bijlage 6 bij artikel 13 K.O. is bepaald, dat aan emerituspredikanten beneden de leeftijd van vijftig jaar en aan weduwen die de leeftijd van vijftig jaar nog niet hebben bereikt, de hun opgelegde aanslagen in de premieheffing voor de volksverzekeringen worden gerestitueerd voor zover de aanslagen betrekking hebben op de tijd, die valt na de datum waarop hun uitkering uit de emeritikas is ingegaan en voor zover de aanslagen betrekking hebben op hun uitkering uit de emeritikas.

De laatste bepaling: 'en voor zover de aanslagen betrekking hebben op de uitkering uit de emeritikas' is onrechtvaardig voor de predikanten en de weduwen die nog een WAZ-uitkering of een ANW-uitkering ontvangen (en dat zijn er nog slechts vier). Immers door die WAZ- of ANW-uitkering is de uitkering uit de emeritikas lager en wordt dus minder compensatie premieheffing toegekend. Zie voor het voorstel van deputaten emeritikas onderdeel 9.4 van dit rapport.

3.6. *Aanpassing uitkering aan arbeidsongeschikte predikanten jonger dan vijftig jaar*

In het maatschappelijk verkeer is de zgn. IVA-uitkering (dat is de uitkering voor mensen die volgens de wet werk en inkomen volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn – de Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsongeschikten) verhoogd van 70% naar 75% van het laatst verdiende loon.

In navolging daarvan is het naar de mening van deputaten emeritikas dan ook te rechtvaardigen dat de uitkering aan een emeritus predikant die de leeftijd van vijftig jaar nog niet heeft bereikt, eveneens wordt bepaald op 75% van de uitkeringsgrondslag.

Zie voor het voorstel van deputaten emeritikas onderdeel 9.5 van dit rapport.

4. *Vervullen van opdrachten van de generale synode van 2004*

4.1. *Inventarisatie*

De generale synode 2004 besloot:

1. deputaten op te dragen een PR-deskundige in te schakelen voor een regelmatige en heldere communicatie naar de kerken;
2. artikel 13 K.O. lid 1d aan te vullen in die zin dat periodiek onderzoek onder de geëmeriteerde predikanten jonger dan vijftig jaar mogelijk wordt als volgt:
'Door deputaten emeritikas wordt ingaande het jaar 2005 elke drie jaar bij de betreffende classes nagegaan of deze bepaling wordt toegepast. De desbetreffende classes dienen daartoe op aanvraag van deputaten emeritikas een schriftelijke verklaring in omtrent de uitkomst van het periodieke onderzoek. Een geneeskundig onderzoek door een of meer door de classis aangewezen geneeskundigen kan onderdeel van het onderzoek uitmaken. De betreffende predikant is verplicht aan het geneeskundig onderzoek mee te werken. De kosten daarvan komen ten laste van de emeritikas'.

4.2. *De uitvoering van de opdrachten door deputaten emeritikas*

4.2.1. *Public relations*

Deputaten emeritikas hebben ter uitvoering van de pr-opdracht in samenspraak met een PR-deskundige (De Vries Communicatie Centrum te Zierikzee) in de verslagperiode een plan opgesteld en in uitvoering gebracht, bestaande uit o.a.:

- het voeren van een eigen logo;
- het inrichten van een eigen website;
- het jaarlijks publiceren van een geactualiseerde handleiding;
- het via bestaande kanalen (o.a. De Wekker) geven van informatie;
- het uitgeven van een folder;
- het meer leesbaar en toegankelijk maken van de jaarstukken.

Voor het opzetten, inrichten en onderhouden van de website is en wordt dankbaar gebruik gemaakt van de diensten van br. J.W. van den Hoek uit Veenendaal die dat geheel belangeloos voor zijn rekening neemt.

Alhoewel naar aanleiding van de pr-campagne positieve reacties bij deputaten emeritikas zijn binnengekomen en er ook financiële bijdragen (giften) door individuele leden zijn afgestaan, mag niet onvermeld blijven dat er ook negatieve reacties zijn ontvangen. Uit die reacties blijkt in het bijzonder, dat de individualiseringsgedachte ook in onze kerken leeft en dat er leden zijn die minder waarde hechten aan het christelijke principe van de verzorgingsgedachte waarop de emeritikas is gebaseerd. De individualisering van de ouderdagsvoorziening zoals die in het maatschappelijk verkeer wordt toegepast, heeft bij de criticasters op onze pr-campagne de voorkeur en (maar dat is meer een aangelegenheid voor het deputaatschap financiële zaken) ook de hoogte van de predikantstraktementen is aan kritiek onderhevig. Verder reageerde helaas ook een van onze kerken negatief op ons verzoek om onze folder aan de leden in hun gemeente beschikbaar te stellen.

Deputaten emeritikas hebben in de afgelopen periode serieus invulling gegeven aan de PR-opdracht van de generale synode 2004 en spreken de hoop uit, dat de ingezette en uitgevoerde acties een positieve bijdrage hebben geleverd aan het begrip voor de noodzaak tot het aanhouden van de emeritikas.

4.2.2. *Periodiek onderzoek geëmeriteerde predikanten jonger dan vijftig jaar*

Deputaten emeritikas hebben ter uitvoering van deze opdracht een vragenformulier opgesteld. Dit formulier is vervolgens in december 2005 toegezonden aan die classes, waar een geëmeriteerde predikant jonger dan vijftig jaar, aan verbonden is. Deputaten emeritikas hebben daarbij nog wel gekeken naar de leeftijd van deze predikanten en overwogen, dat - zoals daarvoor ook in het maatschappelijk verkeer een grens is gesteld - predikanten ouder dan vijfenvijftig jaar buiten de werking van het onderzoek kunnen vallen. De terugkoppeling van het uitgevoerde onderzoek kan in onderstaand overzicht worden samengevat:

Pred. arbeidsongeschikt in 2005	Verzonden formulieren pred. < 55 jaar	Terugontvangen formulieren	Reacties
6	3	3	Geen zicht op mogelijke beëindiging

5. Noodzakelijke aanpassingen in de regeling

5.1. Aanpassing artikel 13.3.b

Aanvulling tot het traktement gedurende de eerste drie maanden van het emeritaat

In artikel 13.3.b is bepaald, dat de kerkenraad bij emeritering nog is gehouden om de uitkering gedurende de eerste drie maanden aan te vullen tot het traktement dat de predikant genoot. Deputaten emeritikas zijn er in de verslagperiode mee geconfronteerd, dat ook emeritaat kan worden toegekend aan een van een gemeente losgemaakte predikant. De betreffende predikant geniet dan geen traktement, maar krijgt een zgn. uitkering vroegtijdige ambtsbeëindiging uitbetaald. Het ligt in de rede, dat de bepaling in artikel 13.3.b ook daarop van toepassing is, maar dan moet de regeling daar nog wel op worden aangepast.

6. Uitkeringen

6.1. Betaalbaarheid

Zoals al jaren geleden is voorzien, moeten steeds minder leden steeds meer uitkeringen op gaan brengen. Dat zet de omslag onder druk. Deputaten emeritikas zijn van mening, dat voor het beheersen van de betaalbaarheid niet alleen en uitsluitend gekeken moet worden naar de inkomstenkant (i.c. de omslag). Ook aan de uitgavenkant zijn maatregelen denkbaar die kunnen bijdragen aan het beheersbaar houden van de betaalbaarheid. Zoals ook in het maatschappelijk verkeer wordt gezocht naar oplossingen voor de inrichting van het stelsel van werk en inkomen en pensioenen in de toekomst, moeten ook voor de emeritaatsuitkeringen keuzes worden gemaakt die zorgen voor een voldoende economisch draagvlak. Deputaten emeritikas denken daarbij aan de volgende mogelijkheden:

- maatregelen ter beperking van instroom van predikanten jonger dan vijftien jaar;
- maatregelen ter beperking van instroom van predikanten ouder dan vijftien jaar;
- maatregelen ter beperking van de kosten.

Ad. a. Maatregelen ter beperking van instroom van predikanten jonger dan vijftien jaar

a.1. Verzuim- en ziektebegeleiding

Een predikant heeft in onze kerken een relatie met de gemeente waar hij staat. In geval van ziekte van de predikant is het de gemeente (kerkenraad) waar hij terecht moet voor begeleiding en advies. Per gemeente wordt dat verschillend ingevuld. Er is geen centraal meldpunt waar een zieke predikant terecht kan en er is geen professionele begeleiding beschikbaar ter voorkoming van arbeidsongeschiktheid. Er is dus gebrek aan structuur en professionaliteit en dat kan uiteindelijk leiden tot ongewenste dan wel extra instroom bij de emeritikas.

Als regel wordt thans aangehouden, dat na een half jaar ziekte een aanvraag tot emeritaat kan worden ingesteld waarna door een classis emeritaat kan worden verleend. Er moeten dan twee attesten van onafhankelijke geneesheren beschikbaar zijn die aantonen dat er sprake is van arbeidsongeschiktheid. Gelet op het risico van arbeidsongeschiktheid hebben deputaten emeritikas overwogen dat er binnen onze kerken mogelijk behoefte is aan:

- eenduidigheid in procedure en begeleiding in geval van ziekte bij predikanten aan wie nog geen emeritaat is verleend (= eigenlijk een taak van de plaatselijke gemeenten);
- begeleiding van arbeidsongeschikte predikanten jonger dan vijftien jaar aan wie emeritaat is verleend;
- periodieke herbeoordeling van de mate van arbeidsongeschiktheid van geëmeriteerde arbeidsongeschikte predikanten jonger dan vijftien jaar.

Voor het uitvoeren van deze diensten zijn daarom offertes opgevraagd bij Thatcher & Aalderink en bij Keerpunt. De kosten worden op declaratiebasis per uur in rekening gebracht. De geoffreerde tarieven zijn:
Thatcher & Aalderink: uurtarief € 80,-; gem. 8 gesprekken per casus
Keerpunt: uurtarief € 114,-; gem. 7,5 uur per casus.

Zie voor het voorstel van deputaten emeritikas onderdeel 9.3 van dit rapport.

a.2. Verlenging periode risico gemeente

Zoals aangegeven, geeft onze instructie aan dat na een half jaar ziekte een aanvraag tot emeritaat in gang kan worden gezet. In het maatschappelijk verkeer blijft een werknemer die arbeidsongeschikt is tegenwoordig nog gedurende twee jaar in dienst van de werkgever. In navolging van die regel en ter voorkoming van een te snelle instroom, kan overwogen worden de instructie aan te passen in die zin, dat emeritaat wegens arbeidsongeschiktheid pas kan ingaan na een periode van twee jaar arbeidsongeschiktheid. De start van de aanvraagprocedure kan dan worden bepaald op een jaar na aanvang ziekte.

Zie voor het voorstel van deputaten emeritikas onderdeel 9.6 van dit rapport.

Ad. b. Maatregelen ter beperking van instroom van predikanten ouder dan vijftien jaar

b.1. Oprekken van de emeritaatsgrens

Zoals in het maatschappelijk verkeer de verplichte leeftijd voor ontslag van vijftien jaar wordt afgeschaft, is het ook voor de emeritikas denkbaar om de leeftijd waarop emeritaat kan worden aangevraagd op te rekken van vijftien jaar naar bijvoorbeeld zeventien jaar.

b.2. Afschaffen dienstjarenstelsel

Onder de huidige regeling kan nog wegens het vervuld hebben van veertig dienstjaren emeritaat worden aangevraagd. In het maatschappelijk verkeer is een dergelijke maatregel al enige tijd geleden afgeschaft. In die lijn kan ook deze maatregel voor de emeritikas worden los gelaten.

Zie voor het voorstel van deputaten emeritikas de onderdelen 9.7 en 9.8 van dit rapport.

*Ad. c. Maatregelen ter beperking van de kosten**c.1. Toe te passen kortingen*

Aan deputaten emeritikas is de suggestie gedaan het eventuele inkomen van de echtgenoten van predikanten te betrekken in de op de uitkering aan geëmeriteerde predikanten toe te passen kortingen. Deputaten emeritikas zien geen redenen aanwezig om voorstellen ter zake te doen.

6.2. Aantallen

Voor het berekenen van de uitkeringen gaan wij in onze voorstellen uit van de volgende gegevens:

Categorie	2008	2009	2010
Predikanten gehuwd	44	51	53
Predikanten weduwnaar	3	3	3
Weduwen 65+	33	34	34
Weduwen 65-	3	2	2
Predikanten 65- a.o. 80-100 met WAZ	4	4	4
Predikanten 65- a.o. ged. met WAZ	1	1	1
Predikanten 65- a.o.80-100 zonder WAZ	2	2	2
Totaal	90	97	99

7. Actuariële gegevens*7.1. Actuariële cijfers in de financiële jaarverslagen 2004-2006*

De actuariële berekende voorziening per 31 december 2006 bedraagt: € 16,0 miljoen.

Deze voorziening is opgebouwd uit de contante waarde van de toekomstige uitkeringen voor de huidige predikanten en predikant weduwen, verminderd met de contante waarde van de ontvangsten.

Contante waarde van de toekomstige uitkeringen	44,4 miljoen
Contante waarde van de toekomstige ontvangsten	28,4 miljoen
	16,0 miljoen

7.2. Toelichting

De ontwikkeling van de actuariële benodigde voorziening op basis van 4% bedraagt ultimo 2006: € 16,0 miljoen (2003: € 17,3 miljoen). De positie van de emeritikas is verslechterd als gevolg van een gelijkblijvende contante waarde van de toekomstige ontvangsten en de ontwikkeling in de te verwachten arbeidsongeschiktheidslasten.

De ontwikkeling van de contante waarde van de uitkeringen tussen 31 december 2003 en 31 december 2006 is uit de volgende componenten opgebouwd:

Contante waarde uitkeringen ultimo 2003	41,0 miljoen
Toename als gevolg van intrest opbrengst (jaarlijks 4%)	5,0 miljoen
Uitkeringen 2004-2006 (model voorspelling)	- 4,3 miljoen
Toename als gevolg van uitkering stijging 2004-2006	1,8 miljoen
Toename als gevolg van nieuwe predikanten	0,5 miljoen
Toename als gevolg van arbeidsongeschiktheid 65-	- 0,5 miljoen
Verschil model en realiteit	0,9 miljoen
Contante waarde uitkering ultimo 2006	44,4 miljoen

Deze cijfers zijn samengesteld uit de cijfers in de jaarverslagen 2004-2006.

Contante waarde ontvangsten omslag ultimo 2003	23,7 miljoen
Effect ontwikkeling ledenaantal	- 3,5 miljoen
Effect door omslagverhoging	2,6 miljoen
Effect bijdrage deputaatschappen	5,6 miljoen
Contante waarde ontvangsten ultimo 2006	28,4 miljoen

De contante waarde van de toekomstige ontvangsten is bepaald op basis van een verwachte omslagopbrengst gedurende vijfendertig jaar.

Vanwege de toename van de gemiddelde leeftijd van het actieve predikantencorps is de termijn waarin we omslagontvangsten veronderstellen gesteld op vijfendertig jaar.

De bijdrage van de verschillende deputaatschappen die een of meerdere predikanten in dienst hebben,

bedrog in 2006 € 84.375,-. In de bepaling van de contante waarde van de ontvangsten is ervan uitgegaan dat dit bedrag ook in de toekomst (vijfendertig jaar) ontvangen zal worden.

7.3. Financiering van de toekomstige uitkeringen

Als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen wordt de emeritikas - geheel in strijd overigens met de verzorgingsgedachte - als een soort pensioenfonds aangemerkt.

Niettemin kan de emeritikas worden gezien als een instituut dat er is om de feitelijke toezeggingen van de individuele gemeenten aan de predikanten te financieren. In het hiernavolgende wordt deze financiering vanuit het perspectief van een pensioenfonds beschreven.

Vanuit het perspectief van een pensioenfonds is de vermogenspositie van de emeritikas slecht.

Het gespaarde bedrag, de voorziening, bedraagt € 17,3 miljoen. In combinatie met het huidige financieringsniveau is dit bedrag niet voldoende om in de toekomst de uitkeringen uit de emeritikas voldoende veilig te stellen. De dekkingsgraad t.o.v. de verplichtingen is 53%.

(NB: vanuit het perspectief van een blijvend omslagstelsel zou een voorziening nodig zijn van € 16,0 miljoen.)

7.3.1. Financiële positie emeritikas

De tot nu toe gebruikte berekeningsmethode

De huidige wijze van verantwoording is circa twintig jaar geleden ontstaan door het besef dat de toenmalige financiële positie slecht was ten aanzien van de te verwachten toekomstige uitkeringen. Daarbij komt het gegeven dat de emeritikas werd gefinancierd vanuit een omslaggedachte. Deze wijze van het bepalen is inmiddels al jaren onderdeel van het financiële jaarverslag. De gedachte was dat er op deze wijze een langzame overgang zou zijn van een omslagstelsel naar een kapitaaldekking. Dit wordt mede mogelijk door het rendement dat op de beleggingen wordt gemaakt.

Deze positie ziet er als volgt uit:

Contante waarde toekomstige uitkeringen	44,4 miljoen
Contante waarde toekomstige ontvangsten	28,4 miljoen
Benodigd	16,0 miljoen

De wijze waarop de contante waarde van de toekomstige ontvangsten is bepaald, is er een die uitgaat van een blijvend omslagstelsel.

Ontwikkeling Contante waarde van de uitkering

In de hiernavolgende tabel treft u de ontwikkeling aan van de contante waarde van de uitkeringen, nader uitgesplitst naar componenten.

Ontwikkeling naar componenten van de contante waarde van de uitkeringen

Ultimo	C.W. ult. Jaar-1	intrest	uitkering uit model in jaar	toename door stijging uitkeringen	toename door nieuwe predikanten	verschil model werkelijkheid	AO	C.W. ult. Jaar
1994	€ 26,6	€ 1,1	€ 0,8-	€ 0,8	€ 0,4	€ 0,0	€ -	€ 28,2
1995	€ 28,2	€ 1,1	€ 0,9-	€ 1,0	€ 0,1	€ -	€ -	€ 29,5
1996	€ 29,5	€ 1,2	€ 0,9-	€ 0,5	€ 0,0	€ 0,2-	€ 0,3	€ 30,4
1997	€ 30,4	€ 1,2	€ 1,0-	€ 0,7	€ 0,2	€ 0,4-	€ 0,1	€ 31,1
1998	€ 31,1	€ 1,2	€ 1,0-	€ 1,2	€ 0,1	€ 0,4-	€ -	€ 32,2
1999	€ 32,2	€ 1,3	€ 1,0-	€ 0,9	€ 0,1	€ -	€ -	€ 33,5
2000	€ 33,5	€ 1,4	€ 1,1-	€ 0,9	€ 0,3	€ 0,1-	€ -	€ 34,8
2001	€ 34,8	€ 1,4	€ 1,1-	€ 1,1	€ 0,4	€ 0,4-	€ -	€ 36,2
2002	€ 36,2	€ 1,4	€ 1,2-	€ 2,3	€ 0,2	€ 0,7	€ 0,6	€ 40,2
2003	€ 40,2	€ 1,6	€ 1,3-	€ 0,3-	€ 0,3	€ -	€ 0,5	€ 41,0
2004	€ 41,0	€ 1,6	€ 1,4-	€ 0,2	€ -	€ -	€ 0,2	€ 41,6
2005	€ 41,6	€ 1,7	€ 1,4-	€ 0,4	€ 0,1	€ 0,3	€ 0,4	€ 43,1
2006	€ 43,1	€ 1,7	€ 1,5-	€ 1,2	€ 0,4	€ 0,6	€ 1,1-	€ 44,4

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de stijging van de uitkeringen een belangrijke invloed heeft gehad op de toename van de contante waarde van de uitkeringen. Vooral de extreme stijging van de uitkeringen in 2002 valt op. Deze stijging is veroorzaakt door de verlenging van het aantal dienstjaren tot vijftien. Als gevolg van de koppeling van de uitkeringen aan het traktement van een predikant met het maximale aantal dienstjaren stegen ingaande dat jaar de uitkeringen fors.

Verantwoording conform een pensioenfonds

Bij een pensioenfonds verandert er aan de manier waarop de contante waarde van de toekomstige lasten wordt berekend niets, wel wijzigt de gedachte over het deel van de contante waarde van de toekomstige lasten dat op enig moment opgebouwd zou moeten zijn. Hierbij speelt het dienstjarenbegrip een rol.

Daarnaast is het bepalen van de noodzakelijke financiering anders. De gedachte hierbij is dat de contante waarde van de toekomstige lasten op een individueel niveau op vijftenzestigjarige leeftijd moet zijn afgefinancierd.

(x 1 euro)

Afgefinancierde back-service aanspraken					
Ultimo Jaar	Voorziening emeriti gehuwd	Voorziening emeriti weduwe	Voorziening opgebouwde rechten actieven	Benodigde voorziening opgebouwde rechten	premie nog op te bouwen rechten
1997	€ 6.218.834	€ 4.267.259	€ 11.265.751	€ 21.751.844	€ 643.201
1998	€ 7.137.634	€ 3.752.582	€ 12.256.028	€ 23.146.244	€ 673.587
1999	€ 7.012.704	€ 4.523.421	€ 12.881.446	€ 24.417.571	€ 689.223
2000	€ 7.165.583	€ 4.498.979	€ 14.011.560	€ 25.676.123	€ 726.467
2003	€ 9.304.559	€ 4.893.416	€ 14.998.759	€ 29.196.734	€ 576.780
2004	€ 10.328.889	€ 4.839.778	€ 16.143.207	€ 31.311.874	€ 901.500
2005	€ 10.184.261	€ 5.685.428	€ 16.137.432	€ 32.007.121	€ 912.387
2006	€ 11.566.309	€ 4.813.492	€ 16.107.854	€ 32.487.654	€ 932.700

Gebruikte tafel: GBM 80-85 -5/-6

Uit deze tabel is af te leiden dat de voorziening voor de ingegane uitkeringen ultimo 2006 € 16,4 miljoen bedraagt (€ 11,6 miljoen voor emeriti + € 4,8 miljoen voor de weduwen). Dit is € 0,9 miljoen minder dan de huidige reserve in de emeritikas van € 17,3 miljoen, zoals die in de balans van de emeritikas is opgenomen.

De totale voorziening voor 'opgebouwde rechten' moet € 32,5 miljoen bedragen.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat vanuit een oogpunt van een pensioenfonds, de thans in de emeritikas opgebouwde voorziening (€ 17,3 miljoen) op een te laag niveau ligt.

8. Financiën

8.1. Berekening van de uitkeringen

Deputaten emeritikas gaan uit van de door deputaten financiële zaken d.d. 1 maart 2007 geadviseerde jaarlijkse aanpassing van 2% en rekening houdend met onze voorstellen zoals hiervoor geformuleerd.

Verder is ervan uitgegaan, dat de koppeling van de uitkeringsgrondslag aan het aanvaardbare minimumtraktament in stand blijft en dat de weduwen jonger dan vijftenzestig jaar van vóór 01-01-2005 de vaste toeslag van € 1.410,- behouden (besluit generale synode 2004).

8.1.1. Hoogte van de uitkeringen

Basis: minimumtraktament 2007/vijftien dienstjaren

Uitkeringsgrondslag 130%

Uitkeringen	2007	2008	2009	2010
Predikanten gehuwd	16.808	17.144	17.487	17.837
Predikanten weduwnaar	20.997	21.417	21.845	22.282
Weduwen 65+	11.726	11.961	12.200	12.443
Weduwen 65-	12.311	12.557	12.808	13.065
Pred. 65- AO > 80% met WAZ	21.496	23.492	23.962	24.441
Pred.65- AO ged. met WAZ	26.973	29.477	30.067	30.668
Pred.65 AO > 80% zonder WAZ	32.449	35.462	36.171	36.895

8.1.2. Omvang van de uitkeringen

Rekening houdend met de in onderdeel 6.2 aangegeven aantallen bedragen de kosten op jaarbasis:

Categorie	Aantal	2008	2009	2010
Predikanten gehuwd	44/51/53	754.336	891.837	945.361
Predikanten weduwnaar	3/3/3	64.251	65.535	66.846
Weduwen 65+	33/34/34	394.713	414.800	423.062
Weduwen 65-	3/2/2	37.671	25.616	26.130
Pred. 65- AO > 80% met WAZ	4/4/4	93.968	95.848	97.764
Pred.65- AO ged. met WAZ	1/1/1	29.477	30.067	30.668
Pred.65 AO > 80% zonder WAZ	2/2/2	70.924	72.342	73.790

Totaal uitkeringen	1.445.340	1.596.045	1.663.621
Compensatie premies volksv.	70.000	63.000	60.000
Subtotaal	1.515.340	1.659.045	1.723.621
Vakantiewaarderingen (8%)	121.227	132.723	137.890
Totaal	1.636.567	1.791.768	1.861.511

8.2. Berekening van de omslag

8.2.1. Minimumbijdrage

Op grond van artikel 20 van onze instructie moet de minimumbijdrage tenminste gelijk zijn aan 21,5% van het minimumtraktament van predikanten met vijftien dienstjaren.

Voor de berekening gaan wij uit van de volgende aantallen dienstdoende predikanten (basis = jaarboek 2006):

2008:	161
2009:	155
2010:	157

Uitgaande van de door deputaten financiële zaken geadviseerde jaarlijkse aanpassing van

2 % bedragen de traktementen in Euro:

2008: 35.658 x 1,02 = € 36.371,00

2009: 36.371 x 1,02 = € 37.099,00

2010: 37.099 x 1,02 = € 37.841,00

Het aantal leden stellen wij overeenkomstig het advies van deputaten financiële zaken dd. 1 maart 2007 op 74.000. Van de deputaatschappen bij wie een vrijgestelde predikant werkzaam is, dient jaarlijks een bijdrage te worden voldaan van 500 maal de minimum jaarbijdrage. Dit aantal predikanten is door ons geschat op 8, zodat voor de berekening van het aantal leden met een bijtelling van 8 x 500 = 4.000 rekening wordt gehouden. Het totaal aantal leden wordt dan 78.000.

De minimumbijdrage op grond van artikel 20 van onze instructie wordt dan:

2008:	161 (pred.)	x	0,215	x	36.371	=	1.258.982	:	78.000	=	€ 16,14
2009:	155 (pred.)	x	0,215	x	37.099	=	1.236.324	:	78.000	=	€ 15,85
2010:	157 (pred.)	x	0,215	x	37.841	=	1.277.323	:	78.000	=	€ 16,38
Totaal											€ 48,37 : 3 = € 16,12

8.2.2. Noodzakelijke bijdrage

De bedragen van resp. € 1.258.982 (2008), € 1.236.324 (2009) en € 1.277.323 (2010) zijn lager dan de door ons te verstrekken uitkeringen. Als de omslag wordt gebaseerd op het bedrag aan uitkeringen leidt dit tot de volgende berekening:

2008:	€	1.636.567	:	78.000	=	€ 20,98
2009:	€	1.791.768	:	78.000	=	€ 22,97
2010:	€	1.861.511	:	78.000	=	€ 23,87
Totaal						€ 67,82 : 3 = € 22,60

8.2.3. Vergelijking

De bijdrage over de jaren 2005-2007 is vastgesteld op € 18,75. Rekening houdend met de door deputaten financiële zaken toegestane inflatiecorrectie komt de omslag over 3 jaren gemiddeld uit op $([19,12 + 19,51 + 19,90] : 3) =$

De minimumbijdrage o.g.v. art. 20 van onze instructie bedraagt	€ 19,50
De bijdrage o.g.v. de te verstrekken uitkeringen bedraagt	€ 16,12
De bijdrage o.g.v. de te verstrekken uitkeringen bedraagt	€ 22,60

8.3. Begrotingen 2008, 2009 en 2010

Voor de begrotingen zoals die in het verleden aan de generale synode werden voorgelegd is door deputaten emeritikas steeds uitgegaan van de noodzakelijke bijdrage. Als deputaten emeritikas dat ook nu weer zouden doen, moet worden uitgegaan van een bijdrage van € 22,60 per (doop)lid (zie onderdeel 8.2.2).

Deputaten financiële zaken hebben aan alle deputaatschappen nadrukkelijk laten weten dat uiterste terughoudendheid in acht moet worden genomen bij het bepalen van de omslag en dat daarom ook de kosten beperkt moeten worden gehouden. Gelukkig zijn deputaten emeritikas in staat de (bedrijfsvoerings)kosten zeer beperkt te houden. Niettemin hebben deputaten emeritikas begrip voor de oproep van deputaten financiële zaken.

Daar komt nog bij dat deputaten financiële zaken hebben geadviseerd voor het bepalen van de intrest op uitstaande gelden uit te gaan van *minimaal* 2,5%. Het gemiddelde rendement op het vermogen van de emeritikas (zie onderdeel 2.4.3.) over de laatste drie jaren bedraagt 6%. In onze ramingen gaan deputaten emeritikas daarom uit van 4%. Deputaten emeritikas gaan in de begrotingen 2008, 2009 en 2010 uit van een omslag van € 22,60.

De begrotingen zijn weergegeven in **Euro x 1.000**

	2008	2009	2010
Baten			
Bijdragen kerken/deputaatschappen	1.763	1.763	1.763
Giften/legaten	0	0	0
	<u>1.763</u>	<u>1.763</u>	<u>1.763</u>
Lasten			
Uitkeringen	1.445	1.596	1.664
Premies volksverzekeringen	70	63	60
Vakantieuitkeringen	121	132	137
Diverse kosten	20	20	20
	<u>1.656</u>	<u>1.811</u>	<u>1.881</u>
Saldo	107	- 48	- 118
Financiële baten			
Intrest en dividend	692	719	748
	<u>692</u>	<u>719</u>	<u>748</u>
Saldo	<u>799</u>	<u>671</u>	<u>630</u>

9. Voorstellen

9.1. Voorstellen voor benoemingen

Deputaten art. 13 K.O. stellen de generale synode voor tot herbenoeming over te gaan van:

C. van Beveren tot 1^e penningmeester; en
G. verhoef RA tot 2^e penningmeester.

9.2. Gevolgen nieuwe pensioenwet

Zie onderdeel 3.2.

Deputaten art. 13 K.O. stellen de generale synode voor een commissie in te stellen om de problematiek m.b.t. de gevolgen van de nieuwe pensioenwet c.q. het toezicht van De Nederlandsche Bank helder en compact in beeld te brengen en daarover te rapporteren aan de generale synode 2010.

9.3. Verzuim- en ziektebegeleiding

Zie onderdeel 6.1.

Deputaten emeritikas zien het nut in van een eenduidige aanpak van ziekte- en verzuimbegeleiding, maar twifelen aan het daadwerkelijke effect daarvan. Tot op heden nemen de plaatselijke kerken hun verantwoordelijkheden serieus en wordt de emeritikas nog niet als een vluchtheuvel voor zieke predikanten aangemerkt. Een ander punt van overweging is, dat de kosten van een eenduidige ziekte- en verzuimbegeleiding voor deputaten emeritikas onbeheersbaar zijn omdat de uitvoering en de toepassing bij de plaatselijke kerken ligt.

Deze overwegingen leiden er toe, dat deputaten emeritikas adviseren af te zien van het invoeren van een eenduidige ziekte- en verzuimbegeleiding van actieve predikanten.

9.4. Compensatie premieheffing

Zie onderdeel 3.5.

Deputaten art 13 K.O. stellen voor de onrechtvaardigheid in de instructie op te heffen en de compensatie premieheffing te bepalen aan de hand van de brutouitkering, dus zonder rekening te houden met een evt. WAZ- of ANW-uitkering. De artikelen 7 en 12 van bijlage 6 worden dienovereenkomstig gewijzigd.

9.5. Aanpassing uitkering aan arbeidsongeschikte predikanten jonger dan vijftenzestig jaar

Zie onderdeel 3.6.

Deputaten art. 13 K.O. stellen voor de uitkering aan arbeidsongeschikte predikanten jonger dan vijftenzestig jaar te betalen op 75% van de uitkeringsgrondslag. Artikel 7 van bijlage 6 wordt dienovereenkomstig gewijzigd.

9.6. Verlenging periode risico gemeente i.g.v. ziekte van een predikant

Zie onderdeel 6.1.

Deputaten art. 13 K.O. stellen ter voorkoming van een te snelle instroom van zieke predikanten in de emeritikas voor dat emeritaat wegens arbeidsongeschiktheid pas kan ingaan na een periode van twee jaar arbeidsongeschiktheid. De start van de aanvraagprocedure wordt dan bepaald op een jaar na aanvang van ziekte. Artikel 13, lid 1.c. wordt dienovereenkomstig gewijzigd.

9.7. Verhogen van de emeritaatsgrens

Zie onderdeel 6.1.

Deputaten art. 13 K.O. stellen ter beperking van de instroom van predikanten in de emeritikas voor om de leeftijd waarop emeritaat kan worden aangevraagd nog niet te verhogen. De ontwikkelingen ter zake in het maatschappelijk verkeer zullen nauwlettend worden gevolgd.

9.8. Afschaffen dienstjarenstelsel

Zie onderdeel 6.1.

Deputaten art. 13 K.O. stellen ter beperking van de instroom van predikanten in de emeritikas voor, om de regeling dat wegens het vervuld hebben van veertig dienstjaren emeritaat kan worden aangevraagd, ingaande 2008 komt te vervallen. Artikel 13, lid 1.a. wordt dienovereenkomstig gewijzigd.

9.9. Wijzigingen artikel 13 K.O.

Deputaten stellen voor artikel 13 K.O. als volgt te wijzigen:

Artikel 13.1.a wordt vervangen door:

De emeritaatsverklaring geschiedt op aanvraag van de belanghebbende via de kerkenraad door de classis, bijgestaan door de deputaten van de particuliere synode. Indien niet wegens het bereiken van de leeftijd van vijftig jaar emeritaat wordt aangevraagd, dienen attesten van twee geneesheren te worden overgelegd. In deze attesten dienen de geneesheren ook aan te geven in hoeverre er in de komende jaren medisch gezien nog uitzicht is op gehele of gedeeltelijke terugkeer in de ambtelijke dienst en/of deelname aan het arbeidsproces op andere wijze (2007).

Artikel 13.1.c. wordt vervangen door:

Bij ongeschiktheid van een dienaar die nog niet de leeftijd van vijftig jaar heeft bereikt, is de kerkenraad gehouden hem minstens twee jaren ziekteverlof te geven, alvorens een aanvraag tot emeritering bij de classis in te dienen. De procedure voor het aanvragen van emeritaat kan na een periode van tenminste één jaar ziekteverlof worden aangevraagd (2007).

Artikel 13.3.b. wordt vervangen door:

Vanaf de datum waarop het emeritaat ingaat, behoudt hij nog drie maanden het genot van traktement en pastorie dan wel van een andersoortige uitkering zoals de uitkering vroegtijdige ambtsbeëindiging; een predikantsweduwe behoudt gedurende drie maanden na het overlijden van haar echtgenoot het recht op het volle traktement en op het bewonen van de pastorie.

9.10. Wijzigingen bijlage 6 bij artikel 13 K.O.

Deputaten stellen voor bijlage 6 bij artikel 13 K.O. als volgt te wijzigen:

Artikel 7 wordt vervangen door:

Een emerituspredikant van vijftig jaar of ouder ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritikas, dat deze tezamen met zijn AOW-uitkering 70% van de uitkeringsgrondslag bedraagt. Ingaande het jaar 2005 geldt als AOW-uitkering voor zowel een gehuwde als een ongehuwde emerituspredikant van vijftig jaar of ouder tweemaal de jaarlijkse uitkering voor een gehuwde ingevolge de AOW. Voor de ongehuwde emerituspredikanten van vijftig jaar of ouder die in 2004 al een uitkering uit de emeritikas ontvingen, geldt dat de bepalingen zoals die golden tot en met 2004, tot aan hun overlijden worden gerespecteerd. Een emerituspredikant die de leeftijd van vijftig jaar nog niet heeft bereikt, ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritikas dat deze, tezamen met zijn eventuele WAZ uitkering, 75% van de uitkeringsgrondslag bedraagt.

Bovendien worden aan emerituspredikanten beneden de leeftijd van vijftig jaar de hun opgelegde aanslagen in de premieheffing voor de volksverzekeringen gerestitueerd voor zover de aanslagen betrekking hebben op de tijd, die valt na de datum waarop hun uitkering uit de emeritikas is ingegaan.

In artikel 12 vervallen de laatste woorden: 'en voor zover de aanslagen betrekking hebben op hun uitkering uit de emeritikas'.

10. Ten slotte

Deputaten emeritikas danken de generale synode voor het vertrouwen.

Namens deputaten art. 13 K.O.,
Ds. J.M.J. Kieviet, voorzitter
Drs. L.H.M. Boone RA, secretaris
C. van Beveren, penningmeester

Bijlage 1

Balans 2004, 2005 en 2006
Staat van baten en lasten 2004, 2005 en 2006

Balans 2004, 2005 en 2006

	2006	2005	2004
	€	€	€
Aktiva			
Beleggingen			
Obligaties	10.844.574	9.612.513	9.506.066
Aandelen	4.958.176	4.935.357	3.467.359
Onroerend goed	16.563	16.563	16.563

Liquide middelen	847.649	910.116	814.397
	<u>16.666.962</u>	<u>15.474.549</u>	<u>13.804.385</u>
Vorderingen en overlopende aktiva	645.887	598.897	593.067
	<u>17.312.849</u>	<u>16.073.446</u>	<u>14.397.452</u>
Passiva			
Eigen vermogen			
Bestemmingsreserve	17.276.791	16.049.659	14.382.103
Kortlopende schulden			
Schulden en overlopende passiva	36.058	23.787	15.349
	<u>17.312.849</u>	<u>16.073.446</u>	<u>14.397.452</u>

Bijlage 2**Staat van baten en lasten 2004, 2005 en 2006**

	2006	2005	2004
	€	€	€
Bijdragen			
Bijdragen kerken	1.362.778	1.362.753	1.155.379
Bijdragen deputaatschappen	84.375	99.375	97.650
	<u>1.447.153</u>	<u>1.462.128</u>	<u>1.253.029</u>
Uitkeringen	- 1.371.406	- 1.256.532	- 1.283.511
Saldo bijdragen en uitkeringen	75.747	205.596	- 30.482
Giften en legaten	16.377	19.700	3.150
Diverse kosten	- 26.529	- 17.925	- 17.650
Resultaat exclusief beleggingsresultaat	65.595	207.371	- 44.982
Beleggingsresultaat obligaties	615.922	312.748	455.362
Beleggingsresultaat aandelen	567.406	1.173.506	243.074
Beleggingsresultaat liquide middelen	14.897	9.438	10.640
Kosten beleggingen	- 36.688	- 35.507	- 34.243
Beleggingsresultaten	<u>1.161.537</u>	<u>1.460.185</u>	<u>674.833</u>
Resultaat	<u>1.227.132</u>	<u>1.667.556</u>	<u>629.851</u>

Bijlage 64
 Artikel 162, 172, 284, 286

Rapport 7 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten emeritikas (artikel 13 K.O.)

Met grote interesse heeft uw commissie kennis genomen van het rapport van dit deputaatschap. De verleiding bestaat al te veel aandacht aan het cijfermateriaal te schenken. Toch wil uw commissie als eerste haar dank uitspreken voor het vele werk dat, veelal op de achtergrond, door deputaten wordt verricht.

Uw commissie is n.a.v. dit rapport in gesprek geweest met enkele deputaten.

1. Allereerst is gesproken over de continuïteit binnen het deputaatschap. Er wordt een maximale zittingsduur van 15 jaar aangehouden. Dat betekent dat de penningmeester, Br. C. van Beveren, DV aan zijn laatste periode begint. Om in dit deputaatschap inhoudelijk te kunnen functioneren is specialistische kennis vereist, bijv. op het gebied van sociale zekerheden. Deputaten prijzen zichzelf gelukkig met de inbreng van de brs. P. Zuidema en drs. L.W. Bil AAG. Toch valt het niet mee om opvolging te vinden. Deputaten overwegen om via De Wekker een oproep te doen.
2. Uw commissie is het volledig eens met de stelling van deputaten dat het niet (volledig) afdragen aan deze kas onaanvaardbaar is. 2,1% lijkt een gering percentage: het is echter over 2006 in euro's uitgedrukt: € 44.098,- (zie rapport 9.23, blz. 12). En over een periode van 10 jaar, geactualiseerd: een vermogensverlies van € 500.000,-! Deputaten voeren een zeer actief beleid om kerken, die in gebreke blijven, te benaderen. Onder andere in één (groot) geval heeft dat tot een verblijvend resultaat geleid. Anderzijds blijken er (gelukkig) ook kerken te zijn die meer afdragen wanneer de opbrengst van voor de emeritikas bestemde collectes de (minimum) omslag overstijgen.
3. M.b.t. duurzaam of ethisch beleggen melden deputaten dat momenteel hiervoor ongeveer € 1.400.000,- beschikbaar is. Op 19 oktober 2007 verzorgden de SNS-Bank en Robeco presentaties. Deputaten zullen daarna een keuze maken.
4. De emeritikas is geen pensioenfonds. De verzorgingsgedachte achter de emeritikas is gebaseerd op vrouwen. De omslaggedachte is gebaseerd op de destijds (20 jaar geleden) slechte financiële positie van de emeritikas. Over de mogelijke gevolgen van de nieuwe pensioenwet voor de emeritikas is het laatste woord nog niet gesproken of geschreven. Sedert april 2007 is er niets meer van de Nederlandsche Bank N.V. vernomen.
5. Uw commissie was geschrokken van de negatieve reacties op de PR campagne. Er was kritiek op de hoogte van het traktement, de omvang van het vermogen van de emeritikas en het verzorgingsprincipe. M.b.t. het eerste is uw commissie van mening dat het traktement voor predikanten zowat het allerlaagste is van alle wetenschappelijke opgeleiden. Verdiepen in de redenen van de omvang van het vermogen zal kritiek daarop snel doen verstommen. Het verzorgingsprincipe is altijd het uitgangspunt van deze kas geweest.
6. De emeritikas is een uitvoeringsorgaan. Uw commissie prijst deputaten echter dat zij verder denken dan uitsluitend uitvoeren. Om de uitkeringen in de toekomst te kunnen garanderen zijn er zowal aan de inkomsten - als aan de uitgave kant nieuwe maatregelen nodig. Uw commissie komt daarop bij haar voorstellen terug. Wij zagen echter het onder punt 6.1 ad c.1 vermelde liever niet vermeld. Dit is een suggestie die deputaten in deze heeft bereikt maar naar de mening van uw commissie volstrekt niet acceptabel.
7. Deputaten stellen voor de regeling dat emeritaat kan worden aangevraagd wegens het vervuld hebben van veertig dienstjaren ingaande 2008 te laten vervallen. Uw commissie heeft onderzocht wat hiervan de consequenties zijn. Op dit moment zijn er vijf gemeentepredikanten in actieve dienst waarvoor geldt dat de datum van intrede voor hun 25ste verjaardag heeft gelegen. Voor vier van die vijf predikanten geldt dat zij door de bestaande regeling slechts een aantal maanden eerder met emeritaat kunnen. De financiële voordelen van het afschaffen van deze regeling zijn dus gering. Deze gaan pas een rol spelen op het moment dat de leeftijd om met emeritaat te kunnen gaan zou worden verhoogd, bijv. naar 67 jaar. Daarnaast is uw commissie van mening dat het voor een predikant, die veertig jaren heeft gediend, het mogelijk moet worden om van een stuk rust te genieten. Derhalve stelt uw commissie voor de huidige regeling vooralsnog niet af te schaffen.
8. Uw commissie kan zich ook vinden in het vooralsnog niet wijzigen van de leeftijd waarop emeritaat kan worden aangevraagd.
9. De stelling op blz. 12 dat de positie van de emeritikas is verslechterd lijkt in tegenspraak met de afname van de actuair berekende voorziening: Deze bedroeg ultimo 2003: € 17,3 miljoen en ultimo 2006: € 16 miljoen. Deputaten meldden met de verslechtering te duiden op enerzijds het feit dat in de toekomst steeds minder leden steeds meer moeten opbrengen en anderzijds de toename in de te verwachten arbeidsongeschiktheidslasten. Dat laatste blijkt overigens in de praktijk (gelukkig) mee te vallen.

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor hun werk;
2. deputaten op te dragen een commissie in te stellen die als opdracht heeft om:
 - a. de gevolgen te inventariseren van de nieuwe pensioenwet voor de emeritikas;
 - b. de gevolgen van het toezicht van de Nederlandsche Bank N.V. in kaart te brengen en daarover te rapporteren aan de generale synode van 2010.
3. voorlopig af te zien van het invoeren van een eenduidige ziekte- en verzuimbegeleiding van arbeidsongeschikte predikanten. Indien instroom van arbeidsongeschikte predikanten onverhoopt sterk toeneemt, dient deze begeleiding alsnog ter hand te worden genomen.
4. deputaten op te dragen een commissie in te stellen, bestaande uit enkele vertegenwoordigers uit het deputaatschap, aangevuld met enkele broeders buiten het deputaatschap, om voorstellen te ontwikkelen om de verzorgingsgedachte ook in de toekomst te waarborgen en de financiële gevolgen betaalbaar te houden.
5. akkoord te gaan met het voorstellen van deputaten, verwoord in hun rapport onder 9.4 en 9.5 en daartoe in K.O. Bijlage 7 (art. 13) art. 7 als volgt te wijzigen:
 - *Een emerituspredikant van vijftenzestig jaar of ouder ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritikas, dat deze, tezamen met zijn AOW-uitkering, 70% van de uitkeringsgrondslag bedraagt. Ingaande het jaar 2005 geldt als AOW-uitkering voor zowel een gehuwde als een ongehuwde emerituspredikant van vijftenzestig jaar of ouder, tweemaal de jaarlijkse uitkering voor een gehuwde ingevolge de AOW. Voor ongehuwde emerituspredikanten van vijftenzestig jaar ouder, die in 2004 al een uitkering uit de emeritikas ontvingen, geldt dat de bepalingen zoals die golden tot en met 2004, tot aan hun overlijden worden gerespecteerd. Een emerituspredikant die de leeftijd van vijftenzestig jaar nog niet heeft bereikt, ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritikas dat deze, tezamen met zijn eventuele WAZ uitkering, 75% van de uitkeringsgrondslag bedraagt.*

Bovendien worden aan emerituspredikanten beneden de leeftijd van vijftig jaar de hun opgelegde aanslagen in de premieheffing voor de volksverzekeringen gerestitueerd voor zover de aanslagen betrekking hebben op de tijd, die valt na de datum waarop hun uitkering uit de emeritikas is ingegaan.

- *K.O. Bijlage 7 (art. 13) art 12: laten vervallen de laatste woorden: 'en voor zover de aanslagen betrekking hebben op hun uitkeringen uit de emeritikas.'*
6. akkoord te gaan het voorstel van deputaten, verwoord in hun rapport onder 9.6 en daartoe K.O. art.13 lid 1. a. te veranderen in:
- *K.O. Art.13 lid 1. c. te wijzigen in: Bij ongeschiktheid van een dienaar die nog niet de leeftijd van vijftig jaar heeft bereikt, is de kerkenraad gehouden hem minstens twee jaren ziekteverlof te geven, alvorens een aanvraag tot emeritiring bij de classis in te dienen. De procedure voor het aanvragen van emeritaat kan na een periode van tenminste één jaar ziekteverlof worden gestart. (2007)*
 - *K.O. Art 13 lid 3. b. te wijzigen in: Vanaf de datum waarop het emeritaat ingaat, behoudt hij nog drie maanden het genot van traktement en pastorie dan wel van een andersoortige uitkering zoals de uitkering vroegtijdige ambtsbeëindiging; een predikantsweduwe behoudt gedurende drie maanden na het overlijden van haar echtgenoot het recht op het volle traktement en op het bewonen van de pastorie. (2007);*
7. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 65
Artikel 163

Rapport 6a van commissie 6 inzake deputaten-financieel voor de TUA

Tijdens de bespreking op de generale synode van dit rapport zijn er o.a. vragen gesteld m.b.t. het nieuwe beleid. Hierover is uw commissie in gesprek gegaan met enkele deputaten.

Zij verwezen naar de 'Nota Strategisch Beleid 2007 – 2012', versie 0.1 d.d. 22 maart 2007. In de missie van de universiteit (zie blz. 7) is o.a. opgenomen (punt 3): het (al dan niet in opdracht van derden) verrichten van relevant en actueel wetenschappelijk onderzoek over de volle breedte van de gereformeerde theologie en (punt 4): het functioneren als kenniscentrum voor de gereformeerde theologie, om de door onderzoek verworven kennis te delen en te verspreiden.

De (financiële) doelstelling (zie blz. 49) in deze is dat 'het doen van onderzoek, verlenen van diensten en verzorgen van opleidingen voor derden in 2012 een omzet van 12,5 % van de jaarlijkse inkomsten van de universiteit met een winstpercentage van 15 % zal hebben.' In de voorlopige begroting van de TUA zijn dienovereenkomstige cijfers opgenomen.

Ook de corridor heeft tijdens de bespreking de nodige aandacht gekregen. Uw commissie hecht eraan u in herinnering te brengen dat de vorige synode m.b.t. de uitbreiding van de TUA een budget van € 2 miljoen heeft goedgekeurd. De corridor valt binnen dit budget, zelfs al zou deze nog duurder uitvallen.

Vragen m.b.t. de financiën hoopt uw commissie in haar rapport inz. deputaten financiële zaken te beantwoorden.

Uw commissie stelt u m.b.t. het rapport deputaten financieel TUA het navolgende voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor al hun werk;
2. deputaten op te dragen om in gesprek te gaan met deputaten emeritikas om, in geval een predikant tot het hoogleraarschap wordt geroepen, een overheveling vanuit emeritikas naar het emeriteringsfonds bespreekbaar te maken.
3. in geval er voor de volgende generale synode een profilerings- en of noodfonds moet worden opgezet, deputaten-financieel en deputaten studie- en stimuleringsfonds met elkaar in overleg te laten treden, enerzijds, teneinde te voorkomen dat er wellicht vier fondsen ontstaan die elkaar mogelijkerwijze overlappen en, anderzijds, de generale synode te dienen met onderling afgestemde voorstellen;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 66
Artikel 164

Voorstel van commissie 1 en 6 inzake de herstructurering van de TUA

De generale synode
kennis genomen hebbend van

1. het rapport van het curatorium en deputaten-financieel;
2. het rapport 3 van commissie 1 (opgesteld in samenwerking met commissie 6);

gehoord hebbend
de bespreking ter vergadering

constaterend

dat in de synode veel fundamentele en principiële vragen leven ten aanzien van het rapport van het curatorium en deputaten-financieel;

overwegend

1. dat het op dit moment niet verstandig is de gebruikelijke synodale procedure te vervolgen;
2. dat het van groot belang is dat het curatorium en deputaten-financieel zich nader op de hele materie beraden;

besluit

1. het voorstel terug te geven aan het curatorium en deputaten-financieel;
2. het curatorium en deputaten-financieel op te dragen
 - a. zich nader op de hele materie te beraden en daarbij de relatie tussen de kerken en de TUA als principeel uitgangspunt voor de toekomst te blijven hanteren;
 - b. over dit nadere beraad een rapport uit te brengen aan de generale synode waarin de resultaten van eerdere besprekingen zijn verwerkt;
 - c. op korte termijn de synode te dienen met een voorstel inzake de provisorische dan wel conditionele sluiting van de synode;
3. bij een eventuele vervolgzitting van de synode de gebruikelijke procedure te volgen met een voorbereiding door commissie 1 en commissie 6, waarbij de commissies het recht hebben desgewenst deskundigen in te schakelen.

Bijlage 67
Artikel 165

Rapport 4a van commissie 6 inzake het rapport van deputaten landelijk kerkelijk bureau

Tijdens de bespreking van dit rapport zijn door de brs. J.C. Westeneng en J. de Wilde enkele voorstellen gedaan m.b.t. bijlage 1: betreffende K.O. bijlage 37 (art. 50).

1. Toevoegen aan artikel 1: de generale synode benoemt de voorzitter, de secretaris en de penningmeester.
2. Toevoegen aan artikel 4: het opzetten en onderhouden van een internetsite voor het geheel van de kerken.
3. Art. 6 toevoegen: Deputaten brengen aan elke generale synode rapport uit van hun werk en zijn verantwoording schuldig aan de generale synode. (Wijzigingsvoorstel Bijlage 3, K.O. bijlage 43.)
4. Art 3. lid 1. Werknemer ... die zijn functie zal vervullen onder leiding van de directeur van het LKB resp. deputaten op wiens terrein hij werkt.

Uw commissie vindt deze voorstellen zinvol en stelt u voor hiermee akkoord te gaan.

Uw commissie stelt voor het volgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te bedanken voor hun werk;
2. het adviseurschap van br. De Vuyst te beëindigen en hem te bedanken voor zijn getoonde inzet;
3. de nieuwe instructie (zie bijlage 1 van hun rapport) voor deputaten goed te keuren met inachtneming van de voorgestelde wijzigingen:
 - art. 1, toevoegen: De generale synode benoemt de voorzitter, de secretaris en de penningmeester.
 - art. 4, toevoegen: sub 9. het opzetten en onderhouden van een internetsite voor het geheel van de kerken;
 - art. 6, toevoegen: Deputaten brengen aan elke generale synode rapport uit van hun werk en zijn verantwoording schuldig aan de generale synode;
4. het reglement voor de websitecommissie Christelijke Gereformeerde Kerken goed te keuren (zie bijlage 2 van hun rapport), met dien verstande dat art. 17 komt te vervallen om daarvoor art. 20, en dan enigszins gewijzigd, te plaatsen:
 - art.17 wordt: De websitecommissie en/of haar leden zijn bevoegd:
 - a. materiaal en teksten voor internet te (her)schrijven, in te korten, te actualiseren of van internet te verwijderen, zulks zo mogelijk in overleg met de aanbieder;
 - b. advies en hulp te vragen van deskundigen;
 - c. de commissie wijst uit haar midden leden aan die speciaal belast zijn met de redactie;
5. de rechtspositie van niet-ambtelijke medewerkers van deputaatschappen als bedoeld in K.O. Bijlage 43 goed te keuren (zie Bijlage 3 in hun rapport) met de volgende wijzigingen:
 - art. 3 lid. 1 te wijzigen in: Werknemer: (1) het belijdend lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland aan wie, als kerkelijke werker in de zin van artikel 3 sub 8 van de kerkorde, door werkgever een schriftelijke bijzonder opdracht is verstrekt, dan wel (2) de in Nederland woonachtige medewerker voor het verrichten van niet-ambtelijk kerkelijk werk met wie een arbeidsovereenkomst in de zin van het Burgerlijk Wetboek is aangegaan en die zijn functie zal vervullen onder leiding van de directeur van het LKB resp. deputaten op wiens terrein hij werkt;
 - art. 17 punt 3, wijzigen in: Bij een 12,5 jarig dienstverband ontvangt de werknemer een jubileumgratificatie van ½ maandsalaris bruto; deze uitkering is niet belastingvrij. Bij een 25-jarig, resp. 40-jarig dienstverband ontvangt de werknemer een gratificatie ter grootte van een maandsalaris netto;
6. deputaten te verzoeken twee versies van de Model Arbeidsovereenkomst te vervaardigen: de eerste versie is dan bestemd voor het LKB, de tweede versie voor kerkenraden;

7. akkoord te gaan met de Model Arbeidsovereenkomst waarbij de volgende wijzigingen in de (tweede) versie voor de kerkenraden moeten worden aangebracht:
 - art. 15 te wijzigen in:
 - Grondslag en geheimhouding.
 1. De werknemer verklaart zich in zijn werk trouw te zullen houden aan de Heilige Schrift, de belijdenis der kerken en de geldende kerkorde.
 2. De werknemer neemt tijdens de duur en na het beëindigen van deze overeenkomst strikte geheimhouding in acht van alles wat hem omtrent de werkgever zowel als van de gerelateerde stichtingen of kerken op welke wijze dan ook bekend is geworden en waaromtrent hem geheimhouding is opgelegd of waarvan hij het vertrouwelijke karakter redelijkerwijs kan vermoeden;
 - voorheen art. 15 wordt art. 16;
8. de arbeidsovereenkomst van op het bureau werkzame predikanten te formaliseren;
9. deputaten LKB in contact te laten treden met deputaten emeritikas met het verzoek een regeling te treffen voor de uitzonderlijke situatie van een arbeidsverhouding van predikanten met een deputaatschap, die een pensioen opbouwen en recht hebben op een aanvullende bijdrage uit de emeritikas tot het niveau van de bijdrage uit de emeritikas aan een gemeentepredikant;
10. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur.

Bijlage 68
Artikel 178

Rapport van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging

1. Samenstelling

1.1. Uw vergadering herbenoemde in 2004 de volgende broeders: ds. D. Quant (voorzitter), D. Blom RA, ir. J.A. Kardol, G. Verhoef RA; zij benoemde mr. H.E. Davelaar.
Ir. J.A.Kardol heeft in deze periode als secretaris gefungeerd.

1.2 Besluiten synode 2004

De synode van 2004 besloot betreffende het deputaatschap:

- de voorgestelde uitvoeringsregeling vast te stellen met enkele wijzigingen t.a.v. de uitvoeringsregeling;
- enkele kerkordelijke bepalingen toe te voegen en andere te wijzigen die betrekking hebben op de regeling;
- door te gaan met de toepassing van de uitvoeringsregeling.

1.3 Werkmethode

Deputaten hebben met een gemiddelde frequentie van eenmaal per drie maanden vergaderd. Daarbij hoefde in tegenstelling tot de vorige periode minder aandacht te worden besteed aan de opstelling van de nieuwe regeling, maar kon worden overgegaan tot de toepassing en het gebruik daarvan. Wel is gebleken dat enkele woorden, met name in de kerkordelijke verwijzingen minder gelukkig gekozen zijn. In het vervolg zal hierop worden teruggekomen en zullen enkele wijzigingen worden voorgesteld.

1.4. Begeleiding

Verder is de aandacht uitgegaan naar (de begeleiding van) de predikanten die voor en tijdens de verslagperiode hun werk in een gemeente hebben moeten beëindigen. Met deze predikanten is regelmatig gesproken. Voor de begeleiding van de desbetreffende predikanten naar ander (ambts)werk hebben deputaten de hulp ingeroepen van een professioneel bureau, waarmee daartoe een contract is afgesloten; een verslag hiervan volgt in het comitégedeelte.

1.5. Adviezen

Ten slotte hebben deputaten, naast de voorkomende werkzaamheden (gevraagd en ongevraagd) adviezen gegeven aan classes en gemeentes inzake de financiële regelingen met betrokken predikanten.

2. Uitvoering van de regeling

2.1 De zakelijke aspecten van de regeling leverden weinig problemen op. De regeling is duidelijk en de afstemming met classes en kerkenraden over financiën, verantwoordelijkheid voor de uitkering en totale looptijd was in dat opzicht probleemloos. Daarnaast is de opdracht van deputaten het begeleiden van predikanten naar ander werk na voortijdige beëindiging van het ambtswerk.

2.2 Deputaten constateren bij de begeleiding van predikanten naar ander werk knelpunten (geen nieuw verschijnsel), die nog steeds aanwezig zijn. Het zijn knelpunten die zich bij vrijwel iedere betrokkene in meerdere of mindere mate doen gevoelen. Het is zinnig die hier te vermelden en gezamenlijk te zoeken naar oplossingen.

- a. Deputaten zijn ermee geconfronteerd dat er binnen de kerken een forse 'huiver' bestaat om de betrokken predikanten een nieuwe kans te geven. Dat is des te meer jammer omdat het aantal werkzame predikanten in ons kerkverband aanvulling behoeft. Predikanten die zijn losgemaakt, mogen wel de gaten in het preekrooster vullen, maar komen niet in aanmerking voor een beroep. Anderen, die niet 'besmet' zijn, gaan voor. Door de betrokken predikanten wordt dat ook wel zo ervaren. Het moge duidelijk zijn dat het moeilijk voor hen is om dat geestelijk te verwerken. Een oplossing voor dit fenomeen zien deputaten niet.
- b. Het is moeilijk om de betrokken predikanten te motiveren voor ander werk dan ambtswerk. Wanneer

deputaten en de medewerker van het ingeschakelde bureau de betrokkenen daarop wijzen en benadrukken, dat het toch ook verstandig is zich te oriënteren op ander werk dan ambtswerk, wordt dat hooguit welwillend aangehoord en mogelijk nog aarzelend beaamd, maar het wordt niet van harte overgenomen. Wellicht dat dat anders wordt nu het radicaal van predikant na voortijdige ambtsbeëindiging in duur beperkt wordt;

- c. Het is deputaten gebleken, dat de betrokken predikanten en hun gezinnen zich vaak alleen voelen staan; de verhouding met de oude gemeente is doorgaans verstoord, de verhouding met de classis (en de classispredikanten) laat ook vaak te wensen over (de classis heeft immers tot de losmaking besloten) en de verhouding tot collega-predikanten lijkt ook te veranderen, en niet in positieve zin. De predikanten en hun gezinnen hopen op steun (advies en pastoraat) van een 'derde' partij en zien in deputaten een vertegenwoordiging van de kerken. Het verwachtingspatroon van de betrokkenen (en hun gezinnen) sluit niet aan bij de aan deputaten verstrekte opdracht. De opdracht die deputaten hebben is, min of meer, een zakelijke opdracht. Pastorale begeleiding vereist echter een andere invalshoek, zodat deputaten slechts zeer gedeeltelijk aan dit (soms alleen impliciet geuite) - overigens alleszins begrijpelijke - verzoek om pastorale bijstand kunnen voldoen.
- d. De pastorale begeleiding van betrokken predikanten en hun gezinnen is vaak een probleem. Deputaten stellen voor dat daarvoor een aparte regeling komt. Omdat deze problematiek (wellicht in nog sterkere mate) speelt bij gewezen predikanten en hun gezinnen, stellen deputaten voor dat dit op dezelfde wijze geldt voor die groep. Een ervaren broeder of predikant uit een andere classis zou bijv. goede diensten kunnen verrichten. Het is gezien het gestelde onder punt 2.2.c belangrijk, dat dit snel nadat het probleem zich manifesteert, wordt geregeld.

2.3 Deputaten zijn in december 2002 een overeenkomst aangegaan met Thatcher & Alderink betreffende de begeleiding van predikanten naar ander werk (tegen een vast bedrag per predikant). De werkzaamheden worden verricht door de heer H. Alderink sr., lid van de CGK Ermelo, en bestaan uit het voeren van diverse gesprekken met de predikant, zonodig het verrichten van een persoonlijkheidsonderzoek, het met de betrokkene zoeken naar een andere functie en ondersteuning bij het solliciteren. De ervaringen van deputaten en ook van de betrokken predikanten met Thatcher & Alderink zijn positief. Br. Alderink werkt met enthousiasme en grote inzet aan de opdracht en besteedt daar veel tijd en energie aan. Ook de betrokken predikanten zijn positief over de inzet, betrokkenheid en deskundigheid van Thatcher & Alderink.

2.4 Contacten met predikanten en kerkenraden

Over de persoonlijke contacten met predikanten berichten deputaten uw vergadering in een comitérapport.

2.5 Het radicaal van losgemaakte predikanten

Over de gevolgen van het door de synode genomen besluit m.b.t. titel en bevoegdheden van losgemaakte predikanten berichten deputaten uw vergadering eveneens in een comitérapport.

3. Voorstellen tot wijziging in de uitvoeringsregeling

De ervaringen tot nu toe hebben er toe geleid dat deputaten hebben nagedacht over enkele (beperkte) wijzigingen in de tekst van de regeling. Zij overwegen daarbij:

- dat de generale synode in 2004 heeft besloten tot vaststellen van de uitvoeringsregeling deputaten voortijdige ambtsbeëindiging, hierna te noemen: de uitvoeringsregeling, en in aansluiting daarop voorts heeft besloten tot aanpassing van enkele artikelen van de kerkorde, hierna te noemen: de K.O.;
- dat het deputaatschap sindsdien de uitvoeringsregeling in voorkomende gevallen heeft toegepast;
- dat het bij die toepassing wenselijk is gebleken om enkele artikelen van de uitvoeringsregeling en van de K.O. te wijzigen;
- dat de artikelen 12 lid 2 K.O. en 79 lid 2 K.O. bepalen dat op besluiten over een aanvraag van *de betrokkene* (d.w.z. de (gewezen) predikant) *of zijn gezin* tot het verstrekken van een uitkering de uitvoeringsregeling van toepassing is, terwijl de uitvoeringsregeling zelf ziet op het treffen van een financiële regeling voor alleen de (gewezen) predikanten als bedoeld in artikel 1.1 van die regeling en niet tevens voor het gezin of de overige gezinsleden indien de (gewezen) predikant zelf geen aanvraag indient;
- dat het om misverstanden hierover te voorkomen wenselijk is om de tekst van de K.O. met die van de uitvoeringsregeling in overeenstemming te brengen door de artikelen 12 lid 2 en 79 lid 2 K.O. zodanig te wijzigen dat de zinsnede 'een aanvraag van de betrokkene of zijn gezin' wordt vervangen door 'een aanvraag van de betrokkene';
- dat de generale synode in 2004 heeft besloten aan artikel 12 van de K.O. toe te voegen dat de classis de bevoegdheid heeft een predikant dringend te adviseren tot een andere staat des levens over te gaan en tevens bevoegd is om een predikant uit het ambt te ontheffen;
- dat de uitvoeringsregeling niet expliciet van toepassing is verklaard op de in het vorige aandachtstreepje bedoelde predikanten, zodat het wenselijk is hierin alsnog te voorzien door verruiming van het toepassingsgebied zoals omschreven in artikel 1.1 van de uitvoeringsregeling;
- dat artikel 16.1 van de uitvoeringsregeling bepaalt dat het deputaatschap alleen in uitzonderingsgevallen de in artikel 10.1 bedoelde gewezen predikanten begeleidt naar ander werk;
- dat het in de praktijk bijzonder moeilijk is om exact en objectief te bepalen welke gevallen als uitzonderingsgevallen moeten worden aangemerkt en welke niet;
- dat het om die reden wenselijk is de term 'uitzonderingsgevallen' in artikel 16.1 van de uitvoeringsregeling te schrappen;

en stellen de synode voor om:

1. artikel 12 lid 2 K.O. als volgt te wijzigen:

- de zinsnede 'een aanvraag van de betrokkene of zijn gezin' vervangen door: 'een aanvraag van de betrokkene';
2. artikel 79 lid 2 K.O. als volgt te wijzigen:
de zinsnede 'een aanvraag van de betrokkene of zijn gezin' vervangen door: 'een aanvraag van de betrokkene';
 3. artikel 1.1 van de uitvoeringsregeling als volgt te wijzigen:
de volgende volzin toevoegen aan het einde van artikel 1.1: 'Predikanten die ingevolge artikel 12 K.O. na daartoe dringend te zijn geadviseerd tot een andere staat des levens zijn overgegaan dan wel door de classis uit het ambt zijn ontheven, worden voor de toepassing van deze regeling gelijk gesteld met losgemaakte predikanten.';
 4. artikel 16.1, tweede volzin, van de uitvoeringsregeling als volgt te wijzigen:
'DVAP kan besluiten om ook de in artikel 10.1 bedoelde gewezen predikanten te begeleiden naar ander werk met dien verstande dat zij niet in aanmerking komen voor vergoeding van opleidingskosten als bedoeld in artikel 18.'
 5. aan classes te vragen aandacht te hebben voor de pastorale aandacht voor predikanten die hun ambt voortijdig (moeten) beëindigen en hun gezin. En in voorkomende gevallen een ervaren broeder of predikant uit een andere classis daarvoor in te schakelen. Het is daarbij belangrijk dat dit snel nadat de problemen zich manifesteren wordt geregeld.

4. Ten slotte

Deputaten zijn dankbaar dat zij dit stukje kerkelijk werk in Gods Koninkrijk, in opdracht van de kerken, mochten verrichten; vaak is er sprake van tere situaties, waarin zij dienstbaar konden zijn. Voorstellen voor (her)benoemingen zullen uw vergadering separaat bereiken. Daarbij wordt opgemerkt dat br. G. Verhoef wegens het bereiken van de 70-jarige leeftijd niet herbenoembaar is.

Namens deputaten,
ds. D. Quant, voorzitter
Ir. J. A. Kardol MA, secretaris

Bijlage 69
Artikel 178

Rapport 10 van commissie 3 inzake het rapport van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging predikanten

Inleiding

Bij dit rapport behoort een comitérapport 9 inzake het comitégedeelte van het deputatenrapport. Verder merkt uw commissie op dat aspecten die het werk van deze deputaten raken reeds ter sprake gekomen zijn bij de behandeling van het rapport van deputaten kerkerde en kerkrecht en het rapport van de vertrouwenscommissie predikanten (met daarbij de instructies van de PS van het Noorden en die van het Westen, art. 171).

Uw commissie spreekt graag een woord van dank uit voor de adviezen die deputaten vanuit hun deskundigheid verstrekt hebben en de *financiële* begeleiding, de begeleiding naar ander (ambts)werk – via het inschakelen van Thatcher & Aalderink – en de *pastorale* begeleiding van betrokken predikanten en/of hun gezinnen. Een bijzonder woord van dank aan de scheidende br. G. Verhoef, die ook binnen dit deputaatschap zijn deskundigheden heeft willen en mogen benutten.

Spanning financiële – pastorale begeleiding

Juist hun onmogelijkheid om aan dit laatste aspect ten volle recht te kunnen doen, gezien de hun gegeven opdracht, heeft hen ertoe geleid een voorstel te doen inzake de pastorale begeleiding van betrokken predikanten en hun gezinnen. Een voorstel dat uw commissie van harte onderschrijft, gezien de nood waarvan sprake is in dergelijke situaties. Wel voegen we één aspect aan dit voorstel toe, omdat het van groot belang is dat er sprake kan zijn van een vertrouwensrelatie tussen de betrokkene en een door de classis voorgestelde pastorale begeleider. Een en ander dient gestalte te krijgen 'in overleg met betrokkene'.

Wijziging art. 12 lid 2 K.O. en art. 79 lid 2 K.O.

Naar het oordeel van uw commissie is dit juist, omdat zo:

- a. wat in deze artikelen staat naadloos aansluit bij de uitvoeringsregeling;
- b. het mogelijke mistverstand in dit opzicht, zoals dit gebleken is uit wat deputaten vermeld hebben in hun comitérapport, wordt weggenomen.

Wijziging art. 1.1 uitvoeringsregeling

Zoals deputaten zelf aangeven, vloeit dit voort uit wat de generale synode 2004 besloten heeft.

Wijziging art. 16.1 uitvoeringsregeling

Aangezien het moeilijk vast te stellen blijkt te zijn wanneer 'uitzonderingen de regel bevestigen', lijkt het uw commissie inderdaad juist dat deze uitzondering uitgezonderd wordt.

Wel roept het hulpwerkwoord 'kan' nog weer vragen op. Wanneer is dat wel zo, wanneer niet? Het lijkt uw commissie daarom helderder om hier toe te voegen wat ook in art. 10.1 van de uitvoeringsregeling vermeld wordt ('op diens verzoek'). Het betreft hier allereerst de verantwoordelijkheid van de predikant zelf. Voor het geven van deze begeleiding dienen dezelfde voorwaarden te gelden als in 10.2 staat. Als daaraan voldaan is kan naar de mening van uw commissie de bedoelde tweede volzin als volgt gaan luiden:

'DVAP begeleidt tevens, op hun verzoek, de in artikel 10.1 bedoelde gewezen predikanten naar ander werk, wanneer zij voldoen aan de voorwaarden in artikel 10.2 genoemd, met dien verstande dat zij niet in aanmerking komen voor de vergoeding van opleidingskosten als bedoeld in artikel 18.'

Vorstel tot besluit

De generale synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. artikel 12 lid 2 K.O. als volgt te wijzigen:
de zinsnede 'een aanvraag van de betrokkene of zijn gezin' vervangen door: 'een aanvraag van de betrokkene';
3. artikel 79 lid 2 K.O. als volgt te wijzigen:
de zinsnede 'een aanvraag van de betrokkene of zijn gezin' vervangen door: 'een aanvraag van de betrokkene';
4. artikel 1.1. van de uitvoeringsregeling als volgt te wijzigen:
toevoegen aan het eind van artikel 1.1: 'Predikanten die ingevolge artikel 12 K.O. na daartoe dringend te zijn geadviseerd tot een andere staat des levens zijn overgegaan dan wel door de classis uit het ambt zijn ontheven, worden voor de toepassing van deze regeling gelijk gesteld met losgemaakte predikanten.';
5. artikel 16.1, de tweede volzin, van de uitvoeringsregeling als volgt te wijzigen
'DVAP begeleidt tevens, op hun verzoek, de in artikel 10.1 bedoelde gewezen predikanten naar ander werk, wanneer zij voldoen aan de voorwaarden in artikel 10.2 genoemd, met dien verstande dat zij niet in aanmerking komen voor de vergoeding van opleidingskosten als bedoeld in artikel 18.';
6. aan classes te vragen aandacht te hebben voor haar verantwoordelijkheid inzake de pastorale zorg voor predikanten die hun ambt voortijdig (moeten) beëindigen met hun gezin. En in voorkomende gevallen, in overleg met de betrokkene, een ervaren broeder uit een andere classis daarvoor in te schakelen. Hierbij is het van belang dat dit spoedig nadat de problemen zich manifesteren wordt geregeld;
7. a. uit te spreken dat de besluiten van de generale synode 2004 inzake het radicaal van losgemaakte predikanten, zoals vastgelegd in art. 11 lid 7 en 8 K.O., niet van toepassing zijn op predikanten die losgemaakt zijn vóór de generale synode 2004;
b. de classes over dit nadere besluit te informeren;
8. opnieuw deputaten te benoemen.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 70
Artikel 179

Rapport 7 van commissie 2 inzake de instructie van de particuliere synode van het Oosten met betrekking tot kerkelijke werkers

Uw commissie heeft kennisgenomen van de instructie van de particuliere synode van het Oosten m.b.t. kerkelijk werkers. Het is opmerkelijk dat er geen toelichting bij wordt gegeven. Ook navraag bij de gewezen scriba van de particuliere synode leverde geen nadere toelichting op. Vermoedelijk gingen de classis Amersfoort en de particuliere synode ervan uit dat de inhoud van de instructie voor zichzelf spreekt en eigenlijk geen toelichting nodig heeft. De instructie zelf draagt in de opbouw van het eigenlijke besluit voldoende aan over de achtergrond van de instructie.

De instructie anticipeert op ontwikkelingen die in de nabije toekomst grote invloed kunnen hebben op het ambtelijke werk in de gemeenten. Uw commissie is met de particuliere synode van mening dat het verstandig is om over die ontwikkelingen na te denken en op tijd de nodige kerkordelijke regelingen te treffen. Vandaar dat de commissie voorstelt om de instructie te aanvaarden. Daarbij stelt uw commissie een aantal wijzigingen voor. Enkele daarvan spreken wellicht voor zichzelf. Andere behoeven een toelichting.

Naar het oordeel van uw commissie kunnen de constatering samengevoegd en ingekort worden. De constatering over de emerituspredikanten spreken min of meer voor zichzelf en behoeven daarom niet in het besluit te worden opgenomen. De constatering over arbeidsrechtelijke zaken ('ten slotte constaterend' 3) is meer een overweging dan een constatering. Het oordeel over de TUA ('van oordeel'3) is ook meer een overweging.

Besluit 3 lijkt enigszins voorbarig. Er moet immers (volgens besluit 1) nog onderzoek worden gedaan naar de kaders. Bovendien lijkt de opdracht om een centraal register op te zetten eerder een taak voor het dienstenbureau dan voor deputaten kerkorde en kerkrecht. Wel kan aan deputaten de opdracht worden gegeven om de mogelijkheden van het opzetten van zo'n centraal register te onderzoeken.

Uw commissie heeft ook gesproken over het doel van wat onder besluit 2 wordt vermeld. Moet specifiek nagegaan worden 'of en in hoeverre er behoefte is aan kerkelijk werkers met een ambtelijke opdracht' en moet daar eventueel een kerkordelijke regeling voor worden getroffen? Uw commissie meent dat het goed is om dit na te gaan. Onder andere met het oog op kerkelijke werkers die in verschillende (kleinere) gemeenten werken. Ook kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de regels voor periodiek aftreden van ambtsdragers.

De commissie stelt u voor te besluiten

De generale synode

kennis genomen hebbend van:

1. de instructie van de particuliere synode van het Oosten d.d. 18 april 2007;
2. het rapport van de synodecommissie;

constaterend:

1. dat een groeiend aantal christelijke gereformeerde broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie met een roeping om in Gods Koninkrijk te werken, maar niet als predikant, beschikbaar komt voor de dienst in de kerken;
2. dat de komende jaren het aantal dienstdoende predikanten zal afnemen, waardoor mogelijk pastorale en andere ambtelijke taken blijven liggen;
3. dat de arbeid die momenteel aan een kerkelijk/pastoraal werker wordt opgedragen, niet van ambtelijke aard kan zijn, tenzij deze persoon daadwerkelijk ambtsdrager is in de betreffende gemeente (wat alleen mogelijk is als hij belijdend lid is van deze gemeente);
4. dat gemeenten bij de aanstelling van een kerkelijk werker momenteel veelal via eigen routes en volgens zelf bepaalde normen/eisen te werk gaan;

overwegend:

1. dat zich arbeidsrechtelijk allerlei problemen kunnen voordoen die het voor kleinere gemeenten moeilijk kunnen maken om een kerkelijk werker aan te stellen, terwijl juist in kleinere gemeenten de behoefte het meest kan leven;
2. dat goed gebruik gemaakt kan worden van de expertise en know-how van de TUA, die gekwalificeerd is om adviserend en faciliterend van dienst te zijn bij het kanaliseren en inzichtelijk maken van de huidige instroom van kerkelijk/pastoraal werkers die verschillende opleidingen van verschillend niveau hebben gevolgd;

van oordeel:

1. dat het in principeel en praktisch opzicht van belang is dat onderzoek wordt gedaan naar de inzetbaarheid van broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie, die niet de bedoeling hebben predikant te worden, in welk onderzoek ook de kerkrechtelijke positie en de relatie tot de ambten dient te worden betrokken;
2. dat het de kerken ten goede komt wanneer de huidige instroom van kerkelijk/pastoraal werkers, die hun opleiding aan verschillende opleidingen van verschillend niveau hebben gevolgd, gekanaliseerd en inzichtelijk wordt gemaakt, met de mogelijkheid tot een open uitwisseling van informatie binnen de kerken;
3. dat het wenselijk is om, afhankelijk van bovengenoemd onderzoek, de inzet en werkzaamheden van kerkelijk werkers zodanig te coördineren dat enerzijds, ook in geval van een beperkte opdracht, gemeenten gebruik kunnen maken van een kerkelijk werker, en anderzijds de kerkelijk werker een arbeidsplaats met voldoende zekerheid en garanties kan worden geboden (inclusief arbeidsrechtelijke aspecten);

besluit:

deputaten kerkorde en kerkrecht opdracht te geven om, uitgaande van artikel 3 lid 8 K.O.:

1. onderzoek te doen naar de inzetbaarheid van broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie, die niet de bedoeling hebben predikant te worden, in welk onderzoek ook de kerkrechtelijke positie en de relatie tot de ambten dienen te worden betrokken, waarbij ook de TUA om advies dient te worden gevraagd;
2. na te gaan of en in hoeverre er behoefte is aan kerkelijk werkers met een ambtelijke opdracht, en hoe bij gebleken behoefte een en ander kerkordelijk geregeld zou kunnen worden;
3. heldere criteria op te stellen voor de eisen waaraan een kerkelijk werker moet voldoen;
4. een duidelijke omschrijving te geven van de arbeidsrechtelijke positie van een kerkelijk werker, zodat hij, als hij een plaats in een gemeente krijgt, kan arbeiden met de gebruikelijke garanties en zekerheden die daarbij horen;
5. de mogelijkheid te onderzoeken van het opzetten van een centraal register van hbo- en wo-opgeleide kerkelijk werkers, onder andere met het oog op de mogelijkheid om de kerken adviserend ter zijde te staan met betrekking tot de eventuele inschakeling van deze kerkelijk werkers.

C.D. Affourtit, rapporteur

Bijlage 71
Artikel 180, 257

Rapport deputaten studie- en stimuleringsfonds

Samenstelling deputaatschap.

Het deputaatschap bestaat momenteel uit de volgende broeders:

ds. M.J. Oosting, (Biezeling), voorzitter;
drs. G. A. Bolink, R.A. (Vianen), penningmeester;
J.C. Westeneng, (Soest), secretaris.

Besluitvorming generale synode 2004

De generale synode 2004 besloot met betrekking tot het deputaatschap studie- en stimuleringsfonds o.m.:

- goedkeuring te verlenen aan de samenvoeging van het studiefonds en het stimuleringsfonds tot één deputaatschap dat het financieel steunen van oudere admissiale studenten en studerende/promoverende predikanten aan de TUA behartigt, waarbij beide fondsen gescheiden worden beheerd;

- uit te spreken dat het volledige vermogen van het studiefonds gereserveerd dient te blijven voor de ondersteuning van oudere studenten die predikant wensen te worden;
- deputaten opdracht te geven onderzoek te doen naar de reden(en) waarom er weinig gebruik wordt gemaakt van het studiefonds, daarover te rapporteren aan de volgende generale synode en zonnodig daarover voorstellen tot wijziging aan deze synode te doen;
- deputaten opdracht te geven een regeling op te stellen voor de uitvoering van het stimuleringsfonds, met als uitgangspunt het besluit tot het instellen van een stimulerings-fonds, Acta Generale Synode 1995, art 141 (pag. 72) en voorstellen hiervoor te doen aan de volgende generale synode;
- deputaten financieel van de TUA op te dragen zowel de financiële middelen als de bescheiden van het stimuleringsfonds over te dragen aan deputaten studie- en stimuleringsfonds.

Verslag van de werkzaamheden van deputaten

De rapportage van de werkzaamheden is opgesplitst in twee delen:

- a. het rapport en de regeling betreffende het studiefonds;
- b. het rapport en de regeling betreffende het stimuleringsfonds.

A. Studiefonds

Inleiding

Reeds op de synode van 2004 was door de teruggetreden broeders van het deputaatschap studiefonds en de commissie, aan welke de behandeling van het rapport van het studiefonds was toevertrouwd, geconstateerd dat er ten tijde van de rapportage door geen enkele student (meer) gebruik werd gemaakt van het studiefonds. De vroegere regeling (tot de synode 1998) voorzag, globaal gesproken, in een renteloze lening waarvan 30 procent moest worden terugbetaald. Sinds 1998 is echter het omgekeerde het geval en dient dus op termijn 70 procent te worden terugbetaald. De lening is gemaximeerd tot € 4500,- per jaar (basistoelage) gedurende een periode van ten hoogste drie jaren; dus maximaal € 13.500,-. Daarnaast wordt een bijdrage verstrekt voor reiskosten, kosten van het collegegeld en studiemiddelen; jaarlijks worden de bedragen geïndexeerd. Inclusief deze aanvullingen resulteert dit nu in een bijdrage van ca. € 775,- per maand. Verlenging kan plaatsvinden indien een volgende generale synode daarvoor opnieuw voldoende middelen ter beschikking stelt. Voor de terugbetaling van de lening geldt een termijn van vijftien jaar, te beginnen drie jaar na afronding van de studie.

Nieuwe aanvragen zijn sindsdien (na de GS 2001) nauwelijks meer ingediend; het daartoe gevormde fonds bleef lange tijd onaangeroerd. Sinds eind 2005 maakt één student gebruik van het studiefonds.

De werkzaamheden m.b.t. het studiefonds

Deputaten hebben zich gerealiseerd dat voor een goede en betrouwbare inventarisatie van de oorzaken waarom nauwelijks nog gebruik wordt gemaakt van het studiefonds, de medewerking en informatie benodigd is van de meest betrokkenen, t.w.

- a. de admissiale studenten;
- b. de oud-studenten die nog een lopende verplichting hebben aan het studiefonds;
- c. de medewerk(st)ers aan de TUA.

Om deze informatie boven water te krijgen en daaruit een voorstel voor een nieuwe regeling op te stellen, is in het najaar van 2005 een anonieme en vertrouwelijke enquête gehouden onder alle admissiale studenten (destijds 17 studenten). Voordat deze vragen definitief werden vastgesteld, is overlegd met de TUA (prof. dr. T.M. Hofman namens het college van hoogleraren en mevr. J.W. van der Zande-de Roo als studieadviseur). Ook de conclusies die deputaten uit deze enquête hebben getrokken, zijn met de TUA besproken. Met nadruk willen wij hier de uitermate plezierige medewerking met de afvaardiging van de TUA onderstrepen.

De enquête onder de admissiale studenten

De vragen uit de enquête betroffen in hoofdzaak:

- de bekendheid van de student met het studiefonds en de geldende regeling;
- de 'waardering' van de regeling;
- de visie van de student op de taak van de kerken t.o.v. de admissiale student;
- de financieringsvoorkeur van de student na afloop van de WSF-regeling (Wet Studie-Financiering) en de mogelijke consequenties daarvan voor het studiefonds;
- de motieven om naast de studie een bijbaan te nemen en de effecten daarvan op de studie aan de TUA.

Bij de analyse van de antwoorden en de vaststelling van de conclusies is door deputaten onderscheid gemaakt tussen getrouwde en ongetrouwde studenten, alhoewel aan beide groepen dezelfde vragen zijn gesteld. Overigens bleken antwoorden en conclusies van beide groepen inhoudelijk veelal gelijk te zijn. De enquête is aan alle zeventien admissiale studenten (situatie najaar 2005) uitgereikt en is door veertien studenten geretourneerd.

Belangrijkste uitkomsten van de enquête onder de admissiale studenten

- a. de meeste broeders die gebruik maken (situatie 2005) van de landelijke WSF-regeling (zeven van de veertien broeders) verwachten dat de looptijd daarvan niet toereikend zal zijn tot aan het einde van de studie;
- b. slechts vijf van de veertien studenten kennen de regeling van het studiefonds;
- c. het studiefonds scoort als alternatieve financieringsmogelijkheid niet hoog. Zeven broeders, allen getrouwd, hebben nooit overwogen een beroep te doen op het studiefonds; van de ongetrouwde broeders zijn dat er drie. Slechts vier broeders hebben wel eens aan die mogelijkheid gedacht, maar hebben dat uiteindelijk niet gedaan omdat de voorkeur uitgaat naar bijverdiensten;
- d. dertien (!) van de veertien broeders zijn van mening dat de kerken de roeping hebben om admissiale studenten indien nodig financieel te steunen. De meeste broeders achten het dan 'voor de hand

- liggend' dat de bijdrage wordt verleend tot aan het einde van de studie. Dat een deel daarvan als lening wordt verstrekt, vindt men reëel;
- e. het merendeel van de broeders (tien van de veertien) beoordeelt de huidige regeling als 'niet aantrekkelijk resp. matig'. De belangrijkste redenen voor deze lage waardering zijn:
 - het grootste deel van de bijdrage is een lening; de pas beginnende predikant gaat dus met een (soms forse) schuld de pastorie in;
 - de werkelijke bijdrage is bescheiden en veelal ontoereikend;
 - er wordt in de regeling van het studiefonds te weinig rekening gehouden met de specifieke situatie van de student resp. zijn gezin;
 - f. bij aanvullende financiering gaat bij de meeste broeders de eerste voorkeur uit naar eigen verdiensten, daarna naar eigen spaargeld. Het studiefonds scoort duidelijk als een van de laatste mogelijkheden;
 - g. om schulden te vermijden zoekt men bijwerk. Voordeel van een bijbaan is wel, aldus meerdere broeders, dat op deze wijze reeds enige ervaring in de praktijk buiten de (toekomstige) pastorie wordt opgedaan. Een duidelijk nadeel is dat de kwaliteit en duur van de studie daaronder lijden;
 - h. acht broeders (vijf getrouwd, drie niet getrouwd) geven aan dat zij niet verwachten een beroep op het studiefonds te moeten doen.

Conclusies en constatering TUA

De uitkomsten uit de enquête zijn met de TUA geëvalueerd. Daarbij is met nadruk door de TUA bevestigd dat 'bijwerk' een duidelijk negatieve invloed heeft op de voortgang en de resultaten van de studie. Ook de meeste studenten die bijwerk hebben, erkennen dat. Mede ook daardoor, aldus de TUA, wordt de studie nogal eens 'beperkt tot het minimale en beslist noodzakelijke'. Extra studieopdrachten zijn nauwelijks mogelijk; als gevolg daarvan staat de kwaliteit van de studie duidelijk onder druk.

De TUA ziet het bijwerk van studenten dan ook als een groot bezwaar!

De enquête onder de afgestudeerden (de 'terugbetalers')

Om enig inzicht te krijgen in de consequenties van de lopende regelingen voor de oud-studenten, is eveneens een anonieme en vertrouwelijke enquête opgezet. Tien oud-studenten (nu predikant) hebben nog een verplichting aan het studiefonds; zeven van hen hebben op deze enquête gereageerd. Zij vallen onder de oude, dan wel aangepaste regeling. Gezien de problematiek onder enkele afgestudeerden is soms een aangepaste regeling m.b.t. de terugbetaling getroffen.

Uitkomsten enquête afgestudeerden (de 'terugbetalers')

- a. als de roeping tot het ambt van predikant via de toelating na het admis­sie-examen is erkend, zijn de kerken (mede) verantwoordelijk voor een studie zonder financiële zorgen;
- b. de terugbetaling, ook al is dat op termijn, is een forse last voor de pas beginnende predikant. De huidige regeling, waarbij 70 procent dient te worden terugbetaald, wordt ervaren als een te zware last en niet overeenkomstig de toezegging in de beroepsbrief 'dat de predikant zonder zorg van het evangelie kan leven'. Een terugbetaling van ca. 25 - 30 procent wordt als redelijk gezien;
- c. naast een schuld aan het studiefonds is er, vooral bij studenten met een 'late roeping', dikwijls ook sprake van een schuld krachtens de WSF-regeling;
- d. er wordt verschillend gedacht over een eventuele regeling gedurende de periode tussen het moment van de beroepbaarstelling en de bevestiging.

Conclusies uit de beide enquêtes

- a. niet alle studenten beschikken over voldoende financiële middelen, WSF inbegrepen, om op termijn in de benodigde financiering t.b.v. de studie resp. de gezinssituatie te voorzien;
- b. de onbekendheid met het studiefonds is mede het gevolg van een 'ingesloten negatief imago';
- c. er zijn een aantal argumenten waarom andere mogelijkheden worden verkozen boven het studiefonds:
 1. de regeling voldoet niet omdat deze te krap is, zowel qua duur als hoogte;
 2. menig student heeft reeds een hoge WSF-studieschuld; men wil deze schuld niet laten oplopen. Daardoor neemt men bijwerk, hetgeen ongunstig is voor de voortgang van de studie;
 3. het studiefonds wordt in het algemeen niet gezien als een alternatief voor WSF;
 4. er wordt in de regeling van het studiefonds te weinig rekening gehouden met de specifieke situatie van de student resp. zijn gezin;
 5. een beroep op het studiefonds is omgeven door een sfeer van steun in een armlastige situatie;
- a. wil het studiefonds aan zijn doel beantwoorden, zal de regeling verruimd moeten worden;
- b. wanneer via het admis­sie-examen de roeping tot het ambt van predikant is erkend, hebben de kerken een grote verantwoordelijkheid om die opleiding ook financieel mogelijk te maken;
- c. een (forse) financiële last, nadat de studie is afgesloten, kan een belemmering zijn voor de ambtelijke dienst;
- d. het is te verwachten dat een ruimere regeling van het studiefonds, waardoor de noodzaak voor bijwerk vermindert, een positief effect zal hebben op de studieresultaten van de admis­siale student;
- e. bij herziening van de regeling is het niet uitgesloten dat in de periode van nu tot aan de volgende GS enkele broeders een beroep op het studiefonds zullen doen. De individuele duur van de benodigde studietoelage is op dit moment echter moeilijk aan te geven.

De nieuwe regeling

Voorwaarden bij de nieuwe regeling

Op basis van deze inventarisaties komen deputaten tot de conclusie dat de studiefinanciering voor admis­siale studenten, die geen beroep meer kunnen doen op de WSF-regeling, aan de volgende

voorwaarden dient te voldoen:

- de maximale duur van de bijdrage uit het studiefonds is 6,5 jaar;
- de hoogte van de bijdrage dient vergelijkbaar te zijn met het niveau van de WSF-regeling;
- van de lening dient niet meer dan 30 procent te worden terugbetaald.

Deputaten hebben voor de herziening van de regeling studiefonds ook kennis genomen van de regeling die wordt gehanteerd bij de opleiding tot predikant in de Geref. Kerken vrijgemaakt (TU-Kampen). De gekozen uitgangspunten komen in grote lijnen overeen met de regeling in Kampen.

Vanuit het besef dat de kerken een grote verantwoordelijkheid hebben om de opleiding tot predikant in onze kerken ook daadwerkelijk mogelijk te maken, stellen deputaten u de volgende regeling voor:

Artikel 1 - Voorwaarde en duur

1.1. Deputaten studiefonds kunnen financiële steun verlenen aan studenten die via het admmissie-examen zijn toegelaten tot de studie aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn én niet meer in aanmerking komen voor studiefinanciering ingevolge de Wet Studiefinanciering (WSF 2000).

1.2 De bijdrage uit het studiefonds wordt toegekend gedurende ten hoogste 6,5 jaar, vanaf het begin van het propedeutisch jaar en wordt beëindigd aan het eind van de maand waarin de studie is afgerond.

Artikel 2 - Aanvraag

2.1. De aanvraag dient, met een toelichting van de financiële (gezins)situatie, drie maanden voor het begin van het studiejaar te worden ingediend bij de secretaris van het deputaatschap voor het studie- en stimuleringsfonds. De student is verplicht op verzoek van deputaten alle medewerking te verlenen om de noodzakelijk geachte gegevens betreffende hun financiële draagkracht te verstrekken.

2.2. Indien bijzondere omstandigheden daartoe aanleiding geven, kan de aanvraag worden ingediend op elk moment tijdens de studieperiode.

2.3. Deputaten zijn gehouden binnen twee maanden na ontvangst van de aanvraag en de aanvullende gegevens hun beslissing aan de (aankomende) student mee te delen. Een student kan schriftelijk en met redenen omkleed aan deputaten verzoeken om herziening van hun beslissing ten aanzien van de hem al of niet toegekende bijdrage.

2.4. Deputaten zullen jaarlijks, drie maanden voor de aanvang van het nieuwe studiejaar, aan de hand van een vragenformulier toetsen of aan de voorwaarden voor verlenging van de bijdrage wordt voldaan. Indien blijkt dat sinds de laatste toekenning de financiële situatie of de persoonlijke omstandigheden van de student of zijn gezin aanmerkelijk zijn gewijzigd, kunnen deputaten de bijdrage herzien.

Artikel 3 - Voorwaarden toekenning

Er bestaat geen recht op een bijdrage uit het studiefonds indien:

3.1.1. de student in aanmerking komt voor studiefinanciering krachtens de Wet op de Studiefinanciering, of

3.1.2. het vrij besteedbaar gezinsvermogen per 1 januari van het jaar van aanvraag hoger is dan € 25.000,-, of

3.1.3. het totale gezinsvermogen hoger is dan € 50.000,-.

3.2. Indien het netto gezinsinkomen meer bedraagt dan € 10.630,74 (de WSF bijverdiengrens) is er slechts recht op een gedeeltelijke bijdrage uit het studiefonds. Het meerdere wordt in dat geval in mindering gebracht op de bijdrage uit het studiefonds.

Voor definities: zie artikel 10

Artikel 4 - Studievorderingen

De steunverlening kan worden beëindigd resp. tijdelijk worden opgeschort indien, naar het oordeel van het curatorium, de studie onvoldoende vorderingen vertoont, als ook wanneer de student bij herhaling tekortschiet in het verstrekken van de door deputaten gevraagde informatie. Deputaten zijn bevoegd de studievorderingen op te vragen bij het college van hoogleraren.

Artikel 5 - Bijdragen

De bijdrage uit het studiefonds die aan de student kan worden verleend, kent de volgende componenten:

5.1. Een bijdrage voor de kosten van het collegegeld en benodigde studiemiddelen (inclusief boeken) tot een maximum van € 252,73 per maand (niveau basisbeurs WSF voor de uitwonende student). Deze bijdrage wordt verstrekt als schenking.

5.2. Voor de uitwonende student een persoonsgebonden maandbudget voor levensonderhoud, zorgverzekering, reiskosten enz. tot een maximum van € 501,68 per maand (WSF niveau aanvullende beurs + rentedragende lening). Voor de thuiswonende student bedraagt het maximum € 320,80. Het persoonsgebonden budget wordt als lening verstrekt.

5.3. In bijzondere gevallen, dit ter beoordeling aan deputaten, kan een partnertoeslag worden toegekend ten behoeve van de verzorging van kinderen tot 12 jaar. De partnertoeslag bedraagt maximaal € 529,03 per maand (WSF-richtlijn) en wordt als lening verstrekt.

Het toegekende bedrag wordt in maandelijkse termijnen uitbetaald.

Artikel 6 - Aflossing lening

Van de totaal bij het studiefonds opgebouwde lening wordt 70 procent kwijtgescholden in gelijke delen over 15 jaar, te beginnen drie jaar na het afsluiten van de studie. De overige 30 procent van de lening dient in 15 jaar te worden afgelost, eveneens te beginnen drie jaar na beëindiging van de studie. Deze aflossing geschiedt lineair in nader overeen te komen tijdvakken van hooguit één jaar.

Artikel 7 - Overige bepalingen

7.1. Indien de student de studie tussentijds afbreekt dan wel de admissiale status verliest, dient het totale bedrag van de reeds verstrekte lening binnen zes maanden te worden terugbetaald. In bijzondere omstandigheden kunnen deputaten, na overleg met het curatorium, een afwijkende regeling treffen.

7.2. Indien de student resp. predikant bij overlijden nog een restant schuld heeft, vervalt deze.

7.3. Indien de predikant met vervroegd emeritaat gaat, kunnen deputaten overwegen om, afhankelijk van de financiële situatie van de predikant, het eventuele restant van de af te lossen lening geheel of gedeeltelijk kwijt te schelden.

7.4. Indien de student na beëindiging van de studie geen predikant wordt of als predikant overgaat tot een andere staat des levens (art. 12 K.O.) of het verband van onze kerken verlaat, dient hij naast het verplicht af te lossen deel van de lening ook het nog resterende deel van het oorspronkelijk kwijt te schelden bedrag af te lossen in nader overeen te komen termijnen.

7.5. De aanvrager dient vooraf schriftelijk te verklaren dat hij instemt met deze voorwaarden.

Artikel 8 - Hardheidsclausule

In bijzondere gevallen waarin de regeling niet voorziet of leidt tot een onredelijke uitwerking, beslissen deputaten. Dit is mede afhankelijk van de hun ter beschikking staande financiële middelen.

Artikel 9 - Overgangsregeling

De nieuwe regeling m.b.t. tot aflossing resp. toekenning van de bijdrage zal ook gelden voor hen aan wie een bijdrage is toegekend onder de bepalingen van de regeling 2001.

Artikel 10 - Definities

ad 3.1.2. Onder het vrij besteedbaar gezinsvermogen wordt verstaan het saldo van contant geld, bank- en girotegoeden plus de waarde van aandelen en overige beleggingen minus schulden per 1 januari van het jaar van aanvraag. Een eigen woning met daarop rustende hypotheek is daarbij niet inbegrepen.

ad 3.1.3. Onder het totale gezinsvermogen wordt verstaan het totaal van het vrij besteedbaar gezinsvermogen inclusief alle overige bezittingen en schulden. Voor de waardebepaling van de eigen woning wordt uitgegaan van de WOZ-waarde.

ad 3.2. Onder het nettogezinsinkomen wordt verstaan de som van:

- netto-inkomen uit arbeid en/of uit vroegere arbeid;
- resultaat uit overige werkzaamheden;
- winst uit onderneming;
- voordeel uit sparen en beleggen;
- periodieke uitkeringen (uitgezonderd kinderbijslag);
- huurwaardeforfait eigen woning;
- ontvangen heffingskorting en/of inkomstenbelasting;
- minus: betaalde inkomstenbelasting;

een en ander over het kalenderjaar vóór het moment van aanvraag.

De bijdrage uit het studiefonds wordt niet tot het nettogezinsinkomen gerekend.

Het nettogezinsinkomen wordt jaarlijks geïndexeerd aan de WSF-norm.

Bijlage 1 bij de regeling 2007 voor het studiefonds van de Theologische Universiteit Apeldoorn.

ad: Artikel 9 - Overgangsregeling

Dit betreft twee broeders, waarvan één broeder reeds is afgestudeerd en bevestigd als predikant.

bijlage 2 bij de regeling 2007 van het studiefonds van de Theologische Universiteit Apeldoorn.

Maandbedragen september - december 2007			
		uitwonend	thuiswonend
5.1. Bijdrage voor kosten van collegegeld en studiemiddelen	schenking	€ 252,73	€ 252,73
5.2. Persoonsgebondenbudget	lening	max. € 501,68	€ 320,80
Totaal		max. € 754,41	€ 573,53
5.3. Partnertoeslag	lening	max. € 529,03	

B. Stimuleringsfonds**Opdracht**

De synode gaf aan het deputaatschap de volgende opdracht betreffende het stimuleringsfonds:

‘Een regeling op te stellen voor de uitvoering van het stimuleringsfonds, met als uitgangspunt het besluit tot instellen van een stimuleringsfonds, Acta generale synode 1995, art. 141 (pagina 72) en voorstellen te doen aan de volgende synode.’

Instelling stimuleringsfonds

De synode van 1995 nam het volgende besluit (art. 141):

1. toestemming te verlenen voor de instelling van een stimuleringsfonds ten behoeve van a.s. promovendi, hetzij christelijke gereformeerde predikanten, hetzij admissiale studenten, die de studie voor het DII-examen hebben afgesloten;
2. het stimuleringsfonds te laten beheren door het curatorium en deputaten financieel van de Theologische Universiteit die verantwoording schuldig zijn aan de generale synode;

3. toestemming te verlenen aan de beheerscommissie dat uit de reserves van de Theologische Universiteit een bedrag van (maximaal) f 300.000,- gestort wordt in de kas van het stimuleringsfonds;
4. dat alleen zij in aanmerking komen voor een uitkering van het fonds, voor een periode van maximaal tweemaal een half jaar, die
 - a. behoren tot de Christelijke Gereformeerde Kerken;
 - b. het doctoraalexamen cum laude hebben behaald of naar het oordeel van het college dit niveau benaderen;
 - c. een uitgewerkt schema voor het proefschrift kunnen overleggen, gekoppeld aan een tijdpad, waarbij de vraag naar de relevantie van het onderzoek voor het geheel van de kerken medebepalend is;
5. dat de aanvragen beoordeeld worden door curatoren en de leden van het college van hoogleraren.

(Het onder 3 genoemde bedrag is in een latere zitting teruggebracht tot f 150.000,-)

Achtergronden die geleid hebben tot instelling van het stimuleringsfonds

In het rapport van de Theologische Universiteit op de synode van 1995 werd met de volgende argumenten gepleit voor het instellen van dit fonds:

1. de noodzaak dat bekwaame predikanten zich op grondige wetenschappelijke wijze verdiepen in de studie van de theologie om de kerken te kunnen dienen, vanwege:
 - a. de ingrijpende vragen waarvoor onze kerken zich geplaatst zien in een sterk geseculariseerde samenleving;
 - b. het groeiende isolement van de gereformeerde theologie;
2. de noodzaak om een klein corps gepromoveerden te vormen met het oog op de continuïteit van het werk aan de Theologische Universiteit;
3. de wenselijkheid om de arbeid aan een proefschrift te stimuleren, aangezien het in de praktijk van het predikantswerk veelal erg zwaar is om aan een proefschrift te werken.

Voorwaarden om van het stimuleringsfonds gebruik te maken

Conform het synodebesluit gelden dus de volgende voorwaarden om in aanmerking te komen voor een bijdrage uit het stimuleringsfonds:

1. de gegadigde is predikant in de Christelijke Gereformeerde kerken;
2. heeft het doctoraal examen cum laude behaald of op een niveau dat dit volgens het college van hoogleraren benadert;
3. kan een uitgewerkt schema voor het proefschrift overleggen met daaraan gekoppeld een tijdpad om de studie te voltooien;
4. is bezig met een wetenschappelijke studie die relevant is voor het geheel van onze kerken.

N.B.: In 2001 besloot de synode: 'het stimuleringsfonds thans niet aan te wenden voor het inzetten van AIO's'. (zie Acta 2001, artikel 55, besluit 5).

Huidige procedure

Gegadigden dienen hun verzoek om van het stimuleringsfonds gebruik te maken, schriftelijk in bij het college van hoogleraren van de Theologische Universiteit in Apeldoorn. Het college van hoogleraren (vertegenwoordiging van de universiteit) neemt in overleg met het curatorium (vertegenwoordiging van de kerken) een beslissing. Voor toewijzing zijn de volgende zaken relevant:

1. of de aanvraag voldoet aan de bovenstaande, door de kerken gestelde, voorwaarden;
2. de duur van de periode waarvoor de bijdrage wordt aangevraagd;
3. of er voldoende financiële ruimte is om de toezegging na te komen; (zie Acta 1998, artikel 171, besluit 3b).

Uitvoering

De bijdrage wordt door deputaten studie- en stimuleringsfonds als volgt vastgesteld: er wordt aan de kerkenraad een vergoeding toegekend om een tijdelijke vervanger te betalen die de normale werkzaamheden van de studerende predikant overneemt.

Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- de maximumbijdrage is het bedrag dat conform de richtlijnen van deputaten financiële zaken voor die betreffende predikant verschuldigd is aan traktementskosten, inclusief de overige vergoedingen als bijdrage ziektekosten, onkostenvergoeding en representatie en dergelijke;
- de vergoeding zal niet meer bedragen dan de werkelijk gemaakte kosten voor de vervanging van de predikant die bezig is met zijn promotie-onderzoek;
- de vergoeding geldt maximaal voor de tijd die toegezegd is door het college van hoogleraren en curatoren;
- als er meer tijd voor studie nodig mocht blijken te zijn, dient een nieuwe aanvraag te worden ingediend bij het college van hoogleraren.

Gebruik van het stimuleringsfonds

Tot nu toe hebben drie predikanten van het stimuleringsfonds gebruik gemaakt:

- prof. dr. T.M. Hofman. Deze maakte als predikant van Rijsburg in 1996 gedurende een half jaar gebruik van dit fonds om zich voor te bereiden op zijn promotie.
- drs. M.C. Mulder. Hij heeft in de jaren 2004 en 2005 gedurende ca. 5 maanden gebruik gemaakt van het stimuleringsfonds om zich voor te bereiden op zijn promotie. De met hem en de kerkenraad van Goes getroffen regeling werd voortijdig afgebroken.
- drs. M.J. Kater. Gedurende de laatste 3 maanden van 2006 heeft drs. Kater gebruik gemaakt van het stimuleringsfonds. In overleg met de kerkenraad van Zeist werd hiervoor een regeling ontworpen.

Financiële status

De synode van 1995 besloot in eerste instantie voor het stimuleringsfonds beschikbaar te stellen een bedrag van	f 300.000,-
Dit bedrag werd in een latere zitting teruggebracht tot	f 150.000,-
Onttrokken in 1996 voor de studie van prof. Hofman	- 26.713,-
Saldo in 1998	<u>f 123.287,-</u>

De synode van 1998 besloot dit bedrag terug te brengen tot f 80.000,-
omdat op dat moment niemand van de regeling gebruik maakte.
De overige f 43.287,- werd terug gestort in het vermogen van de Theologische Universiteit.

Op 1 januari 2002 werd f 80.000,- omgezet in euro's	€ 36.302,-
Onttrokken in 2004 en 2005 voor de studie van drs. M.C. Mulder	- 6.657,-
Resteert op 1 januari 2006	- 29.645,-
Uitgave t.b.v. de studie van drs. M.J. Kater	- 3.790,-
Resteert per medio 2007	<u>€ 25.855,-</u>

De middelen van het stimuleringsfonds zijn beperkt, zeker gezien het bedrag dat in eerste instantie hiervoor werd uitgetrokken. Dit vraagt van de synode bezinning t.a.v. de voeding van de kas van dit fonds. Immers de laatste jaren heeft er geen voeding plaatsgevonden. Als de synode het wenselijk vindt dat er van dit fonds een stimulans uitgaat naar predikanten om hun promotiestudie tot een goed einde te brengen, dan dienen er beslissingen genomen te worden over de voeding van het stimuleringsfonds en in welke mate en tot welke maxima gegadigden van dit fonds gebruik kunnen maken.

Toekomstige situatie

De AIO's die aan de Universiteit in Apeldoorn studeren en daar wetenschappelijke taken uitvoeren, vallen onder een andere regeling. Het gaat louter om predikanten in de gelegenheid te stellen gedurende een overeengekomen periode te werken aan hun promotiestudie.

Deputaten zijn er bij de bepaling van de hoogte van de voorziening van uitgegaan dat er eenmaal per twee jaar een verzoek komt om gebruik te mogen maken van het stimuleringsfonds. Informatie bij de secretaris van het curatorium heeft bevestigd dat dit een reële prognose is. Naar schatting betekent dat een onttrekking van € 7.700,- per jaar aan het stimuleringsfonds.

Ter oriëntatie: wat kost ongeveer een vervanger voor de studerende predikant?

Bij een studieverlof van 26 weken is het volgende aan vervanging nodig:	
52 preekbeurten x € 62,50 =	€ 3.250,-
40 uur catechisatie (3 weken x 3 uur) * x € 20,00	- 800,-
26 weken x 7 uur pastoraat = 182 uur x € 20,00	- 3.640,-
Totaal	<u>€ 7.690,-</u>

*uitgangspunt is dat niet alle studieverlof in het winterseizoen plaats vindt.

N.B.: Er is in deze berekening nog geen rekening gehouden met een reiskostenvergoeding.

Om een onttrekking van ca. € 7.700,- per jaar te bekostigen dient het fonds jaarlijks met een zelfde bedrag gevoed te worden. Dit impliceert dat, uitgaande van circa 74.000 leden, de omslag op € 0,10 per lid per jaar dient te worden vastgesteld, teneinde het huidige fondsvermogen als buffer niet te veel aan te tasten. Dit vermogen is noodzakelijk om additionele aanvragen en inflatiestijgingen te kunnen opvangen. Tevens geeft dit de mogelijkheid om een regeling te treffen die voor langere tijd financieel haalbaar is.

De synode dient een beslissing te nemen over de voeding van het stimuleringsfonds.

Vorstel tot regeling van het stimuleringsfonds

Uitgaande van de besluitvorming op de generale synode van 1995 waarbij het stimuleringsfonds werd ingesteld, stellen deputaten u voor de volgende regeling vast te stellen:

1. aanvragen voor een bijdrage uit het stimuleringsfonds dienen door de predikant in overleg met zijn kerkenraad te worden ingediend bij het college van hoogleraren aan de Theologische Universiteit in Apeldoorn;
2. de predikant waarvoor een aanvraag wordt gedaan, dient aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- a. hij heeft het doctoraal examen cum laude behaald of op een niveau dat dit volgens het college van hoogleraren benadert;
 - b. hij kan een uitgewerkt schema voor het proefschrift overleggen met daaraan gekoppeld een tijdpad om de studie te voltooien;
 - c. hij is bezig met een wetenschappelijke studie die relevant is voor het geheel van onze kerken;
3. het college van hoogleraren neemt samen met het curatorium een beslissing over de aanvraag alsook over de termijn van toewijzing. De maximum termijn is twee keer een halfjaar, dan wel vier keer drie maanden;
 4. de toekenning vindt plaats onder het voorbehoud dat er voldoende financiële ruimte is. De financiële ruimte wordt vastgesteld door deputaten studie- en stimuleringsfonds;
 5. de financiële bijdrage van het stimuleringsfonds is bedoeld om een plaatsvervanger te betalen voor de predikant die bezig is met zijn promotie. De vergoeding wordt uitbetaald aan de kerkenraad van de betreffende gemeente. De vergoeding zal niet meer bedragen dan de werkelijk gemaakte kosten. Het maximum zal nooit meer bedragen dan de verschuldigde traktementskosten (incl. vergoedingen) conform de richtlijnen van deputaten financiële zaken;
 6. het overzicht van de gemaakte kosten dient door de betreffende kerkenraad per kwartaal te worden ingediend bij de penningmeester van deputaten studie- en stimuleringsfonds, welke na goedkeuring de rekeningen betaalbaar stelt;
 7. Het stimuleringsfonds wordt gevoed door een omslag per lid per jaar van € 0,10.

Ten slotte verzoeken deputaten u:

- de handelingen van deputaten goed te keuren;
- de voorstellen m.b.t. de regeling studiefonds over te nemen;
- de voorstellen m.b.t. de regeling stimuleringsfonds over te nemen;
- opnieuw deputaten te benoemen.

Deputaten,
 ds. M.J. Oosting, voorzitter,
 drs. G.A. Bolink, penningmeester (RA),
 J.C. Westeneng, secretaris.

Bijlage 72
 Artikel 180, 257

Rapport 8 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten studie- en stimuleringsfonds

De vorige synode heeft besloten de aparte fondsen voor studie en stimulering samen te voegen tot één deputaatschap: 'deputaten studie- en stimuleringsfonds'. Uw commissie heeft nu dus voor de eerste keer een rapportage mogen ontvangen van dit 'nieuwe' deputaatschap.

Bespreking van dit rapport in uw commissie resulteerde in slechts enkele vragen waarom uw commissie het dan ook niet nodig vond een bespreking met deputaten te beleggen. Daarom is de procedure gevolgd dat uw commissie haar vragen per mail aan deputaten hebben voorgelegd. Hierop zijn antwoorden ontvangen welke in dit rapport zijn verwerkt.

Sinds 2001 maakt slechts een student gebruik van het studiefonds. In het rapport is helder verwoord waarom het studiefonds zeer matig scoort. Toch is er in het verleden veel tijd en aandacht aan dit fonds gespendeerd. Deputaten stellen voor de huidige strakke regeling te versoepelen om daardoor het gebruik van de regeling te stimuleren. Uw commissie vraagt zich werkelijk af of wij deze weg dienen te gaan. Door de herstructurering van de TUA worden wij, wellicht wettelijk, verplicht een profileringsfonds en een noodfonds in het leven te roepen. Voorzetting van het studiefonds en stimuleringsfonds zou betekenen dat er mogelijk vier fondsen actief worden. Dat vindt uw commissie echt teveel van het goede. Vooruitlopend op de profilerings- en noodfondsen kan natuurlijk de huidige regeling van het studiefonds worden versoepeld. Het is uw commissie daarnaast ook niet duidelijk aan welke bepalingen en voorschriften de profilerings- en noodfondsen dienen te voldoen. Het moet niet onmogelijk zijn dat die voorschriften toch weer anders zullen zijn dat de voorstellen die ons op de blz. 5 t/m 7 m.b.t. het studiefonds hebben bereikt. Het lijkt ons daarom beter de huidige regeling voor dit studiefonds te continueren. Er zijn voorlopig alternatieven voor handen (o.a. de landelijke WSF-regeling of 'bijwerk'). Hieraan kleven nadelen. Dat zij zo. Maar een bestaande regeling vervangen door een meer soepele met het risico dat eendaags opnieuw een (andere) regeling moet worden ontworpen is niet aanlokkelijk.

Anders ligt dit voor het stimuleringsfonds. Enerzijds omdat er hiervan toch vaker gebruik wordt gemaakt. Anderzijds omdat bij uw commissie het vermoeden leeft dat de profilerings- en noodfondsen andere doelen op het oog heeft. Uw commissie kan zich daarom goed vinden in de regeling welke deputaten voorstellen, daarbij een voorbehoud makend m.b.t. de funding (art. 7).

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor hun werk;
2. de voorstellen m.b.t. de regeling studiefonds niet over te nemen en de regeling vooralsnog ongewijzigd te laten;
3. het 'voorstel tot regeling van het stimuleringsfonds', zoals verwoord in het rapport van deputaten over te nemen m.u.v. van voorstel 7;
4. in het geval er voor de volgende generale synode een profileringsfonds en/of noodfonds moet(en) worden opgezet, deputaten studie- en stimuleringsfonds en deputaten-financieel met elkaar in

overleg te laten treden enerzijds, teneinde te voorkomen dat er wellicht vier fondsen ontstaan die elkaar mogelijkerwijze overlappen en, anderzijds, de generale synode te dienen met onderling afgestemde voorstellen;

5. deputaten opnieuw te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 73
Artikel 181

Rapport 3a van commissie 2 inzake rapport 9.10 van deputaten radio- en televisiediensten

Er werden twee voorstellen ingediend:

1. het voorstel van M. Baan

Na besluit d toe te voegen: een nieuw e:

'Erop toe te zien dat het kenmerkende (of het eigene) van de Chr. Ger. Kerken zowel in liturgie als in prediking duidelijk herkenbaar is en blijft in alle uit te zenden radio- en televisiediensten.'

2. het voorstel van A.A. Egas

Deputaten de opdracht te geven binnen de ZvK te pleiten om bij de uitzendingen duidelijk te maken dat de dienst valt onder de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerk en niet van het landelijke kerkverband.

Ad 1. Uw commissie meent dat het voorstel van br. Baan niet moet worden overgenomen. Er is begrip en respect voor zijn gevoelens en de zorgen die achter het voorstel zitten. Het voorstel is echter kerkordelijk niet mogelijk. De diensten worden gehouden onder verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerkenraad. Deputaten mogen niet in die verantwoordelijkheid treden. Deputaten kunnen bijvoorbeeld niet bepalen hoe de liturgie moet zijn. Het opzich over de prediking is ook een zaak van de plaatselijke kerkenraad. Bovendien zou een definitie of in elk geval een omschrijving nodig zijn van wat het 'kenmerkende' of het 'eigene' van de christelijke gereformeerde liturgie/prediking is. Dit zou een apart studierapport vergen, nog afgezien van de vraag hoe een en ander in de praktijk zou moeten worden gemeten.

Ad 2. In de aankondiging en aftiteling wordt (in elk geval voor mensen die enig kerkelijk besef hebben) al wel duidelijk gemaakt dat het in de uitzending gaat om een dienst uit een plaatselijke kerk. Uw commissie realiseert zich echter dat de verantwoordelijkheid voor de dienst niet voor iedereen vanzelfsprekend duidelijk zal zijn.

Deputaten hebben uw commissie meegedeeld dat zij de volgende argumenten tegen het voorstel van br. Egas hebben:

- a. het is niet duidelijk welke kijker gebaat is bij deze informatie en voor wie de informatie werkelijk is bedoeld;
- b. met een korte vermelding over de verantwoordelijkheid wordt een eventuele 'kerkcultuurschok' niet opgeheven;
- c. achter het expliciet vermelden van de verantwoordelijkheid van een plaatselijke kerkenraad kan de gedachte zitten dat (een deel van) het kerkverband zich distantiëert van de kerk waaruit de uitzending plaatsvond; dat zou niet broederlijk en ongeestelijk zijn; in plaats van zich te distantiëren van een zustergemeente, zou juist contact met die gemeente moeten worden opgenomen;
- d. het is niet duidelijk welke argumenten deputaten moeten aandragen naar de ZvK (interne problemen of verschillen?).

Uw commissie heeft deze argumenten besproken, maar meent toch dat rekening kan worden gehouden met gevoelens die binnen onze kerken worden gevonden. Aan deputaten kan worden gevraagd te bevorderen dat wordt vermeld dat de plaatselijke kerkenraad verantwoordelijk is voor de dienst.

Normaal gesproken is de aftiteling 'dit was een uitzending van de CGK te ...'

Mogelijk kan daarvan gemaakt worden 'dit was een uitzending onder verantwoordelijkheid van de CGK te ...'

In de bespreking van de voorstellen van de commissie werd ook gewezen op de formulering van voorstel 3, artikel 2.c, die niet goed loopt.

Uw commissie komt tot de volgende wijziging in voorstel 3:

Artikel 2.c. het erop toezien dat een televisiedienst die wordt uitgezonden onder verantwoordelijkheid van een christelijke gereformeerde kerk een evangelisatorisch karakter heeft;

en tot de toevoeging van een voorstel:

4. deputaten op te dragen te bevorderen dat bij de uitzending van kerkdiensten wordt vermeld dat de plaatselijke kerkenraad verantwoordelijk is voor de inhoud van de dienst.

C.D. Affourtit, rapporteur

Bijlage 74
Artikel 185, 285

Rapport 4B commissie 3 inzake het rapport van deputaten eredienst

In dit rapport worden in aansluiting op rapport 4A commissie 3 (bijlage 47) de in bijlage 1 opgenomen conceptavondmaalsformulieren besproken die deputaten eredienst in dit rapport uw vergadering aangeboden hebben. Uw commissie herinnert u aan het begin van dit rapport aan wat onder 'algemeen' bij rapport 4A geschreven is.

Opbouw van het rapport

Na enkele opmerkingen over de hoofdlijnen treft u in het onderstaande een overzicht aan van de vragen/opmerkingen die uw commissie reeds besproken heeft met deputaten. Bij iedere vraag is cursief het antwoord van deputaten aangegeven. Wijzigingen waarmee zij akkoord gaan, stelt uw commissie aan u voor goed te keuren. Aanvullingen daarop kunnen worden gegeven tijdens de bespreking voorafgaand aan het uiteindelijke 'voorstel tot besluit'.

Hoofdlijnen

Naar aanleiding van 2.3 van het deputatenrapport, de 'toelichting' voorafgaand aan concept II en de bespreking binnen de commissie van de beide concepten is met deputaten doorgesproken over het onderscheid 'didactisch' – 'vierend'. Destijds (rapport in bijlage 112, Acta GS 2001) is dit onderscheid vermeld onder de motieven ad c. als een verschil tussen Reformatie en 'latere tijd'. Maar waarom hiermee doorgedaan, zo heeft uw commissie gevraagd, terwijl deputaten hebben gemerkt dat een dergelijk concept nogal wat 'haken en ogen' bleek te hebben tijdens de bespreking op de GS 2004 van een dergelijk formulier voor de doop. Deputaten geven aan zich daarvan bewust te zijn, maar er zijn hen ook gemeenten bekend die er blij mee zijn en de formulieren willen recht doen aan de variëteit binnen onze kerken in dit opzicht.

Uw commissie was van mening dat heel wat opmerkingen die hieronder bij de concepten in de bijlagen gemaakt worden met dit onderscheid te maken hebben. Nu ontbreekt bijvoorbeeld in het 'didactische concept' de lofzang die in het 'vierend concept' vermeld staat onder 'Gedachtenis van Christus', terwijl omgekeerd in het 'vierende' de vraag zich opdringt of er voldoende onderwijs in is om te weten wat gevierd wordt.

Met andere woorden: roept juist het maken van dit onderscheid niet een scheiding op van elementen die in de reeds bestaande formulieren nog een eenheid vormden.

Deputaten hebben aangegeven dat naar hun stellige overtuiging ook concept II voldoende onderwijs bevat, zij het in een andere 'setting', en dat in concept I ook de viering recht gedaan wordt. Een deel van uw commissie blijft moeite houden met het uit elkaar trekken van onderscheiden elementen.

Concept 1

1. Waarom hier deze aanspraak 'gemeente van onze Here Jezus Christus', en niet bij doopformulier?

Geen bijzondere reden voor. Met het oog op de uniformiteit stellen deputaten voor alle formulieren van deze aanspraak te voorzien.

2. Ingezet wordt bij het avondmaal als *gedachtenismaaltijd*. Welnu, dat is 'een' aspect, maar is dat het eigenlijke? Dat zou Zwingli bij wijze van spreken ook nog wel mee kunnen maken. Ter nadere toelichting van deze vraag: in de eerste alinea op p.22 wordt wel het *teken* karakter vermeld, maar geen aandacht geschonken aan het *zegel* karakter van dit sacrament. Kunt u aangeven waar dit aspect volgens u toch wél tot zijn recht komt, behalve de ene zin in het onderste gedeelte op p. 20 '... verzekeren van ...'?

*Deputaten wijzen allereerst – en de commissie stemt daarmee in – op de betekenis van het woord 'gedenken' dat immers veel meer is dan alleen 'herinneren' (zie o.a. B.J. Oosterhof, 'De daden des Heren gedenken', in de bundel *Woord en Kerk*, uitgegeven t.g.v. 75 jaar Hogeschool). Daarmee is Zwingli wel van tafel, maar uw commissie heeft deputaten gevraagd om aan het zegelkarakter iets meer expliciet aandacht te geven, bijvoorbeeld in de alinea bovenaan aan p.22. Deputaten nemen die suggestie mee.*

3. Gemist wordt (zie opmerkingen over 2.3 hierboven) de 'gedachtenis van Christus' (zoals wel in concept II staat). Wat is de reden daarvan?

Geen bijzondere reden. Twee personen hebben aan I, en twee anderen aan II gewerkt. Eén overweging is dat dit in het reeds bestaande formulier aanwezig is en daarom in het concept I (didactisch concept) niet met dezelfde woorden hoeft terug te komen. Deputaten wijzen ook op de andere inzet, namelijk bij Matth. 26. Gewezen wordt op de zinnen onder dit Schriftgedeelte: 'Daarom denken wij tijdens het avondmaal aan ...'. Toch heeft dit volgens uw commissie nu net weer niet het aspect wat 'gedenken' wel heeft. Deputaten geven aan dat in oud-nederlandse woordenboeken er toch niet zo'n verschil blijkt te zijn volgens de neerlandici. Uw commissie stelt voor – evenals de theologen onder de deputaten – om hier toch het woord 'gedenken' terug te laten keren.

4. Het gedeelte over de zelfbeproeving (p.20):

a. 'vloek van God' vervangen door 'vervloeking' of 'oordeel van God'. Een 'vloek van God' kan misverstanden oproepen.

Akkoord met 'vervloeking'.

b. het woordje 'daardoor' roept de gedachte op alsof we pas door 'dadelijke zonden' onder Gods oordeel liggen.

Akkoord met het laten vervallen van 'daardoor'.

c. over het geloven 'dat hem al zijn zonden vergeven zijn'. Geloven, waarin? Dient hier niet verwezen te worden naar 'de belofte', 'het Woord van God'?

Volgens deputaten niet nodig, maar ze hebben er geen probleem mee het in te voegen.

d. het derde punt aanvullen: '.... ienen en liefhebben'; '... God de Here en zijn naaste ...
Akkoord.

e. Is het een bewuste keuze geweest om hier 'zich afvragen' te gebruiken?
Variatie in woordgebruik.

5. Het gedeelte van de 'zondencatalogus':
a. Ontbreekt hier niet aan het slot iets over 'zo lang zij zich niet bekeren'?
Akkoord met toevoeging.

Verder – we spreken het hier nog maar eens uit – waardering voor de eigentijdse verwoording vanuit de klassieke 'catalogus'.

b. 'de wortel van het kwaad uitroeien', is dat helder? Bedoelt u 'het kwaad tot in de wortel uitroeien'?
Akkoord met wijziging.

c. waarom geen aandacht aan de relatie tussen ontheiliging van de tafel en de 'schade' hierdoor voor de gemeente?
Ook in bestaande formulieren wordt hier niet nadrukkelijk aandacht aan gegeven. Wel in HC.

6. Het gedeelte vanaf 'Maar dat wil niet zeggen dat ...':

a. de opbouw: 'Integendeel, als wij ... dan zal Hij ... dan deelt Hij ... dan ervaren wij ...'.
Deze voorwaardelijke formulering lijkt ons niet fraai, ook niet juist. Gemakkelijk kan zo het *genadekarakter* verloren gaan. Ten diepste loopt de lijn omgekeerd: door zijn Geest de eenheid, zo ontvangen we het heil en worden we verzekerd van zijn liefde en trouw en zullen we in ons verloren leven de redding zoeken bij Christus. Ontbreekt in dit gedeelte niet het *geloofsaspect*?

Volgens de Neerlandici heeft deze constructie niet dat voorwaardelijke karakter dat theologen geneigd zijn er meteen in te horen. Zij verwezen naar het gebed van Salomo in 2 Kron. 6: 29,30 met een 'als ... dan ...'-constructie. Dat nuanceert volgens uw commissie wel, maar neemt niet weg dat hier het onderscheid tussen 'de weg waarin' en 'voorwaardelijk' niet helder tot uitdrukking komt en toch gedacht is vanuit de zondaar naar de Gastheer in plaats van vanuit de Gastheer naar zijn tafelgenoten.

b. kun je zondermeer zeggen dat Gods kinderen nog 'gebukt gaan onder onze zonden' ?

c. is het een 'zoeken' om te vinden, of 'zoeken' we de redding bij Christus, omdat we die gevonden hebben? De vraag naar de kennis van Christus rijst in dit verband.

Het ging uw commissie om het onderscheid tussen een 'zoekende zondaar' die Christus verlangt te kennen als zijn persoonlijke Borg, maar Hem nog niet in het geloof heeft toegeëigend en het feit dat ook Gods kinderen inderdaad hun levenlang het 'ik, ellendig mens' leren verstaan, zij het – en dat is weer het onderscheid – niet zonder de woorden die Paulus daar op laat volgen: 'ik dank God, door Jezus Christus'. Dat beamen deputaten, maar volgens hen kan het zo wel blijven staan. Met de gegeven toelichting kan uw commissie hier wel in meegaan, zij het dat de 'eerste' hoorders/lezers niet de toelichting erbij krijgen.

7. gebed (p.21):

a. 'Wij zijn zondaren. Toch komen wij ..., want u nodigt juist hen.'

zo lijkt er geen verschil tussen de nodiging van het Evangelie tot allen en de nodiging tot de tafel voor Gods kinderen.

Daarom bijvoorbeeld:

'Laat ons meer en meer de waarde zien van het offer dat U bracht. *We verwachten ons heil van U, maar wij zijn zondaren. Toch komen wij ..., want U nodigt ons.'*

Akkoord.

b. 'vermeerder' vervangen door 'versterk'?

Niet nodig.

c. '... dat U in onze onwillige harten ...' Dat zijn ze van nature, maar komt zo voldoende het karakter van de 'twee-mens' tot uitdrukking?

Het gaat erom tot uitdrukking te brengen dat de Geest begint in van nature onwillige harten.

Daarom akkoord met: '... dat U uw reinigend werk wilde beginnen in onze onwillige harten.'

8. Waarom de formulering op p. 22 '...kan er gelezen en gezongen worden ...'en niet: '... zal ...'?

Vrijheid van de liturg/ gemeente. Ook het oudhollandse 'zal' in de klassieke formulieren heeft volgens neerlandici niet een directief karakter.

9. Waarom Psalm 146?

Een andere dan Psalm 103 en Psalm 146 opent ook de blik naar de wereld in nood.

Maar dit is niet de enige die geschikt is, zo wordt geantwoord op de suggestie van uw commissie om dan Psalm 86 te kiezen.

Concept II

Algemeen:

a. Knap wat stijl en taal betreft, maar daardoor soms zo verheven dat het gevaar er is dat het over de hoofden heengaat. Ter illustratie het prachtig dichterlijke aan het slot van 'het gebed om de Heilige Geest'. Maar wordt dit op de klank af begrepen: 'brood ... over de velden verstrooid'?

Deputaten willen overwegen hetzelfde met andere woorden te zeggen. Dit element er wel in (afkomstig uit de Didachè)

b. Hiermee hangt samen een gedachte die binnen uw commissie ook naar voren gebracht is. Als een meditatief stukje 'poëzie' kun je door bepaalde sterke uitdrukkingen – het bloed dat uitgegoten wordt, over het achteloos eten en drinken e.a. – geraakt worden.

Toch ontbreekt te veel een stuk onderwijs/ uitleg, zodat we concluderen dat als uitsluitend dit formulier gebruikt zou gaan worden, de gemeente een stuk onderwijs inzake de betekenis van het avondmaal kwijt raakt. Past zo iets nog binnen het kader van de oorspronkelijke opdracht van het ontwerpen van formulieren met uitbreiding van Schriftuurlijk onderwijs?

Deputaten geven aan dat het geen poëzie is, al wordt die suggestie opgeroepen door de wijze van weergeven van dit formulier. Wat het onderwijs betreft: men zou eens moeten gaan afstrepn van wat in de andere formulieren staat en dan zal blijken dat het meeste er wel in aanwezig is. [zie verder wat uw commissie onder 'hoofddlijnen' heeft opgemerkt]

Verdere vragen/ opmerkingen:

1. 'Toelichting' (p. 24) eerste zin: waar in de oude kerk en wanneer? Vanuit het Oosten of juist het Westen? Was dit een teken van 'volgroeidheid' of moest e.e.a. zich nog verder ontwikkelen?

Hier gaat het om de kerk van het Westen, hoewel die ontwikkeling tussen Oosten en Westen nog niet zo uitgesproken was. Het gaat om de na-apostolische tijd, de tijd van Justinus Martyr. Volgens deputaten zijn ze eerder geneigd om dit als 'volgroeid' te zien vergeleken met sommige latere ontwikkelingen t.a.v. het avondmaal/ de viering ervan.

2. 'Toelichting', de schets van de 'voorbereiding'. Was het alléén de praktische reden van tijd ('allemaal erg lang'), of waren er toch ook andere factoren die tot het overgaan van een 'week van voorbereiding' hebben geleid?

Ongetwijfeld ook andere factoren. Te denken valt aan de voorgeschreven huisbezoeken rond de bediening van het avondmaal met daarbij de aspecten van tucht en aansporing. Maar het klassieke formulier gaat ook uit van alles in één dienst.

3. p. 25

a. 'toetsen' , maar wat, waaraan en wanneer?

Volgens deputaten dient hier toch vooral gedacht te worden aan de context van de woorden over de zelfbeproeving in 1 Kor. 11. In het licht van dit Woord dient ieder voorafgaand aan het aangaan aan de tafel zichzelf rekenschap te geven van zijn eigen leven in het licht van de daar gegeven vermaningen.

b. 'Wie aan die nodiging gehoor geeft erkent daarmee ...'? Dit kan zo in het algemeen gesproken niet gesteld worden. Om het met een geladen uitdrukking te zeggen: dan ontbreekt een onderscheidenlijk element.

Na een gesprek over dit aspect, stellen deputaten voor: 'Erken dan uw diepe schuld voor God en verwacht alle heil alleen van Jezus Christus en verklaar u van harte bereid te zijn om dankbaar voor God en de naaste te leven. Dan bent u van harte uitgenodigd.'

4. Een prachtig gedeelte is wat staat onder 'gedachtenis van Christus'. Zie eerdere opmerkingen hierover: is dit bewust in concept II wel en in concept I niet ondergebracht? Zo wordt een onderscheid tussen hymnisch-didactisch veel meer tot een scheiding.

[zie wat hierover in het bovenstaande opgemerkt is onder 'hoofddlijnen']

5. Waar we uitvoerig over nagedacht hebben is het voorzetsel 'in' dat gebruikt wordt in de tweede regel van het 'gebed om de Heilige Geest' (p.27).

Het voorzetsel 'door' voldoet ook niet helemaal of 'door middel van'.

Wellicht is het al voldoende als hier op z'n minst het geloofsaspect – en dat is verbonden met de geestelijke realiteit van het lichaam en bloed van Christus – toegevoegd wordt:

'... opdat wij in brood en wijn door het geloof deel hebben aan ...'

Akkoord.

6. Wat verstaat u concreet onder een 'vredegroet'? Uw commissie kent deze gewoonte niet.

Het blijkt te gaan om een gewoonte die binnen uw commissie niet bekend was om voorafgaand aan het aanzitten aan de tafel elkaar te groeten zoals aan het slot van de brieven van Paulus gebeurt, of te volstaan met een handdruk.

7. Wanneer denkt u dat dit formulier gebruikt kan worden? Alleen als vervanging van een 'verkort formulier', of ...?

Naast wat reeds ter sprake kwam, is doorgesproken met deputaten over:

- *dat het niet de bedoeling is van dit formulier andere te vervangen, maar gegeven is ter afwisseling;*
- *dat – inderdaad kort, maar dat geldt meerdere elementen – het element van zelfbeproeving wel aanwezig is;*
- *dat wanneer het gaat om het 'lovend karakter' van dit formulier dit niet in tegenspraak is met het element van verootmoediging dat als het goed is de hele viering doortrekt.*

Uw commissie doet nu uw vergadering de volgende suggestie. Het lijkt ons het meest werkbaar wanneer alle voorstellen tot wijziging van de teksten die door uw vergadering naar voren gebracht zullen worden schriftelijk ingediend worden bij uw commissie, zodat deze voorstellen gerubriceerd en vervolgens besproken kunnen worden met de deputaten waarna de ingediende voorstellen, het commentaar van deputaten, vergezeld van voorstellen tot besluit uw vergadering ter hand gesteld kunnen worden in een totaaloverzicht tijdens een vervolghandeling van deze twee conceptformulieren.

Voorstel

1. Deputaten te danken voor de werkzaamheden om beide concepten te vervaardigen;
2. de twee conceptavondmaalformulieren als zodanig vast te stellen met inachtname van de voorgestelde wijzigingen en opmerkingen, zoals aangegeven in rapport 4B en vanuit de bespreking ter vergadering;
3. deputaten op te dragen:

- a. deze conceptformulieren in de vorm van een 'proeve' - met een inleidend schrijven waarin het kader hiervan aangegeven wordt - toe te zenden aan de kerkenraden met het verzoek om als 'proeve' deze formulieren te toetsen en daarvan verslag te doen aan deputaten eredienst;
- b. in hun rapportage aan de generale synode 2010 van deze reacties verslag te doen.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 75
Artikel 186

Rapport 4a-1 van commissie 3 inzake het rapport van deputaten eredienst

In dit vervolgrapport behorend bij rapport 4a van uw commissie treft uw vergadering een bespreking aan van de ingediende voorstellen. Bij ieder voorstel is cursief aangegeven waarom we wel of niet een voorstel of onderdeel daarvan overnemen.

Twee hoofdprincipes zijn daarbij leidraad geweest:

- a. de verantwoordelijkheid voor het zingen in de eredienst van verantwoorde liederen is door de generale synode 2004 bij de kerkenraden neergelegd;
- b. de generale synode wil daarbij – door de dienst van deputaten en classes – leiding geven door middel van de aangereikte criteria.

1. Voorstel J.W. van Pelt (L.C. Buijs, A. van de Bovenkamp)

De volgende onderdelen in het voorstel tot besluit laten vervallen:

1. bij punt 3: de woorden *'door de 'proeve' een enkele keer te gebruiken ter beproeving in de eredienst'*;
2. bij punt 2: de onderdelen b. en c.

Ad 1.

Het gaat uw commissie erom dat in de kerken duidelijk dient te zijn dat er wel verschil is tussen het gebruik van een 'proeve' en het gebruiken van een definitieve uitgave van een liturgisch formulier. Daarom neemt uw commissie dit onderdeel gewijzigd over, zodat aan de intentie ervan recht gedaan wordt en tegelijkertijd het helder blijft dat het gaat om een 'proeve':

Voorstel 3 (nieuw)

3. vast te stellen dat een 'proeve' (...) de gemeente als geheel kan inschakelen *door de 'proeve' als zodanig te gebruiken in de eredienst*;

Ad 2.

Onderdeel b.

Uw commissie heeft dit punt opgenomen om twee redenen en neemt daarom dit voorstel niet over. (1) Het huwelijksformulier in de 'proeve' zou aanleiding kunnen zijn voor het gesignaleerde misverstand, namelijk het toegeven aan een andere manier van spreken inzake de Bijbelse man-vrouw- verhouding onder druk van de huidige cultuur. Nu wordt wel heel nadrukkelijk bij Ef. 5: 21 de nadruk gelegd op het wederzijdse (en dat kan een noodzakelijke correctie zijn op een in het verleden verwaarloosd aspect), maar dit wederzijdse aspect wordt vervolgens wel toegespitst in het spreken over het 'hoofd'-zijn en 'onderdanig'-zijn in het vervolg van Ef. 5 waarbij het geheimis van de verhouding van Christus en de gemeente, die met deze woorden uitgedrukt wordt, de leidende gedachte is. (2) Op deze wijze wil uw commissie ook een duidelijk signaal afgeven naar de kerkenraden dat hun reacties er wel terdege toe doen.

Onderdeel c.

Het laten vervallen van dit onderdeel raadt uw commissie af, omdat het van belang is dat de kerken weten wat de plaats is van deze formulieren naast de reeds 'bestaande formulieren'. Zo dient helder te zijn dat ze nooit bedoeld zijn in plaats van, maar als aanvulling op de bestaande formulieren.

2. Voorstel B.R. Steenbergen (B. Vianen, B.W.C. Moolhuizen)

Toevoeging bij 6.b. Een punt 3.: *deputaten op te dragen zich op de hoogte te houden c.q. te laten houden over de ontwikkelingen m.b.t. het nieuwe Liedboek.*

Uw commissie heeft geen bezwaar tegen dit voorstel en neemt het over.

3. Voorstel A.J. de Jong (M.H.J. Bron, B. Vianen, J. van 't Spijker)

Laten vervallen:

Punt 6.b.2: vanaf *'en daarbij ...'*

Redenen:

1. de ontstane praktijk wordt je hiermee niet de baas;
2. het is te laat voor een lijst, nu past bescheidenheid;
3. leidt mogelijk tot verwijten van gebrek aan kerkelijk denken.

Uw commissie neemt dit voorstel over, maar niet om de redenen die erbij vermeld worden.

De 'lijst' waarvan sprake is in het commissievoorstel was bedoeld als een illustratie bij het instructiemateriaal. Juist door middel van de handreiking met de uitgewerkte criteria kan wél in de ontstane praktijk leiding gegeven worden en uiteraard wordt daarbij een beroep gedaan op het nut en de noodzaak van het kerkelijk denken inzake het kerkelijk lied voor de kerkenraden. En kerkelijk denken en leiding geven betekent dan allereerst dat de kerkenraden de te kiezen liederen aan de hand van wat hen door deputaten aangereikt wordt beoordelen.

4. Voorstel J. van 't Spijker (E. Beldman, A.J. de Jong)

Voorstel toevoegen:

7. *deputaten op te dragen zo mogelijk actief betrokken te geraken bij de samenstelling van het nieuwe Liedboek (2012) en daarvan verslag uit te brengen aan de volgende generale synode.*

Dit voorstel gaat verder dan het ingediende voorstel 2. Naar de mening van uw commissie gaat dit te ver. Allereerst gaan we dan in een bepaald opzicht weer terug achter het besluit van de generale synode 2004. Toen is de verantwoordelijkheid inzake het kerkelijk lied bij de kerkenraden neergelegd. De weg van een 'gezamenlijk' op te stellen bundel liederen is in de decennia daarvoor opgebroken. Ook zouden we, mede gezien de ons passende bescheidenheid, als slechts een klein deel van het geheel nauwelijks enige invloed kunnen uitoefenen op het geheel van dit nieuwe Liedboek. Bij het participeren in dit project zou er bovendien ook een bepaalde vorm van mede-verantwoordelijkheid ontstaan voor het eindresultaat. Uw commissie is van mening dat we die verantwoordelijkheid gelet op het geheel van onze kerken niet kunnen dragen.

8. Het oude voorstel 7.

5. Voorstel A. Prins (Th. Heystek, T.A. Meyboom, J.M. Verhelst)

Voorstel 4 uitbreiden met:

- 4b. *Wat de consequenties zijn van de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel - tegen de achtergrond van de invloed van evangelische stromingen - voor een verantwoorde vormgeving van de eredienst;*
 4c. *wat de plaats (ook 'in tijd') van de Woordbediening is binnen het geheel van de eredienst.*

Ad 4b.

Deze toevoeging neemt uw commissie niet over omdat met deze uitbreiding slechts 'een' voorbeeld genoemd wordt waarin de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel tot uitdrukking komt. Het deputatenrapport geeft er blijk van dat deputaten nadrukkelijk deze evangelische tendenzen verdisconteren in hun bezinning op deze opdracht.

Ad 4c.

Deze toevoeging wil uw commissie recht doen door ons vorige voorstel 4b. te herformuleren, zodat het misverstand weggenomen wordt als zou het alleen gaan om de vormgeving van de eredienst. Het dient te gaan over vorm én inhoud:

Voorstel 4b. (nieuw):

- 4b. *wat de consequenties zijn van de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel voor de eredienst.*

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 76
 Artikel 188,189

Rapport 1A van commissie 4 inzake het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland met betrekking tot de contacten met de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland en de Hersteld Hervormde Kerk

1. Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland (3)

Amendement ds. W. van 't Spijker c.s.

Tekst als volgt aanpassen:

spreekt uit:

3. dat evenwel de redenen genoemd door de generale synode 2001 om te zoeken naar samenwerking en eenheid met allen die de naam van Christus liefhebben en naar Zijn woord begeren te leven nog onverminderd gelden;
4. oud 3;
5. oud 4 aangevuld met:
 'dat het wenselijk is plaatselijk in ieder geval samen te werken en zo mogelijk te blijven zoeken naar manieren waarop kerken op basis van de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' zouden kunnen komen tot verdere samenwerking met hervormd-gereformeerde gemeenten binnen de Protestantse Kerk in Nederland.'

besluit:

3. deputaten op te dragen om in overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond te onderzoeken hoe gestalte gegeven kan worden aan verdere plaatselijke samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden.

De commissie stemt in met de intentie van het amendement dat de kerken zich niet te gemakkelijk neerleggen bij de geringe respons op de oproep aan de plaatselijke kerken tot het zoeken van contact met gemeenten van gereformeerdebondsignatuur. Waar het amendement vraagt om mogelijkheden voor samenwerking te 'onderzoeken', vraagt de commissie zich af wat de meerwaarde van dit 'onderzoeken' kan zijn. Er is al onderzoek gedaan. De commissie kiest daarom voor een meer actieve benadering waarin de kerken duidelijk gemaakt wordt welke mogelijkheden er zijn voor plaatselijke samenwerking en welke kansen die samenwerking biedt, bijv. in missionair en diaconaal opzicht.

De commissie is ook van mening dat in het amendement onvoldoende duidelijk wordt waarin de

samenwerking zoals genoemd onder 'spreekt uit' sub 3 (nieuw) verschilt van het samenwerken zoals genoemd onder 'spreekt uit' sub 5. Ook wordt niet duidelijk op welke vorm van samenwerking wordt gedoeld in de tekst van 'besluit' sub 3. De commissie stelt daarom voor om in de formulering aansluiting te zoeken bij de besluittekst van de generale synode van 2001 (Acta pag. 57).

Wellicht ten overvloede merkt de commissie op dat kerkelijk samenleven met gemeenten van gereformeerdebondsignatuur wel kanselruil mogelijk maakt, maar niet de vorm kan krijgen zoals beschreven in bijlage 8 K.O.

De voorgestelde besluittekst luidt als volgt:

spreekt uit:

3. dat evenwel de redenen genoemd door de generale synode 2001 om te zoeken 'naar samenwerking en kerkelijk samenleven met allen die de naam van Christus liefhebben en naar Zijn Woord begeren te leven' nog onverminderd gelden;
4. oud 3;
5. oud 4 aangevuld met:
'dat het wenselijk is plaatselijk in ieder geval samen te werken en zo mogelijk op basis van de daarvoor in 2004 aanvaarde regeling te blijven zoeken naar vormen waarin plaatselijk samenleven met gemeenten van gereformeerdebondsignatuur in de Protestantse Kerk in Nederland gestalte kan krijgen.'

besluit:

3. deputaten op te dragen om in overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond de kerken duidelijk te maken welke mogelijkheden er zijn om plaatselijk samen te werken of kerkelijk samen te leven met gemeenten van gereformeerdebondsignatuur en welke kansen samenwerking en kerkelijk samenleven bieden, bijv. in missionair en diaconaal opzicht.

2. Hersteld Hervormde Kerk (5)

Amendement ds. P.J.D. Buijs c.s.

Tekst als volgt aanpassen:

voorts overwegend:

1. idem;
2. dat deputaten melden bij het spreken over de grondslag van de kerk ook de kerkorde ter sprake te hebben gebracht;
3. dat in het gesprek over de kerkorde bleek dat in de Hersteld Hervormde Kerk de kerkorde van de Ned. Herv. Kerk uit 1951 vooralsnog wordt gehandhaafd, zij het dat de binding aan de belijdenis meer in gereformeerde zin geformuleerd is;

van oordeel:

1. dat we in acht moeten nemen dat de Hersteld Hervormde Kerk nog verkeert in een situatie van opbouw;
2. dat we in verschillende zaken wat tijd moeten nemen om verstandig met de dingen om te gaan;
3. dat verdergaand gesprek over de kerkorde als grondslag van de kerk nodig is en dienstbaar kan zijn aan de uitbreiding van de contacten met de Hersteld Hervormde Kerk;

besluit:

1. idem;
2. vanuit de geestelijke herkenning over en weer door te spreken over:
 - het functioneren van de gereformeerde belijdenis in de prediking en in de bediening en beleving van de sacramenten;
 - de inhoud en het functioneren van de vigerende kerkorde;
3. idem;
4. idem.

De commissie heeft aan ds. P.D.J. Buijs gevraagd welke feiten ten grondslag liggen aan zijn stelling onder 'voorts overwegend 3', 'dat de binding aan de belijdenis meer in gereformeerde zin geformuleerd is'. Ds. P.J.D. Buijs verwees daarvoor naar een uitspraak van prof.dr. J.W. Maris tijdens de bespreking van het rapport betreffende de HHK. Desgevraagd liet prof.dr. J.W. Maris de commissie weten: 'Wij hebben van het HHK-moderamen geen vastgestelde tekst gekregen, maar wel de stellige verzekering dat de vaagheid t.a.v. de belijdenis bij hen weggenomen is c.q. wordt. Dat was voor ons voldoende, in samenhang met het feit dat de K.O. voorlopig die van 1951 bleef en waarschijnlijk nog wel zal worden gereviseerd.'

Gelet op het bovenstaande stelt de commissie voor om het amendement naar zijn intentie over te nemen, maar daaraan toe te voegen dat deputaten in het gesprek met de HHK vragen om een definitieve kerkelijke uitspraak t.a.v. de binding aan de gereformeerde belijdenis.

De voorgestelde besluittekst luidt dan als volgt:

voorts overwegend:

1. idem;
2. dat deputaten melden bij het spreken over de grondslag van de kerk ook de kerkorde ter sprake te hebben gebracht;
3. dat in het gesprek over de kerkorde bleek dat in de Hersteld Hervormde Kerk de kerkorde van de Ned. Herv. Kerk uit 1951 vooralsnog wordt gehandhaafd, zij het dat de Hersteld Hervormde Kerk zich duidelijker wil binden aan de gereformeerde belijdenis;

van oordeel:

1. dat we in acht moeten nemen dat de Hersteld Hervormde Kerk nog verkeert in een situatie van opbouw;
2. dat we in verschillende zaken wat tijd moeten nemen om verstandig met de dingen om te gaan;
3. dat verdergaand gesprek over de binding aan de gereformeerde belijdenis en over de kerkorde als

grondslag van de kerk nodig is en dienstbaar kan zijn aan de uitbreiding van de contacten met de Hersteld Hervormde Kerk;

besluit:

1. idem;
2. vanuit de geestelijke herkenning over en weer door te spreken over:
 - de binding aan de gereformeerde belijdenis en het functioneren van die belijdenis in de prediking en in de bediening en beleving van de sacramenten;
 - de inhoud en het functioneren van de vigerende kerkorde;
3. idem;
4. idem.

Amendement ds. A.A. Egas c.s.

Tekst als volgt uitbreiden:

3. deputaten op te dragen om te onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om de kerkordes meer op elkaar af te stemmen;
3. wordt 4. etc.

Deputaten zijn van oordeel dat de HHK nog verkeert in een situatie van opbouw en dat het verstandig is om in verschillende zaken tijd te nemen om verstandig met de dingen om te gaan. Bovendien hebben deputaten erop gewezen, dat de synode van de HHK nog geen besluit heeft genomen over de contacten met onze kerken. Wel kreeg de uitnodiging voor een gesprek op de synode van de HHK in december 2005 brede instemming.

Op grond van het bovenstaande acht de commissie het voorstel van ds. A.A. Egas c.s. prematuur. Ze neemt daarom het voorstel niet over.

Amendement ds. A.C. Uitslag c.s.

Tekst als volgt uitbreiden:

voorts constaterend:

1. dat de generale synode 2001 heeft uitgesproken graag te zien dat plaatselijke samenwerking met hervormd-gereformeerde gemeenten uitgroeit tot nauwer kerkelijk samenleven, waarbij dit laatste o.a. kanselruil insluit;
2. dat tengevolge van de breuk tussen hervormd-gereformeerden in 2004 kerkenraden in gesprek kunnen zijn met hervormd-gereformeerde gemeenten zowel binnen als buiten de Protestantse Kerk in Nederland;

van oordeel:

1. dat er conform eerdere synodale besluiten geen belemmeringen tot het aangaan van gesprekken zijn met hersteld-hervormde gemeenten, welke kunnen leiden tot kanselruil;

besluit:

2.b weg;

3. hoe samenwerking kan uitgroeien tot nauwer kerkelijk samenleven waarbij dit o.a. kanselruil insluit.

De commissie is van oordeel dat ds. A.C. Uitslag c.s. er in hun amendement ten onrechte van uitgaan dat de uitspraken van de generale synode 2001 t.a.v. plaatselijke samenwerking met hervormd-gereformeerde gemeenten op dit moment reeds voluit van toepassing zijn op de HHK. Deputaten stellen in hun rapport: 'De handreiking aan GB-gemeenten geldt naar zijn intentie ook voor HHK-gemeenten.' De generale synode 2001 kon een handreiking aan GB-gemeenten doen, omdat de GB had ingestemd met samenwerking. Dat kan echter op dit moment van de HHK nog niet worden gezegd. Integendeel: deputaten wijzen erop dat de HHK vooralsnog terughoudend willen zijn t.o.v. kanselruil in verband met de rust in de gemeenten en liturgische verschillen.

De commissie is bovendien van oordeel dat we – anders dan bij de GB – bij de HHK te maken hebben met een kerkverband. Op de (beperkte) samenwerking met gemeenten van gereformeerdebondsignatuur in de PKN zijn de bepalingen van bijlage 8 K.O. niet van toepassing. Dat is wel het geval in verband met samenwerking met gemeenten binnen de HHK. Gelet op de fase waarin de gesprekken met de HHK zich bevinden, meent de commissie dat het bepaalde in bijlage 8 K.O. sub 1a op dit moment nog in de weg staat aan nauwer kerkelijk samenleven met plaatselijke gemeenten binnen de HHK.

Gelet op het bovenstaande neemt de commissie het voorstel van ds. A.C. Uitslag niet over.

A.P. van Langevelde, rapporteur

Bijlage 77

Artikel 190, 255

Rapport 8 van commissie 3 inzake de appendix bij het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders ver de HSV

Inleiding

Allereerst spreekt uw commissie haar verwondering uit over het feit dat het moderamen deze 'bijlage' bij het rapport van deputaten eenheid op de tafel van onze commissie heeft neergelegd. Er is over de HSV nooit anders ter synode gesproken dan in het kader van de samensprekingen met de Gereformeerde Bond (Acta generale synode 2001 art.102, Acta generale synode 2004 art. 83). In dat licht bezien zou het daarom juist zijn geweest wanneer uw synodale commissie die zich over het rapport van deputaten

eenheid gebogen heeft ook deze appendix voor haar rekening zou hebben genomen. Daarbij dient dan vervolgens ook helder te zijn dat deputaten eenheid geen enkele formele relatie hadden en hebben met het project van de HSV. Dat geven zij terecht aan in de 'inleiding' van deze bijlage. In 2001 is gekozen voor samenwerking op dit terrein, maar niet als opdracht voor deputaten. Zij zouden slechts wegen tot samenwerking zoeken wat geresulteerd heeft in het zitting nemen in het bestuur van enkele van onze predikanten en vervolgens geleid heeft tot het deelnemen van verscheidene predikanten uit onze kerken in de hertaalgroepen. Terecht geven deputaten dan ook aan niet meer te kunnen doen dan het komen tot een 'aanbeveling', en dan nog tussen haakjes omdat het geen aanbeveling kan zijn tot het nemen van enigerlei beslissing.

Formeel gezien zou naar de mening van uw commissie deze appendix daarom als 'onbestelbaar' retour gezonden kunnen worden richting de 'brievenbus' van deputaten of voor kennisgeving worden aangenomen.

Desondanks is uw commissie van mening dat uw vergadering naar aanleiding van deze 'Overwegingen inzake de hertaling van de Statenvertaling' de kerken dient door toch een concreet besluit te nemen inzake de HSV. Er is immers een behoorlijk aantal kerken die uitzien naar het gereedkomen hiervan én verwachten de de generale synode zich een keer over het gebruik hiervan zal uitspreken. Daarbij mag duidelijk zijn dat het niet zo kan zijn dat de zaak van de HSV staande de vergadering even geregeld kan worden. Daarvoor kan ook niet als argument dienen dat in het verleden zich nog nooit een synode heeft uitgesproken over een gereviseerde uitgave van de SV, omdat déze revisie meer inhoudt dan alleen taalkundige aanpassingen (zoals bij de zogenaamde Tukker-bijbel het geval was). Evenmin acht uw commissie het wijs om nu maar af te wachten totdat op de generale synode 2010 de zaak pas op tafel komt door middel van een instructie vanuit de kerken.

Zo hebben een aantal overwegingen uw commissie tot het volgende voorstel tot besluit gebracht.

Voorstel tot besluit

De synode besluit:

kennis genomen hebbend van:

1. de appendix bij rapport deputaten eenheid inzake de HSV;
2. het bijbehorende rapport van de synodale commissie;

overwegende:

1. dat tot op dit moment het werk aan de HSV alleen ter sprake is geweest in het kader van de samenwerking met de Gereformeerde Bond;
2. dat onze betrokkenheid in dit kader tot uitdrukking is gebracht door zitting te nemen in het bestuur en participatie in de werkgroepen op persoonlijke titel;
3. dat wat ter tafel ligt in de vorm van een appendix niet meer is dan slechts enkele opmerkingen van deputaten eenheid inzake de HSV;
4. dat er verscheidene kerken uitzien naar het gereedkomen van een complete uitgave van de HSV om die in de kerken te kunnen gebruiken;

van oordeel:

dat het gewenst is dat de generale synode zich een gefundeerd oordeel kan vormen over de HSV met het oog op het gebruik van deze hertaling van de Statenvertaling in onze kerken;

besluit:

het in te stellen deputaatschap inzake de NBV op te dragen de generale synode van 2010 te dienen met een rapport inzake de HSV op grond waarvan een gefundeerde beslissing inzake het gebruik van deze hertaling in onze kerken genomen kan worden.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 78

Artikel 191, 195, 197, 246

Rapport 5 van commissie 4 inzake het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

Bezinning op het werk van deputaten (9)

Zestig jaar nadat de generale synode aan deputaten de opdracht gaf om wegen te zoeken die kunnen leiden tot de eenheid van de kerken van gereformeerde belijdenis in Nederland, hebben deputaten hun werk en het resultaat daarvan geëvalueerd. De commissie is deputaten erkentelijk voor deze evaluatie. De commissie merkt daarbij op dat de evaluatie plaatsvindt op het moment dat vier van de zeven deputaten hebben aangegeven niet voor herbenoeming in aanmerking wensen te komen. Hoewel twee van hen reeds twaalf, resp. negen jaar in het deputaatschap zitting hebben, zijn de andere drie broeders 'mede ter wille van de continuïteit' bereid nog een periode te dienen.

Eerder al merkte uw commissie op dat in het rapport van deputaten iets doorklinkt van vermoeidheid, verlegenheid en scepsis. In het rapport van de commissie die in 2004 de bespreking van het deputatenrapport voorbereide werden vergelijkbare uitdrukkingen gebruikt.

Het is de commissie opgevallen dat deputaten in hun bezinning vooral vragen stellen. Antwoorden op de gestelde vragen worden niet gegeven. Dit zou de indruk kunnen wekken dat deputaten met hun werk in een impasse zijn beland en niet meer weten hoe het verder moet. Daartegenover benadrukt de commissie dat de synode van 2004 aan deputaten geen opdracht heeft gegeven om zich te bezinnen op hun werk en het resultaat daarvan.

In het gesprek met deputaten heeft de commissie gevraagd waarom zij dit hoofdstuk in hun rapport hebben opgenomen. Deputaten hebben geantwoord dat vooral de worsteling rondom het federatief groeimodel daartoe aanleiding heeft gegeven. De verdeeldheid in het eigen kerkverband heeft het verder gestalte geven aan de eenheid met de GkV verlamd. Er is onduidelijkheid over de koers die we als CGK willen varen.

In reactie daarop heeft de commissie gevraagd of onze kerken het zoeken naar eenheid tot nu toe misschien teveel *top down* in plaats van *bottom up* hebben georganiseerd. Is er wellicht ook te weinig gerekend met de spanning tussen landelijke idealen enerzijds en plaatselijke mogelijkheden en behoeften anderzijds?

Deputaten hebben geantwoord dat in de generale synode – kerkrechtelijk gezien – de breedte van de kerken samenkomt. De praktijk laat echter zien dat gemeenten in belangrijke mate zelf bepalen of en hoe ze aan het landelijke beleid plaatselijk gestalte geven. Deputaten beseffen dat het tijd wordt om op dit punt iets te ‘doorbreken’. Ze staan open voor het zoeken naar een nieuwe balans tussen landelijke aansturing en plaatselijke implementatie van beleid. ‘Het zou mooi zijn als we iets van de gebrokenheid zouden kunnen overwinnen door elkaar – binnen de grenzen van Schrift en belijdenis – ruimte te laten voor plaatselijke contacten met de GkV en de HHK.’ In dat verband pleiten deputaten in hun rapport voor bezinning op de mogelijkheid van eenheid vanuit het perspectief van een brede gereformeerde kerk.

De commissie is van oordeel dat het voorlopige resultaat van de bezinning van deputaten laat zien dat nadere bezinning nodig is. Daarbij denkt de commissie niet alleen aan bezinning op de taak van deputaten, maar ook op hun werkwijze.

Het behoort niet tot de taak van de commissie om zelf bij te dragen aan de bezinning. Niettemin voelt ze zich vrij om enkele opmerkingen te maken over de richting waarin ze denkt.

Naar de mening van de commissie zal in de bezinning allereerst aandacht gegeven moeten worden aan de verhouding tussen landelijke aansturing en plaatselijke implementatie van beleid. Ook als in het zoeken naar kerkelijke eenheid het accent meer zou komen te liggen op wat plaatselijk gewenst en mogelijk is, blijft het noodzakelijk om daarvoor op landelijk niveau de kaders aan te geven. De commissie is zich ervan bewust dat deputaten in hun rapport aan de synode van 2001 voor deze bezinning al een belangrijke aanzet hebben gegeven.

In de tweede plaats meent de commissie dat deputaten terecht vragen om onderzoek naar ‘de mogelijkheid van eenheid vanuit het perspectief van een brede gereformeerde kerk’. Dit onderzoek kan een waardevolle bijdrage leveren aan een nieuwe toekomstvisie en daarmee hopelijk gepaard gaand nieuw élan.

In de derde plaats dient in de bezinning aandacht gegeven te worden aan de werkwijze van deputaten. In hun voorstel concentreren deputaten zich op de contacten op landelijk niveau. Ze vragen de synode te besluiten om de mogelijkheid van gezamenlijke ontmoeting van gesprekspartners te onderzoeken. De commissie steunt dit voorstel, maar zou tegelijk willen onderzoeken op welke wijze deputaten meer dienstbaar kunnen zijn aan gemeenten in hun contacten op plaatselijk niveau. Is het denkbaar dat deputaten zich in de toekomst meer gaan richten op het stimuleren en faciliteren van plaatselijke initiatieven? De commissie heeft in dit verband gedacht aan de werkwijze van deputaten evangelisatie die op verzoek van plaatselijke gemeenten niet alleen toerusting verzorgen, maar ook hulp bieden bij het voorbereiden van een missionair projectplan en begeleiding bij de uitvoering van dat plan.

Benoeming van nieuwe deputaten

De commissie beseft dat de synode in de afgelopen decennia aan deputaten een groot aantal opdrachten heeft gegeven. Met name de contacten met de NGK en de GkV hebben van deputaten meer dan gemiddeld veel tijd en energie gevraagd. Het is pijnlijk om nu met deputaten te moeten vaststellen dat deze investering niet heeft opgeleverd waarop werd gehoopt.

Zoals eerder gezegd, heeft de commissie veel waardering voor de toewijding en volharding waarmee deputaten zich steeds weer voor de uitvoering van hun opdrachten hebben ingezet. Dat neemt niet weg dat de commissie niet alleen in hun rapport, maar ook in de gesprekken met deputaten een zekere matheid heeft opgemerkt. Mede gelet op het vertrek van vier deputaten en de noodzaak om in de komende periode na te denken over een nieuwe visie en een nieuwe werkwijze, heeft de commissie aan deputaten gevraagd hoe zij het zouden vinden als de synode niet vier, maar zeven nieuwe deputaten benoemt. Deputaten hebben geantwoord er begrip voor te hebben dat de commissie tot een dergelijke gedachte gekomen is. Wel hebben zij zorg geuit over de continuïteit in het onderhouden van contacten indien alle deputaten vervangen zouden worden.

Gelet op het bovenstaande acht de commissie het gewenst om voor de volgende synodale periode zeven nieuwe deputaten te benoemen en aan een van de huidige deputaten te vragen om als adviseur op te treden.

Voorstel

De generale synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en deputaten hartelijk te bedanken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen een visie te ontwikkelen op de mogelijkheid van eenheid vanuit het perspectief op een brede gereformeerde kerk;
3. deputaten op te dragen zich in het verlengde van de rapportage aan de synode 2001 nader te bezinnen op de verhouding tussen landelijke aansturing en plaatselijke implementatie van beleid en op de consequenties daarvan voor de taak van deputaten;
4. deputaten op te dragen te onderzoeken hoe de werkwijze van deputaten het beste kan aansluiten bij het resultaat van het onder 2 en 3 genoemde;
5. deputaten op te dragen aan de volgende generale synode van hun werkzaamheden verslag te doen;
6. nieuwe deputaten te benoemen en een van de huidige deputaten te benoemen tot adviseur.

A.P. van Langevelde, rapporteur

Bijlage 79
Artikel 196

Rapport 2A van commissie 4 inzake het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

Uw commissie boog zich over een drietal amendementen op de voorstellen in rapport 2.

1. Amendement br. R.B.J. Naaktgeboren c.s.

Tekst als volgt aanpassen:

spreekt uit:

3. dat het aan te bevelen is dat de kerken het gesprek over de prediking binnen de eigen kerkgemeenschap en met de GKv op plaatselijk vlak voeren en daarbij in het bijzonder letten op de functionering van de principiële overeenstemming;

In het amendement wordt onderscheid gemaakt tussen het gesprek over de prediking binnen de eigen kerkgemeenschap en met de GKv. In beide gevallen zou het aan te bevelen zijn dat de kerken dit gesprek op plaatselijk vlak voeren.

Wat betreft het plaatselijk spreken over de prediking binnen de eigen kerkgemeenschap, merkt de commissie op dat niet duidelijk is wat hiermee wordt bedoeld. Is de aanbeveling gericht op het gesprek over de prediking op kerkenraadniveau? In dat geval mag worden opgemerkt dat de kerkorde met het oog hierop al e.e.a. heeft geregeld, o.a. in het reglement voor de kerkvisitatie. Bovendien is er geen duidelijk verband met het streven naar samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de GKv. Of is de aanbeveling gericht op het gesprek over de prediking in regionaal verband, bijv. tijdens de vergadering van de classis? In dat geval is het amendement onvoldoende helder geformuleerd. Opnieuw is er geen duidelijk verband met het streven naar samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de GKv.

Wat betreft het plaatselijk spreken over de prediking met de GKv merkt de commissie op dat dit in de lijn van bijlage 8 K.O. en van eerdere synodale besluiten reeds gebeurt overal waar gezocht wordt naar mogelijkheden voor plaatselijke samenwerking of nauwer kerkelijk samenleven met de GKv. De commissie ziet geen reden om een aanbeveling te doen over wat op grond van geldende afspraken reeds praktijk is.

Gelet op het bovenstaande neemt de commissie het amendement van br. R.B.J. Naaktgeboren c.s. niet over.

2. Amendement ds. J. van 't Spijker c.s.

Nieuw lid 2 toevoegen aan 'spreekt uit':

spreekt uit:

2. dat classes en deputaten art. 49 K.O. gehouden zijn om zich in hun beoordeling van aanvragen van plaatselijke kerken om te mogen overgaan tot nauwer kerkelijk samenleven met een kerk van gereformeerd belijden te houden aan wat de duidelijke intentie is van bijlage 8 K.O.;

Het amendement grijpt terug op de tekst van het commissierapport. Bij het schrijven van haar rapport heeft de commissie overwogen deze tekst op te nemen in haar voorstel. De commissie heeft er toen voor gekozen om dit niet te doen, omdat de generale synode van 2004 reeds had uitgesproken

'dat de classes geroepen zijn om de mogelijkheden om op plaatselijk niveau tot nauwer samenleven te komen uitsluitend te toetsen aan de hand van bijlage 6 K.O., zonder dat persoonlijke opvattingen een besluit over die samenwerking belemmeren' (Acta 2004, p. 109).

Vanwege het belang dat de commissie hecht aan de samenhang in het voorstel om op dit moment het federatief groeimodel niet in te voeren, maar om tegelijk waar dit mogelijk is met overtuiging voort te gaan op de weg van samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven op plaatselijk niveau, acht de commissie het bij nader inzien juist om – in de lijn van het amendement – de uitspraak van 2004 wel te herhalen. De herhaling mag dan gezien worden als een illustratie van de welgemeende intentie van de kerken om op plaatselijk niveau voluit te streven naar het gestalte geven aan de eenheid met de GKv waar dit op landelijk niveau op dit moment helaas nog niet mogelijk is.

Gelet op het bovenstaande neemt de commissie het amendement van ds. J. van 't Spijker c.s. over.

3. Amendement ds. W. van 't Spijker c.s.

Voorstel B van deputaten om het federatief groeimodel thans in te voeren in stemming geven.

De commissie heeft sympathie voor het amendement voor zover hierin het verlangen zichtbaar wordt om daadwerkelijk een begin te maken met het gestalte geven aan de in 1998 beleden eenheid. Het amendement gaat echter geheel voorbij aan de overwegingen van de commissie die geleid hebben tot de conclusie dat de kerken invoering van het federatief groeimodel op dit moment niet kunnen dragen. Gelet daarop neemt de commissie het amendement van ds. W. van 't Spijker c.s. niet over.

A.P. van Langevelde, rapporteur

Bijlage 80
Artikel 198

Brief generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland
Amersfoort-Centrum 2005

Aan de eerstkomende generale synode
van de Christelijke Gereformeerde Kerken,

p/a de samenroepende kerk van Sliedrecht (Bethelkerk)
P.A. de Genestetstraat 37
3362 TE SLIEDRECHT

Oldehove/Julianadorp, 6 juli 2005

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Het is ons een vreugde u te kunnen meedelen dat de synode van Amersfoort-Centrum 2005 naar aanleiding van een brief van uw voorgangster van 2004 en de rapportage van onze deputaten voor kerkelijke eenheid besloot 'dankbaar voor de groeiende toenadering tot de Christelijke Gereformeerde Kerken de weg naar kerkelijke eenheid te vervolgen'. In de bijlage ontvangt u de besluiten die de synode nam inzake de betrekkingen met u. U vindt daarin onder andere de opdracht die onze deputaten ontvingen voor de nieuwe periode, en de regeling die de synode vaststelde voor plaatselijk contact en samenwerking met een Christelijke Gereformeerde Kerk.

Onze relatie tot u is een bijzondere. U bent het enige kerkverband in Nederland waarmee wij op landelijk niveau overeenstemming hebben inzake onderworpenheid aan de Schrift en gebondenheid aan de gereformeerde belijdenis. Uw kerken zijn op dit moment ook de enige waarmee wij landelijk samenspreken om te komen tot kerkelijke eenheid. In de manier waarop u en wij mogen samspreken ontvangen wij dankbaar wat ons uit de hand van de Here is ten deel gevallen. Hij is het die ons de consensus van het ware geloof geeft, en die ons in zijn evangelie roept en door zijn Geest brengen wil tot kerkelijke eenheid.

Intussen realiseren we ons maar al te goed dat we er in onze onderlinge contactoefening nog niet zijn. In onze vergadering werd daarover enig ongeduld verwoord. Maar we realiseren ons dat de oorzaak niet aan één kant ligt.

In *onze kerken* is veel in beweging. De Geest van de Here is aan het werk! Maar dat niet alleen. Er zijn ook onrijpe uitingen aan te wijzen. Met als gevolg bedroevende onrust: sinds onze vorige synode zijn wij veel broeders en zusters kwijtgeraakt. De een vond bij ons te weinig beleving en enthousiasme, de ander te weinig overtuiging en gehoorzaamheid. Als uw synodes in haar overwegingen de jaren door aandacht vroegen voor een zorgvuldige omgang met de in eigen kring ontvangen eenheid, dan voelen wij dat na de gebeurtenissen in onze kerken maar al te goed aan. En we kunnen ons uw voorzichtigheid daarom beter voorstellen.

Wij weten bovendien dat, als het om ontwikkelingen bij ons gaat, door u en andere gereformeerde belijders met spanning gekeken wordt hoe wij als kerken vanuit het Woord van God ingaan op en omgaan met de vragen die de hedendaagse tijd ons stelt. We vinden het belangrijk voor deze vragen niet weg te lopen, maar we realiseren ons dat we in een proces zitten dat tal van risico's en gevaren kent. En dat wij ondanks soms stoere woorden maar kleine kracht hebben. We begrijpen dat wij in deze situatie van u en anderen niet automatisch een blanco vertrouwenscheque mogen vragen.

We weten ook dat als in een van de besluiten van uw synode zorg verwoord wordt over de prediking in onze kerken, we die niet lichtzinnig aan de kant kunnen schuiven. Wij zijn mensen van onze tijd, vatbaar voor het denken van de wereld. Onze prediking blijft niet automatisch herkenbaar als bediening van de verzoening en als oefening van de sleutelmacht. Ook binnen onze kerken wordt geklaagd over versmalling in tekstkeus, in inhoud, in aandachtsgebieden. Er wordt geklaagd over een gebrek aan concentratie op Christus en een gebrek aan diepgang en aan schriftuitleg. En tegelijk over vruchteloze betogen en vlotte uiteenzettingen die niet echt zonde en ongelooft ontmaskeren. Zonder die klachten als synode zomaar in het algemeen toe te stemmen, realiseren we ons dat er voor gearriveerdheid geen plaats is. Preken vergt levend geloof, voortdurend gebed en telkens hernieuwde gehoorzaamheid aan onze God en zijn Woord.

In *uw kerken* wordt veelal geworsteld met dezelfde vragen als bij ons. Uw synode heeft dat heel eerlijk geconstateerd. Ook bij u is de eenheid die er nu is, niet vanzelfsprekend. Zat u vroeger beknelde tussen 'synodaal' en 'vrijgemaakt', en later tussen 'binnen- en buiten-verband', tegenwoordig lijkt u wel eens wat beklemd te zitten tussen de vleugels in uw eigen kerkverband. Zag u het vroeger als een taak om zo mogelijk een brugfunctie te vervullen tussen kerkengroepen die van elkaar vervreemd waren, nu lijkt u zelf wel eens moeite te hebben om over de brug te komen. Wij hoeven dat niet verder te adstrueren. U kent uw eigen kerken en hun interne verhoudingen beter dan wij ze kennen. En de besluiten van uw laatste synode leggen er ook getuigenis van af.

Hoewel we ons realiseren wat voor weg er nog gegaan moet worden tussen u en ons, noteren we dankbaar de vooruitgang in de afgelopen periode. Verheugend is wat ons betreft dat we konden uitspreken dat er van onze kant geen inhoudelijke verschillen in confessie gesignaleerd zijn tussen uw en onze kerken. En dat op liturgisch terrein de door uw en onze synode uitgezette lijnen niet wezenlijk van elkaar verschillen.

Ook de voortgang in plaatselijke contacten is voor ons reden tot vreugde. Het is goed u te melden, dat we in onze nieuwe regels voor plaatselijke samensprekingen onzerzijds ons uitgangspunt namen in het door uw en onze deputaten ontworpen zgn. federatief groeimodel. Twee van uw voorgangsters namen daar met instemming kennis van, maar konden nog niet tot invoering ervan overgaan.

Dat er rond onze contacten onrust bestaat in uw en onze kerken hoeft ons niet te bevreemden. Beiden worstelen we met de vraag: raken we niet kwijt en moeten we niet prijsgeven wat we juist zo dankbaar uit de hand van de Here ontvangen hebben? U het inzicht in de noodzaak van wedergeboorte en van het onderscheidend preken. En wij de rijkdom van het verbond en de helderheid van Assen-1926? Wij zijn dankbaar voor de zorgvuldige wijze waarop aan deze zaken in de contacten tussen wederzijdse deputaten aandacht is en wordt gegeven.

Maar veel belangrijker nog achten wij het voortgaande gesprek over de zaken die u en ons hoog zitten. Want wie denkt dat in onze contacten de tijd van de grote onderwerpen voorbij is, en dat nu alleen nog wat praktische dingen geregeld moeten worden, vergist zich. De besluiten van uw en onze synode maken duidelijk dat we het inhoudelijk gesprek nog niet achter de rug hebben. En dat is terecht. Want de zaken waarover u en wij het gesprek voeren, *blijven* aan de orde. Tot de jongste dag. Wat we naar ons oordeel wel hebben te bedenken is, dat we die gesprekken niet mogen voeren door over de heg heen met elkaar te spreken. In een wij-en-zij mentaliteit. Het gaat erom dat we ons *gezamenlijk* verzetten tegen afwijkingen en dat we *gezamenlijk* belijden de betrouwbaarheid van al Gods woorden: belovend, bevelend en bedreigend. We hebben niet *allebei* een probleem of bepaalde problemen. De grote vragen die ons bezighouden in de tijd en de wereld van vandaag zijn naar onze overtuiging *gezamenlijke* problemen! Het woord 'gezamenlijk' kwam niet voor niets telkens weer terug in de besluiten van onze synode van Zuidhorn 2002 en ook weer in onze eigen besluiten. Wij spreken de wens en de bede uit dat dit onze gezamenlijke overtuiging is. Laten we ons er daarbij van bewust zijn dat we een en dezelfde God en Heer dienen. En op een en dezelfde Geest zijn aangewezen. Laten we in zijn kracht samenwerken voor de waarheid. Gods dag tegemoet. Onder Gods zegen.

Graag wilden we in deze begeleidende brief u schrijven wat de preses tijdens de ontmoeting met uw afgevaardigden voor een belangrijk deel al heeft verwoord. Voor al uw werkzaamheden en voor heel uw kerkelijk leven bidden we u de onmisbare zegen van de Here en de werking van zijn Geest toe.

Met hartelijke broedergroet,
P. Niemeijer, preses,
H.Pathuis, scriba II.

CC: Deputaten voor de eenheid van gereformeerde belijders in Nederland (CGK)
Deputaten Kerkelijke Eenheid (GKv)

Bijlage 81
Artikel 198

Brief Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken

Landelijke Vergadering van de
Nederlands Gereformeerde Kerken
Zwolle 2007

Moderamen:
Eerste preses: br. A.P. de Boer
Tweede preses: ds. J.M. Mudde
Eerste scriba: br. O. Sierksma
Tweede scriba: ds. D.W. Fijan

Scribaat:
Kanaaldijk 58
8191 NB Wapenveld
tel. 038-4477162/06-48631912
E-mail: moderamen.lv@ngk.nl

Datum: 18 september 2007

Geachte en geliefde broeders in Christus,

Nu de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken een aanvang heeft genomen, willen we u allereerst van harte Gods zegen en de leiding van Zijn Geest wensen over uw besprekingen en de besluiten die u heeft te nemen. We hopen en bidden dat de Here onze God uw vergadering alles wil schenken wat nodig is om de kerken te dienen en te bouwen.

De Landelijke Vergadering van onze kerken, die dit jaar te Zwolle gehouden werd, ligt inmiddels achter ons. Dankbaar kunnen we terugzien op een vergadering die voorspoedig en naar onze indruk goed verlopen mocht. De notulen van onze besprekingen, met daarin verwerkt de door ons genomen besluiten, zijn te vinden op de website van onze kerken onder www.ngk.nl/lv.

Als altijd namen de bespreking van de relatie met de Christelijke Gereformeerde Kerken een belangrijke en bijzondere plaats in op onze Landelijke Vergadering. De aanwezigheid van prof. dr. J.W. Maris en ds. H. van den Heuvel namens uw deputaten 'Eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland' bij deze bespreking hebben wij zeer op prijs gesteld. En hoewel er de laatste jaren sprake is van stagnatie in het contact tussen onze beide kerken, mochten we in de woorden die dr. Maris in antwoord op vragen uit onze vergadering sprak toch eveneens een diepe verbondenheid in Christus herkennen en de liefde en zorg voor onze kerken.

Graag lichten we u in over de uitspraken en besluiten van onze vergadering die rechtstreeks de relatie tussen onze beide kerken raken. In bijlage I van deze brief kunt u die vinden onder onderdeel B en C. De onderdelen A en D van bijlage I handelen over de relatie met de Gereformeerde Kerken (vrijg.) en met het COGG. We zenden die onderdelen van onze besluitvorming mee, omdat ook die uw belangstelling zullen hebben.

Uit hetgeen wij op onze Landelijke Vergadering t.a.v. van de Christelijke Gereformeerde Kerken hebben uitgesproken, blijkt, dat wij ons tot op zekere hoogte neerleggen bij de stagnatie van onze gesprekken op landelijk niveau. Wij betreuren die, maar realiseren ons terdege dat één van de oorzaken van deze stagnatie – ons besluit om de ambten van ouderling en predikant ook voor zusters open te stellen – niet door ons weggenomen is. Wel hopen we dat onze hartelijke instemming met de gemeenschappelijke verklaring inzake de toe-eigening des heils die u en de Gereformeerde Kerken (vrijg.) hebben opgesteld eraan meewerkt dat althans deze barrière geslecht mag worden.

Tegelijk echter zien wij tekenen van hoop en stellen wij vast dat op plaatselijk vlak de samenwerking tussen onze beide kerken nog volop leeft. Met name onderstrepen wij in onze uitspraken en besluiten:

1. De gezamenlijke zorg en verantwoordelijkheid die wij als Christelijke en Nederlands Gereformeerde Kerken voor de samenwerkingsgemeenten hebben;
2. onze wens om samen met u en de Gereformeerde Kerk (vrijg.) gestalte te geven aan onze missionaire roeping in deze tijd en
3. onze wens om samen met u en de Gereformeerde Kerken (vrijg.) te zoeken naar bijbelse antwoorden op vragen die ten gevolge van hedendaagse ontwikkelingen in kerk en samenleving op de kerken afkomen.

Graag willen we ook enkele concrete voorstellen doen die eraan bij kunnen dragen om dat laatste punt – het gezamenlijk zoeken naar bijbelse antwoorden op vragen van deze tijd – een nadere invulling te geven.

Er zijn door onze Landelijke Vergadering twee besluiten genomen waarbij we een inhoudelijke inbreng van zowel de Christelijke Gereformeerde Kerken als Gereformeerde Kerken (vrijg.) zeer op prijs stellen. Om te beginnen hebben wij commissie 'predikantsprofiel' ingesteld. Deze commissie bezint zich op de vraag hoe het predikantschap in de toekomst dient te worden ingevuld en in hoeverre er in de kerken naast de academisch gevormde predikant behoefte is aan en plaats is voor kerkelijke werkers op hbo-niveau in te stellen. Een vraag die ook in de Christelijke gereformeerde Kerken leeft. Daarnaast hebben onze kerken besloten om een website op te starten waarbij gemeenten en christenen te rade kunnen gaan die zich willen verdiepen in het zo belangrijke en tere thema 'homoseksualiteit en de kerk'. Aan u willen we vragen of u bereid bent een inbreng te hebben in zowel de bezinning op de vraag die in de commissie predikantsprofiel aan de orde is als in het opstarten van en vorm en invulling geven aan de genoemde website.

Omwillen van de overzichtelijkheid willen we twee aparte voorstellen formuleren waarin we ons met deze verzoeken tot u richten. We hopen op een welwillende ontvangst van deze verzoeken en zien uit naar uw reactie!

Geachte en geliefde broeders, inmiddels hebben we ruim drie decennia als Christelijke Gereformeerde en Nederlands Gereformeerde Kerken nadrukkelijk 'oog voor elkaar'. Gedurende die decennia zijn wij door steeds meer banden met elkaar verbonden geraakt. Het bewaren en zelfs versterken van die banden is gegeven het verschillende karakter van onze kerkverbanden niet altijd zonder problemen. De band die ons echter het meest en sterkst bindt is de band die wij in Christus hebben. Moge die band ons ook nu helpen om de weg die wij al zolang samen gaan verder te vervolgen.

Wij wensen u in alles Gods vrede in Christus toe.

Moge door de werking van de Heilige Geest het kerkelijk leven in uw en onze kerken groeien en bloeien tot eer van Gods naam en tot heil van ons volk!

Met een hartelijke broedergroet,
namens het moderamen van de Landelijke Vergadering,
Ds. D.W. Fijan,
tweede scriba.

Bijlage 82
Artikel 198, 256

Brief Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken

Landelijke Vergadering van de
Nederlands Gereformeerde Kerken
Zwolle 2007

Moderamen:
Eerste preses: br. A.P. de Boer
Tweede preses: ds. J.M. Mudde
Eerste scriba: br. O. Sierksma
Tweede scriba: ds. D.W. Fijan

Scribaat:
Kanaaldijk 58
8191 NB Wapenveld
tel. 038-4477162/06-48631912
E-mail: moderamen.lv@ngk.nl

Datum: 18 september 2007

Geachte en geliefde broeders in Christus,

De Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken die dit jaar te Zwolle gehouden werd, heeft de wens uitgesproken om samen met u en de Gereformeerde Kerken (vrijg.) te zoeken naar bijbelse antwoorden op vragen die ten gevolge van hedendaagse ontwikkelingen in kerk en samenleving op de kerken afkomen.

Ter vergadering dienden zich twee onderwerpen aan die om een inhoudelijke bezinning vragen bij welke we graag ook van uw deskundigheid en inzicht gebruik zouden willen maken. Eén van die twee onderwerpen was het verzoek dat vanuit de kerken tot de Landelijke Vergadering was gekomen om een pastorale handreiking op te stellen voor de omgang met homoseksuele gemeenteleden en homoseksuele relaties in de gemeente van Christus. Dit verzoek heeft tot een uitvoerige gedachtewisseling geleid die uitmondde in de volgende besluittekst:

De kerken, in Landelijke Vergadering in Zwolle bijeen, hebben kennisgenomen van de verzoeken van de kerk van Oegstgeest en van de Regio van de Kerken in het Zuiden om een pastorale handreiking voor de omgang met homoseksuele gemeenteleden en homoseksuele relaties in de gemeente van Christus en van br W.H. Ros te Zwolle om een algemene gedragslijn daarover vast te stellen;

constateren dat

1. in de kerken breed de behoefte leeft aan materiaal dat kan helpen om tot een bijbels verantwoorde visie op homoseksualiteit en een christelijke omgang met homoseksuele gemeenteleden te komen;
2. in de kerken wisselend geoordeeld wordt over de wenselijkheid van het vaststellen van een pastorale handreiking of landelijke gedragslijn;
3. de kerken van mening zijn dat het gewenst is bij een bezinning op de vragen rond homoseksualiteit de CGK en GKV te betrekken;

overwegen

1. dat zij in artikel 31.1 van het AKS het volgende hebben uitgesproken: De kerken, die van Christus z duidelijk zal maken.
2. dat verschil van inzicht binnen de kerken geen reden mag zijn om af te zien van een gezamenlijke bezinning op de omgang met homoseksuele gemeenteleden, maar daar juist een reden voor is;
3. dat deze bezinning niet primair landelijk, maar allereerst en allermeeest in de plaatselijke gemeente moet plaatsvinden, daar waar mannen en vrouwen met en zonder homoseksuele geaardheid samen de gemeente van Jezus Christus vormen;
4. dat uit het wezen van de gemeente van Jezus Christus voortvloeit en tot de pastorale verantwoordelijkheid van de kerken behoort om met en voor gemeenteleden met een homoseksuele geaardheid te bouwen aan een christelijke gemeenschap, die hen veiligheid wil bieden en hen wil helpen om samen met andere broeders en zusters te groeien in het leven met Jezus Christus;
5. - dat in de NGK, de GKV, de CGK en de buitenlandse zusterkerken veel waardevol materiaal verschenen is waarin gezocht wordt naar een bijbelse visie op homoseksualiteit en een christelijke omgang met homoseksuele gemeenteleden;
 - dat verschillende kerkenraden van de NGK, de GKV en de CGK gedragslijnen hebben ontwikkeld inzake de plaats van homoseksuele gemeenteleden in de gemeente van Christus, waarmee andere kerken gediend of geholpen kunnen worden;
 - dat veel van dit materiaal momenteel onvoldoende toegankelijk is voor kerkenraden en gemeenteleden die zich op genoemde vragen bezinnen;

besluiten

1. aan de genoemde verzoeken te voldoen door het doen ontwikkelen en actueel houden van een toegankelijke en overzichtelijke website die
 - de plaatselijke kerken helpen kan om te komen tot een Bijbels verantwoorde visie op homoseksualiteit en tot een christelijke omgang met homoseksuele gemeenteleden te komen;
 - recht doet aan de verschillen van inzicht binnen onze kerken op zo'n wijze dat het gezamenlijk luisteren naar de Schrift, het onderlinge gesprek en begrip en het vinden van eenheid in inzicht daardoor bevordert en gediend worden;
 - toegang geeft tot hetgeen reeds binnen de NGK, CGK en GKV en de buitenlandse zusterkerken aan materiaal verschenen is;
 - links bevat naar en informatie verschaft over hetgeen buiten deze kerken beschikbaar is aan bijdragen die het Woord van God als bron en norm voor het leven aanvaarden en dienstbaar kunnen zijn aan pastoraat, prediking, catechese en onderling gesprek;
2. een commissie in te stellen die verantwoordelijk is voor het ontwikkelen en beheren van deze website op zo'n wijze dat recht gedaan wordt aan het hierboven omschreven karakter daarvan;
3. de CGK en de GKV te verzoeken, of zij bereid zijn te participeren in het ontwikkelen en beheren van deze website.

Graag zouden we u willen betrekken bij het opstarten van en vorm en invulling geven aan deze website. Die zou kunnen bestaan in een rechtstreekse participatie in het werk dat de commissie heeft te verrichten.

Geachte broeders, we hopen op een welwillende ontvangst van ons voorstel en zien uit naar uw reactie.

Verbonden in Christus,

namens het moderamen van de Landelijke Vergadering,
Ds. D.W. Fijan,
tweede scriba.

Bijlage 83
Artikel 198

Brief Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken

Landelijke Vergadering van de
Nederlands Gereformeerde Kerken
Zwolle 2007

Moderamen:
Eerste preses: br. A.P. de Boer
Tweede preses: ds. J.M. Mudde
Eerste scriba: br. O. Sierksma
Tweede scriba: ds. D.W. Fijan

Scribaat:
Kanaaldijk 58
8191 NB Wapenveld
tel. 038-4477162/06-48631912
E-mail: moderamen.lv@ngk.nl

Datum: 18 september 2007

Geachte en geliefde broeders in Christus,

De Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken die dit jaar te Zwolle gehouden werd, heeft de wens uitgesproken om samen met u en de Gereformeerde Kerken (vrijg.) te zoeken naar bijbelse antwoorden op vragen die ten gevolge van hedendaagse ontwikkelingen in kerk en samenleving op de kerken afkomen.

Ter vergadering dienden zich twee onderwerpen aan die om een inhoudelijke bezinning vragen bij welke we graag ook van uw deskundigheid en inzicht gebruik zouden willen maken. Eén van die twee onderwerpen was het toekomstige predikantsprofiel en de vraag in hoeverre er in de kerken naast de academisch gevormde predikant behoefte is aan en plaats is voor kerkelijke werkers op hbo-niveau. Onze vergadering heeft op verzoek van de het bestuur van de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding besloten een 'commissie predikantsprofiel' in te stellen die zich met deze onderwerpen bezig houdt. Het besluit en de motivatie daarvan luiden aldus:

'De kerken, in Landelijke Vergadering te Zwolle bijeen

constateren

dat in brede kerkelijke kring, zowel binnen als buiten de NGK, bezinning plaatsvindt of wenselijk wordt geacht over de vraag, hoe het predikantschap in de toekomst dient te worden ingevuld en in hoeverre er in de kerken naast de academisch gevormde predikant behoefte is aan en plaats is voor kerkelijke werkers op hbo-niveau;

overwegen

dat het voor de NGP noodzakelijk is toekomstgericht bezig te zijn met de predikantsopleiding en dat het derhalve voor de NGP gewenst is de opleiding te richten op het profiel van de predikant, zoals die in de toekomst in de kerken zal functioneren;

besluiten

een studietoelagencommissie in het leven te roepen met als opdracht onderzoek te doen naar de gewenste toekomstige invulling van het predikantschap in onze kerken en daarbij in elk geval de vraag onder ogen te zien naar de behoefte en plaats van kerkelijke werkers op hbo-niveau.'

Aangezien de zaak waarmee deze studietoelagencommissie zich bezig houdt ook binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken en aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn leeft, willen wij u vragen of u bereid bent om een inhoudelijke inbreng te hebben in onze commissie predikantsprofiel. Uw betrokkenheid zou gestalte kunnen krijgen door naar het commissieoverleg een waarnemer af te vaardigen, die deskundig is op terrein van vragen waarmee de commissie zich bezighoudt.

Om u een nog nauwkeuriger indruk te geven van de vragen waarmee de commissie zich bezig houdt, zenden we als bijlage de brief mee die de leden van de commissie bij hun aanstelling ontvangen hebben.

Geachte broeders, we hopen op een welwillende ontvangst van ons voorstel en zien uit naar uw reactie.

Verbonden in Christus,

namens het moderamen van de Landelijke Vergadering,
Ds. D.W. Fijan, tweede scriba.

Bijlage 84
Artikel 198, 256

Rapport 4 van commissie 4 inzake het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

Uw commissie boog zich over de vraag op welke wijze de ingekomen stukken 10.02, 10.16, 10.17 en 10.18 (bijlagen 80-83) behandeld kunnen worden.

Ingekomen stuk 10.02 (bijlage 80)

De commissie heeft kennis genomen van de hartelijke en realistische inhoud van 10.02.

Voorstel

De synode besluit:

- het moderamen te verzoeken na de sluiting van de synode ingekomen stuk 10.02 te beantwoorden;

Ingekomen stuk 10.16 (bijlage 81)

Ten aanzien van 10.16 stelt de commissie dankbaar vast dat in deze brief gewag gemaakt wordt van de hartelijke instemming van de NGK met de gemeenschappelijke verklaring van CGK en GKv inzake de toe-eigening des heils. Daarmee is duidelijkheid ontstaan over de status van een eerdere mondelinge reactie van de CCS. Wel wijst de commissie erop dat in de genoemde brief niet wordt verwezen naar een desbetreffend besluit van de Landelijke Vergadering van de NGK.

Gelet op de besluiten van de Landelijke Vergadering van de NGK om de ambten van ouderling en predikant ook voor zusters open te stellen, zal hernieuwd gesprek met de CCS over de toe-eigening des heils helaas slechts ten dele kunnen bijdragen aan het slechten van de genoemde barrières tussen CGK en NGK. Dat neemt niet weg dat de commissie het een zaak van kerkelijke wellevendheid vindt dat deputaten hier in hun gesprek met de CCS op reageren. De commissie stelt daarom voor om aan de reeds genomen besluiten ten aanzien van de NGK het volgende besluit toe te voegen:

Voorstel

De synode besluit:

- aan deputaten op de dragen in het gesprek met de NG-commissie na te gaan welk kerkelijk besluit ten grondslag ligt aan de instemming van de NGK met de gemeenschappelijke verklaring van CGK en GKv inzake de toe-eigening des heils;
- aan deputaten op te dragen in het gesprek met de NG-commissie na te gaan of en in hoeverre de instemming van de NGK met de gemeenschappelijke verklaring van CGK en GKv inzake de toe-eigening des heils kan bijdragen aan het slechten van de barrières tussen CGK en NGK;

Ingekomen stuk 10.17 (bijlage 82)

Ten aanzien van 10.17 heeft de commissie overwogen dat de synode nog moet besluiten over instructie 8.01 (PS van het Noorden, art. 81). Ter tafel ligt een daarmee verband houdend voorstel van commissie 5 in haar rapport 1A. Voorafgaand aan het voorstel om te besluiten tot het instellen van een studiecmissie, oordeelt commissie 5 in dit rapport dat de status van de pastorale handreiking van de generale synode van 1986 onvoldoende duidelijk is en dat de generale synode van 1986 niet beoogde een kerkelijke uitspraak te doen.

Ervan uitgaande dat het komt tot een besluit over instructie 8.01 in de lijn van het voorstel in rapport 1A van commissie 5, acht uw commissie het prematuur om – voordat een kerkelijk standpunt is bepaald ten aanzien van homoseksualiteit en de omgang met homoseksuele gemeenteleden – nu reeds mee te werken aan het ontwikkelen en actueel houden van een website zoals bedoeld in besluit 1. van ingekomen stuk 10.17. Wel kan overwogen worden om het verzoek van de NGK ter nadere beoordeling mee te geven aan de studiecmissie, indien deze zou worden ingesteld. Dit laatste behoort naar het oordeel van de commissie tot de competentie van het moderamen van de synode.

Op grond van het bovenstaande stelt de commissie voor om eerst een besluit te nemen over instructie 8.01 en daarna eventueel aan de reeds genomen besluiten ten aanzien van de NGK het volgende besluit toe te voegen:

Voorstel

De generale synode besluit:

- niet deel te nemen aan het ontwikkelen en beheren van een website met Bijbels verantwoord materiaal over homoseksualiteit en een christelijke omgang met homoseksuele gemeenteleden;

Ingekomen stuk 10.18 (bijlage 83)

De commissie constateert dat de in 10.18 genoemde zaken op belangrijke punten overeenkomen met wat aan de orde gesteld is in instructie 8.04 (PS van het Oosten). De commissie stelt daarom voor om aan commissie 2 te verzoeken ingekomen stuk 10.18 te betrekken bij de (verdere) bespreking van 8.04 en hierover aan de synode te rapporteren.

A.P. van Langevelde, rapporteur

Bijlage 85
Artikel 202

Rapport van de klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties

(Ingesteld door de generale synode van de CGK na vaststelling van de procedure op 22 november 2001)

Tot leden van de klachtencommissie werden benoemd:

- Voorzitter:
- Ds. P.J. den Hertog, pastor Groningen
 - Drs. A. Heystek, hulpverlener (plv. voorzitter) Veenendaal
- Secretaris:
- Dhr. P. de Jong (functie tot 14 juni 2006) Sliedrecht
 - Mr. J.A.I. Wendt, jurist (functie vanaf 14 juni 2006) Kerklaan 131, 3903 BD Capelle a/d IJssel, telefoon: 010-412 98 58
 - Mw.mr. A.P. Versteeg, jurist (plv. secretaris) Leidschendam, telefoon: 070-387 22 48
- Leden:
- Mw.dr.s. A.T. Bijkerk-Van Genderen, arts Heemskerk
 - Mw.dr.s. E.J. van Dijk, hulpverlener Veenendaal
 - Dhr. P. de Jong, pastoraal medewerker Sliedrecht
 - Mw.dr.s. A. Westerveld, arts Hegebeintum

De *functieverdeling* werd door de commissieleden bepaald.

Overeenkomstig het besluit van de generale synode van 2004 werd de commissie uitgebreid met twee leden, te weten de heer Wendt, jurist, en mevrouw Westerveld, arts.

Curatorium, predikanten, kerkenraden en het Dienstenbureau werden over de benoeming van de klachtencommissie geïnformeerd.

De commissie *vergaderde* van 1 mei 2004 tot 1 mei 2007 twaalf keer plenair.

I. Klachtenprocedures

- a. Conform het besluit van de generale synode 2004 zijn enige aanpassingen aangebracht in de klachtenprocedure.
Deze houden vooral verband met het instellen van een beroepsmogelijkheid.
(op 24 mei 2005 voorlopig goedgekeurd door deputaten vertegenwoordiging van de kerken);
- b. Als uitvloeisel van het besluit van de generale synode 2004 om voor uitspraken van de klachtencommissies misbruik en TUA een beroepsmogelijkheid in te stellen is een beroepsprocedure opgesteld.
Dit gebeurde in overleg met de voorzitter van de inmiddels benoemde beroepscommissie en de secretaris van het curatorium van de TUA.
(op 24 mei 2005 voorlopig goedgekeurd door deputaten vertegenwoordiging van de kerken).
Dit stuk zal worden overgelegd door de beroepscommissie.

II. Bezinning op taak

- a. het bespreken van de herziene klachtenprocedure en de beroepsprocedure;
- b. het bestuderen (en bespreken) van literatuur, met name:
- Gideon van Dam en Marjo Eitjes, *Een pastor moet je toch kunnen vertrouwen (opnieuw)*;
 - Volker & Martina Kessler, *Macht in de gemeente*;
 - G. Jonker-Pool, *Geschonden grenzen*;
 - A.L. Veerman, *Ontredderd* (Het proces in de kerkenraad ingeval van seksueel misbruik).

III. Klachtbehandeling

In de periode van 1 mei 2004 tot de synode van 2004 kwamen nog twee klachten binnen bij de commissie. Hiervan is één klacht gegrond verklaard en één klacht ongegrond. Het totaal aantal klachten in de vorige synodeperiode kwam daarmee op negen zaken.

Van de synode 2004 tot 1 mei 2007 zijn geen nieuwe klachten binnengekomen. De commissie is wel enige malen benaderd met de vraag of een zaak bij de commissie thuis hoorde.

Verder waren er in een aantal eerdere zaken nog nadere contacten met een classis in verband met een beroep op die classis. Dit betrof gevraagde toelichting op een door de commissie uitgebracht advies.

Werkwijze in klachtzaken

Tot dusver wordt plenair een beslissing genomen over de vraag of een klacht ontvankelijk is. Dit houdt in dat het gestelde in de klacht moet vallen onder de omschrijving van misbruik van gezag, zoals in art. 1 sub a van de klachtenprocedure geformuleerd, én dat aan een aantal in de procedure genoemde formele voorwaarden moet zijn voldaan.

Indien een klacht ontvankelijk geacht wordt, wordt besloten welke leden deel zullen nemen aan het verhoor ter zitting. In beginsel zijn dit de voorzitter of de plaatsvervangend voorzitter, de secretaris of de plaatsvervangend secretaris en een lid.

Om de objectiviteit zoveel mogelijk te waarborgen, nemen leden uit het ressort van de particuliere synode(s) waaruit klager en aangeklaagde afkomstig zijn geen deel aan het verhoor en aan de besluitvorming over de al dan niet gegrondheid van de klacht.

Het is de bedoeling dat betrokkenen, eventueel bijgestaan door een vertrouwenspersoon, zoveel mogelijk zelf de benodigde informatie aandragen.

Voor de plaats van het verhoor wordt gezocht naar een neutrale omgeving. Voor de verslaglegging van het verhoor is een notulist aangetrokken.

Na de zitting overleggen de leden, die bij het horen aanwezig waren, of de klacht gegrond is en zo ja, welk advies aan de betrokken kerkenraad zal worden uitgebracht.

Aandachtspunten

Deze werkwijze bleek tot op heden te voldoen, evenals de laatste versie van de klachtenprocedure. De commissie blijft alert op de mogelijkheid om op basis van ervaringen tijdens behandelingen alsook in collegiaal overleg met andere klachtencommissies, eventuele verbeteringen voor te stellen.

IV. Contacten met andere instellingen

- a. Overleg met Meldpunt
Eind 2004 is er door de drie kerken (CGK, GKv en NGK) stichting Meldpunt opgericht. Het bestuur is samengesteld vanuit deze kerken. Om ongewenste vermenging te voorkomen kan een bestuurslid niet gelijktijdig lid zijn van een van de klachtencommissies. Namens de CGK zit mw. Drayer-Quist, vertegenwoordiger van deputaten diaconaat, in het bestuur.
Dhr. Heystek, diaconaal consulent en lid van de klachtencommissie is tijdelijk als adviseur bij deze stichting betrokken (geweest). Deputaten diaconaat zullen nader rapporteren over de werkzaamheden van het Meldpunt. Mw. C. Blijdorp is als coördinator en preventiefunctionaris aangesteld.
- a. Interkerkelijk overleg CGK, GKv en NGK
Tussen de klachtencommissies(en/of deputaten) van deze kerken vindt jaarlijks minimaal een overleg plaats, meestal in het najaar. Naast het uitwisselen van ervaringen wordt ook nagegaan in hoeverre onderwerpen gezamenlijk besproken en uitgewerkt kunnen worden (bijvoorbeeld het opstellen van een protocol, zie VI, 2). Dit laatste leidt tot meer overleg in kleinere samenstelling. Daarbij wordt tevens nagegaan of er op den duur meer samengewerkt kan worden.
In dit verband wordt ook eens per jaar, in het begin van het jaar, een gezamenlijke conferentie belegd, die afwisselend door een van de kerken wordt georganiseerd. In 2007 organiseerde de CGK deze conferentie. Alexander Veerman gaf die middag een lezing n.a.v. zijn proefschrift *Onttredderd, het proces in de kerkenraad in geval van seksueel misbruik*. Henk van Rhee, directeur van het partijbureau van de CU, verzorgde een tweede lezing over crisiscommunicatie, n.a.v. zijn ervaring met crisissituaties tengevolge van seksueel misbruik bij scholen en kerken.
- b. Overleg met de secretaris van het curatorium TUA betreffende afstemming klachtenprocedures.

V. Opgestelde stukken

- a. voorstellen aanpassing klachtenprocedure en opstellen beroepsprocedure (zie onder I);
- b. herziene brochure klachtenprocedure, aangepast in verband met synodebesluiten.

VI. Eerder geplande activiteiten

1. Het uitwerken van de *discussienota informatie, publicatie en voorlichting* is vooralsnog overgedragen aan het Meldpunt. Ook de commissie zal echter aandacht besteden aan (crisis)communicatie en voorlichting in het kader van een op te stellen protocol (zie onder 2). Intussen hebben de plaatsvervangend voorzitter en de plaatsvervangend secretaris voorlichting gegeven op een ambtsdragers bijeenkomst van de classis Middelburg.
Ook zijn er artikelen geschreven voor Ambtelijk Contact en De Wekker.
2. Protocol van handelen in een gemeente bij (seksueel) misbruik.
In het interkerkelijk overleg (genoemd onder IV b.) is enige malen gesproken over het ontwikkelen van een protocol voor gemeenten. Toen bleek dat de PKN reeds in een vergevorderd stadium bezig was met het ontwikkelen van een dergelijk protocol is besloten dit af te wachten om gebruik te kunnen maken van deze expertise. Het protocol van de PKN is eind 2006 verschenen en wordt nu binnen de klachtencommissie en in het interkerkelijk overleg besproken om zo mogelijk tot een gezamenlijk protocol te komen.
3. Website
De klachtenprocedure en het adres en telefoonnummer van de secretaris van de klachtencommissie staan vermeld op de website van de CGK (www.cgk.nl). Het Meldpunt heeft een eigen website (www.gdmeldpunt.nl).
4. Tijdens de vergaderingen van de commissie wordt soms aandacht besteed aan *diverse onderwerpen*, die zijdelings met het werk van de commissie te maken hebben, zoals nazorg, verwijsmogelijkheden, ambtsgeheim, professionalisering (toekomstige) predikanten, eventueel voorbereiden ambtsdragers conferentie.
Het onderwerp ambtsgeheim krijgt een plaats in het protocol dat in voorbereiding is.
5. Bijwonen van conferenties
Eind 2006 werd een conferentie bijgewoond van de PKN, waarbij het hiervoor onder 2 genoemde protocol is aangeboden.

VII. Voorstellen

1. Goedkeuring te verlenen aan het verslag van de commissie.
2. De commissieleden opnieuw te benoemen voor een periode van drie jaar, met uitzondering van mw. Bijkerk, dhr. De Jong en mw. Versteeg, die aangaven na respectievelijk acht, zes en negen jaar niet voor een volgende periode benoemd willen worden.
3. De voorlopig vastgestelde aangepaste klachtenprocedure met toelichting vast te stellen.

VIII. Bijlagen

1. Voorlopig vastgestelde aangepaste klachtenprocedure met toelichting.
2. Herziene brochure klachtenprocedure.

Bijlage 1

Wijzigingsvoorstel (definitief) D.D. 24 februari 2005

In verband met vaststelling beroepsprocedure klachten, alsmede enige correcties

Klachtenprocedure inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties

Het oud-moderamen van de generale synode 2004 heeft besloten de tekst van de klachtenprocedure inzake misbruik, zoals vastgesteld door de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland 2004 in verband met de vaststelling van de beroepsprocedure als volgt te wijzigen, in afwachting van de generale synode 2007. Tevens zijn enige correcties aangebracht.

I. Begrippensomschrijving

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. **Misbruik van gezagsrelatie:**
ledere uiting van verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag, opzettelijk of onopzettelijk, door een pastorale of andere kerkelijke medewerker, aangesteld binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken, waardoor ten opzichte van een gemeentelid, vanuit de gezagspositie, vertrouwen geschonden wordt en de grens van persoonlijke integriteit overschreden wordt en welke derhalve op gespannen voet staat met datgene wat ons in Gods Woord wordt voorgehouden ten aanzien van de omgang met de naaste. Dit kan seksueel getinte uitingen betreffen, maar ook ander intimiderend gedrag (zie ook toelichting).
- b. **Klacht:**
Een bij de klachtencommissie of bij een kerkenraad(slid) door een klager schriftelijk naar voren gebracht bezwaar betreffende een onder a. bedoelde uiting.
- c. **Klager:**
Degene die voor zichzelf een klacht indient bij de klachtencommissie of een kerkenraad(slid). Ten behoeve van een minderjarige, degene die onder curatele is gesteld of degene ten aanzien van wie een mentorschap is ingesteld, kan diens wettelijk vertegenwoordiger optreden. Een minderjarige die voldoende in staat is zijn eigen belangen te behartigen kan ook zelfstandig een klacht indienen.
- d. **Aangeklaagde:**
De pastorale of andere kerkelijke medewerker tegen wie de klacht is gericht (zie ook toelichting).
- e. **(Klachten)commissie:**
De door de generale synode benoemde landelijke commissie, die bevoegd is een klacht, al dan niet via kerkenraad of meldpunt binnengekomen, in behandeling te nemen.
- f. **Meldpunt:**
Een centraal punt, waar deskundige medewerkers ter zake van misbruik van gezagsrelaties en klachtenprocedure informatie en advies kunnen geven. Deze medewerkers kunnen zonodig verwijzen naar de klachtencommissie en een intensievere vorm van hulpverlening. Tevens kunnen zij een klager of aangeklaagde begeleiden tijdens en na de procedure van de klachtencommissie.
- g. **Vertrouwenspersoon:**
Degene die op verzoek van een klager of aangeklaagde diens belangen mede behartigt, dan wel als diens vertegenwoordiger of gemachtigde optreedt. Dit kan een medewerker van het meldpunt zijn.
- h. **Beroepscommissie klachten:**
De commissie, ingesteld door de generale synode 2004 van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, die belast is met onderzoek en beoordeling in appel van uitspraken inzake klachten van:
 - de klachtencommissie misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties;
 - de klachtencommissie seksuele intimidatie van de Theologische Universiteit Apeldoorn;
 - het curatorium van de Theologische Universiteit Apeldoorn.
- i. **Beroepsprocedure (klachten):**
Procedure voor de behandeling van klachten waartegen appel is ingesteld, zoals aangegeven onder h.

II. Taak, bevoegdheid en samenstelling klachtencommissie

Artikel 2

De door de generale synode benoemde klachtencommissie, voluit geheten klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties, heeft tot taak de bij haar of bij een kerkenraad binnengekomen klachten te bezien op ontvankelijkheid, en deze in dat geval nader te onderzoeken en te beoordelen op de al dan niet gegrondheid ervan.

In zich voordoende gevallen wordt advies uitgebracht over de afdoening van de zaak aan de kerkenraad van de gemeente waartoe de aangeklaagde behoort.

Na het uitbrengen van het advies cq na de beslissing dat de klacht niet ontvankelijk of ongegrond is, is de taak van de commissie geëindigd, behoudens het bepaalde in art. 17, lid 5.

Artikel 3

De klachtencommissie is bevoegd kennis te nemen van een klacht indien de klager, al dan niet door tussenkomst van de kerkenraad of de vertrouwenspersoon, de klacht schriftelijk indient en de klacht ook overigens voldoet aan de vereisten genoemd in artikel 5.

Artikel 4

1. De klachtencommissie dient zodanig te zijn samengesteld dat een deskundige en onpartijdige behandeling van klachten zoveel mogelijk gewaarborgd is.
2. Het lidmaatschap van de klachtencommissie is niet verenigbaar met de functie van de vertrouwenspersoon.
3. De klachtencommissie die minstens evenveel vrouwen als mannen telt, bestaat minimaal uit zes en maximaal uit acht leden, afkomstig uit alle ressorten van de particuliere synodes en geselecteerd uit het juridisch veld, de hulpverlening, zo mogelijk met deskundigheid op het gebied van seksueel geweld, en het kerkelijk pastoraat.
Er is een voorzitter en een plv. voorzitter, een secretaris en een plv. secretaris.
4. Daarnaast kan de generale synode deskundigen benoemen, zonodig uit andere kerkgenootschappen, die zich op afroep beschikbaar stellen om eventueel ad hoc in de commissie te participeren.
5. Benoeming van de commissieleden geldt voor drie jaar. Herbenoeming is vier keer mogelijk.
De zittingsduur van een lid dat is benoemd op een tussentijds opgevallen plaats, is gelijk aan de

- duur van de resterende zittingsperiode van het lid in wiens plaats de benoeming plaatsvindt.
6. De commissie kan zich laten bijstaan door externe adviseurs, zonedig uit andere kerkgenootschappen, die zich conformeren aan de door de generale synode te stellen voorwaarden.
 7. De commissie kan zich laten ondersteunen door secretariële medewerkers.
 8. Het karakter van de klachtenprocedure verplicht de leden van de klachtencommissie, de daarnaast benoemde deskundigen, de externe adviseurs en de secretariële medewerkers tot volstrekte geheimhouding (zie ook toelichting bij art. 4).

III. Ontvankelijkheid van de klacht en het overleggen van stukken

Artikel 5

1. Een ieder die lid is, of is geweest, van een christelijke gereformeerde kerk hetzij als belijdend lid, hetzij als dooplid, hetzij als meelevend lid, kan bij de commissie een klacht indienen tegen degene die misbruik maakte van zijn gezagsrelatie.
2. Iemand, die geen lid is, of is geweest, van een christelijke gereformeerde kerk kan een klacht indienen indien misbruik van een kerkelijke gezagsrelatie is gemaakt tijdens een functioneel contact met de aangeklaagde of voortvloeiend uit een functioneel contact met de aangeklaagde.
3. Een klacht dient zo spoedig mogelijk te worden ingediend, maar blijft ontvankelijk zolang de aangeklaagde op zijn verantwoordelijkheid kan worden aangesproken (zie ook toelichting).
4. Een klacht wordt schriftelijk ingediend bij de commissie. Dit kan zowel rechtstreeks door de klager, als via een (lid van de) kerkenraad en via een vertrouwenspersoon.
5. Een klacht bevat naast de volledige namen, de geboortedatum en het adres van de klager(s), alsmede een dagtekening, ten minste:
 - a. een omschrijving van de uiting die aangegeven wordt als misbruik van de gezagsrelatie;
 - b. het tijdstip of de periode waarop deze betrekking heeft;
 - c. de identiteit van de aangeklaagde(n), met vermelding van adres(sen);
 - d. en een overzicht van door de klager(s) ondernomen stappen en eventueel daarop betrekking hebbende stukken (zie ook toelichting bij art. 5).

IV. Doorzending

Artikel 6

1. Indien een klacht wordt ingediend bij een kerkenraad(s) wordt deze zo spoedig mogelijk ter behandeling doorgezonden naar de klachtencommissie (zie toelichting).
2. De kerkenraad informeert klager over de doorzending naar de commissie en wijst de klager op de mogelijkheid een vertrouwenspersoon in te schakelen.

V. Procedure klachtbehandeling

Artikel 7

1. De secretaris van de klachtencommissie bevestigt aan de klager, in principe binnen een week, schriftelijk de ontvangst van de klacht en informeert de klager over de werkwijze van de commissie en wijst voor zover nog nodig op de mogelijkheid een vertrouwenspersoon in te schakelen.
2. De secretaris informeert zoveel mogelijk gelijktijdig de aangeklaagde over het feit dat een klacht is binnengekomen en zendt hem een afschrift van de klacht en eventuele andere schriftelijke stukken. Ook de aangeklaagde wordt geïnformeerd over de werkwijze van de commissie en de mogelijkheid een vertrouwenspersoon in te schakelen.

Artikel 8

1. De secretaris en de voorzitter, eventueel aangevuld met andere leden, gaan na of de klacht ontvankelijk is. Is dit niet het geval dan worden klager en aangeklaagde daarover zo spoedig mogelijk, met toelichting geïnformeerd, evenals in geval van doorzending de betreffende kerkenraad.
2. Indien de klacht ontvankelijk is wordt de kerkenraad van de gemeente waartoe de aangeklaagde behoort vertrouwelijk op de hoogte gesteld van het feit dat de klachtencommissie de klacht in behandeling heeft. Van dit laatste kan worden afgezien wanneer dit in alle redelijkheid niet dienstig beschouwd wordt, dit ter beoordeling van de klachtencommissie.

Artikel 9

1. Is de klacht ontvankelijk dan roept de (plv.) secretaris de klachtencommissie bijeen teneinde te overleggen in welke samenstelling van drie of maximaal vier personen de klacht tijdens de hoorzitting behandeld zal worden.
In beginsel zullen dit zijn: de voorzitter of de plv. voorzitter, de secretaris of de plv. secretaris en een of twee leden, geen van allen uit de regio van de particuliere synode(s), waaruit klager en aangeklaagde afkomstig zijn. Aan de behandeling ter zitting nemen zowel mannelijke als vrouwelijke commissieleden deel, zoveel mogelijk uit elk van de drie in art. 4 genoemde velden.
2. De commissie bepaalt binnen zes weken na ontvangst van de klacht de datum en de plaats(en) waar klager en aangeklaagde door de commissie zullen worden gehoord. De hoorzitting vindt in principe plaats binnen acht weken.

Artikel 10

1. De secretaris zendt klager en aangeklaagde minstens veertien dagen voor de hoorzitting een oproep, met eventuele aanvullende stukken, die op de zaak betrekking hebben voor zover deze naar de mening van de commissie voor doorzending in aanmerking komen.
2. Eventueel later binnengekomen stukken worden voor zover nodig en mogelijk nog voor de zitting doorgezonden aan de andere partij.

Artikel 11

1. De hoorzittingen van de commissie zijn besloten. De secretaris maakt van iedere zitting een schriftelijk verslag, bestemd voor partijen en de commissie.
2. Een samenvatting van de klacht en van de bevindingen tijdens het onderzoek die voor de besluitvorming van belang geacht worden zullen vóór de definitieve besluitvorming aan klager en aangeklaagde worden voorgeleed. Dezen krijgen veertien dagen de tijd om daarop te reageren.
3. Klager en aangeklaagde worden in beginsel in eerste instantie afzonderlijk en daarna in elkaars aanwezigheid gehoord.

- De klachtencommissie kan ambtshalve of op verzoek beslissen af te zien van het gezamenlijk horen van partijen indien aannemelijk is dat een zorgvuldige behandeling zal belemmeren.
4. Op verzoek van een van de partijen kan de hoorzitting worden aangehouden tot maximaal zes maanden na ontvangst van de klacht. Deze termijn kan onder bijzondere omstandigheden worden verlengd.
Zowel klager als aangeklaagde wordt op de hoogte gesteld van aanhouding en verlenging.
 5. De klachtencommissie kan getuigen en deskundigen horen alsmede andere personen die inlichtingen kunnen verschaffen omtrent het mogelijke misbruik van een gezagsrelatie en/of de omstandigheden waaronder dit zou hebben plaatsgevonden. Getuigen die anoniem wensen te blijven kunnen aan de commissie een verzoek doen tot bescherming van de identiteit. De commissie is ook bevoegd schriftelijke informatie te vragen.
 6. Indien de aangeklaagde het hem in de klacht ten laste gelegde zonder meer ontkent, kan de commissie een onderzoek vragen van een ter zake deskundige.

Artikel 12

1. Indien klager naast de klacht tevens aangifte heeft gedaan van een strafbaar feit kan de commissie de behandeling van de klachtencommissie opschorten in afwachting van de resultaten van het onderzoek in de strafzaak.
Opschorting is ook mogelijk indien een civiele procedure is gestart samenhangend met de klacht.
2. Indien klager een klacht intrekt, behoudt de klachtencommissie zich het recht voor een onderzoek in te stellen naar de reden van de intrekking.

VI. Beoordeling klacht

Artikel 13

1. De commissie doet zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk zes weken na de laatste hoorzitting, uitspraak omtrent de gegrondheid van de klacht.
2. Acht de klachtencommissie de klacht ongegrond dan deelt zij dit gemotiveerd schriftelijk mee aan de klager en aan de aangeklaagde. De betreffende kerkenraad wordt geïnformeerd indien deze van de klacht op de hoogte is. De betreffende kerkenraad wordt ook geïnformeerd indien deze niet van de klacht op de hoogte is, maar de commissie dit in alle redelijkheid dienstig acht.
3. Acht de klachtencommissie de klacht gegrond dan deelt zij dit, onder overlegging van een samenvatting van de klacht en de bevindingen tijdens het onderzoek, gemotiveerd schriftelijk mee onder toevoeging van een advies voor afdoening door de kerkenraad, aan de klager, de aangeklaagde en de kerkenraad van de gemeente waartoe de aangeklaagde behoort.

VII. Beroepsmogelijkheid

Artikel 14

Aangeklaagde en klager kunnen van de al dan niet gegronde verklaring binnen vier weken na dagtekening van het besluit van de klachtencommissie in appel gaan bij de beroepscommissie klachten. Klager kan bij deze beroepscommissie ook in appel gaan indien zijn klacht niet ontvankelijk is verklaard.

VIII. Bewaartermijn stukken

Artikel 15

De op de zaak betrekking hebbende stukken zullen in principe tot tien jaar na ontvangst van de klacht door de klachtencommissie in het archief van de commissie bij de secretaris bewaard worden. Een schaduwarchief, ondergebracht bij de archivaris van de synode, zal gelijktijdig vernietigd worden. Indien binnen de termijn van tien jaar een nieuwe aanklacht tegen dezelfde persoon binnen komt blijven ook de eerdere stukken langer bewaard.

IX. Te adviseren maatregelen

Artikel 16

1. De klachtencommissie zal bij het uitbrengen van advies zoveel mogelijk aansluiting zoeken bij de in de Kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken (K.O.) aangegeven tuchtmaatregelen, met dien verstande dat gezien de gezagsrelatie de bescherming van het slachtoffer en het voorkómen van nieuwe feiten daarbij een pregnante rol dienen te spelen.
2. In acute situaties dienen door de betreffende kerkenraad, in overleg met de klachtencommissie, voor of hangende het onderzoek zonodig voorlopige maatregelen getroffen te worden.

X. Beslissing kerkenraad en verdere afdoening

Artikel 17

1. De kerkenraad van de gemeente waartoe de aangeklaagde behoort neemt binnen vier weken na dagtekening van de uitspraak van de klachtencommissie (eventueel na appel) of, indien nog appel mogelijk is, na het onherroepelijk worden van de uitspraak een beslissing op grond van het uitgebrachte advies van de klachtencommissie en informeert hierover schriftelijk de klager, de aangeklaagde en de betreffende commissie (zie ook toelichting).
2. De kerkenraad is gebonden aan de beslissing van de klachtencommissie cq de beroepscommissie betreffende wel of niet ontvankelijkverklaring en betreffende wel of niet gegrondverklaring.
3. Indien een klacht gegrond is verklaard, volgt de kerkenraad in principe het advies van de klachtencommissie.
Indien de kerkenraad op grond van zwaarwegende bezwaren niettemin van het advies zou willen afwijken, dan bericht hij dit eveneens binnen vier weken schriftelijk onder vermelding van de motieven aan de klager, de aangeklaagde en de commissie.
4. Klager en aangeklaagde kunnen zich ten aanzien van de beslissing van de kerkenraad overeenkomstig art. 31 K.O. binnen een maand beroepen op de classis. Zij kunnen zich ook op de classis beroepen indien de kerkenraad na twee maanden nog geen beslissing heeft genomen en betrokkenen daarover ook geen redelijke uitleg heeft gegeven.
5. Op initiatief van de betreffende kerkenraad kan ter toelichting op het uitgebrachte advies een gezamenlijk overleg geëntameerd worden met de commissie.

De procedure, inclusief de toelichting, is aldus gewijzigd voorlopig vastgesteld door het oud-moderamen van de generale synode van 2004 op 24 mei 2005.

Toelichting bij de klachtenprocedure van de Christelijke Gereformeerde Kerken

Algemeen

In de klachtenprocedure is voor klager en aangeklaagde de mannelijke vorm gebruikt. Indien van toepassing dient de vrouwelijke vorm gelezen te worden.

Art. 1 sub a

Bij een andere kerkelijke medewerker, aangesteld binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken, kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een gemeentelid dat in een bepaalde functie benoemd is door de kerkenraad.

Voor eventueel misbruik van gezag dient er dan tevens sprake te zijn van een gezagsrelatie ten opzichte van degene die wil klagen.

Art 1 sub d

Het misbruik waarover geklaagd wordt moet geheel of gedeeltelijk hebben plaatsgevonden in de periode waarin betrokkene in functie was, aangesteld binnen een christelijke gereformeerde kerk en werkzaam in of vanwege de kerk. De klacht kan ook worden ingediend na beëindiging van de functie.

Art. 4

Onpartijdig optreden en geheimhouding:

De commissieleden stellen zich afwachtend en zo objectief mogelijk op. Dat betekent bijvoorbeeld dat zij geen activiteiten ontplooiën t.a.v. het formuleren van een klacht (zij kunnen desgevraagd wel verwijzen) en geen aangifte doen van een strafbaar feit indien de wet daartoe niet verplicht.

Informatie naar betrokkenen wordt desgevraagd zo objectief mogelijk geformuleerd.

Gezien de geheimhoudingsplicht wordt er naar buiten toe geen enkele mededeling gedaan over een zaak, ook niet over het al dan niet aangemeld zijn (geweest), behoudens hetgeen waartoe de klachtenprocedure verplicht.

Persvoorlichting aan kerkelijke en andere bladen dient niet door leden van de klachtencommissie gedaan te worden.

Art. 5

De klager voert zoveel mogelijk aantoonbare feiten aan, nodig om het gestelde misbruik te bevestigen en legt daartoe reeds aanwezige stukken over en geeft een overzicht van door hemzelf reeds ondernomen stappen en eventueel daarop betrekking hebbende stukken.

Van belang voor de ontvankelijkheid is:

- a. of de omschrijving van de uiting valt onder art. 1 sub a;
- b. of voldaan is aan de formaliteiten genoemd in art. 5.

Het alleen stellen dat er misbruik van een gezagsrelatie is geweest, is onvoldoende. Het niet (meteen) overleggen van alle stukken hoeft niet om die reden tot niet ontvankelijkheid te leiden.

Art. 5 lid 3

Zolang iemand op zijn verantwoordelijkheid kan worden aangesproken omvat twee aspecten: zolang iemand in leven is en lid is van de CGK.

Art. 6 lid 1

Het is van belang dat een kerkenraad een bij hem binnengekomen klacht niet te lang aan zich houdt. Door een te grote betrokkenheid is de kans groot dat de objectiviteit onvoldoende gewaarborgd wordt, hetgeen ten koste kan gaan van klager of aangeklaagde. Bovendien is het niet denkbeeldig dat klager, aangeklaagde en/of de kerkenraad binnen de gemeente steun gaan zoeken voor eigen standpunt, waardoor er onrust binnen de gemeente ontstaat.

Art. 17 lid 1

De uitspraak van de klachtencommissie is onherroepelijk indien:

1. niet binnen vier weken appel is ingesteld;
2. zowel klager als aangeklaagde schriftelijk hebben verklaard geen appel te zullen instellen. Ingeval appel is ingesteld tegen een niet ontvankelijkverklaring is een schriftelijke verklaring van de klager voldoende voor het onherroepelijk worden van de uitspraak.

Bijlage 2

Brochure misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken

Klachtenprocedure

Inleiding

De generale synode heeft op 22 november 2001 met betrekking tot misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties een klachtenprocedure vastgesteld en een klachtencommissie benoemd.

Tevens werd in dit verband besloten een gedragscode als morele richtlijn te aanvaarden.

De generale synode van 2004 heeft besloten enige wijzigingen aan te brengen in de procedure en een beroepsmogelijkheid te openen. Naar aanleiding hiervan heeft het oud-moderamen van de generale synode (voorlopig) een beroepsprocedure vastgesteld en nog enige aanpassingen in de procedure aangebracht.

Deze brochure is bedoeld om u te informeren over de procedures en wat daarmee samenhangt.

De volledige tekst van de klachtenprocedure, de beroepsprocedure en de gedragscode kunt u opvragen bij het Dienstenbureau in Veenendaal (Postbus 334, 3900 AH, tel.: 0318-58 23 50). Alle kerkenraden zijn ook in het bezit van deze stukken.

Verder kunt u de teksten vinden op de website van de Christelijke Gereformeerde Kerken, www.cgk.nl.

I. Klacht

a. Wie kan een klacht indienen

Iedereen die lid is, of is geweest, van een christelijke gereformeerde kerk, hetzij als belijdend lid, hetzij als dooplid, hetzij als meelevend lid kan voor zichzelf een klacht indienen (voor een minderjarige kan diens wettelijk vertegenwoordiger optreden).

In bepaalde gevallen kan ook iemand die geen lid is, of geweest is, een klacht indienen.

b. Wanneer een klacht

Indien een kerkelijk medewerker naar uw mening zijn* gezag ten opzichte van u zo verkeerd aanwendt dat vertrouwen geschonden wordt en uw persoonlijke integriteit daardoor aangetast wordt, kunt u een klacht indienen.

Onder kerkelijk medewerker wordt iedere medewerker verstaan die vanuit een gezagspositie optreedt. Dit kan bijvoorbeeld een predikant zijn, maar ook een ouderling of diaken, een jeugdwerker of een organist.

Het kan zowel seksueel getinte uitingen betreffen als ook ander intimiderend gedrag.

Het is van belang dat een klacht zo spoedig mogelijk wordt ingediend.

c. Hoe moet de klacht eruit zien

De klacht moet schriftelijk worden ingediend. Behalve uw naam en verdere persoonlijke gegevens, dient u aan te geven over wie u klaagt, waarom u vindt dat er sprake is van misbruik van gezag en op welk moment of in welke periode dat plaatsvond. Als u zelf reeds stappen heeft ondernomen, dient u ook dat te vermelden en eventuele stukken daarvan te overleggen.

Om een klacht gegrond te kunnen verklaren, moeten door u voldoende aantoonbare feiten aangedragen worden die het door u gestelde misbruik bevestigen. De klacht moet ook van een datum voorzien zijn.

Voor het opstellen van de klacht kunt u de hulp inroepen van een vertrouwenspersoon of van iemand van het Meldpunt (zie onder VI).

d. Waar kan een klacht worden ingediend

Een klacht kan ingediend worden bij de secretaris van de klachtencommissie.

U kunt een klacht ook neerleggen bij de kerkenraad (of een lid daarvan). Deze dient de klacht echter zo spoedig mogelijk ter behandeling door te zenden naar de klachtencommissie.

* *In de tekst wordt voor de aangeklaagde de mannelijke vorm aangehouden. Indien van toepassing dient u de vrouwelijke vorm te lezen.*

II. Klachtencommissie

Samenstelling klachtencommissie

De klachtencommissie bestaat uit zes tot acht leden, afkomstig uit de vier gebieden van de particuliere synodes. In de commissie zitten leden die deskundig zijn op juridisch gebied, op het gebied van hulpverlening en van kerkelijk pastoraat. De klachtencommissie is gemengd samengesteld; minimaal de helft van de leden is vrouw.

Er is een voorzitter, een plv. voorzitter, een secretaris en een plv. secretaris.

De leden worden door de generale synode voor drie jaar benoemd. Herbenoeming is mogelijk. Daarnaast benoemt de generale synode een aantal deskundigen die zich op afroep beschikbaar stellen om eventueel voor een concrete zaak in de commissie deel te nemen.

Verder kan de commissie zich laten bijstaan door externe adviseurs en is ondersteuning mogelijk door een secretariële medewerker.

Zowel de commissieleden als de daarnaast aangestelde deskundigen en adviseurs en de secretariële medewerker zijn tot volstrekte geheimhouding verplicht.

Hoe gaat de klachtencommissie te werk

De secretaris bevestigt, in principe binnen een week, schriftelijk dat uw klacht ontvangen is. Gelijkijdig wordt degene over wie u klaagt geïnformeerd over de klacht en ontvangt hij daarvan een afschrift en eventuele andere door u overgelegde stukken.

Vervolgens gaan secretaris en voorzitter na of uw klacht ontvankelijk is. Dat wil zeggen dat bekeken wordt of formeel voldaan is aan de voorwaarden genoemd onder I (bijvoorbeeld of de klacht wel schriftelijk is ingediend en of u lid bent of bent geweest van een christelijke gereformeerde kerk).

III. Verdere procedure

Hoorzitting

Indien uw klacht ontvankelijk is, krijgt u binnen zes weken na ontvangst van de klacht een uitnodiging om gehoord te worden. De zitting vindt plaats binnen acht weken (langere termijnen kunnen nodig zijn, bijv. door vakanties).

Aan de behandeling nemen drie of vier leden deel, eventueel aangevuld met een deskundige.

In beginsel worden u en degene over wie u klaagt eerst afzonderlijk gehoord en daarna in elkaars aanwezigheid. Hiervan kan worden afgeweken.

Van iedere zitting wordt een schriftelijk verslag gemaakt, dat in de eerste plaats bestemd is als geheugensteun voor de commissie.

De zitting van de commissie is besloten.

Beoordeling en advies

De commissie doet zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk zes weken na de laatste hoorzitting, uitspraak omtrent de gegrondheid van de klacht.

Indien de klachtencommissie van oordeel is dat de klacht ongegrond is, wordt dit gemotiveerd aan u en aan degene over wie u klaagt schriftelijk meegedeeld. Als de klacht ontvangen werd via de kerkenraad wordt ook deze geïnformeerd.

Indien de commissie van oordeel is dat de klacht gegrond is, wordt dit eveneens gemotiveerd schriftelijk aan u en aan degene over wie u klaagt meegedeeld. In dit geval geeft de commissie tevens advies over de

verdere afdoening aan de kerkenraad van de gemeente waartoe degene over wie u klaagt, behoort. Leidraad daarbij is de Kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

IV. Beroepsmogelijkheid

Indien uw klacht niet ontvankelijk is verklaard (zie onder II, slot) dan kunt u binnen vier weken na de dagtekening van de beslissing van de klachtencommissie bij de door de generale synode ingestelde beroepscommissie in beroep gaan.

Zowel u als de aangeklaagde kan van de wel of niet gegrondverklaring van uw klacht binnen dezelfde termijn in beroep gaan bij de beroepscommissie.

De kerkenraad is gebonden aan een beslissing omtrent de ontvankelijkverklaring en omtrent de gegrondverklaring.

V. Beslissing kerkenraad

De betreffende kerkenraad neemt binnen vier weken na dagtekening van de uitspraak van de klachtencommissie (evt. na beroep) een beslissing op grond van het uitgebrachte advies over de te nemen maatregelen. De kerkenraad volgt daarbij, behoudens zwaarwegende bezwaren, het advies van de klachtencommissie.

Ingeval de kerkenraad zou willen afwijken van dit advies bericht hij dat gemotiveerd aan u, aan de aangeklaagde en aan de klachtencommissie. U kunt zich, evenals de aangeklaagde, ten aanzien van de beslissing van de kerkenraad binnen een maand beroepen op de classis (art. 31 K.O.).

U kunt zich ook beroepen op de classis indien de kerkenraad na twee maanden nog geen beslissing heeft genomen zonder redelijke uitleg aan u.

VI. Vertrouwenspersoon

U kunt zich vóór en tijdens een klachtenprocedure laten bijstaan door een vertrouwenspersoon. Dit kan iemand zijn uit uw naaste omgeving die u goed kent. U kunt ook contact opnemen met een deskundige, bijvoorbeeld via het Meldpunt.

Stichting Meldpunt Seksuele Intimidatie/Misbruik binnen pastorale relaties

Dit Meldpunt, dat op 1 maart 1999 van start is gegaan, werkt onder verantwoordelijkheid van deputaten uit de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

U kunt bij het Meldpunt terecht voor (telefonisch) advies, voor een of meer gesprekken om uw situatie te verhelderen, voor nadere informatie over de procedure en zonodig begeleiding daarbij.

Voor langer durende begeleiding kan de medewerker van het Meldpunt u verwijzen naar een hulpverleningsinstantie.

Ook de aangeklaagde kan zich wenden tot het Meldpunt voor ondersteuning en advies.

Het Meldpunt is op werkdagen telefonisch bereikbaar van 9.00 tot 12.30 uur en van 13.00 tot 17.00 uur onder nummer: 038-423 21 25. Nadere informatie: www.gmdmeldpunt.nl.

VII. Leden van de klachtencommissie

Voorzitter:	- Ds. P.J. den Hertog, pastor - Drs. A. Heystek, hulpverlener (plv. voorzitter)
Secretaris:	- Mr. J.A.I. Wendt, jurist Kerkklaan 131, 3903 BD Capelle a/d IJssel, telefoon: 010-412 98 58 - Mw.mr. A.P. Versteeg, jurist (plv. secretaris) Telefoon: 070-387 22 48
Leden:	- Mw.dr.s. A.T. Bijkerk-Van Genderen, arts - Mw.dr.s. E.J. van Dijk, hulpverlener - Dhr. P. de Jong, pastoraal medewerker - Mw.dr.s. A. Westerveld, arts

Bijlage 86
Artikel 202

Rapport 11 van commissie 7 inzake het rapport van de klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties

Uw commissie wil in de eerste plaats haar waardering uitspreken voor het werk dat door de leden van de klachtencommissie is verricht.

In het gesprek dat uw commissie heeft gehad met de leden van de klachtencommissie is een aantal zaken aan de orde geweest die ook voor u als synode van belang zijn voor een duidelijk zicht op de taak en de werkzaamheden van de klachtencommissie, die wij hieronder dan ook willen weergeven.

Uitvoerig is gesproken over de vraag waarom in de klachtenprocedure niet een bepaling is opgenomen waarin wordt geregeld dat de klagende partij voordat zij een klacht indient, gesproken heeft met de aangeklaagde partij. Een dergelijke bepaling lezen we immers ook in de tuchtprocedure zoals in onze kerkorde (art. 73-74) is verwoord en is tevens naar de regel van Mattheüs 18.

Door deputaten is daar als volgt op geantwoord:

1. In Mattheüs 18 worden 'broeders' erop gewezen hoe zij in de praktijk een weg moeten zoeken om met hun verantwoordelijkheid voor elkaar om te gaan. De hemelse Vader wil immers niet dat één van hen verloren gaat (vs 14).
Bij de klachten die aan de commissie kunnen worden voorgelegd gaat het om een gezagsrelatie, waarin de positie van de klager en de aangeklaagde dus ongelijkwaardig is.
2. Degene die klaagt heeft in veel gevallen al moeizame pogingen gedaan om de aangeklaagde

- persoonlijk duidelijk te maken dat hij of zij verkeerd bezig is (geweest).
3. Of aangeklaagde inderdaad onrechtmatig gehandeld heeft staat dan nog niet vast. Dat kan worden voorgelegd aan de klachtencommissie die tot taak heeft zo objectief en zorgvuldig mogelijk te trachten daarover meer duidelijkheid te krijgen.
 4. De leden van de klachtencommissie hebben een geheimhoudingsplicht. Indien de klacht rechtstreeks aan de commissie is voorgelegd en ongegrond verklaard wordt zal er langs die weg geen verdere bekendheid aan gegeven worden, ook niet aan de kerkenraad. Indien de klacht wel gegrond geacht wordt krijgt de betreffende kerkenraad de zaak toegestuurd ter verdere behandeling. Er is dan door de voorbereidende activiteiten van de commissie al meer bekend over de toedracht van de klacht. Hierbij zal dan eerder sprake zijn van de artikelen 79 en 80 K.O. dan van de artikelen 71 t/m 74 K.O., waarbij voor andere kerkelijke werkers dan ambtsdragers gedacht zal moeten worden aan een zoveel mogelijk analoge toepassing.

Gezien het vorenstaande is de commissie van mening dat de klachtenprocedure, zoals vastgesteld door de generale synode dd. 22-11-2001, niet op gespannen voet staat met Matteüs 18 en het gedeelte van de kerkerde dat daarop betrekking heeft.

Op onze vraag waarom er in de achterliggende periode geen nieuwe aanmeldingen zijn geweest antwoorden de deputaten, dat in de vorige periode waarschijnlijk sprake is geweest van een 'inhaalslag' en dat gezien de grootte van ons kerkverband een of twee klachten mogelijk te verwachten zijn. Er is in de verslagperiode wel een klacht aangemeld, maar die is niet ontvankelijk verklaard.

Om aangeklaagde partij ter zitting te doen verschijnen verstrekt de klachtencommissie zoveel mogelijk informatie aan betrokkene en wordt hem medegedeeld dat niet ter zitting verschijnen niet inhoudt dat zijn zaak geen voortgang heeft.

Ook wordt hem na behandeling van de zaak een conceptuitspraak toegestuurd, die hem alsnog in de gelegenheid stelt te reageren.

De bezinning waarover de klachtencommissie spreekt in paragraaf 2 heeft het karakter van deskundigheidsbevordering en heeft geen bijzondere conclusies opgeleverd.

Met betrekking tot de stand van zaken van het te ontwikkelen protocol kan gezegd worden dat het een lange weg is, die niet eenvoudig is, maar dat men te zijner tijd hoopt te komen met een handleiding waarin kerkenraden de weg wordt gewezen hoe te handelen in gevallen van (seksueel) misbruik in pastorale/kerkelijke situaties.

Klachtenprocedure

Bij het gebruik van de klachtenprocedure is het goed om nog op het volgende te wijzen.

In de eerste plaats wordt in de praktijk (terecht) aan partijen de gelegenheid geboden om, wanneer een zaak op formele gronden niet ontvankelijk moet worden verklaard, de ontbrekende gegevens alsnog aan te leveren, waardoor de zaak alsnog in behandeling kan worden genomen. Ook is het mogelijk om in de procedure een vertrouwenspersoon te horen.

Uw commissie heeft moeite met de woorden 'zoveel mogelijk' in art. 4. Deze woorden kunnen zo geïnterpreteerd worden, dat er een mogelijkheid bestaat dat de zaak niet geheel onpartijdig kan worden behandeld. Deze schijn moet ons inziens worden vermeden.

Uw commissie stelt voor de termijn in artikel 6, die nu wat vaag is, te concretiseren.

Met betrekking tot het onderzoek waarover in art. 12 wordt gesproken, kan worden opgemerkt: deze situatie is niet aan de orde geweest. Na een ingetrokken klacht blijft de mogelijkheid bestaan om de zaak opnieuw aan de klachtencommissie voor te leggen.

Heel uitvoerig en diepgaand is gesproken over de vraag waarom de bepaling is opgenomen in art. 17 lid 2 'dat de kerkenraad gebonden is aan de beslissing van de klachtencommissie'.

Tijdens de bespreking met de klachtencommissie werd door vertegenwoordigers van de klachtencommissie aangegeven dat eerdere synoden zich ook al met dit onderwerp hadden beziggehouden. Volgens hen kwam de voorgestelde bepaling overeen met hetgeen in het verleden door de synoden op dit punt besloten was. Binnen uw commissie zijn enkele leden die op grond van een onderzoek gedaan naar de acta van vorige synoden tot een andere conclusie gekomen. Uit gedaan onderzoek komt huns inziens naar voren dat de voorgestelde bepaling nieuw is. In het verleden is volgens hen geen onderscheid gemaakt tussen de gebondenheid van de kerkenraad aan enerzijds het oordeel van de commissie over de gegrondheid van de klacht en anderzijds aan de adviezen van de commissie over de verdere afdoening. Beide elementen hadden de status van een (weliswaar zwaarwegend) advies aan de kerkenraad. Hetgeen in het nieuwe reglement dienaangaande wordt voorgesteld, is dus in hun ogen nieuw. Genoemde leden hebben moeite met het voorstel op dit punt. Naar hun oordeel staat het op gespannen voet met een essentiale van ons kerkrecht, dat de kerkenraad (en vervolgens de meerdere vergaderingen in geval van appel) beslist over de uitoefening van de tucht. Wanneer de kerkenraad gebonden is aan het oordeel van de klachtencommissie, beslist niet de kerkenraad maar de klachtencommissie over een bij de uitoefening van de tucht wezenlijke voorvraag, te weten of sprake is geweest van een zonde.

Het argument dat kerkenraden onvoldoende afstand kunnen nemen en gevoelens van loyaliteit tegen een ambtsbroeder de doorslag laten geven, achten ook de leden die moeite hebben met onderhavige bepaling, niet onmogelijk.

Zij hebben daarom voorgesteld, dat alleen om zwaarwegende redenen kan worden afgeweken van het advies en dat de afwijking gemotiveerd moet worden. Voorafgaand aan een afwijking van het advies dient de kerkenraad om advies te vragen bij de kerkvisitatoren, die de nodige afstand tot de zaak kunnen bewaren. Tevens is er de mogelijkheid van appel bij de classis.

Op deze wijzen zijn er naar hun oordeel voldoende waarborgen tegen het door de klachtencommissie gesignaleerde gevaar.

Deze visie en het daarbij behorende voorstel van genoemde leden is een en ander maal besproken en uiteindelijk is uw commissie tot een eensluidend advies gekomen om het voorstel om de klachtencommissie toch over te nemen.

Wel heeft uw commissie besloten bovengenoemde discussie op deze wijze in het rapport op te nemen, omdat naar ons oordeel, het gewenst is, dat u kennis kunt nemen van de ingenomen standpunten, gezien het grote belang er van in het licht van ons geldend kerkrecht.

Een andere vraag betreft die naar de mogelijkheid van heropening van een zaak. Het kan voorkomen dat nadat de klachtencommissie een zaak heeft behandeld en de kerkelijke vergaderingen een beslissing hebben genomen nieuwe feiten aan het licht komen die een heel ander licht op de zaak werpen. De vraag rijst dan of heropening mogelijk is. Uw commissie meent dat die mogelijkheid er zou moeten zijn. Bij de voorstellen treft u een bepaling aan die daarin voorziet.

De klachtencommissie acht het gewenst, dat verder wordt nagedacht over de vraag of de kerkorde niet de mogelijkheid moet geven dat tijdens de behandeling van de zaak een voorlopige maatregel genomen kan worden als het 'op non-actief stellen' van de aangeklaagde. De kerkorde voorziet thans niet in een dergelijke maatregel. Uw commissie stelt voor dat deputaten kerkorde en kerkrecht daarnaar onderzoek doen.

Voorstellen

De commissie stelt u voor:

1. de handelingen van de commissie goed te keuren en waardering uit te spreken voor haar werkzaamheden;
2. de voorlopig vastgestelde aangepaste klachtenprocedure met toelichting vast te stellen met inachtneming van de volgende wijzigingen:
 - a. aan art. 1 lid e, na de woorden 'De door de generale synode benoemde' toe te voegen 'klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties' en deze omschrijving in art. 2 te laten vervallen;
 - b. in art. 4 lid 1 de woorden 'zoveel mogelijk' te laten vervallen;
 - c. in art. 6 de woorden 'zo spoedig mogelijk' te vervangen door 'zo spoedig mogelijk doch binnen twee maanden';
 - d. een hoofdstuk XI toe te voegen met de titel 'heropening', bestaande uit artikel 18, dat als volgt luidt:
 1. Klager en aangeklaagde kunnen om heropening van de zaak vragen indien zich na het onherroepelijk worden van de beslissing van de klachtencommissie, c.q. na de beslissing van de beroepscommissie als bedoeld in artikel 17 nieuwe feiten hebben voorgedaan die ten tijde van deze beslissing nog niet bekend waren en die, waren zij wel bekend geweest, tot een andere beslissing zouden hebben geleid;
 2. Een verzoek om heropening dient uiterlijk binnen twee maanden nadat de in lid 1 bedoelde feiten bij de verzoeker bekend zijn geworden te worden ingediend bij de kerkenraad die deze beslissing destijds heeft genomen;
 3. Op de behandeling van het verzoek om heropening zijn de artikelen 6 tot en met 17 van dit reglement van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de klachtencommissie eerst heeft te beoordelen of van nieuwe feiten in de zin van lid 1 sprake is. Indien dat niet het geval is, verklaart de klachtencommissie de verzoeker niet ontvankelijk;
3. deputaten kerkorde en kerkrecht op te dragen te onderzoeken of het wenselijk is om tijdens de behandeling van een klachtzaak een voorlopige maatregel als op non-actiefstelling te treffen en terzake aan de generale synode van 2010 voorstellen te doen;
4. opnieuw leden te benoemen.

A.A. Egas, rapporteur

Bijlage 87
Artikel 203

Rapport 12 van commissie 6 inzake de rapportage van deputaatschappen aan particuliere synodes

Uw commissie is in enkele rapporten gestuit op de vraag in hoeverre jaarlijks aan de particuliere synodes al dan niet uitgebreid de financiën moeten worden gerapporteerd. Daarnaast heeft uw commissie 2 in haar rapport 5 inzake het rapport van deputaten evangelisatie gemeld dat zij dit in samenspraak met commissie 6 wil bezien om nader te rapporteren.

Rapportage m.b.t. financiën is in de jaren negentig ontstaan toen bleek dat sommige deputaatschappen in de periode tussen generale synodes financieel uit de pas gingen lopen. Particuliere synodes, die nu eenmaal jaarlijks vergaderen, kunnen dergelijke ontsparingen sneller onderkennen dan de generale synode en vervullen dus een zinnige rol in deze.

De vraag is echter in hoeverre een uitgebreide financiële rapportage noodzakelijk is. Praktijk is (geworden) dat afgevaardigden naar particuliere synodes in toenemende mate gedetailleerde vragen m.b.t. de financiën stelden, waardoor deputaten weer werden genoodzaakt ook een financieel deskundige naar de particuliere synodes af te vaardigen. Praktijk is overigens ook dat wanneer een deputaatschap geen financiële deskundige kon afvaardigen, financiële vragen onbeantwoord bleven. Al met al een onbevredigende situatie voor betrokkenen.

In de kerkorde zijn voor diverse rapporterende deputaatschappen instructies dan wel regelingen opgenomen. Vaak staat er slechts in algemene bewoordingen wat de rapportage dient te behelzen.

Uw commissie wijst erop dat deputaatschappen in feite voor wat betreft hun financiën verantwoording schuldig zijn aan de generale synode. Betrokkenheid van particuliere synodes zou zich met name moeten richten op de inhoudelijke aspecten van hun werk; het gaat op dat niveau immers om een informatieve voortgangsrapportage. Om toch eventuele financiële ontsporingen te kunnen traceren, zou een rapportage op financiële hoofdlijnen voldoende moeten zijn.

Uw commissie stelt u derhalve voor dat op de vergaderingen van de particuliere synodes rapportage m.b.t. financiën op hoofdlijnen plaatsvindt, waarbij elk deputaatschap dient aan te geven of de uitgaven in lijn zijn met de door de generale synode goedgekeurde begrotingen (die al dan niet zijn aangepast wanneer de generale synode een andere omslag heeft goedgekeurd dan was gevraagd). Significante overschrijdingen moeten worden gerapporteerd alsmede genomen of te nemen maatregelen om weer in lijn te komen met de oorspronkelijke begroting. Op die wijze kan een particuliere synode de vinger aan de financiële pols houden zonder in details te moeten treden.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 88
Artikel 204

Rapport 3a van commissie 6 inzake het rapport van deputaten onderlinge bijstand en advies

Tijdens de bespreking op de generale synode van het rapport van deputaten en het rapport van uw commissie zijn de volgende suggesties gedaan:

A.) Gelet op de in punten 2 en 8 van de commissie genoemde problematiek en de druk tot samenwerking is het dienstig om het gesprek in de classis hierover te voeren en daarom opdracht te geven om deputaten OB&A, in overleg met deputaten kerkorde, vragen te formuleren gericht op deze problematiek en deze op te nemen in de vragen voor kerkvisitatie. (Ingediend door br. R. Naaktgeboren).
Uw commissie heeft zich hierover beraden. Wij ondersteunen dit voorstel niet. Het is onzes inziens niet de verantwoordelijkheid van de classis zich in de financiële situatie of beleid van een individuele kerk te mengen. De betreffende kerkenraad kan zich in zo'n situatie wenden tot deputaten OB&A.

B) Aan gemeenten met minder dan 200 (doop-)leden zal, ingaande boekjaar 2008 voor nieuwe aanvragen een steun worden toegekend op basis van een deeltijdfunctie van een predikant. Daarbij wordt maximaal 75% van de in artikel 4 lid d genoemde percentage toegewezen. (Ingediend door br. J.C. Westeneng).
Uw commissie heeft dit voorstel uitgebreid met OB&A besproken. OB&A voorziet de komende jaren een flinke toename in het aantal kleine gemeenten die steun behoeven. Dit zal een steeds groter beslag leggen op de reserves van OB&A. Feitelijk is het financieel niet meer verantwoord om gemeenten, kleiner dan 200 leden met een voltijdpredikant, volledig financieel te ondersteunen. Deputaten zagen heel graag dat de steeds kleiner worden gemeenten, en zeker gemeenten die kleiner zijn dan 150 leden, samenwerking zoeken. Het percentage van de tegemoetkoming verlagen moet een prikkel zijn om die samenwerking te zoeken en gestalte te geven. Daarom is (ook) het percentage voor de kleinste gemeenten gebaseerd op een 50% predikantsplaats en voor iets grotere gemeenten op een 75% predikantsplaats.
Uw commissie stelt u derhalve voor om dit voorstel niet over te nemen.

C.1) Wijzig bijlage 4 (art. 11): Art. 4.b in '... een minimumpercentage van 20 van voornoemde kosten nog aanvaardbaar.

C.2) bijlage 6.2: art 4e onder het tweede streepje een punt c toe te voegen: 'c. kerkelijk werkers, waarbij het totale steunbedrag nimmer hoger zal zijn dan dit bij één voltijdpredikant zal zijn en met inachtneming van hetgeen in artikel 4 sub a bepaalde ten aanzien van de neveninkomsten.

C.3) bijlage 6.3: Artikel 4c uit te breiden met: ... Deze steun geldt voor die kerken die minder dan 250 (doop-)leden hebben. Deze draagkrachtuitkering wordt pro-rato verstrekt over het aantal volledige maanden – van het jaar van de steunaanvraag – dat de predikant in de gemeente heeft gewerkt.

C.4) bijlage 6.4: Art. 4 lid d aan te vullen met b: 'Voor gemeenten met een predikant in deeltijdfunctie en minder dan 200 (doop-)leden zal een steun worden toegekend van 75% van het minimumtraktement naar rato van hetgeen in art.4 sub a bepaald is ten aanzien van neveninkomsten. Deze regeling geldt vanaf 1 januari 2008 voor nieuwe aanvragen. De huidige tekst wordt dan een nieuw d-a.

C.5) Voorstel 7 laten vervallen. (Ingediend door br. A. J. van der Wekken)

Uw commissie heeft ook over deze voorstellen per mail overlegd met deputaten. Wij stellen u voor om:

- de voorstellen C.1 en C.2 over te nemen,
- C.3 is volgens ons gelijk aan het voorstel van deputaten,
- voorstel C.4 af te wijzen. Dit is een variant op voorstel B (zie boven).
- C.5 nemen wij niet over maar wij handhaven ons voorstel, weliswaar in een iets andere bewoording.

Uw commissie stelt u voor het volgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor hun werk;
2. K.O. bijlage 4 (art. 11) art. 4, na de 2e zin het volgende toevoegen: Aan gemeenten met minder dan 200 (doop-)leden zal, ingaande boekjaar 2008 voor nieuwe aanvragen, een steun worden toegekend op basis van een deeltijdfunctie van de predikant. Aan gemeenten met minder dan 150 (doop-)leden kan een steunbedrag van maximaal 50% van de in artikel 4 lid a en d genoemde percentages, op basis van een voltijdpredikantsplaats, worden toegewezen. Gemeenten met meer dan 149 en minder dan 200 (doop-)leden wordt maximaal 75% van de in artikel 4 lid a en d genoemde percentages, op basis van een voltijdpredikantsplaats toegewezen;

3. bijlage 4 (art.11) art. 4b, het percentage in de laatste volzin te wijzigen van 40% naar 20% en art. 4b aan te vullen met: Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen kunnen deputaten van deze regel afwijken. In alle gevallen dient een sluitende begroting en meerjarenraming aanwezig te zijn;
4. bijlage 4 (art. 11) art 4c, de 2^e zin wijzigen in: Deze steun geldt voor die kerken die minder dan 250 (doop-)leden hebben. De draagkrachtuitkering wordt pro rato verstrekt over het aantal volledige maanden – van het jaar van de steunaanvraag – dat de predikant in de gemeente heeft gewerkt;
5. bijlage 4 (art.11) art. 4°, een vijfde liggend streepje toevoegen met de tekst: Steunverlening mogelijk te maken aan kerkelijke werkers in een 'herplant-gemeente' en dergelijke. Het percentage van het steunbedrag aan zo'n gemeente zal nimmer hoger zijn dan dat dit bij een predikant zal kunnen zijn;
6. deputaten opdracht te geven beleid te ontwikkelen voor gevallen waarin gemeentes een predikant hebben beroepen of een kerkelijke werker hebben aangesteld terwijl, bij tijdige inschakeling van OB&A, zulks niet was geschied omdat dat financieel niet verantwoord was. Totdat dit beleid is ontwikkeld kunnen deputaten gemeenten die op dit punt in gebreke blijven voor ten hoogste drie jaren steun ontzeggen;
7. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 89
Artikel 171, 212

Rapport 2a commissie 7 inzake het rapport van de vertrouwenscommissie predikanten en de instructies van de PS van het Noorden (8.02) en de PS van het Westen (8.07)

Na overleg wenst uw commissie, gezien het feit dat tijdens de bespreking in uw vergadering gebleken is dat de behoefte aan een 'commissie geschillen' breed leeft binnen onze kerken, positief te adviseren omtrent het wijzigingsvoorstel van de brs. P.D.J. Buijs en G. van Roekel. Uw commissie wil het voorstel met een aantal kleine wijzigingen overnemen. Zo acht uw commissie het niet nodig om nu al een concrete invulling van de competenties van de leden van de 'commissie geschillen' op te nemen en vindt zij het tevens wenselijk dat met betrekking tot de taak van de 'commissie geschillen' ook de grenzen met de vertrouwenscommissie in acht worden genomen.

Bovenstaande overwegingen leiden tot de volgende aanpassing van de in ons rapport 2 gedane voorstellen 11 en 12.

De gewijzigde voorstellen luiden als volgt:

11. Uit te spreken dat met bovengenoemde voorstellen voldaan is aan de intentie van instructie 8.02.
12. Deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven te onderzoeken of het mogelijk is dat elke particuliere synode een 'commissie geschillen' benoemt, die over voldoende deskundigheid beschikt en mag rekenen op een breed vertrouwen van de kerken. De geschillen betreffen conflicten (met een persoonlijk karakter) tussen kerkenraad en gemeente.
Daarbij ontvangen deputaten de opdracht:
 - a. alvast een conceptregeling op te stellen voor de werkwijze, bevoegdheden en grenzen van deze commissie, mede bezien in het licht van de taak van deputaten art. 49 K.O. en de vertrouwenscommissie predikanten;
 - b. bij het opstellen van de onder a genoemde conceptregeling desgewenst overleg te plegen met deputaten kerkorde van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
 - c. de onder a genoemde concept-regeling aan te bieden aan de generale synode van 2010, opdat de generale synode deze zo mogelijk vaststelt en ter hand kan stellen aan de particuliere synoden.

A.A. Egas, rapporteur

Bijlage 90
Artikel 213

Brief kerkenraad Rotterdam-Centrum

Aan de generale synode
van de Chr. Ger. Kerken in Nederland

Rotterdam, 21 juni 2007

Zeer geachte broeders,

Bijgaand doen wij u toekomen een aan u gerichte brief gedateerd 27 maart 2007. Deze brief is door ons op die datum verzonden aan deputaten evangelisatie.

Wij zijn al een aantal jaren met enige tussenpozen in gesprek met (de sectie BGG van) de deputaten en hebben hen gevraagd de brief dan wel de inhoud hiervan mee te nemen in hun rapportage aan u.

Deputaten menen echter dat de door ons genoemde zaken al voldoende onder uw aandacht komen en zijn daarom niet op ons verzoek ingegaan.

Met respect voor het standpunt van deputaten en zonder daaraan iets af te willen doen nemen wij toch de vrijheid u de brief alsnog te doen toekomen in de hoop en de verwachting dat u in ieder geval kennis wilt nemen van de inhoud ervan.

U Gods zegen toebiddend over uw vergadering,

Namens de kerkenraad van Rotterdam-Centrum,
I.L. Stolk, voorzitter
J. van Ieperen, scriba

Aan de Generale Synode
van de Chr. Ger. Kerken in Nederland

Rotterdam, 27 maart 2007

Geachte broeders,

In 1998 kwam op de generale synode via een instructie van de PS van het westen de problematiek van de kerken in de grote steden aan de orde. Ter kenschetsing van de problematiek repte de synode toen ronduit van 'nood'. Blijkbaar waren de afgevaardigden onder de indruk, want zij spraken uit met 'grote zorg' vervuld te zijn over de toekomst en mogelijkheden van voortbestaan van de gemeenten in de grootstedelijke gebieden.

Sindsdien zetten een deputaatschap en een sectie voor het beleid in de grootstedelijke gebieden zich in om een keer ten goede teweeg te brengen. De sectie BGG, die deel uitmaakt van het deputaatschap evangelisatie, besteedt haar beperkte budget aan kansrijke evangelisatieprojecten. Op zichzelf is dat waardevol, maar wij herinneren eraan dat de problemen van de gemeenten in de grootstedelijke gebieden werden geduid door een verwijzing naar de moeite om een eigen predikant te financieren en de moeite om blijvend op verantwoorde wijze in de vervulling van de bijzondere ambten te voorzien.

Onze situatie is niet hopeloos, maar wel zorgelijk. Onze gemeente van ruim honderd leden kent alle stadskerkproblemen: 36 leden zijn ouder dan vijftien jaar, menig een heeft psycho-sociale problemen, er zijn altijd behoorlijk wat zieken, een derde deel van de leden woont buiten de stad. Voor onze gemeente geldt: niet vele rijken, niet vele edelen, niet vele wijzen etc. Deze samenstelling van de gemeente brengt ook met zich mee dat we ons nauwelijks de dag kunnen heugen waarop ambtsdragersverkiezingen niet volgens enkelvoudige kandidaatstelling verliepen. Geld voor een fulltimepredikant is er niet. Financieel zijn de lasten reeds zwaar. Wij zijn er dankbaar voor dat het ledental de laatste vijf jaar stabiel blijft. Echter, wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat we niettemin in een negatieve spiraal verkeren. Iedere kerkganger weet dat je aansluiten bij een kleine vacante gemeente offers vraagt. Als zich dan in de omgeving gemeenten van andere kerkverbanden bevinden, is de keus voor velen snel gemaakt. Uit gesprekken wordt ons bovendien maar al te duidelijk dat de vergrijsde uitstraling van de gemeente menige gast doet terugschrikken om zich in te schrijven als lid. Zelf zien wij de dagen naderen waarin er als gevolg van de leeftijdsopbouw grote gaten in ons ledental zullen worden geslagen.

Nogmaals, onze situatie is niet hopeloos. Vooral dertigers en kinderen zijn redelijk vertegenwoordigd. De sectie BGG wil investeren in een projectplan voor kinderevangelisatie, waarvan wij onder meer hopen dat het jongeren zal aantrekken zich in te zetten in het kader van onze gemeente. Maar toch schatten wij in dat een fundamentele keer ten goede op deze manier moeilijk te realiseren zal zijn als het daarbij blijft. De combinatie van een emerituspredikant en een parttime kerkelijk werker werkt voor de eigen gemeente redelijk, maar naar buiten toe blijven we de uitstraling van een vacante gemeente houden. Bovendien nadert het einde van de periode waarin deze tussenoplossing mogelijk is. De beste oplossing zou ons inziens een predikant zijn die parttime de gemeente dient en zich de andere helft van de week bezighoudt met evangelisatiewerk. Maar bij alle investeringen die al worden gedaan, is het aantrekken daarvan niet op eigen kracht mogelijk. Als het kerkverband hecht aan het blijvend voortbestaan van een christelijke gereformeerde kerk in het centrum van Rotterdam, vragen wij een tweetal zaken van u:

1. de financiering van een (aanzienlijk) deel van een fulltimeplaats voor een predikant-evangelist
2. een landelijk aanmoedigingsbeleid om zich in het kader van kleine, zwakke gemeenten in te zetten voor de opbouw van Gods Koninkrijk in de stad.

U Gods zegen toebiddend over uw vergadering,

Namens de kerkenraad van Rotterdam-Centrum,
I.L. Stolk, voorzitter
J. van Ieperen, scriba

Bijlage 91
Artikel 213

Rapport 9 van commissie 2 inzake schrijven van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Centrum

Uw commissie heeft kennisgenomen van het schrijven van de kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Centrum. De kerkenraad had deze brief naar deputaten evangelisatie gezonden met

het verzoek om de brief dan wel de inhoud ervan op te nemen in de rapportage aan de generale synode. Navraag leerde dat deputaten op 29 maart 2007 als volgt hebben geantwoord:

'Gisteravond hebben we in onze vergadering gesproken over de brief die u zou willen sturen aan de generale synode. U gaf ons in overweging om deze brief in onze rapportage aan de synode mee te nemen.

Het is ons duidelijk dat de kerk van Rotterdam-Centrum zich in een lastige situatie bevindt t.a.v. het beroepen van een fulltimepredikant. Geld voor het beroepen van een fulltimepredikant is er niet.

Andere stadsgemeenten hebben te maken met vergelijkbare problematiek. Om die reden hebben we in 2004 aan de generale synode gevraagd om zich te bezinnen op de mogelijkheid van parttime predikanten.

Op grond daarvan besloot de generale synode (Acta 2004, artikel 199) om *deputaten kerkorde en kerkrecht een studieopdracht te verlenen om na te gaan of het mogelijk is een predikant in deeltijd te beroepen die tevens een werkkring heeft die niet direct verbonden is aan het predikantschap.*

We gaan ervan uit dat deputaten kerkorde en kerkrecht in de loop van dit jaar aan de generale synode zullen rapporteren wat ze met deze opdracht gedaan hebben. We vinden het daarom onnodig en ongewenst om als deputaten de aandacht van de generale synode opnieuw te vragen voor deze zaak. De kans dat de generale synode de brief - indien u zou besluiten om deze te versturen - in behandeling zal nemen, achten we bovendien zeer klein.

Overigens is het ons opgevallen dat u met ons nooit over deze problematiek gesproken hebt tot in onze laatste ontmoeting op 15 februari j.l. U kwam er toen mee aan het einde van de vergadering. In reactie daarop hebben wij aangegeven dat wij ook in dezen graag met u meedenken én dat we voor het predikantschap in deeltijd in 2004 de aandacht van de generale synode hebben gevraagd.

Ten slotte willen wij u erop attenderen dat onze sectie meer kan (en ook moet) doen dan het beschikbaar stellen van 'beperkt budget aan kansrijke evangelisatieprojecten'. Al in onze ontmoeting op 24 september 2003 hebben we aangegeven u van dienst te kunnen zijn bij het zoeken naar praktische oplossingen in allerlei concrete moeiten die verband houden met gemeente zijn in de grote stad. We hebben daarbij wel opgemerkt dat we geen fondsen beschikbaar hebben om naast deputaten OB&A het in stand houden van een predikantsplaats financieel mogelijk te maken.'

Overwegingen

Enkele zaken vallen uw commissie op in deze briefwisseling.

De kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Centrum vraagt deputaten om hun schrijven dan wel de inhoud ervan op te nemen in de rapportage aan de generale synode. Deputaten antwoorden dat zij dat onnodig en ongewenst vinden. Daarbij wijzen deputaten op een studieopdracht die de generale synode 2004 aan deputaten kerkorde en kerkrecht heeft gegeven. Deputaten merken daarbij op dat de kerkenraad niet eerder met hen over deze problematiek heeft gesproken. Bovendien laten deputaten de kerkenraad weten dat zij, zoals al in 2003 aangegeven, graag bereid zijn met de kerkenraad mee te denken en te zoeken naar praktische oplossingen in de concrete moeiten.

Dit antwoord heeft de kerkenraad er niet van weerhouden om de brief naar de generale synode te zenden.

De kerkenraad vraagt om een tweetal concrete zaken:

1. de financiering van een (aanzienlijk) deel van een fulltimeplaats voor een predikant-evangelist;
2. een landelijk aanmoedigingsbeleid om zich in het kader van kleine, zwakke gemeenten in te zetten voor de opbouw van Gods Koninkrijk in de stad.

Terecht merken deputaten op dat het niet tot hun taak behoort om naast deputaten OB&A het in stand houden van een predikantsplaats financieel mogelijk te maken.

In de brief van Rotterdam-Centrum valt op dat de kerkenraad geen duidelijk plan lijkt te hebben voor wat er moet gebeuren. De oplossing van de problemen (van o.a. een 'vergrisde uitstraling') wordt gezien in een predikant 'die parttime de gemeente dient en zich de andere helft van de week bezighoudt met evangelisatiewerk'. Er is in de brief echter geen sprake van concrete plannen voor dat evangelisatiewerk.

Uw commissie merkt op dat ons kerkverband geen andere regels heeft voor 'de financiering van een (aanzienlijk) deel van een fulltimeplaats voor een predikant-evangelist' dan de regels die de generale synode heeft vastgesteld voor deputaten OB&A en evangelisatie. Aan het verzoek van Rotterdam-Centrum kan niet buiten deze regelgeving om worden voldaan.

De vraag van Rotterdam-Centrum om een 'landelijk aanmoedigingsbeleid' wordt niet nader ingevuld. Het is dan ook de vraag hoe de generale synode aan een dergelijk beleid handen en voeten zou moeten geven. Het is juist met het oog op de situatie van de kleine, zwakke gemeenten in de grootstedelijke gebieden dat de generale synode van 2001 de sectie BGG van het deputaatschap evangelisatie in het leven heeft geroepen.

De commissie stelt u derhalve voor de kerkenraad van Rotterdam-Centrum te antwoorden dat het de generale synode op grond van bovenstaande overwegingen niet mogelijk is aan zijn verzoeken te voldoen.

C.D. Affourtit, rapporteur

Bijlage 92
Artikel 217

Rapport 4a van commissie 5 inzake het rapport van deputaten diaconaat

Nadere bestudering van de besluitvorming op de generale synode van 2004 (zie Acta, p. 616) laat zien dat bewust gekozen is de opdracht naar het onderzoek over zaken van opzicht en tucht toe te wijzen aan deputaten kerkrecht en kerkorde. Na overleg met deputaten diaconaat en commissie 7 sluit uw commissie zich aan bij voorstel 13a uit rapport 4 van commissie 7. De voorgestelde formulering van opzicht en tucht doet volgens uw commissie geen afbreuk aan de eenheid van de ambten of aan de gelijkwaardigheid van ouderlingen- en diakenambt, maar onderstreept de specifieke eigenheid van het ambt van ouderling. Buiten de zaken van opzicht en tucht doen diakenen voluit mee met de algemene kerkregering. Verder hebben commissie 5 en commissie 7 gezamenlijk geadviseerd aan deputaten kerkrecht en kerkorde en aan deputaten diaconaat om met elkaar in gesprek te gaan om mogelijke miscommunicatie uit de weg te ruimen.

Na de bespreking in eerste rond van het rapport van deputaten diaconaat en het daarmee corresponderende rapport 4 van commissie 5, werden enkele voorstellen ingediend. Uw commissie heeft overleg gehad met deputaten diaconaat. De wijzigingsvoorstellen worden hieronder kort behandeld en de uitkomst is terug te vinden in de aangepaste voorstellen van de commissie.

a. Voorstel J. Mauritz, J.A. Kardol en A.D. Aarnoudse

'Deputaten op te dragen zich ernstig te bezinnen op de wijze waarop zij uitvoering geven aan de door de generale synode gegeven opdrachten en kritisch bezien welke activiteiten moeten worden voortgezet en welke activiteiten kunnen worden afgebouwd of stopgezet.'

Het eerste deel van dit voorstel is een opdracht tot bezinning van de kant van deputaten op de wijze waarop zij uitvoering geven aan de opdrachten van de generale synode. Een dergelijke opdracht acht uw commissie overbodig, omdat deputaten zich reeds bezonnen hebben op de gegeven opdrachten en in hun rapportage aan de generale synode daarvan gedetailleerd verslag doen. Bij nieuwe opdrachten zullen zij dat uiteraard weer doen. Het tweede deel van het voorstel vraagt om een kritische selectie van activiteiten die moeten worden voortgezet of eventueel stopgezet. Wanneer hiermee wordt bedoeld dat deputaten intern zich steeds moeten bezinnen op de activiteiten die zij doen, dan geldt ook voor dit deel van het voorstel dat het in de ogen van uw commissie overbodig is omdat dit reeds gebeurt. Wanneer het tweede deel van het ingediende voorstel bedoeld de suggestie te wekken dat het beleid van deputaten teveel geld kost en dat daarom bepaalde activiteiten stopgezet moeten worden, dan neemt uw commissie daar beslist stelling tegen. Deputaten doen blijkens hun rapportage niet anders dan uitvoering geven aan hun instructie en aan de opdrachten van de generale synode. Vervolgens leggen zij daar verantwoording van af. Stopzetten van bepaalde activiteiten vereist volgens uw commissie een aanpassing van de instructie. In het voorstel worden geen argumenten of criteria aangegeven waarom en hoe stopzetting van activiteiten uitgevoerd zou moeten worden. Met deputaten is uw commissie van mening dat zowel de toerusting en ondersteuning van diakenen als het aan de kerken aanbieden van diaconale projecten in binnen- en buitenland tot hun kerntaken behoren. Het aannemen van dit voorstel zou betekenen dat daar minstens grote vraagtekens bij geplaatst moeten worden. Om die redenen ontraadt uw commissie ten stelligste dit voorstel.

b. Voorstel J. de Wilde, T.A. Meijboom en A.J. v.d. Wekken

'Deputaten op te dragen bij kerkenraden aandacht te vragen voor de handhaving van ervaring binnen de plaatselijke diaconieën om daarmee o.m. de CDC's te kunnen bemensen.'

Met de strekking van dit voorstel zijn deputaten het eens. Uw commissie sluit zich er ook bij aan, maar stelt een andere formulering voor: 'Deputaten op te dragen bij de kerkenraden aandacht te vragen voor het op peil brengen en houden van diaconale ervaring in de plaatselijke gemeente om daarvan gebruik te kunnen maken bij vacatures voor het ambt van diaken en bij benoemingen voor de CDC's.'

c. Voorstel H. Jonkman, R. v.d. Kamp en J. van 't Spijker

1. Voorstel om voorstel van commissie op punten 5 en 8 bij elkaar te zetten
2. punt 8 uit te breiden – als volgt:
bij de classis er op aan te dringen dat er een goed functionerende CDC's zullen zijn, daar wij geen CDC in een classis is, er bij de classis op aan te dringen dat er een classische diaconale vergaderingen zullen zijn.
3. voorstel over afdracht van kerken aan deputaten diaconaat:
'de afdracht van de kerken aan deputaten diaconaat is inclusief de februaricollecte'.
Daarbij voorstel 3 als punt 9 te noemen en huidige punt 9 punt 10 te benoemen.'

Ad 1.

Uw commissie neemt de gedachte over de voorgestelde besluiten 5 en 8 als inhoudelijk bij elkaar horend, na elkaar te vermelden.

Ad 2.

De uitbreiding van voorstel 8 zoals hierboven aangegeven, dringt er bij de classis op aan een classische diaconale vergadering in het leven te roepen. Het lijkt uw commissie prematuur deze recent ontstane vergadervorm voor te stellen, terwijl de kerkrechtelijke status daarvan nog niet duidelijk is. De intentie van dit voorstel wil uw commissie als volgt verwerken in een nieuw toe te voegen voorstel: 'Deputaten op te dragen de classes waar een CDC niet, of niet naar tevredenheid, functioneert te stimuleren naar andere vormen van classicaal diaconaal overleg te zoeken en hiervoor op de volgende generale synode voorstellen te doen in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht.'

Ad 3.

Uw commissie herinnert eraan dat de februaricollecte een *hulpverleningscollecte* is. Wanneer het ingediende voorstel wordt overgenomen, zal een substantieel deel van het ingezamelde geld bestemd voor *hulpverlening* gebruikt gaan worden om instructie, toerusting en ondersteuning van diakenen te bekostigen. Uw commissie acht deze ontwikkeling niet wenselijk. Deputaten wijzen er verder op dat aanvaarding van dit voorstel verregaande gevolgen heeft voor het omgaan met diaconaal geld bestemd voor hulpverlening. Zo zouden hulpverleningsprojecten waar al verplichtingen over zijn aangegaan (in ieder geval voor de komende drie jaar) binnen de omslag voor deputaten diaconaat moeten gaan vallen, hetgeen een forse verhoging van de omslag tot gevolg zou hebben. Om bovengenoemde redenen neemt uw commissie dit voorstel niet over.

d. Voorstel A.J. v.d. Wekken, J.C. Westeneng en J. de Wilde

2. de februaricollecte behoort niet tot dekking van de omslag;
3. deputaten op te dragen de projectbegroting van het hulpverleningsdeel naar analogie van zending op te zetten, daarbij rekening houdend met de dekking benodigd voor de overheadkosten;
4. deputaten op te dragen alle activiteiten binnen de ruimte van de instructie uit te voeren (i.p.v. voorstel 6);
5. deputaten op te dragen hun beleid op alle aspecten te evalueren, een beleidsplan per werkveld te ontwikkelen en daarover voorstellen te doen aan de generale synode 2010 en indien gewenst voorstellen van aanpassingen van de instructie te doen.

Ad 2.

Uw commissie neemt dit voorstel graag over (voor de motivatie zie boven bij wijzigingsvoorstel 3 van H. Jonkman e.a.).

Ad 3.

In overleg met deputaten is uw commissie duidelijk geworden dat deputaten niet perse negatief staan tegenover dit voorstel, maar de uitvoering ervan stuit wel op complicaties. Met deputaten is uw commissie van oordeel dat de kosten voor toerusting, instructie en ondersteuning van diakenen niet mogen drukken op de projectbedragen voor hulpverlening in binnen- en buitenland. Bij aanvaarding van dit voorstel zou er een administratieve scheiding aangebracht moeten worden voor de kosten die gemaakt worden in verband met hulpverleningsprojecten en andere kosten. Volgens deputaten zou dit betekenen dat ongeveer 40% van de kantoorkosten doorberekend moet worden naar de projecten. Uw commissie ziet wel extra administratieve lasten ontstaan, maar ziet de zin daarvan niet in. Ook vervalt een stuk duidelijkheid voor de kerken. In de bestaande situatie is helder dat het volle bedrag dat uit de kerken gegeven wordt voor een project ook daadwerkelijk daaraan besteed wordt, terwijl alle kantoorkosten uit de omslag betaald worden. Bij de voorgestelde wijziging vervalt die duidelijkheid. Om die reden neemt uw commissie het voorstel niet over.

Ad 4.

Uw commissie neemt deze meer elegante formulering graag over.

Ad 5.

Met deputaten is uw commissie van oordeel dat dit voorstel goede handreikingen biedt om adequaat in te spelen op de actuele situatie en voortdurend te kunnen evalueren en zo nodig bij te stellen. Een van de gevolgen van dit voorstel zal zijn dat de transparantie van de werkvelden beter tot zijn recht zal komen. Daarom neemt uw commissie het voorstel over.

Voorstellen:

1. handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. de februaricollecte behoort niet tot dekking van de omslag voor deputaten diaconaat;
3. deputaten op te dragen ervoor te zorgen dat de werkgroepen evenwichtig en kundig samengesteld zijn;
4. deputaten op te dragen sturing te geven aan het giftenbeleid van de gemeenten, c.q. de diaconieën, mede door adviezen te formuleren voor de besteding van die diaconale giften;
5. deputaten op te dragen bij de kerkenraden aandacht te vragen voor het op peil brengen en houden van diaconale ervaring in de plaatselijke gemeente om daarvan gebruik te kunnen maken bij vacatures voor het ambt van diaken en bij benoemingen voor de CDC's;
6. er bij de classes middels een schrijven van de generale synode op aan te dringen dat er goed functionerende CDC's zullen zijn;
7. deputaten op te dragen de classes waar een CDC niet, of niet naar tevredenheid, functioneert te stimuleren naar andere vormen van classicaal diaconaal overleg te zoeken en hiervoor op de volgende generale synode voorstellen te doen in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht;
8. deputaten op te dragen hun werk m.b.t. de CDC's en de toerusting van plaatselijke diaconieën te evalueren in het licht van hun instructie, daarover te rapporteren aan de volgende generale synode en indien zij voorstellen tot wijziging van hun instructie willen doen, dit vooraf te overleggen met deputaten kerkorde en kerkrecht;
9. deputaten op te dragen alle activiteiten binnen de ruimte van de instructie uit te voeren;
10. deputaten op te dragen hun beleid op alle aspecten te evalueren, een beleidsplan per werkveld te ontwikkelen en daarover voorstellen te doen aan de generale synode 2010 en indien gewenst voorstellen van aanpassingen van de instructie te doen;
11. deputaten op te dragen hun samenwerking met deputaten evangelisatie te intensiveren om het evangelisatiewerk zo goed mogelijk diaconaal te ondersteunen;
12. deputaten op te dragen voort te gaan met het onderhouden van de contacten met het generaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
13. nieuwe deputaten te benoemen.

J.W. van Pelt, rapporteur

Bijlage 93
Artikel 220

Rapport 1A van commissie 5 inzake instructie 8.01 van de PS van het Noorden

Na de bespreking in eerste termijn over de instructie 8.01 (art. 81) van de particuliere synode van het Noorden, werden verschillende wijzigingsvoorstellen gedaan.

Ds. A.A. Egas stelt voor te besluiten:

- a. hetgeen in de pastorale handreiking 1986 over homoseksualiteit is gezegd voor Bijbels te houden totdat de GS van 2010 hierover een kerkelijke uitspraak heeft gedaan.
- a wordt b

Uw commissie raadt dit voorstel af. Want een studierapport uit 1986 van de particuliere synode van het Oosten kan niet zomaar tot een kerkelijk standpunt worden verheven.

Ouderling A. Prins stelt voor te besluiten tot:

- a. een rapport waarin (binnen het raam van de gereformeerde schriftbeschuwing) verantwoording wordt gegeven van het kerkelijke standpunt dat in onze kerken steeds als het schriftuurlijk heeft gegolden, op het onderwerp homofolie en homoseksualiteit hierbij betreffend de pastorale handreiking ...

Uw commissie wijst dit voorstel af wegens redenen die reeds eerder in het commissierapport aangegeven waren. In dit voorstel wordt namelijk opnieuw in absolute termen gesproken over 'het kerkelijke standpunt', terwijl er niet eerder een kerkelijke uitspraak is gedaan waarin het kerkelijke standpunt is vastgelegd. Omdat er niet te spreken is van 'het kerkelijke standpunt' dat steeds als Schriftuurlijk heeft gegolden, kan daarvan ook geen verantwoording worden gegeven.

Het voorstel van ds. W. van 't Spijker verwerkt het pre-advies van prof.dr. H.G.L. Peels als volgt:

1. dat constatering, overwegingen en van oordeel opnieuw wordt bekeken door de commissie op de fijngevoeligheid van de formuleringen;
2. besluit:
 - a. een studiecommissie in te stellen, die de kerken zal dienen met:
 - a. een rapport waarin een Bijbels verantwoorde visie wordt gegeven over seksualiteit, teneinde de generale synode van 2010 in de gelegenheid te stellen hierin een kerkelijk standpunt te bepalen;
 - b. een pastorale handreiking, die op basis van de onder a. genoemde visie aandacht schenkt aan alle relevante aspecten van de vraag naar de plaats die homoseksuele broeders en zusters in de gemeente van Christus innemen, en de pastorale zorg voor hen.

Uw commissie sluit zich aan bij het voorstel van ds. W. van 't Spijker en komt tot de volgende formulering.

Voorstel

Uw commissie stelt u de volgende besluittekst voor:

De generale synode Sliedrecht-Nunspeet 2007 heeft kennis genomen van:

1. de instructie van de particuliere synode van het Noorden d.d. 20 april 2006 met bijlagen, met de vraag een studiecommissie in te stellen om te komen tot een kerkelijke uitspraak over de plaats die homoseksuele broeders en zusters in de gemeente van Christus innemen en de pastorale zorg voor hen;
2. het rapport van de door haar ingestelde commissie;

heeft gehoord:

de bespreking op de vergadering;

constateert:

1. dat de particuliere synode van het Noorden overweegt dat het in het belang van de kerken is vragen rond homoseksualiteit zo breed mogelijk in de kerken aan de orde te laten komen;
2. dat in deze instructie nadrukkelijk wordt gerefereerd aan het besluit van de generale synode van 1986 om de kerken een pastorale handreiking aan te bieden;
3. dat de generale synode van 1986 heeft uitgesproken dat vragen naar de plaats van homoseksuele broeders en zusters in de gemeente van Christus de kerken in het algemeen aangaan;
4. dat het besluit van de generale synode 1986 niet de intentie had om te komen tot een kerkelijke uitspraak, maar slechts een pastorale handreiking wilde bieden, maar dat deze in de kerkelijke praktijk wel als kerkelijke uitspraak is gaan functioneren;
5. dat de instructie van de particuliere synode van het Noorden zijn oorsprong vindt in de behandeling van een appelzaak die is afgehandeld;
6. dat de behandeling van de daaruit voortvloeiende appelen door de particuliere synode van het Noorden is omgebogen naar een instructie omdat de particuliere synode van het noorden het niet in het belang van de kerken achtte deze zaak te behandelen onder druk van een appel;
7. dat uit de stukken ter toelichting van de instructie van de particuliere synode van het Noorden blijkt dat pastorale motieven in verband met de omgang met homoseksuele gemeenteleden een belangrijke rol hebben gespeeld;
8. dat in de instructie wel gesteld wordt dat vragen over homoseksualiteit binnen onze kerken en in samensprekingen en correspondentie met andere kerken geregeld aan de orde komen en tot onrust en spanningen hebben geleid, maar dat dit niet nader met feiten wordt onderbouwd;

overweegt:

1. dat het geven van pastorale leiding voor de generale synode 1986 een belangrijk motief was;
2. dat de pastorale handreiking door de generale synode van 1986 werd beoordeeld als 'goed gefundeerd', 'schriftuurlijk' en 'pastoraal';
3. dat de formele status van de pastorale handreiking van de generale synode 1986 onvoldoende duidelijk is aangegeven;
4. dat de generale synode 1986 zich niet voldoende gerealiseerd heeft tot welke consequenties genoemd besluit zou kunnen leiden;
5. dat de generale synode van 1986 het belang onderstreept voor het geheel van de kerken om vanuit Schrift en belijdenis pastorale leiding te geven aan homoseksuele gemeenteleden;
6. dat de pastorale en kerkordelijke aspecten van dit onderwerp die in de pastorale handreiking van 1986 niet of niet uitvoerig aan de orde komen maar in de praktijk van het kerkelijk leven en in de voorgeschiedenis van deze instructie wel een rol (zijn gaan) spelen, brede aandacht behoeven;
7. dat homoseksuele broeders en zusters recht op hebben goede pastorale begeleiding;
8. dat terecht door de particuliere synode van het noorden is uitgesproken dat het belangrijk is om de vragen rondom homoseksualiteit zo breed mogelijk binnen de kerken aan de orde te laten komen;
9. dat de vragen rondom homoseksualiteit intens genoemd kunnen worden en zowel de verhoudingen binnen kerken als buiten de kerken raken;

is van oordeel:

1. dat de instructie wel verwijst naar de pastorale handreiking van de generale synode van 1986 maar dat de status hiervan onvoldoende duidelijk is;
2. dat de generale synode van 1986 niet beoogde een kerkelijke uitspraak te doen, maar dat de pastorale handreiking in de praktijk wel als zodanig is gaan functioneren;
3. dat niettemin bij een eventuele nader of opnieuw te formuleren kerkelijke uitspraak niet voorbij gegaan kan worden aan wat in de handreiking van 1986 naar voren is gebracht;
4. dat het waardering verdient dat de weg van kerkelijke appels door de particuliere synode van het noorden is omgebogen naar een instructie, omdat het niet in het belang van de kerken is deze zaak te behandelen onder de druk van een appel;
5. dat vragen rondom homoseksualiteit niet geïsoleerd benaderd mogen worden zoals dat in bepaalde hedendaagse opvattingen over seksualiteit gebeurt, maar vanuit de bredere Bijbelse visie over menselijke relaties, liefde en seksualiteit;
6. dat in de toelichting op de instructie van de classis Zwolle belangrijke aandachtspunten voor de bezinning worden aangedragen;

besluit:

een studiec commissie in te stellen, die de kerken zal dienen met:

1. een rapport waarin een Bijbels verantwoorde visie wordt gegeven over homoseksualiteit, om de generale synode van 2010 in de gelegenheid te stellen hierin een kerkelijk standpunt te bepalen;
2. een pastorale handreiking, die op basis van de onder 1. genoemde visie aandacht schenkt aan alle relevante aspecten van de vraag naar de plaats die homoseksuele broeders en zusters in de gemeente van Christus innemen en de pastorale zorg voor hen.

Uw commissie heeft opgemerkt dat in het pre-advies van prof.dr. H.G.L. Peels de suggestie werd aangereikt bij de samenstelling van de studiec commissie ook een homoseksuele broeder of zuster te benoemen. Uw commissie gaat ervan uit dat bij de benoemingen dit advies gehonoreerd zal worden.

J.W. van Pelt, rapporteur

Bijlage 94
Artikel 231

Rapport 5A van commissie 3 als aanvullend rapport bij rapport 5 commissie 3 inzake studiedeputaatschap NBV

Inleidende opmerkingen

In dit vervolgrapport ontvangt uw vergadering het resultaat van een aantal vervolgbesprekingen om te komen tot een gewijzigd voorstel tot besluit inzake de NBV. Dit rapport heeft uiteraard het karakter van een *vervolgrapport*. Daarmee is aangegeven dat:

- a. rapport 5 dat in uw vergadering reeds besproken is als vertrekpunt gediend heeft;
- b. elementen uit het daarbij ingediende minderheidsrapport nadrukkelijk een plaats kregen in de vervolgbesprekingen;
- c. elementen uit de ontmoeting die gehouden is op 12 november verwerkt zijn, nadat over en weer tussen de broeders van de minderheid en de meerderheid van uw commissie is gecorrespondeerd over de mogelijkheden van het alsnog komen tot een eensluidend besluit;
- d. de ter vergadering ingediende voorstellen zijn besproken, van commentaar zijn voorzien en waar nuttig, nodig en mogelijk bleek verwerkt zijn.

In het voorstel tot besluit dat u hierbij aantreft, is *cursief* aangegeven welke wijzigingen er aangebracht zijn in het voorstel uit rapport 5 dat als basis gediend heeft.

1. Interne bespreking (1)

Na een uitvoerige terugblik - een evaluatie - van de bespreking ter synode gedurende de eerste zittingsweek, is de aandacht van uw commissie allereerst gericht geweest op het zoeken naar een weg

om te komen tot een eenstemmig voorstel. Dit nadat we ook met de voorzitter en de secretaris van het studiedeputaatschap NBV nog een gesprek gevoerd hadden. Zij hebben naast nog wat extra informatie over het studierapport met name nog eens uw commissie onder de aandacht gebracht welke geestelijke worsteling het geweest is om te komen tot hun voorstel tot besluit. Op geen enkele manier is naar een compromis *gezocht*. Het werd wel *gevonden*!

Terecht is tijdens de vorige bespreking van ons rapport 5 vanuit uw vergadering gesignaleerd dat in de aanloop tot een voorstel tot besluit niet zo heel veel verschil zit tussen meerderheids – en minderheidsrapport. Het verschil blijkt met name uit een andere formulering van het 'spreekt uit' en het voorgestelde 'besluit 2': een *niet-vrijgeven* tegenover een *ontraden*.

De broeders die het minderheidsrapport hebben ingediend hebben nog eens hun grootste bezwaren ingebracht: (1) naar hun oordeel is, bij weging van wat in het deputatenrapport naar voren gebracht is, het onmogelijk het predicaat 'betrouwbaar' toe te kennen aan de NBV, (2) de vaagheid van het woord 'ontraden' betekent hun inziens dat er geen geestelijke leiding gegeven wordt, maar ertoe leidt dat de problemen rond deze Bijbelvertaling verplaatst worden naar de classis. Het gaat hen om helderheid. Er is langdurig en diepgaand met elkaar gesproken over het feit dat het woord ontraden wél duidelijk maakt wat het uitgangspunt en het standpunt is van onze kerken. Tegelijkertijd zit er onmiskenbaar een bepaalde spanning in het woord die ook een beroep doet op de ontvanger van dit woord. En daarin komt juist het aspect van *geestelijk* leiding geven tot uitdrukking op een manier die, vanuit het spreken van onze breedste kerkelijke vergadering, de plaatselijke kerken ten volle een eigen verantwoordelijkheid geeft, en dat niet alleen voor de eigen gemeente, maar ook als deel van het geheel voor het geheel van het kerkverband.

Onze broeders van het minderheidsrapport hebben op een gegeven moment aangegeven dat ze met het 'besluit 2' als 'ontraden' alleen konden instemmen als er aan vooraf zou gaan als een 'besluit 1': *dat in de zondagse erediensten in principe gelezen wordt uit de SV of NBG-51*. Dit naar analogie van art. 69 K.O.. Zo zou in hun beleving duidelijker zijn wat het principiële uitgangspunt is bij het woord ontraden. Daarnaast zou dan een ander 'spreekt uit' en enkele andere aanvullingen een plaats dienen te krijgen. Voor de andere broeders zou een dergelijk 'besluit 1' niets toevoegen, want iedereen weet dat we bij 'ontraden' spreken vanuit de situatie waarin SV en NBG de vertalingen zijn die door de kerken gebruikt kunnen worden, behoudens in de door de generale synode 2004 gemaakte uitzonderingssituaties. Nu te spreken in een besluit over het gebruik van de NBG-51 waar in 1962 reeds een uitspraak over gedaan is, lijkt ons onjuist en onmogelijk.

In 2004 betrof het ook geen nieuw besluit om in principe de Psalmen en berijmde Schriftgedeelten te zingen, maar ging het om de totale wijziging van een artikel uit onze kerkorde.

Bovendien zou een massievere, ongenueanceerder 'spreekt uit' weer anderen binnen de commissie het onmogelijk maken met het voorstel mee te gaan. Dat zou ook geen recht doen aan wat het rapport van deputaten uw vergadering geboden heeft en het feit dat bepaalde zaken verschillend gewogen zijn, verdoezelen.

Tegelijkertijd wilde uw commissie uiteraard wel al het mogelijke weer doen om te komen tot één voorstel. Hoe geworsteld is met het komen tot een besluit leest u niet. Uiteindelijk bleek het toch niet mogelijk de gelederen binnen uw commissie te sluiten, zodat tijdens de tweede plenaire zittingsweek uw vergadering zich weer moest buigen over een meerderheids- en minderheidsrapport. De broeders van het opnieuw ingediende minderheidsrapport konden naar hun eigen gewetensovertuiging niet verder komen.

2. Ontmoeting van 12 november

Naar aanleiding van wat tijdens de tweede zittingsweek van uw vergadering gepasseerd is in het kader van de toen geplande vervolgbespreking – het luisteren naar de taal van elkaars hart – is een ontmoeting gearrangeerd te Noordeloos met het moderamen, de samenroeper en rapporteur van de meerderheid van de commissie, br. A.C. Uitslag als indieneer van het minderheidsrapport, de indieneer van het voorstel dat afwijkt van het voorstel tot ontraden (zie onder voorstel 1.), de brs. A.P. van Langevelde en L.C. Buijs, en br. A. van de Bovekamp als één van hen die bij het gesprek was dat de aanleiding geweest is voor de openhartige bespreking van wat ons beweegt inzake het Woord van God tijdens uw vergadering.

Nieuwe gezichtspunten kwamen in dat gesprek niet op tafel. Wel is heel openhartig met elkaar doorgesproken over de verschillende gezichtspunten vanuit het besef dat alléén als er het onderlinge vertrouwen is in elkaar we ook werkelijk straks tot een besluit zullen komen dat draagvlak heeft. Twee zaken wil uw commissie met name noemen. Aan de ene kant heeft br. Uitslag nog eens desgevraagd nadrukkelijk aangegeven waar de bezwaren van de minderheid van de commissie liggen en waarom. Hij acht het woord 'ontraden' te rekbaar en de NBV niet betrouwbaar op grond van wat deputaten hebben aangereikt. Aan de andere kant is de vrees uitgesproken dat als gevolg van het 'ontraden', en wat daar verder op volgt inzake verantwoording op de classes, iedere kerkenraad die toch gebruik maakt tijdens de erediensten van de NBV per definitie een negatieve beoordeling zal krijgen, waarbij er op de classes geen sprake zal zijn van een gesprek over wat juist wezenlijk is, het Woord van God, in de vertaling zoals de NBV die geeft.

3. Interne bespreking (2)

Na de bespreking te Noordeloos heeft uw commissie per e-mail een aantal zaken uitgewisseld, om te zien of er ergens nog een weg gevonden kon worden om met één voorstel uw vergadering te dienen. Een onderlinge ontmoeting werd niet gearrangeerd, omdat: 1. we elkaar geen nieuwe dingen te vertellen hadden, 2. om praktische redenen enkele broeders uit de commissie deze week niet of nauwelijks zich konden vrijmaken.

Om de gelederen te sluiten binnen de commissie is van de kant van de minderheid voorgesteld om als uiterste poging het volgende voor te stellen, zij het wat hen betreft met een 'bloedend hart':

1. inzake de betrouwbaarheid een 'spreekt uit' strakker te formuleren: 'dat *niet* is gebleken dat de NBV een genoegzaam betrouwbare vertaling is van het Woord van God (zodat het van wijsheid en voorzichtigheid getuigt om het kerkelijk gebruik ervan te ontraden)'. Het

- ging de beide broeders vooral om het woordje 'niet' (in plaats van wat in een eerder intern voorstel stond: 'onvoldoende'); de zin tussen haken zou eventueel mogen blijven staan;
2. inzake de onduidelijkheid van het woord 'ontraden' in het besluit er aan toe te voegen: '*...en aan te raden gebruik te maken van de SV en NBG-51.*'

Ad 1.

De meerderheid van uw commissie merkt op dat al tijdens eerder besprekingsronden besproken is dat het woordje 'niet' voor anderen binnen de commissie een te negatieve klank heeft en te massief en ongenueanceerd is t.o.v. wat in het deputatenrapport geboden is op grond waarvan de deputaten tot hun verschillende beoordeling gekomen zijn. De meerderheid van de commissie acht het daarom niet wenselijk dat afgeweken zou worden van het 'spreek uit' dat u hieronder aantreft.

Ad 2.

Uw commissie verwijst hiervoor naar wat reeds hierboven opgemerkt is ten aanzien van deze toevoeging (zie paragraaf 1).

Het voorstel van onze kant aan de broeders van de minderheid om (conform art. 41 van het huishoudelijk reglement van de generale synode) een paragraaf op te nemen in ons rapport met de argumenten voor hun bezwaren en het afleggen van een stemverklaring waarom wél met het voorstel ingestemd zou worden, maar waarmee niet uitgesproken zou zijn dat hun bezwaren weggenomen waren, kreeg niet de instemming van de beide broeders.

Dat betekent dus dat opnieuw uw vergadering zich moet buigen over een meerderheids- én minderheidsrapport.

4. Ingediende voorstellen bij het deputatenrapport NBV

Reeds ter voorbereiding van de bespreking tijdens de tweede zittingsweek waren de diverse voorstellen besproken en van kanttekeningen voorzien. Deze bespreking is op enkele punten nog wat bijgesteld ten opzichte van het vorige rapport 5 A.

Bij ieder voorstel geeft uw commissie aan welke elementen daaruit met name besproken zijn met daarbij een beoordeling. Wanneer echter van de hoofdlijn van uw commissie – in de lijn van het deputatenrapport – sterk is afgeweken in een voorstel, zijn niet vervolgens nog uitputtend alle elementen uit een voorstel tot besluit behandeld. Daarbij is uw commissie niet van mening dat het bij een voorstel in die lijn gaat om het lopen op een 'evenwichtsbalk', maar is zij overtuigd dat in die weg het meest recht gedaan wordt aan wat deputaten hebben geschreven in hun rapport én wat er aan verschil van mening leeft binnen onze kerken inzake de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV. Daarbij heeft uw commissie steeds gepoogd bij ieder voorstel de intentie van een voorstel in het oog te houden.

Wat de hoofdlijn betreft:

- a. rondom het woord 'ontraden' zijn variaties genoemd: 'met klem verzoeken niet te gebruiken' (voorstel 1) en 'adviseren geen gebruik te maken' (voorstel 3).

Uw commissie is van mening dat deze woorden óf bedoelen het 'ontraden' iets aan te scherpen – en dat kan een deel van uw commissie niet meemaken – óf van een negatieve klank te ontdoen – en daar is niemand op tegen, maar wel als adviseeren de suggestie kan oproepen dat het vrijblijvender is dan 'ontraden'. En afgezien daarvan is 'adviseren geen gebruik te maken' ook een zogenaamd negatieve formulering. Daarom blijft uw commissie zich hechten aan het woord dat deputaten als een geschenk hebben aanvaard. Het woord wil juist positief verstaan worden in het kader van geestelijk leiding geven. Juist door middel van dit woord wordt aan de ene kant uitdrukking gegeven aan de schaduwkanten van de NBV en aan de andere kant legt het dit woord een stuk verantwoordelijkheid neer waar die hoort, namelijk bij de hierdoor aangesproken kerkenraad.

- b. voorstel 2 gaat een andere weg in, die leidt tot het 'vrijgeven' van de NBV door het gebruik ervan 'te laten in de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken' (besluit 3).

Het 'vrijgeven' doet evenmin als het 'niet vrijgeven' recht aan het genuanceerde oordeel dat uw commissie aangetroffen heeft in het studierapport en de - na weging van de onderscheiden plus- en minpunten van deze vertaling – intentie van het geestelijk leiding geven, zoals eerder aangegeven door uw commissie. Wel neemt uw commissie vanuit dit voorstel de bescheidenheid die ons past in het uiten van onze kritiek op het resultaat en in de contacten met de NBG over, gezien het niet als kerken deelnemen aan de totstandkoming ervan. Voor het overige merkt uw commissie op dat veel elementen in dit voorstel tot besluit reeds min of meer gefungeerd hebben in de situatie waarin we ons tijdens de generale synode 2004 bevonden en die in het destijds geformuleerde besluit een plaats hebben gekregen. Die zijn al in het voorstel van uw commissie opgenomen onder het huidige 'overwegende 1' in het voorstel tot besluit. En het is niet zonder reden de eerste overweging. Daartoe behoort nadrukkelijk óók het tijdens de bespreking herhaalde kereen genoemde 'missionaire aspect'.

- c. voorstel 4 geeft een aantal aanvullingen/ amendementen die wel te maken hebben met de door deputaten gewezen uitweg in het dilemma.

Uw commissie is van mening dat ze, zoals hieronder is aangegeven, op een aantal punten het eerder gedane voorstel in rapport 5 verhelderen.

Enkele opmerkingen per voorstel:

1. voorstel oud. A. Prins

'1. Ineenschuiving meerderheids-/minderheidsvoorstel.'

Dat een poging hiertoe ondernomen is, heeft uw commissie hierboven reeds toegelicht.

'en besluit:

2. de kerken vooralsnog met klem te verzoeken de NBV niet te gebruiken;'

Zie de opmerkingen hierboven inzake de gevolgde hoofdlijn. Bovendien wil uw commissie het woord 'vooralsnog' laten vervallen, omdat het te veel de suggestie wekt dat een beslissing afhankelijk is, dan wel zal zijn, van de geplande revisie.

- '3. (Voor het overige kunnen de overwegingen van beide voorstellen met enkele kleine aanpassingen in elkaar geschoven worden.)'

Dat zou gekund hebben als het geleid zou hebben tot een gezamenlijk 'spreekt uit' en 'besluit'.

2. voorstel ds. A.P. van Langevelde, ds. C.D. Affourtit en ds. L.C. Buijs

De generale synode kennis genomen hebbend van:

1. het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV);
2. het rapport van de commissie;

gehoord hebbend:
de bespreking in de vergadering;

overwegend:

1. dat voor het verstaan van het Woord van God binnen de gemeenten een betrouwbare vertaling van de Bijbel in hedendaags Nederlands van groot belang is;
2. dat voor het verstaan van het Woord van God buiten de gemeenten een betrouwbare vertaling van de Bijbel in hedendaags Nederlands van groot belang is;

Zie 'overwegende 1' besluit generale synode 2004. Dat te herhalen is niet nodig in dit stadium van de besluitvorming, al onderschrijft uw commissie van harte deze overwegingen.

3. dat bij elke vertaling uiteenlopende, zowel positieve als negatieve kanttekeningen zijn te plaatsen en dat uit het rapport van deputaten blijkt dat dit met betrekking tot de NBV niet anders is;

Zie 'overwegende 3' besluit generale synode 2004. Ook hiervan geldt dat het nu niet herhaald hoeft te worden, maar dat ons hele proces van besluitvorming tot nu toe één onderstreping is van wat hierin is overwogen.

4. dat het rapport van deputaten geen doorslaggevende argumenten biedt om de NBV een onbetrouwbare vertaling te noemen;

Naar het oordeel van uw commissie is dit een eenzijdige uitspraak, gezien wat het studierapport aanreikt. Niet onbetrouwbaar is niet per definitie voldoende betrouwbaar.

5. dat uit de enquête is gebleken dat in meer dan de helft van de Christelijke Gereformeerde Kerken de NBV op de een of andere manier wordt gebruikt;

Dit is door uw commissie impliciet meegewogen.

6. dat uit de bespreking in de vergadering is gebleken dat over het gebruik van de NBV in kinderevendiensten, op catechisaties en door jeugdclubs positief wordt geoordeeld;

Dit is eveneens meegewogen en van een kanttekening voorzien in ons 'overwegende 6'

7. dat de NBV al geruime tijd wordt gebruikt in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerken waarmee onze kerken op veel plaatsen samenwerken of contacten onderhouden;

Dit aspect kan aan de orde komen in de brief waarin het besluit aan de kerken wordt toegelicht in dezelfde trant als destijds de generale synode 2004 heeft besloten.

8. dat de NBV in het protestants-christelijk onderwijs volop ingang heeft gevonden en ook elders in de samenleving steeds meer wordt gezien als 'de Bijbel';

Vergelijk 5 en 6, want dit is een vergelijkbare overweging als die beide.

9. dat deputaten in hun rapport verschillende kritische opmerkingen hebben gemaakt over de NBV;
10. dat ook buiten onze kerken, zowel binnen als buiten de gereformeerde gezindte, verschillende kritische opmerkingen zijn gemaakt over de NBV;
11. dat de gemaakte kritische opmerkingen een revisie van de NBV wenselijk maken, opdat de vertaling aan betrouwbaarheid kan winnen;

Dit is door uw commissie meegewogen en heeft mede geleid tot het 'spreekt uit'.

12. dat de supervisorsoren uit de CGK, NGK en GKv hebben aangegeven dat tijdens het vertaalproces voortdurend ernstig is gerekend met hun opmerkingen en suggesties;

Dit is wel wat te algemeen geformuleerd. Er zijn voorbeelden, zoals bij Gen.15:6, waarbij dit niet het geval was. We dienen ons ook bewust te zijn dat het geen gereformeerde Bijbelvertaling is.

13. dat het NBG voornemens is een gereviseerde uitgave van de NBV te verzorgen;

Dat heeft binnen uw commissie uitvoerig de aandacht gehad. Zelfs zo dat de vorige bespreking terecht is opgemerkt dat uw commissie daar té veel nadruk op legde.

14. dat in de CGK een praktijk is gegroeid waarbij het in de vrijheid van de kerken wordt gelaten om te bepalen welke Bijbelvertaling, SV of NBG '51, plaatselijk wordt gebruikt;

Dat is niet eerder gebeurd dan nadat uitgesproken was dat de vertaling van 1951 de toets van Gods Woord kon doorstaan. Daarnaast legt ook het 'ontraden' een relatie met de eigen verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken.

voorts overwegend:

dat vanwege het – ondanks de uitnodiging daartoe – niet deelnemen aan de totstandkoming van de NBV verlegenheid en bescheidenheid gepast zijn in de kritiek op het resultaat én in eventuele contacten met het NBG over een mogelijke revisie;

Deze overweging – al is die sterk gerelateerd aan de bespreking uit 2004 – heeft uw commissie toegevoegd en wordt meegenomen door besluit 5 van voorstel 3 over te nemen.

van oordeel:

1. dat deputaten met hun rapport de generale synode op zodanige wijze hebben gediend, dat de synode kan komen tot een gefundeerd oordeel over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV;
2. dat gebleken is dat de NBV voldoende betrouwbaar is om in de kerken gebruikt te worden;
3. dat gebleken is dat een revisie wenselijk is, opdat de NBV aan betrouwbaarheid wint;
4. dat supervisoren uit de CGK, maar ook van de GKv en NGK, voldoende kennis en een goede ingang bij NBG/KBS hebben om aan deze revisie bij te dragen;
5. dat de kerken behoefte hebben aan duidelijkheid ten aanzien van de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV en dat deze duidelijkheid zo spoedig mogelijk gegeven dient te worden;
6. dat het gewenst is om de verbondenheid met de GKv en NGK ook gestalte te geven in het voldoende betrouwbaar en bruikbaar noemen van de NBV, en het gebruik daarvan in plaatselijke gemeenten mogelijk te maken;

Voor commentaar hierop verwijzen we uiteraard naar de reeds gemaakte opmerkingen bij de 'overwegingen' hierboven.

besluit:

1. deputaten hartelijk te danken voor hun grondige studie en rapport;
2. een nieuw deputaatschap te benoemen dat de opdracht krijgt
 - a. samen met de supervisoren uit de CGK en zo mogelijk ook de supervisoren van GKv en NGK een positief-kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV en hierover aan de volgende synode te rapporteren;
 - b. in een brochure de kerken evenwichtige informatie te geven over de NBV en het daarop betrekking hebbende besluit van de synode;
3. het gebruik van de NBV te laten in de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken.

Naast wat hierboven inzake de hoofdlijn is opgemerkt en de veelvuldige herhaling van wat reeds in 2004 ter sprake is gekomen, wijst uw commissie er wat betreft de positie van de samenwerkingsgemeenten en de samenwerkende gemeenten nog op dat eveneens als in 2004 in een begeleidend schrijven aangegeven worden hoe de NBV daarin een plaats kan krijgen.

Uw commissie merkt tenslotte nog op dat dit voorstel in ieder geval de indruk wil wegnemen dat wie geen moeite heeft met het gebruik van de NBV ook geen beperkingen van de NBV zou zien én dat het gebruiken van de NBV in de erediensten niet zondermeer getypeerd mag worden als een 'dwalen' inzake het Woord van God.

3. voorstel G. van Roekel, J. van 't Spijker en W. van 't Spijker

De generale synode besluit:

1. de kerken te adviseren in de erediensten geen gebruik te maken van de NBV;
2. bij kerkenraden die niettemin overwegen over te gaan tot het gebruik van de NBV er op aan te dringen dat zij in hun overwegingen zich rekenschap geven van de bezwaren die deputaten in hun rapport hebben genoemd en dat zij die zo verdisconteren dat zij verantwoording kunnen geven van hun besluit;
3. aan kerkenraden te vragen bij hun besluitvorming niet alleen het heil van de eigen gemeente op het oog te hebben, maar ook dat van de kerken in hun geheel;
4. door middel van een brief de kerkenraden van dit besluit op de hoogte te stellen en dit besluit toe te lichten;
5. een nieuw deputaatschap te benoemen dat de opdracht krijgt:
 - a. het rapport van het studiedeputaatschap voor commentaar voor te leggen aan de verantwoordelijken voor de NBV;
 - b. na verwerking van dit commentaar het rapport van het studiedeputaatschap samen te vatten in een goed lees- en verstaanbare brochure en deze aan de kerken aan te bieden;
 - c. (eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte) een positief-kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV en daarover aan de volgende synode te rapporteren.

Uw commissie wijst allereerst ook hier op wat onder 'hoofdlijnen' is opgemerkt. Verder is zij van mening dat de beperking van het 'in de erediensten' geen recht doet aan het besluit van de generale synode 2004 dat spreekt van het 'gebruik in de kerken'; zij het dat in het geheel van dit besluit er (uiteraard) wel een spits is richting de erediensten. Het overnemen van besluit 3 van deputaten past goed in het kader van het geestelijk leiding geven. Het is min of meer ongemerkt – mede vanwege de worsteling om te komen tot een hoofdlijn voor het besluit – door uw commissie vergeten om dit aspect over te nemen in het eerdere voorstel tot besluit. Iets van de gepaste bescheidenheid kan tot uitdrukking komen in besluit 6 a. Wel hebben deputaten opgemerkt dat het studierapport wel zo grondig is dat er wellicht enkele details nog wat genuanceerd zouden kunnen worden, maar dat niet te verwachten is dat er na verwerking van het commentaar van de verantwoordelijken op hoofdlijnen nog veel zaken zullen veranderen.

4. Amendementen meerderheidsvoorstel NBV van P.D.J. Buijs, H.H. Klomp, H. Korving

overwegende:

3. weglaten (is een oordeel, en wordt als nieuw van oordeel opgenomen);
6. 'geslaagde' weglaten (is een oordeel, en staat ook bij van oordeel 2b);
8. wijzigen in: 'dat er een revisie van de NBV is gepland';

van oordeel:

1. dat de deputaten met hun rapport de generale synode op zodanige wijze hebben gediend dat zij kan komen tot een gefundeerd oordeel over de betrouwbaarheid en bruikbaarheid (dus volgorde omkeren) van de NBV, waarmee de kerken gediend zijn;
2. dat gebleken is:
 - a. idem;
 - b. idem;
 - c. dat de NBV doorgaans wel het Schriftberoep in de belijdenisgeschriften ondersteunt, etc.;
 - d. dat op diverse andere belangrijke punten, etc.;
3. (nieuw) dat de NBV het op verschillende punten moeilijk maakt om zondermeer te spreken van een betrouwbare en dus kerkelijk bruikbare vertaling;
4. oud 3;
5. oud 4;
6. oud 5, en daarin wijzigen: de kerken i.p.v. onze kerken;
7. oud 6;

Uw commissie kan zich vinden in al deze verbeteringen. Voor de goede opbouw van het besluit en de aansluiting bij 'spreekt uit' kan het voorgestelde 'van oordeel 3' dienen. Maar eigenlijk is het niet meer dan de conclusie die getrokken wordt uit het voorafgaande 2a. t/m d. Daarom laten we 'overwegende 3' staan, ook om de relatie met 'overwegende 4'. Om het karakter van een 'van oordeel' weg te nemen is 'overwegende 3' dan voorzien van een ander werkwoord, namelijk 'er op wijzen'.

spreekt uit:

dat er te veel (nog weglaten) aspecten van de NBV vragen oproepen of openlaten om met algemene vrijmoedigheid uit te spreken dat voldoende duidelijk is gebleken dat de NBV een genoegzaam betrouwbare vertaling is van het Woord van God en het daarom van wijsheid en voorzichtigheid getuigt om het kerkelijk gebruik ervan te ontraden;

Dat past inderdaad beter bij het gebruik van het woord 'ontraden' in het besluit.

en besluit:

1. idem;
2. de kerken te ontraden (vooralsnog weglaten, in overeenstemming met het deputatenrapport) gebruik te maken van de NBV, gehoord de rapportage van deputaten;

Deze laatste toevoeging lijkt ons overbodig. Het woord 'vooralsnog' vervalt voor uw commissie.

3. idem als oud 4, maar weglaten de woorden kunnen en zullen;

Akkoord.

4. nieuw: de classes te verzoeken met kerkenraden die toch overgaan tot het gebruik van de NBV door te spreken in het licht van besluit 2;

Dit punt inzake de plaats van de classes is volgens uw commissie van belang. Ook deputaten bleken dit voor ogen te hebben bij het 'verantwoording kunnen geven van hun besluit'. Uw commissie wil met name het belang ervan onderstrepen in het kader van geestelijk leiding geven aan de kerken. Op deze manier voorkomen we dat er twee gescheiden 'circuits' - pro-NBV en contra-NBV - langs elkaar heen gaan leven.

5. een nieuw deputaatschap te benoemen dat:
 - a. het studierapport 2007 toestuurde aan het NBG, met de vraag daarop te willen reageren;
 - b. het studierapport bewerkt, om vervolgens op basis hiervan de kerken via een brochure te informeren over de NBV;
 - c. eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen in de gereformeerde gezindte een positief kritische bijdrage levert aan de revisie van de NBV, waarbij de reactie van het NBG op het studierapport wordt meegewogen, en hierover aan de generale synode van 2010 rapporteert;

Zie voorstel 3, besluit 5.

6. idem.

We menen als commissie zo recht te hebben gedaan aan de ingediende voorstellen.

Ten slotte ...

Uw vergadering krijgt een voorstel tot besluit onder ogen, waarvan de meerderheid van uw commissie overtuigd is dat het onze kerken kán dienen. In het kader van het verlangen om geestelijk leiding te geven, is in het besluit inzake de plaats van de classes een en ander opgenomen dat naar de mening van uw commissie dit aspect van het besluit nog eens te meer onderstreept. Het gaat om het met elkaar spreken en naar elkaar luisteren wanneer deze vertaling van het Woord van God onderwerp van gesprek zal zijn de komende jaren binnen de kerkenraden en op classisvergaderingen.

Het is ook dit element dat voortvloeit uit en poogt een lijn door te trekken vanuit wat ontvangen werd tijdens de tweede zittingsweek in plaats van de geplande bespreking van de NBV. Dan doelen we op de gemeenschappelijk uitgesproken overtuiging dat we vanuit de liefde tot God en Zijn Woord over deze vertaling willen spreken.

Nieuw voorstel tot besluit

Uw commissie stelt u voor het volgende te besluiten:

De generale synode

kennis genomen hebbende:

1. van het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling;
2. van het rapport van haar commissie;

overwegende:

1. dat zij om tot een verantwoord besluit te komen inzake het gebruik van de NBV alles wat in de constatering, overwegingen en oordeelsvorming van de generale synode 2004 nog altijd van toepassing is, alsmede de inhoud van de brief dd. 29.11.2004 dient mee te wegen;
2. dat het werk van het studiedeputaatschap beoordeeld dient te worden in het licht van de opdracht die de generale synode 2004 aan de deputaten heeft verstrekt;
3. dat de deputaten *er op gewezen* hebben dat de NBV het op verschillende punten moeilijk maakt om zondermeer te spreken van een betrouwbare en dus kerkelijk bruikbare vertaling;
4. dat niet al deze punten van hetzelfde gewicht zijn en/ of even zwaar gewogen worden door de afzonderlijke deputaten;
5. dat uit de enquête is gebleken dat in meer dan de helft van de CGK de NBV op de een of andere manier gebruikt wordt en door velen de NBV gezien wordt als een goede en betrouwbare vertaling;
6. dat vanwege de doeltaalgerichte vertaling men binnen de kerken wellicht meer gelet heeft op verstaanbaarheid dan op betrouwbaarheid;
7. dat kennisnemen van wat deputaten naar voren hebben gebracht in hun rapport kan bijdragen tot een gefundeerde oordeelsvorming binnen de kerken;
8. *dat deze gefundeerde oordeelsvorming des te meer vrucht zal afwerpen wanneer zowel binnen de kerkenraden als de classes met elkaar over deze vertaling van het Woord van God doorgesproken wordt;*
9. *dat vanwege het – ondanks de uitnodiging daartoe – niet deelnemen aan de totstandkoming van de NBV verlegenheid en bescheidenheid gepast zijn in de kritiek op het resultaat én in eventuele contacten met het NBG over een mogelijke revisie;*
10. *dat er een revisie van de NBV is gepland;*

van oordeel:

1. dat de deputaten met hun rapport de generale synode op zodanige wijze hebben gediend dat zij kan komen tot een gefundeerd oordeel over de *betrouwbaarheid en bruikbaarheid* van de NBV, *waarmee de kerken gediend zijn;*
2. dat gebleken is:
 - a. dat het werken vanuit het principe dat vertalen aan de theologie voorafgaat in ieder geval de nodige vragen oproept en openlaat, en dit onder meer blijkt uit het feit dat onvoldoende de eenheid van Oude en Nieuw Testament door vertalingen in de NBV tot uitdrukking komt;
 - b. dat ten aanzien van de verhouding doeltaalgerichtheid-brontekstgetrouwheid de NBV er uitnemend in geslaagd is doeltaalgericht te zijn, maar dat op zijn minst meer dan eens de doeltaalgerichtheid ten koste gegaan is van de brontekstgetrouwheid, zoals gebleken is uit een groot aantal zwakke en onjuiste vertaalkeuzes en tevens dat belangrijke Bijbelse woorden verdwenen zijn en de alternatieven daarvoor vragen op kunnen roepen;
 - c. dat de NBV doorgaans wel het Schriftberoep *in de belijdenisgeschriften* ondersteunt, maar dat er omgekeerd wel teksten zijn in de NBV die zo vertaald zijn dat ze in een andere richting wijzen dan in de klassiek reformatorische opvatting het geval is;
 - d. dat op diverse *andere* belangrijke punten - inleidingen op de Bijbelboeken, de wijze waarop de apocriefe boeken zijn opgenomen, het hoofdlettergebruik en de weergave van de Godnaam - keuzes zijn gemaakt die theologische en/ of gevoelsmatige bezwaren oproepen;
3. dat de kerken niet gediend zijn met louter een synodaal verbod en evenmin met een vrijgeven zondermeer, gezien:
 - a. de verschillende weging van de aan het licht gekomen bezwaren;
 - b. de huidige praktijk van het kerkelijk leven;
4. dat de kerken gediend zijn met het kennis nemen van het deputatenrapport in de vorm van een brochure waarin tevens andere relevante informatie *kan worden opgenomen;*
5. *dat de kerken gediend zijn met het onderling gesprek over de NBV op de classes, omdat zo het opscherpen van elkaar in de liefde tot het Woord van God gestalte kan krijgen;*
6. dat het in het licht van het bovenstaande de roeping van de kerken is alles wat mogelijk is te doen om te komen tot een herziene versie van de NBV, mede gezien het reeds veelvuldig gebruik van deze vertaling;

- dat de generale synode niet met een beroep op een reeds ontstane praktijk zich nu kan onthouden van een gefundeerd oordeel;

spreekt uit:

dat er nog te veel aspecten van de NBV vragen oproepen of openlaten om met algemene vrijmoedigheid uit te spreken dat voldoende duidelijk is gebleken dat de NBV een genoegzaam betrouwbare vertaling is van het Woord van God en het daarom van wijsheid en voorzichtigheid getuigt om *het kerkelijk gebruik ervan te ontraden*;

en besluit:

- de deputaten hartelijk te danken voor hun grondige studie en rapport;
- de kerken te ontraden gebruik te maken van de NBV;
- aan kerkenraden te vragen bij hun besluitvorming niet alleen het heil van de eigen gemeente op het oog te hebben, maar ook dat van de kerken in hun geheel;
- uit te spreken* dat van de kerkenraden die ondanks dit besluit van de generale synode toch overgaan tot het gebruik van de NBV verwacht mag worden dat zij in hun overwegingen zich rekenschap geven van de bezwaren die deputaten in hun rapport benoemd hebben en dat zij *bereid zijn* verantwoording te geven van hun besluit aan de classis waartoe zij behoren;
- de classes te verzoeken met kerkenraden die toch overgaan tot het gebruik van de NBV door te spreken in het licht van besluit 2.en daarbij met elkaar in gesprek te gaan om te luisteren naar elkaars argumenten m.b.t. het gebruik van de NBV en haar bezwaren en daarbij een afvaardiging van de broeders van het studiedeputaatschap NBV uit te nodigen om de vergadering van advies te dienen tijdens deze bespreking(en).*
- een nieuw deputaatschap te benoemen dat de opdracht krijgt:*
 - het rapport van het studiedeputaatschap voor commentaar voor te leggen aan de verantwoordelijken voor de NBV;*
 - na verwerking van dit commentaar het rapport van het studiedeputaatschap samen te vatten in een goed lees- en verstaanbare brochure en deze zo spoedig mogelijk aan de kerken aan te bieden;*
 - (eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte) een positief-kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV en daarover aan de volgende synode te rapporteren;*
- de kerken van dit besluit op de hoogte te stellen en in een afzonderlijke brief dit besluit toe te lichten.

M.J. Kater, rapporteur
H. Fahner
R. van de Kamp
B.W.C. Moolhuizen
J. de Wilde

Bijlage 95
Artikel 231

Minderheidsrapport 2 inzake het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling

Inleidende opmerkingen

En toch weer een minderheidsrapport ... Ondanks het indringende appel vanuit uw vergadering is het uw commissie niet gelukt om met één rapport te komen. We hopen verderop in dit rapport op het 'hoe' en het 'waarom' terug te komen.

Hier willen we volstaan met de opmerking dat u een vervolgrapport in handen hebt. Daarmee is aangegeven dat ook wat de minderheid betreft rapport 5 – maar dan het minderheidsrapport – als vertrekpunt gediend heeft.

Ook nu hechten wij eraan te benadrukken dat we ons op diverse punten geheel kunnen vinden in het meerderheidsrapport. Toch zijn de wegen uiteen gegaan.

Evaluatie bespreking generale synode

In de eerste zittingsweek is het deputatenrapport uitgebreid besproken. Het was een waardige bespreking. Het is ons echter wel opgevallen dat het niet echt een inhoudelijke bespreking is geweest. Deputaten hebben drie jaar lang hard gewerkt om onder andere te komen met een gefundeerd oordeel over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV. Wij hadden graag gezien dat de inhoudelijke bezwaren waar deputaten in hun rapportage op wijzen een wezenlijker rol hadden gespeeld bij de bespreking. Het was ook de insteek van ons eerste minderheidsrapport om deze inhoudelijke bezwaren, die van wezenlijk belang zijn om een antwoord te geven op de vraag naar de betrouwbaarheid van de NBV, te wegen. Er zijn diverse voorstellen ingediend. Naar ons gevoel wordt daar in het meerderheidsrapport al afdoende op ingegaan.

We willen er nog bij opmerken dat de vragen die door u zijn gesteld met betrekking tot een mogelijke revisie ons ervan hebben overtuigd dat een zeer ingrijpende revisie niet realistisch is. Dat is dan ook verwerkt in het uiteindelijke voorstel tot besluit.

Bezwaren tegen meerderheidsvoorstel

Van onze kant waren er twee redenen, waardoor wij niet mee konden gaan met zowel het voorstel van deputaten als van de meerderheid van de commissie:

- A. een gefundeerd oordeel over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV;
- B. de onduidelijkheid van het woord 'ontraden'.

We willen deze twee punten nader uitwerken:

A. Een gefundeerd oordeel over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV

Een Bijbelvertaling dient betrouwbaar te zijn! Het gaat immers om de vertaling van Gods Woord. De keuze met betrekking tot de vertaling raakt het hart van het gereformeerd kerk-zijn. Het gaat om het Woord Gods, het Woord des geloofs, het Woord als het zaad der wedergeboorte. En als het zaad niet goed is ... Het is onze diepste begeerte dat in het geheel van onze kerken een betrouwbare vertaling van Gods Woord op de kansels ligt en wordt gebruikt in andere kerkelijke activiteiten. Een zaaier ging uit om te zaaien ... en het zaad is het Woord Gods (Lukas 8: 11).

Nu leven er bij deputaten gezien hun rapportage diverse vragen over de betrouwbaarheid van de NBV rondom:

1. enkele wezenlijke vertaalprincipia;
2. verhouding doeltaalgerichtheid en brontekstgetrouwheid;
3. het gebruik van religieuze termen;
4. de vertaling van Bijbelse kernbegrippen;
5. de verhouding NBV en confessie.

Tijdens zijn 'referaat' voorafgaande aan zijn pre-advies is prof. H.G.L. Peels op een aantal van deze zaken ingegaan. Richting de minderheid van de commissie wees hij kritiek van de hand dat de NBV de confessie zou ondermijnen, overigens zonder zijn opmerking gefundeerd te onderbouwen, al verwees hij wel aanduidenderwijs naar de christologie en de Schriftleer. Juist omdat wij de verhouding NBV en confessie zwaarder hebben gewogen dan deputaten willen wij hierop kort en beargumenteerd ingaan. Het ging ons met name om de rechtvaardigingsleer. Daarmee staat of valt de zaligheid. In de reformatie mocht de grote schat van de rechtvaardiging van de goddeloze weer worden herontdekt. Nu hebben deputaten in hun rapport er al op gewezen dat een aantal teksten in de NBV zo vertaald zijn dat ze een andere richting wijzen dan in de klassiek reformatische opvatting het geval is. Ze wijzen o.a. op Rom. 1: 17 en 5: 1v. Ook is gesproken over Romeinen 4: 1-5, welke 'ongelukkelijk vertaald is en gemakkelijk (hoewel niet noodzakelijk) de mogelijkheid opent voor een arminiaanse interpretatie'.

In een onderliggend stuk van deputaten¹ wordt gesteld dat dr. M.H. de Lang, lid van het vertaalteam NBV, de indruk wekt dat de meerderheid van de medewerkers van de NBV van mening is dat 'de reformatische uitleg van *gerechtigheid*, *rechtvaardiging*, etc. bij Paulus op zijn minst eenzijdig is en op bepaalde punten niet klopt'.² Als dit zo is dan ontkracht dit trouwens ook het vertaalprincipe dat vertalen aan de theologie voorafgaat.

Met name in de brief aan de Romeinen en aan de Galaten blijkt diverse keren dat de vertaling neigt naar een analytisch verstaan van de rechtvaardiging (rechtvaardiging vanwege het geloof) in plaats van een synthetische rechtvaardigingsleer (als een goddeloze gerechtvaardigd worden). Denk aan o.a. Rom. 2: 13, 3: 30, 4: 5, 5: 1, Gal. 3: 24. Het zijn slechts enkele teksten, waaruit toch op zijn minst is af te leiden dat hierin een andere richting wordt opgegaan dan de klassiek reformatische opvatting. Juist de brieven van Paulus hebben zo'n belangrijke rol gespeeld bij de Reformatie. Dan dient de vertaling van deze brieven toch op zo'n wezenlijk punt geen misverstaan te geven.

Als het gaat om de ondersteuning van het Schriftberoep in de belijdenisgeschriften zij nog opgemerkt dat vanuit de onderliggende deputatenstukken blijkt dat deputaten hierover uitgebreid hebben gesproken. Zo is wat betreft de Dordtse Leerregels hoofdstuk I gewezen op schriftplaatsen als Ef. 2: 8, Hand. 15, Rom. 8: 30, Ef. 2: 10, Math. 13: 11 en Rom. 11: 7. Wanneer deputaten dan stellen dat 'op een enkel punt het Schriftberoep door de NBV ernstig wordt verzwakt en dan met name bij het genadekarakter van de goede werken' dan is dat beslist een onderbouwde stelling. We moeten daar dus terdege mee rekenen.

Deputaten hebben in hun rapport diverse inhoudelijke bezwaren ingebracht ten aanzien van de NBV. Op het punt van de verhouding tot de confessie had dit wat ons betreft nog mogen worden aangescherpt. Maar in elk geval liggen er voldoende kritiekpunten aangaande de betrouwbaarheid van de NBV. Wanneer het dan gaat om een principiële beoordeling van de betrouwbaarheid van de NBV dan is onvoldoende gebleken dat de NBV betrouwbaar genoeg is voor kerkelijk gebruik. Zolang daar (ernstige) twijfels over bestaan kan en mag naar onze overtuiging een generale synode zo'n vertaling niet vrijgeven. Het gaat om een betrouwbare vertaling! Het zaad dient goed en zuiver te zijn.

B. De onduidelijkheid van het woord ontraden

Tijdens de bespreking van het deputatenrapport bleek er binnen de commissie onduidelijkheid te zijn over de exegese van het woord 'ontraden'. Tijdens de plenaire vergadering bleek deze onduidelijkheid ook breder te leven. Die onduidelijkheid is na de bespreking op synodaal niveau niet weggenomen.³ Dat is ook niet verwonderlijk, omdat ontraden een advieswoord is. Het biedt ruimte om vanwege moverende redenen dit synodaal advies toch niet op te volgen. En daar ligt juist onze moeite ... en dat vanwege de grote vragen ten aanzien van de betrouwbaarheid van de NBV.

In de notulen van de deputatenvergaderingen hebben we kunnen lezen dat er heel wat vergaderingen aan vooraf zijn gegaan voordat men kwam tot het gezamenlijke 'ontraden'. Ook binnen deputaten leefden blijkbaar vragen over de precieze exegese van dit woord. Uit de notulen blijkt dat we het voorstel tot besluit van deputaten in zijn geheel moeten lezen. Besluit 1 staat niet los van besluit 2.

Het kan de vergadering dienen om te citeren uit de bespreking van deputaten: 'De GS geeft hiermee een signaal af: weet wat je doet als je deze vertaling gaat gebruiken. Het is niet een verbod, want dat heeft geen zin in deze tijd. Gezien de situatie, waarin onze kerken verkeren, moet je enerzijds rekening houden met het feit dat de kerken divers zijn en dat het gezag van de meerdere vergaderingen aan erosie

onderhevig is. Met dit voorstel geef je de kerkenraden die de NBV willen gebruiken wel huiswerk op om zich te bezinnen op de vragen, die vanuit ons onderzoek zijn opgekomen.¹⁴ Ontraden houdt dus een krachtig signaal in richting de kerken, maar wil tegelijkertijd de verantwoordelijkheid van kerkenraden benadrukken.

Juist hier liggen onze vragen! Natuurlijk, met ontraden wordt een krachtig signaal afgegeven. Tegelijkertijd ligt er de opening voor kerkenraden om na gedegen huiswerk toch tot gebruik van de NBV over te gaan. Naar onze overtuiging dient de GS voldoende geestelijke leiding te geven, zodat de besluitvorming over al dan niet gebruiken niet wordt verlegd naar de kerkenraad met alle mogelijke spanningen van dien. Wanneer namelijk een classis zich vervolgens weer dient te buigen over een kerkenraadsbesluit dan zal de bespreking hiervan niet alleen per classis verschillen (rechtsongelijkheid) maar ook een stuk spanning op een classisvergadering kunnen geven.

Meer dan een krachtig signaal kan 'ontraden' dan ook niet zijn. Naarmate de tijd voortgaat, zal de impact van dat signaal ook afnemen en zal de inhoud van het woord 'ontraden' ook aan betekenis verliezen.

Kortom: wat niet betrouwbaar (genoeg) is, kan en mag in de kerken ook niet worden gebruikt. Zeker als het gaat om Gods Woord, het zaad der wedergeboorte. Het gaat om een principiële beoordeling! Want alleen wat betrouwbaar is, is heilzaam voor de kerken. Daarvoor is een advieswoord 'ontraden' naar onze overtuiging, hoe goed bedoeld ook, te zwak.

Interne bespreking na de tweede zittingsweek

In het meerderheidsrapport hebt u kunnen lezen hoe de commissie voorafgaande aan de tweede zittingsweek heeft getracht te komen met één rapport. Daartoe was van onze kant een voorstel gedaan:

- een duidelijker 'spreekt uit', waarin nadrukkelijker werd gezegd dat de NBV niet betrouwbaar genoeg is gebleken;
- het opnemen van een zinsnede in het besluit, waarin staat vermeldt dat 'dus in de erediens ten in principe gelezen wordt uit de al vrij gegeven vertalingen, te weten de SV of NBG-51.'

In het meerderheidsrapport is duidelijk gemaakt, hoe deze handreiking onzerzijds voor het andere deel van de commissie toch te ver is gegaan.

Vervolgens kwam de gedenkwaardige avond in de tweede zittingsweek. Naar aanleiding van de ontmoeting in Noordeloos is door ons opnieuw een uiterste poging gedaan toch te kunnen komen met een eensluitend voorstel. Daartoe hebben wij voorgesteld:

- inzake de betrouwbaarheid in het 'spreekt uit' in elk geval het woordje 'onvoldoende' te vervangen door 'niet';
- inzake de onduidelijkheid van het woord 'ontraden' in het besluit eraan toe te voegen: '... en aan te raden gebruik te blijven maken van de al vrij gegeven vertalingen, te weten de SV of NBG-51.'

Helaas kon dit voorstel niet de instemming krijgen van de andere commissieleden. Dat heeft ons ertoe genoodzaakt opnieuw te komen met een minderheidsrapport.

Zo dichtbij elkaar ... toch uit elkaar

Het is mogelijk dat één uwer zich afvraagt, waarom de minderheid gezien het bovenstaande uiteindelijk toch niet over 'deze hobbel' heeft kunnen heenstappen en kunnen meegaan met de meerderheid. Het kan ook uw vraag zijn, waarom wij uiteindelijk dan niet gekozen hebben voor een minderheidsstandpunt in plaats van een minderheidsrapport.

Allereerst zou het naar onze overtuiging niet van zuiverheid en eerlijkheid getuigen als wij enerzijds zouden instemmen met het voorstel en anderzijds een afzonderlijke paragraaf laten opnemen, waarin onze bezwaren uiteen worden gezet. Naar ons gevoelen doen wij daarmee en onszelf en de vergadering geen recht. Voor ons heeft het dan iets van: 'Omdat het nu eenmaal moet doen we het zo, maar weet wel: we staan er niet achter ...'

In de tweede plaats – en beslist niet onbelangrijker – hebben wij als minderheid tot tweemaal toe een poging gedaan om naar elkaar toe te komen. Daarbij ging ons laatste voorstel nog verder dan het eerste voorstel. Het bleek binnen de commissie echter niet mogelijk om ook maar enigszins naar elkaar toe te bewegen. Op een bepaald ogenblik houdt het dan ook voor ons op, hoe graag wij ook omwille van de vergadering met een eensluitend standpunt waren gekomen.

Ten slotte komen we op onze zwaarst wegend argument. Deputaten hebben in 2004 de opdracht gekregen om 'een gefundeerd oordeel te vormen over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV.' Dat is ook juist, omdat het *de roeping* is van de kerken om het Woord van God te bewaren. Dat sluit ook in een waken voor de zuiverheid van de vertaling. In de acta van de synode van 1962 lezen we dat het de roeping van de kerk als geheel is een vertaling erop te onderzoeken of ze een bruikbare en betrouwbare weergave is van Gods Woord. De kerk dient duidelijk uit te spreken of een vertaling betrouwbaar is.

Van de NBG-51 kon indertijd worden gezegd dat niet is gebleken dat de tekst van de Nieuwe Vertaling in strijd is met de Heilige Schrift als het Woord van God, zoals de kerken het in de artikelen 2 tot en met 7 van de NGB belijden.

Nu dient er een antwoord te komen op de vraag of dit ook van de NBV kan worden gezegd. De vraag dient gesteld te worden of de NBV een betere en zuiverder vertaling is dan de NBG-51.

Maar hier ligt nu het probleem. Het ene deel van de deputaten komt tot het oordeel dat de NBV niet betrouwbaar genoeg is en dat er zelfs gewaarschuwd dient te worden voor de gevaren, die hier dreigen. Het andere deel van de deputaten concludeert dat de NBV wel betrouwbaar genoeg is. *Als het gaat om een gefundeerd oordeel inzake de betrouwbaarheid van de NBV is het deputaten niet gelukt om een eensluitende uitspraak te doen.* Die werkelijkheid dient niet ondergesneeuwd te raken in heel de bespreking op uw vergadering.

De minderheid van uw commissie heeft in een eerder stadium getracht vanuit hoofdstuk 2 tot en met 5 van het deputatenrapport te destilleren of de NBV betrouwbaar (genoeg) is. Juist omdat naar onze overtuiging deputaten in hun rapport voldoende bieden om als kerk als geheel uit te kunnen spreken of een vertaling betrouwbaar is. Het is namelijk onmiskenbaar de roeping van de kerken om een duidelijke uitspraak te doen inzake de betrouwbaarheid van een Bijbelvertaling.

Concluderend

Het is in de lijn van de geschiedenis van onze kerken dat het de roeping is van de kerken Gods Woord te bewaren en te waken voor de zuiverheid van de vertaling. De acta van de GS 1962 laten zien dat daar is gezegd dat het de roeping van de kerk als geheel is de vertaling te onderzoeken of ze een bruikbare en betrouwbare weergave is van Gods Woord. *De kerk als geheel dient duidelijk uit te spreken of een vertaling betrouwbaar is.* Er is een duidelijke uitspraak nodig over de betrouwbaarheid van de NBV. Het kan en mag toch nooit zo zijn dat er in de kerken ruimte komt voor een vertaling, waarvan men niet volmondig kan zeggen dat deze betrouwbaar (genoeg) is.

Nu is het de verlegenheid binnen deputaten dat ze wat betreft de betrouwbaarheid van de NBV niet konden komen met een eensluidende beoordeling. Naar onze overtuiging is het onjuist om die verlegenheid op te willen lossen vanuit het verlangen tot eenheid. Als het gaat om geestelijke eenheid ... geestelijk leiding geven kan dat nooit buiten een principiële beoordeling om, aangaande de betrouwbaarheid van de NBV. Hoe kunnen we immers spreken over geestelijke *eenheid* als van een gebruikte vertaling van Gods Woord, *het fundament van de kerk*, niet volmondig kan worden gezegd dat deze betrouwbaar is? Het kan toch niet zo zijn dat een kerk enige ruimte laat voor een vertaling, waarvan niet gezegd kan worden dat deze genoegzaam betrouwbaar is gevonden? Naar onze overtuiging verzaakt de kerk dan haar roeping om Gods Woord te bewaren!

Anderzijds willen we oog hebben voor de verscheidenheid van onze kerken. De gedenkwaardige woensdagavond heeft ons allen erbij bepaald dat het onderlinge gesprek in de kerken meer zal moeten worden gevoerd. Dat kan karikaturen wegnemen en onderling begrip bevorderen. Daarom zou het ons inziens van wijsheid en voorzichtigheid getuigen *om op dit moment geen besluit te nemen over het al dan niet kerkelijk gebruik van de NBV en te blijven bij de uitspraak van de GS 2004.* Juist omdat het de kerken niet is gelukt een eensluidend antwoord te geven op de vraag naar de betrouwbaarheid van de NBV.

De komende drie jaar kan dan worden gebruikt om zich een duidelijk beeld te vormen inzake de betrouwbaarheid van de NBV. Dat kan op drie niveaus:

- deputaatschap: door het rapport van het deputaatschap voor te leggen aan de verantwoordelijken voor de NBV en daarover in gesprek te gaan. Bovendien in samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte een positief kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV. De reacties vanuit de kerken te inventariseren aangaande de betrouwbaarheid van de NBV;
- kerkenraden: een brochure over de NBV de kerken te laten ingaan en de kerken te verzoeken hierop te reageren en dan met name vanuit het gezichtspunt van de betrouwbaarheid van de NBV aan de hand van criteria die door deputaten hiervoor zijn opgesteld;
- classis: aan elke classis te verzoeken op haar vergadering te spreken over de NBV en daarbij een afvaardiging van de broeders van het studiedeputaatschap NBV uit te nodigen en van dit gesprek verslag te doen richting het studiedeputaatschap NBV.

Samenvattend

Ons minderheidsvoorstel is ingegeven door twee redenen:

- a. de kerk heeft als roeping Gods Woord te bewaren en dat sluit in het waken over de zuiverheid van een vertaling. De kerk als geheel dient duidelijk uit te spreken of een Bijbelvertaling betrouwbaar is. Die kerkelijke uitspraak dient helder te zijn en niet voor tweeërlei uitleg vatbaar. Het gaat hier immers om Gods Woord, het fundament van de kerk. De keuze met betrekking tot een vertaling raakt het hart van het gereformeerd kerk-zijn;
- b. de liefde voor de kerken en de wens het geheel van de kerken te dienen. Geen enkele gemeente is ermee gebaat een vertaling in handen te krijgen, waarvan de generale synode niet volmondig heeft kunnen uitspreken dat deze betrouwbaar (genoeg) is. Juist door als kerken onderling met elkaar in gesprek te gaan over de betrouwbaarheid van de NBV kan het begrip voor elkaar toenemen en is er de ruimte om elkaar in het hart te kijken.

Voorstel tot besluit

De generale synode

kennis genomen hebbende:

Van het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling;

overwegende:

1. dat zij om tot een verantwoord besluit te komen inzake het gebruik van de NBV alles wat in de constateringen, overwegingen en oordeelsvorming van de generale synode 2004 een plaats heeft gekregen alsmede de inhoud van de brief d.d. 29-11-2004 dient mee te wegen;
2. dat het werk van het studiedeputaatschap beoordeeld dient te worden in het licht van de opdracht die de generale synode 2004 aan de deputaten heeft verstrekt, namelijk om te komen tot een gefundeerd voorstel t.a.v. het gebruik van de NBV in onze kerken na onderzoek naar de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV;
3. dat de deputaten aangetoond hebben dat de NBV het op meerdere punten moeilijk maakt om te spreken van een voldoende betrouwbare en dus kerkelijk bruikbare vertaling;
4. dat niet al deze punten van hetzelfde gewicht zijn, waardoor binnen deputaten geen eensluidende beoordeling kon worden gegeven inzake de betrouwbaarheid van de NBV;

5. dat uit de enquête is gebleken dat in meer dan de helft van de CGK de NBV op de een of andere manier gebruikt wordt en door velen de NBV gezien wordt als een goede en bruikbare vertaling;
6. dat men binnen de kerken wellicht meer gelet heeft op bruikbaarheid in de zin van verstaanbaarheid dan van betrouwbaarheid;
7. dat kennismaken van wat deputaten naar voren hebben gebracht in hun rapport kan bijdragen tot een gefundeerde oordeelsvorming binnen de kerk;
8. dat de GS 2004 de kerken heeft verzocht om in de eredienst geen gebruik te maken van de NBV, waarbij tegelijkertijd rekening is gehouden met de bijzondere situatie, waarin zendingsgemeenten en samenwerkingsgemeenten zich bevinden;

van oordeel:

1. dat deputaten met hun rapport de generale synode op zodanige wijze hebben gediend dat zij zou kunnen komen tot een gefundeerd oordeel over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV;
2. dat het werken vanuit het principe dat vertalen aan de theologie voorafgaat hermeneutisch onhoudbaar is, omdat iedereen impliciete theologische bagage meeneemt bij het kijken naar een tekst;
3. dat gebleken is dat op zijn minst meer dan eens de doeltaalgerichtheid ten koste gegaan is van de brontekstgetrouwheid;
4. dat in de NBV diverse religieuze termen zijn vervangen en vertaald op zo'n wijze dat het gevaar ontstaat dat onvervangbare woorden uit de religieuze taalschat wegslijten uit de hoofden en de harten van de gemeente;
5. dat diverse Bijbelse kernbegrippen op zo'n wijze zijn vertaald dat hiermee een andere richting kan worden opgegaan dan de klassieke reformatorische opvatting en de gereformeerde confessie;
6. dat de verhouding NBV – confessie op diverse plaatsen onder spanning staat met name als het gaat om de weergave van o.a. 'bekering', 'rechtvaardiging van de goddeloze' en 'het genadekarakter van het heil', waardoor de NBV de confessie zou kunnen ondermijnen;

tevens van oordeel:

1. dat de kerken gediend zijn met het kennis nemen van het deputatenrapport in de vorm van een brochure waarin tevens andere relevante informatie wordt opgenomen;
2. dat niet met een beroep op de reeds ontstane praktijk inzake het gebruik van de NBV de generale synode zich kan onthouden van een principiële oordeel;
3. dat het de roeping is van de kerk om het Woord van God te bewaren, wat ook insluit een waken voor de zuiverheid van een vertaling;
4. dat de kerk als geheel duidelijk dient uit te spreken of een vertaling betrouwbaar en daarmee bruikbaar is;
5. dat vanuit het deputatenrapport niet kan worden gezegd dat de NBV een voldoende betrouwbare vertaling is van het Woord van God om op dit moment over te kunnen gaan tot kerkelijk gebruik ervan;
6. dat met het oog op het geheel van het kerkverband het noodzakelijk wordt geacht eerst een duidelijke uitspraak te doen over de betrouwbaarheid van de NBV voordat voor deze vertaling ruimte mag worden geboden in de kerken;
7. dat het zinvol kan zijn dat de kerken op de classes met elkaar spreken over de betrouwbaarheid van de NBV, opdat zo het opscherpen van elkaar in de liefde tot het Woord van God gestalte kan krijgen;

en besluit:

1. de deputaten hartelijk te danken voor hun grondige studie en rapport;
2. vooralsnog te blijven bij het besluit van de GS 2004 en de kerken te verzoeken geen gebruik te maken van de NBV;
3. de classes te verzoeken met kerkenraden die toch zijn overgegaan tot het gebruik van de NBV indringend door te spreken in het licht van besluit 2 en op haar vergadering met elkaar in gesprek te gaan m.b.t. de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de NBV en daarbij een afvaardiging van de broeders van het studiedeputaatschap NBV uit te nodigen en van deze bespreking ook verslag te doen aan het deputaatschap NBV;
4. een nieuw deputaatschap te benoemen dat de opdracht krijgt:
 - a. het rapport van het studiedeputaatschap voor commentaar voor te leggen aan de verantwoordelijkheden voor de NBV;
 - b. na verwerking van dit commentaar het rapport van het studiedeputaatschap samen te vatten in een goed lees- en verstaanbare brochure en deze zo spoedig mogelijk aan de kerken aan te bieden met daarbij het verzoek een beargumenteerd oordeel te geven inzake de betrouwbaarheid van de NBV aan de hand van door haar opgestelde criteria;
 - c. (eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte) een positief-kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV;
 - d. vanuit het rapport van het studiedeputaatschap en meewegend de reacties uit de kerken aan de generale synode 2010 een voorstel te doen om te komen tot een kerkelijke uitspraak over de betrouwbaarheid van de NBV en daarmee het al dan niet gebruiken van de NBV in onze kerken;
5. de kerken van dit besluit in kennis te stellen en in een afzonderlijke brief dit besluit toe te lichten.

R.B.J. Naaktgeboren
A.C. Uitslag

1 Het gaat hier om het deputatenstuk 'De Nieuwe Bijbelvertaling en de belijdenisgeschriften'

2 Ze leunen daarmee sterk aan tegen de zgn. New Perspective on Paul, waarin wordt gesteld dat de paulinische boodschap van de

- rechtvaardiging niet mag worden verstaan vanuit juridische categorieën, zoals de reformatie deed. In plaats daarvan moet de rechtvaardiging veelmeer ethisch-eschatologisch worden verstaan. Volgens critici betekent dit dat rechtvaardiging en heiliging ineen geschoven worden en dat er 'een nieuwe religie van de wet ontstaat.
- 3 Dat bleek wel door het verslag van de eerste zittingsweek van de generale synode in het Kerkblad van het Noorden, waar het volgende was te lezen: '... Dat bleek ook omdat de commissie niet tot één aanbeveling kon komen en er zo een meerderheidsrapport (afraden, maar toch ruimte geven aan hen die deze raad niet willen opvolgen) en een minderheidsrapport (verbieden) op tafel kwam.'
- 4 Notulen van de 14e vergadering van het studiedeputaatschap NBV op 18 april 2007

Bijlage 96
Artikel 236

Rapport 12 van commissie 2 inzake het rapport van deputaten evangelisatie, benoeming evangelisatieconsulenten

In rapport 5 heeft uw commissie toegezegd nog nader te rapporteren over de benoeming van de evangelisatieconsulenten (3.1).

Deputaten melden dat br. A. Dingemane gaven heeft ontvangen om de breedte van de kerken te dienen met waardevolle bezinning en toerusting. Hij werd reeds tweemaal voor een termijn van drie jaar benoemd. Naar het arbeidsrecht wordt hij al beschouwd als voor onbepaalde tijd te zijn benoemd. Voor deputaten is er niets op tegen om hem ook inderdaad voor onbepaalde tijd te (her)benoemen. Dit zou in 2008, wanneer de huidige periode van drie jaar afloopt, kunnen gebeuren. De commissie meent dat het behoorlijk is om deze benoeming met onmiddellijke ingang te doen.

Drs. M.C. Mulder kon na verschillende gesprekken met deputaten per 1 mei 2006 parttime (0,6 fte) worden benoemd in de vacature die ontstond door het vertrek van dr. S. Paas. Zr. J.W. de Waard werd per 1 augustus 2006 ook parttime (0,4 fte) benoemd, waardoor de vacature weer volledig werd vervuld. Deputaten melden dat het werk en de inzet van deze beide consulenten breed wordt gewaardeerd. Na een tijdelijke aanstelling voor de periode van een jaar hebben beiden een vast contract gekregen, conform de algemene wettelijke regels.

De commissie stelt u voor te besluiten:

1. deputaten opdracht te geven om de tijdelijke benoeming van br. A. Dingemane per omgaande om te zetten in een benoeming voor onbepaalde tijd;
2. goedkeuring te geven aan de benoeming van drs. M.C. Mulder;
3. goedkeuring te geven aan de benoeming van zr. J.W. de Waard.

C.D. Affourtit, rapporteur

Bijlage 97
Artikel 246

Rapport 5A van commissie 4 inzake rapport deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

Uw commissie boog zich over een drietal amendementen op de voorstellen in rapport 5.

1. Amendement ds. G. van Roekel c.s.

- voorstel 2 laten vervallen;
- voorstel 3 als volgt aanpassen: 'Deputaten op te dragen om *uitgaande van de instructie van deputaten en in het verlengde van ...*';
- voorstel 4 laten vervallen.

Het voorstel om aan deputaten op te dragen een visie te ontwikkelen op de mogelijkheid van eenheid vanuit het perspectief van een brede gereformeerde kerk wordt in het rapport van deputaten in verband gebracht met 'onzekerheid over de koers die we als CGK willen varen' en het 'gevoel dat de diverse contacten niet los van elkaar moeten worden beschouwd'. De vraag is gesteld of deze overwegingen voldoende onderbouwing bieden voor het geven van een zo omvangrijke opdracht. Mede gelet op de omvangrijke taak die deputaten reeds hebben, heeft de commissie ter vergadering gezegd geen hoge prioriteit toe te kennen aan dit onderzoek. Om aan deputaten maximale ruimte te geven zich in de komende periode te bezinnen op nieuwe beleidslijnen en een daarbij behorende werkwijze, laat de commissie voorstel 2 vervallen.

De commissie stemt in met de voorgestelde aanpassing van voorstel 3.

2. Amendement ds. C.A. den Hertog c.s.

Toevoegen aan voorstel 2:

'ten einde daadwerkelijk verder te komen in de huidige situatie van kerkelijke verdeeldheid.'

Gelet op het voorstel van de commissie om onder 1. genoemde amendement van ds. G. van Roekel c.s. over te nemen, vervalt het amendement van ds. C.A. den Hertog c.s..

3. Amendement br. H. de Hek c.s.

Voorstel 6 vervangen door: 'Opnieuw deputaten te benoemen.'

Met name de contacten met de NGK en de GKv hebben van deputaten in de afgelopen jaren meer dan gemiddeld veel tijd en energie gevraagd. Het is pijnlijk om nu met deputaten te moeten vaststellen dat deze investering niet heeft opgeleverd waarop werd gehoopt. Denkend aan de komende jaren en aan de nieuwe opdrachten die deputaten te vervullen krijgen, blijft de commissie van mening dat het beter zou zijn als nieuwe deputaten worden benoemd. Gehoord de (soms emotionele) reacties tijdens de bespreking, laat de commissie niettemin haar voorstel vallen.

A.P. van Langevelde, rapporteur

Bijlage 98
Artikel 250

Brief deputaten buitenlandse zending

Aan de roepende kerk van de generale synode 2007
der Christelijke Gereformeerde Kerken
de scriba, drs. H. Kazen,
Weresteijn 8
3363 BN Sliedrecht

Onderwerp: buitenlandse afgevaardigden Datum: 12 februari 2007 ref.: BZ.07.br.v.14
Doorkiesnummer:(0318) 582360 E-mail: zending@cgk.nl

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten buitenlandse zending brengen in overleg met deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken graag het volgende onder uw aandacht.

Al vele jaren is het gebruikelijk dat afgevaardigden van kerken waarmee wij als CGK correspondentie onderhouden een bezoek brengen aan onze synode, daartoe uitgenodigd door de roepende kerk. Wanneer zusterkerken inderdaad besluiten een afvaardiging te zenden nemen zij de reiskosten naar Nederland voor eigen rekening.

Een uitzondering op deze praktijk wordt gevormd door de afvaardigingen van die zusterkerken met wie wij een relatie onderhouden omdat zij (mede) uit ons zendingswerk ontstaan zijn. Over die afvaardigingen hebben deputaten zending en deputaten correspondentie in de aanloop naar de generale synode van 2007 met elkaar gesproken. Immers, de generale synode van 1986 heeft besloten:

'De correspondentie met de Gereja Toraja Mamasa en met die Gereformeerde Kerke (sinode Soutpansberg en sinode Middellande) om praktische redenen vooralsnog te doen onderhouden door de deputaten voor buitenlandse zending en daarbij deputaten voor buitenlandse zending en deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken opdracht te geven met elkaar te overleggen in zaken, die beide deputaatschappen betreffen' (Acta GS 1986, art. 177, pag. 48).

Aanleiding voor het overleg tussen beide deputaatschappen was de vraag voor wiens rekening de kosten van reis en verblijf van deze afgevaardigden dienen te komen. Deze vraag werd opgeworpen door deputaten zending die er de laatste jaren voetstoots van uitgingen dat zij deze kosten op zich moesten nemen en dat ook daadwerkelijk gedaan hebben, maar die zich in het licht van hun bezuinigingen afvroegen of deze kostenpost formeel feitelijk niet thuishoort bij deputaten correspondentie. In het gesprek werd echter duidelijk dat deputaten correspondentie niet-kashoudend zijn.

Vandaar dat deputaten zending met medeweten van deputaten correspondentie zich nu richten tot de roepende kerk met het verzoek de kosten van reis en verblijf van de desbetreffende afgevaardigden uit Indonesië en Zuid-Afrika onder te brengen in de begroting van de generale synode 2007 en als zodanig ter attentie te brengen van de quaestor van de generale synode.

Deputaten correspondentie zullen in hun rapport aan de GS hierover rapporteren en met een voorstel komen voor een definitieve oplossing voor de toekomst.

Met broedergroet,
In opdracht van de beide deputaatschappen,

A. Hilbers, zendingsconsulent

Bijlage 99
Artikel 250

Rapport 15 van commissie 6 inzake reis- en verblijfkosten van buitenlandse afgevaardigden, ingekomen stuk 10.15 en rapport deputaten correspondentie buitenlandse kerken.

Uw commissie heeft de brief bereikt van deputaten zending waarin ds. A. Hilbers, mede namens deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken, vraagt om de reis- en verblijfkosten van afgevaardigden uit Indonesië en Zuid-Afrika onder te brengen in de begroting van de generale synode van 2007 en als zodanig ter attentie te brengen van de quaestor van de generale synode.

Daarnaast meldt commissie 4 in haar rapport 3 op blz. 9.22/29 dat zij het voorstel 7 van deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken niet in behandeling heeft genomen omdat het hier een financiële kwestie betreft.

In datzelfde rapport treft uw commissie op blz. 9.22/13 het gezamenlijke voorstel van beide deputaatschappen aan om een permanente regeling te treffen voor de reis- en verblijfkosten van alle buitenlandse gasten, inhoudende dat buitenlandse gasten uitsluitend voor een bezoek aan de generale synode worden uitgenodigd waardoor de eindverantwoordelijkheid voor het uitnodigen komt te liggen bij de generale synode en (dus) de reis- en verblijfkosten in principe voor rekening van de generale synode komen.

De huidige praktijk:

1. deputaten zending nodigen hun 'eigen' contacten uit waarbij de reis- en verblijfkosten voor rekening van dat deputaatschap komen;
2. gasten die door deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken worden uitgenodigd, betalen hun reiskosten zelf. Eventuele verblijfkosten komen voor rekening van dit deputaatschap, hoewel niet zelve kashoudend maar via de kas van de quaestor.

Uw commissie wil u, met betrekking tot de consequenties van de voorstellen, het navolgende onder de aandacht brengen:

1. deputaten zending wil klaarblijkelijk op de reiskosten bezuinigen. Wij juichen bezuinigingen toe. Maar wij zijn tegelijkertijd minder gelukkig wanneer bezuinigingen bij een kas tot extra uitgaven voor een andere kas leiden. En dat is hier het geval. Deputaten zending zijn waarschijnlijk niet voornemens de reiskosten aan de quaestor te compenseren maar zullen de vrijgekomen gelden voor eigen doelen willen gebruiken. De conclusie moet dan ook zijn dat er - macro gezien - helemaal geen sprake is van een bezuiniging maar juist van extra uitgaven. Immers, de quaestor zal zijn omslag voor deze reiskosten dienen te verhogen;
2. uw commissie begrijpt ook niet goed waarom een bestaande praktijk, te weten dat reiskosten voor gasten die door deputaten voor correspondentie worden uitgenodigd en die voor rekening van die gasten komen, zou moeten worden gewijzigd omdat deputaten zending wensen te bezuinigen. Ook dat is per saldo kostenverhogend voor de quaestor;
3. uw commissie zou het heel jammer vinden dat buitenlandse gasten in de toekomst slechts uitsluitend voor een bezoek aan de generale synode worden uitgenodigd en dat *daarom* de reis- en verblijfkosten dus voor rekening van de quaestor zullen komen. Praktijk is toch dat juist een langer verblijf kan worden aangewend om met anderen dan alleen synodeleden de banden aan te halen?

De consequenties overziende stelt uw commissie u voor de huidige praktijk te continueren en ondergaande te besluiten:

- reis- en verblijfkosten van gasten die deputaten zending uitnodigen komen voor rekening van deputaten zending;
- reiskosten voor gasten die deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken uitnodigen komen voor rekening van deze gasten;
- eventuele verblijfkosten voor deze gasten komen voor rekening van deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 100
Artikel 254

Rapport 1B van commissie 5 inzake instructie 8.01 van de PS van het Noorden

Met dit rapport reageert uw commissie op verschillende wijzigingsvoorstellen die gedaan zijn naar aanleiding van rapport 1A van de commissie.

A. Voorstel ds. P.D.J. Buijs c.s.

Nieuw 'van oordeel' 4:

'Dat een kerkelijke uitspraak in de toekomst dient te vallen binnen het raam van de gereformeerde schriftbeschuwing.'

Zoals in de bespreking reeds gebleken is, staat uw commissie niet afwijzend tegenover een dergelijke toevoeging. Toch stelt uw commissie een iets ander formulering voor die op een ander punt wordt ingevoegd. Uw commissie stelt voor het oude 'van oordeel' 5 te handhaven (zoals in rapport 1A) en het voorstel van ds. Buijs als volgt te verwerken in 'overweegt' 10: *'Dat de voorgeschiedenis van de instructie van de particuliere synode van het noorden heeft laten zien dat een eventuele uitspraak gedaan dient te worden binnen het raam van de gereformeerde schriftbeschuwing.'*

B. Voorstel br. A.D. Aarnoudse c.s.

De voorgestelde wijziging houdt in bij 'besluit 1' toe te voegen: *'... visie wordt gegeven over homofilie en homoseksualiteit enz.'*

Uw commissie houdt vast aan de eerdere argumentatie om aan te sluiten bij het hedendaags spraakgebruik waarin homoseksualiteit zowel de geartheid als de praxis omvat. Toch wil de commissie br. Aarnoudse e.a. tegemoet komen door het voorstel van ds. A.P. van Langevelde over te nemen:

C. Voorstel A.P. van Langevelde c.s.

Voorstel:

'besluit 1' als volgt te wijzigen: '*... visie wordt gegeven op homoseksualiteit en homoseksuele relaties.*'

D. Voorstel A.A. Egas c.s.

Uw commissie neemt het voorstel van ds. Egas niet over omdat:

- a. in rapport 1 van uw commissie de bezwaren reeds zijn verwoord tegen de voorgestelde besluitekst van de instructie van de particuliere synode van het Noorden;
- b. in de bespreking ter vergadering vanuit de synode de wens geuit werd om te komen tot een heldere en korte besluitekst;
- c. uw commissie van mening is dat weliswaar in andere woorden in het commissievoorstel toch zoveel mogelijk recht is gedaan aan de intentie van de instructie van de particuliere synode van het Noorden.

J.W. van Pelt, rapporteur

Bijlage 101

Artikel 257

Rapport 8a van commissie 6 inzake deputaten studie- en stimuleringsfonds.

Na bespreking van rapport 8 is voorgesteld de nieuwe regeling van het studiefonds, zoals verwoord in het deputatenrapport integraal over te nemen. (Ingediend door A. v.d. Bovekamp en A.J. v.d. Wekken). Tevens is voorgesteld in art. 10 ad 3.2 het 'huurwaardeforfait eigen woning' te schrappen (H. de Hek).

Gehoord hebbende de discussie en nadere motivatie van de zijde van deputaten en prof.dr. T.M. Hofman stelt uw commissie u voor de hernieuwde regeling voor het studiefonds over te nemen waarbij deputaten en uw commissie voorstellen om bij de bepaling van het netto gezinsinkomen het huurwaardeforfait tot een maximum bedrag ad € 1.500,- (0,6 % van € 250.000,-) niet mee te tellen.

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor hun werk;
2. het 'voorstel tot regeling van het studiefonds', zoals verwoord in het rapport van deputaten over te nemen waarbij bij art. 10 lid 3.2 achter 'huurwaardeforfait eigen woning' moet worden toegevoegd: waarbij de eerste € 1.500,- is vrijgesteld;
3. het 'voorstel tot regeling van het stimuleringsfonds', zoals verwoord in het rapport van deputaten over te nemen m.u.v. van voorstel 7;
4. in het geval er voor de volgende generale synode een profileringfonds en/of noodfonds moet(en) worden opgezet, deputaten studie- en stimuleringsfonds en deputaten financieel met elkaar in overleg te laten treden enerzijds, teneinde te voorkomen dat er wellicht 4 fondsen ontstaan die elkaar mogelijkwijze overlappen en, anderzijds, de generale synode te dienen met onderling afgestemde voorstellen;
5. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 102

Artikel 258

Rapport 3B van commissie 2 inzake het rapport van deputaten radio- en televisiediensten

Broeder M. Baan diende het volgende voorstel in:

Artikel 2c van de instructie als volgt te wijzigen:

Het erop toezien dat een tv-dienst die wordt uitgezonden onder verantwoordelijkheid van een christelijke gereformeerde kerk een evangelisatorisch karakter heeft, waarbij aan het kenmerkende of eigene van het christelijk gereformeerd zijn in vorm en inhoud geen afbreuk wordt gedaan.

In feite is dit, zij het in iets andere bewoordingen, hetzelfde voorstel dat uw commissie al in rapport 3A heeft besproken. De commissie heeft toen al aangegeven dit voorstel niet over te kunnen nemen. De voornaamste reden daarvoor is dat dit kerkordelijk niet kan. Deputaten mogen niet treden in de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van kerkenraden.

Hoewel in de commissie begrip en respect voor de gevoelens en zorgen van broeder Baan zijn uitgesproken, kan de commissie niet anders dan het voorstel van broeder Baan niet overnemen.

In de commissie is naar aanleiding van dit voorstel van broeder Baan en van de opmerking van broeder De Hek nog doorgesproken over 'het erop toezien' in artikel 2c van de conceptinstructie.

Deze woorden kunnen het misverstand oproepen dat deputaten toch wel in de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van kerkenraden moeten treden. Dat is niet de bedoeling. Het gaat erom dat deputaten in het aanwijzen van en het overleg met kerkenraden die een televisiedienst verzorgen, duidelijk maken dat het volgens besluit van de generale synodes 1965 en 1980 moet gaan om een dienst met een evangelisatorisch karakter (GS 1965 gebruikt het woord 'evangelisatiesamenkomst'; generale synode 1980 'evangelisatiedienst'). Het gaat er in dit 'erop toezien' dus niet om dat deputaten kerkenraden ter verantwoording zouden kunnen roepen of kerkenraden zouden kunnen voorschrijven hoe zij de dienst qua vorm en inhoud in moeten richten.

Om dit mogelijke misverstand te voorkomen stelt uw commissie een enigszins gewijzigde formulering van artikel 2c van de instructie voor:
2.c er op te wijzen dat een televisiedienst die wordt uitgezonden onder verantwoordelijkheid van een christelijke gereformeerde kerk, volgens besluit van de generale synode 1965 en 1980, een evangelisatorisch karakter dient te hebben.

C.D. Affourtit, rapporteur

Bijlage 103
Artikel 270

Rapport 5A-1 commissie 3 als aanvullend rapport bij rapport 5A commissie 3 inzake studiedeputaatschap NBV

Na ampel beraad komt uw commissie tenslotte met één voorstel om zo aan het gemeenschappelijk verlangen binnen uw commissie, om geestelijk leiding te geven aan onze kerken, gestalte te geven. Daarbij heeft uw commissie zich met name laten leiden door wat tijdens de laatste bespreking (opnieuw) naar voren is gebracht door een aantal afgevaardigden en pre-adviseurs om in hoofdlijnen aan te sluiten bij wat deputaten reeds hadden voorgesteld. Dat was al de lijn die de meerderheid van uw commissie van meet aan gepoogd heeft te volgen. Binnen uw commissie is er grote dankbaarheid dat nu een gemeenschappelijk voorstel gedaan kan worden. Het moge duidelijk zijn dat dit voor de broeders die steeds een minderheidsrapport indienden een groot 'offer' is dat ze brengen, opdat zo in de kerken een begaanbare, en onder Gods zegen heilzame, weg gewezen en gegaan kan worden. Wij menen dan ook uw vergadering te dienen met het volgende voorstel tot besluit inzake de NBV:

Nieuw voorstel tot besluit

Uw commissie stelt u voor het volgende te besluiten:

De generale synode

kennis genomen hebbende:

1. van het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling;
2. van de rapporten van haar commissie;

gehoord:

de bespreking in de vergadering;

overwegende:

1. dat zij om tot een verantwoord besluit te komen inzake het gebruik van de NBV alles wat in de constatering, overwegingen en oordeelsvorming van de generale synode 2004 nog altijd van toepassing is, alsmede de inhoud van de brief dd. 29.11.2004 dient mee te wegen;
2. dat het werk van het studiedeputaatschap beoordeeld dient te worden in het licht van de opdracht die de generale synode 2004 aan de deputaten heeft verstrekt;
3. dat de deputaten er op gewezen hebben dat de NBV het op verschillende punten moeilijk maakt om zondermeer te spreken van een betrouwbare en dus kerkelijk bruikbare vertaling;
4. dat niet al deze punten van hetzelfde gewicht zijn en/ of even zwaar gewogen worden door de afzonderlijke deputaten;
5. dat uit de enquête is gebleken dat in meer dan de helft van de CGK de NBV op de een of andere manier gebruikt wordt en door velen de NBV gezien wordt als een goede en betrouwbare vertaling;
6. dat vanwege de doeltaalgerichte vertaling men binnen de kerken wellicht meer gelet heeft op verstaanbaarheid dan op betrouwbaarheid;
7. dat kennisnemen van wat deputaten naar voren hebben gebracht in hun rapport kan bijdragen tot een gefundeerde oordeelsvorming binnen de kerken;
8. dat deze gefundeerde oordeelsvorming des te meer vrucht zal afwerpen wanneer binnen de kerkenraden met elkaar over deze vertaling van het Woord van God doorgesproken wordt;
9. dat vanwege het – ondanks de uitnodiging daartoe – niet deelnemen aan de totstandkoming van de NBV verlegenheid en bescheidenheid gepast zijn in de kritiek op het resultaat én in eventuele contacten met het NBG over een mogelijke revisie;
10. dat er een revisie van de NBV is gepland;

van oordeel:

1. dat de deputaten met hun rapport de generale synode op zodanige wijze hebben gediend dat zij kan komen tot een gefundeerd oordeel over de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de NBV, waarmee de kerken gediend zijn;
2. dat gebleken is:
 - a. dat het werken vanuit het principe dat vertalen aan de theologie voorafgaat in ieder geval de nodige vragen oproept en openlaat, en dit onder meer blijkt uit het feit dat onvoldoende de eenheid van Oude en Nieuwe Testament door vertalingen in de NBV tot uitdrukking komt;
 - b. dat ten aanzien van de verhouding doeltaalgerichtheid-brontekstgetrouwheid de NBV er uitnemend in geslaagd is doeltaalgericht te zijn, maar dat op zijn minst meer dan eens de doeltaalgerichtheid ten koste gegaan is van de brontekstgetrouwheid, zoals gebleken is uit een groot aantal zwakke en onjuiste vertaalkeuzes en tevens dat belangrijke Bijbelse woorden verdwenen zijn en de alternatieven daarvoor vragen op kunnen roepen;
 - c. dat de NBV doorgaans wel het Schriftberoep in de belijdenisgeschriften ondersteunt, maar dat er omgekeerd wel teksten zijn in de NBV die zo vertaald zijn dat ze in een andere richting wijzen dan in de klassiek reformatorische opvatting het geval is;

- d. dat op diverse andere belangrijke punten - inleidingen op de Bijbelboeken, de wijze waarop de apocriefe boeken zijn opgenomen, het hoofdlettergebruik en de weergave van de Godnaam - keuzes zijn gemaakt die theologische en/ of gevoelsmatige bezwaren oproepen;
3. dat de kerken niet gediend zijn met louter een synodaal verbod en evenmin met een vrijgeven zondermeer, gezien:
 - a. de verschillende weging van de aan het licht gekomen bezwaren;
 - b. de huidige praktijk van het kerkelijk leven;
4. dat de kerken gediend zijn met het kennis nemen van het deputatenrapport in de vorm van een brochure waarin tevens andere relevante informatie kan worden opgenomen;
5. dat het in het licht van het bovenstaande de roeping van de kerken is alles wat mogelijk is te doen om te komen tot een herziene versie van de NBV, mede gezien het reeds veelvuldig gebruik van deze vertaling;
6. dat de generale synode niet met een beroep op een reeds ontstane praktijk zich nu kan onthouden van een gefundeerd oordeel;

spreekt uit:

dat er nog te veel aspecten van de NBV vragen oproepen of openlaten om met algemene vrijmoedigheid uit te spreken dat voldoende duidelijk is gebleken dat de NBV een genoegzaam betrouwbare vertaling is van het Woord van God en het daarom van wijsheid en voorzichtigheid getuigt om het kerkelijk gebruik ervan te ontraden;

en besluit:

1. de deputaten hartelijk te danken voor hun grondige studie en rapport;
2. de kerken met klem te ontraden in de eredienst gebruik te maken van de NBV;
3. aan kerkenraden te vragen bij hun besluitvorming niet alleen het heil van de eigen gemeente op het oog te hebben, maar ook dat van de kerken in hun geheel;
4. in het Reglement op de kerkvisitatie op te nemen dat over het kerkelijk gebruik van de NBV gesproken dient te worden in het licht van het besluit van de generale synode 2007;
5. een nieuw deputaatschap te benoemen dat de opdracht krijgt:
 - a. het rapport van het studiedeputaatschap voor commentaar voor te leggen aan de verantwoordelijken voor de NBV;
 - b. na verwerking van dit commentaar het rapport van het studiedeputaatschap samen te vatten in een goed lees- en verstaanbare brochure en deze zo spoedig mogelijk aan de kerken aan te bieden;
 - c. (eventueel in samenwerking met andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte) een positief-kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV en daarover aan de volgende synode te rapporteren.
6. de kerken van dit besluit op de hoogte te stellen en in een afzonderlijke brief dit besluit toe te lichten.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 104
Artikel 271

Rapport 4A-2 commissie 3 inzake het rapport van deputaten eredienst

Dit korte rapport ontvangt u naar aanleiding van besluit 2b.

In overleg met deputaten is besloten daar tijdens deze synode in overleg met uw commissie een voorstel te doen om meer recht te doen aan de man/vrouwverhouding in het licht van Ef. 5: 22-33. Dit mede omdat deze opdracht door uw commissie naar voren gebracht is, terwijl deputaten er geen aanleiding toe gezien hebben. Niettemin heeft uw commissie op korte termijn een voorstel ontvangen van de hand van deputaten,

Uw commissie stelt voor het concepthuwelijksformulier op dit punt als volgt aan te passen:

Na de zin: 'Zo behoort ook de vrouw haar man respectvol lief te hebben en zich ten goede voor hem in te zetten.' toevoegen:
Zoals de apostel Paulus schrijft : Gelijk de gemeente onderdanig is aan Christus, zo ook de vrouw aan haar man.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 105
Artikel 272, 287

Rapport 8A van commissie 3 inzake de appendix bij rapport deputaten eenheid over de HSV

Uw commissie stelt u voor het volgende te besluiten:

De generale synode

gehoord

de mededeling van het moderamen, na een toelichting door deputaten, dat de appendix 'Overwegingen

inzake de hertaling van de Satenvertaling' gegeven door de deputaten voor de eenheid van gereformeerde belijders ten onrechte aan het rapport van deze deputaten is toegevoegd;

van oordeel

dat dit gedeelte van het rapport derhalve ten onrechte aan de synodale commissie ter hand is gesteld ter voorbereiding van de bespreking in de vergadering van de generale synode 2007;

besluit

over voornoemd gedeelte van het rapport van deputaten eenheid van gereformeerde belijders geen uitspraak te doen.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage 106
Artikel 284, 286, 291

Rapport 7a van commissie 6 inzake deputaten emeritikas (artikel 13 K.O.)

Na de bespreking van rapport 7 zijn een drietal voorstellen gedaan.

Voorstel 1.

Deputaten op te dragen beleid te ontwikkelen en ondersteuning te bieden aan plaatselijke kerken op het gebied van preventie van ziekte en mogelijk (langdurige) arbeidsongeschiktheid bij predikanten. Ingediend door br. B.W.C. Moolhuizen.

Uw commissie heeft zich opnieuw over deze zaak gebogen, mede omdat ons vanuit de synode meerdere en ook informele signalen bereikten. Ook deputaten 'zien het nut van een eenduidige aanpak van ziekte- en verzuimbegeleiding'. Binnen uw commissie zijn er enkele leden die in het verleden met probleemgevallen zijn geconfronteerd of, actueel, in probleemgevallen bemiddelen dan wel adviseren. Daarnaast schat uw commissie in dat gezien de hoge werkdruk bij predikanten en het aantal terreinen waarop predikanten om advies of hulp wordt gevraagd, deze problematiek weleens zou kunnen toenemen en zich vaker zal voordoen. Pas beleid ontwikkelen wanneer het aantal arbeidsongeschikte predikanten (sterk) toeneemt, zou weleens te laat kunnen zijn. Wij zijn daarom van mening (geworden) dat de kerken gebaat zijn bij het opzetten van beleid dat erop is gericht om arbeidsongeschiktheid te voorkomen alsmede om een eenduidige procedure op te stellen voor verzuim- en ziektebegeleiding van predikanten die nog in actieve dienst zijn. Wanneer deze zaken goed zijn geregeld dan zijn plaatselijke kerken zelfs in de gelegenheid zich tegen arbeidsongeschiktheid te verzekeren. Ook deputaten financieel onderkennen een toenemende problematiek ter zake (zie hun rapport).

Daarnaast is uw commissie bekend dat de GKv met betrekking tot deze problematiek heel actief zijn in het ontwikkelen van beleid. Hiermee zouden deputaten hun voordeel kunnen doen.

Uw commissie neemt bovengenoemd voorstel dus over, zij het in een iets gewijzigde bewoording.

Voorstel 2.

Deputaten op te dragen met regelmaat de verzorgingsgedachte onder de aandacht van de kerken te brengen door middel van rapportages aan de particuliere synodes. Ingediend door br. A.J. van der Wekken.

Tegen een dergelijk voorstel is op zich niets in te brengen. Het doet echter geen recht aan de bedoeling van uw commissie met haar voorstel 4. Die bedoeling is namelijk veel breder dan bovengenoemd voorstel. Daarnaast: bovengenoemd voorstel zou wel eens een van de aanbevelingen kunnen zijn die door de in te stellen commissie kunnen worden gedaan. Wij stellen u derhalve voor bovengenoemd voorstel niet ons voorstel 4 te doen vervangen maar de suggestie wel aan de in te stellen commissie mee te geven als een optie. Dat laatste behoeft niet apart te worden besloten omdat deputaten emeritikas door lezing van dit rapport 7a bekend zijn geworden met deze suggestie.

Voorstel 3.

Zowel door plenair gestelde vragen alsook tijdens de 'wandelingen' is uw commissie aangesproken op het voorstel om in geval van arbeidsongeschiktheid van een predikant die jonger is dan vijfenzestig jaar, deze predikant minstens twee jaar ziekteverlof te geven. Wij stellen u voor deze bepaling enigszins gewijzigd en met name in het licht van voorstel 1 (zie boven) te handhaven. De wijziging betreft de duur van het ziekteverlof; die zou maximaal twee jaar moeten worden.

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen een commissie in te stellen die als opdracht heeft om:
 - a. de gevolgen te inventariseren van de nieuwe pensioenwet voor de emeritikas;
 - b. de gevolgen van het toezicht van de Nederlandsche Bank N.V. in kaart te brengen en daarover te rapporteren aan de generale synode van 2010;
3. deputaten op te dragen beleid te ontwikkelen dat erop is gericht om arbeidsongeschiktheid bij actieve predikanten te voorkomen en één eenduidige procedure op te stellen voor verzuim- en ziektebegeleiding van predikanten die nog in actieve dienst zijn;
4. deputaten op te dragen een commissie in te stellen, bestaande uit enkele leden van het deputaatschap, aangevuld met enkele deskundigen buiten het deputaatschap, om voorstellen te ontwikkelen om de verzorgingsgedachte ook in de toekomst te waarborgen en de financiële gevolgen betaalbaar te houden;
5. bijlage 7 (art. 13) art. 7 K.O. als volgt te wijzigen: Een emerituspredikant van vijfenzestig jaar of ouder ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritikas dat deze, tezamen met zijn AOW-uitkering,

70% van de uitkeringsgrondslag bedraagt. Ingaande het jaar 2005 geldt als AOW-uitkering voor zowel een gehuwde als een ongehuwde emerituspredikant van vijftienzestig jaar of ouder, tweemaal de jaarlijkse uitkering voor een gehuwde ingevolge de AOW. Voor ongehuwde emerituspredikanten van vijftienzestig jaar of ouder, die in 2004 al een uitkering uit de emeritikas ontvingen, geldt dat de bepalingen zoals die golden tot en met 2004, tot aan hun overlijden worden gerespecteerd. Een emerituspredikant die de leeftijd van vijftienzestig jaar nog niet heeft bereikt, ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritikas dat deze, tezamen met zijn eventuele WAZ-uitkering, 75% van de uitkeringsgrondslag bedraagt.

Bovendien worden aan emeritipredikanten beneden de leeftijd van vijftienzestig jaar de hun opgelegde aanslagen in de premieheffing voor de volksverzekeringen gerestitueerd voor zover de aanslagen betrekking hebben op de tijd, die valt na de datum waarop hun uitkering uit de emeritikas is ingegaan;

6. in bijlage 7, (art. 13) art. 12 K.O. te laten vervallen de laatste woorden: 'en voor zover de aanslagen betrekking hebben op hun uitkeringen uit de emeritikas';
7. at.13 lid 1.c. K.O. te wijzigen in: Bij ongeschiktheid van een dienaar die nog niet de leeftijd van vijftienzestig jaar heeft bereikt, is de kerkenraad gehouden hem maximaal twee jaren ziekteverlof te geven. De procedure voor het aanvragen van emeritaat kan na een periode van tenminste één jaar ziekteverlof worden gestart;
8. art. 13 lid 3.b. K.O. te wijzigen in: Vanaf de datum waarop het emeritaat ingaat, behoudt hij nog drie maanden het genot van traktement en pastorie dan wel van een andersoortige uitkering zoals de uitkering voortijdige ambtsbeëindiging; een predikantsweduwe behoudt gedurende drie maanden na het overlijden van haar echtgenoot het recht op het volle traktement en op het bewonen van de pastorie;
9. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur

Bijlage 107
Artikel 285

Rapport 4B-1 commissie 3 inzake het rapport van deputaten erediensdienst

Naar aanleiding van de tijdens de bespreking van rapport 4B ingediende voorstellen treft uw vergadering in dit vervolgrapport een bespreking aan van deze voorstellen.

1. Voorstel inzake het (meer) tot zijn recht komen van de voorbereiding op het te vieren Heilig Avondmaal (J. Westerink c.s.)

In overleg met deputaten stelt uw commissie het volgende voor om tegemoet te komen aan de in de vergadering genoemde bezwaren ten aanzien van wat niet genoemd is en/of wat juist misverstanden op kan roepen (de eerste twee alinea's onder 'Inhoud'):

- a. het laten vervallen van deze twee alinea's en onder het kopje 'Inhoud' dus te beginnen bij: *Het onderwijs aangaande enz.;*
- b. Vóór de tekst van het conceptformulier II de volgende zin toe te voegen:
'Voor de dienst van voorbereiding wordt verwezen naar de tekst van één van de reeds bestaande formulieren voor de bediening van het Heilig Avondmaal.'

Dan is het helder dat voldaan is aan het gestelde in art. 63 K.O. ('... na gehouden voorbereiding') en waar vraag 18, sub I van het Reglement op de kerkvisitatie op doelt ('Wordt ook steeds een voorbereidingspreek gehouden?').

2. Voorstel inzake conceptformulier II (H. de Hek c.s.)

'Conceptformulier II niet vast te stellen en dit formulier niet ter beproefing toe te zenden aan de kerken.'

Uw commissie neemt dit voorstel niet over. In de eerste plaats ligt een dergelijk besluit niet in de lijn van de GS 2004, die deputaten – zonder nadere stipulering dat er geen 'vierend' formulier meer vervaardigd zou moeten worden – de opdracht gaf ook conceptformulieren voor de bediening van het Heilig Avondmaal aan de GS 207 aan te bieden. Een soortgelijk voorstel tijdens de GS 2004 is toen niet overgenomen. In de tweede plaats zou uw commissie willen wijzen op wat wijlen prof.dr. J. van Genderen schreef in *Bij brood en beker over de Apostolische overlevering* van Hippolytus (p. 71-73) als conclusie: 'Deze liturgie ademt een Paulinische geest. De instellingswoorden, die centraal staan, zijn geen aparte formules, maar een deel van het geheel waarin de nadruk valt op het gedenken aan het lijden, sterven en opstanding van Christus.' Deputaten hebben deze liturgie als leidraad genomen bij het opstellen van concept II. Het zou wel zeer onvoorzichtig zijn om door concept II af te wijzen de band met de Oude Kerk te verbreken. In de derde plaats meent uw commissie dat met de hierboven onder 1. vermelde toevoeging inzake de voorbereiding tegemoet wordt gekomen aan bezwaren, nog afgezien van de wijzigingen die de commissie reeds voorgesteld heeft.

3. tekstwijzigingsvoorstellen (H. de Hek):

Formulier

1. 'Gods toorn voor ons te dragen' vervangen door 'Gods toorn voor de Zijnen (evt: de gelovigen) te dragen.'

Toelichting: De voorgestelde formulering maakt duidelijk dat het gaat om particuliere verzoening.

Meerdere opmerkingen wijzen deze richting. Uw commissie begrijpt dat zo gewezen wordt op een onderscheidenlijk element. Echter, ook reeds in de klassieke formulieren wordt gesproken over dit 'ons' en 'wij' (bijv. '... waar Hij gebonden werd, opdat Hij ons zou ontbinden ...'). Het is het verbondsmatig spreken dat we hier dienen te verdisconteren.

2. 'Ten eerste t/m dient te buigen' vervangen door:

'Ten eerste zal ieder moeten beseffen dat hij door de overtreding van al Gods geboden het oordeel van God en de eeuwige straf verdiend heeft en zal hij berouw over zijn zonden hebben, vooral ook omdat Christus die straf met zijn lijden en sterven heeft moeten dragen.'

Toelichting: Iets beseffen is iets anders dan er berouw over hebben. Het gaat niet alleen om het verstand, een rationele afweging, maar om de ervaring van de ernst van onze zonden, die vooral gevoeld wordt wanneer we zien op wat Christus heeft moeten lijden. In het concept wordt ook wel over berouw gesproken, maar het gaat dan om het besef dat we ons met berouw voor dienen te buigen. Dat is niet voldoende, lijkt me. We moeten dat niet maar beseffen, maar het daadwerkelijk doen (en ervaren).

Het gaat hier om het ervaringselement, en dan wel om geloofservaring. Uw commissie is van mening dat 'beseffen' meer is dan 'weten met het hoofd', maar dat daarin zeker een 'kennen met het hart' meeklinkt. Zie verder wat reeds voorgesteld is door uw commissie (concept 1: punt 4).

3. 'Wij danken U, Here Jezus, dat U voor ons wilde lijden' vervangen door 'voor de gelovigen.'

Toelichting: Zie de eerste wijziging

Zie onder 1.

4. Aan 'U nodigt juist hen' toevoegen: 'die zich zondaar weten en U daarom nodig hebben tot verzoening van hun zonden'.

Toelichting: De nodiging tot het Avondmaal geldt niet onbepaald voor alle zondaren, maar voor die zondaren die zich zondaar weten. Dat is in het formulier aan het begin juist uiteengezet.

Zie voorstel commissie (rapport 4B, Concept 1, punt 7)

Formulier II

5. 'Wanneer wij aan deze opdracht gehoor geven, vieren we ...' vervangen door: 'Wanneer wij in een oprecht geloof aan deze opdracht gehoor geven, ...'

Toelichting: Kun je het zo zeggen als het in het concept staat? Alleen door het geloof is er gemeenschap met Christus.

Zie boven onder 1, maar in het bijzonder wat uw commissie reeds voorgesteld heeft (rapport 4B, Concept II, punt 3)

6. 'die zichzelf gegeven heeft voor onze redding' vervangen door 'die zichzelf gegeven heeft voor redding van hen die in Hem geloven'

Toelichting: Zie hierboven bij formulier I

Zie boven onder 1.

7. 'Zondaren worden aan zijn maaltijd genodigd' vervangen door 'Alleen wie zich zondaar weet en Christus nodig heeft tot verzoening van zijn zonden wordt aan zijn maaltijd genodigd'

Toelichting: Zie hierboven bij formulier I

Zie boven onder 1. en 5.

8. 'Ieder van ons wordt t/m uit de beker drinkt' vervangen door: 'We dienen ons daarom voor we van het brood eten en uit de beker drinken eerst te toetsen of wij berouw hebben over onze zonden, geloven dat onze zonden vanwege het lijden en sterven van Christus vergeven zijn en of wij bereid zijn om Christus met een oprecht hart te dienen.'

Toelichting: In de tekst van het concept komt het 'daarom' van de zelfbeproeving niet uit de verf. Bovendien wordt niet aangegeven waarom we ons hebben te beproeven. Dat is toch niet omdat we zondaren zijn.

Deze lijn is een 'klassieke lijn'. Uw commissie kan zich daarin vinden en stelt deputaten voor dit op passende wijze in te voegen.

9. 'Wie aan die nodiging gehoor geeft t/m om dankbaar te leven voor God en de naaste' vervangen door: 'Wie zijn diepe schuld voor God erkent en daarover berouw heeft, alle heil alleen van Jezus Christus verwacht en van harte bereid is om dankbaar te leven voor God en de naaste, geve aan de nodiging gehoor.'

Toelichting: Het hangt niet van ons gehoor geven aan de nodiging af of wij onze schuld erkennen etc. Met het gehoor geven aan de nodiging is het erkennen van schuld en het geloof in Christus niet gegeven. Het is juist andersom: Alleen wanneer wij onze schuld erkennen en daar berouw over hebben, kunnen we met vrucht Avondmaal vieren.

Zie voorstel commissie (rapport 4B, Concept II, punt 3)

Uw commissie neemt dus wijziging 8 over.

M.J. Kater, rapporteur

Register

De cijfers tussen haakjes wijzen op de bladzijden van de bijlagen

A

Acta, van de generale synode 2004: art. 10

Archieven, kerkelijke -: art. 147; bijl. 57 (486), 58 (489)

B

Benoemingen, lijst van -: art. 275, 295

Beroepscommissie klachten: art. 85; bijl. 31 (320), 32 (321)

Bezwaarschriften, algemeen: art. 21

Bijbelvertaling

- Nieuwe Bijbelvertaling (NBV): art. 91, 102, 140, 144, 153, 231, 270; bijl. 35 (323), 36 (348), 37 (354), 94 (572), 95 (579), 103 (588)
- Herziening Statenvertaling (HSV): art. 106, 190, 255, 272, 287, 291; bijl. 24 (275), 77 (545), 105 (589)

Brieven:

- J. Pijl en T. van der Tang: art. 87; bijl. 33 (321), 34 (322)
- Rotterdam-Centrum: art. 213; bijl. 90 (566), 91 (567)

C

Correspondentie, - met de buitenlandse kerken: zie kerken.

Curatorium: zie Theologische Universiteit.

D

Diaconaat: art. 134 rt. 82, 165; bijl. 29 (309), 30 (319), 67 (525)

Dovenpastoraat: zie gezondheidszorg.

E

Eenheid, van de gereformeerde belijders in Nederland

- algemeen, bezinning en deputaten art. 84, 191, 195, 197, 246; bijl. 24 (275), 25 (296), 78 (546), 97 (584)
- Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG): art. 75; bijl. 24 (275), 25 (296)
- Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland: art. 66, 67, 188; bijl. 24 (275), 25 (296), 76 (543)
- Gereformeerde Gemeenten: art. 68; bijl. 24 (275), 25 (296)
- Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt): art. 151, 152, 196, 198; bijl. 24 (275), 59 (489), 79 (548), 80 (549), 84 (554)
- Hersteld Hervormde Kerk: art. 69, 83, 106, 189; bijl. 24 (275), 25 (296), 76 (543)
- Herziening Statenvertaling (HSV): zie Bijbelvertaling
- Nederlands Gereformeerde Kerken: art. 73, 74, 198, 219, 256; bijl. 24 (275), 25 (296), 81 (550), 82 (551), 83 (553), 84 (554)

Emeritikas: art. 162, 172, 284, 286; bijl. 63 (510), 64 (522), 106 (590)

Eredienst, deputaten-: art. 121, 186, 271; bijl. 46 (415), 47 (430), 75 (542), 104 (589)

Evangelisatie

- algemeen: art. 157; bijl. 60 (493), 61 (506)
- benoeming consulenten: art. 236; bijl. 60 (493), 96 (584)

F

Financiële zaken

- deputaten financiële zaken: art. 253
- minimumbijdragen der kerken: art. 263
- predikantstraktementen: art. 253
- publiciteit: art. 263
- rapportage aan particuliere synoden: art. 203; bijl. 87 (564)
- reiskostenvergoeding: art. 12, 265
- totaal financieel beleid: art. 27; bijl. 3 (184)

G

Generale synode 2004

- Acta: art. 10
- rapport moderamen: art. 17; bijl. 2 (183)

Generale synode 2007

- afgevaardigden: art. 3
- art. 43 K.O.: art. 296
- bidstond: blz. 3
- commissies van onderzoek en rapport: art. 18
- dankwoorden: art. 298
- instemming met de belijdenis: art. 7
- lastbrieven: art. 3
- moderamen: zie moderamen.
- opening: art. 1, 2
- preadviseurs: art. 5
- quaestor: art. 11
- reiskosten afgevaardigden: art. 12, 265
- sluiting (provisorisch): art. 299

- sluitingsdatum ingekomen stukken: art. 14
- telegram H.M. de Koningin: art. 25, 43
- toespraken:
 - preses: art. 6.
 - ds. G.R. Procee: art. 56
 - drs. P.J. Vergunst: art. 66
 - ds. C.T. de Groot: art. 73
 - ds. Nanius Bembe Tato: art. 107
 - ds. Simon Muhali: art. 107
 - dr. C.J. Smit: art. 120
 - rev. M. Roberts: art. 125
 - prof. W.F.M. Wallace: art. 125
 - ds. I. Bodgroz: art. 128
 - prof. Hae Moo Yoo: art. 133
 - prof. B. Kamphuis
- vergadertijden: art. 15
- verslaggeving De Wekker: art. 13
- vervolgzitting: art. 176, 282

Generale synode 2010

- roepende kerk van -: art. 297

Gereformeerde Bond in de PKN: zie eenheid.**Gereformeerde Gemeenten:** zie eenheid.**Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt):** zie eenheid.**Gezondheidszorg, pastoraat in de -:** art. 135; bijl. 52 (469), 53 (472)**H****Hersteld Hervormde Kerk:** zie eenheid**Huishoudelijke Regeling:** art. 16**I****Instructies**

- 8.01: studiecommissie homofilie/homoseksualiteit: art. 76, 220, 254; bijl. 28 (306), 93 (571), 100 (586)
- 8.02: voorkoming losmaking en vervroegd emeritaat: art. 171, 212; bijl. 40 (382), 41 (384), 89 (566)
- 8.03: 'nood der kerken' in art. 3.2 K.O.: art. 158; bijl. 62A (509)
- 8.04: plaats en positie kerkelijk werkers: art. 179; bijl. 70 (529)
- 8.05: toerusting ambtsdragers: art. 114; bijl. 44 (413)
- 8.06: ontrouw afdracht kerkelijke kassen: art. 115, 129; bijl. 45 (414)
- 8.07: commissie geschillen per PS: art. 171, 212; bijl. 40 (382), 41 (384), 89 (566)
- 8.08: ruiling evangelisten naar art. 4 K.O.: art. 158; bijl. 62 (508)

Israël, Kerk en -: art. 57, 59, 239; bijl. 20 (255), 21 (270)**J****Jaarboek:** art. 44; bijl. 14 (219), 15 (220)**K****Kerkelijke verhoudingen**

- bezinning: zie eenheid
- kerken binnenland: zie eenheid
- kerken buitenland: zie kerken

Kerken, correspondentie met de buitenlandse -:

- algemeen: art. 126; bijl. 48 (453), 49 (442)
- reis- en verblijfskosten buitenlandse afgevaardigden: art. 250, 266; bijl. 48 (453), 98 (585), 99 (585)
- toespraken: zie generale synode 2007

Kerkjeugd en onderwijs: art. 45; bijl. 16 (221), 17 (232)**Kerkorde en kerkrecht:** art. 95, 136, 206, 218, 222; bijl. 38 (359), 39 (378), 54 (473)**Klachtencommissie, - inzake pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties:** art. 202; bijl. 85 (554), 86 (562)**L****Landelijk Kerkelijk Bureau:** zie Dienstenbureau**Liturgische formulieren:** art. 121, 185, 186, 285; bijl. 46 (415), 47 (430), 74 (539), 75 (542), 107 (591)**M****Militairen, geestelijke verzorging van de -:** art. 37; bijl. 10 (212), 11 (215)**Moderamen**

- generale synode 2004: art.
- verkiezing van het -: art. 4

N**Nederlands Gereformeerde Kerken:** zie eenheid**O****Onderlinge bijstand en advies:** art. 50, 54, 204; bijl. 18 (234), 19 (254), 88 (565)**Overheid, contact met de -:** art. 76; bijl. 26 (300), 27 (304)

P**Predikanten**

- predikantstraktementen: zie financiën, predikantstraktementen
- vertrouwenscommissie kerkenraden-predikanten: zie vertrouwenscommissie
- voortijdige ambtsbeëindiging: zie voortijdige ambtsbeëindiging

Q

Quaestoraat: art. 248

R

Radio- en televisiediensten: art. 60, 64, 181, 258; bijl. 22 (271), 23 (273), 73 (538), 102 (587)

S

Studie- en stimuleringsfonds: art. 180, 257; bijl. 71 (530), 72 (537), 101 (587)

T**Theologische Universiteit**

- curatorium van de -: art. 28, 38; bijl. 4 (184), 5 (193)
- deputaten-financieel van de -: art. 35, 163; bijl. 6 (195), 7 (199), 65 (524)
- emeritaat prof. J.W. Maris: art. 34
- herstructurering: art. 145, 164, 176; bijl. 55 (474), 56 (481), 66 (524)
- opvolging prof. J.W. Maris: art. 119
- studie- en stimuleringsfonds: zie studie- en stimuleringsfonds.

V

Varenden, geestelijke verzorging van -: art. 36; bijl. 8 (200), 9 (210)

Vertegenwoordiging der kerken: art. 16; bijl. 1 (180)

Vertrouwenscommissie predikanten: art. 97, 171, 212; bijl. 40 (382), 41 (384), 89 (566)

Voortijdige ambtsbeëindiging: art. 178; bijl. 68 (526), 69 (528)

W

Wekker, De: art. 39; bijl. 12 (216), 13 (218)

Z**Zending, buitenlandse -:**

- algemeen: art. 107, 108, 112; bijl. 42 (385), 43 (410)
- reis- en verblijfskosten buitenlandse afgevaardigden: art. 250, 266; bijl. 48 (453), 98 (585), 99 (585)